69

950

2.469

R. P. FERDINANDI

DE

CASTRO PALAO,

LEGIONENSIS SOC. IESV,

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS.

Et sanctæ Inquisitionis Qualificatoris & Consultoris;

OPERIS MORALIS,

DE VIRTVTIBVS, ET VITIIS CONTRARIIS,

In varios Tractatus, & Disputationes Theologicas distributi,

PARS SEXTA,

DE CENSVRIS,

IN QVA SEX DISPVTATIONIBVS DE POENIS ECCLESIASTICIS,

dique Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis.

EDITIO VLTIMA, ET A MENDIS EXPVRGATA.

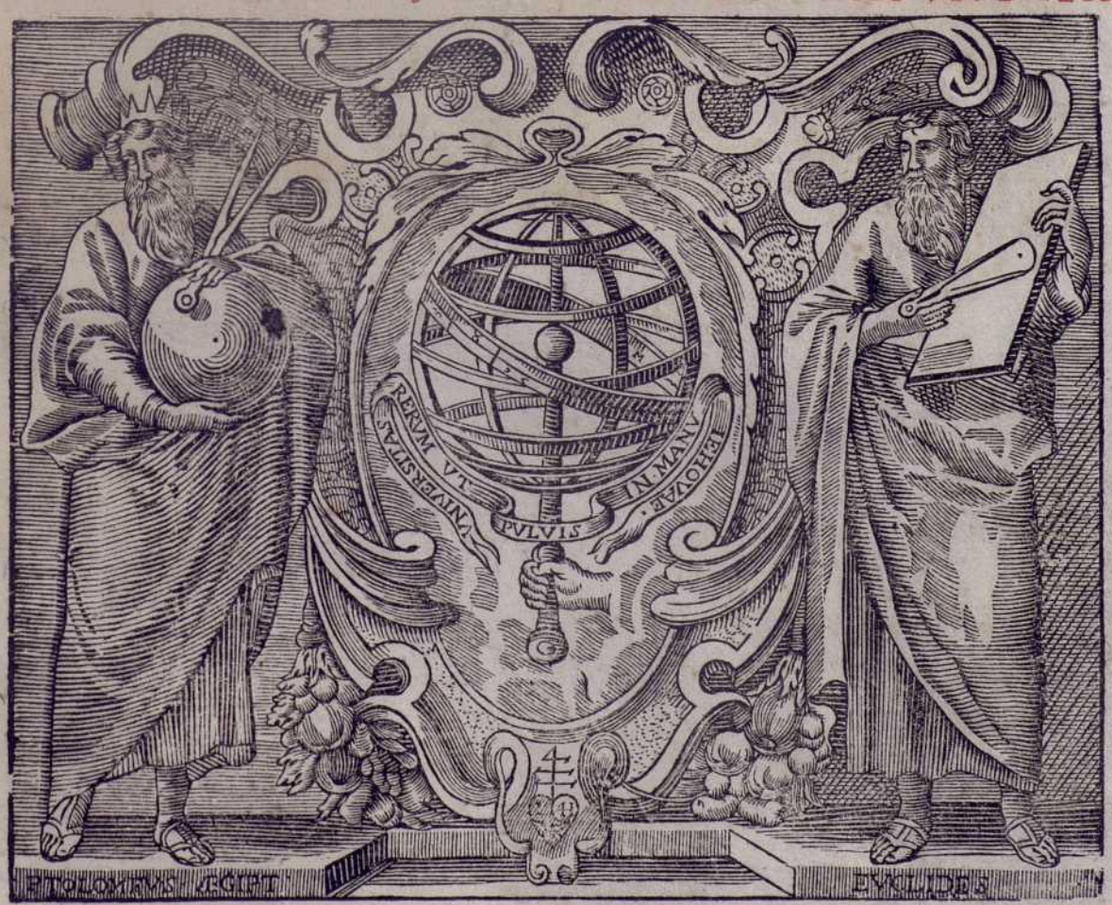

LVGDVNI,

Sumptibus IOANNIS ANTONII HVGVETAN,

& GVILLIELMI BARBIER.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS, ET APPROBAT.

INDEX

TRACTATVVM, DISPVTATIONVM, Punctorum, & Paragraphorum huius Sextæ Partis Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis.

TRACTATVS XXIX.

De Censuris aliisque pœnis Ecclesiasticis : déque irregularitate. pag. 1

DISPVTATIO I.

De Censuris in genere. ibid.

PVNCT. I. QVID sit censura, & quotuplex. ibid.

II. De forma, & modo quo singulæ censuræ ferri possint. pag. 2

III. An sit in Ecclesia potestas ferendi censuras. pagina 3

IV. Penes quem sit potestas ferendi censuras. ibid.

V. De conditionibus necessariò requisitis pro censura ferenda. p. 4

VI. In quos censura ferenda est. p. 6

VII. Quam ob causam censura ferenda est. p. 7

VII. Quibus ex causis à censura incurrenda excuseris. p. 10

IX. Quando iudex aut executor possit vel teneatur censura ligatum denunciare publicè. p. 12

X. Qualiter effectus censuræ suspendi possit. ibid.

XI. De absolutione à censura. p. 13

§. 1. Censura semel incursa non alia via tollitur quàm absolutione. ibid.

2. Quibus modis contingat absolutionem fieri à censura. p. 14

3. Qua forma, quo ritu, quibusque conditionibus censuræ absolutio concedenda est. p. 15

4. Quibus competat potestas absoluendi à censuris ab homine latis. p. 17

5. Qui possint absoluere à censura iuris. p. 18

DISPVTATIO II.

De excommunicationis censura. p. 19

PVNCT. I. De nomine & natura excommunicationis. ibid.

II. Quotuplex sit excommunicatio. p. 20

III. De causa efficiente, materiali & formali excommunicationis. ibid.

IV. Qui sint excommunicati vitandi, qui non, & quo iure. p. 21

V. Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis vel non vitandis communicare possis. p. 23

VI. De primo effectu communicationis maioris, qui est priuare excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragiis. ibid.

VII. De secundo effectu excommunicationis qui est priuatio passiua Sacramentorum p. 25

VIII. De tertio effectu excommunicationis qui est priuatio actiua Sacramentorum, & Missæ sacrificij. p. 26

IX. De quarto effectu excommunicationis, qui est priuatio diuinarum, & sacrarum rerum. p. 28

X. De quinto effectu excommunicationis qui est priuatio beneficij Ecclesiastici. p. 30

XI. De sexto effectu excommunicationis qui est priuatio fructuum & prouentuum beneficij. p. 33

XII. De septimo effectu excommunicationis, qui est priuatio & annullatio cuiusvis rescripti. p. 35

XIII. De octauo effectu excommunicationis qui est priuatio vsus Ecclesiasticæ iurisdictionis. ibid.

XIV. De nono effectu excommunicationis, qui est priuatio communicationis forensis. p. 37

§. 1. Expenditur hæc priuatio in genere. p. 38

2. Expenditur sigillatim, & in particulari priuatio communicationis forensis. p. 39

PVNCT XV. De decimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscunque vsus officij publici. p. 41

XVI. De vndecimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscunque ciuilis obligationis, & contractus. p. 42

XVII. De duodecimo effectu excommunicationis, qui est priuatio politicæ communicationis. p. 43

XVIII Sub qua culpa prohibita sit fidelibus communicatio cum communicato, & ipsi excommunicato cum fidelibus p. 44

XIX. Quibus in casibus licita sit communicatio cum excommunicato denunciato. ibid.

XX. De aliis effectibus remotis excommunicationis. p. 47

XXI. De excommunicatione minore eiusque effectibus, deque illius absolutione. p. 48

Index Tractatuum, Disput. &c.

DISPVTATIO III.

De Excommunicationibus tam in corpore iuris quàm extra contentis. p.51

PVNCT. I. Præmittuntur aliqua notabilia pro clariori Bullæ Cœnæ Domini intelligentia. ibid.

II. Expenditur excommunicatio in priori Bullæ cœnæ clausula contenta aduersus hæreticos. ibid.

III. Explicatur secunda excommunicatio Bullæ de appellantibus ad futurum concilium. p.52

IV. Expenditur excommunicatio 3. Bullæ contra Piratas aut eorum receptatores aut fautores. p.54

V. Expenditur excommunicatio 4. aduersus surripientes naufragantium bona. p.55

VI. Declaratur excommunicatio 5. aduersus imponentes, augentes & exigentes noua pedagia & gabellas. p.56

VII. Expenditur excommunicatio 6. aduersus falsificantes litteras Apostolicas. p.57

VIII. Declaratur 7. excommunicatio aduersus deferentes arma, & alia instrumenta vsui bellico idonea ad infideles. p.58

IX. Expenditur 8. excommunicatio aduersus impedientes ne Romanæ curiæ victualia, aliaque necessaria deferantur. p.61

X. Explicatur excommunicatio 9. lata aduersus eos, qui offendunt accedentes vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorantes. p.63

XI. Expenditur excommunicatio 10. aduersus offendentes Romipetas & peregrinos accedentes ad Vrbem, vel in ea morantes. p.64

XII. Vndecima excommunicatio lata aduersus offendentes Cardinales, & alios Prælatos declaratur. p.65

XIII. Duodecima excommunicatio aduersus offerdentem recurrentes ad curiam Romanam pro suis negotiis exponitur. p.66

XIV. Declaratur 13. excommunicatio aduersus appellantes à grauamine & executione litterarum Apostolicarum ad potestatem laicam, & aduersus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum & gratiarum expeditione. p.67

XV. Explicatur excommunicatio 14. aduersus eos, qui causas à iudicibus Ecclesiasticis auocant, vel earum cursum executionemque litterarum Apostolicarum impediunt. p.70

XVI. Expenditur 15. excommunicatio contra trahentes vel procurantes trahi personas Ecclesiasticas ad sæculare tribunal, & contra condentes statuta libertati Ecclesiasticæ præiudicantia, eisque vtentes. p.72

XVII. Decimasexta excommunicatio aduersus impedientes, ne Prælati Ecclesiastici sua iurisdictione vtantur, declaratur. p.73

XVIII. Expenditur 17. excommunicatio aduersus vsurpatores & sequestratores sine legitima superiorum licentia reddituum, fructuum & prouentuum ad Pontificem, sedemque Apostolicam; vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium. p.75

XIX. Expenditur 18. excommunicatio aduersus imponentes decimas, collectas, & alia onera Ecclesiasticis personis. p.78

XX. Explicatur 19. excommunicatio aduersus iudices sæculares, qui in causis capitalibus, seu criminalibus clericorum se interponunt. p.79

XXI. Expenditur 20. & vltima excommunicatio Bullæ aduersus occupantes bona aut terras Ecclesiæ Romanæ, eiusque supremam iurisdictionem vsurpantes. p.81

XXII. Expenduntur reliqua, quæ in Bulla continentur. p.82

XXIII. De excommunicationibus summo Pontifici in Decreto iuris reseruatis. p.83

§. 1. Qui veniant nomine clerici vel monachi in *cap. si quis suadente diabolo.* ibid.

2. Quæ personæ & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur. p.85

3. De causis excusantibus ab hac excommunicatione. p.87

4 De potestate absoluendi ab hac censura. p.90

PVNCT. XXIV. De excommunicationibus contentis in quinque libris Decretalium summo Pontifici reseruatis. p.92

XXV. Expenduntur excommunicationes reseruatæ in 6. libro Decretalium. p.94

XXVI. Expenduntur excommunicationes contentæ in libris Clementinarum reseruatæ Pontifici p.95

XXVII. Explicantur excommunicationes reseruatæ, contentæ in libris Extrauagantium. p.100

XXVIII. Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reseruatæ aduersus Cardinales, Episcopos, Prælatos & officiales Ecclesiasticos. p.106

XXIX. Expenduntur excommunicationes reseruatæ extra corpus iuris aduersus clericos & religiosos. p.108

XXX.. Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reseruatæ, communes omnibus personis. p.109

XXXI. Expenduntur excommunicationes, si quæ sunt non reseruatæ, contentæ in Decretis à Gratiano collectis. p.114

XXXII. Expenduntur excommunicationes non reseruatæ contentæ in quinque libris Decretalium. ibid.

XXXIII. Expenduntur excommunicationes contentæ in 6. libro Decretalium nemini reseruatæ. p.116

XXXIV. Expenduntur excommunicationes latæ ipso iure & non reseruatæ, contentæ in libris Clementinarum. p.122

XXXV. Expenduntur excommunicationes non reseruatæ in libro Extrauagantium contentæ. p.129

XXXVI. Expenduntur excommunicationes nemini reseruatæ in Concilio Tridentino contentæ. p.130

XXXVII. Expenduntur excommunicationes ipso iure non reseruatæ extra corpus iuris & Tridentinum contentæ. p.132

DISPVTATIO IV.

De Suspensione p.138

PVNCT. I. Quid sit suspensio & quotuplex. ibid.

II. Qui suspendere, quique suspendi possint. p.139

III. Ob quam causam suspensio ferenda sit. p.140

IV. Quæ forma seruanda sit in suspensione ferenda. p.141

V. De effectibus suspensionis. ibid.

§. 1. Quos effectus habeat suspensio ab officio. ibid.

2. Quos effectus habeat suspensio à beneficio. p.143

3. Quem effectum habeat suspensio alternatiua ab officio vel beneficio, conditionalis, & determinata. p.145

VI. Quod

Index Tractatuum, Diſput. &c.

VI. Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem, & quæ pœna ſit violantibus appoſita. p.146
VII. Qualiter ſententia ſuſpenſionis per appellationem ſuſpendi poſſit. p.147
VIII. Qualiter ſuſpenſio ſemel incurſa ſuſpendi poſſit. p.148
IX. De abſolutione vel diſpenſatione ſuſpenſionis. ibid.
X. De ſuſpenſionibus tam in corpore iuris, quàm extra contentis. p.150
§.1. Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ ob iniquam ordinum ſuſceptionem. ibid.
2. De ſuſpenſionibus latis contra clericos ob prauum vſum ordinis ſuſcepti. p.155
3. Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ aduerſus clericos ob violationem obligationum quæ ipſorum ſunt propriæ. p.156
4. De ſuſpenſionibus ipſo iure latis aduerſus clericos ob peccata communia laicis. p.161
5. De ſuſpenſionibus ſpecialiter impoſitis Epiſcopis & capitulis Eccleſiarum. p.162
6. De ſuſpenſionibus ſpecialiter contra religioſos latis. p.165
PVNCT. vlt. De diſpoſitione & degradatione. p.167

DISPVTATIO V.

De Cenſura Interdicti. p.169

PVNCT. I. Quid & quotuplex ſit interdictum. ibid.
II. Quæ loca & quæ perſonæ ſub interdicto locali & perſonali comprehendantur. p.170
§.1. De interdicto locali. ibid.
2. De interdicto perſonali. p.171
PVNCT. III. De cauſis interdicti. p.173
§.1. Explicatur interdicti miniſter illiuſque ſubiectum. ibid.
2. De cauſa formali & finali interdicti, ſeu de forma ferendi interdictum, & finem, ob quem ferri poteſt. ibid.
PVNCT. IV. De effectibus interdicti. p.175
§.1. De primo effectu interdicti, qui eſt priuatio actiua & paſſiua Sacramentorum. ibid.
2. De ſecundo effectu interdicti, qui eſt priuatio diuinorum officiorum. p.178
3. De tertio effectu interdicti, qui eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. p.182
4. De quarto effectu interdicti, qui eſt ab ingreſſu Eccleſiæ excluſio. p.184
5. De aliis effectibus, qui ſolent interdicto attribui. p.185
PVNCT. V. Quod peccatum ſit violatio interdicti. ibid.
VI. De pœnis violantium interdictum. p.186
VII. De relaxatione interdicti. p.187
§.1. Qualiter interdictum ſuſpendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum poſſit. ibid.
2. Qualiter interdictum ceſſet, abſolutionem indigeat. ibid.
PVNCT. VIII. De caſibus, in quibus ipſo iure latum eſt interdictum. p.189
§.1. Expenduntur caſus in quibus interdictum locale latum eſt. ibid.
2. Expenduntur interdicta perſonalia generalia ipſo iure lata. p.190
3. Referuntur interdicta perſonalia ſpecialia. ibid.
PVNCT. IX. De ceſſatione à diuinis. p.192
§.1. Quid ſit & quotuplex ceſſatio. ibid.
2. Quos effectus habeat ceſſatio à diuinis. ibid.
3. De cauſis ceſſationis. p.194
4. De obligatione ſeruandi ceſſationem & pœna tranſgreſſoribus impoſita. p.195
5. De relaxatione ceſſationis. ibid.

DISPVTATIO VI

De Irregularitate. p.196

PVNCT. I. De nomine & natura irregularitatis, eiuſque diuiſione. p.196
II. De cauſa efficiente & materiali irregularitatis. ibid.
III. De cauſa ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas. p.197
IV. De cauſa formali irregularitatis. p.199
V. De effectibus irregularitatis. ibid.
VI. De cauſis excuſantibus ab irregularitate. p.201
VII. De relaxatione irregularitatis. p.202
VIII. De irregularitate orta ex Bigamia. p.205
IX. De ſecunda irregularitate proueniente ex defectu natalium. p.208
X. De tertia irregularitate proueniente ex defectu animæ. p.211
XI. De irregularitate ex defectu corporis. ibid.
XII. De irregularitate proueniente ex mutilatione proprij corporis. p.212
XIII. De irregularitate proueniente ex defectu libertatis. p.213
XIV. De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione authoritate publica facto. p.214
§.1. De iudice & aſſeſſore. ibid.
2. De accuſatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, ſeu ab illa excuſentur. p.215
3. De teſte, aduocato, conſultore, & confeſſore tam iudicis quam Rei, qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liberentur. p.216
4. De aliis miniſtris qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, eiuſue executionem concurrunt. p.217
5. De irregularitate contingente in bello iuſto. ibidem.
PVNCT. XV. De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione iniuſta. p.218
§. 1. Quæ requirantur ad irregularitatem incurrendam ex homicidio vel mutilatione voluntaria. ibidem.
2. Quæ perſonæ incurrant irregularitatem homicidij vel mutilationis voluntariæ. p.219
3. De diſpenſatione huius irregularitatis. p.220
4. Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio vel mutilatione caſuali. p.221
5. Expenduntur aliquot caſus ſpeciales pro ſuperioris doctrinæ clariori intelligentia. p.222
6. De cooperationibus ad homicidium vel mutilationem, qualiter contrahant hanc irregularitatem. p.223
7. Qua ratione non impedientes homicidium incurrunt irregularitatem. p.224
8. Qua ratione tui & tuorum bonorum defenſio te ab irregularitate homicidij excuſet. p.225
PVNCT. XVI. De irregularitate contracta ob iterationem Baptiſmi. p.226
XVII. De irregularitate contracta ob illicitam ordinum ſuſceptionem. p.227
XVIII. De irregularitate contracta ob iniquam ordinis adminiſtrationem. p.228

Index Tractatuum, Diſputat. &c.

XIX. De irregularitate proueniente ex crimine hæreſis. p.229
§.1. De hæreticis & fictè apoſtatantibus & hæreticorum fautoribus hæreſiſque ſuſpectis. ibid.
2. De filiis & nepotibus hæreticorum. p.230
3. De neophytis qualiter irregulares ſint. p.231
4. De diſpenſatione irregularitatis ex hæreſi proueni-entis. p.232
XX. De irregularitate proueniente ex infamia. ibid.

Approbatio

APPROBATIO.

SEXTAM hanc Partem *Operis Moralis R. P. Ferdinandi de Caſtro Palao Legionenſis*, Societatis IESV Theologi, *De Cenſuris, &c.* exactiſſimè perlegiſſe nos infrà ſcripti Theologi eiuſdem Societatis, fidem facimus indubitatam: Quam quidem dignam teſtamur quæ in communem vtilitatem Typis mandetur. Lugduni 27. Octobris 1646.

CAROLVS DV-LIEV.

IOANNES FERRAND.

VIdimus authenticam RR. PP. Societatis IESV Theologorum atteſtationem omni fide dignam, ſuper integritate & puritate doctrinæ in hac *Sexta Parte Operis Moralis, à R. Patre Ferdinando de Caſtro-Palao Legionenſi, &c.* conflata, contentæ, quorum calculis nihil addendum rati, Opus id prelo digniſſimum cenſuimus.

DEVILLE, *Prouicarius Generalis.*

FACVLTAS

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS Societatis IESV *in Prouincia Lugdunenſi.*

GVILLIELMVS DE L'ANGE Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi, iuxta Priuilegium eidem Societati conceſſum à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. Ludouico XIII. 14. Septembris 1611. & Ludouico XIV. nunc regnante, 23. Decemb. 1650. quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos, abſque Superiorum permiſſione imprimant, permittit PHILIPPO BORDE & Sociis, vt *Libros omnes, & Partes Operum Moralium de Virtutibus, & Vitiis contrariis in varios Tractatus, & Diſputationes Theologicas diſtributorum, Authore R. P. Ferdinando de Caſtro-Palao Legionenſi è Societate* IESV, Sanctæ Theologiæ Profeſſore, & Sanctæ Inquiſitionis Qualificatore & Conſultore ad Nouem proximos annos, imprimere ac liberè diuendere poſſint. Datum Lugduni 11. Decemb. 1663.

GVILLIELMVS DE L'ANGE.

OPVS

OPVS MORALE
DE VIRTVTIBVS,
ET VITIIS CONTRARIIS,
SEXTA PARS.
De virtute Religionis, eíque annexis.

TRACTATVS XXIX.
DE CENSVRIS.
ALIISQVE POENIS ECCLESIASTICIS,
Déque Irregularitate.

PROOEMIVM.

CVM Censura Sacramentorum vsu, bonorúmque spiritualium communicatione priuet, vt constabit ex dicendis; ideò explicatis Sacramentis, & Indulgentiis, aliísque bonis, quæ ex thesauro Ecclesiæ proueniunt, eius naturam explicare aggredimur. Sex Disputationes hic Tractatus continebit. Prima explicabit quæ communia sunt omnibus Censuris. Secunda Censuram Excommunicationis enodabit. Tertia excommunicationes à iure latas recensebit. Quarta Censuram Suspensionis. Quinta Interdicti. Sexta Irregularitatis pœnam.

DISPVTATIO I.

De Censuris in genere.

PVNCTVM I.

Quid sit censura, & quotuplex.

1 *Explicatur Censuræ nomen.*
2 *Explicatur qualiter sit pœna, eiusque definitio.*
3 *Triplex est censura.*
4 *Nulla alia est species censuræ præter supradictas.*

1 VT à nomine sumamus exordium, Censura in primæua sua significatione dignitatem Censoris significat. Etenim in Romana Republica iudices erant constituti, qui mores corrigerent, suáque punitione homines à delictis committendis arcerent, quíque Censores appellabantur, quorum officium, & dignitas censura dicebatur, iuxta illud Plinij *lib.*14. *cap.*4. Catonum ille primus triumpho,& censura super cætera insignis. Hinc horum correctio,& punitio nomine censuræ significata est teste Plinio *in Panegyr.* Vita Principis censura est, eáque perpetua. Hac significatione vtens Ecclesia censuram appellat eam pœnam, quam suis fidelibus iniungit ad eorum mores corrigendos, ideóque communiter Doctores censuram definiunt, vt sit pœna Ecclesiastica, qua Ecclesia fideles suos punit in bonis spiritualibus ad eorum correctionem.

2. Est pœna, quia est priuatio pœnalis bonorum spiritualium, quorum, secluſa censura, fidelis particeps erat. Item est pœna Ecclesiastica, quia solùm à potestate Ecclesiastica prouenire potest; etenim sæcularis potestas nec ius, nec iurisdictionem habet in bona spiritualia, quorum censura est priuatio. Neque refert quòd censura bonis etiam temporalibus priuet, vt patet in excommunicatione, quæ priuat politico, & ciuili contractu, & in suspensione à beneficio, quæ fructibus beneficiorum priuat; quia hæc est secundaria priuatio, & minus principalis, & in ordine ad spirituale bonum, tum ligati censura, tum aliorum, sicuti ex communi sententia notauit Suar. *t.* 3. *de censur. disp.*1. *sect.*1. Ægid.de Coninck.*disp.*13.*dub.*1 *num.* 2.Stephan. Dauila *1.p. dub.* 4. Gaspar Hurtado *tract. de censur. difficult.* 1. Pat Layman.*lib.*1.*Sum.tract.*3.*par.*1.*cap.*1.*num.*1.Bona autem spiri-

tualia, quibus per censuram fideles priuantur, sunt, quæ potestati Ecclesiæ subduntur, nempe sacramentorum vsus tam actiuus, quàm passiuus, publica Ecclesiæ suffragia, & satisfactiones, beneficia Ecclesiastica, spiritualis iurisdictio, & alia huiusmodi. Nam donis gratiæ, virtutibúsque infusis cùm Ecclesiæ iurisdictioni non subiiciantur neminem Ecclesia priuat, vt benè aduertit Layman. *dicto lib.1.sum.tract. 5. par.1.c.1.n. 2.* Illis igitur bonis publicis, & Ecclesiæ potestati subiectis priuat censura fidelem, non tam in punitionem delicti commissi, quàm in illius emendationem, iuxta textum *in cap. ex litteris de constitutionib.* & *cap. 1. de sententia excommunicat. in 6.* Vnde emendatione posita, statim censura auferenda est, sicuti docuerunt Suar. Coninch. Auila, & alij *loc. allegat.* Neque inde fit censuram ferri non posse in eos qui nunquam reputantur corrigendi, quia id per accidens est, neque tollit eius naturam. Deinde censura esto principaliter habeat emendare delicta; simul etiam habet ea punire; ideóque etsi finis correctionis cesset; quia non cessat punitionis finis, iustè aduersus non corrigendos ferri potest, vt notauit Coninch. *dicta disp.13.num.11.*

3. Censura autem triplex est ex omnium sententia, videlicet excommunicatio, suspensio, & interdictum. Constat ex *cap. statutum, & de sententia excommunicat. in 6.* vbi tres species censuræ enumerantur, & *ex cap. quærenti de verborum significat.* vbi consultus Innocent III. quid per censuram Ecclesiasticam intelligendum sit in litteris Apostolicis, respondet quod per eam non solùm interdicti, sed suspensionis, & excommunicationis sententia valeat intelligi. Quippè quælibet ex his censuris est pœna ab Ecclesia imposita ob delictum, & in eius correctionem, estque vna ab alia distincta, tum in bonis spiritualibus, quibus delinquentem priuat, tum in modo quo illum priuat, vti constabit cùm de qualibet censura fuerit sermo.

4. Sed an vltra tres species censuræ sint aliæ spectato iure, decretisque Pontificum enumerandæ? Variant Doctores. Nam Sotus *in 4 d. 22. q. 3. art. 1. in princ.* quem alii Thomistæ sequuntur, enumerat vltra supradicta, cessationem à diuinis & irregularitatem non omnem, sed eam, quæ ex delicto oritur Alij his addunt depositionem, & degradationem, atque adeò septem esse species censuræ asseuerant.

Sed communis sententia, & verissima est, nullam aliam speciem censuræ esse præter supradictas tres, excommunicationem, suspensionem, & interdictum, sicuti docuerunt Nauarr. *cap. 27. num.1.* Lambertin. *de iure patronat.1.p. lib.2.q. 9. art. 3.num. 3.* Vgolin. *de censuris tab. 1. cap. 26.* Nicolaus Garcio *7. p. de benefic. cap. 13. num 2.* Francisc. Suar. *tom. 5. in 3. par. disp.1. sect.3.* Stephan. Dauila *de censur.1. p. dub.5.* Coninch. *disp. 13. dub.1.num.1.* Paul. Layman. *lib.1.tract.5. part.1. cap. 2. num.1.* & alij apud ipsos. Colligitúrque manifestè ex *dicto cap. Quærenti de Verborum significat.* Nam si Pontifex rogatus de censuris illas tres species tantùm enumerauit, signum manifestissimum est alias non esse, cùm illa responsio vtpote in materia doctrinali æquiualeat vniuersali; aliàs imperfectè, & diminutè Pontifex respondisset, sicut si rogaretur quot essent sacramenta, responderétque non solùm esse Eucharistiam, sed Baptismum, & Pœnitentiam; diminuta esset responsio, vtpote quæ non comprehendit omnia sacramenta. Ratio ea est, quia nulli alteri speciei præter excommunicationem, suspensionem, & interdictum conuenit definitio censuræ communiter à Doctoribus assignata. Nam cessatio à diuinis vel est quædam species interdicti, & sub interdicto comprehensa, vel non est pœna fidelibus imposita, vt Sacramentorum, & sacrificiorum vsum euitent, sed est ipsamet omissio, & cessatio diuinorum officiorum in signum mœroris Ecclesiæ ob iniuriam sibi factam. Depositio verò, degradatio, & irregularitas non sunt pœnæ iudiciales, quæ delinquente emendato auferendæ sint, sed sunt ex se perpetuæ & in perpetuum duraturæ, ideóque priuant fideles bonorum spiritualium vsu, & potestate. At censuræ cùm pœnæ medicinales sint, & emendato delinquente auferendæ, etsi bonorum spiritualium vsu priuent, relinquunt potestatem eum vsum recuperandi. Præterea depositio, degradatio, & irregularitas non absolutione, sicuti censuræ, sed dispensatione tolluntur, ideóque etsi in decretis Pontificis concedatur potestas absoluendi ab omnibus censuris, nullus intellexit sub ea potestate comprehendi depositionem, & degradationem, imo neque irregularitatem, siquidem aliquando præmissa hac facultate conceditur potestas dispensandi in irregularitate.

PVNCTVM II.

De forma, & modo, quo singulæ censuræ ferri possunt.

1 *Censura alia fertur à iure, alia ab homine.*
2 *Quod sit discrimen inter hos modos.*
3 *Alia speciales sunt, alia generales.*
4 *Alius à Pontifice potest ferre censuras pro futuris culpis.*
5 *Censura siue ab homine, siue à iure, alia est annexa delicto, alia per iudicem ferenda.*
6 *Quæ verba indicent censuram ipso facto incurri, quæ iudicis officium exigant.*

1. VArij sunt modi ferendi censuras. Alius est à iure, alius ab homine. Censura à iure est, quæ à iure fertur, quod contingere non potest, nisi medio statuto, aut lege ius constituentibus. Censura ab homine est, quæ media sententia ab homine prolata procedit.

2. Discrimen autem inter hos modos ferendi censuras illud est, quod censura lata à iure mortuo legislatore perseuerat, secùs verò quæ ab homine fertur. Nam cùm ius semper perseueret quousque abrogetur; quia nomine Dei, seu communitatis nunquam deficientis constituitur, censura eo iure lata perpetua est At censura ab homine lata cùm ab eius iurisdictione, & authoritate pendeat, & hæc cessent eo mortuo, vel ab officio remoto, cessat ipsa censura. Deinde censura à iure lata nunquam ferri potest pro peccatis præteritis, sed semper pro futuris. At censura ab homine lata non solùm pro futuris, sed etiam pro præteritis in eorum satisfactionem, & emendationem fertur.

3. Rursus censura ab homine alia est specialis, alia generalis. Specialis est quæ ob particulare factum, & in determinatas personas fertur. Vt si Episcopus excommunicaret Petrum ob illius à beneficio absentiam, vel excommunicaret omnes illos qui furtum commiserunt, nisi intra tale tempus restituerint. Alia est generalis, vt si excommunicaret omnes illos, qui furtum commiserint, vel festum violauerint, &c.

4. Sed est dubium; an alius à Pontifice possit censuram pro culpis futuris ferre? eo quòd hic modus ferendi censuram videtur prohibitus in *cap. Romana, de Sententia excommunicat. in 6.* ibi; Caueant etiam, ne tales sententias excommunicationis siue specialiter, siue generaliter in aliquo pro culpis futuris, &c. proferre præsúmant. Sed ibi tantùm prohibetur ille modus ferendi censuram per sententiam, nisi rationabilis causa subsistat, eáque in sententia exprimatur. Quinimo Suar. *disp. 3. sect. 4. num.7* & Coninch *disp. 17. dub. 2. num. 15.* censent in eo textu non contineri præceptum, sed admonitionem, vt indicat verbum illud *caueant*, & esto præceptum contineretur, consuetudine tamen, vidente & consentiente Principe est abrogatum:

5. Præterea censura siue à iure, siue ab homine lata dupliciter ferri potest. Primò annexa ipsi iuri vel præcepto: quia ipso iure, vel præcepto infligitur. Secundò quæ ipsum ius, seu præceptum imponendum comminatur. Quod aliis verbis dicitur censura latæ sententiæ, vel ferendæ. Latæ sententiæ, quia ab ipsa sententia absque vllo iudicis officio fertur, ob quam causam in *cap. pastoralis. §. verum de appellationib.* dicitur secum trahere executionem. Sententia verò ferenda dicitur; quia non eo præcepto, & iure fertur, sed ferenda est per aliud ius, & præceptum.

Vt autem censura latæ sententiæ sit non ambiguis, sed manifestis verbis est exprimenda; aliàs non latæ sententiæ, sed ferendæ intelligi debet, vti ex omnium sententia tradit Siluester, *excommunicatio 1. num.21.* Suar. *de censuris.disp. 3. sect. 3. num.6.* Stephan Dauila, *2.p.cap.2.disp. vnic.dub.2.* Laym. *d.tr.5 par.1.c. 2. in fine.* colligitúrque ex *Regula iuris 49.* In pœnis benignior est interpretatio facienda. Quapropter si iudex præciperet sub pœna excommunicationis, suspensionis, vel interdicti aliquid fieri nulla alia particula superaddita, censuram ferendam intelligere debes; quia verba illa *sub pœna excommunicationis* indifferentia sunt, vt de pœna annexa delicto, vel propter delictum à iudice imponenda intelligantur, vti docuit Siluest. Suar. Stephanus Dauila *suprà.* Coninch. *disp.13.dub.2.num.22.* Quinimo Nauarr. *cap.27.num.12.* Sanch. *lib.7.de matr. disp.12. num. 2.* Paul. Layman. *lib.1.tract.5.par.1.cap.2.in fine.* censent ex illis verbis sit excommunicatus, sit anathema, non esse deducendum censuram esse annexam delicto, sed per sententiam ferendam; quia indifferentia sunt, tametsi contra sentiat Coninch. *dicto dub.6. num. 20.* Ad idem videtur esse, si dicas, qui hoc fecerit, excommunicationem se nouerit incursurum, posita inquam sententia iudicis, vt dixit Felin. *in cap. Rodulphus de rescriptis, num.28.* & vt probabile sentit Suar. *d.disp.3. sect.3. num.3.* & generaliter quoties censura sub verbis de futuro fertur, non est latæ sententiæ, sed ferendæ, vt si dicas, qui hoc fecerit excommunicetur, suspendatur; scilicet à iudice, vti tradit Glossa *in cap. 2. §. 1.* verbo *innodetur de Hæreticis in 6.* Castro *lib.2. de lege pœnali cap.1.* Suar. *disp. 3. sect.3.num.9.* Coninch *disp.13.dub.2.num.22.* Paul. Comitol. *lib. 6. respons. moral. q. 24.* Non enim ex illa forma indicatur manifestè, sed dubiè censuram delicto annexi. Ergo iudicare debemus sententiam iudicis necessariam esse.

6. Quapropter ea verba indicant censuram ipso facto incurri, quæ nullum iudicis officium exigunt vt incurratur, vt si ius, vel iudex præcipiat factum sub excommunicatione incurrenda, addens ipso facto, vel latæ sententiæ; nam illa additio *ipso facto*, vel *latæ sententiæ* indicat non esse opus alia sententia, sed per ipsam legem, aut præceptum censuram imponi, vti tradunt omnes. Idem est, si diceret: Excommunicamus eum qui tale delictum commiserit, apertè enim indicant illa verba censuram delicto annecti. Quod à fortiori procedit de illis verbis, subjaceat excommunicationi, excommunicationem incurrat, nouerit se esse excommunicatum,

tum, declaramus illum excommunicatum, vti colligitur ex *cap. vnico de iniuriis in 6. cap. 2. de hæreticis in 6.* Et *cap. præterea el 2. de appellationib.* Et tradunt ex communi sententia Suar. Auila, Coninch. Layman *locis alleg.*

Ex his infertur nullam in ferenda censura formam esse determinatam, sed illam necessariam, & sufficientem esse, quæ satis voluntatem imponentis exprimat circa censuram determinatam, & specialem. Nam cùm censura in genere nullus ligari possit, oportet imponens censuram, illius speciem determinare, vti benè aduertit Suar. *disp. 3. sect. 2. à n. 3. & seq.* Coninch. *disp. 13. dub. 2. num. 23.*

PVNCTVM III.

An sit in Ecclesia potestas ferendi censuras.

1. *Hæretici hanc potestatem negarunt.*
2. *Catholica veritas docet Christum Dominum hanc suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem.*
3. *Hanc Christus potestatem reliquit, cùm dixit Ioann. 20.* Sicut misit me viuens Pater, &c.
4. *Modus imponendi censuras non immediatè à Christo, sed à Petro, eiúsque Successoribus emanauit.*

1. NOn defuerunt hæretici, qui hanc Ecclesiæ potestatem denegauerint. Constat ex Concilio Constantiensi. *sess. 8. errore 30. sess 15. errore 19* Alii etsi hanc potestatem Ecclesiæ concedant, illam tamen concedunt diminutè; siquidem sola communicatione externa, & politica admittunt priuare fideles posse, non autem aliis bonis spiritualibus, sicuti ex illis refert Gregor. de Valencia *t. 4. disp. 7. q. 17. pun. 1.* Fundamentum hæreticorum negantium absolutè hanc potestatem, esse potest; quia ex nullo loco scripturæ colligitur hæc potestas. Nam esto. *Math. 16. & 18.* promiserit Christus Petro, eiúsque successoribus claues regni cælorum, illíque promissis dixerit. Quoscunque ligaueris super terram, erunt ligati & in cœlo, & quoscunque solueris super terram erunt soluti & in cœlo; id sanè non videtur intelligendum de potestate ferendi censuras, ab illíque absoluendi, sed de potestate ligandi, & soluendi à peccatis in Sacramento pœnitentiæ. Quippe peccata tantùm sunt, quibus regnum cœlorum clauditur, ergo sola potestas absoluendi à peccatis, vel absolutionem detinendi sub nomine clauium regni cœlorum intelligenda est. Fundamento verò, quo moueri possunt hæretici hanc potestatem diminutam concedendo illud est, quia Ecclesia non est domina bonorum spiritualium, quibus per censuram fideles asseruntur priuari. Neque ea priuatio est conueniens eorum saluti, cùm sit priuatio bonorum, quæ in salutem fidelium à Christo relicta sunt. Item non videtur rationi consonum, vt quis in se ipso pœnam exequatur, at per censuras compellitur quis abstinere à communicatione fidelium, ab vsu Sacramentorum; aliíque spiritualibus bonis. Non igitur est potestas Ecclesiæ concessa has pœnas ferendi.

2. Cæterùm veritas catholica est Christum Dominum hanc suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem, vti tradunt omnes catholici, & definitur in supradicto Concilio Constantiensi *sess. 8. errore 30. & sess. 15. errore 19.* & constat ex vsu, & totius Ecclesiæ praxi, quæ nititur illis verbis Christi *Matth 16. & 18.* vbi generaliter conceditur Petro, eiúsque successoribus potestas ligandi, & soluendi, non tantùm in interiori foro, & pœnitentiali; sed etiam in foro externo, vt indicant illa verba; Quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus; quasi diceret qui Ecclesiæ contumax, inobediénsque fuerit tanquam ethnicus, & publicanus tractari potest. At ethnicus, & publicanus priuatus est omnibus Ecclesiæ suffragiis, aliísque spiritualibus bonis, ergo eisdem contumax Ecclesiæ priuari poterit quorum priuatio cœlum claudit, sicuti eorum concessione aperitur, media inquam impetratione, & satisfactione. Secundò probari potest hæc veritas ex illo *1. Corinth. 5.* vbi Paulus quemdam incestuosum. Satanæ tradidit in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret. Nam vt testantur communiter *ibi* Patres, Chrysostom. Theophilact. Theodor. & alii quos referunt, & sequuntur Iustinian. Cornelius *in illum locum* Paulus cum simul traditione corporis incestuosi Sathanæ facta incestuosum excommunicauit, quinimo effectus excommunicationis erat illa traditio. Item ex illo *Actorum. 8.* vbi Petrus Simonem Magum excommunicauit illis verbis: Non est tibi pars, neque sors in sermone isto, vt constat ex his quæ adducit Lorinus *in supra dictum locum.* Tertiò probatur ex vsu Ecclesiæ à tempore Apostolorum, semper námque his armis Ecclesia vsa est aduersus peccatores, & hæreticos, vt constat ex variis decretis Conciliorum, maximè ex Trident. Ratio autem est manifesta. Negari non potest, Christum Dominum reliquisse suæ Ecclesiæ dispensationem, administrationémque Sacramentorum, sacrificij, suffragiorúmque cómunium, & bonorum spiritualium. Ergo credendum est, Pontifici qui huius Ecclesiæ princeps est, & supremus gubernator relictam esse à Christo Domino potestatem priuandi fideles inobedientes & rebelles his bonis; sicuti in qualibet republica bene instituta supremus Princeps potestatem habet priuandi subditos inobedientes bonis communibus reipublicæ. Neque his obstat quòd illa bona relicta sint Ecclesiæ in salutem fidelium, quominus his priuari non possint, sicuti priuantur ciues bonis reipublicæ in eorum vtilitatem concessis, quia non priuantur absolutè, sed ob culpam ipsorum fidelium, & in eorum correctionem, ideóque hæc priuatio non est censenda nociua, sed salutaris. Et esto alicui noceret; quia redditur obstinatior, id est per accidens, aliis tamen prodest, & per hæc soluuntur primum, & secundum fundamentum hæreticorum. Ad confirmationem respondeo, non esse alienum à ratione, vt quis aliquam pœnam sui delicti in se exequatur, vt notauit Lessius *cap. 31. numer. 36.* Coninch. *disput. 13. dub. 3. in fine*: quod à fortiori procedit, cùm pœna eius conditionis sit, vt non possit commodè aliter executioni mandari; vti in censuris contingit, quæ obligant ipsum censura ligatum abstinere ab aliquibus actibus, qui aliàs erant permissi.

3. Quod si roges, quando Christus Dominus hanc potestatem ferendi censuras Petro, aliísque Apostolis communicauerit, siquidem illo loco *Math. 16. & 18.* solùm videtur illius promissionem fecisse? Respondeo post eius resurrectionem, cùm dixit *Ioann. 20.* Sicut misit me viuens Pater &c. Petro autem singulariter concessit *Ioann. 21.* dicens. Pasce oues meas. Etenim ad officium boni pastoris pertinebat posse oues morbidas communibus Ecclesiæ pascuis priuare, & à sanis separare ne has suo conuictu inficiant, vti notauit Coninch. *disput. 13. dubit. 3. num. 19.*

4. Ad extremum aduerte Christum Dominum hanc potestatem ferendi censuras suæ Ecclesiæ reliquisse; ideòque hanc potestatem ex iure diuino esse. At modus imponendi censuras, illarúmque institutio, & differentia non à Christo, sed à Petro, eiusque successoribus ortum habuit. Neque vllus alius præter Pontificem eas variare, aut mutare poterit; sunt enim ritus generalis ordinati ad gubernationem, & regimen totius Ecclesiæ, ergo illi tantùm, cui data est potestas super omnem Ecclesiam concessa est potestas hos ritus instituendi; & non alteri.

PVNCTVM IV.

Penès quem sit potestas ferendi censuras.

1. *Alia est potestas ordinaria, alia delegata, & quæ hæ sint.*
2. *Qui possint ex potestate ordinaria ferre censuras referuntur.*
3. *Qui ex potestate delegata.*
4. *Plures censent fœminam iure diuino incapacem esse huius potestatis.*
5. *Verius est oppositum.*
6. *Soluuntur argumenta.*

1. LOqui possumus tam de potestate ordinaria, quàm delegata. Potestas ordinaria ea est, quæ alicui officio, vel dignitati Ecclesiasticæ, prout sunt ab Ecclesia instituta annectitur in perpetuum. Delegata verò, quæ personæ annectitur ex voluntate delegantis, sicuti ex communi sententia tradit Bart. *in leg. ambitiosa numer. 34 ff. de decretis ab ordine faciendis.* Bald. *cap. fin de officio ordinarii.* Et ibi Ioann. And. *numer. 3.* Abbas *numer. 3.* Anton. *numer. 4* Felin. *cap fin. de officio deleg.* Nauar. *cap. 27. numer. 45.* Couarruu. *lib. 3. var. cap. 20 num. 6.*

2. Igitur ex officio, & munere, atque adeo ex potestate ordinaria ferre censuras potest summus Pontifex, vti omnes Catholici docent. Secundò Episcopus, & Archiepiscopus in sua diœcesi quoad sibi subditos, vt habetur *cap. 1. & aliis de officio ordinarij.* Et in Trident. *sess. 6. de reformat. cap. 3. & sess. 14. cap. 4.* Archiepiscopus autem comparatione subditorum sui suffraganei ferre censuras nequit, nisi dum suffraganei diœcesim visitat, vel causa subditorum suffraganei ad ipsum per appellationem deuoluitur, vt habetur in *cap. venerabilibus de sententia excommunicat. in 6.* Et ex omnium sententia tradit in præsenti Coninch. *disp. 13. dubit. 4. in princ.* Tertiò Cardinales in propriis Ecclesiis iuxta textum *in cap. his quæ de maiorit. & obedient.* & *ibi* Doctores communiter. Quartò Legati à latere in prouincia suæ legationis, *cap. legatus de officio legati in 6.* Quintò Vicarius Episcopi, seu prouisor generalis, quia constituit cum Episcopo idem tribunal, *cap. 2. de consuetud. in 6.* Et *cap. Romana de appellationib. in 6.* Idemque est de Vicario capituli sede vacante iuxta Trident. *sess. 24. de format. cap. 16.* & à fortiori ipsum capitulum hac potestate gaudet, *cap. vnico. de maiorit. in 6.* Sexto Concilia generalia per omnem Ecclesiam, & Prouincialia in sua Prouincia. Septimò Abbates, Priores, & Præpositi Ecclesiarum collegiatarum, quique iurisdictionem in foro externo habent, Archidiaconi verò & Archipresbiteri in

primæua ſuâ inſtitutione hac carebant poteſtate, *cap. 5. de officio archipresbiteri*, ex conſuetudine tamen aliqui eam obtinent, vt colligitur ex *cap. veniens de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit.* Et ex *cap. dubium* 54. *de electione.* Verſ. *ſed cum in iure.* Octauò ex priuilegio ſummi Pontificis eorum officio, & muneri in perpetuum annexo hac gaudent poteſtate Religioſorum Generales, Prouinciales, Præpoſiti, Rectores, Guardiani, aliique ſuperiores locales quomodocunque nuncupentur. Parochus autem hac poteſtate ferendi cenſuras non gaudet; quia in foro externo iuriſdictionem non exercet, ſed tantùm in foro pœnitentiæ, vti aduertit Silueſt. verbo *excommunicatio* 1. *num.* 5. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 5. Suar. *diſp.* 2. *de cenſuris ſect.* 2. Neque obſtat textus *in cap. cùm ab Eccleſiarum de officio ordinarii*, vbi pro rato habetur excommunicatio lata à Plebano ſancti Pancratii in ſuos ſubditos. Non inquam obſtat; quia hic Plebanus, vt notauit Stephanus Dauila 2 *p. de cenſuris cap.* 3. *dub.* 2 Præpoſitus erat Eccleſiæ collegiatæ, cui iuriſdictio ferendi cenſuras conceditur, vel vt placuit Abbati *ibi num* 2. ex priuilegio ea poteſtas illi competebat. Adde etiamſi iure communi parochis eſſet hæc poteſt conceſſa, cõtraria conſuetudine eſt abrogata vt inquit Sotus *in 4. d.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 1. Quocirca Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3 *de format.* ſtatuit excommunicationem pro furtis à ſolo Epiſcopo eſſe ferendam.

3. Ex delegatione autem hanc poteſtatem habere poſſunt omnes illi quibus ſupradicti ordinaria poteſtate gaudentes commiſerint quia poteſtas ordinaria ex ipſo quo ordinaria eſt delegari poteſt, vt conſtat ex *toto tit. de officio ordinarii.* Et *cap. cum Epiſcopus 7. de officio ordinarii in 6* Debet autem is, cui hæc mandatur iurisdictio capax illius exiſtere, vti aduertunt omnes Doctores referendi. Vnde debet in primis rationis vſum habere, cùm illam accipit; aliàs nulla erit acceptio, quæ ad accipiendam iuriſdictionem requiritur ex communi omnium ſententia. Secundò debet eſſe baptizatus; quia non poteſt exercere munera Eccleſiæ qui intra Eccleſiam nondum exiſtit. Tertiò debet primam tonſuram habere: hac enim conſtituitur cleri cus, *cap. cùm contingat de ætate, & qualit. ordinandor.* Vnde merè Laicus incapax eſt huius iuriſdictionis ſuſcipiendæ, *cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitutionib.* Et *cap. decernimus de iudicijs*, vbi prohibentur Laicis Eccleſiaſtica negocia, & apertiùs colligitur *ex cap. indicatum* 89. *diſt.* ibi, cauendum eſt ne ſæcularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus res Eccleſiaſticæ committantur, ſed probatis de veſtro officio clericis. Et tradit Couarruu. *in cap. alma mater 1. p.* §. 11. *numer.* 3. Nauar. *cap.* 27. *numer.* 9. Coninch. *diſp.* 13. *dubit.* 4 *numer.* 32 Quinimo nec Religioſo profeſſo ſi Laïcus ſit, committi ea iuriſdictio poteſt, ſicuti ex communi docet Suar. *diſput.* 2. *ſect.* 2 *numer.* 11. Paul. Layman. *lib.* 1 *ſum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 3 *numer.* 2. Quartò non debet eſſe coniugatus, hic enim tametſi minores ordines habeat, & obſequio alicuius Eccleſiæ addictus ſit, habitúmque clericalem geſtet, ob quæ priuilegio canonis, & fori gaudeat, *cap. vndecim. de clericis coniugat. in 6.* iuncto Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* attamen ordinum, beneficiorùmque ſuſceptionis, iuriſdictioníſque Eccleſiaſticæ adminiſtrationis incapax omnino exiſtit ex expreſſo textu *in cap. ſanè el.* 1. *de clericis coniugatis.* Et tradit ibi Abbas, Couarruu. *cap alma* 1. *p.* §. 11. *num.* 3. Ægid. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 4. *numer.* 32 Suar. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 1. Paul. Laym. an. *lib.* 1 *ſum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Quapropter neque ex diſpenſatione Epiſcopi prædictis Laïcis, aut coniugatis hæc poteſtas cõmitti poteſt, quia nemini alteri à Pontifice conceſſum eſt aduerſus conſuetudinem, & decreta vniuerſalis Eccleſiæ procedere. vti rectè aduertit Paludan *in 4. el.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Suar. & Paul. Layman *loc. allegatis.* Ex his à fortiori conſtat fœminam incapacem eſſe huius iuriſdictionis, vti dicitur in *cap. noua de pœnitentiis, & remiſſionibus*, & *cap. de monialibus de ſententia excommunicat.* Et apertius *cap. dilecti de maiorit. & obedient.* vbi, Abbatiſſæ contendentes clericos ſibi ſubiectos ratione alicuius capellæ, ſeu beneficii ad ipſas pleno iure pertinentis propter inobedientiam, & culpas officio, & beneficio ſuſpendere, præcepit Pontifex, earum mandatum obſeruari, iniungítque cuidam Abbati, vt per cenſuras clericos ſupradictos compellat earum mandatis obtemperare. Signum ergo euidens eſt, ipſas non poſſe cenſuras ferre. Neque obeſt quod textus vtatur verbo *ſuſpendere* Nam vt rectè Abbas *ibi numer.* 5. Silueſt. *Abbatiſſa, numer.* 6 Auila 1. *p. dubit.* 6. Layman. *d. cap.* 3. *numer.* 3 verbum *ſuſpendere* ibidem accipitur in lata ſignificatione, quatenus præceptum, & ſententia Abbatiſſæ clericos ſuſpendebat, ſeu impediebat, ne Miſſas celebrarent, néve reditus beneficii acciperent: non tamen quatenus cenſuram ſuſpenſionis ſignificat, ex cuius violatione irgularitas incurritur.

4. Controuerſia igitur eſt; an fœmina iure diuino incapax ſit huius poteſtatis, ita vt nec Pontifex ex plenitudine iuriſdictionis eam illi concedere poſſit? Affirmat Stephanus Dauila 1. *p. dubit.* 6. Coninch. *diſp.* 13. *dubitat.* 4. *numer.* 33. eo quòd hæc poteſtas ferendi cenſuras pertinet ad claues Eccleſiæ. At claues Eccleſiæ Chriſtus ſoli Petro, aliíſque Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus conceſſit, non autem fœminæ etiam Beatiſſimæ Virgini, vt aduertit Innocent. *in cap. noua de pœnitent. & remiſſionib.* Ergo. Et confirmatur ex illo *Corint.* 1. *cap.* 14. vbi Paulus præcepit mulieribus ne in Eccleſia doceant; quia id indecens eſt. Ergo à fortiori indecens erit iuriſdictione Eccleſiaſtica vti, & ſuperiores ſe clericis oſtendere. Deinde ſi fœminæ iure diuino incapaces non eſſent huius poteſtatis, aliquando illis à Sede Apoſtolica commiſſa eſſet; cùm autem nunquam legatur commiſſam fuiſſe, ſignum eſt iure diuino eſſe incapaces.

5. Nihilominus verius cenſeo iure diuino non eſſe cenſendam fœminam incapacem huius poteſtatis, vti docuit Paludan. *in 4. d.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Nauaar. *lib.* 5. *cenſ.* 1. *de ſententia excommunicat.* Sayrus, *lib.* 1. *de cenſuris cap.* 5. Fileucius *tract.* 11. *cap.* 2. *quæſt.* 8. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 4. *numer.* 3. Suar. *diſp.* 2. *de cenſur. ſect.* 3. *numer.* 7. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tractat* 5. *par.* 1. *cap* 3. *num.* 4. inclinat Thom. Sanch. *lib.* 6. *decalogi. cap.* 1. *numer.* 23. Et colligitur ex D. Thom. *in 4. d.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 1. *qq.* 3. *ad* 4 admittente fœminis communicari poſſe aliquem clauium vſum, tametſi nec ordinis, nec iuriſdictionis clauem habeat. Ratio verò eſt; quia poteſtas ferendi cenſuras etſi ſpiritualis ſit, non eſt poteſtas ordinis, cùm ex omnium ſententia laico communicari à Pontifice poſſit, ſed eſt poteſtas iuriſdictionis. At fœmina non videtur incapax iure diuino poteſtatis iuriſdictionis ſpiritualis; ſiquidem ex priuilegio Pontificis conferre clericis beneficia poteſt, eóſque in Eccleſiis inſtituere, & poſſeſſionem conferre, ac tandem præcepta imponere, vt deciditur *cap dilecta de maiorit. & obed* quæ omnia ſunt munia iuriſdictionis ſpiritualis.

6. Argumentum verò oppoſitum non vrget. Fateor claues Eccleſiæ prout poteſtatem ordinis, & iuriſdictionis continent, non communicari poſſe fœminis, imò nec clauem iuriſdictionis per ſe & directè: benè tamen indirectè: & per accidens in vno, vel alio caſu. Neque obſtat, quod fœminæ non ſint Apoſtolorum ſucceſſores; nam etiam merè laicus, & non baptizatus non cenſetur Apoſtolorum ſucceſſor, dum extra clerum, vel Eccleſiam exiſtit; & tamen ei poteſt à Pontifice poteſtas ferendi cẽſuras committi vna vel altera vice, vt docet Saruis, Layman. & Gaſp. Hurtado *ſuprà.* Ergo etiam fœminæ committi poterit. Ad confirmationem admitto, per ſe, & communiter fœminæ hanc poteſtatem ferendi cenſuras committi non poſſe, ſicut neque poteſtatem docendi. At ſicut vrgente aliqua graui cauſa poſſet Pontifex permittere fœminæ aliàs erudi:æ populum docere, ſic poſſet permittere, vt cenſuras ferret Præterquam quòd cenſurarum impoſitio non ita dedecet fœminam, ac prædicatio. Vltima confirmatio ſolùm probat rarò vel nunquam euenire poſſe caſum qui Pontificis commiſſionem honeſtet; ideóque Pontifices ab ea commiſſione abſtinent.

PVNCTVM V.

De conditionibus neceſſariò requiſitis pro cenſura ferenda.

1 *Ex parte ferentis requiritur poteſtas.*
2. *Item requiritur libertas. ſed non ad valorem cenſuræ.*
3 *Tertiò debet intra proprium territorium exiſtere.*
4 *Debet eſſe liber à cenſura.*
5 *Cenſuram præcedere debet monitio.*
6 *Si ſub cenſura tibi aliqua actio prohibita eſt, affirmant plures non eſſe opus monitione.*
7 *Verius eſt oppoſitum.*
8 *Comminatio cenſuræ non qualiſcunque ſufficit, ſed trina, vel vna pro tribus.*
9 *Item hæc monitio debet fieri in ſcriptis continentibus cauſam pro qua cenſura fertur.*
10 *Prolationem cenſuræ verbo tenùs aliqui cenſent eſſe inualidam. Verius eſt ſolùm illicitam eſſe.*
11 *Si cenſura contra determinatam perſonam feratur, debet nomine iudicis ipſi reo monitio fieri.*
12 *Prædictæ conditiones requiſitæ ſunt pro cenſura per modum ſententiæ ferendæ.*
13 *Monitio non eſt opus vt præcedat denunciationem cenſuræ, ſi crimen eſt manifeſtum.*
15 *Quo tempore debeat ferri cenſura.*

1. EX parte ferentis cenſuras requiritur primò, vt habeat poteſtatem vel ordinariam, vel delegatam, vt de ſe conſtat. Quare ſi tempore quo delinquens cenſura ligandus erat, tu poteſtate careas, nulla eſt cenſuræ impoſitio.

2. Secundò debes procedere volũtariè, & humano modo iuxta textum *in cap. cum voluntate de ſentent. excommunic.* quam voluntatem verbis, aut aliis ſignis exprimere debes. Sed an hæc voluntas ſic debeat eſſe libera, vt metu graui interueniente nulla ſit? Difficultate non caret. Quippè abſolutio à cenſura ex huiuſmodi metu nulla eſt, vt expreſſe deciditur *cap. vnic. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt.* Et *ibi* communiter Doctores. At idem iudicium de impoſitione cenſuræ; ac de abſolutione faciendum eſt, vt probat textus *in cap. verbum de pœnit. diſt.* 1. ibi *par ius ligandi, & ſoluendi eſſe voluit.* Sed verius eſt metum

non

non impedire valorem censuræ: quod docuit Abbas *in cap. 2. de his quæ vi, num.* 11. Suar. *de censur. disp.2. sect.1. num.7.* Coninch. *disp.13. dub. 5. num.36.* Gaspar Hurtado *de censuris difficult. 6. num. 24.* & alij. Ratio est, quia gesta per metum iure naturæ valida sunt, nisi aliunde iure positiuo irritentur, vti diximus *tract. 2. de peccatis disp. 1. p. 8.* quia metus etsi voluntarium diminuat, non tamen illud tollit. At iure positiuo latio censuræ per metum non reperitur irritata. Ex irritatione autem absolutionis non infertur lationem censuræ irritari; quia est casus omnino diuersus, & in quo diuersa ratio militat. Quippe absolutio ex metu concessa irritatur ob fauorem Ecclesiasticæ potestatis, ne scilicet Prælati vexarentur; at impositionem censuræ esse irritam, non est fauor Ecclesiasticæ potestatis, sed eius in quem fertur. Præterea non sic communiter, & frequenter timeri potest vexandos Prælatos, vt censuras imponerent, quàm vt ab illis absoluerent, ergo irritatio absolutionis extendenda, non est ad censuræ impositionem. Neque obest idem esse iudicium faciendum de potestate ligandi, ac soluendi: quia id intelligendum est per se, secùs si per accidens impediatur, sæpe enim contingit prælatum habere potestatem ligandi sua censura, at impeditum esse ab absolutione concedenda, vt patet in incendiario nominatim ab Episcopo excommunicato, quem solus Papa absoluit, *cap. Tua nos, de sententia excommunicat.*

3. Tertiò debet ferens censuram intra proprium territorium existere; nam extra etiam sibi subditum non potest ligare censura, vti docuit Glossa *in cap. Nouit.* Et ibi Panormit. *num. 3. de officio legati.* Nauarr. *cap. 27. num.6.* Coninch. *disput. 13. dub. 5. num. 39* Stephanus Dauila *de censuris, 2. part. cap. 3, disp.2. dub.1.* Sayrus *lib.1. cap.14. num.4* Gaspar Hurtado *tract. de censuris diffic.6. num.25* colligitúrque ex *can. Episcopum 9. quæst.2.* & ex Clement. *vnic. de foro competenti.* Rationem tradidit Couarruu. 3. *var. cap.10. num.8.* quia extra proprium territorium nemini datum est, iurisdictionem contentiosam exercere, ne iudici illius loci iniuriam inferat, vt probat textus *in leg. 2. ff. de officio Proconsulis* & *cap. nouit de officio legati.* At ferre censuras est actus iurisdictionis contentiosæ, vtpote quæ feruntur in inuitũ, & cum cognitione causæ, *leg. inter stipulantem §. 1. ff. de verbor. obligationib.* Ergo Quamuis contrarium immeritò doceant Gonzalez *reg. 8. cancellar. glos. 62. num. 12* & August. Barbosa *2. part. de potest. Episcopi allegat. 6.* Ab hac regula excipe censuram latam absque causæ cognitione, qualis est quæ fertur per modum statuti, quæ cognionem causæ non exigit, vt docet Geminian. *in cap. Romana. §. caueant. num.4 de sententia excommunicat.* Ancharran. *ibi num.6.* Marian. Socinus Senior *in cap. Perpendimus num.75 de sententia excommunicat.* vel quæ fertur pro notoria, & manifesta contumacia, quæ causæ cognitionem non requirit, vt iidem Doctores tradunt, vel quæ fertur præmissa causæ cognitione in territorio proprio, vti aduertit Sayrus *lib. 1. thesauri suum. cap. 14. num. 6. vers. septimo.* Secundò excipe, nisi à suis expulsus esset; quia eo casu petita licentia ab Ordinario illius loci in quo residet, tametsi non obtenta poterit in sibi subditos censuras ferre, vt habetur dicta Clement. *vnica de foro competenti.* Et tradunt. Nauarr. Coninch. Hurtado, & alij *suprà.*

4. Quartò vt iustè, & licitè quis ferat censuras non debet censura esse ligatus, nec aliqua lege aut superioris præcepto interdictus, vt de se constat. Item non debet prauo affectu odij, aut vindictæ duci, vt dixit Gregor. & Doctores *in c. de sentent. & re iudic. in 6.* Et tradunt omnes.

5. Quoad modum autem ferendi censuram necessariò præcedere debet monitio, seu illius comminatio, quia fertur ob contumaciam, & inobedientiam actualem: at qui monitus non est à ferente censuras, non est illi rebellis, & inobediens Ergo absque monitione ligari censura non potest. Et de censura excommunicationis expresè traditur *in cap. constitutam de Sententia excommunicat. in 6.* Et *in cap. sacro, eodem tit.* iuncta Glossa, De suspensione habetur in *cap. reprehensibilis de appellationib.* De interdicto, *cap. statutum de sentent. excommunicat. in 6.* Et vniuersaliter pro omnibus censuris prouisum est, vt admonitio præcedat vindictam. Atque ita ex omnium sententia tradunt Sotus *in 4. d. 22. quæst. 1. art. 2. concl 4. & 5.* Nauarr. *cap. 27. num. 10.* Suar. *disp. 3. sect. 8.* Coninch. *disp. 13. de censur. dub. 9. concl. 3. num. 82.* Stephan. Dauila, *2. part. de censur. cap. 5. disp. 1. dub. 10.* Paul. Laym. *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 5. num. 6.*

Prædicta doctrina explicari potest in hunc modum: nulla censura fertur nisi pro præueniendo peccato futuro, vel in satisfactionem præteriti. At eo ipso, quo tibi præcipitur sub comminatione censuræ vitare peccatum, vel illius præstare satisfactionem, monitus ergo nunquam censura ferri potest absque monitione. Est tamen notandum discrimen inter excommunicationem, suspensionem, & interdictum, quod excommunicatio nunquam infligitur nisi vt censura, ideóque semper monitionem requirit; at Suspensio, & aliquod interdictum etsi censuræ sint, aliquando non vt censuræ, sed vt pœnæ, & vindictæ Ecclesiasticæ apponuntur, & tunc monitionem præuiam non requirunt. De suspensione habetur *cap. tam literis 33. de testibus, & attestationib.* Et *cap. cum in cunctis 7. de electione.* Et de interdicto est textus *in cap. sacro 48. de sententia excommunicat.* Et *in cap. 1. eodem tit. in 6.*

6. Solùm est dubium; an si tibi sub excommunicatione, vel suspensione ferenda prohibeatur, vel præcipiatur aliquod factum, possit iudex nulla alia monitione excommunitationis, vel suspensionis sententiam in se inobedientem proferre? Affirmat satis probabiliter Abbas *in cap. cum sit Romana n. 28. de appellationib.* Sanch. *lib. 2. de matrim. disput. 24. num. 28.* & *lib. disp. 32. num. 13.* Fileucius *de censuris cap. 3. quæst. 3. num. 95.* Bonac. *disp 1. quæst. 1. punct. 9. num. 4.* Stephanus Dauila *de censuris. 2. part. cap. 5. disp. 1. dub. 5.* eo quòd iam inobediens, & rebellis mandatis Ecclesiæ extitisti: aliàs nullius effectus erit comminatio censuræ ferendæ, si post patratum delictum inferri nequit, sed noua monitione indiget, qua posita poteris censuram effugere.

7. Sed longè verius est prædictam censuram comminatam tibi infligi non posse absque noua monitione, vti docuit Suar. *disp. 3. de censur. sect. 10. n. 19.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5 part. 1. cap. 5. num. 6.* & indicat Couarruu. *in cap. alma mater 1. part. §. 9. num. 5* Caietan. *in sum.* verbo *præcepti transgressio, §. pœnas,* & verbo *clericorum peccata.* Colligitúrque apertè ex *cap. reprehensibilis de appellationib.* ibi, Nec Prælati (nisi canonica commissione præmissa) suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in sibi subiectos, nisi fortè talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis sententiam inducat. Ergo pro culpa quæ ipso iure secum non trahit censuram, non potest Prælatus absque monitione eam infligere. Quod si dicas in culpis quæ secum trahunt censuram, iam est lata censura; ergo Prælatus illam proferre non potest. Respondeo: proferre debet non infligendo, sed declarando Ratio verò est; quia de ratione censuræ est, vt imponatur in delicti præseruationem, seu emendationem, quia est pœna medicinalis: at si ob delictum factum imponi posset, non tam medicina, quàm punitio, & vindicta esset, deliquentémque emendatum sæpè puniret, ideóque rectè aduertit Suar. *num. 21* & Layman. *supra num. 6.* comminationem censuræ ferendæ nunquam esse faciendam, nisi delictis quæ tractum successiuum habeant, quæque relinquunt obligationem satisfaciendi, aliàs nullius effectus erit comminatio censuræ nisi fortè ad terrorem.

8. Hæc comminatio censuræ non qualiscunque sufficit, vt licitè censura feratur, sed necessariò debet esse trina, vel vna pro tribus concesso sufficiente interuallo temporis ad deliberandum secundùm circunstantias, & negocij qualitatem, vt si diceret iudex. Mandamus, vt intra sex vel tres dies, vel tres horas, quas tibi pro tribus monitionibus assignamus compareas: habetur *Cap. constitutionem de sententia excommunicat. in 6.* & *cap. sacro eodem tit. in 6.* iuncta Glossa, *cap. Reprehensibilis de appellationib.* Et apertiùs *cap. Romana. eodem tit. in 6.* vbi cauetur, ne iudices ferant sententiam excommunicationis, vel suspensionis absque competenti monitione; & si contra præsumpserint iniustas nouerint esse illas; vbi Glossa ponderat verbum *iniustas,* & aduertit non dixisse nullas, quia ex defectu trinæ monitionis (modò monitio adsit) censura non redditur nulla, sed iniusta, nisi fortè fuerit censura lata aduersus participantes, & communicantes cum excommunicato ab eodem iudice: hæc enim vt valida sit, requirit necessariò trinam monitionem, vt expresè cauetur *cap. statuimus. & cap. statutum de sententia excommunicat. in 6.* vt aduertit Suar. ex communi sententia *disp. 3. sect. 12. num. 4. & 5.* Gaspar Hurtado *tract. de censur. diffic. 20. num. 8.* Layman. *lib. 1. tract. 5. par. 1. cap. 6. fine.* Oportet autem in ipsa sententia explicari tempus concessum ad deliberandum pro trina monitione concedi; aliàs reus non intelliget esse terminum vltimum, sed superesse alias monitiones. Sufficiet tamen, si iudex dicat, Mandamus, vt intra tot dies sequentes ab hac nostra publicatione compareas, sin minus excommunicatione ipso facto innoderis: tunc enim hæc monitio trinam virtualiter continet monitionem, & terminus designatus etsi vnus sit, est virtualiter triplex, vt dixit Suar. *n. 7.*

9. Secundò hæc monitio debet fieri in scriptis continentibus causam, pro qua censura fertur, quæque tradi debet reo, cui censura imponitur. Quod si iudex (nisi fuerit Episcopus) absque vrgenti causa solo verbo, & non scripto excommunicationem protulerit ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis ipso iure suspenditur per mensem, etsi intra illud tempus se diuinis ingesserit, fit irregularis. Quæ omnia habentur in *cap. 1. de sententia excommunicat. in 6.* Dixi *excepto Episcopo*, quia Episcopus sub prædicto decreto non comprehenditur, cùm illius non fuerit mentio expresè facta, iuxta textum *in cap. quia periculosam de sententia excommunicat. in 6.* Dixi *absque vrgente causa*, nam ea stante non solùm validè, sed licitè verbo tenus excommunicatio proferri potest; siquidem textus *in d. cap. 1. cùm medicinalis de Sententia excommunicat. in 6.* temeritatem requirat, iniquit, enim. Si quis iudicum huiusmodi cõstitutionis temerarius extiterit violator: & notauit Glossa *ibi*: & Stephan. Dauila *de censur. 2. p. c. 2. dub. 3.*

10. Aliquibus placuit prolationem cenſuræ verbo tenus non ſolùm illicitam, ſed nullam eſſe, vti docuit Ripa *in Rub. de conſtitution num.* 18. motus ex *cap. fin. de ſententia, & re iudic.* Et Sayrus *lib.* 1. *theſauri cap.* 7. *num.* 16. Sed longè verius eſt ſolùm eſſe illicitam, vt tradit Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 9. *concluſ.* 5. *n.* 8. Stephan. Dauila *dicto dub.* 3. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. Nam iure naturæ ſcriptura neceſſaria non eſt. Iure autem poſitiuo etſi ſcriptura requiratur in dicto *cap. cùm medicinalis*, non tamen ſic neceſſariò exigitur, vt aliter prolata cenſura irritetur. Textus verò finalis *de ſententia, & re iudic.* exigens neceſſariò ſcripturam, intelligendus eſt de ſententia punitiua criminis, & deciſiua litis, non verò de ſententia quæ non tam ad puniendum delictum, quàm ad illud præcauendum, & emendandum ordinatur.

11. Tertiò debet nomine iudicis ipſi reo monitio fieri, ſi cenſura contra determinatam perſonam feratur. Quod ſi ipſe latitet, ſufficit fieri ad eius domum, vel in Eccleſia, ſeu platea, alióve loco publico, ex quo in eius notitiam deuenire poſſit. Itémque facienda eſt coram teſtibus qui de monitione teſtari poſſint, vt traditur *cap. ſacro, de ſentent. excommunicat.* Et docuit Couarru. *cap. alma mater.* 1. *part.* §. 9. *num* 4 Coninch *diſp.* 13. *dub.* 9. *conc.* 1. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 3. *ſect.* 11.

Aduerte prædictas conditiones pro latione cenſuræ per modum ſententiæ requiſitas eſſe. Nam cenſura, quæ à iure fertur per legem, vel ſtatutum ea ſola publicatione, & monitione contenta eſt, quæ ad conſtituendam legem, ſeu ſtatutum requiritur, de qua latè dixi *tract. de legib. diſp.* 1.° 9 *& ſeqq.*

12 Sed an monitio non ſolùm cenſuræ ligamen, ſed etiam eius denunciationem præcedere debeat? non ſatis conſtat. V.G. commiſiſti delictum, cui eſt annexa cenſura, poteritne iudex te declarare, & denuntiare cenſura eſſe ligatum? Reſpondeo poſſe, dummodò delictum publicum ſit, & notorium, neque illius pœnitueris, vt rectè docuit Abbas *cap. noſtram* 1. *de iureiurando.* Nauarr. *lib.* 5. *conſilior. conſ.* 20. *de hæretic. num.* 5. *in* 2 *edit* Suar. *diſp.* 3. *de cenſur. ſect.* 10 *n.* 18. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5 *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. colligiturque ex *cap. de manifeſta* 2. *quæſt.* 1. *cap. euidentia de accuſat. c. bonæ memoriæ.* 1. *de Elect.* ibi, exceſſus notorius examinatione non indiget. Sed apertiùs conſtat concluſio ex *cap. reprehenſibilis de appellation.* ibi. Præſenti decreto ſtatuimus, vt nec Prælati niſi canonica monitione præmiſſa ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam proferant in ſubiectos, niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere ſuſpenſionis, vel excommunicationis pœnam inducat. Ecce qualiter poteſt iudex nulla præmiſſa monitione proferre ſententiam, hoc eſt declaratoriam & denunciatoriam excommunicationis, vel ſuſpenſionis; quando ſcilicet ipſo iure excommunicatio, vel ſuſpenſio incurſa eſt. Et ratio videtur manifeſta; quia denunciatio non eſt nouum vinculum, vt cenſura, vt dicitur *c. paſtoralis* §. *verùm de appellationib.* Ergo non adeſt cauſa, ob quam monitio prærequiratur. Debet tamen delictum notorium eſſe vel per ſententiam, vel ipſo facto, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, aut excuſationem admittere; aliàs ea declaratio illicita eſſet contra ius naturæ, iuridicumque ordinem procedendi. Præterea requiritur, quod reus delicti non pœnituerit; nam ſi abſolutionem à cenſura expoſtulauerit reus, ſatisfactionemve obtulerit, non eſt denunciandus, ſed potius abſoluendus iuxta textum *in cap. qua fronte, de appellation.* cùm finis cenſuræ obtentus ſit, qui eſt delinquentis correctio, & emendatio.

13. Quoad tempus attinet nulla cenſura expedit die feriato proferri; quia plerunque cauſæ cognitionem prærequirit, à qua die feriato abſtinendum eſt iuxta textum *in cap. fin. de Feriis.* Et ibi Panormit. *num.* 19. Quod ſi eo die feratur etiam abſque neceſſitate valida eſt, vt aliis relatis comprobat Sayrus *lib.* 1. *theſauri caſuum, c.* 14. *num.* 7. eo quòd ea quæ cauſæ cognitionem non exigunt neceſſariò ad ſui valorem die feriato geſta valent *Leg. actus Cod. de Feriis.* Denunciatio autem cenſuræ frequenter die feriato fit ſi prædecat cauſæ cognitio die non feriato; quia eo tempore facta in plurium notitiam deuenire poteſt, vt notauit Sayrus *dicto capite* 14. *numero* 10

PVNCTVM VI.

In quos cenſura ferenda eſt?

1 *Ferri debet in hominem baptizatum, viatorem, rationis compotem.*
2 *Sed an vltra vſum rationis requiratur pubertas, variant Doctores.*
3 *Item debet eſſe ſubditus ferentis cenſuram.*
4 *An omnes aſſiſtentes in diœceſi cenſura à Diœceſano lata ligentur, & econtrà diœceſani extra exiſtentes?*
4 *Remiſſiuè reſpondetur.*
5 *Propter diuerſas cauſas duplici cenſura ligari quis poteſt.*
6 *Ob eandem cauſam duplici cenſura ligari poteſt, ſi à diuerſis iudicibus lata ſit, vel cauſa multiplicetur.*

1. CEnſura neceſſariò ferenda eſt in hominem, baptizatum, viatorem, rationis compotem, & ferenti poteſtati ſubiectum vti ex communi ſententia tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 13. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. Coninch *diſp.* 13. *dub.* 6. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 4. *num.* 1.

Primò debet eſſe homo: nam bruta animalia cenſuræ capacia non ſunt, vtpote quæ nec poteſtati Eccleſiaſticæ ſubduntur, nec culpam committere poſſunt, ob quam cenſura fertur. Quod ſi aliquando Eccleſia creaturas irrationales fidelibus nocentes anathematizat, non eſt, quia cenſuram in illas ferat, ſed quia illas deteſtatur, & execratur, ſicuti cùm quis proprias culpas, & errores anathematizat. Angeli verò cenſura ligari non poſſunt, quia ſubiecti non ſunt Eccleſiæ. Damnati nunquam ſunt corrigendi. Beati culpæ expertes ſunt.

Secundò debet eſſe baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia profeſſus; non Paganus, Iudæus, aut Cathecumenus, quia vt inquit Paulus 1. *ad Corinth.* 5. Quid enim mihi de his, qui foris ſunt iudicare: non enim Eccleſiæ poteſtati ſubiicitur qui Eccleſiam ingreſſus non eſt. Secùs verò dicendum eſt de Hæreticis, Apoſtatis, & Schiſmaticis. Qui vtpote baptizati Eccleſiæ poteſtatem fugere non poſſunt, vt deciditur *cap. de Iudæis*, 45. *diſt.*

Tertiò debet eſſe homo viator, nam mortuus cenſura ligari nequit, vti ex communi docet Nauarr. *c.* 27. *num.* 13. & *cap.* 28. *num.* 32 Couarruu. *in cap alma.* 1. *p.* §. 11. *num.* 8. Suar. *diſput.* 5. *ſect.* 1. Auila 2. *p. c.* 1. *diſp. vnica, dub.* 8. *concl.* 2. Layman. *tract.* 5. *p.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. & alij communiter. Collitúrque ex illis verbis Chriſti *Matth.* 16. Quæcunque ligaueris ſuper terram. Nam vt rectè expendit Gratian. 24. *q.* 2. Chriſtus Dominus ſolùm conceſſit Petro poteſtatem ligandi, & ſoluendi eos, qui ſunt ſuper terram; quia ipſi tantùm Eccleſiæ ſubiiciuntur. Explicarique poteſt in hunc modum; Defectus nec ratione corporis, neque ratione animæ ligari poteſt; non ratione corporis; quia eſt quid inanimatum incapax ſubiectionis; non ratione animæ; quia eſt quid ſpirituale, & inuiſibile, ſubiiciique nequit Eccleſiæ viſibili Et præterea ſi in cœlo, aut purgatorio exiſtit non eſt in ſtatu, quo mereatur cenſura affici, vt pote grata Deo; ſi verò exiſtat in inferno corrigibilis non eſt. Ex quo manifeſtè infertur: ſi quis mandauit clericum occidere, & ante mandati executionem moriatur, cenſuram nullam incurrere, quia tempore quo illam incurſurus erat incapax exiſtit.

Neque his obſtat textus *in cap. à nobis el* 2. *de ſententia excommunicat.* vbi Innocent III. determinat excommunicatum abſolui poſt mortem poſſe, reddítque rationem; quia Eccleſia poteſt ſoluere, & ligare defunctos. Quia vt benè Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæretic. punit. cap.* 20. Couarruu. *in dicto c. Alma, 1. p.* §. 11. *num.* 8. Suar. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num* 11. textus intelligendus eſt de abſolutione, & ligatione indirecta, non directa, quatenus Eccleſia præcipere poteſt fidelibus, ne corpus excommunicati, & abſque ſignis pœnitentiæ decedentis ſepulturæ ſacræ tradant, neve ſuffragia offerant, vel è contrà ſi ſigna pœnitentiæ dederit, poteſt Eccleſia fidelibus concedere, vt hæc omnia beneficia defuncto impendant. Quod non eſt abſoluere, vel ligare defunctum directè, ſed viuos ligare, vel abſouere ab obligatione, quæ illis ineſt ob cenſuram, qua defunctus ligatus erat.

Quartò debet eſſe rationis compos, ſaltem quando cauſam cenſuræ dedit, quia abſque culpa, cenſuræ capax eſſe non poteſt. Si autem ſui compos efficacem cauſam cenſuræ contrahendæ dederit, & tempore quo ligandus erat in ebrietatem, vel amentiam etiam perpetuam incidiſſet, ſine dubio ligaretur; quia vſus rationis, liberaque voluntas ſolùm requiritur ad cauſam cenſuræ apponendam, non verò ad ipſam cenſuram contrahendam, vti docuit Suar. *diſp.* 5. *ſect* 1. *n* 20. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 1 1. *cap.* 4. *n.* 3. vnde mandans clericum interficere, & tempore interfectionis ebrius, vel amens exiſtit, non obinde effugit cenſuram mandato annexam. Ab ea tamen cenſura (ſi amentia perpetua eſt) abſolui debet; quia non expedit ligatum eſſe cenſura qui per eam corrigi non poteſt; cùm ipſa cenſura, vtpotè medicinalis pœna ad correctionem dirigatur, vti notarunt Suar. & Layman *loc. alleg.* Coninch *diſp.* 13. *dub.* 6. *num.* 45. *& ſeqq.*

2. Sed an vltra vſum rationis requiratur pubertas? Non conſtat inter Doctores. Nam Vgolin. *de cenſur. cap.* 17. § *num.* 5. affirmat, eo quòd ante illam ætatem non ſatis percipit ordinem iudiciarium, neque in iudicio admittitur ad ſe defendendum, vel agendum iuxta textum *in cap. vlt. de iudiciis in* 6. Sed dicendum eſt cenſuræ à iure latæ impuberem rationis compotem capacem eſſe; quia nullo iure eximitur, & cùm culpam committere poſſit, cui cenſura annectitur, non eſt cur à cenſura excuſetur, ſupponítque textus *in cap.* 1. *& vlt. de ſentent. excommunic. t.* Et tradit Suar. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num.* 17. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 6. *num.* 45. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 7. *n.* 30. Idem videtur dicendum de cenſura lata per ſtatutum, niſi contrarium ex conſuetudine conſtet; quia ad hanc cenſuram imponendam non eſt opus impuberem citari, nec in iudicio comparere, vt ſupponunt prædicti Doctores. At ſi cenſura ſententia ſpecialiter ferenda ſit, credo aduerſus impuberem ferri poſſe, tametſi id non ſit conueniens. Priorem partem mihi perſuadet; quia eſto impubes ordinem iudiciarium ignoret, de illo inſtrui poteſt, ſicuti alij puberes ordinem iudiciarium ignorantes inſtruuntur. Item medio procuratore, & tutore reſpondere in iudicio poteſt.

Secundam

Secundam partem probat mihi vsus,& consuetudo satis recepta, nunquam ferendi censuram directè contra impuberes. Notanter dixi *directè*,nam indirectè,& consequenter non est dubium, impuberes censura ligari,vt contingit interdicto generali populi, quod impuberes vsum rationis habentes comprehendit.

3. Quintò debet esse subditus ferentis censuram, aliàs censura ab ipso lata ligari non poterit : non enim superior suam iurisdictionem, & superioritatem in alium quem in sibi subditum exercere valet,vti est manifestum, & colligitur ex *cap. à nobis 21. de sententia excommunicat.*& *cap.cùm inferior 16.de maiorit.*& *obedient.* & tradunt omnes. Ex qua doctrina fit Pontificem nullatenus ligari censura posse, quia superiorem in terris non habet. Leges namque ab ipso latæ comparatione ipsius vim coërciuam non habent, quippe nullus sibimet præceptum imponere potest.Extra Pontificem omnes alij fideles rationis vsum habentes ligari censura possunt, saltem comparatione Pontificis, quia Pontifici subiiciuntur. Rex verò, & Imperator ob eorum supremam dignitatem eximuntur à iurisdictione Episcopi, ne possint vlla censura ab ipsis lata ligari, vt dixit Silvest. verbo *excommunicatio. num.*10. Stephan. Dauila pluribus relatis *2.p. de censur.cap.4. disp. vn. dub.*4. Episcopi generali iuris constitutione sententia, vel mandato non ligantur, nisi de illis fiat expressa mentio, iuxta textum *in cap.Quia periculosum de sententia excommunicat. in 6* quod solùm de suspensione, & interdicto loquitur,non de excommunicatione,vt aduertit Suar.*t.disp.5. sect.4 n.3.*Deinde Concilium prouinciale,& generale,& quælibet alia communitas ligari potest censuris suspensionis, & interdicti, vtpote quæ non exigunt culpam in omnibus, sed in odium delinquentium innocentes suspenduntur, vel interdicuntur. Secùs verò in censura excommunicationis vtpote grauiori, & directè priuatiua vsu spiritualium bonorum ex *cap. Romana de sententia excommunicat. in 6.* Quocirca vt excommunicatio validè feratur,debent nocentes communitatis cognosci, & aduersus illos tantùm sigillatim promulgari, vti docuit Nauarr. *dicto cap. 17.n 13.* Auila *dub.6.* & alij apud ipsos. Neque his obest, quod censura feratur aduersus quamcunque qui ex hac communitate deliquerit,vel delictum commisit,si non satisfecerit;quia ex ipso delicto determinatur persona censura liganda.

4. Controuersia autem grauis est, an omnes existentes in Diœcesi censura à Diœcesano lata ligentur, & è contra, an existentes extra Diœcesim censura suæ Diœcesis afficiantur ? Sed hanc difficultatem resolui *tract.3. de legib. disp.1.pun.24.§.3.4.* & 5. ibi enim enumeraui qualiter teneantur peregrini legibus, & præceptis loci quâ transeunt, qualitérque ligentur legibus, & præceptis sui domicilij, pœnisque præcepto, & legibus annexis affici possint. Neque occurrit aliquid noui addendum.

5. Superest dicendum; an possit quis duplici censura eiusdem rationis ligari, duplici inquam excommunicatione, suspensione, vel interdicto ? Ratio dubitandi est, quia priuatio non suscipit magis,& minus ; cùm igitur quælibet ex his censuris sit priuatio spiritualium bonorum,nequit posita vna censura alia eiusdem rationis succedere. Et confirmo, duæ priuationes eiusdem numero formæ esse nequeunt in eodem subjecto. Ergo nec duæ excommunicationes, nec duæ suspensiones, aliàs essent duæ priuationes formales eiusdem numero formæ.

Nihilominus communis est sententia propter diuersas causas posse aliquem diuersis censuris ejusdem rationis ligari:vti docuit Silvest. *excommunicatio.1. n.10.*Sotus *in 4.d.22.art.2.concl.3.* Couarruu. *in cap.alma.1.p.§.11. num.13.* Suar. *de censur.t.1. disput.5. sect.3.* Vgolin. *tab.1. de censura cap.16.§.3.*Molina *tract.3.disp.41.num.3.*& 7. Nicolaus Garcia *8.p.de benefic.c.5. num.86.* Et colligitur ex variis textibus. Nam Clement. *2. de sententia excommunicat.* excommunicantur qui contra priorem excommunicationem, & denunciationem procedebant, scilicet sacris assistendo. Et *cap. cùm pro causa de sententia excommunicat* declaratur duplici censura innodatum esse, qui violentas manus in clericum iniecit, & Ecclesiæ immunitatem violauit, duplicique absolutione indigere, vel vna vtramque causam respiciente, vt notat ibi Abbas, & Doctores communiter. Idem probatur ex *cap.officij de sententia excommunicat.*& *cap.Capitulum sanctæ Crucis,de rescriptis.Cap. Engeltrudam.3.q.4. cap.ita quorundam de Iudæis,*& *alius.* Ratio, quia excommunicatio, & quæiibet alia censura non tam est priuatio, quàm vinculum morale causans priuationem : atqui vinculum morale multiplicari potest,tametsi priuatio non mulplicetur, vt manifestè patet in peccatis mortalibus, quorum quodlibet ità priuat hominem gratia, vt etiam aliud quantum ex se est priuet. Quare si directè vnum peccatum remitteretur non conferendo gratiam aliud remissum non esset, sed adhuc homo gratia priuatus maneret. sic in præsenti dicendum est. Fatemur namque priuationem in se non suscipere magis,& minus ; benè tamen in ordine ad causam, vt patet in supradicto exemplo de peccatis. Et in naturalibus est res manifesta. Cubiculum namque priuari luce potest ex multiplici ratione impediente, tametsi vnica lucis priuatio existat. Sic homo multiplici censura eiusdem rationis priuari potest bonis Ecclesiæ, tametsi vnicam priuationem habeat ; quia censura non est formaliter priuatio, sed priuationis causa.

6. Adde non solùm ob diuersas causas, sed etiam ob eandem te posse duplici censura eiusdem rationis ligari, si à diuersis iudicibus à iure, vel ab homine lata sit, adsitque respectu cuiuscunque iudicis specialis contumacia, & inobedientia, sicuti docuit Abbas *in cap. grauem.num.5.de sententia excommunicat.* Suar.*d.disp.5.sect.2. num.13.* Nam esto ibi sit eadem causa materialis,est tamen diuersa causa formalis, scilicet, diuersa contumacia, & inobedientia. Verùm quando ob contumaciam aggrauantur censuræ ab eodem iudice procedente inquam ad denunciationem,& anathema, diuersa censura non ligaris,neque duplici absolutione indiges, vt aduertit Suar. *supra, n.18.*quamuis ante denunciationem excommunicatio reseruata non esset, quæ post denunciationem reseruata est.

Quinimo existimo,quotiescunque transgressiones eiudem censuræ multiplicantur, toties censuras multiplicari. Vnde si modò percutias clericum, & deinde alium duplici excommunicatione innodaris;quia duplicem causam, quibus est annexa censura apposuisti,& tradit Suar. *disp.5. sect.3.*

Punctvm VII.

Quam ob causam censura ferenda est.

1 *Pro culpa ferenda est censura.*
2 *Pro culpa venali nec excommunicatio,nec suspensio,nequit interdictum ferri potest, vt communiter feruntur.*
3 *Aliqui censent peccatum mortale sufficere, si interiùs consummetur.*
4 *Verius est requiri exteriùs esse consummatum.*
5 *Satisfit oppositis fundam.*
6 *Non solùm debet esse peccatum mortale externum, sed specialiter ab Ecclesia prohibitum.*
7 *Quinimo debet esse prohibitum sub comminatione censuræ incurrendæ.*
8 *Non potest ferri pro peccato præterito in eius punitionem.*
9 *Proponuntur obiectiones,*& *soluuntur.*
10 *Peccatum ob quod censura contrahitur debet esse completum secundùm proprietatem verborum.*
11 *Aliquibus placet censuram impositam contra facientes, seu committentes delictum comprehendere mandantem,* & *consulentem.*
12 *Verius est oppositum.*
13 *Temperatur doctrina, ne procedat, cùm lex inutilis redderetur.*
14 *Satisfit oppositis fundam.*
15 *Qualiter reuocato mandato, vel consilio incurras censuram contra mandantem, vel consulentem impositam.*
16 *Delinquens aduersus præceptum sub censura impositum,non duplex peccatum,sed vnum tantùm committit.*

1. OMnes conueniunt censuram infligi non posse nisi pro culpa ; quia est pœna medicinalis, quæ necessariò supponit culpam corrigendam. Est tamen notandum discrimen inter excommunicacionem, suspensionem, & interdictum, quòd excommunicatio, quia est grauissima pœna, nemini alteri à delinquente infligitur. Secùs verò est in suspensione, & interdicto, quæ vltra nocentes innocentes ligant, vt citius nocentes resipiscant, videntes sua causa innocentes grauari, sicuti notauit Couarruu. *cap. alma mater. 1. p §. 9. num.* 3. Deinde hæc culpa debet esse censuræ proportionata, aliàs committeretur iniustitia,vt colligitur *ex cap. fœnicis, De pœnis, in 6.* ibi ; iudex pœnam metietur ex culpa.

2. Dubitant tamen Doctores ; an ob culpam venialem censura inferri possit ? Et breuiter respondeo, neque excommunicationem maiorem, nec suspensionem, aut interdictum prout communiter feruntur ob culpam venialem iniungi posse ; quia sunt pœnæ grauissimæ, ac proinde culpæ leui improportionatæ, vti tradunt ex omnium sententia Coninch. *disp.13. dub. 8.concl.2.* Suar.*disp.4.sect.4.* Sanch.*lib.6.moral. cap.4. num.55.* Paul Layman. *lib 1.Sum.tract.5.cap.5.* Vazq.*t. 2.disp.158 cap. 5.* Gaspar Hurtado *tract. de censuris disp. 10. num. 43.* & de excommunicatione maiori. Et idem fermè est de aliis censuris, colligitur apertè ex Trident. *sess. 25. cap. 3. de reformat.* Et *ex cap. Nemo Episcoporum. Cap. nullus sacerdos. 11. quæst. 3.* & tradit vltra superiùs relatos Nauarr.*cap.27.num.9.*Couarruu.*cap alma mater.1.p.§.9.* Auila *2.p.de censur.cap.5. disp.1.dub.2.* Et licèt in aliquibus textibus videatur ob causam leuem excommunicatio ferri,vt in *cap. si quis 23. dist.* & aliis non est reputanda illa causa leuis absolutè, nam vt rectè explicat Coninch.*disp. 13.dub. 8. concl. 2.* causa quæ per se spectata leuis est sæpè ex circunstantiis grauis redditur. Ex quo fit manifestè quoties ex ignorantia, vel inaduertentia, vel alia de causa excusatur qui à grauitate culpæ, cui excommunicatio, suspensio, vel interdictum annexa sunt,excusari ab illis incurrendis,vt benè aduertit Layman. *d.cap 4. num.1.*

Notanter dixi excommunicationem maiorem, suspensionem, & interdictum prout frequenter feruntur non posse ob veniale

peccatum iniungi; quia excommunicationem minorem latam à iure conueniunt ferè omnes doctores; vt *diſput ſequenti* videbimus, ob peccatum veniale incurri; quia eſto videatur maximis bonis priuare ſcilicet Sacramentorum receptione; at facillimo negocio tolli poteſt, cùm quilibet ſacerdos facultatem habeat ab ea abſoluendi. Et idem eſt de hac excommunicatione minori, ſi ab homine generaliter iniungeretur, nec reſeruaretur, At dari poteſt aliqua ſuſpenſio, aliquòdque interdictum perſonale purum à iudice generaliter latum nec reſeruatum minoribus commodis ſpiritualibus priuans, quàm excommunicatio minor, & æquè facilè abſoluendum. Ergo poteſt ob culpam venialem iniungi, ſicuti latè explicat Gaſp. Hurtado *de cenſur. difficult.* 10. *num.* 44. *& ſeqq.*

3. Sed an hoc peccatum mortale ſufficiat, eſſe interius conſummatum, vt cenſura ligari poſſis? diſcordant doctores. Nam Gloſſa *Clement.* 1. *de Hæretic.* & alij quos accuratè recenſent Sanch. *lib.* 2. *in decalog cap.* 8 *num.* 2. Farinacius *de hæreſi. quæſt.* 192. §. Barboſa 2. *p. de poteſt. Epiſc. allegat.* 40. *à numer.* 6. affirmant, quia Eccleſia habet iuriſdictionem in actus merè internos, cùm eius poteſtas ſit ſpiritualis. Ergo poteſt actus merè internos punire. Antecedens variis exemplis declaratur. Primò diſpenſat, irritatque votum purè mentale. Secundò abſoluit à peccatis interius conſummatis, eáque reſeruat. Tertio obligat ad actum fidei ſupernaturalem, quando res fidei proponit, aut de fide quis examinatur. Quartò: iudex obligatus defendere clericum à percuſſione ſi id nolit incidit in excommunicationem, canon, *ſi quis ſuadente*. At hæc nolitio internum quid eſt. Quintò in Clement. *multorum de hæretic.* §. *verum*, excommunicantur inquiſitores qui odio, vel amore ducti aliquid contra ſui muneris obligationem omittunt, vel faciunt. Ad idem referuntur excommunicationes latæ ſub hac conditione, ſi quis præſumpſetit, ſi quis auſu temerario, ſi quis dixerit, vel crediderit, &c. quæ ſunt conditiones, de quibus Eccleſiæ conſtare non poteſt, cùm interius conſummentur.

4. Sed contraria ſententia, ſcilicet ad incurrendam cenſuram non ſufficere actum purè internum veriorem multò eſt, vt probaui *Tract.* 4. *de fide. d ſp.* 3. *punct.* 3. *in princ.* Et vltra Doctores ibi relatos eam docent Nauarr. *cap.* 23. *numer.* 38. & *cap.* 27. *numer.* 66. Couarruu. *reg. peccatum.* 2. *p. num.* 7. Suar. plures referens *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 1. Stephan. Dauila 1. *p dubit.* 10. Coninc. *diſp.* 13. *dubit.* 8. *concluſ.* 4. *numer.* 71. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. d fficult.* 11. *numer.* 49. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 160. Paulus Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. 1. *p. cap.* 5. *numer.* 1. colligitúrque apertè ex *cap. cogitatio de pœnitent. diſp.* 1. ibi, cogitatio non meretur pœnam lege ciuili cum ſuis terminis contenta eſt, vbi Gloſſa inquit, non meretur pœnam ab homine, ſecus à Deo. Et *cap. de ſimonia* dicitur dationem procedentem ex animo ſimoniaco, ſi hic non prodatur exteriùs ab Eccleſia non puniri. Ratio videtur manifeſta; nam Eccleſia eſt ſenſibilis, & viſibilis, non igitur poteſtatem habere poteſt in id quod inuiſibile, & inſenſibile eſt, quale eſt peccatum interius conſummatum. Et confirmo peccata interna, quæ exteriùs non prodeunt, Eccleſia non poteſt iudicare, vtpote quæ ſibi ignota ſunt, ergo neque de illis poteſt legem ferre. Nam vt inquit D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 91. *art.* 4. de his poteſt homo legem ferre, de quibus poteſt iudicare, & licèt aliqua peccata, quæ in actum externum prodeunt ita ſint occulta, vt Eccleſia non poſſit de ipſis ſententiam ſpecialem ferre; id tamen eſt per accidens: ex ſe enim manifeſta ſunt, iudicióque Eccleſiæ ſubiecta; ſi quidem ſenſibus hominum ſubiiciuntur, ideóque Eccleſia ea per generalem ſententiam punit: tametſi nominatim, & ſpecialiter ea punire nequeat.

5 Fundamentum verò oppoſitæ ſententiæ non vrget. Admitto namque poteſtatem Eccleſiæ eſſe ſpiritualem, ſed quia in hominibus ineſt qui corporales ſunt, non extenditur ad res purè ſpirituales ſed quatenus per corporales manifeſtantur. Secundò reſpondeo poteſtatem Eccleſiæ eſſe ſpiritualem non phyſicè, ſed moraliter, hoc eſt eſſe ſpiritualem, quatenus res pertinentes ad ſpiritum, & animarum ſalutem ſpectat. Ex quo non infertur reſpicere debere ea, quæ ſunt phyſicè ſpiritualia, vt ſunt actus interni. Ad primam probationem antecedentis dico parentem irritare poſſe vota filiorum, & ſuperiorem vota illorum, qui pleno iure ſibi ſubduntur, quia ſi ſubditi ſuperiori, & filij parenti ſubiiciuntur integrè, & perfectè, atque adeò quoad propriam voluntatem, & vim ſe obligandi, & ratione huius dominij vota irritari poſſunt. Verùm hoc dominium non eſt ſufficiens, vt pater filiis, & ſuperior ſubditis præcipere actum purè internum poſſint, quin minus illud punire; quia ad obligationem præcepti, & pœnæ requiſitum eſt, vt aliquo modo actus ſit illis cognoſcibiiis. Adde diſpenſationem, & irritationem non verſari propriè circa actus internos, ipſi enim tranſierunt, ſed circa obligationem moralem inde reſultantem, & moraliter perſeuerantem, quam obligationem nunquam Eccleſia ſoluit quouſque ſibi manifeſtetur. Ad ſecundum abſoluit Eccleſia à peccatis purè mentalibus, dummodò ſibi fiant manifeſta. Quando verò ea peccata reſeruat, non, eſt quia iuriſdictionem in ea exerceat, ſed potiùs iuriſdictionem circa ipſa negat, ſicuti poterat negare iuriſdictionem in omnia peccata. Ad tertium, non obligat Eccleſia ad actum fidei merè internum, ſed hæc obligatio ex lege diuina, & naturali prouenit propoſita veritate credenda. Ad quartum non defendere clericum omiſſio eſt externa, & ſenſibus cognoſcibilis. Ad quintum ſententia exterior iniuſta illorum inquiſitorum, qui in ea proferenda odio, vel amore ducti fuerunt, punitur. Et licèt illa praua intentio cognoſci ab Eccleſia non poſſet, hoc non obeſt quin poſſit actum externum ei coniunctum punire; quia ea coniunctio ſolùm eſt conditio ad actum externum puniendum, punitio autem in eam conditionem non fertur. Quod non eſt cenſuram ad actus interiores extendere, ſed cenſuram in actus externos latam limitare, & coarctare. Poterat enim Eccleſia externum illum actum iniuſtitiæ, quomodocunque fieret, punire. Quod verò illum non puniat, niſi quando coniunctus eſt cum praua intentione benignitas eſt, & limitatio ſuæ poteſtatis, & rigoris. Ad vltimum reſpondeo illam particulam *vel*, ſi quis dixerit, vel crediderit poſitam frequenter in decretis intelligendam eſſe copulatiuè: hoc eſt ſi quis dixerit, atque crediderit. Si autem intelligatur diſiunctiuè præſtat hunc ſenſum. Si quis dixerit verbis, vel crediderit factis, vel nutibus, aliiſque ſignis in facie Eccleſiæ manifeſtis, anathema ſit.

6. Porrò non ſolùm debet eſſe peccatum mortale externum, ſed neceſſarium eſt vt ſit peccatum ſpecialiter ab Eccleſia prohibitum, aliàs delinquens non eſſet Eccleſiæ contumax, & inobediens. Cenſuræ autem inſtitutæ ſunt ad medendam contumaciam, & inobedientiam Eccleſiæ, vti fatentur omnes. Ergo. Atque ita docent ex communi ſententia Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 4. Nauarr. *cap.* 27. *numer.* 9 Suar. *diſp.* 5. *ſect.* 5. *numer.* 6. Ægid. *diſp.* 13. *dubit.* 8. *concl.* 6. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 5. *numer* 2. Stephan. Dauila 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 10. Vaſq. *de excommunicat. dubit.* 1. Gaſpar Hurtado *de cenſur. difficult.* 12. *numer.* 14. Et colligitur apertè ex *cap. ex parte* 4. *de verborum ſignificat.* Et *cap.* 1. *de ſententia excommunicat. in* 6.

7. Quinimo exiſtimo non ſolùm debere eſſe peccatum mortale ab Eccleſia prohibitum ſub comminatione cenſuræ incurrendæ, vti docuerunt Suar. Auila, Ægid. Paul. Layman. *loc. alleg.* & communiter Doctores. Nam cenſura infligi non poteſt ſine monitione, vt ſuperiùs dictum eſt; aliàs non eſſet pœna medicinalis, vt deciditur *cap.* 1. *de ſententia excommunicat. in* 6. Ergo infligi non poteſt, quin ſuperior moneat de cenſura incurrenda, ergo quin præceptum imponat ſub comminatione cenſuræ.

8. Hinc collige cenſuram ferri non poſſe pro peccato præterito in eius punitionem, ſed neceſſariò ferendam eſſe pro peccato futuro præcauendo, vel in præteriti ſatisfactionem, vti docuit Nauarr. *cap.* 27. *numer.* 9. Vgolin. *de cenſuru tab.* 1. *cap.* 9. §. 5. Couarruu. *in cap. alma* 1. *p.* §. 9. *numer.* 4. & §. 10. *num.* 1. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 5. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 9. *numer.* 78. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 1 *cap.* 5. *numer.* 3. Et conſtat ex *dicto cap.* 1. *de ſententia excommunicat. in* 6. Nam cùm cenſura ex ſua inſtitutione habeat ex ſe medicinam præſeruatiuam, & coërciuam peccati, vti colligitur ex *toto lib.* 5. *& 6. decretalium, tit. de ſententia excommunicat.* nequit pro peccato purè præterito iniungi. Nam illud, quatenus præteritum eſt, mederi non poteſt, ſed punire.

9. Contrarium huius corollarij docuit Caietan. 2 2. *quæſt.* 69. *art.* 2. Almain. *de poteſtat. Eccleſiæ, cap.* 10. Cordoba *lib.* 2. *qq. quæſt.* 27. §. *ſed ad exaltationem.* Mouentur ex variis textibus, in quibus videtur cenſura ferri pro peccato præterito. Primò ex *cap. quidam.* 5 *quæſt.* 1 vbi Gregor. excommunicauit libelli cuiuſdam authorem, niſi ſe proderet, & malitiam fateretur, aut libelli veritatem probaret, ad quod nulla ratione videbatur obligatus, ne ſe periculo vitæ exponeret. Secundò ex *cap. inter quærelas*, 23. *quæſt.* 4. vbi reprehendit idem Gregor. Epiſcopum, eo quòd in ſua cauſa excommunicationis ſententiam tulerit pro vindicanda iniuria ſibi facta, quam ſententiam non cenſet fuiſſe nullam. Tertiò ex *cap. duo ſunt* 96. *diſt.* vbi refertur Innocentium excommunicaſſe Arcadium, & Ambroſium Theodoſium ob factum abſolutè præteritum. Quartò ex *cap. Guilliſarius.* 23. *q.* 4. vbi, Siluerius Papa anthematizauit eos, qui eum comprehenderunt, miſerántque in exilium. Quinto ex *cap.* vlt. 2. *quæſt.* 1 vbi Nicolaus Papa duos Epiſcopos abſque vlla monitione excommunicat; eo quòd Lothario in ſuis ſceleribus fauerent.

Sed hæc parum vrgent, vt à communi ſententia recedamus. Quare ad primam reſpondeo, Gregorium ibi non excommunicaſſe libelli authorem, niſi ſe proderet, ſed vſum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſub excommunicatione interdixiſſe, donec ſe manifeſtaret; quia ad id videbatur obligatus, etiam cum periculo vitæ, cùm grauiſſima infamia irrogata aliter deleri non poſſet. Ad ſecundum. Epiſcopus ille non tulit ſententiam excommunicationis pro iniuria ſibi facta præcisè, ſed vt ſibi fieret competen ſatisfactio: reprehenditur tamen & merito à Pontifice, eo quòd in propria cauſa per modum ſententiæ, & vindictæ ſententiam excommunicationis tulerit; eſt enim id alienum à Paſtore Eccleſiæ, cui ſolùm in defenſionem propriam permittitur gladio excommunicationis vti. Ad tertium Innocentius

excommu

excommunicauit Arcadium, & Ambrosius Theodosium nisi resipiscerent, & tanti facinoris satisfactionem exhibuerint, ideoque posita satisfactione, statim fuerunt absoluti Ad quartum Siluerius. non tam excommunicauit qui eum comprehenderant, miserántque in exilium, quam declarauit esse excommunicatos. Vel dic excommunicásse; quia in exilio eum detinebant, vt constat ex ipso capite. Ad v.timum illi Episcopi non excommunicantur in illo textu, sed deponuntur ab officio sacerdotali; quod ob culpam præteritam fieri potest, cùm depositio censura non sit.

10. Deinde peccatum illud externum, ob quod censura contrahenda est, debet esse completum in suo genere secundùm proprietatem verborum, quæ in præcepto, seu lege infligente censuram, continentur; quia leges pœnales strictè,& propriè sumendæ sunt. Vti ex communi docet Nauarr. *lib.5. consilior.tit.de sententia excommunicat.consil.37.num.2* Suar. *disp.4. sect.3.num.7.* Auila 1 *part. de censur. dub.11.* & 2. *part. cap.5. disp.3.dub.5.* Sanch. *lib.3. de matrim. disp.2.num.5.sub finem.* Coninch. *disp.13. dub.8. concl 7.* Colligitúrque apertè ex *cap. perpetuo sanctionis. de Elect.in 6.* vbi dicitur eligentes indignum non incurrere iuris pœnas, nisi adeò in eo perstiterint, quòd ex eorum votis communis electio subsequatur.

11. Hinc oritur quæstio; an censura imposita contra facientes, seu committentes aliquod delictum, comprehendat mandantes seu consulentes committi? Aliquibus nempè Siluestro verbo *excommunicatio 9. num.79.* & Rosellæ *eodem 1. casu 43.num. vlt.* placet comprehendi, quia mandans, seu consulens delictum absolutè dici potest delictum commitere, vti docent multi relati à Paciano *tract. crimin lib.9. cap.32.num.1.* nam esto illud physicè non committat; committit tamen moraliter, & secundùm communem æstimationem. Et fortè ob hanc causam in *cap. mulieres de sententia excommunicat* deciditur mandantes clericum percutere, eadem excommunicatione ligari, qua ligantur percutientes in *in cap. si quis suadente 17. quæst. 4.* & redditur ibi ratio. Cùm is committat verè cuius authoritate, & mandato delictum committi probatur. Et *cap.nuper eodem tit.in vers.in primis quidem art.* inquit textus cum facientem, & consentientem par pœna constringat. Et *reg.is damnum de Regul. iuris en 6.* vbi is damnum dat, qui iubet damnum dari, & *leg.nihil interest, ff. Ad leg. Corneliam de Sicariis.* Nihil interest, ait textus, an quis occidat, an causam mortis præbeat. Et *c.ita quorundam de Iudæis* excommunicantur deferentes prohibita ad Sarracenos. Et *c.significauit.eodem tit.* declarantur eam excommunicationem incurrere, siue propria persona, siue per nuncios deferant Denique in *c.nuper.* Et *cap.si conuictus de sententia excommunicat.* excommunicantur participantes in crimine criminoso cum excommunicato. At mandans, & consulens fieri delictum, cui est annexa excommunicatio participat in crimine, ob quod incurrit excommunicationem illud admittens. Ergo.

12. Nihilominus longè probabilius est, censuram latam aduersus committentem aliquod delictum non afficere mandantem, seu consulentem, nisi aliunde in lege, seu præcepto exprimantur. Sic docuit Siluest. sibi contrarius loquens de excommunicatione, verbo *excommunicatio vlt.quæst 4. dicto 3* Caiet. *eodem* paulò post *princ.* Armilla *num.2.* Tabiena 5. *casu 49.num. vlt.* Nauarr. *cap 27. num 51.* Metina *lib.1. sum. cap.11. §.2.in princ.* Henriq. *ib.13.de excommunicat.cap.17 num.2.* & *cap 21. num 1.* Bartolom. de Ledesma *de excommunicat. dub.6.* & generaliter de omnibus censuris id docent Sanch. *lib.3.de matrim. disp.49.num.2.* Ægid. *disp.14.n.188.* Auila 2 *part.cap.5. disp.3. dub.1.* Gaspar Hurtado *tract. de censuris difficult.14.nu.53.* & alij. Moueor; quia leges imponentes censuram, vtpote odiosæ,& pœnales strictè sumendæ sunt: at mandans & consulens delictum propriè, & in rigore dici nequit illud delictum facere, vt docet Bart. *leg.si is qui pro emptore à num.56 ff. de Vsucapionib.* & meliùs *leg.sed si vnius § seruus num.2.ff.de iniuriis.* Iason *leg. si quis id.num.36 ff.de iurisdict.omn.iudic.* Iulius Clarus *lib.5. recept.§. fin quæst. 89.* & alij plures quos refert, & sequitur Pacian. *d.tract. crim. lib.9. cap.32. num.2.* Et conuincitur ex eo quòd mandatum, & consilium præcedunt factum, & ad ipsum perpetrandum diriguntur, illiúsque sunt causæ morales. Non igitur sub facto comprehendi debent; atque ita vt diuersa, & distincta ponuntur in *c.si quis viduam 50. dict.* ideóque ius cùm censuram proferre intendit non solùm aduersus facientes, sed consulentes, seu mandantes id explicat, vt patet in *cap.felicis de Pœnis in 6.* & *Clem. si quis suadente, eodem tit.* & ex pluribus excommunicationibus Bullæ cœnæ.

13. Temperat autem Sanch. *d.disp.48.num.4.circa finem.* Et Ægid. *d.disp.14.dub.15.num.188.* ne supradicta doctrina locum habeat, cùm lex redderetur fermè inutilis, & frustratoria, nisi mandantes comprehenderet, quæ fuit doctrina Glossæ finalis *cap.2.de vsuris in 6.* Felini *c.transl.o.num.vlt. vers.tertio nota de constitutionib.* Et aliorum, quos refert, & sequitur Couarruu. 3. *var cap.3.n.9.* colligitúrque ex *ap.si ciuitas de sententia excommunicat. in 6.* vbi declaratur interdictum generale ciuitatis extendi ad suburbia, ne sententia illa interdicti frustraretur; nam (vt inquit textus) licèt prædicta suburbia videantur aliàs murorum ambitu terminari, hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti, expedit interpretationem fieri latiorem. Et notandum est verbum *interpretationem*, quod indicat non nouam legem constitui, sed interpretationem fieri constitutæ

14. Neque obstant oppositæ fundamenta: Fateor namque mandantem, & consulentem absolutè dici delictum committere, sed non proprio, & rigoroso sensu: hic enim non moralem factionem, sed physicam requirit. Vti colligitur tum ex supradictis, tum ex *cap. vt famæ in fine de sententia excommunicat.* ibi: cum hoc non ipsi, sed illi quorum authoritate id faciunt facere videantur. Nam verbum *videantur* non proprietatem, sed fictionem importat iuxtà Gloss. *leg. Nemo 5. ff. de restitutionib. in integrum*, verbo *pollicetur.* Et ibi Bart. *num. vnico* Tum ex *cap.2 de clericis pugnantib. in duello*, vbi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans. Ad textum *in c.mulieres* respondeo mandantem verè committere in legem prohibentem percussionem, non tamen verè percutere, ideóque sub lege statuente censuram percutientibus non comprehendi. Vt verò comprehenderetur, necessaria fuit noua illa lex, & decretum *d.cap. Mulieres.* Ad textum *in cap. Nuper*, dic intelligendum esse non de eadem pœna secundùm proprietatem, sed secundùm similitudinem, cùm consentientes in legem verè delinquant. Eodem modo respondeo ad *reg.is damnum.* Et ad *leg. nihil interest*, fieri quidem delictum à mandante, vel consulente interpretatiuè, & moraliter, & secundùm communem æstimationem, sed non physicè, & propriè, vt latiùs dixit Pacian. *tract.crimin.lib.9.cap.32.num.2.* Ad textum *in cap. ex quorundam, & cap.significauit*, respondeo excommunicationem latam aduersus deferentes arma Sarracenis extendi ad eos qui per interpositas personas ea arma detulerint: non quia idem sit deferre per se, vel per interpositam personam, vt benè aduertit Nauarr. *c.27.num.51.* sed ne lex pœnalis frustratoria redderetur, ob quam causam de vno casu ad alium extenditur, vt latè probaui *tractat. de legib. disput. 5. pun.3. in cap. nuper*, & *cap. si concubinæ*, respondeo excommunicari participantes cum excommunicato postquam incidit in excommunicationem, & declaratus est; secùs qui cum illo ante excommunicationem incursam participarent.

15. Sed quid si mandatum, vel consilium reuocasti, antequam mandatarius, vel consiliarius mandatum, vel consilium exequerentur, incurres in censuram latam aduersus mandantem, vel consulentem? Certum est, si mandatum, vel consilium reuocasti efficaciter, ita vt causa moralis operis prudenter præsumi non possint, te liberum esse à censura; quia in tantum mandatum, vel consilium punientur censura, quatenus in delictum influunt, illiúsque sunt causa. Econtrà verò, si mandatum, vel consilium fictè reuocasti, censuram non effugis; quia verè in delictum influis, & illius es causa moralis, & in his ferè omnes Doctores conueniunt. Quocirca difficultas est; an incidas in censuram latam aduersus mandantem, vel consulentem, si reuocares mandatum, vel consilium quantum posses, cùm tamen de facto non reuocentur, vel quia mandati, seu consilij reuocationem notam facere mandatario, seu consiliario non potuisti; vel quia rationes allatæ ad reuocandum consilium ineffaces fuerunt? Affirmat Coninch. *disp. 14. dub.15. conclus.3. num.183* & alij relati à Suar. *disp.44. sect.3. num.7* Mouentur, quia hæ censuræ latæ sunt aduersus eos, quorum consilio, vel mandato facinus est perpetratum, sicuti in præsenti contingit. Neque obest quòd mandati, vel consilij non pœnitueris; siquidem pœnitentia efficaciam mandati, vel consilij non sustulit, alias mandans, vel consulens homicidium, ex quo mandato, vel consilio homicidium fierer, vitaret irregularitatem, & obligationem restituendi, si ante factum pœniteret.

Sed rectiùs contrarium docuerunt Innocent, *in cap mulieres de sentent.excommun.* Tabiena *excommunicatio 5 casu 1. numer.35.* Stephan. Dauila 2. *part. de censur. disp.3 dub.7.* Gaspar Hurtado *de censuris difficult.15.num.68.* eo quòd ea reuocatione, & pœnitentia posita non causas culpabiliter opus medio mandato, & consilio datò, sed omnino inculpabiliter, cùm culpa præterita media pœnitentia deleta sit. Ergo non incurris censuram, quæ vt pote pœna medicinalis solum afficere potest actu delinquentes inobedientes, & rebelles, non verò eos qui ab inobedientia, rebellione, delictóque recesserunt. Secùs verò est de pœna irregularitatis, & de obligatione restituendi, quæ ob delictum præteritum actu innocentem efficere possint.

16 Ad extremum aduerte delinquentem aduersus præceptum sub censura impositum regulariter non duplex peccatum, sed vnum tantùm committere, quale cõmitteret si res illa secluſa censura prohiberetur. v.g. prohibitum est furtum sub excommunicatione non ex alio motiuo quàm iustitiæ; futaris; peccatum tantùm iniustitiæ committis; quia solàm iustitiam lædis. Nam esto Ecclesiæ inobedias; ea inobedientia non continet specialem malitiam, sed in iniustitia imbibitur, vti docuit Cordob. *in sum. quæst.11.* Stephan. Dauila 2. *part. de censur. cap. 5. disput. 1. dub. 11.* Paul. Layman. *lib.1. sum.tractat.5.part.1.cap.5. numer.1. vers. nota* Gaspar Hurtado *tract. de censur. diffic. 17. num.73.*

PVNCTVM VIII.

Quibus ex causis à censura incurrenda excuseris.

1 *Excusaris, si deficiat ex parte ferentis potestas, qua per appellationem suspendi potest.*
2 *Hac appellatio interponi potest ante tempus signatum censuræ incursioni.*
3 *Vt appellatio hunc effectum suspendendi censuram habeat, debet esse legitima.*
4 *Item debet incursionem præcedere.*
5 *Secundò ex usaris à censura incurrenda ex consensu illius, in cuius fauorem lata est.*
6 *Transacto termino à creditore prorogato in censuram incidis; tamet si alij contrarium censeant.*
7 *Excusaris à censura, si illius ignorantiam habeas.*
8 *Stante dubio iuris, vel facti post debitam diligentiam non es reputandus censura ligatus.*
9 *Apponitur quadam limitatio pro obtinenda Ecclesiastica dignitate.*
10 *Excusaris à censura, ratione grauis metus.*
11 *Si sub censura tibi interdicatur quod aliàs iure naturali est prohibitum, negant, aliqui te excusari à censura ratione metus. Sed oppositum verius est.*
12 *Excusaris à censura, si innocens sis.*
13 *Affirmant plures si in foro externo proberis nocens ligari censura.*
14 *Alij oppositum censent.*
15 *Quæstio sub distinctione resoluitur.*
16 *Obligatio, quam habes abstinendi in publico ab actibus per censuram prohibitis, cum censura ligatus non es, ex iure naturali prouenit.*
17 *Satisfit argumentis* num. 13. *adductis.*
18 *Alia est censura valida, alia inualida, alia iusta, alia iniusta, & qua ha sint.*

1. VAriæ sunt causæ, ex quibus à censura incurrenda excusari potes Prima & præcipua, si ex parte ferentis censuram deficiat iurisdictio ante illius incursionem: quod contingere potest, si remoueatur ab officio, vel alio modo cesset eius potestas. Cessare autem communiter solet per interpositam appellationem legitimam, vt constat ex *cap. ad præsentiam* 16. Et *cap. Pastoralis* 53. *de appellationib.* Et *cap. licet* 14. *de sententia excommunicat. in 6.* Quia ea est vis appellationis, vt eam causam à iudice, à quo appellatum est, eximat, & ad superiorem illius deuoluat. Quando igitur appellatio hunc duplicem effectum habet suspensiuum scilicet, & deuolutiuum impedit omnino censuram; quia deficit in ferente potestas, vti dicitur in *cap. si à iudice.* 10. *de appellationib. Cap. per tuas de sententia excommunicat.* Secùs verò esset si solùm effectum deuolutiuum haberet, vt sæpè contingit; quia eo casu cùm non suspendatur iurisdictio iudicis à quo, ligari optimè potes ntn obstante appellatione.

2. Hæc autem appellatio interponi debet ante tempus signatum censuræ incursioni, totóque illo tempore interponi potest; quia ante illud tempus suspendere valet eius executionem. Cui non obstat esse statutum appellationem interponendam esse intra decem dies à sententia lata; quia intelligitur de sententia absoluta, & pœnam simpliciter infligente, secùs verò de sententia pendente à conditione, vti notarunt Henriq. *lib.* 13. *cap.* 16. Couarruu. *cap. alma mater*, 1. *p.* §. 10. Suar. *disp.* 3. *de censuris*, *sect.* 8. Gasp. Hurtado *de censur. difficult.* 25 *num.* 107.

3. Vt verò appellatio hunc effectum suspendendi censuram habeat, debet esse legitima, id est, ex rationabili causa facta; aliàs vt inutilis, & friuola repellenda est, neque excusabit censuram nisi fortè iudex sua voluntate appellationem admittat. Vt benè aduertit Suar. *disp.* 3. *de censur. sect.* 6. *num.* 3. Auila 2. *p. de censur. cap.* 1. *disp.* 5. *dub.* 12. Hurtado *difficult.* 25. *num.* 109. Quod si interposita appellatione arbitrio appellantis legitima, iudex repulsa appellatione vt friuola in causa prosequatur, in foro exteriori censura ligatus censeberis, quousque iudex appellationis declaret, appellationem legitimam fuisse. In foro tamen conscientiæ à censura excusatus eris, & ab irregularitate, esto illo intermedio tempore celebraueris, vt colligitur ex *c. ad præsentiam nostram de appellationib.* Et ibi Glossa. & *cap. solet. verf. in officio de sententia excommunicat. in 6.* Auila *dicto dub.* 12. Layman. *lib.* 1. *sum. tract* 6. *par.* 1. *cap.* 6. *num.* 2 *verf. quares.*

4 Item debet appellatio illius incursionem præcedere, vt censuram suspendat: nam ea incursa sola absolutione tolli potest, sed non appellatione suspendi, vt colligitur *ex cap. preterea.* Et *cap. pastoralis de appellationib.* Et *cap. Ad reprimendam de officio iudicis ordinarij.* Et *cap. is cui de sententia excommunicat. in 6.* Quinimo neque ea appellatio vim habet suspendendi censuræ incursæ declarationem, vti decisum est *dicto cap. Pastoralis* quia denunciatio est quid accessorium censuræ. Quod intelligendum est quando nulla tergiuersatione celari potest censuram incursam esse. Nam si dubium aliquod sit, & appellans non obstante sententia declaratoria iudicis alleget, vel non commisisse delictum, vel non ea conditione, vt censuram contraxerit, sententiam censuræ declaratiuam suspendit, vt docuit Glossa *in cap. cupientes* §. *quod si per viginti*, verbo *priuatus de Electione in* 6. Nauarr. *lib.* 5 *consil. tit. de sententia excommunicat. conf.* 6. *n.* 2 *edit.* Auila 2. *cap* 5. *disp.* 5. *d. b.* 11. Hurtado *difficult.* 25. *in fin.* Quod verò *ibi* Gaspar Hurtado subjungit, suspensionem à beneficio, & ab aliis (extra suspensionem ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ) per sequentem appellationem suspendi, non videtur firmum. Nam esto in *cap. is cui de sententia excommunicat. in 6.* solùm dictum sit suspensionem ab officio, & ingressu Ecclesiæ per sesquentem appellationem nõ impediri, & taceatur de suspensione à beneficio, non inde inferendum est suspensionem à beneficio impediri per sequentem appellationem; argumentum namque negatiuum inefficax est in iure; maximè cùm contrarium ex aliis textibus colligatur. Textus enim in *cap. Pastoralis* decidens per sequentem appellationem non impediri censuram excommunicationis mouetur; quia ea censura secum trahit executionem vt ibidem dicitur. Sed hæc ratio in omnibus censuris procedit, ergo nulla censura post illius incursionem suspendi potest per sequentem appellationem. Item nulla est specialis ratio ob quam appellatio sequens suspendat suspensionem ab officio, & ingressu Ecclesiæ. Ergo in omnibus censuris idem est dicendum per subsequentem appellationem impediri non posse, sicuti reliqui alij Doctores tradunt.

5. Secundò excusari potes ab incurrenda censura ex consensu illius in cuius fauorem lata est. V. G. ad petitionem creditoris lata est excommunicatio, nisi intra tres dies debitum soluas, prorogat tibi terminum absque vllo iudicis consensu, excusaris à censura, vti ex communiori docet Henriq. *lib.* 12. *cap.* 20. Suar. *disp.* 3 *sect.* 6. *n.* 8, Gasp. Hurtado *tract. de censur. difficult.* 26. Quia cùm ea censura ad petitionem tui creditoris lata sit, non censetur iudex voluntatem habere te ligandi, creditore oppositum volente. Præterquam quòd iudex nequit voluntatem habere ligandi debitorem censura lata ob non solutionem debiti, quando debitor non est in mora, nec peccat non soluendo; aliàs contraheretur censura absque vllo peccato. At prorogato per creditorem termino, non peccas detinendo debitum, ergo non incurris censuram. Quare præceptum illud à iudice latum, vt intrà tres dies soluas sin minus censura ligeris, habet tacitam conditionem nisi creditor debitum absolutè, vel ad tempus remittat.

6. Sed an transacto eo termino à creditore prorogato incidas in censuram debitum non soluens? Non conueniunt Doctores. Nam Nauarr. *cap.* 27. *n.* 15. Henriq. pluribus relatis *lib.* 43. *cap.* 20. *in comment. litt.* I. censent te non incurrere; quia præceptum superioris imponentis censuram tempori alligatum erat. Cùm ergo non potuerit eo tempore habere effectum ex consensu tui creditoris finitum omnino est. Sed rectiùs Suarez & Gaspar Hurtado *locis alligat.* contrarium docent; quia illa designatio temporis à iudice facta non fuit ad finiendam obligationem, sed ne vltra illud tempus absque consensu creditoris prorogaretur, quare prorogato termino à creditore, & debito non remisso præceptum, & censura vim habent obligandi, cùm absolutè permaneant.

7. Tertiò excusaris à censura, si illius ignorantiam habeas; quia cùm censura ex sua institutione sit ad continendos, & coërcendo rebelles, & inobedientes Ecclesiæ, nequit ignorata hanc vim habere, ideóque incurri non potest absque præuia monitione, vt latè probaui 1. *p. tract.* 2. *de peccat. disp.* 1. *punct.* 17. & 18. ibíque asserui quamlibet ignorantiam siue iuris, siue facti censuræ impositæ, modò non fuerit ignorantia crassa, & supina excusare ab incurrenda censura; quia censuræ sunt pœnæ, quæ contemptum legis virtualiter requirunt. Ex quo fit manifestè, si dubius existas, an censura aduersus aliquod delictum lata sit, vel an tale factum sub censura comprehendatur, & facta aliquali diligentia dubium vincere non potuisti, excusaris ab incurrenda censura delicto annexa; quia ea ignorantia nequit dici affectata, crassa, & supina, quæ dolo æquiparatur, tametsi non excuseris à culpa, & pluribus exornat Sanch. *lib.* 6. *de matr. disp* 42. *num.* 31. & in censuris latis ab inferioribus Prælatis docuit Auila 2. *p. cap.* 5. *dis.* 5. *dub.* 8. *concl.* 2. Et colligitur aperte ex *cap. vt animarum* 2. *de constitutionib in* 6. ibi, statuta quorumcunque ordinariorum, ligare nolumus ignorantes, nisi eorum ignorantia crassa fuerit & supina. Nomine inquam ordinariorum etiam Pontifex videtur comprehensus; quia est ordinariorum ordinarius, & quamuis sub illo verbo non comprehenderetur, comprehenditur tamen ob raionem decidendi illius textus, scilicet vt periculum animarum euitetur, quæ in censuris à Pontifice latis efficaciùs procedit, vtpote quæ minus publicantur, minúsque notæ sunt, quàm censuræ ab inferioribus latæ, vt latius prosequitur Thom. Sanch. *suprà.*

8. Hinc decidenda est quæstio, an te reputare debeas censura ligatum, quoties illius dubium habes? Et breuiter respondeo stante dubio iuris, vel facti, quod post debitam diligentiam vinci nequit, te non esse reputandum censura ligatum: nam cùm habeas

ius,

ius,& potestatem ratione baptismi fruendi bonis communi bonis communibus Ecclesiæ,non debes ob dubium hac possessione certa priuari,vti notauit Sanch.*lib.in decalog. c.*10.*num.*56. solùm est difficultas, quando censearis verum dubium habere? Et quidem quando post factam diligentiam ignoras, an censura lata sit vel an ille casus sub censura comprehendatur; Certum est eo dubio te esse omnino exquisatum; quia tunc censura non est satis tibi promulgata, neque enim dici potes censuram contemnere quam iustè ignoras positam,esse,vti docuit D.Thom.*quodlib.*4. *art.*14. Et tradit Sanch. *supra, num.*57. *&* 58. At si certus sis censuram esse positam, dubitas autem an ex animo lata fuerit, reputare te debes ligatum; quia credere debes ferentem censuram verba secundùm communem intellectum non ioco, sed seriò proferre, cùm latio censuræ res grauissima sit, vt dixit Sanch. *num.*57. Deinde si dubius es, an à censura fueris absolutus,cùm tamen certus sis ea fuisse ligatum, non potes stante hoc dubio te reputare absolutum,sed potiùs ligatum; quia pro censura,eiúsque ligamine stat possessio, vt apertè colligitur ex *cap. sicut de sententia excommunicat.* Et tradit Couarruu. *c. alma mater. 1.p.§.2.num.6.* Idem est si dubites, an appellationem præmiseris censuræ incursionem,vel an legitimè appellaueris, censura censendus es ligatus, quia excusatio dubia non potest certæ causæ obligationem tollere,vt colligitur ex *cap cùm tu,de testibus,& atte stationib.* Et plúribus docuit Couarru. *dicto cap. alma.1.p. §.2.num.*4. Sayrus *de censur.t.*1.*lib.*1.*cap.*16. Sanch. *lib.* 1.*in decal.cap.*10.*num.*59.

9. Monet autem Sanch.& benè *dicto cap.*10.*n.*61.ex Glossa *in cap.*1. verbo *sententiæ.*8. *q.*4. Quod etsi stante statuto legitimo dubio de censura incursa, non te debes reputare censuratum ligatum in foro conscientiæ & exteriori, id tamen verum non esse quoad obtinendum Episcopatum,seu aliam Ecclesiasticam dignitatem,à quibus turpe sit aliquando deturbari compertâ censuræ veritate. Reuerentia dignitatis Ecclesiasticæ exigit ne eius collatio fiat cum periculo cassationis. Quare si id periculum cesset; quia moraliter loquendo censura cognosci non potest,nullum præstabit impedimentum dignitati Ecclesiasticæ recipiendæ.

10. Quartò à censura excusaris, si rem sub censura prohibitam graui metu inductus efficis; quia regulariter timor, & periculum grauis damni à præceptorum transgressione excusat, vti explicui *tract. 2. de peccatis. disp.*1. *pun.*16. & tradunt in præsenti Suar. *disp.*4,*sect.* 3.*n.*14.& *disp.*6.*sect.*3.*n* 7.Paul.Layman.*lib.*1. *sum. tract.*5.*par.*1. *cap.*5.*in fine.* Coninch.*disp.*13. *dub.*12.*num.*99.*& seq.* Sed quia ibi dixi aliquando præceptum Ecclesiasticum esse tanti momenti, vt etiam cum periculo mortis obseruandum sit, eo casu non excusaberis à censura tali delicto annexa, cùm non excuseris à peccato inobedientiæ,& contumaciæ Ecclesiæ,vti tradunt prædicti Doctores. Ex quo venit intelligendus textus in *cap.sacris* 5. *de his quæ vi,metúsve causa fiunt,* vbi Pontifex inquit communicantem cum excommunicato per vim, seu coactionem excusari,secus verò per metum;quia metus non excludit omninò culpam,etsi eam attenuet, cùm pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere, quasi diceret Pontifex: Vis, & coactio semper à censura excusant quia impediunt culpam sublata libertate; at metus cum voluntatem simpliciter relinquat,non semper à culpa liberat etiam aduersus ius Ecclesiasticum, & consequenter neque à censura. Sic explicuerunt prædictum textum Suar. *disp. 6. sect.* 3.Coninch. *disp.*12.*num.*97 Laym.*dicto cap* 5.*in fine.*

11. Solùm est dubium; an si Ecclesia sub censura prohibeat, quod aliàs iure naturali prohibitum est.,V.G.fornicationem,furtum, homicidium incidas in censuram illis delictis annexam, si metu coactus ea committas? Negat Coninch.*dicta disp.*13.*dub.* 12.*concl.*2.motus ea ratione; quia metus grauis ab obseruatione præcepti Ecclesiastici regulariter excusat. Ergo etiam in prædicto casu excusare debet. Sed rectiùs contrarium censuit Gaspar Hurtado *tract.de censur.difficult.*23 *num.*10.eo quòd nulla sit ratio, ob quam in illo casu debeamus affirmare præceptum Ecclesiasticum cessare, cùm ex illo præcepto non astringaris ad aliquid peragendum, vel omittendum,quod secluso eo præcepto peragi,vel omitti non deberet. Quando verò præcepto naturali adderet Ecclesiasticam aliquam circunstantiam; cui censuram annecteret,vti contingit,cùm furtum, & fornicationem in templo prohibet,censeo te à censura excusatum, si graui metu ea delicta in templo patrares; quia non es censendus delinquere aduersus ius Ecclesiasticum, sed solùm naturale, neque illa peccata haberemalitiam sacrilegii, sed iniustitiæ tantùm, & intemperantiæ.

12. Quinto excusaris à censura,si verè innocens sis, nam cùm censura nemini imponi possit absque culpa,si ab ea liber existis, liber eris à censura. Et quidé quando non solum quoad Deum, sed etiam in foro externo à culpa excusaris omnes conueniunt te censura ligari nõ,posse;quia eo casu iudex sua potestate abutitur, eiúsque sententia vtpote intolerabilé errorem continés nulla est, nec timenda,iuxta textum *in c.solet.c.venerabilibus.§.potest,de sententia excommunicat.in* 6 iuncto *c.irritam.cap. cui est.*11. *quæst.*3. At si verè culpam habeas,exterius tamen probata non sit,nequaquam ob illam affici censura potes, tametsi iudici priuatim notum sit te delinquentem esse; quia censuram nequit iudex ferre ex scientia priuata, sed pubica, vtpote quæ est actus publici,& forensis iudiciialiàs nulla erit eius sententia, vt benè tradit Nauarr.*cap.cum contingat, de Foro competenti, causa nullitat.*8.

Quocirca controuersia inter Doctores est; an censura ligeris ob causam,seu culpam,quæ in te non existit;probatur tamen legitimè adesse.V.G.excommunicaris, nisi Petro centum restituas, quæ etsi non debeas, probatum tamen est, te debere. Item excommunicaris, nisi matrimonium contrahas cum Maria, quæ falsò probauit sibi à te fuisse promissum, vel casu quo fuit promissum excusaris ab sponsalibus implendis ob causam, quam nequis iuridicè probare, ligarísne censura? Affirmat Giossa *in cap.*1.*de sententia excommunicat.in* 6 verbo *propter quam.*Durand.*in* 4. *d.*18.*q.*4. Corduba plures referens *lib.*1. *q.*43. Mouentur primò ex illo Gregor. *hom.*26. *in euang.*relati in *cap.* 1. & *c.non solùm* 11.*q.*3 sententia pastoris siue iusta,siue iniusta timenda est;at sententia quæ secundùm allegata,& probata profertur esto iusta non sit in reo,est tamé in æstimatione, ergo timenda est,ergo seruanda.Secundò,iudex procedens secundùm allegata, & probata,iustè procedit. Ergo eius sententia valet. Tertiò bona,quibus fideles per censuram priuantur,dispositioni Ecclesiæ subduntur, potest ergo Ecclesia fidelem innocentem probatum nocentem illis bonis priuare;tum vt iudicij integritas seruetur. tum ne Ecclesiæ authoritas contemnatur, ergo asserèndum est censuram in hoc casu latam validam fore. Quartò:præcepto lato à iudice procedente secundùm iuris ordinem nequis resistere, sed potiùs obligaris obedire saltem in facie Ecclesiæ, vt docent S. Thom. *in* 4 *d* 18.*q* 2. *art.*1.*qq.*4 S.Antonin.3.*p.tit.*24. *cap.*73. Couarruu.*cap.alma.*1.*p.cap.* 1.*num.* 14. Nauarr. *cap.*9. *num.*4. Tolet.*lib.*1 *sum car.*10. Suar *disp.* 4. *sect.*7. *num.* 18. Coninch. *disp* 13. *dub.*13. *concluf* 2. Auila 2.*p.cap.*6. *disp.*1. *dub.*2 *&* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 6. *num.* 3 alias authoritas iudicis contemneretur, & publica disciplina corrueret, cui bono vtpote communi bona particularia cuiuscunque quantumcunque grauia cedere debent. At transgressioni prædicti præcepti iudex annectit censuram, ergo validè annectit. Ergo ligaris.

14. Econtra alij grauissimi Doctores. Caiet.2 2.*q.* 70. *art.*4. *ad* 2.*&* 1. *opusc. tract.*19.*ad* 2 Sotus *in* 4.*d.*22.*q.*1. *art* 3.*corol.* 3.Couarr.*cap.alma.*1,*p.*§.7 *num.*5. Tolet. Nauarr. Suar. Auila, Layman. Ægid.negant te innocentem probatum,nocentem aliqua censura ligari posse.Ducuntur; quia non est verisimile Christum Dominum suæ Ecclesiæ potestatem reliquisse priuandi innocentem tantis commodis spiritualibus,cum hæc priuatio nec publicæ disciplinæ, nec iudicis authoritati tuendæ expediat. Solùm namque expedit, & necessarium est authoritati iudicis, & publicæ disciplinæ, vt is in quem prædicta censuræ sententia fertur in facie Ecclesiæ,& coram scientibus censuram, & innocentiam ignorantibus se gerat, ac si verè censura ligatus esset, ad quod ex vi prædictæ sententiæ videtur obligatus.

15. Ego verò distinguendum censeo; si res quæ tibi præcipitur sub commination censuræ iniqua sit, cuius iniquitas iudici ignota est, neque illius sententiæ parere teneris, imò nec potes, neque censuram illi annexam incurris, Exemplum est si impedimento dirimente ligatus, quod probare nequis, cogaris matrimonium contrahere, & consummare. In hac conclusione omnes Doctores conueniunt.Et ratio est manifesta, quia censura incurri nequit absque contumacia, & inobedientia Ecclesiæ, at omittens præstare quod eo casu ei Ecclesia præcepit, non est censendus Ecclesiæ inobediens,quippe Ecclesia non est præsumenda velle, vt illi contra legem diuinam, & naturalem obedias: neque enim authoritas Ecclesiæ authoritati diuinæ contradicere potest, ergo non est præsumenda velle, vt in eo casu illi pareas, ergo multò minus quod censura ligeris. Quapropter ea sententia necessariò imbibit tacitam conditionem, si iustum, & honestum sit quod tibi præcipitur; præstat enim potius obedire Deo, quàm hominibus.

At,si quod tibi præcipitur sub commin atione censuræ, bonum est, nullique legi aduersum, satis probabile est ligari censura, si non pareas, vti docuit prior sententia; quia eo casu non es innocens,sed nocens, & inobediens iusto Ecclesiæ præcepto, ob quam inobedientiam incurris censuram. Sed contrarium credo multò probabilius esse cum Doctoribus secundæ sententiæ: nam cùm præceptum illud iudicis falsæ præsumptioni obligationis, erroríque aperto nitatur, non est credendum vllam tibi in conscientia obligationem inducere. Durum namque est, & alienum ab Ecclesiæ benignitate cogere, & obligare sub censura ad soluendum, & exequendum tanquam debitum quod nullo modo debitum est. Et licèt in exteriori foro debitum esse demonstretur; id solùm probat te obligatum esse illud exequi, cùm prædictum præceptum absque scandalo subterfugere non potes, non ex vi prædicti præcepti, quod nullum est, sed ex vi iuris naturalis, quo teneris potestati publicæ iustè, & iuridicè præcipienti non contradicere,tametsi id quod præcipit minus iustum sit.

Quod si huic apparenti præcepto non solùm secretò, sed etiam

etiam publicè inobedias, non obinde censura ligaris, quia non aduersus præceptum, cui iudex censuram annexuit, deliquisti, sed contra præceptum iuris naturalis non resistendi potestati iustè, etsi non iustum indicanti. Præterquam quòd præsumi non debet Ecclesiam velle te suis censuris ligare ob transgressionem præcepti ex falsa præsumptione, & errore procedentis, quódque verum præceptum non est, vtpote quod non præcipit iustum, æquum, & rationabile.

16. Hinc fit obligationem, quam habes abstinendi in publico ab omnibus actibus, qui per censuram prohibentur non oriri ex vi censuræ, neque ex præcepto, cui iudex eam annectit, vt minus verè dixerunt Suar. Coninch. Laym. *locis alleg.* sed ex præcepto, & obligatione iuris naturalis, quo teneris censuram communi hominum sensu veram obseruare, ne potestatis Ecclesiasticæ videaris contemptor. Quod autem ex vi censuræ ha c non possis habere obligationem constat; quia illa censura nulla est, & quod nullum est, nullum præstat impedimentum. Item apparentiæ censuræ non possunt competere iidem effectus, qui censuræ veræ competunt. Minus oriri potest obligatio abstinendi ab actibus per censuram prohibitis ex præcepto, quo ipsa censura imponitur; quia præceptum illud nihil de hac priuatione censuram ipso iure subsequentem curat, quippè versatur circa obiectum longè diuersum, nempè solutionem debiti existimati, executionem matrimonij in foro externo promissi, quod censuram, & illius effectus antecedit.

Secundò fit ob prædictam censuram te non esse priuatum communione fidelium, Ecclesiæ suffragiis, iurisdictione spirituali, neque incapacem esse beneficii recipiendi, neque celebrantem fore irregularem; quia hi effectus censuræ veræ annectuntur, sed non illius existimationi; vti docuerunt Suar. *disp.* 4. *sect.* 7. *num.* 10. Coninch. *disp.* 13. *dub. concl.* 4. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 1. *dub.* 3. *concl.* 4. Layman. *dicto lib.* 1. *tract.* 5. *par* 1. *cap* 6. *concl.* 1. In foro autem externo censendus es omnibus iis bonis priuatus; quia in eo foro verè censura ligatus reputaris. Quapropter si collatio beneficij irrita declaretur, tenebit effectum, & beneficio priuatus ipso facto eris, non quidem ex vi censuræ, sed ob commune Ecclesiæ bonum, ne prædictum beneficium alteri inualidè conferatur, vti aduertunt Layman. Suar. & Auila *suprà*.

17. Restat satisfacere argumentis, *num.* 13. adductis. Ad primum ex D. Gregorio optimè respondet Gratian. *in cap. si Episcopus*, 11. *q.* 3. dicens, D. Gregorium non dixisse sententiam iniustè latam esse seruandam, sed timendam, timendam inquam, id est, non ex superbia contemnendam, vti contemneretur, si cum scandalo illam violares. Adde intelligi posse Gregorium de sententia iniusta valida, quæ verè, & in conscientia ligat. Ad secundum dic ad valorem sententiæ non esse sufficiens quod iudex iustè, id est, seruato iuris ordine procedat, sed insuper requiritur quòd iustum præcipiat, quæ conditio deficit sententiæ ex falsa præsumptione procedenti. Ad tertium admitto, posse Ecclesiam innocentem probatum nocentem iis commodis spiritualibus priuare, si ad tuendam suam authoritatem necessarium esset, vel expediret: sed ad prædictum effectum hæc priuatio necessaria non est, neque expediens, satis enim authoritati Ecclesiæ prouidetur obligatione orta ex iure naturali seruandi in facie Ecclesiæ censuram. Ad quartum constat ex probatione nostræ sententiæ.

18. Ex dictis in hoc, & præcedentibus punctis colliges censuram aliam esse validam, aliam inualidam, aliam iustam, aliam iniustam: & hæc alia est valida, alia inualida: censura valida, & iusta est, cui nullus defectus opponi potest. Iniusta valida, cui accidentalis defectus inest, qualis esset si ex odio procederet, aut in propria causa, & verbo tenus, nec præmissa canonica monitione. Censura verò iniusta, & inualida substantialem defectum exigit, nempe si in inferente censuram deficiat authoritas ob interpositam appellationem, vel officij remotionem, aut si absque citatione, ordinéque iudiciario feratur, aut ob causam non legitimam.

Punctum IX.

Quando iudex, aut executor possit, vel teneatur censura ligatum denunciare publicè.

1 *Potest iudex te declarare, cùm constat censura esse ligatum.*
2 *Verius est non teneri.*
3 *Per interpositam appellationem non suspenditur denunciatio censuræ latæ à iudice ordinario. Secus à delegato.*
4 *Quid post Extrauag.* Ad cuitanda.

1. SI certum sit te in censuram suspensionis, vel interdicti incidisse, poterit iudex quando sibi placuerit te declarare, non tamen ad id tenetur. Colligitur ex Clement. 2. *De pœnis*, vbi est sermo de suspensione. Et ex Clement. vlt. *de censibus*, vbi de interdicto agitur. Et tradit ex communi sententia Suar. *disp.* 3. *sect.* 14. *num.* 2. Quippe censura suspensionis, & interdicti non prohiberis cum aliis communicare. Quæ poterat esse ratio, ob quam tenetur prælati ad declarationem procedere. Si verò in excommunicationis maioris censuram incidas, non est dubium posse Prælatum te declarare, iuxta textum *in cap. pastoralis de appellationib.* Quod intelligendum est de excommunicatione lata ab ipso iudice; nam si in censuram latam à iure incidas, nequit iudex te denunciare, & declarare, quin priùs proferat sententiam declaratoriam criminis, etiamsi crimen notorium sit. V.G. percussisti clericum, vel in monasterio monialium ingressus fuisti, non te poterit iudex denunciare vt excommunicatum, quin priùs declaret te fuisse clerici percussorem, aut monasterium monialium ingressum esse. Qua declaratione posita ad denunciationem procedere poterit.

2. Teneri autem ad eam declarationem faciendam videtur colligi ex *cap. cura* 11. *quæst.* 3. vbi Honorius inquit: Curæ sit omnibus Episcopis excommunicatorum omninò nomina tam ipsis vicinis, quàm suis parochianis pariter indicare, eáque in celebri loco posita præ foribus Ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in vtraque diligentia excommunicatis Ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causâ omnibus auferatur. Verùm hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim pœnam dupliciter subimus, & dum reatum incurrimus, & dum sententia notamur. Hæc Pontifex. In quo textu nullum est verbum præceptum indicans. Nam verbum illud. Curæ sit omnibus Episcopis, idem significat, ac pro commendato habeant. Item solùm loqui videtur de excommunicatis nominatim iam declaratis; quia solos illos, & manifestos clerici percussores obligantur alij fideles vitare, iuxta Extrauag. Martini V. *ad cuitanda scandala* editam in Concilio Constantiensi, illisque tantùm Ecclesiasticus aditus interdicitur. Quocirca censeo cum Suar. *loco allegato* nullum in iure esse latum præceptum, quo astringantur Episcopi excommunicatum declarare, & maximè ea forma, & tenore, qui præscribitur in *dicto cap. cura*. Sed hæc obligatio ex munere Episcopali oritur, quæ tunc obligabit, quando prudentis arbitrio fuerit necessarium, vel ad excommunicati correctionem, vel ad aliorum damnum præcauendum.

3. Sed inquires, an per interpositam appellationem impediatur iudex à denunciatione censuræ faciendæ. Respondeo in censuris ab ipsomet iudice latis, quásque certum est te contraxisse, non impeditur iudex si ordinarius est ab illarum denunciatione, tametsi appellationem acceptet, vti deciditur *cap. pastoralis de appellationib.* At si iudex sit delegatus nequit ad denunciationem procedere appellatione admissa, vt rectè aduertit Abbas *cap. pastoralis* §. *præterea* Et §. *cum autem. num.* 13. *de officio delegat.* per textum ibi, quia admissa appellatione desinit esse iudex in illa causa. At in censuris à iure latis, tametsi sequatur sententia declaratoria criminis, nequit iudex siue ordinarius, siue delegatus interposita appellatione legitima ad denunciationem procedere: quia ea appellatione posita non constat formaliter te in censuram incidisse, sed solùm virtualiter, quatenus tali delicto est annexa censura: appellatio namque non est à censura clarè incursa, sed à declaratione delicti, cui censura annectitur, atque adeo à censura dubia, vt rectè notauit Couarruu. *cap. almæ mater.* 1. *p* § 10. *num.* 4. Suar. *dict. p.* 3. *de cens. sect.* 14. *num.* 20.

4. Addit Nauarr. *in cap. cùm contingat de Rescriptis. rem.* 6. *num.* 7. appellationem semper impedire denunciationem excommunicationis post Extrauag. *Ad cuitanda scandala*: quia facta denunciatione obligantur fideles excommunicatum vitare, qua obligatione ante denunciationem non tenebantur, ac proinde excommunicatus denunciatione videtur amplius ligari, cùm ob eam vitetur à fidelibus. Sed rectiùs Suar. *dicta sect.* 14. *num.* 20. contrarium censet, eo quòd vitatio excommunicati non tam est vinculum ipsius excommunicati, quàm aliorum fidelium, qui à communicatione cum excommunicato prohibentur. Ipse namque excommunicatus non amplius facta denunciatione ligatur excommunicatione, quàm ante, cùm æquè ante declarationem, ac ea posita obligetur à communione fidelium abstinere. Quæ est ratio *cap. pastoralis.* §. *verùm de appellat* ob quam denunciatio excommunicationem incursam subsequitur. At si posita denunciatione censuræ absolutio reseruaretur, quæ tamen ante denunciationem reseruata non esset, censet Suar. per interpositam appellationem denunciationem suspendi; quia eo casu cessat decisio dicti *cap. pastoralis*, siquidem posita denunciatione strictiùs ligaris censura, quàm antea.

Punctum X.

Qualiter effectus censuræ suspendi possit?

1 *Enumerantur effectus censuræ.*
2 *Explicatur, qualiter effectus censuræ suspendi possint.*

1. DVplicem effectum censuræ signare possumus: alium proprium, & immediatum; alterum remotum. Effectus propriùs censuræ triplex est; primus, & formalis, & in quo

quo ipsa essentia censuræ consistit, est reddere hominem censura affectum, dignum priuatione bonorum Ecclesiæ, quibus media censura priuatur. Secundus est ipsorum bonorum realis priuatio. Tertius, obligatio censuræ ligato inducta abstinendi ab aliquibus actionibus, & vsu rerum spiritualium. Effectus remotus censuræ dici Potest, quem illius author media censura obtinere intendit, qui & spiritualis, & temporalis esse solet. Spiritualis quatenus intendit censura ligati correctionem. Temporalis, quatenus media censura obtinere intendit partis læsæ satisfactionem.

Si de effectu remoto censuræ loquamur, id est de fine per censuram intento, sanè ab ipsómet ligato censura pendet, cùm in eius vòluntate situm sit à commisso delicto desistere, & parti læsæ, quantum in ipso est, satisfacere. Aliter si sermo sit de effectibus censuræ propriis.

Primus. Nulla virtus impediri potest manente censura, cùm eius essentia sit in redendo hominem dignum, vt bonis spiritualibus Ecclesiæ priuetur. Secundus effectus censuræ manente censura solùm à Pontifice impediri potest; nam cùm à Pontifice habeat censura priuare ea affectum bonis communibus Ecclesiæ, nequit alius à Pontifice hanc mutare institutionem. Tertius verò effectus multipliciter potest suspendi. Primò ex ignorantia inuincibili censuræ, hæc enim suspendit obligationem, quæ tibi per censuram inducitur, sicuti suspendit obligationem quorumcunque præceptorum, quorum ignorantiam inuincibilem habes. Secundò suspenditur per vim, & coactionem, quia hæc tollit libertatem iuxta textum *in cap. sacris de his qua vi metúsve cau'a fiunt.* Tertiò ex metu cadente in constantem virum. Nam cùm hæc obligatio sit ex præcepto Ecclesiastico regulariter stante periculo grauis damni cessat, vti superiùs diximus, & tradit in præsenti Siluest. verbo *excommunicatio. 5. quæst. 14.* Nauarr. *cap. inter verba, præludio 3. numero. 4.* Suar. aliis realis *disput. 6. sect. 3. numero 7.*. Dixi regulariter, nam sæpè metus obligationem non suspendit, vti si iliatus esset in religionis contemptum, vel in extorsionem operis aliàs illiciti. Quartò impeditur ex graui scandalo, infamia, alióve damno ex obseruatione censuræ prouenientè tibi, vel tertio, quod alia via auertere nequis, vt docuit D. Thom. 3. *p. quæst. 83. art. 6. ad 2.* Nauarr. *cap. 27. numero 239.* Sotus *in 4. d. 18. quæst. 2. art. 5.* Suar. *disput. sect. 3. numero 13. & seqq.* quia præcepta purè Ecclesiastica regulariter non videntur cum tanto detrimento obligationem inducere Si enim aliquorum diuinorum obligatio vt de integritate confessionis, de sumenda Eucharistia ob prædictam causam cessat, à fortiori præsumendum est præcepti Ecclesiastici obligationem de censura seruanda cessaturam. Quintò addunt aliqui suspendi censuræ obligationem ob commodum spirituale aliis prouenturum. V. g. es excommunicatus, suspensus, vel interdictus, si à celebratione abstineas maximè die festiuo, priuatur populus fructu sacrificij, & præcepti Ecclesiastici audiendi sacrum executione. Hoc autem videtur esse graue incommodum. Ergo ob illud præcauendum obligatio censuræ suspendi debet. Sed hanc non esse causam sufficientem, vt obligatio censuræ suspendatur meritò docuit Vgolin. *tab. 1. de censuris. cap. 13. §. 4.* Suar. alios referens *disp. 6. sect. 3. numero. 19.* Quippe fructum sacrificij alia via populus consequi potest, scilicet ardenti desiderio sacrum audiendi. Et quamuis prædictum effectum non obtineat, non obinde obligatio censuræ suspendi debet, cùm ex eius natura hanc inducat priuationem; aliàs posses, ne populus die feriali fructu sacrificij priuaretur, imo ne tu illo careres sacrum dicere, quod non est admittendum. Hæc procedunt in censura nota &, manifesta. Quid autem dicendum sit in censura non denunciata *disput. sequenti* videbimus. Sextò suspendi potest obligatio censuræ ex Pontificis dispensatione, nam cùm omnes effectus censuræ, eiúsque institutio à Romano Pontifice ortum habuerint, potest Pontifex manente censura hunc, vel illum effectum ab ea remouere, sicuti de facto à fidelibus sustulit obligationem vitandi excommunicatum non denunciarum, & sæpe beneficium Ecclesiasticum alicui ignoranti censuram conferens, absoluit ab inhabilitate per censuram inducta, ne ea collatio irrita sit. Alter verò à Pontifice potestatem non habet impediendi censuræ effectum, cùm neque ex iure, neque ex consuetudine vlli concessum sit. Quod apertè colligitur ex *cap. postulastis de clerico excommunicato ministrante*: vbi Episcopus grauiter punitur, si scienter clerico excommunicato beneficium conferat: at pœna dignus non esset, si manente excommunicatione illius effectus posset suspendere, cùm absolutè censendus esse suspendisse scienter excommunicato beneficium conferens. Vt rectè notauit Suar. *disp. 6. sect. 4. num. 4. & seqq.*

* *
*

PVNCTVM XI.

De absolutione à censura.

§. I.

Censura semel incursa, non alia via tollitur quàm absolutione.

1 *Proponuntur euentus, in quibus videatur censuram semel incursam cessare, nulla absolutione præmissa.*
2 *Communis est sententia absolutionem necessariam esse.*
3 *Censura plenè, & perfectè non cessat morte censurati, nec ob mortem authoris.*
4 *Neque item sola satisfactione parti læsa præstita.*

1. IN triplici euentu dubium esse potest; an censura semel incursa cesset nulla absolutione præmissa. Primò mortuo authore censuræ, quia censura videtur esse quoddam mandatum obligationem censurato imponens, at mandatum mortuo mandante cessat. Secundò mortuo eo, qui censura ligatus est. Nam cùm censura sit quoddam accidens morale, pereunte subiecto cui inest, perire debet. Et explicatur amplius, censura subsistere nequit in anima à corpore separata, vtpote quæ Ecclesiæ iurisdictionem egressa est, neque etiam in corpore, vtpote re inanimata, & nullius obligationis capaci. Tertiò posito fine à censura intento, scilicet condigna satisfactione, quæ media censura procuratur, videtur censura cessare: etenim omnis censura cùm sit pœna medicinalis, solùm iniungitur pro tempore quo contumax, & inobediens es. Ergo cessante contumacia, & inobedientia absque alia absolutione cessat; quia ligare non potest vltra voluntatem authoris.

2. Cæterùm communis sententia est absolutionem necessariam esse, vt censura semel incursa auferatur. Etenim censura auferri nequit nisi à potestate concessa Petro soluendi ligatos: sed huius potestatis actus est absolutio, sicuti potestatis actus est ligatio. Ergo censura absolutione tantùm tolli potest.

Et imprimis cessare nequit ob mortem authoris, nam esto ab eo pendeat in fieri, non tamen in conseruari; non enim ipsa est præceptum, sed pœna iniuncta ob præcepti transgressionem, quæ pœna durat iure sic disponente, quousque legitimè tollatur, vt apertè colligitur ex *cap. si Episcopus. 11. quæst. 3. & cap. Pastoralis §. præterea de officio ordinarij.* Et tradit ex omnium sententia Suar. *disput. 7. sect. 1. in princ.* Coninch. *disput. 14. dub. 16. num. 198.* Paul. Layman. *lib. 1 sum. tract. 5. par. 1. cap. 7. num. 1.* Gaspar Hurtado *de excommunic. diffic. 1. disp. 14.*

3. Deinde censura plenè, & perfectè non cessat morte censurati. Nam cùm censura non tantùm afficiat delinquentem, sed aliis fidelibus obligationem imponat abstinendi à censurati communicatione, qua parte censura fideles viuos astringit, morte censurati non perit, siquidem eo mortuo nequeunt illius corpus tradere sepulturæ, & pro eius anima sacrificia offerre, & preces publicas fundere. Non igitur plenè, & perfectè censura cessat morte censurati, tametsi qua parte eum ligabat omninò pereat. Atque ita tradit Nauarr. *sum. cap. 27. num. 171.* Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 11: num. 8.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 1 cap 7. initio.* Coninch. *disp. 14. dub. 16. num. 201.* Suar. *disp. 7. sect. 7. num. 5 & 6.* Et indicatur satis *cap. à nobis el 2. Cap. sacris, de sententia excommunicat. & cap. us cui, eodem tit. in 6.*

4. Tandem sola satisfactione parti læsæ facta, emendationéque delinquentis nequaquam censura absolutè lata cessat. Nam esto imponatur, vt parti fiat satisfactio, & delinquens corrigatur, id solum probat posita satisfactione, & correctione debere à iudice auferri, non tamen quod ipsa ex se cesset, vti decidit *cap. cum desideres, de sententia excommunicationis Cap. qua fronte de appellation. Cap. ex literis de excommunicationibus & aliis.* Et tradunt Nauarr. Couarr. Suar. Coninch. *loc. allegat.* At si censura non absolutè fertur, sed pro determinato tempore v. g. ad mensem, vel annum, censura non est, sed pœna; nam cùm censura ex sua institutione ad correctionem censurati dirigatur aliud tempus determinatum habere non potest præter tempus, quo censuris corrigitur, vti aduertit Layman. *de censuris, dicto capite 7. numer.* 1. vers. *neque hæc obstat.* Quod si feratur censura quousque satisfeceris. Vt si iudex sub hac forma sententiam protulerit. Sub censura excommunicationis ipso facto incurrenda tibi præcipimus, vt debitum Petri intra tres dies soluas, sitque excommunicatus quousque satisfacias, verius est posita satisfactione te fore absolutum: vti docuit Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 11. num. 5.* Auila *2. p. de censur. cap. 7. disput. 2. dubit. 6.* Coninch. *disput. 14. dubit. 16. conclus. 1. numer. 228.* Vasq. *de excommunication. dubitat. 18.* Non quidem absque vlla absolutione, vt placuit Gaspari Hurtado *tract.*

de excommunication. diſput. 14. difficult. 1. in fine, quia cenſura ſemel iniuncta non pendet in conſeruari ab eius authore, ſed ex ſe perpetuò durat, quouſque ab eo qui poteſtatem ſoluendi habet diſſoluatur, quare nequit iniungi pro hoc, vel illo tempore. Sed cenſura illis verbis abſolutione tollitur; ea namque verba implicitè continent abſolutionem, vt notarunt Vazq. & Coninch. *ſupra*, præſtántque hunc ſenſum; ſi intra ttes dies non ſatisfeceris excommunicationem incurras, aqua ſis abſolutus poſita ſatisfactione: nam illa verba quouſque ſatisfeceris aliquem debent habere effectum, ne ſint inutiliter poſita. At perſeuerantiam in excommunicatione non habent, cum excommunicatio ſemel inflicta ſemper perſeueret. Neque item excommuncationis ceſſationem ſecluſa abſolutione, quia eſt vinculum, quod diſſolui non poteſt à poteſtate ligandi, ſed à poteſtate ſoluendi, ſi autem abſque vlla abſolutione ceſſaret, ex eo quòd illius author eam pro determinato tempore ſcilicet quouſque ſatisfacias impoſuerit, ſanè ceſſatio cenſuræ eo caſu non à poteſtate ſoluendi, ſed à poteſtate ligandi prouenireret. Sit ergo certum nunquam cenſuram tolli niſi media abſolutione. An autem dari poſſit abſolutio ſub aliqua conditione §. *ſequenti* videbimus.

§. II.

Quibus modis contingat abſolutionem fieri à cenſura.

1 *Alius eſt abſolutus, alius conditionatus.*
2 *Sub conditione ferri abſolutio poteſt.*
3 *Satisfit Doctoribus oppoſitum ſentientibus.*
4 *Qualiter abſolutio ad cautelam contingat.*
5 *Qualiter abſolutio ad cautelam in foro conſcientiæ, & in externo præſtanda ſit.*
6 *Qui iudices poſſint hanc abſolutionem ad cautelam præſtare.*
7 *Abſolutio à cenſura concedi poteſt ad reincidentiam. Et qua hæc ſit.*
8 *Abſolutio à cenſura reſeruata cùm de iure concedi non poterat, inducit obligationem comparendi ceſſante impedimento.*
9 *Secundus modus abſoluendi ad reincidentiam eſt ſi abſoluaris pro aliquo tempore determinato.*
10 *Eo tranſacto abſque noua impoſitione cenſuræ reincidis, etſi plures contrariam cenſeant*
11 *Pontifex bene poteſt cenſuras præterita abſque noua culpæ delinquentem ligare.*
12 *Tertius modus abſoluendi ad reincidentiam eſt ſi abſoluaris in ordine ad aliquem tantùm effectum, quam abſolutionem nullus alius præter Pontificem concedere poteſt.*
13 *Prædicti modi abſoluendi à cenſuris præſtari poſſunt in foro conſcientiæ, & in exterio.*

1. PRimus, & præcipuus modus abſoluendi à cenſura eſt ſimplex, & abſolutus, nempè cùm abſolutè, & ſimpliciter abſolutio conceditur reo emendato, & à contumacia decedenti. Secundus abſolutionis modus eſt conditionalis, cùm abſolutio ſub aliqua datur conditione, ita vt ea conditione deficiente corruat abſolutio. Hæc conditio poteſt eſſe de præſenti, de præterito, vel de futuro. Si conditio præſens, vel præteritum tempus ſpectet, non eſt propriè conditio cùm non ſuſpendat actum, ſed ea exiſtente valet abſolutio; & ea deficiente corruit. At ſi abſolutio detur ſub conditione de futuro. Vt ſi diceret iudex, abſoluo Petrum ab excommunicatione incurſa, cùm primùm ſatisfecerit, ea abſolutio ſuſpenſa manet, quouſque Petrus ſatisfactionem præſtiterit. Poſita autem ſatisfactione ſuum effectum habet, neque eſt iam conditionalis abſolutio, ſed redditur abſoluta.

2. Poſſe autem hoc modo abſolutionem concedi affirmant Couarruu. *in cap. alma mater. 1. p. §. 11. num. 6.* Nauarr. *cap. 26. num. 12. & de pœnit. diſt. 6. cap. 1. in princ num. 64.* Suar. *diſp. 7. ſect. 8. num. 7.* Vaſq. *de excommunicat. dub. 18.* Coninch. *diſp. 14. dub. 16. numer. 218.* Paul. Layman. *lib. 1 ſum. tract. 5. par. 1. cap. 7. numero 2.* Gaſpar Hurtado *diſp. 14. difficult. 2.* Etenim nec naturali iure, nec poſitiuo irritatur, aut prohibetur hic modus præſtandi abſolutionem; & ſicut excommunicatio ferri ſub conditione poteſt, *Cap. præterea*, & ibi Gloſſa de *appellation.* Et *cap. Romana*, verbo *cùueant*, *de ſententia excommunicat. in 6.* cur non abſolutio: Quod adeò verum eſt, vt non ſolùm validè, ſed etiam licitè ſi rationabilis cauſa vrgeat, præſtari hoc modo abſolutio poſſit, vti docuit Vgolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 22. §. 1. & 2.* Gregor. Sayrus *theſaur. conſcient. lib. 2. cap. 19. numer. 4.* Suar. Hurtado, & Layman. *ſuprà*, ob rationem dictam, quia nullibi inuenitur prohibitum. Cauſa autem rationabilis (vt rectè explicat Coninch. *8. dub. 16. num. 213.*) ea eſſet, ſi excommunicatus ſatisfactionem alibi ſit præſtiturus, eáque facta diu abſolutio differenda eſſet, niſi ei eo modo concederetur. At ſecluſa prædicta cauſa neceſſitatis expediens non eſt, abſolutionem ſub prædicta conditione præſtare. Tum quia alienum eſt à praxi, vsúque recepto concedendi abſolutionem. Tum quia non decet iudicem ſuæ abſolutionis ipsúmmet reum conſtituere, vti conſtituitur cùm ſub conditione ab ipſo præſtanda conceditur. Tum quia præſtat Eccleſiæ diſciplinæ, vt reus ſatisfactione exhibita ſe Prælato humiliter præſentet abſolutionem conſecuturus.

3 Contrarium huius doctrinæ docuerunt Antonin. *3 par. tit. 24. cap. 77. §. 1. prope finem.* Angel. verbo *abſolutio 3. initio* Silueſt. *eodem. numero 1.* Et ex parte Auila. *2. p. ang. 7. diſput. 1. dub. 15.* ea ratione ducti, quia abſolutio à peccatis nequit ſub conditione futura contingenti præſtari, ergo neque abſolutio à cenſura. Deinde actus legitimi non recipiunt conditionem. *Leg. actus legitimi ff. de reg. iuris.* Et *reg. 50. de reg. iuris in 6.* Sed hæc leuia ſunt, vt à propoſita ſententia recedamus; admitto abſolutionem ſacramentalem à peccatis dari non poſſe ſub conditione; quia hæc abſolutio non pendet immediatè à voluntate abſoluentis, ſed remotè quatenus ex illa voluntate apponitur materia, & forma ſacramenti à Chriſto inſtituta: quibus poſitis non poteſt illarum effectus ex humana voluntate pendere: at abſolutio à cenſura, aliiſque pœnis immediatè pendet à voluntate abſoluentis exteriùs expreſſa, ideóque ſuſpendi eius effectus poteſt. Ad regulam *Actus legitimi*, reſpondeo illos actus, qui à die, vel tempore abſoluuntur vitiari die vel tempore appoſito: at cenſuræ abſolutio etſi reſpicere nequeat diem, vel tempus determinatum, indeterminatum reſpicere poteſt, ſcilicet illud in quo reus à contumacia ceſſauerit.

4. Tertius modus abſoluendi à cenſura vocatur ad cautelam; quia eo cauetur damnum, quod ex cenſura ignota tum cenſurato, tum aliis prouenire poterat, ideóque frequenter præmittitur tum abſolutioni à peccatis ob vitandam Sacramenti irreuerentiam, tum ordinum receptioni, tum beneficiorum, aliorúmque priuilegiorum collationi ob vitandam eorum inualiditatem. Hic autem modus abſoluendi præſupponit cenſuratum ignarum ſuæ cenſuræ eſſe, vel ad ſummum illius habere ſuſpicionem non certitudinem, vti notant communiter Doctores in *cap. cùm deſideres. Caput per tus, de ſententia excommunicat.* Et *cap. ſolet. Cap. præſenti, eodem tit. in 6.* ſtante prædicta ignorantia concedenda eſt abſolutio ad cautluam petenti abſolui à quacunque cenſura, ſi fortè aliqua ex illis ligatus ſit.

5. Sed quia hæc abſolutio peti in foro conſcientiæ poteſt, vel in externo; diuerſimodè in ea concedenda procedendum eſt. Nam ſi in foro conſcientiæ petatur ſolo teſtimonio abſoluendi facta promiſſione de ſatisfaciendo, ſi conſtiterit cenſura ligatum eſſe, concedenda eſt, vt notauit Sayrus *theſaur. caſuum, lib. 2. cap. 16. numero 19.* Si verò in foro externo hæc abſolutio præſtatur; diſtinguendum eſt, ſi concedenda eſt abſolutio generatim à cenſura, eo quòd nullius in particulari ſuſpicionem habes, nulla præmiſſa cauſæ cognitione, neque vlla data cautione conceditur At ſi alicuius ſpecialis cenſuræ abſolutio eſt concedenda, probare vtique debet abſoluendus ſaltem ſemiplenè ſe illa cenſura ligatum non eſſe, vel quia ſententia continet errorem, vel lata fuit poſt appellationem legitimam interpoſitam iuxta textum *in cap. ſolet. Cap. venerabilibus. §. poteſt quoque de ſententia excommunicationis. in 6.* vel quacunque alia de cauſa, vt tradit Innocent. *in d. cap. ſolet. numer. 2 & 3.* Ancharr. *numer. 6.* Francus ibi *in princ.* Abbas *cap. Apoſtolica de cenſib. numer. 10.* Et ibi Felin. *numer. 22.* Couarruu. *cap alma. 1. p. §. 12. numer. 7.* Vgolin. *de cenſur. tabula 1. cap. 22. §. 1. numer. 9. & 13.* Sayro *lib. 2. theſaur. caſuum. cap. 17. numer. 8.* Inſuper citandus eſt is ad cuius inſtantiam excommunicatio, lata eſt, vel iudex qui eam tulit, ſi ipſe ex officio proceſſit; quibus ſi opponant manifeſtam offenſam, vel contumaciam concedendus eſt terminus octo dierum, vt id probent & interim ab abſolutione ſuperſedetur. Quod ſi in probatione defecerint, condemnati ſunt ad expenſas factas, & cenſuratus erit abſoluendus. Secùs verò ſi intentum probauerint, vti hæc omnia colliguntur ex *d. cap. ſolet*, & notarunt Couarruu. Vgolin. Sayrus *loc. allegat.* Expedit enim vt cenſuræ Eccleſiaſticæ timeantur, ne aliter fiat earum etiam ad cautelam abſolutio, vt pluribus comprobat Sayr. *d. cap. 26. numer. 11.*

6. Hanc abſolutionem ad cautelam præſtare poterit qui poterit ab ea cenſura abſolutè abſoluere. Sed an cuilibet iudici delegato competat poteſtas? variant Doctores, vt conſtat ex iis quæ adducit Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 12. n. 8.* Sayr. *lib. 2. theſ. caſuum. cap. 16. num. 15.* Alij negant hanc poteſtatem, niſi pro dicendo teſtimonio in aliqua cauſa quando alia via veritas comprobari non poteſt. Alii concedunt, quorum opiniones Couarruu. & Sayrus ſic conciliant, vt prima opinio negatiua locum habeat in iudicibus delegatis, ad cognoſcendas cauſas in Romana curia: ij enim non poſſunt cenſuratos ad cautelam

lam absoluere, excepto eo casu referendi testimonium', nisi specialiter ea potestas commissa fuerit. Secùs verò est de iudicibus delegatis ad cognoscendas causas extra curiam, qui ex vsu accepto hac potestate gaudent. Iudex autem ad quem censuratus prô absolutione ad cautelam adit, cessante oppositione aduersarij, vel censuræ authoris de manifesta iniuria, vel offensa concedere absolutionem debet, nisi iustissima aliqua causa moueatur. Argum. *cap. cùm contingat. de Officio delegat. Cap. præterea. Cap. in nostra de testib. & atteſtationib.* & tradit Innocent. *in dicto cap. solet num.* 7. Et ibi Ioan. Andreas. Francus. Geminian. & Ancharr. quos refert, & sequitur Sayrus *dicto cap.* 16. *num* 17. Nec obest quod Pontifex consultus in *dicto cap. solet de sententia excommunicat. in* 6. dixerint cessante contradictionis obstaculo absolutio petenti non negetur. Nam (vt rectè explicat Sayrus) intelligi debet, ne negetur ad instantiam aduersarij, non verò quod negari non possit ex alia rationabili, & iustissima causa, quæ iudici visa fuerit.

7. Quartus modus, & satis frequens absoluendi à censura appellatur ad reincidentiam, eo quòd absolutus in eam iterum incidit, si opus sub censura præceptum non exequitur. Quo modo absoluendi vtuntur sæpe iudices in debitis pecuniariis: absoluunt namque ex concensu creditoris debitorem ab excommunicatione incursa ob non solutum debitum, impositio præcepto, vt intra tot dies fiat solutio, sin minus eadem censura ligetur.

8. In iure sunt huius absolutionis aliqua exempla, videlicet in *cap. Quod de his de sententia excommunicat.* & *cap. eos qui eodem tit. in* 6. vbi absolutus à censura reseruata ab eo, qui absoluere de iure, non poterat ob impedimentum legitimum iudicem adeundi, si postmodum cùm commodè posset, coram legitimo iudice non compareat illius mandatum paratus exequi, in eandem excommunicationem incidit. Et idem est si absolutus à Sede Apostolica, aut eius legato Nuntio cum mancato comparendi coram ordinario, vel alio à quo sit pœnitentiam acceptaturus, vel cum obligatione parti satisfaciendi, hæc adimplere contempseris; cùm commodè possis, vti habetur in *dicto cap. eos qui*, & tradunt omnes. Quando autem censendum sit impedimentum cessare, vt censeatur obligatus absolutus conditionem absolutionis exequi, in foro externo iudicis arbitrio relinquitur, iuxta Glossam *in Clem.* 1. §. *fin. De Pœnis*, quam sequitur Nauarr. *cap.* 27. *num.* 13. Henriq. *lib.* 13. *cap* 29. *n.* 2. At in foro conscientiæ iudicio ipsius absoluti remittitur, vt tradunt Glossa, & Nauarr. *suprà*.

Sed an huic obligationi comparendi satisfacias medio procuratore? Affirmant Caietan. verbo *excommunicatio*, *casu* 69. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 49. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap* 29 *num.* 3. ex regula quod per alium facis, per te ipsum facere videris. Et cùm res in foro externo tractatur id docent Geminian. *in cap. eos qui*, *num.* 6. *de sententia excommunicat. in* 6. Stephanus Costa ibi *num.* 16. Sayr. *lib.* 2. *thesauri casuum*, *cap.* 16. *num.* 13. Sed rectiùs contrarium censet Vgolin. *de censur. tab.* 1. *cap.* 14. §. 3. *num* 4. Tum quia Bonifacij constitutio in *dicto cap. eos qui*, est omnino similis constitutioni editæ à Clemente III. *in cap. quod de his de sententia excommunic.* At Clemens III. expresè exigit personalem præsentationem, ibi: Cæterùm ab his in forma sacramenti exigi consueuit, vt resumptis viribus, opportunitate concessa Romanam Ecclesiam in propria persona debeant visitare. Ergo personalis præsentatio requiritur, & non sufficit per procuratorem. Tum quia si prædictæ obligationi comparendi medio procuratore fieri posset satis, vtquid impeditis hæc obligatio inducitur; vt cessante impedimento compareant, cùm durante impedimento possent medio procuratore comparere? Denique hac obligatione personaliter comparendi, vtpote onerosa redduntur excommunicati cautiores, ne iterum in excommunicationem incidant. Neque obstat illa regula iuris, *quod per alium facimus, &c.* cùm expresè cautum est, ne per alium, sed per propriam personam fiat.

9. Secundus modus absoluendi ad reincidentiam est, si absoluaris pro aliquo tempore absolutè, & pro reliquo sub conditione alicuius operis exequendi. V. g. absolutus es à iudice ad tres dies ex consensu creditoris, & in perpetuum si intra illos dies debitum soluas.

10. Controuersia igitur est; an ex hoc modo absoluendi præstito à Prælatis Pontifice inferioribus, reincidas in eandem censuram, tametsi nullam de nouo culpam committas? Affirmant te reincidere Suar. *dict.* 7. *sect.* 8. Fileucius *tract.* 11. *cap.* 10. *quæst.* 4 Gaspar Hurtado *disp.* 10. *de excommunicat. difficult.* 3. Quia neque ex natura rei, neque ex iure positiuo hic modus absoluendi prælatis inferioribus est interdictus. Si enim possunt pœnam exilij, aliámve temporalem aliquibus diebus suspendere, cur non poterunt hanc spiritualem pœnam? Quod si dicas hæc pœna non contrahitur absque culpa: non inde infertur nouam culpam esse necessariam; cùm non sit noua pœna, sed eadem, quæ aliquibus diebus fuit suspensa, quæque redit ob priorem culpam, pro quà principio contracta fuit. Sed rectiùs Nauarr. *cap.* 27. *num.* 277. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29.

Auila. 2. *p. de censuris*, *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 14. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 16. *num.* 216. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 7. *in fine*, asserunt te non ligari amplius ea censura, nisi nouam culpam committas. Moueor; quia censura ex sua institutione, habet esse pœnam medicinalem Ecclesiæ inobedienti. Ergo nulla stante inobedientia actuali, non potest nouo infligi, & inflicta auferenda est. Et explico, te absoluto à censura ex consensu creditoris, censura omninò destruitur, cùm nullibi sit, ergo vt iterum renascatur, nouam contumaciam, & inobedientiam exigit. Quod secùs est in pœna temporali exilij, vel alterius damni, quæ in punitionem peccati præteriti imponitur, & latitudinem habet: hæc enim cùm ad tempus suspenditur, non tollitur, sed ex parte remittitur. At censura sublata pro aliquo tempore omnino aboletur. Ergo ne postmodum renascatur nouam contumaciam, & inobedientiam requirit; aliàs censura in puram punitionem peccati præteriti imponeretur ei, qui à contumacia, & inobedientia recessit.

11. Notanter dixi hoc modo absoluendi vti non posse alium à Pontifice. Nam Pontifex vti eo poterit, si velit, cùm censurarum institutio ab eo pendeat; non est autem credendum eo vti, nisi manifestis verbis explicuerit. Quippe modus absoluendi à censura, & in illam denuò incidendi absque vlla noua causa obstat illius decretis statuentibus censuram esse pœnam medicinalem delinquentis contumacis, auferendámque contumacia cessante, vti notauit Coninch. *d. disput.* 14. *dub.* 16. *num.* 217.

12. Tertius modus absoluendi ad reincidentiam est si absoluaris in ordine ad aliquem tantùm effectum nempè ad beneficij, seu alicuius priuilegij collationem ad testimonium ferendum, &c. Sed ex vi huius absolutionis non absolueris à censura, sed absolueris ab aliquo illius effectu. Quo modo absolutionis nullus alius à Pontifice vti potest, vno casu excepto: quia nemini concessum est stante censura, illius effectum impedire, habet enim censura suos effectus ex Pontificia institutione; quam nullus alius à Pontifice mutare potest. Dixi *vno casu excepto* quia is ab ipsómet Pontifice conceditur ob illius necessitatem; Etenim cuicunque iudici tam ordinario, quàm delegato, tametsi potestatem non habeat absoluendi à censuris datum est, vt possit excommunicatum absoluere non absolutè, sed ad effectum dicendi testimonium, quando alia via veritas cognosci non potest. Et *cap. veniens. 2. de testibus*, iuncto *cap. præterea. De officio delegati.* Sicuti notauit Paul. Laym. *lib* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 7. *in fine.* Sayr. *lib.* 2. *thes. casuum. cap.* 16. *num.* 15.

13. Rursus omnes dicti modi absoluendi à censuris præstari possunt in foro interiori, & in foro exteriori, & iudiciali. Si pro foro tamen interiori præstentur, non potest sic absolutus se publicè immiscere actibus per censuram prohibitis. Quod si contra faciat, poterit à iudice, vt censuræ transgressor puniri, esto ipsi constet de absolutione; mitius tamen, quàm si verè esset transgressor. Quinimo si velit, poterit prædictam absolutionem in foro externo admittere, & à punitione supersedere, nisi à parte vrgeatur, vti ex Nauarr. tradit Stephan. Daúila 2 *p. de censur. cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 12. Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum. cap.* 20. *num.* 31. Paul. Layman. *lib* 1. *sum. tract.* 3. *par.* 1. *cap.* 7. *circa finem.* Si autem pro foro externo absolutio concedatur, potest sic absolutus se gerere, ac si nunquam in censuram incidisset; quia est integra, & perfecta censuræ dissolutio.

§. III.

Qua forma, quo ritu, quibúsque conditionibus censuræ absolutio concedenda est.

1 *Nulla est in iure forma præscripta.*
2 *Vnica absolutione ab omnibus censuris liberari potes.*
3 *Verbis vel scriptura censuræ absolutio præstanda est.*
4 *Qualis ritus seruandus sit in absolutione.*
5 *Quoad conditiones attinet ex parte absoluentis requiritur potestas.*
6 *Qualiter iudici concessum sit absolutionem præstare parte non satisfacta, late examinatur.*
7 *Item ex parte absoluentis requiritur libertas à coactione, & metu.*
8 *Item requiritur, ne in causa principali decipiatur.*
9 *Ex parte absoluendi requiritur regulariter petitio, etsi necessaria non sit.*
10 *Non est opus, vt sit absoluenti præsens, etsi expediat.*

1. NVlla est in iure forma præscripta, sed ea tantùm sufficit, quæ voluntatem absoluentis declaret. Vt si diceres. Ego te absoluo à vinculo excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, neque necessarium est exprimi causam, ob quam est incursa, tametsi id sit expediens. Quinimo ea verba tantùm, *te absoluo*, præmissa petitione absolutionis à censura sufficienter exprimunt voluntatem ab ea absoluendi, vt benè notauit Vgolin. *de censur. tab.* 1. *cap.* 23. Sayrus *lib.* 2. *thes. casuum. cap.* 16. *num.* 3.

2. Et quamuis ligatus pluribus censuris etiam eiusdem rationis ab vna absolui possit alia non absoluta; quia vna ab alia non pendent, sicuti mortalia peccata; attamen ab omnibus illis vnica absolutione liberari poterit, si absoluens potestatem, & voluntatem habeat absoluendi, vti ex comuni tradit Sayrus, *lib.2. thesaur. casuum. cap. 21. à num. 6.* eam autem voluntatem ab omnibus absoluendi non censetur iudex, seu confessarius habere, cui vnicam tantùm censuram pœnitens manifestauit alias dolosè cælans ex textu in *cap.cum pro causa, & cap. officij de sententia excommunicat.* Et tradit Glossa *in d. cap. cum pro causa.* Et ibi Panormitan. *num.6.* Couarruu. *cap.alma. 1 p.§.num,13* Henriq. *lib.13. cap.30.num.2.* Sayrus alios referens *d. cap.21. num.2* . Vgolin. *de censuris. tab.1. cap. 9. §. 3. num 20.* & *§.4.num.4.* quia æquum non est, vt ex dolo, & fraude commodum obtineat censuratus.

3. Verbis autem, vel scriptura censuræ absolutionem præstandam esse non solùm in foro exteriori, & iudiciali, sed in foro conscientiæ probat vsus, & colligitur ex *cap. cum desideres de sententia excommunicat.* & Clement. *vnica eodem tit.* vbi non censetur absolutus ab excommunicatione is, quocum summus Pontifex scienter commmunicat. Addit tamen Gaspar Hurtado *disput. 14. de excommunicat. difficult. 4.* non esse mortale aliis signis absolutionem conferre. Quod non credo maximè in absolutione iudiciali, tum quia aduersatur consuetudini receptæ in re graui. Tum quia est satis dubium, an ea absolutio subsistat.

4. Ritus seruandus in absolutione iudiciali à censura excommunicationis præscribitur in *cap. à nobis 28. de sententia excommunicat.* & habetur in Pontificiali Romano. Huius omissio neque absolutionem inuilidam reddit, vt omnes fatentur, neque illicitam grauiter, nisi in solemni aliqua absolutione ad satisfactionem Ecclesiæ facta, vt notauit Gaspar Hurtado *disp. 14. de excommunicat. difficult. 4.* in absolutione autem pœnitentiali, etsi expedat regulariter prædictas cæremonias seruari, vt censuratus cautior in posterum sit, certum est absque graui culpa omitti posse, vti viri timorati faciunt. Si excommunicatio ob graue delictum incursa est, v. g. ob incendium, grauémque clerici percussionem necessariò sub graui culpa exigendum est iuramentum ab absoluendo, quod in simile delictum non incidet iuxta textum in *cap. ex tenore. Cap. de catero. Cap. cùm desideres de sententia excommunicat* & tradunt ferè omnes Doctores. Proceditque tam in absolutione iudiciali, quàm pœnitentiali. In absolutione verò excommunicationis, alteriúsve censuræ incursæ ob delicta leuiora, non est prædictum iuramentum ex obligatione exigendum, vti docent Henriq. *lib. 13. cap.28. num. 4.* Auila *2.p. de censur. cap.7. disp.3. dub.2.* Coninch. *disp.14. dub.16.num 204.* Gaspar Hurtado *disp. 14. de excommunicat. difficult. 4.* Ab hac tamen obligatione iuramentum præstandi eximuntur impuberes, argum. *cap.1. & fin. de sententia excommunicat.* vbi pueri ob percussionem clerici iubentur absolui, nulla mentione iuramenti facta, & tradit Siluest. *absolutio.3. numero 3.* Henriq. *lib. 13. cap 29. num.3.* Vgolin. *de censur. tab.1.cap.19. §. 5.num.2.* Sayrus *lib.2.Thesauri casuum. cap.17. num.3.*

5. Quoad conditiones attinet aliquæ seruandæ sunt tam ex parte absoluentis, quàm ex parte absoluti, vt absolutio validè, & licitè præstetur. Ex parte absoluentis requiritur potestas, quæ nemini alteri à clerico etiam in mortis articulo concessa est, vt optimè tradit Paludan. *in 4.d.20 quæst.1.art. 2.* Nauarr. *cap.26. num.26.* & *cap.1.num,84 de pœnitent.dist.6.* Couarruu. *cap. alma.mater.1.p.§.11.num.9.* Vgolin. *tab.1.cap.4.§.5. num.7.* Sayrus *lib.2.thesauri.cap.21. num.3.*

6. Sed an iudex cui committitur absolutio satisfacta parte censeatur potestatem habere absoluendi, parte non satisfacta. *Tract.de bulla cruciatæ. punct.8 §.5.* resoluimus, si impotens sit satisfaciendo absolui posse præstita cautione pignoratitia, vel fideiussoria, aut si hanc non possit iuratoria, vti tradunt Nauarr. *cap.17. num.48.* Henriq. *de excommunicat. cap.28. n.1.* Sayrus *lib.2.thesauri cap.17. num.11.* Vasq. *de excommunicat. dub.26.* Auila *2.p.cap.7.disp.3 dub.8.* Ægid. Coninch. *disp.14.dub.16. num.206.* Haspar Hurtado *disp.14. de excommunicat.difficult. 5. n.20.* Quippe intentioni Ecclesiæ, & institutioni censuræ consonum est, vt sublata inobedientia ipsa censura auferatur. Quare potestas absoluendi concessa satisfacta parte, subintelligitur in quantum fieri potest seruato iuris ordine.

Quod si potente censurato satisfactionem præstare realem, contentus iudex sit cautione iuratoria, non est dubium grauiter peccatum, si absolutionem impendat, tum ob iniuriam parti factam; tum quia violat iuris ordinem præscribentis realem satisfactionem absolutioni præmitti, si fieri potest, *Cap.2.de sententi.excommunicat.in 6* & *cap.ex parte 13.de verbor. significat.*

Difficultas grauis est, an validè absoluat in prædicto casu? Communior sententia docet iudicis delegati absolutionem inualidam esse; quia non est censendus delegans concedere potestatem absoluendi contra iuris præscriptum, & in tertij præiudicium; sic docuit Vasq. *de excommunicat. dub.20* Suar. *disput.7. sect. 5. num. 4.* Sayrus *cap.20. num. 33.* Coninch. *disput.14. dub.16.num.211.* Sanch. *lib.3.disp.33. num.1.* Sed prædictam absolutionem valere satis probabile esse diximus *dicto tract. de bulla, pun. 8. §.5.* & docet Sanch. *suprà*, & in præsenti Auila *2.p. cap.7. disp.3. dub.9.* Gaspar Hurtado *disp. 4. difficult. 5. num.22.* Quia illa verba *satisfacta parte* non restringunt potestatem, sed monet delegatum de conditione, quam seruare tenetur. Quippe illa conditio parti satisfaciendi non alia cautela apponitur in delegatione, quàm à iure communi apposita est. At à iure communi non apponitur vt conditio, cuius defectus irritet absolutionem. Ergo neque in delegatione censenda est apponi. Neque inde fit peccare delegantem concedendo facultatem delegato validè absoluendi parte non satisfacta; nam sicut Ecclesia non peccat concedens ordinario hanc potestatem, neque ipse ordinarius peccare poterit suam potestatem eo modo quo ipse habet alteri delegans. Satis enim iuri tertij cautum censetur dictæ absolutionis prohibitione

7. Secundò ex parte absoluentis requiritur libertas à coactione, & metu ex expressa decisione textus in *cap.vn.de his quæ vi, metúsve causa fiunt. lib.6.* ibi, viribus euacuamus. Quod procedit à quocunque, vis, aut metus inferatur, vt notauit Vgolin. *tab.1.cap.2. §.4. num.2.* & *cap.4. in princ. num 14.* Sayrus *lib 2.de excommunicat.cap.21.num.30.* Secundò procedit siue censura iustè, siue iniustè validè tamen lata sit, quia textus non distinguit; & quia iniustitia censuræ iuris remediis, non autem iniustitiis emendari debet, vt aduertit Sayrus *suprà.* Argum. *cap. sacro §.caueant, de sententia excommunicat.* & *cap.cùm contingat.de officio delegati.* Tertiò procedit, tametsi iudex sub conditione futura censuram im; osuisset, & ante impletam conditionem cogeretur reuocare mandatum, ea reuocatio nulla esset, delinquentésque ligarentur, ac si nulla reuocatio præcessisset, vt aduertit Suar. *disp.7.sect.6.num.13.* Sayrus *lib.2 thesauri.cap. 21.num. 30.* Quartò procedit etiam in absolutione à minori excommunicatione. Tum quia vere est censura. Tum quia ratio ob quam absolutio à maiori excommunicatione per vim extorta irritatur, scilicet ne authoritas, & efficacia potestatis Ecclesiasticæ diminuatur, procedit in hac absolutione. Atque ita ex Geminian, & Felino *in cap si quem num.4. de sentent. excommunicat.* aduertit Sayr. *dicto cap.21 num.30.* & *num. 31* optimè notat absolutionem sic extorquentes noua excommunicatione ligari ex *d.cap.vnico, de his quæ vi, lib 6.*

8 Tertiò requiritur, ne absoluens in causa principali decipiatur. Si enim absoluendus fingit se parti satisfeciisse, vel propositum satisfaciendi habere; cùm tamen non habeat: absolutio vtpote per surreptionem obtenta non subsistit, vt expressè colligitur ex *cap.ex parte de officio ordinarij.* Et *cap.offi ij de sentent. excommunicat.* & tradit Couarru. *cap.alma.1.p.§.11.n.14.* Henriq. *lib.13,cap.30.num.4.* Sayrus *lib.2.thesauri. c.21. num.27.* Quippe non censetur iudex voluntatem absoluendi habere; esset enim voluntas irrationabilis, & contra iuris ordinem. Si tamen constaret (quod præsumi non debet) ipsum iudicem aliàs potestate absoluendi gaudentem velle non obstante fraude absoluere, tenebit absolutio. Vti docuit Nauarr. *cap.27.num.38.* Vgolin. *tab.1.de censur.cap.19.§.4.num.4.* Sayrus *lib.2.cap,21.n.26.* Auila *2.p.cap,7.disp 2 dub.4.*

9. Ex parte absoluendi regulariter requiritur absolutionis petitio non ita necessariò, vt alias impensa non habeat effectum, sed vt conuenienter concedatur. Nam cùm censura imposita sit ad delinquentis correctionem, expedit postulatione humili demonstrare se correctum esse. Argum. *cap.per vas de sentent.excommunic.* & pluribus firmat Sayrus *lib.2.thesauri.c,21.n m.6.* Ideóque potest inuito concedi. Cùm enim censura sit pœna nihil obstat quominus sine voluntate patientis auferatur; communiter tamen nunquam auferetur; quia id non expedit. At si in aliquo casu iudicaretur bono communi expedire ei qui per censuras non corrigitur, absolutionem impendi, præstari posset, vt latiùs tradit Suar. *disp.7.sect7.* Sayrus *suprà.*

10. Non autem est opus (vt contendit Vgolin. *tab 1. de censur. cap.19. §.1. num,5.*) absoluendum præsentem esse iudici absoluenti. Nam sicut absens excommunicari per litteras potest, sic & absolui: vti colligitur ex *cap.de manifest.a.2. q.1.* & *cap.quanto.2. q.5* & *cap.quisquis.2. q.9.* Et tradit ibi Glossa. Siluest. *absolutio. 3. num.9.* Nauarr. *cap. 26. num.14* Henriq. *lib.3.de excommunicat.cap 29.num.1.* Sayrus *lib.2.de excommunicat.cap.21. num.12.* Debet autem causa vrgens adesse, vt licitè fiat. Frequenter enim expedit tum ad reuerentiam censurarum, tum ad maiorem humilitatem, & cautionem ipsius censuratí, ne aliter quàm in præsentia absolutio concedatur. Idem dicendum est de absolutione concessa medio procuratore regulariter non expedire: causa tamen vrgente concedi posse, vt tradunt Siluest. Sayr. Suar. Nauarr. & Henriq. *suprà* Hic autem procurator speciale mandatum habere debet petendo absolutionem, vt sic constet censuratum à contumacia recessisse, vt bene docent Glossa *in cap.qui ad agendum.* verbo *vel paciſci de Procurat. lib.6.* Speculator *tit. de procuratorib. §. item adjonitur, vers.6.* Vgolin. *tab.1.c.29.§.1.n 3.* Qui & iurare debet se præstare ea omnia quæ absoluendus præstaret, si præsens adesset tametsi ad iurandum, vel cauendum speciale mandatum non haberet,

nam

nam eo ipso quo habet mandatum ad impetrandam absolutionem virtute in eo mandato concessum intelligitur quidquid absolutioni impetrandæ necessarium fuerit. Argum *leg. ad rem. mobilem leg. ad legatum. ff. de procuratorib. leg. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum. & cap. præterea de officio deleg.*

§. IV.

Quibus competat potestas absoluendi à censuris ab homine latis.

1 *A censuris ab homine specialiter latis absoluere potest qui tulit.*
2 *Verum est, etsi domicilium reus mutauerit.*
3 *Item etiamsi appellationem interposuerit.*
4 *Excipiuntur plures casus, in quibus authori censuræ non permittitur absolutio.*
5 *Absoluit à censuris specialiter latis successor ferentis in munere, & dignitate.*
6 *Item superior ferentis censuras, si pleno iure superior sit.*
7 *Explicatur doctrina tradita.*
8 *Item absoluere potest delegatus cum causæ cognitione à censuræ lata à delegante.*
9 *Probatur nullum alium præter supradictos absolutionem concedere posse.*
10 *Omnes illi possunt absoluere à censura generaliter ab homine lata, qui possent ab ea absoluere, si à iure lata esset.*

1. REgula generalis est. A censuris ab homine specialiter latis absoluere potest qui tulit, nisi ei fuerit interdictum. Item eius successor, superior, vel delegatus, & nullus alius. Et in primis censuræ authorem posse absolutionem præstare colligitur ex *cap. verbum de pœnitent. dist. 1.* & *cap. pastoralis. §. præterea de officio ordinarij*: nam cùm hæc potestas salutem animarum respiciat non tam ad ligandum, quàm ad soluendum censenda est concessa; ideóque potestatem ligandi habens, & soluendi potestatem habere debet. Fauétque regula iuris 1. & *leg. nihil tam naturale ff. de regulu iuris.* Res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, Atque ita tradit S. Thom. 3. *p. in additionib. q. 24. art. 1.* Bonauent. *in 4. d. 18. in vlt. part dist. quæst. 6.* Durand. *ibi q. 4. num. 8.* Paludan. *q. 5. art. 2.* Gab. *q. 3. art. 3. dub. 6.* Sotus. *d. 22. q. 2. art. 3. concl. 2.* Henriq. *lib. 13 cap. 27. num. 1.* Suar. *di p. 7. sect. 2.* Coninch. *disp. 14. dub. 16. num. 254* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 1. cap. 7. n. 2.* Ex canonistis Hostiens. *in sum. lib. 5. tit. de sententia excommun. n 12.* Panorm. *in c. prudentiam, § finali,* & ibi Felin. *n. 19. de officio delegati.* Nauarr. *cap. 27. n. 40.* Couarruu *cap. alma. 1. p. § 12. n. 2.* & alij quos refert, & sequitur Sayrus *lib. 2. thesaur. cap. 20.*

2. Quod verum habet, tametsi reus domicilium mutet, adhuc ab eo, qui tulit sententiam, absoluendus est, argum. *cap. proposuisti.* Et ibi Glossa, verbo *citatus de foro competenti.* Nam mutatione domicilij subterfugere non potest authoris censuræ iurisdictionem; sicuti tradit Vgolin. *tab. 1. de censuris cap. 4. n. 7.* Angel. verbo *absolutio 1. num. 7.* Sayrus. *lib. 2. thesauri casuum, cap. 20. num. 4.* Suar. *disp. 7. sect. 2. num. 13.*

3. Item etiamsi appellationem interposuerit adhuc absolui potest à ferente censuram: quia per appellationem interpositam non priuatur iurisdictione quoad ea, quæ appellationi non obstant; at absolutio à censura potius iuuat appellationem, cùm sit id, quod per appellationem intenditur, colligiturque apertè ex *cap. si à iudice de appellationib. in 6.* Et tradit Panormit. *in cap. quæstionis. n. 7.* Præpositus *ibi num. 8.* Immola *num. 5. de appellat.* Suar. *dicta sect. 2. num. 32* Sayrus *dicto cap. 20. num. 3.* Est tamen notandum discrimen inter iudicem ordinarium, & delegatum. Nam iudex ordinarius interposita appellatione, & admissa potest absolutionem impendere appellanti, quia non desinit esse iudex: at delegatus ante admissam appellationem impendere absolutionem potest, quia adhuc est iudex in iis quæ appellationi non obstant. Secùs verò appellatione admissa; quia eo ipso à iurisdictione priuatur. Argum. *cap. cum appellationibus. de appellation. lib. 6.* sicuti notauit Panormit. *in dicto cap. quæstion. num. 7.* Sayrus *lib. 2. thesauri casuum. cap. 20. num 3.*

4 Dixi posse authorem censuræ ab ea absoluere, nisi fuerit specialiter interdictum, Sunt enim plures casus, in quibus authori censuræ non permittitur absolutio Primus habetur in *cap. graue de præbendis*, vbi à Concilio suspenduntur ij, qui post secundam monitionem non correcti Ecclesiastica beneficia indignis contulerunt; à qua suspensione nullus alius præter Pontificem, vel vnum ex quatuor præcipuis Patriarchis absoluere potest, sicuti notauit ibi Panormit. & Siluest. verbo *absolutio 1. num. 3. §. octauo* Sayrus *lib. 2. cap. 20 n. 8.* Secundus colligitur ex *c. quærenti de officio delegati*, vbi excommunicatum à delegato Sedis Apostolicæ; eo quòd suæ sententiæ definitiuæ parere recusat, absoluere nequit post annum ab incursa excommunicatione. Secùs ante annum elapsum, vel ante definitiuam sententiam: sicuti notarunt Glossa, Innocent. & Panormit. *ibi.* Angel. verbo *absolutio 2. num. 1.* Nauarr. *cap. 27. n. 40.* Sayrus *lib. 2. cap. 20. num. 9.* Coninch. *disp. 14. dub. 16. n. 256.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 1. cap. 7. num. 2.* Suar. *disp. 7. sect. 2. num. 7.* Tertius continetur in *cap. tua nos de sententia excommunicat.* vbi cauetur incendiarium excommunicatum ab ordinario, & vt talem denunciatum remittendum esse Sedi Apostolicæ pro absolutione obtinenda, sicuti notarunt ibi Glossa. Siluest. verbo *absolutio 1. num 3.* Sayrus *d. cap. 20. n. 10.* Coninch. *dicto dub. 16. num. 256.* Paul. Layman. *cap. 7. num. 2.* Quartus colligitur ex *c. si celebrat de clerico excommun. ministr.* & *cap. duobus de sententia excommun c. 3. de supplenda negligent. prælat.* Quoties excommunicans in excommunicationem denunciatam incidit, vel ob delictum depositus, vel ob aliam causam iurisdictione priuatus est, nequit à se excommunicatos absoluere; quia absolutio est actus iurisdictionis, vt tradit in præsenti Angel. dicto verbo *Absolutio in princ.* Siluest. *n. 3.* Coninch. *n. 256.* Sayr. *n. 11.* Quintus sumitur ex *cap. ex frequentibus de institutionib.* & ibi Gloss. & Ioann. Andr. verbo *confirmantes.* & Panormit. *n. 12.* Nauarr. *cap. 27. n. 40.* Angel. verbo *absolutio. num. 4.* Siluest. *eodem. m. 3. n. 3.* Sayrus *n. 12.* Coninch. & Layman. *supra.* Si Pontifex ex certa scientia sententiam censuræ ab ordinario latam confirmet; eo ipso absolutionem sibi reseruat: quia ea confirmatione ordinarij sententiam suam esse facit: argum. *cap. de confirmat. vtili, vel inutili.* & *cap. Apostolica, de præbendis lib. 6.* Sextus potest colligi ex *cap. vlt. §. finali de officio delegati*: cui est commissa potestas excommunicandi, vel suspendendi rebelles absque causæ cognitione nequit à se censuratos absoluere; quia solùm illi nudum ministerium est delegatum, censuræque executio commissa. sicuti notarunt Angel. *absolutio. 2. n. 1.* Siluest. *eodem. n. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 44.* Henriq. *lib. 13. c. ap. 28. n. 6.* Vgolin. *de censuris. tab. 1. cap. 4. n. 13.* Sayr. *d. cap. 20. n. 13.* Coninch. *n. 256. fine.*

5. Secundò absoluit à censuris specialiter latis successor ferentis in munere, & dignitate, vti deciditur *cap. si. Episcopus. 11. q. 3* censetur námque eadem persona cum prædecessore. Argum. *cap. 1. de solutionib.* Quod procedit etiam in successore iudicis delegati, vt sumitur ex *cap. pastoralis. §. præterea de officio ordinarij.* Et notauit Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 20. n. 19.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 1. cap. 7. §. de successore.* Item procedit etiamsi sit successor ad tempus; quia ex iure communi eadem prædecessoris potestate potitur Vnde capitulum sede vacante medio vicario à se electo absoluere poterit excommunicatos ab Episcopo. *Cap. 3. de supplenda negig. prælat. lib. 6.* Et *cap. vnico de maiorit. & obedient.* Trident. *sess 24. cap. 16. de reformat.* & tradunt omnes.

6. Tertiò absoluere potest superior ferenti censuras, si pleno iure superior sit, sicuti Pontifex est superior ordinariorum, & Generalis est superior Prouincialium, & Prouincialis rectorum, & Episcopus sui Vicarij, & Delegatus sui delegati. Quippe iure proprio vtuntur, ideóque nullam inferiori irrogant iniuriam. Quod intelligendum est, nisi ex consuetudine contrarium habeatur, sicuti in regularibus Episcopo subiectis contingit, qui si excommunicati, vel suspensi fuerint à suo prælato regulari ex causa religiosam disciplinam spectante nequeunt ab Episcopo absolui, nisi media appellatione interposita; quia prima instantia regulari Prælato competit iuxta Glossam *in cap. quanto. vers. si prælati de officio ordinarij.* Panormit. *in cap. reprehensibilis de appellationib. n. 11.* Idem est in aliquibus Archidiaconis potentibus ferre censuras, qui licèt subdantur Episcopo, vti colligitur ex *cap. 1. de officio ordinarij*: at sæpe ex consuetudine, vel priuilegio concessum illis est, ne eorum censuras Episcopus relaxet, néve ab eorum sententiis appellari possit ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum, vel Pontificem: quo casu nequit Episcopus se intromittere. Argum. *cap. dilecto de officio Archidiaconi.* Et notauit Paludan. *in d. 4. 18. quæst. 5. art. 2.* Sayrus alios referens, *d. cap. 20. num. 16* Nunquam tamen superior absoluere debet ab inferiori censuratos etsi validè possit: quin priùs satisfactionem plenam exigat. & inferiorem prælatum moneat, ne eius authoritas contemni videatur, vt docuit Glossa *in cap. cum Ecclesiarum*, verbo *non relaxes*, & ibi Innocent. & Panormit. *de officio ordinarij* Idem Panormit. *cap. officium prope finem.* & *cap. dilecto num. 7. de officio Archidiaconi.* Couarruu. *cap. alma mater §. 12. num. 3.* Vgolin. *tab. 1. de censuris cap. 4. §. 1. num. 7.* Sayr. *lib. 2. de excommunicat. c. 20. num 16.* Paul. Laym. *dicto cap. 7. vers. deinde.*

7. Dixi superior *pleno iure*, vt denotarem esse plures superiores non absolutè, sed certis in casibus: vti est Archiepiscopus comparatione suffraganeorum. Non enim pro libito absoluere à censuris inferiorum potest, sed solùm tempore visitationis. *Cap. cum ex officij de præscriptionib.* vel causa ad ipsum per appellationem deuoluta, & tunc vocatis partibus, & cognitione causæ præmissa; aliàs non tenebit absolutio, vt colligitur ex *c. Romana.* Et *cap. venerabilibus, de sententia excommun. lib. 6.* Quod si compererit censuram nullam esse, id nulla facta mora declaret; si autem iniquè latam esse, absoluat statim, si dubitet; cautione præstita absoluat. At si constiterit censuram iustam fuisse, etsi ab ea possit absoluere, expedit tamen appellantem authori censuræ remittere, nisi sit periculum in mora,

vel ille nolit abſolutionem tribuere, vt ſumitur ex *cap. Ad reprimendum de officio ordinarij*: Et tradit Abbas *in cap. cum ab excommunicato de reſcript. num.*14. Vgolin. *tab.*3. *de cenſuris cap.*4. §.1. *num.*11. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum.cap.*23. *n.*17. & 23. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *num.* 32. Idem eſt de Patriarchis computatione Archiepiſcorum, nequeunt inquam excommunicatos ab Archiepiſcopis abſoluere niſi in gradu appellationis, vt in *dicto cap. venerabilibus de ſententia excommunicat. lib.*6. notant Doctores teſte Sayro *d.cap.*20. *num.*18. Quinimo neque Legatus à latere quamuis omnium Prælatorum ſuæ prouinciæ iudex ſit, & ſuperior poteſt abſoluere cenſuratos ab inferioribus Prælatis extra caſum appellationis, vt docuit Felin. *in cap. ad eminentiam num* 2. *de ſententia excommunic.* Villadiego *tract. de lega o. qua .*8 & 13. Vgolin. *tab.*1. *cap* 4. §. . *num.*1. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum. ca .*20 *num.* 8. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum tract.*5. *part.*1. *cap.num.*2 *verſ. de ſuperiore.*

8. Quartò abſoluere poteſt delegatus cum cauſæ cognitione à cenſura lata à delegante, modò delegans iuriſdictione priuatus non ſit, vti ex omnium ſententia tradit Sayrus, *dicto cap* 20. *num.*14. Delegatus verò, cui abſque cauſæ cognitione poteſtas ferendi cenſuras conceditur, nequit abſolutionem præſtare: quia nudum tantùm miniſterium illi delegatum eſt: vti tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 40. Vgolin. *tabula* 1 *cap.*4. §. 4. Sayr. *cap* 20. *num.*24. Auila 2. *p. cap.*7. *diſp.*1. *dub.*9. *caſu* 4. Suar. *diſp* 7. *ſect.*2. *num.*8. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum tract.*5. *par.* 1. *cap* 7. verſ. *denique.*

9 Quod verò nullus alius præter authorem cenſuræ, eiúſque ſucceſſorem, ſuperiorem, vel delegatum abſoluere poſſit à cenſura ſpecialiter lata, pluribus comprobat Sayrus *d. cap.* 20. *à num.*1. Coninch. *diſp* 14 *dub.*16. *num.*155. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *per totam.* Laym. *d. cap.*7 *verſ. Porro.* Gaſpar Hurtado *diſp.*15. *de excommunicat. difficult.* 6. Ratio eſt manifeſta, quia nemini alteri reperitur conceſſa huius vinculi diſſolutio; & meritò, ne iudicum iuridictio turbetur, eorúmve authoritas contemnatur. Cùm enim hæ cenſuræ non ferantur, niſi reo nominatim citato, expedit ibi cauſam finiri, vbi cæpta eſt. quapropter etiamſi domicilium reus mutet, non obinde conſequi poterit à prælato noui domicilij abſolutionem, vt colligitur ex *cap. propoſuiſti.* Et ibi gloſſ. verbo *citatus, de foro competenti.* Et notauit Vgolin. *tab.*1 *cap* 4. *num.*7. Sayrus *d.cap.*20 *num.*4. Verùm ſi reus paratus ſit ſatisfactionem præſtare, & ob infirmitatem, aliúſdve impedimentum adire non poſſit cenſuræ authorem, vt abſoluatur; poterit ab æquali iudice, ſeu inferiori abſolui præſtito iuramento, quod quamprimùm poterit ſe præſentabit ei cui de iure competebat abſolutio, iuxta textum *in cap. quod de his. Cap. ea cognoſcitur. Cap. quamuis de ſentent. excommunicat.* Etenim cum cenſura ſit pœna medicinalis multis ſpiritualibus commodis priuans, expediebat poſita correctione auferri.

10. Verùm ſi de ſententia ab homine generaliter lata loquamur, omnes illi poſſunt abſoluere, qui poſſent ab ea ſententia, ſi à iure lata eſſet, vti docent Couarruu. 1. *p.* §.12 *num* 4. Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*19 *num.*5. & *cap.*20. *num.*2. Nauarr. *cap.*27. *num.* 44. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap* 28. *num.*5. Suar. *diſp* 7. *ſect.*2. *num.*23. Coninch. *diſp.*14. *dub.*16. *num.*257. Tolet. *lib* 1 *cap.*16. *num.*7. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum tract.*5. *par.*1. *cap.*7. *num.*3. Auila 2. *p. de cenſur. cap.*7. *diſp.*1. *dub.*9. Gaſp. Hurtado *diſp.*15. *difficult.*6. Colligitúrque ex *cap. ex frequentibus de inſtitutionibus*, vbi ſupponitur excommunicationem contractam ratione ſententiæ generalis ab Archiepiſcopo latæ ab inferioribus Prælatis abſolui poſſe. Ratio eſt; quia ex abſolutione huius cenſuræ ab aliis prælatis facta non perturbatur tribunal iudicis ferentis, cùm reus non fuerit nominatim citatus. Neque his obſtat quod in *c. nuper de ſententia excommunicat.* ſolùm à cenſura iuris non reſeruata conceſſum ſit aliis à ferente cenſuram abſoluere. Cùm ergo hæc non ſit cenſura iuris, ſed iudicis, ſolùm qui eam tulit, vel eius ſucceſſor, ſuperior, aut delegatus abſoluet, vti docent Felin. *cap. paſtoralis.* §. *præterea. num.*9. *de officio ordinar.* Richard. *in* 4. *d.*18. *art.*5. *quæſt.* 5. Summa Aſtienſ. *par.*1. *lib.*7. *tit.*34. *q.*5. Cajetan verbo *abſoluti ab excommunicat.* Summa confeſſor. *lib.*3. *tit.*33. *quæſt.*86. Vgolin. *tab.*1. *cap.*4. *num.*3. Vaſq. *de excommunicat. dub.*19. *num.*9. Non inquam obſtat, quia cenſura à iudice lata per generalem ſententiam iuris cenſuræ æquiparatur, vt pote quæ lata ſit per modum ſtatuti, legis, ſeu præcepti, nulla Rei ſpeciali citatione præmiſſa, atque adeò potens abſoluere à cenſura iuris, & ab hac poterit. Vnde cùm in *dicto cap nuper* aſſeritur à ſententia iudicis nullum alium abſoluere poſſe præter illius authorem, intelligendum eſt de ſententia ſpeciali in ſpeciales perſonas lata cum earum citatione. Secùs de ſententia generali.

Hinc infero cum Coninch. & Paulo Layman *locis citatis*, ii excommunicatus, ſeu ſuſpenſus ſit generali ſententia in hac diœceſi, & in aliam te transferas, vbi illa cenſura diœceſano reſeruata eſt, non poteris ab alio, quàm à diœceſano abſolui, quia per ſe in illa diœceſi nullius authoritatem habet. Econtrà verò ſi in illa diœceſi ea cenſura reſeruata non eſt, tamet ſi vbi contraxiſti, reſeruata fuerit, poteris à quolibet ſacerdote iuriſdictionem abſoluendi habente ibidem abſolui, quia quiliber in eam cenſuram iuriſdictionem habet.

§. V.

Qui poſſint abſoluere à cenſura iuris.

1 *A cenſura non reſeruata abſoluere non poſſunt omnes illi, qui iuriſdictionem in foro externo habent.*
2 *De Paro ho, alióve ſacerdote plures negant abſoluere poſſe.*
3 *Verior eſt oppoſita ſententia.*
4 *Satisfit oppoſi o fundamento.*
5 *Cenſuram reſeruatam nullus alius ab authore, vel eius ſucceſſore, aut delegato abſoluere poteſt, exceptis aliquibus caſibus.*
6 *Qualiter concedatur inferioribus hac poteſtas abſoluendi impeditos.*

1. CEnſura iuris alia eſt reſeruata ipſi authori, alia non reſeruata. Cenſuram non reſeruatam ſiue lata ſit ab Epiſcopo, ſiue à Pontifice relaxare poteſt ſibi ſubditis qui iuriſdictionem in foro externo habet, ideóque non ſolùm Epiſcopus, ſed Abbates, Guardiani, Rectores, Priores, & ſimiles cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti relaxare ſuis ſubditis poſſunt; vti tradit Gloſſa, Panormit. Felin. & alij *in cap. nuper de ſententia excommunicat.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 39. Couarruu. *cap. alma mater.* 1. *p.* §.12. *num.*4. Vgolin. *de cenſur. tab.*1. *cap.*10. *num.*1. Henriq. *lib.*13. *cap.*17. *num.*3. Suar. *diſp.*7. *ſect.* Sayrus plures referens, *lib.*2. *cap.*19. *nu.*2.

2. Difficultas autem eſt de parocho, alióve ſacerdote potente abſoluere à peccatis mortalibus, an poſſit abſoluere à cenſura non reſeruata? Negant Gloſſa *in cap. ſi Epiſcopus*, verbo *reſeruantur de pœnit. & remiſſionib.* Panormit. *in cap.*2. *num.*3. *Et cap. nuper. num.*6. *de ſentent. excommunicat.* Federic. Senenſ. *conſ.* 14. *num.* 4. Richard. *in* 4. *d.* 18. *art.*9. *q.*1. *in fine.* Couarruu. plures referentes *in cap. alma mater.* 1. *p.* §.12. *n.*5. teſtatúrque in praxi eſſe receptum, & ſpectata conſuetudine. Idem Affirmat Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum cap.* 19. *in fine.* Mouentur, quia ad cenſuræ abſolutionem, ſicuti ad excommunicationem ferendam requiritur iuriſdictio in foro iudiciali. Cùm igitur parochus, aliíve ſacerdotes hac forenſi iuriſdictione careant, & poteſtate abſoluendi carere debent.

3. Nihilominus communior eſt ſententia, & inter Theologos magis recepta poſſe parochum, aliúmve ſacerdotem proprium abſoluere à cenſura iuris non reſetuata: vti docuit Innocent. *in cap. nuper. num.*6. *de ſententia excommunicat.* Hoſtienſ. *ibi.* S. Thom *in addit.* 3. *p. q.*23. *art* 2. Bonauent. *in* 4. *d.*18. *in vlt. parte diſtinct. q.*6. *num.*84. Gab. *ibi quæſt.*3. *art.*3. *dub.*6. Sotus *d.*21. *quæſt.*2. *art.*2. *concl.*3. Silueſt. verbo *abſolutio.*1. *num.*4. Armilla *num.* 36 Nauarr *cap.*27. *num.*39. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 28. *num.*5 & *cap.*35. *num.*2. Stephan. Dauila 2. *p. de cenſur. cap.*7. *diſp.*1. *dub.*4 Suar. *diſp.*7. *ſect.*3. Coninch. *diſp.*14. *dub.*6. *concl.*2. *num.*230. Vaſq. *de excommunicat. dub.*19. Gaſpar Hurtado *diſp.*15. *difficult.* 2. Vgolin. *tab.*1. *de cenſur. cap.* 10. §. 5. *num.*3. Colligitúrque ex *cap. nuper de ſententia excommunicat.* vbi dicitur, quia conditor canonis ſpecialiter abſolutionem ſibi non reſeruauit, eo ipſo aliis videtur facultatem conceſſiſſe relaxandi. Et licèt textus de excommunicatione minori loquatur: at ratio cui pro deciſione nititur in omni cenſura procedit, vti Docteres relati notarunt. Et confirmo, Pontifex reſeruans ſibi abſolutionem ab aſiquibus cenſuris tacitè concedit poteſtatem abſoluendi ab aliis, quas non reſeruat.

4. Fundamentum verò oppoſitæ ſententiæ non vrget. Solùm enim probat parochum, aliúmve ſacerdotem non habere poteſtatem ex vi ſui muneris abſoluendi à cenſuris, ſicut nec ligandi; non tamen probat eam poteſtatem non habere ex delegatione iuris, vt rectè ponderauit Vgolin. *dicto cap.*10. §.5. *num.*3. Quam poteſtatem parochus delegare alteri poterit; quia ſuo muneri ex iuris diſpoſitione annectitur, vti tradit Suarez & Coninch. *loc alleg.* Quinimo eſt poteſtas non ſolùm pro foro interno, & Pœnitentiali conceſſa, ſed etiam pro foro externo, quia decreta Pontificia præcipuè forum externum ſpectare ſolent; & cùm fauores principis ampliari debeant, nulla eſt cauſa, ob quam hæc poteſtas ad forum interius reſtringi debeat, vt benè notauit Suar. *d. ſect.*3. *num.*19. Vgolin. *d.* § 5.

5. Si verò de cenſura reſeruata loquamur nullus alius ab authore cenſuræ, vel eius ſucceſſore, ſuperiore vel delegato abſoluere poteſt: vti expreſsè colligitur ex *dicto cap. nuper de ſententia excommunicat.* & tradunt omnes. Verùm ſunt aliqui caſus, in quibus conditor canonis hanc poteſtatem aliis concedit. Primò pro excommunicatione lata in *can. ſi quis ſuadente Diabolo* 17. *quæſt.*4. conceditur facultas Epiſcopis abſoluendi mulieres, & impuberes etiam poſt pubertatem, *cap. ſi verò. Cap. mulieres. Cap. quamuis de ſententia excommunicat.* Item Abbatibus, Prælatiſque regularibus eadem conceditur poteſtas abſoluendi ex conſilio Epiſcopi Religioſos, qui ſe mutuò

percuſſe

percussérint. *Cap. Monachi. Cap. cum illorum, de sententia excommunicat.*

De quo latiùs cùm de hac excommunicatione habeatur sermo. Secundò conceditur omnibus Episcopis in Trident. *sess.24. cap.6.de reformat.* Potestas absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis Sedi Apostolicæ reseruatis, modò non fuerint publicæ neque ad forum contentiosum deductæ. Tertiò Religiosis ordinum Mendicantium, & aliis qui in eorum priuilegiis communicant, conceditur per modum priuilegij perpetui potestas absoluendi ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ reseruatis exceptis iis, quæ in bulla cœnæ Domini continentur, vt habetur *in nostris priuilegiis* verbo *absolutio.1.* Quartò priuilegio bullæ Cruciatæ, facultas conceditur cuilibet sacerdoti ab ordinario approbato absoluendi à censuris non reseruatis toties quoties; à reseruatis verò etiam in bulla Cœnæ contentis semel in vita, & semel in morte. Et his absolutionibus nulla censurato obligatio comparendi coram authore censuræ relinquitur; quia nomine ipsius, & ex eius delegatione impensa est. Quæ omnia latiùs explicui *tract.25.de bulla Cruciatæ pun.8.§.4.& 5.* vbi an hæc absolutio virtute Cruciatæ prodesse possit pro foro externo.

6. Sub obligatione tamen comparendi coram censuræ authore conceditur Episcopis, imò sacerdoti proprio facultas absoluendi quoslibet impeditos adire Pontificem ex quacunque causa hoc nascitur impedimentum. Vti habetur in *cap.ea noscitur.* Et *cap.quamuis de sententia excommunicat.* In quibus textibus etsi solum sit sermo de excommunicatione incursa ob percussionem clerici, Doctores tamen communiter extendunt ad quamlibet censuram Pontifici reseruatam: sicuti latiùs tradunt Nauar. *cap.27.num.81.* Vgolin. *tab.1 de censur.cap.4.§.9. num.11.& seqq.* Sayrus *lib.2.thesauri casuum.cap.20. num.25.* Coninch. *disp.14.dub.16.num.240.* Gaspar. Hurtado *disp.1. de difficult.3.* Neque sic impeditus tenetur medio procuratore comparere coram Pontifice, sed solùm obligatur cessante impedimento comparere; aliàs in eandem excommunicationem incidet iuxta textum *in cap eos qui, de sententia excommun in 6.*

7. Deinde pro articulo mortis omnibus sacerdotibus etiam excommunicatis concedit Trident. *sess.14.cap.7.* facultatem absoluendi ab omni censura siue iuris, siue hominis præstito priùs iuramento quòd quamprimùm possit se præsentabit ei, à quo de iure absolueudus erat, vti colligitur ex *d. cap. eos qui de sentent. excommunicat in 6.* Vti notarunt Nauarr. Vgolin. Sayr. Coninch. & Hurtado *loc.cit.*

DISPVTATIO II.

De Excommunicationis censura.

EXplicatis iis quæ communia sunt omnibus censuris, explicari debent quæ cuilibet censuræ sunt propria. Cùm ergo excommunicatio sit præcipua censura, ab ea exordium sumimus.

PVNCTVM I.

1 *Vnde dicatur excommunicatio.*
2 *Qualiter definiatur.*
3. *Quibus bona priuet excommunicatio.*
4. *Qua ratione ab aliis pœnis distinguatur.*
5. *Est omnium pœnarum grauissima.*

1. EXcommunicatio dicitur, quia à communione segregat. Etenim cùm fideles omnes tempore nascentis Ecclesiæ perseuerarent in doctrina Apostolorum, & communione corporis Christi, iuxta illud *Actorum 2.* qui ab hac communione arcebantur, dicebantur excommunicati, id est, extra communionem facti. At feruore fidelium erga communionem diminuto, & peccatis aggrauatis Ecclesia excommunicationis censuræ priuationem auxit, vt non solùm priuaret excommunicatum Eucharistiæ receptione, sed receptione aliorum Sacramentorum, illorúmque administratione, aliisque bonis: vt benè notauit Henrriq. *lib.13 de excommuniceat.cap 2.num 1.*

2. Doctores communiter definiunt excommunicationem, vt sit censura ab Ecclesia instituta, separans excommunicatum à communione fidelium. Colligitur ex *cap.omnis Christianus. Cap canonica, 11.q.3.* Dicitur *censura*; quia censurat, & corrigit rebelles, & contumaces media bonorum Ecclesiasticorum priuatione, ideóque regulariter solùm in eos, quorum correctio speratur, ferenda est, vti colligitur *ex cap.notandum. 24.q.3.cap. 1.de sententia excommunicat.in 6.* & pluribus tradit Couarruu. *in cap. alma.1 p.initio.n.9.* Sayrus *libr. de excommunicat.cap. 3.num. 9.* Quod si aliquando in eum, qui non præsumitur emendandus, lata fuerit, id est, ne alii eius communicatione inficiantur iuxta textum *in cap.resecanda. Cap.corripiantur 24. q. 3.* Appellatur *Ecclesiastica*, quia ab Ecclesia fuit instituta, vt pluribus comprobat Sayrus *lib.1.thesauri casuum.cap.4.num. 8.* & Suar. *disp.2. sect.* Neque contrarium colligitur ex illis verbis Christi. *Matth. 18.* Si Ecclesiã nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus; ibi namque non priuatur rebellis Ecclesiæ bonis, sed monentur rebelles, vt illius consortium fugiant, cauteque cum illo communicent, sicuti cum ethnico, & publicano. Deinde separat excommunicatum à communione fidelium, id est, separat excommunicatum, ne communicet cum aliis fidelibus.

3. Sed quia fideles pluribus in bonis communicare inter se possunt, videndum est quibusnam excommunicatio priuet. Primò namque fideles excommunicant in fide, charitate, & gratia, donisque supernaturalibus, quibus Christo Domino tanquam capiti vnimur; non quia per fidem, & gratiam aliorum nostra fides, & gratia augeatur, sed quia ratione bonorum operum iustorum, quæ ab ipsa fide, & gratia proueniunt etiam absque expressa ipsorum intentione concedit aliis Deus specialia auxilia, singulariáque beneficia, vti colligitur ex Paulo *ad Rom. 12. 1. Cor. ad Ephes. 4.* His namque bonis non priuat excommunicatio, sed supponit excommunicatum priuatum medio peccato ad incurrendam excommunicationem requisito: Ecclesia namque nec priuat, nec priuare potest fideles fide, gratia, aliisque virtutibus supernaturalibus: hæc enim non nisi à volentibus deperduntur. Vnde existente excommunicatione potest excommunicatus ea bona recuperare, si à contumacia resipiscat, colligíque videtur ex *c.Dixi. Cap Magna de pœn.dist.1.* Secundò communicant fideles in conuictu pure externo, scilicet in colloquiis, contractibus, & commerciis. Tertiò in bonis spiritualibus, vt in Sacramentis, orationibus Ecclesiæ, aliisque diuinis officiis. Excommunicatio igitur si pro maiori sumatur priuat excommunicatum hac secunda, & tertia communicatione, vt tantis bonis priuatus ab inobedientia, & contumacia recedat iuxta textum *in cap. cum non ab homine de sentent excommunicat.*

Notanter dixi orationibus Ecclesiæ, vt tacitè insinuarem excommunicatum priuari tantùm bonis, quæ nomine Ecclesiæ præstantur, non verò quæ præstantur nomine singulorum fidelium. Non enim Ecclesia priuare intendit excommunicatum bonis spiritualibus, quæ ipsi ab aliis fidelibus nomine proprio communicari possunt. Nam hæc non sunt bona Ecclesiæ, neque illius dispositioni subduntur, sed fidelium propria, & ex eorum voluntate applicantur. Quapropter pro excommunicatis etiam denunciatis priuata intentione, seu nomine proprio poteris orare & sacrificij actum quatenus à te procedit offerre in illorum satisfactionem, & impetrationem, vt rectè aduertit Siluest. verbo *excommunicatio.1.num.2.* Nauarr. *cap 27.num.36.* Couarruu. *cap. alma.1.p.§.6.num.4.* Auila *2.p. de censur.cap.6.disp.4. dub.1. concl.2.* Laym. *lib.1. sum.tract.5. part.2.cap.1.num.4.* Porrò excommunicatio sæpè nomine anathematis significatur, vt constat ex *cap Guillisarius 23.q.4.* Nam esto præcisè, & in rigore significet separationem à communi vsu, vt tradit S. Chrysost. *hom. 16. ad Roman.* S. Thom. *ad Galatas* vel vt placet Augustt. *t.4. suorum operum.cap.40.& 41. in Numeros*, significet maledictionem, seu execrationem iuxta illud *Marc.14.* cœpit anathematizare, & *Zachariæ. 14.* habitamus in Hierusalem, & anathema non erit amplius. At cùm excommunicatus à consortio fidelium separetur, & offeratur, & tanquam quid execrabile, & maledictum vitetur, meritò sub hac voce anathema, excommunicatio maior intelligitur. In sacris autem canonibus anathema partim vsurpatur ad significandam excommunicationem incursam propter hæresim, vel illius suspicionem, vtpote omnimodam, & præcipuam ab Ecclesia separationem iuxta textum *in cap. cum non ab homine de Iudeis.* & Trident. *sess.25.cap.3. de reformat:* partim ad significandas quasdam excommunicationis solemnitates, videlicet cùm excommunicatio denuntiatur candelis incensis, & postmodum extinctis, aliisque cæremoniis ab Ecclesia institutis iuxta textum *in cap.debent. 11.q.3.* Qua ratione *in c.Guillesarius* anathemati addita est vox *Maranatha*, quæ nomini aduentum significat. *1. Corinth,16.* qua denotatur excommunicatum, nisi pœniteat præcisum ab Ecclesia esse futurum vsque ad Domini aduentum, vbi suæ contumaciæ pœnas luet; sicuti notauit Glossa *in dicto cap. Guillisarius.* Partim anathema sumitur ad distinctionem minoris excommun cationis, vt in *cap. Engelirudam. 3.q.4.* vbi priùs lata fuit excommunicatio minor, & postmodum maior. Vnde Couarru. *cap.alma.1.p. §. num.6.* Suar.. *disp. 8. sect. 2. num. 9.* Sayrum *lib. 1. thesauri casuum. cap.3.num. 6.* Coninch. *disp. 14. dub. num. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap.1. in fine.*

4. Ex his constat, qua ratione excommunicatio ab aliis censuris, scilicet suspensione, & interdicto distinguatur. Distinguitur namque quia pluribus bonis priuat, & præcipue quia illis priuat, quatenus sunt fidelium inter se communicatio; suspensio namque beneficij, & officij Ecclesiastici vsu priuat, interdum diuinis officiis secuudùm eorum naturam: at excommunicatio directè, & per se illis, a'iisque bonis priuat, quatenus fideles per illa inter se communicat, vt benè aduertit Coninch. *disput. 14. dubit 1. numer. 2.*

5. Secundò constat excommunicationem esse omnium pœnarum Ecclesiasticarum grauissimam, vtpote quæ priuat maximis spiritualibus bonis, ideóque Cœlestin. III. *in cap. cum non*

ab homine, de Iudiciis inquit, Ecclesiam post Anathema latum non habere vltra quid faciat. Quapropter monet Trident. *sess 25. cap. 3.* ne hac censura Ecclesiastici iudices vtantur, nisi quando iam nullum aliud supereſt remedium; & ob eandem rationem nunquam fertur in communitatem, vt talis est. *Cap. Romana de sententia excommunic. lib. 6.* ne contingat innocentem aliquem ligari, vt plures referens tradunt Nauarr. *cap. 27. num. 13.* Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 9. num. 3.* Henriq. *lib. 13. cap. 25. num 3.* Vgolin. *de censuris. tab. 2. cap. 16.* Sayrus *lib. 1. casuum. cap. 8. num. 16.*

Punctum II.

Quotuplex sit excommunicatio.

1 *Excommunicatio diuiditur in maiorem, & minorem.*
2 *Qualis sit hac diuisio.*
3 *Excommunicatio absolutè prolata de maiori intelligitur.*
4 *Alia est lata à iure, alia ab homine, & qua ha sint.*

1. Diuiditur excommunicatio in maiorem, & minorem ex omnium sententia, iuxta textum *in cap. penult.* Et ibi Gloss. verbo *non tantùm, de sententia excommunicat.* & *cap. 1. et ibi* Glossa verbo *speciem de exceptionibus in 6. & aliis.* Maior excommunicatio est, quæ priuat actiua, & passiua Sacramentorum receptione, suffragiis Ecclesiæ, & communione fidelium. Minor sola passiua Sacramentorum receptione priuat. Appellatur maior excommunicatio comparatione minoris, quia à communione plurium spiritualium bonorum arcet, quàm minor. Minor dicitur comparatione maioris, quia minori priuatione contenta est, vt rectè Sotus *in 4. d. 21. quæst. 1. art. 1. §. contra nomina.* Vel quia maior semper ob peccatum mortale contrahitur, minor verò sæpè ob veniale.

2. Hanc diuisionem esse analogi in sua analogata, eo quòd excommunicatio minor non sit simpliciter excommunicatio, docuit Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 2. num. 2.* consentit Sayrus *lib. 2. cap. 6. num. 18.* Et fauet D. Thom. *in addit. 3 p. q. 21 ar. 1. ad 4.* Sed rectiùs alij Doctores censent esse generis in species. Etenim cùm excommunicatio minor priuet communione passiua Sacramentorum, quæ sunt bona Ecclesiæ præcipua, propriè censura est.

3. Verùm etsi minor excommunicatio verè, & propriè excommunicatio sit, attamen absolutè prolata excommunicatio semper de maiori intelligitur, vt expressè definiuit Gregor. IX. *in cap. si quem penult. de sententia excommun.* Nam licèt ante ipsum Gregorium excommunicatio simpliciter sumpta sæpè pro minori intelligebatur, vt constat ex *cap. sacerdote de consecrat. dist. 1 & cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4.* Attamen post ipsum Gregorium nunquam pro maiori, sed pro maiori sumitur, vt tradit Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 2. n. 2.* Sayrus *lib. 1. cap. 4. num. 19.* Coninch. *disp. 14. dub. 1. circa finem.* Paul. Layman. *lib. 1 sum tract. 5. p. 2. cap. 1. num. 1.* & alij communiter.

Neque his obstat textus *in c. 1. de exception. in 6.* qui est post Gregor. vbi dicitur, si quis in iudicio excommunicationem opponat, illius speciem declarare debere. Quod dictum est (inquit Glossa) propter species excommunicationis maioris, vel minoris, ergo sub nomine excommunicationis absolutè prolato non venit excommunicatio maior intelligenda; aliàs non teneretur excommunicationis speciem declarare, cùm satis declarata esset. Non inquam obstat, nam vt ex communi sententia tradit Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 8. num. 5.* Auila *2. p. c. 1. dub. vnico.* Decisio illius textus est specialis in fauorem causarum iudicialium, & iudicum; ne lites in infinitum his exceptionibus protrahantur: vel vt placuit rectius Suar. *disp. 8. sect. 3. num. 6.* Coninch. *disp 14. dub. 1. in fine*, species excommunicationis, exprimenda est non quidem maior, aut minor, quia iam supponitur maiorem esse debere. Sed quæ species maioris sit, an violationis Ecclesiæ, an percutionis clerici. Quod non obscurè colligitur ex verbis textûs, præcipuè ex §. *si verò*, probanda enim erat exceptio apertissimis documentis, quod nullatenus fieri posset allegata excommunicatione in genere, nisi illius causas, & circunstantias declararet.

4. Porrò excommunicatio alia est lata à iure, alia ab homine. Quæ à iure fertur durat in perpetuum, quæ verò ab homine solùm dum ipse viuit, vel in officio perseuerat, vt tradit Glossa *in cap. à nobis*, verbo *non nisi subditis, de sententia excommunicat.* Et *ibi* Panormit. Excommunicatio ab homine alia est generalis, alia specialis iuxta dictum textum *in cap. à nobis*, & communem sententiam. Generalis est quæ fertur per modum statuti nulla persona nominatim citata specialis, quæ præmissa Rei citatione iniungitur. Deinde alia est excommunicatio iusta, alia iniusta, alia valida, alia inualida, alia reseruata, alia non reseruata, de quibus diuisionibus *disp. præced. punct.* dictum est.

Punctum III.

De causa efficiente, materiali, & formali excommunicationis.

1 *Ad ferendam excommunicationem requiritur iurisdictio, qua clericalem ordinem supponit.*
2 *Nemo nisi qui baptizatus sit, & vsum rationis habeat ligari potest excommunicatione.*
3 *Qualiter debeant existere in territorio excommunicantis.*
4 *In vniuersitatem quâ talis est, excommunicatio ferri non potest.*
5 *Excommunicatio semper ob peccatum mortale ferenda est. Quinimo ob peccatum futurum.*
6 *Proponitur vulgaris casus de vinea deuastatoribus, an singuli quantitatem leuem surripientes excommunicatione ligentur.*
7 *Deciditur obligatos esse ad leuis quantitatis restitutionem.*
8 *Qualiter obliget excommunicatio lata ad reuelandas scripturas.*
9 *Qualiter ab hac obligatione excusaris.*
10 *Nunquam ferenda est excommunicatio, quando alia via emendari delictum potest.*
11 *Si Episcopus deneget monitorias litteras, appellari ab eo potest.*
12 *Qualiter monitoria cessare debeant.*
13. *Testes vi monitoriarum deponentes, non coguntur iurare.*
14 *Modus ferendi excommunicationem nullus est præscriptus.*

1 Quæ in hoc puncto proponuntur *disp. præcedenti* explicata sunt, ideóque, breuiter perstringam. Ad ferendam excommunicationem primò requiritur clericalis ordo; quippè Laycus tractare Ecclesiastica negotia non potest, *cap. decernimus, de iudiciis.* Non tamen opus est ordinem sacrum habere, sed sufficit prima tonsura, vti indicat Celestin. III. *cap. transmissam de Electione.* Et tradit Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 11. num. 2.* Requiritur tamen ne coniugatus sit. His enim ab alio quàm à Pontifice de plenitudine potestatis committi non potest potestas censuras ferendi, vt notauit Henriq. *lib 13. cap. 24. num. 1.* & colligitur ex *cap. 1. de cleric. coniugat. lib. 6.* & Trident. *sess. 23. cap. 6. de reformat.* Secundò requiritur iurisdictio in foro externo in eos, qui excommunicandi sunt; vti docuit Glossa communiter recepta *in cap. transmissa de Electione.* & *cap. cùm ab Ecclesiarum, de officio ordinarij* Et ibi Panormit, *num. 45.* Couarruu. *dicto §. 11. num. 1.* Nauarr. *c. 27. num. 5.* Et colligitur expressè ex *cap. à nobis 1. de sententia excommunic. cap. finali de constitutionib. in 6. Cap. P. & G. de officio & potest. iudicis delegati.* Tertiò non debet prædicta iurisdictio esse impedita, vti tradit Panormit. *in cap. ad probandum numer. 2. & 11. de re iudic.* Nauarr. *num. 7.* Couarruu. *num. 4.*

2. Quoad causam materialem attinet, seu ad eos, qui excommunicationi subduntur, aduerte neminem excommunicari posse, qui baptizatus non sit, quia vt inquit Trident. *sess. 14. cap. 2.* Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non priùs in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus. Ex baptizatis autem non nisi rationis compotes aliàs delicti, ob quod excommunicatio contrahi debet capaces esse non possunt: vt benè Panormit. *in cap. ab excommunicato num. 9. de rescriptis.* & *cap. per tuas. num. 11. de sententia excommunicat.* Quinimo impuberes doli capaces etsi in excommunicationem iuris incidant. *cap. 1. & fin. de sententia excommunicat.* excommunicatione lata ab homine regulariter non afficiuntur, quamuis affici possent, vt tradit aliis relatis Sayrus *lib. 1. thesaur. cap. 8. n. 4.*

3. Puberes verò, & doli compotes vt excommunicatione afficiantur debent delinquere in territorio excommunicantis: quia aliàs non sunt excommunicantis subiecti, neque illi rebelles & contumaces, vt probat textus *in cap. vt animarum.* Et ibi Glossa *de constitution. b. in 6* Et *cap. cum Episcopus, de officio ordinarij.* Contingit autem subditum esse corporaliter extra excommunicantis territorium, & delinquere in territorio excommunicantis, vt si lata esset excommunicatio in Diœcesi Vallisoletana aduersus parochos vltra duos menses à sua parochia absentes, vel aduersus eos qui ibidem ablata non restituunt, ligarentur parochi Diœcesis Vallisoletanæ, & non restituentes extra Diœcesim commorantes, quia moraliter in Diœcesi reputantur existere, siquidem ibi committunt delictum non residendi; vt optimè notauit Coninch. *disp. 13. dub. 7. concl. 6. & 7. n. 61. & 62.* Superiores verò Religiosorum vbilibet possunt suos subditos excommunicare; quia eorum iurisdictio non ex territorio in personas deriuatur, sicuti Episcopalis iurisdictio, sed immediatè ipsas personas spectat, vt benè aduertit Coninch. *suprà concl. 9. num. 64.*

4. In vniuersitatem, seu communitatem quâ talis est nunquam

quam excommunicatio fertur, nec ferri potest, vt deciditur *cap. Romana. §. in vniuersitatem. de sententia excommunicat. in 6.* Ne contingat aliquem innocentem ligari. Sed ferenda est in omnes, & singulos illius communitatis, qui rebelles, & contumaces extiterint, vt ex dicto textu notat Glossa §. *vniuersitatem.* Henriq. *lib. 13. cap. 15. num. 4.* Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 22. §. 4.* Sayrus. *lib. 1. thesauri cap. 8. num. 18.*

5. Si verò de causa materiali, ob quam excommunicatio infligi possit, loquamur, necessario est peccatum mortale; alias haec poena, quae est omnium maxima non commensuraretur culpae. Consonum enim est non priuare substidiis regni caelestis qui per peccatum non se priuauit, vt dixit D. Thom. *in additionib. ... p. quaest. 21. art. 3.* Debet autem peccatum exterius prodire, vt ob illius causam excommunicatio infligatur, quia dum est mente retentum solus Deus iudex illius est. Imò debet esse peccatum futurum, quod comminatio excommunicationis praecedat, iuxta textum *in cap. sacro. cap. per tuas de sententia excommunic.* Et *cap Romana §. porro.* Et *cap. constitutionem, eodem tit. in 6.* alias excommunicatio non erit poena medicinalis, sed vindicativa, neque rebelles, & inobedientes Ecclesiae punit.

6. Sed aduersus supradicta obstat vulgaris casus de vineae deuastatoribus. Contingit enim saepè plures diuisim deuastare vineam, quorum singuli quantitatem leuem surripuerunt, neque vnus in alterius damnificationem consensit: iudex verò Ecclesiasticus, vt praedictum damnum reparetur, promulgat excommunicationem aduersus omnes illos, qui vineam deuastarunt, nisi restituant, ecce qualiter ob culpam leuem excommunicatio ferri potest. Nauarr. *cap. 17. n. 130. & n. 4. vers. quarto quod excommunic.* Couarruu. *in cap. alma mater. 1. p. §. 9. num. 2. illat. quarta.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de restitut. cap. 1. dub. 5. num. 49. & seqq. & dub. 8. per totum.* censent praedictam excommunicationem nullo modo ligare eos qui solùm leuem quantitatem restituere tenentur. Ducuntur, quia esto finis, qui per excommunicationem obtineri intenditur grauis sit, scilicet grauis nocumenti reparatio: at quod singulis praecipitur, leue est in se vt patet, leuiterque conducit ad praedicti finis consecutionem. Non enim singulorum restitutio per se sumpta cum leuis quantitatis sit, reparare grauiter damnum potest. Quod si dicas, ergo nullius effectus est censura, quae hoc modo expeditur, vtpote quae ligare nequit omnes collectiuè, vt manifestum est, neque etiam diuisim ob materiae leuitatem. Respondetur potest admittendo nullius effectus esse, casu quo nullus esset qui grauem quantitatem obligatus esset restituere: sed quia id non praesumitur, ideò hae excommunicationes feruntur

7. Nihilominus verius est singulos obligatos esse suam leuem quantitatem restituere, vti docuerunt Sotus *in 4. disp. 22. quaest. 1. art 2. §. arguitur.* Et *li. 4. de iustit. quaest. 7. art. 3. circa medium.* Ludouic. Lopez *1. p. instruct. cap. 93* Corduba *tract. de casibus conscientiae. quaest 70.* Michael Salon. *2. 2. quaest. 62. art. 7. controuersia. 1. §. de participante.* Ioann. Medina *Cod. de restitut. q. 19. vers. occurrit sic casus, in respons. ad 1.* Sayrus *lib. 1. thesauri cauum, cap. 9. num. 9. & 10.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 17. num. 4.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 12. dub. 9. num 55.* Suar. *de censur. disp. 20. sect. 1. num 4. & seqq* Barbosa *3. de potest. Episc. allegat. 96. num. 29.* & alij. Moueor ea consideratione. Impossibile est damnum graue domino vineae minutis singulorum furtis illatum reparare, nisi singuli ea minuta furta restituant. Ergo singulorum restitutio leuis quantitatis surreptae grauiter conducit ad damni illati reparationè. At quoties finis praecepti grauis est, & res quae praecipitur praedicti finis consecutioni est necessaria, grauis est obligatio illam exequendi, quia grauitas praecepti non desumitur solùm ex grauitate materiae in se spectata, sed ex graui, vel leui conuenientia, quam habet cum fine intento, vt dixi, & probaui *tract. 1. de peccat. disp. 2 pun 7.*

8. Ex his decidenda est quaestio de excommunicatione frequenter lata ad reuelandas scripturas, manifestandum delinquentem, qualiter inobedientes ligari possint. Pro cuius decisione aduerte dupliciter expediri praedictam excommunicationem posse. Primò, vt vi excommunicationis compellari, adimplere obligationem quam aliàs habes manifestandi tum scripturas tum delinquentem. Et tunc excommunicatio expeditur hoc tenore. Qui alienas scripturas apud se detinet, vel contra propriam conscientiam, & dei timorem delinquentem non manifestauerit, ipso facto excommunicatus sit. Secundò expediri excommunicatio potest nouam obligationem inducendo, quod colligitur, quando ex verbis praecepti non supponitur peccatum esse commissum in non reuelandis scripturis, vel manifestandis delinquentibus, quia nec dicuntur scripturae esse alienae, nec temerè, & contra propriam conscientiam delinquentem celare. Si primo modo feratur excommunicatio solùm ligat, quando secluso illo praecepto ex iure naturali, vel diuino tenebaris. At si feratur secundo modo, nouam obligationem inducere potest.

9 Vt autem intelligas, quando ab hac obligatione manifestandi scripturas, vel delinquentem excuseris. Vide *tract. 6. de charit. disp. 3. pun. 13. & 14.* Ratò enim delinquentem teneris manifestare, si probare non potes; quia iudex, regulariter non solùm Rei emendationem, sed & punitionem intendere praesumitur, vti tradit aliis relatis Sayrus *lib. 1. thesau. casuum cap: 9. num. 36.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 96. num. 51.*

Deinde scripturas alienas non obligaris reuelare, si ex earum reuelatione graue tibi damnum in rebus propriis imminet; quia praecepta Ecclesiastica cessante bono communi non censentur obligare cum graui dispendio; vti praedicto loco aduertit Suar. *de censur. disp. 20. sect. 3. num. 9.* Sayrus *loco citato.* Barbosa *alleg 96. num. 50.*

10. Porrò *Trident. sess. 25. cap. de reformat.* monet nunquam esse ferendam excommunicationem pro praedictis rebus temporalibus, nisi matura consideratione, & quando alia via non suppetit emendandi delictum, vti aduertit Sayrus *lib. 2. thesauri cauum. cap. 9. num. 33.* Et optimè Barbosa *3. p. de potest. Episcopi alleg. 69. an. 2.* vbi praxim monitorialium excommunicationum tradit, necessariò videndus. Quapropter si veritas inuestigari potest, & debitum recuperari depositione testium, executione reali, vel personali, expediendae non sunt hae monitoriae, quia solùm in subsidium permittuntur, vt pluribus tradit Gutierr. *lib. 1. canon. quaest. cap. 21. num. 59. & seqq.* Vnde nunquam contra determinatam personam hae monitoriae feruntur, quia cognita persona delicti potest à suo iudice compelli iudicio stare, vt benè tradit Aloy Ricius *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 245.* ideòque persona, quae praesumitur rem alienam detinere non exprimenda in dictis monitoriis, vt notauit idem Ricius *resolut. 242* Neque item dictae monitoriae sunt concedendae nisi pro causa graui, arbitrio ordinarij, vt ex Trident. colligit Ricius *resolut. 238.* eáque exprimenda in dictis monitoriis, & ad instantiam partis, vel iudicis saecularis petentis, nunquam tamen ex officio, nisi pro bonis Ecclesiae, vti probat Vgolin. *de potest. Episc. cap 45. §. 1.*

11. Examinato igitur cuius interest monitorias litteras concedi, & deponente causam esse grauem, neque alia via intentum obtineri posse, concedit Episcopus eas litteras, alioquin pars à denegatione appellare poterit; nam esto earum concessio arbitrio Episcopi remittatur, ab iis, quae iudicis arbitrio remittuntur appellatio permittitur parti grauatae; vti ex Glossa *in cap superbis de accusationib. & cap. Romana*, verbo *minus legitima de appellationib. in 6.* colligitur. Quaranta *in sum. Bullarij* verbo *Archiepiscopi authoritas, nator. 18. num. 18.*

12. Concessis litteris, si pars aduersus quam feruntur compareat in termino, asseratque se paratum esse respondere coram suo iudice, monitoriae cessare debent vtpote non necessariae, cùm supperat alia via debitum recuperandi, vel veritatem inuestigandi, vt notauit Vgolin. *de potest. Episc. cap. 45. §. 2.* Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 11. num. 82.* Marcus Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapolit. cap. 1. num. 11. in fine* Quod si termino e apso comparuerit, allegaueritque rem iusto titulo retinere, paratúmque esse coram suo iudice respondere, cogendus est in eo iudicio Ecclesiastico rationem reddere, aliàs, ab excommunicatione incursa absoluendus non est. Neque mirum esse debet, quod Ecclesiasticus eo casu de praedicta obligatione cognoscat, quia cognoscit accessoriè ob excommunicationem incursam. Quod limitandum venit, nisi responderet coram iudice layco, & monitoriae concessae essent pro habendis probationibus; quia tunc iudici saeculari vbi caeptum est negotium remitti debet, vti docet Gutierr. *dicto cap. 11. à n. 86.*

13. Testes vi monitoriarum deponentes non coguntur iurare, nisi in ipsis monitoris cautum esset, quod fieri posse testatur Barbosa alios referens *3. p. de potest. Episc. allegat. 96. num. 34.* Facta verò depositione testium, pars ad cuius instantiam monitoriae sunt concessae producit libellum in quo petit excommunicatum in genere cogi ad poenitentiam, & nominatim excommunicari, neque absolui, quoúsque à peccato exeat Iudex oblato libello testium depositiones examinat parte citata, aliàs fidem non faciens. Quod si nihil opponat cogendus est ad poenitentiam, & consequenter ad restitutionem aggrauatione censurae. Vide Gutierr. *ad ap. 11*

14. Quoad causam formalem, seu modum ferendi excommunicationem constat illum sufficientem esse, qui voluntatem ferentis censuram sufficienter exprimat. Expedit tamen seruare modum consuetum cuiusque Diœcesis. Illud certum seruandas esse conditiones praescriptas in *cap. sacro de sententia excommunicat. & cap. cum medicinalis, eodem tit. in 6.* quas *praecedenti disput.* explicuimus. Et videri potest Sayrus *lib. 1. thesauri, cap. 12. & 13.*

PVNCTVM IV.

Qui sint excommunicati vitandi, qui non, & quo iure.

1 *Aliqui censent iure diuino omnes esse vitandos.*

2 *Verissimum est solo iure Ecclesiastico prohibitam esse eorum communicationem.*

3 *Qualiter iure Ecclesiastico haec communio excommunicantis denegetur. Et proponuntur decreta Concilij Constanc. & Basiliens.*

4 *Plures inclinant standum esse decreto Concilij Basilien.*

5 *Verius,*

Verius est constitutionem Concilij Constantiensis retinendam
5 *integrè esse.*
6 *Ex hac constitutione fit non teneri fideles excommunicatum vitare quantumuis notorium, nisi fuerit denunciatus*
8 *Qualiter fama de percussione notoria clerici, vel de excommunicationis denunciatione sufficiat ad vitandum excommunicatum.*
9 *Excommunicatum denunciatum in vno loco satis probabile est te non solùm posse, sed teneri vbilibet vitare.*

1. NOn desunt qui sentiant omnem excommunicatum iure diuino seiunctum esse à fidelium communione; ita vt neque ipse cum fidelibus communicare possit, neque alij fideles cum ipso saltem in rebus diuinis, quæ est communicatio Christianorum propria. Ducuntur ex illo *Matth.* 18. si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Et ex illo Pauli *ad Titum*, 3. hæreticum hominem post vnam, & secundam correctionem deuita. Et ex illo Ioann. *epist.* 2. Nolite eum domo recipere, neque Aue ei dixeritis.

2. Cæterùm verissimum est omnibus excommunicatis solo iure Ecclesiastico prohiberi communionem fidelium: docuit aliis relatis Suar. *disp.* 2. *de censur. sect.* 1. Ægid. Coninch. *disp.* 14. *dub* 2. *in princ.* Stephan. Dauila 2. *p. de censur. cap.* 3 *disp.* 1. *dub.* 6. Gaspar Hurtado *disp.* 2. *de excommunicat. difficult.* 2. Etenim vt ex *puncto* 1. constat, etsi potestas excommunicandi fuerit à Christo suæ Ecclesiæ concessa; at excommunicationis institutio à sola Ecclesia ortum habet; aliàs si priuatio communionis esset excommunicatis iure diuino indicta, non posset Ecclesia hanc priuationem restringere, vel extendere, aut aliquo modo mutare, sicuti pro varietate temporum factum esse colligitur ex *cap quoniam multos* 11. *quæst* 3 Ex verbis illis Matth. Pauli, & Ioannis non infertur hæreticum, & inobedientem necessariò esse vitandum; quia illa verba non præceptum continent; aliàs omnes rebelles Ecclesiæ, & incorrigibiles ipso iure essent excommunicati vitandi; sed consilium denotant, & admonitionem, ne cum hæreticis incorrigibilibus, & contumaciter inobedientibus communicemus, tum ob contagionis periculum, tum vt ipsi confusi resipiscant.

3. Posito autem iure diuino nullum peccatorem priuatum esse communione aliorum fidelium, neque alios fideles ab illius conuictu obligatos esse seiungi. Restat videndum qualiter positiuo iure excommunicatus à fidelibus, & fideles ab ipso segregentur? Olim ante Concilium Constantiense qui erat ab Ecclesia excommunicatus, tenebatur se separare à conuictu, & communicatione aliorum fidelium & fideles ab ipso; ita vt si excommunicatio publica esset, tenebantur in publico, si secreta secretò, sicuti constat ex *cap. cum non ab homine, de sententia excommunicat* & tradit ibi Glossa & Panormit. *num.* 2. 3. & 7. *cap. cùm desideres, eodem tit.* & *ibi* Innocent. Panormit. Henriq. & Felin. At in Concilio Constantiensi anno Domini 1414. celebrato, & à Martino V. confirmato, edita est Constitutio, quæ incipit. *Ad euitanda scandala*, quæ licèt in tomis Conciliorum non extet, refertur à S. Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 3. *Ioann.* Driedo *de libert. Christiana, cap.* 88. Adriano *in* 4. *sentent. tract. de confess. quæst.* 9. & *tract. de clauib. quæst.* 3 Et *tract. de Eucharist. quæst. vlt. Nauarro cap.* 27. *num.* 25. Dominico Soto in 4. *d.* 22. *quæst.* 1. *art.* 5. Gutierr. *lib* 1. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 1. Sayro *lib.* 2. *thesauri casuum, c.* 12. *num.* 6. & alijs. Tenor constitutionis est. Ad euitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientiis timoratis contingere possunt Christi fidelibus, tenore præsentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communione alicuius, sacramentorum ad ministratione, aut aliis quibuscunque diuinis intus, & extra prætextu cuiusque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ tenentur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam, collegium, vniuersitatem Ecclesiæ, communitatem, aut locum certum, vel certam à iudice publicata, vel denunciata specialiter, & expressè constitutionibus Apostolicis, & aliis in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque. Saluo si quem sacrilega manuum iniectione in Clericum, in sententiam latam à canone adeò notoriè constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiuersatione cælari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communione illius licèt denunciatus non fuerit, volumus abstineri iuxta canonicas sanctiones. Et inferiùs subiungitur. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, aut prohibitos non intendimus in aliquo releuare, nec quomodolibet suffragari Hactenus Concilium Constantiense, provt à supradictis Doctoribus refertur. Huic constitutioni Concilium Basiliense, *sess.* 20. *in fine, sub. tit. de excommunicatis non vitandis* moderationem adhibuit, vt non solùm notorius clerici percussor, sed quicunque notorius excommunicatus vitandus sit.

4. Hinc orta est inter Doctores controuersia, cui constitutioni standum sit, an Constantiensi, an Basiliensi? Inclinat standum esse Basiliensi Felinus in *cap. Rodulphus circa finem de Rescriptis.* Siluest. verbo *excommunicatio*, 5. *num.* Nauarr. *in cap.* 1. §. *laboret, de pœnit. dist.* 6. Albertinus repetit *Rub. de hæreticis. n.* 44. Couarruu. *in cap. alma mater.* 1. *p.* §. 2. *num.* 7. Vgolin. *de censur. Ecclesiast. tab.* 1. *cap.* 13. §. 7. *num.* 8. Mouentur, quia Basiliensis constitutio expressè habetur in dicto Concilio, secus Constantiensis, sed tantùm ex relatione D. Antonini, & aliorum Doctorum. Ergo illi standum est.

5. Cæterùm longè verius est, Constantiensem constitutionem retinendam integrè esse absque vlla moderatione, vti docuit Siluest. mutans priorem sententiam *in epist. ad lectorem. in vlt. folio.* Et Nauarr. quod prius docuerat corrigens in posteriore edit. *sum. cap.* 9. *num.* 8. & *cap.* 27. *num.* 34 Victoria *de excommunic. num.* 20. Auila 2. *p. de censur. c.* 6. *disp.* 2 *dub.* 1. Henriq. *lib.* 8. *de excommunicat. c.* 1. Suar. *disp.* 9. *sect.* 2. *num.* 5. Gutierr. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 14. Coninch. *dict.* 14. *dub.* 2. *n.* 9. Sayrus. *lib.* 2. *thesaur. casuum. cap.* 12. *n.* 9 Paul. Layman. *lib.* 1. *sum tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 1. & alij communiter. Ratio est, quia concilium Basiliense omni authoritate fuit destitutum vtpote acephalum, ideóque in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess* 11. dicitur non fuisse Concilium, sed Conciliabulum, & in multis errauit, maximè in depositione Eugenij IV. Vnde ipse Eugenius illius decreta reuocauit, exceptis quibusdam pertinentibus ad beneficiorum collationes, dispensationes, censurarum absolutiones, sicuti idem fecit Nicolaus V. vt constat ex eius Bulla data Spoleti 14. Kalend. Iulij anno 1439. & refertur ad finem Concilij Basilienss. *sess.* 45. Præterea vsu, & consuetudine in Germania, Gallia, & Belgio, quæ est optima legum interpres habetur notorij hæretici, aliorúmque excommunicatorum conuictum non vitari, quousque eorum excommunicatio declaretur.

6. Ex hac constitutione infertur non esse obligatos fideles vitare excommunicatum notorium, siue facto, siue iure quousque denunciatus sit, nisi clerici percussor fuerit; quia constitutio expressè requirit censuræ denunciationem, quæ facienda est in Ecclesia, vel alio loco publico, iuxta regionis consuetudinem, vti docuit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 35. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 5. *à num.* 1. Gutierr. *canon. qq. cap.* 1. *n.* 29. *& seqq.* Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 2. *dub.* 2. Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 12. *num.* 16. *&* 17. Coninch. *disp.* 14. *de excommunicat. dub.* 2. *num.* 11. Paul Layman *lib.* 1. *sum. tract.* 5 *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. Vasq. *de excommunicat. dub.* 2. Gaspar Hurtado *disp.* 2. *de excommunicat. difficult.* 3. *& alij.* Tametsi contrarium sentiant Adrian. *in* 4. *tract. de sacram. Eucharist. cap. viso, de impedimentis*, vers. *quantum ad tertium.* Et *tract. de sacram. confess. dub.* 9. *vers. secunda propositio.* Felin. *in cap. Rodulphus. num.* 73. *de Rescriptis.* Dominic. Sotus in 4. *d.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *pag.* 107. Gutierr. *canon. qq. cap.* 1. *num.* 42. Et in hæreticis docet Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 12. *num.* 10. existimantes, ex eo quòd aliquis declaratus sit commisisse delictum, cui excommunicatio annexa est censendum esse excommunicatum denunciatum. Sed decipiuntur, quia aliud est declarare delictum, & ex consequenti excommunicationem, aliud declarare, & publicare directè ipsam excommunicationem, quod est necessariò requisitum, vt fatetur Nauarr. & alij.

7. Dixi nisi, clerici percussor fuerit, hoc enim tametsi denunciatus non sit, vitandus est, dummodò notoria sit tam ex facto, quàm ex iure eius percussio. Sed quæ ad hanc notorietatem requirantur? Non conueniunt Doctores. Suar. *disp.* 7. *sect.* 2. *numero* 2. censet esse notorium percussorem censendum comparatione cuiusque, cui certò de percussione constaret; quia textus solùm requirit, vt ita de percussione constet, vt nulla tergiuersatione cælari possit: at comparatione illius qui præsens fuit percussioni iniustæ cælari vlla tergiuersatione potest. Ergo. Sed rectiùs Nauarr. *cap.* 25. *num.* 75. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 2 *dub.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 4. *n.* 2 §. *secundum.* Gaspar Hurtado *disp.* 2. *de excommun. difficult.* 3. *num.* 10. Coninch. *disp* 14 *dub.* 2. *num.* 11. & alij sentiunt notoriam percussionem reddentem excommunicatum vitandum, eam tantùm esse, quæ commissa est coram maiore parte populi vicinæ, vel communitatis, in qua ad minus sint decem, quibúsque constet nullo suffragio, nullâve excusatione eius iniustitam cælari posse. Quippe percussio coram duobus, vel tribus testibus facta nota testibus est, & in iudicio probabilis. Sed non est simpliciter notoria, vti Constantiense Concilium exigit, poteritque aliqua tergiuersatione cælari.

8 Sed an sola fama de percussione clerici, vel de excommunicationis denunciatione sufficiat, vt tenearis sic infamatum vitare? Dicendum est, si fama à de dignis orta plenè, & integrè probetur sufficere ad dictam obligationem inducendam; quia præstat moralem certitudinem, quæ in his rebus satis esse videtur. Argum. *cap. illud* Et *ibi* Panormit. *de cler. excommunic. ministr.* Et *cap. cum desideres*, vers. *secunda quæstioni de sententia excommunicat.* Et tradit Nauarr. *cap.* 27 *num.* 25. Couarruu. *cap. alma.* 1. *p.* §. 2. *num* 4. Vgolin. *tab.* 1. *de censur. cap.* 23. §. 10. *num.* 2. Sayrus *lib.* 2. *thesauri casuum, cap.* 12. *num.* 22. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 4. *num* 2. *vers. hoc adde.*

9. Quæstio grauis est, an in vno loco denunciatum, vel mani-

manifestum clerici percussorem tenearis vbilibet vitare, vel possis? Satisprobabile est te non solùm occultè, sed publicè eum vitare posse; quia excommunicatio iure, vel facto publica in vno loco absolutè publica est, & vt talis probari potest. Ergo dat potestatem fidelibus vitandi prædictum excommunicatum. Quod verò tenearis illum vitare, inde probatur; quia Concilium Constantiense præcipit vitare excommunicatum denunciatum, & manifestum clerici percussorem, neque restringit præceptum ad locum denunciationis, vel percussionis. Sic videtur sentire Henriq. *lib.13.cap.24.n.1.* Filcucius *tract.1; cap.3.quæst.7. num.49.* Vasq. *de excommuni.cut. dub. 8.num.2.* Bonac. *disp.2. de excommunicat.q. 2. punct.§.2.num.48.*

Sed verius existimo te ab hac obligatione liberum esse vti docet Sanch. *lib.2.in decalog. cap.11. num.20.* Auila *2.p. de censur.cap.6 disp.11.dub 12.* Moueor quia (vt rectè tradit Durand. *in 4.d.18.quæst.3.in fine.* & Paludan ibi *quæst.6 art.1. num.5.*) excommunicatus publicatus in vno loco non est censendus in alio publicus esse, quia esto denunciatio afficiat personam, id intelligendum est comparatione illorum, quibus denunciatur, seu in quorum notitiam deuenire denunciatio potest. Ex qua ratione infero neque etiam secretò te obligatum esse ibidem dictum excommunicatum vitare; quia obligatio vitandi excommunicatum etiam secretò post Concilium Constantiense non oritur ex excommunicatione, sed ex illius notoria denuntiatione, ergo nullam vitandi eum obligationem inducit.

Aduerte excommunicatum denunciatum, & manifestum clerici percussorem vocari non toleratum; quia Ecclesia non tolerat, nec permittit fideles cum ipso communicare, econtrà reliquos excommunicatos appellari tolleratos, quia eorum communicatio cum fidelibus toleratur.

Punctum V.

Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis, vel non vitandis excommunicare possis.

1 *Proponitur difficultas, an cum excommunicatis toleratis communicare possis.*
2 *Resoluitur tibi licitum esse in rebus politicis, & diuinis communicare.*
3 *Stante aliqua necessitate, vel speciali vtilitate inducere potes excommunicatum toleratum, vt tibi Sacramenta ministret.*
4 *Secluſa hac necessitate, vel vtilitate grauissimi Doctores censent illicitum esse.*
5 *Contrarium est probabilius.*
6 *Excommunicati tolerati nullo modo priuantur potestate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedunt.*
7 *Qualiter pro excommunicatis toleratis offerre sacrificium possis. Respondetur remissiuè.*
8 *Quæ dicta sunt de excommunicato procedunt de suspenso, & interdicto.*

1. CErtum est omnem communicationem tum diuinam, tum humanam cum excommunicato denunciato, vel manifesto clerici percussore tibi prohibitam esse. *Cap. excommunicatos 11. quæst.3. & penult. de sententia excommunicat.* Quare solùm est dubium, an cùm aliis excommunicatis sit tibi permissa. Et ratio difficultatis est; quia ipsis excommunicatis prohibita est omnis communicatio cum fidelibus. Ergo nequeunt fideles absque necessitate cùm ipsis communicare, ne peccato illorum cooperentur. Econtrà verò in Extrauaganti *Ad euitanda scandala*, conceditur fidelibus communicatio cum excommunicatis qui denũciati non sint, nec manifesti clerici percussores. Ergo licitè communicare possunt; aliàs nullus esset fauor fidelibus factus.

2. Dicendum igitur est tibi licitum esse cum his excommunicatis in rebus politicis communicare, ac si excommunicati non essent; vti docuit Candelab. aureum *de excommunicat. num.78. & 79.* Coninch. *disp.14 dub.3. concl.1* Gaspar Hurtado *disp.2. de excommunicat. difficult.4.* Ratio est manifesta, quia in Extrauag. Concilij Constantiensis hæc communicatio fidelibus permittitur, ne scrupulis agitentur, at si hæc communicatio solùm in causa vrgentis necessitatis permitteretur, non satis fidelium conscientiis consultum esset, neque vllum fauorem fidelibus Concilium concessisset; siquidem stante necessitate hæc communicatio cum excommunicatis denunciatis permissa est.

Idem est dicendum de communicatione in diuinis ad quam non inducis, quia ex præcepto Ecclesiastico, & vi censuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis toleratis interdicitur; ex alia parte non es causa, vt excommunicatus tecum communicet, ergo ex nullo capite in ea communicatione peccatum adesse potest, vt rectè aduertit Ægid. de Coninch. *disp.14. dub.3. concl.2.* Paul. Layman. *lib.1. sum. tract.5. par.2. cap.4. num.5. in fine.* Quapropter excommunicato sacrum facienti assistere potes, & te celebrante permittere, vt assistat; quia peccati quod ipse committit, tu non es causa.

3. Sed an excommunicatum toleratum inducere possis, vt celebret, tibique Sacramenta ministret, tecúmque officium diuinum recitet? Non conueniunt Doctores. Etquidem stante necessitate, vel speciali vtilitate qualis esset non reperire alium, qui æquè bene hæc tibi beneficia conferat, dubium esse non debet, tibi licitum esse, vti expressè tradit Coninch. *disp.14 dub.5. concluſ.3.* Nam in ea inductione non peccas aduersus censuram; siquidem ex vi censuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis interdicitur, neque etiam ob inductionem ad peccatum, quia tu non inducis ad iniquam Sacramentorum administrationem, & celebrationem; hanc enim non postulas, sed postulas administrationem Sacramenti, & celebrationem secundùm se, quæ per se licitè fieri possunt ab excommunicato toleratо stante necessitate, vel vtilitate petentis. Quod amplius constabit ex sequentibus.

4. Verùm secusa necessitate grauissimi Doctores docent te peccatum graue committere, si inducas excommunicatum, vt tibi Sacramenta ministret, celebret officium diuinum, recum recitet, non quia pecces contra præceptum censuræ; sed quia peccas contra Religionem, vel Charitatem inducendo excommunicatum ad actum, quem posita censura licitè præstare nequit. Negari namque non debet indecens esse, & illicitum, si excommunicatus nulla necessitate intercedente Sacramenta ministret, sacrificium offerat, vtpote qui est publica Ecclesiæ sententia ab Ecclesia præcisus. Si enim Ecclesia eum à se præscindit, quomodo intentioneem habere poterit, vt tanquam sui minister, & suorum bonorum dispensator, & legatus apud Deum assumatur? Atque ita esse illicitum docent communiter Doctores, teste Auila *2.p.c.6.disp.8.dub.1* Suar. *disp.1. sect.4. num.10.* Coninch. *disp.14. dub.3. concl.3. & 4.* Paul. Layman *lib.1.sum.tract.5.par.2.c.4. num.5.* Basil. Ponc. *lib.5.de matr. c.18. §.9.*

5. Sed rectiùs Sanch. *lib.7.de matr. disp.9.num.8.* Sayrus *lib.2.thesauri casuum, c.12. num.10.* Henriq. *lib.13 cap.6. & 10.* Gaspar Hurtado *disp.2.de excommun.difficult.4.* Illiticius. *tract.13.cap.3. & 4.* & alij apud ipsos censent per se nullum esse peccatum petere ab iis excommunicatis Sacramenta, & sacrificia. Moueor, quia Concilium Constantiense fidelibus concessit potestatem cum excommmunicatis non denunciatis communicandi tam in diuinis, quàm extra ac si excommunicati non essent. Quæ facultas frustranea & inutilis esset, si virtute religionis, vel charitatis ab hac communione arceri deberent. Quapropter dicendum est intercedente petitione fidelium non impedire excommunicatos ratione excommunicationis, quin Sacramenta ministrent, & sacrificium offerant. Neque inde fit, excommunicatos vi Concilij Constantiensis in aliquo releuari. Non enim releuantur ipsi directè, sed releuantur fideles à prohibitione antea habita; tametsi ex hac releuatione resultet ipsos excommunicatos releuari, quod est per accidens, & præter Ecclesiæ intentionem.

6. Hinc fit excommunicatos toleratos nullo modo priuari potestate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedere possunt, nempe iudicem non priuari potestate iudicandi, nec Prælatum potestate dispensandi, conferendique beneficia, absoluendi à censuris, & peccatis vt latiùs dicemus infra. Nam cùm hæc omnia permissum sit subditis à suo superiore excommunicato petere, necessum est fateri ipsum posse ea illis concedere.

7. Grauior dubitatio est; qualiter possis pro excommunicatis toleratis offerre sacrificium, & publicas Ecclesiæ orationes, qualitérque Ecclesiasticæ sepulturæ tradere nulla præmissa absolutione censuræ. Sed huius dubitationis decisio pendet ex decisione qualiter excommunicari iis omnibus effectibus priuentur. De quibus infrà.

8. Ad extremum quæ dicta sunt, & dicentur de excommunicato procedunt in suspenso & interdicto illius in rebus, in quibus vi suspensionis, & interdicti remouentur, dum enim hæ censuræ denunciatæ non sunt, potes cum illis communicare, ac si suspensi, & interdicti non essent, probauit Nauarr. *in c.1.§. aboret num.13.de pœnit.dist.6.* Gutierr. *canon.qq.cap.1.num.43.* Sayrus *lib.2.thesauri casuum, cap.12.num.21.* Gaspar Hurtado *disp.2. de excommun.difficult.3.num.8.*

Punctum VI.

De primo effectu excommunicationis maioris, qui est priuare excommunicatum communibus Ecclesiæ suffragiis.

1 *Quæ sit priuatio suffragiorum Ecclesiæ*
2 *Triplex est Ecclesiæ spirituale subsidium.*
3 *Excommunicatus solùm est priuatus subsidiis spiritualibus nomine Ecclesiæ factis.*
4 *Nullatenus licet pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & sacrificium Missæ offerre nomine Ecclesiæ.*
5 *In genere, & in communi aliqui censent pro excommunicatis suffragia, & sacrificium offerri posse.*

6 Contrà

6 *Contrarium eſt tenendum.*
7 *Pro excommunicatis contritis poſſe ſacrificium offerri plures docent*
8 *Contrarium eſt verius.*
9 *Pro excommunicatis toleratis negant plures orationes publicas, & ſacrificium offerri poſſe.*
10 *Probabilius eſt oppoſitum.*
11 *Satisfit contrariis fundam.*
12 *Qualiter excommunicati Eccleſiaſtica ſepultura priuentur*
13 *Excommunicatus denunciatus abſoluendus eſt anteaquam ſepeliatur, etiamſi ſigna contritionis exhibuerit. Si verò impœnitenter deceſſit exhumandus eſt.*
14 *Explicatur* Clem. 1. de ſepultur.
15 *Qui intelligantur nomine ſepelientium in* hac Clement. *excommunicati.*
16 *Ob hanc ſepulturæ conceſſionem vltra excommunicationem maiorem, excommunicatio minor non incurritur.*

1. INter effectus excommunicationis maioris primo loco recenſeri poteſt priuatio ſuffragiorum Eccleſiæ. Eccleſia namque ſuo fideles mediis orationibus, ſacrificij oblatione, & indulgentiarum conceſſione adiuuat in ſpiritu, eorúmque ſalutem promouet. Ab hoc ergo ſpirituali ſubſidio excludi excommunicatum, vt tanto bono priuatus ad mentem redeat, & à contumacia reſipiſcat,

2. Vt igitur hic effectus plenè intelligatur aduerte in Eccleſia triplex eſſe ſpirituale ſubſidium. Primum proueniens à Chriſto offerente ſuo Patri, medio ſacerdote Miſſæ ſacrificium. Alterum proueniens ab Eccleſia, quæ mediis ſuis miniſtris orationes publicas fundit, ſacrificium peragit, ſatisfactionem ex theſauro Chriſti, & Sanctorum diſpenſat. Tertiò naſcitur ex operatione cuiuſque fidelis, vt particularis perſona eſt. His poſitis.

3. Dicendum eſt excommunicatum ſolùm priuatum eſſe ex vi excommunicationis ſubſidiis ſpiritualibus nomine Eccleſiæ factis. Sic pluribus relatis docet Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 4. num 2.* Henriq. *lib. 13. c. 12.* Vgolin. *tab. 2. c. 9. num. 1.* Suar. *de cenſur. diſp. 9. ſect. 4.* Stephanus de Auila *2. p. de cenſur. c. 6 diſp. 4. dub. 2.* Gaſpar Hurtado *diſp. 1. difficult. 1.* Et quidem quod excommunicatus etiam denunciatus non priuetur ſuffragiis particularibus fidelium, neque valore ſacrificii, qui à miniſtro gerente perſonam Chriſti procedit; inde probatur; quia hæc ſubſidia ſunt omnino diſtincta, & independentia ab Eccleſiæ diſpoſitione, & ſolùm ex voluntate ſingulari fidelium applicantur. Quod verò priuatus ſit ſubſidiis ſpiritualibus nomine Eccleſiæ factis, conſtat ex variis textibus relatis *1. q. 3. & cap. à nobis, & cap. ſacris de ſententia excommunicat.* & ex ipſo Eccleſiæ vſu. Quod adeò verum eſt, vt licèt miniſter Eccleſiæ velit indulgentias applicare excommunicatis, publicas Eccleſiæ orationes pro ipſis fundere, Miſſæ ſacrificium offerre ſecundùm valorem ab ipſa Eccleſia prouenientem, nihil efficiat, nulliúſque valoris ſit eius applicatio, ſicuti nulla eſt diſtributio pecuniæ à ſeruo facta contra domini voluntatem, & in perſonas ab eo excluſas.

4. Hinc fit nullatenus licere pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & ſacrificium Miſſæ nomine Eccleſiæ offerre; quia Eccleſia priuans ipſos his ſpiritualibus bonis, conſequenter fidelibus interdicit, ne ea ipſis applicent, maximè cùm hæc applicatio inutilis ſit, & fruſtranea.

5. Sed an in genere, & in communi licitum ſit orationes publicas, & Miſſæ ſacrificium offerre? difficultate non caret. Nam Silueſt. verbo *excommunicatio 1. num. 2.* Marian. Socin. Senior. *in cap. ſacris num 242. de ſententia excommunicat.* Couarruu. *cap. alma 1. p. §. 6. num. 3.* cenſent fieri poſſe? quia in hac oratione ſolùm poſtulatur excommunicatorum reductio, & pœnitentia, quod eſt maximum bonum, & quod media excommunicatione obtineri ab Eccleſia intenditur. Fauétque huic ſententiæ vſus Eccleſiæ, quæ feria 6. Paraſceue orat pro ſchiſmaticis, & hæreticis, quos conſtat eſſe excommunicatos.

6. Sed rectiùs contrarium cenſuit plures referens Sayrus *lib 2. theſauri cuſuum. cap. 4. num. 4.* Vaſq. *de excommunicat. dub. 2.* Auila *2. part. cap. 6. diſp. 9. dub. 3.* Quia Eccleſia ſua bona propriis membris diſpenſare intendit; non verò iis, quæ à ſe ſeparauit; aliàs ſi ſubſidia Eccleſiæ excommunicatis prodeſſent ſaltem in genere, non amplius excommunicati eſſent excluſi ab Eccleſiæ ſuffragiis, quàm alij fideles, pro quibus ſpeciali intentione non offeruntur, his enim tantùm in genere proſunt. Quod verò Eccleſia pro Hæreticis, & Schiſmaticis feria 6. paraſceue oret, & non alio die, inde potiùs colligitur nolle alijs temporibus pro ipſis orare. Eo autem die orat, vt ſignificaret (vt inquit Durand. *lib. 6. ration. diuin. officiorum. c. 77. n. 11.*) Chriſti paſſionem tunc repræſentatam, quatenus eſt ex ſe, ad omnes ſe extendere. Quapropter nemini fidelium licet directè pro excommunicatis orationes publicas fundere, ſacrificium Miſſæ offerre; bene tamen pro hæreſum extirpatione, & fidei dilatatione, & Eccleſiæ obedientia: nam eſto hæc oratio in hæreticorum, excommunicatorúmque bonum cedat, id eſt conſequenter: nam directè in ea oratione Eccleſiæ bonum ſpectatur.

7. Quod ſi excommunicati contriti ſint, neque per ipſos ſtat, quin ab excommunicatione abſoluantur, cenſent Summa Aſtenſ. *2. p. lib. 7. tit. 9. quæſt 2.* Richard. *4. d. 18. art. 7. quæſt. 3.* S. Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 76.* Nauarr. *de orat. & horis canonicis, cap. 19. n. 68.* Et in Sum. *cap. 27. num. 18.* Couarruu. *cap. alma mater. 1 p. §. 6. num. 4.* Henriq. *lib. 6. de Miſſa cap. 15. num. 3. & lib. 13. de excommunicat. cap. 11. num. 2. & cap. 12. num. 3.* Sayrus *lib. 2. theſauri cap. 4. num. 5.* Stephan. Dauila *2. p. cap. 6. diſp. 4. dub. 2.* poſſe pro his publicas orationes, & ſacrificium Miſſæ offerri: quia non eſt credendum Eccleſiam velle priuare contritos, & pœnitentes his ſubſidiis, cùm ſolùm vt à contumacia recederent pœnam excommunicationis indixerit. Præterquam quòd excommunicatus contritus iam eſt membrum viuum Eccleſiæ, debet ergo ſubſidiis aliorum membrorum vegetari.

8. Sed rectiùs contrarium docuit Sotus *in 4. d. 22. quæſt. 1. art. 1. §. attamen dubium.* Alan. *lib. 2. de ſacram. Euchariſtiæ. cap. 31.* Suar. *diſp 8. ſect. 3.* Coninch. *diſp. 14. dub. 7. difficult. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 4.* Gaſpar Hurtado *diſp. 2. de excommunicat. difficult. 5.* ſumitúrque ex *cap. à nobis & cap. ſacro de ſententia excommunicat.* Vbi Innocent. III. decidit pro excommunicato defuncto, qui ante mortem ſigna contritionis exhibuit, & abſolutionem procurauit non eſſe oblationes recipiendas, neque orationes publicas inſtituendas, anteaquam ab excommunicatione abſoluatur; quia licèt ſolutus ſit vinculo culpæ quoad Deum, non tamen ſolutus eſt vinculo cenſuræ. Ratio verò eſt manifeſta, qua excommunicatus quantumuis contritus ſit, & contumaciæ pœniteat; non excutit à ſe excommunicationem, quæ non pœnitentia, ſed abſolutione tollitur. Sed excommunicatione perſeuerante perſeuerare debent illius effectus. Ergo. Neque hoc eſt contra Eccleſiæ benignitatem, cùm cedat in maiore cenſuræ reuerentiam & timorem, vt non ceſſet aliter, quàm authentica abſolutione. Quod verò excommunicatus ſit membrum viuum aliis fidelibus, & Chriſto vnitum per fidem, & Charitatem; id ſolùm probat communicare cum alijs fidelibus in orationibus, & ſuffragiis particularibus, ob quam communicationem eius orationes gratiores Deo redduntur, & facilius exaudiuntur.

9. Quæſtio grauis eſt; an pro excommunicato tolerato orationes publicas, & ſacrificium offerre poſſis? Negant Sotus *in 4. d. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. §. hoc ſuppoſito.* Guilielm. Alan. *lib. 2. de ſacramento. Euchariſt. cap. 33.* Couarruu. *cap. alma mater. 1. par. §. 6. numer. 4.* Bellárm. *lib. 2. de Miſſa. cap. 6.* Suar. *diſputat. 9. ſect. 2. numer. 16.* Ioannes Baptiſta Scortia *lib. 2. de ſacrificio Miſſæ. cap. 2. numer. 4.* Auila *de cenſur. 2. par. cap. 6. diſputat. 9. dubitat. 3.* Vaſq. *de excommunicatione dubitat 2.* Mouentur, qui Concilium Conſtantienſe permiſit fidelibus communicare cum excommunicatis non denunciatis ea communicatione, quæ in fidelium vtilitatem cedere poſſet; ſiquidem in fidelium fauorem lata fuit illa conſtitutio. At offerre orationes publicas, & ſacrificium pro excommunicatis nullatenus cedit in offerentium fauorem, ſed in fauorem illorum pro quibus offertur. Ergo hæc communicatio permiſſa non eſt. Secundò Concilium Conſtantienſe expreſſit ſe nolle excommunicatis ob eam communicationem quam fidelibus permittit in aliquo fauere: faueret autem maximè, ſi orationes publicas, & ſacrificium pro ipſis offerri permitteret. Tertiò: ipſa excommunicatione excluduntur excommunicati à communibus Eccleſiæ ſuffragiis, oblationibus, & ſacrificio, ergo contra intentionem Eccleſiæ, & excommunicationis inſtitutionem præcedet qui illorum bonorum tentaret eos participes efficere.

10. Nihilominus etſi ſupradicta ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem reputo aſſerentem permiſſum eſſe fidelibus pro prædictis excommunicatis orationes publicas, & ſacrificium offerre, vti docuit Henriq. *lib. 13. cap. 11. num. 2.* Vgolin. *1. de cenſur. tab. 2. §. 2. num. 3.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum. cap. 4. num 6.* Coninch. *diſp. 24. dub. 6 num. 40.* Gaſpar Hurtado *diſp. 2. de excommunicat. difficult. 4. num. 10.* inclinat Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8* Moueor; quia Concilium Conſtantienſe permiſit fidelibus communicare cum excommunicatis denunciatis tam intus, quàm extra, id eſt tam in communicatione externa humana, & diuina, quàm in communicatione interiori orationum, & oblationum, quia hæc communicatio cedit in fauorem fidelium, ne ſcrupulis agitentur ob dubium, quod habere poſſunt, an hi, vel illi excommunicati ſint, & vitandi in orationibus publicis, & ſuffragis, quæ fuit ratio, ob quam Concilium hanc communicationem permiſit. Et præterea ob illam oblationem accipere poſſunt temporale ſtipendium, & ſpeciale meritum obtinere. Secundò excommunicatis occultis iure antiquo denegari ſuffragia publica non poterant, vt fatetur Suar. *dicta ſect. 2. numer. 19.* Et colligitur ex *cap. cum non ab homine de ſententia excommunicationis.* Ergo excommunicatio non impedit, quin excommunicato applicentur orationes, vt ſuffragia publica. At iure nouo ſolum excommunicatus denunciatus, & manifeſtus clerici percuſſor excluſus eſt à publica,

&

& secreta fidelium communicatione. Ergo quemlibet alium admittere fideles poterant; ac si excommunicatus non esset Tertiò hac sententia saluatur facilius vsus, & consuetudo priorum virorum offerentium Missæ sacrificium pro hæreticorum reductione, excommunicatorum pœnitentia Nam esto vt *superiùs* dixi verosimilius credam illius oblationis sensum esse Ecclesiæ dilatationem, fidei augmentum, & Sedi Apostolicæ obedientiam, cùm non videantur excluſi sub eo fine Hæretici denunciati; attamen concesso posse pro excommunicatis toleratis sacrificium offerri directè, nullum est inconueniens affirmare, cùm sacrificium offertur pro Hæreticorum Schismaticorúmque reductione, offerri directè pro pro Hæreticis & Schismaticis non denunciatis.

11 Ex his facilè soluuntur opposita fundamenta. Ad primum, & secundum nego hanc in suffragiis communicationem non cedere in fauorem fidelium, cedit vtique ad sedandas eorum conscientias, tum ad gratiæ augmentum, tum ad commodum aliquod temporale, vti probatum est. Ad tertium concedo excommunicatum excludi ab Ecclesia communibus Ecclesiæ suffragiis, sicuti qualibet alia communicatione, dum fideles nolunt cum ipso communicare. Secùs verò si fideles velint non ob fauorem excommunicati, sed ipsorum fidelium.

12 Inter officia Diuina, quæ fidelibus impendi possunt non infimum locum tenet Ecclesiastica sepultura, qua excommunicatus priuatur, tametsi decesserit signis contritionis exhibitis, vti constat ex *cap. sacris de Sepultur.* Et *Clement. 1. eodem tit.* & *cap. consuluisti de consecrat. Ecclesia, vel altaris.* Et *ibi* Glossa, & Doctores. Ratio prohibitionis traditur in *dicto c. sacris.* Quibus non communicamus viuis, non debebus communicare defunctis. Ex qua ratione colligitur omnibus excommunicatis, qui denunciati non sunt, nec manifesti Clerici percussores concedi posse Ecclesiasticam sepulturam, si signis contritionis exhibitis decesserunt, quia cum iis omnibus permittitur nobis communicatio, & præterea Ecclesiastica sepultura conceditur fidelibus, vt Ecclesiæ suffragiorum participes fiant; at *superiùs* probatum est excommunicatos non vitandos participes fieri posse à fidelibus communium Ecclesiæ orationum, & suffragiorum ergo etiam participes fieri possunt sepulturæ Ecclesiasticæ, vt benè tradit Nauarr. *cap. 27. num. 36.* Henriq. *lib. 13. cap. 11. num. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 4. numero 8. circa finem.* Suar. *disp. 12. de censur. sect. 4. num. 5.* Gaspar Hurtado *disp. 5. de excommunicat. difficult. 4.* supponit Coninch. *disp. 14. dub. 6. num. 41.*

Notanter dixi, *si signa contritionis exhibuit*, nam cùm excommunicatio ob peccatum mortale infligatur, decedenti absque pœnitentiæ signis Ecclesiastica sepultura concedi non debet, vtpotè qui à regno cœlesti est excluſus, & suffragiorum Ecclesiæ incapax. Expedit autem excommunicato tolerato contritè decedenti absolutionem impendi antequam Ecclesiasticæ sepulturæ tradatur, tum ob decentiam, & reuerentiam Diuinorum officiorum, tum vt omnis dubitatio tollatur, an officia Diuina ei prosint.

13 Si verò excommunicatus, aut manifestus Clerici percussor decesserit pœnitenter, absoluendus est antequam sepeliatur, & si sepultus est antè exhumetur, At si impœnitenter decessit extra locum sacrum sepeliendus est absque aliqua pompa funerali, hoc est absque Clericorum cantu, & honorifico comitatu: peccarent enim mortaliter Clerici qui more Ecclesiastico canentes ibidem excommunicatum denunciatum sepelirent; sæculares comitantes difficulter à mortali excusarentur saltem ob scandulum. Quod si in loco sacro hic excommunicatus denunciatus impœnitens sepultus est, extrahi debet à loco sacro, si ab aliis fidelium corporibus discerni possit, eritque locus sacer reconciliandus; quia sepultura excommunicati pollutus est, & incapax factus, ne officia Diuina ibidem celebrentur, néve aliquod corpus fidelium sepeliatur: vti hæc omnia traduntur *in cap. consuluisti, de consecrat. Ecclesia, vel altaris. Cap. vnico, eodem tit. in 6. Cap. à nobis.* Et *cap. sacris de sententia excommunicat.* Nomine *loci sacri* venit intelligenda Ecclesia, & cæmeterium iuxta Textum *in cap. sacris.* Imò vt placet Suar. *sect. 4. disp. 12.* intelligitur locus authoritate Episcopi destinatus fidelium sepulturæ aliisve officiis diuinis.

14 Hinc infertur intellectus ad *Clem. 1. de Sepultur.* vbi excommunicantur qui scienter excommunicatum sepeliunt, & ad Textum *in cap. quicumque de Hereticis in 6.* vbi eadem excommunicatione innodantur sepelientes Hæreticos, eorúmque fautores. Dicendum est nequaquam ligari eos qui notorium Hæreticum, & ex communicatum etiam impœnitentem sepelirent, nisi denunciatus esset, vel manifestus Clerici percussor: vti ex communiori sententia docet Nauarr. *c. 27. num. 137.* Henriq. *lib. 13. c. 11. num. 3.* Auila *2. p. de cens. cap. 6. disp. 10. dub. 6.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. c. 4. num. 8. circa finem.* Gaspar Huttado *disp. 5. difficult. 4. num.... disp. 10.* Suarez *disp. 12. sect. 4. à n. 5.* Quia solos denunciatos post Concilium Constantiense obligamur vitare. At qui ex-

communicatum denunciatum, vel manifestum Clerici percussorem in loco sacro sepeliret, excommunicationem maiorem incurrit, neque ab ea est absoluendus, nisi prius arbitrio Diœcesani Episcopi satisfactum sit iis quibus eo facto iniuria est irrogata, alitérque data absolutio nulla est, vt aduertit Glossa, Nauarr. & Suar. *loc. alleg.* Sepelientes verò Hæreticum per sententiam damnatum absolui non debent, quousque Hæretici propriis manibus extrahant è loco sacro, & alibi proiiciant, locúsque non cæmeterium, in quo sepultus hæreticus fuit, incapax remanet aliud corpus fidelis recipiendi, sicuti deciditur *dicto cap. 2. de Hæreticis in 6.*

Solùm est dubium qui homine sepelientium comprehendantur. Et certum est non comprehendi comitantes corpus defuncti, nec Clericos canentes, nec fossam prius aperientes; quia licèt hi vulgari modo dicantur sepelire defunctum, sed non propriè, vti tradunt Suar. Coninch. Bonacina, & alij statim referendi. Quare propriè sepeliunt qui in sepulchrum corpus immittunt; & terra cooperiunt. Sed an alij præter ipsos comprehendantur? difficultate non caret. Et procedit difficultas de iis quorum authoritate, vel mandato corpus sepelitur. Nauarr. *dicto cap. 27. num. 37.* Caietan. *verbo Excommunicatio, numero 46.* Gaspar Hurtado *disp. 5. de excommunicat. difficult. 4.* Auila *2. p. de censur. capite 6. dub. 6.* Bonacina *de censur. disp. 2. quæst. 2. puncto 2. §. 3.* & alij censent solos illos, qui propriis manibus corpus defuncti sepeliunt supradicta censura ligari, non verò mandantes, sicuti nec comitantes; quia aliud est mandare sepelire defunctum, aliud sepelire: at excommunicatio lata non est aduersus mandantes, sed aduersus sepelientes; pœnæque non sunt extendendæ vltra verborum proprietatem. Verum in hoc casu verius existimo extendendam esse censuram ad mandantes, ne constitutio frustranea sit; quippe, si solùm immittentes cadauer in sepulchrum comprehenderentur, rarò, vel nunquam excommunicatio locum haberet; nam ij cùm sint homines rustici, & iuris ignari, à censura ob illius ignorantiam excusarentur, aut certè excusarentur ex metu qui facilè iis incuti potest Quoties autem constitutio, vel lex frustranea redditur, nisi extendatur ad casum sub proprietate verborum non comprehensum, admittenda est extensio, vt docuit Glossa *finalis capite 2. de Vsuris in 6.* Felin. *cap. translato, numer. vltim. vers. tertiò nota de Constitutionib.* Couarruu. aliis relatis 4. *variar. cap. 3. numero 9.* Sanch. *lib. 3. de matrim. disputat. 49. numero 4. in fine.* Ergo in præsenti extendenda est censura ad mandantes, Argum. *cap. significauit de Iudæis.* Atque ità tradunt Suar. *de censur. disputat. 12. sect. 4.* Filliucius *tractat. 12. cap. 4. numero 111.* Coninch. *disputat. 14. duo. 8. num. 67. & 68.* Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 9. §. 5.* Reginald. *lib. 32. num 16.* 15

Aliquibus placet, Nauarro, *cap. 27. num. 36.* Auila *2. part. de censur. cap. 6. disput. 4. dub. 8.* Filliucio *tract. 12. cap. 4. q. 10. num. 110.* excommunicatum denunciatum sepelientes vltra excommunicationem maiorem statutam *in dicta Clem. 1. de sepulturis*, incurrere excommunicationem minorem, ob participationem cum excommunicato vitando. Sed rectiùs Suar. *disp. 12. sect. 2. num. 13.* Bonac. *disp. 1. q. 2. punct. 3. §. 3. in fine* contrarium censent, eo quòd excommunicatio minor in maiorem commutata sit ob grauitatem delicti, sicuti commutatur ob participationem cum excommunicato in crimine criminoso. 16

PVNCTVM VII.

De secundo effectu excommunicationis, qui est priuatio passiua Sacramentorum.

1 *Excommunicato etiam non denunciato interdicta est Sacramentorum receptio.*

2 *Si absque necessitate Sacramenta recipiantur, valida est eorum receptio, Sacramento pœnitentiæ excepto.*

3 *Negant plures excommunicatum non manifestantem censuram ex ignorantia, neque Sacerdotem ab ea absoluentem recipere Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum.*

4 *Longè probabilius est verum Sacramentum recipere, si sua peccata cum vera contritione fateatur.*

5 *Soluuntur opposita fundamenta.*

6 *Excommunicatus ob receptionem illicitam Sacramentorum nullam pœnam incurrit, exceptâ receptione Sacramenti Ordinis.*

6 *Ministri Ecclesiæ obligati sunt denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis: secùs non denunciatis nec manifestis Clerici percussoribus.*

1 EXcommunicato etiam non denunciato interdicta eſt Sacramentorum receptio ex *cap. cum illorum. capit. ſi quem de ſententia excommunicat.* Qui cumax eſt Eccleſiæ præceptis meritò repellitur ab illius maximorum bonorum participatione. Excuſari tamen poterit ab hac culpa ex periculo mortis, mutilationis, infamiæ, grauis iacturæ bonorum: quia lex Eccleſiaſtica non cenſetur ita rigidè obligare, vti communiter docent Doctores referendi.

2 Si autem abſque hac neceſſitate Sacramenta recipiat, validè illa recipit pœnitentiæ Sacramento excepto; quia valor Sacramentorum non pendet ex Eccleſiæ voluntate, ſed ex Chriſti inſtitutione, quæ optimè ſtare poteſt cum iniqua recipientis diſpoſitione. Sicuti ex communi docet Suar. *diſp.* 10. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 1. Vazq. *de excommunicat. dub.* 4. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 10. *num.* 1. Auila 2 *p. cap.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 4. Bonac. *de excommunicat. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 1. §. 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 1.

Dixi *pœnitentiæ Sacramento excepto*, quia Sacramentum pœnitentiæ cùm eſſentialiter pro materia proxima requirat rectam ſuſcipientis diſpoſitionem, nequit ea deficiente ſubſiſtere. At ea diſpoſitio deficeret, ſi malitiosè reticeret cenſuram, vel vellet abſque graui cauſa à peccatis abſolui antequam à cenſura eſſet abſolutus.

3 Difficultas autem eſt; ſi excommunicatus ex ignorantia, vel oblitione non manifeſtaret cenſuram, neque Sacerdos ab ea abſolueret, recipiat Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum, omnia ſua peccata cum vera contritione manifeſtans? Negat Sylueſt. *verbo confeſſio* 1. *quæſt.* 3. *caſu* 5. & *verbo Confeſſor.* 3. *num.* 12. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 1. *in fine.* Vazq. *de excommunicat. dub.* 4. Gaſpar Hurtado *diſp.* 4. *de excommunicat. difficult.* 3. *num.* 28. Et colligitur ex *cap. vltim. de clerico excommunic. miniſtrante*: vbi de Clerico excommunicato minori excommunicatione dicitur, ſi Sacramenta conferat non carere virtutis effectu; quia non à collatione, ſed à receptione Sacramentorum eſt remotus: at ligatus maiori excommunicatione à receptione, & collatione Sacramentorum remotus eſt Ergo Sacramenta ab ipſo recepta, & collata virtutis effectu carent. Ratio verò eſt; quia media excommunicatione ſeparat Eccleſia excommunicatum à participatione Sacramentorum in quantum poteſt. At poteſt ita excommunicatum ſeparare à Sacramento pœnitentiæ, vt quamuis illud recipiat nullius effectus ſit, vti præſtaret excommunicatum à iuriſdictione Sacerdotis excludens. Ergo. Et confirmo, Eccleſia intendit, vt ab excommunicati præcipuè denũciati communicatione abſtineamus, ſicut ſi Ethnicus, & Publicanus eſſet. Ergo intendit, vt bona Eccleſiæ illi denegentur, ſicuti denegantur Ethnico, & Publicano, at Ethnicus & Publicanus incapax eſt recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, ergo & excommunicatus. Tandem abſolutio data ab excommunicato denunciato eſt omnino irrita, ergo & abſolutionis receptio.

4 Cæterùm longè probabilius eſſe in ſupradicto caſu veram abſolutionem à peccatis excommunicatum recipere, affirmant Couaruu. *cap. alma mater* 1. *p.* §. 6. *num.* 7. Nauarr. *cap.* 9. *num.* 7. & *in cap. fratres, num.* 46. *de pœnitent. diſt.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 12. *num.* 2. Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 7. §. 2. *numero* 5. & 6. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum, cap.* 2. *numero* 3. & *ſeqq.* Suar. *diſput.* 10. *de cenſuris ſect.* 3. *numero* 9. Ægid. Coninch. *diſp.* 4. *dub.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Valen. *t.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 12. *p.* 3. *circa princip.* & *quæſt.* 17. *pun.* 2. Bonac. *de cenſur. diſput.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 2. §. 1. & alij plures apud ipſos. Ratio præcipua huius ſententiæ eſt. Nullo iure cauetur irritum, & inane reddi Sacramentum ab excommunicato ſuſceptum, ſiquidem alia Sacramenta, quæ ab Eccleſia poterant irritari non irritantur. Cur ergo fingere debemus in Sacramento pœnitentiæ hanc irritationem interuenire. Quod enim excommunicatus à Sacramentis ſit excluſus, ſolùm probat indebitè ea recipere cenſuræ memor, & illius abſolutionem voluntariè non præmittens: at in ſupradicto caſu inculpabiliter excommunicatus omiſſa cenſuræ abſolutione pœnitentiam recipit. Ergo ceſſat indebita receptio, & conſequenter cauſa ob quam Sacramentum nullum eſſe poterat. Dicere autem à iuriſdictione Sacerdotis excluſum eſſe ob excommunicationem minus veriſimile eſt; gratis enim, & abſque vllo Textu id affirmaretur, cederétque hæc excommunicatio in pœnam innocentum Prælatorum, ſi ipſi ob ſubditorum excommunicationem priuarentur iuriſdictione antè in ipſos habita. Et de Pontifice id affirmari nequaquam poſſet. Ponamus ergo ipſum ex ignorantia, vel ex malitia velle excommunicatum à peccatis abſoluere non præmiſſâ cenſuræ abſolutione, ſanè valida eſſet abſolutio, vtpotè procedens à legitimo Miniſtro circa pœnitentem ritè diſpoſitum. Ergo cenſura ex ſe non reddit Sacramentum irritum. Neque credendum eſt de pietate Eccleſiæ velle pœnitentem contritum excludere à Sacramenti receptione, ex qua fortè eius ſalus perpetua pendet.

Hæ rationes procedunt in excommunicato denunciato, & vitando: nam ſi de excommunicato tolerato loquamur, certum exiſtimo abſolutionem illi collatam validam eſſe; nam cùm Sacerdos vi cenſuræ non teneatur illum vitare in Sacramentorum collatione; ſed poſſit ei quælibet Sacramenta conferre, manifeſtum eſt eorum collationem validam fore, ſi ex parte ſuſcipientis impedimentum aliud non apponatur.

Neque obſtant fundamenta oppoſita. Ad Textum *in cap. vlt. de Clerico excommunic. miniſt.* reſpondeo; ſi vera eſſet illatio facta in argumento, probaret vtique excommunicatum minori excommunicatione recipientem Sacramentum pœnitentiæ inculpabiliter inualidè recipere; ſiquidem priuatur per talem cenſuram communione paſſiuâ Sacramentorum, imò inualidè recipere quodlibet aliud Sacramentum, quod falſiſſimum eſt. Quocirca reſpondeo minori excommunicatione ligatum prohibitum non eſſe Sacramenta conferre, atque adeò ex parte ipſius non carebunt effectu; quia in eis dandis non peccat, carebunt tamen effectu per ſe loquendo ſi ſuſcipiat; quia eorum receptione priuatur, eſto ſuſcepta valida ſint, imò neque effectu carebunt, ſi ſufficientem habeat excuſationem ea recipiendi. Ad rationem conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ, non enim Eccleſia ſeparat excommunicatum à ſe quantum poteſt; aliàs nec permitteret fidelibus cũm ipſo non denunciato communicare, neque pro ipſo denunciato orationes priuatas fundere. Neque ex eo quòd conſulat fidelibus, vt ab eius communicatione fugiant. ſicuti à communione Ethnici, & Publicani contrarium infertur; quia illud non eſt præceptum, ſed conſilium, quódque intelligendum eſt quantum commodè ſeruari poteſt, Ad confirmationem dico abſolutionis collationem, & receptionem factam ab excommunicato vitando per ſe irritam eſſe. Verùm ſicut poteſt in aliquo caſu illius abſolutio valida eſſe ſcilicet in articulo mortis, ſic poteſt in aliquo caſu valida, & licita eſſe eius receptio, ſcilicet quando excuſatur à culpa. Adde eſſe diuerſam rationem; quia excommunicatus denunciatus priuatur iuriſdictione, ideoque nequit abſolutio ſubſiſtere; at vi excommunicationis non priuatur ſubiectione, ne excommunicatio cedat in innocentum damnum. 5

Illud verò apud Doctores eſt receptum excommunicatum etiam vitandum illicitè recipientem aliquod Sacramentum nullam pœnam incurrere excepto Sacramento Ordinis, ob cuius receptionem ab exercitio Ordinis ſuſcepti ſuſpenditur ex *cap. cùm illorum de ſententia excommunicat.* Sic Suar. *dicta ſect.* 3. *num.* 6. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *num.* 32. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 1. *in fine.* Gaſpar Hurtado *diſp.* 4. *de excomm. diffic.* 1. & alij. 6

Quoad Miniſtros Eccleſiæ attinet, conſtat obligatos eſſe denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis, & manifeſtis Clerici percuſſoribus quouſque abſoluantur, vel præſumatur veroſimiliter abſolutos eſſe, vt deciditur *cap. ſignificauit. Cap. cum deſideres de ſententia excommunicat.* Et *cap. Epiſcoporum de Priuilegijs in* 6. Et *multis canonibus* 11. *quæſtion.* 3. Et *Extrauag. Ad vitanda ſcandala*, & tradunt omnes. Quod ſi his excommunicatis aliquod Sacramentum miniſtres, vltra peccatum mortale excommunicationem incurris, & interdictus es ab Eccleſiæ ingreſſu. *cap. Epiſcoporum, de Priuilegijs in* 6. ſi verò à Pontifice fuerint nominatim excommunicati, aut denunciati maiorem excommunicationem contrahis Papæ reſeruatam. *cap. ſignificauit de ſententia excommunicat.* & *Clem.* 3. *eodem titul.* Quod ſi eſſent excommunicati propter hæreſim, vel illius fautoriam, & Sacramentum miniſtrare auderes, ſuſpendendus eſſes ab officio, nec reſtituendus abſque Papæ diſpenſatione. *Cap. excommunicamus* 1. *de Hæreticis* §. *credentes.* 7

Aliis verò excommunicatis, qui denunciati non ſunt, nec manifeſti Clerici percuſſores non obligaris ex vi cenſuræ Sacramenta denegare, iuxta *dictam Extrauag. Ad euitanda.* ſed ſolùm ex generali ratione, quod indebitè accedunt, vt benè notauit Suar. *diſputat.* 10. *ſect.* 2. *numero* 12. Vaſquez *tract. de excommunicat. dub.* 2. *numero* 12. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 3. *num.* 65. Bonac. *diſputat.* 2. *de cenſur. quæſtion.* 2. *part.* 1. §. 2. Non ſunt autem cenſendi indebitè accedere ex eo præcisè quòd fuerint excommunicati, ſed oportet certò conſtare non eſſe abſolutos, quod præſumere non debes, niſi certò ſcias, vt aduertit Suar. *diſput.* 10. *ſect.* 2. *num.* 2.

PVNCTVM VIII.

De tertio effectu excommunicationis, qui eſt priuatio actiua Sacramentorum, & Miſſæ Sacrificij.

1 *Excommunicatus priuatus eſt, Sacramentorum collatione, ſed non ita rigidè quin valida ſit eorum miniſtratio, Sacramento pœnitentiæ excepto.*

1 *Sacramentum pœnitentiæ inualidè ab excommunicato vitando adminiſtratur, aliquibus caſibus exceptis.*
3 *Quod dictum eſt de Sacramentis, dicendum eſt de Sacramentalibus.*
4 *Excommunicatus denunciatus vix excuſari poteſt ab illicita Sacramentorum adminiſtratione, benè tamen toleratus.*
5 *Quando Sacramentum pœnitentiæ ægroto collatum non eſt, optimè poteſt excommunicatus vitandus Euchariſtiam, vel Extremam Vnctionem miniſtrare.*
6 *Si Sacramentum pœnitentiæ ægrotus ſuſcepit negant plures poſſe Euchariſtiam miniſtrare.*
7 *Satis probabile eſt oppoſitum.*
8 *Secùs eſt dicendum de Extrema Vnctione, vel Confirmatione recepto Sacramento pœnitentiæ, & Euchariſtiæ.*
9 *Excommunicatus ſiue vitandus, ſiue non vitandus quoties illicitè miniſtrat Saramentum, irregularitatem incurrit.*
10 *Debet tamen exercere munus Ordinis ſacri quem habet.*
11 *Proponitur dubitandi ratio, an adminiſtrans Sacramentum pœnitentiæ excommunicatus vitandus irregularitatem incurrat.*
12 *Aſſeritur, vt probabilius fore irregularem.*
13 *Soluitur dubitandi ratio.*

1 EXcommunicatum priuatum eſſe Sacramenta conferendi, & Miſſam celebrandi indubitatum eſt ex *capite ſi celebrat. & cap. latores de Clerico excommunicato miniſtr.* Sed hæc prohibitio non ita rigidè accipienda eſt, vt Sacramenta ab excommunicato collata irrita ſint: nullum enim Sacramentum excepto Sacramento pœnitentiæ ob excommunicationem etiam denunciatam annullatur, cùm eorum valor non ex Eccleſiæ diſpoſitione pendeat, ſed ex Chriſti inſtitutione, quæ optimè ſeruari poteſt non obſtante excommunicatione.

2 Dixi *excepto Sacramento Pœnitentiæ*, quia Pœnitentiæ Sacramentum iuriſdictionem expoſtulat, vt validè adminiſtretur, at iuriſdictionem Eccleſia denegat excommunicato vitando. *Capite Ad probandum, de ſententia, & re iudicata. Capite Romana, de officio vicarij in 6. Capite ſi celebrat. de cleric. excommunicat. miniſtr.* & aliis. Qui Textus etſi de iuriſdictione contentioſa loquantur, Doctores communiter extendunt ad quamlibet iuriſdictionem voluntariam. Atque ita tradunt Nauarr. *cap. 8. 9. num. 8.* Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. num. 7.* Suar. *diſp. 11. ſect. 2. num. 12.* Auila *2. part. de cenſuris cap. 6. diſp. 3. dub. 5.* Coninch. *diſp. 14. dub. 5. per totum.* Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 3.* Bonacina *diſp. 2. de cenſur. q. 2. pun. 2. §. 4.* Quapropter illis in euentibus, in quibus excommunicatus vitandus iuriſdictionem retineret, validum eſſet Sacramentum Pœnitentiæ ab eo miniſtratum: retinet autem tum ſi eo in loco non ſit nota eius excommunicationis denunciatio ob præſumptam Eccleſiæ voluntatem, quæ ſtante communi errore cenſetur concedere quidquid ad valorem actus ex parte neceſſarium eſt, ne fideles decipiantur. Argum. *leg. Barbarius Philippus ff. de officio prætoris.* Et tradit ex communi ſententia Suar. *diſp. 11. ſect. 2. num. 14.* Coninch. *diſp. 14. dub. 10. numero 88.* Vgolin. *tab. 1. cap. 13. §. 16. num. 12.* Bonac. *diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. §. 4.* tum in extrema neceſſitate, quando aliquis eſt in periculo mortis, neque adeſt alius non impeditus qui poſſit, & velit Sacramentum periclitanti miniſtrare; quia Eccleſia quæ pia mater eſt, ne aliquis in æternum pereat, concedit omnibus Sacerdotibus in quælibet peccata, & cenſuras abſoluendi pro eo articulo poteſtatem, iuxta Conc. Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 7.* & notauit Suar. *diſputat. 11. ſect. 2. numero 12.* Auila *2. part. de cenſur. capart. 6. diſp. 3. dub. . concl. 4.* Bonac. *dicta diſputat. 2. q. 2. part. 2. §. 4.*

3 Quod dictum eſt de Sacramentis, dicendum eſt de Sacramentalibus, validè inquam ab excommunicato etiam vitando confici; quia horum valor de facto non à iuriſdictione, ſed à poteſtate Ordinis pendet, tametſi Eccleſia poſſet efficere, vt à iuriſdictione ab ipſa conceſſa penderet; ſicuti bene notarunt Sylueſt. *verbo Conſecratio 2. n. 6.* Saytus *lib. 2. cap. 1. num. 11.* Suar. *diſp. 11. ſect. 2. num. 9.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 5. in fine.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. pun. 2. §. 4. num. 5.*

4 Verùm eſto excommunicatus validè Sacramenta miniſtret; illicitè tamen præſtat, vtpotè qui ab omni fidelium communicatione excluſus eſt, & præcipuè ab hac, quæ eſt omnium maxima. Excuſari tamen ab hac prohibitione poteſt frequenter excommunicatus toleratus, ſiquidem, vt *ſuperiùs* diximus *pun. 4.* ſola fidelium petitio ſufficiens eſt ad hanc præſtandam excuſationem, quando excommunicatus nequit abſolutionem à cenſura prius obtinere. Ex quo fit, ſi dies occurrat feſtiuus, neq; adſit alius Sacerdos, qui Miſſam populo faciat poſſe excommunicatum celebrare; quia præſumitur populos petere ſacrificium neceſſarium pro præcepto audiendi ſacrum exequendo, vt benè Nauarr. *cap. 9. num. 10.* Suar. *diſput. 11. ſect. 4. num. 13.* Filliucius *tract. 12. capit. 3. quæſt. 7. num. 73.* Bonac. *diſput. 2. de cenſur. q. 2. p. 2. §. 3. numero 4 & 5.*

Excommunicatus verò non toleratus rarò excuſari poteſt à prohibitione ſibi factâ Sacramenta miniſtrandi, cùm vix occurrat caſus neceſſitatis, vt bene notauit Coninch. *diſp. 14. dub. 5. in fine.* At ſi aliquando huic excommunicato contingat periculum mortis, mutilationis, infamiæ, grauis iacturæ bonorum temporalium niſi Sacramentum miniſtret, quod validè miniſtrare poteſt, excuſabitur à prohibitione quia non præſumitur Eccleſia, quæ eſt pia mater, velle ſuis legibus cum tanto diſpendio obligare. Excipe niſi in contemptum cenſuræ comminatæ fiat, quia tunc nullo periculo honeſtari actio poteſt, vtpotè intrinſecè mala. Deinde exiſtente proximi neceſſitate extrema recipiendi Sacramentum, cui alius non impeditus non ſuccurrit, poterit vitandus excommunicatus baptiſmi, vel pœnitentiæ Sacramenta miniſtrare, vti ex communi ſententia & ferè certa docet Saytus *lib. 2. theſauri cap. 2. num. 11. & 18.* Suar. *diſp. 11. ſect. 2. numero 14.* Auila *2. p. cap. 6 diſput. 3. dub. 3.* Bonacina *diſp. 2. de cenſur. q. 1. p. 2. §. 4 num. 4* & alij plures apud ipſos, quia vt *ſuperiùs* diximus, non vult Eccleſia ſuis fidelibus extremè periclitantibus denegare ſubſidia æternæ ſaluti neceſſaria. At baptiſmus eſt omnibus ad ſalutem neceſſarius, pœnitentia lapſis poſt baptiſmum. Ergo ob nullam excommunicationem debent hæc ſubſidia denegari.

De aliis verò Sacramentis ſcilicet Euchariſtia, Confirmatione, Extrema Vnctione variant Doctores, an excommunicatus vitandus ea conferre ægroto in extremis poſſit? Et quidem quando Sacramentum pœnitentiæ non potuit ſuſcipere veriſſimum puto poſſe & debere illi Euchariſtiam, vel Extremam vnctionem conferri; quia cùm quodlibet Sacramentum virtutem habeat faciendi de attrito contritum, cõtinget aliquãdo ob receptionem Euchariſtiæ, vel Extremæ Vnctionis obtineri ſalutem, quæ non obtineretur prædictis Sacramentis non receptis, ſicuti notauit Auila *2. p. de cenſur. cap. 6. diſp. 3 dub. 3. concluſ. 4.* Suar. *diſp. 11. ſect. 1. num. 17.* Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. .* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. quæſt. 2. pun. 2. §. 4. circa finem.* Gaſp. Hurtado *diſp. 4. de cenſur. diffic 2. num. 22.* 1

Verùm quando Sacramentum pœnitentiæ ægroto adminiſtratum eſt, vt cenſet Auila & Gaſp. Hurtado *locis allegatis* non poſſe excommunicatum vitandum Euchariſtiam, & à fortiori Confirmationem, vel Extremam Vnctionem miniſtrare, quia hæc Sacramenta per ſe non ſunt neceſſaria ad ſalutem, cùm non ſint per ſe inſtituta ad peccati mortalis remiſſionem. Et ex alia parte ceſſat caſus accidentalis neceſſitatis *numero præcedenti* ſignificatus. Ergo conferri non poſſunt. Quod ſi dicas ob præcepti Diuini executionem, quo omnes fideles tenentur in articulo mortis communicare, obſtat; quia illud præceptum ceſſat, quando Sacramentum decenter adminiſtrari non poteſt, ſicuti ceſſaret, ſi deficerent veſtes ſacræ, quibus adminiſtrandum eſſet, vt notauit Saytus *lib. 2. theſauri, cap. 2. in fine.* Henriq. *lib. 13. capite 10 num. 2.* 6

Cæterùm etſi dicta ſententia probabilis ſit ſatis probabile cenſeo poſſe Euchariſtiam prædicto ægroto miniſtrari ab excommunicato vitando; vti docuit Suar. *diſput. 11. ſect. 1. num. 17.* eo quòd hoc Sacramentum reputandum ſit neceſſitatis iuxta illud: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et licèt non ſit neceſſarium neceſſitate medij (vt contrarium pluribus Doctoribus non improbabiliter placet) eſt tamen maximè neceſſarium, vt adiuuetur ægrotus, viréſque recipiat ad ſuggeſtiones dœmonis in illo articulo ſuperandas. Non eſt ergo credendum piam matrem Eccleſiam velle fideles tanto beneficio priuare. Si enim (vt inquit Suar.) licèt tibi ab excommunicato vitando cibum temporalem ſumere, ſi eo grauiter indiges, cur non licebit hunc ſpiritualem, qui eſt Euchariſtiam ſumere, qui vires ſpirituales tribuit ad ſuperandas tentationes, quæ ab æterna ſalute ægrotum fortè deuiarent, niſi tanto bono roboratus eſſet? Præterquam quòd contingere poteſt in confeſſione gratiam non recepiſſe, & poſtmodum bonâ fide Euchariſtiam ſuſcipiendo iuſtificari. Ob quas, & alias rationes tempore interdicti Baptiſmus, Pœnitentia, & Euchariſtia fidelibus conceduntur. *Cap. penult. de ſententia excommunic. & cap. quod in te de pœnitent. & remiſſ.* 7

Sacramentum verò Extremæ Vnctionis, vel Confirmationis nequaquam ægroto Pœnitentiam, & Euchariſtiam recipienti adminiſtrandum eſt ab excommunicato vitando; quia hæc non reputantur Sacramenta neceſſitatis: ob quam cauſam eorum adminiſtratio non permittitur tempore interdicti. *Cap. quod in te de pœnit. & remiſſ.* & docuit Suar. *diſp. 11. ſect. 1 num. 23.* 8

Quod ſi excommunicatus ſiue vitandus, ſiue non vitandus illicitè Sacramenta miniſtret, vel officium Ordinis ſacri, quem habet, exerceat, irregularitatem incurrit, ex *cap. ſi quis 3. 11. quæſt. 3.* & *cap. vlt. de Clerico excommunic. miniſtr.* & aliis 9

eiusdem tit. At si ex aliqua causa à culpa excusetur, excusatur, ab hac irregularitate, vtpotè in pœnam delicti imposita, vti colligitur ex *cap. Apostolicæ de Cleric. excommun. ministr.* & notauit Nauarr. *cap.27.num.163.* Vgolin. *de cens. tab.1. cap.* 14.§.1. Suar. *disp.11.sect.3.num.5.* & alij passim. Hinc fit si ratione probabili ducaris excommunicatione ligatum non esse, ab hac pœna es immunis; quia non peccas. Vti aduertit Auila *7.p. de censur. disp.2. dub.5. concl.2.* Neque obstat Textus in *cap.illud de Clerico excommun.ministr.* vbi Innocent. III. docet in dubiis tutiorem partem esse eligendam; ideóque etsi de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potiùs se abstinere, quàm Sacramenta Ecclesiastica pertractare. Non inquam obstat primò, quia ibi Pontifex non decidit incurrisse irregularitatem, sed potiùs contrarium affirmat, siquidem concludit propter ignorantiam, & dubitationem cum eo misericordiam faciendam esse, pœnamque quam canon infligit, non esse illi infligendam. Secundò quia ibi non de pœna irregularitatis videtur Pontifex locutus, sed de cessatione à Diuinis, vel suspensione pro aliquo tempore: siquidem non ipso facto incurritur, sed incurrenda minatur. Et præterea quia illa pœna non tam pro celebratione, quàm pro assistentia celebrationi videtur imponi, quæ irregularitas esse non poterat. Tertiò Textus loquitur non de eo qui probabili opinione ducitur ad Ecclesiastica ministeria pertractanda, sed de eo qui absque illa probabili ratione dubius ministeria sacra pertractat, quem mirum non est, fieri irregularem vtpotè ex temeritate quadam procedentem.

10 Notanter dixi *Ordinis sacri quem habet, munus exercet*: nam si excommunicatus sacro Ordine carens munus Ordini sacro annexum exerceas, vti si solemniter caneres Epistolam, vel Euangelium, vel distribueres Eucharistiam, vel Missam celebrares, cùm tamen Ordinem ad hæc officia requisitum non haberes, prædictam irregularitatem nonincurris. Et præterea exercere debes munus sacro Ordini annexum, quare Parochus, vel alius Sacerdos excommunicatus assistens matrimonio non incurrit irregularitatem; quia hæc assistentia non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, benè tamen si solemniter nuptias benediceret. *Cap.1. & 3.de secundis nuptiis.* Neque item si baptizaret priuatim; benè tamen si solemniter.

11 Solùm est difficultas de ministratione pœnitentiæ ab excommunicato vitando facta; an constituat ministrantem irregularem? Et ratio dubij est, quia sic excommunicatus vtpotè iurisdictione carens verè & propriè Sacramentum non ministrat, sed ministrare tentat. At irregularitas non imponitur ob attentatum actum Ordini sacro annexum, sed ob ipsum actum præstitum, sicuti non imponitur ob attentatum homicidium, sed ob ipsum homicidium. Ergo. Et confirmari potest ex regula iuris. Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum; at Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato ministratum non sortitur effectum. Ergo non præstat impedimentum irregularitatis. Deinde in iure non est expressum ob administrationem huius Sacramẽti irregularitatem contrahi. Ex alia parte non ministratur solemniter. Ergo non est tali administrationi irregularitas annectenda. Atque ita docet Richard. *in 4.d.18.art.7.q.5.* & probabile reputat Suar. *disp.11.sect.3.num.14.* additque id esse verum, si absque intentione absoluendi dictum Sacramentum Pœnitentiæ ministretur.

12 Sed rectiùs Suar. *loco allegato* censet fore irregularem vitandum excommunicatum qui seriò Pœnitentiam ministraret; quia esto verum Sacramentum non conficiat: at in communi modo loquendi Sacramentum absolutè ministrat: at irregularitas non est imposita excommunicatis Sacramentum validè ministrantibus quantum in se est, seu fungentibus Ordinis iurisdictione, & potestate; alioquin excommunicatus ministrans pœnitentiam dispositò irregularis non esset, vtpotè qui verum Sacramentum non ministrat, quod non admittunt Doctores.

13 Ex his soluitur dubitandi ratio, non enim irregularitas apposita est validum Sacramentum ministranti, sed fungenti quantum in se est potestate Ordinis acceptâ. Ad confirmationem, admitto non præstare impedimentum quod de iure non sortitur effectum; nego tamen hanc administrationem ab excommunicato factam non sortiri effectum sufficientem ad contrahendam irregularitatem, cùm sortiatur effectum attentationis. & procurationis ad conficiendum Sacramentum; cui attentationi, & procurationi, Ordinisque exercitio, etiamsi defectuosum sit irregularitas annectitur, quia hæc irregularitas supponit illo modo Sacramentum esse ministrandum; sicuti irregularitas imposita rebaptizantibus supponit non verum baptismum, sed attentatum esse conficiendum. Ad vltimum respondeo, satis esse irregularitatem appositam esse generaliter excommunicatis ministrantibus Sacramentum, exercentibúsque omnia proprij Ordinis. *Cap.si quis Episcopus 11.quæst.3.Cap.is cui de sententia excommunicat.in 6.* tametsi in particulari Sacramentum Pœnitentiæ expressum non sit, sicuti neque alia Sacramenta. Quod verò secretò fiat non impedit; quia est actio grauissima Ordinis Sacerdotali; propria; aliàs excommunicatus secretò celebrans excusaretur ab irregularitate, quod falsum est.

PVNCTVM IX.

De quarto effectu excommunicationis, qui est priuatio Diuinarum, & sacrarum rerum.

1 *Excluſus eſt excommunicatus à Diuinorum celebratione, & illorum aſſiſtentia.*
2 *Nequit excommunicatus etiam toleratus aſſiſtere Sacrificio Miſſæ, niſi nullus adſit qui ſacrificio miniſtret.*
3 *Non videtur obligatus excommunicatus vi præcepti audiendi Miſſam abſolutionem ab excommunicatione procurare. Secùs eſt de præcepto confeſſionis, & communionis.*
4 *Excommunicatus etiam vitandus Sacrificio aſſiſtens culpabiliter, nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem, niſi eſſet Sacerdos qui authoritate ſuâ faceret ſacrificium celebrari, vel ſi monitus nollet exire.*
5 *Qualiter Sacerdos, & reliqui fideles aſſiſtentes ſacrificio debeant expellere excommunicatum vitandum, vel à ſacrificio deſiſtere.*
6 *Aliis officiis Diuinis ſub graui culpâ prohibetur excommunicatus vitandus aſſiſtere.*
7 *Excommunicatus vitandus deobligatus eſt à publica horarum recitatione. Secùs à priuata.*
8 *Pluribus placet, nullum peccatum committere excommunicatum priuatim recitantem, ſi dicat* Dominus vobiſcum.
9 *Non videtur peccatum mortale committi, ſi excommunicatus in priuata oratione ſocium adhibeat.*
10 *Excommunicatus toleratus nequit concionari, nec Theologiam, Iúſve Canonicum interpretari, niſi fortè nullus alius ſit qui hæc munera præſtet.*
11 *Excommunicato vitando nequaquam licitum eſt hæc munera obire, etiamſi alius deficiat.*
12 *A concione non tenemur deſiſtere, ob aſſiſtentiam excommunicati vitandi. A lectione theologica, & iuris interpretatione variant Doctores.*
13 *Quid ſit dicendum.*
14 *Excommunicatus priuatus non poteſt templum ingredi, vt ibi priuatim oret. Neque illi interdicitur vſus ſacrarum imaginum. Neque vſus aquæ benedictæ.*

EXcommunicatum excluſum esse à Diuinorum officiorum celebratione, & illorum assistentia constans est Doctorum sententia. Ex *cap. nihil. Cap. qui meritò. 11. q.3.Cap. significauit. Cap. nuper. Cap. responſo de ſententia excommunicat.* Et *cap. almæ mater, eodem tit. in 6.* 1

Inter officia Diuina primum locum obtinet Missæ sacrificium, cui nequit excommunicatus etiam toleratus assistere, vt deciditur *capite illud de Clerico excommunic. ministrante. Cap. vlt. de ſententia excommunicat. in 6.* nisi fortè non sit alius qui Sacerdoti celebranti ministret; quia eo casu si toleratus sit, assistere potest, & ad illud munus inuitari, vt benè Suar. *disputatio.12.sect.1.num.3.* Extra hunc verò casum nisi ob ignorantiam, vel necessitatem vitandi scandali; vel alicuius grauis damni excusetur, peccabit mortaliter sacrificio, vel notabili illius parti assistens. 2

Sed an vi præcepti audiendi sacrum teneatur absolutionem procurare, & se liberum, & expeditum constituere? non est constans sententia. Nam Didac. Nuñez *3.p. quæst.83.art. 6.post secundum dubium. §. dubium tamen*, censet obligatum esse. Sed rectiùs Nauarr. *cap.21.num.3.* Vgolin. *tab.1. cap.13. §.13.* Sayrus *libro 2. theſauri. capite 3. numero 24.* Coninch. *disputatio.14. dub.7.num. 56.* Henriq. *libro 13. cap.7. num.2.* Auila *2.part.de cenſuris cap.6.diſp.4. dub.7.* Suar. *tom.3. in 3.p. diſp.88.ſect.6.* Bonac. *diſp.2.de cenſur.q.2.punct.3.§.1.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract.5.par.2. cap.2. num.2.* censent non peccare excommunicatum aduersus Missæ præceptum, tametsi negligens sit in procuranda excommunicationis absolutione, quia hoc præceptum solùm astringit eos qui liberi sunt, & dispositi ad illius executionem, non autem obligat, vt disponantur; aliàs infirmus, & in carcere detentus peccarent contra dictum præceptum, si possent ab infirmitate, & carcere se liberare. Secùs verò videtur dicendum de præcepto Communionis, & Confessionis, quorum violator existis, si absolui à censura non procures, cùm possis; quia hæc præcepta sunt Diuina, tametsi ab Ecclesia determinata, & consequenter obligant ad remouenda quælibet impedimenta, quæ illorum executioni obstare possunt. Præterquam quòd dirigantur ad animæ puritatem, & cum Deo reconciliationem, 3

ciliationem, & vnionem. Ergo impedimenta huic puritati & reconciliationi obstantia remouere debent. Sicuti tradit Nauarr. Coninch. Bonac. Layman. Auila *locis citatis.*

4 Verùm si excommunicatus etiam vitandus sacrificio assistat culpabiliter nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem; quia nulla est in iure expressa. Excipe primò nisi prædictus excommunicatus esset Sacerdos, & authoritate sua faceret, vt sacrificium coram ipso celebraretur: quia eo casu irregularitatem incurrit ex communiori sententia, quam docuit Glossa *Clement. 1. verbo celebrare, de Priuilegiis.* Abbas *in cap. illud de cleric. excommunic. ministr. num. 6.* Couarruu. *cap. alma mater 1. p. §. 6. in fine.* Suar. *disp. 12. sect. 1. num. 4.* Bonac. *disput. 12. quæst. 2. punct. 3.* Vgolin. *tab. 2. de censur. cap. 8. §. 3. num. 3.* Sayrus *lib. 2. thesauri cap. 3. num. 15.* quia fictione iuris reputatur, ac si ipsemet celebraret. Fauétque Textus *in dicto cap. illud*, vbi Episcopus excommunicatus faciens, vt sacrificium coram se perageretur non excusatur à pœna canonis, sed hic Textus vt rectè ponderat Suar. *loco citato* non satis indicat irregularitatis pœnam, & præcipuè esse impositam ob assistentiam celebrationi authoritate suâ factæ: potiùs namque videtur imposita, quia Diuinis se ingessit. Excipe secundò: nisi monitus noluerit exire, nam ob illam contumaciam incurrit nouam excommunicationem Pontifici reseruatam, vti habetur *cap. eos de sententia excommunicat.* Et *Clement. 2. eodem tit.* quâ etiam excommunicatione afficitur interdictus denunciatus, qui post admonitionem perseuerat sacrificio assistens. Itémque omnes illi qui impediunt, ne prædicti excommunicati, & interdicti admoniti recedant à sacrificio, iuxta Textum *in cap. grauis, de sententia excommunicat.* & notauit Bonac. *disput. 2. quæst. 2. pun. 3. §. 1. num. 8.*

5 Sacerdos verò, & reliqui sacrificio assistentes nullatenus permittere debent excommunicatum denunciatum, vel manifestum Clerici percussorem ibi assistere; quia eo ipso censerentur cum illo in Diuinis communicare, quod est graue sacrilegium. Quare si contingat hunc excommunicatum adesse velle sacrificio monendus est, vt exeat; quod si noluerit, expellendus etiam vi, si opus fuerit. Est enim licita defensio Ecclesiasticæ iurisdictionis, & censuræ Argum. *cap. venimus de sententia excommunicat.* At si nullâ ratione expelli potest, Missæ sacrificium est intermittendum, si consecratio facta non est, vel vt aliis placet, si non est canon inceptus, & factâ consecratione, & consumptione in Sacristiam recedere oportet, omissis orationibus & aliis, quæ post communionem de more dicuntur: vti hæc omnia constant ex *cap. is cui, de sententia excommunicat.* & *Clem. 2. eodem tit.* Et pluribus relatis tradunt Nauarr. *cap. 27. num. 33.* Auila *2. p. cap. 6. §. 9. dub. 8.* Suar. *disp. 12. sect. 1. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 7.* Bonac. *disputat. 2. de censur. quæst. 2. punct. 3. §. 1. num. 13.* Quod si Sacerdos coram excommunicato vitando celebrauerit vltra peccatum mortale, & excommunicationem minorem interdicitur ab ingressu Ecclesiæ iuxta Textum *in cap. Episcoporum de priuilegiis in 6.* & notauit Suar. *disp. 11. sect. 1. n. 11.* Coninch. *disp. 14. dub. 7. num. 50.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2 pun. 3. §. 1. num. 10.* At vt probabiliter aduertit Couarruu. *in cap. alma mater. 1. p. §. 7.* non quilibet Sacerdos hac pœnâ afficitur, sed exemptus à iurisdictione ordinaria: hos enim exemptos voluit Pontifex ab ea temeritate arcere.

6 Reliqui fideles sacrificio assistentes, si videant excommunicatum denunciatum velle sacrificio assistere, coguntur recedere, excepto ministro, ne cum ipso in eadem oblatione conueniant, vti conuenire videntur omnes qui eidem sacrificio assistunt, vt benè aduertunt Layman. Auila, Bonac. *loc. alleg.* Non tamen videtur improbabile eam communicationem non excedere culpam venialem; eo quòd videatur esse nimis remota, & accidentalis, si causa non est assistentiæ excommunicati, vti docuit Suar. *disputat. 12. sect. 1. in fine.* Probabilius est si alteri sacrificio in eadem Ecclesia excommunicatus assistant, non obinde fideles suo diuerso sacrificio assistentes, imò nec Sacerdotem celebrantem obligatos esse recedere: quia illa non est communicatio in eodem officio Diuino, sed in materiali loci assistentia, vti benè tradit Henriq. *lib. 13. cap. 7.* Sayrus *lib. 2. thesauri casuum cap. 3. numero 22.* Suar. *disput. 12. sect. 1. numero 16.* Filliucius *tractat. 12. cap. 4. quæst. 3.* Bonac. aliis relatis *disput. 2. quæst. 2. p. 3. §. 1. in fine.*

6 Præter sacrificium Missæ, sunt alia officia Diuina, vti horarum Canonicarum recitatio, processio publica, benedictio Chrismatis, Olei sancti, oliuarum, Aquæ benedictæ, & generaliter cuiuscunque Ordinis solemne exercitium vti ex omnium sententia tradit Suar. *disput. 12. sect. 2.* Filliuc. *tract. 12. cap. 4. quæst. 2. num. 85.* & *quæst. 5. num. 94.* Couarruu. *in cap. alma §. 2. & 3.* & *§. 7. num. 5.* His igitur officiis assistere prohibetur sub graui culpa excommunicatus vitandus, vt constat *ex tota causa 11. quæst. 3.* & *cap. significauit, de sententia excommunicat.* & *cap. is cui eodem tit. in 6.* & *cap. sacris de iis qua vi.* Et tradunt Doctores relati.

7 Hinc fit deobligatum esse quemlibet excommunicatum à publica horarum Canonicarum recitatione, si fortè ea obligatione teneatur; sicuti est deobligatus audire sacrum ob censuræ obseruationem, ne cum aliis fidelibus communicet. At à recitatione priuata nullatenus deobligatur, si fortè titulo professionis, ordinis, vel beneficij astrictus erat; sicuti ex omnium sententia docent Nauarr. *cap. 25. num. 102.* Couarruu. *cap. alma mater 1. p. §. 3. num. 8.* Auila *2. p. cap. 6. disput. 4. dub. 6.* Sayrus *lib. 2. cap. 3. num. 3.* Suar. *disp. 2. sect. 2. num. 13.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. punct. 3. §. 2. num. 2.* Paul. Laymun *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 7.* quia priuatim orans non censetur cum aliis fidelibus communicare, neque æquum erat, vt ab obligatione onerosa ob suam iniquitatem eximeretur. Ex eo autem quòd fructus beneficij non recipiat, excusari non potest ab obligatione recitandi prouenientes ex beneficio; quia illius priuationis fructuum ipsemet excommunicatus est causa. At damnum quod quis sua sponte sentit sibi imputare debet, iuxta *reg. 86. de Regulis iuris in 6.* & *reg. 103. ff. Quod quis ex sua culpa, &c.*

8 Monent tamen Doctores excommunicatum sic priuatim recitantem non debere dicere *Dominus vobiscum*, quia illis verbis, vt persona publica cum aliis fidelibus communicans se gerit. Sed loco illius ducere debet: *Domine exaudi orationem meam.* Verùm esto ea verba proferat, culpam venialem non excedit, vt docet Suar. *disp. 12. sect. 1. num. 12.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 7.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. pun. 3. §. 2. num. 6.* ideóque irregularitatem, quæ est pœna grauissima non incurrit. Quinimò Auila *2. p. cap. 6. disp. 4. dub. 6.* & Gaspar Hurtado *disp. 5. de excommunic. difficult. 1.* censent nullum esse peccatum; quia illorum verborum prolatio absentibus aliis fidelibus non est cum illis communicatio, sed priuata pro illis oratio. Si enim inuitare fideles illi verbis; *Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro &c.* non reputatur sacra cum illis communicatio, quia illis absentibus fit, cur illa deprecatio *Dominus vobiscum*, censenda est?

9 Grauior dubitatio est; An possit excommunicatus in hac recitatione priuata secum socium adhibere; videtur namque sub graui culpa hoc esse interdictum; quia est excommunicatio in sacris: colligitur ex *multis capitib. 11. quæst. 3.* & præcipuè ex *cap. excommunicatos*, ibi: *neque cum eis in oratione communicare.* Vbi de oratione priuata sermo est; siquidem coniungitur cum prohibitione cibi, & potus, communisque sermonis. Verùm hæc excommunicatio in oratione priuata non videtur ita grauis esse, vt culpam mortalem constituat, non enim excommunicatus in ea oratione vt persona publica, & minister Ecclesiæ se gerit, cùm Ecclesia nolit medio illo orationes fundere, ideóque illæ orationes nullum ex Ecclesia habent valorem. Atque ita docent Vgolin. *tab. 1. cap. 13. §. 14* Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 2.* Suar. *disput. 12. sect. 2. num. 18.* Bonac. aliis relatis *disp. 2. q. 2. punct. 3. §. 2. num. 4.* Vnde si ex aliqua necessitate, vel vtilitate excommunicatus socium vocet ad secum officium Diuinum recitandum, vel quia ei est subditus, vt si Episcopus, vel Canonicus vocet suum Capellanum ab hac culpa veniali (teste Suar. Vgolino, & Bonac. *suprà*) excusabitur; quia famulus non priuatur communicatione sui domini in his omnibus in quibus ei inseruire tenebatur. *cap. quoniam multos 11. q. 3.* Hoc autem officium adiuuandi recitanti priuatim non computari debet inter ministeria Ecclesiastica, sed inter ministeria quasi corporalia, quæ potest seruus exercere cum suo domino etiam excommunicato, & è contrà dominus non excommunicatus cum seruo excommunicato.

10 Concio, lectio Theologiæ, vel Iuris Canonici, etsi sub Diuinis officiis non comprehendantur, non præstari possunt ab excommunicato etiam tolerato; quia cuilibet excommunicato interdicta est cum fidelibus communicatio, & maximè ea quæ proximè accedit ad communicationem in Diuinis. At intercedente petitione fidelium optimè ea præstari possunt, vti ferè omnes docent. Quinimò si ex officio competat excommunicato concionari; vel Theologiam, aut Ius Canonicum explicare, & non sit alius, qui eius vices suppleat, poterit ea munia obire; quia censendus est ab Auditoribus requiri, quia quilibet censetur velle, & petere quæ sibi necessaria sunt, vti docuit Suar. *disp. 12. sect. 2. num. 5.* Bonac. *disp. 2. de censur. q. 2. p. 3. §. 2. in fine.*

11 Excommunicato autem vitando nequaquam licitum est concionari, aut sacram Theologiam interpretari, tametsi aliàs ei ex officio competat, & non sit alius qui eius munus obeat, quia non solum ipsi, sed alis fidelibus cum ipso prohibita est communicatio. Secùs verò dicendum est Auditore excommunicato, qui esto vitandus sit permitti potest concioni assistere, iuxta Textum in *cap. responso de sententia excommunicat.* quia illa assistentia dirigitur in eius spiritualem salutem. Secus crederem esse dicendum de assistentia Theologicæ lectioni, vt potè quæ non ita directè audientium saluti necessaria est. Sic Suar. *disput. 12. sect. 2. numero 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 7. numero 58.* Henriq. *lib. 13. cap. 12.*

Filliucius *tract.12.cap.4.quæſt.2.& ſeqq.* Bonac. *diſp.2.de cenſur.quæſt.2. p.3.§.2.num.10.*

12 Sed an alij Auditores,ipſéque Concionator, vel Lector teneantur à concione, vel lectione recedere excommunicato vitando non recedente?non eſt conſtans ſententia.Et quidem à concione deſiſtere certum exiſtimo non obligari. Nam ſi ipſi excommunicato permittitur illa aſſiſtentia ob eius ſalutem à fortiori aliis permittenda eſt. A lectione verò idem cenſet Suar. *diſp.12. ſect.2. num.3.* Henriq. *lib.13. cap.12.* Sayrus *lib.2.theſauri cap.3. num.14.* Filliucius *tract.12. cap.4. quæſt.2.num.87.*& fauet Coninch. *diſp.14.dub.7.num.58.*quia vnuſquiſque ex Auditoribus ſeorſim audit, neque ad idem opus communiter concurrunt. Neque ea communicatio eſt tanti momenti, vt debeat intermittti. Sed contrarium docuit Auila *2.p. de cenſur. cap.6. diſputat.11. dub.3. concl.2.* Bonac. *diſp.2. de cenſur.quæſt.2. pun.3.§.2. num.12.* obligatos eſſe tum Lectorem, tum Auditores recedere, ne in eadem lectione cum vitando excommunicato communicent. Non enim negari poteſt diſcipulos magiſtrum audientes cum ipſo communicare; ſiquidem ex hac auditione mutuò ſe referunt. Neque negandum eſt condiſcipulos inter ſe hanc habere communicationem,ſiquidem ob communem eidem doctrinæ aſſiſtentiam inter ſe referuntur.

13 Ego verò dicendum exiſtimo per ſe loquendo Lectorem obligatum eſſe à lectione deſiſtere,& Auditores ab ea audienda ob rationem nuper dictam; quia eſt communicatio in re proximè accedente diuinis. Excuſari tamen frequenter ob neceſſitatem boni communis, vel particularis. Quippe bono communi expedit, & neceſſarium eſt, ne conciones, lectionéſve ſtatutæ intermittantur, néve auditores re tantopere ſibi vtili priuentur,maximè cùm hæc communicatio,vt probatum eſt, leuis ſit.

14 Tertium genus rerum ſacrarum, quibus excommunicatus priuari poteſt, eſt ingreſſus templi ad orationes, vſus ſacratum imaginum, ſanctarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & ſimilia. Dicendum igitur eſt excommunicatum non poſſe templum ingredi, vt ibi priuatim, & ſeparatus ab aliis fidelibus orationes fundat: ſicuti ex communi ſententia docet Couaruu. *capite alma 1. part. §.3. numero 7.* Nauarr. *capite 27.num.17.* Suar. *diſp.12. ſect.4. numero 1.* Henriq. *lib.13. cap.7. num.2.* Coninch. *diſputatio.14. dub.7. numero 58.* Bonac. *diſp.2.de cenſur. quæſt.2. part.3.§.2.num.8.* Quia nullibi ſtat præceptum excludens excommunicatum ab ingreſſu materiali templi, niſi tantùm cùm Diuina celebrantur. Tunc enim Oſtiariis præcipitur,vt excommunicatos expellant,*cap. Epiſcopus de conſecrat. diſt. 1.* Ergo aliis temporibus optimè poteſt excommunicatus ibidem aſſiſtere. Deinde excommunicato permittitur, & conueniens eſt vſus ſacrarum imaginum, ſacrarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & reliquorum ſacramentalium,vt eo vſu cultum,& honorem Deo exhibeat, & ſe ad pœnitentiam excitet, vt benè ait Suar. *diſputatio. 12. ſect.3. numero 3.* Sayrus *libro 2. theſauri cap.3. numero 9.* Henriq. *cap.7. à n. 2.* Filliucius *art. 12. cap.4.numero 103.* Quippè hic vſus priuatim, & ſingulariter præſtari poteſt, neque apparet vlla prohibitio ſpecialis. Ab hac doctrina excipit Vgolin. *tab. 1. de cenſur. capite 13.§.14. numero 6.* quem ſequitur Bonac. *diſp.2. de cenſur. quæſt.2. punct.3.§.2. num.8.* vſum aquæ benedictæ & illorum ſacramentalium, quæ ex orationibus Eccleſiæ habent valorem; eo quòd excommunicatus omnibus Eccleſiæ ſuffragiis priuatus ſit. Sed rectiùs Suar. Filliucius, Sayrus, Henriq. & alij contrarium cenſent. Nam eſto excommunicatus priuatus ſit Eccleſiæ ſuffragiis, ideóque non poſſit illis rebus ſacris vti, vt effectus prouenientes ex orationibus Eccleſiæ ſibi applicentur; at vti illis poteſt in illarum rerum venerationem, & honorem, & vt ſe illarum memoriâ, & fructus recordatione, quo per excommunicationem priuatur ad pœnitentiam excitetur. Hinc fit optimè poſſe excommunicatum coram imagine, in cuius reuerentiam ſunt aliquæ indulgentiæ conceſſæ preces fundere, non quidem animo obtinendi indulgentias, à quibus excluſus eſt,ſed animo venerandi dictam imaginem, & ſe ad pœnitentiam excitandi recordatione indulgentiarum,quibus ob excommunicationem priuatus exiſtit.

Pvnctvm X.

De quinto effectu excommunicationis, qui eſt priuatio beneficij Eccleſiaſtici.

1 *Nulla eſt electio,præſentatio, & nominatio ad beneficium Eccleſiaſticum facta ab excommunicato.*
2 *Extenditur concluſio ad quamlibet beneficij acquiſitionem.*
3 *Procedit tametſi excommunicatus toleratus ſit.*
4 *Deinde procedit quamuis excommunicatus ignarus ſit ſuæ cenſuræ.*
5 *Proponitur dubitandi ratio, an ſub nomine beneficij penſio intelligatur.*
6 *Diſtinguitur quadruplex penſio.*
7 *Communior ſententia tenet irritam eſſe collationem penſionis,quæ ſimul eſt temporalis,& ſpiritualis.*
8 *Probabilitate non caret validam eſſe collationem cuiuſcunque penſionis excommunicato factam.*
9 *Incapax eſt excommunicatus cuiuſcunque officij,muneris, ac dignitatis Eccleſiaſtica.*
10 *Extendunt plures Doctores hanc doctrinam ad officia iuriſdictionis ſæcularis.*
11 *Probabilius eſt oppoſitum.*
12 *Officia,& iuriſdictiones prouenientia ex ſucceſſione,vel ex teſtamento nequaquam annullantur.*
13 *Affirmant plures,ſi eligaris ad beneficium tempore habili,& acceptes tempore excommunicationis validam eſſe acceptationem.*
14 *Ex hac doctrina inferunt graues Doctores in Eccleſia, in qua eſt ius optandi pinguiorem prabendam excommunicatum optare poſſe.*
15 *Secundò inferunt, ſi ſis coadiutor cum futura ſucceſſione,& tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas non impediri à conſecutione prabendæ, ſi in forma gratioſa facta eſt.*
16 *Contraria ſententia ſcilicet acceptationem eſſe nullam grauiſſimi Doctores defendunt.*
17 *Vtraque ſententia eſt probabilis. Probabilior prima.*
18 *Soluuntur fundamenta ſecundæ ſententiæ.*
19 *Affirmant plures te validè acceptare beneficium, quod tempore excommunicationis collatum fuit.*
20 *Longè eſt verius oppoſitum.*
21 *Excommunicatus obtinens in excommunicatione beneficium non ſolùm ab excommunicatione abſolui debet,vt beneficium retineat,ſed nouâ collatione indiget.*
22 *Vt validè retineatur beneficium excommunicato collatum tempore excommunicationis, ordinarius diſpenſare debet ſi eius ſit collationis.*
23 *Si collatio ad Pontificem pertineat, vel beneficium ſit iuris patronatus,communis ſententia negat ex ſola diſpenſatione Ordinarij beneficium retineri poſſe.*
24 *Contrarium non videtur improbabile.*
25 *Quæ dicta ſunt de excommunicato procedunt in ſuſpenſo,& interdicto,tametſi contrarium cenſeat* Suar.
26 *Prædicta ceſſant illis in prouiſionibus, in quibus eſt clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ conſequendum.*
27 *Hæc clauſula non prodeſt excommunicato ob hæreſim, neque per annum in excommunicatione inſordeſcenti.*
28 *Procedunt ſupradicta,cùm reſcriptum Apoſtolicum expeditur in forma gratioſa. Secus ſi in forma commiſſoria expediretur. Tunc enim non continet abſolutionem à collatione futurâ prouiſionis.*
29 *In prouiſionibus Ordinarij non adeſt hæc clauſula.*

ELectio, præſentatio, nominatio excommunicati ad beneficium Eccleſiaſticum, & illius collatio, litterarúmve impetratio irrita eſt & nulla,vti deciditur in *cap. poſtulaſti, de clerico excomm. miniſt.* ibi, *Hi non poſſunt talia beneficia obtinere;quia non fuerunt canonicè conſecuti.* Et tradit omnium ſententia Nauar. *cap.27.num.21.* Couarruu. *cap. alma mater 1. p.§.7.numero 1.* Garcia *7.de benefic.cap.13.num.1.* Stephan.Dauila *2.p.cap.6.diſp.5.dub.2.* Suar. *diſp.13. de cenſur. ſect.1.numero 2.* Sayrus *lib.2.cap.5.numero 5.* Vgolin. *tab.2. de cenſur. capit. 13. §.1.* Coninch. *diſputat. 14. dub.9.* Filliucius *tractat.12. cap.5.quæſt.1. numero 115.* Bonac. *diſputat.2.de cenſur. quæſt.2. punct.4. §.1. numero 1.* Vaſq. *de excommunication. dub.6.* Paul. Layman. *lib.1.ſum. tract.5. part.2. capit.2, numero 8.* Ratio eſt, quia excommunicato prohibitum eſt officium Eccleſiaſticum exercere,&cum fidelibus communicare. Meritò ergo à beneficio Eccleſiaſtico excluditur,vtpotè quod exigit officij Eccleſiaſtici vſum,& communicationem. 1

Extenditur concluſio ad quamlibet beneficij acquiſitionem, tametſi ex cauſa permutationis, vel reſignationis fiat, quia verè,& propriè beneficium acquiritur, & ratio prohibitionis æquè procedit. Atque ita docent aliis relatis Couaruu. §.7.*num.2.* Sayrus *dicto cap.5.num.14.* Suar. *ſect.1. num.11.* Stephan.de Auila *diſp.5.dub.2.* Azor. *tit.2.lib.6.cap.7.quæſt.8.* Garcia *de benefic.7.p.cap.13.num.15.* Debet autem excommunicatio adeſſe tempore quo beneficium permutatum, vel reſignatum confertur. Nam ſi tunc ab excommunicatione eſſet abſolutus, eſto tempore quo permutatio, vel reſignatio facta eſt excommunicatione ligatus eſſet, valida eſſet beneficii acquiſitio, vt benè aduertit Garcia *dicto capit.13. numer.19.* 2

Procedit tametſi excommunicatus toleratus ſit, nam eſto fideles hunc excommunicatum vitare non teneantur, ideóque quantum eſt ex parte communionis poſſent illi beneficia conferre: attamen quia ipſi excommunicati nequeunt ſe fidelium communioni ingerere à beneficio 3

hanc

hanc communicationem exigente excluduntur; aliàs si ex eo quòd fideles possunt cum excommunicato tolerato tractare, valida esset, & licita beneficiorum in eos collatio, eadem ratione valida, & licita esset collatio Sacramentorum ipsis facta. Priuilegium namque communicandi fidelibus cum excommunicato tolerato, non tollit eorum inhabilitatem, vti tradunt omnes Doctores *num. præcedenti* relati, tametsi in contrarium inclinet Gaspar Hurtado *de excommun. disput.6. diffic.2.num.7.*

4 Deinde procedit, quamuis excommunicatus ignarus sit censuræ, sicuti docet Glossa *in cap. penult. de Cleric. excommunic. ministr.* Couarruu. *cap. alma.1. part.§.7. numer.3.* Henriq. *lib.13.cap.3.num.3.* Garcia *de benefic.p.7.cap.13. num.9.* Suar. *disp.13.sect.1.num.3.* Coninch. *disp.14. dub.9.* Auila *2.p.cap.6. disp.5.dub.2.* Lessius *lib.2.cap.34.num.117.* Paul. Layman. *lib.1. sum.tract.5.part.2.capite 4.num.8.* Bonac. *disputat.2.de censur. quæst.2. punct.4. §.1. initio* Sayrus *lib.2. cap.5.numero 8.* & alij apud ipsos aduersus Nauarr. *in cap. fratrem, de pœnit. dist.5.n. 45.* existimantem validam esse. Etenim ignorantia etsi excuset à culpa non tollit inhabilitatem à censura prouenientem, cùm censuram non tollat.

5 Nomine beneficij, quo incapax est excommunicatus an veniat intelligenda pensio? difficultate non caret, eo quòd pensio non sit ius perpetuum percipiendi fructus. Non igitur annullatio beneficij extendenda est ad pensionem. Atque ita tradit Auila, *2.p.de benefic.cap.6.disp.5. dub.5.* Gaspar Hurtado *disput.6.de excom.diffic.2.* & inclinat Couarruu. *in cap. alma.1.p. §.7. num.2.* Coninch. *disputat.14. dub. 9. ad finem.* dubius est.

6 Cæterùm distinguendum est. Quadruplex namque est pensio, vt constat ex *dict.tract.13. de benefic. disp.1.p. vlt.vbi de pensionibus.* Altera quæ propriissimè beneficium est, vtpotè quæ ex fructibus alicuius beneficij extrahitur in perpetuum, quæque vocatur simplex beneficium, seu præstimonium, de qua Couarruu. *tract.qq.cap.36.num.10.* & de hac nulla est dubitatio excommunicato conferri non posse. Altera est quæ à natura beneficij recedit: eo quòd perpetua non sit, datur tamen ob aliquod munus spirituale exercendum, vt est quæ designatur Vicerectori, eo quòd nomine Rectoris impediti officium illius exercet, vel quæ designatur Vicario Episcopi ob litium, & causarum decisionem. Huius namque collatio excommunicato facta nulla est, quippe in hac pensione procedit eadem ratio annullationis, ac in beneficio, nam beneficij collatio irrita redditur; quia excommunicatus incapax est munus spirituale, ad quod beneficium dirigitur, exercere, sed eandem incapacitatem habet exercendi munus, cuius causa hæc pensio conceditur. Ergo eodem modo annullatur, & de hac ferè omnes Doctores conueniunt. Altera est, quæ ob seruitium Ecclesiæ factum conceditur, nullúmque munus spirituale exigit, quæque merè laïcis concedi solet, idcóque vocatur subsidium temporale, & pensio laïca. Huius autem collatio nullo iure colligitur irrita, cùm nec fundetur in titulo spirituali, neque ob spirituale exercitium à quo excommunicatus exclusus est, concedatur. Quapropter difficultas solùm est de quarta pensione, quæ partim est temporalis, partim spiritualis, vt est pensio concessa Clerico beneficium resignanti, permutanti, liti cedenti, sustentationem non habenti quæ temporalis est, quia nullum munus Ordini annexum exigit, quódque à laïco præstari non possit; spiritualis est, quia ad sui collationem requirit spiritualem Ordinem: non enim aliis nisi Ordine clericali insignitis conceditur.

7 De hac igitur pensione communior sententia tenet irritam esse collationem excommunicato factam. Sic Sayrus *lib.2. cap.5.num.15.* Vgolin. *tab.2.de censur.cap.13.§.2. num.8.* Henriq. *lib.13.cap.13. num.3.* Vazq. *de excommunic. dub.6.* Bonac. *disputat.2.punct.4.q.2. §.1.numero 4.* Suar. *disputat. 13. sect.1. numero 9.* Reginald. *lib.32.numero 45.* Filliucius *tract.12.cap.5. quæst.4.* Garcia *de benefic. 1. punct. cap.5.numero 106. & seqq.* Mouentur, tum quia hæc pensio naturam beneficij imitatur, & loco illius succedit, cùm non detur aliis à Clericis. Tum quia excommunicatus incapax est cuiusuis clericalis priuilegij. Tum denique quia in collatione huius pensionis, solet Pontifex absolutionem à censuris præmittere, quod frustraneum esset si censuræ prædictam collationem non impedirent.

8 Cæterùm probabilitate non caret prædictæ pensionis collationem validam esse, vti docet Paul. Layman. *lib.1. sum. tract.5.part.2.cap.2.numero 8.* Eman. Saa, *verbo Homicida. numero 21.* indicat Suar. *disputat. 44. de censuris, sect.3.numero 33.* Fauétque declaratio sacræ Congregationis *sess.14. cap.7.* dicens hoc decretum de incapacitate homicidæ ad beneficia, non extendi ad pensionem. Ratio vero est, quia nullibi habetur pensionem excommunicato collatam nullam esse, quia Textus *in cap. postulastis, & cap. vltim. de Clerico excommun. ministr.* de beneficio Ecclesiastico loquuntur, quorum decisio extenditur ad pensionem; eo quòd loco beneficij succedat, & illius naturam amittetur. At cùm sola pensio quæ præstimonium est, vel quæ ob exercitium spirituale conceditur perfectè naturam beneficij imitetur, & illius loco succedat, fit sanè solam illam pensionem irritam esse excommunicato collatam, non autem eam quæ à beneficij natura recedit, & subsidij temporalis conditioni congruit. Satis namque est decretum pœnale, & irritatiuum beneficij extendi ad pensionem purè spiritualem. Ex hisque soluitur oppositum fundamentum. Ad illud verò de absolutione Pontificis dicimus concedi, tum ne illius rescriptum inualidum fiat, iuxta Textum *in cap.1. de Rescriptis in 6.* tum ne repellatur in iudicio à petenda pensione.

Verùm non solùm beneficij incapax est excommunicatus, 9
sed etiam cuiuslibet officij, muneris, seu dignitatis Ecclesiasticæ, vti Legati, Delegati, Inquisitoris, Administratoris, seu Gubernatoris, Episcopatus, Prouisoris, seu Vicarij Episcopi, & à fortiori Prouincialis, Generalis ordinum, Rectoris, Guardiani, seu Præpositi conuentus. Nam cùm excommunicatus ab exercitio horum officiorum exclusus sit, consequenter censendus est ab officiis exclusus, argum. *cap. postulasti. & sin. de Cleric. excommunic. ministr.* Et tradit Vgolin. *tab.2. de censur. cap.13.§.3. num.3. & 4.* Henriq. *lib.13. caput 13. num.1.* Sayrus *lib.2. thesauri. cap.5. num.35.* Suar. *disp.13. sect.1. num.6.* Garcia *de benef.7.p.cap.13. num.22.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract.5. part.2. c.2. n.8.* Bonac. *disp.2. quæst.2. punct.4. §.1. n.3.* Auila *2. p. de benefic. c.6. disp.6. dub.7.*

Extendũt prædictam doctrinam ad officia iurisdictionis sæ- 10
cularis grauissimi Doctores, dicúntque collationem, præsentationem, seu nominationem excommunicati ad ea irritam esse. Ita Sayrus, Vgolin. Bonac. Henriq. Auila. Garcia *locis citatis.* Mouentur ob rationem *num. præcedenti.* relatam; quia excommunicato interdicta est communicatio cum fidelibus, & iurisdictionis exercitium: ergo prohibetur collatio officij, & muneris hoc exercitium exigentis, ex *leg. oratio de sponsalibus.* Deinde in *cap. venerabilem 34. de electione* cauetur ne hæreticus, aut excommunicatus in Imperatorem eligatur, & si fuerit electus irritetur eius electio. Signum ergo est officium iurisdictionis excommunicato concedi non posse.

Nihilominus probabilius existimo præsentationem, nomi- 11
nationem & collationem prædictorum munerum excommunicato factam validam esse, tametsi illicitè fiat. Sic tradit Suar. *disp.16. sect.2. n.1.* Filliucius *tract.12. cap.5. q.2 num.118.* & *cap. 6. q.1. num.16.* & *cap.7. quæst.3. num.173.* Coninch. *disput.14. dub.11. num.106.* Gaspar Hurtado, *disput.8. difficult.2. in fine.* Moueor; quia ex prohibitione vsus, & exercitij iurisdictionis excommunicato facta solùm infertur prohibitam esse iurisdictionis concessionem; at non infertur nullam, & irritam esse. Ex alia parte nullus est Textus hanc irritationem inducens; nam Textus in *cap. venerabilem* potius probat valere Imperatoris electionem, tametsi veniat irritanda. In officiis verò, & muneribus Ecclesiasticis, quia proximius beneficij conditioni accedunt, admittit communis sententia hanc annullationem, & irritationem. Non igitur ad officia, & munera temporalia extendi debet.

Illud est certum officia, & iurisdictiones obuenientia suc- 12
cessione ex testamento, vel ab intestato, seu ratione bonorum nequaquam annullari ob excommunicationem, quia excommunicatio ab electione, & nominatione libera fidelium excommunicatum excludit, non tamen ab acquisitione dominij temporalis, vti notauit Vgolin. *dicto cap.13. §.3. num.2.* Sayr. *lib.2. cap.5. num.37.* Suar. *disp.16. sect.2. num.6.* Garcia *de benefic.7. part. capit.13. numero 26.* Bonac. *disputat.2. quæst.2. punct.4. §.1. numero 3.* Supersunt quæstiones quatuor decidendæ.

Prima, An si eligaris ad beneficium tempore quo habilis 13
es, acceptes verò illud cùm excommunicatus existis, valida sit tua acceptatio; Affirmant Couarruu. *cap. alma, 1. part.§.7. num.4* Azor. *tit.2. lib.6. cap.7.q.9.* Auila *2. p. de censur. cap.6. disp.6. dub.6.* Gonzalez *gloss.58. num.17.* Garcia plures referens *de beneficio.7. p.c.13. num.35.* Vazq. *de excommunicat. dub. 6.* Bonac. *disp.2. de censuris. q.2. punct.5. §.1. numero 9.* Sayrus *lib.2. cap.5. num.11.* Rota *in nouis decis.195.* & alij plures apud ipsos. Mouentur, quia iura solùm irritant id per quod ius in beneficium acquiritur; at acceptatione non acquiris ius in beneficium, quia nemo sibi ipsi beneficium confert, sed est conditio, vt in beneficium tibi collatum ius perfectum habeas. Et confirmo, si beneficij ritè collati possessionem excommunicatus accipias, vel alium mittas in possessionem, possessio, & in possessionem missio valida est, vt testatur Azor ex communi sententia *dicto cap.7. quæst.10.* Henriq *lib 13.c.13. §.3.* Sayrus *lib.2. thesauri. cap.5. num.11.* Nicolaus Garcia *7. p. de benefic. cap.15. num.89* quia tam possessio, quam in possessionem missio est quid facti non iuris.

Ex qua doctrina inferunt Couarruu. Auila, Bonac. Nicol. 14
Garcia, & alij apud ipsos in Ecclesia, in qua est ius optandi pinguiorem præbendam validè excommunicatum optare posse; quod sine dubio procedit, quando optione non mutatur titulus, sed noua bona temporalia acquiruntur. Si verò, titulus mutetur, & noua præbenda acquiratur, acceptare poterit

excommunicatus optionem,tametſi collatio præbendæ differatur,quouſque ab excommunicatione ſit abſolutus.

15 Secundò infert Nicolaus Garcia *dicto cap.13. num.55. & ſeqq.* ſi ſis Coadiutor deſignatus cum futura ſucceſſione in forma commiſſaria, ita vt in euentu vacationis committatur Ordinario beneficij collatio, vt committi debet, cùm expediuntur litteræ in forma digni;nihil refert quod tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas, ſi tamen tempore collationis abſolutus ab excommunicatione ſis. At ſi in forma gratioſa coadiutoria conceſſa ſit, ita vt Pontifex dicat *ſuccedente vocatione ex tunc prout ex tunc tibi prebendam confero*, non impediris ab obtentione illius, eſto excommunicatus ſis tempore vacationis, quia vacatio ſolùm fuit conditio, vt præbenda tibi collata tempore datæ effectum haberet.

16 Verùm contrariam ſententiam, ſcilicet acceptationem eſſe nullam tenent grauiſſimi Doctores apud Couarruu. Suar. *diſp.13.ſect.1.num.17.* Vazq. ſibi contrarius *de beneficijs opuſculo de benefic.c.4.§.4. dub.2.num.245.* Coninch. *diſp.14.dub.9. num.78.* Paul.Layman.*lib.2.ſum.tract.5. part.2. cap.2. num.9.* Gaſpar.Hurtado *diſp.6. de excommunicat.difficult.3. numero 8.* Fundamentum eſt,quia quod in *cap.poſtulaſtis,de clerico excommun. miniſtr.* intenditur, eſt impedire ne excommunicatus beneficium acquirat, vtpotè qui indignus eſt de bonis communibus Eccleſiæ participare. At acceptatione immediatiùs quàm collatione beneficium obtinetur, argum. *cap. ſi tibi abſenti de præbendis in 6.* ibi: *Si tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licèt per collationem huiuſmodi donec eam ratam habueris, ius in beneficium vt tuum dici valeat non acquiras.* Deinde, ſi beneficium tibi à curia Romana collatum eſſet, & moriaris ante acceptationem non cenſetur vacare denuò teſte Couarruu. *variar. reſolut.cap.16.numero 3.* Suar.*dicta ſect.1.num.17.* Ergo acceptatione ius in beneficium acquiritur. Secundò ſi Epiſcopus electus, & confirmatus antequam conſecretur inhabilis fiat repellendus eſt à conſecratione,vt docet Panormit.*in capite ex parte de cleric. agrotante.* Nauarr. *in capite ſi quando, de Reſcript. capite. 10. numero 18.* Ergo ſimiliter inhabilis factus ad acceptandum repelli debet. Tertiò excommunicatio reddit excommunicatum inhabilem ad beneficium. Ergo ad acceptandum beneficium,cùm ſit acceptatio perſonæ indignæ, & de perſona indigna.

17 Quælibet ex his ſententiis eſt ſatis probabilis, exiſtimo tamen priorem ſententiam probabiliorem eſſe, tum quia magis communis, tum quia benignior,tum quia negari non poteſt acceptatione non propriè, & formaliter beneficium acquiri, ſed iam acquiſitum, & tibi datum ratum haberi, quod colligitur ex *cap.ſi tibi abſenti, de Prabendis in 6.* vbi conceſſum beneficium tametſi acceptatum non ſit, nequit alteri prouideri. Fateor tamen acceptatione, tuum effici completè, & perfectè, ſicuti poſſeſſione. Sed quia illa non tam eſt acquiſitio iuris, quàm facti, ideò ab excommunicato fieri validè poteſt.

18 Hinc fundamenta ſecundæ ſententiæ ſoluuntur. Dicimus namque excommunicatum inhabilem eſſe ad acquirendum titulum beneficij primò, & per ſe, non tamen ad acquirendum illud minus principaliter, & quaſi de facto. Ob cuius cauſam ſi moriaris ante acceptationem non vacat denuò beneficium; quia non plenè, & perfectè illud acquiſiſti. Secùs eſſet, ſi illud acceptares etiam excommunicatus,quia excommunicatio non tollit,quin ſatis explicueris tuum conſenſum, ſignificaueriſque velle illud beneficium tuum fieri. Ad ſecundum concedo Epiſcopum inhabilem repellendum eſſe à conſecratione, quia ius per conſecrationem confertur, non tamen excommunicatum ab acceptatione, quia acceptatione non offertur ius, ſed iam oblatum acceptatur, & pro rato habetur. Ad tertium reſpondeo, ſi acceptationem præſtes animo exercendi in excommunicatione officium pecabis mortaliter, Vt de ſe conſtat. Si verò præſtes omnino exercendi officium tempore, quo ab excommunicatione fueris abſolutus non peccabis; quia acceptas ius quod tibi eſt conceſſum,illudque ratum habes. Quod ſi obiicias tuam indignitatem, eſséque acceptationem perſonæ indignæ, & de perſona indigna,ergo nulla. Reſpondeo eſſe quidem indignam ad acceptandum beneficium tempore excommunicationis collatum, ſecùs ad acceptandum beneficium collatum tempore quo excommunicatus non eras, aliàs excommunicatus non poſſes retinere beneficium tibi ritè collatum, & ſine vllo impedimento cenſuræ acceptatum; ſiquidem æquè malum eſt retinere beneficium, ſi te illo indignum cognoſcis, ac illud accipere. Quocirca dicendum eſt cùm in excommunicatione exiſtis, te eſſe indignum non ad titulum beneficij, ſed ad illius vſum pro illo tantùm tempore: at quia pro tempore quo ab excommunicatione libers es, non es indignus beneficij vſu, ideò non ſolùm validè,ſed licitè illud acceptare potes. Vti docet Henriq, *lib.13.cap.13. num.3.* Suar. *diſp.13. ſect.1. num.22. & 23.* Garcia *7.p.de benefic.cap.13.num.46.* Sayrus *lib.2. cap.5. num. 11.in fine.*

19 Secunda quæſtio: An beneficium tempore excommunicationis tibi collatum validè acceptes ab excommunicatione liber? Affirmat Nauarr. *conſ.63.de ſentent. excommun. num.3. & 4.* Henriq. *lib.13.de excomm.c.13.n.3.* Et probabile cenſet Layman.*lib.1.ſum.tract.5.part.2.cap.2.num.8.* Leſſius, & Bonac. ſtatim referendi. Mouentur; quia ſi collatores, vel electores voluntatem eligendi, vel conferendi non mutauerint, in ea perſeuerare cenſentur, ac proinde ſublatâ excommunicatione effectum habebit, qui fuit per excommunicationem impeditus. Et confirmo, collatio beneficij excommunicato facta, quantùm eſt ex parte conferentis valida eſt, ſolúmque ex parte recipientis redditur nulla. Ergo ſublatâ recipientis incapacitate, & collatore in ſua voluntate perſeuerante vim obtinebit.

Cæterùm longè verius eſt inualidam eſſe aceptationem, 20
niſi denuò beneficium conferatur. Vti docuit Nauarr. *cap. 27.num.194.* Coninch.*diſp.14. dub.9. num.74.* Nicol. Garcia. *7.p.de benefic.cap.13.num.43.* Leſſius *lib.2.de iuſtit.cap.34.numero 119.*Bonac. *diſp. 2.de cenſur. q.2.punct.4.§.1. numero 10.* Gaſpar Hurtado *de excommunic.diſp.6. difficult.3. in fine.* Ratio eſt manifeſta; quia collatio, quæ ob incapacitatem ſubiecti nulla fuit, nequit ſublatâ incapacitate conualeſcere ex eo tantùm quòd collator in priſtina voluntate perſeueret; quia ea voluntas non eſt voluntas denuo conferendi beneficium (vt ſuppono)ſeu approbandi, ſeu non reuocandi collationem factam. Cùm ergo collatio facta nulla fuerit, nullius eſt effectus illius approbatio,ſeu non reuocatio.

Hinc fit excommunicatum obtinentem in excommunica- 21
tione beneficium, non ſolùm ab excommunicatione abſolui debere, vt beneficium retinere poſſit, ſed nouâ collatione illius indigneré; quia abſolutio excommunicationis tollit impedimentum, & inhabilitatem, ſed non tribuit ius, nec beneficium confert. Ex vi autem prioris collationis, cùm nulla fuerit nullum ius habere poteſt. ſic Nauarr. *cap.27. num.21.* Suar. *diſp.13.ſect.2.* Bonac.*diſp.2.de cenſur.quæſt.2. punct.4.§.1. num.11.* Coninch. *diſp.14. dub. 9. num.75.* & alij apud ipſos. Quis autem poſſit denuò beneficium excommunicato conferre, vt illud retinere poſſit? Breuiter reſpondeo, ſi collatio facta fuit tempore quo excommunicatus non eras,tametſi excommunicatus collationem acceptuaueris, abſolutione obtentâ ab excommunicatione abſque alio requiſito beneficium retinere potes, vti docent non ſolùm Doctores qui cenſent acceptationem in excommunicatione factam validam eſſe, ſed etiam qui cenſent eſſe inualidam. In quo certè non videntur conſequenter procedere,ſiquidem abſolutione neque confertur beneficium, neque acceptatur.

Verùm ſi collatio, vel electio,quæ ad Ordinarium pertinet 22
facta eſt tempore excommunicationis, ex diſpenſatione Ordinarij retinere beneficium poterit, quia ea diſpenſatio æquialet nouæ collationi, vti colligitur ex *dicto cap. poſtulaſtis*, vbi nihil ampliùs requiritur, vt poſſint Clerici beneficia in excommunicatione conceſſa retinere,niſi quod fuerit cum eis miſericorditer diſpenſatum.

At ſi collatio pertinet ad Ordinarium, ſed prærequiritur 23
præſentatio patroni laici,vel Eccleſiaſtici, vel collatio pertinet ad Pontificem eſt grauis difficultas, An ex ſola diſpenſatione Ordinarij beneficium retinere poſſis? Negat & rectè communis ſententia, teſte Couarruu. *in cap. alma mater.1.p. §.7.num.8.* Nauarr.*cap.27.num.27.* Auila *2.p. de cenſur. cap.6. diſp.5. dub.4.concluſ.2.* Suar.*diſp.13.de cenſur.ſect.1.num.43.* Coninch.*diſp.14.dub.9.num.75.* Bonac. *dicto punct.4.num.11.* Garcia *7.p. de benef.cap.13. num.76.* Etenim hæc diſpenſatio æquialet nouæ collationi: at Ordinarius beneficium quod eſt de alterius præſentatione patron o inconſulto prouidere nequit, minuſque poteſt beneficium Sedi Apoſtolicæ affectum conferre. Ergo neque poterit diſpenſare, vt retineatur.

Adde non videri improbabile ex ſola diſpenſatione Ordi- 24
narij poſſe excommunicatum prædicta beneficia retinere; quia vt faciliùs fidelium conſcientiis conſulatur, videtur hæc poteſtas Ordinario conceſſa in *dicto cap. poſtulaſtis*, ſiquidem non reſeruatur Pontifici. Diſpenſatio autem non reſeruata conceſſa cenſetur Ordinario. Argum. *cap. Nuper, de ſentent. excommunicat.* Neque valet dicere ea beneficia eſſe de collatione tantùm Ordinarij,non Pontificis, neque de præſentatione Patroni; quia id non conſtat. Quinimò non leuiter colligitur ab aliis ab Ordinario collata, ſeu præſentata eſſe; ſiquidem iubetur Ordinario, vt eos à collatione, ſeu præſentatione beneficiorum ſuſpendat. Atque ita docet Abbas *in dicto cap. poſtulaſtis.* Et *ibi* Gloſſa. *verbo diſpenſatum.* Ioann. Azor *2.p. inſtit.moral.lib.6.cap.7. quæſt.2.§. quid dicendum.* Et tanquam probabile defendit Paul. Layman. *lib.1.ſum.tract.5. part.2.cap. 2.num.8.* Sanch. aliis relatis *lib.8. diſputat.7. numero 12.* vbi triplicem conditionem apponit. Prima vt collationis nullitas occulta ſit. Secunda ne cedat diſpenſatio in tertij coëlecti præiudicium. Tertia ne ſciens ſe inhabilem eſſe poſſeſſionem beneficij acceperit; quia eo caſu incurrit vitium intruſionis. Sed ab hoc ſi occultum eſt diſpenſari poteſt.

Tertia

25 Tertia quæstio, An dicta de excommunicato procedant in suspenso, & interdicto? Negat Suar. *de censur. disput. 26. sect. 3. num. 8. & disp. 27. sect. 1. num. 26.* quia nullus est Textus beneficij collationem annullans in suspenso, & interdicto, & pœnæ ex vno casu ad alium extendendæ non sunt. Sed in contrarium est communis sententia suspensum ab officio inhabilem esse beneficij recipiendi, vti docuit Glossa *in capit. cum dilectus, verbo cassauimus, de consuet.* & *cap. per inquisitionem, de electione in fine.* Et *cap. cùm bona de ætate, & qualit. verbo suspensi.* Et *ibi* Abbas *num. 6.* Nauarr. *cap. 23. num. 233.* & *cons. 10. de tempor. ordinandor.* Vgolin. *de censur. tab. 4. cap. 6. §. 7. numero 4.* & *cap. 8. §. 6. numero 1.* Lessius *lib. 2. cap. 34. num. 116.* Azor. *t. 2. instit. moral. lib. 6. cap. 7. q. 2.* Garcia aliis relatis *7. p. de benefic. c. 14. num. 1.* probatque variis Rotæ decisionibus. Ratio est: quia ideò collatio beneficij excommunicato facta annullatur; quia ipse nequit officium exercere; at similiter suspensus ab officio excluſus est à beneficij officio exercendo. Ergo collatio beneficij illi facta nulla est. Idem tradunt Nauarr. Vgolin. Lessius, & Azor *loc. allegat.* & Garcia *num. 5.* de interdictis personaliter ob eandem rationem, quia non possunt officium exercere ob cuius causam beneficium confertur. *Cap. cum secundum, de Præbendis.* Et *cap. fin. de rescript. in 6.*

26 Quarta quæstio, An hæc omnia procedant tum in prouisionibus Apostolicis, tum in prouisionibus Ordinarij? Respondeo cessare illis in prouisionibus à Sede Apostolica, vel eius Legato factis, in quibus habetur clausula absolutionis à censuris ad effectum gratiæ consequendum, sicuti communiter in omnibus habetur; quia ea clausula posita tollitur collatario censura non absolutè, sed quoad effectum prouisionis obtinendæ; vti tradit Nauarr. *cap. quorundam de Iudæis, notab. 11. num. 14.* & *in sum. cap. 27. num. 21.* & *num. 271.* Vgolin. *tab. 1. de censur. cap. 4. §. 5. num. 17.* Ioann. Gutierr. *lib. 2. canon. qq. cap. 5. num. 94.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. §. 3.* Sayrus *lib. 2. cap. 5. num. 6. 11.* & *12.* Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 5. dub. 2.* Bonac. *disp. 2. de censuris. q. 2. p. 4. §. 1. num. 6.* Garcia *de benefic. 7. p. capite 13. num. 59.*

27 Hæc tamen clausula non prodest excommunicato ob hæresim; quia hæc absolutio non censetur in generali concessione comprehendi ob eius singularem grauitatem, sicuti ex communi docent Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 11. num. 15.* Suar. *disp. 13. sect. 1. num. 3.* & 30. Bonac. & Auila *loc. citatis.* Garcia *num. 67.* Quinimò Sayro *lib. 2. cap. 5. num. 13.* & Bonacinæ *d. §. 1. num. 6.* placet eam clausulam non prodesse excommunicato ob crimina in Bulla Cœnæ contenta, & alia similia, scilicet, ob incendium, violationem Ecclesiarum, & libertatis Ecclesiasticæ, falsificationem litterarum Apostolicarum, quia hæc ita specialiter reseruantur, vt non sit verisimile in generali absolutione contineri. Sed hanc limitationem Sayri, & Bonacinæ communiter Doctores non admittunt, vt videre est in Nauarr. *in dicto cap. quorundam de Iudæis notab. 11. numero 21.* Auila *d. cap. 6. disp. 5. dub. 2.* Garcia *cap. 13. num. 67.* Quia esto in potestate generali absoluendi à reseruatis non veniant contenta in bulla Cœnæ Domini, vti diximus *tract. 4. de fide disp. 4.* & præcipuè *tract. de Bulla.* At cùm hæc absolutio non sit absoluta, sed solùm ad limitatum effectum, & non tam in fauorem absoluendi, quàm in fauorem aliorum, in quorum vtilitatem beneficium cedere debet, ideò sub illa clausula generali absolutionis venit excommunicatio ob crimina bullæ Cœnæ, exceptâ hæresi. Secundò non prodest prædicta clausula absolutionis insordescentibus per annum in excommunicatione, ex stylo Curiæ Romanæ, iuxta *regulam de insordescentibus*, teste Nauarr. *d. notab. 11. num. 14.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. num. 3.* Auila *dub. 2.* Garcia *num. 61.* Neque item insordescentibus per quatuor menses ob crimina bullæ Cœnæ, & aliorum similium, vt constat ex *dicta regula.*

28 Sed quia rescriptum Apostolicum de beneficiorum prouisione expediri dupliciter potest, vel in forma commissaria, id est, committendo alteri collationem, vel in forma gratiosa conferendo beneficium; est maximè aduertendum. Si fiat in forma gratiosa, valida est collatio, tametsi tempore rescripti excommunicatus esses, quia ab excommunicatione absolueris, vt collatio effectum habeat. At si rescriptum expeditum sit in forma commissaria, cùm illud rescriptum non collationem, sed mandatum de conferendo contineat, indiges nouâ absolutione, vt beneficium tibi possit concedi; quia illa absolutio solùm prodest ad effectum, vt mandatum subsistat; aliàs si collationi futuræ prodesset, prodesse posset pro absolutione censuræ post litteras incursæ, vt benè arguit Garcia *de benef. 7. p. cap 13. num. 64.*

29 In prouisionibus autem, quas Ordinarij præstant, cùm hæc clausula absolutionis non habeatur, si prouisus excommunicatus existit, nulla est prouisio. Poterit tamen Ordinarius si velit hac clausula vti, & absolutionem à censuris prouisioni præmittere. Quæ absolutio solùm extenderetur ad eas censuras, à quibus aliàs Ordinarij absoluere possunt, vt benè tradit Nauarr. *in dicto cap. & à quorundam, de Iudæis, notab. 11. num. 18.* & *22.* Anton. Cuchus *in instit. maior. lib. 4. tit. 1. num. 89.* Vgolin. *tab. 1. cap. 4. §. 5. n. 18.* Garcia *7. p. de benef. c. 13. num. 71.*

PVNCTVM XI.

De sexto effectu excommunicationis, qui est priuatio fructuum, & prouentuum beneficij.

1 *Distinguendum est de acquisitione beneficij tempore excommunicationis, vel acquisito tempore habili.*
2 *Si beneficium tempore excommunicationis acquisisti, nullum ius habes ad fructus.*
3 *Si beneficium legitimè obtinuisti, & postmodum in excommunicationem incidas, non priuaris beneficiis obtentis, tametsi priuari possis, si in excommunicatione insordescas.*
4 *Priuari tamen ipso iure fructibus, & prouentibus beneficij docuerunt plures.*
5 *Verius est te non esse priuatum.*
6 *Satisfit oppositis fundamentis.*
7 *Posità sententiâ condemnatoriâ, obligatus es fructibus cedere, nec illos retinere potes.*
8 *Si iniustè inualidè excommunicatus & condemnatus sis ad fructuum priuationem, potes in foro conscientiæ illos retinere, ac si excommunicatus non esses.*
9 *Si condemnatio iniusta sit, valida tamen, censent plures te non posse eos fructus repetere ab iis quibus sunt applicati.*
10 *Contrarium verius existimo.*
11 *Temperatur hæc sententia ab aliquibus, dummodò negligens non sis in procuranda absolutione. Sed non approbatur.*
12 *Si iniustè tibi denegatur absolutio, potes fructus tibi debitos accipere.*
13 *At si iustè differatur, plures censent fructus te obtinere posse, si pœnitens existis.*
14 *Contrarium verius est.*

VT constet qualiter excommunicetus fructibus, & prouentibus beneficij priuetur, distinguendum est de beneficio tempore excommunicationis acquisito, vel acquisito tempore habili. 1

Si Beneficium acquisisti excommunicatus, cùm nulla fuerit acquisitio; nullum ius habere potes ad fructus, si tamen beneficio inseruisti, non videtur improbabile te posse fructus tali seruitio correspondentes, & alteri Clerico assignandos retinere; quia tunc non retines illos fructus ex titulo beneficij, sed ex titulo obsequij præstiti, vti docet Nauarr. *cons. 2.* aliàs *5. de filiis Presbyter. num. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. num. 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 9. num. 71.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 6. dub. 7. vers. ex dictis.* tametsi contra sentiat Garcia *7. p. de benefic. cap. 13. num. 101.* variisque Rotæ decisionibus comprobat. Illud debet esse certum, si putans verum titulum beneficij habere fructus perceperis, & bonâ fide consumpseris, non es obligatus restituere, nisi ea in parte in qua ditior factus es, quia non teneris ratione rei acceptæ cùm non extet, neque ratione iniustæ acceptionis, cùm nulla fuerit, sicuti docet Suar. *disputat. 13. sect. 1. num. 3.* Coninch. *disputat. 14. dubit. 9. numero 71.* Paulus Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. numero 8.*

Quod si beneficium legitimè obtinueris, & postmodum in excommunicationem incidas, in primis non priuaris beneficiis obtentis, tametsi priuari possis, si fortè in excommunicatione insordescas, & contumacia grauis sit, quod arbitrio Ordinarij remittitur: vti tradit Glossa, & Innocent. *in capit. cùm bona, verbo spoliare de ætate, & qualit.* Abbas *in c. 1. de iudiciis à num. 4.* Et *ibi* Decius *2. sect. num. 83.* Ripa *num. 78.* Roman. *singulari 303.* Angel. *in sum. verbo excommunicatio n. 17.* Sylvest. *eodem 3. num. 1. dicto 9.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 9* Gonzalez *reg. 8. cancellar. gloss. 15. num. 101.* Garcia *7. part. de benefic. cap. 13. num. 90.* aduersus Menochium *de arbitr. casu 416. num. 52.* Salzedo *pract. capit. 16. num. 13.* & *14.* 2

Priuari tamen ipso iure fructibus, & prouentibus beneficij docuerunt Immola, Francus, Decius & Abbas *in cap. Pastoralis §. verum de appellationib.* Couarruu. *lib. 3. variar. cap. 13. num. 8.* Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 90.* Sayrus *de censur. lib. 2. cap. 5. n. 24.* & 30. Suar. *t. de censuris disp. 13. sect. 2.* Alexand. Moneta *de distribution. 2. p. q. 15. concl. 1. à num. 18.* Garcia aliis relatis *7. p. de benef. cap. 13 num. 90.* 3

Mouentur ex *cap. pastoralis. §. verum de appellation.* vbi interrogatus Pontifex, An excommunicatus non obstante appellatione denunciari possit, & Ecclesiasticis beneficiis ad tempus spoliari? respondet denunciari posse; quia excommunicatio secum trahit executionem, & per denunciationem non ligatur denuò excommunicatus, & addit: *Et illi prouentus Ecclesiastici meritò subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur.* Cùm autem in supradicto Textu subtractio fructuum denuncia

denunciationi æquiparetur, efficitur ſanè ſicut excommunicatio ſecum trahit denunciationem, ſic etiam trahere fructuum ſubtractionem. Secundò ideò Pontifex concedit poſſe excommunicatum non obſtante appellatione denũciari; quia denunciatione non ligatur denuò excommunicatus: at ſi ſubtractione fructuum nouiter ligaretur excommunicatus, appellatione impediretur ſubtractio. Ergo ſignum eſt, excommunicatione ipſo iure excommunicato fructus ſubtrahi. Tertiò illud verbum *ſubtrahuntur* indicat ſententiam latam non ferendam; ſiquidem optimè explicari poteſt, ſubtrahuntur per legem, non per Iudicem, cùm nullius Iudicis mentio fiat. Quartò ſubtractionem fructuum comparat Textus priuationi communicationis cum fidelibus; at hæc priuatio ipſo iure inducitur per excommunicationem. Ergo & fructuum ſubtractio.

4 Cæterùm verius eſt excommunicatum ipſo iure priuatum non eſſe fructibus, & prouentibus beneficij ritè acquiſiti. Sicuti docuit Gloſſa *in d.cap.paſtoralis, verbo ſubtrahuntur* Petr. Nauarra *de reſtit.lib.2. capit.2.num.243.* Auila *de cenſur.2.p. cap.6.diſp.6.dub.1.* Vazq. *de benefic.cap.3.§.3.dub.4.* Coninch. *diſp.14.dub.9.difficult.3.concl.2.* Gaſpar Hurtado *de excomm. diſp.6.difficult.1.* Paul.Layman.*lib.1.ſum.tract.5.part.2. cap.2. num.9.* Sanch. *lib.3.de matr.diſp.51.num.12.* & alij. Moueor, quia hæc pœna priuationis fructuum, vtpotè grauiſſima aſtruenda non eſt abſque expreſſo Textu. At Textus *in dicto cap.paſtoralis*, cui oppoſitæ ſententiæ Doctores nituntur eam pœnam non infert; nam verbum illud *ſubtrahuntur* actionem ſpoliationis ſignificat, quæ ab homine fit, non à lege. Præterea Pontifex fuit interrogatus, An excommunicato appellatione non obſtante poſſint fructus non percepti, ſed percipiendi ſubtrahi, ſicuti non obſtante appellatione denunciari poteſt? cui interrogationi affirmatiuè reſpondit. At ſi excommunicatus excommunicatione priuatus eſſet iure percipiendi fructus, non reſponderet Pontifex priuandum eſſe, ſed eſſe priuatum. Et confirmo, excommunicatio non ſecum affert denunciationem, ſed conſtituit hominem dignum vt denuncietur appellatione remota. Ergo ſimiliter non inducet ipſo iure priuationem Eccleſiaſticorum prouentuum, ſed conſtituet excommunicatum dignum, vt ei fructus ſubtrahantur. Adde eſto excommunicatio ipſo iure priuaret excommunicatum fructibus, adhuc excommunicatus obligatus non eſſet ſe illis ſpoliare, quouſque per ſententiam condemnetur. Argum. *cap. cum ſecundum leges, de Hæreticis in 6.* Fauet huic noſtræ ſententiæ conſuetudo maximè in Hiſpania. Nam teſte Garcia *7.p.de benefic.cap.13.à num.130.* nullum Clericum excommunicatum à iure, vel ab homine cogi ad reſtituendos fructus tempore excommunicationis perceptos: & in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis vt excommunicatus declaratus diſtributionibus, aliiſque emolumentis priuetur, debet punctatoribus Hiſpanè *contadores* denunciari, vt eum extra Kalendarium conſtituant (hoc eſt) *pongan en deſquento*, & quouſque hæc diligentia præſtetur, non eſt impeditus à fructuum perceptione, vt benè notauit Garcia *dicto cap.13. numero 132.*

5 Neque obſtant in contrarium adducta. Ad primum admitto ſubtractionem fructuum denunciationi æquiparari: at ſicut denunciatio non ipſo iure excommunicationem ſubſequitur, ſed indiget Iudicis officio, ſic de ſubtractione fructuum dicendum eſt. Ad ſecundum reſpondeo, Pontificem non moueri eadem ratione, vt poſſit excommunicatus non obſtante appellatione denunciari, ac mouetur, vt poſſit fructibus priuari: nam ad denunciationem mouetur, quia denunciatio non eſt nouum vinculum; ſiquidem ipſâ denunciatione non amplius excommunicatus prohibetur communicare cum fidelibus, quàm ante denunciationem prohibitus eſſet. At ad ſubtrahendos fructus mouetur, quia excommunicato communio Eccleſiæ denegatur. Adde denunciationem, etſi non ſit nouum vinculum, eſſe tamen nouam pœnam ab excommunicatione iuſtè ſubſequentem, quæque non obſtante appellatione imponi poteſt; ſic ſubſtractio Eccleſiaſticorum prouentuum dici poteſt non eſſe nouum vinculum, ſed nouam pœnam, quæ appellatione non obſtante poterit excommunicato imponi.

6 Poſitâ autem ſententiâ condemnatoriâ non eſt dubium te obligatum eſſe fructibus cedere, neque illos vſurpare poſſe, quia ſententiæ iuſtè ſubtrahenti fructus obedire teneris. Solùm excipi poteſt ſi pauper ſis. Nam cùm prædicti fructus Eccleſiæ vel pauperibus ſint applicandi, vti ex communi docet Nauarr.*capit.25. num.123.* Henriq. *lib.7.capit.36.num.3.* Auila *2.p.de cenſur.diſp.6. dub.1.* Garcia *de beneficiis.7. p. cap. 13.num.134.* tibi vtpotè pauperi applicari poſſunt, niſi fortè in ſententia condemnatoria contineatur applicatio alicui operi pio facta, ſub quo tu non comprehenderis: vti tradit Sylueſt. *verbo Excommunicatio 3.num.1.* & *verbo Clericus 4. numero 17. q.15.* Auila *2.p.de cenſur.cap.6.diſp.6.dub.1.* Paul.Layman. *lib. 1.ſum.tract.5.part.2.cap.2.num.10.*

7 Supereſt duplex difficultas. Prima, An ſi iniuſtè excommunicatus ſis, & ad priuationem fructuum condemnatus impediaris ab illorum perceptione, ac ſi iuſtè excommunicatus, & condemnatus eſſes? Et quidem ſi iniuſtè inualidè excommunicatus, & condemnatus ſis, nemini eſſe dubium poteſt, te poſſe in foro conſcientiæ gerere, ac ſi excõmunicatus non eſſes, quia quod nullum eſt nullum producit effectum, vt inquit regula iuris. Effectum namque excommunicationis veræ habere non poteſt excommunicatio præſumpta. Neque dici potes excommunicatus, ſi excommunicatio non ſubſiſtit. Argum.*leg.4.§.condemnatum ff.de re iudicata*, & tradunt omnes hi Doctores ſtatim referendi.

8 Si verò condemnatio iniuſta ſit, attamen valida, cenſet Vgolin. *tab.2.de cenſur. cap.12.num.4.* Filliucius *tract.12.cap.6.numero 133.* Suar.*de cenſur.diſput.13.ſect.2 num.20.& 23.* Sayrus *lib.2.de cenſur.cap.5.num.27.* te non poſſe eos fructus repetere ab iis, quibus ſunt applicati; quia validè applicati ſunt, ſed actionem habere aduerſus Iudicem applicantem, & condemnantem iniuſtè, vt ratione iniuſtitiæ reparet damnum tibi factum. Nam cùm iniuſtitia non impediat valorem ſententiæ, vt ſuppono, neque impedire poterit valorem applicationis.

9 Cæterùm verius exiſtimo, te poſſe recuperare fructus non ſolùm à Iudice, ſed ab iis, quibus ſunt applicati; quia eſto validè applicati ſint, at ſunt applicati reuocabiliter. Nam cùm lex iuſtitiæ obliget reuocare ſententiam iniuſtam; illiuſque effectus, & in priſtinum ſtatum omnia, quoad fieri poſſit, reducere, neceſſariò ſubſtractio fructuum, & illorum applicatio reuocari debet. Potes ergo non ſolùm aduerſus Iudicem, ſed aduerſus detentores fructuum agere, vt tibi fructus reddant priori ſententiâ reuocatâ ſic pluribus relatis aſſerit Nicol.Garcia *7.p.de benef. cap.13. num.120.* Alexand.Moneta *de diſtributionib.2.punct.q.15 num.23.44. & 45.* Bonac. *diſp. 2.de cenſur.q.2.p.4.§.2.n.6.* Quod ſi ipſi bonâ fide aſſumpſerint, neque facti ſunt ditiores, ſolùm aduerſus Iudicem tibi actio competit, vt probaui *tract.7.de orat.horiſque canon. diſp. 3.p.9.§.2.*

10 Hanc ſententiam limitat Ioann Gutierr. *lib.1. canon.qq. cap.1.num.135.* Sayrus *lib.2. Theſauri caſuum. cap.5. num. 25.* Vgolin.*tabula 2.cap.12.num.4.* Moneta *dicta q.15.numero 35.* vt non procedat, ſi negligens es in procuranda abſolutione; nam eo caſu tuâ culpâ fructus amittis; ſiquidem facilè impetrare abſolutionem, ſeu ſententiæ reuocationem poteras; cui limitationi quoad diſtributiones, & fructus qui intereſſentibus Diuinis conceduntur adhæret Vega *1.p.ſum. cap.36 caſu 2.* Man.Rodrig. *1.p.ſum.cap.23.num.6* Garcia *7.p. de benefic.cap. 13.num.125.* Nam in fructus concedi non poſſunt abſentibus, niſi legitimè abſint. At cenſeri nequis legitimè abeſſe, ſi tua culpa excommunicatus exiſtis. Sed hæc limitatio mihi non probatur: nam negligentia in procuranda excommunicationis abſolutione, reuocationéque ſententiæ non impedit, quin excommunicatus, & condemnatus ſis, & conſequenter quin ſis legitimè impeditus, & excuſatus à reſidendo; ſicuti communiter Doctores docent, & *ſuperius* diximus de obligatione audiendi ſacrum, quâ non teneris, tametſi abſolutionem non impetres, cùm facilè poſſes. Quæ omnia latiùs probaui *tract. 7. de orationib. horiſque canonic. diſputatio 3.punct. 9. §.2.*

11 Secunda difficultas; An à contumacia recedens, & abſolutionem à cenſuris nequiens impetrare obtineas fructus, quos amittis ob abſentiam à choro, & debiti officij omiſſionem? Et quidem ſi tibi iniuſtè denegatur abſolutio, ferè omnes conueniunt fructus tibi debitos eſſe; quia iniuſtè impediris, ne choro aſſiſtas, néve officium præſtes; ſicuti ſi iniuſtè vinculis eſſes detentus. 12

13 At ſi abſolutio non tibi negatur iniuſtè, ſed detinetur quouſque de ſatisfactione, & pœnitentia conſtet, vel Superior qui eam eſt conceſſurus abeſt. Cenſent grauiſſimi Doctores. Decius aliis relatis *in cap.paſtoralis.§. verum num.7.de appellationib.* Sayrus *lib.2. theſauri caſuum cap. 5. num.29.* Vgolin. *tab.2.cap.12.num.4.* Henriq. *lib.13.cap.13.* Saa, *verbo beneficium num.50.* Petr. Nauarra *lib.2. cap.2. num.238.* Paul.Layman. *lib.1.ſum.tract.5.p.2.c.2.n.10.* fructus correſpondentes officio eo tempore exhibendo te obtinere; tametſi officium non præſtes; quia non præſtas, eo quòd impeditus ſis, ſicuti ſi ob infirmitatem, cuius tu cauſa fuiſti, impediaris ab exequendo officio, quod beneficium exigit, non obinde fructus beneficij amittis.

14 Sed contrarium rectius cenſuit Bonac. *diſp.2.de cenſur. q. 2.p.4.§.2.* Suar.*diſp.13.ſect.2.* quia pœnitentia non tollit excommunicationem, neque ſententiam iuſtam infirmat, tametſi moueat Iudicem, vt abſolutionem præſtet. At excommunicatio ex ſe impedit exercere officium, cui fructus annectuntur. Sententia verò condemnatoria illorum priuationem ipſo iure inducit. Ergo durante excommunicatione, & ſententia illos fructus conſequi non potes. Neque eſt ſimile de infirmitate, nam infirmitas ex ſe non eſt impedimentum culpabile officij Eccleſiaſtici exercendi, neque ex ſe eſt impedimentum. Secùs verò excommunicatio, quæ ex ſe eſt culpabile impedimentum.

PVNCTVM XII.

De septimo effectu excommunicationis, qui est priuatio, & annullatio cuiusuis rescripti.

1 *Excommunicatus priuatus est impetratione cuiuslibet priuilegij, & rescripti, excepto rescripto in causa excommunicationis.*
2 *In rescriptis Pontificiis rarò hic effectus locum obtinere potest ob clausulam ibidem insertam absolutionis ab omnibus censuris.*
3 *Hæc doctrina solùm pro rescriptis Pontificiis est vera.*
4 *Concessiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis.*

1 EXcommunicatum priuatum esse impetratione cuiuslibet priuilegij, seu rescripti Pontificij, excepto rescripto in causa excommunicationis, vel appellationis. Constat ex *cap. 1. de Rescriptis in 6.* vbi annullatur impetratio rescripti ad lites. Ergo à fortiori annullata censetur impetratio rescripti ad beneficia, dispensationes, gratias, & similia: vti aliis relatis docent Sayrus *lib. 2. thesauri, cap. 5. num. 12.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. num. 1.* Coninch. *disp. 14. dub. 10. in principio.* Suar. *t. de censur. disp. 17. sect. 1.* Aliquibus placet hoc intelligendum esse de rescripto impetrato ab excommunicato vitando, secùs de tolerato, quod validum esse censet Archidiac. *in dicto cap. 1. de Rescript. in 6.* & probabile iudicat Suar. *loco allegato.* Nauarr. *lib. 5. consil. tit. de sentent. excommunicat. consil. 44. num. 2.* Sed rectius alij Doctores oppositum censent, quia excommunicato nullus est fauor factus.

2 Sed quia rescriptis Pontificiis consuetum est inseri absolutionem ab omnibus censuris ad effectum valoris rescripti, effectus hic excommunicationis rarò locum habere potest, vti notauit Coninch. *loc. alleg.*

3 Extendit hanc doctrinam Nauarr. *dicto lib. 5. consil. tit. de sententia excommunicat. consil. 44. n. 2. & 6.* ad rescripta Imperatoris, & Regis, affirmatque nulla esse, si ab excommunicato impetrentur. Sed Suar. *disp. 17. sect. 1.* Bonac. *disp. 2. quæst. 2. p. vltim.* hanc extensionem non admittunt; & meritò; quia Textus *in dicto cap. 1. de rescriptis in 6.* solùm de Pontificiis rescriptis loquitur, & lex pœnalis non debet ex vno casu ad alium extendi, maximè cùm sit diuersa ratio, vt in præsenti.

4 Concessiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis; quia nomine rescripti non veniunt, neque vllibi inueniuntur irritæ, vt tradit Nauarr. *lib. 5. consil. tit. de sentent. excommunicat. consil. 23. q. 1. edit. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. num. 11.* Suar. *disp. 17. sect. 1. num. 2.* Bonac. *disput. 2. de censur. quæst. 2. punct. vltim.*

PVNCTVM. XIII.

De octauo effectu excommunicationis, qui est priuatio vsus Ecclesiasticæ iurisdictionis.

1 *Priuatus est excommunicatus cuiusuis iurisdictionis Ecclesiasticæ vsus, nisi sit à fidelibus requisitus.*
2 *Proponitur ratio difficultatis, An validè excommunicatus iurisdictionem exerceat non requisitus à fidelibus.*
3 *Excommunicato tolerato adempta non est iurisdictio.*
4 *Excommunicatus toleratus, & officium Iudicis & Parochi exercere validè potest.*
5 *Negant plures validum esse exercitium iurisdictionis coactiuæ.*
6 *Verius est validum esse, dum per exceptionem non eliditur.*
7 *Excommunicato vitando omnis iurisdictio Ecclesiastica adempta est.*
8 *Sententia data ab ex excommunicato vitando nulla est.*
9 *Item absolutio, & dispensatio.*
10 *Item iurisdictionis delegatio.*
11 *Item collatio beneficij facta.*
12 *Quando electio pluribus competit, & aliqui sunt excommunicati, non tenet electio, si suffragium excommunicati necessarium sit.*
13 *Si excommunicati suffragium superfit, probabilior sententia tenet validam esse electionem.*
14 *Plures censent oppositum.*
15 *Præsentatio beneficij Clerico ab excommunicato vitando facta, nulla est.*
16 *In præsentatione laïca variant Doctores. Alij censent inualidam esse.*
17 *Verius est oppositum.*
18 *Soluitur oppositum fundamentum.*
19 *Institutor non tenetur eam præsentationem admittere.*
20 *Si verò illam admittat tenetur institutionem facere.*
21 *Institutio facta ab excommunicato vitando nulla est.*
22 *Postulatio solemnis facta ab excommunicato vitando nulla est. Secùs non solemnis.*
23 *Quod dictum est de postulatione: dicendum est de nominatione.*
24 *Possessionis concessio si facienda sit medio aliquo iurisdictionis exercitio nulla erit, secùs si nullum iurisdictionis actum requirat.*
25 *Resignatio beneficij facta ab excommunicato non denunciato valida est. Ab excommunicato verò vitando valida est resignatio absoluta.*
26 *Resignationem verò in fauorem tertij, etsi aliqui censeant inualidam esse. Verius est oppositum.*

NEmini est dubium quemlibet excommunicatum priuatum esse iurisdictionem Ecclesiasticam exercere. Tum quia hoc exercitium est præcipua cum fidelibus communicatio. Tum quia indignus est fructibus Ecclesiæ gaudere, & illius vices gerere, qui ab Ecclesia est segregatus. Habetur *cap. audimus 24. quæst. 1. cap. ad probandum, de sentent. & re iudicata. Cap. 1. de supplenda negligent. Prælator. Cap. is cui de officio delegati in 6. cap. 1. de officio Vicarij in 6.* Et *cap. decernimus de sentent. excommunicat. eodem lib.* Quapropter excommunicatus etiam toleratus aliquem actum iurisdictionis Ecclesiasticæ exercens peccat mortaliter, nisi fuerit à fidelibus requisitus; quia est communicatio in rebus spiritualibus, & magni momenti. Ob bonum autem fidelibus, quibus permissa est cum excommunicatis toleratis communicatio licitè possunt excommunicati suâ iurisdictione vti. 1

Difficultas ergo est, An validè iurisdictionem excommunicati exerceant, cùm non sint à fidelibus requisiti. Ratio difficultatis est; quia iure antiquo quilibet excommunicatus eo ipso priuatus erat iurisdictione Ecclesiastica. At *per Extrauag. Ad euitanda scandala* nullus fauor excommunicatis factus, nisi quatenus fideles eorum communicatione vti volunt. Ergo extra casum, quo sint à fidelibus requisiti, nullam iurisdictionem habent. 2

Cæterùm dicendum est excommunicato tolerato nullatenus ademptam esse iurisdictionem, sed illius actus validè exercere, dum à fidelibus non excipitur. Sumitur ex *cap. exceptionem de exceptionib. & cap. 1. eodem tit. in 6.* Et tradit Nauarr. *cap. 27. num. 21. & lib 5. concilior. tit. de hæreticis, consil. 15. q. 2.* Sayrus *lib. 2. thesauri cap. 6. num. 1.* Couarruu. *cap. Alma mater 1. p. §. 7. num. 9.* Suar. *disp. 11. sect. 4. num. 9. & disp. 14 sect. 2.* Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 82.* Lessius *lib. 2. cap. 29. dub. 7. num. 17.* Auila *de censur. 2. p. cap. 6. disp. 3. dub. 2 & disp. 6. dub. 3.* Coninch. *disp. 14. dub. 10. in princ.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 2. num. 13 & capit. 5. num. 7. vers. quarum.* Henriq. *lib. 13. cap. 8.* Hugolin. *tab. 1. cap. 3.* Bonac. *disput. 2. de censur. q. 2. p. 5. num. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 7. difficult. 2. in fine.* Ratio ea est; quia cùm Ecclesia permittat fideles communicationem cum excommunicatis toleratis tum in humanis, tum in diuinis, ac si excommunicati non essent, conseruare in illis debet iurisdictionem, vt apti, & expediti sint ad hanc cum fidelibus communicationem. Ex qua ratione nascitur, si fideles excommunicationem obiiciant, & ob illius causam excommunicatum excipiant, & à se repellant, nullius valoris sunt actus ab excommunicato facti. 3

Hinc constat excommunicatum toleratum & officium Iudicis, & Parochi exercere validè posse, dum non excipitur, atque adeò posse lites decidere, causas iudicare, absoluere, dispensare, & similia, &c. Proposità verò exceptione cessare debet. At excipiens tenetur excommunicationis speciem, & illius Authorem manifestè probare intra octo dies, sin minus nulla est exceptio iuxta Textum *in capit. 1. de exceptionib. in 6.* 4

Solùm de exercitio iurisdictionis coactiuæ est graue dubium; an factum ab excommunicato tolerato validum sit? Negat valere Suar. *disp. 14. sect. 2. num. 15.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 4. num. 7. vers. sed contrarium.* Gaspar. Hurtado, *de excommunicat. disp. 7. difficult. 2 in fine.* Mouentur quia *in Extrauag. ad euitanda scandala* nullus fauor, nullaque gratia excommunicatis facta est, nisi quatenus cedit in fidelium commodum, & vtilitatem, & ab ipsis acceptatur: at fideles nullatenus acceptant præceptum, cui nolunt obedire, neque illud præceptum in illorum commoditatem cedit. Ergo &c. Et confirmo, fidelibus liberum est non communicare cum excommunicatis toleratis. Ergo liberum est nolle excommunicati præceptis obedire. 5

Cæterùm verius est quod tradit Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 1. num. 81.* Ægid. Coninch. *disp. 14. dub. 10. numero 91.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 5. num. 4.* & alij, præceptum & excommunicationem latam ab excommunicato tolerato validam esse, dum per exceptionem non eliditur. Et quidem quando excommunicatio occulta est, etiam Doctores oppo- 6

sitæ

ſitæ ſententiæ admittunt valida eſſe præcepta ab excommunicato lata; quia ad bonum publicum pertinet, ne acta ab eo qui officium iudicis exercet ob impedimentum occultum infirmentur; ſicuti notauit Gloſſa *in cap. ad probandum de ſententia, & re iudicat.* Tunc ſic nemo tenetur cum excommunicato occulto communicare, ſed liberum ei eſt, illum vitare. Si igitur excommunicatus toleratus nequit ſuis præceptis, & pœnis fideles ligare, quia fideles ab eius communicatione eximuntur, nullatenus valida erunt & obligatoria præcepta ab excommunicato lata quantumuis occulto, Quapropter dicendum eſt, dum à fidelibus non excipitur valida eſſe eius præcepta, illiſque fideles obligari: quippe fideles non excipientes excommunicatum cenſentur eius ſententiæ conſentire: cùm à iure ſolâ exceptione permiſſum ſit diſſenſum explicare. Et confirmo, iure antiquo Iudex occultus excommunicatus iuriſdictionem retinebat, quouſque per exceptionem elideretur. *c. exceptionem, de exceptionib. Cap. 1. eodem. tit. in 6.* Sed iure nouo quilibet excommunicatus toletatus reputatur, ac reputabatur antiquo iure occultus. Ergo.

7 Verùm excommunicato vitando omnem iuriſdictionem Eccleſiaſticam ademptam eſſe omnes Doctores docent ex Textibus *num. 1.* relatis.

8 Ex qua regula infertur ſententiam datam à Iudice excommunicato vitando nullam eſſe: vti probat Textus *in cap. ad probandum, de ſententia, & re iudic.* vbi ſententia data à multis Iudicibus, eo quòd vnus ex illis excommunicatione innodatus erat, caſſanda dicitur, id eſt caſſa declaratur, vt explicat *ibi* Gloſſa. Et docet Suar. *de cenſur. diſp. 14. ſect. 1. num. 4.* Hugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 11. num. 1.* Sayrus pluribus relatis *lib. 2. theſauri, cap. 6. num. 15.*

9 Secundò abſolutio, diſpenſatio, facultatis conceſſio pro ſacramentis miniſtrandis nulla eſt, quia omnes ſunt iuriſdictionis Eccleſiaſticæ actus; quibus ipſe excommunicatus priuatus eſt, vt ex communi ſententia docet Coninch. *diſputat. 14. dub. 10. numero 99.* Sayrus *dicto cap. 6. num. 16.*

10 Tertiò iuriſdictionis delegatio irrita eſt, ſi fiat ab excõmunicato vitando, quia ipſa delegatio iuriſdictionis eſt exercitium, vt de ſe conſtat. Quare ſi legatione factâ delegans excommunicetur, ceſſat in delegato iuriſdictio; re integrâ. Secùs ſi res incœpta ſit, hoc eſt ſi delegans vti cœpit iuriſdictione, iuxta Textum *in cap. relatum. Cap. gratum. Cap. licet de officio delegati.* vti pluribus comprobat Hugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 11. §. 4. num. 2.* Sayrus *lib 2. cap. 6. num. 20.* Quod intelligendum eſt, quando vere eſt delegatus, & conſtituit diuerſum tribunal à delegante; nam ſi delegatus, & delegans idem tribunal conſtituant, vti contingit in Epiſcopo, & eius Vicario generali, ceſſat in delegato iuriſdictio, tametſi res cœpta ſit delegante excommunicato, ſicuti ceſſaret, ſi delegans moreretur: vti colligitur ex *capit. Romana de officio Vicarij in 6.* Et tradit Sayrus *lib. 1. cap. 5. n. 37.* Et *lib. 2. cap. 6. num. 3. & 19.* Suar. *de cenſur. diſp. 15. ſect. 2. num. 4.* Sanch. *lib. 3. de matrim. diſp. 30.* Auila *2. part. cap. 6. dub. 4.* Coninch. *diſput. 14. dub. 10. num. 84.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur quæſt. 2. pun. 5. num. 12.* Iuriſdictio tamen interior, ſeu in foro pœnitentiæ, & quælibet alia quæ iudicialis non ſit ob excommunicationem poſtmodum incurſam à delegante non ſuſpenditur etiam re integrâ; quia hæc iuriſdictio eſt gratia facta, quæ ob impedimentum concedenti ſuperueniens, imò ob eius mortem non infirmatur. Nam Textus annullantes delegato iuriſdictionem de iuriſdictione fori contentioſi loquuntur, quorum deciſio vtpotè odioſa extendi non debet ad iuriſdictionem extraiudicialem; vti benè notauit Sotus *in 4. d. 18. q. 4. art. 3.* Auila *2. p. de cenſur. cap. 6. diſputat. 6. dub. 3.* Bonac. *diſputat. 2. de cenſur. quæſt. 2. pun. 5. in fine.* Gaſpar Hurtado *diſput. 7. difficult. 2. circa finem,* & alij.

11 Quartò, collatio beneficij facta ab excommunicato vitando, nulla eſt, vt deciditur *cap. vnic. de ſede vacante in 6.* & tradunt communiter Doctores, vt videre eſt apud Couarruu. *cap. alma mater. 1 p. §. 7. num. 9.* Hentiq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 7. num. 2.* Hugolin. *de cenſur. tab. 2. cap. 11. §. 2.* Sayrus *lib. 2. theſauri cap. 2. num. 2.* extendúntque Doctores doctrinam ad electionem, vtpotè quæ ius in beneficium confert, quæ ſi fiat ab excommunicato vitando inualida cenſeri debet argum. *cap. cum dilectus de conſuetudine.* Et *cap. cum inter. 1. de Electione.* Et *cap. conſtitutis 1. de appellationib.* Excipe electionem ſummi Pontificis, quæ eſto fiat à Cardinalibus excommunicatis valida eſt, neque infirmari poteſt ob vitanda grauia damna, & ſchiſmata, quæ inde oriri poſſent Sicut habetur *Clement. Ne Romani. §. cæterùm de Electione.*

12 Sed quia ſæpè contingit electionem Capitulo, ſeu communitati competere, in qua aliqui ſunt excommunicati dubitant Doctores, an ob eam cauſam electio irrita ſit; Et imprimis certum eſt excluſis excommunicatis omne ius eligendi ad non excommunicatos deuolui. Vnde ſi Capitulo ſimul cum Epiſcopo competeret electio, & Epiſcopus excommunicatus eſſet, Capitulum eligere poſſet, & econtrà ſi omnes capitulares excommunicati eſſent, Epiſcopus facere electionem poſſet; vti colligitur ex *capit. vnico. Ne ſede vacante in 6.* Deinde ſi ſuffragium excommunicati ita neceſſarium eſt ad electionem, vt illo ſecluſo non ſubſiſteret, electio nulla eſt, argum. *cap. ad probandum de re iudicata.* Et *cap. ſuper abbatia de officio delegati*; vbi factum à duobus nullum eſſe cenſetur; eo quòd vnus ex illis careret poteſtate; nam licèt poteſtas data eſſet vtrique in ſolidum at cùm vterque voluerit admittere alterum, vt condelegatum ea de cauſa ab vtroque neceſſariò debet ferri ſententia, neque poteſt ab vno tantùm, etiamſi à principio ferri potuiſſet.

At ſi excommunicati ſuffragium ſuperſit, ita vt reliqua ſuffragia excommunicati ſuffragio non enumerato ſufficiant electioni, probabilior ſententia tenet, validam eſſe electionem, tametſi excommunicatus vitandus ſuum ſuffragium ſimul cum aliis dediſſet: quia ſicut electores non excommunicati non habilitant excommunicatum, ſic excommunicatus non reddit inhabiles non excommunicatos, argum. Textus *vtile per inutile non vitiatur. de Reg. iuris in 6.* Neque eſt vllus Textus, quo probetur hanc inhabilitatem conſtitui, electionémque eſſe irritam. Sicuti notarunt Richard. *in 4. d. 18. articul. 7. quæſt. 1 ad 3.* Henriq. *lib. 13. capit. 7. §. 2.* Coninch. *diſput. 14. dub. 10. num. 93. & ſeqq.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 2. n. 13. verſ. quoad electionem.* Bonac. *diſput. 2. de cenſur. q. 2. pun. 5. num. 5.* Gaſpar Hurtado *diſp. 7. difficult. 3. numero 8.* 13

Contrarium huius doctrinæ docuerunt plures relati à Suar. *diſp. 14. ſect. 2. num. 3.* Et à Sayro quos ipſe ſequitur *lib. 2. theſauri, cap. 6. num. 5.* aſſerentes electionem illam irritam fore caſu quo non excommunicati ſcienter admiſerint excommunicatum vitandum ad electionem; nam eo ipſo proteſtantur ſe nolle eligere, quin ſimul excommunicatus concurrat. At excommunicatus inhabilis eſt ad eligendum, vt nec per ſe, nec cum aliis iurare electionem poſſit. Ergo voluntas electorum non excommunicatorum nullius effectus erit, & conſequenter electio ex ea procedens. His fauet Textus *in cap. fin. de procuratorib.* Et *cap. Maſſana de electione*, vbi caſſatur electio cui interfuerunt laici. Secùs eſſe inquiunt prædicti Doctores. Et ſpecialiter Panormit. *cap. illo num 7. de electione.* Sayrus *dicto cap. 6. num. 6.* ſi contrà voluntatem electorum habilium excommunicatus electioni ſe ingeſſit; quia non debent electores iure eligendi priuari ob participationem cum excommunicato, quam vitare nequeunt. 14

Sed hæc non vrgent, vt à communi ſententia recedamus. Nam prædicta ad ſummum probant electionem irritandam à confirmatore, vti aduerterunt Coninch. Layman. Suar. & alij *ſuprà*. Nam eſto electores non excommunicati nolint ſua præſtare ſuffragia, quin ſuffragium excommunicati concurrat; at non præſumuntur velle ſua ſuffragia irrita fieri irrito exiſtente excommunicati ſuffragio. Ex Textu *in cap. fin. de procurator.* ſolùm colligitur electionem irritandam, non verò irritam eſſe ipſo iure. Sicuti & procurator Rectoribus excommunicatis electus repellendus. Idem probat Textus *in cap. Maſſana.* Vel dic ibi electionem declarari irritam; quia inſufficiens erat numerus habilium electorum.

Quintò infertur præſentationem beneficij Eccleſiaſticam, ſeu factam à Clerico vt talis eſt, irritam, & nullam eſſe, ſi præſentans excommunicatus vitandus ſit, vti docent Panormit. *in cap. nobis num. 3. de iure patronat.* Rebuff. *repetit. cap. poſtulaſtis num. 101. de Clerico excommun. miniſtr.* Couarruu. *in cap. alma mater. 1. p. §. 7. num. 9.* Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 2.* Vgolin. *de cenſur. tab. 2. cap. 13. §. 2. num. 13.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 6. num. 7.* Et colligitur ex *cap. 6. Prementis. Cap. Frigentius 16. quæſt. 7. & cap. fin. de electione in 6. iuncta Gloſſa.* Etenim cùm per huiuſmodi præſentationem acquirat præſentatus ius in beneficium: excommunicatus autem vitandus priuatus ſit cuiuſlibet iuris Eccleſiaſtici conceſſione, conſequenter priuatus eſt iure præſentandi. Deinde præſentatio Eccleſiaſtica electioni comparatur. Argument. *capite cum autem. Cap. nobis. de iure patronat.* Et *cap. quærelam de electione.* Ideóque omnes Textus loquentes de electione locum habent in præſentatione, teſte Gloſſa *in cap. ſciant. verbo alios.* Et *cap. fin. verbo electione, De Electione lib. 6.* Sed electio facta ab excommunicato vitando nulla eſt, ergo & præſentatio. Præterea excommunicatus ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio. & conſequenter ab vſu iuriſdictionis ex beneficio prouenientis: at præſentatio Eccleſiaſtica à beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico prouenit. Ergo præſentatio Eccleſiaſtica facta ab excommunicato vitando nulla eſt. 15

De præſentatione laica variant Doctores. Alij è quorum numero eſt Lambertin. *de iure patronat. 1. p. lib. 2. quæſt. 2. art. 2.* & *3. p. lib. 2. quæſt. 3. art. 4.* Couarruu. *cap. alma mater 1. p. §. 7. numero 9.* Frechilla *de excommunicat. art. 5. par. 2. numero 6.* Gaſpar Hurtado *diſputatio. 7. de excommunic. difficult. 3. numero 9.* cenſent inualidam eſſe; quia præſentatio ius in beneficium mediâ præſentatione acquiritur; ſiquidem ille ad quem pertinet inſtitutio tenetur eum inſtituere. At comparatione præſentati ab excommunicato hanc inſtitutor obligationem non habet, ergo præſentatio nulla eſt. Deinde præſentatus admittens præſentationem excommunicati vitandi incidit in 16

excom

excommunicationem minorem, vtpotè qui communicat cum excommunicato vitando: at innodatus minori excommunicatione incapax est beneficij, & illius iuris. Ergo præsentatio facta ab excommunicato vitando nulla est.

17 Nihilominus etsi prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem existimo, quæ asserit validam esse præsentationem à laico factam, vel à Clerico titulo patrimonij, alióve sæculari; vt ex communi sententia docuit Rebuff. *in cap. postulastis numero* 104. *de Clerico excommunicato ministrante.* Rochus de Curte, *tract. de iure patronat. verbo competens quæst.* 8. Ludouicus Gomezius *tract. expectatiuarum. numero* 60. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 11. §. 2. & *cap.* 13. §. 2. *num.* 13. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 2. Sayrus *lib.* 2. *thesauri, cap.* 6. *num.* 9. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4. *num.* 317. Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. Ratio est, quia per præsentationem laicalem non acquirit præsentatus ius firmum in beneficium; siquidem patronus variare potest, donec facta sit institutio, *Cap. cùm autem, de iure patronat.* Et *ibi* Glossa, Abbas, & Innocent. Atqui præsentatio Ecclesiastica ideò irrita est; quia ius præsentato confert, & est actus iurisdictionis spiritualis, & officij Ecclesiastici. Ergo cùm præsentatio laicalis non tribuat hoc ius, nec sit vsus potestatis spiritualis, sed solùm quædam declaratio authentica voluntatis præsentatoris, & præsentati designatio, iuxta *caput decernimus*, 16. *quæst.* 7. fit sanè validam esse.

18 Ex quo soluitur fundamentum oppositum: negamus namque præsentato ius proprium in beneficium acquiri, sed solùm improprium, quatenus institutor tenetur eum in beneficium instituere, si patronus in præsentatione facta perseuerauerit. Sed quia eam variare potest; ea de causa illud ius non censetur proprium esse. Minus obstat excommunicatio minor, quam præsentatus ex participatione cum excommunicato vitando contrahere potest; quia hæc secundùm probabiliorem sententiam præsentationem beneficij, necdum collationem irritam reddit, sed irritandam. Præterquam quòd præsentatio laica non concedit ius, quod excommunicatione infirmetur. Adde hanc excommunicationem minorem facilè præsentatus vitare poterit, vel quia sibi, vel quia Ecclesiæ vtile est, ne beneficia diu vacent; quæ sine dubio vacarent, si eo tempore, quo patronus excommunicatus est beneficij institutio suspenditur.

19 Verùm esto valida sit præsentatio ab excommunicato vitando, instituror non tenetur eam admittere. Quod verum habet, etiamsi facta sit ab excommunicato tolerato, quia nemo tenetur cum excommunicatis communicare, sicuti tradit Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 30. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. Garcia *vbi de benefic. cap.* 4. *num.* 319. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 10. *num.* 95. Gaspar Hurtado *disput.* 7. *circa finem difficult.* 3. Quinimò Suar. Garcia, Hurtado, & Layman. existimant & rectè obligatum esse institutorem repellere præsentationem factam ab excommunicato vitando tametsi ea obligatio, vt inquit Suar. so ùm sub culpa veniali sit. Quod intelligendum est, cùm nulla adest necessitas: sed quia vrgere necessitas potest admittendi prædictam præsentationem, ne beneficium diutius vacet, vt benè aduertit Coninc. *d. dub.* 10. *concl.* 2. à culpa veniali excusari præsentationis admissio potest.

20 Admissâ verò præsentatione ab excommunicato factâ tenetur institutor eum instituere; quia nulla est causa ob quam excusari possit, vti aduertit Garcia *de benefic.* 5. *part. capit.* 4. *num.* 319. Ea autem præsentati institutio valida est, siue præsentatoris excommunicationem sciat, siue illam ignoret; quia nullo iure irritatur talis institutio, cùm fiat ex patroni consensu. Quod procedit, siue valida sit præsentatio, siue non; quia stante inualidâ præsentatione ius integrum deuoluitur ad institutorem, vt rectè tradit Suar. *dicta disp.* 14. *sect.* 2. *numero* 30. *& seqq.* Coninch. *disp.* 14. *dub.* 10. *num.* 95. Gaspar Hurtado *disp.* 7. *difficult.* 3. *num.* 10. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 13. Quando autem institutio præsentati sit ignoratâ excommunicatione patroni, etsi aliqui Doctores censeant irritam esse institutionem non ob excommunicationis impedimentum, sed ob illius ignorantiam, quæ videtur institutionem inuoluntariam constituere; siquidem cognitâ excommunicatione non illam præstaret institutor. Rectiùs Coninch. *dicto dub.* 10. *num.* 95. Paul. Layman. *dicto cap.* 2. *n.* 13. asserunt eam ignorantiam non irritare institutionem: cùm non sit error, seu ignorantia circa actus substantiam, sed esse causam, vt institutor eam rescindat.

21 Sextò: institutio facta ab excommunicato vitando nulla est, argum. *cap. nouit. De his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli.* Et *cap. conquerente de officio Ordinarij.* Etenim institutio æquiualet collationi, petitque iurisdictionem, quâ excommunicatus vitandus priuatus est. Vti docet Couarruu. *cap. alma mater.* 1. *part.* §. 7. *num.* 9. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. capite* 7. *numero* 2. Hugolin. *de censur. tab.* 2. *capite* 13. §. 2. *numero* 16. Rebuff. repetit *in cap. postulastis. num.* 130. *de Clerico excommunicat. ministr.* Sayrus *lib.* 2. *thesauri. capite* 6. *numero* 9. Quam Doctrinam extendit Panormit. *in cap. finali de Clerico ægroto, vel debilitato*, ad beneficiorum commendationem: non enim excommunicatus vitandus commendare beneficia potest. Item ad collationem, seu institutionem beneficiorum per modum executionis; quia excommunicatus vitandus nullatenus de beneficiis prouidere potest; cùm priuatus existat omni iurisdictione Ecclesiasticâ, quæ ad hunc actum necessaria est, sicuti notarunt Couarruu. Henriq. & Sayrus *suprà.*

Septimò: Postulatio solemnis, quæ fit potenti in impedimenta postulati dispensare; si fiat ab excommunicato vitando, nulla est. Secùs verò postulatio non solemnis. Quippè postulatio solemnis electioni æquiualet, tribuitque ius postulato, cum non posset postulans ab ea admissa recedere, vt habetur *cap. bonæ memoriæ de postulat.* & notat *ibi* Panormit. *num.* 6. Postulatio verò non solemnis quæ sit ei qui non potest in postulati impedimento dispensare, sed est eius consensus petitio, vti contingit, cùm Canonici volentes Religiosum eligere in sui Prælatum postulant ab Abbate consensum: hæc enim postulatio, quæ Abbati fit, etiamsi fiat ab excommunicatis vitandis valida est. Tum quia sit ei qui non potest impedimenta postulati dispensare. Tum quia nullum ius postulato ex ea postulatione acquiritur. Atque ita ex Panorm. *in cap.* 1. *de postulat. prælator. num.* 34. notat Sayrus *lib.* 2. *thesauri, cap.* 8. *num.* 10. 22

Octauò, quod dictum est de postulatione solemni, & non solemni dicendum est de nominatione solemni, & non solemni. Nam solemnis nominatio, si fiat ab excommunicato vitando, nulla est; secùs verò non solemnis. Etenim solemnis nominatio est quædam electio personæ instituendæ præsentata ei qui instituere debet. Sicuti cùm Canonici nominant aliquem, vel aliquos, illíque Pontifici proponunt, vt quem voluerit instituat in Prælatum: hæc electio si à Canonicis excommunicatis vitandis fiat nullius est valoris, vtpotè quæ ius tribuit electo, & à qua electores recedere non possunt. Argum *cap. contra sanctorum* 16. *quæst. vlt.* At si Canonici inter se conueniant de iis qui apti sunt prælaturæ, vt super his suffragia mittantur quinam sint eligendi, & pontifici proponendi. Hæc enim aptorum designatio cùm non tribuat vllum ius designatis *cap. quod sicut de Electione*, validè potest ab excommunicatis fieri, vt benè aduertit Sayrus *lib.* 2. *thes. cap.* 6 *num.* 11. 23

Nonò: possessionis concessio, si facienda sit medio aliquo iurisdictionis exercitio nulla erit ab excommunicato vitando facta. At si nullum iurisdictionis actum requirit; vt communiter contingit, valida est, tametsi ab excommunicato vitando fiat, quia possessionis concessio, sicut & illius acceptio est quid facti, non iuris, neque vllum ius nouum concedit possidenti, sed concessum firmat, & roborat. *Cap. pro illorum de Præbendis*, Et *ibi* Panormit. *num.* 16. Rebuff. *cap. postulastis, num.* 130. *& 131. de Clerico excommunicat. ministrante.* Sayrus *lib.* 2. *thesauri, cap.* 6. *num.* 12. Suar. *disputat.* 14. *sect.* 2. *numero* 33. Gaspar Hurtado *disputat.* 7. *de excommunicat. difficult.* 3. *num.* 10. 24

Decimò infertur quid dicendum sit de resignatione beneficij facta ab excommunicato? Et quidem si sit ab excommunicato non denunciato, ferè omnes Doctores asserunt validum esse; quia hæc resignatio non tam est fauor ipsius excommunicati quàm eius in quem fit. At si sit ab excommunicato vitando distinguendum est de resignatione simplici, & absoluta, vel in fauorem tertij; si resignatio absoluta sit, valida est; quia hæc resignatio nihil aliud est quàm quædam beneficij cessio, quæ excommunicato expedit, cùm officium exercere non possit: sicuti notauit Suar. *disp.* 14. *sect.* 2. *circa finem.* 25

Verùm si resignatio facta sit in fauorem tertij censet Couarruu. *cap. alma mater.* 1. §. 7. *numero* 9. Suar. *disput.* 15. *sect.* 2. *numero* 55. Filliucius *de excommunicat. capit.* 6. *q.* 9. *num.* 163. inualidam esse; quia videtur iurisdictionis actum exercere, & beneficium aliquo modo resignatario conferre, sicuti eligens, vel præsentans. Præterea excommunicatus priuatus est vsu beneficij, & illius fructibus. At resignans in fauorem tertij eo beneficio vtitur, cùm alteri donet. Ergo, &c. Sed rectiùs Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2. *punct.* 5. *num.* 7. existimat validam esse prædictam resignationem; quia hæc resignatio vltra beneficij cessionem solùm continet designationem personæ in beneficium prouidendæ. At ex vi huius designationis nullum ius designato conceditur, cùm integrum ius in beneficium retineat designans, quousque designatus prouisus sit à Pontifice. Ergo hæc resignatio validè ab excommunicato fieri potest. 26

PVNCTVM XIV.

De nouo effectu excommunicationis, qui est priuatio excommunicationis forensis.

§. I.

Expenditur hæc priuatio in genere.

1 *Excommunicatus priuatus eſt quolibet actu pertinente ad iudicium.*

2 *Si excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat excipi poteſt in qualibet parte iudicij.*

3 *Hanc exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo iudicio interuenire debet.*

4 *Modus opponendi hanc exceptionem traditur.* in cap. Piæ, de exceptionib. in 6.

5 *Exceptio probanda eſt intra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſæ.*

6 *Probatio exceptionis apertiſſima eſſe debet. Et explicatur.*

7 *Opponens excommunicationem, & in probatione deficiens ſoluere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas.*

1 PRiuari excommunicatum quolibet actu pertinente ad iudicium in comperto eſt apud omnes. Quapropter nequit eſſe Iudex, actor, Aduocatus, vel teſtis, vti conſtat ex *cap. veniens de teſtibus. Cap. decernimus de ſententia excommunic. Cap. 1. de exceptionib. in 6. & cap. penult. & vlt. 15. quæſt. 6.* Etenim cùm excommunicato etiam tolerato omnis communicatio cum fidelibus interdicta ſit, & communicatio forenſis ſit communicatio maximi momenti; efficitur ſanè hanc

2 communicationem interdictam eſſe.

Vnde ſi excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat, vltra peccatum quod committit, (quod regulariter mortale eſt,) poteſt à iudicio repelli per exceptionem excommunicationis. Quæ exceptio opponi poteſt in qualibet parte iudicij, ſcilicet ante ſententiam, in ipſa ſententia, & poſt ſententiam ante ipſius executionem, vti conſtat ex *cap. pia, eodem tit. in 6.* Et tradit Gloſſa, & Panormit. *in dicto capit. exceptionem num. 12. 19. 20. & 21.* Felin. *num. 13.* Hugolin. *tab. 2. cap. 15. §. 6. num. 1.* Sayrus *lib. 2. theſauri cap. 7. num. 6.* Et rationem tradit Pontifex in *dicto cap. pia*, vt ſi cenſura Eccleſia magis timeatur, communionis periculum euitetur, contumaciæ vitium reprimatur & excommunicati dum à communibus actibus excluduntur, rubore perfuſi faciliùs reſipiſcant. Quod intelligendum eſt de exceptione excommunicationis oppoſita in vim dilatoriæ, hoc eſt ad differendam actoris, vel Iudicis intentionem. Secùs verò de exceptione excommunicationis in vim peremptoriæ; hæc enim exceptio ſupponit actum iam factum, cuius valor exceptione excommunicationis infirmari intenditur. Vti colligitur ex Gloſſa *in d. cap. pia verbo opponit*, Et *ibi* Ancharran. *n. 3.* Panormit. *in d. c. exceptionem n. 22.* Felin. *num. 13.* Sayrus aliis relatis *lib. 2. theſauri, c. 7. num. 7.*

3 Hanc autem exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo iudicio interuenire debet, vt eſt pars aduerſa, Iudex, procurator, Notarius, Aduocatus, &c. Comparatione vero excommunicati vitandi non ſolùm poteſt, ſed tenetur, quia quilibet fidelis tenetur huius communicationem vitare quoad poſſit, ſicuti tradunt aliis relatis Hugolin. *tab. 2. cap. 13. §. 7. num. 5.* Sayrus *lib 2. cap. 7. num. 8.*

4 Modus autem opponendi hanc exceptionem traditus eſt ab Innoc. IV. *in dicto cap. pia de exceptionib. in 6.* nempe vt exprimatur excommunicationis maioris ſpecies, illiuſque Author. Nam cùm hæc exceptio manifeſtiſſimis documentis comprobanda ſit, neceſſariò exit declarari, quæ excommunicatio, & ob quam cauſam contracta ſit. Itémque illius Authorem, an inquam à lege, an à Iudice ordinario, vel delegato promanauerit excommunicatio. Cùm ſæpè ex defectu poteſtatis contingat excommunicationem nullam eſſe. Præterquam quòd delegato incumbit oſtendere iuriſdictionis formam, aliàs eius excommunicatio vim non obtinebit.

5 Exceptio probanda eſt infra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſæ; vt habetur *dicto cap. pia*, Et *ibi* Gloſſa, *verbo octo dierum, de exceptionib. in 6.* In quo numero computantur etiam dies feriales, iuxta *leg. ſiue pars. Cod. de Dilationib. & leg. 1. ff. de feriis.* Et tradit Marian. Socinus *in cap. ſacris num. 443. de ſententia excommunicat.* Etenim cùm hæc dilatio, vt inquit Gloſſa *in dicto cap. Pia*, ſæpè malitiosè opponatur, cedátque in grauamen iudicij, meritò ad breue illud tempus reſtringitur. Neque Iudici permiſſum eſt hoc tempus prorogare. Tum quia eſt à lege ſtatutum, & determinatum. Tum quia cederet in præiudicium illius cui excommunicatio eſt oppoſita, cùm ei omnes expenſæ ſoluendæ ſint, actore infrà illud tempus non probante. Et tradit Ioann. Andreas *dicto capite pia. & in capite ſolet, de ſententia excommun. lib. 6.* Et Marian. Socinus *dicto cap. ſacris. num. 446.* quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. num. 15.* Hoc autem procedit quando opponens nullâ legitimâ cauſâ impeditus eſt, quominus infra illud tempus probare exceptionem poſſet, nam ſi iuſtâ cauſâ impediatur, vti eſſet ſi morbo graui teneretur, actoris malitiâ, vel Iudicis omiſſione retardaretur, poſſet & deberet Iudex tempus probationis prorogare. Sicuti ex Innocent. Archidiacono, Ioann. Andrea, & Philippo Franco *in cap. pia de exceptionib. in 6.* refert Sayrus *dicto cap. 7. numero 15.* quia tempus conceſſum à lege ſubintelligi debet habile, & expeditum pro conſecutione effectus, in quem conceditur.

6 Probatio verò exceptionis apertiſſima eſſe debet, vti decidit *dicto cap. pia.* ibi; *apertiſſimis documentis.* Quare nec vnus teſtis ſufficit, tametſi fama adiuuetur: nam eſto fama ſufficiat, vt infamatus vitetur argum. *cap. illud, de Clerico excommunicat. miniſtrante. Cap. cum deſideres, de ſententia excommunicat.* quia non agitur de graui præiudicio, vt docuit Couarruu. *capite alma mater. 1. part. §. 1. numero 5.* attamen ad effectum repellendi infamatum à iudicio inſufficiens eſt; quia hæc repulſa graue illi præiudicium parat. Eſtque expreſſa repulſi condemnatio, & pœnæ inflictio, quæ abſque lucida probatione iniungi non poteſt, iuxta doctrinam Cyni *in leg. finali, Cod. de Quæſtionibus.* Illa igitur erit ſufficiens probatio, primò ſi fiat per confeſſionem ipſius, cui eſt excommunicatio oppoſita. argum. *leg. vnica. Cod. de confeſſis.* Et *capit. fin.* iuncta Gloſſa *eodem tit.* Secundò duobus teſtibus omni exceptione maioribus, qui præſentes fuerunt ſententiæ in eum latæ. Vti tradit Gloſſa *in dicto capit. pia, verbo documentis de exceptionib. in 6.* & *ibi* Geminian. Ancharran & Francus, Marian. Socin. *ca. ſacris. numero 446. de ſententia excommunicat.* Et *capite de monialibus, num. 3. eodem titul.* Tertiò probatur excommunicatio, ſi ab homine lata ſit inſtrumento authentico ſententiæ. Si à iure inſtrumento authentico factum continente. Vti docet Marian. Socinus *in dicto capite de monialibus. numero 3. de ſententia excommunicat.* Panormit. *in cap. poſt ceſſionem. numero 3.* & *ibi* Felin. *numero 11.* & *17. de probationib.* Hugolin. *tab. 2. capite 15. §. 10. numero 7.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. capite 7. numero 18.* Quartò ſufficiens eſt excommunicationis probatio, ſi probes denunciatum eſſe; nam etſi aliquando fieri poſſit aliquem iniuſtè denunciari; quia tamen id ratò, vel nunquam contingit, ideò probata denunciatione cenſenda eſt probata excommunicatio, ita vt in negantem transferatur onus probationis. Vti colligitur ex *capit. licet de ſententia excommunicat. lib. 6.* vbi Bonifac. VIII. ſtatuit denunciatum in iudialibus, & extraiudicialibus, & legitimis actibus vitari, quouſque probet ſe excommunicatum non eſſe. Et *in Extrauag. Ad euitanda ſcandala*, ex ſola notitia denunciationis cogunrur fideles denunciatum vitare, quin aliam de excommunicatione notitiam haberent; quia præſumi nequit falſitas, & deceptio in his quæ publicè facta ſunt. Atque ita docent Hoſtienſ. & Panormit. *in cap. prudentiam de officio Iudicis delegati.* Ioann. Andr. & Immola *in cap. licet. de ſententia excommunicat. in 6.* Et aliis relatis Sayrus *lib. 2. theſauri, capit. 7. numero 19.* Et licèt aliqui grauiſſimi Doctores, vti Couarruu. *in cap. alma mater 1. part. §. 3. numero 1.* Rebuff. *repit. in capite poſtulaſtis numero 76. de Clerico excommunicat. miniſtr.* & alij relati à Sayro *dicto capite 7. numero 19.* aſſerant hanc denunciationis probationem ſufficere pro exceptione dilatoria, & non pro peremptoria, vtpotè maioris præiudicij. Rectiùs ipſe Sayrus exiſtimat pro qualibet dilatione hanc probationem ſufficientem eſſe. Argum. *dicti capit. licèt.* Et *Extrauag. Ad euitanda.*

Quod ſi opponens excommunicationem in probatione de- 7
fecerit ſoluere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas, iuxta Textum *in capite Pia de exceptionib. lib. 6.* à qua obligatione eximitur, tametſi in ſecunda inſtantia exceptiones probauerit. Vti tradit Ioann. Andreas *in dicto cap. Pia.* At ſi ipſe exceptionem probauerit, econtrariò verò exceptus abſolutionem examinandum eſt, an abſolutio publica ſit, ita vt probabiliter ignorari non poſſit, vel econtrà; ſi abſolutio ignorari probabiliter poteſt, non eſt ad ſolutionem expenſarum condemnandus, ſecùs verò ſi nulla probabilis ignorantia monſtrari poſſit, vt pluribus comprobat Sayrus, *lib. 2. theſauri, capite 7. numero 20.* vbi *numero 21.* aduertit ex *dicto capite pia* durante eadem cauſâ hanc excommunicationis exceptionem opponi non poſſe vltra duas vices, niſi ſuperueniret noua excommunicatio, vel de antiqua euidens, & prompta probatio, ne ob has dilationes lites differantur, & partes laboribus, & expenſis fatigentur.

§. II.

Expenditur sigillatim, & in particulari priuatio communicationis forensis.

1 *Iudex excommunicatus abstinere debet à iudicio. Eius acta valida sunt, si vitandus non sit. Si verò vitandus, plures censent etiam valida esse, dum à partibus non excipitur.*

2 *Contrarium vt probabilius docet communis sententia.*

3 *Excommunicatus vitandus inualidè Iudicis arbitri officium exercet.*

4 *Soluuntur fundamenta* num. 1. *adducta.*

5 *Si Iudex appellationem denunciationi interposuit validè sententiam profert, dum non denunciatur.*

6 *Excommunicatus nequit esse actor in iudicio, & repelli potest, & debet à iudice si denunciatus est.*

7 *Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat.*

8 *Item siue agat ciuiliter, siue criminaliter.*

9 *Deinde esto intendat probare iniustè fuisse excommunicatum. Si tamen supponat validè excommunicatum fuisse.*

10 *Repellendus est ab agendo non verò si se solùm defendat.*

11 *Excommunicatus denunciatus conscius fugæ debitoris potest coram Iudice debitorem conuenire.*

12 *Acta ab excommunicato siue per se, siue per procuratorem dum ab agendo non repellitur valida sunt.*

13 *Aduocatus si toleratus sit validè, & licitè officium exercet, dum non repellitur.*

14 *Si verò excommunicatus sit, repellendus est, eius verò acta dum non repellitur valida sunt.*

15 *Procurator tempore excommunicationis officium procuratoris acceptans grauiter peccat.*

16 *Negant validè institui, validéque acceptari mandatum plures. Sed probabilius est validam esse acceptationem, etsi illicitam.*

17 *Excommunicatus occultus licitè testimonium fert. Secùs excommunicatus vitandus.*

18 *Eius testimonium validum est, tametsi ope exceptionis irritari possit.*

19 *In causa fidei non solùm validè, sed licitè excommunicatus vitandus testis est. Secùs in aliis causis.*

20 *Tabellio si excommunicatus denunciatus non sit poterit ad petitionem aliorum instrumenta, & scripturas conficere, dummodò scriptura ad valorem actus non requiratur.*

21 *Excommunicatus vitandus illicitè scripturas conficit. Et communis sententia eas inualidas reputat.*

22 *Sed verius est validas esse, dum à partibus non excipiuntur.*

23 *Reus etiamsi sit excommunicatus vitandus trahi potest ad iudicium.*

24 *Sic in iudicium adductus potest ad omnia sibi obiecta respondere.*

25 *Negant plures excommunicatum per se comparere in iudicio posse.*

26 *Verius est hoc solùm conuenientissimum esse, non tamen necessarium.*

1 HÆc priuatio sufficienter declarabitur, si discurramus per personas, quæ in iudicio intetuenire possunt.

Inter has personas primum locum obtinet iudex; hic namque si excommunicatum se sentiat, abstinere debet à iudicando, eius tamen acta valida erunt, si vitandus non sit, vti omnes Doctores docent. At si vitandus existat, plures censent valida esse, dum à partibus non excipitur. sic tradit Victoria *de excommunic. num.* 16. *aliàs* 346. Mouentur quia est Textus, ex quo colligi possit hæc annullatio, cùm ferè omnes de Iudice Ecclesiastico loquantur, *Cap. audimus. 24. q. 1. Cap. ad probandum de sententia, & re iudicata. Cap. tanta de excessib. prælator.* quorum decisio ad Iudicem sæcularem extendi non debet, quia pœnæ non sunt extendendæ vltra casum expressum, maximè cùm non est eadem ratio. Alij verò Textus, nempe *cap. decernimus de sentent. excommunicat. in* 6 *cap. exceptionem de exceptionib. & cap. 1. de exceptionib. in* 6. generaliter loquentes solùm dicunt posse, & debere excommunicatum repelli à iudicio. Sed an eius acta ante exceptionem valida sint non deciditur. Item in *cap. excommunicatus de Hæreticis*, postquam credentes, fautores, & defensores hæreticorum excommunicantur additur pro sæcularibus. Quod si per annum non satisfecerit, & Iudex sit, eius sententia nullam obtineat firmitatem. Ergo extra casum insordescentiæ sententia Iudicis excommunicati firmitatem obtinebit.

2 Cæterùm gesta à Iudice sæculari excommunicato vitando nulla esse, etiamsi contra ipsum non excipiatur, docet communis sententia, vt est in Panorm. *cap. ad probandum de sententia, & re iudic. num.* 2. & *in cap. suscitatus de Rescriptis, num.* 12. Innocent. *in cap.* 1. *de exceptionib. lib.* 6. *in fine.* Marian. Socin. *in cap. sacris. num.* 264. & 265. *de sententia excommunicat.* Et aliis relatis Suar. *disp.* 16. *sect.* 1. *num.* 2. Vazq. *de excommun. cap.* 7. *in fine.* Gaspar Hurtado *disp.* 8. *difficult.* 2. Bonac. *disp.* 2. *q.* 21. *pun.* 7. *num.* 1. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 11. *num.* 103. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 14. Et probari potest; quia esto nullus sit Textus, qui expressè gesta à Iudice sæculari excommunicato annullet. At praxi receptum est annullationem factam pro Iudice Ecclesiastico ad Iudicem sæcularem extendi, vti constat ex Doctoribus nuper relatis. Præterea non leuiter colligitur ex *can. Nos sanctorum.* 15. *q.* 6. Pontifex liberat subditos à fidelitate dominorum excommunicatorum, præcipitque ne ipsis obediant, ergo omni iurisdictione priuati existunt, eorúmque præcepta nulla sunt. Deinde in *cap. Præsidentes de Hæreticis in* 6. ob fauorem fidei conceditur excommunicato, vt possit Iudicis officium exercere. Signum ergo est extra hunc casum nihil posse.

Hinc infertur inualidè excommunicatum vitandum Iudi- 3
cis arbitri officium exercere: quia arbiter verè Iudex est, & iurisdictionem exercet, & ad normam iudicij eius arbitrium regulatur. *leg.* 1. *ff. de arbitris*, vt pluribus relatis notauit Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 6. *num.* 22. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *pun.* 7. *n.* 2. Secùs verò dicendum est in arbitratore: hic enim non iurisdictionem exercet, sed compositionem; cùm non procedat secundum iudicij ordinem, sed vt sibi visum fuerit. Atque ita tenet Hugolin. *tab.* 2 *de censur. c.* 11. §. 6. *num.* 3. Sayrus alios referens *d. cap.* 6. *num.* 23. & 24. Bonac. *disput.* 2. *q.* 2. *p.* 7. *num.* 2.

Neque fundamenta contraria obstant. Ad primum constat 4
ex probatione nostræ sententiæ. Ad secundùm ex *cap. excommunicamus* respondeo, ibi excommunicato insordescenti in excommunicatione per annum plures pœnas designari, quibus ab ipso puncto excommunicationis innodatus erat, vti sunt priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ, & exclusio à publicis officiis, inter quas computanda est annullatio sententiæ. Præterquam quòd ibi non videtur loqui Textus de excommunicato denunciato, sed de excommunicato ante denunciationem ob fautoriam hæresis, cuius sententiæ annullantur, si per annum in excommunicatione insorduerit, cùm tamen sententiæ alterius excommunicati ante denunciationem non annullentur.

Monet tamen Auila 2. *part. capit.* 6. *disputat.* 7. *in princip.* ex 5
Panorm. *c. pastoralis.* §. *verum. n.* 15. *de appellat.* si Iudex appellationem denunciationi interposuerit validè sententias proferre, quousque declaretur legitimè fuisse excommunicatum, & denunciatum; quia interim denunciatio suspensa est.

Secundò excommunicatus nequit esse actor in iudicio 6
etiam sæculari, vti definitur *cap. intelleximus.* Et *ibi* Glossa *verbo conuenire de Iudicijs, Cap. exceptionem de exceptionib. Cap. pia eodem tit. in* 6. & tradunt ferè omnes Doctores. Si excommunicatio denunciata non est, etsi repelli possit à parte aduersa, ipsa tamen consentiente ab aliis repelli non debet. At si excommunicatio denunciata sit, & pars excommunicatum non excipit, Iudex ex officio tenetur eum à iudicio repellere iuxta *cap. decernimus. de sententia excommunic.* & *cap. exceptionem de exceptionib.* vt pluribus firmat Sayrus *lib.* 2. *thesauri cap.* 7. *numero* 2. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 7. *num.* 9. Quinimò Iudex sæcularis dissimulans cogi debet ab Ecclesiastico, vt excommunicatum ab agendo repellat: quia penès Iudicem Ecclesiasticum potestas est, ne in iudicio sæculari leges Ecclesiasticæ violentur. Argum. *cap. si celebret. de clerico excommunic. ministr.* & *cap. sacris de iis quæ vi.*

Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat; quia 7
quod per alium facimus, per nos ipsos facere videmur, iuxta regulam iuris. Vnde cùm excommunicatus exclusus sit ab agendo per se, excludi debet ab agendo per procuratorem. Argum. *cap. vlt. de procuratorib. in* 6. & tradit ex communi sententia Marian. Socin. *in dicto cap. sacris. num.* 327. *de sententia excommunicat.* Saytus *lib.* 2. *thesauri cap.* 7. *num.* 4. Suar. *disput.* 16. *sect.* 3. *num.* 4.

Deinde procedit siue agat ciuiliter, siue criminaliter; quia 8
Textus indifferenter loquuntur, vti constat ex *cap. exceptionem de exceptionib. & cap. pia eodem tit. in* 6. & notat Panormit. *in cap. intelleximus. n.* 4. *de iudiciis.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 13. *de exceptionib.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. Hugolin. *de censur. tab.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. Neque obstat, quod propriam iniuriam prosequi intendat, aut solutionem sibi debiti recuperare. Vti tradit Panormit. *in cap. cum inter de exceptionib. num.* 29. & *cap. à nobis eodem tit. n.* 4. Et *ibi* Felinus *n.* 9. Sayrus *lib.* 2. *Thesauri, cap.* 7. *num.* 5. quia meritò ab his commodis priuandus est, qui in excommunicatione persistens censuras Ecclesiæ negligit. Neque refert quod aduersus alium excommunicatum agat; quia alterius excommunicatio, cùm non tollat actoris excommunicationem, neque eius effectum impedire valet, sicuti notauit Glossa, & Innocent. *in cap. à nobis de exceptionib. & ibi* Panorm. *num.* 8. & 9. Felin. *n.* 13. Hugolin. *tab.* 2. *de censur. cap.* 15. §. 4. Sayrus *d. cap.* 7. *num.* 5. qui aliis relatis censet solùm excommunicato denunciato permitti posse accusare hæreti-

hæreticum ob fidei fauorem; eo quòd hæreſis ſit peccatum cedens in graue Reipublicæ præiudicium.

9 Denique procedit, eſto intendat probare iniuſtè fuiſſe excommunicatum; ſi tamen ſupponat validè excommunicatum eſſe nam prius abſoluendus eſt, & poſtmodum eius probationes admittendæ, vti deciditur *cap.cum contingat.de officio delegati.cap.per tuas de ſententia excommunicat.* Et tradit Panormit.& Felin. *ibi* Suar.*diſp.*16.*ſect.* 3.*num.*1. Sayrus, *lib.*2. *cap.*7.*num.*4. Quinimò Gloſſa *in cap.ſolet.* § 2 *verbo actor,& verbo extraiudicium de ſententia excommunicat.in* 6. Et *ibi* Geminian. Philippus Francus, Ancharran. & Stephanus Coſta, quos refert,& ſequitur Sayrus *loc.alleg.* Neque audiendum eſſe prædictum excommunicatum, etſi probare intẽdat excommunicatum non eſſe,eo quòd legitimam appellationem interpoſuerit, vel ſententia contineat intolerabilem errorem:quia dum nullitas excommunicationis cognoſcitur vitandus eſt. Sed rectiùs Gaſpar Hurtado *diſp.*8. *difficult.* 3. & Suar. *ſect.*3. *num.*1. & Bonac.*diſputat.*2.*quæſt.*2. *punct.*7. *numero* 7. admittendum eſſe dicit. Tum quia non conſtat de excommunicatione ob quam vitari debet. Tum quia neganda non eſt defenſio in cauſa excommunicationis. Si enim vt ſtatim dicam, excommunicatus à iudicio non repellitur,ſi non agendo, ſed ſe defendendo procedat, cur repellendus eſt à probatione nullitatis excommunicationis,cùm hæc non actio,ſed defenſio ſit.

10 Dixi *repellendum eſſe ab agendo*: nam ſi ſolùm ſe defendat repelli non poteſt à iudicio. Vt habetur *capit. cum inter. Cap. ſignificarunt. Cap. dilecti filij de exceptionib.* Quippè defenſio iure naturali conceſſa neganda non eſt. Et tradit Suar. *dicta ſect.* 3. Reconuenire verò ſuum actorem in alia cauſa præter eam, de qua agitur nequaquam poteſt, quia id eſſet officium actoris aſſumere,vt in eiſdem Textibus definitur. Vnde ſi excommunicato debitum ſolutum exigitur, vt iterum ſoluat allegare poterit ſe voluiſſe,& probare teſtibus,vel inſtrumentis falsò ſibi debitum poſtulari. Item ſi delictum, ſeu iniuria ab excommunicato illata alio delicto, ſeu iniuria recompenſationem accepit, poterit hanc recompenſationem probare, ſi iniuriatus agat de delicto. Denique ſi actor aliquo impedimento laboret, quo ab agendo repellatur, poteſt reus excommunicatus impedimentum obiicere, & probare, argum. *leg.ſi contendat ff.de fideiuſſorib.* quia (vt rectè inquit Suar.)in his omnibus excommunicatus non agendo, ſed ſe defendendo procedit,quod iure naturali conceſſum eſt.

11 Quinimò addit Couartuu. *lib.*1.*var.reſolut.cap.*13.quem refert, & ſequitur Bonac. *diſp.*2.*de excommunicat.quæſt.* 2. *punct.* 7.*num.*8. excommunicatum denunciatum conſcium fugæ debitoris poſſe coram Iudice debitorem conuenire, vt debito ſecuritatem præſtet, quia in ea petitione, & Iudicis officij imploratione cenſendus eſt non tam agere aduerſus debitorem, quàm ſe ab iniuria debitoris inferenda defendere.

12 Illud pro certo habendum eſt acta ab ipſo excommunicato,ſiue per ſe, ſiue per procuratorem interim dum ab agendo non repellitur, aut ei exceptio excommunicationis opponitur valida eſſe,ſicuti deciditur *cap. pia de exceptionib. in* 6. & pluribus comprobat Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.* 7. *in fine.* Quinimò vt ait Couarruu. *lib.*1.*variar. c.* 19.*num.*5. Et Auila 2.*p.de cenſur.cap.*6.*diſp* 7.*dub.*2. in hoc Hiſpaniæ regno paſſim excommunicatus ad agendum admittitur. Ex quo fit eius acta valida eſſe.

13 Tertio loco ſuccedit Aduocatus,qui ſi excommunicatus ſit etiam toleratus ab aduocando abſtinere debet, ne cum fidelibus communionem habeat. Si tamen à fidelibus inuitetur, neque à Iudice repellatur licite, & validè ſuum officium exercebit ob fidelium fauorem. Sicuti notauit Sthephan. Stephan. Dauila 2.*p.de cenſur.cap.*6.*diſp.*7.*dub.* 3.Gaſpar Hurtado *diſp.* 8.*de excommunicat.difficult.*7.

14 At ſi excommunicatus vitandus ſit omnino repellendus eſt tum à Iudice,tum ab omnibus illis, qui cum ipſo iudicialem communicationem habere poſſunt. Vti colligitur ex *cap. decernimus.* Et *ibi* Gloſſa, *verbo patrocinando de ſententia excommunicat.* Et tradit Henriq.*lib.*13.*cap.*7.*num.*4. Hugolin.*tab* 2. *cap.* 18.Sayrus *lib.*2.*de excommunicat.cap.*7.*num.* 5. Auila Gaſpar Hurtado *ſuprà.* Acta verò ab hoc aduocato dum non repellitur,vel excipitur, valent, quia nullibi inueniuntur irrita, ideóque ſtipendium ſibi datum pro labore interim dum non excipitur retinere licitè poteſt,vt benè notauit Gaſpar Hurtado *difficultat.*7. Auila *dubit.* 3. Petr. Nauarra *lib.* 2. *de reſtit. numero* 237. *in* 2. *edit.* Cominch. *diſputat.* 14. *dubit.* 11. *concluſ.*2.

15 Quartò. Procurator, ſi tempore excommunicationis officium acceptet peccat grauiter, quia eſt communicatio politica,& in officio publico,à qua per excommunicationem excluſus eſt.

16 Sed an validè inſtituatur, validéque mandatum acceptet? difficultate non caret. Nam Panormit.*in cap.poſt ceſſionem numero* 10.*& ſeqq. de probationib.* Decius *ibi*, *num.* 20. Marian. Socin. *cap. ſacris numero* 415.*de ſententia excommunicat.* Hugolin. *tab.* 2.*de cenſur.cap.*19.§.3. Sayrus *lib.*2.*de excommunicat.cap.*8.*num.* 8.*numero* 7 *& ſeqq.*negant,ducti ex *dicto cap. poſt ceſſionem*, vbi Innocent. III. repellit procuratorem à iudicio; eo quòd tempore excommunicationis inſtitutus fuit. Deinde conſtitutio procuratoris eſt conſtitutio officij publici, vt conſtat ex *leg.*1. *ff.de Procuratorib.* Sed excommunicatio omni iudicio, & authoritate publicâ priuat,ergo. Nihilominus verius cenſeo validam eſſe, etſi illicitam procuratoris inſtitutionem, & acceptionem tempore excommunicationis factam; quia nullibi reperitur irrita, & annullatio actus introducenda non eſt abſque manifeſto Textu. Neque Textus in *cap.Poſt ceſſionem* id probat. Nam verba illa Pontificis, *ipſum tanquam procuratorem non duximus admittendum*, non denotant officium procuratoris non valuiſſe validè exercere, dum non excipiebatur, ſed denotant debere repelli; eo quòd officium procuratoris tempore excommunicationis aſſumpſerit. Sicuti docet Suar. *diſp.*16.*de cenſur.ſect.*7.*num.*8. Et colligitur ex Coninch. *diſputat.*14. *dubitat.*11. *concluſ.* 2. *numero* 10.

Quintò teſtis ſi excommunicatus occultus ſit licitè teſtificari poterit, quia actus teſtificandi ex natura rei in fauorem alterius ordinatur. At per Extrauag. *Ad euitanda ſcandala* excommunicatis occultis permittitur communicatio cum fidelibus in eorum fauorem cedens. Sicuti docuit Bonac. *diſput.* 2. *de cenſur.quæſt.* 2 *punct.*7.*num.*12. Poterit tamen ludex eius teſtificationem in excommunicatione factam non admittere, vel pars exceptionem excommunicationis opponere, quâ poſitâ teſtimonium nullum erit; quia vt ſæpè dictum eſt fideles non aſtringuntur cum excommunicato tolerato communicare, etſi poſſint. Sic aliis relatis notauit Auila 2. *part. de cenſur.cap.* 6.*diſp.*7.*dub.*4. Si verò excommunicatus vitandus ſit, nequaquam poterit licitè teſtimonium ferre, *cap. veniens* 2.*de Teſtibus. Cap. decernimus, de ſententia excommunicat. in* 6. Non videtur autem culpam venialem excedere;quia actus teſtificandi non procedit à poteſtate publica, ſed priuata. 17

Sed an validum ſit eius teſtimonium dum à parte non excipitur? non conueniunt Doctores. Nam Marian. Socin. *in cap.ſacris num.*405. *de ſententia excommunicat.*Vazq.*de excommunicat.dub.*5.Gaſpar Hurtado, *diſp.*8.*difficult.*6. negant validum eſſe, eo quòd prædicto teſtimonio non ſit fides neceſſariò adhibenda iuxta Textum in *cap.nullus* 3.*quæſt.*4. in quo teſtimonij valor videtur conſiſtere. Sed rectiùs affirmarunt validum eſſe,tametſi ope exceptionis irritari poſſit, dum ſententia lata non fuerit, Hugolin. *tab.*2.*de cenſuris cap.*17.§.1. Sayrus *lib.*1. *de excommunicat.cap.*8.*num.*1.*& ſeqq.* Coninch. *diſp.*14.*dub.*11.*concluſ.*2.*num.*110. Suar. *diſp.*16.*ſect.*6. *num.*6. Bonac.*diſputat.*2.*de cenſur.quæſt.*2.*pun.*7. *num.*12. & colligitur apertè ex *cap.*1 *de exceptionib.in* 6. & *ex cap.excommunicamus.* §.*credentes de Hæreticis*, vbi teſtimonium excommunicati ob hæreſis fautoriam nullum declaratur, tacitè innuens ob aliam cauſam valere. Etenim vt *ſuperiùs* diximus actus annullatio aſſerenda non eſt abſque manifeſto Textu,& ratione: nullibi autem inuenitur teſtimonium excommunicati irritum. Ergo. Quod autem prædicto teſtimonio non ſit neceſſariò fides adhibenda, ſed poſſit ope exceptionis elidi, id ſolùm probat eius valorem non eſſe firmum, non tamen conuincit validum non eſſe,dum non excipitur, interim namque fides ei eſt adhibenda. 18

Illud eſt certum in cauſa fidei non ſolùm validè, ſed licitè excommunicatum vidandum teſtem eſſe,vt habetur *cap.in fidei fauorem de Hereticis in* 6. Et notant *ibi* Doctores, Geminian.Ancharran.Francus in *cap.decernimus de ſententia excommunicat.* Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*8. *numero* 1. Suar. Auila.Coninch.Gaſpar Hurtado,Bonac.*locis citatis.* Quinimò aliis vt Bonacinæ *dicto punct.* 7.*numero* 12. placet in cauſa matrimoniali licitè excommunicatum vitandum admitti in teſtem poſſe; quia cauſa matrimonialis eſt cauſa validè fauorabilis, Argum. *capit. fin. de ſentent. & re iudicata.* Sed rectiùs cæteri Doctores ſolùm in cauſa fidei concedunt excommunicato vitando,vt ſe in teſtem actorem, & accuſatorem ingerere poſſit; quia ſolum in cauſa fidei, vtpotè grauiſſima id expreſſum inuenitur, & cùm ſit exceptio à genera i regula, non debet ad alios caſus extendi, præcipuè cùm ratio longè diuerſa ſit. Neque obſtat cauſam matrimonialem eſſe fauorabilem; quia non eſt æquè fauorabilis, ac cauſa fidei. Et caſu quo æquè fauorabilis eſſet,id ſolùm probat debere huiuſmodi cauſæ eundem fauorem concedi,qui cauſæ fidei conceſſus eſt, non tamen probat quod de facto conceſſus ſit. Adde ſi in cauſa matrimoniali permittendum eſſet excommunicato,vt ſe in teſtem, & actorem ingerat; quia eſt cauſa fauorabilis, potiori ratione id permitti debet in cauſa pupilli, viduæ,Eccleſiæ,& ſimilium,quod nullatenus à Doctoribus conceditur. 19

Sextò, Tabellio ſi excommunicatus denunciatus non ſit poterit ad petitionem aliorum inſtrumenta, & ſcripturas ſui officij conficere, non ſolùm validè, ſed licitè, vti docuit Suar.Ægid.Auila, & alij ſtatim referendi. Quod intelligendum 20

dum est de scriptura, quæ non ad valorem actus, & obligationem inducendam necessaria est, sed solùm ad illius probationem. Nam scriptura quæ ad valorem actus requiritur, vt in testamento contingit, in sententia definitiua Iudicis, & similibus, si facta sit ab excommunicato etiam tolerato valorem non habet, qualem ipse actus requirit. Quippè actus ille testamentum, & sententia firmitatem, & perpetuitatem expostulat irrefragabiliter, hanc tamen habere nequit ab excõmunicato confectus, cùm possit eo ipso excipi tanquam nullius fidei, vt benè aduertit Coninch. *disp. 14. dub. 11. n. 113.*

21 Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 6. par. 2. cap. 2. n. 15.*

Si verò sit excommunicatus vitandus illicita erit scripturarum confectio; quia est quædam cum fidelibus communicatio, & grauis ex suo genere, eo quòd sit ratione publici officij, & numeris, vt notauit Bonac. *disp. 2. quæst. punct. 7. numero 4. vers. dixi.* Sed an sit inualida, non est certum. Communis sententia Canonistarum affirmat, quos refert, & sequitur Henriq. *libro 13. de excommunicat. capite 9.* Auila 2. *part. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 5.* Gaspar. Hurtado *disp. 3. de excommunicat. difficult. 5.* Mouentur ex *capite nullus. 2. quæst. 3.* ibi, *Nullus anathematizatorum suscipiatur, neque à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur: at si valida essent eorum scriptura deberet eis fides adhiberi, quia in nullo alio firmitas earum consistit, ergo.* Verùm hic Textus non conuincit. Fateor namque anathematizatis non esse credendum ex necessitate, cùm eorum testimonium oppositio anathemate elidi possit; at dum non opponitur validum est, & fides ei adhibetur, & sententia ob illius causam lata valorem continet, vt rectè aduertit Coninch. *disputatio. 14. dub. 11. conclus. 3. num. 111.*

21 Quapropter dicendum est prædictas scripturas validas esse, fidémque facere, dum à partibus non excipiuntur; quia nullibi inueniuntur irritæ. Sicuti docet Suar. *disp. 16. de censur. sect. 5 num. 5.* Coninch. *dicta disp. 14. dub. 11. concl. 2. & 3.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 5. numero 8. & punct. 7. numero 4.* In foro autem externo neque debent admitti, sed tanquam nullius fidei repelli, vti notatunt Coninch. & Suar. *locis citatis.* Verùm si ex consensu patrium scriptura ab excommunicato conficiatur, distinguendum est, si partes conscíæ fuerunt excommunicationis, nullus eorum poterit spectato conscientiæ foro excommunicationis exceptionem opponere, vt scripturam infirmet; quia prædicto consensu videntur iuri exceptionis cessisse, & scripturæ firmam fidem adhibuisse. At si excommunicatio ignota esset, optimè posset quilibet exceptionem excommunicationis opponere, & fidem scripturæ elidere, vt benè aduertit Suar. *dicta sect. 5. à n. 5.*

23 Septimò, & vltimò intercedit in iudicio reus, qui esto excommunicatus vitandus sit, trahi potest ad iudicium, vti deciditur *in capite intelleximus. de Iudiciis.* Ne vt *ibidem* dicitur, commodum ex sua excommunicatione reportet. Neque opus est, vt priùs ab excommunicatione absoluatur, aut faciat quantum in se est pro absolutione obtinenda, quia iura permittentia excommunicatum trahi vt reum ad iudicium, supponunt persistentem in excommunicatione trahi posse.

Notanter vsus sum verbo *trahi*, quod necessitatem indicat, neque enim excommunicatus etiam vt reus comparere in iudicio permittitur, si non ex necessitate, sed ex voluntate compareat; quia cùm ex voluntate comparet pro suo, vel communi commodo comparere censetur, iuxta Textum *in capite veniens. 2. de Testibus.* Et *Authent. si omnes, Cod. si minor ab hæreditate se abstineat.* Et pluribus exornat Sayrus *libro 2. de excommunicat. cap. 9. num. 11. & seqq.* Suar. *disp. 16. sect. 4. num. vlt.* Quod commodum nullatenus iura præstare excommunicato intendunt. Ideóque in *dicto cap. intelleximus de iudiciis*, dicitur obligatum esse in iudicio comparere, ne commodum ab excommunicatione reportet. Supponit ergo Textus excommunicati interessentiam in iudicio non fore illi commodam, sed incommodam.

24 Posità autem hac in iudicio præsentiâ potest excommunicatus ad omnia sibi obiecta respondere, testes & instrumenta in sui defensionem producere, Iudicem, Aduocatum, Scribam, & Procuratorem eligere. Quinimò poterit exceptionibus dilatoriis vti. Tum aduersus Iudicem eum recusando, vel eius iurisdictionem declinando. Tum aduersus actorem obiiciendo ei excommunicationem, si fortè in ea sit, vel quodcunque aliud impedimentum, quo à iudicio repelli possit. Tum aduersus procuratorem, si de legitimo mandato non constet. Tum aduersus testes, quod non debeat eis fides adhiberi. Denique vti potest quacunque exceptione, quæ ad sui defensionem dirigatur. Vnde si sentiat se sententia grauari, poterit appellationem interponere, quæ admittenda est, ac si excommunicatus non esset, ex Textu *in cap. cum inter de exceptionib.* Et *capite significauit, eodem tit.* Nam appellatio est quædam iuris defensio ad grauamen remouendum. *Capite suggestum de appellationib.* Atqui excommunicato omnis defensio permissa est, vtpotè quæ à iure naturali est introducta. Et colligitur *ex capite dilecti filij. Cap. dilecta. Capite significauit. De exceptionib.* Et *ibi* Doctores. Ergo permissæ sunt prædictæ exceptiones, & appellationes. Atque ita docent Glossa *in cap. intelleximus de iudiciis.* Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 11. §. 1. & c. 16. §. 2. 3. & 4.* Sayrus *lib. 2. thesauri casuum, cap. 8. à n. 13.* & alij passim.

Sed an excommunicatus per se comparere in iudicio pos- 25
sit? Non conueniunt Doctores. Nam Decius *in capite intelleximus de iudiciis. numero 7.* Et *ibi* Felin. *numero 3.* Syluest. *verbo Excommunicatio 3. num. 1. effectu 12.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 16. §. 8. num. 1.* Auila 2. *part. cap. 6. disp. 7. dub. 2.* Gaspar Hurtado *disp. 8. de excommun. difficult. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 1. num 15. in fine*, negant posse per se comparere, sed necessariò obligatum esse procuratorem eligere, & medio illo respondere, nisi forte ita pauper sit, vt non possit procuratori stipendia subministrare, vel eo in loco non reperiatur procurator idoneus. Quia in *cap. intelleximus de iudiciis* expressè deciditur excommunicatum posse in iudicio conueniri, & debere per alium respondere. Verbum enim *debere* necessitatem importat, & æquè tum responsionem, tum modum respondendi respicit, at excommunicatus si conuenitur, ex necessitate respondet. Ergo etiam ex necessitate respondere debet per alium.

Cæterùm etsi hoc conuenientissimum sit, vt excommuni- 26
cationis effectus rectiùs obseruetur, & minima quoad fieri possit communicatio cum excommunicato habeatur, non tamen est necessarium, sed potest excommunicatus per seipsum in iudicio comparere: vti tradit Glossa *in dicto capite intelleximus, verbo conueniri.* Et *ibi* Innocent. Hostiens. Panormit. quos refert, & sequitur Sayrus *lib. 2. de excommunicat cap. 8. in fine.* Suar. *disp. 16. sect. 4. num. 6.* Coninch. *disp. 14. dub. 11. in fine.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 7. num. 8.* Filliucius *tract. 12. cap. 7. quæst. 5. num. 18.* Mouet, quia in *c. dilecti filij, & cap. vlt. de exceptionib.* permittitur absolutè excommunicato respondere in iudicio. Non igitur hæc permissio credi debet restricta ex *capite intelleximus*, maximè cùm iure naturali concessa sit cuilibet propria defensio. Ergo quoties excommunicatus censet se melius posse per se ipsum defendere, quàm procuratore interposito illi concedendum est. Adde si excommunicatus non posset per seipsum comparere, quoties medio procuratore præstare posset, neque Iudex posset eum admittere, quin priùs probetur procuratoris impossibilitas; at inde lites dilatarentur, & excommunicatus his dilationibus commodum reportabit. Non igitur præsumendum est id esse à iure statutum. Nam licèt Textus *in capite intelleximus* decidat, debere excommunicatum, & verbum *debet* responsionem, & modum afficiat; diuersimodè tamen, nam responsionem ex necessitate, modum ex conuenientia. Quod colligo tum ex rationibus nuper dictis. Tum quia Pontifex solùm interrogatus fuit, an excommunicatus in iudicio conuentus obligatus esset respondere: Cui interrogationi respondit, debere: & licèt huic responsioni modum addidetit, vt ea responsio per alium fiat, id non ex necessitate, sed ex conuenientia dictum est; vt praxis, & vsus comprobat.

PVNCTVM XV.

De decimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscunque vsus officij publici.

1 *Etsi aliquibus placeat excommunicatum illicitè, & inualidè officium Tutoris, Curatoris, &c. exercere: Verius est oppositum.*

2 *Assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati matrimonium contrahentibus, valida est.*

3 *Licentiam concessam à Parocho alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, etsi aliqui censeant illicitam, & inualidam esse ab excommunicato vitando, verius est valere.*

4 *Admissio, seu receptio professionis Religiosæ facta ab excommunicato etiam vitando, valida est.*

ALiquibus videtur excommunicatum non solùm illicitè, 1
sed inualidè officium Tutoris, Curatoris, Hospitalarij, & similium exercere; quia hæc officia etsi iurisdictionem non habeant authoritate publica constituuntur. §. *Nam & tutelam instit. de excusationibus tutorum.* At excommunicatus excluſus est ab omni vsu officij publici, vtpotè quia à communione fidelium est separatus. Ergo, &c. Sic relato Hugolino *tab. 2. de censur. cap. 14.* docet Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. n. 2.* Sed rectiùs contrarium docuit Suar. *disp. 16. sect. 8. per tot.* Nam esto Tutor, Curator, Hospitalarius authoritate publicâ constituantur, non tamen in vtilitatem publicâ, sed priuatam. Quæ autem in priuatam vtilitatem constituuntur etsi authoritate publicâ, irrita non sunt, nisi excipiantur;

aliàs acta à Procuratore, Actore, Aduocato, & ſimilibus irrita eſſent contra ſupradicta, cùm horum officia authoritate publicâ ſint conſtituta.

2 Secundò aſſiſtentia Parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida eſt, quia hæc aſſiſtentia etſi authoritate publicâ præſtetur non eſt actus iuriſdictionis, cùm ſufficienter præſtetur ab inuito, quod alienum eſt à iuriſdictionis vſu, ſed eſt executio cuiuſdam conditionis à Concilio Trident. requiſitæ pro matrimonij valore, quæ cùm nullibi annulletur facta ab excommunicato vitando, valida cenſeri debet: vt benè Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 21.* Henriq. *lib. 11. cap. 3.* Rebell. *lib. 2. de obligat. iuſtit. quæſt. 9. num. 9.* Bonac. *de matr. quæſt. 2. pun. 8. numero 21. & de cenſur. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 5. num. 1.* Gaſpar Hurtado, *diſp. 7. difficult. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13. in fine.* Conich. *diſp. 27. dub. 2. concl. 7.* Neque obſtat excommunicatum vitandum teſtem eſſe non poſſe: quia Parochus matrimonio aſſiſtens non eſt teſtis deponens, ſed inſpiciens. Inſpicere autem matrimonium, illique præſentem eſſe, vt poſtmodum teſtificari poſſit, validè poteſt ab excommunicato vitando præſtari. Adde teſtificationem excommunicati dum non excipitur validam eſſe, vt *ſuperiùs* diximus.

4 Tertiò: licentia conceſſa à Parocho excommunicato alteri Sacerdoti ad aſſiſtendum matrimonio illicita eſt, niſi grauis neceſſitas vrgeat; quia eſt quædam communicatio cum fidelibus, & de ſe grauis. Sed an valida ſit? Dubium eſt. Conueniunt Doctores validam eſſe, ſi ab excommunicato tolerato præſtetur; quia dum toleratur officium Parochi, & iuriſdictionem retinet. At ſi ab excommunicato vitando concedatur, negat Coninch. *diſputat. 27. de matrim. dub. 2. num. 25.* Auila *2. punct. de cenſur. cap. 6. diſp. 3. dub. 1. concl. 4. & 5.* validam eſſe conceſſionem; eo quòd hæc licentia ſit actus iuriſdictionis, quâ excommunicatus priuatus eſt. Quippe nullus poteſt alteri licentiam, & facultatem aliquid faciendi concedere, niſi iuriſdictionem, vel dominium habeat, vel facultatis conceſſæ, vel perſonæ cui conceditur. Præterea mediâ hac facultate Sacerdos qualificatur, vt matrimonio validè aſſiſtat. Eſt igitur hæc facultatis conceſſio iuriſdictionis actus. Rectiùs oppoſitum cenſet Sanch. *d. diſp. 21.* Filliuc. *tract. 10. cap. 6. num. 204.* Bonac *de matrim. quæſt. 2. pun. 8. num. 22. & de cenſur. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 5. num. 1.* Gaſpar Hurtado *diſp. 7. de excommun. difficult. 2.* Quia conceſſio huius facultatis non eſt actus iuriſdictionis, ſed dominij, ſicuti eſt quælibet procuratoris conſtitutio: cùm Parochus nihil aliud faciat concedens hanc licentiam, quàm poteſtatem aſſiſtendi, quam habet, in alterum ſubrogare. At hæc poteſtas reſidens in Parocho non eſt iuriſdictio, ergo neque illius in alterum ſubrogatio. Adde quod Sacerdos à Parocho deſignatus potens ſit matrimonio aſſiſtere, & ex eius præſentia matrimonium ſubſiſtat, non tam procedit à Parocho deſignante, quàm à Concilio Tridentino concedente eam facultatem Sacerdoti, quem Parochus deſignauerit, ſicuti ipſe Parochus ex Tridentino habet eſſe inſpectorem qualificatum, cuius præſentia valorem matrimonio præſtat. Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum.

4 Quartò admiſſio, ſeu receptio profeſſionis Religioſæ facta à Prælato excommunicato etiam vitando valida eſt, vti docet Sanch. *lib. 5. in Decalog. capite 4. numero 78.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 13. in fine.* Nam hæc admiſſio non eſt iuriſdictionis propriæ, ſed cuiuſdam ſuperioritatis vſus competens Prælato ratione ſui officij: aliàs fœmina, & laicus, qui iuriſdictionis Eccleſiaſticæ incapaces ſunt profeſſionem admittere non poſſent. Ob eandem rationem valida eſt commiſſio admittendi profeſſionem facta à Prælato excommunicato; quia ea commiſſio non eſt iuriſdictionis, ſed poteſtatis cuiuſdam conceſſio admittendi obligationem, quam profeſſus Religioni facit, obligandique Religionem ipſi profeſſo ſicuti cùm Prælatus alicui concedit facultatem admittendi contractum quo contrahens Religioni obligetur, & Religio contrahenti, non exercet propriè iuriſdictionem, ſed ſuperioritatem.

PVNCTVM XVI.

De vndecimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio cuiuſcunque ciuilis obligationis, & contractus

1 *Excommunicato interdictum eſt quemlibet cum fidelibus contractum inire.*

2 *Plures cenſent prædictos contractus inualidos eſſe in fauorem excommunicati, validos tamen in fauorem aliorum contrahentium.*

3 *Verius tam ex parte excommunicati, quàm ex parte aliorum validos eſſe.*

4 *Aliqui limitant, vt prædicta doctrina procedat in contractibus nomine proprio celebratis. Secùs authoritate publicâ. Sed non approbatur.*

5 *Validum eſt contractum matrimonium ab excommunicato celebratum.*

6 *Validum quoque eſt teſtamentum etiam ab excommunicato vitando confectum.*

7 *Excommunicatus vitandus hæres inſtitui poteſt.*

8 *Ab hac doctrina excipiuntur aliquot caſus.*

CVm excommunicato interdicta ſit quælibet cum fidelibus communicatio, vt conſtat ex *toto titul. de ſententia excommunicat.* & ex pluribus Textibus relatis *11. q. 3.* manifeſtum eſt ei interdictum eſſe quemlibet cum fidelibus contractum inire; ſiquidem contrahendo communione hominum vtitur. Argum. *leg. 1. §. conuentionis ff. de Pactis.* 1

Sed an contractus ab excommunicato initi firmitatem habeant, indicántque obligationem tam ex parte excommunicati, quam aliorum quibuſcum celebrantur? non ita conſtat: Nam Hoſtienſis, *in cap. veritatis de Dolo, & contumacia. & c. ſi verò de ſententia excommunicat.* Cardinal. *in cap. pia de exceptionib. lib. 6. & in cap. quanquam de Vſuris. lib. 6.* Archidiacon. *in cap. 1. de iure patronat. lib. 6.* & alij relati à Mariano Socino *in c. ſacris n. 458. de ſententia excommunica.* cenſent validos eſſe contractus in fauorem aliorum contrahentium non excommunicatorum, ſecùs verò in fauorem excommunicati. Nam cùm excommunicatus contrahens ſit legum interdicentium communicationem tranſgreſſor, æquum non eſt, vt legibus ipſis ſubueniatur. Quod enim contra ius fit, pro infecto haberi debet. Regula *quæ contra ius ff. de Regulis iuris.* Et confirmatur, excommunicatus petens in iudicio executionem contractus in excommunicatione initi non auditur, ſed repellitur, *Cap. pia de exceptionib. in 6.* Alij verò aduerſus excommunicatum agere poſſunt. Signum ergo eſt contractum in excommunicati fauorem non tenere; benè tamen in aliorum commodum. 2

Cæterùm omnino tenendum eſt contractum initum ab excommunicato etiam vitando validum, & firmum eſſe, obligarique ex illo excommunicatum quibuſcum contrahit, & contrahentes ipſi excommunicato; vti ex communi ſententia tradit Panormit. *in cap. ad probandum n. 8. de ſententia, & re iudic.* Et *ibi* Felin. Rebuff. *in cap. poſtulaſtis num. 15. de Clerico excommunic. miniſtr.* Couarruu. *in cap. alma mater 1. p. §. 1. num. 9.* Hugolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 20. §. 1.* Saytus *lib. 2. de excommunicat. capit. 9. num. 11.* Vazq. *de excommunicat. dub. 8.* Coninch. *diſputat. 14. dub. 12. num. 119.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommunicat. difficult. 1. numero 5.* & alij apud ipſos. Colligitur ex *cap. cum illorum de ſententia excommunicat. Cap. ſignificaſti. De eo qui duxit in matrimonium. Cap. inter dilecta de Donationib. Capit. vltimar. de pœnis in 6.* Ratio eſt manifeſta; quia annullatio, irritatióque contractus, vtpotè odioſa inducenda non eſt abſque manifeſto Textu, & ratione. At nullus eſt Textus, ex quo hæc irritatio colligi poſſit. Nam eſto legibus Eccleſiaſticis interdicantur contractus cum excommunicato, non tamen irritantur. Non enim quidquid contra legem fit pro infecto habendum eſt, aliàs contractus non ſolùm in fauorem excommunicati; ſed etiam in fauorem aliorum non excommunicatorum irritus eſſet; ſiquidem ipſis etiam non excommunicatis interdicta eſt cum excommunicato vitando communio. Regula *quæ contra ius fiunt &c.* intelligenda eſt de iis quæ fiunt contrà ius irritans, & annullans, ſecus verò de his quæ fiunt contra ius tantùm prohibens. Minùs probat hanc contractus irritationem, quod excommunicatus petens executionem contractus in excommunicatione initi repellatur; quia non repellitur eo quòd in excommunicatione fuerit celebratus, ſed ex eo quòd ipſe excommunicatus ſit; ſiquidem ab excommunicatione abſolutus agere in iudicio poterit pro obligatione ſibi excommunicato facta. Argum. *cap. felicis* verſ. *cum autem de Pœnis, lib. 6.* Et notauit Felin. *in cap. ſi verò colum. 2. de ſententia excommunicat.* Ioann. de Selua *tract. de benefic. 3. p. quæſt. 4.* quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 2. de excomm. c. 9. n. 17.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. difficult. 1. num. 5.* 3

Hinc fit validam eſſe venditionem, emptionem, locationem ab excommunicato factam, vti colligitur ex *cap. ſi verò de ſententia excommunicat. & capit. quoniam multos 11. quæſt. 3.* Item validam eſſe donationem tum ab excommunicato, tum ipſi excommunicato factam, *cap. inter dilectos, de donationib.* ſicuti aduertit Sayrus, Coninch. Vazq. Hurtado *ſuprà.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. p. 5. num. 2.*

Limitat prædictam doctrinam Sayrus *dicto cap. 9. num. 13.* vt procedat in contractibus priuatim, & nomine proprio celebratis; ſecùs verò in iis, qui authoritate publicâ, & ratione publici officij celebrantur, vti ſunt contractus alienationis, & venditionis facti à Prælato excommunicato, & tutore, & Curatore & ſimilibus circa res pupilli, & minoris. Sed rectiùs Sanch. *lib. 5. in Decal. cap. 4. num. 78.* Suar. *diſp. 16. de cenſur. ſect. 8.* cenſent prædictos contractus validos eſſe ob rationem ſæpè dictam, quia nullibi irritantur, & irritatio abſque firmo fundamento inducenda non eſt, conſtátque ex his quæ *punct. præced.* tradidimus. 4

De

5 De duplici contractu est nonnulla difficultas; An ab excommunicato vitando inito validus sit, nempe de matrimonio, & testamento? Nam matrimonium celebratum ab excommunicato vitando inualidum esse nonnulli affirmant; ducti eâ ratione, quia matrimonium est contractus, quo conjuges se obligant ad mutuam communicationem: at excommunicatus nequit se obligare ad communicandum cum aliis, cùm omnis communicatio sit illi interdicta. Ergo. Cæterùm omnino tenendum est validè excommunicatum inire matrimonium. Nam esto potuerit Ecclesia irritare matrimonium excommunicati, nullibi tamen reperitur factum. Quinimò firmum esse indicat *cap. significasti De eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium.* Et tradit Felin. *Rub. de sponsalib. tit. 8. in 12. priuileg.* Couarruu. *in cap. alma mater 1. p. §. 1. num. 9.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 20. §. 1. circa medium.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 9. num. 15.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. pun. 5. num. 1.* & alij passim. Etenim excommunicati contrahentes matrimonium obligari possunt ad mutuam cohabitationem absolutè, quòd sufficit, vt matrimonium subsistat, tametsi non obligentur ex suppositione, quod excommunicati existant. Præterquam quòd excommunicatio non impedit coniugalem conuictum, vtpotè à natura concessum, & maximè necessarium. Quapropter etsi excommunicati contrahendo peccent, contractus tamen validus, & firmus est.

6 De testamento plures Doctores relati à Sayro *lib. 2. de excommunicat. cap. 9. num. 1.* censent inualidum esse ab excommunicato vitando confectum, sed certè absque vllo fundamento, cùm nullibi habeatur irritum. Ex eo autem quòd illicite conficiat vocando testes, & cum Notario communicando, inferri nequit irritum esse; sicuti non est irritus quilibet alius contractus illicitè celebratus. Præterea omnibus permissum est, testamentum conficere, nisi aliquâ lege expressâ prohibeantur. Vti habetur *§. fin. instit. quibus non est permissum facere testamentum. Leg. si quæramus ff. de testamentis. Leg. 1. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* At excommunicato non est generaliter interdicta testamenti confectio Ergo. Atque ita docent Panormit. *in cap. ad propandum n. 9. de sententia, & re iudicata.* Et *ibi* Felin. *col. 2.* Couarru. *in Rub. de testament. num. 28.* Hugolin. *de censur. tab. 2. cap. 21.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 9. n. 2.* Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 6.* Coninch. *disp. 14. dub. 13. in fine.* Paul. Laym. *lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 2. n. 17.*

7 Hinc à fortiori constat excommunicatum vitandum hæredem instituì posse. Minus enim requiritur ad capiendum ex testamento; quàm ad testamentum conficiendum, cùm plurimi incapaces sint testandi, non tamen vt hæredes instituantur, vt constat ex *toto tit. instit. quibus non est permissum facere testamentum.* Et *leg. si quæramus, iuncta Glossa ff. de Testament.* Et tradit Bald. *leg. 1. num. 17. Cod. de hæredib. instituend.* Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 21. §. 1.* Sayrus aliis relatis *lib. 2. de excommunicat. cap. 9. n. 9.* Stephan. Dauila, & Coninch. *loc. cit.*

8 Ab hac regula excipiendi sunt aliqui casus in quibus testamenti factio, tam actiua, quàm passiua criminosis interdicitur. Primò interdicitur hæreticis, hæreticorúmque fautoribus. *Cap. excommunicamus. §. credentes de Hæreticis. Leg. credentes. & leg. Manichæos, Cod. de Hæreticis.* Secundo percutientibus, insequentibúsve Cardinalem, *Cap. felicis de pœnis lib. 6.* Tertiò interdicitur testamenti factio reis læsæ maiestatis. *Leg. quisquis Cod. ad leg. Iuliam maiest. §. fin. & antepenult. in authent. de priuileg. dot. hæretic. mulier non potest.* Quartò vsurariis manifestis, nisi cautionem præstent iuxta Textum *in c. quanquam de Vsuris lib. 6.* Ex quibus colligitur extra hos casus testamenti factionem quibusuis criminosis, & excommunicatis permissam esse.

Punctum XVII.

De duodecimo effectu excommunicationis, qui est priuatio politicæ communicationis.

1 *Excommunicatus priuatus est communione ciuili, & politica fidelium.*
2 *Nomine* oris *quid intelligatur.*
3 *Quid nomine* orare.
4 *Quid nomine* vale.
5 *Quid nomine* communionis & mensæ.

1 COnueniunt omnes Doctores excommunicatum priuatum esse communione ciuili, & politica fidelium, siue per modum commercij, siue societatis, siue conuersationis, vt constat ex *cap. sicut Apostoli. & cap. excommunicatos 11. qu. 3. Cap. ad mensam. Cap. si quis laicus 24. quæst. 1. & cap. illud de Clerico excommun. minist. Cap. nuper. Cap. si aliquando. Cap. penult. de sententia excommunicat.* & aliis Textibus, quos congerit Nauarr. *cap. 27. num. 17.* Couarruu. *cap. alma 1. p. §. 1.* Suar. *disputat. 15. sect. 1.* Actiones verò huius ciuilis, & politicæ communicationis hoc versu Doctores frequenter comprehendunt.

Os, orare, vale, communio, mensa negetur.

2 Nomine *Oris* intelligitur osculum pacis, & inde Doctores extendunt ad complexus, ad munerum missionem, & receptionem, & generaliter ad quodlibet beneuolentiæ signum, vt videre est in Hugolino *de censur. tab. 2. capit. 23. §. 1.* Henriq. *lib. 13. cap. 7.* Sayr. *lib. 2. de excommunicat. cap. 13. num. 2.* Sed specialiter nomine *oris* intelligitur prohibita locutio cum excommunicato, siue palam, siue secretò. *Cap. cum excommunicato 11. quæst. 4.* Quod adeò Doctores Hugolin. *dicto cap. 23. §. 1. num. 23.* Cajet. *verbo commercio, seu participatio.* Syluest. *verbo Excommunicatio 5. num. 2.* exaggerant, vt affirment excommunicato salutanti non esse ei respondendum. Sed rectiùs Sayrus *dicto cap. 13. num. 2.* censet responderi posse, *te Deus illuminet*: hæc enim non est tam locutio cum excommunicato, quàm cum Deo, ad quem illa petitio dirigitur. At cùm locutio non solùm verbis, sed litteris, & scripto fiat. *Cap. vbi periculum, §. de Electione in 6.* prohibita est quælibet litterarum missio, & receptio, sicuti docet Glossa *in cap. constitutionem, verbo participationes de sententia excommunicat. in 6.* Couarruu. plures referens *cap. alma 1. part. §. 2. num. 1.* Item locutio signis, & nutibus, quia est vera locutio, cùm sit vera mentis manifestatio, vti notauit Hugolin. *suprà §. 1. num. 9.* Neque excusari potes etiamsi per internuntium cum excommunicato loquaris; quia verè cum illo communicare censendus es, vt colligitur ex *dicto cap. constitutionem.* Et tradit Glossa *ibi.* Couarruu. Hugolin. Sayrus *loc. alleg.*

3 Nomine *orare* prohibita censetur quælibet participatio cum excommunicato, tum in Sacramentis, tum in sacrificio Missæ, tum in officiis Diuinis, tum in aliis precibus, & orationibus iuxta ea quæ latiùs diximus de primo excommunicationis effectu.

4 Nomine *vale* prohibetur quælibet honorifica salutatio, vtpotè quâ excommunicatus indignus est. Quæ prohibitio habetur *cap. excommunicatos 11. quæst. 3.* & *cap. omnis qui 24. quæst. 1.* habétque fundamentum in verbis Ioannis Euangelistæ *2. epist. cap. 1.* ibi. *Neque aue ei dixeritis.* Non est autem censenda salutatio, si dicas. *Deus te illuminet, Deus te conuertat*, quia his verbis non excommunicatum honoras, sed eius statum exprobras, & arguis, & à Deo conuersionem postulas, sicuti diximus *suprà*: & tradit Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 3. concl. 2.* Nauarr. *cap. 27. num. 20.* Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 3.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 13. num. 6.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. num. 4.* & deducitur ex *cap. responso de sententia excommunicat.* Sed an prohibeatur salutatio, quæ non animo salutandi fit, sed ne inurbanus videaris. V.g. assurgere excommunicato, caput aperire, locum concedere, Doctores non conueniunt. Nam Sylu. *verbo Excommunicatio 5. num. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 20.* Suar. *disp. 15. sect. 1. num. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 3. num. 16.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. num. 3.* Bonac. *disp. 2. de censur. q. 2. punct. 6. §. 2. num. 14.* Vasq. *de excommunic. dub. 8. num. 5.* & alij negant licere; quia illa est vera salutatio exterior, in quam prohibitio cadit, tametsi procedat ex animo non salutandi, quem animum lex non spectat. Cæterùm etsi hoc tenendum sit, & consulendum, vt securius, & probabilius; at probabilitate non caret te posse prædicta signa exhibere absque vllo peccato, & absque excommunicationis incursu. Sicuti docet summa Astensis, *2. p. lib. 7. tit. 1. q. 20.* S. Antonin. *3. p. tit. 15. c. 2.* Angel. *verbo excommunicatio 8. n. 4.* Ioann. Maior. *in 4. d. 18. q. 2. in princ.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. c. 13. num. 7.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 4.* Graffis *lib. 4. casuum conscientiæ cap. 12. num. 5.* Stephan Dauila *p. de censur. cap. 6. disp. 9. dub. 5.* Quia ea salutatio consuetudine videtur introducta non voluntaria, sed vt necessaria; non quidem vt excommunicatum honores, sed ne illum inhonores, aut contemnas. Quod à fortiori procedit excommunicato te prius salutante; quia tunc resalutatio videtur debita ob priorem excommunicati salutationem. Sic Henriq. *lib. 13. cap. 7. in com. litt. O.* Filliuc. *tract. 13. cap. 5. q. 3. num. 84.*

5 Nomine *communionis, & mensæ* significatur, & prohibetur quælibet societas, & communicatio in negotiis peragendis, in habitatione, in conuictu, in itinere, in mensa, & similibus. Debet autem participatio esse formalis; id est per modum vnius, secùs si casu in eadem domo, itinere, vel mensa incidas. Sicuti aduertit Suar. *disp. 15. sect. 1. num. 6.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 13. à n. 8.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 2. num. 16.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 1. numero 6.* Bonac. *disputat. 2. de censur. quæst. 2. pun. 6. num. 6.*

PVNCTVM XVIII.

Si qua culpa prohibita sit fidelibus communicatio cum excommunicato, & ipsi excommunicato cum fidelibus?

1 *Communicatio in Diuinis prohibita est excommunicato sub culpa graui?*
2 *Probabile est communicationem in officio Diuino priuatam non excedere culpam venialem.*
3 *Satisfit obiectioni.*
4 *Sub culpa mortali, & sub excommunicatione prohibetur communicatio cum excommunicato à Pontifice.*
5 *Sub culpa mortali, & sub pœna excommunicationis maioris prohibetur communicatio cum excommunicato in crimine criminoso.*
6 *Item sub eadem culpa, & pœna prohibetur participatio cum excommunicato post latam sententiam contra participantes.*
7 *Extra hos casus solùm sub culpa veniali prohibetur communicatio.*

1 SVb culpa mortali prohibitam esse excommunicato communicationem cum fidelibus, & ipsis fidelibus cum excommunicato in rebus Diuinis ferè omnes Doctores censent, iuxta Textum *in cap. significauit. De sententia excommun. nic.* Quippe ex vi excommunicationis hæc communicatio vtpotè maxima est quæ directè prohibetur. Nomine *Diuinorum* intelligimus Sacramenta, officia Ecclesiæ solemnia, & sepulturam.

2 Sed an communicatio in officio Diuino priuatim dicto sit mortalis? non conueniunt Doctores. Probabile existimo per se non esse culpam mortalem: quia hæc communicatio non est primò, & per se ex vi excommunicationis prohibita, sed secundariò; ideòque in ratione communicationis non videtur materia grauis. Sicuti docet Couarruu. *in cap. alma. 1. p. §. 3. num. 8.* Vazq. *de excommunicat. dub. 7. & 10.* Auila aliis relatis *2. p. de censur. cap. 6. disp. 8. dub. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 2.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 11. num. 22.* Hinc constat communicationem in rebus humanis Ecclesiasticis, vt in collatione beneficij, illiúsque receptione, vsu, & exercitio iurisdictionis Ecclesiasticæ per se & ex vi communicationis mortalem non esse; quia solùm secundariò hæc communicatio per excommunicationem prohibetur, vt tradunt Couarruu. Auila, Henriq. Hurtado *locis allegatis*, tametsi satis probabiliter contrarium doceat Coninch. *disp. 14 dub. 14. num. 147.* Dixi *ex vi communicationis*, nam ex vi nullitatis actus, quæ ab communicatione vitanda inducitur regulariter mortalis est, vt notauit Henriq. *lib. 13. cap. 7. num. 1.* Sayrus *lib. 2. de excommun. cap. 11. num. 19.* Secundò constat communicationem cum excommunicato ciuilem, & politicam mortalem non esse; quia non est per se, & directè ex vi excommunicationis prohibita, & quia est ita frequens, & obuia, vt credi non possit voluisse Ecclesiam sub graui culpa ad illius abstinentiam obligare fideles. Atque ita ex communi sententia docent Nauarr. *cap. 27. num. 30.* Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 3. num. 7. & 8.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 20.* Henriq. *lib. 13 de excommunicat. cap. 8. & 9.* Gasp. Hurtado *disp. 9 de excomm. difficul. 2.*

3 Neque his obest Textus *in cap. excommunicatos 11. quæst. 1.* vbi asseritur communicantem cum excommunicato simili excommunicatione innodari. Si igitur simili excommunicatione innodatur, ergo peccat mortaliter; nam excommunicatio maior absque peccato mortali contrahi nequit. Non inquam obest; nam vt rectè Couarruu. *dicto §. 3. num. 3.* similitudo non est attendenda omnimoda, & æqualis, sed secundùm proportionem, ita vt sit sensus, sicut ille est excommunicatus excommunicatione maiori, sic communicans cum ipso minori excommunicatione innodatur. Quod verò subdit Nauarr. sanè communicationem politicam, si frequens sit esse mortalem, subintelligendum est casu quo ex ipsa communicatione crederet communicans excommunicatum sumere occasionem in sua contumacia perseuerandi. Secùs si id ignoraret, vt benè aliis relatis aduertit Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 14.* Auila *2. p. de censur. cap. 6. disputat. 8. dub. 3.*

4 Secundò prohiberi sub excommunicatione maiori, & consequenter sub peccato communicationem cum excommunicato à Pontifice firmat communis sententia, vt videre est apud Syluest. *verbo Excommunicatio 5. num. 22.* Nauar. *cap. 27. num. 98.* Henriq. *lib. 13. cap. 8. num. 2.* Layman. *lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 16.* Auila *1. p. de censur. cap. 6. disp. 10. dub. 2.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 3. num. 15.* Et colligitur ex *cap. significauit de sententia excommunicat.* Verùm ad hanc excommunicationem maiorem incurrendam, & peccatum mortale committendum plures conditiones adesse debent. Nam communicans debet esse Clericus, & communicare debet in Diuinis non vtcunque, sed admittendo excommunicatum sponte, liberè, & voluntariè, sciensque à Papa excommunicatum esse nominatim, insuperque denunciatum, vt benè aduertit Auila, Sayrus, Henriq. Hurtado *loc. cit.*

Tertiò prohibetur sub mortali, & pœna excommunicationis maioris communicatio cum excommunicato in crimine criminoso. Ex Textu *in c. si concubina de sententia excommunicat.* & ex *c. statuimus, eodem tit. in 6.* Censeberis autem communicare cum excommunicato in crimine criminoso, seu in crimine ob cuius causam excommunicatione perculsus est, si consilium, auxilium, vel fauorem præstes, ne ab eo delicto resipiscat, vti docent Nauarr. *cap. 27. num. 112.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 11. num. 5.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 10. dub. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excommunicat. difficult. 3. num. 2.* Debes tamen communicare sciens prædictam excommunicationem papalem, & pœnam communicantibus impositam, vti colligitur ex prædictis Textibus, & notant relati Doctores. Deinde excommunicatus debet esse nominatim, neque sufficit esse manifestum Clerici percussorem; quia in *dicto cap. nuper* expressè id cauetur, & aduertit Victoria *de excommunicat. n. 10.* Nauarr. *cap. 112.* Auila *disp. 10. dub. 3.* Gaspar Hurtado *dicta disp. 9. difficult. 3.* Quinimò nec sufficit esse nominatim excommunicatum, nisi etiam sit denunciatus. Nam post *Extrauag. Ad euitanda*, solos denunciatos vitare tenemur, vt rectè notarunt Doctores *loc. cit.* 5

Quartò prohibetur sub mortali, & sub pœna maioris excommunicationis participatio cum excommunicato post latam sententiam contra participantes, vti constat ex *cap. quod in dubiis de sententia excommunicat.* Debes tamen primò Textum *in cap. statuimus de sententia excommunicat. in 6.* moneri, & non vtcunque, sed monitione trina, iuxta Textum Et tradit Suar. *de censur. disp. 3. sect. 12. num. 4. & 5.* tametsi aliis placeat sufficere monitionem vnam pro tribus dato competenti temporis interuallo. Item debes speciatim, & figillatim moneri, nam ex sola generali relatione contra participantes, vti solent Iudices frequenter vti, nullo modo excommunicatione maiori ligaris, quia Textus *in cap. statuimus, & cap. statutum. & cap. constitutionem. De sententia excommunicat. in 6.* expressè decidunt ferendam esse excommunicationem hanc aduersus personas singulares, & expressas, vt notauit Syluest. *verbo Excommunicatio 5. num. 6. circa finem.* Suar. *disp. 3. sect. 12. n. 5.* Auila *2. p. cap. 6. disp. 10. dub. 4. & 5.* Gaspar Hurtado *disp. 9. de excomm. diffic. 3. circa finem.* 6

Extra hos casus solùm sub culpa veniali prohibetur fidelibus communicatio cum excommunicato, incurritque communicans excommunicationem minorem, vt constat ex *cap. à nobis de exceptionib.* Et tradunt omnes Doctores relati. 7

PVNCTVM XIX.

Quibus in casibus licita sit communicatio cum excommunicato denunciato?

1 *Apponitur versus, sub quo Doctores hos casus comprehendunt.*
2 *Explicatur casus vtilitatis.*
3 *Lex matrimonij excusat à prohibita communicatione.*
4 *Negant plures maritum communicare posse cum vxore excommunicata.*
5 *Verius est oppositum.*
6 *Satisfit contrariis fundamentis.*
7 *Potest vxor, seu vir excommunicatus cum vxore, seu viro non excommunicato communicare.*
8 *Prædicta intelligenda sunt de vxore, vel viro excommunicato ob aliam causam, quam matrimonij.*
9 *A prohibita communicatione cum excommunicato excusat humilitas subiectionis.*
10 *Filij emancipati secundùm probabilem sententiam communicare possunt cum parentibus, tametsi contrarium censeat communis sententia.*
11 *Item excusantur serui, & ancillæ propriæ.*
12 *Item seruientes alicui siue gratis, siue ex pretio inseruiant.*
13 *Si suas operas domino excommunicato conduxerint, plures negant cum illo communicare posse.*
14 *Si absque culpa subiectio contracta est liberè possunt in famulatu permanere.*
15 *Si verò culpabiliter subiectionem contraxerint, etsi communis sententia doceat recedere à domino debere, contrarium est probabilissimum.*
16 *Deinde excusatur tota familia excommunicati cum suo domino, & patre familias communicans.*
17 *Excusantur Clerici qui sunt in famulatu Episcopi. Secùs qui extra eius familiam commorantur.*
18 *Item Religiosi cum suis Superioribus excommunicatis communicantes.*

19 *Item*

19 *Item milites, si suo duci excommunicato communicent.*
20 *Vasalli à communicatione cum suis dominis excommunicatis non excusantur. Etsi contrarium sit probabile.*
21 *Communis sententia firmat non solùm inferioris cum Superiori, sed econtrà communicationem permitti.*
22 *Non solùm prædicta excommunicatio licita est in humanis, sed etiam in Diuinis.*
23 *Et famuli excommunicati per se communicari non possint, per accidens tamen à prohibitione excusantur.*
24 *Ex ignorantia plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis liberantur.*
25 *Vt à communicatione excommunicati abstineas, debet tibi certò moraliter constare illum esse excommunicatum vitandum.*
26 *Quæ certitudinem moralem præstent.*
27 *Quæ certitudo habenda sit de absolutione excommunicati postquam constitit esse excommunicatum vitandum.*
28 *Ob necessitatem liberatur quis à lege prohibente communicationem cum excommunicato.*

3 HOs casus Doctores comprehendunt hoc versu.
Vtile, lex, humile, recognorata, necesse.
Illosque deducunt ex *cap. quoniam multos* 11. *quæst.* 3. vt videre est in Glossa *cap. cum desideres de sententia excommunicat.* S. Thom. 3. *p. addit. qu.* 23. *art.* 2. Couaruu. *cap. alma* 1. *p.* §. 1. *num.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 26. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 22 & 23. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 14. *à n.* 1. Paul. Laym. Suar. Coninch. & alij statim ferendi

2 Et in primis vtilitas spiritualis tum fidelis communicantis, tum ipsius excommunicati excusat a prohibitione. Ita ob vtilitatem excommunicati licet ei consilia salutaria præbere, concionem coram ipso facere argum. *cap. responso de sententia excommunicat.* quia hæ actiones salutem ipsius spiritualem respiciunt. At quia regulariter lectio Theologica non videtur esse ita necessaria, & vtilis spirituali audientis saluti, ideò Ægid. Coninch. *disp.* 11. *dub.* 12. *num.* 122. Gasp. Hurtado *disp.* 9. *difficult.* 4. *num.* 18. Auila 2. *p. cap.* 6. *disput.* 11. *dub.* 3. *concl.* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. aduersus Sotum *in* 4. *d.* 22. *quæst* 1. *art.* 4. *circa* 3. *concluſ.* Sayrum, *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. censent excusationem non extendi. Ob vtilitatem verò fidelium licet consilium ab excommunicato, postulare. Si non adest alius qui æquè benè dare possit. Concionem verò ab excommunicato audire raro licere potest ob scandalum. Deinde vtilitas temporalis tum ipsius excommunicati, tum aliorum fidelium licitam reddit communicationem cum excommunicato, quia lex Ecclesiastica benigna est, ideóque illius obligatio cessat graui iacturâ intercedente ex eius obseruatione. Quapropter excommunicato eleemosynam facere, & ab ipso recipere, quando non est alius qui æquè commodè concedat, licétque debitum soluere, & ab eo exigere; quia in his actionibus vtilitas grauis cernitur, ob quam prædicta communicatio permissa est, *d. cap. quoniam multos.* Et docet aliis relatis Suar. *disp.* 15. *sect.* 4. *n.* 8. Auila 2. *p. cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 3. Paul. Layman. Coninch. Hurtado, Sayrus, *loc. alleg.*

3 Secundò excusat à prohibitione communicandi cum excommunicato lex matrimonij, seu coniugij. Ob quam vxor petere debitum potest à marito excommunicato, ipséque maritus ei reddere tenetur, vti deciditur in *cap. quoniam multos,* 11. *quæst.* 3. Quinimò non solùm in debito communicare potest, sed etiam in mensa, gubernatione domus, colloquiis, aliisque domesticis obsequiis iuxta Textum *in c. inter alia de sententia excommunicat.* siquidem facultas communicandi cum marito excommunicato absolutè vxori conceditur in *dicto cap. quoniam multos.* Et cùm hæc facultas fauorabilis sit restringi non debet ad debitum coniugale. Vti docent Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 14. *num.* 4. Suar. *disp.* 15. *sect.* 4. *n.* 3. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2. *pun.* 6. §. 2. *num.* 18. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. *vers. secundo.* Coninch. *disp.* 14. *dub.* 12. *num.* 123. Gaspar Hurtado *disp.* 9. *de excommunic. difficult.* 4. *n.* 21. Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 14. *numero* 4. & alij referendi. Quod verum habet tametsi in excommunicatione matrimonium contractum sit, vt benè aduertit Hugolin. *de censur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 3. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2. *p.* 6. §. 2. *num.* 18. Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 14. *numer.* 3. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 12. *num.* 129. quia Textus concedentes hanc communicationem absolutè loquuntur de vxore. Non igitur facienda est restrictio absque fundamento; maximè cùm verè coniuges sint, & contractus matrimonij firmus persistat.

4 Controuersia inter Doctores est; An ipse maritus communicare possit cum vxore excommunicata? Nam Hostiens. *in sum. lib.* 5. *tit. de sententia excommunicat. num.* 12. & Astensis 2. *p. lib.* 7. *tit.* 12. *quæst.* 4. S. Antonin. 3. *p. tit.* 25. *ap.* 1. quibus fauet Syluest. *verbo Excommunicatio* 1. *numero* 4. Armilla *numero* 43. censent solùm in debiti coniugalis petitione communicare posse, non autem in aliis obsequiis. Mouentur tum ex *dicto capite quoniam multos,* vbi solùm permittitur vxori communicare cum viro excommunicato, non verò permittitur viro communicare cum vxore excommunicata. Tum quia vir est caput vxoris, ad ipsúmque pertinet vxorem corrigere, & emendare, ipsámque compellere, vt absolutionem procuret. Quod si non faciat sibi imputare debet, ideóque à communicatione arcendus est.

Sed contrarium tenendum est cum communi sententia, 5
quam docuit D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. quæst.* 23. *art.* 2. Paludan. *dist.* 18. *q.* 6. *art.* 2. Couaruu. *cap. alma* 1. *p.* §. 1. *num.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 26. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 2. Hugolin. *de censur. tab.* 2. *cap.* 23. § 6. *num.* 6. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. c.* 14. *num.* 6. Suar. *disp.* 15. *sect.* 4. *num.* 14. Sanch. *lib.* 9. *disp.* 14. *n.* 26. Vazq *de excommunic. dub.* 9. *num.* 3. Bonac. *disp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *p.* 6. §. 2. *num.* 24. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 12. *num.* 123. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 2 *cap.* 2. *numero* 16. *vers. sic secundo.* Auila 2. *par. cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 5. Ratio est, quia dispositum in vno correlatiuo censetur in alio dispositum, vbi est eadem ratio. At in præsenti est eadem ratio concedendi marito, vt possit cum vxore excommunicata communicare. Quippe vxori conceditur ob periculum animarum, quod periculum æquè in viro procedit. Deinde licitum est communicare cum socio in contractu societatis ante excommunicationem inito. Argum. *Cap. si verò de sententia excommunicat.* Et docet Glossa *in cap.* 1. *verbo, vius* 41. *dist.* Ergo à fortiori licebit marito communicare cum vxore excommunicata in contractu coniugij. Præterea vir excommunicatus melioris conditionis esset quàm non excommunicatus; siquidem posset obsequiis vxoris frui, vt dicemus, quibus non excommunicatus priuatus esset. Adde ratione vtilitatis, aut necessitatis, vel propriæ, vel vxoris, vel familiæ permittenda est marito communicatio cum vxore excommunicata saltem ad breue tempus.

Neque obstant contraria fundamenta. Nam esto in *capite* 6
quoniam multos. solùm vxores excipiantur, id factum est, quia frequentius viri, quàm vxores in excommunicationem incidunt: non tamen inde inferendum est viros exclusos esse, si fortè vxores in excommunicationem inciderint. Quod verò maritus obligationem habeat corrigendi vxorem, id solùm probat, peccaturum aduersus legem charitatis, vel iustitiæ, si negligens sit; non tamen probat peccatum aduersus legem Ecclesiasticam prohibentem communicationem cum excommunicatis. Adde raro vxor corrigitur, ex eo quod vir ab eius communicatione abstineat: alia enim sunt media aptiora ad hanc correctionem consequendam.

Rursus alij dubitant; An ipse maritus, vel vxor excommu- 7
nicato communicare, teneatúrque non excommunicatus illi vicem reddere? Ratio difficultatis est, quia excommunicatis fauere ius nunquam intendit. Sed dicendum est posse vxorem, seu virum excommunicatum cum vxore, seu viro non excommunicato communicare, ipsique petenti debitum reddendum esse. Quæ fuit sententia Caietani, *verbo Excommunicatio. cap.* 81. *circa finem.* §. *illicita autem.* Sayri *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. Auilæ 2. *p. de censur. cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 5. *concl.* 1. Suar. *disp.* 15. *sect.* 4. *num.* 2. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 12. *num.* 123. Paul. Layman. *loco allegato.* Etenim communicatio inter coniuges excommunicatos permissa est ob vitandum incontinentiæ periculum, *dicto cap. quoniam multos.* At hoc periculum nullo modo vitaretur, si coniux excommunicatus obligatus esset à communione alterius coniugis se separare. Ergo ab hac obligatione exemptus est, ac si excommunicatus non esset. Præterea si excommunicatus debitum pecuniarium exigere potest, iuxta Textum *in capite inter alia de sententia excommunicat.* à fortiori poterit debitum coniugale.

Prædicta intelligenda sunt de vxore, vel viro excommu- 8
nicato ob aliam causam quàm matrimonij. Quippè si excommunicati essent ob matrimonium contractum cum probabili impedimento dirimente, nequaquam licita esset communicatio: quia esset participatio in scelere, ob quod excommunicatio fertur. Sicuti benè aduertunt Sylvest. *verb. Excommunicatio.* 5. *num.* 4. Hugolin *tab.* 2. *de censur. cap.* 23. §. 6. *num.* 4. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 14. *num.* 5. Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 14. *num.* 9. Bonac. *disp.* 2. *de excommun. q.* 2. *pun.* 6. §. 2. *num.* 21. Coninch. *disp.* 14. *dub.* 12. *num.* 133. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 2. *capite* 2. *numero* 16. *vers. deinde intelligendum est.*

Tertiò à prohibitione communicationis cum excommu- 9
nicato excusat *humile,* id est humilitas subiectionis. Ex quo capite variæ personæ eximuntur, vt constat ex *dict. c. quoniam multos.* Primò namque eximuntur filij comparatione parentum, filij inquam tam legitimi, quam naturales, & adoptiui, item nepotes, & pronepotes, affines, vti gener, nurus, priuignus, & priuigna, pupilli, & minores comparatione Tutoris, & curatoris. Hi enim omnes nomine filij in hac concessione fauorabili veniunt intelligendi, iuxta *leg. filij. leg. liberorum. ff. de verbor. significat.* & *leg. adoptiuum, ff. de in ius vocando.* Et docet ex communi sententia Sayrus *de excommunicat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 10.

*num.*10. Bonac. *diſp.*2.*de excommunicat.quæſt.*2. *pun.*6.§.2.*n.* 29.& 33. Suar.*diſp.*15.*ſect.*5.*à num.*3.

10 Controuerſia autem eſt; An filij emancipati libere poſſint cum parentibus excomunicatis communicare,ſicuti poſſent,ſi emancipati non eſſent;Communis ſententia,teſte Sayro *lib.*2. *de excomm.c.*14.*num.*10. negat; eo quòd Textus *in cap. quoniam multos*, concedens filiis hanc communicationem eſt, quia illis neceſſaria erat ob communem cum parentibus habitationem, quæ ratio in filiis emancipatis ceſſat. Quod ſi filij emancipati ſuſtentationem à patre recipiunt, tunc non ratione filiationis, ſed quia ſunt de familia communicare poterunt,vt ipſemet Sayrus concedit. Cæterùm ſatis probabile eſt prædictam conceſſionem ad filios emancipatos extendi. Quippe filius emancipatus verè filius eſt,& patri ſubiectus, gaudere ergo debet fauore filiis conceſſo: maximè cùm ratione filiationis, & ſubiectionis debitæ obligatus ſit ſæpè communicationem cum parente habere. Atque ita aliis relatis docet Suar. *diſp.*15.*ſect.*5.*num.*4. Hugolin.*tab.*2. *de cenſur.cap.*23.§.7. Bonac.ex parte *diſp.*2 *de excommunicat. quæſt.*2.*pun.*6 §.2.*num.*28. Reginald. *lib.*32.*num.*109. Gaſpar Hurtado *diſp.*9.*de excommun.difficult.*4. *num.*21.

11 Secundò ex dicto *c.humile* excuſantur ſerui,& ancillæ, qui proprij ſerui,& mancipia ſunt. Nam cùm ob excommunicationem domini non eximãtur à ſeruitute,æquum fuit liberam illis communicationem cum ſuo domino concedere. Sicuti habetur *in cap.quoniam multos* 11.*quæſt.*3. & tradunt Richard. *in* 4.*d.*18.*art.*11.*quæſt.*3.*ad primum.* Nauarr. *cap.*27. *num.*27. Hugolin. *de cenſur.tab.*2. *cap.*23.§.8. Sayrus *lib.*2.*de excommunicat.c.*14.*n.*14. Suar. *diſp.*15.*ſect.*5.*n.*12.*& ſeqq.* Auila 2.*p. de cenſur.cap.*6.*diſp.*11. *dub.*6. Bonac. *diſp.*2. *de excommunic. q.*2.*pun.*6.§.2.*num.*31.

12 Tertiò excuſantur ſeruientes, qui alicui ſiue gratis, ſiue ex pretio inſeruiant, tametſi ruſticani ſint, vt colligitur ex *dicto cap.quouiam multos*, & tradunt,& Nauarr.Hugolin.Sayr. Bonac. Auila *loc.alleg.*

13 Sed an hoc priuilegio gaudeant, ſi ſuas operas domino excommunicato conduxerint? Difficultate non caret. Nam communior ſententia,quam docet Nauarr. *cap.*27.*num.*27. Sylueſt. *verbo Excommunicatio* 5.*num.*3. Hugolin. *de cenſur. tab.*2. *cap.*23.§.9.*num.*6. Sayrus *lib.*2. *de excommunic. cap.*14. *num.*15. Suar. *diſp.*15.*ſect.*5.*num.*13. Auila 2.*p. de cenſ. cap.*6. *diſp.*11. *dub.*6. & alii apud ipſos, negant. Mouentur ex *cap. inter alia de ſententia excommunicat.* vbi Innocent. III. concedit famulis communicationem cum ſuis dominis excommunicatis, ſi ante excommunicationem ſubiectionem contraxerunt. Supponit ergo Pontifex illicitam eſſe communicationem cum excommunicato, ſi tempore excommunicationis ſubiectio contracta eſt. Quippe ea ſubiectio, & obligatio videtur iniquè contracta : meritò ergo denegari illi debet communicatio prædictam ſubiectionem ſubſequens.

14 Cæterùm dicendum eſt, ſi abſque nulla culpa ſubiectio contracta eſt tempore quo dominus excommunicatus erat, vti contingit filiis adoptatis,vel genitis tempore excommunicationis, vel famulis ignorantibus excommunicationem domini,vel locantibus ſuas operas excommunicato ob neceſſitatem vrgentem, liberè poſſunt in famulatu permanere, ſicut ſi ante excommunicationem ſubiecti eſſent. Sic aliis relatis docet Suar. *diſp.*15.*ſect.*5.*num.*13. Layman. *lib.*1.*ſum. tract.*5.*par.*2.*cap.*2.*num.*17. *verſ.Deinde.* Coninch. *diſput.*14. *dub.*12.*n.*127. Quia cum nullam culpam commiſerint in ea ſubiectione,non debent à communicatione aliis famulisconceſſa priuari.

15 Quod ſi culpabiliter ſubiectionem contraxerint; etſi communis ſententia docent non poſſe cum ſuis dominis communicare;at contrarium probabiliſſimum eſt, vti ſentit Coninch. *dicto dub.*12.*num.*128. Bonac. *diſp.*2. *de excommunicat.q.*2.*pun.*6. §.2. *num.*33. Et quidem ſi famuli abſque graui incommodo recedere nequeunt à famulatu,certum exiſtimo: tum quia lex Eccleſiaſtica cum tanto detrimento non ſolet obligationem inducere. Tum quia in *cap. ſi verè de ſentent. excommunicat.* Permittitur reconciliato contractum cum excommunicato initum perficere, ne damnum patiatur. At ſi liberè poſſent à famulatu recedere abſque graui iactura (quod ratò contingere poteſt, ſi pretio conducti ſunt) inde probatur liberè cum ſuis dominis communicare poſſe. Quia textus *in cap. quoniam multos* liberam facultatem conceſſit omnibus famulis communicandi cum ſuis dominis excommunicatis,neque reſtrinxit ad eos, qui ante excommunicationem ſubiectionem contraxiſſent. Neque Innocent. III. explicans dictum Textum *cap. inter alia de ſententia. excommunicat.* contrarium docuit:ſolùm namque dixit famulos qui ad familiare obſequium tenebantur ante excommunicationem, eodem modo teneri excommunicatione ſuperueniente, communicaréque cum ſuis dominis excommunicatis debere. Nihil autem dixit de iis,qui tempore excommunicationisſubiectionem contraxerunt. Quare de his manet integrum priuilegium conceſſum in *cap. quoniam multos.* Præterea famuli contrahentes famulatum tempore excommunicationis,etſi iniquè fecerint;at contractus validus eſt. At Innocent. III. *in cap.inter alia de ſententia excommunicat.* ideò decidit famulos ante excommunicationem dominorum famulatum contrahentes obligatos eſſe cum ſuis dominis communicare, quia obligatio contracta non eliditur ſuperueniento excommunicatione. Cùm ergo obligatio famulatus tempore excommunicationis contracta non elidatur ob excommunicationem præſentem, manifeſtè ſequitur famulos ad prædictam communicationem teneri. Quod ſi vrgeas; nemo poteſt ſe obligare directè ad communicandum cum excommunicato. At ex eo quòd ſe obliget ad illi inſeruiendum obligatur ad communicandum cum illo,ergo hæc obligatio ſubſiſtere nequit? Reſpondeo neminem poſſe ſe obligare directè ad communicandum cum excommunicato;quia eſſet obligatio ad id quod per legem excommunicationis eſt prohibitum: benè tamen poteſt ſe obligare indirectè ad communicandum cum ipſo, ſi ex obligatione alterius contractus permiſſi hæc obligatio ſubſequitur, vti contingit in coniugibus, qui tempore excommunicationis matrimonium contraxerunt, qui obligantur ad mutuam communicationem, eo quòd hæc communicatio ex contractu inito ſubſequatur, & iure permiſſa ſit.

Quartò excuſatur tota familia excommunicati ex eo quòd 16
cum ſuo domino, & patrefamiliàs communicet : vt expreſsè deciditur *cap.ſi verè* 34.*de ſententia excommunicat.* ibi, *Si paterfamiliàs domus excommunicationis ſententiá fuerit innodatus, à participatione illius familia excuſatur.* Quia regulariter nequeunt abſque graui iactura ab eius conſortio diſcedere. Sicuti aliis relatis docuit Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. c.*14. *num.*16.

Quintò excuſantur Clerici qui ſunt in famulatu Epiſcopi. 17
Secùs verò qui extra eius familiam commorantur: vti colligitur ex *cap.miratus* 93.*diſt.*& *cap.vlt.de exceptionib prælator.* Et tradit Sylueſt. *verbo Excommunicatio* 5.*num.*4. Henriq.*lib.*13. *cap.*22.*numero* 3. Hugolin. *de cenſur.tab.*2.*cap.*23.§.9. *numero* 7. Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*14. *numero* 17. Auila 2.*part.de cenſur.cap.*6.*diſput.*11.*dub.*8. Suar. *diſput.*15.*ſect.*7. Bonac. *diſp.*2.*de excommun.q.*2. *part.*6.§ 2. *num.*2.36. & alij apud ipſos.

Sextò excuſantur Religioſi cum ſuis Superioribus excom- 18
municatis communicantes; quia ſtrictùs quàm famuli ſubiecti ſunt,neque ab ea ſubiectione recedere valent. Sicuti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.*2. *cap.*14. *num.* 18. Suar. *diſp.*15.*ſect.*7.*num.*2.Bonac. *diſp.*2.*de excommun. q.*2.*punct.*6. §.2.*num.*26. aduerſus Richard. *in* 4.*d.*18.*art.*11 *q.*3. Paludan. *qu.*6. *art.*2. *ante medium* Aſtenſ. *in ſumm.part.*2. *lib.*7.*tit.*12. *quæſt.*13.

Septimò excuſantur milites, ſi ſuo duci excommunicato 19
communicent, eúmque in bello iuſto ſequantur, vti colligitur expreſsè ex *cap.ſi verè, de ſententia excommunicat.* Quippe ſunt verè famuli & duci ſubiecti, vt aduertit Sylueſt. *verb. Excommunicatio* 5.*num.*4. Sayrus aliis relatis *lib.*2. *de excommun.cap.*14. *num.*19. Bonac. *diſp.*2. *de excommun.q.*2.*p.*6.§.2. *num.*27.

Octauò plures excuſant vaſallos à communicatione cum 20
ſuis dominis excommunicatis, ſed rectiùs contrarium docuit Bonac. *diſp.*2. *de excommun.quæſt.*2.*punct.*6. §.2.*num.*40. Gaſp. Hurtado *diſp.*9.*difficultat.*4. *num.*15. quia vaſalli nec ſunt famuli, nec de familia domini, vt ad eius communicationem aſtricti eſſe videantur. Decidíque videtur in *cap. ſanctorum* 15. *q.*6. Verùm quia ob præciſam excommunicationem domini non eximuntur vaſalli à debito fidelitatis, poſſunt,& debent domino præcipienti obedire,& tributa ſoluere; quia hæc obedientia,& tributorum ſolutio ex dominio ſubſequitur, quod per excõmunicationem nequaquam amittitur,vti aliis relatis docent Hugolin. *tab.*2. *de cenſur.cap.*21. §.9.Henriq. *lib* 13.*cap.*22.*num.*3. Sayrus *lib.*2. *de excomm. c.*14. *n.*20. Suarez *diſp.*15.*ſect.*6.*num.*5. Bonac.*diſp.*1.*de excommunic. q.*2.*punct.*6.§.2.*num.*40.Filliucius *tract.*13.*cap.*6.*q.*9. & alij. At verò multò magis reiiciendi ſunt, qui volunt quemlibet debitorem excuſari poſſe à ſolutione facienda ſuo creditori excommunicato de debitis alioquin contractis; quia creditores non ptiuantur excommunicatione dominio ſuarum rerum, & iure petendi debiti. Sicuti bene notauit Auila 2. *part. de cenſur. cap.*6. *diſputat.*11.*dub.*4.§.*ſed arguitur.* Layman. *lib.*1. *ſumm. tract.*5.*part.* 2. *cap.*2. *numero* 17. *verſicul. vltimo.*

Supereſt triplex quæſtio. Prima, An ſicut filij cum pa- 21
rente,& ſerui cum domino, & ſubditi cum ſuo Superiori excommunicato communicare poſſunt, liceat ipſi parenti, domino, & Superiori cum ſuis ſubditis excommunicatis communicationem habere? Affirmant communiter Doctores. S. Thom. *in additionib. ad* 3.*p.quæſt.*23. *art.*1. Nauarr. *cap.*27 *num.*27.Henriq. *lib.*12,*cap.*22.*num.* 3. Sayrus *lib.*2.*de excommunicat.cap.* 14. *num.*21. Vazq. *de excommunicat. dub.*9. *num.*3. Suar. *ſect.*5.*num.*22. Bonac. *diſp.*2.*de excommunicat. quæſt.*2. *part.*6.§.2.*num.*38. Gaſpar Hurtado *diſput.*9. *de excommunic.*

diffi

diff.4.n.23. Coninch. *disp.14.dub.12.n.134.* Paul. Laym. *lib.1. sum.tract.5.par.2.cap.2.num.17.* Auila *2.p.cap.6.disp.11.dub.6.* & alij. Quippe inferioribus & subditis permittitur communicatio cum suis Superioribus excommunicatis ob vitandum animæ periculum, quod adesset, si ipsis prohibita esset communicatio cum Superioribus, quorum societatem moraliter vitare nequeunt. At hæc ratio æquè procedit in Superioribus comparatione subditorum. Ergo facultas inferioribus concessa ad Superiores extendi debet. Quod adeò verùm est, vt esto Superior excommunicatus sit, possit nihilominus cum suis subditis communicare; quia priuilegium non restringitur ob excommunicationem, vt benè aduertit Suar. Coninch. & Bonac. *loc.alleg.*

22 Secunda quæstio; An prædicti non solùm in humanis, sed etiam in Diuinis communicare possint? Et breuiter respondeo, communicare posse tam in humanis, quàm in Diuinis, in quibus personæ subiectæ aliis communicare solent. Quia priuilegium absolutè concedit communicationem, & cùm latè interpretandum sit, vtpotè in iure insertum, & nemini nocens, intelligendum est de qualibet communicatione humana, quæ à personis subiectis haberi solet. Quocirca possunt serui comitari suum dominum ad sacrum audiendum, cùm illóque horas canonicas recitare, quinimo sacrum facienti ministrare. Sicuti ex communi docent Nauarr. *cap.27.num.27.* Suar. *disp.15.num.22.* Auila *2.p.de censur. cap.6. disput.11. dub.6.* Henriq. *lib.13. cap.22. num.2.* Sanch. *lib.9. de matrimon. disputat.14. numero 5.* Saa, *verbo Excommunicatio, numero 41.* Coninch. *disputat.14. dub.12. numero 132.* Paul. Layman. *lib.1. summ. tract.5. par.2. cap.2. numero 17. vers. Deinde intelligenda est.* Bonac. *disputat.2. de excommunicat. quæst.2. pun.6. §.2. numero 27.* Hæc tamen communicatio extendi non debet ad ministrationem, vel receptionem Sacramentorum; quia hæc non competit seruis ratione famulatus. Præterquam quod hæc communicatio ipsis excommunicatis omnino est interdicta, vt benè aduertunt Suar. Coninch. Bonacin. Auila, Layman. *loc. alleg.*

23 Tertia quæstio; An famuli inter se si excommunicati existant communicare liberè possint? Communis, & vera resolutio est per se communicare non posse; quia neque in *dicto cap.quoniam multos*, neque in alio Textu id priuilegium illis concessum est. Verùm per accidens, eo quòd moraliter obligentur in simul habitare communicatio eis permissa est. Vti notarunt Hugolin. *tab.2.de censur cap.23.§.8.* Sayrus *lib.2.de excommunicat.cap.14.num.17.* Nauarr. *cap.27.n.27.* Suar. *disp. 15.sect.5. num.13.* Bonac. *disput.2. de excommunicat.quæst.2. pun.6.§.2.num.35.* Gaspar Hurtado *disp.9. de excomm.diffic.4. num.25.*

24 Quarto ob ignorantiam excusantur plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis. Etenim sumus Pontifex in *dicto c.quoniam multos*, intendens periculis animarum occurrere eximit à culpa, & à pœna excommunicationis minoris eos, qui cum excommunicatis ignoranter communicarent, siue ignorantia sit iuris, siue facti, hoc est siue ignorauerint legem prohibentem dictam excommunicationem, siue ignorauerint ipsos quibuscum communicant excommunicatos denunciatos esse. Nam cùm Textus generaliter ignorantes exceperit, intelligi debet de qualibet ignorantia. Vti omnes Doctores referendi notant. Sed qualis debeat esse hæc ignorantia iuris, vel facti; non conueniunt Doctores. Aliquibus placet debere esse inuincibilem & inculpabilem. Sed rectiùs Suar. *disput.15.sect.3.n.3.* Gaspar Hurtado *disp.9. de excommunicat. difficult.4.n.26.* Coninch. *disp.13. dub.11.* & *disp.14.dub.12.n.124.* existimant quamlibet ignorantiam, quæ affectata non sit (esto sit vincibilis, & culpabilis) excusare. Quippe in *dicto cap.quoniam multos* intendit Pontifex ignorantibus aliquem fauorem concedere; at nullus esset fauor concessus, si solùm exciperet ignorantes inuincibiliter excommunicationem, seu legem excommunicationis, siquidem ij iure ipso naturali à culpa, & pœna exempti sunt. Et confirmatur ex initio *dicti c. quoniam multos*; ibi enim Pontifex asserit se moueri ad prædictam indulgentiam concedendam; quia multi occasione excommunicationis perirent tum ignorantiâ, tum nimiâ simplicitate. At ignorantiâ inuincibili, & inculpabili nullus perit. Ergo signum est loqui Pontificem de ignorantia aliàs culpabili, & vincibili. Præterquam quòd ignorantia aliquo modo culpabilis, & vincibilis vera ignorantia est, & Pontifex absolutè ignorantibus indulgere intendit.

25 Quocirca vt debeas à communicatione excommunicati abstinere, debet tibi certò moraliter constare illum esse excommunicatum vitandum; quia stante dubio de excommunicatione, vel denunciatione inique iudicares illum esse excommunicatum. Vti aduertit Nau. *c.27.n.27.* Auila *2.p. de censur.cap.6.disp.11.dub.11.ante 6.concluſ.* Paul. Laym. *lib.1. sum.tract.5.par.2.cap.2.in fine.* Suar. *disp.15.sect.3.n.4.* Sanch. *lib.1. in decal. numer.69.* Bonac. *disputat.2. de censur. quæst.2. pun.6.§.2. num.42.* & alij. Solùm in receptione, administratione que Sacramentorum exceptio facienda est ob periculum iniquæ administrationis, & receptionis; vt benè notarunt Suarez Layman. Bonacina, Auila *locis allegatis.*

Certitudinem moralem tibi præstat fama publica à viris fide dignis orta. Vti docuerunt Couarruu. *1.part.§.2.num.4.* Sayrus *lib.2. de excommun. cap.14.n.23.* Sanch. *d.cap.10.n.63.* Bonac. *num.44.* Gaspar Hurtado *disput.9. diffic.4. numero 27.* Auila *2.p. de censur.cap.6. disp.11.dub.11.* Colligiturque ex *cap. cùm desideres de sententia excommunicat.* Secundò testimonium duorum, vel trium asserentium ipsum excommunicatum denunciatum esse, certitudinem moralem præstat, & obligationem inducit illum vitandi, vt rectè aduertit Bonac. *dicta disp.2. q.2. punct.6.§.2. num.44.* Tertiò Parochi testimonium ostensis litteris excommunicationis, & denunciationis certam excommunicationem, & denunciationem facit. Vt notauit Syluest. *verb. Excommun.5.num.28.* Sanch. *lib.2.de matr.disp.93.n.36.* Bonac. *num.47.* Auila *dicto dub.11. concl.5.* secùs verò si ore tenus affirmaret; quia vni testi quantumcunque fide digno non teneor credere (etsi possim) argum. *cap. à nobis de testib. & attestat.* & notauit Auila, Bonac. & Sanch. *loc.alleg.* 26

Postquam verò quis agnitus est vt excommunicatus vitandus, in dubio præsumi non debet absolutus. Tum ex regula iuris semel malus, semper præsumitur malus. Tum quia absolutio est quid facti, & factum non præsumitur, nisi probetur. Vti docuerunt Syluest. *verb. Excommunic.5.num.26.* Nauarr. *cap.27. num.36.* Suar. *disp.15. sect.3.num.7.* Auila *2. part.cap.6.disp.11.dub.11. concl.6.* Layman. *lib.1.sum.tract.5. part.2.cap.2.num.18.* Gasp.Hurtado *disp.9.difficult.4.num.18.* Bonacina *disp.2.de excommun.q.2. punct.6.§.2. num.54.* Probatur autem sufficienter absolutio tum fama publica, tum testimonio alicuius viri fide digni, tum ipsius excommunicati, si alioquin prudenter ei credi potest spectatâ conditione personæ, & negotij, tum si longum tempus præterijt, ipseque se vt absolutum gerit, cùm tamen aliàs timoratæ conscientiæ sit. Sicuti docuerunt Nauarr. Suar. Bonac. Layman. Hurtado, Auila *loc.alleg.* 27

Tandem ob necessitatem significatam in illa particula *necesse*, tollitur prohibitio communicandi cum excommunicato, vti constat ex *d. cap. quoniam multos 11.qu.3.* & *cap. inter alia de sententia excommun.* Si enim ob vtilitatem tum excommunicati, tum aliorum communicatio cum excommunicato permittitur, à fortiori ob necessitatem. Hæc autem necessitas quæ grauis esse debet siue spiritualis sit, siue temporalis excusat, siue sit ipsius excommunicati, siue aliorum. Vti ex communi sententia docent Sayrus *lib.2 de excommun.c.14. num.29. & seqq.* Henriq. *lib.13.cap.23.* Suar. *disp.15. sect.3 & num.8.* Bonac. *disput.2. de excommun.q.2.part.6.§.2. num.57.* Gaspar Hurtado *disp.9. difficult.4. in fine.* & alij apud ipsos. Solùm aduerto hanc necessitatem communicationis cessare, si æquè benè à non excommunicato subsidium spirituale, vel temporale tibi necessarium obtinere potes. Non enim spectandum est, vt communicatio cum excommunicato liceat, an pro re necessaria fiat, sed an ea communicatio tibi necessaria sit ad illam rem necessariam impetrandam, vt notauit Gaspar Hurtado *loco citato.* Ab hac doctrina excipit Sayrus *lib.2. de excommunicat. cap.14. num.30.* Auila *2. part. cap.6. disputat.11. dub.12.* Bonac. *disputat.2. de excommunication. quæst.2. punct.6.§.2. num.59.* Prædicatores, & Confessores, qui eleemosynam ab excommunicatis vitandis petere possunt, tametsi æquè commodè ab aliis possint obtinere; quia illorum curam gerunt. Et fauet *cap. cum voluntate de sententia excommunicat.* 28

PVNCTVM XX.

De aliis effectibus remotis excommunicationis.

1 *Aliqui enumerant, sed immeritò inter effectus excommunicationis maioris irregularitatem, suspensionem, excommunicationem minorem.*

2 *Effectus proprius remotus excommunicationis est suspicio hæresis.*

3 *Item integra probatio delicti, si adsit in excommunicato perseuerantia.*

4 *Item priuatio beneficiorum.*

RAtione excommunicationis aliqui effectus oriuntur qui remoti dici possunt. Inter quos effectus aliqui enumerant irregularitatem, quam contrahit Clericus excommunicatus Ordinis sacri munus exercens. Item suspensionem ob Ordinem sacrum in excommunicatione susceptum. Denique excommunicationem minorem ob participationem cum excommunicato vitando. Sed hi non tam sunt effectus excommunicationis, quàm transgressionis legis vi excommunicationis statutæ. 1

Quia

2 Quapropter effectus proprius remotus excommunicationis censeri debet suspicio hæresis, quam contrahit excommunicatus, qui per annum in excommunicatione lata speciali-ter ab homine animo obdurato insordescit, vti docet Nauarr. *cap.27.num.23.* Couaruu. *cap.alma mater.1.p.§.7.num.10.* Et deciditur in Conc. Trident. *sess.25.cap.3. de reformat.* Præsumitur namque sic in excommunicatione perseuerans, malè de Ecclesiæ potestate sentire. Hæc tamen suspicio leuis est, sufficit tamen ad inducendam purgationem, vti pluribus relatis docui *tract.4.disp.4.punct.2.n.6.* Quod si hanc purgationem subire noluerit, citari iterum debet sub pœna excommunicationis. Quâ citatione factâ, si adhuc respondere neglexerit, & in hac contumacia per annum perseuerauerit nullo allegato impedimento condemnari potest vt hæreticus, iuxta Textum *in cap. cum contumacia de Hæreticis in 6.* Vti notauit Auila *2.p.cap.6.disp.9. dub.12.* Gaspar Hurtado *de excommun. disputatio.11.in fine.* & latiùs tradit *dicto tract.4. disputatio.4. punct.2.*

3 Secundus effectus excommunicationis, seu perseuerantiæ in excommunicatione censeri potest integra probatio delicti seu causæ, ob quam lata est excommunicatio. Etenim si ob causam ciuilem, vel criminalem excommunicatus à Iudice sis, & in ea excommunicatione per annum perseueras nullo ostenso impedimento, aut satisfactionis signo censendus es pro conuicto, & confesso, iuxta Textum, *in capite rursus. Capite quicunque. 11. quæst. 3.* quia ea contumacia iuris fictione reputatur confessio. Non tamen excludit, quin allegare, & probare innocentiam possit. Vti probaui *dicta disp. 4. p. 2.num.4.*

4 Tertius effectus remotus excommunicationis referri potest priuatio beneficiorum. Sed an hæc priuatio ipso iure inducta sit, an Iudicis officium requirat, & an imponatur ob perseuerantiam triennalem, vel annalem in excommunicatione non est constans Doctorum sententia, vt videre est apud Couaruu. *cap. alma mater.1.§.7.numero 10.& seqq.* Mihi autem placet sententia Suar. *disp.17. sect. 1. num.9.* nihil in hac re iure statutum esse. Nam esto in *capite bonæ memoriæ, De ætate, & qualitate* priuetur Clericus beneficiis ob perseuerantiam in excommunicatione; non inde inferendum est ob perseuerantiam annalem priuari non posse, vel necessariò priuandum esse ob perseuerantiam triennalem, quia ille Textus refert quid factum sit, non tamen continet dispositionem in futurum. Vti ex Eymerico, Menochio & Salcedo notaui *d.tract.4.de fide, disp.4.pun.2.num.9.* Verùm esto ita sit, Iudices tamen debent excommunicatum triennio in excommunicatione perseuerantem animo indurato beneficiis omnibus priuare; quia indignus est vt fructibus Ecclesiæ gaudeat qui aduersus Ecclesiam ita rebellis existit. Sicuti Pontifex præstitit in *dicto capite bonæ memoriæ.* Ob annalem verò perseuerantiam etsi possint Iudices hanc beneficiorum priuationem indicere, quia annalis contumacia digna videtur esse ea priuatione, attamen non tenetur; quia nullibi cauetur hæc obligatio. Sic docuit Suar. *disp.17.sect.1.à num.9.* Post excommunicationis effectus suppeream dicendum de eorum suspensione, excommunicationisque absolutione, nisi de his *præced. disp. à puncto 9. vsque in finem,* satis supérque dictum fuisset. Quapropter solùm restat explicare excommunicationis minoris naturam. De qua in *sequenti puncto* sermo instituendus est.

PVNCTVM XXI.

De excommunicatione minore, illiúsque effectibus, déque illius absolutione.

1 *Etsi olim fuerint plures excommunicationes minores, iam vsu receptum est vnicam tantùm esse.*
2 *Incurritur ob participationem cum excommunicato vitando siue viuo, siue mortuo.*
3 *Appellatur minor excommunicatio comparatione maioris.*
4 *Etsi ab homine ferri possit, nunquam tamen fertur.*
5 *Vnicus est eius effectus, scilicet priuatio passiua Sacramentorum.*
6 *Sacramentum pœnitentiæ plures censent inualidè recipi ab hoc excommunicato, etiamsi ignoranter, & inculpabiliter illud recipiat.*
7 *Longè verius est validum esse.*
8 *Plures huic excommunicationi attribuunt tanquam effectum indirectum, priuationem administrationis Sacramentorum. Sed reiiciuntur.*
9 *Proponuntur obiectiones aduersus præfatam doctrinam.*
10 *Fit illis satis.*
11 *Propter horum administrationem nulla irregularitas, vel pœna ipso iure incurritur.*
12 *Secundus effectus in directus est priuatio electionis ad beneficia.*
13 *Eligens, præsentans, vel conferens huic excommunicato beneficium Ecclesiasticum, & ipse recipiens peccant grauiter.*
14 *Censent plures irritam esse prædictam electionem, seu collationem beneficij.*
15 *Oppositum verius est.*
16 *Hæc irritatio futura non debet extendi ad electionem temporalium dignitatum.*
17 *Vt hæc irritatio fiat plures existimant scientiam excommunicationis in electoribus adesse debere.*
18 *Contrarium docuit communis sententia.*
19 *Etsi prædictæ sententiæ probabiles sint, probabilius est electionem irritandam esse, si facta sit de excommunicato, seu excommunicationis conscio: secùs ignaro, siue electores sciuerint, siue ignorauerint excommunicationem.*
20 *Electores eligentes hunc excommunicatum nullam pœnam incurrunt.*
21 *Ab hac excommunicatione absoluere potest, qui in foro externo iurisdictionem habet, & in foro pœnitentiæ Episcopus, Parochus, & proprius Sacerdos.*
22 *Plures censent etiam simplicem Sacerdotem ab hac excommunicatione absoluere posse.*
23 *Contrarium est longe probabilius.*
24 *Nulla est forma determinata absolutionis ab hac censura.*

OLim plures fuerunt excommunicationes minores non 1
solùm à iure, sed etiam ab hominæ impositæ. Vti constat *ex variis Textibus 11. quæst.3.* aliæ namque priuabant omnium Sacramentorum participatione, aliæ verò solùm ab Eucharistiæ perceptione remouebant, aliæ ab hominum communione tum Diuina, tum humana. Vti probat Sayrus *lib.2.de excommunicat. cap.22. numero 2.* Sed iam vsu receptum est teste communi sententiâ vnicam tantùm esse excommunicationem minorem Sacramentorum receptione priuantem, & à iure impositam ob participationem cum excommunicato vitando, iuxta Textum *in cap. excommunicatos. & c. cum excommunicato, & seqq. & cap. finali de clerico excommunicato ministrante.* Et *cap.nuper.de sententia excommunicat. & c.à nobis de exceptionibus.* & tradit Victoria *in tract.de excom. n.16.* Caiet. *verbo excom.minor.* Nauarr. *sum.c.27.n.1.24.& 45.* Suar. *disp.24.sect.3.* Sayrus *lib.2.de excomm.c.23.n.4.* Coninch. *disp.14. de excommunicat. dub.17. num.260.* Paul. Layman. *lib.1.sum.tract.5.par.2.cap.3.num.5.* Gaspar Hurtado *disp.16. de excommunic.num.1.* & alij.

Dixi *incurrit ob participationem cum excommunicato vitando;* quod intelligendum est siue viuus sit, siue mortuus; quippe si excommunicatum vitandum antequam absolutus ab excommunicatione fuerit, ad sepulturam comiteris, minorem excommunicationem incurris, vti notauit Glossa *in c.ad hæc de Priuilegiis.* Panorm. *in c.sacris de Sepultur.* Bonac. *disp.2.q.3.n.2.* Etenim quibus in vita communicare non possumus, neque in morte permissum est communicare ex *dicto Textu in cap.sacris, de sepultur.* 2

Hæc excommunicatio appellatur minor comparatione 3
maioris excommunicationis. Tum quia ob minorem causam incurritur. Tum quia minorem priuationem inducit. Sicuti notauit Sotus *in 4.d.22.quæst.1.art.1. dub,2.* Henriq. *lib.13. cap.3.numero 1.* Hugolin. *tab.2. de censur. cap.5. §.1.* Sayrus *lib.2. de excommunicat. cap.22. num.3.* Suar. *disp. 24.de censur.sect.1.* Bonacina *disp.2.de excommun.q. 3. num.1.* & alij.

Et licèt hæc excommunicatio minor ab homine iurisdictionem in foro contentioso habente ferri possit, teste Glossa *in cap.si inimicus, 11. quæst.1.* Panormit. *in rub. de sententia excommunic. num.3.* & *c.si celebrat de Clerico excommunic. ministr.num.4.* Nauarr. *c.27.n.25.* Couarruu. *ip c.alma 1.p. §.8.n.5.* Henriq. *lib.12.cap.3.num.4.* Hugolin. *tab.3.c.1.n.4.* Sayr. *lib.2.cap.23. num.1.* Vsu tamen receptum est nunquam ab homine ferri, sed solùm à iure ob dictam cum excommunicato vitando participationem, vt benè notauit Syluest. *verbo Excommunicatio.4. num.2.* Sotus *in 4. dist.22. quæst.2. art.3.vers. circa secundum.* Sayrus *lib.2.de excom. cap.23.n.2.* Gaspar Hurtado *d.disp.16. num.2.* 4

Quoad effectus attinet, vnicus tantum est proprius, & 5
directus scilicet priuatio passiua Sacramentorum, iuxta Textum *in cap.à nobis de exceptionib. cap.si celebret, de clerico excommunic.ministr. cap. penult.de sententia excommunic.* Quapropter minori excommunicatione innodatus tenetur sub graui culpa à cuiuslibet Sacramenti perceptione abstinere. Vti deciditur in *dicto capite si celebrat.* ibi, *grauiter peccat.* Etenim cuiuslibet Sacramenti receptio grauis materia est; quæ per legem prohibita grauem culpam in transgressoribus arguit. Sicuti ex communi sententia docet Caietan. *verbo Excommunicatio.cap.vlt.* Couarruu. *c.alma.1.p.§.8.* Suar. *disp.24. sect.3.num.3.* Coninch. *disp.14.dub.17.n.260.* Bonac. *disp.2. quæst.3.n.3.* Paul. Layman. *lib.1.sum.tract.5. par.2. cap.3. n.4.* & alij passim.

Sacra

6 Sacramenta verò ab huiusmodi excommunicato recepta valida esse, omnes Doctores affirmant, solùm de pœnitentia dissentiunt. Nam Sylvest. *verbo Excommunicatio 4. num. 1.* & *verbo Confessor 3. num. 12.* Tabiena, *verbo Absolutio. 1. num. 24. §. 10.* Summa Corona *1. p. cap. 31. de iteran. confess. in fine.* Vasq. aliis relatis *de excommunicat. dub. 4.* Gaspar Hurtado *disp. 16. de excommunicat. difficult. 1. num. 3.* censent inualidè Sacramentum pœnitentiæ à dicto excommunicato recipi. Quod intelligendum est, esto ignoranter, & inculpabiliter recipiatur non præmissâ censuræ absolutione. Mouentur, quia hac excommunicatione priuat Ecclesia excommunicatum Sacramentorum receptione quoad fieri potest. At potest Ecclesia eum priuare pœnitentiæ Sacramento secundùm illius valorem, denegando Sacerdoti iurisdictionem. Ergo prædictum Sacramentum receptum ab excommunicato minori excommunicatione, inualidum est.

7 Cæterùm longè verius est validum esse prædictum Sacramentum à dicto excommunicato receptum, si nullam in eius receptione culpam commisit; eo quòd ignarus excommunicationis fuerit, vel si illius conscius fuit postulauit ab excommunicatione priùs absolui, quàm à peccato, quod tamen Sacerdos vel ex malitia, vel ex ignorantia non præstitit. Vt rectè docuerunt Martin. de Ledesm. *2. 4. q. 25. art. 1.* Ioan. Medina *Cod. de confess. quæst. 18. vers. dicendum igitur.* Bartholom. de Medina *in summ. lib. 1. cap. 11. §. 3.* Nauarr. *cap. 9. n. 3. vers. 4.* & *in cap. consideret. §. cautus num. 30. de pœnitent. dist. 5.* & *in cap. frater. num. 45. vers. secundo de pœnit. eadem dist.* Conarruu. *cap. alma, 1. p. §. 6. num. 7.* Viuald. *candelab. aureo 2. p. tract. de excommun. num. 31.* & *tract. de excommunicat. minori, n. 6.* Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 7. §. 2. num. 6.* Henriq. *lib. 13. de excommun. cap. 3. num. 3.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 14.* Bonac. *disp. 2. q. 3. n. 3.* Ratio est: quia Ecclesia solùm remouet excommunicatum à Sacramentis, illorum perceptionem prohibendo, non tamen irritando. Tum quia nullum est fundamentum in iure huius irritationis, quin potiùs receptum ab omnibus est reliqua Sacramenta etiam matrimonij valida esse ab excommunicato recepta, cùm tamen Ecclesia illius receptionē irritare potuerit. Tum quia non videtur expediens hanc irritationem in Sacramento pœnitentiæ facere, vtpotè fidelium maximè necessariò præcipuè cùm hæc irritatio facienda sit auferendo à Sacerdote iurisdictionem, quod esset Sacerdotem innocentem punire.

8 Præter supradictum effectum proprium, & directum plures Doctores minori excommunitationi attribuunt administrationis Sacramentorum priuationem, non quidem per se, & directè, sed indirectè, & in consequentiam. Cùm enim minori excommunicatione innodatus Sacramentorum receptione priuatus existat, indecens esse videtur, si aliis conferat ea Sacramenta, quæ ipse recipere priuatus est. Vti docuerunt Couarruu. *cap. alma 1. p. §. 8. num. 2.* Auila *2. p. de censur. cap. 6. disput. 12. dub. 3.* Coninch. *disput. 14. dub. 17. numero 264.* Vasq. *de excommunicat. dub. 4.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 19.* Reginald. *lib. 32. c. 14. num. 142.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 4.* Et licet Sylvest. *verbo Excommunicatio 4. n. 2.* Armilla *n. 21.* Vazq. *dicto dub. 4.* existiment eam indecentiam peccatum mortale constituere. Rectiùs cæteri Doctores solam culpam venialem agnoscunt, argum. *cap. si celebrat de Clerico excomm. ministr.* vbi de celebrante minori excommunicatione innodato inquit Pontifex grauiter peccare. At de conferente Ecclesiastica Sacramenta tantùm dicit peccare omittens aduerbium *grauiter*, quasi manifestè indicans in collatione Sacramentorum graue peccatum non esse.

9 Huic doctrinæ obstant Nauarr. *cap. 27. num 24.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. num. 2.* Suar. *disp. 24. sect. 2. num. 12.* Gaspar Hurtado *disp. 16. diffic. 1. n. 4.* Filliucius *tract. 13. c. 2. num. 22.* Bonac. *disp. 1. de excommunicat. q. 3. n 4.* & alij negantes ex vi prædictæ excommunicationis minoris priuatum esse excommunicatum etiam indirectè Sacramentorum administratione. Tum quia hæc priuatio etsi indirecta grauem culpam induceret vtpotè de materia graui. Tum quia in *dicto cap. si celebrat.* dicitur Sacramenta collata ab huiusmodi excommunicato non carere virtutis effectu; quia non à collatione, sed à receptione est remotus. Si autem ea excommunicatus conferens culpam committeret ab illorum collatione remotus esset & virtutis effectu carerent. Neque obstat quod Pontifex dixerit prædictum excommunicatum peccare Sacramenta conferendo; quia intelligi debet non quatenus confert, sed quatenus illorum collationi Sacramenti receptionem præmittit. Vti docuit Panormit. *ibi*, Suar. Bonacina, Filliucius, Hurtado, & alij *suprà*.

10 Propter hæc etsi probabiliter dicta sint, recedendum non est à communiori sententia affirmante saltem peccatum veniale committi in hac sacramentorum administratione: non quia minori excommunicatione innodatus lege aliqua Ecclesiasticâ remotus sit à Sacramentorum collatione, sed quia lege naturali ab eorum collatione remouetur; eo quòd remotus sit ab eorum susceptione. Quippe (vt dictum est) indecens esse videtur aliis conferre Sacramenta, quorum susceptione ipse tanquam indignus priuatus est. Ex qua ratione manifestè soluitur oppositum fundamentum. Fateor namque collationem Sacramentorum materiam grauem esse, sed quia lege Ecclesiastica non prohibetur excommunicato minori excommunicatione, sed solùm ipsi ex lege naturali honestatis & decentiæ interdicitur: ideò non arguit culpam grauem in conferente. Et ob hanc causam dixit Pontifex Sacramenta collata ab hoc excommunicato non carere virtutis effectu; quia scilicet ex vi legis Ecclesiasticæ ab eorum collatione remotus non est. Explicatio verò illorum verborum *peccat Sacramenta conferendo*, quæ in argumento adducitur, sustinenda non est. Nam si Pontifex vellet peccare hunc excommunicatum Sacramenta conferendo, quatenus eorum collationi susceptionem eorum præmittit, superfluè ea verba posita essent, siquidem in principio dixit hunc excommunicatum celebrantem grauiter peccare; neque item aduerbium *grauiter* initio capitis positum omitteret, siquidem recipiendo Sacramentum semper grauiter esset peccaturus.

Illud verò est certum sic Sacramenta administrantem nullam irregularitatem, vel pœnam ipso iure incurrere, sed arbitrio Ordinarij puniendum esse, vti colligitur ex *dicto cap. si celebrat.* Et tradit *ibi* Panormit. *num. 2.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 244.* Couarruu. *in cap. alma 1. p. §. 8. num. 1.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. §. 1.* Sayrus aliis relatis, *lib. 2. de excommun. cap. 22. num. 27.* Suar. *disp. 24. sect. 2. num. 32.* Filliucius *tract. 13. cap. 2. quæst. 10.* Bonac. *disp. 2. de excommun. quæst. 3. num. 7.* Layman. *lib. 1 sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 4. vers. est autem minor.* Gaspar Hurtado, *disp. 16. diffic. 1. num. 5.* 11

Secundus effectus indirectus minoris excommunicationis est priuatio electionis ad beneficia. Vti habetur *dicto capite si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante.* Quippe cum excommunicatus minori excommunicatione remotus sit à susceptione cuiuslibet Sacramenti; consequenter remouetur à beneficiorum susceptione, argum. *legis de Sponsalibus* Cùm enim quodlibet beneficium ex intentione Ecclesiæ beneficiato conferatur, vt Ordines sacros suscipiat, & Missæ sacrificium celebret, prohibita Sacramentorum susceptione, prohibita censetur beneficiorum electio, per quam ad Sacramenta suscipienda peruenitur. Et licèt in *dicto capite si celebret* solùm electionis mentio facta sit, communiter Doctores decisionem extendunt ad præsentationem, & collationem, vtpotè quæ electiones vocari possunt: siquidem is cui beneficium confertur, vel ad ipsum præsentatur aliis omissis eligitur. Præterquam quòd ratio decisionis æquè in præsentatione, & collatione, ac in electione procedit, vt expendenti constare potest; & notauit Richard. *in 4. dicto 18. art. 7. quæst. 4.* Decius *in cap. dilecti. not ab. 1. de exceptionib* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 22.* Couarruu. *capite alma mater 1. p. §. 7. num. 1.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. num. 3.* Suar. *disp. 24. sect. 2. num. 22.* Coninch. *disp. 14. de excommunic. dub. 17. num. 262.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5.* Auila, *2. p. cap. 6. disp. 12. dub. 4.* 12

Hinc fit eligentem, præsentantem, vel conferentem beneficium Ecclesiasticum minori excommunicatione innodato, & ipsum excommunicatum recipientem tale beneficium grauiter peccaturos, quia violant legem Ecclesiasticam in graui materia, vti tradit Panormit. *dicto cap. si celebrat. num. 3.* Sylvest. *verbo Excommunicatio. 4. num. 3.* Couarruu. *cap. alma. 1 p. §. 8. num. 3.* Henriq. *lib. 13 cap. 13. num. 1.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. c. 22. n. 22.* Auila *2. part. de censur. cap. 6. disp. 12. dub. 4* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5.* Gaspar Hurtado *disp. 16. difficult. 1. in fine.* Suar. *disputat. 24. sect. 2. n. 31. ad finem.* Bonac. *disp. 2. de censur. q. 3. n. 7.* & alij. 13

Sed an prædicta electio, seu beneficij collatio, & præsentatio irrita sit ipso iure, vel ope exceptionis veniat irritanda? Non conueniunt Doctores. Nam Host ens. *in dicto capite si celebrat.* Et *ibi* Cardinal. *col. vlt.* Couarruu. *in cap. alma 1. part. §. 8 num. 3.* Hugolin. *de censur. tab. 3. capite 6. § 3. numero 2.* Nauarr. *cap. 27. numero 24.* censent ipso iure nullam esse electionem, vtpotè personæ indignæ, & inhabilis. Et licèt in *dicto cap. si celebrat.* dicatur prædictam electionem irritandam esse, asseruut id explicandum esse de irritatione declaratiua, non effectiua, hoc est prædictam electionem debere à Iudice irritam declarari. 14

Sed rectius contrarium docuit Felin. *in cap. dilecta col. 3. de exceptionib.* Richard. *in 4. d. 18. art. 7. qu. 4.* Sotus *distin. 22. qu. 2. art. 3.* Angles *in flor. 4. sentent. 2. part. tit. de excommunicat. art. 3. difficult. 10.* Petr. de Soto *lib. de institut. Sacerdot. sect. 3. de excommunicat.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num. 23.* Suar. *disputat. 14. sect. 2. num. 22.* Tolet. *lib. 1. sum. capit. 18.* & *lib. 5. capit. 66.* Coninch. *disputat. 14. dubit. 17. num. 263.* Auila *2. part. de censur. cap. 6. disputat. 12. dub. 4.* Bonac. *disputat. 2. de excommunicat. q. 3. num. 7.* Filliuc. *tract. 13. cap. 2. quæst. 8.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. part 2. cap. 3. num. 5.* Gaspar Hurtado *disp. 16. difficult. 1 in fine*, & alij. Etenim cùm Textus, in *dicto cap si celebret*, expressè dixerit electionem irritandam 15

eſſe, nullum eſt fundamentum, vt intelligatur de declaratione irritationis: cùm hæc ſit impropria verborum intellectio, quæ vitanda eſt quoad fieri poſſit, maximè cùm pœnalem conſtitutionem reſtringit.

16 Hæc irritatio extendi non debet (vt benè aduertit Suar. *loco citato*) ad electionem temporaliu m dignitatum, quia Textus non de dignitatibus temporalibus, ſed Eccleſiaſticis locutus eſt: vt conſtat ex illis verbis: *Pro eo quòd ad ſuſceptionem eligitur, à quorum participatione à ſanctis Patribus eſt priuatus.* At ex vi excommunicationis minoris priuatus nemo eſt, neque mediatè neque immediatè regimine harum dignitatum. Ergo earum electio irritanda non eſt, tametſi excommunicatione minori innodato facta fuerit.

17 Vt autem hæc irritatio fieri debeat, exiſtimant Sylueſt. *verbo Excommunicatio 4. n. 4.* Hoſtienſ. *in ſum. lib. 5. titul. de Clerico excommunic. miniſtrante. §. qualiter puniatur.* & Gab. 4. *diſt. 18. quæſt. 3. art. 3. dub. 1.* Vazq. *tract. de excommunicat. dub. 6. num. 12.* Reginaldus *praxi lib 32. cap. 14. num. 143. ad finem.* Bonacina *diſp. 2. de excommunicat. quæſt. 3. n. 7.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 12. dub. 4. concl. 4.* Gaſpar Hurtado *diſp. 16. difficult. 1. in fine,* & alij ſcientiam excommunicationis in electoribus adfuturam eſſe. Quia Textus expreſsè dicit. *Si ſcienter talis excommunicatus electus fuerit, eius electio eſt irritanda.* Requiritur ergo ſcientia excommunicationis, vt locum irritatio habeat, aliàs particula *ſcienter* ſuperflua eſſet.

18 Contrarium docuit communis ſententia. Gloſſa *in dicto cap. ſi celebrat, verbo ſcienter.* Panormit. *ibi num. 7.* & Cardin. *col. vlt.* Couarruu. *cap. alma mater 1. p. §. 8. numero 3.* Hugolin. *tab. 3. cap. 6. §. 3. num. 2.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 22. num 23.* Suar. *diſp. 24. ſect. 2. num 18.* Coninch. *diſp. 14. dub. 17. num. 163.* aſſerunt namque particulam illam *ſcienter* potiùs eſſe additam ad augendam, quam ad limitandam diſpoſitionem, præſtatéque hunc ſenſum; etiamſi electio excommunicati ſcienter facta ſit irritanda eſt. Etenim quando electores excommunicationis ignari elegerunt excommunicatum, electio irritanda eſt ob ſurreptionem. At cùm conſcij communicationis elegerunt, non videbatur electio defectum habere ob quem irritanda eſſet, ideoque opus fuit Pontificis diſpoſitione. Deinde hæc electio non caſſatur in pœnam peccati ab electoribus commiſſi, ſed quia electus inhabilis eſt ad vſum, ad quem per beneficium aſſumitur, vt conſtat ex illis verbis textus. *Si ſcienter electus fuerit eius electio eſt irritanda, pro eo quòd aſſumitur ad ſuſceptionem eorum, à quorum perceptione à ſanctis Patribus priuatus eſt.* Quæ ratio probat electionem irritandam eſſe, tametſi ex parte electi ſe teneat ignorantia; quia eſto electus ſuæ excommunicationis ignarus fuerit, nullúmque peccatum commiſerit beneficium acceptans, attamen excommunicatione manifeſtata à Sacramentorum participatioue priuatus eſt, & conſequentur beneficij electio irritanda venit. Vti expreſsè docent Gloſſa *in dicto cap. ſi celebrat, verbo ſciunter.* Hoſtienſ. *in ſum. lib. 5. tit. de Clerico excommunic. miniſtr. §. qualiter puniatur, n. 3.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. num. 3.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 22. num. 24.*

19 Cæterùm etſi prædictæ ſententiæ probabiles ſint, probabilius exiſtimo quod tradit Gloſſa *in dicto cap. ſi celebrat. verbo ſcienter in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 3. num. 5.* nempe electionem irritandam eſſe, ſi facta ſit de excommunicato ſuæ excommunicationis conſcio, ſecùs ſi facta ſit de ignaro ſuæ excommunicationis, ſiue electores ſciuerint, ſiue ignorauerint excommunicationem; quia ſtante ignorantia excommunicationis in electo, eſto in re priuatus ſit Sacramentorum participatione, ab ea participatione ob ignorantiam excuſatur. Meritò ergo ſubſtineri electio debet, ſi electus ſuæ excommunicationis ignarus fuit: cùm ratio Textus, ob quam decidit electionem irritandam eſſe nonadæquatè procedat. Et ex his ſoluitur fundamentum ſecundæ ſententiæ. Ad fundamentum primæ, reſpondeo electionem excommunicati ad beneficium eſſe electionem perſonæ indignæ, & inhabilis quoad licitum vſum, non tamen quoad valorem, valor enim electionis ſubſiſtit, dum à Iudice non infirmatur.

20 Porrò electores eligentes hunc excommunicatum ad beneficium etiam ſcienter nullam pœnam incurrunt; quia nullibi ſtatuta eſt. Nam licèt Gloſſa *in dicto cap. ſi celebrat, verbo ſcienter, in fine,* videatur affirmare ſic eligentes ſuſpenſos eſſe per triennium, & inhabiles factos ad electionem, iuxta Textum *in c. cum in cunctis. c. ſcriptum in fide de electione,* verius eſt prædicta pœna non affici, quia Textus *in c. cum in cunctis.* & *cap. ſcriptum* loquuntur de eligentibus indignum ob defectum ſcientiæ, honeſtatis morum, & ætatis; quæ diſpoſitio extendi non debet ad eligentes indignum ob minorem excommunicationem; cùm hæc indignitas facile auferri poſſit, & beneficij collationem non reddat ipſo iure nullam, vt benè aduertit Suar. *diſput 24. ſect. 2. circa finem.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 12. dub. 4.*

21 Quoad abſolutionem huius cenſuræ attinet abſoluere poteſt in foro externo qui in eo iuriſdictionem habet. At in foro pœnitentiæ Epiſcopus, Parochus, & proprius Sacerdos abſoluere poteſt, vti notant Doctores. Sylueſt. *verbo Abſolutio 1. num. 3.* & *verbo Excommunicatio 4. num. 2.* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. concl. 1.* Henriq. *lib. 13. cap. 28. num. 1.* Couarruu. *cap. alma 1. p. §. 12. num. 6.* Sayrus *lib. 2. cap. 23. n. 7.* Suar. *diſp. 24. ſect. 4.* Coninch. *diſp. 14. dub. 17. in fine.* Et deciditur expreſsè *cap. nuper de ſententia excomm. §. in ſecundo verò caſu.* Nomine proprij Sacerdotis non ſolùm intelligi debet, qui iuriſdictionem ordinariam habet vti Parochus, ſed etiam qui delegatam, iuxta Textum *in cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnitent. & remiſſionib.* quia verè eſt proprius Sacerdos, vt docuerunt Suar. *diſp. 24. ſect. 4. num 2.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 23. num. 10.* Coninch. *diſp. 14. dub. 17. num. 265.* Bonac. *diſp. 2. de excommunicat. qu. 3. num. 15.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 3. num. 6.* & alij. Ex quo fit delegata alicui Sacerdoti poteſtate abſoluendi à pœnis, & pœnitentiæ ſacramentum miniſtrandi cenſetur conceſſa facultas ab hac excommunicatione abſoluendi, vtporè quæ abſolutioni peccatorum præmittenda eſt; conceſſo enim vno, & alterum ſine quo commodè illud vnum præſtari nequit conceſſum cenſetur, argum. *cap. præterea de officio delegati. & leg. 2. de iuriſdict. omn. iudic.*

Quinimò Parochus etiamſi Sacerdos non ſit, poterit ab hac excommunicatione abſoluere; quia hæc abſolutio non eſt actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, quæ Parocho non Sacerdoti competit. Et licèt in *dicto cap. nuper* expreſsè dicatur hanc abſolutionem præſtandam eſſe à proprio Sacerdote, id dictum eſt, non quia neceſſarium, ſed quia frequentius Parochus eſt Sacerdos, ſicut etiam ſub nomine Epiſcopi non ſolùm conſecratus, ſed etiam non conſecratus, & qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habet intelligitur. Sicuti tradit Hugolin. *tab. 3. de cenſur. cap. 4. §. 2. n. 2.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 23. num. 7.* Suar. *diſp. 24. ſect. 4. num. 4.* Filliucius *tract. 13. c. 7. quæſt. 6. num. 140.* Bonac. *diſput. 2. de excommunicat. quæſt. 3. num. 14.*

Difficultas autem eſt, An ſimplex Sacerdos, qui ſolùm à venialibus poteſt abſoluere, abſoluere poſſit ab hac excommunicatione? Affirmat Nauarr. *cap. 27. num. 25. & num. 39.* & *in cap. placuit num. 25. de pœnitent. diſt. 6.* Alfonſus Viuald. *in ſuo candelab. 2. part. tract. de excommunic. num. 12.* Tolet *lib. 1. ſum. cap. 17. num. 7.* Inclinat Tabiena *verbo Abſolutio 2. num. 5.* Armilla *numero 38.* Felin. *cap. à nobis de exceptionibus* Gaſpar Hurtado *diſput. 16. de excommunicatione difficult. 2. in fine.* Mouentur; quia hæc excommunicatio regulariter ob culpam venialem contrahitur, ergo potès à culpa veniali abſoluere, videtur ab hac excommunicatione abſoluere poſſe; cùm hæc abſolutio peccatorum abſolutioni præmittenda ſit. Et hæc ratio probat hanc abſolutionem à ſimplici Sacerdote concedi poſſe, tametſi abſoluendus peccatis mortalibus affectus ſit, vel illa excommunicatio ob culpam mortalem fuerit contracta, vti placuit Felino, Armillæ, & Hurtado *locis citatis.* Quando autem excommunicatio minor ob culpam venialem incurſa eſt, neque excommunicatus vllo peccato mortali grauatur (inquiunt Nauarr. & Tolet.) ſimplex Sacerdos cenſendus eſt proprius Sacerdos illius excommunicati, cùm poſſit eum abſoluere à vinculo, quo ligatus eſt. 22

Sed contrarium longè probabilius eſt, ſimplicem inquam Sacerdotem non habere poteſtatem abſoluendi ab hac cenſura, vti colligitur ex *dicto capite nuper.* vbi interrogatus Pontifex; An ſimplex Sacerdos ab hac cenſura abſoluere poſſit, reſpondit abſoluere poſſe Epiſcopum proprium, vel Sacerdotem proprium. Ergo manifeſtè indicauit ſimplicem Sacerdotem nullam poteſtatem habere; aliàs non exprimeret proprium Epiſcopum, vel Sacerdotem; cùm ab alieno Epiſcopo, vel Sacerdote hæc abſolutio obtineri poſſet. Ratio verò eſt: quia hæc abſolutio cùm ab abſolutione à peccatis diſtincta ſit, pertineátque per ſe ad iuriſdictionem contentioſam, nemini competere poteſt, niſi ei à iure, vel ab homine iuriſdictionem habente concedatur. Atqui ſimplici Sacerdoti nullibi hæc poteſtas reperitur conceſſa. Nam in *cap. nuper.* non alieno Sacerdoti, ſed proprio conceditur, proprius autem Sacerdos eſt qui à quibuſcunque peccatis ſibi ſubditum abſoluere per ſe poteſt, non verò qui tantùm poteſt à peccatis venialibus. Neque ex eo quòd Sacerdoti ſimplici conceſſa à iure ſit poteſtas à peccatis venialibus abſoluendi, inferri debet poſſe ab hac excommunicatione ob peccatum veniale incurſa abſoluere; quia vt dixi, latè differt hæc abſolutio cenſuræ ab abſolutione à peccatis; aliàs qui poſſet à mortalibus abſoluere, poſſet etiam ab excommunicatione maiori ob eorum cauſam incurſa, quod non eſt dicendum. Atque ita poſt alios antiquiores defendit Caiet. *in ſum. verbo Abſolutio, in fine, & verbo Excommunicatio minor.* & *t. 1. opuſcul. tract. 7. q. 7. vnica, verſ. ad 2.* Couarruu. *cap. alma 1. p. §. 12. num. 7.* Sotus *in 4. d. 22. quæſt. 2. art. 3. verſ. tertium ergo membrum.* Henriq. *lib. 13. cap. 18. num. 5.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 23. n. 9.* Hugolin. *tab. 3. cap. 4. §. 5. n. 2.* Suar. *diſp. 7. de cenſur. ſect. 4. n. 17.* Coninch. *diſp. 14. dub. 17. in fine.* Auila *2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 2.* Filliucius *tract. 13. cap. 7. quæſt. 3.* 23

Bonac.

Bonac. *disp.3 de excommun.q.3.num.15.* Layman. *lib.1. sum. tract.5.par.2.cap.3.in fine.* & alij apud ipsos.

24 Quoad formam absolutionis ab hac censura nulla est determinata; sed illa sufficit, quæ voluntatem absoluentis exprimit. Satisfationem, seu cautionem iuratoriam præstare, aliásque cæremonias adhibere etiam in foro externo necessarium non est. Vti ex communi sententia docuerunt Sylvest. *verbo Absolutio 3.n.5.* Sotus *in 4.d.22. quæst.2. art.3. vers. tertium ergo membrum.* Hugolin. *tab.3. cap.12.* Sayrus *lib.2. de excommunicat.cap.23.in fine.* Suar. *disp.24.sect.4.ad finem.* Filliucius *tract.13.cap.7.q.8. num.143.* Bonac. *disp.2. de excommun.q.3.in fine,* & alij.

DISPVTATIO III.

De excommunicationibus tam in corpore iuris, quàm extrà contentis.

EX hac Disputatione præcedens Disputatio de excommunicatione lucidior erit. Variæ sunt excommunicationes tam in corpore iuris, quàm extra contentæ. Sed quia inter eas præcipuum locum obtinent quæ feria 5. in Cœna Domini promulgantur, quæque appellantur excommunicationes bullæ Cœnæ Domini, ea de causa ab ipsis exordium sumimus.

Nota Lector ea quæ tota ferè hac Disputatione dicentur, intelligenda esse pro locis, in quibus bulla Cœnæ vigorem habet, non autem pro regnis aut Prouinciis vbi non est recepta. Neque enim Theologi est augere priuilegia Regnorum, nec ea imminuere.

PVNCTVM. I.

Præmittuntur aliqua notabilia, pro clariori bullæ Cœnæ Domini intelligentia.

1 *Aduersus quamque personam proferentur hæ excommunicationes.*
2 *Vt firmitatem habeant nihil ampliùs requiritur, quàm earum authentica publicatio.*
3 *Durant quousque alij bullæ processus expediantur.*
4 *Appellari possunt excommunicationes partim à iure, partim ab homine.*
5 *Hæ excommunicationes non multiplicantur, ex eo quod à Pontifice in hac bulla, vel in corpore iuris sint insertæ.*
6 *Si casus aliquis omittatur in noua bulla, qui fuit in antiqua contentus eo ipso desinit obligare.*
7 *Priuilegia reuocata in vna bulla, si in sequenti non reuocentur, de nouo subsistunt.*

1 HAs excommunicationes ipso facto latas summus Pontifex profert, & promulgat feria V. in Cœna Domini, & ob hanc causam excommunicationes bullæ Cœnæ sunt appellatæ. Profert autem aduersus quamcunque personam fidelem violantem præcepta ibidem contenta. Tum vt fides integrè seruetur, tum vt seruetur vnio fidelium inter se cum Christo, eiúsque Vicario.

2 Vt autem prædictæ excommunicationes firmitatem habeant nihil ampliùs requiritur, quàm earum authentica publicatio: nam esto processus contra determinatam personam fieri non possit absque illius citatione, vtpotè cui ius defensionis est concessum. Secùs verò processu, seu constitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem; quia à nemine eius efficaci impediri valet. Vti notauit Sayr. *lib.3. thesauri casuum conscientiæ,* vbi *de particular. excommunicat. cap.3. num.4.* Bonac. *t.3. de censur. q.1. punct.3. circa finem.*

3 Durant verò prædictæ excommunicationes, quousque alij bullæ processus expediantur, vt constat ex illis verbis bullæ circa finem: *Volentes nostros processus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quousque alij huiusmodi processus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur durare, suósque effectus omnino sortiri.* Ex quo fit manifestè mortuo Pontifice ad has prædictas excommunicationes subsistere.

4 Hinc inter Doctores orta est controuersia; An hæ excommunicationes appellandæ sint latæ à iure, vel ab homine? Nam Sylvest. *verbo Excommunicatio 7. num.76. vers. trigesimo primo.* Nauarr. *man. latino in explicat. bullæ Cœnæ Domini n.21.* & *cap.23.n.23.* Viuald. *in explicat. bullæ, clausula volentes, &c.* Salas *de legib. disp.1. sect.9.num.62.* Bonacina aliis relatis *t.3. de censuris in particulari disp.1. quæst.1. pun.5. num.2.* censent censuras à iure appellari debere; eo quòd mortuo conditore non extinguantur, & ad perpetuam rei memoriam promulgentur, & in vi constitutionis. Econtrà Sotus *in 4. d. 22. quæst.2. art.3.* Tolet. *lib.1. sum. cap.18.* Becan. *tract. de fide cap.15. quæst.8. num.6.* Suar. *disp.21. de censur. sect.1. num.2.* & alij affirmant censuras ab homine latas appellandas esse, eo quòd pro tempore determinato ferantur, scilicet noui bullæ processus promulgentur, cessentque ea publicatione facta absque vlla reuocatione.

Sed quæstio est leuis momenti, & potiùs de nomine, quàm de re, cùm constet ob mortem Pontificis prædictas excommunicationes vim suam non amittere; cessare tamen absque vlla reuocatione ab eo puncto, quo noui processus fuerint publicati. Placet tamen sententia Sayri *lib.3. thesauri casuum conscientiæ,* vbi *de particularib. excommunicationib. c.1. num.18.* Reginaldi *in praxi lib.9. num.230.* prædictas excommunicationes neque esse propriè à iure, cùm non sint perpetuæ ex se, sed absque vlla reuocatione cessent nouâ bullâ expeditâ; neque esse propriè ab homine, cùm mortuo conditore non expirent. Sed esse medias inter sententias à iure, & ab homine latas, & de vtrarúmque natura participare. Neque obest latas esse ad perpetuam rei memoriam; quia ea verba apposita sunt non ad concedendam bullæ firmitatem perpetuam, sed ad excitandam perpetuam illius memoriam. Minus obest vsus vocis constitutionis, quæ communis est tum sententiis à iure, tum ab homine latis. Præterquam quòd in principio bullæ hæc constitutio processus annalis appelletur.

Ad extremum duo aduertenda sunt. Primùm has excommunicationes non multiplicari; eo quòd à summo Pontifice in hac bulla expediantur, sintque in corpore iuris insertæ; quia res præcepta diuersa non est, sed eadem, & sub eodem fine, ideóque nullum est fundamentum, ex quo multiplicatio sumi possit, sicuti rectè notarunt Nauarr. *cap. ita quorundam de Iudæis notab.11. in gloss. vlt. num.4. & 37.* Suar. *de censur. disp.21. sect.1. n.3.* Reginald. *lib.9. praxi n.228. ad finem.* Bonac. *t.3. de censur. disp.1. q.1. punct.5. n.3.* 5

Secundò aduerte, si in noua bulla expedita casus aliquis 6
omittatur in antiqua bulla contentus, eo ipso ex vi bullæ nullam inducit obligationem, illam tamen inducet, si in corpore iuris fuerit contentus; quia esse casum expressum, vel omissum in bulla non variat iuris dispositionem. Vti docuerunt Nauarr. *dicto notab.11. num.25.* Sayrus *de particul. excommun. lib.3. cap.2. n.5.* Reginald. *lib.9. praxi num.228.* Bonac. *t.3. disp.1. q.1. punct.5. num.4.* Quod intelligendum est, quando ius illud secluſa bulla vim suam obtinebat: secùs si reuocatum esset; quia stante reuocatione ex vi bullæ robur accipere non potest, nisi dum in bulla fuerit renouatus. Excipit autem Sayrus *lib.3. thesauri casuum. cap.2. num.5.* Nisi ius illud antiquum consuetudine abrogatum fuerit; nam hæc abrogatio noua bullæ expeditione, in quo prædictum ius continetur cessat, & consuetudo iuri antiquo derogans interrumpitur. Quâ interruptione positâ obligatio iuris antiqui succedit, tametsi in expeditione noua bullæ ius illud fuerit omissum; sed hæc exceptio difficultate nõ caret. Fateor namque prædictam consuetudinem interrumpi eo tempore, quo bullæ obligatio durat. Sed quia hæc interruptio nõn est sufficiens ad nouam consuetudinem introducendam, integréque antiquam derogandam; sed solùm pro tempore, quo bullæ obligatio permanet; ea de causa ius antiquum consuetudine reuocatum firmitatem obtinere nullatenus potest.

Quod si aliqua priuilegia fuerint in bulla reuocata, quo- 7
rum reuocatio in subsequenti bulla omissa fuerit; etsi Sayrus *dicto cap.2. num.5.* censeat valdè probabile reuiuiscere, & robur accipere, ac si nunquam fuerint reuocata, maximè si in iure communi dicta priuilegia fuerint inserta: oppositum existimat Bonac. *disp.1. de censur. in part. q.1. punct.5. num.3.* quia prædicta reuocatione illud priuilegium extinctum est, & priuilegium semel extinctum non reuiuiscit absque noua illius concessione. Quare etsi reuocatio cesset; quia non adest noua priuilegij concessio, priuilegium denuò robur accipere non potest. Sed responderi à Sayro posset priuilegium illud reuocatione bullæ non esse absolutè extinctum, sed solùm suspensum, dum reuocatio bullæ vim suam obtinet. Etenim priuilegium illud non alia ratione extinguitur, quàm reuocatione, quæ in bulla continetur. At reuocatio bullæ non est absoluta, sed quoúsque noua bulla expediatur. Ergo vsque ad illud tempus priuilegium reuocat, illo verò tempore accedente reuocatio cessat, & priuilegium subsistit.

PVNCTVM II.

Expenditur excommunicatio in priori bullæ clausula contenta aduersus Hæreticos, & Schismaticos.

1 *Numerantur personæ, aduersus quas summus Pontifex in hac clausula excommunicationem pronunciat.*
2 *Qui sint hæretici in hac clausula excommunicati?*

3 *Aſſenſus, ſeu dubitatio interior, ſi aliquo ſigno manifeſto non declaretur huic excommunicationi non ſubiacet.*
4 *Qui ſint hæreticorum credentes in hac clauſula excommunicati?*
5 *Qui ſint hæreticorum receptatores huic excommunicationi ſubiecti?*
6 *Qui hæreticorum defenſores?*
7 *Qui Schiſmatici?*

1 IN priori clauſula Bullæ aduerſus varias perſonas ſummus Pontifex excommunicationem fert. Primò aduerſus Hæreticos cuiuſcunque ſectæ. Secundò contra eorum credentes. Tertiò, contra eorum receptatores. Quartò, contra eorum fautores, & generaliter contra quoſlibet illorum defenſores. Quintò, contra eos qui hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes ſine authoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legunt, retinent, imprimunt, ſeu quomodolibet defendunt ex quauis cauſa publica, vel occulta, quouis ingenio, vel colore. Sextò aduerſus Schiſmaticos & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.

2 Primò in hac clauſula excommunicantur hæretici. Hi verò ſunt qui pertinaciter credunt aliquid noſtræ Religioni, & fidei Catholicæ contrarium; vel de eo pertinaciter dubitant: iuxta Textum in *cap.1. de Hæreticis. & cap.1. de ſumma Trinit. & fide Catholica.* Adeſſe autem debet pertinacia ex *Textu in cap.dixit Apoſtolus.Cap.qui in Eccleſia.24.q.3.* Quæ in eo ſita eſt, vt firmiter credas, vel dubites de veritate illius, quod ab Eccleſia docetur, vti notauit Melchior Cano, *lib.12. de loc.Theolog.c.6 circa 4.argum.* Sayrus *lib.3.theſauri caſuum conſcientiæ, c.4.à n.15.* Vaſq.1.2.*diſp.26.c.4.* Bonac. *t.3. de excommun.in particulari. diſp.1.q.2. punct.1.n.1.* & latè diximus *tract.4.de fide, diſp.3 punct 2.per totum.*

3 Hic autem aſſenſus, ſeu dubitatio ſi purè interior ſit huic excommunicationi non ſubiicitur, neque etiamſi purè ſit exterior abſque animo recedendi à fide, quia excommunicatio fertur aduerſus eos, qui voluntariè à fide exteriùs recedunt. Vti plutibus firmaui *dicta diſp.3.de fide, punct.2.à num.16.* & *punct.3.ab initio.* & tradunt vltra *ibi* relatos Tolet. *lib.1.ſum. cap.18.num.5.* Sayrus *lib.3. theſeauri caſuum conſcient.cap.4. num.13.* & 21. Ioann.Chapeauilla *tract.de caſib. reſeruatis.2. p.c.1.q.1.* Azor.*t.1.inſtit.moral.lib.3.c.10.q.3.* Bonac.*t.3.de excomm.bulla, diſp.1.q.2.num.2.* Quinimò ſatis probabile eſt immunem ab excommunicatione eſſe, qui eſto interius à fide receſſerit verbis, vel factis tantùm ambiguis, & indifferentibus ſuam hæreſim manifeſtauerit; quia ea non eſt ſufficiens hæreſis manifeſtatio, cùm ex vi illius nec ab Eccleſia reputari, iudicarive poſſit Hæreticus, vt aduertit. Leſſius *lib.2.de iuſtit.cap.12.dub.8.num.128.* Bonac. *dicta diſp.1. q.2. punct.2.n.4.* Alfonſ. Viuald. *in expoſit. bullæ Cœnæ num.2.* & 3. Sayrus *lib.3. de excommunicat. particular. cap.4. num.26.* Vide quæ diximus *d.pun.3.per totum.*

4 Secundò excommunicantur Hæreticorum credentes; hi namque ſunt qui eorum erroribus ſiue in particulari, ſiue in communi aſſentiuntur ſigno aliquo manifeſto. Vt pluribus probaui *dicto tract.4.de fide.diſp.3.punct.4.num.1.* Et tradit vltra *ibi* relatos Archidiacon. *in capite quicunque de Hæreticis. lib.6.* Paludan. 4. *diſt.13. q.3.art.1.concl.7.* S. Antonin. *3.p.tit.25.cap.4.§.fin.* Sylueſt. *verbo Hæreſis.1.num.10.q.7.* Sayrus *lib.3.de cenſuris in part.cap.5.num.1.* Bonacina *t.3. de excommunicat.in particulari, diſp.1.q.2.pun.3.* Et probat Textus *in cap.excommunicatos.§.credentes, de ſententia excommunicat.* Et *cap.excommunicamus.§.fin. eodem tit.* Hi credentes etiam confusè verè Hæretici ſunt; quia hæretici errores amplectuntur, & ſub excommunicatione aduerſus Hæreticos lata comprehenſi erant; attamè maioris charitatis gratia expreſſi ſunt. Vti notarunt Archidiacon. *in cap.quicunque de Hæreticis in 6.* Paludan. *in 4. d.13.q.3.* Sylueſt. *verbo Hæreſis.1.§.10.* Suar. *diſp.21.de cenſur.ſect.1.num.6.* Tolet. *lib.1.ſum.cap.18.à n.5.*

5 Tertiò fertur excommunicatio aduerſus hæreticorum receptotares. Diceris autem Hæretici receptor, ſi animo occultandi hæreticum recipias, ne à iudicibus capiatur, néve hæreticorum pœnas luat. Neque ab hac pœna excuſaris; eo quòd titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ Hæreticum recipias, ſi ea receptio in hæreſis fauorem cedat. Vti probaui *dict. tract.4.de fide, diſp.3. pun.5. num.9.* Aliàs rarò, vel nunquam defenſor, vel receptator Hæretici in excommunicationem incideret; cùm rarò ad has actiones moueatur, vt ipſe Hæreticus in hæreſi perſeueret, ſed ob debitum amicitiæ, vel conſanguinitatis, aut ſimilis Atque ita docent vltra *ibi* relatos Card. Tolet. *in explicat. bullæ cœnæ.§.1.* Sayr. *lib.3.theſauri caſuum, c.5.n.3.* Neque opus eſt ad hanc excommunicationem incurrendam, quòd Hæreticum denunciatum recipias, ſatis enim eſt ſi notoriè Hæreticus ſit; quia hæc pœna non in fauorem excommunicationis, ſed in deteſtationem hæreſis appoſita eſt. Vti docui *d.tr.de fide, diſp.3.pun.5.n.4.* Et vltra *ibi* relatos docent Duard. *in canon.1.q.3. verſ. ſecunda ſententia.* Filliuc. *tract.16. cap.2.q.5.num.36.* & 39. Bonacina *tom.3. de cenſur. in particul. diſp.1. q.2. p.3. in fine.* Neque item eſt opus, vt pluries hæreticum recipias, ſatis enim eſt ſi ſemel receperis. Nam eſto nomen *receptor* in ſua propria ſignificatione frequentiam ſignificet, iuxta ſtylum tamen curiæ vſu, & conſuetudine receptum ex vnica receptione receptor iudicaris; quia hæc ſufficit vt Hæreticus pœnas hæreſis euitet. Fauétque lex 1. *ff. de receptatorib.* & *leg. congruit. ff. de officio Præſidis.* & *leg.fin.Cod.de his qui latrones occultauerunt*: & notaui *dicto punct.5. num.4.* & vltra *ibi* relatos pluribus firmat Sayrus *lib.3. theſauri caſuum. cap.5. num.3.* Quod verò aliqui Doctores, vt Sanch. *lib.2. in Decalog.cap.10.num.9.* Farinacius *de hæreſi q.182. num.102.* Bonac. *diſp.2. de fide.q.5. punct.3.num.2.* & *t.3.de cenſuris in particulari, diſp.1. quæſt.2. punct.3.n.3.* Filliucius *tract.16. cap.2.num.30.* cenſent receptatorem excuſari ab excommunicatione, ſi de facto conſecutus non eſt, quod media receptione optabat; eo quod Hæreticus fuerit à Iudicibus captus, quia hæc receptio in tantum ſub excommunicatione prohibetur, in quantum in fauorem hæretici occultandi, & eximendi à punitione cedit; mihi probatum non eſt, *tract.4.de fide. diſp.3.punct.5. n.11.* ſicuti nec Suar. Graffis, & Sayro *ibidem* relatis: quia ſaltem eo tempore quo hæreticum recipis, & mediâ receptione impedis, ne à Iudicibus capiatur, tuâ receptio in hæreſis fauorem cedit, tametſi poſtmodum effectus ceſſet Hæretico capto.

6 Quartò excommunicantur hæreticorum defenſores, hi nempe qui Hæreticum quatenus talis eſt, vel eius errores defendunt. Ex qua defenſione fit Hæreticum in ſua hæreſi perdurare. Quibus autem modis hæc defenſio contingat explicui *dicto tract.4.de fide diſp.3. pun.5. à num.8.* Et tradit vltra *ibi* relatos Sayrus *lib.3. de excommunicat. in particul. cap.5. num.9.*

Quintò fertur excommunicatio aduerſus Hæreticorum libros legentes, tenentes, imprimentes, aut quomodolibet defendendentes. De qua excommunicatione, & qualiter intelligenda ſit latè dixi *tr.4.de fide diſp.2.pun.10.per tot.* neque aliquid noui addendum occurrit. Et *ibi* dictis conſentit Sayrus *lib.3.theſauri caſuum conſcientia, c.5, à n.11.* Bonac. *t.3.de cenſ. diſp.1.q.2.pun.4. per totum.*

7 Sextò excommunicantur in prædicta clauſula bullæ Schiſmatici, nempe qui ſe à Romani Pontificis obedientia ſubtrahunt, vel recedunt: quam excommunicationem latè explicui *tract.6.de charitate, diſp.4.pun.5.* & 6. Vide Sayrum *lib.3.theſauri caſuum, cap.5.à n.18.* Bonac. *t.3.de cenſ.in partic. diſp.1. q.2.pun.5.per totum.*

PVNCTVM III.

Explicatur ſecunda excommunicatio bullæ Cœnæ de appellantibus ad futurum Concilium.

1 *Statuitur clauſula excõmunicationis.*
2 *Quæ ſint perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio feratur?*
3 *Appellatio debet eſſe à mandatis, & ſententiis ſummi Pontificis, quatenus talis eſt.*
4 *Plures cenſent appellantes ab ordinationibus Pontificis, quatenus Princeps temporalis eſt, huic excommunicationi ſubiici.*
5 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*
6 *Appellantes ad Concilium generale præſens, vel Prouinciale futurum, non videntur hac excommunicatione ligari.*
7 *Excommunicantur vltra appellantes qui eis auxilium, vel fauorem præſtiterint.*
8 *Sub præſtantibus fauorem conſulentes non comprehenduntur.*
9 *Collegia, Capitula, aliæque Vniuerſitates appellantia ad futurum vniuerſale Concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœnâ ligantur.*
10 *Approbantes appellationem non ſubiiciuntur huic excommunicationi.*

1 HÆc excommunicatio fertur aduerſus omnes, & ſingulos cuiuſcunque ſtatus, gradus aut conditionis fuerint, qui ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis ad vniuerſale futurum Concilium appellauerit: nec non eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Vniuerſitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur interdicuntur. Hæc excommunicatio priùs lata fuit à Pio II. anno 1459. Kalend. Februar. in bulla incipiente *Execrabilis*, quæ eſt tertia eiuſdem in ordine bullarij, quámque Iulius II. *in extrauag. ſuſcepti regiminis* confirmauit, & extendit contra Reges, Cardinales, Communitates, & Parlamenta, & contra omnes ad hoc præſtantes conſilium, auxilium, vel

fauo

fauorem etiam indirectè, vti tradunt Sylueſt. verb. *Excommunicatio 7. in fine.* Caietan. *eodem cap. 25.* Martin. de Ledeſma *2. p. 4. q. 26. art. 2.* Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. capit. 6. num. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 21. num. 4.* Suar. *diſput. 21. ſect. 2. num. 11.*

2 Perſonæ igitur aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli cuiuſcunque gradus, & conditionis exiſtant, qui ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis ad futurum Concilium generale appellauerint, vel appellationi auxilium, vel fauorem præſtiterint. Communitates verò appellantes, ſeu auxilium, vel fauorem appellantibus præſtantes interdicuntur.

3 Appellatio autem debet eſſe ab ordinationibus, ſeu mandatis ſummi Pontificis, hoc eſt ab eius ſententiis, præceptis, legibus, cenſuris, & pœnis ſpecialiter, vel generaliter latis, quia hæc omnia nomine ordinationis; vel mandati comprehenduntur. Vt notauit Hugolin. *de cenſur. Papæ reſeruatis. 2. p. cap. 1. verſ. quinto.* Duard. *lib. 2. in canon. 2. quæſt. 7. num. 6.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 3. pun. 2. num. 2.* Neque opus eſt mandatum eſſe iuſtum, vt ſic appellans in excommunicationem incidat; nam ſiue mandatum, & ordinatio iuſta ſit, ſiue iniuſta, ſi ab ea appelles excommunicatione innodaris; quia iniuſtitia mandati non impedit iniuriam appellationis. Nam cum appellatio ſit de minore Iudice ad maiorem prouocatio. Vt tradit Gloſſa ab omnibus recepta in *cap. non putamus, verbo officiali de conſuetud. lib. 6.* appellans ad futurum Concilium eſto appellatio à mandato iniuſtè ſit, manifeſtè denotat Pontificem Concilio eſſe inferiorem, quod eſt à veritate alienum, iniuriámque grauem Pontifici irrogat, ac proinde excommunicatione iuſtiſſimè innodatur, vti tradit Suar. *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 15.* Reginald. *lib. 9. num. 263. ad finem.* Et aliis relatis Bonac. *diſp. 1. de cenſ. bullæ cœnæ q. 3 num. 10.*

4 Sed an appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis, non quà Pontifex eſt, ſed quà eſt Princeps temporalis hac excommunicatione ligentur? Difficultate non caret. Nam affirmatiuam partem teſtè Bonac. *t. 3. de cenſur. in particul. diſput. 1. q. 3. pun. 2. num. 3.* videntur Doctores communiter approbare, cùm huius diſtinctionis non meminerint, ſed abſolutè affirmauerint appellantes à mandatis Pontificis ad futurum Concilium hac innodari excommunicatione. Et probari poteſt, quia Pontifex ob iniuriam ſibi factam in hac appellatione excommunicationem profert. At hæc iniuria Pontifici irrogatur per appellationem à quocunque illius mandato; ſiquidem illum eſſe inferiorem, & ſubditum concilio denotas. Ergo. Et confirmo, Pontifex poteſt excommunicare non ſolùm appellantes à ſuis mandatis, vel ordinationibus quatenus Pontifex eſt, ſed quatenus Princeps temporalis. Sicuti excommunicat pyratas in ſuo mari Pontificio diſcurrentes. Ergo cenſeri debet ita factum eſſe. Tum quia id cedit in eius fauorem. Tum quia excommunicatio fertur contra appellantes abſque vlla limitatione.

5 Verùm etſi prædicta ſententia tenenda, & conſulenda ſit, contraria tamen ſententia, ſcilicet ſolùm appellantes à mandatis Pontificis in cauſis ſpiritualibus, vel iis annexis excommunicari probabilitate non caret. Vti aſſeruit Bonac. *dicta. quæſt. 3. punct. 2. num. 3.* & docuit abſolutè Reginald. *lib. 9. ſum. num. 263. verſ. notandum.* Nam eſto appellantes à mandatis Pontificis in cauſis temporalibus Pontifici iniuriam irrogent, ſi ipſe in illis cauſis ſupremus Princeps ſit; at cùm id ex Pontificis munere non inferatur neceſſariò, ſiquidem poteſt in illis cauſis alteri Principi ſubiectus eſſe, vtpotè qui ſub ea conditione dominium temporale conceſſit, non videtur ſic appellantes, & iniuriam per accidens inferentes voluiſſe comprehendere. Et confirmo: Pontifex in hac excommunicatione voluit coërcere illorum temeritatem, qui futurum Concilium, vt Iudicem Pontifice ſuperiorem prouocant, cùm tamen futurum Concilium nunquam poſſit eſſe Pontifice quatenus Pontifex eſt ſuperius. At futurum Concilium, quinimò, & Princeps aliquis temporalis ſuperior eſſe poteſt Pontifice, quatenus Pontifex dominus eſt temporalis. Ergo hæc appellatio hac excommunicatione interdicitur. Confirmo ſecundò, ex verbis bullæ: inquit enim Pontifex, *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos & ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium ad vniuerſale futurum concilium appellantes.* Quæ verba cùm formaliter, & propriè accipienda ſint, intelligi debent ab ordinationibus, & mandatis Pontificis, quatenus Pontifex eſt, ſeu quatenus eſt Vicarius Chriſti, & Eccleſiæ gubernator maximè cùm hæc conſtitutio pœnalis ſit, quæ potiùs reſtringi, quàm extendi debet.

6 Dubium inquam eſt; An appellantes ad Concilium generale præſens, vel ad prouinciale Concilium futurum in prædictam excommunicationem incidant? Affirmat incidere Gambarupta *de excommunicat. bullæ, cap. 2. num. 11.* quia in hac appellatione eadem adeſt prohibitionis ratio; cùm eadem, imò grauior irrogetur iniuria Pontifici appellatione facta ad Concilium præſens generale, & ad prouinciale futurum: ac ſi appelletur ad vniuerſale futurum Concilium, vbi autem eadem eſt ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio.

Cæterùm ſatis probabile eſt prædictam appellationem huic excommunicationi non eſſe ſubiectam. Nam in legibus pœnalibus ob identitatem rationis non eſt extenſio facienda ad caſum ſub verbis legis non comprehenſum. Vt pluribus comprobaui *tract. 3. de legib. diſp. 5. punct. 3. §. 4.* At ſub appellatione ad futurum Concilium vniuerſale non continetur Concilium vniuerſale præſens, nec prouinciale futurum, cùm ſint omnino diſtincta. Ergo appellationes ad hæc Concilia prædicta excommunicatione non puniuntur. Neque obeſt eandem, vel grauiorem iniuriam hac appellatione Pontifici irrogari, ac irrogatur appellatione ad futurum vniuerſale Concilium; quia id ſolùm probat potuiſſe Pontificem prædictam appellationem excommunicatione punire, non tamen probat id voluiſſe de facto. Quod ſi roges, cur excommunicauit appellantes ad futurum Concilium vniuerſale, non verò appellantes ad Concilium vniuerſale præſens, vel futurum. Reſpondet optimè Sayrus *lib. 3. theſaur. caſuum conſcient. c. 6. n. 4. in fine*, quia hæc appellatio frequentior eſt, eáque ſchiſma in Eccleſia frequentiùs introducitur.

Vltra appellantes ad futurum vniuerſale Concilium excommunicat Pontifex eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Requiritur ergo ad hanc excommunicationem incurrendam: tum vt auxilium, vel fauor appellationem antecedat, & illius cauſa ſit, tum vt appellatio ſubſequatur. Nam quolibet ex his deficientibus non erit verum vi talis auxilij, vel fauoris appellatum eſſe. Sicuti relato Caiet. notauit Suar. *diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 16.* Nauarr. *cap. 27. n. 58.* Sayr. *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. c. 6. n. 6. initio.* Bonac. *t. 3. de cenſur. in particul. diſp. 1. q. 3. p. 2. n. 8.* 7

Sub præſtantibus fauorem conſulentes comprehendit Sebaſtian. de Medicis *in ſumm. peccat. cap. tit. 9. q. 78. n. 13.* Nauarr. *cap. 27. num. 58.* Gambarupta *de excommunicat. bullæ, cap. 2. num. 10.* quia conſilium eſt quidam fauor, & auxilium promouens Conſiliarium ad opus conſultum præſtandum. argum. *leg. quod fauore. Cod. de legib.* Sed oppoſitum rectius docuit Viuald. *in expoſit. bullæ Cœnæ, num. 18.* Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient.* vbi *de excommunicationibus ſpecialibus cap. 6. num. 6.* Reginald. *lib. 9. praxi, num. 263.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. num. 17.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in particulari diſp. 1. q. 3. punct. 2. n. 9.* Etenim ſub auxilio, & fauore comprehendi non poteſt, partim quia nudum conſilium excitat tantùm voluntatem Conſiliarij ad conuenientia operis propoſita; auxilium verò, & fauor opus exequendum promouet: partim quia Pontifex quoties vult in ſua conſtitutione conſulentes comprehendere, illos exprimit, vt in aliis excommunicationibus huius bullæ videri poteſt: partim quia hæc excommunicatio lata eſt ad coërcendos potentes, qui rarò conſilio, & frequentiùs auxilio, & fauore opus à ſe optatum promouent. Verùm, eſto conſulentes appellationem ſub hac excommunicatione Bullæ non comprehendantur, tamen ſub excommunicatione reſeruata lata à Pio II. *in bulla incipiente Execrabilis*, & confirmata à Iulio II. *in Extrauag. ſuſcepti regiminis* comprehenduntur, vt benè annotarunt Viuald. Sayrus, & Bonac. *loc. alleg.* Quinimò in dicta conſtitutione Iulij II. excommunicantur decernentes, deliberantes, ſeu vocem dantes, & approbantes appellationem, quod optimè fieri poteſt tametſi appellatio non ſubſequatur. Sicuti aduertit Bonac. *punct. 3. num. 9. in fine.* 8

Aduerſus Collegia, Capitula, aliáſque Vniuerſitates appellantia ad futurum vniuerſale Concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœna ipſo iure fertur. Nam cùm excommunicari non poſſint iuxta Textum in *cap. Romana de ſententia excommun. in 6.* conueniens fuit, vt interdicto ſubiacerent. Neque ad hoc interdictum contrahendum opus eſt, vt omnes illius communitatis appellationi conſentiant, vel auxilium præſtent, ſufficit ſi à maiore parte appellatum ſit, vel auxilium appellationi exhibitum; eo enim ipſo tota communitas interdicitur. argum. *cap. cum inter Canonicos in princ. de electione:* & tradit Hugolin. *in explicat. huius cenſuræ. §. 1. verbo vniuerſitates.* Duardus *ibi qu. 7. num. 22.* Bonac. *t. 3. de cenſur. in part. diſput. 1. q. 3. num. 11.* Quod ſi in prædicta communitate aliquis Epiſcopalis, vel Cardinalitiæ dignitatis exiſtat, ab hoc interdicto eximitur, iuxta expreſſum Textum in *cap. quia periculoſum. De ſententia excommun. in 6.* quia in hac pœna Epiſcoporum mentio facta non eſt; quod erat neceſſariò requiſitum, vt Epiſcopus, vel Cardinalis prædictæ pœnæ ſubiacerent. Sicuti deciditur in *dicto cap. quia periculoſum.* Secùs eſt de pœna excommunicationis, ſi Epiſcopus, vel Cardinalis vt perſonæ ſingulares appellauerint, vel appellationi ſuo auxilio, vel fauore cooperati fuerint, vt rectè aliis relatis docuit Bonacina *dicta diſput. 1. q. 3. p. 2. num. 12.* 9

Illud certum approbantes appellationem factam, vel præſtantes auxilium, aut fauorem appellantibus poſt appellationem hac excommunicatione non ligari, quia verba legis 10

ſolùm appellantes, & auxilium ad appellationem præſtantes comprehendunt. Vt benè aduertit Suar. *diſp.21. ſect.2.n.16.* Duard. *lib.2.in expoſit. huius cenſuræ, q.7.n.38.* Bonac. *t.3. de excom.in p.diſp.1.q.3.in fine.*

PVNCTVM. IV.

Expenditur excommunicatio tertia Bullæ aduerſus Pyratas aut eorum receptatores, ac fautores.

1 *Statuitur Textus ipſius Bullæ.*
2 *Nomine Pyratarum, Curſariorum, aut latrunculorum eadem perſonæ intelliguntur.*
3 *In præſenti ſolùm excommunicantur Pyratæ, Curſarij, & latrunculi maritimi.*
4 *Negant plures opus eſſe aliquam deprædationem committi.*
5 *Contrarium probabilitate non caret.*
6 *Hæc deprædatio debet eſſe fidelibus Catholicis irrogata.*
7 *Spoliantes infidelium nauim à Chriſtianis aſſecuratam non ſubiiciuntur excommunicationi, etſi contrarium ſit probabile.*
8 *Fautores, & receptatores Pyratarum eidem excommunicationi ſubiiciuntur.*
9 *Remigantes in his Pyratarum nauibus per ſe excommunicationi ſubiiciuntur, niſi ob graue periculum excuſentur.*

1 TErtiò excommunicat, & anathematizat Pontifex omner Pyratas, Curſarios, ac latrunculos diſcurrentes per mare Pontificium præcipuè à monte Argentario, vſque ad Terracinas, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

2 Nomine Pyratarum, Curſariorum, ac latrunculorum maritimorum eædem perſonæ diuerſis nominibus expreſſæ intelliguntur. Vt rectè aduertit Caiet. *in ſum. verbo Excommunicatio cap.18.* Sylueſt. *verbo Excommunicatio 7. num.55. in excommunicatione 20. verſ.primò dubitatur.* Tabiena *eedem 5. caſu 25.verſ.quarto.* Sayrus *lib.3. theſauri caſuum conſcientiæ, c.7. n.3.* Graffis *1.p. deciſ. lib.4. cap.18.* Nam Pyratæ vulgò Curſarij dicuntur, & latrones maritimi, qui ſi exiguo nauigio, & apparatu deprædentur parui Pyratæ, & latrunculi maritimi nuncupantur. Ad hanc tamen denominationem ſuſcipiendam ſufficit, ſi ſemel tantùm deprædentur, dummodò ex intentione huius deprædationis per mare diſcurrerint. Sicuti notauit Sylueſt. & Tabiena *loc.allег.* Sayrus *num.4.* Cardinal. Toletus *in explicat. bullæ Cœnæ.§ 2.* Quapropter ſi ex alia cauſa, quàm deprædationis mare diſcurrerint, & caſu deprædentur, etſi in foro externo Pyratæ cenſeantur, re vera Pyratæ dixi nequeunt, & excommunicationem contra Pyratas effugiunt. Vti tradit Sayr. *lib.3. cap.7. num.6.* Duard. *lib.2.in explicat.huius cenſuræ quæſt.8.* Bonac. *tom.3. de cenſ. diſputat.1. quæſt. 4. punct. 1. à num.5.* Vnde qui indicto bello ſiue iuſto, ſiue iniuſto hoſtes deprædantur in hanc excommunicationē non incurrunt; quia non animo deprædandi, ſed vindicandi, & puniendi hoſtes, ſéque ab illis defendendi deprædationem committunt. Vt benè aduertit Sylueſt. Tabiena, Tolet. *loc.all.* Sayrus *n.4.* Nauarr. *c.27.n.59.* Suar. *diſp.21.n.24.& 28.ad finem.* Duard. *q.2 n.5.* Bonac. *d.diſp.1.q.4.p.1.num.4.* & alij.

3 Olim omnes Pyratæ, & latrones maritimi excommunicabantur, vt conſtat ex bulla Martini V. relata à S. Antonino *3. p.tit.27.cap.72.* & ex bulla Iulij II. Gregorij XIII. & Sixti V. At ex bullis Clementis VIII. & ſubſequentium Pontificum ſolùm excommunicantur Pyratæ, Curſarij, & latrunculi maritimi, qui mare Pontificium animo deprædandi diſcurrunt. Mare autem Pontificium cenſendum videtur quod ad Pontificem pertinet etiam mediatè ratione feudi, ſicuti pertinet mare Thyrrenum, & Adriaticum, quod regnum Neapolitanum, Corſicam, Siliciam, & Sardiniam attingit; vti notauit aliis relatis Bonac. *dicta diſp.1. quæſt.4. pun.2. numero 4.* Econtrà verò diſcurrentes per mare ſub alterius dominio conſtitutum, ibique deprædantes, etſi veri pyratæ ſint, in hanc tamen excommunicationem non incidunt; quia non comprehenduntur ſub verbis Bullæ, ibi *mare noſtrum diſcurrentes.*

4 Sed an opus ſit aliquam deprædationem committere, vt Pyratæ hanc excommunicationem incurrant? Doctores diſſentiunt. Negat Tolet. *cap.20. n.9.* Reginald. *lib.9.praxi n.265.* Hugolin. *in expoſit. bullæ Cœnæ cap.3. §.1. num.1* Graffis *1. p.deciſ.lib.4. cap.18.num.67.* Duard. *in expoſit. huius bullæ lib.2.quæſt.4.n.2.* Bonac. *t.3.de excommunicat. in partic. diſp.1.quæſt.4.pun.2* Suar. ſub dubio *diſp.21. ſect.2. num.19.* Quia actio ſub excommunicatione in his bullis prohibita eſt maritimus diſcurſus animo deprædandi: aliàs ſi deprædatio, mutilatio, vel occiſio neceſſaria foret: vti in bullis Iulij II. & Gregor. XIII. expreſſum erat; vt quid à tempore Clementis VIII. hæ actiones à Bullis expunctæ ſunt?

Cæterùm probabilitate non caret Pyratas in prædictam excommunicationem non incurrere, quouſque aliam ex dictis actionibus exerceant. Vti docuit Caietan. *verbo Excommunicatio capite 18.* Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. capite 7. numero 5.* Et alij relati ab Hugolino *dicto capite 3. §. 1.* Quia vſquequò latrocinium maritimum, occiſionem, vel interfectionem committant, Pyratæ, & latrones maritimi nequeunt propriè nuncupari; quia Pyratæ, & latrones non ab intentione deprædandi, ſed à deprædatione ex officio, & propoſito facta denominationem recipiunt, teſte Ambroſio Calepino *verbo Pyratæ, & ſeqq.* Quapropter verba illa Bullæ *mare noſtrum diſcurrentes* appoſita cenſenda ſunt ad præcedentia, ita vt ſenſus ſit: *excommunicamus omnes Pyratas, Curſarios, & latrunculos diſcurrentes mare noſtrum*, id eſt *qui mare noſtrum diſcurrunt.* Vnde cum Pyratæ, curſarij, & latrunculi non ſint ante deprædationem hac excommunicatione aduerſus piratas lata non afficiuntur, tametſi eo animo diſcurrant. Quod verò Pontifices prædictas actiones mutilationis, occiſionis, deprædationis in aliis antiquioribus expreſſas omiſerint, id videtur factum, quia ea expreſſio neceſſaria non erat; ſiquidem expreſſo nomine Pyratæ ſatis ſubintelligebantur. 5

6 Hæc autem deprædatiò ex maritimo diſcurſu contingens, vt excommunicationem bullæ inducat debet eſſe fidelibus, & Catholicis irrogata, non verò infidelibus, & Hæreticis; quia non eſt credendum voluiſſe Pontificem infideles, & Hæreticos Eccleſiam impugnantes ſuâ excommunicatione protegere. argum. *cap.excommunicationi. De Raptorib.* ſicuti notauit Cardin. Tolet. *in explicat. bullæ cœnæ. §.2. in fine.* Sayrus *lib.3.theſauri caſuum conſcientiæ, cap.7.in fine.* Suar. *diſput.21. ſect.2.n.21.* Viuald. *in expoſit.bullæ n.30.* Duardus *lib.2. qu.3. num.2.* Reginald. *lib.9.praxi.num.270.* Vnde ad decidendum, An inuadentes, ſpoliantéſque nauim infidelium hac excommunicatione afficiantur, inueſtigandum eſt, an ex illa deprædatione fidelibus damnum conferatur; eo quòd merces in vtilitatem fidelium ceſſuræ ibidem ſint repoſitæ; nam eo caſu excommunicatione ligantur Pyratæ; quia verè eſt fidelibus deprædatio facta. Secùs verò, ſi nullum ex illa deprædatione damnum fideles patiantur. Vti contingit cùm merces à fidelibus abductæ & in iacturam fidelium ab infidelibus aſportantur, auferuntur. Vt benè aduertit Bonac. *diſp.1.quæſt.4. p.1.num.12.*

7 At quia ſæpè contigit infidelium nauim à Chriſtianis aſſecurati, exiſtimat Bonac. *dicta diſp.1.de cenſur. bullæ q.4.p.1. n.13.* ſpoliantes infidelium nauim à Chriſtianis aſſecuratam in hanc excommunicationem incurrere; quia cenſendi ſunt Chriſtianos ſpoliare penès quos ſtat periculum rei aſſecuratæ. Idem affirmat *num.11.* caſu quo à Principe Chriſtiano ſecuritatis priuilegium conceſſum eſſet; quia cedit ea deprædatio in damnum, & iniuriam Chriſtiani Principis, ſitque contra voluntatem, & intentionem ſummi Pontificis.

Sed contrarium in vtroque caſu dicendum puto: fateor namque eam ſpoliationem in damnum Catholici Principis ſecuritatem concedentis, & in iacturam fidelium aſſecurationem præſtantium cedere. Sed quia huiuſmodi damnum per accidens eſt, neque ex vi deprædationis infidelium neceſſariò ſecutum: ea de cauſa non videtur ſufficiens ad excommunicationem hanc inducendam. Maximè cùm hæc excommunicatio non aduerſus damnum inferentes Chriſtianis, ſed aduerſus Chriſtianos deprædantes ſtatuta ſit. At deprædantes nauim, & merces infidelium tametſi aſſecuratæ ſint à Catholicis, dici non poſſunt Catholicos deprædari; cùm non deprædentur bona Catholicorum, neque ad Catholicos pertinentia. Ergo in hanc excommunicationem non incurrunt. Sic videntur ſentire Duardus *lib. 2. in expoſit. huius cenſuræ, q.5.in reſponſ. ad 3.argum.* Suar. *diſp.21. ſect.2. n.2.* Filliucius *tract.16.n.90.* & alij.

Ex eo autem quòd Pyratarum nauim deprædetis (ſi hæc deprædatio in aliorum fidelium innocentium iacturam non cedit) nullatenus excommunicationem incurris. Tum quia Pyratarum deprædatio licita eſt, *Cap.ſi quis 23.q.3.* Tum quia non eſt credendum velle Pontificem ſua excommunicatione protegere eos in quos excommunicationem fert. Tum quia hoſtibus fidei æquiparantur ex Baldo *in authent.nauigia, Cod. de Furtis*, & notauit Bonacina *tom.3.de cenſur.in partic.diſp.1. q.4.punct.1.num.14.*

8 Præter ſupradictos Pyratas, Curſarios, & maritimos latrunculos excommunicat Pontifex in dicta clauſula eorum fautores, & receptatores nempe eos, qui Pyratas recipiunt, ex quorum receptione ad deprædationem mouentur, quippe Pyratas adiuuant in deprædatione. Tum deprædationi cooperando: tum bona depradata retinendo, ſi ea retentio occaſio ſit nouæ deprædationis. Secùs verò ſi iam à deprædatione ceſſatum ſit; quia eo caſu etſi furti teneantur, non tamen fautores deprædationis dici poſſunt, cùm eorum actio deprædationem ſubſequatur, non antecedat. Vt benè notauit Bonac. *dicto t.3.de cenſur.diſp.1.q.4.punct.1.in fine.*

Solent

3 Solent Doctores in præsenti disputare de remigantibus, seu inseruientibus his Pyratis, an excommunicationem incurrant; Communis resolutio est ea per se ligari: excusari tamen si absque graui corporis periculo, & iacturâ eam cooperationem omittere non possunt. Nam esto spectato iure naturæ obligati aliquando sint ab ea cooperatione abstinere, etiam cum graui corporis iactura, & vitæ periculo; attamen non est credendum velle Pontificem suis legibus, & censuris ad eam cessationem præstandam obligare, sicuti tradit Nauarr. *in cap. ita quorundam de Iudæis, notab. 11. num. 18. & in manuali, cap. 27. num. 63.* Tolet. *in exposit. bullæ cœnæ §. 5. in fine.* Sayrus *lib. 3. thesauri casuum conscient. cap. 7. in fine.* Suar. *disp. 21. sect. 2. numero 26.* Bonacina *tit. 3. de censur. disputat. 1. quæst. 4. p. 1. num. 18.*

PVNCTVM V.

Expenditur excommunicatio quarta aduersus surripientes naufragantium bona.

1 *Adducitur Textus Bullæ, & referuntur alij ex iure, vbi hæc excommunicatio fertur.*
2 *Quæ sit materia huius excommunicationis.*
3 *Qualibet surreptio siue clandestina, siue manifesta, impetu, & vi illata huic excommunicationi subiicitur.*
4 *Quæ quantitas necessariò surripienda sit ad hanc censuram incurrendam.*
5 *Debet esse surreptio in mari contingens, aut in eius littore.*
6 *Bona surripienda iactata esse debent in mare, vel in littus.*
7 *Item debent esse iactata intentione ea recuperandi.*
8 *Item debent esse bona Catholicorum.*
9 *Personæ in quas excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli cuiuscunque qualitatis existant prædictam surreptionem committentes.*
10 *Examinantur, an auxiliantes, vel consulentes huic sint excommunicationi subiecti.*
11 *Probabilior mihi videtur sententia negans.*
12 *Derogat Pontifex qualibet priuilegia, & consuetudines in contrarium. Et qualiter hoc intelligendum sit.*

1 QVARTÒ excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & singulos qui Christianorum quorumcunque nauibus tempestate, seu in transuersum, vt dici solet iactatis, vel quoquo modo naufragium passis siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem iecta mari, vel in littore inuenta cuiuscunque generis bona tam in nostris Thyrreni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & littoribus surripuerint, ita vt neque ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possunt. Huic excommunicationi alia similis excommunicatio lata est in *cap. excommunicationi de Raptorib.* esto reseruata non sit, ad quam incurrendam requiritur, vt non solùm Christianos naufragium patientes damnata cupiditate spolient rebus suis, sed cùm possint, & debeant restituere, eis ablata non reddiderint. Vnde hæc excommunicatio ob receptionem, & retentionem iniustam incurritur. Vti notauit Panormit. *ibi*; at excommunicatio bullæ ob solam iniustam acceptionem contrahitur. Ex quo videtur inferri surripientem hæc bona, & ex alia parte non restituentem, cùm possit, duplici excommunicatione innodari, alia bullæ Cœnæ ob receptionem, alia *cap. excommunicationi, De Raptorib.* ob retentionem, seu non restitutionem; quia videntur actus omnino distincti. Vti docuit Suar. *disp. 21 sect. 2. numero 30.* Filliucius *tract. 16. cap. 4. num. 99.* Duard. *lib. 2. can. 4. quæst. 2. num. 10.* Bonac. *t. 3. de censur. in particul. disputat. 1. q. 5. punct. 2. numero 5.* Alij tamen non improbabiliter existimant sic surripientem, & retinentem vnica tantùm excommunicatione Bullæ innodari; quia retentio non videtur esse distinctum peccatum à surreptione, sed idem continuatum, est enim surreptio prima continuata; at quando peccatum diuersum non est, tametsi diuersis legibus prohibeatur non duplici censura, sed vnica afficitur. Sed dicendum est retentionem esse surreptionem continuatam. Sed quia hæc continuatio à prima surreptione moraliter distinguitur, ea de causa noua excommunicatione affici potest.

2 Materia excommunicationis Bullæ est surreptio peccaminosa, hoc est animo retinendi, seu consumendi prædicta bona: nam si animo quærendi dominum, illique reddendi accipias, & interim rebus acceptis vtaris, quin impotens reddaris ad satisfaciendum vero domino comparenti nullam excommunicationem incurris, quia illa non est surreptio, sed iusta, & licita acceptio. Vti tradit Caietan. *verbo Excommunicatio cap. 23.* Nauarr. *cap. 27. num. 118.* Sayr. *lib. 3. thesauri casuum conscient. cap. 8. num. 4.* Bonac. *t. 3. de censur. in partic. disp. 1. q. 5. punct. 4. numero 5.* Quod si postmodum voluntatem mutes, nolisque verum dominum quærere, illique bona restituere cùm possis, incidis adminus in excommunicationem latam in *cap. excommunicationi, de Raptorib.* Vti notauit Bonacina *suprà*, quia verè surripis bona naufragantium, neque ea restituis cum possis. Quinimò existimo te excommunicatione Bullæ innodari; quia ab eo puncto quo voluntatem restituendi mutas, acceptio illorum bonorum iniusta esse censetur: acceptio autem iniusta surreptio est, cui bulla excommunicationem imponit. Ergo.

Nomine surreptionis etsi propriè clandestina iniusta acceptio intelligatur, *leg. qui naufrag. ff. de incendio, ruina, & naufragio.* Et notauit Ambros. Calepin. *verbo furripere*: attamen in præsenti quælibet iniusta susceptio siue clandestina, siue manifesta impetu, & vi illata comprehenditur. Vti notauit Duard. *lib. 2. in exposit. huius censuræ, q. 16. num. 4.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. q. 5. punct. 1. num. 2.* quia hæc excommunicatio non tam ob modum furti, quàm ob furtum, & acceptationem iniustam vitandam statuitur. 3

Neque ex eo quòd surreptio bonorum naufragantium peccatum mortale constituat, censeri debet sufficiens ad censuram incurrendam. Nam excommunicatio vtpotè pœna grauissima non ob quodlibet furtum mortale imponitur, sed ob furtum magni momenti, & rei non vulgaris. Vti colligitur ex Conc. Trident. *sess. 25. cap. 3. de reformat.* Quapropter si surreptio quantitatem duorum aureorum non excedat, non videtur ex intentione Pontificis excommunicatione affici. Vti docuit Sayrus *lib. 1. de censur. cap. 9. num. 33.* Quaranta, *verbo bona naufragantium.* Bonac. *t. 3. de censur. disput. 1. quæst. 5. punct. 4. numero 3.* 4

Neque item surreptio prædictam quantitatem grauem attingens hac excommunicatione Bullæ punitur, nisi contingat in mari, aut eius littore. Quare si extra mare, vel eius littus bona naufragantium surripias ab excommunicatione Bullæ immunis es, non tamen ab excommunicatione lata in *cap. excommunicationi, De Raptorib.* Vti notarunt Duardus *lib. 2. in canonic. 4. quæst. 8.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. num. 97.* Reginald. *lib. 9. numero 270.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. quæst. 5. punct. 2. num. 7.* 5

Bona verò surripienda iactata esse debent occasione naufragij in mare, vel in littus. Nam si ante naufragium ea surripias in hanc excommunicationem non incidis; quia non surripis bona naufragium passi, vti ita prædicta clausula exprimitur. Quod adeò verum existimo, vt etiamsi imminente tempestate, naufragiique periculo bona in mare iactentur, eáque ibi iactata, vel in naui posita surripias ab hac excommunicatione immunis sis; quia non verificatur te bona illa surripere à naufragium passis, sed à passis naufragij periculum, quod diuersum est. Atque ita docent Hugolin. *in explicat. huius clausulæ cap. 4. §. 2. vers. 2.* Duardus *in præsenti q. 7. num. 1.* Reginald. *lib. 9. praxi. num. 273.* Graffis *1. p. decision. lib. 4. c. 18. num. 62.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. quæst. 5. pun. 2. num. 6.* Quod si post surreptionem illorum bonorum tempestate imminente, naufragiive periculo tempestas succedat, nauisque naufragium patiatur, credo te in hanc excommunicationem incidere, si ea bona accepta retineas intentione vero domino non reddendi, quia ea retentio est simul iniqua acceptio bonorum, seu naufragium patientium, quæ est materia huius excommunicationis. Naufragium verò siue contingit ex vetustate nauis, siue scopuli offensione, siue ex ventorum vehementia, siue ex inimicorum bello parum refert? nam ex quocunque capite nauis disrupta sit, mercésque iactentur verum naufragium est, & hac excommunicatione punitum, vt constat ex illis verbis generalibus Pontificis. *Quoquo modo naufragium passis.* 6

Solent autem aliquando occasione tempestatis, & naufragij bona absque intentione recuperationis proijci, & tunc illotum surreptio iniqua non esset, nec excommunicationi subiecta; vtpotè quæ non esset aduersus vllum dominum, cùm antiquus illorum dominus dominium, ea proiectione amiserit. Sed hoc rarò contingit; neque præsumendum est, nisi coniecturæ manifestæ sint. De quibus Sayrus *lib. 3. thesauri casuum conscient. cap. 8. num. 9. in fine.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. q. 5. p. 5. num. 6. & seqq.* 7

Præterea bona rapta vt hanc excommunicationem inducant debent esse Catholicorum; infidelium namque, hæreticorum, & Piratarum bona credendum non est Pontificem velle suâ excommunicatione protegere, cùm Ecclesiæ, fideique Catholicæ, & Reipublicæ hostes sint, & grauiter lædant. Vti ex communi sententia notauit Bonacina *dicta disputat. 1 quæst. 5. p. 3.* Et colligitur apertè ex *capite excommunicationi. de Raptorib.* 8

Personæ, in quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes; & singuli cuiuscunque conditionis & qualitatis existant prædictam surreptionem committentes. 9

Sed an his auxilium, consilium vel fauorem præstantes comprehendantur? Doctores dissentiunt. Nam Suar. *disp. 21. sect. 2. n. 32.* Filliucius *tract. 16. c. 4. 14. num. 101.* & alij censent esto consulens non ligetur, ligari tamen auxiliatorem quicun- 10

que ſit; quia verè ſurreptioni cooperatur. Econtrà verò Hugolin. *in expoſit. huius bullæ c.4.§.2.verſ.*10. Duard. *q.23.num.* 44. exiſtimant conſulentem, mandantem, ratum habentem, auxilium præbentem hac excommunicatione non ligari; quia Pontifex cùm vult fautores, & receptatores comprehendere illos exprimit. Cùm ergo in præſenti eos non exprimat, cenſendus eſt noluiſſe eos comprehendere. Mediâ viâ procedit Bonac. *t.3.diſp.1.q.5. punct.* 1.*n.*3.*iuncto num.*4. affirmat namque ſpectandum eſſe auxilium, & cooperationem. Si enim eius conditionis ſit, vt verè phyſicè, & realiter ad ſurreptionem concurrat hac afficitur excommunicatione; quia ſic cooperans verè ſurreptor eſt, verèque, & propriè naufragantium bona ſurripit. Secùs verò ſi ſolùm moraliter in ſurreptione concurras, quia ex morali concurſu in ſurreptionem non ſurreptor, ſed ſurreptoris motor dicendus es. Et cùm leges pœnales vltra ſignificationem propriam extendi non debeant; æquum non eſt, vt lex ſurreptoribus excmõunicationem indicens ad ſurreptorem moralem extendatur. Ex qua doctrina infert Bonacina famulum miniſtrantem ſurreptori, opémque illi in ſurreptione præbentem tùm res deferendo, tùm inſtrumenta ſuppeditando, tum aſſiſtendo in hanc excommunicationem incidere, quia verè eſt ſurreptor phyſicus. Et idem erit dicendum de eo qui nauim latroni accommodat ad bona ſurripienda, cum pacto ea diuidendi.

11 Mihi verò ex his ſententiis ſecunda probabilior apparet, quæ negat conſulentem, mandantem, ratum habentem, & auxiliantem hac excommunicatione ligari; quia vltra proprietatem verborum extenſio in legibus maximè pœnalibus facienda non eſt. At conſulens, mandans, ratam habens ſurreptionem non præſtat, nec ſurreptor propriè eſt, ſed ſurreptoris motor, & approbator. Et idem eſt de auxiliante quatenus talis eſt, quia eſto per actionem phyſicam ſurreptioni concurrat, cùm ipſe res naufragantium non ſurripiat, ſed alteri, vt ſurreptionem præſtet, auxilietur, excommunicatione lata aduerſus ſurreptores ligari non poteſt. Quod manifeſtum fiet caſus difficiliores expendendo. Etenim famulus, vel alius tertius opem ferens ſurreptori, tũ ſubminiſtrando inſtrumenta ad ſurreptionẽ neceſſaria, tum ei aſſiſtendo, tum merces deferendo ſi ipſe famulus nihil ex bonis naufragantiũ ſuſcipiat, vt ſibi retineat, nequaquam ſurreptor dici poterit; cùm hæc denominatio non ex auxilio ad furtum, ſed ex furto, & rei alienæ vſurpatione habeatur. Ob eandem rationem excuſari debet qui bona ſurrepta cuſtodit, vt ſurreptori tradat, quia ſi nihil ex illis bonis ſibi retinet, non bonorum ſurreptor, ſed iniquus cuſtos nuncupatur. Quod ſi ob prædictam cuſtodiam, vel auxilium in ſurreptione delatum ſurreptor ei aliqua ex bonis ſurreptis tradat, cùm hæc bonorum ſuſceptio à ſurreptore habeatur, & titulo oneroſo à prædicta excommunicatione lata aduerſus eos, qui ex nauibus, vel ex mari, aut littore bona naufragantium ſurripiunt videtur excuſatus, cùm non ex his locis ea bona accipiat, ſed ex ſurreptoris conceſſione, & donatione.

Ad extremum Pontifex derogat quæcunque priuilegia, &
12 conſuetudines in contrarium. Quod intelligendum eſt, quando abſque iuſto titulo priuilegium conceſſum eſſet, & conſuetudo introducta, nam ſi titulo iuſto aliqua bona naufragantium ſuſciperentur, eo quòd ipſis in naufragio auxilium præſtetur, prædicto priuilegio, ſeu conſuetudini non derogatur, quia hæc non eſt ſurreptio, ſed debiti ſatisfactio. Vti docuerunt *in expoſit. huius excommunicat.* Viuald. *num.*34. Duard. *lib.2.can.4.q.27.n.*4. Gambarupta *c.4.n.*6. Bonac. *t.3.de cenſ. diſp.1.q.5.p.4.num.*4.

Punctum VI.

Declaratur excommunicatio quinta aduerſus impotentes, augentes, & exigentes noua pedagia, & gabellas.

1 *Statuitur Textus.*
2 *Quis finis ſit huius excommunicationis?*
3 *Ob cuius tributi impoſitionem hac excommunicatio incurratur?*
4 *Hæc impoſitio facienda eſt à gubernatore, ſeu domino in terris ſuis.*
5 *Debet eſſe gabella noua impoſitio, ſeu accretio extra caſus à iure permiſſos, ſeu ex licentia Sedis Apoſtolicæ.*
6 *Negant plures huic excommunicationi ſubiici eum qui poteſtatem habet imponendi gabellas, tametſi iniuſtas imponat.*
6 *Probabilius reputo oppoſitum.*
8 *Si gabella ex ſe iuſta, & perſonis exemptis imponatur, verius cenſeo huic excommunicationi ſubiici.*
9 *Item excommunicantur exigentes prædicta tributa iniuſta.*

QVintò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt. 1

Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt fidelium 2
defenſio, ne à dominis temporalibus iniuſta tributorum impoſitione, & exactione grauentur. Materia huius excommunicationis eſt noua pedagij, ſeu gabellæ impoſitio, ſeu illius accretio, & exactio extra caſus à iure, ſeu à ſede Apoſtolica permiſſos. Perſonæ verò aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli qui in terris ſuis hanc gabellæ impoſitionem, accretionem, ſeu exactionem præſtant.

Hæc igitur excommunicatio non ob cuiuſcunque tributi 3
impoſitionem, vel exactionem incurritur, ſed ob impoſitionem pedagij, ſeu gabellæ. Vt colligitur ex bulla, ibi: *noua pedagia, ſeu gabellas.* Pedagium quod à pede dicitur, eſt tributum impoſitum ob tranſitum perſonæ, ſeu mercium per aliquem locum. Vt docet Gloſſa *in c. ſuper quibuſdam. verbo Pedagia. de verbor ſignificat.* Sylueſt. *verbo Gabella.num.*3. Tabiena, *verbo Pedagia.num.*4. Hugolin. *in expoſit. bullæ cap.5. num.* 4. Sayrus *lib.3.theſauri caſuum conſcient. cap.9.num.*4. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.*1. *quæſt.*6. *num.*1. Gabella latè ſumpta quodlibet tributum comprehendit, ſtrictè verò, & propriè ſignificat tributum quod pro delatione, tranſlatione, venditione, ſeu emptione mercium ſoluitur. Vti Sayrus, & Bonacina *loc. alleg.* notarunt. Ex qua doctrina infert Hugolin. *in expoſit. huius cenſuræ.*§.3. *ad finem.* Duard. *ibi lib.2.can.5.quæſt.*4. Caiet. *verbo Excommunicatio.cap.*71. Sayrus *lib.3. theſauri, cap.* 9. *n.*10. Bonacina *dicta quæſt.*6. *pun.*1, *in fine.* hanc excommunicationem non extendi ad imponentes taxas, talia, præſtantia, collectas, & alia ſimilia onera; quia hæc non ſunt pedagia, nec propriè accepta, cùm ſint tributa; non pro viarum tranſitu, aut mercium inuectione impoſitum. Sed nullâ ex his rationibus ſpectatâ ſingulis ſubditis imponitur iuxta cuiuſque facultatem. Vbi obſeruarunt Sylueſt. *verbo Gabella, numero* 3. & 4. Viuald. *in expoſit. bullæ Cœnæ.num.*37. Sayrus *dicto c.*9. *numero* 10. Duardus *q.*4. *n.*7. Bonac. *p.*1. *n.*4. Et lex pœnalis vltra proprietatem verborum extendi non debet.

Hæc ped agij, ſeu gabellæ impoſitio facienda eſt à gube- 4
natore, ſeu domino in terris ſuis, hoc eſt in terris quarum ipſe dominium, & poteſtatem habet, vti in Bulla cauetur. Nam alibi tributum impoſitum, vel exactum non tributum dicendum eſt, ſed furtum, & rapina, quod hac excommunicatione non videtur punitum. Quocirca tyrannus regnum vſurpans, ibique gabellas imponens in hanc excommunicationem videtur incidere, cùm non imponat gabellas in terris ſuis, vti notauit Bonacina *dicta diſp.*1. *quæſt.*6. *punct.*3. *num.*5. Quod ſi dominus prouinciæ, ſeu ciuitatis poteſtatem non habeat imponendi gabellas in terris ſuis, hac excommunicatione innodatur, nouas gabellas imponens; vel antiquitus impoſitas denuò augens; quia eſt impoſitio, & accretio iniuſta, & extra caſus ſibi permiſſos. Secùs eſſet dicendum, ſi gabellas quarum initij non extat memoria exigeret: quia eo caſu præſumitur gabella, eiúſque exactio iuſta. Vti benè aduertit Sayrus *lib.*3. *theſauri caſuum conſcient. c.*9. *n.*12. Hugolin. *in expoſit. bullæ cœnæ. c.* 5. *n.*6. Graffis 1. *p. lib.*4. *c.*18. *n.*79. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 5. *n.*14. Reginald. *lib.*9. *cap.*16. *n.*283. Bonacina *diſp.*1. *de cenſur. q.*6. *p.*2. *num.*2.

Præterea debet eſſe gabellæ nouæ impoſitio, ſeu accretio 5
extra caſus à iure, ſeu ex licentia Sedis Apoſtolicæ permiſſos. Iure namque permittitur nouæ gabellæ impoſitio Imperatori. *Cap. ſuper quibuſdam de verborum ſignificat.* & *leg. Vectigalia Cod. de vectigalib. & commiſſ.* Item Regi, *Argum. in cap. inuocamus, de Cenſib.* Prætærea cuilibet in temporalibus Superiorem non agnoſcenti ex *dicto capit. ſuper quibuſdam.* Quod à fortiori procedit in Republica perfectè libera habente merum, & mixtum imperium, quæ ſi ſuam poteſtatem in Principem non tranſtulerit, poterit maiore parte conſentiente tributa imponere. Vti aduertit Sayrus *dicto capite 9.num.*19. Duard. *in præſenti q.*7. *num.*4. Bonac. *q.*6. *pun.*3. *num.*3. Deníque ille cui ex conſuetudine immemoriali hæc impoſitio competit iuxta Gloſſ. *in dicto cap. ſuper quibuſdam, verbo non extat memoria.* & Panormit. *ibi*, quia ius hoc imponendi gabellas ſicut & alia iura conſuetudine præſcribi poſſunt. Vt aliis relatis docuerunt Sayrus *dicto.cap.9.n.*17. Hugolin. *in præſenti c.*5. §.1. Duardus *q.*2. *n.*4. & *q.*6. *n.*8. & *q.*7. *num.*6. Bonac. *p.*3. *num.*3. quidquid in contrarium ſentiat Bart. *in leg.*1. *ff. de aqua pluuia arcenda.* & *leg. vectigalia ff. de Publicanis.* & *leg. infamem ff. de publicis iudiciis.* Ex licentia autem ſummi Pontificis poterit Princeps aliàs non habens poteſtatem imponendi tributa & gabellas imponere, quia credendum eſt reliquiſſe Chriſtum Dominum ſuo Vicario hanc poteſtatem, cùm ſæpè id neceſſarium, vel ſaltem maximè conueniens ſit ad ſpirituale animarum regimen, vt benè aduertit Bonac. *t.*3. *de cenſur. diſp.*1. *q.*6. *p.*3. *num.*4. & colligitur ex dicta clauſula bullæ *ibi.* Seu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia.

Sed dubium eſt, An poteſtatem habentes imponendi gabel- 6
las

las huic excommunicationi subiiciatur, si iniustas imponant? Negant Nauarr. *cap.27.n.21* Hugolin. *in expos. huius can.§.3. vers.4.* Tolet. *lib.1. cap.22.num.9. excommunicat.5.* affirmántque sic respondisse Pium V. cuidam Regi id sibi interroganti Sayrus *lib.3.thesauri casuum conse. cap.9. n.7.* Filliucius *tract. 36.cap.4. n.105.* Reginald. *lib.9.praxi. num.274.* Mouentur, quia ea gabellæ impositio prædictis permissa est, tametsi excessus permissus non sit. Cùm ergo Pontifex excommunicat nouas gabellas imponentes extra casus permissos, intelligi debet excommunicare imponentes absque potestate, & iurisdictione, non verò qui stante iurisdictione, & potestate iniustas imponunt. Nam imponentes gabellas iniustas potiùs in causa, & modo impositionis excedunt, non verò in iurisdictione, & potestate, ac proinde dici non debent imponere gabellam extra casus permissos sed extra causam sibi permissam. Et confirmari potest, quia finis Pontificis in hac excommunicatione non videtur fuisse iniustitias supremorum Principum cohibere, sed audaciam particularium Ducum, & Marchionum, tentantium suis vassallis tributa alia imponere, præter ea quæ sibi à iure, vel à Sede Apostolica permissa sunt.

7 Nihilominus etsi prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem credo affirmantem ligari hac excommunicatione iniustas gabellas imponentes. Vti docuit Graffis *1. p. decis. lib.4. cap.18.num.80.* Suar. *disp.21. de censur. sect.2. num.37.* Duard. *in expos. huius canon. lib.2.q.6.* Bonac. *disp.1. de censur. bulla. q.6. pun.3.num.6.* Quia stante gabellæ iniustitiâ ius non permittit, neque permittere potest illius impositionem, ergo ea impositio est extra casus non permissos. At pontifex absolutè excommunicat imponentes noua pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à iure, vel à Sede Apostolica concessis absque vlla limitatione. Ergo comprehendit prædictos imponentes.

8 Sed quid si gabellæ impositio ex se iusta sit, imponatur tamen personis exemptis vti clericis, aliisque priuilegiatis? Negant hac censura talem impositionem puniri Suar. *dicta disp. 21.sect.2.n.30.* Sayrus *cap.9.num.11.* Graffis *1.p. decis.lib.4.cap. 18.num.84.* Reginald. *lib.9 praxi.num.276.* & alij, eâ consideratione moti, quia hæc gabellæ impositio absolutè & simpliciter permissa est, vtpotè ex causa iusta, tametsi in modo iniusta sit ob personarum quibus imponitur exemptionem.

Contrarium rectius censuit Tolet. *lib.1. sum.cap.22.num 12.* Duard. *in expos. bullæ Cœnæ.q.6.num.16.* & *q.10.n.1.* Bonac. *t.3. de censur. disp.1. q 6. pun.3. num.7.* Nam tributi impositio est obligatio soluendi tributum aliquibus imposita. Si igitur hæc obligatio imponatur iis, qui ab ea exempti sunt, iniusta est ea impositio, & extra casus permissos. Ergo sub prædicta excommunicatione continetur. Si enim Graffis. & Suar. censuerunt excommunicatione ligari tributum ex parte causæ iniustum imponentes, idem censere deberent de imponentibus tributum iniustum ex parte personarum, cùm parum referat qua parte iniustitia contingat; nam ea posita tributum est extra casus permissos, vt benè aduertit Mol. *tom. 2. disputatione 670.*

9 Addit vltimò Pontifex excommunicationem aduersus prædicta tributa iniusta exigentes. Non enim excommunicantur qui se gabellarum exactores fingunt, neque qui fingentes tributum esse impositum exigunt, vel exigunt in maiori quantitate quàm impositum est, quia, hi non exigunt tributum impositum, & exactio ad impositionem referri debet. Præterquam quòd Pontifex coërcere vult authenticam & publicam exactionem gabellarum, non autem priuatam, quæ si rectè spectetur non est gabellarũ exactio, cùm nulla adsit gabella, sed est furtum & rapina fictione gabellæ commissum. Atque ita sustinet Bonac. *tit.2. de censur. disp.1.q. 6. punct.3.num.14.* Deinde notandum est verbum *exigere*, quod renitentiam denotat. Quapropter si tributum iniustè impositum liberè solutum recipias, exactor censeri non debes; quia ad exactionem opus est, vti soluens inuoluntariè mixtè soluat, aliàs non soluturus si posset, iuxta *leg. soluendo ff. de Negotiis gestis.* Quod semper præsumendum est. Nemo enim præsumi potest tributum soluere, nisi quia credit debitum esse, vel quia timet ex solutionis omissione maius damnum. Sic tradunt Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.71.* Suar. *disput.21. sect.2. num.43.* Nauarr. *cap.27.numero 61.* Sayrus *lib.3. thesauri cap. 9.numero 8.* Duard. *in expos. huius censuræ. lib.2. quæst.9.* Tolet. *lib.2.cap.22.num.13.* Bonac. *tit.3. de censur. disputat.6. punct.2. num.5.*

Punctum VII.

Expenditur excommunicatio sexta aduersus falsificantes litteras Apostolicas.

1 *Refertur Textus tam Bullæ, quàm aliorum iurium, in quibus similis excommunicatio continetur.*
2 *Comparantur hæ excommunicationes.*
3 *Qui sint falsarij huic excommunicationi subiecti.*
4 *Quælibet mutatio litterarum hanc excommunicationem inducit.*
5 *Non videris falsarius, si iuxta intentionem Pontificis litteras corripias.*
6 *Hæc falsitas committi debet in litteris Apostolicis.*
7 *Personæ quæ huic excommunicationi subiiciuntur, sunt quæ per se falsitatem committunt.*

SExtò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes falsarios litterarum Apostolicarum etiam in forma Breuis, ac supplicationem, gratiam, vel iustitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatarum, necnon falsò signantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. Similis excommunicatio lata est in *cap. ad falsariorum, de crimine falsi* ibi: *Nos enim omnes falsarios litterarum nostrarum. qui per se vel alios vitium falsitatis exercent cum fautoribus, & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos, statuentes vt Clerici qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus officiis, & beneficiis Ecclesiasticis perpetuò sint priuati, ita quòd qui per se falsitatis vitium exercuerint postquam per Ecclesiasticum Iudicem fuerint degradati, saculari potestati tradantur, secundùm constitutiones legitimas puniendi, per quam & laici qui fuerint de falsitate conuicti legitimè puniantur. Qui verò sub nomine nostro litteris falsis vtuntur, si Clerici fuerint, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis priuentur, si laici tamdiu maneant excommunicationi subiecti, donec satisfaciant competenter, ita tamen vt in istis, & in illis malitia grauiùs quàm negligentia puniatur. Quod & de his qui falsas litteras impetrant duximus obseruandum.* 1

Ex his constat constitutionem aduersus falsarios latam in bulla Cœnæ ex parte latiorem esse & ex parte strictiorem ea, quæ fertur in *cap. ad falsariorum*, vt benè aduertit Sayrus *lib.3. thesauri casuum conscient. cap.10.num.7.* Nam excommunicatio bullæ Pontifici est reseruata, secùs verò quæ habetur in *dicto cap. ad falsariorum.* Item comprehendit non solùm falsificantes litteras Apostolicas. Sed etiam supplicationes, quinimo falsò eas litteras vel supplicationes signantes. Cùm tamen in *dicto cap. ad falsariorum*, sola falsitas in litteris Apostolicis puniatur. Ex alia parte constitutio in *dicto cap. ad falsariorum* latior est constitutione Bubbæ, quippe comprehendit non solùm falsificantes litteras, sed falsis, seu falsificatis litteris vtentes, siue per se, siue per alium falsitatem committant, aut falsitate commissa vtantur. Deinde extenditur ad fautores, & defensores falsariorum. Præterea vltra excommunicationem in *dicto cap. ad falsariorum* Clerici falsitate conuicti officiis, & beneficiis spoliantur, quinimo si per se falsitatis vitium exercuerint sunt degradandi, & sæculari potestati tradendi, laici verò arbitrio Iudicis sunt puniendi. Notat autem Bonac. *t.3. de censur. disp.1.q.7. pun.3.n.7.* ad hanc pœnam incurrendam requiri, non semel, aut iterum falsitatem exercuisse, sed frequenter: quia verbum *exercuerit* frequentiam denotat. Sed non placet, quia aliàs nec excommunicarentur in *dicto c. ad falsariorum* qui semel falsitatem commiserint; cùm textus eo verbo exercuerint etiam in principio vsus sit, quod à Doctoribus non admittitur, sed absolutè supponũt semel falsitatem committentes, aut falsis litteris vtentes excommuniri. Pœna igitur priuationis beneficiorum, & officiorum Clericis indicta ob vsum falsarum litterarum, & excommunicatio laicis imposita extenditur ad impetrantes litteras falsas, id est ab aliis falsificatas, vt habetur in *dicto cap. ad falsariorum.* Litteræ falsæ nullatenus dicuntur quas ex falsa causa, vel sub nomine alterius aliquis impetrat, hæ enim non falsæ sunt, sed veræ; cùm verè à Pontifice concessæ sint, tametsi per subreptionem, & errorem dicendæ sunt. Vti notauit Syluest. *verbo excommunicatio 7.§.9.* Caiet. *eodem cap.26.* Tolet. *lib.1.cap.22.n. 10.* Suar. *disp.21. sect.2. num.49.* Sayrus *lib.3.cap.10.num.5.* & alij *in cap. Dura, §. adiicientes. De crimine falsi.* Mandatur excommunicatio imponi habentibus litteras falsas (intellige Apostolicas, de quibus *ibi* erat sermo,) nisi intra 20. dies eas non destruxerint, aut resignauerint. Quæ excommunicatio vsque dum lata fuerit, & per Parochos publicata non contrahitur. Post latam verò, & incursam Pontifici reseruatur. His positis,

Excommunicat Pontifex in hac bullæ clausula omnes falsarios litterarum Apostolicarum. Falsarij autem litterarum sunt, qui eisdem litteris aliquid tollunt, aut addunt, ex quo sensus litterarum mutatur, quælibet autem verborum mutatio retento sensu falsitatem propriè non inducit. Argum. *cap. ex conscientia de crimine falsi*; vbi habetur rasuram aliquam in loco non suspecto falsam scripturam non inducere. Et notauit Nauar. *capite 27.num.62.* Viuald. *in expos. bullæ Cœnæ num. 54.* Sayrus *lib.3.cap.10.num.11.* Tolet. *in præsenti dub.3.* Graffis *1.p.decis. lib.4. cap.18.num.78.* Bonac. *disp.1. de censur. bullæ qu.7. pun.1. num.4.* & *pun.2. num.4.* tametsi contrarium docue- 3

rit

rit Hostiens. *in sum. lib. 5. tit. de crimine falsi. §. qualiter committatur. vers. sed hodie.* Panormit. *cap. ex litteris de fide instrumentor.* Sylvest. *verbo excommunicatio 7. num. 8.* Caiet. *eodem, cap. 26. in fine.* Neque obest quod in priuilegiis summo Pœnitentiario cõcessis contentum erat, vt posset absoluere ab excommunicatione, quæ ex mutatione verborum incurritur litteræ sensu non mutato, quia ante Clementem VIII. in hac clausula Bullæ Cœnæ addebant Pontifices illa verba. *Excommunicamus eos qui mutant punctum, aut litteram &c.* quæ verba postmodum omissa sunt, vtpotè non inducentia mutationem, quæ falsitatem constituat.

4 Duplex tamen in hac parte est difficultas. Prima An excuseris ab hac censura, si mutationem præstes in litteris iniustitiæ nullum, vel leue damnum parti, aut fisco inferentem? Videris namque excusatus ob leuitatem materiæ; falsificatio namque prohibetur ob damnum quod ex falsitate euenit. Cùm igitur ex tali falsitate nullum, vel leue damnum parti, aut fisco proueniat, non videris peccatum mortale, & consequenter nec censuram incurrere. Sed rectius contrarium docuit Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. q. 7. punct. 2. num. 5.* Quippe falsificatio litteratum non tam ob damnum parti, aut fisco illatum prohiberi censenda est, quàm ob iniuriam expedienti litteras factam, cuius authoritas falsificatione contemnitur. Quod manifestum est in litteris gratiæ, dispensationibus, & indulgentiis à Sede Apostolica concessis, quæ in nullius damnum cedunt.

5 Secunda difficultas est; An si correctio fiat iuxta mentem summi Pontificis falsarius sis, & excommunicationem incurras? V. g. supplicatio facta est pro dispensatione in consanguinitate, & Notarius apposuit loco consanguinitatis affinitatem. Item supplicatio facta est pro impedimento secundi gradus, & tamen litteræ per errorem expeditæ sunt pro tertio, an inquam correctio hæc falsitatem inducat, & censuram. Affirmat vt probabilius Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 47.* Alterius *lib. 5. disput. 7. cap. 2. propos. 2.* quia verè mutas sensum litterarum Apostolicarum, neque mens Pontificis est, vt error à Notario commissus per alium, quàm per Notarium corrigatur; aliàs liceret nouas litteras fabricare, sicuti licet latas emendare, & corrigere. Sed oppositum verius est, vt docuit Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 10. in fine, num. 12.* Hugolin. *in præsenti. §. 2.* Reginald. *lib. 9. num. 288.* Bonac. *disp. 1. q. 7. punct. 2. in fine*, quia illa mutatio verborum comparatione Pontificis mutatio non est, cùm eius intentioni, & concessioni conformis sit. Ergo falsitatem inducere non potest. Etenim mutatio sensus non tam est attendenda secundùm verba materialiter posita in ipsa Bulla, quàm secundùm intentionem Pontificis Bullam expedientis. Nam si licitum est errorem manifestum scriptoris emendare sensu retento, cur non licebit errorem commissum contra mentem, & intentionem Pontificis? Præterea litteræ sic correctæ cùm Pontificis intentioni conformes sint veræ, & non falsæ sunt appellandæ. Ergo sic corrigens falsarius esse non potest, sed veri sensus, & mentis Pontificis restitutor; secùs verò est dicendum de eo qui integras litteras fabricaret, quia illæ litteræ vtpotè à Pontifice non expeditæ suppositiæ sunt, & falsæ.

6 Falsitas autem hanc excommunicationem inducens committi debet in litteris Apostolicis etiam in forma breuis, vel in supplicationibus summo Pontifici, vel Vicecancellario, aut alteri vicem ipsorum gerenti gratiam, vel iustitiam continentibus. Litteræ Apostolicæ appellantur, quæ nomine summi Pontificis expediuntur, quæ si plumbatæ sint bullæ dicuntur, si sigillo cæreo signentur, Breuia. Supplicationes verò, quæ summo Pontifici, offeruntur, & ab eo, seu Vicecancellario signantur. Si igitur in his omnibus falsitas committatur hanc censuram inducit. Quapropter quælibet alia falsitas commissa in litteris, seu supplicationibus, quæ nomine summi Pontificis non expediuntur, vti sunt litteræ sacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Inquisitionis, declarationis, Concilij, Datarij, Nuncij Apostolici, Legati à latere, & Episcopi hac excommunicatione non afficiuntur; quia propriè non sunt litteræ Apostolicæ, neque supplicationes Pontifici, aut Vicecancellario factæ, quarum falsitas hac censura punitur, & pœnæ extra casum expressum extendendæ non sunt. Vti tradit Paludan. *in 4. dist. 12. quæst. 3. art. 2. vers. tertius falsar.* Nauarr. *cap. 27. num. 62.* Alphons. Viuald. *in expos. bullæ Cœnæ, num. 52.* Tolet. *in præsenti*, §. 4. Hugolin. §. 3. *num. 6.* Suar. *disp. 21. sect. 2 num. 49.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 7. pun. 1 num. 2.* Reginald. *lib. 9. cap. 17. num. 289.* Additur præterea excommunicatio aduersus falsò signantes supplicationes prædictas, vti habetur in prædicta clausula.

7 Personæ verò in quas hæc excommunicatio bullæ fertur eæ tantùm sunt quæ per se falsitatem committunt in litteris Apostolicis, & supplicationibus à Pontifice, seu eius Vicario signatis. Quare mandans, consulens, approbans prædictam falsitatem hac censura non comprehenduntur, qui hi non falsificantes, sed falsitatem consulentes, mandantes, & approbantes dicuntur; & pœnæ extendendæ, non sunt vlra casus expressos.

PVNCTVM VIII.

Declaratur septima excommunicatio aduersus deferentes arma, & alia instrumenta vsui bellico idonea, ad infideles.

1 *Refertur Textus.*
2 *Quis finis sit huius excommunicationis, & qualiter in iure hæc actio sit prohibita?*
3 *Plures excommunicantur ex constitutionibus qui in* Bulla Cœnæ *non comprehenduntur.*
4 *Triplex actio sub hac excommunicatione prohibetur.*
5 *Qua transmissio, seu delatio, & quarum rerum hac excommunicatione prohibeatur.*
6 *Examinatur, an sub prædicta prohibitione vestimenta, pecuniæ & victualia comprehendantur?*
7 *Verius censeo non comprehendi.*
8 *Debes per te ipsum transferre prædictas res prohibitas.*
9 *Si ex vno loco infidelium ad alium similem hæc deferas, huic excommunicationi non subiaceris, nisi inde graue damnum Christianis proueniat.*
10 *Si ex venditione armorum infideles fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, locus est huic censuræ.*
11 *Si in terris Principi Christiano subiectis ea arma infidelibus vendas, negant aliqui te hac censura innodari.*
12 *Verius censeo oppositum.*
13 *Catholicus Princeps infideles in sui auxilium conuocans aduersus alium Principem Catholicum, illisque arma subministrans hac censurâ non ligatur, si bellum iustum gerit.*
14 *Non est licitum Principi Catholico infidelibus arma subministrare, ne alius Princeps Catholicus superior existat.*
15 *Ad quos hæc arma transferenda sint?*
16 *Deferri arma ad Schismaticos, qui hæretici non sint sub hac censura non comprehenduntur.*
17 *Ab hac censura excusari potes ob leuitatem materiæ, & qua hæc sit in præsenti?*
18 *Notitiam præbens infidelibus de statu temporali Christianæ Reipublicæ in hanc censuram incidit.*
19 *Tabellarium deferentem litteras infidelibus non videtur improbabile hac excommunicatione ligari.*
20 *Reuelantem fidelibus statum Christianæ Reipublicæ qui infidelibus secretum manifestaturi sunt non videtur sub hac excommunicatione comprehendi.*
21 *Declaratur qualiter auxiliantes, consulentes, & fauentes in hanc excommunicationem incidant.*
22 *Ob periculum vitæ alteriusve grauissimi damni excusari possunt à censura consulentes, & fauentes.*

SEptimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos vel hæreticos per nostras, siue huius sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniáque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canopem, funes tam ex ipso canope, quàm ex quacunque alia materia, aliáque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant, necnon illos qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt; illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, quibusvis personis, Rebuspublicis Per nos, & Sedem Apostolicam hactenus concessis de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus. 1

Hac excommunicatione vult Pontifex fidei Catholicæ, Religionique consulere impediendo, ne Christiani nominis hostes, & inimici Catholicorum subsidiis validiores sint, & potentiores ad bellum Christianis inferendum. Quapropter huius legis violator sacrilegus est, præter iniustitiam commissam suppeditando instrumenta, quibus iniustè Christiani vexentur. Ob quam causam idem est sub grauissimis pœnis iure ciuili prohibitum. *leg. 1. & 2. Cod. quæ res exportari non debeant. & leg. finali Cod. de pœnis.* Et Iure Canonico variis Textibus excommunicatio, aliæque pœnæ continentur aduersus eos qui aliquo modo potentiam Saracenorum augent. Nam in *cap. ita quorundam de Iudæis* excommunicantur ipso facto qui Sarracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearum. Secundò qui necessaria subministrant ad Christianorum impugnationem. Tertiò qui pro cupiditate sua in galeis, & piraticis Sarracenorum nauibus regimen, & curam gubernandi exercent. In *cap. quod olim, eodem tit.* excommunicatione affi- 2

ciuntur

ciuntur qui cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios, naues seu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia, seu consilia quando inter ipsos, & fideles bellum fuerit duxerint impendenda. Tempus belli etiam tempus inducarum comprehendit; quia est ad bellum præparatio in *c. ad liberandum de Iudæis.* Vltra *superiùs* dicta, quæ *ibidem* confirmantur additur excommunicatio aduersus eos qui Sarracenis galeas vendunt, vel naues: loquitur autem de nauibus venditis in oppugnationem Terræ Sanctæ, præcipitúrque ne huiusmodi personis gremium Ecclesiæ aperiatur (hoc est concedatur absolutio) nisi totum quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem de suo in subsidium Terræ Sanctæ transmiserint, vt æquo iudicio in quo deliquerint puniantur. Tandem *in Extrauag. multa de Iudæis.* ex Clem. V. excommunicantur ipso facto qui Sarracenis arma, equos, ferrum, lignamina, victualia aliásque merces ferunt, & eos qui permittunt ferri, ferentibúsque ad id auxilium, vel fauorem præstant, quæ excommunicatio reseruata est, & ab ea absolui non possunt, nisi tantum de bonis propriis in subsidium Terræ Sanctæ exoluerint, quantum ad partes prædictas detulerint, vel miserint, vel deferri, aut extrahi permiserint.

3 Ex quibus constat aliquos his constitutionibus excommunicari, qui tamen bulla Cœnæ non comprehenduntur. Excõmunicantur autem qui victualia ministrant Sarracenis tempore belli, cùm tamen in bulla secundùm probabilem sententiam infra examinandam non sint excommunicati. Item exercentes mercimonia tempore belli cum Sarracenis, quæ actio non videtur bulla Cœnæ prohibita. Verùm esto hæ constitutiones iis in casibus bullam Cœnæ excedant; constitutio tamen bullæ Cœnæ absolutè latior est, & plures casus comprehendit quàm ius commune. Quippè comprehendit non solùm deferentes arma Sarracenis, sed Iudæis, Paganis, & quibusuis Christiani nominis hostibus, hæreticisve expressè, vel nominatim declaratis; deferentes inquam tempore belli, & pacis. Cùm tamen ante Clementem V. tantùm tempore belli videbatur prohibitum. Item comprehendit eos qui infidelibus notitiam præbent de statu Catholicæ Religionis, cùm tamen hæc actio iure communi non reperiatur pohibita. His positis,

4 Triplex actio sub hac excommunicatione Bullæ prohibetur. Prima deferre equos, arma, &c. infidelibus. Secunda eos certiores facere de statu Christianæ Reipublicæ. Tertia auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet illis præstare.

5 In prima actione continentur qui deferunt, vel transmittunt equos. Sub quo verbo iumenta, boues, muli, aliáque animalia bello inseruientia ad portandos currus, sarcinas, & victualia comprehenduntur, vti docuit Sayrus *lib. 3. thesauri casuum, cap. 11. num. 27.* Nauarr. *cap. 25. num. 63.* Graffis *lib. 4. cap. 18.* Viuald. *in præsenti, casu 7. num. 4.* Duard. *can. 7. q. 19.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. q. 8. pun. 2. num. 1.* Secundò transmittentes arma siue offensiua, siue defensiua ex quacunque materia sint. *leg. armorum. ff. de verborum significat. 3. §. leg. armis. ff. de vi & vi armata.* Et tradit Glossa, *in c. ita quorundam de Iudæis, verbo ferrum.* Ea autem sic dicuntur quæ ex communi vsu ad præliandum deseruiunt. Vnde cum cultellis non soleant homines vti ad prælium, sed ad scindendum panem, pennásque aptandas, tametsi per accidens aliquando illis præliari contingat, in hanc excommunicationem non incurrunt cultellos transferentes. Vti aduertit Nauarr. *in dicto c. ita quorundam de Iudæis, not. ab. 5. num. 25. vers. decimotertio.* Sayrus *dicto cap. 11. num. 28.* Suar. *sect. 2. num. 55.* Bonac. *d. punct. 2. num. 3.* Tertiò ferrum, & filum ferri siue factum, siue infectum, id est siue aptum ad prælium, siue quod potest ad eum finem facilè accommodari. Vnde non solùm massa ferri iam in lamina extensa, & purificata, sed etiam ante purificationem deferri prohibetur, vt henè tradunt suprà dicti Doctores. Ne lex hæc frustratoria esset. Præterquam quòd non solùm deferentes ferrum, sed alia huiusmodi excommunicantur. Sub quo verbo *alia huiusmodi*, quælibet materia similis contineri debet, extenditúrque prohibitio ad omnia genera metallorum, nempe plumbum, stannum, aurichalcum, & similia, & à fortiori ad aurum, & argentum. Quartò bellica instrumenta, vti sunt tympana, tubæ, fistulæ, litui, cornua, & alia huiusmodi, quibus milites ab bellum excitantur, & ad pugnandum instruuntur. Item scalæ ad conscendendos muros, currus & manus ferreæ ad detinendas naues, globos igneos, aliáque instrumenta apta ad euertendam arcem. Sic Sayrus *dicto cap. 11. num. 30.* Duardus *in exposit. huius canonis 7. q. 24.* Bonac. *pun. 2. num. 4.* Quintò lignamina, id est ligna apta ad faciendas naues, currus, hastas, aggeres, aliáque ad belli vsum. Sed an ipsæ naues fabricatæ intelligantur? Difficultate non caret, cùm ipsæ non sint lignamina, tametsi ex lignaminibus sint confectæ, sicuti domus non est ligna, esto sit ex lignis fabricata. Sic Caiet. *verbo excommunicatio. cap. 20.* Placet tamen mihi sententia Nauarri *in cap. ita quorundam de Iudæis, not. ab. 7. num. 14.* Sayri *dicto cap. 11. num. 31.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 26. num. 8.* sub lignaminibus naues comprehendi, quia verè sunt lignamina non qualiacunque, sed ligata, & compacta, ac proinde ad bellum aptiora. Si enim prohibentur lignamina deferri, ne ex iis naues conficiantur; à fortiori naues confectæ cementur prohibitæ iuxta vulgare prouerbium: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Et *Authent. multo magis de Sacrosanctis Eccles.* Sextò canopem, funes tam ex ipso canope, quàm alia quacunque materia, & ipsam materiam; quia hæc bello maximè deseruiunt. Denique excommunicantur alia huiusmodi prædictis transmittentes. Sub quibus verbis comprehenduntur quæ sub prædictis propriè non veniunt, illis tamen similia sunt.

Dubium tamen est; An sub prædictis vestimenta, pecuniæ, merces, & victualia comprehendantur? Negant graues Doctores, quando bellum est. Panormit. *in cap. significauit de Iudæis.* Caiet. *verbo Excommunicatio, cap. 10.* Nauarr. *dicto cap. ita quorundam de Iudæis, not. ab. 10. num. 13. 34. & 37.* Sayrus, *lib. 3. cap. 11. num. 12.* Quibus assentitur Tolet. *lib. 1. c. 26. num. 10.* etiam bello ingruente. Ducitur, quia iis formaliter non oppugnantur Christiani, neque per se ad præliandum deseruiunt, sed ad alios vsus. Neque obest in prædicta clausula excommunicari auxilium, & fauorem infidelibus præstantes; quia intelligi debet de auxilio per monitionem, delatónemque armorum, aliarúmque rerum, quibus oppugnatio fit, non de auxilio illis in rebus, quæ per se bello non deseruiunt, sed aliis vsibus sunt accommodatæ. Contrariam tamen sententiam defendit Suar. *t. 5. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 56.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 1. q. 8. pun. 2. num. 4.* si prædicta transferuntur tempore quo inimici eis vti possunt in religionis Christianæ iacturam. Tum quia sub illis verbis generalibus, *& alia huiusmodi* hæc videntur compreheudi. Tum præcipuè quia his rebus auxilium, & fauor quomodolibet præstatur nostræ Religionis hostibus. Nullum enim auxilium bello aptius est, quàm pecuniarum, mercium, & victualium. At in prædicta clausula videntur excommunicari omnes auxilium, consilium, vel fauorem inimicis nostræ Religionis præstantes. Ergo. 6

Ex his sententiis priorem veriorem existimo tum ob rationes *ibidem* allatas. Tum quia non est certum in hac excommunicatione comprehendi auxiliantes, consulentes, aut fauentes quomodolibet infidelibus, & hæreticis in damnum Catholicæ Religionis, sed necessariò requiri, vt auxilium sit in monitione de statu Christianæ Reipublicæ; quia de his fuit sermo prius factus, & relatiuum *illis* & *ad id*, quod ad immediatè præcedentia refertur, id denotat. Præterquam quòd non de auxilio, consilio, vel fauore Turcis, aliisque Christianæ Religionis inimicis videtur intelligendum, sed de auxilio præstito ipsis Catholicis, vt certiores faciant Turcas de statu Reipublicæ Christianæ, ita vt sensus sit. *Excommunicamus illos qui per se, vel alios de rebus statum reipublicæ Christianæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, Christianæ Religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illisque scilicet fauentibus hæreticos certiores ad id, hoc est ad prædictum effectum monendi hæreticos, auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant.* 7

Secundò dubitatur, qualiter debeas deferre, seu transmittere prædicta, vt hanc bullæ excommunicationem incurras? Respondeo certum esse te incurrere, si per te ipsum transferas, siue transferas nomine proprio, siue alieno. At si per alium transferas, quia consilium, auxilium & fauorem ad dilationem dedisti probabilitate non videtur carere te ab hac censura Bullæ excusari, si verba illa, *illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant* non referantur ad hæreticos & inimicos nostræ Fidei, sed ad ipsos Catholicos, quibus ad mouendum infideles, & hæreticos auxilium præstatur. Atque ita tradit Tolet. *in præsenti, cap. 23. num. 7.* Sayrus *lib. 3. capit. 3. cap. 11. num. 25.* 8

Tertiò dubitatur, An incurras hanc censuram, si arma, equos, reliquaue in hoc canone vetita deferas ex vno loco infidelium ad alium, vel ex vnius infidelis Principis dominio in dominium alterius infidelis? Negant Sylvest. *verbo Excommunicatio 7. num. 64.* Tabiena *eodem 6. num. 7.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. quæst. 3. num. 131.* Alterius *in exposit. huius canonis. disp. 8. cap. 2. ad finem*, & alij apud Sayrum, *cap 21. numero 19.* Quia ea non est delatio armorum ad infideles; siquidem absoluè ea arma apud infideles existerent, parúmque refert hi vel illi sint infideles. Sed hoc limitandum est cum Nauarr. *in cap. ita quorundam de Iudæis, not. 6. num. 27.* Sayro, *lib. 3. cap. 11. num. 19.* Toleto, *lib. 1. c. 23. num. 6.* Duardo *lib. 1. can. 7. q. 8.* Reginaldo *lio. 9. cap. 18. num. 300.* Bonac. *disput. 1. de censur. bullæ. quæst. 8. punct. 2. num. 17.* vt verum habeat casu quo ex prædicta delatione grauius damnum Christianis non immineri; nam eo casu delatio, quæ solùm ob damnum, quòd Christianis inferri potest prohibetur, hac non punitur censura. At si ea delatione armorum grauius damnum Catholici patiuntur, quàm paterentur illis non delatis, verius videtur eam delationem sub hac censura contineri. Tum quia verè est de- 9

latio

latio ad infideles in damnum Chriſtianorum. Tum quia ſecundum communem ſententiam auxiliantes, fauentéſque infidelibus in damnum Catholicæ Religionis hac cenſura comprehenduntur. Negari autem non poteſt mediâ illa declaratione auxilium infidelibus præſtari. Ergo, &c.

10 Quartò dubitatur de vendentibus, permutantibúſve arma cum infidelibus? Et quidem ſi ex venditione, vel permutatione validiores infideles non fiunt, manifeſtum eſt eam venditionem, & permutationem hac cenſura non prohiberi. Secùs verò ſi fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, quia iam eſſet delatio, & tranſmiſſio, tametſi non gratuita, ſed oneroſa in damnum Chriſtianæ religionis. Vti tradit Nauarr. *in capite, ita quorundam de Iudæis. notab.* 8. *numero* 23. Azor. 1. *p. inſtit. moral. lib.* 8. *capite* 23. *q.* 9. Sayrus. *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 27. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 18. *num.* 298. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 8. *punct.* 2. *numero* 25. Viuald. *in præſenti caſu* 7. *numero* 13. Gambarupta *ibi*, *numero* 12. & 17. Duard. *quæſt.* 9. *numero* 1. & alij.

11 Sed quid ſi in terris Principi Chriſtiano ſubiectis ea arma infidelibus vendas? Affirmat Nauarr. *in dicto capite, ita quorundam de Iudæis, notab.* 8. *num.* 41. Azor. *dicta* 1. *p. inſtit. lib.* 8. *cap.* 23. *q.* 7. Sayrus *lib.* 13. *cap.* 11. *num.* 26. Tolet. *lib.* 2. *capit.* 23. *num.* 5. Gambarupta *caſu* 7. *num.* 18. te excuſatum eſſe ab hac cenſura, quia tranſmiſſio quæ hac cenſura prohibetur eſt quæ fit ad infideles. At facta infidelibus in terris Chriſtianorum non eſt tranſmiſſio ad infideles propriè, cùm non poſſint infideles illis armis in damnum Chriſtianorum liberè ibidem vti.

12 Cæterùm certiſſimum eſt, ſi ex hac venditione probabiliter credis damnum Chriſtianos eſſe accepturos te in excommunicationem latam *in cap. ad liberandum. de Iudæis* incidere; quia ibi excommunicantur arma Sarracenis vendentes. In excommunicationem autem bullæ incidere non ita certum eſt ob rationem *ſuperiùs* allatam: & quia non ſatis conſtat ibidem excommunicari auxilium, conſiliúmve præſtantes infidelibus in damnum Chriſtianæ religionis, cùm illa verba, *Illiſque ad id conſilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præſtant*, ſatis dubia ſint ad quos referantur, & in quam materiam. Nihilominus probabilius cenſeo prædictam venditionem hac cenſurâ comprehendi. Vti docuit Hugolin. *in expoſit. huius cenſuræ, verbo illis, numero* 4. Duard. *q.* 7. *num.* 3. Bonac. alios referens, *diſput.* 1. *q.* 8. *pun.* 2. *num.* 31. Quia bulla non requirit, vt arma transferantur ad terras infidelium, cùm tranſlationem ad infideles nullo ſuperaddito prohibuerit; at ea tranſlatio ad infideles eſt facta. Neque obeſt quod ipſi ibidem non poſſint Chriſtianos oppugnare. Satis enim eſt quod poſſint in terris infidelium tranſlati. Præterquam quòd ſolùm per accidens ab impugnatione Chriſtianorum ibidem impediuntur, ſcilicet ob protectionem, & potentiam Chriſtiani Principis. Per ſe autem, & ex conceſſione armorum illis facta optimè poſſunt ibidem oppugnare Chriſtianos. Nulla ergo cauſa eſt ob quam hac cenſura ea venditio non afficiatur.

13 Quintò dubitatur de Principe Catholico bellum cum alio Principe Catholico agente; an conuocare poſſit infideles, illiſque arma præbere in ſui auxilium? Alicui videri poſſet hoc illicitum eſſe, & hac cenſurâ bullæ prohibitum, cùm ſit tranſlatio armorum ad infideles in damnum Chriſtianorum quos oppugnaturi ſunt. Et præterea illis armis conceſſis vti poſſunt infideles in Chriſtianorum perniciem. Nihilominus longè verius eſt Principem Catholicum bellum iuſtum gerentem aduerſus alium Catholium Principem poſſe ſecluſo ſcandalo in ſui defenſionem, & auxilium infideles conuocare, illiſque ad præliandum arma concedere; quia ea conceſſio etſi cedat in damnum Principis oppugnati, illique ſubditorum, at abſolutè cedit in vtilitatem, & commodum Chriſtianæ Religionis, cùm cedat in defenſionem, & auxilium Principis iniuriam patientis, & ſubuerſionem Principis iniuriam irrogantis. Ob quam cauſam ea armorum conceſſio nedum eſt dicenda cedere in damnum Principis oppugnati, ſed potiùs in illius vtilitatem, vtpotè qui impeditur ab iniuſtitia, vſurpationéque alieni iuris. Atque ita tradit Alterius *t.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 8. *cap.* 5. *dub.* 7. Duardus *in præſenti, lib.* 2. *canon.* 7. *quæſt.* 36. *num.* 18. Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. q.* 8. *punct.* 2. *numero* 10. & *de contract. diſputat.* 2. *quæſt. vltim. ſect.* 1. *punct. vltim.* §. 3. *quæſt.* 2.

14 An liceat Principi Catholico infidelibus arma ſubminiſtrare, ne alius Princeps Catholicus ſuperior exiſtat, controuerſum eſt apud aliquos, negat Hugolin. *in præſenti cap.* 7. §. *vltim. numero* 4. Duardus *quæſt.* 35. *numero* 2. Bonacin. *dicta q.* 8. *Punct.* 4. *n.* 10. affirmant alij. Ego rem totam malo intactam relinquere, quàm magnam litem definire.

15 Sextò dubitatur, ad quos arma, equi, aliáque inſtrumenta bellica tranſmittenda ſunt, vt cenſura Bullæ contrahatur. Reſpondeo tranſmittenda eſſe non ſolùm ad Turcas, & Sarracenos, ſed etiam ad Tartaros, Mauros, & Iudæos, alióſque infideles qui Chriſtianiſmum deteſtantur, Chriſtianóſque oppugnant, ſeu parati ſunt oppugnare; quia hi omnes Chriſtianæ Religionis ſunt hoſtes. Præterea ſi deferantur ad hæreticos à Sede Apoſtolica expreſsè, vel nominatim declaratos. Dicuntur autem hæretici à Sede Apoſtolica declarati, qui ab ipſo ſummo Pontifice, vel eius Officialibus, ſeu Legatis intra curiam degentibus, quippe non proprio nomine, ſed nomine ſummi Pontificis litteras expediunt, declarantur iuxta Clement. *Ne Romani.* §. *ſanè, de electione.* Expreſsè verò ſeu nominatim declarantur qui nomine proprio Petri, vel Franciſci notati ſunt, vel illis circunſtantiis expreſſis, quæ expreſſioni nominis æquiualent. Vti docuit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 23. *numero* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 16. Non verò qui ſolùm genere exprimuntur, vti ſunt Lutherani, Caluiniſtæ, &c. quia ex hac expreſſione nulla perſona eſt expreſsè, vel nominatim declarata, cùm non ad declarandas perſonas, ſed hæreſes illa expreſſio referatur. Quod verò inquit Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *pun.* 3. *num.* 5. cenſendum eſſe hæreticum expreſsè declaratum qui ſub illis circunſtantiis declaratur, quæ expreſſioni nominis æquiualeret veriſſimum eſt: attamen omnia exempla quæ adducit mihi non probantur, cenſet namque expreſsè eſſe declaratum, ſi in ſententia dicatur. *Excommunicamus illum qui fungitur tali munere, qui in tali loco verba hæretica protulit, qui in tali libello authoritatem Pontificiam impugnauit.* Sed hæc ſolùm vera cenſeo, cùm notorium eſt quis illo officio fungeretur; quiſve hæretica verba protulerit, & libellum publicauerit: nam ſi hæc delicta occulta ſint, cenſendus non eſt delinquens expreſsè, & manifeſtè declaratus cùm ex illa declaratione ſolùm eius delictum declaretur, non perſona, hæc enim adhuc occulta eſt, & nemini nota. Non igitur cenſeri poteſt expreſsè declarata.

Deferri autem arma ad Schiſmaticos vt tales declaratos, cũ 16
formaliter hæretici non ſint hac cenſurâ non prohibetur. Vti notauit Duard. *lib.* 2. *can.* 7. *q.* 5. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 8. *pun.* 3. *in fine.* Et à fortiori deferre arma Catholicis habitantibus in terris infidelium hac cenſurâ non eſt prohibitum; quia non eſt ſpectanda terra, in quam arma deferuntur, ſed ad quos tranſmittuntur; ſiquidem Bullæ conſtitutio non de tranſlatione ad infideles locuta eſt. Excipe niſi timeatur Principem infidelem illis armis vſurum in Chriſtianorum perniciem; quia eo caſu ſic deferens etiamſi immediatè Catholicis deferat, mediatè defert infidelibus, illiſque auxilium in damnum Chriſtianorum præbet. Ergo ſtante communi ſententia affirmante auxiliantes infidelibus & hæreticis in damnum Religionis excommunicari hac cenſurâ comprehenduntur, ſic Catholicis arma deferentes, cùm ex ea delatione damnum Catholicis Proueniat. Sicuti notauit Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis num.* 27. Duard. *in præſenti libro* 2. *can.* 7. *quæſtio* 3. *ad finem.* & *quæſt.* 6. *num.* 2. Bonacina aliis relatis *tit.* 3. *de cenſur. diſputatio* 1. *quæſtio* 8. *puncto* 3. *numero* 6.

Septimò dubitatur qui ab hac cenſura excuſantur, tametſi 17
infidelibus arma deferant? Præter generales excuſationes de ignorantia, & inaduertentia tam iuris, quàm facti excuſari poſſunt deferentes. Primò ex leuitate materiæ, ſicut enim in aliis legibus hæc admittitur excuſatio in hac lege concedenda eſt, cùm finis huius legis, ſit ne damnum Catholici patiantur. At ita leuis eſſe poteſt armorum delatio, vt ex ea nullum graue damnum timeri poſſit. Ergo eo caſu deferens à cenſura excuſabitur. Vti tradit Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab* 8. *num.* 31. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 22. Viuald. *in expoſit. huius bullæ num.* 12. Duard. *lib.* 2. *can.* 7. *quæſt.* 15. *num.* 18. Reginald. *lib.* 9. *praxi cap.* 18. *num.* 298. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. bullæ diſp.* 1. *quæſt.* 8. *pun.* 4. Quæ autem ſit materia grauis, quæ leuis? arbitrio prudentis decidenda eſt ſpectato fine huius legis, qui eſt damnum Chriſtianorum vitare. Regulariter traditio vnius pugionis, enſis, arcus, & ſimilium non cenſetur grauis materia; quia hæc potiùs ad vſum donatarij, illiuſque recreationem deſeruiunt, quàm in Religionis Chriſtianæ perniciem. Secùs verò dicendum de integra militis armatura, de vnica naui, de bombarda, aliiſque bellicis inſtrumentis; vti conſtat ex Doctoribus *ſuperiùs* relatis. Secundò excuſantur à cenſura, & peccato deferentes arma, aliáque prohibita, ſi damnum quod ex delatione Chriſtianis timeri poteſt aliunde compenſent. Sicuti plerunque cenſetur compenſatum cùm in redeptionem captiuorum conceduntur; maximè ſi aliis mercibus non prohibitis captiui redimi nequeunt. Vti tradit Nauarr. *in dicto cap. ita quorundam notab.* 8. *num.* 26. Sayrus *cap.* 11. *num.* 34. Duard. *cap.* 7. *quæſt.* 11. Viuald. *in præſenti num.* 63. Hugolin. §. 1. *num.* 11. Reginald. *num.* 299. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 4. *num.* 12. Tertiò excuſantur, ſi abſque graui iactura delationem omittere nequeunt; quia leges Eccleſiaſticæ non cenſentur ita ſtrictè obligare. Sic Bonac. Nauarr. Sayrus, Duardus, Hugolinus *loc. alleg.*

Secunda actio, quæ ſub hac cenſura prohibetur eſt infide- 18
libus, & hæreticis notitiã præbere de ſtatu Chriſtianæ Reipublicæ, quod intelligendum eſt de ſtatu temporali, vt ſi reuelares aliquam ciuitatem Chriſtianorum victualibus carere, arcem armis, & militibus eſſe deſtitutam, ex qua reuelatione poſſent Fidei hoſtes moueri ad eam ciuitatem, vel arcem

oppugnan

oppugnandam, absque dubio in excommunicationem incideres, quia absolutè certiores faceres infideles de statu temporali Christianæ Reipublicæ in eius damnum. Sicuti tradit Hugolin. *in præsenti num.*2. Sayrus *cap.*11.*num.*35. Duard. *can.* 7.*quæst.*30. Bonac. *disp.*1.*q.*8.*punct.*2.*numero* 29. Quod à fortiori procedit, si tempore quo Princeps eligendus est, moneas hæreticos de statu electionis futuræ, quâ monitione factâ hæretici electionem Catholici Principis diuertere conantur. Vt benè aduertunt Hugolin. Duardus & Bonacina *locis alleg.*

19 Sed an sub hac actione comprehendatur Tabellarius deferens litteras infidelibus secretum Christianæ Reipublicæ continentes, cùm ipse probabiliter conscius est iniquitatis; Dissentiunt Doctores. Nam Suar. *disput.* 21. *sect.*2.*numero* 58. Hugolin. *in præsenti, in verbo necnon illos, vers. secundo.* Duardus *dicto canon.*7. *quæst.*31. *numero* 1. & *q.*38. *numero* 16. Bonac. *titul.*3. *de censur. disputat.*1.*q.*8.*punct.*1. *in fine*, affirmant; quia moraliter censendus est reuelare, sicuti censetur comburere, qui ignem applicat. Sed alij contrarium non improbabiliter censent, quia reuelatio cùm sit quædam manifestatio, & locutio nullatenus præstatur à Tabellario litteras sigillatas deferente; non enim ipse reuelat, sed reuelationem defert. Applicans autem ignem dicitur comburere; quia ignis solùm physicè non moraliter combustionem præstat; at litteras mittens, & physicè, & moraliter secretum reuelat; eáque de causa deferens reuelationem ab hac denominatione reuelantis excusari potest.

20 Deinde graues Doctores, Hugolinus *in præsenti, vers. secundò afficit.* Duard. *canon.*7.*q.*31. *numero* 2. & *q.*34.*numero* 2. Alterius *lib.*5, *disputat.*8. *capit.* 10. *vers. sed modò perquirendum.* Bonacina *disputat.*1.*de censur. Bullæ.q.*8. *pun.*1.*numero* 4. censent reuelantem secretum Christianæ Reipublicæ fidelibus, quos credit infidelibus reuelaturos sub hac censura comprehendi, quia verè infidelibus moraliter reuelare censetur saltem mediatè. Sed contrarium rectius censuit Suar. *disp.*21. *sect.*2.*num.*58. quia in prædicta clausula solùm puniuntur reuelantes per se, vel per alios statum Christianæ Reipublicæ infidelibus. At sic fidelibus reuelans nequaquam dici potest infidelibus per se, vel per alios reuelare, cùm ipsi fideles reuelantes nomine proprio reuelent; non autem nomine prioris reuelantis, qui nunquam ipsis reuelationem demandauit.

21 Tertia actio, quæ in hac clausula sub censura prohibetur est auxilium, consilium, & fauor. Sed quibus præstandum sit consilium, & auxilium & in qua materia, vt hanc censuram inducat; difficultate non caret. Nam vt ex superioribus constat, satis probabile videtur verba illa, *Illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant*, referenda esse ad eos, qui Catholicis certiores facientibus hæreticos de statu Christianæ Reipublicæ auxiliantur. Quo casu non est dubium, Tabellarium deferentem litteras reuelatorias status Christianæ Reipublicæ contineri. At quia frequenter expositores illa verba intelligunt de auxilio, consilio, & fauore infidelibus, & hæreticis præstito in damnum Christianæ Religionis; ea de causa explicandum est qui censeantur comprehensi. Et breuiter dico comprehensos esse qui consilium hæreticis præberent qualiter Catholicos oppugnare possent. Item qui eos in pugna iuuarent. Item qui iuuarent in armorum, equorum, aliorúmque prohibitorum delatione, ac tandem in status Reipublicæ manifestatione.

Vt autem hac censura consulentes, & auxiliantes afficiantur, necessariò videtur requiri damnum Catholicis re ipsâ fieri; quia vsque fiat damnum, non censentur consilium, & auxilium effectum habere, essèque perfecta; siquidem ratione damni prohibentur. Vt constat ex illo relatiuo *ad id*, quod ad damnum refertur, sicuti tanquam probabile defendit Bonac. *disp.*1.*q.*8.*p.*2.*num.*25. & 26.

22 An autem ob periculum vitæ alteriúsve grauissimi damni excusari possent consulentes, & fauentes infidelibus, & hæreticis in damnum Christianæ Reipublicæ; Aliqui Doctores censent excusatos non esse, cùm damnum maximum Reipublicæ infertur, aliàs non inferendum, sicuti videtur sentire Molina *titul.*1.*de iust. disput.*115. *concl.*4. Suar. *disput.*21. *sect.*2. *num.*60. Lessius *lib.*2.*cap.*9. *dub.*18. *num.*123. Sanch. *lib.*1. *in decalog. cap.*7. *num.*18. *post med.* Reginald. *lib.*9. *praxi. capit.*18. *num.*299. quia bonum commune priuato anteponi debet, ad quam antepositionem præstandam vtpotè iure naturæ debitam iustè Pontifex censuris compellit. Sed rectiùs contrarium censuit Sayrus *lib.*3.*cap.*11. *num.*18. Nauarr. *in cap. ita quorumdam de Iudæis, notab.*8. *num.*26. Petr. Nauarra, *lib.*3. *de restit. cap.*4. *dub.*4. Corduba *sum. q.*137. Azor. *titul.*1. *lib.*2. *instit. mor. cap.*7. *q.*6. Man. Rodrig. *in exposit. bullæ.*§.9. *num.*85. & alij relati à Sanch. *loco citato.* Nam esto consulentes, fauentésve infidelibus in damnum Christianæ Reipublicæ à peccato non excusentur, credendum tamen est à censura excusari; quia esto eo casu posset Ecclesia eos censura afficere, verosimilius est eam voluntatem non habere, vtpotè à pietate, & benignitate Ecclesiæ alienam.

Ad extremũ reuocantur in hac clausula omnia priuilegia in contrarium concessa dominis, Principibus, Rebuspublicis, & particularibus personis. Nam vt tradit Sylvest. *verbo Excommunicatio 7.num.* 58. Tabiena *eodem.*6. §.6. Tolet. *in exposit. huius canon.*§.5. *dub.*1. Sayrus *lib.*3. *cap.*11. *n.*36. Genuensibus, & Venetis concessum priuilegium erat à variis Pontificibus asportandi plumbum, & stannum, aliáque prohibita ad Turcas, ideò hac clausula reuocantur.

Punctum IX.

Expenditur octaua excommunicatio aduersus impedientes, ne Romanæ curiæ victualia, aliáque necessaria deferantur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Qui finis huius excommunicationis sit?*
3 *Quæ sint personæ aduersus quas fertur?*
4 *Quæ sit materia?*
5 *Quæ sint actiones hac excommunicatione prohibitæ?*
6 *Vt iustius titulus excuset ab hac excommunicatione debet esse certus, non dubius, quod difficultate non caret.*
7 *In foro externo impedimentum præstitum à persona publica præsumitur iustè appositum esse. Secùs à priuata.*
8 *Princeps detinens victualia, quæ ex alieno territorio per suum transferuntur ad Romanam curiam, non videtur huic excommunicationi subiici.*
9 *Hoc impedimentum apponendum est directè, & formaliter.*
10 *Quid nomine Romanæ curiæ intelligatur, ad quam victualia deferuntur?*
11 *Proponitur ratio dubitandi, an impediens victualia illius, qui in proprium vsum, vel in vsum particularis personæ deferat subiiciatur huic excommunicationi.*
12 *Quid respondeat* Bonac.
13 *Probabilius censeo te hac excommunicatione non esse ligatum.*
14 *Non ob quorumlibet victualium impedimentum ligaris hac censurâ, sed debet esse quantitas grauis.*
15 *Hac excommunicatione solùm ad impedientes, & eorum defensores extenditur.*

OCtauò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes impedientes, seu inuadentes eos, qui victualia, seu alia necessaria ad vsum Romanæ curiæ adducunt, ac etiam eos qui ne ad Romanam curiam adducantur, vel afferantur prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hoc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiamsi Pontificali, seu regali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate. 1

Hæc excommunicatio lata est in vtilitatem, commodum, honorem, defensionem, & potestatem Romanæ curiæ, ne scilicet rebus quibus indiget destituatur. Quapropter aduersus hanc constitutionem delinquens vltra iniustitiam quam committit, sacrilegus est, vtpotè offendens Ecclesiasticum tribunal, quod maximè ex personis Ecclesiasticis coalescit. sicuti notauit Caietan. *verbo Excommunicatio, cap.*19. Sayrus *lib.*3. *thesauri, cap.*12. *numero* 2. Reginald. *lib.*9. *capite* 19. *num.* 307. Filliucius *tract.*16. *cap.*7. *q.*1. *numero* 155. Duard. *lib.*2. *in exposit. huius canon. q.*10. *num.*3. Bonac. *disput.*1. *q.*9. *p.*1. *in fine, num.*15. 2

Personæ aduersus quas excommunicatio fertur sunt omnes & singuli cuiuscunque dignitatis etiam Imperialis, & Regalis victualia, seu alia necessaria Romanæ curiæ impedientes, illorúmque defensores, siue per se, siue per alios, vti constat ex tenore Bullæ. 3

Materia est impedire, siue dolo, & fraude, siue per vim, ne victualia ad Romanam curiam deferantur, deferentesque prohibere, & perturbare ne deferant, necnon eos, qui hæc facientes defendunt per se, vel alios. Materia circa quam excommunicatio versatur sunt victualia, aliáque ad vsum Romanæ curiæ necessaria. Nomine victualium intelliguntur quæ ad esum, potum, & vestitum deseruiunt. *leg. victus.* & *leg. cætera, de verbor. signific.* at sub iis quæ necessaria sunt ad curiam Romanam omnia illa veniunt, quæ curialibus tum ad habitandum, tum ad negotia, & munera peragenda tum ad honestam eorum recreationem deseruire possunt. Sed an sub iis verbis litteræ comprehendantur, ita vt impedientes Tabellarium, aut alium nuntium litteras deferentes in hanc excommunicationem incidant? Negat Bonac. *disp.*1. *q.*9. *p.*1. *n.*10. nisi in illis litteris chirographum contineatur, quo pecunia ad Romanam curiam cambitur; quia litteræ non pertinent ad victualia, neque ad vsum curiæ Romanæ necessarium. Quando autẽ chirographum hoc continuerit, cùm hoc pecuniæ dilationi æquiualeat, meritò sub rebus necessariis contineri debet. Ego verò existimo si litteræ continentes chirogra- 4

phum ſub nomine victualium, aliarúmque rerum ad vſumque Romanæ curiæ neceſſarium continentur etiam quælibet litteræ de negotiis, litibúſque tractantes comprehendi debent: cùm hæ curialibus æquè ac pecunia neceſſariæ ſint, tum ad mutuam cum abſentibus communicationem, tum ad negotiorum expeditionem, & litium deciſionem, beneficiorum, aliarúmque gratiarum impetrationem. Alia tamen via excludi poſſunt litteræ ab hac materia, eo quòd plerunque non ad curiam Romanam, ſed ad ſingularem perſonam deferuntur. Prohibitio autem eſt de impedientibus victualia, aliáque neceſſaria ad vſum Romanæ curiæ. Quæ autem neceſſaria ſunt ad vſum perſonæ ſingularis, non curiæ Romanæ neceſſaria eſſe cenſentur. Vti *inferiùs* examinabimus.

5 Actiones quæ hac conſtitutione prohibentur ſunt tum impedire ſiue dolo, & fraude ſiue per vim, ne victualia, ſeu alia ad Romanæ curiæ neceſſaria deferantur, tum prohibere, impedire, ſeu perturbare volentes deferre, ne deferant. Tum defendere per ſe, vel alios hæc facientes. Quæ omnes actiones iniuſtitiam denotant. Quapropter ſi iuſto titulo impediat Princeps, ne ex ſua ciuitate victualia Romana deferantur; quia illis indiget ad ſuorum ſubditorum ſuſtentationem ab hac cenſura excuſatur; quia hæc non eſt prohibitio, ſeu impedimentum ne ad Romanam curiam victualia adducantur, ſed eſt ſuorum defenſio, & protectio; tametſi ex ea protectione ſequatur, ne in Romanam curiam victualia deueniant. Vti notauit Caiet. *verbo Excommunicatio. capite* 19. Nauarr. *capite* 27. *num.* 64. Sayrus *lib.* 3. *capite* 12. *num.* 4. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 63. Quod adeò verum exiſtimo, vt eſto Princeps iniquo animo duceretur, ne Romanæ curiæ merces ſuæ ciuitatis deferrentur, adhuc cenſuram non incurret; quia hæc non ob prauam intentionem, ſed ob iniuſtum impedimentum imponitur. Vti notat Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *p.* 1. *num.* 3. Praua autem intentio non reddit actionem externam iniuſtam, tametſi reddat illam charitati contrariam.

6 Vt autem iuſtus titulus à culpa, & cenſura excuſet, plures Doctores, Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *numero* 64. Duard. *lib.* 2. *in can.* 7. *quæſt.* 10. *num.* 11. Filliucius *tract.* 16. *capite* 7. *quæſt.* 2. *num.* 156. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 9. *de cenſuris bullæ. part.* 2. *num.* 7. cenſent debere eſſe certum non dubium: nam ſtante dubio videtur lex certa poſſidere, aduerſus quam nequis procedere. Sed hæc doctrina difficultate non caret caſu, quo impediens poſſeſſionem impediendi habeat: nam eſto à lege certa nequeas te eximere ob cauſam dubiam, id verum eſt cùm pro lege eſt poſſeſſio. At ſtante poſſeſſione pro parte impedientis non videtur impediens ob cauſam dubiam ſe à lege eximere, ſed ob cauſam certam. Præterquam quòd ſtante dubio; An poſſit Princeps impedimentum victualibus deferendis præſtare, æquum non eſt quod per legem ea poteſtate etſi dubia ſpolietur. Sicuti non eſt æquum quod ad ieiunandum obligetur qui dubius eſt an 21. annum compleuerit; quia ſtante dubio ſtat pro eius libertate poſſeſſio.

7 In foro autem externo ſi impedimentum præſtetur à perſona publica præſumitur iuſto titulo appoſitum eſſe. Secùs verò ſi à perſona priuata, vt benè aduertit Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 9. *punct.* 3. *num.* 2. quia perſona publica plerúnque ius habet detinendi victualia ob bonum ſuorum ſubditorum. Secùs verò perſona priuata, & cùm præſumptio ſumatur ex his quæ frequenter contingunt, præſumi debet perſonam publicam ius habere impediendi, ſecus perſonam priuatam. Ex qua præſumptione colligitur cui incumbat onus probandi iuſto modo titulo impedimentum appoſitum eſſe; an impedito, an impedienti. Et dicendum eſt, ſi impedimentum appoſitum eſt à perſona publica, impedito competere onus probandi iniuſtè impeditum eſſe: ſi autem à perſona priuata appoſitum impedimentum eſt, ipſi impedienti competit onus probandi iuſto titulo impedimentum appoſuiſſe.

8 Hinc deciditur; An Princeps victualia quæ ex alieno territorio ad Romanam curiam aduehuntur, & per ſuum territorium tranſeunt detinens ob ſuorum ſubditorum neceſſitatem hac cenſurâ ligetur? Reſpondet Bonac. *diſputat.* 1. *q.* 9. *punct.* 2. *num.* 20. incidere, ſi Romana curia æquè grauem neceſſitatem patiatur; quia in pari neceſſitate melior eſt conditio poſſidentis. At Romana curia ea victualia virtualiter poſſidet, cùm in eius vſum deſtinata ſint, & ad ipſam deferantur. Præterea in graui neceſſitate nemo poteſt alienum inuito domino ſurripere, ergo nequit Princeps ob grauem tantùm neceſſitatem ea victualia detinere. Sed rectius contrarium cenſuit Hugolin. *in expoſit. bullæ cœnæ. capite* 8. *verſ. non dolo malo.* Duard. *lib.* 2. *in can.* 8. *q.* 4. *num.* 2. eo quòd ſtante graui neceſſitate ſubditorum iuſtè Princeps detinet victualia, quibus ea neceſſitas ſuccurri poteſt. Nam eſto Romana curia æqualem, vel grauiorem neceſſitatem patiatur; dum ea victualia non poſſidet, illiúſque propria non ſunt, impedire nequit Principem, ne ſuis ſubditis grauitet indigentibus conſulat detentione victualium, quæ aliqualiter poſſidet. Neque obeſt quòd deferens intentionem haberet deferendi ea victualia in Romanam curiam; quia ea intentio Romanæ curiæ ius in victualia non concedit. Ergo ex vi illius impediri non poteſt Princeps, per cuius territorium tranſeunt, & quorum poſſeſſionem habet, ne illa in ſubuentionem ſuorum ſubditorum expendat.

Porrò impedimentum apponendum eſt directè, & formaa 9
liter: non autem conſequenter, & per accidens; quia verba legis, & maximè pœnalis propriè accipienda ſunt. Vnde Romanæ curiæ victualia deferentem interficias, vel alio modo detineas, animo inquam te ab illo vindicandi, non autem impediendi victualia cenſuram non incurris; quia illa actio ſpeciem ſumit ab eo quod eſt per ſe, non autem ab eo quòd per accidens contingit, iuxta *leg. non omnes. ff. ſi certum petatur*, ac proinde non eſt victualium impeditiua, ſed deferentis victualia vindicatiua. Sic Viuald. *in expoſit. bullæ cœnæ. num.* 71. *aliàs* 12. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, c.* 12. *in fine.* Durand. *lib.* 2. *can.* 8. *q.* 10. *n.* 17. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *p.* 2. *n.* 14. & 17.

Rurſus victualia ad Romanam curiam deferri debent, vt 10
impedientes hac cenſura afficiantur. Nomine Romanæ curiæ intelligitur locus vbi Pontifex cauſis decidendis ſuum tribunal conſtituit. Clement. *De Romani de Electione.*

Hinc oritur grauis difficultas; An impediens pergentem 11
Romanam curiam, deferentémque victualia in proprium vſum, vel in vſum particularis perſonæ in eadem curia commorantis incidat in hanc cenſuram? Ratio ea eſt; quia verè impeditur deferens victualia ad Romanam curiam, tametſi in vſum particularis perſonæ deferantur, cõſtitutio autem ſolùm requirit impedimentum præſtare deferenti victualia ad Romanam curiam, id eſt ad locum Romanæ curiæ, non verò vt Romanæ curiæ quatenus talis eſt deſeruiant, cùm hoc raro contingat, & ferè ſit impoſſibile. Satis enim eſt quod aliquibus ex Romana curia deſeruire victualia poſſint, vt cenſeantur curæ Romanæ deſeruire.

In hac difficultate diſtinctione vtitur Bonacina *diſputat.* 1. 12
de cenſur. quæſt. 9. *pun.* 2. *num.* 10. & 12. Cenſet namque te cenſuram incurrere, ſi ſpolies victualibus eum, qui in vſum alicuius curialis ea deferebat. Secùs verò ſi ea deferebat in proprium vſum, vel in vſum alterius perſonæ, quæ curialis non ſit. Priorem partem probat; quia ex eo quòd ea victualia alicui curiali deſeruiant, cenſenda ſunt curiæ Romanæ deſeruire, cùm curia Romana ex hominibus ad tribunal Pontificis pertinentibus coaleſcat. Secunda pars inde probatur; quia ſi perſona cui victualia deferuntur non eſt ex curialibus, ea victualia dici non poſſunt deferri ad vſum Romanæ curiæ. Si autem deferantur in proprium vſum, non cenſentur in vſum Romanæ curiæ deferri, etiamſi deferens curialis ſit; quia conſtitutio diſtinctionem facit inter deferentem victualia, & eum in cuius vſum deferuntur, vt conſtat ex illis verbis: *Qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ curiæ adducunt.*

Nihilominus probabilius cenſeo te impedientem victualia 13
in vſum determinatæ perſonæ, tametſi curialis ſit non ligari hac cenſura. Vti docere viderur Viuald. *in expoſit. bullæ Cœnæ. numero* 74. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, capite* 12. *numero* 4. *in fine.* Duardus *lib.* 2. *can.* 8. *quæſt.* 10. *numero* 6. & 18. Reginald. *lib.* 9. *praxi. cap.* 19. *num.* 307. Quia abſolutè dici non potes impedire deferentem victualia ad vſum Romanæ curiæ, cùm curialis ille nec ſit, nec curiam principaliter conſtituat, & verba legis maximè pœnalis ſtrictè accipienda ſunt. Quapropter neceſſariò requiritur, vt deferens victualia non determinet perſonas in quarum vſum deſeruire debeant, ſed abſolutè deferat in locum Romanæ curiæ, vt in vſum illorum, qui curiam conſtituunt deſeruiant, non quidem vt omnibus collectiuè deſeruiant: id enim raro poſſet contingere, ſed vt omnibus diuiſiuè his, vel illis. Præterea hi ex eo quòd in vſum alicuius curialis victualia deferantur, cenſentur in vſum curiæ Romanæ deferri; cùm deferens curialis eſt, & in vſum proprium ea victualia defert, cenſenda ſunt deferri in vſum curiæ Romanæ, Non enim deferens deterioris conditionis eſſe debet quodlibet alio curiali. Igitur ſi impediens deferentem victualia in proprium vſum hac cenſurâ non comprehenditur, neque etiam comprehendi debet deferens in vſum alterius curialis determinati.

Aduerrendum eſt non ob quorumlibet victualium impedi- 14
tionem hanc cenſuram contrahi, ſed oportere grauem eſſe quantitatem. Quæ autem hæc ſit arbitrio prudentis decidendum eſt, tum ſpectato fine præcepti, qui eſt ne curiæ Romanæ deſint quæ ad eius vſum ſunt neceſſaria, tum ſpectata qualitate rerum quæ deferuntur. Vti notauit Filliucius *tract.* 16. *c.* 3. *q.* 3. *n.* 160. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *pun.* 3. *n.* 4.

Denique hæc excommunicatio ſolùm ad impedientes, & 15
eorum defenſores extenditur; non autem ad conſulentes, mandantes, vel approbantes impeditionem; quia eſto ij moraliter impediant, non tamen phyſicè, & propriè, vti per legem requiſitum eſt. Sic tradit Duardus *in expoſit. huius can.* 8. *lib.* 2. *q.* 3. & 9. & *q.* 10. *num.* 21. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *pun.* 2. *num.* 21. aduerſus Hugolinum *in expoſit. huius cenſuræ cap.* 8. *n.* 2.

PVNCTVM. X.

Explicatur excommunicatio nona, lata aduersus eos qui offendunt accedentes vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorantes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis est defensio authoritatis Sedis Apostolicæ.*
3 *Qui in hanc excommunicationem incidant?*
4 *Offendens accedentem ad Pontificem causâ alicuius temporalis negotij expediendi, huic excommunicationi subiicitur.*
5 *Aliqui censent requiri offensionem procedere ex animo impediendi accessum Sedis Apostolicæ.*
6 *Verius oppositum videtur.*
7 *Quæ sit differentia inter offendentes eos, qui à Sede Apostolica recedunt, vel accedunt: & eos qui in curia commorantur.*
8 *Satis est ad hanc censuram vnius interfectio, mutilatio, vel spoliatio.*
9 *Offendens filios, vxores, seruos, & familiares accedentis ad Sedem Apostolicam huic excommunicationi subiicitur, si illis indiget ad negotia peragenda.*
10 *Hæc censura extenditur ad mandantes.*
11 *Vexantes infideles ad Sedem Apostolicam accedentes subiiciuntur huic excommunicationi.*

1 NOnò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab eadem sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent; necnon omnes illos qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel nostris iudicibus non habentes illam sibi temerè vindicantes, similia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

2 Lata est hæc excommunicatio in defensionem authoritatis Sedis Apostolicæ, eiúsque curiæ; ad eam namque accedentes, & in ea commorantes protecti faciliùs, securiùs, & frequentiùs ad Sedem Apostolicam accedunt, ex quo eius authoritas crescit, cui fini obest qui eos offenderet; ac proinde vltra peccatum iniustitiæ sacrilegus est, vti notat Caietan. *verbo Excommunicatio capite* 14. Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.* 13. *numero* 1. Bonac. *disputat.* 1. *de censur. quæst.* 9. *punct.* 1. *numero* 34.

3 Incidunt in prædictam excommunicationem. Primò interficientes, mutilantes, spoliantes, capientes, detinentes sua vel aliorum opera aliquem, qui ad Sedem Apostolicam veniret, vel ab ea recederet. Secundò qui authoritate vsurpata aliquam ex prædictis actionibus perpetraret aduersus aliquem in eadem curia commorantem. Vnde vt delinquens prædictâ censurâ afficiatur, debet offensus, quando offenditur ad Sedem Apostolicam accedere, vel ab ea recedere, ac in ea commorari. Dicetur autem accedere ad Sedem Apostolicam, si causâ alicuius negotij ad Sedem Apostolicam pertinentis deueniat: sicuti si deueniat causâ alicuius litis, cuius decisio à Pontifice, vel eius Officialibus facienda est. Item si deueniat causa soluendi Pontifici tributum, decimas, vel alicuius beneficij, priuilegij, gratiæ, aut dispensationis impetrandæ. Secùs verò si ob aliam causam illuc accedat, quia verba legis formaliter, & rigorosè accipienda sunt; ac proinde de accessu ad Sedem Apostolicam quatenus talis est intelligi debet. Vt rectè notauit Caietan. *verbo Excommunicatio, capit.* 14. Nauarr. *capite* 27. *numero* 65. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 26. *dub.* 1. *numero* 3. Sayr. *lib.* 3. *thesauri, cap.* 13. *num.* 3. Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 66. Duard. *in explicat. bullæ can.* 9. *quæst.* 1. Hugolin *capit.* 9. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 6. *n.* 164. Bonac. *disp.* 1. *q.* 10. *pun.* 1. *num.* 3.

4 Sed an sufficiat offendere accedentem ad summum Pontificem causâ alicuius negotij temporalis expediendi, quod ad Pontificem pertinet non quà Pontifex est, sed quà dominus est temporalis; difficultate non caret; quia verba legis & maximè pœnalis strictè accipienda sunt. At nomine Sedis Apostolicæ non venit Pontifex, quatenus temporalem iurisdictionem obtinet, siquidem hac seclusâ Pontifex est, & Sedem Apostolicam habet, sed quatenus spirituali iurisdictione gaudet. Ergo qui ad Pontificem accederet, quatenus iurisdictionem temporalem habet non est censendus ad Sedem Apostolicam accedere, neque in hanc censuram incurrere: vti tradit Alterius *in præsenti disp.* 18. *cap.* 2. *dub.* 4. Sed contrarium rectius censuit Duardus *in præsenti quæst.* 1. *numero* 2. Filliucius *tract.* 15. *capit.* 6. *quæst.* 2. *numero* 139. & *tract.* 16. *capit.* 7. *quæst.* 6. *numero* 164. Bonac. *de censur. bullæ disputat.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 1. *numero* 2. Nam esto sub nomine Sedis Apostolicæ si strictè sumatur non intelligatur Pontifex quà dominus temporalis est, vt probat superior ratio. At si Sedes Apostolica pro curia Pontificis accipiatur Pontificem comprehendit non solùm quatenus Pontifex est, sed quatenus est temporalis dominus; quia secundùm vtramque iurisdictionem tribunal constituit. Sed in hac constitutione nomine Sedis Apostolicæ curia intelligitur, vt constat ex illo relatiuo *inferius* posito *in eadem curia* quo indicatur antea de curia sermonem esse, ac proinde sub nomine Sedis Apostolicæ curiam esse subintellectam.

5 Grauior tamen dubitatio est; An requiratur ad hanc censuram offensio accedentium ad Sedem Apostolicam, eo quòd ad Sedem Apostolicam accedunt, seu ex animo impediendi accessum Sedis Apostolicæ? Affirmant id esse necessarium Caiet. *verbo Excommunicatio cap.* 15. Gambarupta *in præsenti cap.* 9. *numero* 1. Duard. *canon.* 9. *numero* 2. & *canon.* 10. *quæst.* 10. *numero* 2. Nam cùm hæc censura in fauorem Sedis Apostolicæ principaliter lata sit, & secundariò in fauorem eorum qui ad ipsam sedem accedunt, non sunt censendi excommunicatione hac ligati, qui non ipsam sedem, sed ipsos accedentes principaliter offendunt. Sicuti quia excommunicatio aduersus hæreticorum receptatores principaliter lata est in hæresis detestationem non incurritur, nisi receptio sit hæretici quatenus talis est. Hinc fit, si accedentem ad Sedem Apostolicam interficias, spolies, vexes animo vindicandi iniuriam tibi factam, & non ex intentione impediendi accessum ad Sedem Apostolicam, hac excommunicatione non ligaris.

6 Cæterùm etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem existimo, te in excommunicationem incurrere quacunque intentione accedentem ad Sedem Apostolicam vexes. Vti docuit Hugolin. *in præsenti capit.* 9. § 1. *num.* 3. *vers.* 8. Viualdus *hic num.* 81. aliàs 2. *in noua edit.* Alterius *disputat.* 1. *capit.* 1. *ad finem.* Reginald. *lib.* 9. *praxi cap.* 19. *num.* 309. Bonac. *tit.* 3. *de censur. bullæ disputat.* 1. *q.* 10. *punct.* 2. *num.* 13. Ratio est, quia esto hæc excommunicatio lata sit in fauorem Sedis Apostolicæ, attamen hic fauor mediâ protectione accedentium ad dictam Sedem obtinetur, ob quam causam primò per se, & directè eorum vexatio interdicitur. Neque restringitur ad vexationem sub hac vel illa intentione factam, cùm ex qualibet intentione contingat idem præiudicium Sedi Apostolicæ eueniat, Secùs verò est in receptantibus hæreticos ex alio fine ab hæresis fauore; quia secundariò excommunicantur, & ex ea receptione non per se sequitur hæresis promotio.

7 Est tamen notanda differentia inter offendentem eos, qui ad Sedem Apostolicam accedunt, vel ab ea recedunt, & eum qui offendit in curia commorantes. Nam offendens accedentes, siue recedentes, siue authoritate publica, siue priuata offendat, incidit in hanc excommunicationem. At offendens commorantes debet offendere vsurpans authoritatem ordinariam, vel delegatam Sedis Apostolicæ. Vti notauit Tolet. *libro* 1. *capite* 26. *numero* 4. Sayrus *libro* 3. *capite* 13. *num.* 4. Suar. *sect.* 2. *numero* 66. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 10. *part.* 1. *num.* 34.

8 Neque opus est ad hanc excommunicationem contrahendam, vt plures interficias, mutiles, vel spolies: Satis enim est vnius interfectio, mutilatio, spoliatio, vel detentio vt hac censurâ ligeris, quia grauissima materia est. Neque obest quòd Pontifex numero plurali fuerit vsus dicens. *Excommunicamus eos, qui ad sedem Apostolicam accedentes:* quia id factum est, eo quòd loquens de delinquentibus numero etiam plurali vsus fuerit, cùm tamen opus non sit ad incurrendam hanc censuram, vt plures simul interficiant, mutilent, sufficit enim, si vnus tantùm has actiones præstet. Vt aduertit Bonac. *titul.* 3. *de censur. disputat.* 1. *q.* 10. *punct.* 1. *numero* 13.

9 Solum est dubium; An si offendas filios, vxorem, seruos, & familiares illius qui ad Sedem Apostolicam accedit in hanc censuram incurras? Breuiter respondeo, si accedens ad Romanam curiam illis indiget ad negotia peragenda, non est dubium in excommunicationem incidere eos offendentem. Vt docuit Bonac. *suprà pun.* 1. *numero* 22. quia eo casu censentur pergere ob negotiorum expeditionem in Romana curia. Neque obest, quòd proficiscantur ex intentione suo domino obsequendi. Nam cùm domini obsequio ad negotia peragenda necessarius sit eorum comitatus, intendentes obsequi domino intendunt negotia illius peragere. Quod procedit in his, qui esto ad negotia peragenda necessarij directè non sint, sunt tamen necessarij ad domini comitatum, vtpotè qui absque illis nequit decenter incedere, quia saltem indirectè ad negotia peragenda deseruiunt, ac proinde ad Sedem Apostolicam moraliter deueniunt. At si filij, serui, aliique familiares, & dominum comitantes necessarij non sint ad negotia peragenda directè, neque indirectè, sed dominus illos secum ducat vel ratione solatij, vel ne eo absente aliquod damnum patiantur, vel ob aliam causam ad ipsos pertinentem, verius censeo eos offendentem hac censura non comprehendi; quia non comprehenditur quatenus eos

offendit, cùm non offendat ad Sedem Apostolicam formaliter accedentes; neque etiam quatenus offendit dominum in eorum offensione; quia hæc offensio est solùm secundùm quid, & denominatiuè, neque ex illa dici propriè potest dominus interfectus, mutilatus, spoliatus, aut captus, quæ sunt actiones in prædicta Bulla expressæ, & sub censura prohibitæ.

10 Hæc censura extenditur ad mandantes, si eorum mandato offendatur accedens, vel commorans in Romana curia; quia Textus excommunicationem inducit aduersus eos qui suâ, vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, spoliant, &c. Mandans verò mandatarij operâ vtitur, cùm mandatarius nomine mandantis operetur. Sicuti tradit Hugolinus *in præsenti*, §. 1. *num.* 1. *vers. item excommunicatio.* Duard. *lib.* 2. *can.* 9. *q.* 4. Suar. *disput.* 22. *sect.* 2. *num.* 66. Bonac. *disputat.* 1. *de censur. bulla. q* 10. *punct.* 2. *à num.* 2. Sed nullatenus extenditur ad consulentes, ratum habentes, seu non impedientes, vel alio modo auxilium præstantes, quia in omnes non dicuntur suâ operâ interficere, mutilare, spoliare, vt de se constat, cùm has actiones physicè non præstent. Neque etiam dici possunt opera executorum eas actiones præstare, cùm executores nomine consulentium, ratum habentium, non impedientium, seu alio modo auxiliantium non operentur. Vti benè aduertit. Suar. *disp.* 21. *de censur. sect.* 2. *num.* 66. Filliucius *tract.* 16. *cap* 7. *quæst.* 5. *num.* 163. Alterius *disputat.* 10. *cap.* 3. *vers. sed videndus.* Duardus *lib.* 2. *canon.* 9. *q.* 8. & *q.* 8. *num.* 12. Bonac. *disp.* 1. *de censur q.* 10. *p.* 2. *à num.* 5.

11 Sed an extendatur hæc censura ad eos qui vexarent infideles ad Sedem Apostolicam accedentes? Dissentiunt Doctores. Nam Couarruu. 2. *variar. cap.* 20. *num.* 11. Farinac. *de carcerib. & carcer. quæst.* 18. *num.* 68. Duardus *lib.* 2. *de censur. bulla. can.* 9. *quæst.* 24. Petrus Gambarupta *de immunit. Ecclesiar. lib.* 4. *cap.* 7. & 8. negant. Tum quia ipsi infideles si Catholicos vexarent non inciderent in excommunicationem. Ergo neque Catholici ob eorum vexationem incidere debent. Tum quia non est æquum Ecclesiam suis legibus, & pœnis protegere, qui vel ipsam oppugnant, vel saltem recusant eius obedientiæ se submittere. Ob quam causam diximus Pyratas bona infidelium rapientes ab excommunicatione lata aduersus Pyratas excusari.

Nihilominus contrarium verius censuit Syluest. *verbo Excommunicatio* 3. *n.* 2. Alfons. Viuald. *in præsenti casu* 9. *num.* 5. *in noua edit.* Hugolin. *hic verbo spoliant. num.* 4. Alterius *disp.* 10. *cap.* 2. *dub.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. *num.* 20. Bonacina *disp.* 1. *de censur. bulla. q.* 10. *pun.* 2. *num.* 12. Quippe hæc excommunicatio non tam est lata in fauorem venientium ad Sedem Apostolicam, quàm in ipsius Sedis Apostolicæ fauorem, & authoritatem, quæ sine dubio crescit quo plures illuc confluunt negotia expediturj. Ideóque mirum non est, si æquè fideles, ac infideles suis legibus, & pœnis protegat, cùm eorum protectio in ipsius Sedis fauorem cedat.

PVNCTVM XI.

Expenditur excommunicatio decima aduersus offendentes Romipetas, & peregrinos accedentes ad Vrbem, vel in ea morantes, aut ab ea recedentes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis quis dicatur?*
3 *Quæ sint personæ sub hac censura comprehensæ?*
4 *Quæ actiones prohibitæ?*
5 *Aduersus quas personas prædictæ actiones præstari debeant, vt censura locus sit?*
6 *Duplicem excommunicationem incurrit peregrinum interficiens, seu vulnerans, tametsi contrarium censeat* Bonacina.
7 *Peregrinatio debet esse ad Vrbem, siue in ea Pontifex existat, siue non.*
8 *Qui inchoato itinere ad Vrbem, & domum reuersus est occasione aliquid accipiendi pro itinere, protectione huius canonis gaudet.*
9 *Qualiter morantes in Vrbe hac excommunicatione protegantur?*
10 *Extenditur hæc excommunicatio ad dantes auxilium, consilium, vel fauorem.*

1 DEcimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes interficientes, vulnerantes, mutilantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu peregrinos ad Vrbem causâ deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Ferè eadem excommunicatio habetur in *cap. Romipetas.* & *cap. illi.* 24. *q.* 1. & *aliis iuribus* 87. *dist.*

2 Finis ob quem hæc excommunicatio fertur est promotio cultus, & reuerentiæ sacrorum locorum Vrbis, qui cultus sine dubio promouetur, si illuc accedentes, commorantes, & recedentes hac excommunicatione protegantur, ne illis iniuria irrogetur. Vnde lædens prædictos præter iniustitiam sacrilegium committit. Vti docet ex communi sententia Caiet. *verbo Excommunicatio. cap.* 18. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 4. *quæst.* 7. *num.* 119. Bonac. *disp.* 1. *de censur. bulla, quæst.* 11. *p.* 1. *num.* 1.

3 Personæ verò in quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli fideles cuiuscunque conditionis, & dignitatis existant qui Romipetas, & peregrinos vexauerint. Dictio namque *omnes* neminem excludit. *Leg. Textoribus*, & *leg. Iulianus. ff. de legat.* Excipe Regem, & Imperatorem, qui ex recepta consuetudine censentur excepti, dum non exprimuntur.

4 Actiones ob quas fertur sunt interfectio, mutilatio, vulneratio, detentio, captio, seu deprædatio Romipetarum, seu peregrinorum. Non enim ob quamlibet læsionem, neque ob quodlibet furtum, & iniustitiam hæc censura incurritur. Percutere namque potes, & ferire grauiter peregrinum, quin hanc censuram incurras; quia non omnis percussio est interfectio, mutilatio, seu vulneratio. Nam ad interfectionem necessarium est vitæ priuatio, ad mutilationem scissio alicuius membri principalis, id est habentis officium ab aliis partibus distinctum, vti oculus, pes, manus, &c. ad vulnerationem apertio alicuius partis corporis, ex qua sanguis copiosus effluat, iuxta *legem si seruus.* §. *inquit lex*, *ff. ad lege Aquil.* Ad captionem, seu detentionem personalis comprehensio, & detentio, vti tradit Glossa *in extrauag. vnica, verbo capere de Priuilegiis.* Et constat *ex capite ad Apostolicæ, de re iudicata. Cap. vt famæ, de sententia excommunicat.* & *capite cum Episcopus de officio ordin. libro* 6. Tandem ad deprædationem violentia bonorum ablatio necessaria est, clandestina enim surreptio deprædatio nuncupari non debet. argum. *leg. hostes ff. de Verborum significat.* & *leg. hostes ff. de captiuis, & postliminio reuersis.*

5 Prædictæ actiones, vel aliqua illarum committi debet aduersus Romipetas, vel peregrinos Vrbis causâ deuotionis, seu peregrinationis. Censetur autem Romipeta qui alibi habitans Romam petit, esto Romæ domicilium habeat. Satis enim est alibi habere habitationem, vt Romipeta, & peregrinus communi modo loquendi censeri debeat, secùs verò si in Vrbe communiter habitaret. Vti tradit Caiet. *verbo Excommunicatio, capite* 13. Sayrus *lib.* 3. *capite* 14. *numero* 6. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 5. *quæst.* 8. *numero* 120. Duard. *in expos. bulla. lib.* 2. *can.* 10. *quæst.* 4. Alterius *disp.* 31. *cap.* 2. *post initium.* Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 1. *q.* 11. *part.* 3. *num.* 2. Accedit autem causâ deuotionis, si ob aliquem actum virtutis exercendum accedat, quam intentionem si signis externis manifestet habitu, vestitu, modóque procedendi peregrinationis causâ pergere iudicabitur, vt notat Caietan. Sayrus, & Filliucius *supra.* Bonacina *numero* 10. Neque huic intentioni, & peregrinationi obest, quòd peregrinatio suscipiatur ob alia negotia tractanda minus, vel æquè principaliter; quia ea intentio non impedit, quin causâ deuotionis principaliter peregrinatio fiat, cùm actio duplicem finem æquè præcipuum habere possit. Secùs esset si deuotio solùm accessoriè, & indirectè susciperetur, & primatiò negotiorum expeditio, quia eo casu dici nequit peregrinus causâ deuotionis ad Vrbem accedere; cùm actio ex fine præcipuè intento denominationem accipiat, argum. *cap. cum voluntate, de sententia excommunicat.* & *leg. qui iniuria, in princ. ff. de Furtis.*

6 Hinc dubitant Doctores, An duplicem excommunicationem incurras prædictum peregrinum interficiens, seu vulnerans, alteram impositam ob vexationem illorum, qui ad Romanam curiam accedunt, alteram ob vexationem illorum qui causa deuotionis ad Vrbem peregrinantur? Negat Bonac. *t.* 3. *de censur. in particul. disp.* 1. *q.* 11. *pun.* 3. *n.* 16. eâ motus ratione; quia prohibitum vtroque canone idem est, & sub eodem fine securitatis, ob quam Pontifex consulere, & prospicere intendit accedentibus ad Romanam curiam causâ negotiorum, & deuotionis, ob idque in vtroque casu sacrilegium committunt vexantes eos, qui ad Romanam curiam causâ deuotionis, & negotiorum accedunt. Sed rectiùs Viuald. *in expos. bulla cœnæ. numero* 8. & Duard. *libro* 2. *can.* 10. *quæst.* 9. *numero* 1. & 2. contrarium censent, quia esto in vtroque casu idem sit prohibitum quoad materiale obiectum, quoad formale tamen diuersum est. Quippe vexatio accedentium ad Romanam curiam causa negotiorum prohibetur, vt Romana curia, & Pontificium tribunal tum authoritate, tum negotiorum copiâ abundet, pluribus illuc causâ negotiorum concurrentibus. At vexatio peregrinorum causâ deuotionis prohibetur in augumentum cultus, honoris, & reuerentiæ sacrorum locorum Vrbis. Qui fines sunt omnino distincti, & consequenter distinctum sacrilegium cõstituunt. Ideò namque vulneratio peregrini, si Clericus sit, duplex sacrilegium, duplicémque excommunicationem inducit, alteram huius Canonis aduersus vulnerantes peregrinos,

grinos, alteram Canonis *si quis suadente Diabolo. 14. q. 3.* aduersus eos qui Clericos percutiunt, quia fines ob quos vulneratio prohibetur distincti sunt, nempe honor Clericalis Ordinis, & honor sacrorum locorum. Et idem est de vulneratione facta alicuius Clerici in Ecclesia, quæ duplex sacrilegium constituit, alterum aduersus Ordinem Clericalem, alterum aduersus Ecclesiam, & honorem ipsi debitum.

7 Rursus peregrinatio debet esse ad vrbem, id est ad Romanam ciuitatem, siue in ea Pontifex, siue eius curia existat, siue non: quia hæc excommunicatio non in honorem Pontificis, eiúsve curiam, sed in cultum sacrorum locorum Vrbis fertur. Quinimò iuxta satis probabilem sententiam, docet Bonacina *disputat. 1. q. 11. punct. 3. num. 7.* offendens peregrinum qui ad Ecclesias suburbias tantùm peregrinaretur, vti est Ecclesia S. Laurentij. S. Sebastiani hac censurâ non comprehenderetur; quia non vexat peregrinum ad Vrbem accedentem. Nomine enim Vrbis maximè in lege pœnali loca extra mœnia comprehendi non debent. *cap. Rodulphus, de Rescriptis. & ibi* Panormit. *num. 4.* Felin. *n. 11.* Neque obest quòd interdictâ Ciuitate suburbia, & loca contigua interdicuntur, quia id est à iure dispositum, *Cap. si ciuitas de sententia excommunicat. in 6.* ne lex interdicti frustranea redderetur. At in præsenti non est iure dispositum suburbia nomine Vrbis comprehendi. Neque ex eo quòd non comprehendantur, redditur lex prohibens vulnerationem illorum qui ad Vrbem accedunt, inutilis.

8 Sed an qui inchoato itinere ad Vrbem domum reuertitur, vt aliquid faciat vel accipiat pertinens ad dictam peregrinationem gaudeat protectione huius canonis? Dissentiunt Doctores. Bonac. *disputat. 1. quæst. 11. punct. 3. num. 26.* negat, quia verba huius legis huic non videntur conuenire, cùm non accedat ad Vrbem, sed ad propriam domum, neque recedit ab Vrbe, cùm ad illam nondum peruenerit. Sed probabilius est oppositum, vt tradit Hugolin. *in præsenti capit. 10. §. 1.* Duardus *lib. 2. canon. 10. quæst. 12.* quia ille reditus ad domum est formalis accessus ad Vrbem, cùm sit pro re necessaria ad prædictum accessum. Neque censendum est ob prædictum reditum iter ad Romanam curiam moraliter discontinuatum. Si enim, vt ipsemet Bonac. *punct. 3. numero 24.* concedit, non interrumpitur accessus, vel recessus ab Vrbe ex eo quod ad amicum diuertat, vel aliam ob causam in itinere detineatur; eadem ratione non debet censeri interrupta peregrinatio ex reditu ad domum necessario, & quasi per transennam.

9 Non solùm accedentes ad Vrbem causâ deuotionis, & peregrinationis hac excommunicatione proteguntur, sed etiam in Vrbe morantes, & ab ea recedentes, vti ex tenore excommunicationis constat. Debent autem motari in Vrbe tanquam aduenæ, & peregrini, aliàs hoc protectionis priuilegio non fruentur, si mutatâ voluntate peregrinationis incolæ, & habitatores Vrbis facti sint, quia desinunt esse Romipetæ, seu peregrini, tametsi opera peregrinorum exerceant. Vti tradit Caietan. *verbo Excommunicatio cap. 13* Duardus *in præsenti can. 10. q. 11*, Viuald. *casu 10. num. 10.* Alterius *lib. 5. disput. 11. capite 5. quæst. 3.* Banac. *titul. 3. de censur. disputat. 1. quæst. 11. punct. 3. numero 21. & 22.* Eadem ratione recedentes ab Vrbe vt prædictâ excommunicatione protegantur, debent recedere opere deuotionis præstito, ratione cuius peregrinationem susceperunt saltem quantum est ex se: nam ex prædicti operis executione censentur in reditu peregrini esse, qui nullatenus iudicandi forent, si sua culpa opera deuotionis, ob quæ peregrinationem susceperunt omitterent. Nam eo ipso peregrini deuotionis non essent. Vt benè notauit Hugolinus *in præsenti, verbo vel ab ipsa recedentes.* Duardus *canonic. 10. quæst. 13.* Alterius *disput. 11. cap. 5. q. 2.* Bonacina *disp. 1. q. 11. pun. 3. num. 24.*

10 Tandem hæc excommunicatio extenditur ad dantes auxilium, consilium, vel fauorem vexantibus Romipetas. Debet autem vexatio subsequi, vt auxilium, consilium, vel fauor excommunicationem inducat, siquidem ob vitandam vexationem prohibentur. Quare vexatione cessante cessat excommunicatio ob auxilium, consilium, vel fauorem inducta. Vti rectè tradit Hugolin. *in præsenti cap. 10. vers. in his dantes, numero 1. & 2.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. quæst. 10. num. 126.* Alterius *disput. 11. cap. 5. sub finem.* Bonac. *disp. 1. q. 11. pun. 1. num. 15.* Tametsi contrarium sentiat Duard. *lib. 2. canone 10. quæst. 17. num. 2.*

PVNCTVM XII.

Vndecima excommunicatio lata aduersus offendentes Cardinales, & alios Prælatos declaratur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Hac excommunicatio aliis in iuribus lata est.*
3 *Finis huius excommunicationis quis sit?*
4 *Actiones ob quas fertur expenduntur.*
5 *Declarantur personæ, quæ his actionibus offendi debent.*

VNdecimò excommunicat Pontifex omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuntios; aut eos à suis diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis eiicientes; necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis consilium, auxilium, vel fauorem. 1

Hæc excommunicatio extensa est *in Extrauag. super gentes*, Ioann. *XXII inter communes*, vt comprehendat non solùm eiicientes Legatos, & Nuntios à suis diœcesibus, sed impedientes eorum officium exercere; quæ tamen excommunicatio nec reseruata est, neque extenditur ad mandantes, & consulentes. At *in Clement. si quis suadente, de Pœnis*, & *cap. felicis, eodem tit. in 6.* fertur excommunicatio cum reseruatione non solùm aduersus eos, qui in Bulla continentur, sed etiam aduersus receptatores, & defensores eorum, qui prædictum delictum perpetrauerint, postquam iam delictum completum est. Hæc tamen receptio, & defensio debet esse delinquentium quà tales sunt, id est quia prædictum delictum commiserunt, quia verba legis pœnalis formaliter, & propriè sumenda sunt. Pius verò V. *in Bulla quæ incipit Infelicis sæculi, edita anno 1564. 14. kalend. Ianuarij*, prædictam excommunicationem, & pœnas contentas in *dicto capite felicis* extendit ad eos qui conspirationem in Cardinalem sciunt & non reuelant, modò antequam patrata sit aliâ viâ mitiore scilicet correctione fraternâ impedire non possint. Si verò conspiratio fuerit consummata, & delictum publicum sit, delinquéntsque infamia laboret, eiúsque delictum probari facilè possit obligabitur sciens reuelare, secus si aliqua ex prædictis conditionibus deficiat. Addit verò Filliucius *tract. 14. cap. 6. quæst. 11. numero 97.* cui Bonacina *disp. 1. de censur. quæst. 12. pun. 3. in fine* consentit, hanc constitutionem vsu, & consuetudine receptam non esse ob præcepti difficultatem. 2

Finis ob quem hæc excommunicatio fertur est defensio dignitatis Cardinalitiæ, & Episcopalis, Legati, & Nuntij Apostolici; eáque de causa aduersus hanc constitutionem delinquens præter iniustitiam graue sacrilegium committit. vtpotè offendens Ecclesiam in suis membris principalibus, Vt benè notauit Caietan. *verbo Excommunicatio, capite 11. & 12.* Sayrus *libro 3. thesauri, capite 15. numero 2.* Bonacina *disp. 1. de censur. q. 12. punct. 1. numero 1.* Quinimò satis probabile est offendentem personas hoc canone comprehensas duplex sacrilegium committere, duplicíque excommunicatione innodari. Tum quia offendit Clericum. Tum quia offendit in dignitate constitutum. Etenim Textus *in cap. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* prohibet sub excommunicatione omnem violentam manuum impositionem in Clericos quatenus tales sunt, id est ob reuerentiam Ordinis Clericalis. At Bulla non Clericalem Ordinem spectat, sed dignitatem Ecclesiasticam. 3

Actiones verò ob quas hæc excommunicatio statuitur, sunt interficere, mutilare, vulnerare, percutere, capere, carcerare, detinere, vel hostiliter insequi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos à suis diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis eiicere, necnon mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem. Quælibet enim ex his iniquis actionibus (vt sæpè *in superioribus* notaui) excommunicationem prædictam inducit. Plures ex se notæ sunt, & §. *precedenti* explicatæ: *ibi* enim diximus quid requisitum sit ad interfectionem, mutilationem, & vulnerationem, captionem, carcerationem, detentionem; solùm superest explicare percussionem, insecutionem hostilem, & eiectionem. Percussio namque est læsio cum dolore, siue fiat virga, siue ligno, siue pugno. Argum. *leg. Cornelia ff. de iniuriis.* Insecutio verò hostilis est insecutio ad læsionem, seu captionem, quia ad huiusmodi finem hostes insequimur. Denique eiectio est expulsio dictorum Prælatorum à suis diœcesibus, territoriis, terris & dominiis. Quocirca si expelleres Prælatum ex vno loco diœcesis in alium, non videris hanc censuram incurrisse, quia non eiicis ex diœcesi. Requiritur ergo, vt ex loco in quo Prælatus iurisdictionem spiritualem, vel temporalem habet eiicias in locum sibi non subiectum; aliàs non erit eiectio absoluta ex loco dominij, sed mutatio violenta. An verò sub hac censura comprehendatis si eiicias Prælatum ex loco originis, vel domicilij, tametsi ibi nullam iurisdictionem habeat; Affirmat Alterius *lib. 5. disputatio 12. capite 4. vers. seu dominij.* Bonac. *disputat. 1. de censur. quæst. 12. punct. 1. numero 17.* quia in communi hominum æstimatione terra originis vniuscuiusque sua dicitur, ceditque in gratiam dignitatis, ne ab hac terra Prælatus eiiciatur. Sed rectiùs contrarium Nauarr. *capit. 27. n. 67.* Hugolin. *in præsenti* 4

§.1.*num.*4. Duardus *quæſt.*4. *num.*6. & *q.*9. *numero* 6. *& ſeqq.* quia hæc excommunicatio lata eſt in fauorem dignitatis Eccleſiaſticæ; ac proinde eiectio debet eſſe à terris, quatenus ſub dignitate Eccleſiaſtica continentur. Item locus originis etſi quoad natiuitatem ſit locus cuiuſque; at non eſt illi proprius, cùm in illum non habeat dominium, neque eſt magis ſuus, quàm omnium qui illo in loco nati ſunt. Cùm igitur in pœnalibus legibus ſtricta, & rigoroſa verborum acceptio ſumenda ſit, non debemus originis locum Prælatorum dicere proprium. Præterquam quòd verbum illud, *ſeu dominiis*, quod videtur appoſitum ad verba præcedentia explicanda apertè denotat eiectionem debere eſſe à loco, in quo Prælatus eius ſpirituale, vel temporale habet.

5 Perſonæ quæ his actionibus offendi debent. Primò ſunt Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ, qui ſic dicuntur ex quo electi ſunt à ſummo Pontifice, & electionem acceptarunt, tametſi capellum nondum obtinuerint. Vti tradit Sayrus *lib.*3. *cap.*15. *numero* 3. Filliucius *tract.*16 *cap.*9. *quæſt.*5. *numero* 239. Duardus *tib.* 2. *canon.*11. *q.*6. *num.*1. Bona. *diſputat.* 1. *q.*12. *punct.*2. *numero* 2. Secundò Patriarchæ, id eſt ſummi Patres inter Epiſcopos primum locum tenentes. Tertiò Archiepiſcopi, id eſt Epiſcopi Metropolitani pluribus Epiſcopis præſidentes ſic nuncupati poſt pallij receptionem. *cap. tranſmiſſa de Electione. Cap. Niſi ſpecialis de authorit. & vſu pallij.* Quartò Epiſcopi vnius ciuitatis, vel diœceſis. Debent autem ſecundùm probabiliorem ſententiam, quam defendit Caietan. *verbo Excommunicatio cap.*12. Sayrus *lib.*3. *cap.*15. *numero* 4. Nauarr. *cap.* 27. *num.*67. Hugolin. *in præſenti*, *verbo Patriarchæ*, *numero* 3. Filliucius *q.*5. *numero* 240. Suar. *diſput.*21. *ſect.*2. *numero* 69. Bonac. aliis relatis *diſputat.*1. *q.*12. *pun.*2. *num.*7. aduerſus Graffis 1. *p. deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*101. eſſe conſecrari, neque ſufficit eſſe electos, & confirmatos; quia ante conſecrationem non ſunt Epiſcopi verè, & proprie, cùm non ſint charactere Epiſcopali inſigniti, tametſi Epiſcopali iuriſdictione gaudeant. Et cùm verſemur in materia odioſa, non debet nomen Epiſcopi vltra propriam, & ſtrictam ſignificationem extendi. Quintò Legati, ſeu Nuncij, qui à ſummo Pontifice causâ negotiorum ad Principes mittuntur, dum eorum legatio durat.

Aliæ perſonæ vltra ſupradictas hac excommunicatione non proteguntur, ideóque illas offendentes in prædictam excommunicationem non incidunt. Quapropter offendens Clericum, vel Religioſum, eſto incidat in excommunicationem latam in *canone ſi quis ſuadente diabolo.* At in huius canonis excommunicationem non incidit. Si verò ſit Religioſus, vel Clericus offenſus ex familia Cardinalis, Epiſcopi, ſeu Legati, etſi Armilla, *verbo Excommunicatio*, *num.*2. Sayrus *lib.*3. *cap.*15. *num.*3. exiſtiment offendentem hac cenſurâ ligari, quia Cardinalem offendit. At rectius negat Marius Alterius *lib.*5. *diſputat.*12. *cap.*3. *dub.*7. Duardus *lib.*2. *canon.*11. *quæſt.* 10. *numero* 1. Bonac. *diſputat.* 1. *de cenſur. quæſt.* 12. *punct.*2. *numero* 11. quia ex illa offenſione dehoneſtatur Cardinalis, vel Epiſcopus; attamen non vulneratur, nec percutitur, quod neceſſariò erat requiſitum ad cenſuram huius canonis incurrendam. Non enim ob quamlibet offenſionem hæc excommunicatio imponitur, ſed ob offenſionem interfectionis, mutilationis, percuſſionis, aliarúmque actionum, quæ eo canone exprimuntur.

Extenditur hæc excommunicatio ad mandantes, conſulentes, & fauentes offenſoribus. Debet Autem offenſio cum effectu ſubſequi ex vi mandati, conſilij, vel fauoris, aliàs non reputabuntur cauſa offenſionis. Sicuti ex communi ſententia tradit Viuald. *in præſenti*, *num.*89. aliàs 9. Hugolin. *verbo nec non & mandantes.* §.1. *n.*1. Sayrus *lib.*3. *cap.*15. *num.*9. Bonac. *diſputat.*1. *de cenſur. quæſt.*12. *pun.*3 *num.*8. & 9 Deinde extenditur ad ratam habentes offenſionem. Ad quam ratihabitionem neceſſarium eſt, vt offenſio nomine ſeu in gratiam illorum, qui eam ratam habent patrata ſit. Nam offenſionem quæ tui contemplatione facta non eſt, nequis propriè, & ſtrictè ratam habere, Argum. *cap. ratum de Regul. iuris in* 6. & *cap. cum quis*, *de ſententia excommunicat.* Ideóque ratihabitio mandato comparatur, quia mandato æquiualet. Atque ita tradit Nauarr. *cap.*27. *num.* 67. Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *numero* 69. Bonac. alios referens *diſputat.*1. *q.*12. *pun.*1. *num.*23. Quinimò vt aduertit Bonac. *loco citato* eo tempore quo offenſio facta fuit, debet ratum habens habilis eſſe ad illam perpetrandam, vel mandandam, aliàs ratihabitatio mandato æquiualere non poterit.

Punctum XIII.

Duodecima excommunicatio aduerſus offendentem recurrentes ad curiam Romanam pro ſuis negotiis, exponitur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis quis ſit?*
3 *Expenduntur actiones, ob quas excommunicatio fertur.*
4 *Declarantur perſonæ, in quas prædictæ actiones, vel aliqua illarum præſtandæ ſunt, quæ ſunt recurrentes ad Romanam curiam per ſe, vel per litteras.*
5 *Item proſequentes in eadem curia negotia.*
6 *Item eorum defenſores.*
7 *Vt prædicta perſona hac excommunicatione protegantur, debent recurrere ad curiam Romanam cauſa alicuius negotij in ea expediendi.*
8 *Extendit Pontifex excommunicationem ad eos, qui auxilium, conſilium vel fauorem in hac offenſione præſtant.*
9 *Debet offenſio cum effectu ſubſequi.*
10 *Ob ratihabitionem offenſionis non contrahitur hac excommunicatio.*
11 *Neque item ex eo quòd prædicta delicta non impedias, cùm facilè poſſis.*

DVodecimò excommunicat Pontifex omnes illos, qui per 1
ſe, vel per alios perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque, vel ſæculares ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem curia proſequentes, aut procurantes, negotiorúmque geſtores, Aduocatos, Procuratores, & agentes, ſeu etiam anditores, vel Iudices ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi occidunt, ſeu quoquo modo percutiunt, bonis ſpoliant; ſeu qui per ſe, vel per alios directè vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur cuiuſcunque præeminentiæ, vel dignitatis fuerint.

Concidit ex parte hæc excommunicatio cum excommunicatione lata *in canone* 9. *huius bullæ.* Latior tamen eſt, & plures actiones comprehendit, vt *ex ſequentibus* conſtabit. Quinimò *in Extrauag. diuina, De Priuilegiis* excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto ſubiiciuntur Ordinarij, aliique Superiores quamlibet ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, priuationis officij, vel beneficij, & ſimilium ferentes aduerſus officiales in obſequiis Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ exiſtentes, vel contra venientes ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis, vel eorum cauſis proſequendis, & contra in ea morantes, dum durat proſecutio cauſarum, & contra ab eadem Sede recedentes, omniáque ſic facta irrita, & inania decernuntur. In Concilio autem Conſtantienſi *in cap. quod incipit ſacroſancta ſynodus.* & in Concilio Baſileen. *ſeſſ.* 1. *in capite ſacroſancta generalis ſynodus* extenditur excommunicatio ad inuaſores, ſeu ſpoliatores accedentium ad Concilium generale, vel ab eo recedentium, aliiſque variis pœnis mulctantur.

Finis huius excommunicationis eſt, vt Romanæ curiæ ne- 2
gotia promoueantur; ideóque offendens recurrentem ad Romanam curiam cauſâ negotiorum ipſam Romanam curiam directè offendit; ac proinde vltra iniuſtitiam ſacrilegium committit. Sicuti excommuni ſententia tradit Caiet. *verbo Excommunicatio. cap.*15. Sayrus *lib.*3. *c.*16. *n.*2. Filliucius *tract.* 16. *c.*7. *q.*9. *num.*172. Alterius *diſp.*13. *c.*1. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. bullæ. q.*13 *p.*1. *num.*1.

Actiones verò ob quas hæc excommunicatio fertur ſunt 3
occiſio, percuſſio, & bonorum ſpoliatio, quæ ſatis *ſuperiùs* explicatæ ſunt. Solùm aduerte ſpoliationem eſſe violentam rapinam, & deprædationem, non clandeſtinam ſurreptionem, vt colligitur ex *cap. excommunicationi. de Raptoribus.* Hæc autem ſpoliatio quorumcunque bonorum ſit ſiue mobilium, ſiue immobilium hanc excommunicationem inducit; quia Pontifex non reſtringit ſpoliationem, & hæc æquè de bonis mobilibus, ac immobilibus dicitur, ſicuti tradit Hugolin. *in præſenti num.*1. Marius Alterius *lib.*5. *diſputat.*13. *cap.*1. Duardus *lib.*2. *canon.*12. *qu.*7. *num.*1. Bona autem circa quæ ſpoliatio verſari debet ſunt fortunæ, non honoris, nec famæ, nec vitæ. Nam eſto infamatio, & inhonoratio, ſpoliatio famæ, & honoris nuncupetur, frequenter tamen hoc nomen ſoli ſpoliationi bonorum fortunæ adaptatur, vt videre eſt in Ambroſio Calepino, *verbo ſpoliatio.* Et in materia pœnali verba extendenda non ſunt ad inuſitatos vſus. Sic docet Viuald *in præſenti*, *num.*91. aliàs *num.*4 Duardus *can.*12. *q.*5. *num.*53. Alterius *diſp.*13. *cap.*1. *ſub finem.* Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. quæſt.*13. *pun.*1. *num.*5.

Præterea debet eſſe occiſio, percuſſio, vel ſpoliatio occaſione cauſarum, vel negotiorum, ſcilicet quia eas cauſas, vel negotia deferunt ad Romanam curiam, vel ea ibi proſequuntur, vel defendunt, vt conſtat ex verbis Textus ibi, *occaſione cauſarum*, *vel negotiorum huiuſmodi occidunt*, &c. Atque ita notant Hugolin. *in præſenti*, §.1. *verſ.*4. Viuald. *num.*92. aliàs 3. Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *n.*73. Sayr. *cap.*16. *num.*4. Reginald. *lib.*9. *c.*20. *n.*315. Bonac. *diſp.*1. *q.*13. *punct.*1. *n.*7. Quare ſi ob vindictam, vel commodum proprium vel alias ob cauſas, quàm ob occaſionem negotiorum occiſio, mutilatio, ſpoliatióve recurrentium ad curiam contingat, hac excommunicatione non punitur, vti aduertunt prædicti Doctores.

Perſonæ autem in quas prædictæ actiones, vel aliqua illa- 4
rum præſtandæ ſunt, vt excommunicationem inferant, variæ ſunt,

sunt. Primò enumerantur omnes recurrentes ad curiam Romanam causâ negotiorum. Sed an personaliter recurrere debeant, an sufficiat si per alios, vel per litteras recurrant? difficultate non caret. Nam verbum *recurro*, vt constat ex eius propriâ significatione, indicat iterum currere non literis, sed personali motu, & cursu. Neque obest quòd Textus dicat per se, vel per alios: nam hæ particulæ non aptantur offensis, sed offendentibus, vt considerati perspicuum erit. Quapropter Hugolinus *in præsenti*. §. 1. *num.* 2. vers. *quintò in excommunicationem*, probabile censet recurrentem per litteras hac excommunicatione non protegi, benè tamen qui per se, vel per alios ad Romanam curiam recurrit. Nihilominus tenenda est communis sententia affirmans quemlibet recurrentem ad Sedem Apostolicam siue personaliter, siue medio Procuratore, siue per literas recurrat hac censurâ protegi. Quia esto retentâ proprietate verbi latini recursus indicet repetitũ personalem cursum; at spectato Canonico stylo, & praxi recepta is ad Iudicem recurrit pro negotiis decidendis qui in eum Iudicem negotia decidenda transfert, tametsi ad ipsum personaliter non accedat. Argum. *cap. qualiter. de accusationib. & cum ex litteris de restitut. spoliator. Cap. licet ex suscepto. de foro competenti.* Sic Sayrus *lib. 3. cap. 16. num. 5.* Duardus, *Canon. 12. q. 1. lib. 9. praxi. cap. 20. num. 316.* Bonac. aliis relatis *t. 7. de censur. in partic. disp. 1. quæst. 12. punct. 2. num. 2.* Parum. *numero* 1. Alterius *disputat. 13. capit. 3. verbo per se.* Reginald. autem refert cuiusnam conditionis sit recurrens; nam esto hæreticus, & infidelis sit hac excommunicatione protegitur; quia hæc excommunicatio non tam in fauorem recurrentium, quàm in fauorem Romanæ cutiæ, & illius negotiorum promotionem lata est, qui finis ex protectione cuiuslibet recurrentis obtinetur, vt benè tradit Hugolin. *in præsenti* §. 1. *n. 2. vers. quinto.* Alterius *disput. 13. cap. 3. post princ.* Bonac. *part. 2. num. 3.*

5 Secundò continentur prosequentes in eadem curia Romana negotia incœpta.

6 Tertiò extenditur ad eorum defensores, vti sunt Procuratores, Aduocati, gestores, & quicunque alij siue mandato accepto, siue non procurent expeditionem negotiorum ad Romanam curiam recurrentium. Item Iudices, seu Auditores super dictis causis, vel negotiis deputati à Romana curia, tametsi extra curiam morentur. Quod intelligendum est, cùm adhuc negotium in Romana curia pendet. Secùs verò si causa decidenda integrè illis committatur, quia eo casu dici non possunt esse Iudices recurrentium ad Romanam curiam, cùm iam curiæ Romanæ recursus finitus sit.

7 Vt verò prædictæ personæ hac excommunicatione protegantur debent ad curiam Romanam recurrere causâ alicuius negotij expediendi, vel in ea negotium prosequendi. Quare si ob alios fines curiam Romanam pergant hac protectione non fruuntur, vt notant omnes prædicti Doctores, & constat ex verbis Textus, ibi; *Super eorum causis, & negotiis accurrentes, & iterum occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi.* Quod adeò verum est, vt si negotiis finitis in curia commorentur, vel domum redeant sub hoc priuilegio non comprehenduntur; quia eo tempore non sunt accurrentes pro causis, & negotiis nec ea prosequentes, sed fuerunt accurrentes, & prosequentes. Hic verò Canon solùm accurrentibus, & prosequentibus negotia, & eorum defensoribus dum actu defendunt fauere intendit, vt bene aduersus alios tradit Bonac. *disp. 1. q. 13. pun. 2. n. 4. & 5.*

8 Denique extendit Pontifex excommunicationem ad eos qui per se, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur cuiuscunque præeminentiæ, vel dignitatis fuerint. Ex quibus manifestè constat non solùm concurrentes per se directè; sed etiam per alios indirectè ad prædicta delicta patranda in hanc excommunicationem incidere. Diceris autem directè per alios concurrere, si iubeas, consulas, auxilieris in his delictis. Indirectè verò si iubeas, consulas, auxilieris eam actionem, ex qua prædicta delicta sequuntur. Sicuti si sciens in aliqua via adesse latrones qui viatores deprædantur consulas, & persuadeas recurrentem ad Romanam curiam, vt ea via transeat ea intentione, vt à latronibus deprædetur. Sicuti docet Hugolin. *in præsenti* §. 1. *num. 1. vers. 3.* Alterius *disp. 13. cap. 2.* Duardus *can. 9. num. 4.* Reginald. *lib. 9. praxi. cap. 20 n. 318.* Bonac. *disp. 1. de censur. q. 13. part. 3. n. 6.* vbi alia exempla refert.

9 Requiritur tamen, (vt sæpè dixi) vexationem cum effectu subsequi; aliàs consilium, seu fauor excommunicationem non inducent: quia cùm non prohibeantur per se, sed ratione vexationis, & ad illam vitandam, vexatione non subsecuta cessabit pœna consilio, auxilio, vel fauori imposita. Vti notarunt Hugolin. Alterius, & Bonac. *locis allegatis.* Insuper requiritur, vt malo animo, & scienter consilium, auxilium & fauor ad offensionem præstetur, vt manifestè indicant illa, verba textus, *præstare non verentur*, quæ præsumptionem indicant. Quare debes esse conscius offensum ad Sedem Apost. recurrere, & in odium illius recursus præstare consilium, auxilium, vel fauorem offendenti, vt benè docuit Regin. *lib. 9. praxis, cap. 20. num. 317.* Duardus *in præsenti qu. 9. num. 9. ad finem.* Alterius *disp. 13. cap. 2. ad finem.* Bonac. *disp. 1. q. 13. p. 3. num. 6.*

Aliquibus, vt Alterio *disp. 13. cap. 2. vers. quæret aliquis,* 10 placet te hac censura ligari, si ratas habeas prædictas actiones, eo quòd ratihabitio mandato comparatur, & ratum habens delictum videtur saltem indirectè delicto cooperari. Sed rectius contrarium docuit Hugolin. *in præsenti* §. 1. *num. 1. vers. item locum.* Duard. *can. 11. quæst. 9. num. 3.* Filliucius *tract. 16. cap. 7. quæst. 12. numer. 181.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 1. q. 13. punct. 3. num. 7.* Etenim ratihabitio delictum factum subsequitur, igitur illius causa esse non potest. Neque obest quod mandato comparetur; quia id fictione iuris contingit, non tamen propriè; ideóque censura afficiens mandantem extendi non potest ad ratum habentem, nisi à iure facta fuerit extensio.

Grauior dubitatio est; An si prædicta delicta non impedias, 11 cùm facilè possis in hanc censuram incidas? Affirmat Duardus *dicto can. 11. qu. 9. num. 7.* Alterius *disp. 13. cap. 2. dub. 3.* Filliucius *tract. 16. cap. 7. num. 182.* casu quo sis persona publica, & ex praua intentione impediendi recursum ad curiam Romanam omittas impedire offensionem; quia peccas contra iustitiam, & censeris causa offensionis saltem indirecta. Nihilominus oppositum probabilius censeo cum Bonac. *disput. 1. q. 13. punct. 3. num. 8.* si solùm non impediendo offensionem concurras, quia non impediendo offensionem moraliter tantùm ad illam concurris, & contra officij publici obligationem. At Textus de concursu physico, & reali loquitur, non de morali nisi per mandatum, & consilium, vt constat ex illis verbis *per se, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare non verentur.* Ergo ex vi illius negatiui concursus hac censura ligari nequis.

PVNCTVM XIV.

Declaratur decimatertia excommunicatio aduersus appellantes à grauamine, & executione litterarum Apostolicarum ad potestatem laïcam, & aduersus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum, & gratiarum expeditione.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis quis dicatur?*
3 *Hæc materia hoc tempore maximè controuersa est.*
4 *Diuiditur in triplicem partem.*
5 *In prima parte excommunicantur qui friuolam appellationem prætexentes ad curiam secularem, laïcámque potestatem recurrunt.*
6 *Aliqui censent ob quamlibet appellationem hanc contrahi excommunicationem.*
7 *Alij censent solam appellationem friuolam hac excommunicatione puniri.*
8 *Resoluitur quæstio.*
9 *A quibus appellatio interponenda est?*
10 *Referuntur personæ, quæ in secunda huius canonis parte excommunicantur.*
11 *Actiones quæ in hac parte sub excommunicatione prohibentur fieri debent occasione impediendi executionem litterarum Apostolicarum.*
12 *Non excommunicantur qui litteras Apostolicas non exequuntur, cùm possint.*
13 *Si detineantur litteræ, quæ præsumuntur subreptitiæ eo tantùm fine, vt Pontifex informetur, non videtur esse locus huic excommunicationi.*
14 *Neque item, si Princeps velit examinare, an litteræ Legati Pontificis veræ sint.*
15 *Hac excommunicatione non ligantur tentantes impedire executionem litterarum, si de facto executio impedita non est.*
16 *Expenduntur personæ quæ in tertia parte huius canonis excommunicantur.*

DEcimotertiò excommunicat, & anathematizat Pontifex 1
Omnes tam Ecclesiasticos, quàm Sæculares cuiuscunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quamdam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum etiam in forma Breuis tam gratiam, quàm iustitiam concernentium. Necnon citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum, executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à sede Apostolica, seu Legatis, Nuntiis, Præsidentibus, Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissario, aliisque Iudicibus, & Delegatis Apostolicis

emanatorum,& quæ pro tempore emanauerint; aut aliàs ad curias ſæculares,& laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam fiſci procuratore, vel aduocato appellationes huiuſmodi admitti,ac litteras,citationes,inhibitiones, ſequeſtra,monitoria,& alia prædicta capi, & retineri faciunt. Quive illa ſimpliciter ſine eorum beneplacitò, & conſenſu, vel examine executioni demandari,aut ne Tabelliones,& Notarij ſuper huiuſmodi litterarum,& proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cuius intereſt tradere debeant,impediant,vel prohibeant, ac etiam partes, ſeu eorum agentes,Notarios,& executores,ſubexecutores litterarum,citationum monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt,percutiunt,vulnerant, carcerant, detinent,ex ciuitatibus,locis, & regnis eiiciunt,bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel alium, ſeu alios publicè,vel occultè. Quive aliàs quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotiis proſequendis,ſeu gratiis, vel literis impetrandis ad Romanam curiam accedant,aut recurſum habeant,ſeu gratias ipſas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur directè, vel indirectè prohibere,ſtatuere,ſeu mandare,vel eas apud ſe,aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

2 Conſtat hanc excommunicationem latam eſſe in defenſionem authoritatis Sedis Apoſtolicæ, quæ ſine dubio labefactatur actionibus in hoc canone prohibitis, ideóque eas præſtans ſacrilegus eſt, vtpote Sedis Apoſtolicæ authoritatem offendens. Sicuti ex communi tradit Caietan. *verbo Excommunicatio,cap.*29. Sayrus *lib.*3.*theſauri.cap.*17.*num.*1. Filiucius *tract.*16.*q.*4.*num.*192.Reginald. *praxi lib.*9.*cap.*21.*num.* 320. Bonacina *diſp.*1.*de cenſur.bulla.q.*14.*p.*1.*n.*1. Et alij communiter.

3 Materia huius canonis hoc tempore maximè controuerſa eſt,eo quòd videamus in Hiſpania,& Gallia ſæpè à grauamine,& executione litterarum Apoſtolicarum ad ſæculares poteſtates appellari,& prætextu violentiæ impediendæ,Cõſiliarij Regis illarum executionem impediunt, qui omnes videntur ſub hoc canone comprehendi, niſi fortè authoritas Doctorum maximè Couarruu. *lib.*1. *pract. qq. c.*33. *à numero* 1. affirmantium id licitum eſſe, eos excuſet : quam doctrinam latè, & eruditè impugnat Ioan. Azor. *tom.*1. *inſtitut. moral.lib.*5.*cap.*14. per plures quæſtiones, maximè *q.*6. eámque examinauimus *tract.* 12. *de immunit. perſon. Eccleſiaſt. p.* 12. *in fine.*

4 Hic canon claritatis gratiâ in tres partes communiter à Doctoribus diuiditur. Prima eſt aduerſus offendentes iuriſdictionem Sedis Apoſtolicæ, qui prætextu alicuius friuolæ appellationis à grauamine, ſeu executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem,laicáſque poteſtates recurrunt, & ab illa huiuſmodi appellationes admitti procurant,litteráſque capi, & retineri faciunt. Secunda eſt aduerſus eos qui præfatarum litterarum executionem aliquo modo impediunt, vel prohibent. Tertia eſt contra eos qui accedentes ad curiam Romanam pro negotiis proſequendis, aut litteris, ſeu gratiis impetrandis prohibent directè, vel indirectè ne accedant, néve recurrant, & ne impetratis vtantur, quique prædictas litteras apud ſe,vel alios detinere præ-
5 ſumunt.

In prima parte huius canonis variæ perſonæ excommunicationi ſubiiciuntur. Primò namque excommunicantur qui friuolam appellationem prætexentes à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem recurrunt. Secundò qui procurant huiuſmodi appellationem admitti. Tertiò qui faciunt litteras Apoſtolicas, monitoria, &c. retineri. Et meritò excommunicatione ligantur. Nam cùm appellatio ſemper ſit à minori ad maius prouocatio, *Cap. omnis oppreſſus. Cap.ſi quis. Cap. placuit.*2.*quæſt.*6. grauem iniuriam Sedi Apoſtolicæ infert qui ab eius litteris ad ſæcularem poteſtatem appellat, ſiquidem ea appellatione proteſtatur ſæcularem poteſtatem Sedi
6 Apoſtolicæ ſuperiorem eſſe, quod eſt abſurdum.

Sed an ob quamlibet appellationem hæc excommunicatio contrahatur? Non ita certum eſt. Nam Textus dicit prætexentes friuolam appellationem. Ergo ſeclusâ appellatione friuolâ, & poſitâ iuſtâ hæc excommunicatio non contrahitur, Bonac. aliis relatis *diſp.*1.*q.*14.*punct.*1.*num.*2. cenſet ob quamlibet appellationem incurri, eâ motus ratione, quia quælibet appellatio quantumuis procedat ad manifeſtam iniuriam, & grauamen Iudicis Apoſtolici propulſandum eſt vana inanis & nullius momenti, vtpotè facta ad Iudicem non ſuperiorem, ſed potiùs inferiorem, & in detrmentum libertatis Eccleſiaſticæ, cuius immunitas cuilibet bono priuato præferenda eſt. Item eſt facta ſine legitima cauſa, cùm nulla adeſſe poſſit, quæ iuriſdictionem Iudici ſæculari concedat aduerſus Iudicem Eccleſiaſticum. Neque obeſt quod ſic appellans alia via quàm inuocatione ſæcularis auxilij non poſſit iniuriam ſibi factam propulſare : quia adhuc tenetur eam ſuſtinere, ne libertas Eccleſiaſtica detrimentum patiatur, & aperiatur via iuriſdictionem Eccleſiaſticam labefactandi.

Econtrà Sayrus *lib.*3.*theſauri caſuum conſcient. cap.*17. *nu-* 7
mero 3. probabile reputat ſolam eam appellationem excommunicatione innodari, quæ friuola eſt ex parte appellantis, & ex defectu ſufficientis cauſæ. Cùm autẽ appellatio quæ ad propulſandam iniuriã certò cognitam, & quæ aliâ viâ repelli non poteſt, dici nequeat appellatio friuola, hanc excommunicationem hæc appellatio inducere non poteſt. Etenim ſi quælibet appellatio ad ſæcularem poteſtatem hanc inferret excommunicationem; vt quid Pontifex vſus eſt verbo *prætexentes*, & verbo *fr uolam*; facilius namque ſuam intentionem explicaret affirmans hac excommunicatione innodari qui appellatione interpoſitâ à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem, & laicam poteſtatem recurreret; abſque eo quòd aliis verbis reſtrictiuis vſus fuiſſet.

Cæterùm ego exiſtimo plerunque recurrentes ad curiam 8
ſæcularem, laicámque poteſtatem pro impediendo grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum hac excommunicatione ligari; quia appellationem friuolam prætexunt. Quippè ſic recurrentes appellationem interponunt non quidem ad curiam ſæcularem, ſed ad Pontificem, eiúſque Legatum, vt ex praxi conſtat; at quia non habent animum hanc appellationem proſequendi, ſed ſolùm verbo tenus proponunt;ea de cauſa appellationem prætexere, id eſt fingere dicuntur,friuolam namque,& inanem : cùm re vera recurſum ad curiam ſæcularem tantùm intendant. Quod ſatis inſinuauit Pontifex puniens recurſum ad curiam ſæcularem prætextu friuolæ appellationis, omittens appellationem ad curiam ſæcularem eſſe factam, quaſi ſupponens ad curiam ſæcularem non appellationem, ſed recurſum fieri. Præterquam quòd aduerbium illud *alias* indicat etſi alio modo quàm per appellationem ad curiam ſæcularem recurratur. hac excommunicatione comprehendi. Vti notauit Bonac. *diſp.*1.*q.*14 *p.*1.*num.*24.

Notanter dixi *plerunque* hac excommunicatione innodari recurrẽtes ad curiã ſæcularem, interpoſitâ friuolâ appellatione,quia plerunque recurrunt non pro manifeſto, ſed dubio,& præſumpto grauamine impediendo. At ſi in caſu manifeſtæ iniuriæ, & grauaminis recurſus contingeret non videtur improbabile ſic recurrentem, & auxilium poteſtatis ſæcularis implorantem ab excommunicatione immunem eſſe; quia non eſt verisimile velle Pontificem, & Eccleſiam iniuriantem ſuis armis protegere, & ſe defendentem punire. Quod ſi dicas hanc defenſionem illicitam eſſe, vtpotè in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ; cuius immunitas vtpotè commune bonum cuilibet priuato præferendum eſt:obſtat:quia Eccleſia nemini concedit iuriſdictionem ad iniuriam, grauamẽque iniuſtum inferendum,cùm non ſit poteſtas in deſtructionem, ſed in ædificationem. Ergo poteſtas ſæcularis iniuſtitiam impediens iuriſdictioni Eccleſiaſticæ non contradicit, neque eius immunitatem lædit. Quod à fortiori procedit, cùm appellatio facta eſt ad Sedem Apoſtolicam vel eius Legatum, & iudex executor eam admittere renuit, & nulla via ſuppetit impediendi grauamen, niſi recurrendo ad ſæcularem curiam, vt cogat appellationem iuſtè factam admitti. Tunc enim non recurritur ad curiam ſæcularem pro appellatione friuola admittenda, quod in Bulla prohibetur, ſed pro impedienda violentia,& iniuria denegatæ appellationis. Præterea litteræ Apoſtolicæ obtentæ ex falſa cauſa, & contra ordinem iuris ſurreptitiæ ſunt,& contra Pontificis voluntatem, qui nullatenus vult vt executioni mandentur. Ergo ſæcularis poteſtas earum executionem impediens voluntati Pontificis conformatur,rémque iuſtam præſtat. Non igitur ob hanc actionem excommunicatio imponenda eſt. Deinde confugiens ad Iudicem ſæcularem tanquam priuatam perſonam, vt damnum iniuſtè, ex litteris Apoſtolicis inferendum impediat hac excommunicatione non ligatur,teſte Bonac. *diſp.*1. *quæſt.*14. *part.*1. *num.*7. & 24. Tum quia rem præſtat iuſtam. Tum quia Pontifex excommunicat recurrentes ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem; qui autem ad Iudicem vt priuatam perſonam recurrit,non ad poteſtatem laicam formaliter recurrit. Ergo neque ligari debet qui ad poteſtatem laicam in eo caſu recurrit; nam defenſio innocentis quæ priuatæ perſonæ conceditur,à fortiori publicæ concedenda eſt.

Appellatio interponenda eſt à grauamine tum litterarum 9
Apoſtolicarum etiam in forma breuis gratiam vel iuſtitiam continentium, tum citationum, ſeu vocationum per Nuntium, Epiſtolam, vocem præconis, vel edictum, iuxta *leg.*1. *ff.de in ius vocando*, tum inhibitionum, ſeu prohibitionum, ne aliquid fiat, ne incœptum proſequatur, tum ſequeſtrorum quibus res mandatur apud aliquem deponi. Tum monitorialium, quibus quis monetur, ſeu citatur abſque cauſæ cognitione, appoſita clauſula. *Si ſenſerit ſe grauatum* : tum proceſſuum, quibus acta iudicij publico Notario conſcripta continentur, tum executorialium, quibus executio commit-

titur,

titur, tùm aliorum decretorum quocunque nomine nuncupentur à summo Pontifice, eiúsque iudicibus expeditorum, scilicet Legatis, Nuntiis, Præsidentibus Palatij, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissariis, aliisque iudicibus, & delegatis Apostolicis. Sed an sub nomine decretorum supplicationes summo Pontifici factæ, & ab eo, vel eius Vicecancellario signatæ contineantur? Variant Doctores. Negat Reginald. *lib. 9. cap. 21. num. 33.* quia nomine decretorum intelligi debent quæ ab ipso Pontifice, eiúsque Iudicibus promanant: at supplicationes non à Pontifice, sed à supplicantibus promanarunt, tametsi earum signatio à Pontifice facta fuerit. At Filliucius *tract. 16. cap. 8. q. 4. n. 198.* contrarium verius censet, quam opinionem probabilissimam reputat Bonac. *disp. 1. de cens. q. 14. pun. 1. n. 17.* Nam eo ipso, quo Pontifex supplicationibus annuit, eásque signat, verum est dicere à Pontifice decretas esse.

10 In secunda parte huius canonis excommunicantur primò impedientes, seu prohibentes executionem prædictarum litterarum, siue impediant, & prohibeant absolutè, siue absque eorum consensu. Secundò impedientes, & prohibentes, ne Tabelliones, & Notarij super huiusmodi litterarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficiant, aut confecta parti cuius interest tradant. Tertiò omnes illos qui capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, eiiciunt è ciuitatibus, locis, & regnis, spoliant bonis, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se vel alium, seu alios publicè, vel occultè habentes, seu impetrantes litteras prædictas, eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, subexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum.

11 Omnes actiones quæ in hac parte sub excommunicatione prohibentur fieri debent, occasione impediendi executionem litterarum Apostolicarum, cùm finis constitutionis sit, ne his litteris impedimentum præstetur. Vti notauit Tolet. *in præsenti excommunicat. 9. numero 4.* Reginald. *lib. 9. praxi cap. 21. num. 320.* Bonac. *disput. 1. q. 14. punct. num. 8.* Nec refert, an authoritate publicâ, vel priuatâ actiones fiant, quia in hac parte Pontifex absolutè loquitur, nec restringit ad magistratus, aliásque personas publicas. Idque indicat verbum illud *publicè, vel occultè*: quæ enim à magistratu quatenus talis est fiunt, publica sunt. Ergo si occultè prædictæ actiones fieri possunt, signum est authoritate priuatâ fieri posse. Atque ita docuit Nauarr. *cap. 27. num. 68.* Viualdus *in præsenti num. 95.* alias 7. Duardus *can. 13. quæst. 9 numer. 5.* Reginald. *lib. 9. cap. 21. numero 328.* Bonac. *disput. 1. de censur. q. 14. p. 2. num. 9.* Tametsi Sayrus *cap. 17. num. 6.* Graffis *lib. 4. cap. 18. num. 107.* & Filliucius *tract. 6. cap. 8. quæst. 7. numero 202.* non improbabiliter censeant solos magistratus, & iudices hac censura ligari. Et moueri possunt. Tum quia Textus loquens de his impedientibus, mentionem facit tantùm illorum, qui impedire, vel prohibere possunt simpliciter, vel sine eorum beneplacito, vel examine executionem litterarum: at hæc prohibitio absoluta, vel cum examine solis personis publicis competit. Item Textus vtitur illo pronomine relatiuo, *Quive illa simpliciter, &c.* cuius proprium est referri ad præcedentia; at *in præcedentibus* solùm est Pontifex locutus de curia seculari, laicáque potestate, ad quam friuolam prætexentes appellationem recurrunt. Ergo hi tantùm in hac secunda parte comprehenduntur.

Neque item refert, an publicè, vel occultè fiant, an per se, vel per alios, quomodocunque enim præstentur hanc inducunt censuram: ille autem per alios operari dicitur cuius mandato præstatur actio, vt tradit Bonac. *disp. 1. q. 14. p. 2. n. 11.* Consulens verò impeditionem litterarum, vel illam ratam habens nequaquam hac censurâ comprehenduntur, quia horum nomine effectus non fit. Sicuti aduertit Bonac. *dicto pun. 2. num. 12. & 13.*

12 Notandum tamen est aliud esse impedire, vel prohibere litterarum executionem, aliud executionem non exequi, excommunicatio lata est aduersus impedientes, vel prohibentes executionem, non verò aduersus non exequentes. Quare Prælatus, cui litteræ exequendæ diriguntur, & Notarius, vel executor qui instrumenta conficere, vel confecta debet parti tradere, si ea præstare renuant in hanc excommunicationem non incidunt, quia ii propriè non impediunt, vel prohibent: impedimentum namque, & prohibitio, si propriè sumantur actiones positiuas denotant executionis impeditiuas. Qui verò renuit executionem præstare, seu ad eam cooperari, actionem positiuam non præstat, sed negat actionem debitam, ac proinde non est positiua causa quòd litteræ non mandentur executioni, sed negatiua, & consequenter hac censura non punitur. Sic tradit Nauarr. *cons. 36. de sentent. excommunicat.* Reginald. *lib. 9. cap. 21. numero 324. & seqq.* Duard. *lib. 2. can. 13. quæstio 9. numero 10.* Alterius *disput. 14. capite 2. dub. 3.* Bonacina *de censur. in partic. disp. 1. quæst. 14. pun. 2. numero 3. & 18.*

13 Superest tamen triplex difficultas. Prima: an censeatur contra hunc canonem procedere magistratus, qui probabiliter credent litteras surreptitias esse eas detinet, illarúmque executionem impedit, quousque summus Pontifex informetur? Et quidem si eas detineret, vt ipse iudicium ferret, an validæ sint, sine dubio credo censura huius canonis comprehendi; quia nemini alteri quàm à Pontifice deputatis datum est litteras Apostolicas examinare, & de earum valore iudicare. Et idem est si detineat, quousque Princeps conscius fiat, & consensum executioni præstet, cùm executio litterarum Apostolicarum ex consensu Principis sæcularis nullatenus pendeat. At si litteræ detineantur præcisè, vt veritas illarum à Pontifice inuestigetur, probabile videtur esse sic detinentem non aduersari huic canoni. Tum quia credendum est Pontificem loqui de litteris validis, non autem de inualidis, & quarum executionem iure ipso prohibet. Tum quia sic detinens non impedit absolutè, vel absque eius consensu, seu beneplacito litterarum executionem, vti requiritur in dicto canone. Sed impedit quousque beneplacitum certum Sedis Apostolicæ accedat, ad cuius expectationem ius habere videtur ob præsumptam litterarum surreptionem. Sic colligitur ex Toleto *in præsenti excommunicat. 9.* Sayr. *lib. 3. cap. 17. num. 5.* Reginald. *lib. 9. cap. 21. num. 321.* Graffis *lib. 4. cap. 18. num. 108.* Bonac. *disp. 1. q. 14. punct. 2. num. 20. & 21.*

14 Secunda difficultas est; An incidat Princeps in excommunicationem huius canonis, eo quòd litteras Apostolicas, quibus Nuncius, seu Legatus ad eum mittitur examinare velit, an veræ sint, an surreptitiæ? Certum est non esse obligatum Principem admittere legatum, quousque ipse Legatus litteras patentes suæ legationis, & de quarum veritate dubitari non possit exhibeat, & manifestet; aliàs facilè posset quis se Legatum fingere, si eius dicto tantùm fides adhibenda esset, grauiáque inconuenientia inde orirentur. Vt benè Mascard. *de probationib. conclus. 491.* Excipe tamen nisi Cardinalis esset: huic enim asserenti viuæ vocis oraculo Legatum esse constitutum, vel litteras legationis amississe credendum est, teste Gambaro *lib. 1. de officio legati. cap. 3.* Alterio *lib. 5. disp. 12. c. 3. dub. 5.* Exhibitis verò litteris, & nulla falsitatis suspicione probabili subortâ iniquè Princeps earum veritatem examini subiiciet, cùm ipsi datum non sit. Quod si ob huiusmodi examen earum executio detinetur, hac excommunicatione ligabitur; quia verè litterarum Apostolicarum executionem impedit. Secùs verò si ex prædicto examine nullam moram executio passa est, quia Textus solùm prohibentes, & impedientes executionem; non verò litteratum examinatores excommunicationi subiicit. Sicuti aduertit Bonac. *disp. 1. q. 14. p. 2. num. 24.*

Tertia difficultas: An impedientes, seu prohibentes exe- 15
cutionem litterarum hac excommunicatione innodentur, si de facto executio impedita non est; Affirmat Bonac. *dicta disp. 1. q. 14. p. 2. num. 27.* quia textus expressè excommunicat impedientes, & prohibentes, ergo ex eo quòd aliquis prohibeat, tametsi cum effectu non impediat, huic canoni aduersatur. Sed oppositum mihi placet, quia finis huius constitutionis est, ne litterarum Apostolicarum executio detineatur. Ergo prohibitio quæ hanc constitutionem non detinet, fini huius constitutionis non obest, ac proinde ea puniri non debet. Præterea apponens impedimentum ex cuius positione executio litterarum non impeditur, nullatenus dici potest appositisse verum impedimentum, veréque executionem impedisse; sed solùm dici potest inualidum, & attentatum impedimentum appositisse, attentassèque impedire executionem. At Pontifex non excommunicat attentantes impedire executionem, sed verè impedientes. Neque obstat ratio Bonacinæ: nam esto Pontifex disiunctiuè impedientes, seu prohibentes puniat, non inde infertur prohibitionem executioni non obstantem puniri tum ob rationes dictas; tum quia Pontifex illa disiunctione vsus est, vt omnem modum verbo, & opere executioni obstantem comprehenderet. Vnde sub impedientibus intellexit omnes eos qui facto, & opere executionem impediunt, sub prohibentibus verò qui verbo, & mandato executionem detinent.

Tertia pars huius canonis excommunicat eos qui per se, 16
vel per alios publicè, vel occultè, aut alio quouis modo directè, vel indirectè, in genere, vel specie prohibere, statuere, seu mandare quibuscunque personis, ne pro quibusvis eorum negociis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas à dictâ Sede impetrent, seu impetratis vtantur. Notanda sunt prædicta verba, vt ex illis colligatur quibus in casibus delinquentes censura afficiantur. Si enim mandes, statuas, prohibeas per te, vel per alium directè, vel indirectè ne quis ad Romanam curiam accedat, aut recursum habeat, néue litteras impetret, néue impetratis vtatur, hac censura ligaris. Consultò appositum est *accedant, seu recursum habeant*; quia siue impedias, ne quis personaliter accedat, siue ne accedat per litteras, vel per procuratorem quod est recurrere sub hac excommunicatione est prohibitum, & sub eadem prohibetur, ne mandato, vel aliàs impedias litterarum Apostolicarum impetrationem, aut illius vsum. Debes autem

tem præſumptiuè procedere, id eſt animo iniuſto impediendi dictum acceſſum, ſeu recurſum, litterarum impetrationem, illarúmve vſum. Vt notat aliis relatis Sayrus *lib.3.cap.17.in fine.* Duard. *lib.2.can.13.quæſt.9.num.17.* Alterius *lib.5. diſp.14. cap.3.ad finem.* Bonac. *diſp.1.q.14.p.3. num.2.* Non eſt autem cenſendus Epiſcopus impedire litterarum Apoſtolicarum vſum, ex eo quòd velit cognoſcere, an veræ ſint, vel ſubreptitiæ, maximè cùm aliqua ſubeſt ſurreptionis ſuſpicio, qua ſtante optimè denegare executionem poteſt quouſque Pontifex informetur, & de veritate conſtet; quia tunc non malitiosè; & iniuſtè ſed potius licitè, & iuſte impedit litterarum vſum. Sicuti docet Reginald. *lib.9.*

PVNCTVM XV.

Explicatur excommunicatio decima quarta, aduerſus eos qui cauſas à Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, vel earum curſum, executionémque litterarum Apoſtolicarum impediunt.

1 *Refertur Textus.*
2 *Alijs in iuribus ſimilis excommunicatio lata eſt.*
3 *Quæ perſonæ hac excommunicatione comprehendantur.*
4 *Quæ ſint actiones, ob quas hæc excommunicatio iniungitur?*
5 *Hæ actiones præſtandæ ſunt authoritate publica, vt huic excommunicationi locus ſit.*
6 *Item debent fieri à poteſtate laica, tametſi contrarium ſatis ſit probabile.*
7 *Non eſt opus; vt hæ actiones præſtentur prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum Sedis Apoſtolicæ, tametſi contrarium graues Doctores ſentiant.*
8 *Debet eſſe auocatio cauſarum pendentium coram Iudice Apoſtolico, etſi contrarium ſit probabile.*
9 *Expenduntur cauſæ, quæ ab hac excommunicatione excuſare poſſunt.*
10 *Quid ſpecialiter dicendum eſt in caſu violentiæ?*

1 DEcimoquartò excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & ſingulos qui per ſe, vel alios authoritate propriâ, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficialis & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illorúmque curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conuentus. Collegia cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt. Quiue partes actrices, quæ illas committi fecerunt citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos tales prohibitiones emanarunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætẽſionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos informandos (vt dicunt) ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij ordinarij, vel extraordinarij quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendarij, ſeu Vicarij fuerint.

2 Similis excommunicatio lata eſt in *cap. quoniam de immunit. Eccleſ. lib.6.* aduerſus eos qui in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus impediunt directè, vel indirectè per ſe, vel per alios, ne litteræ Apoſtolicæ impetrentur, néue litigetur coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario, vel delegato, comprehenditque dantes conſilium, auxilium, vel fauorem: à qua excommunicatione abſolui nequeunt quouſque Iudici Eccleſiaſtico, & parti læſæ ſatisfactionem præſtiterint. In *cap. quicumque de ſententia excommunicat. eodem lib.6.* fertur excommunicatio aduerſus offendentes, vel offendendi licentiam concedentes eos qui ſententiam excommunicationis, vel ſuſpenſionis tulerunt, ſeu quorum occaſione hæ cenſuræ latæ ſint, ſiue offendant in perſonis, ſiue in bonis. *In cap. verò vnico de his quæ vi, metuſve cauſa fiunt, lib.6.* fertur excommunicatio aduerſus abſolutionem excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti à iudicibus extorquentes. Hæ omnes excommunicationes in defenſionem authoritatis Eccleſiaſticæ, & maximè Sedis Apoſtolicæ latæ ſunt, ideóque delinquens ſacrilegium committit. Vti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.3. theſauri, c.18.n.1.* Bonac. *diſp.1. de cenſ. q.15.p.1.n.1.* & 25.

Perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio Bullæ fertur 3
ſunt omnes, & ſinguli qui *propria authoritate, & de facto* actiones ibidem prohibitas exercuerint, vel ad eas exercendas auxilium, conſilium vel fauorem præſtiterint, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij Ordinarij, vel Extraordinarij quoruncunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendarij, ſeu Vicarij fuerint. Notanda ſunt verba *propria authoritate*, & *de facto*. Nam ſi ex conceſſione iuris, vel ſummi Pontificis conceſſione hæc præſtentur excommunicatio ceſſat.

Actiones verò ob quas hæc excommunicatio iniungitur 4
variæ ſunt. Prima eſt auocare propriâ authoritate, & de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis. Cenſetur quis cauſas ab aliis iudicibus auocare, ſi apud ipſos pendentes ad ſe trahi faciat, tum citando partes vt coram ſe compareant, cauſámque proſequantur, tum inhibendo iudices, coram quibus cauſæ agitantur, ne vltrà procedant; tum inhibendo partes, ne ibidem ampliùs litigent, vti colligitur ex *eapit. Vt noſtrum. de appellationib.* Secunda, impedire earumdem cauſarum curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conuentus, Collegia cauſas ipſas proſequi volentes. At Alterio *lib.5. diſputat.15. ſap.2. poſt initium.* & Bonac. *diſp.1. quæſtio 15. punct.1. numero 14.* placet & ſatis probabiliter non incurri hanc cenſuram, ex eo tantùm quòd authoritatiuè impedias cauſarum ſpiritualium curſum, & audientiam, ac ipſas perſonas, Capitula, & collegia cauſas proſequi volentes, niſi ſimul te interponas tanquam Iudicem in prædictarum cauſarum cognitione, quia Pontifex vtitur illa particula *ac*, quæ coniunctiua eſt, & ſimultatem cum præcedenti requirit. Sed contrarium mihi videtur dicendum ex ſolo impedimento authoritatiuè poſito curſui, & audientiæ prædictarum cauſarum, quin te in illarum cognitione tanquam Iudicem interponas hanc cenſuram incurrere, quia eſto illa particula *ac* coniungat ſubſequentia cum præcedentibus, non inde infertur vtramque actionem apponendam eſſe ad hanc excommunicationem incurrendam, ſed ob quamlibet illarum incurri; quia illa particula ac, etſi coniungat actionem ſubſequentem cum præcedenti, non illam coniungit vt neceſſariò præcedenti annectendam, ſed qui eadem excommunicatione ac præcedens afficitur, ita vt ſenſus ſit qui impedit curſum, & audientiam cauſarum excommunicatione innodatur, at etiam qui de illarum cognitione tanquam iudicem ſe interponit. Sicuti eadem particula *ac* vſus fuerat Pontifex loquens de impediente cauſarum curſum, & audientiam, & de impediente perſonas, cùm tamen quodlibet ex his impedimentis ſufficiat ad cenſuram incurrendam. Tertia actio in hoc canone prohibita eſt in cognitione cauſarum ſpiritualium ſe tanquam Iudicem interponere. Et licèt hæc actio in ſub ſequentibus Canonibus Bullæ videatur prohibita, latiùs tamen prohibetur quàm in præſenti, nam ibi quælibet cauſarum ſpiritualium cognitio prohibetur lacis, in præſenti autem ſolùm prohibetur cognitio cauſarum, quæ à Iudicibus Apoſtolicis auocantur, & quarum curſus Iudicibus Apoſtolicis impeditus eſt. Quarta actio cõpellere partes actrices, quæ committi fecerunt huiuſmodi cauſas ad reuocandum, vel reuocati faciendum orationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas. Quinta compellere per ſtatutum, vel aliàs eaſdem partes ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos tales prohibitiones emanarunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui. Notandum eſt verbum *compellere* quod vim, ſeu violentiam ſignificat, & inuoluntarium ſaltem mixtum inducit. *Cap. conqueſtus de foro competent.* Sexta impedire quomodolibet executionem litterarum Apoſtolicarum, executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum. Septima quæ his actionibus acceſſoria eſt præſtare conſilium, auxilium, vel fauorem ad aliquam ex prædictis actionibus patrandam. Ob has igitur actiones, & quamlibet illarum, ſiue per ſe, ſiue per alium fiat excommunicatio iniungitur. A qua nullo modo excuſat (inquit Pontifex) Prætextus violentiæ prohibendæ, nec aliarum prætenſionum, exemptionum, & gratiarum, litterarum Apoſtolicarum, ſeu futurarum ſupplicationum ad Sedem Apoſtolicam, niſi ſupplicationes huiuſmodi legitimè proſequantur.

Vt autem hæc pleniùs innoteſcant, plures difficultates 5
enodandæ ſunt. Prima eſt; An auocare cauſas, impedire earum curſum, prohibere litterarum Apoſtolicarum executionem, compellere partes actrices ad faciendum, vel conſentiendum abſolui eos contra quos tales prohibitiones emanarunt, authoritate publica præſtandum ſit, vt huic cenſuræ

locus detur? Ratio difficultatis est; quia Pontifex absolutè has actiones prohibet, nec exprimit, an authoritate publica, an priuata præstari debeant. Ergo quomodocunque præstentur cēsendæ sunt sub hac excommunicatione comprehendi. Nihilominus communis sententia quæ verissima est, censet has actiones solùm prohibitas esse sub excommunicatione, cùm ex munere, & officio publico fiunt. Sic tanquam certum docuit Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.*18. *num.*5. *ad finem,* Suar. *disp.*21.*sect.*2.*num.*75. Reginald.*lib.*9.*cap.*22.*num.*335. Duard. *in præsenti lib.*2.*can.*14.*quæst.*3.*n.*1. Bonac. alios referens *t.*3. *de censur.in partic. disp.*1.*quæst.*15. *pun.* 1. *num.*4.& 19. Nam licèt Pontifex expressis verbis non declauerit has actiones authoritate publicâ præstandas esse, id satis insinuauit tenore actionum prohibitarum; prohibet enim auocationem causarum prætextu exemptionum, gratiarum, & litterarum Apostolicarum: auocatio autem causarum, & maximè prætextu priuilegiorū non à priuatis personis, sed à publicis fit, cum hæc priuilegia, & exemptiones non priuatis personis, sed publicis concedantur. Quibus verò prohibet earumdem causarum cursum, & audientiam impedire, vt constat ex illa dictione coniunctiua *illorúmque cursum,* & ex ipso verborum contextu. Item prohibet se de illarum cognitione tanquam Iudices interponere, quod non priuatis, sed publicis personis competit. Et licèt cōpellere partes actrices ad faciendum, vel consentiendum absolui eos contra quos inhibitiones, seu citationes factæ sunt, præstari à persona priuata possint; attamen hac excommunicatione sola compulsio authoritate publicâ facta punitur. Vti aduersus Hugolinum, & Filliucium tradit Bonac. *dicto pun.*1.*num.*9. quia punitur compulsio facta ab his personis, quæ statutum condere possunt, vt constat ex illis verbis. *Per statutum, aut aliàs compellunt;* statuti autem factio soli personæ publicæ competit. Neque obest aduerbium *aliàs*, id enim indicat aliter quàm per statutum compellere personam publicam posse, scilicet vi illata, priuatione bonorum, eiectione è ciuitatibus, & regno.

6 Secunda difficultas: An prædictæ actiones, auocationis, impeditionis, compulsionis præstandæ sint à potestate laica, an satis sint si præstentur à potestate Ecclesiastica, scilicet Episcopo, vel Archiepiscopo comparatione Iudicis Apostolici. Prima sententia & satis probabilis docet qualibet authoritate fiant sub hac excommunicatione comprehendi. Sic tradit Filliucius *tract.*16.*cap.*10. *q.*2. *n.*253. Reginald. *lib.*9. *cap.*22. *num.*335. Et probabile reputat Sayrus *lib.*3. *cap.*18. *num.*5. Ducuntur, quia hæc censura lata est in defensionem authoritatis Sedis Apostolicæ; siquidem solæ auocationes factæ Auditoribus Commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis subintelligitur eiusdem Sedis hac censurâ puniuntur. At has auocationes, impeditiones, & compulsiones præstare possunt absque vllo titulo non solùm laïci, sed etiam Ecclesiastici, tum authoritate laïca, tum Ecclesiastica. Ergo sub hac excommunicatione comprehenduntur, cum authoritas Sedis Apostolicæ vtroque modo labefactetur.

Sed rectius contrarium docuit Nauarr. *cap.*27. *num.*70. Sebastian. de Medicis *in sum tit.*9.*quæst.*78.*num.*18. Sayrus *dicto cap.*18.*num.*5. Suar. *disp.*21.*sect.*2.*num.*76. Alterius *lib.*5. *disp.*15.*cap.*1. Duard. *lib.*2 *canon.*14.*quæst.*4.*num.*1. *concluſ.*1. Bonac. *disp.*1.*de censur.*15.*pun.*1.*num.*6. Ij omnes existimant necessariò authoritate laica præstandas esse dictas actiones siue præstentur à laïco, siue ab Ecclesiastico. Moueor; quia auocatione, impeditione, & compulsione facta ab Ecclesiastico Iudice ex potestate Ecclesiastica, etsi aliqualiter offenderetur Sedes Apostolica auocando, vel impediendo eius iurisdictionem contra iuris ordinem. At litteras Ecclesiastica non offenditur, Pontifex autem videtur hunc canonem, sicut & sequentes in defensionem immunitatis Ecclesiasticæ statuere, ergo non comprehendit auocationem, impeditionem, & compulsionem à iudice Ecclesiastico quatenus talis est, factas. E contrà verò si iudex Ecclesiasticus ex potestate laïca, qua fungitur causas iudicum Apostolicorum auocet, earúmve cursum impediat absque dubio hac excommunicatione ligabitur, quia tunc non Ecclesiastici, sed laïci personam gerit, & quatenus laïcus operatur, ideóque libertatem Ecclesiasticam offendit. Quod satis colligitur ex ipso Textu vbi inter personas quæ hac censura affici possunt enumerantur Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendarij &c. vtpotè qui gaudere possunt potestate laïca, & hac potestate vtentes offendere libertatem Ecclesiasticam.

7 Tertia difficultas: An prædictæ actiones non solum præstandæ sint à potestate laïca, sed etiam prætextu exemptionum, gratiarum, aliorumque priuilegiorum Sedis Apostolicæ? Affirmat Suar. *disp.*21.*sect.*2. *num.*75. in cuius sententiam inclinat Bonac. *disp.*1.*de censur.q.*15. *pun.*1. *num.*6. Ducuntur, quia sub eadem continuatâ oratione proponitur afficiendos esse excommunicatione auocantes causas spirituales authoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, & litterarum Apostolicarum prætextu. Ergo hac censurâ ligandus necessariò duci debet prætextu priuilegiorum Sedis Apostolicæ. Neque huic intentioni obest, quòd authoritate propria, & de facto ducatur. Nam cùm hæ exemptiones nullius momenti sint; vtpotè falsò confictæ, vel præsenti Bullâ reuocatæ illarum prætextu ductus authoritate propria ducitur. Nihilominus verius reputo opus non esse ad contrahendam hanc censuram, vt actiones prædictæ prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum fiant. Sicuti docuit Reginald. *lib.*9.*praxi.cap.* 22 *num.*336. Alterius *lib.*5. *disp.*15. *c.*1. *vers. quarumcunque exemptionum.* Duard. *lib.*2.*can.*14. *q.*3.*num.*2. Moueor, quia Textus à prædicta excommunicatione eximit illum tantùm qui prædictas actiones operatur animo expresso supplicandi Sedem Apostolicam, & supplicationem coram ipsa prosequendo. Ergo quocunque alio titulo, & fine prædictæ actiones fiant, ab hac censura non excusant; quia exceptio firmat regulam in contrarium. Item hac censurâ innodatur qui prætextu violentiæ prohibendæ prædictas actiones præstat. Vti notatur *in dicto Can.* Ergo necessarium non est fieri prætextu exemptionum, gratiarum, seu priuilegiorum Sedis Apostolicæ.

8 Quarta difficultas; An causæ auocandæ pendere debeant coram Iudice Apostolico, vel satis sit quod à quolibet Iudice Ecclesiastico authoritate laïca auocentur, & impediantur? Filliucius *tract.*16.*c.*10.*q.*1.*n.*250. Anton. de Sousa *in præsenti, c.*15.*n.*1. Duardus *canon.*14. *q.*7. *num.*1. affirmant satis esse à quolibet Iudice Ecclesiastico causas auocari, & impediri. Mouentur, quia Pontifex generaliter censurâ puniuit eos qui ab Auditoribus, & commissariis Sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiastic s causant. Si igitur vellet solam auocationem à Iudicibus Apostolicis punire non vteretur illis verbis generalibus, *aliisque Iudicibus Ecclesiasticis* sed diceret, aliisque Iudicibus Apostolicis.

Cæterùm verius est præsenti Canone solam auocationem, & impeditionem causarum pendentium coram Iudice Apostolico comprehendi. Vti fuit sententia Hugolini *in præsenti,* §.1.*num.*1. *vers. Tertio in excommunicationem.* Alterij *lib.*5.*disp.*15.*capite* 1.*vers.sed postulabit.* Moueor, quia esto illa particula *aliis* aliquando non sit repetitiua similium, vt constat ex illo *Matth.*28. & *Marci.*15. vbi de Christo Saluatore nostro inquiunt; *& cum eo crucifixi sunt alij duo latrones.* Et ex *c.Nouatianos.*7.*q.*1. ibi; *alios pseudoprophetas.* Et tradit Glossa in *leg.non solùm.*§.*quæretur.ff. de procuratorib.* & *cap. sedes, verbo maiores de Reſcriptis,* vbi Immola *num.*11. Felin. *num.*6. id tamen contingit, quando ratio subiectæ materiæ id suadet, vt benè Immola, & Felin. *suprà.* Attamen in præsenti subiecta materia hanc dissimilitudinem non suadet, sed potiùs Textui maximè congruit, vt ea qualitas, quæ in Auditoribus, & Commissariis, exprimitur scilicet quod sint Auditores, & Commissarij Sedis Apostolicæ subintelligatur in Iudicibus Ecclesiasticis. Tum quia regulariter dictio *alijs* repetit præcedentem qualitatem, cuius est persona expressa, vt constat ex *leg.si fugitiui, ibi, alia pœna.Cod.de ſeruis fugitiuis. iuncta Gloſſa, leg. quidam relegatus, ff. de Rebus dubiis.* Et tradit Menoch. *lib.*1.*de arbitr.q.*80.*num.*122. Gutierr. *de iuram.*1.*p.cap.*14.*num.*13. Augustt. Barbosa, *de dictionib.dict.*17. Alius *num.*1. Sanch. *lib.*3.*de matr. disp.*20. *num.*2. Tuschus *t.*2. *concluſ.*245. & alij apud ipsos. Tum quia huiusmodi Canon, etsi expeditus sit in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, non tamen protegit omnes Iudices Ecclesiasticos, sed solùm Apostolicos, imò nec ipsos Iudices Apostolicos ab omnibus actionibus, quibus eorum immunitas lædi potest, sed ab aliquibus eorum immunitas lædi potest, sed ab aliquibus tantùm. Aliàs si huiusmodi Canon quorumcunque Iudicum causarum auocationem, & impeditionem puniret superfluus esset, vtpotè indistinctus à subsequentibus, in quibus generaliter de qualibet iniusta auocatione, & impeditione Ecclesiasticæ iurisdictionis per potestatem laïcam fermo est. Neque obest quòd Pontifex expressiùs suam intentionem declarare poterat, dicens; *A Iudicibus Apostolicis.* Satis enim eam expressit illa dictione *alius*, vtpotè qualitatem antecedentis in subsequenti adesse denotat, nisi subiecta materia contrarium suadeat, vti probatum est.

Prædicta procedunt, cùm Iudex Apostolicus causas spirituales, vel spiritualibus annexas iudicat, quæ autem hæ sint *tract.*12.*de relig.* latè definitum est. 9

Superest ergo solùm in præsenti examinare; An aliquot dentur excusationes, ob quas Iudex sæcularis absque culpa, & excommunicationis pœna auocare possit causas à Iudicibus Ecclesiasticis, earúmque cursum, & audientiam impedire? De qua materia in *eodem tract.* actum est; *ibi* enim decidimus, *punct.*6.*num.*13. & *punct.*7.*in fine* ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici non posse Iudicem sæcularem se intromittere; tametsi causæ essent mixti fori, quia nequit Iudex sæcularis cognoscere de negligentia à Iudice Ecclesiastico commissa, quod necessarium est, vt causam à Iudice Ecclesiastico susceptam possit auocare. Item in *eodem tract. punct.*12. resoluimus

mus titulo conſuetudinis non poſſe ſæcularem Iudicem cauſas Eccleſiaſticas apud Iudicem Eccleſiaſticum pendentes auocare, earúmque curſum impedire. Tum quia nequit ab inhabili, & incapaci conſuetudo introduci. Tum quia hæc conſuetudo in hac bulla expreſsè reuocatur, & reprobatur. Ob titulum autem violentiæ prohibendæ *eodem pun. 12. in fine*, affirmauimus hanc iuriſdictionem laico competere non poſſe, quod manifeſtum eſt, cùm de violentia non conſtat, & per Iudices Eccleſiaſticos præueniri poteſt, vti plerunque contingit. Quippe Iudices ſæculares ob ſolam violentiam à parte propoſitam cauſas Iudicum Eccleſiaſticorum auocant, & informationem ſummariam, proceſsúmque recognoſcunt. Non igitur ſupponunt notoriam violentiam, ſed ob dubiam, & incertam tantùm prædictos actus exercent; incidunt ergo in hanc excommunicationem, niſi priuileginm habeant.

10 Quod ſi in aliquo caſu violentia manifeſta eſſet, & notoria, neque alia via quàm ſæcularis Iudicis ope impediri poſſit, adhuc plures, quos refert & ſequitur Bonac. *diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 4.* exiſtimant non eſſe datum Iudici ſæculari cauſas Eccleſiaſticas ad ſe auocare, & earum curſum impedire. Tum quia neceſſitas non concedit iuriſdictionem alias inhabili, & incapaci. Tum quia innocentem nemini licet defendere cum graui præiudicio Reipublicæ, bonique communis, & poſitâ hac defenſione Eccleſiaſtica immunitas læditur, & iuriſdictio Eccleſiaſtica diminuitur. Non igitur cum hoc graui damno ea defenſio licita eſſe poteſt. Nihilominus in hoc caſu licitum eſſe ſæculari Iudici curſum cauſæ apud Iudicem Eccleſiaſticum impedire, quouſque Pontifex informetur, tradunt latè Couarruu. *pract. cap. 34. & 35.* Zeuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ*, quia ea violentiâ poſitâ Iudex ſæcularis non impedit curſum cauſæ apud Iudicem Eccleſiaſticum agitatæ ob iuriſdictionem quam habeat in Eccleſiaſticum Iudicem, ſed ob iuriſdictionem ſibi à natura conceſſam defendendi innocentem, quæ poteſtas tum priuatis perſonis, tum maximè publicis conceſſa eſt. Neque ob hanc defenſionem Eccleſiaſtica iuriſdictio, & immunitas læditur; quia non impediuntur Eccleſiaſtici Iudices à iudicio ferendo iuxta iuris ordinem in illa cauſa, ſed ſolùm impediuntur iniuriam inferre. At nulli iudici, & maximè Eccleſiaſtico data eſt poteſtas iniuriandi, cùm ſit poteſtas à Deo non in deſtructionem, ſed in ædificationem conceſſa. Ergo impediens notoriam violentiam libertatem, iuriſdictionémque Eccleſiaſticam non lædit. Item Pontifex immunem reddit ab hac excommunicatione qui cauſas ſpirituales auocat, earúmque curſum impedit ſupplicatione interpoſitâ ad Sedem Apoſtolicam, ſi poſtmodum cauſam legitimè proſequantur. Sed in hac auocatione, & impeditione cauſarum ſæcularis Iudex non iuriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas exercet, ſed iuriſdictionem à natura conceſſam defendendi innocentem. Ergo ſtare optimè poteſt auocatio cauſarum Eccleſiaſticarum, & earum curſus impeditio, quin iuriſdictio in Eccleſiaſticas perſonas exerceatur. Adde, Pontifex cum cauſas recenſet, ob quas Iudex ſæcularis auocare cauſas Eccleſiaſticas iniuſtè ſoleat, vtitur verbo *prætextu*, quod fictionem, non veritatem ſignificat. Inquit enim: *Excommunicamus eos qui prætextu exemptionum, gratiarum, & aliorum priuilegiorum, &c.* quaſi diceret, *qui titulo exemptionis, gratiæ, & priuilegij ſimulati*, nam, ſi verum eſt, ceſſat prætextus. At eodem verbo *prætextus* vtitur, cum de violentia prohibenda ſermonem facit. Ergo non de vera violentia, ſed ficta, & ſimulata intelligi debet. Ergo ſtante violentiâ verâ, & manifeſta, quæ alia via nequit impediri ſub hac cenſura non continetur.

PVNCTVM XVI.

Expenditur decimaquinta excommunicatio contra trahentes, vel procurantes trahi perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal; & contra condentes ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia, cíſque vtentes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Aliis in iuribus ſimilis excommunicatio continetur.*
3 *Excommunicantur Iudices, qui ex officio, ſeu alicuius inſtantia perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahunt.*
4 *Item excommunicantur facientes, & publicantes ſtatuta &c. libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia.*
5 *Quæ perſonæ hac excommunicatione comprehendantur.*
6 *Quas actiones præſtare debeant, vt in hac excommunicationem incurrant.*
7 *Item excommunicantur vtentes prædictis ſtatutis.*
8 *Huiuſmodi vſus debet eſſe à perſona publica.*
9 *Quæ ſint ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ oppoſita.*

DEcimoquintò excommunicat Pontifex eos, qui ex præ- 1
tenſo eorum officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcunque perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conuentus, Collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad ſuum tribunal, audientiam, cancellariam, conſilium, vel parlamentum præter iuris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæſito colore. Necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſvis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, vel publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur.

Hæc excommunicatio, quæ cum præcedenti, & ſubſequen- 2
tibus connectitur duas partes continet. Prima afficit trahentes, vel procurantes trahi ad ſæculare tribunal Eccleſiaſticas perſonas præter iuris ordinem. Secunda fertur aduerſus condentes ſtatuta, ordinationes, & quælibet alia decreta, quibus Eccleſiaſtica libertas læditur, ſeu diminuitur, & contra eis vtentes, & eorum titulo præiudicantes iuribus Sedis Apoſtolicæ, & quarumcunque aliarum Eccleſiarum. De hac ſecunda parte extat latior excommunicatio in iure, tametſi non reſeruata in *cap. nouerit. de ſententia excommunicat.* ibi enim vltra perſonas aſſignatas in Bulla, comprehenduntur qui leges, & ſtatuta facta ante decretum illud libertatem Eccleſiaſticam lædentia ſcripſerint, & ſcripta non amouerint, & de libris ſuis publicis eradi non fecerint, eáque ſeruari conati fuerint. Deinde qui prætextu conſuetudinis derogantis libertatem Eccleſiaſticam ea ſtatuta fecerint obſeruari. Cùm tamen in Bulla ſolùm excommunicentur qui ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria faciunt, vel obſeruant, ſeu eis vtuntur. Illud verò eſt indubitatum excommunicationem Bullæ, & quæ fertur in *cap. nouit* impoſitam eſſe in defenſionem libertatis Eccleſiaſticæ, ac proinde ob peccatum ſacrilegij.

In priore parte canonis ij tantùm excommunicantur qui 3
ex officio, ſeu ob alicuius inſtantiam perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahunt, vel trahi procurant præter iuris canonici diſpoſitionem. Hi qui trahunt ſiue ſint Laici, ſiue Eccleſiaſtici afficiuntur hac cenſurâ, modò non vt Eccleſiaſtici, ſed vt ſæculares, & poteſtate ſæculari gaudentes Eccleſiaſticas perſonas trahant. Parum enim refert quis ſit qui trahit, ſed qua poteſtate trahit. Hæc enim excommunicatio vtpotè præcedenti annexa fertur aduerſus lædentes Eccleſiaſticam iuriſdictionem vi poteſtatis Laïcæ. Vti tradit Caiet. *verbo Excommunicatio, c. 20. verb. vbi nota.* Hugolin. *in præſenti. §. 1. ad finem.* Duardus *in hunc canon. quæſtion. 28. num. 6.* Bonac. *diſputat. 1. de cenſur. quæſt. 16. ſect. 1. punct. 5. num. 3.*

Lædunt dictam libertatem trahendo, ſeu trahi faciendo, ſeu procurando cum effectu perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal ſæculare. Quod tunc contingit quando nolentem, & inuoluntarium ſaltem mixtè adducunt, ſicuti docet Suar. *diſputat. 21. ſect. 2. num. 78.* Bonac. *part. 5. num. 3.* Sayrus *lib. 3. cap. 19. num. 6.* Quam adductionem quocunque modo præſtent hac excommunicatione afficiuntur, ſiue eam præſtent ex officio prætenſo, hoc eſt nemine petente, ſed ipſis iudicantibus id ſibi ex officio competere, ſiue ad inſtantiam partis, vel alterius cuiuſcunque, quia ſic cauetur *in dicto Canone.* Quinimò non eſt opus, vt directe perſona Eccleſiaſtica ad ſæculare tribunal trahatur, ſufficit ſi indirecte cogatur ibidem comparere, vti contingit ſi eius conſanguinei, vel intimi amici grauiter vexentur ea intentione, vt perſona Eccleſiaſtica ad ſæculare tribunal accedat. Vt benè Suar. *dicta ſect. 2. numero 78.* Filliucius *tractat. 16. capit. 10. quæſtion. 6. numero 261.* Hugolin. *in præſenti §. 1. numero 2.* Duard. *quæſt. 12. num. 1.* Bonac. *diſp. 1. quæſt. 16. ſect. 1. part. 4. num. 16.*

Notandum eſt hanc adductionem perſonarum Eccleſiaſticarum faciendum eſſe à Iudicibus quatenus Iudices ſunt, vt conſtat ex illis verbis, *ad ſuum tribunal.* Quare perſonæ quæ tribunal non habent, tametſi ad ſæculare tribunal perſonas Eccleſiaſticas adducant hoc Canone non comprehenduntur. Neque item comprehenduntur qui eſto tribunal habeant, non ad ipſum, ſed ad aliud perſonas Eccleſiaſticas trahunt, quia in his non verificatur ad ſuum tribunal perſonas Eccleſiaſticas trahere, quæ eſt actio præſenti canone prohibita.

Nomine *Eccleſiaſticarum perſonarum* intelliguntur qui fori priuilegio gaudent. Qui autem hi ſint latè explicuimus *tract. 12. de immunit. Eccleſiaſt. perſonar. p. 2.*

Prædictis appoſita eſt limitatio, niſi ex diſpoſitione Canonici iuris ea adductio concedatur: ſunt etenim plures caſus, in quibus Eccleſiaſticas perſonas poſſunt ſæculares iudicare,

iudicare. De quibus *eodem tract.12.p.4. & seqq.* & maximè *punct.9.*

4 Secunda pars huius Canonis excommunicat facientes, ordinantes, & publicantes statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie libertati Ecclesiasticæ præiudicantia. Item eis decretis factis, seu ordinatis vtentes, ex quorum vsu libertas Ecclesiastica, vel ius Sedis Apostolicæ, vel alterius Ecclesiæ præiudicatur.

5 Explicemus singula. Excommunicantur facientes, ordinantes, & publicantes, omnes hæ actiones requiruntur, & vna alteram explicat. Nemo enim statutum facere potest, quin illud perfectè exprimat, & declaret, & si declaratum publicet: nam ante ordinationem, & publicationem statutum non est. sic Hugolin. *in præsenti §.4.vers.tertio.* Duard. *qu.21. num.2.* Tametsi contrarium sentiat Filliucius *tract.16.cap.10. quæst.7.num.266.* Alterius *disputat.16.cap.3.dub.1.* Bonac. *disputat.1.quæst.16.sect.2. punct.1.in fine.* Neque his obest, quòd Princeps denuò publicans statutum sui prædecessoris hac excommunicatione afficiatur, quia ea publicatio est virtualis statuti antiqui factio, ordinatio & renouatio. Non igitur factio statuti ab ordinatione, & publicatione authentica separati potest ad prædictam censuram incurrendam.

Aliquibus placet Consiliarios disponentes statuta, & præcones voce publicantes hac excommunicatione innodari; quia verè ordinant, & publicant statuta. Sic Filliucius *tract. 16.cap.10.quæst.7.num.267.* Alter. *lib.5.disp.16.cap.3.dub.2.* Sed rectiùs oppositum sentit Suar. *disp.21.sect.2. num.79.* Duardus in *præsenti canon. 15. quæst.22. numero 2.* quia ij executiuè tantùm ad statuti ordinationem, & publicationem concurrunt, id est, exequuntur ordinationem, & publicationem quæ Principis authoritate fit: ipse enim Princeps est qui mediis illis ministris propriè statutum ordinat, & publicat, non autem ministri, cùm non à ministris, sed ab ipso Principe authoritatem ea ordinatio, & publicatio habeat.

6 Porrò facere, ordinare, & publicare debent, vt hac excommunicatione innodentur, statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie libertati Ecclesiasticæ præiudcantia.

Nomine *statutorum, ordinationum, &c.* idem intelligitur, sed claritatis gratiâ omnia illa verba apponuntur, eo quòd leges, & præcepta alicubi nuncupentur statuta, alibi ordinationes, alibi pragmaticæ, seu decreta. Oportet autem vt præceptum firmum sit, & quasi per modum legis latum, aliàs sub nomine statuti, constitutionis, ordinationis, pagmaticæ, seu quorumvis aliorum decretorum similium non continebitur. Vti aduertit Bonacina *disp.1. de censur. quæst.16.sect.2.pun.1. num.3.* aduersus Alterium *disp.16.cap.3.col.4.* existimantem quodlibet mandatum nomine decreti comprehendi.

7 Præterea excommunicat Pontifex eos, qui prædictis statutis contra libertatem Ecclesiasticam factis, seu ordinatis vtuntur: ille verò vti his statutis censetur, qui ea obseruat, illorúmque prætextu libertati Ecclesiasticæ præiudicat. Vti si Iudex nixus statuto sententiam contra libertatem Ecclesiasticam proferret, tributa exigeret, loca sacra violaret, & alia similia.

8 Sed an huiusmodi vsus debeat esse à persona publica quatenus talis est, vel sufficiat ab ea, & à quolibet alio priuatim præstari; Dissentiunt Doctores. Nam Sayrus *lib.3. cap.19. numer.10.* Alterius *in hunc canon. disputat.16. cap.3. post medium.* Duardus *hic quæst.24. num.2.* censeat quocunque modo vsus contingat hac excommunicatione puniri, quia Textus generaliter punit eos omnes, qui factis statutis, & ordinatis vsi fuerint. Cùm igitur non solùm authoritate publicâ, sed priuatâ præstari hic vsus posset, efficitur quemlibet vsum siue authoritatiuum, siue priuatum hac excommunicatione puniri. Et quamvis in legibus non sit facienda extensio, id intelligendum est, cùm extensio non continetur sub genuino, & proprio verborum sensu. Præterquam quòd extensio libertati Ecclesiasticæ fauens, & sub proprietate verborum contenta optimè fieri potest.

Nihilominus etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem reputo affirmantem eum tantùm vsum hac excommunicatione puniri, qui à persona publica formaliter præstitus fuerit. Hic tanquam probabile defendit Bonacina *t.3. de censur. in partic. disp.1.q.16. sect.2.punct.1. num.10.* Moueor; quia ex tenore canonis non obscurè colligitur his tantùm sub hac excommunicatione vsum statutorum prohibere qui statuta, ordinationes, seu decreta condere possunt, inquit enim Textus: *Necnon qui statuta, &c fecerint, ordinauerint, seu publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint.* Cùm igitur in eadem clausula statutorum factio, & vsus contineatur, credendum est his tantùm prohiberi statutorum vsum, quibus eorum factio prohibetur. Præterea finis huius canonis est, ne potestas laïca prætextu alicuius cõsuetudinis, priuilegij, vel aliàs iurisdictionem Ecclesiasticam, & Ecclesiarum iura præiudicet. Tùm condendo statuta illis contraria: Tum illis vtendo. Ergo vsus ad potestatem laïcam referendus est, vt sic dispositio canonis cum illius fine congruat.

Quæ autem sint statuta libertati Ecclesiasticæ, & Ecclesiarum iuribus præiudicantia pendet ex his quæ latè diximus *tract.11. & 12.* vbi de immunit. Ecclesiar. personarum, bonorúmque Ecclesiasticorum latè disseruimus, ideóque lectorem illuc remittimus. 8

PVNCTVM XVII.

Decimasexta excommunicatio, aduersus impedientes, ne Prælati Ecclesiastici suâ iurisdictione vtantur, declaratur.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis quis dicatur?*
3 *Quæ sint actiones hac excommunicatione prohibitæ?*
4 *Impedire, ne Ordinarij sua iurisdictione vtantur huic excommunicationi subiicitur, dummodò authoritate publicâ impedimentum præstetur.*
5 *Item debet esse impedimentum vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ.*
6 *Item debet esse iurisdictio competens Ordinario secundùm sacros canones.*
7 *Excommunicantur recurrentes ad sæculare tribunal pro reuocatione sententiarum Iudicis ordinarij Ecclesiastici.*
8 *Aliquibus placet recursum ad sæculare tribunal occasione impediendi decreta ordinaria puniri hac excommunicatione. Sed verius est oppositum.*
9 *Pluribus placet locum esse huic excommunicationi ex eo præcisè quòd recurras, tametsi non impetres auxilium.*
10 *Opposita sententia verior est, etsi prædicta sit probabilis.*
11 *Hac excommunicatione non punitur recursus pro impediendâ confirmatione alicuius sententiæ, quam Ecclesiasticus Iudex à sæculari tribunali expostulat.*
12 *Non oportet mandata à curia sæculari obtenta esse pœnalia, etsi plures contrarium censeant.*
13 *Item excommunicantur Iudices prædictas inhibitiones decernentes, & exequentes.*
14 *Item præstantes consilium, patrocinium, & fauorem.*

DEcimosextò excommunicat Pontifex eos, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliósque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines impediunt quominus suâ iurisdictione Ecclesiasticâ contra quoscumque vtantur, secundùm quod canones sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta Concilium generalium, & præsertim Concil. Trident. statuunt, ac etiam eos qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcunque sententias & decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad cancellarias & alias curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinario, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. 1

Hæc excommunicatio in protectionem iurisdictionis ordinariæ lata est, ideoque aduersus eam delinquens vltra iniustitiam sacrilegium committit. Vti tradunt Caietan. *verbo Excommunicatio. cap.29.* Sayrus *lib.3.cap.20.numero 1.* Bonac. *disput.1.de censur.quæst.17.pun.1.num.1.* & omnes. Et licèt aliquibus videatur materiam huius excommunicationis iure Canonico interdictam esse sub excommunicatione non reseruata in *cap.quoniam de immunit. Eccles.* & *in cap. quicunque de sententia excommunicat.in 6.* Verius est prædictis iuribus non contineri, sed aliam longè diuersam. Nam Textus *in cap.quoniam*, excommunicat eos qui impediunt, ne quis litteras Apostolicas impetret, néue litiget coram Iudice ordinario, vel delegato. Et quamuis impediens litigantem videatur indirectè impedire iudicem, ne sua iurisdictione vtatur; id solùm est remotè, & mediatè, & per materiæ subtractionem, quod non videtur sufficiens, vt propriè iudicem impedire censeatur. In *cap. quicunque* sermo est de vexantibus iudices Ecclesiasticos siue in personis, siue in bonis ob censuras latas. Quæ vexatio cùm iurisdictionis vsum supponat, propriè iurisdictionem non impedit. 2

Duplicem actionem præcipuam hæc excommunicatio respicit. Prima est impedire, ne Ordinarij sua iurisdictione vtantur. Secunda recurrere ad sæculare tribunal pro illius iurisdictionis vsus reuocatione. Circa primam. Præstare potes impedimentum directè, si vi, vel metu incusso, vel mandato, cui non audet Ecclesiasticus resistere impedias; 3

ne ſua iuriſdictione vtatur. Indirectè tamen impedis carcerando, vel moleſtãdo eorum iudicum Eccleſiaſticorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines. Sicuti notatur in *dicto canone.*

4 Sed an authoritate publica hoc impedimentum apponere debeas? non conueniunt Doctores. Nam Hugolin. *in præſenti.* §. 1. *num.* 1. *verſ. quæ excommunicatio.* Alterius *lib.* 5. *diſp.* 17. *capit.* 1. *verſ. ſed dubitari poteſt:* cenſent non eſſe opus authoritate publica impedimentum apponi, ſed quocumque modo ponatur hac cenſura comprehendi. Moueri poſſunt ex illo aduerbio *quomodolibet*, quod quemcunque modum impediendi comprehendit. Nihilominus verius eſt ſolùm impedimentum authoritate publica poſitum hac puniri cenſura. Sicuti docuit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 69. & 70 Graffis 1. *p. lib.* 4. *cap.* 18. *numero.* 139. Suar. *de cenſur. diſputat.* 21. *ſect.* 2. *n.* 75. Filliucius *tract.* 16. *c.* 10. *q.* 10. *n.* 277. eſto *q.* 6. *ad finem* contrarium docuiſſe videatur. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 17. *cap.* 1. *initio.* Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 17. *pun.* 1. *num.* 7. Etenim hæc cenſura præcedenti connexa eſt, vt conſtat ex eius initio, ibi: *Necnon qui Archiepiſcopos &c.* At præcedens cenſura ſolùm fertur aduerſus eos, qui prætextu iuriſdictionis laicæ Eccleſiaſticas perſonas ad ſuum tribunal trahunt, vt dictum eſt. Ergo etiam hæc cenſura fertur tantùm aduerſus eos qui prætextu eiuſdem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ordinariorum impediunt. Neque obſtat aduerbium illud *quomodolibet*, quia appoſitum eſt ad declarandum quocunque modo à poteſtate laica iuriſdictio Eccleſiaſtica iniquè impediatur ſub hac cenſura comprehendi.

5 Deinde impedire debes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ; vt in textu habetur, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur. Non enim ob impedimentum Epiſcopo appoſitum, ne ſua temporali, & ſæculari iuriſdictione vtatur hac excommunicatione ligaris. Item impedire debes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ordinariæ non delegatæ, nam Textus expreſsè dicit *impedientes ordinarios, ne ſua iuriſdictione vtantur.* Iuriſdictio autem propria Ordinariorum ordinaria eſt non delegata. Sub qua iuriſdictione ordinaria comprehenditur poteſtas à Conc. Tridentino Ordinariis conceſſa tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, nempe corrigendi Religioſos exemptos extra monaſterium delinquentes. Vt habetur *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *de reformat.* & abſoluendi ſubditos in caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* & aliæ poteſtates ſimiles, quia hæ poteſtates induunt naturam poteſtatis ordinariæ. vtpotè perſonis ratione dignitatis, & in perpetuum conceſſæ. Sicuti probat Bart. *in leg. ambitioſa num.* 3 4. *ff. de decretis ab ordine faciendis.* Bald. *in cap. fin. num. vnico de officio Ordinarij.* Couarruu. 3. *var. cap.* 20. *num.* 6. & 9 Et pluribus exornat Sanch. *lib.* 2. *de matr. diſp.* 40. *num.* 14. & *ſeqq.* Et tradit in præſenti Sayrus *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 4. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 75. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 2. *quæſt.* 6. Alterius *diſputat.* 17. *cap.* 1. *col.* 6. Duardus *canon.* 16. *quæſt.* 2. *numero* 1. Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 17. *part.* 1. *num.* 12.

6 Non ſolùm ad hanc cenſuram incurrendam impediri debet iuriſdictio quæ Eccleſiaſtica ſit, & ordinaria, ſed debet eſſe ſecundùm quod canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum, maximè Tridentini ſtatuunt. Quapropter ſi iuriſdictio adſit, quæ ſolùm ex conſuetudine, vel ex ſynodali conſtitutione Ordinariis competat, quæ tamen Conciliorum decretis ſaltem in genere approbata non ſit (quæ vix poteſt contingere) hac cenſura non protegitur. Quippe nomine canonis, ſacræ conſtitutionis leges à Pontifice latæ intelliguntur maximè in materia pœnali. argum. Textus *in c.* 2. *de conſtitut.* & tradit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 17. *pun.* 1. *num.* 18. & *ſeqq.*

7 In ſecunda parte huius canonis excommunicantur qui poſt Ordinariorum, ſeu ab eis delegatorum ſententia, & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes ad cancellarius, aliáſque curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. Secundò excommunicantur qui hæc decernunt, & exequuntur. Tertiò qui dant conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem.

8 Aliquibus ſcilicet Reginald. *lib.* 9. *praxi cap.* 24. *num.* 369. Filliucio *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 11. *num.* 283. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 17. *punct.* 1. *numero* 23. placet recurſum ad ſæcularia tribunalia timore alicuius decreti à Iudice Eccleſiaſtico ferendi hac cenſura puniri; quia eſto illis verbis *qui poſt ſententiam &c.* indicet Textus ſolùm recurſum poſt ſententiam, & decretum latum à Iudice Eccleſiaſtico hac affici excommunicatione. At illud aduerbium *alias* quod idem eſt ac *aliter, & alio modo. leg.* 1. §. *iure. ff. de conditionib. & demonſtrationib.* & *leg. denique*, §. *interdum. ff. de priuilegiis legatis.* indicat non ſolùm poſt ſententiam, & decretum, ſed etiam ante comprehendi. Sed longè verius eſt oppoſitum, vti tradit Hugolin. *in præſenti, verſ. ac etiam numero* 1. Duardus *in can.* 16. *quæſt.* 1. *verſ. Nam in primis.* Alterius *diſp.* 17. *cap.* 2. *verſ. quare.* Si enim Pontifex vellet recurſum ad curiam ſæcularem ante & poſt ſententiam, ſeu decretum Iudicis Eccleſiaſtici punire, omitteret exprimere *poſt ſententiam*, apertiùs namque ſuam intentionem explicaret appoſitis illis verbis. *Et qui fori eccleſiaſtici iudicium eludentes ad curias ſæculares recurrunt*, omiſſis antecedentibus verbis *poſt ſententiam, ſeu decretum, aut aliàs.* Neque obeſt aduerbium illud *alias*, quia non refertur ad præcedens aduerbium *poſt*, ſed ad ſententiam, & decretum, ita vt præſtet hunc ſenſum, qui poſt litis deciſiuam, hæc enim propriè ſententia nuncupatur, vel poſt ſententiam interlocutoriam, quæ decretum dicitur, vel poſt quamlibet aliam prouiſionem, ordinationem, citationem, monitionem à Iudice Eccleſiaſtico factam, vt illius iudicium eludat, & vanum reddat ad ſæculares curias confugit, excommunicatus exiſtat. Præterea Pontifex requirit, vt iudicium fori Eccleſiaſtici eludens ad curias ſæculares recurrat. At dum iudicium inceptum non eſt, neque Iudex Eccleſiaſticus aliquem iudicialem actum exercuit, nequit eſſe eius iudicij eluſio, ergo recurſus ante vllam ſententiam, decretum, ſeu prouiſionem, ordinationémve Iudicis Eccleſiaſtici hoc canone non punitur. Quapropter præſens canon ſolùm afficit excommunicatione eos qui poſt Ordinariorum, ſeu ab eis delegatorum ſententias, & decreta, aut aliàs, id eſt aut aliam quamlibet prouiſionem, ſeu ordinationem ad curias ſæculares recurrerint.

Sed an opus ſit, vt non ſolùm recurrant, ſed etiam impetrent inhibitiones, ſeu mandata, quæque executioni mandentur? grauior eſt dubitatio. Partem negatiuam tuetur Reginald. *lib.* 9. *praxi. capite* 24. *numero* 269. Alterius *in præſenti diſp.* 17. *cap.* 2. *verſ. verum hic oritur.* Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 17. *p.* 1. *num.* 28. Ducuntur, quia libertas Eccleſiaſtica ſufficienter læditur ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, tametſi nulla inhibitio obtineatur, & à fortiori præiudicatur inhibitionis conſecutione & expeditione, eſto executioni non mandetur. Ergo quælibet ex his actionibus puniri hac excommunicatione debet. Neque obeſt omnibus illis actionibus copulam & additam eſſe, quia ſæpe hæc dictio & inter diuerſa conſtituitur, & ſenſum diſiunctiuum facit. Sicuti colligitur ex *leg. generaliter. Cod. de inſtitutionib. & ſubſtitut.* & *capite* 2. *de Reſcriptis*, vbi Felin. *à numero* 21. *vſque ad* 28. Et docuit Iaſon. *in leg. Gallus. numero* 23 & 24. *ff. de liberis, & poſthumis.* Et in præſenti videtur neceſſariò, dicendum, cùm plures actiones interdicantur appoſita dictione &, quarum ſingulæ ſufficiunt, ad cenſuram. 9

Cæterùm etſi hæc ſententia probabiliſſima ſit, veriorem reputo affirmantem, ad incurrendam prædictam cenſuram neceſſarium eſſe omnes illas tres actiones adeſſe, ſcilicet recurrere ad ſæculare tribunal, obtinere prohibitionem, ſeu mandatum contra Eccleſiaſticos Iudices, & illud exequi. Sicuti docuit Nauarr. *conſ.* 20. *de ſententia excommunicat.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 12. *num.* 284. Viuald. *in præſenti.* Hugolin. *verſ. ac etiam eos, num.* 2. Duard. *quæſt.* 9. *num.* 3. & *ſeqq.* Ducor, quia finis huius canonis eſt protegere iudices Eccleſiaſticos, ne in vſu ſuæ iuriſdictionis, à poteſtate laica deturbentur. At ex ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, & ab eodem inhibitione, & mandato contra præfatos expedito non deturbatur eorum iuriſdictio, niſi prædicta inhibitio, & mandatum executioni mandetur. Ergo ad incurrendam hanc cenſuram recurſus, inhibitio, & illius executio neceſſaria eſt. Præterea eſto illa dictio & aliquando apponatur inter diuerſa, & diſiunctiuum ſenſum præſtet, plerunque tamen copulatiuum ſenſum facit, & omnia copulata requirit, vt diſpoſitio ſubſiſtat. *Leg. ſi is qui ducenta*, 14. *ff. de Rebus dubiis. leg. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verbor. obligation.* Gloſſa *in Rub ff. de iuris, & facti ignorantia.* Bart. & Bald. *ibidem.* Et pluribus comprobat Euerard. *in loco à natura copulæ.* Et Franciſcus Pauinus *in tract. de officio, & poteſt. capituli Sede vacante, praludio* 3. *per totum.* At in præſenti nulla eſt ratio cogens ab hac communi intelligentia recedere, quin potiùs ex ipſo textu non leuiter confirmatur; ſiquidem ea dictio & in eadem clauſula appoſita ſemper copulatiuum ſenſum præſtat, vt conſideranti innoteſcere poteſt. Præterquam quòd in legibus pœnalibus ſemper mitior interpretatio facienda eſt. Neque obeſt ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, ſoláque inhibitionis conſecutione libertatem Eccleſiaſticam lædi, quia non læditur ea libertas Eccleſiaſtica, quæ præſenti canone protegitur, quippe non impeditur vſus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. 10

Illud eſt certum non puniri hac excommunicatione recurſum ad curiam ſæcularem pro impedienda confirmatione alicuius ſententiæ vel decreti; quam ibidem Eccleſiaſticus Iudex poſtulat, quia hoc recurſu non impeditur iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſed ſolùm legalis illius confirmatio. At præſens canon non punit impedimentum præſtitum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ legali confirmationi, ſeu illius vſui. Vti benè notauit Sayrus, *lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 5. Filliucius *tract.* 16. 11

cap. 10.

cap. 10. *q.* 12. *n.* 285. Duard. *in hunc Canon.* 16. *q.* 6. *n.* 4. Bonac. *disp.* 1. *q.* 17. *punct.* 1. *n.* 30.

12 Sed an mandata à curia sæculari obtenta debeant esse pœnalia, vt hac censura illa obtinens innodetur? Difficultate non caret. Nam Hugolin. *in præsenti, vers. ac etiam, num.* 3. & Filliucius *tract.* 16. *c.* 10. *num.* 285. sentiunt debere esse pœnalia, & moueri possunt, quia dictio *etiam* apposita mandatis, nequit esse ampliatiua, sed restrictiua, cùm sub nomine mandatorum Ecclesiasticæ iurisdictioni præiudicantium absolutè prolato mandata pœnalia primò, & per se veniant. Ergo illa dictio *etiam pœnalia* mandatis apposita non ampliat mandatum, sed restringit, præstatque hunc sensum. Excommunicamus eos qui aduersus Iudices Ecclesiasticos procurant decerni, & exequi inhibitiones, & mandata, quæ pœnalia sint, sicuti plerumque sunt inhibitiones. Sed rectiùs docuerunt contrarium Reginald. *lib.* 9. *praxi. c.* 24. *n.* 369. Alterius *disp.* 17. *cap.* 2. *vers. & ab illis.* Duardus *in hunc canon.* 16. *q.* 7. *num.* 9. Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 17. *pun.* 1. *num.* 32. Mouentur; quia dictio *etiam* regulariter non apponitur restrictiuè, sed ampliatiuè: vt pluribus comprobat Auguſt. Barbosa *in suo dictionario, dict* 95. *num.* 1. Sed hæc ratio facilè dilui potest ex probatione contrariæ sententiæ. Quapropter ea moueor ratione, quia si solùm inhibitiones, & decreta pœnam imponentia sub hoc canone comprehenderentur non satis consultum esset iurisdictioni Ecclesiasticæ, eiúsve liber vsus non satis defenderetur, siquidem sæpè inhibitione, & mandato simplici à curia sæculari expedito vsus Ecclesiasticæ iurisdictionis impeditur. Quapropter existimo dictionem illam *etiam* non tam esse appositam ad ampliationem mandati, quàm ad declarationem, illius, quod grauiùs, & efficaciùs iurisdictionis Ecclesiasticæ vsum impedit.

13 Deinde excommunicantur Iudices qui ex potestate laïca prædictas inhibitiones, & mandata aduersus præfatos Ordinarios decernunt, & exequuntur. Non enim satis esse videtur ea quæ *num. præcedenti* dicta sunt, si Iudices decernant, nisi simul exequi faciant. Sed an non solùm ipsi Iudices qui authoritatiuè mandata exequuntur mediis ministris, sed etiam ipsi ministri de facto exequentes hac excommunicatione innodentur; Alicui videri posset non innodari, quia ipsi non decernunt mandata, sed mandata exequuntur, & non authoritate propria, sed aliena, at Textus eos executores punit qui simul mandata, & inhibitiones decernunt, eáque propria authoritate siue ordinaria, siue delegata exequuntur. Sed dicendum est, esto huiusmodi ministri liberi sint ab hac excommunicatione ex vi huius clausulæ: in illam incidunt quatenus auxilium, & fauorem præstant iudicibus ad sua iniqua mandata exequenda.

14 Tandem excommunicantur præstantes auxilium, patrocinium, & fauorem in eisdem, hoc est in eisdem actionibus, quæ prædicto canone sub excommunicatione prohibentur. Quare si impedienti vsum iurisdictionis Ecclesiasticæ ordinariæ vel recurrenti ad curias sæculares ad eius iudicium eludendum, vel decernenti, exequentique inhibitiones, & mandata contra dictos iudices Ecclesiasticos consilium, patrocinium, & fauorem præstes in hanc incidis excommunicationem: dummodò ex vi consilij, patrocinij, & fauoris impedimentum iurisdictionis Ecclesiasticę. vel recursus ad curias sæculates, vel iniqui decreti expeditio, & executio subsequatur. Sicuti tradit ex communi sententia Reginald. *lib* 9. *cap.* 24. *numero* 369. Hugolin. *in præsenti, vers. seu dant.* Alterius *disputat.* 17. *cap.* 2. *circa finem. vers. Nihilominus.* Bonac. *de censur. in part. disputat.* 1. *quæst.* 17. *part.* 1. *in fine.*

Dixi *præstantes consilium, patrocinium, & fauorem*; non quia omnia hæc sint necessaria ad incurrendam censuram. Satis enim est, si consilium vel patrocinium præstetur, seu quicunque alius fauor, quia hæ actiones in suo genere completæ sunt, neque vna est via ad aliam, sicuti sunt plures actiones hoc canone prohibitæ. Etenim recursus est propter impetrandam inhibitionem, & inhibitio propter executionem, quam vt finem vltimum petit.

Et quamuis sub fauore patrocinium comprehendatur, inde inferri non potest superfluè appositum esse, quia non est appositum post prohibitum fauorem, sed ante illius prohibitionem, & tunc fauor non comprehendit patrocinium, sed quodlibet aliud auxilium à patrocinio distinctum, ita vt sensus sit, excommunicantur qui præstant consilium, vel patrocinium, vel quemlibet alium fauorem in prædictis. Præterquam quòd iustissimum erat, vt patrocinium exprimeretur, & verbis expressis denotaretur, quia in actionibus hoc canone prohibitis nullus alius fauor reperitur frequentior, nec qui magis iniquitatem earum actionum promoueat.

PVNCTVM XVIII.

Expenditur decimaseptima excommunicatio aduersus vsurpatores, & sequestratores sine legitima Superiorum licentia, reddituum, fructuum, & prouentuum ad Pontificem, Sedémque Apostolicam, vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium.

1 *Refertur Textus.*
2 *Materia huius excommunicationis continet iniustitiam, & sacrilegium.*
3 *Quæ personæ huic excommunicationi subiiciantur?*
4 *Ob quas actiones hæc excommunicatio incurratur?*
5 *Quis dicatur illegitimè bona Ecclesiastica sequestrare?*
9 *Referuntur casus, in quibus de iure sequestrum permissum est.*
7 *Non est opus sequestrationem fieri sub ea ratione, quòd bona Ecclesiastica sint, tametsi oppositum plures censeant?*
8 *Quid si bona ab alio vsurpata, vel sequestrata retineres.*
9 *Nomine bonorum quæ sequestrari debent intelliguntur iurisdictiones tam Ecclesiastica, quàm temporales.*
10 *Item fructus, redditus, & prouentus.*
11 *Fructus vsurpatus debet competere personæ vsurpatæ ratione Ecclesiæ, vel beneficij Ecclesiastici.*
12 *Aliquibus placet bona pertinentia ad Pontificem, quatenus dominus temporalis est, hac excommunicatione protegi.*
13 *Verius oppositum videtur.*
14 *Satisfit contrarijs argumentis.*
15 *Quid nomine Ecclesiastica personæ in hoc Canone intelligatur?*
16 *Comprehenditur vsurpatio bonorum beneficij vacantis.*
17 *Negant aliqui comprehendi vsurpationem ipsius Ecclesiæ, monasterij, vel beneficij.*
18 *Oppositum alij affirmant.*
19 *Prior sententia spectato iuris rigore videtur probabilior, sed secunda tenenda est.*
20 *Non comprehenditur pecunia ex fructibus beneficij venditis acquisita.*
21 *Neque item comprehenditur vsurpatio fructuum beneficij conductori facta.*

SVb eodem tenore, quo duo præcedentes canones lati sunt, inquit Pontifex se communicare, qui iurisdictiones, seu fructus, redditus & prouentus ad Nos & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quauis occasione vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant. 1

Nemini est dubium vsurpatorem horum bonorum, & sequestratorem iniquum iniustitiam committere, vtpotè qui actionem præstat iuri alieno præiudicantem, & præterea sacrilegum esse; offendit enim Ecclesiasticam libertatem, & authoritatem, in cuius protectionem hæ vsurpationes, & sequestrationes sub excommunicatione interdicuntur. Sicuti tradit Caiet. *verbo Excommunicatio cap.* 27. Sayrus *lib.* 3. *thesauri casuum conscientiæ. cap.* 21. *n.* 2. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *quæst.* 8. *num.* 100. Alterius *in præsenti disp.* 18. *cap.* 1. *vers. hinc sequitur.* Bonac. *disp.* 1. *de censur. in partic. quæst.* 18. *pun.* 1. *num.* 1. & alij communiter. 2

Personæ verò in quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes cuiuscunque sexus, & conditionis existant, qui prædicta bona vsurpauerint, vel sine legitima licentia sequestrauerint prætextu potestatis laïcæ. Nam cùm hic canon latus in defensionem bonorum Ecclesiasticorum præcedentibus annectatur, & sub eodem tenore, vt constat ex eius initio, *Necnon qui*, &c. & præcedentes de defensione iurisdictionis Ecclesiasticæ aduersus laïcas potestates loquantur, censendus est hic canon similiter latus in defensionem Ecclesiasticorum bonorum contra potestatem laïcam. Quare etsi verba canonis generalia sint, ex subiecta materia & ex antecedentibus restringuntur. Si enim Pontifex in huiusmodi canone vellet suam dispositionem non solùm aduersus potestatem laïcam, sed etiam Ecclesiasticam extendere, nullatenus hunc canonem præcedenti annecteret, sed diuersum, & omnino ab eo distinctum statueret, verbisque apertioribus suam intentionem exprimeret. Quod cùm factum non sit, credendum est velle solam potestatem laïcam coërcere, & ab illius audacia, & temeritate bona Ecclesiastica protegere. Vt tradit Hugolin. *in præsenti, cap.* 27. 3

§. 1. *verſ. vel etiam.* Anton. de Souſa, *cap.* 18. *diſp.* 90. *verſ. reſpondendum.* Duard. *lib.* 2. *can.* 17. *quæſt.* 13. *verſ. ampliatur.* Alterius *lib.* 5. *diſp.* 18. *cap.* 2. *verſ. reſpondeo*, & alij; tametſi contra ſentiat Reginald. *lib.* 9. *cap.* 25 *num.* 372. Bonac. alios referens *diſputat.* 1. *de cenſur. bullæ, quæſt.* 18. *punct.* 3. *numero* 2.

4 Vt igitur hæ perſonæ in cenſuram huius canonis incidant debent bona ibidem contenta vſurpare, vel ſine legitima facultate ſequeſtrare. Is autem propriè dicitur bona aliena vſurpare, qui ea tanquam propria, & vt ſibi debita aſſumit, tametſi ſciat ad alium pertinere, vt tradit Gloſſa *in cap. multi* 2. *q.* 1. & in præſenti docet Caiet. *verbo Excommunicatio cap.* 27. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 69. Suar. *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 96. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 28. *verbo tertia.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 225. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 18. *pun.* 1. *num.* 3. & alij communiter. Quocirca ſi ea bona non tanquam propria, ſeu tibi debita acciperes, ſed vt aliena, vti faciunt fures, & latrones in hanc excommunicationem non incideres, quia eſto aliena inuito domino accipias, non vſurpas, vt benè aduertunt prædicti Doctores.

5 Is verò ea bona ſequeſtrare illegitimè dicitur, qui ea abſque legitima facultate apud ſe, vel alium deponit, impediens illorum liberum vſum iis quibus de iure competebat. Vt docet Suar. *ſect.* 2. *num.* 98. Bonac. *pun.* 1. *in fine, num.* 8. Hanc facultatem concedere poſſunt omnes illi, quibus de iure ſequeſtrum facere permittitur. Vti eſt ſummus Pontifex, Epiſcopus, eius Vicarius, Legatus Sedis Apoſtolicæ, & Nuncius. Debet tamen cauſa rationabilis adeſſe. Non enim prohibito ſequeſtrum fieri poteſt, cùm res odioſa ſit, & regulariter interdicta. *leg. vnica. Cod. de prohibita ſequeſtrat.* & *arg. cap.* 1. *vt lite pendente, cap.* 1. *de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum.* Et comprobat Franciſcus Curtius *in tract. de ſequeſtris num.* 6.

6 Attamen plures caſus referunt Doctores, in quibus de iure ſequeſtrum permiſſum eſt, vt videre eſt *in Gloſſa leg.* 1. *Cod. de prohibita ſequeſtrat. pecunia.* & *in Gloſſa fin. in c.* 2. *de ſequeſtrat. poſſeſſionis.* Et in Abbate *ibidem à num.* 7. Gregorio Lopez, *leg.* 1. *tit.* 9. *part.* 3. per Textum *ibi.* Lancelloto *de attentatis* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 12. & 3. *p. cap.* 29 *num.* 148. Frequentiores ſunt, cùm beneficium vacat, quia tunc ſequeſtrantur fructus cum appoſitione œconomi, iuxta Textum *in cap. cum vos, de officio Ordinar. leg. regia* 11. *tit.* 15. *part.* 1. Secundò quando poſſeſſio beneficij eſt attentata, vtpotè capta lite pendente ſtatim ante ſententiam conceditur ſequeſtrum, vt plúribus relatis docet Gonzalez *in reg.* 8. *cancellar.* §. 7. *proœm. num.* 37. Tertiò cùm adeſt probabilis timor fructus dilapidandos eſſe, vel non eſſe commodè recuperandos, iuxta Textum *in cap.* 2. *& fin. de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum.* Quartò cùm adeſt lis inter prouiſum à Sede Apoſtolica, & Ordinatio iuxta conſtitut. Pii V. incipientem *Cordi nobis eſt*, datam 3. Kalend. Aprilis, anno 1568. Quintò ad coërcendum alicuius contumaciam, *cap.* 2. *de Dolo, & contumacia.* Tandem quoties iudici viſum fuerit adeſſe iuſtam cauſam apponendi ſequeſtrum. Vt notat Bart. *in leg. imperatores.* §. *fin. num.* 3. *ff. de appellationib.* Lancellot. *de attentatis* 3. *p. cap* 29. *num.* 149. Gonzalez aliis relatis *reg.* 8. *cancellariæ.* §. 7. *proœm. numero* 27. Hi igitur caſus Eccleſiaſticis conceduntur. Qui ergo extra illos abſque Eccleſiaſticorum legitima facultate ſequeſtrum prætextu authoritatis laicæ apponeret in hanc cenſuram incurreret. Neque immunis ab illa erit, ex eo quòd ſequeſtrationem, vel vſurpationem fecerit ex præſumpta licentia, ſeu ratihabitione, quia Pontifex expreſſam licentiam requirit. Præſumptio autem licentiæ, ſeu illius ratihabitio non eſt licentia expreſſa, ſed ad ſummum tacita, & virtualis. Quod à fortiori procedit, cùm ratihabitio, & præſumptio eſt de futuro, quia hæc neque virtualiter eſt licentia, ſed erit, ac proinde honeſtare non poteſt actum, cui licentia expreſſa requiritur. Vt benè tradit Alterius *lib.* 5. *diſput.* 18. *cap.* 2. *q.* 2. Duard. *in præſenti can.* 17. *quæſt.* 13 *num.* 7. Bonac. *diſputat.* 1. *de cenſur. q.* 18. *p.* 3. *numero* 15.

7 Sed an vſurpans, vel ſequeſtrans dicta bona debeat vſurpare, vel ſequeſtrare ex eo quòd ſunt bona Eccleſiaſtica? Doctores diſſentiunt. Nam Caiet. *verbo Excommunicatio, cap.* 27. *verſ. ſecunda.* Nauarr. *cap.* 27. *ſum. num.* 70. Sebaſtianus de Medicis *in ſum. peccat. capit. tit.* 9. *q.* 78. *num.* 18. & 83. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 18. *cap.* 1. *dub.* 2. exiſtimant opus eſſe ea intentione vſurpationem, & ſequeſtrationem fieri, quia hæc vſurpatio, & ſequeſtratio punitur vt Eccleſiæ libertati præiudicans, quæ non ſatis videtur præiudicari, ſi eius bona ea intentione non vſurpentur, & ſequeſtrentur. Sed oppoſitum tenendum eſt; ſatis eſſe ad hanc cenſuram, ſi vſurpans, & ſequeſtrans ea bona ſciat ad Eccleſiam, Eccleſiaſticáſve perſonas pertinere, quacunque intentione ducatur; quia Textus ſolùm requirit vſurpationem, vel ſequeſtrationem bonorum ad Pontificem, ciúſque Sedem, & Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij Eccleſiaſtici pertinentium, quod ſufficienter verificatur, eſto deſit intentio formalis vſurpandi, vel ſequeſtrandi ea bona quatenus ſunt Eccleſiæ. Etenim ſi hæc intentio neceſſaria eſſet, vt hæc cenſura locum haberet, ferè nullius eſſet vtilitatis, cùm rarò, vel nunquam vſurpantes, vel ſequeſtrantes eam intentionem habeant, & in ſequeſtratione id eſt manifeſtum, cùm expreſsè Textus damnet ſequeſtrationem illegitimè factam quauis occaſione, vel cauſa. Atque ita tradit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 7. Saytus *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 4. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 223. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 18. *part.* 1. *num.* 7.

Ex eo autem quòd ab alio vſurpata, vel ſequeſtrata bona retineres, alicui videri poſſet te non ligari huius canonis cenſura; ſiquidem non fertur aduerſus eos qui vſurpantibus, vel ſequeſtrantibus auxilium, vel fauorem præſtant. Sed diſtinguendum eſt, ſi prætextu poteſtatis ſæcularis ea bona retineas pro certo haberi debet te excommunicationi ſubiici; quia illa retentio eſt noua vſurpatio, vel ſequeſtratio, ſeu præcedentis vſurpationis, & ſequeſtrationis authentica continuatio. Secus eſſet, ſi ex obedientia, & mandato vſurpantis, vel ſequeſtrantis retineres; quia tunc non ex prætextu poteſtatis laicæ cum nullam habeas, retines, ſed prætextu mandati, cui non audes contradicere. 8

Bona verò quæ vſurpare, vel ſequeſtrare debes, vt in hanc excommunicationem incidas, ſunt primò iuriſdictiones tum Eccleſiaſticæ, tum temporales, quia vtraque iuriſdictio nomine iuriſdictionis continetur, & vtraque ex beneficio Eccleſiaſtico tanquam illius fructus naſci poteſt. Sicuti docet Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 95. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 225. Hugolin. *in præſenti cap.* 17. *numer.* 1. Duard. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 3. *num.* 13. Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. bullæ, quæſt.* 18. *punct.* 2. *num.* 3. Neque obeſt quod *Canone* 14, 15. & 16. actum ſit de iuriſdictione ſpirituali, quia in illis Canonibus non vſurpatio, ſed impedimenti appoſitio libero iuriſdictionis Eccleſiaſticæ vſui prohibetur. Præterquam quòd nullum eſt inconueniens, quòd obiectum vna lege prohibitum, alia partialiter prohibeatur. 9

Secundò fructus, redditus, & prouentus, ſub quorum appellatione quælibet emolumenta, & temporales vtilitates comprehenduntur. Fructus namque ſunt illi, qui tum à natura, tum intercedente hominis induſtriâ ex re fructifera prouenium. Redditus appellatur fructus fundi ſingulis annis rediens, vel quem ipſe fundus naturaliter reddit. Prouentus comprehendit omne emolumentum quocunque titulo prouenıat, ac proinde quemlibet fructum, & prouentum. Et licèt hæc nomina idem videantur ſignificare, non tamen cenſendum eſt ſuperſluè apponi, quia claritatis gratiâ. & ad tollendam omnem dubitationem apponuntur. Qui igitur quemlibet fructum, redditum, ſeu prouentum Pontifici, ciúſque Sedi, vel cuilibet alteri perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij Eccleſiaſtici pertinentem vſurparet, vel abſque expreſſa licentia Pontificis, ſeu aliorum qui eam concedere poſſunt ſequeſtraret, hac excommunicatione innodabitur. 10

Notandum eſt fructum vſurpatum, vel ſequeſtratum competere debere perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij Eccleſiaſtici. Quapropter ſi aliunde competat nempe ex labore, vel propria induſtria, tametſi occaſione beneficij, vt contingit in diſtributionibus quotidianis quæ intereſſentibus conceduntur non ob beneficium, eſto beneficium vt conditio ad illas percipiendas requiratur, ſed ob aſſiſtentiam, & præſentiam diuinis officiis ſub hac excommunicatione non continetur. Vt benè aduertit Bonac. *diſput.* 1. *de cenſur. q.* 18. *punct.* 2. *num.* 10. Nomine Eccleſiæ non quilibet locus pius venit intelligendus, ſed authoritate Epiſcopi deputatus ad ſacra peragenda. Vti latius diximus *tract.* 11. *religionis, punct.* 6. Nomine Monaſterij intelligitur Conuentus quorumcunque Religioſorum, ſiue virorum, ſiue fœminarum, ideóque vſurpantes, vel ſequeſtrantes bona ad prædictos Religioſos pertinentia in hanc excommunicationem incidunt, quia omnia Religioſorum bona proueniunt Religioſis, quæ ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ ratione Monaſterij. Nam eſto à principio illis proueniant titulo donationis, ea tamen facta, cùm non ipſis, ſed Monaſterio acquirantur, ratione Monaſterij Religioſis proueniunt. Tandem nomine beneficij Eccleſiaſtici ius de ſe perpetuum percipiendi fructus ob ſpirituale officium intelligitur. Vt latiùs explicaui *tract.* 13. *religionis, diſputat.* 1. *p.* 1. & *ſeqq.* 11

Rurſus ea bona ratione Eccleſiæ, Monaſterii, vel Beneficij prouenientia pertinere debent Pontifici, ſedique Apoſtolicæ, aut cuique perſonæ Eccleſiaſticæ. Sed an ſatis ſit quòd Pontifici vt domino temporali pertineant, vt huic cenſuræ locus ſit? Difficultate non caret. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 18. *punct.* 2. *num.* 33. affirmatiuam partem defendit. Ducitur; quia Pontifex prohibens vſurpationem bonorum ad ſe pertinentium vtitur illa particula *Nos*, abſque vlla diſtinctione: at ſic prolata comprehendit non ſolùm iuriſdictionem ſpiritualem, ſed temporalem. Ergo, &c. Neque obeſt 12

quòd

quòd in hoc Canone intenderit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum immunitati consulere, nam simul cum illo fine præcipuo intendere potuit suorum omnium bonorum immunitati prouidere. Neque item obest quòd vsus fuerit illa dictione *&*, quæ extrema coniungit dicens: *ad Nos & Sedem Apostolicam*, quasi bona vsurpanda Pontifici, & eius Sedi Apostolicæ pertinere debeant. Non inquam obest: nam esto illa dictio *&* pleruncque copulatiua sit, sæpè tamen disiungit & pro *vel* accipitur. Vti contingit in præsenti Canone, cùm dicitur ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes. Non enim requiritur, vt bona vsurpata pertineant personis Ecclesiasticis ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & Beneficiorum simul, sed quicunque ex his titulis ad ipsos pertineant, siue pertineant ratione Ecclesiarum, siue Monasteriorum, siue Beneficiorum sufficiens est ad hanc censuram incurrendam.

13 Nihilominus verius censeo non esse locum huic censuræ, si prædicta bona pertineant ad summum Pontificem vt dominum temporalem, sed necessariò debent ad illum vt Christi Vicarium pertinere. Moueor, quia non quælibet vsurpatio, & sequestratio iurisdictionis, fructus, redditus, & prouentus Pontifici pertinentis hac excommunicatione punitur, sed pertinentis Pontifici ratione Ecclesiæ, Monasterij, seu beneficij Ecclesiastici, vt inquit Textus. Hæc enim verba, vt potè in fine clausulæ apposita ad omnia præcedentia referri debent. At iurisdictiones, fructus, redditus, & prouentus Pontifici vt domino temporali competentes, non illi competunt titulo Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij, vt de se constat: ergo, &c. Præterea Pontifex huiusmodi excommunicationem fert in protectionem Ecclesiasticæ immunitatis quoad sua bona aduersus laicam potestatem, vt probatum est. Si autem seipsum comprehenderet vt temporalem dominum, non solùm esset defensio potestatis Ecclesiasticæ, sed laicæ aduersus laycam potestatem. Item cum Pontifex seipsum nominat, illo pronomine *Nos* Pontificiam dignitatem, non temporale dominium denotat. *Cap. si gratiosa de Rescript.*

14 Argumenta verò in contrarium non vrgent. Ad primùm dico, esto videatur Pontifex generaliter prohibere vsurpationem, & sequestrationem suorum bonorum ad se pertinentium eam prohibitionem restrinxit, tum ex fine quem in hac lege intendit. Tum ex illis verbis, *ratione Ecclesiarum, Monasteriorum*, &c. tum ex ipso pronomine *Nos*, quod eius dignitatem Pontificiam significat. Etenim si vsurpatio bonorum Pontifici competentium ratione sui patrimonij priuati sub hac censura non comprehenditur, quia non sunt bona Ecclesiastica, neque Pontifici competunt quatenus Pontifex est, & Christi Vicarius, neque etiam vsurpatio bonorum ipsi competentium ratione dominij temporalis comprehendi debet, cùm hæc bona Ecclesiastica sint, neque Pontifici vt Christi Vicario competentia. Ad secundum fateor dictionem *&*, sæpè disiunctiuè sumi, sed id contingit, cum subiecta materia suadet, vt in exemplo *ibi* appositio. Secùs est in præsenti, vbi finis legis, & materia subiecta coguunt, vt copulatiuè accipiatur, sicuti regulariter accipi solet.

15 Si autem bona vsurpata, vel sequestrata Pontifici, eiúsque Sedi non competunt, competere debent alicui personæ Ecclesiasticæ, vt locus sit huic excommunicationi, vt ex Textu constat. Nomine personæ Ecclesiasticæ veniunt qui Canonis, & fori priuilegio gaudent, quos latè explicuimus *tract. 12. religionis, pun. 2. & seqq.*

16 Hinc dubium oritur, An vsurpatio, vel sequestratio illegitima bonorum beneficij vacantis sub hac censura comprehendatur? Videtur namque non comprehendi, quia ea bona nulli personæ Ecclesiasticæ competunt, sed competunt beneficij possessuro. Atque ita sentit Caietan. *in sum. verbo Excommunicatio. c. 17. vers. tertia.* Tolet. *lib. 1. sum. c. 29. numero 5.* sed rectiùs docuit contrarium Nauarr. *cap. 27. num. 71.* Sayrus *lib. 3. cap. 21. num. 4.* Suar. *disput. 21. sect. 2. num. 97.* Reginald. *lib. 9. cap. 25. num. 372.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. num. 217.* Hugolin. *in præsenti c. 17. §. 1. vers. quinto.* Alterius *disp. 18. cap. 2. vers. ex his quinque* Duardus *lib. 2. can. 17. q. 12.* Bonac. *disp. 1. q. 18 pun. 2. num. 31.* Mouentur; quia illa bona ex eo quòd beneficiato futuro adiudicata sunt personæ Ecclesiasticæ competunt, non quidem quoad actuale dominium, sed quoad futurum. Deinde dominium illorum bonorum vacante beneficio penes aliquem residet, at non est alius penès quem residere possit nisi Ecclesia, & Pontifex, ergo penès Ecclesiam, & Pontificem residet, transferendum tamen in futurum beneficiatum. Præterea si vsurpatio bonorum beneficij vacantis hac excommunicatione non protegeretur, non satis Pontifex immunitati bonorum Ecclesiasticorum prouidisset, cùm grauius periculum vrgeat ea bona vsurpandi mortuo beneficiato, quàm eo viuente.

17 Secundum dubium est de vsurpatione ipsius Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij, An sub hac Censura comprehendatur? Negat comprehendi Duard. *lib. 2. can. 17. quæst. 4. num. 18:* quia Pontifex solùm vsurpatorem, & sequestratorem iurisdictionum, fructuum, reddituum, & prouentuum ex Ecclesia, Monasterio, vel Beneficio prouenientium excommunicationi subiicit; at sub prædictis non videtur Ecclesia, Monasterium, & Beneficium contineri. Neque obest grauiùs delinquere, & grauiori pœna dignum esse vsurpatorem Ecclesiæ, Monasterij, & Beneficij, quàm vsurpatorem fructuum ex ipsis prouenientium; quia id solùm probat debuisse Pontificem grauiori censuræ, & pœnæ subiicere delinquentem, non tamen probat de facto hac lege subiectum esse. Neque id est mirandum, cùm rarò vsurpatio Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij contingat, frequentiùs tamen vsurpatio fructuum inde prouenientium, & Pontifex consuluit delicto frequentiori, relinquens ratum, & extraordinarium arbitrio Iudicis puniendum.

Oppositum affirmat Alterius *lib. 5. disp. 18. cap. 1. dub. 1.* quem 18
sequitur Bonac. *disp. 1. de censuris bullæ q. 18. pun. 2. num. 28.* Mouetur Alterius, quia si propter vsurpationem fructuum fertur excommunicatio, à fortiori propter Ecclesiæ vsurpationem vtpote grauius delictum. Sed hæc ratio dissoluta est *num. præcedenti.* Secundò probat, quia intentio legislatoris videtur esse, ne fructus Ecclesiæ, & à fortiori ne ipsa Ecclesia à potestate laïca vsurpetur, atqui finis legis potiùs quàm verba inspiciendus est. *Cap. fin. de Regul. Iuris in 6. & leg. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legatis, 2.* Et confirmari potest ex eo quod si pontifex interrogaretur, id sine dubio affirmaret. At id pro lege habendum est quod legislator decerneret, iuxta Glossam *in leg. tale pactum, §. fin. ff. de Pactis.* Sed hæc parum vrgent. Non enim finis legis sub lege comprehenditur, neque intentio Pontificis mente retenta constituere legem potest. *leg. si repetendi ff. de conditionib. ob causam.* Neque Pontifex interrogatus responderet sub sua lege hunc casum comprehendi. Bonacina verò aliis ducitur rationibus. Prima, quia vsurpans Ecclesiam, Monasterium, vel beneficium regulariter fructus vsurpat, ac proinde effugere non potest excommunicationem. Secundò quia vsurpans Ecclesiam, vel beneficium eo ipso vsurpat ius fruendi fructibus qui ex beneficio prouenium. At nomine fructuum non solùm veniunt qui suapte naturâ, vel intercedente hominis industriâ enascuntur, sed etiam ius percipiendi hos fructus, iuxta *leg. vaccæ emptor. ff. de euictionib.* & *leg. per seruum. §. si vsusfructus. ff. de vsu, & habitat.* Ergo. Neque etiam hæ rationes conuincunt. Admitto namque vsurpatorem Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij regulariter illius fructus vsurpare. Quâ positâ vsurpatione hanc excommunicationem non effugiet, non quia vsurpauit Ecclesiam, sed quia vsurpauit illius fructus. Minus secunda ratio conuincit; nam ius spirituale vtendi fructibus beneficij ab ipso beneficio realiter, & physicè non distinguitur. Non igitur de vsurpatione huius fructus qui impropriè fructus dicitur, loquitur Pontifex, sed de vsurpatione fructus ab Ecclesia, Monasterio, & beneficio distincti, indéque prouenientis. Quod apertè colligi potest ex eo quòd nomine fructuum, reddituum, & prouentuum idem significetur. At sub nomine reddituum, & prouentuum non comprehenditur ius spirituale percipiendi fructus, ergo neque sub nomine fructuum. Item ipsemet Bonac. *dicto punct. 2. numero 6.* concedit sub his nominibus comprehendi quodlibet emolumentum temporale ex Ecclesia, seu beneficio prouenies. At ius spirituale percipiendi fructus non est emolumentum temporale, sed spirituale æquè ac est ipsa Ecclesia, & beneficium. Ergo hoc ius sub nomine fructuum præsens Canon non comprehendit.

Ego verò dicendum existimo priorem sententiam, specu- 19
latiuè loquendo veriorem esse; quia in materia censurarum vtpotè odiosa, verba legis extendenda non sunt, sed in sensu stricto, & proprio sumenda. At verba sic sumpta non comprehendunt vsurpatorem Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij præcisè, & formaliter, sed vsurpatorem iurisdictionum, & fructuum inde prouenientium. Vti colligitur ex ipsis verbis Canonis. *Ergo, &c.* Verùm practicè loquendo, secunda sententia tenenda est, quia rarò, vel nunquam Ecclesia, Monasterium, vel Beneficium vsurpatur, quin eorum fructus vsurpentur, cùm ob vsurpandos fructus vsurpatio Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij fiat.

Tertium dubium est de vsurpatione pecuniæ, ob quam 20
fructus Beneficij venditi sunt, An sub hoc Canone comprehendatur? Affirmat Filliucius *tract. 16. cap. 8. q. 9. num. 221.* eo quòd illa pecunia fructibus æquualeat, & loco fructuum subrogata sit. Sed rectiùs Bonac. *disp. 1 q. 1. punct. 2. numero 9.* inclinat in oppositum, quia illa pecunia propriè, & formaliter non prouenit ex beneficio, sed ex beneficij fructibus venditis, Pontifex autem solùm vsurpatorem bonorum prouenientium ex Beneficio, Ecclesia, vel Monasterio excommunicationi subiicit. Ergo vsurpator bonorum prouenientium personæ Ecclesiasticæ ex alio titulo sub hac censura non comprehenditur. Et idem est dicendum de vsur-

patione aliorum bonorum, in quæ beneficiatus fructus ſui beneficij permutaret. Non enim illa bona ſunt propriè, & formaliter fructus beneficij, ſed permutationis.

3 Quartum dubium eſt de vſurpatione fructuum beneficij non beneficiato facta, ſed conductori, An ſub hoc Canone contineatur? Videtur contineri ſi conductor perſona Eccleſiaſtica ſit; quia perſonæ Eccleſiaſticæ ſubtrahuntur fructus ei competentes ratione beneficij conducti. Sed oppoſitum tenendum eſt cum Duardo in *præſenti canon*, 17. *quæſtio* 9. *numero* 7. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 18. *pun.* 2. *numero* 26. Quia eſto illi fructus ſint beneficij, conductori autem non ex beneficio proueniunt, cùm ipſe Beneficium non habeat, ſed ex conductione. At Pontifex hoc Canone excommunicat vſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Beneficij, Eccleſiæ, vel Monaſterij. Ergo non comprehendit vſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ titulo conductionis.

PVNCTVM XIX.

Explicatur decimaoctaua excommunicatio, aduerſus imponentes decimas, collectas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis.

1 *Refertur Textus.*
2 *Comparatur hæc excommunicatio cum aliis excommunicationibus iure latis.*
3 *Diuiditur hic Canon in triplicem partem.*
4 *Quæ perſonæ in prima parte huius Canonis excommunicationi ſubiiciantur?*
5 *Vt huic excommunicationi ſit locus, debent exigi, & percipi tributa impoſita prætextu poteſtatis laïcæ.*
6 *Imponens tributa realia quæcunque ſint extra caſus à iure conceſſos excommunicationi ſubiicitur.*
7 *Imponentem perſonale tributum non videtur improbabile ſub hoc Canone non comprehendi.*
8 *Referuntur caſus, in quibus à Clericis tributum licitè exigitur.*
9 *Ad hanc cenſuram incurrendam requiritur non ſolùm tributi impoſitio, ſed illius exactio.*
10 *Quomodocunque à Clericis hæc tributa exigantur, eſt locus huic excommunicationi.*
11 *Item excommunicantur qui tributum recipiunt etiam à ſponte dantibus.*
12 *Exigere tributum ab Eccleſiaſticis, quod non ipſis, ſed laïcis impoſitum eſt hac excommunicatione non punitur.*
13 *Tributum impoſitum Clericis, & ab eis exactum etiamſi exiguum ſit, hac excommunicatione punitur.*
14 *In ſecunda parte huius Canonis excommunicantur qui per ſe, vel per alios imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum.*
15 *Item excommunicantur qui prædicta procurant, in eiſque auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant.*
16 *In tertia parte innouantur decreta ſuper his à ſacris Canonibus lata.*
17 *Ex vi huius innouationis cenſet* Bonacina *cenſuras innouatas non reſeruari.*
18 *Verius eſt reſeruationem Bullæ accipere ex hac innouatione.*

1 DEcimo octauò eandem excommunicationem præcedentium Canonum protendit Pontifex ad eos qui collectas, decimas, tallias, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, ac ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & quoquo modo Præſidentes, Conſiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros Canones, tam in Lateranenſi nouiſſimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

2 Nullâ aliâ viâ frequentiùs Eccleſiaſticæ perſonæ vexari ſolent à poteſtate laïca quàm gabellarum impoſitione, ideóque Pontifex præſenti Canone protegit quælibet illorum bona à ſæculari tributo. Et vt firmior ſit hæc defenſio innouat decreta cenſuras, & pœnas in Conciliis generalibus edita, *ſuper his* quæ in huiuſmodi Canone Bullæ exprimuntur. Notandáque eſt illa dictio *ſuper his*. Non enim omnia decreta de immunitate bonorum Eccleſiaſticorum loquentia innouantur, ſed ſolùm decreta, quæde continentis in hoc Canone loquuntur, & quatenus de his mentionem faciunt. Vt rectè aduertit Toletus *libro* 1. *ſummæ c.* 30. *n.* 8. Sayrus *lib.* 3. *theſauri c.* 22. *num* 11. Suar. *diſp.* 21. *n.* 4. *de cenſur. ſect.* 2. *n.* 100. Bonac. aliis relatis *diſp.* 1. *q.* 19. *p.* 4. *n.* 4.

In primis namque innouantur Textus. in *capite non minus. & capite aduerſus de immunit. Eccleſiar.* vtpotè editi in Concilio generali Lateranenſi. At non cenſentur innouati, niſi quatenus prohibent impoſitionem, & exactionem tributi, quia hæ actiones tantùm in Bulla continentur. Non vero innouantur quatenus excommunicationem ferunt aduerſus ſucceſſorem imponentis tributum, niſi per ipſum fiat ſatisfactio intra menſem, vel ex bonis communicatis, ſi in eius vtilitatem tributum conuerſum eſt, vel communitate deficiente ex bonis ſibi à predeceſſore relictis, vtpotè qui onera bonis prædeceſſoris annexa ſubire tenetur. Quia in huiuſmodi Canone nulla eſt mentio facta de reſtitutione, ſed de impoſitione, exactione, & receptione tributi. Neque etiam innouatur *capite quamquam de Cenſibus libro* 6. ea parte qua loquitur de ſoluentibus tributum, quia Bullæ Textus nullam ſoluentium mentionem fecit. Minus innouatur Textus in *cap. Clericis de immunit. Eccleſiar.* & Extrauagans *Quod olim, eodem tit.* quia hæc per Clementem V. *in Clement. quoniam* redacta ſunt ad diſpoſitionem Concilij Lateranenſis. In *cap. Non minus*, & *cap. aduerſus de immunit. Eccleſiar.* ob tollenda dubia, & contentiones ortas ex diſpoſitione *dicti c. Clericis*, & *Extrauag. quod olim.*

Triplicem partem hic Canon continet. Prima fert excommunicationem aduerſus imponentes, exigentes, vel recipientes tributum ſine ſpeciali Romani Pontificis facultate. Secunda eandem excommunicationem profert contra patrantes per ſe vel alios directè, vel indirectè prædicta crimina. Item contra id procurantes, vel auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Tertia innouat ſacros canones in Conciliis generalibus editos de hac materia loquentes pœnas, & cenſuras *ibidem* contentas.

Quoad primam partem attinet excommunicationi ſubiicit Pontifex quoſcunque quauis authoritate etiam Regali, vel Pontificali fulgentes qui perſonis Eccleſiaſticis, & eorum & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus abſque eius ſpeciali, & expreſſa licentia, collectas, decimas, tallias, præſtantias, & alia onera imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. 4

Vt autem locus ſit huic excommunicationi hæ actiones imponendi, exigendi, & recipiendi tributa impoſita præſtari debent prætextu poteſtatis laïcæ ſiue à laico, ſiue à Clerico præſtentur, quia hic Canon vtpotè præcedentibus annexus in defenſionem Eccleſiaſticarum perſonarum, & bonorum Eccleſiaſticorum latus eſt aduerſus laïcam poteſtatem: ab hac enim Eccleſiaſtica libertas, & immunitas violatur. Secùs verò ab ipsâmet Eccleſiaſtica poteſtate, tametſi iniuſtitiam committat, & ſacrilegium, cùm tributa aliis perſonis Eccleſiaſticis indebitè, & contra ſacros Canones imponit. vt bene Filliucius *tractatus* 16. *capite* 11. *quæſtio* 3. *numero* 300. 5

Qui verò tributa realia, quæcunque ſint, imponit extra caſus à iure conceſſos, & abſque ſpeciali, & expreſſa Romani Pontificis licentia huic excommunicationi ſubiicitur. Nam eſto Textus tantùm expreſſerit collectas, decimas, tallias, præſtantias, vtpotè tributa frequentiora, non obinde infertur vectigal, gabellam, pedagium, quidagium, & aliud ſimile tributum non comprehendi, quia hæc ſimilia ſunt expreſſis, & Pontifex vt ea comprehenderet, addidit *& alia onera*, id eſt quælibet alia onera, quæ expreſſis fuerint ſimilia: nam illud relatiuum *alia*, rem diſtinctam ab antecedenti ſignificat, eiuſdem tamen qualitatis, & conditionis. Argum. *cap. ſedes de Reſcriptis. & leg. quidam relegatus. ff. de Rebus dubijs.* Et pluribus comprobat Auguſt. Barboſa, *in ſuo diction. dict.* 17. Atque ita tradit ex communi ſententia Sylueſt. *verbo Gabella.* 4. *in princ.* Duard. *lib.* 2. *can.* 18. *q.* 2. *n.* 12. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 19. *p.* 1. *num.* 2. 6

Notanter dixi *realia onera*: nam ſi tributum aliquod perſonale conſiſtens in aliqua perſonali actione Eccleſiaſticis perſonis imponeretur, non videtur improbabile ſub hoc Canone non comprehendi; quia hoc tributum non eſt ſimile tributis expreſſis, ac proinde contineri nequit ſub illa dictione *& alia onera*. Vti tradit Hugolin. *in præſenti capite* 18. *numero* 2. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bullæ. quæſt.* 19. *part.* 1. *num.* 3. Attamen vt benè aduertit Bonacina *verſ. verumtamen*, ſic tributum imponens non effugiet cenſuram latam *can.* 15. aduerſus condentes ſtatuta, ordinationes, & quælibet alia decreta libertatem Eccleſiaſticam derogantia. 7

8 Deinde dixi hæc facienda esse extra casus à iure expressos, & absque speciali, & expressa summi Pontificis licentia, sunt enim aliqui casus in quibus à clericis tributum licitè exigitur. De quibus latè *traci. 12. de immunit. personarum Ecclesiasticarum, & bonorum, p. 9.*

9 Et licèt ad contrahendam censuram latam *can. 15.* satis sit tributi impositio per modum statuti, seu legis facta, ad hanc tamen censuram insuper requiritur illius tributi exactio. Vti tradit Duard. *can. 18. quæst. 4. num. 1.* Bonac. *disp. 4. q. 19. pun. 1. num. 3. & 4.* quia Textus vtitur dictione *&*, quæ regulariter copulatiua est, & extrema quæ coniungit postulat simul esse, vt dispositio subsistat. Argum. *leg. si quis ita, ff. de verbor. obligat.* inquit enim Textus Bullæ; *Imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt.* Impositio ergo tributi, & illius exactio adesse debet.

10 Tributa verò imponi, exigique debent clericis, Prælatis, aliisue Ecclesiasticis personis. Neque opus est (vt minus benè censuit Caietan. *verbo Excommunicatio. cap. 39.* Nauarr. *capit. 27. num. 128.*) eam impositionem fieri Clericis ratione bonorum Ecclesiasticorum. Quomodocunque enim ipsis directè imponantur, & exigantur hæc excommunicatio locum habet; siquidem non solùm prohibet tributi impositionem bonis ipsorum Clericorum quatenus talia sunt, sed etiam ipsis Clericis. Vt apertè constat ex illis Verbis Textus: *Et onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus absque speciali, expressáque Pontificis licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt.* Nam vt rectè Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 22. num. 9.* apertè Pontifex distinguit inter bona Clericorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum: bona autem Clericorum distincta à redditibus, fructibus & prouentibus Ecclesiæ, Monasterij, seu Beneficij patrimonia sunt legalia, & sæcularia, non Ecclesiastica. Ergo etiam hæc intendit Pontifex à tributorum impositione eximere, iuxta Textum *in cap. quanquam de Censibus lib. 6.* Atque ita tradit Sayrus *loco relato*, Alterius *lib. 5. disp. 18. cap. 3. vers. quarto notandum.* Bonac. *disp. 1. de censur. bulla, q. 19. pun. 1. num. 7.* Suar. *disp. 21. de censur. sect. 2. num. 99.* Cùm hoc tamen stat, si Clerici habeant aliqua bona titulo donationis, vel hæreditatis quibus aliquod tributum annexum est, non impeditur laica potestas ab illius tributi exactione, quia hoc tributum nec bonis Ecclesiasticis nec personis Ecclesiasticis impositum est. Neque exigitur à Clericis quatenus tales sunt, sed quatenus sunt hæredes, legatarij, vel donatarij rei cui est tributum annexum, Vti aduertit Suar. *de censur. disp. 21. sect. 2. num. 99. in fine.*

11 Non solùm imponentes tributum personis Ecclesiasticis, vel bonis Ecclesiasticis, illúdque exigentes hac innodantur excommunicatione. Sed qui illud impositum recipiunt etiam à sponte dantibus, vt habetur in Textu, hoc est qui recipiunt tributũ ab iis qui nullâ alia viâ vel coactione præter eam quâ secum trahit impositio, tributum soluunt, Sicuti explicat, Suar. *disp. 21. sect. 2. num. 99.* Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 22. num. 10.* Bertachin. *tract. de gabell. par. 7. num. 23.* Duard. *lib. 2. can. 18. q. 16.* Bonac. alios referens *disput. 1. de censur. bulla q. 19. punct. 1. num. 10.*

12 Exigere verò ab Ecclesiasticis tributum, quod non ipsis, neque eorum bonis, sed laicis impositum est sub hac excommunicatione non comprehenditur, vt apertè colligitur ex illis verbis textus *Sic imposita exigunt, & solùm* namque exactio, & receptio tributi impositi hac censura punitur. Sicuti ex communi sententia docuit Bonacina *d. disput. 1. q. 19. punct. 1. numero 6.*

13 Sed an tributum Clericis impositum, vel ab eis exactum debeat esse in graui materia, vt imponens, vel exigens hac censura afficiatur? Doctores dissentiunt. Nam bonac. *disp. 1. de censur. bulla. q. 19. pun. 1. num. 12.* censet in hanc censuram non incurrere, quia ob paruitatem materiæ credit exigentem à culpa mortali excusari. Sed contrarium longè verius existimo cum Alterio *lib. 5. disp. 19. cap. 3. ad finem.* Qua grauitas huius impositionis, & exactionis non desumitur ex quantitate tributi, sed ex iniuria libertati Ecclesiasticæ facta, & ex illius contemptu. Sicuti grauitas simoniæ non desumitur ex quantitate pretij exhibiti pro re spirituali, sed ex contẽptu, & iniuria rei spirituali factæ eam pretio temporali coæquando. At negari non potest impositione, exactionéque tributi quantumuis minimi statum Ecclesiasticum grauiter lædi, vtpotè qui ea actione denotatur potestati laicæ subiectus esse, & tributorum solutioni obligatus, Ergo &c. Et confirmo, si pro negotio leuis momenti Clericum ad tribunal sæculare traheres iudicandum, cui dubium erit te graue sacrilegium committere, & in excommunicationem incidere, quia ad huius peccati grauitatem non debet spectari materia, de qua iudicium est ferendum, sed ipsum iudicium, cui clericus iniquè subiicitur. Sic in præsenti non quantitas tributi, sed illius impositio, & exactio spectanda est, vtpotè quæ ex se libertatem Ecclesiasticam grauissimè lædit.

14 In secunda parte huius Canonis excommunicantur qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta faciunt, hoc est imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum impositum. Dicuntur autem per se imponere, & exigere qui nullo intermedio imponunt, & exigunt, per alios verò qui mediis suo ministris. Directè autem imponunt, si ipsis Clericis, vel eorum bonis Ecclesiasticis immediatè tributum imponatur, iis directè tamen si aliis imponatur: ex qua impositione necessariò Clerici grauantur: vti benè explicat Carol. de Graffis *de effectu clericat. effectu 3. n. 50 77. & 146.*

15 Deinde excommunicantur qui hæc procurant, id est qui diligentiam, & opera præstant, vt impositio, exactióque tributi ad effectum perducatur. Quapropter Officiales, & Ministri qui Ecclesiasticos citant, capiunt, accipiunt pignus, fructus sequestrant, vt tributum soluant hac excommunicatione innodantur, quia qualibet ex his actionibus tributi exactio, & receptio procuratur. Præterea excommunicantur qui in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur; hoc est qui non verentur in imponendis, exigendis, recipiendíue tributis consulere quomodo & qualiter imponenda, exigendáque sint, nec verentur imponentes, exigentésque adiuuare, tum componendo edicta illâue conscribendo, vel publicando: tum assistendo exactioni, ne Ecclesiastici contradicant, tum illos manifestando, ne insoluti recedant. Vt benè tradit Hugolin. *in præsenti, can. 17. vers. ac in eisdem.* Alterius *lib. 5. disput. 18. c. 4.* Duard. *lib. 2. can. 17. q. 20. n. 4. vers. 9.* Bonac. *disp. 1. q. 19. p. 1. n. 16. & seqq.*

16 In tertia parte innouantur decreta super his per sacros Canones tam Concilij Lateranensis, quàm aliorum Conciliorum generalium etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. *Initio huius §.* notaui solùm renouari decreta cum censuris, & pœnis, quatenus attingunt materiam in hoc Canone contentam; hoc est quatenus attingunt impositionem, exactionem, receptionémve tributi personis, & bonis Ecclesiasticis factam.

17 Sed an ex vi huius innouationis censuræ & pœnæ in decretis renouatis contentæ reseruationem Bullæ obtineant? Non conueniunt Doctores. Bonac. *disp. 1. de censur. bulla. q. 19. p. 4. num. 8.* negatiuam tuetur partem. Tum quia innouare canones non est reseruare, sed in pristinum statum constituere, ac si aboliti non essent. At in pristino statu reseruationem Bullæ non habebant. Tum quia versamur in materia pœnali, in qua benigna interpretatio fieri solet. Ex quo rectè infert Bonacina te absolui posse à quolibet Sacerdote, si ignarus excommunicationis Bullæ, & conscius excommunicationis iure communi inductæ, nec reseruatæ actionem præstitisti, cui est excommunicatio annexa.

18 Cæterùm verius censeo ex vi huius innouationis censuras, & pœnas in antiquis decretis contentas reseruationem Bullæ accipere. Quæ fuit sententia Toleti, *lib. 1. cap. 30. n. 5.* Illiuci *tract. 16. cap. 11. q. 5. num. 303* Alterij *lib. 5. disp. 19. capit. 5. vers. his omnibus.* Duardi *lib. 1. can. 3. q. 3.* & aliorum. Ducor quia innouare legem, illiusque pœnam est illam de nouo constituere, ac si nunquam esset constituta. At pœnæ per Bullam constitutæ reseruationem obtinent. Ergo eam obtinent pœnæ innouatæ vtpotè per Bullam constitutæ. Neque his obest fundamentum Bonac. Admitto innouare Canones per se non esse illis reseruationem imponere, sed tantùm in pristinum statum constituere. At si illa innouatio simul sit reseruatio, Canonésque innouentur lege reseruatiua, non est dubium ex innouatione reseruationem accepturos. Bullæ autem constitutio, quâ huiusmodi Canones innouantur reseruationem continet. Ergo eam tribuit Canonibus innouatis.

PVNCTVM. XX.

Explicatur decimanona excommunicatio, aduersus Iudices sæculares, qui in causis capitalibus, seu criminalibus Clericorum se interponunt.

1 *Refertur Textus.*
2 *Finis huius excommunicationis quis dicatur?*
3 *Quæ persona sub hac excommunicatione comprehendantur?*
4 *Non comprehenduntur qui suo consilio, auxilio, vel fauore personam Ecclesiasticam processam banniunt, &c.*
5 *Quæ sint actiones hac censuræ prohibitæ?*
6 *Quæ censenda sit specialis Pontificis licentia, ne huic excommunicationi sit locus?*
7 *Ad hanc licentiam specialem reducuntur plures casus, in quibus iure communi permittitur Ecclesiasticas personas capere & iudicare.*
8 *Ex mandato Ecclesiastici Iudicis potest, imò tenetur quilibet Laicis suam opem præstare in processu, seu captura Clerici.*

9 *Non eſt opus ſummariè cognoſcere iuſtitiæ cauſam, ſed ſatis eſt de iniquitate Iudicis Eccleſiaſtici non conſtare.*

10 *In cauſa ſanguinis plures cenſent oppoſitum.*

1 DEcimononò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes, & quoſcunque magiſtratus, & iudices, notarios, ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa huius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia. Quippe huiuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs perperam abutuntur, etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarij, Senatores, Præſidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

2 Lata eſt hæc excommunicatio in protectionem Eccleſiaſticarum perſonarum, ne à Laica poteſtate iudicentur. Vnde ad incurrendam hanc cenſuram opus eſt, vt Magiſtratus, Iudices, & alij *in ſupradicto Textu* contenti in cauſis criminalibus Clericorum ſe interponant poteſtate Laïca, & non Eccleſiaſtica. Vti colligitur ex illis verbis, *quomodolibet ſe interponentes contra perſonas Eccleſiaſticas.* Illis namque ſignificatur eos qui ſe interponant non eſſe futuros Eccleſiaſticos ſaltem formaliter, hoc eſt quatenus ſe interponunt: vt benè tradit Filliucius *tract.16.cap.11.q.7.num.309.* Hugolin. *in præſenti, can.* 19.§.2.*verſ.quinto.* Duard. *d.can.19.q.8.num.5.verſ.quarto.* Bonac. *diſp.1.de cenſur.Bullæ.q.20.p.2.num.8.*

3 Perſonæ verò ſuut omnes infrà Regem, & Imperatorem quocunque nomine nuncupentur, qui actiones præſenti Canone prohibitas auſi fuerint perpetrare. Exprimuntur Magiſtratus, & Iudices ſub quibus hominibus veniunt Gubernatores ciuitatum, vel prouinciæ, Proreges, Conciliarij, Senatores, Cancellarij, Vicecãcellarij, &c. Secundò exprimuntur Notarij, quibus competit acta iudicij, & inſtrumenta publica conficere. Tertiò Scribæ qui acta iudicij, citationes, dilationes, exceptiones, depoſitiones teſtium, appellationes, ſententias ſcribunt. Quartò Executores qui ſententias, & mandata iudicum exequuntur. Quintò Subexecutores, quorum opera Executores vtuntur in ſententiarum, & mandatorum iudicialium executione.

4 Hi omnes & ſinguli, ſi præter iuris ordinem, & ſpecialem, expreſſamque licentiam ſummi Pontificis ſe intromiſerint in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus perſonarum Eccleſiaſticarum hac excommunicatione innodantur. Bonac. *diſp.1. de cenſur.q.20.pun.1.num.1.* & 2. exiſtimat in hanc cenſuram incurrere Iudices, & Magiſtratus, Notarios, Scribas, Executores, qui ſuo conſilio, auxilio, vel fauore perſonam Eccleſiaſticam proceſſant, banniunt, &c. Mouetur ex illo aduerbio *quomodolibet*, quod omnem penitus modum includit, *ex cap.indemnitatibus.§. ſi qua verò, de Electione. lib.7.* Sed contrarium mihi dicendum videtur, eo quòd Pontifex modos, quibus Iudex ſæcularis in cauſis criminalibus Clericorum ſe interponens in hanc excommunicationem incidit explicuit illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias proferendo, vel exequendo. Nam vt ipſemet Bonacina notauit, verbum illud *ſe interponere*, genericum eſt, commune ad proceſſus, bannum, capturam, ſententiam, illiuſque executionem. Quapropter ſenſus eſt magiſtratus, qui ſe interpoſuerit in cauſis criminalibus Clericorum quocunque modo ex *infrà* ſcriptis, ſcilicet proceſſando, banniendo, &c. huic excommunicationi ſubiiciatur. Et explicatio hæc inde confirmari poteſt, nam Iudex clericum verbaliter citans, & ad ſuum tribunal adducens, ibique de crimine examinans verbaliter, etſi in cenſuram latam Canone 15 incidat, hac tamen non innodatur. Vti tradit Nauarr. *conſ.33.de ſententia excommun.* Alterius *lib.5.can.19.diſp.* 20.*c.1.ver.quæret quis* Duardus *ibi.q.9.ad finem.* & ipſemet Bonac. *diſp.1.q.20.p.2.n.10.* quia hæc citatio, & examinatio non conſtituit proceſſum, capturam, vel ſententiam, quæ ſunt actiones hoc Canone interdictæ. Ergo aduerbium illud *quomodolibet* non quamlibet interpoſitionem in cauſis Clericorum denotat, ſed eam interpoſitionem, quæ modis expreſſis in dicto Canone contingit. Præterea concedamus (vt Bonacina prætendit) aduerbium illud *quomodolibet*, quamlibet ex interdictis actionibus afficere, ita vt præſtet hunc ſenſum: *Excommunicamus qui perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet proceſſauerit, bannierit, cæperit, ſententiauerit, ſeu ſententiam executioni mandauerit:* non inde infertur conſiliantes, auxiliantes, & fauentes comprehendi; quia non propriè, & formaliter proceſſant, banniunt, capiunt, &c. ſed conſulunt, & adiuuant ad proceſſum, bannum, ſeu capturam. Cùm igitur Pontifex inquit ſe excommunicare iudicem quomodolibet proceſſantem, intelligi debet de modo, quo proceſſus confici poteſt, non de modo qui extra expreſſum fit.

5 Actiones Iudicibus, Magiſtratibus, Notariis &c. interdictæ in hoc Canone ſunt, primò proceſſare Eccleſiaſticas perſonas, hoc eſt, illorum crimina inquirere, & iudicialiter inueſtigare. Nam eo ipſo quo hæc inquiſitio, & iudicialis inueſtigatio ſcripto mandetur, perſona proceſſata eſt quamuis proceſſus completus non ſit, nec cauſa ſubſtantiata, adéſtque quidquid ad hanc cenſuram requiritur. Vt benè tradit Bonac. *diſp.1.de cenſur. Bullæ. q.20. p.1. num.6 & ſeqq.* Neque ab ea excuſabitur ex eo quòd intentione inueſtigandi veritatem, non pœnam ſumendi proceſſum fecerit, quia Textus actionem proceſſandi damnat abſolutè, quæ intentionem pœnæ infligendæ non inuoluit neceſſariò. Sicuti notauit Bonacina *ſupra n.9.* Neque item liberatur ex eo quòd animo remittendi delinquentem ſuo Iudici proceſſum fecerit, quia hæc intentio non præſtat iuriſdictionem ſæculari poteſtati aduerſus Eccleſiaſticos, neque impedit proceſſum fieri indebitè contra ipſos. Sicuti aduertit idem Bonac. *d.diſp.1.q.20. punct.1 n.7.* Secunda eſt bannire perſonas Eccleſiaſticas, hoc eſt eas authoritatiuè à regno, prouincia, ciuitate, vel patria relegare, ſiue in perpetuum ſiue ad tempus, iuxta Textum *in l.relegatus. ff.de interdictis.* Tertia eſt capere, ſeu apprehendere prædictas perſonas, vinculis alligare, vel in aliquo loco incluſas detinere, vt inde liberè exire nequeant. Quarta eſt proferre ſententiam ſiue definitiuam, ſiue interlocutoriam. Quinta eſt dictam ſententiam executioni mandare. Quælibet autem ex his actionibus ſufficiens eſt ad cenſuram, vt conſtat ex illis dictionibus *ſeu, vel*; qua diſiunctiuæ ſunt, & notant omnes.

Excipitur autem, niſi hæ actiones fiant ex ſpeciali, & expreſſa licentia ſummi Pontificis; quia eo caſu non offenditur Eccleſiaſtica libertas, cùm non ex poteſtate laïca, ſed Eccleſiaſtica procedatur. Cenſetur autem ſpecialis, & expreſſa licentia, ſi fuerit conceſſa ad inueſtigandum aliquod delictum in ſpecie, V.g. proditionem Reipublicæ, crimen læſæ Maieſtatis etiam aduerſus Eccleſiaſticas perſonas, cùm delictum, nec perſona Eccleſiaſtica in individuo exprimantur. Vt aduertit Suar. *de cenſur.diſp.21. ſect.2.num.163.* Filliucius, *tract.* 16.*cap.11.q.8.num.314.* Alterius *lib.5. diſp.26. capite 1.col.10.* Duard. *can.19.q.6.* Bonacina *diſp.1.de cenſur. bullæ.q.20. num.* 18. Qui verò prædictam licentiam ad alios caſus non expreſſos extenderit manifeſtè in hanc cenſuram incidet: Sicuti notatur in ipſo Textu. Quippè operatur ex propria authoritate, non ex facultate Pontificis. 6

Ad hanc licentiam ſpecialem, & expreſſam reducuntur plures caſus, in quibus iure communi ſæculari poteſtati permittitur Eccleſiaſticas perſonas iudicare, vel ſaltem capere; de quibus egi *tract.12. religionis. punct.6.* extra quos nemini licitum eſt Eccleſiaſticas perſonas propriâ authoritate proceſſare, bannire, capere, vel ſententiare. Quinimò neque ex facultate delegata Epiſcopi. Non enim Epiſcopo conceſſum eſt poſſe delegare laïcis facultatem procedendi aduerſus Eccleſiaſticas perſonas: aliàs Bulla non poſtularet ſpecialem, & expreſſam licentiam ſummi Pontificis. Atque ita tradit Gloſſa communiter recepta *in cap.2.verbo præſumat, de Iudicijs*, vbi Panorm. *num.5.* Ripa *num.34.* Decian. *tract.crimin.t.* 1.*lib.4.cap.9.num.70.* Farinac. *praxi.q.8.num.4.* & aliis relatis Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc.3.p.allegat.108.num.1.* Quod adeò verum eſt, vt nec laïco ſimul cum Clerico hæc facultas concedi poſſit, quia ex ſocietate Clerici non purgatur laïci inhabilitas. Sicuti tradit Decius *in cap.2.de Iudiciis. num.5.* Abbas *in cap. ſignificaſti de foro compet.* Farinac. *d.q.8. num.4.* Decian. *dicto cap.9. num.71.* Sigiſmund. Scaccia 1.*p. de iudiciis.cap.11.n.40.* & alij, quod refert, & ſequitur Barboſa *alleg.* 108.*num.2.* 7

Cùm verò nullus adeſſet Clericus, cui delegatio fieri poſſet, eſſétque neceſſariò facienda, credit Barboſa *num.5.* laïco fieri poſſe delegationem. Sed verius oppoſitum exiſtimo, quia nunquam adeſt neceſſitas huius delegationis, ſiquidem committi poteſt cauſa laïco, non vt ipſe propria authoritate etiam delegata proceſſum faciat, & ſententiam proferat, ſed vt miniſter Epiſcopi delictum inquirat, etſi facta inquiſitione culpabilem inuenerit tali pœna puniat, quam ipſe Epiſcopus ex tunc in ipſum profert.

Neque item eſt vera alia limitatio Barboſæ in delictis, vbi pœna ſanguinis eſſet inferenda. Nam eſto Iudex Eccleſiaſticus eam exequi non poſſit, iudici tamen ſæculari illius iudicium committere nequit, ſolùm cauſæ iudicatæ executionem.

Illud eſt certum ex mandato Eccleſiaſtici Iudicis poſſe, imò teneri quemlibet laïcum ſuam opem præſtare in capturam, proceſſu & ſententia aduerſus Clericum. Vti colligitur ex Conc. Trident. *ſeſſ.25. cap.3. de reformat.* vbi Iudicibus Eccleſiaſticis conceditur facultas capiendi, & animaduertendi ſubditos per proprios, vel alienos executores. Quam poteſtatem ſæpè nequirent ad praxim reducere, ſi laïcis non poſſent obligationem imponere. Vti tradunt Decian. *tract.crimin.t.1.lib.4.cap.* 10. *num.3.* Farinac. *praxi crimin.q.97. num.* 82. Menoch. *de arbitrar. caſu* 452.*num.2.* Auguſt. Barboſa 3. *part.de poteſt. Epiſc. allegat.*107. *num.*25. Zenedo *ad decretal. collect.*101.*num.*12. Bonac. *diſp.1. de cenſur.bullæ, q.20. pun.3.* §.2. & alij apud ipſos. Quod ſi laïci renuant obedire cenſuris Eccleſiaſticis compelli poſſunt, vti tradunt prædicti 8

Docto

Doctores. Aliis verò pœnis temporalibus praxi non est receptum. Tametsi Menoch. *casu* 452. *numero* 3. & Riccius *in praxi imprecationis brachij secularis. §. notabilia. numero* 2. iudicent arbitrio Iudicis Ecclesiastici puniendos fore.

9 Sed an ad præstandum hoc auxilium debeant laici saltem summariè cognoscere causæ iustitiam? Difficultate non caret, cùm certum, non sit iudices Ecclesiasticos semper seruato iuris ordine procedere. Sed dicendum est quoties de iniquitate, & iniustitia Iudicis Ecclesiastici non constat obligatos esse nulla causæ cognitione præmissa suam opem Iudici Ecclesiastico præstare, quia dum in Superioris mandato iniquitas non relucet, subditi obedire tenentur. Quod maximè procedit, cùm auxilium sæcularis imploratur ad inuestigandum Clerici delictum, & processum conficiendum, sicuti tradit Marcus Anton. Genuens. *in curia Neapolit. cap.* 36. Bonac. *disput.* 1. *de censur bulla. q.* 20. *p.* 3. §. 3. *n.* 1. quia in his nullum est periculum obediendi.

10 Verùm in executione sententiæ, maximè in causa sanguinis plures grauésque Doctores, Iulius Clarus §. *fin. q.* 96. *num.* 7. Nauarr. *cap. cum contingat de Rescriptis, remedio* 1. *n.* 8. Salcedo *pract. cap.* 154. *aliàs* 160. Zenedo *ad decretal. collect.* 105. *n.* 5. Azeuedo *leg.* 15. *n.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilat.* & alij plures, quos refert, & sequitur Barbosa *alleg.* 107. *num.* 26. censent præmittere laicum debere summariam causæ cognitionem antequam opem suam præstet, ne damnum irreparabile inferat contra iuris ordinem. A qua doctrina excipiunt & benè causam hæresis, in qua tenentur nulla dilatione facta hæreticum sibi traditum debita animaduersione punire. Vt latiùs probaui *tract.* 4 *fidei. disp.* 8. *p.* 14. *à num.* 5.

Sed vt prædicta sententia sustineri possit, adesse debet probabilis suspicio iniustitiæ, illiúsque probationes incontinenti offerri debent. Vti notaui *supra dicto loco num* 7. aliàs non video qua ratione laicus supersedere ab executione sententiæ debeat, aut illi concedenda sit processus, & sententiæ examinatio. Cùm ipsi non tanquam iudici, sed tanquam executori, & potestatis Ecclesiasticæ subdito committatur reus puniendus.

PVNCTVM XXI.

Expenditur vigesima, & vltima excommunicatio Bullæ, aduersus occupantes bona, aut terras Ecclesiæ Romanæ, eiúsque supremam iurisdictionem vsurpantes.

1 *Refertur Textus.*
2 *Comparatur hæc excommunicatio cum ea quæ lata fuit* Canon. 17.
3 *Declarantur personæ, aduersus quas hæc excommunicatio fertur.*
4 *In triplicem partem diuiditur hic Canon.*
5 *Quæ actiones in prima parte prohibentur?*
6 *Aduersus quem prædictæ actiones præstari debeant.*
7 *Qui & ob quas actiones in secunda parte huius canonis excommunicentur.*
9 *Perturbans iurisdictionem Legati, Commissarij, alterius ve gubernatoris à Sede Apostolica constituti, hac excommunicatione innodatur.*
9 *Vsurpatio suprema iurisdictionis Pontificia Sede vacante, sub hoc Canone comprehenditur.*
10 *In tertia parte huius Canonis excommunicantur auxilium. consilium, vel fauorem præstantes supradictis.*
11 *Hæc censura non incurritur, nisi adsit dolus, & malitia.*

1 VIgesimò excommunicat, & anathematizat Pontifex illos omnes, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint in totum vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, insulas Sardiniæ, & Corsicæ, Terras citra Pharum, patrimonium B. Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venusinum, Sabinensem Marchiæ Anconitanæ, Massæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas prouincias, illarúmque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, ciuitatésque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auenionem, ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Colomacum, & alias ciuitates, terras, loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta, necnon suprema iurisdictionem in illis nobis & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illius auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.

2 Tametsi *Canone* 17. lata fuerit excommunicatio aduersus vsurpantes bona, redditus, & prouentus tùm ad summum Pontificem, tùm ad alias personas Ecclesiasticas pertinentia: attamen in præsenti in defensionem bonorum temporalium Sedis Apostolicæ, illiúsque supremæ iurisdictionis specialis excommunicatio fertur aduersus inuadentes, destruentes, occupantes, & detinentes prædicta bona, necnon perturbantes, & vsurpantes dictam iurisdictionem, iisque auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vnde delinquentes vltra iniustitiam sacrilegium committunt, vtpotè Sedis Apostolicæ authoritatem offendentes: sicuti ex communi docet Caietan. *verbo excommunicatio, cap.* 17. Sebastian. Medices *in sum. peccator. capital. titul.* 9. *quæst.* 78. *numero* 26. Sayrus, *lib.* 3. *thesauri, cap.* 24. *numero* 1. Bonac. *disp.* 1. *de censur. bulla. q.* 21. *punct.* 1. *num.* 1.

3 Personæ aduersus quas hæc excommunicatio fertur sunt omnes, & singuli fideles cuiuscunque qualitatis, & conditionis existant, qui aliquam ex prædictis actionibus ausi fuerint perpetrare. Et licèt Regalis, Imperialisque dignitatis mentio expressa facta non fuerit, quia tamen materia subiecta specialiter Reges, & supremos Principes spectat, ab eisque Romana Ecclesia grauius vexationis periculum subit, ea de causa verius censendum est hanc excommunicationem ad Reges, Imperatorem, aliósque supremos Principes extendi. Vt tradit Hugolin. *in præsenti can.* 20 §. 1. *num.* 1. Duard. *quæst.* 10. *num.* 4. Bonacina *disputat.* 1. *de censur. Bullæ. quæst.* 21. *punct.* 2. *numero* 1.

4 In triplicem partem hic Canon diuiditur. Prima agit de inuadentibus, destruentibus, occupantibus, & detinentibus loca, dominia, & iura Romanæ Ecclesiæ. Secunda de vsurpantibus, perturbantibus, seu vexantibus eius supremam iurisdictionem. Tertia de præstantibus auxilium, consilium, & fauorem in eisdem.

5 In prima parte hæ actiones sunt sub excommunicatione prohibitæ. Prima inuadere terras Romanæ Ecclesiæ, hoc est in eas irruere, seu cum impetu aggredi, quod proprium est hostium; ideóque Suar. *disp.* 21. *de censur. sect.* 2. *num.* 104. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 3. *num.* 62. Hugolin. *in præsenti, capite* 20. *numero* 3. *vers. quoad secundum*, & alij, requirunt hostilem incursum; quia aliàs non erit inuasio propriè sumpta, vt ex Ambrosio Calepino *verbo inuadere*, & *inuasio* colligi potest. Neque obest quod in Bullis V. & Gregor. XIII. dictionibus *inuadere*, & *destruere* addebatur hostiliter, quod præsentibus Bullis sublatum est, quia non inde infertur mutatam esse dispositionem (vt censet Bonacina *dicta disp.* 1. *quæst.* 21. *punct.* 1. *num.* 3.) quia illud aduerbium *hostiliter* credendum est omissum esse, vtpotè non necessarium. Satis enim ex verbo inuadere, & ex subiecta materia perspicuum erat inuasionem debere esse hostilem; siquidem quælibet alia inuasio propriè inuasio non est. Quòd si ex consensu iniusto gubernatoris, & aliorum ciuium ciuitatem aliquam Ecclesiæ ingrediatis occupandam nullo impetu facto, etsi hanc excommunicationem effugias ob actionem inuadendi, at in eam incidis ob actiones vsurpandi, occupandi, perturbandi, vexandi more hostili dictam ciuitatem. Secunda actio prohibita in dicto Canone est, destruere, deuastare, demoliri dicta loca, & terras Romanæ Ecclesiæ. Tertia eadem occupare, hoc est rapere, seu vsurpare. Quarta sic vsurpata, & rapta detinere, & non restituere. Hæc enim si per se, vel per alios directè, vel indirectè quouis quæsito colore præstentur hanc excommunicationem induunt, vt ex ipso Textu notatur. Neque opus est omnes has actiones adesse, vt excommunicatio locum habeat, satis enim est si adsit quælibet actio ex prædictis. Aliàs Pontifex non satis suo dominio consuleret. Neque obest quod Textus vtatur hac dictione &, quæ vim habet extrema coniungendi. Nam id intelligitur, cùm subiecta materia contrarium non suadet. Vti tradit August. Barbosa in *suo dictionario, dict.* 93. *num.* 18. At in præsenti subiecta materia suadet dictionem & non copulatiuè, sed disiunctiuè sumi, quippe eius extrema nequeunt simul existere. Non enim simul existere potest actio destruendi ciuitatem, & illam retinendi. Atque ita tradit Suar. *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 105. Alterius, *lib.* 5. *disp.* 21. *cap.* 1. *vers. dixi.* Duardus *lib.* 2. *canone* 20. *q.* 2. *num.* 2. Bonac. *disp.* 1. *de censur. bulla, quæst.* 21. *p.* 1. *num.* 8.

6 Prædictæ verò actiones inuadendi, destruendi, occupandi, & detinendi verfari debent circa loca, & terras Pontificis Romanæque Ecclesiæ, siue ipsi immediatè, siue mediatè subiecta, hoc est siue Pontifex in illis iurisdictionem temporalem exerceat, siue eam in alios transtulerit feudo, vel emphyteusi, dominio directo retento. Quapropter si quis destruat, vel occupet terras, & loca ad priuatos ciues pertinentia, esto per accidens Romana Ecclesia damnum patiatur, nequaquam hac excommunicatione ligabitur, quia non occupat, vel destruit, terras summi Pontificis & Romanæ Ecclesiæ, quod expressè requiritur. Vti tradit Filliucius *tract.* 14. *cap.* 3. *q.* 8. *numero* 65. Hugolin. *in præsenti, cap.* 20. §. 1. *vers. ex hac clausula.* Duardus *lib.* 2. *can.* 20. *q.* 10. *n.* 5. Bonac. *disp.* 1. *de censur. bulla. quæst.* 21. *punct.* 1. *num.* 11. & *pun.* 3. *num.* 4. Quinimò esto destruerentur loca, & terræ ad Pontificem, vt priuatam personam pertinentia

tinentia, non obinde eſſet locus huic cenſuræ. Quia hac cenſura ſolùm proteguntur bona quæ ſimul ſunt Pontificis, & Eccleſiæ, vt conſtat ex illis verbis ſæpiùs repetitis: *Ad Romanam Eccleſiam: dicta Romana Eccleſia*, quæ manifeſtè indicant ea tantùm bona protegi hac cenſura, quæ Romanæ Eccleſiæ, & Pontifici vt ſupremo Principi competunt. Vt benè aduertit Bonac. *d. diſp. 1. q. 21. p. 3. in fine.*

7 Secunda pars huius Canonis excommunicatione afficit eos, qui ſupremam Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ iuriſdictionem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, ſupremam inquam iuriſdictionem in temporalibus; nam de ſpiritualibus ſatis in præcedentibus canonibus actum eſt. Nomine *ſuprema iuriſdictionis* non intelligitur dominium directum, & vtile, quod Pontifex habet in ſuas prouincias, & ciuitates: nam hoc dominium prima parte huius canonis protegitur, cùm ibi protegantur ciuitates, & iura Pontifici, Romanæque Eccleſiæ pertinentia: aliàs omnes habentes dominium directum, & vtile in ſuas ciuitates & loca, ſupremam haberent iuriſdictionem, quod non eſt concedendum. Sed nomine *ſuprema iuriſdictionis* venit intelligendum merum, & mixtum imperium, iuxta Textum *in c. quod tranſlationem, de officio delegati. & leg. imperium. ff. de iuriſdictione omnium iudic.* Quippe poteſtas puniendi Eccleſiaſticos etiam vltimo ſupplicio ſupremam arguit iuriſdictionem, cùm nemini alteri conceſſum ſit. Sicuti tradit Alterius *lib. 5. diſp. 20. cap. 1. verſ. per ſupremam.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 21. punct. 1. num. 16.* & generaliter eam iuriſdictionem, quam Pontifex vt ſupremus Princeps exercet ſuprema iuriſdictio appellanda eſt, vtpotè nemini ſubiecta, & ab omni alia independens.

8 Circa hanc ſupremam iuriſdictionem eſt duplex difficultas. Prima; an illam offendat, qui Legatos, & commiſſarios, alióſque gubernatores à Sede Apoſtolica conſtitutos impedit, & perturbat, ne ſua iuriſdictione vtantur? Negat Alterius *diſp. 21. cap. 1. verſ. per ſupremum.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. Bullæ, q. 21. p. 1. num. 20.* quia prædictorum iuriſdictio cùm ſit à iuriſdictione Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ diſtincta non poteſt eſſe ſuprema. At præſenti Canone ſola ſuprema iuriſdictio protegitur. Ergo, &c. Nihilominus ſatis probabile eſt ſic impedientem, & perturbantem hac excommunicatione innodari; non quidem quatenus perturbat Legatorum iuriſdictionem formaliter, ſed quatenus inde cenſetur Pontificia iuriſdictio perturbata. Etenim cùm Legati, Commiſſarij, aliique Gubernatores ciuitatum Eccleſiæ Romanæ nomine Pontificis iuriſdictionem exerceant, eorum iuriſdictione perturbata, & Pontificis iuriſdictio perturbata cenſeri debet.

9 Secunda difficultas: An vſurpatio, vel perturbatio ſupremæ iuriſdictionis Pontificia Sede vacante ſub hoc Canone comprehendatur? Pro certo affirmandum eſt comprehendi: Quia eſto illa iuriſdictio non ſit Pontificis mortui, neque futuri, cùm vterque incapax ſit iuriſdictionis actualis, vtpotè carentes Pontificia dignitate: at eſt iuriſdictio Romanæ Eccleſiæ hoc Canone protecta. Neque obeſt quòd Textus dicat. *Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem*, denotans eam iuriſdictionem, quæ Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ ſimul competit, hoc Canone comprehendi, non verò quæ ſolùm Romanæ Eccleſiæ. Non inquam obeſt, quia pronomini *Nobis* ſubintelligenda eſt conditio vitæ, & exiſtentiæ per ſe in eo pronomine imbibita: præſtatque hunc ſenſum: *Excommunicamus eos, qui ſupremam iuriſdictionem nobis viuentibus, & Romanæ Eccleſiæ competentem vſurpare, & perturbare præſumpſerint.*

10 In tertia huius Canonis parte excommunicantur adhærentes, fautores & defenſores ſupradictorum delinquentium, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes. Sub his verbis: *cuius conſilium, auxilium, & fauor ex vi cuius aliqua ex ſupradictis actionibus ſubſequatur hac excommunicatione punitur.* Quippe illorum verborum *adhærentes, fautores, & defenſores* ſequentia videntur explicatio eſſe, vti colligitur ex illa dictione *ſeu*: ita vt ſenſus ſit, adhærentes per conſilium, præſtantes fauorem, exhibentes auxilium hac innodantur excommunicatione. Non tamen caret probabilitate quod tradit Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 21 punct. 1. num. 26. & 27.* huic excommunicationi ſubiici eum qui prædictorum criminum reo adhæreret paratus eum comitari, & auxiliari, & fauere, tametſi de facto nondum conſilium, auxilium, & fauorem præſtitiſſet; quia ex illa animi præparatione manifeſta ſufficienter adhærere delinquenti dicitur. Illud verò eſt certum opus eſſe, vt delictum à principali operante committatur, vt adhærentes, conſulentes, auxiliantes, & fauentes excommunicatione ligentur. Vt ſæpè dictum eſt, & notauit in præſenti Filliucius *tract. 16. cap. 3. num. 69.* Alterius *lib. 5. diſp. 21. c. 1. verſ. merito.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. Bullæ, q. 21. pun. 1. num. 28.*

11 Ad extremum aduerte hanc cenſuram non incurri niſi adſit dolus, & malitia, vt manifeſtè indicat verbum præſumo, quo textus vtitur. Vti notauit Bonacina ex communi ſententia *dicta diſp. 2. q. 21. pun. 1. num. 25.* Quocirca Reges, aliique ſupremi Principes Catholici terras & iuriſdictionem Romanæ Eccleſiæ competentia poſſidentes, ab hac excommunicatione excuſantur, quia bona fide procedunt. Tum ex præſumpto Sedis Apoſtolicæ priuilegio, tum ex præſcriptione legitima. Neque his obeſt, quod per huiuſmodi Bullam derogentur priuilegia omnia, etiam in vi contractus, & præſcriptio videatur interrupta, quia non derogantur priuilegia quæ grauiſſima ſunt, & ob grauiſſimam cauſam conceſſa, quæque ad ſui derogationem expreſſam ſui mentionem requirunt, vti ſunt priuilegia prædicta. Neque præſcriptio interrumpi cenſetur, quoties mala fides præſcribenti non ſuperuenit. Atque ita tradit Couarruu. *reg. poſſeſſor. malæ fidei, § 12. num. 4.* Alterius *lib. 5. diſp. 21. cap. 3. verſ. in hac quæſtione.* Bonacina *de cenſur. bullæ q. 21. p. 2. n. 3. & p. 1. n. 24.*

PVNCTVM XXII.

Expenduntur reliqua quæ in Bulla continentur.

1 *Proceſſus Bullæ durant, quouſque alij authentici, & obligatorij publicentur.*
2 *Abſolutio harum cenſurarum Pontifici eſt reſeruata, præter mortis articulum.*
3 *Abſolutio in mortis articulo præſtanda eſt præmiſſa ſatisfactione.*
4 *Proponitur ratio dubitandi, an valida ſit abſolutio non præmiſſa ſatisfactione. Et reſpondetur validam eſſe.*
5 *Sacerdos ſine legitima facultate ab his cenſuris abſoluens ipſo iure excommunicatur, eiuſque abſolutio eſt nulla.*
6 *Abſolutio generalis à Pontifice facta, non comprehendit eos qui his cenſuris ligati ſunt.*
7 *Reuocat Pontifex omnia priuilegia diſpoſitioni huius Bullæ contraria.*
8 *Præcipitur omnibus Patriarchis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis huius Bullæ publicatio.*
9 *Tranſumptum huius Bullæ habere debent omnes Ordinarij, & qui ad confeſſiones fuerint deputati.*
10 *Hanc obligationem pluribus placet eſſe ſub mortali.*
11 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*
12 *Ex ratione officij audiendi confeſſiones obligatio grauis eſſe poteſt.*
13 *Aduerſus eos qui huic Bullæ contraire præſumpſerint, indignatio Dei incurrenda indicitur.*

POſt cenſuras latas ſtatuit Pontifex, vt omnia, quæ in Bulla continentur durent, ſúmque effectum ſortiantur, quouſque alij huiuſmodi proceſſus ab ipſo, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, vt publicentur, fiant inquam, authentici, & obligatorij, quod abſque publicatione eſſe nequit, ideóque particula *aut* declaratiua eſt verbi antecedentis, præſtátque hunc ſenſum. Proceſſus Bullæ durant, effectúmque ſortiuntur, quouſque alij proceſſus fiant authentici, & obligatorij, ſeu quouſque alij proceſſus publicentur. Atque ita tradit Duardus *in bulla Cœnæ, lib. 1. cap. 4. q. 8. num. 9.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. bullæ, q 22. p. 1. n. 2.* & latiùs dictum eſt *hac diſp. §. 1.* 1

Secundò abſolutionem harum cenſurarum ſibi reſeruat Pontifex præter mortis articulum, neque tunc (inquit) præſtanda eſt, niſi cautione præſtita de ſtando mandatis Eccleſiæ, & ſatisfaciendo parti offenſæ, reuocátque omnia priuilegia iis contraria, etiamſi per generale Concilium conceſſa fuerint. Ex quibus verbis grauis eſt controuerſia Doctorum; an priuilegium à Trident. Epiſcopis conceſſum ad abſoluendum ab hæreſi, aliiſque criminibus occultis ex vi huius clauſulæ cenſeatur reuocatum? In qua quæſtione vt probabilius defendimus partem affirmatiuam *tr. 4. de fide, diſp. 4. p. 3. §. 1. n. 22.* ibique contrariis ſatisfecimus. 2

In mortis verò articulo qui poteſt à peccatis abſoluere, poteſt à cenſura. Præſtanda tamen eſt prius ſatisfactio realis, ſi poſſibilis ſit, ſin minus cautio, pignoratitia, fideiuſſoria, vel iuratoria ſufficiet, iuxta regulas generales in materia reſtitutionis, & abſolutionis à cenſuris. Quod ſi nulla cautio præſtari poteſt, eo quòd infirmus eſt in extremis ſenſibus deſtitutus, non obinde abſolutio omitti debet, quia cautio requiritur caſu quo præſtari poſſit, vt benè aduertit Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. capite 15. numero 4.* Bonacina *diſputat. 1. de cenſur. q. 22. pun. 3. in fine.* Suar. *de cenſur. diſput. 21. ſect. 3. num. 2.* 3

Grauior dubitatio eſt, An valida ſit abſolutio ſatisfactione reali omiſſa cùm fieri poſſet; vel nulla vel non ſufficiente præſtita cautione? Et ratio dubitandi eſt, quia non eſt credendum velle Pontificem ſuas vices concedere illi abutenti. Sed dicendum eſt ob omiſſam realem ſatisfactionem, & cautionem debitam non irritari abſolutionem, modò aliqua cautio exhibeatur; quia Pontifex non ſatisfactionem realem, ſed cautionem requirit, neque ſpeciem cautionis exprimit, tametſi 4

de

de legitima videatur intelligendus. Atque ita tradit Suar. *disp. 21. de censur. sect. 3. num. 1.*

5 Tertiò addit Pontifex Sacerdotem sine legitima facultate ab iis censuris absoluentem ipso iure excommunicatum esse, eiusque absolutionem esse nullam. Quæ excommunicatio etsi olim reseruata fuerit teste Caietano, *verbo Excommunicatio cap. 77.* attamen iuxta tenorem Bullæ præsentis Vrbani VIII. nullam continet reseruationem, siquidem post reseruationem præcedenti clausula appositam, quæque ad subsequentia non extenditur statuta est, Vti docuit Nauarr. *capit. 27. numero 74.* Tolet. *lib. 1. cap. 31. n. 7.* Suar. *disp. 21. de censur. sect. 3. n. 6.* Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 25. num. 7.* Filliucius *tract. 16. c. 7. q. 8. num. 124.* Duardus *de absolut. ab excommunicat. bulla, lib. 3. §. 3. q. 1. num. 2.* Alterius *disp. 22. cap. 3. dub. 2. col. 7.* Antonius de Sousa *cap. 24. disp. 101. num. 3.* Bonacina *disp. 1. de censur. q. 22. pun. 3. num. 8.* Quod si absoluens ab his censuris extra Vrbem, in Italia tamen existat excommunicationem incurrit reseruatam ex decreto Clement. VIII. & declaratione Cardinalium edita anno 1601. die 9. Mensis Ianuarij, quæ incipit *Sacra Congregatio*, dummodò absoluat prætextu priuilegiorum à Sede Apostolica concessorum. Aliàs si ex malitia, vel ignorantia, aut in Vrbe, vel extra Italiam ab excommunicationibus absoluat sub decreto, & reseruatione Clement. non continetur. Vti aduertit Bonac. *disputat. 1. de censur. q. 22. punct. 3. numero 9.*

6 Quartò declarat Pontifex quamcunque absolutionem etiam solemniter ab ipso faciendam non comprehendere, nec suffragari his excommunicatis per Bullam, nisi priùs à præmissis cum vero proposito vltetius similia non committendi destiterint; & meritò quia impœnitenti absolutio concedenda non est. Imò qui constitutiones, pragmaticas, leges, & decreta libertati Ecclesiasticæ contraria fecerunt, non sunt absoluendi nisi priùs ea publicè reuocauerint, & ex archiuis, seu Capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur deleri, & cassari; ac summum Pontificem de reuocatione certiorem fecerint. Quod si contrà factum fuerit, nullius effectus erit absolutio, vtpotè data absque facultate, quæ non censetur concessa, nisi ea conditione posita. Additque Pontifex se protestari, notúmque omnibus facere per absolutionem solemniter factam, aut quoscunque alios actus contrarios tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, seu tolerantiam suam, vel successorum quantocunque tempore continuatam in omnibus, & singulis contentis in Bulla, & quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac S. Romanæ Ecclesiæ vndecunque, & quandocunque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præiudicare posse, ac debere.

7 Quintò reuocat Pontifex omnia priuilegia etiam in vi contractus concessa, quæ dispositioni huius Bullæ contraria fuerint. Ex qua reuocatione colligitur ferè nulla priuilegia subsistere, quæ Bullæ dispositioni derogent. Vide quæ dicta sunt *tr. 3. de leg. disp. 4. p. 21.* vbi de priuilegij reuocatione, & cessatione.

7 Sextò præcepit Pontifex Patriarchis, Episcopis, Prælatis, aliisque locorum Ordinariis, vt cùm primùm ad suas manus processus huius Bullæ peruenerint, seu earum habuerint notitiam, publicari faciant semel in anno aut pluries (si id sibi expedire visum fuerit) in Ecclesiis suis quando maior fuerit populi conuentus. Quod præceptum obligat Prælatos sub mortali, vt constat ex illis verbis. *In virtute sanctæ obedientiæ, districtè præcipiendo mandamus.* Neque ab hoc præcepto excusari possunt, nisi graue damnum ex publicatione timeant. Vti tradit Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 25. num. 12.* Alterius *lib. 5. disp. 22. cap. 6. ad finem*: neque dissentit Bonac. *disp. 1. de censur. bulla quæst. 22. p. 6. num. 3.* satisfaciunt tamen huic obligationi, si vnusquisque in sua Ecclesia matrice publicationem faciat. Vt docet Alterius *lib. 5. disp. 22. c. 6. vers. 4.* Neque obest Textum vti plurali numero *in Ecclesiis suis*, quia id factum est eo quòd plurali numero Patriarchas, Episcopos &c. nominarat, & vt singula singulis corresponderent dixit *in Ecclesiis suis*, hoc est omnes in suis Ecclesiis & quilibet in Ecclesia sua.

9 Septimò inquit Pontifex, *Patriarchæ, Episcopi, Archiepiscopi, aliique locorum Ordinarij, & Ecclesiarum Prælati, necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri sæculares, & quorumuis Ordinum regulares ad audiendas peccatorum confessiones, quauis authoritate deputati, transumptum præsentium litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant.* Ex his verbis constat quoslibet curam animarum ex officio exercentes, tametsi sacerdotali dignitate insigniti non sint. Itemque quoslibet Presbyteros, sæculares, vel regulares ad confessiones audiendas deputatos obligatos esse transumptum Bullæ penès se retinere, hoc est in sua Ecclesia, vel domo habere, illudque diligenter legere, & percipere, aliàs illius tentio vana esset, & inutilis.

10 Sed an hæc obligatio habendi Bullæ transumptum grauis sit? Non conueniunt Doctores; Hugolin. *in præsenti 3. p. c. 7. n. 3.* Duardus *lib. 3. §. 8. q. 1. num. 3.* Bonac. *disp. 1. de censur. bullæ, q. 22. p. 7. num. 5.* censent obligare sub mortali, quia verba imperatiuo modo prolata in legibus præceptum continent. Retentio autem Bullæ, illiúsque diligens lectio, & perceptio imperatiuo modo in Bulla profertur ibi: *Penès se habeant, studeant &c.* ex alia parte materia grauis esse videtur, vtpotè animarum curæ, & regimini non leuiter necessaria. Ergo.

Nihilominus censeo satis probabilem esse sententiam Alterij *lib. 5. disp. 22. cap. 7. col. 3.* Anton. de Sousa *cap. 18. num. 2.* asserentium ex vi Bullæ non esse obligationem grauem habendi, vel legendi eius transumptum. Moueor quia esto plerunque verba imperatiui modi obligationem præcepti inducant, si materia grauis est. Vt docui *tract. 3. de legib. disp. 1 pun. 9. num. 3. & seqq.* At in præsenti non videtur esse grauis materia, neque maximè necessaria ad finem à Pontifice intentum; cùm possit hic facilè obtineri, quin Bullæ transumptum apud te habeas: ex eo namque quòd apud alium sit, ipséque tibi omnia ibidem contenta referat, illorum notitiam perfectam habere poteris. Præterea, si Pontifex vellet sub mortali obligare ad hanc retentionem, & lectionem, vt quid omisit illa verba: *In virtute sanctæ obedientiæ*, quæ superiori clausula apposuerat? Tacitè enim ea omissione indicauit longè minori obligatione astrictos esse curam animarum habentes, aliosque Presbyteros ad retinendum transumptum, quàm astricti sunt Prælati ad illius publicationem. Adde tempore Pij V. huiusmodi clausulæ verbum præceptiuum addebatur, qua additione manifestè indicabat alia verba præceptum non continere; aliàs superflua esset additio. At in his Bullis ea additio sublata est, & verba in communi significatione relicta. Ergo ex se præceptum non continent. 11

Verùm esto ita sit, ex officio tamen fideles regendi, eorúmve confessiones audiendi obligatio grauis tibi adesse potest retinendi transumptum, illúdque legendi, si id iudicas necessarium ad perfectam illius notitiam. Hanc enim sub graui culpa habere debes, ne te periculo exponas alicuius erroris, & absolutionis indebitæ. 12

Octauò addit Pontifex Bullæ transumptis etiam impressis fidem adhibendam esse tam in iudicio, quàm extra, dummodò Notarij publici manu subscripta sint, & sigillo Iudicis ordinarij Romanæ curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munita. Vtraque conditio requiritur, subscriptio publici Notarij, & sigillum personæ in dignitate constitutæ. Vt aduertit Sayrus *lib. 3. cap. 25. in fine.* Bonac. *disp. 1. q. 22. p. 7. num. 9.* Is autem dicitur in dignitate constitutus, cui ex munere competit iurisdictio in Ecclesiasticas personas, iuxta *leg. honor ff. de munerib. & honorib. Cap. cum accessissent, de constitut. & c. ad aures de Rescript.*

Vltimò profert Pontifex indignationem Dei, & sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli incurrendam ab iis qui Bullæ exemplar ausu temerario præsumpserint infringere, hoc est rumpere, & destruere, vel ei contraire, tum impediendo publicationem, eiúsque obseruationem, tum negando eius obligationem. Ob has tamen actiones nulla pœna ipso iure fertur, sed arbitrio Pontificis grauiter venit delinquens puniendus. 13

PVNCTVM XXIII.

De excommunicationibus summo Pontifici in Decreto iuris reseruatis.

VNica tantùm est excommunicatio reseruata in Decreto per Gratianum collecto, namque ea quæ fertur *in Canone si quis suadente 17. q. 4.* aduersus eos qui manus violentas in Clericum, vel Monachum iniiciunt. Quæ sic se habet. *Si quis suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandata recipiat.* Vt igitur hæc excommunicatio plenè intelligatur, plura sigillatim excutienda sunt. Primò qui nomine Clerici, vel Monachi comprehendantur, ob quorum vexationem iniuriosam excommunicatio contrahatur. Secundò quas actiones hæc excommunicatio comprehendat. Tertiò, quis possit ab ea excommunicatione absoluere.

§. I.

Qui veniant nomine Clerici, vel Monachi in prædicto Textu?

1 *Expenditur qui veniant nomine Clerici?*
2 *Plures censent omnia requisita, vt Clericus fori priuilegio gaudeat, requiri etiam, vt priuilegio Canonis potiatur.*
3 *Contrarium videtur verius.*
4 *Fundamento oppositio fit satis.*

5 *A priuilegio Canonis, & fori excluduntur Clerici coniugati, dum habitum, & tonſuram non deferunt.*
6 *Item bigami bigamia vera, & interpretatiua in minoribus conſtituti, ſecùs in ſacris.*
7 *Item Clerici qui deſerto habitu Clericali grauibus criminibus ſe immiſcent.*
8 *Item Ioculatores, Goliardæ, aut Bufones.*
9 *Item exercentes officium Carnificum, Macellariorum, &c.*
10 *Item qui ter ab Epiſcopo moniti habitum Clericalem depoſitum aſſumere nolunt.*
11 *Aliquibus placet ſupradictos non priuari priuilegio fori, quouſque degradentur, ſi in ſacris ſint conſtituti.*
12 *Dicendum eſt requiri authenticam declarationem incorrigibilitatis.*
13 *Veniunt nomine Monachi Religioſi vtriuſque ſexus veram profeſſionem emittentes, imò & Nouitij.*
14 *Item Fratres tertij Ordinis D. Franciſci vitam in communitate gerentes.*
15 *Equites S. Ioannis hoc priuilegio gaudent.*
16 *De aliis, conſuetudini eſt ſtandum.*

1 NOmine Clerici veniunt non tantùm ij, qui characterem ſacrum habent, ſed qui Ordines minores receperunt, imò & qui primâ tantùm tonſurâ fuerunt initiati. Vti conſtat ex *c. cleri. 21. diſt.* & *c. cùm contingat de ætate, & qualit.* Quod adeò verum eſt, vt eſto ſint excommunicati, ſuſpenſi, irregulares, aut verbaliter depoſiti hoc priuilegio non priuantur, ſicuti communiter notant Doctores in *capite ex parte de Clerico coniugato*: & tradit Tolet. *lib. 1. cap. 31. num. 8.* Coninch. *dict. 14. de excomm. dub. 15. numero 157.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 26. num. 8 & 9.* Secùs verò realiter degradati, ij enim omni priuilegio Clericali priuati ſunt, *Cap. degradatio de Pœnis, in 6.*

2 Sed an initiati primâ tonſurâ, vel minoribus Ordinibus teneantur tonſuram, & habitum Clericalem communiter geſtare, & inſuper ex licentia Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruire, vel in aliqua publica academia litteris vacare, vt prædicto Canone protegantur? Non conueniunt Doctores. Nam Man. Rodrig. *lib. 1. ſum. cap. 80. num. 17.* Florian. de Solis *tract. de cenſib. lib. 2. cap. finali. num. 14.* Bañes *2. 2. q. 12. articul. 1. difficult. 3. dicto vltim.* Suar. *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. num. 11.* Ægid. Coninch. *diſp. 14. de cenſur. dub. 15. num 164.* & probabile reputat Paul Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. capit. 5. numero 4.* cenſent omnia illa requiſita eſſe, vt locus ſit Canonis priuilegio. Mouentur; quia ex Conc. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat.* ea omnia requiruntur, vt Clerici in minoribus conſtituti priuilegio fori gaudeant. Sed Priuilegium Canonis inferius eſt fori priuilegio, quippe priuilegium Canonis iure tantùm poſitiuo eſt introductum: priuilegium verò fori ex iure Diuino prouenit. Ergo Clerico cui non competit priuilegium fori, nec Canonis priuilegium competere debet. Deinde Trident. *dicto cap. 6.* ſub priuilegio fori Canonis priuilegium videtur comprehendiſſe; ſiquidem refert *c. vnicum de Clericis coniugat. in 6.* vbi Pius II. expreſsè de priuilegio Canonis loquitur.

3 Nihilominus contrariam ſententiam veriorem reputo cum Nauarr. *lib. 5. conſil tit. de priuileg. conſ. 24. edit. 2.* Molina *tract. 3. de iuſtit. diſp. 54. numero 9.* Stephanus Dauila *2. punct. cap. 1. diſput. 2. dub. 9 concl. 3* Hieronym. Gonzalez *in reg. 8. cancell. gloſſ. 5. §. 5. num. 7.* & Fauet Clarus *lib. 5. ſententiar. §. fin. q. 36. num. 19.* Mouetur, quia iure communi Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto conceſſum erat priuilegium Canonis, tametſi alicuius Eccleſiæ ſeruitio addictus non fuerit, neque in aliqua ſchola ex licentia Epiſcopi verſaretur. At Conc. Trident. ſolùm reſtrinxit priuilegium fori, ergo priuilegium Canonis ſub diſpoſitione iuris communis relictum eſt, iuxta *leg. præcipimus. Cod. de appellationib.* ſunt enim hæc priuilegia omnino diſtincta. Atque ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio, prout Gonzalez refert in hæc verba: *Clerici qui in hoc decreto Concilij priuilegio fori priuantur, priuilegio tamen Canonis non intelliguntur priuati.*

4 Neque fundamentum contrarium vrget. Nam eſto priuilegium Canonis inferius ſit priuilegio fori, eſt tamen magis neceſſarium perſonis Eccleſiaſticis, & earum ſtatui, cùm grauiùs offendantur ex vexatione perſonali, quàm ex forenſi iudicio. Præterquam quòd priuilegium fori cedit aliqualiter in diminutionem laicæ poteſtatis: at priuilegium Canonis in nullius cedit præiudicium. Ergo mirum non eſt plures conditiones pro priuilegio fori requiri, quàm pro priuilegio canonis. Conc. Trident. verò ſi benè perpendatur nobis contrarium non eſt; non enim dixit ſeruandam eſſe conſtitutionem Bonifac. VIII. *in cap. Clerici, de clericis coniugatis in 6.* pro omnibus Clericis, ſed pro Clericis coniugatis, hi enim nec priuilegio fori, nec Canonis gaudent, niſi conditiones à Conc. Trident. præſcriptas obſeruent, vt ſtatim dicam.

5 Quapropter à priuilegio Canonis, & fori excluduntur Clerici coniugati dum habitum, & tonſuram non deferunt, iuxta Textum in *dicto c. vnico de clericis coniugatis in 6.* & inſuper ſeruitio alicuius Eccleſiæ ex Epiſcopi deputatione non vacant. Sicuti ex communi docet Coninch. *diſp. 14. dub. 14. num. 158.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tr. 5. par. 2. c. 5. n. 4.* Bonac. *t. 1. diſp. 2. de excomm. q. 4. p. 3. num. 1.*

Secundò excluduntur bigami bigamia vera, & interpretatiua in minoribus. Ordinibus conſtituti, quia ij omni priuilegio denudantur, ideóque geſtatio tonſuræ, habitus Clericalis illis interdicitur. *Capite vnico, de Bigamis in 6.* & notauit *ibi* Gloſſa *verbo bigamus.* Coninch. *numero 157.* Molina *tract. 3. diſp. 54. num. 8.* Paul. Layman. *cap. 5. numero 4.* Bonacina *dicto punct. 3. num. 6. & tract. 3. de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 3. num. 3. & ſeqq.* Secùs verò dicendum eſt de bigamia ſimilitudinaria, vt iidem Doctores aduertunt. Quod ſi Clerici bigami ſacris ſunt initiati vel ex diſpenſatione, vel illegitimitate hoc priuilegio Canonis gaudent, quia Textus in *capite vnico de Clericis coniugatis in 6.* & *capite vnico de Bigamia in 6.* expreſsè loquuntur de bigamis in minoribus conſtitutis. Et tradit Gloſſa *dicto capite vn. de bigamis.* Sylueſt. *verbo bigamus, quæſt. 8.* Molina *diſputat. 54. numero 8.* Layman. *ſuprà.* 6

Tertiò excluduntur ab hoc priuilegio canonis Clerici qui deſerto habitu Clericali grauibus criminibus, vtpote tyrannidi, & ſeditioni, aliiſque facinoribus ſe inuerecundè immiſcent ex Textu *in capite. perpendimus. Capite cùm non ab homine, de ſententia excommunicat.* Et notat Nauarr. *capite 27. numero 81.* Suarez *diſputatio. 22. de cenſur. ſect. 1. numero 14.* Coninch. *diſputatio 14. dubit. 15. numero 157.* Quod à fortiori procedit. Si in crimen aſſaſſini inciderint, iuxta Textum *in capite 1. de homicidio in 6.* Et tradit Sylueſt. *verbo aſſaſſini. quæſt. 3. & 4.* Couarruu. *lib. 2. var. c. 20. n. 10.* Iulius Clarus *§. finali, q. 36. num. 30.* 7

Quartò excluduntur Ioculatores, Goliardæ, aut Bufones, ſi per annum huic ignominioſo officio vacauerint. argum. *capite vnic. de vita, & honeſt. Clericor. in 6.* Et tradit Suar. *dicta ſect. 1. numero 14.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. parte 2. capite 5. numero 5.* Molina *tract. 3. diſputat. 54. numero 6.* 8

Quintò excluduntur exercentes officium Carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, modò coniugati ſint, vel habitum Clericalem dimiſerint, atque ter moniti ab Epiſcopo non deſiterint, vel ſi poſtquam deſiterint idem officium reaſſumunt. Quod ſi coniugati non ſint, habitúmque clericalem retineant; priuilegio Canonis & fori quoad perſonas non priuantur, ſed ſolùm quoad eorum bona ita vt eorum negotium non ſit defendendum à iudice Eccleſiaſtico, ſed ſæculari, & inſtar ſæcularium ſoluere debent tributa. Sic habetur *Clement. de vita, & honeſt. Cleric.* Et notauit Suar. *dicta ſect. 1. num. 15.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. capite 5. numero 4.* Molin. *d. tract. 3. diſputat. 54. numero 7.* 9

Sextò excluduntur qui ter ab Epiſcopo moniti habitum Clericalem depoſitum reaſſumere nolunt, vel ab officio vili non deſiſtunt, vel ſæcularibus negotiis ſe immiſcent, iuxta textum *in capite in audientia. Capite contingit, de ſententia excommunicat.* Neque ſufficit vna monitio pro tribus, ſed neceſſariò trina, ſpecialis, & nominatim adhibenda eſt. Vti ex *Clemen. 1. verbo tertia, de vita, & honeſt. Clericor.* notat Suar. *dicta ſect. 2. numero 14.* Molin. *diſputat. 34. num. 1.* 10

Sed an ij Clerici criminoſi, ioculatores, incorrigibiles ſi in ſacris ſint conſtituti priuilegium fori ipſo iure amittant? Non eſt conſtans ſententia. Nam Ioann. Monach. *in addit. Gloſſæ, ad capit. 1. de vita, & honeſt. clericor.* Ioann. Lupus *titul. de libert. Eccleſiaſt. 2. part. quæſt. 5. num. 5. & 9. & quæſt. 8. numero vnico.* Suar. *in lib. 4. de defenſ. fidei aduerſus Regem Angliæ. capit. 17. numero 24.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 4.* negatiuam partem tuentur, eo quòd ſentiant Clericos in ſacris conſtitutos priuilegio fori gaudere, quouſque deprædentur realiter, vel per ſententiam iudicis eo priuilegio denudentur. Colligiturque ex *capite cùm non ab homine de Iudiciis*, vbi poſt incorrigibilitatem remittitur poteſtati ſæculari Clericus puniendus. Non igitur ipſo iure ob incorrigibilitatem priuilegio fori priuatur, conſentitque *cap. vt fama, 35. de ſententia excommunicat.* vbi laïcis conceditur poteſtas capiendi incorrigibiles non tanquam propriis Iudicibus, ſed tanquam Eccleſiæ miniſtris, cui illi Clerici adhuc ſubiecti ſunt. Contrarium videtur affirmaſſe Gloſſa *in cap. 1. de Apoſtatis.* Couarruu. *pract. quæſt. cap. 31. numero 2.* Iulius Clarus, *dicta quæſt. 36. num. 23.* eo quòd trina monitio ſententiæ degradationis, ſeu priuationis videatur æquiualere. 11

Ego verò dicendum exiſtimo requiri neceſſariò authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter ſententiam degradationis, ſeu priuationis. Vti latiùs probaui *tractat. 12. de immunitat. perſonar. Eccleſiaſtic. punct. 6.* 12

Nomine Monachorum veniunt Religioſi vtriuſque ſexus tam 13

tam veram professionem emittentes, quàm alij vocati Conuersi, quippe verâ professionem in aliquibus Religionibus non emittunt. Vt colligitur ex *cap. ex tenore. capit. de monialibus. de sententia excommunicat.* Et tradit Glossa *in cap. non dubium, verbo conuersos.* Nauarr. *capit. 27. num. 79.* Iulius Clarus *lib. 5. sentent. §. finali. quæst. 77. num. 5.* Molina *tract. 3. disp. 50. num. 4.* Quinimò etiam Nouitij, vtpotè in via ad Religionem susciendam prædicto priuilegio gaudent, ex Textu in *cap. religiosi de sententia excommunicat. in 6.* & tradunt Doctores relati. Neque ab hoc priuilegio excluditur Religiosus bigamus, siquidem nullo iure constat priuilegio Religiosis concesso priuari, sicuti constat priuari priuilegio clericali. Sic ex communi sententia tradit Sylvest. *verbo bigamus, q. 8.* Sayrus *lib. 3. cap. 27. n. 32.* Bonac. *t. 1. disp. 2. de excommunicat. quæst. 4. p. 3. n. 8.* & *t. 3. de excommunicat. in part. disput. 2. q. 2. pun. 6. sect. 3. num. 8.*

14 Deinde Fratres tertij Ordinis D. Francisci, & Dominici vitam in communitate gerentes, & habitum religionis gestantes hoc priuilegio canonis, imo fori gaudent, quia esto veri Religiosi non sint, Religionis tamen statum imitantur. ideóque priuilegiũ Religiosis concessum vtpote fauorabile ad ipsos extenditur. Sicuti ex communi notat Felin. *in capite 2. de foro competenti.* Nauarr. *cap. 27. num. 70.* Tolet. *lib. 1. cap. 31. num. 10.* Suar. *disput. 22. sect. 1. num. 20.* Molin. *tract. 3. de iustit. disp. 50. num. 4.* Carol. de Graffis *de effectu cleric. effectu 1. numero 92.* Bonacina *locis suprà citatis*, Secùs verò dicendum est de iis Fratribus qui in propriis domibus commorantur, etsi se suáque bona Religioni obtulerint, habitúmque illius gestauerint. Sicuti notauit Rodrig. *titul. 2. regular. quæst. 65. art. 5.* Miranda *in manuali Prælat. t. 1. quæst. 29.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4. circa finem*, decisumque est à Leone X. vt refert Rodrig. *suprà.* Idem ferè dicendum est de Eremitis, qui si sub aliqua regula, & obedientia vitam agerent edito paupertatis, vel obedientiæ voto, vel pacto inito hoc priuilegio proteguntur. Secùs verò si nullam ex his obligationem susceperint, tametsi ex commissione Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiant, & habitum gestent singularem, quia non firmum, & stabilem modum viuendi habent, cùm pro libito possint ab eo recedere. Sic tradit Mol. *disp. 50. num. 4.* Rodrig. *quæst. regul. q. 63. art. 4.* Suar. *disputat. 22. sect. 1. num. 22.* Ægid. *dub. 15. num. 164.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 4. in fine.* Carol. de Graffis *effectu 1. num. 104* Bonac. aliis relatis, *titul. 1. disp. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 3. in fine.* & *titul. 3. de cens. in partic. disputat. 2. quæst. 3. pun. 6. sect. 3. in fine.*

15 De Commendatariis laïcis Ordinis S. Ioannis, D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ: Et idem est de Commendatariis Ordinis Christi in Lusitania, & S. Lazari in Sabandia, S. Stephani in Florentia, & aliis similibus grauis controuersia est inter Doctores, num hoc priuilegio canonis fruantur? Et quidem de Equitibus S. Ioannis certissimum esse debet hoc priuilegio gaudere, quippè sunt veri religiosi absolutam castitatem, Paupertatem, obedientiam vouentes, ideóque in *cap. canonica de sententia excommunicat.* cauetur quod si se inuicem percusserint à Priore conuentus absoluantur, sicuti alij Religiosi. Atque ita tradit Nauar. *lib. 5. consilior. de regularib. cons. 13.* Molina *tract. 3. disp. 50. num. 5.* Azor. *1. part. instit. moral. lib. 13. cap. 4. q. 4.* Carol. de Graffis *de effectib. clericor. effectu 1. numero 109.* Sanch. aliis relatis *lib. 4. sum. capit. 16. numero 11.*

16 De aliis verò Equitibus, & Commendatariis esto veri Religiosi non sint, neque in communitate viuant, affirmat Garcia *de beneficiis, 1. part. capit. 4. num. 15.* Bonac. *t. 1. disput. 2. de excomm. q. 4. pun. 3. num. 9.* Et *t. 3. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 3. num. 9.* Priuilegio canonis, & fori gaudere, quia sunt verè personæ Ecclesiasticæ. Sed in his censeo consuetudini standum esse, & priuilegia spectanda. Molina *tract. 3. disp. 50. n. 5.* testatur per multos annos diligenter hanc rem examinasse, reperisséque nullo priuilegio canonis hos milites in Castella, & Lusitania gaudere.

§. II.

Quæ personæ, & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur?

1 *Comprehendit omnes fideles manus in Clericum, vel Monachum iniicientes.*

2 *Actio ob quam hac excommunicatio incurritur est violenta manuum iniectio, quæ grauis esse debet.*

3 *Non excusatur ab hac etiam excommunicatione, etiamsi Clericus offensus consentiat.*

4 *Communis est sententia seipsum vulnerantem in hanc excommunicationem incurrere. Sed contrarium probabilitate non caret.*

5 *Extenditur hac excommunicatio ad mandantes, seu incitantes ad prædictam offensionem.*

6 *Debet subsequi percussio, vt mandans vel consulens excommunicatione innodetur.*

7 *Vt hac excommunicatio vitetur à mandante, vel consulente, debet fieri reuocatio mandati, vel consilij ante patratum delictum nota mandatario.*

8 *Aliquibus placet reuocationem sufficientem arbitrio prudentis excusare ab excommunicatione. Alij oppositum affirmant.*

9 *Prior sententia sustinetur, & explicatur quando censeatur sufficienter mandatum, vel consilium reuocatum.*

10 *Displicet differentia inter excommunicationem, & obligationem restituendi, quam* Paul. Layman. *adstruere conatur.*

11 *Consentiens percussioni cùm posset impedire hac excommunicatione innodatur.*

12 *Non impediens percussionem etiamsi solùm contra charitatem peccet in hanc excommunicationem incurrit ex plurium sententia.*

13 *Verius est debere esse obligatum ex iustitia.*

14 *Ratam habens Clerici percussionem in sui gratiam factam hac excommunicatione innodari.*

COnstat omnes, & singulos fideles vtriusque sexus quauis authoritate fulgentes, hac excommunicatione innodari, si suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerint. Nam Textus vtitur verbo *si quis*, quod vniuersale est, omnes comprehendit. Ex *leg. qui filiabus §. 1. ff. de legatis 1.* & *leg. si necessarias, §. si annua, ff. de pignorat. actione.* Neque ab hac excommunicatione excluantur, etiamsi pueri sint, in minorique ætate constituti, modò rationis vsum perfectum habeant. Vti colligitur ex *capite 1. cap. mulieres. capite pueris de sententia excommunicat.* Et notauit Molina *tractat. 3. disputat. 51. numero 2.* Bonac. *titul. 1. disputat. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 2.* & *tit. 3. disputat. 2. q. 3 punct. 6. sect. 2. num. 2.* 1

Actio autem ob quam hæc excommunicatio infligitur est violenta manuum iniectio in Clericum, vel Monachum, id est in personam illius, seu res illi adhærentes. Vnde si eum occidas, mutiles, percutias, vulneres, pede, ense, fuste, imò veneno secretè propinato in hanc incidis excommunicationem, quia violentiam eius corpori infers. Item si eum quomodocunque violenter detineas, ne ex aliquo loco egrediatur, vel eum ita insequaris vt ea insecutio causa fuerit se præcipitem dandi, aliúdve damnum sustinendi: sunt enim omnes hæ actiones violentæ. Secùs esset, si per metum verbis illatum occasio clerico esses grauis damni. Item si Clericum, conspuas, atundine percutias, puluerem in eum iactes, eius vestimenta illi adhærentia dilaceres: nam esto hæ actiones non grauiter lædant corpus, lædunt tamen honorem ideóque hac excommunicatione puniuntur. Vti colligitur ex *cap. nuper de sententia excommunicat.* cui consentit. *lex apud Labeonem, ff. de iniuriis.* Et in his conueniunt Doctores, vt videre est apud Sylvest. *verbo excommunicatio 6. à numero 5.* Caiet. *eodem cap. 10.* Nauarr. *cap. 27. numero 77.* Molina, *tractat. 3. disputat. 51. numero 1.* Sayrum *capit. 26. à num. 11.* Auilam *2. part. cap. 5. disp. 3. dub. 12* Bonacinam *t. 1. disp. 2. de excomm. q. 4. pun. 1. §. 1 per totum.* & *t. 3. disp. 2. de censur. extra bullam, q. 3. punct. 6. sect. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capit. 5. num. 5.* 2

Debet autem actio ita grauis esse, & statui Clericali iniuriosa, vt secluſa excommunicatione arbitrio prudentis sufficiat ad peccatum mortale constituendum. Vt colligitur ex *cap. Nemo. 11 q. 3.* & ex illis verbis Textus: *Suadente diabolo.* Et tradit ex communi sententia Suar. *disp. 22. sect. 1. num. 27.* Mol. *tr. 3. disp. 51. n. 8.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. n. 190.* Auila *dub. 13.* Bonac. & Layman. *loc. alleg.*

Neque ab hac excommunicatione excusatur sic Clericum offendens, esto offensus offensioni consentiat; quia si offensio est iniuriosa, & status Clericalis dehonestatiua; eius consensus nullus est, ac proinde impedire nequit excommunicationem in honorem Clericalis status constituram. Vti ex communi notat Caiet. *verbo Excommunicatio. cap. 10.* Sayrus *lib. 3. thesauri, c. 26. n. 18.* Suar. *disp. 22. sect. 1. n. 58.* Coninch. *disp. 14. dub. 15. num. 168.* Filliucius *tract. 15. cap. 1. q. 7. n. 33.* Bonac. *t. 1. de censur. disp. 2. q. 4. pun. 2. num. 5.* Mol. *tract. 3. disp. 51. num. 3.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5.* & alij apud ipsos. Ipse autem offensus ex eo quòd huic iniuriosæ actioni consensum præstet, hanc excommunicationem non incurrit; quia non permittens offensionem, sed offendens opere, vel consilio, aut mandato excommunicatur. Vti ex communi notant Sylvest. Nauarr. Molina. Suar. Bonac. Sayrus, *loc. alleg.* & colligitur manifestè ex *cap. contingit de sententia excommunicat.* vbi Pontifex decernit hunc consentientem esse excommunicandum, ibi. *Si quis Clericus post prohibitionem huiusmodi sponte se subiecerit, excommunicetur.* Ergo ipso iure excommunicatus non est. 3

At si quis seipsum malitiosè occidat, aut vulneret, vel sui occisio 4

occiſionem, aut vulnerationem iniurioſam conſulat, aut præcipiat, communis ſententia docet in hanc excommunicationem incurrere, quia de ipſo verificatur violentas manus in Clericum iniicere. Sic Panormit. *in dicto cap. contingit.* Nauarr. *capit. 27. num. 78.* Sayrus *lib. 3. cap. 26. num. 20.* Molin. *diſp. 51. num. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 5.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. num. 59.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. numero 170.* Bonac. *t. 1. diſp. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 2. in fine. & tit. 3. de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. pun. 6. ſect. 2. in fine.* Tametſi contrarium non improbabiliter ſuſtineri poſſit, teſte Suar. & Bonac. *loc. allegatis.* Quippè Pontifex videtur locutus de tertia perſona offendente, & ab offenſo diſtincta. Vt colligitur ex illis verbis; *Si quis ſuadente diabolo, manus violentas in Clericum iniecerit,* &c.

5 Porrò etſi ex ſupradicto Textu *Si quis ſuadente diabolo*, ſolùm comprehendantur phyſicè Clericum, vel Monachum offendentes: at ex aliis capitibus iuris hæc excommunicatio extenditur ad mandantes, ſeu precibus, & promiſſis incitantes ad prædictam offenſionem. Vt habetur *cap. mulieres. §. illi, de ſententia excommunicat.* Item ad conſentientes, *capit. quanta. 47. de ſententia excommunicat.* Item ad ratam habentes offenſionem ſuo nomine factam, *Cap. cùm quis de ſententia excommunicat.* Et licèt in nullo Textu reperiatur expreſſum conſulentes, auxiliúmve præbentes hac excommunicatione innodari, nihilominus Doctores communiter ſub conſentientibus eos comprehendunt. Satis enim conſentit operi, qui illud conſulit, eiúſque executioni auxilium præbet. Quinimò eſto in *dicto cap. quanta*, ſolùm ſermo ſit de conſentientibus iis qui manus violentas in Rectores Eccleſiæ iniiciunt, at communis ſententia extendit ad conſentientes percuſſioni cuiuſvis clerici vel monachi. Vt videre eſt in Nauarro *c. 27. n. 78.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 172.* Sayro *cap. 26. à numero 22.* Molina *tract. 3. diſp. 52.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. part. 2. cap. 5. à num. 5.* Bonac. *de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 1. §. 2. initio.*

6 Igitur mandans, conſulens, & fauens Clerici percuſſioni hac excommunicatione innodatur, dummodò percuſſio ſubſequatur, ſubſecutáque fuerit ex vi mandati, conſilij, vel fauoris, quia hæ actiones tanquam acceſſoriæ prohibentur. Vnde ceſſante actione principali, ſcilicet percuſſione acceſſoriæ non puniuntur. Ex alia parte cùm ſolùm puniantur, quia actionem principalem cauſant, neceſſariò requiſitum eſt, vt ex vi illarum actio principalis ſubſequatur. Sicuti docet Molina *tract. 3. diſputatio 52. numero 2. 8. & 9.* Nauarr. *cap. 27. num. 51.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num. 175.* Bonac. *ſuprà, num. 2.* Layman *à num. 6.* Et colligitur ex *dicto cap. mulieres, de ſententia excommunicat.* ibi: *quia is committit verè cuius authoritate, vel mandato delictum committi probatur.* Requiritur ergo mandatum, & idem eſt de conſilio, & fauore cauſam eſſe delicti. Et quidem niſi de contrario conſtet id ſemper præſumendum eſt, vt benè notauit Coninch. *ſuprà.*

7 Quod ſi poſito mandato, vel conſilio pœnitentia ductus reuoces ante patratum delictum, quamuis Gloſſa *in cap. cum quis de ſententia excommunicat. in 6.* affirmet reuocationem etiam madatario, vel Conſiliario ignotam ſufficientem eſſe ad hanc excommunicationem vitandam, præcipuè cùm impoſſibile eſt ad notitiam mandatarij, vel Conſiliarij reuocationem venire; eo quòd non videatur credendum te affici excommunicatione, cùm nullius peccati reus es, ſed in gratia exiſtis. Attamen omnino dicendum eſt neceſſarium eſſe reuocationem notam fieri mandatario, vel Conſiliario. Vti ex communi omnium ſententia docet Innocent. *capite ad audientiam de Homicidio.* Molina *tract. 3. diſputat. 52. numero 3.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num. 176. & 183.* Stephanus Dauila *2. part. cap. 5. diſp. 3. dub. 7. concl. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part 2. capit. 5. num. 7.* Leſſius *lib. 2. capite 13. dub. 3. numero 17.* Suar. *diſp. 44. de irregular. ſect. 3. num. 3.* Bonac. *de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. pun. 6. ſect. 1. §. 1. numero 4.* Quippè dum reuocatio mandati, vel conſilij nota non eſt mandatario, vel Conſiliario præſumendi neceſſariò ſunt ex vi mandati, vel conſilij moueri. At excommunicatio lata eſt in eos, quorum mandato, vel conſilio Clericus offenditur: ergo. Neque obeſt quòd eo tempore quo excommunicationem contrahis in gratia exiſtas; quia ad contrahendam excommunicationem, ſicut & irregularitatem non eſt opus delictum formaliter committi tempore contractionis; ſufficit ſi antea commiſſum ſit. Vti contingit in eo qui propinato veneno, vel ſagitta emiſſa Clericum occidit, cuius delicti ante mortem Clerici pœnituit, qui non obinde ab excommunicatione & irregularitate excuſatur, quia his pœnis contrahendis ſufficientem cauſam præſtitit hæque pœnæ ſimul cum gratia Dei compati poſſunt.

8 Quinimò neque ad vitandam hanc excommunicationem ſat is eſt reuocationem mandati, vel conſilij notam fieri mandatario, vel Conſiliario: ſed opus eſt, vt reuocatio efficax ſit, & mandati, ſeu conſilij poſiti motionem tollat, aliàs delictum ex vi mandati, vel conſilij patratum cenſebitur. Vti docet Coninch. *diſp. 14. dub. 15. numero 183.* Molina *tract. 3. diſp. 52. num. 3.* Difficultas verò eſt, ſi mandatum, vel conſilium reuoces ſufficienter arbitrio prudentis, attamen mandatarius, vel Conſiliarius illo permouetur ad facinus perpetrandum, vel quia credit reuocationem fieri non ſeriò, & ex animo, ſed fictè, & ob vitandam pœnam; vel quia ratione pro reuocatione allatæ non deſtruunt præcedentes, an inquam tunc in excommunicationem incidas; Negant graues Doctores te incidere. Sylueſt. *verbo Homicidium, 1. num. 11.* & §. 3. *num. 12.* Petr. Nauarra, *lib. 3. cap. 4. num. 27.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7.* verſ. *reſolutio.* Stephan. Dauila *2. p. de cenſur. capit. 5. diſputat. 3. dub. 7. concl. 3* Mouentur, quia factâ reuocatione mandati vel conſilij de ſe efficaci non eſt cenſendus mandatarius, vel Conſiliarius eo moueri, ſed ob ſuam malitiam, cùm reuocationi ſtare poſſit, & debeat. Alij videlicet Nauarr. *cap. 27. num. 33.* Anton. Gomez *lib. 3. reſolut. cap. 3. num. 40. & 44.* Molin. *tract. 3. diſput. 52. num. 2. & 3.* Coninch. *diſp. 24. dub. 15. num. 183.* Leſſius *cap. 13. dub. 3. num. 18.* contrarium opinantur aſſerentes, ſi mandatarius, vel Conſiliarius diſſuaderi non potuit quin ex mandato, vel conſilio moueatur ad facinus patrandum mandantem, vel conſulentem in excommunicationem incidere, quia facinoris cauſa fuit medio ſuo mandato, vel conſilio, quod de facto remouere non potuit. Sicuti in excommunicationem incidit qui propinato veneno Clericum occidit, tametſi diligentiam adhibuerit ad damnum impediendum.

Ego verò dicendum exiſtimo: reuocans mandatum, vel 9
conſilium ſufficienter arbitrio prudentis non eſt cenſendus in excommunicationem, imò neque in irregularitatem, aut obligationem reſtituendi incidere; quia eo caſu non debet præſumi mandatum, vel conſilium cauſam eſſe delicti. Vti ex omnium ſententia tradit Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num. 184.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 2. c. 5. à num. 7.* Quod ſi roges quando cenſearis mandatum, vel conſilium ſufficienter reuocaſſe? Reſpondeo, mandatum cenſendum eſt ſufficienter reuocatum, ſi verbo, epiſtola, vel interruntio ſeriò reuocationem mandatario ſignifices. Quinimo, ſi amicitiam ineas cum eo cui tuo mandato damnum parabas; quia eo ipſo non poteſt mandatarius in executionem tuæ voluntatis, & in tui gratiam delictum operari. Vt benè aduertit Molina *dicta diſp. 52 num. 2.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. concl. 4. n. 184.* At conſilium non ita facilè reuocatur, cùm non ſolâ authoritate conſulentis nitatur, ſed rationibus ab eo propoſitis. Quare conſulens tenetur rationes contrarium perſuadentes conſiliario proponere, quæ ſi prudentis arbitrio iudicentur ſufficientes ad conſilium iniquum remouendum non eſt cenſendus ſuo conſilio cauſa delicti; neque in excommunicationem, vllámve pœnam, & obligationem conſulentibus impoſitam incidere. Vt benè Coninch. *ſuprà concl. 4. & 5.* Verùm ſi adhuc tibi conſtet mandatarium, vel Conſiliarium tuo mandato, vel conſilio moueri, vel quia non credit ex animo te reuocare, vel rationes reuocationis non ſunt æquè efficaces ad contrarium perſuadendum, etſi probabilis ſit ſententia, quæ te ab omni cenſura, pœna, & obligatione excuſat; at probabiliorem reputo ſententiam, quæ te condemnat: tum quia communior. Tum quia de facto tuum mandatum, vel conſilium cauſa fuit delicti. Nam eſto malitiæ mandatarij, vel conſiliarij adſcribi debeat, quòd reuocationi nolit adhærere, attamen dum de facto reuocationi non aſſentitur, mandatum, ſeu conſilium firmum perſiſtit, cauſáque eſt delicti. Ergo excommunicatio impoſita iis qui ſuo conſilio, vel mandato in percuſſionem Clerici concurrunt hos comprehendit.

Neque probanda mihi eſt differentia, quam aſtruere cona- 10
tur Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7.* ſpecialiter *verſ. deinde*, inter excommunicationem, irregularitatem, & obligationem damni illati reſtituendi: aſſerit namque conſulentem, ſeu mandantem obligatum eſſe ad damni illati reparationem in defectum principalis, quantumvis conſilium, ſeu mandatum reuocauerit, ſi ei conſtet homicidium ex mandato, ſeu conſilio motum eſſe: non tamen incurrere excommunicationem conſulenti, ſeu mandanti impoſitam, imò neque irregularitatem, quæ propter culpam iure Canonico decernitur. Quia obligatio reſtituendi naturaliter oritur ex damno iniuſtè illato: excommunicatio verò, & irregularitas non naturaliter ex damno illato, ſed ex iuris canonici diſpoſitione contrahuntur. At veriſimile non eſt ius Canonicum velle excommunicatione, & irregularitate pœnali afficere eum qui conſilium, & mandatum iniquè datum ſufficienter reuocauit. Non inquam probanda mihi hæc differentia venit, quia nullo firmo fundamento nititur: ſicut enim obligatio reſtituendi ex damno iniuſtè illato naturaliter oritur, ſic excommunicatio, & irregularitas iure poſitiuo diſponente ex eodem iniurioſo damno ortum habet: at ſicut reuocatio conſilij, & mandati de facto ineficax non impedit obligationem reſtituendi, quia non impedit damnum ex vi illius iniuſtè illatum eſſe: ſic impedire non poteſt excommunicationem, & irregularitatem, quæ ex iure poſitiuo ob damnum iniuſtè illatum ex vi conſilij, vel mandati imponitur. Quapropter Doctores communiter

miniter eodem modo ratiocinantur de pœna excommunicationis, ac de pœna irregularitatis, & obligatione restituendi. Vt videre est apud Lessium *lib.2.c.13.dub.3.num.17.* Coninch. *disp.14.dub.15.num.176.*

11 Porrò non solùm mandans, consulens, & fauens Clerici percussioni, sed qui eius percussioni consentit potens eam impedire hac excommunicatione innodatur. Vti expressè decidit *cap. quanta de sententia excommunicat.* quia vt inquit Textus, eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cùm possint, manifesto facinori desinunt obuiare. Notandáque est dictio *possint*, quæ necessariò requirit, vt absque graui incommodo possit facinus impediri.

12 Quæstio verò inter Doctores est; An ad prædictam excommunicationem incurrendam satis sit non impedire percussionem, cùm possis, an insuper debeas esse ex iustitia obligatus? Caietan. *verbo Excommunicatio cap.10.* Medina *Codice de restitut. quæst. 7.* Sayrus *lib. 3. capite 26. numero 24.* Filliucius *tract.15.cap.1.numero 31.* Suar. *disputat.22. sect.1. numero 56.* censent te hac excommunicatione ligari, tametsi solùm ex charitate obligatus sis impedire percussionem; quia Textus *in cap.quanta*, absolutè, & sine restrictione loquitur de iis omnibus, qui manifesto facinori desinunt obuiare cùm possint. Addit tamen Abbas, & Hostiens. *in suprad. capite* Sylvest. *verbo Excommunicatio 6.numero 5.* Tolet.*lib.1.cap.34. numero 15.* Caiet. *dicto cap.10.* adesse debere dolum, & malitiam, nam si ob verecundiam, & vanum timorem non te alienis litibus immiscendi impedire percussionem omittas, hanc effugis excommunicationem.

13 Sed rectiùs obligationem iustitiæ ad incurrendam hanc excommunicationem requisierunt Nauarr. *cap. 27. num. 78.* Henriq. *lib.14.cap.12.numero 7.litt.H.* Auila *2.punct.de censur. cap.3.disput.3.dub.8.* Coninch. *disp.14.dub.15.num.174.* Molina *disputat.52 num.6.* Bonac.*tit.1.disputat.2. de censur. q.4. pun.1.§.2.numero 8.* & *titul.3.disputat.2. q.3. pun.6.sect.1.§.2. numero 7.* Paul.Layman. *lib.1.sum.tract.5.part.2.cap.5. numero 6.* Ducor, quia ille consensus in percussionem Clerici censendus est hac excommunicatione puniri, qui secundùm moralem æstimationem fauor, & auxilium esse reputatur, vt constat ex illis verbis: *Eos delinquentibus fauere interpretamur*: Et præterea qui statui clericali iniuriosus est. At qui solùm ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussionem, moraliter non censetur percussioni fauere, neque iniuriosam actionem statui clericali præstare, quia omittens ex charitate solùm negatiuè se habet, non positiuè etiam moraliter, ideóque damna ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adeò verum est, vt esto ex odio, & prauo effectu omittas impedire, adhuc non ligaris excommunicatione, quia non ob prauum affectum, sed ob actionem iniuriosam hæc excommunicatio lata est, vt rectè aduertit Bonacina *suprà*. Neque prauus effectus constituit omissionem iniuriosam, si ex se iniuriosa non est. Illi autem censentur ex iustitia obligari percussionem impedire, quibus percutientes subduntur. Vti Sayrus, Filliucius, Auila, Bonac. *locis allegatis* tradunt. Quinimo ille qui videt, seu probabiliter timet nomine ipsius percussionem patrandam esse, ex iustitiæ onere obligatus esse videtur ad prædictum damnum impediendum: vt docuit Nauarr. *c.27.num 231.* Molina *tract.2. disp.729.num.6.* & *tract.3. disp.52.num.6.*

14 Prætetea ratum habens signo aliquo externo Clerici percussionem, si suo nomine, seu in sui gratiam facta est, hac excommunicatione innodatur, acsi ad illam perpetrãdam mandatum dedisset, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: vti expressè habetur *capit. cùm quis, de sententia excommunicat. in 6.* Debet autem percussio fieri tempore quo posset illam mandare, nam si eo tempore rationis vsu careres vel ob infantiam, vel ob amentiam, tametsi in tui gratiam illa percussio facta sit, eâmque ratam habeas in hanc excommunicationem non incidis, quia ea non est propria ratihabitio quæ retrotrahatur, & mandato comparetur, cùm mandatum esse non possit tempore patrati delicti. Sicuti hæc docent Nauarr. & *cap.27.num.78.* Sayrus *cap.26.num.25.* Suar. *disp.22. sect.1. num.55.* Molina *disputat.52. numero 4.* Bonac. *titul.1. disputat.2.de excommunicat.q.4.pun.1.§.2. num.10.* & *titul.3. de censur.in partic.q.3.pun.6.sect.1. in fine.* Neque inde inferas, si delictum patratum est tempore somni, aut ebrietatis non posse illud ratum habere, potes vtique; quia somnus & ebrietas non tollunt vsum rationis permanenter, ideóque moraliter censendus es eo tempore potuisse delictum imperare, qui poteras facile à somno excitari, & ebrietatem depellere, vt notarunt Molina, & Banacina *supra.*

§. III.

De causis excusantibus ab hac excommunicatione incurrenda.

1 *Duplex causa ab hac excommunicatione excusat.*
2 *Causa excusans à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram ab hac censura excusat.*
3 *Ex defectu deliberationis, & ex causa ludi plures ab hac excommunicatione excusantur.*
4 *Item ignorantes probabiliter Clericum esse quem percutiunt.*
5 *Item qui in defensionem sui, vel alterius vulnerant, seu percutiunt.*
6 *Item titulo correctionis.*
7 *Plures censent posse patremfamiliâs etiam in sacris constitutos, moderatè puniri.*
8 *Verius est id patri non esse concessum.*
9 *Satisfit fundamento opposito.*
10 *Hac correctio Prælatis permittitur seipso.*
11 *Spectatâ consuetudine per alios etiam laïcos fieri correctio potest.*
12 *Etiam magistris licitum est Clericos discipulos per laicos corrigere ex probabili sententia.*
13 *Percutiens Clericum cùm vxore, sorore, aut filia inuentum excusatur ab hac censura.*
14 *Debet esse hæc percussio incontinenti.*
15 *Delinquentem ex industria spectantem si percutias non est improbabile te ab excommunicatione excusari.*

DVplicem causam in genere statuere possumus ab hac censura excusantem; alteram proueniente ex iure quasi naturali, alteram ex priuilegio. Quæ ex iure quasi naturali, prouenit excusat à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram. Quæ ex priuilegio, cum mortali peccato compatitur. 1

Et quidem causam excusantem à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram excusare, à censura incurrenda æquissimum est, quia Pœna excommunicationis vtpotè grauissima, imponi non debet nisi ob peccatum graue, vt omnes Doctores docent. Quapropter quoties ex circunstantia personæ percussæ, vel ex modo percussionis percussio non censetur grauiter iniuriosa clericali statui locus huic censuræ non est. Ob circunstantiam personæ excusat Sotus *in 4. distinct. 22. quæst.1. articul. 2. casu 2.* & *cùm verò*, pueros Clericos rixantes, & se inuicem percutientes pugno etiam in templo, ita vt sanguis è naribus eliciatur; quia plerunque hæc iniuria inter ipsos leuis censetur, tametsi aliquando grauis esse soleat. Argument. *capite vltimo. de sententia excommunicat.* Quod ex circunstantiis colligendum est, vt benè aduertit Coninch. *disputat. 14. dubit. 15. numero 190.* Paul. Layman. *lib.1.sum.tractat.5.part.2.cap.5.numero 8.vers. altera*, Molin. *tractat. 3. disputat 51. in fine.* Ad idem caput reduci potest percussio Clerici priuilegio canonis priuati: quia esto illa percussio grauis sit, & peccatum mortale iniustitiæ constituat, non tamen constituit peccatum mortale sacrilegij, ratione cuius hæc excommunicatio iniungitur. Vti ex omnium sententia tradit Sayrus *lib.3. thesauri, capite 27. ferè per totum.* Molin. *disputat. 54.* Nauarr *capit. 27. numero 80.* Bonacina *de censur.in part.disputat.2.q.3.punct.6. sect.4.à num.9.* 2

Ex modo percussionis excusantur ab hac censura primò qui ex subita passione animo non plenè aduertente, vel à fortiori causa ioci, & ludi Clericum percutit, nam esto percussio aliàs grauis esset, modus quo contingit grauitatem diminuit, ne culpam mortalem attingat, néve censuram contrahat. Argum. *cap.1. de sentent.excommunicat.* & docet Suar. *disput.22. sect.1.num.50.* Molin. *tract.3.disput.51.num.7.* & 8. Coninch. *disp.14.dub.15.num.190.* Bonac. *disp.2. de censur.in part.q.3. pun.6.sect.4 num.3.* Paul.Layman.*lib.1.sum.tract. 5.part 2.cap. 5.num.8.* & alij. 3

Secundò excusantur ignorantes probabiliter Clericum esse quem percutiunt, quia hæc excommunicatio non propter percussionem iniustam, sed propter percussionem sacrilegam statui clericali iniuriosam statuitur: at stante ignorantia probabili clericatus, cessat iniuria, vt manifestè colligitur ex *capite si verò, el 2.de sententia excommunicat.* vbi excusatur ab excommunicatione percussor clerici comam nutrientis; quia probabiliter existimare poterat percussor clericum non esse. Vt multis relatis docet Sanch. *lib. 9. de matrim. disputat 32.numero 41.* Quod adeò verum est, vt esto sic Clericum ignoranter percutientes darent operam rei illicitæ, nullatenus in hanc censuram incurrerent, quia comparatione status clericalis immunes à culpa sunt: vt benè tradit Nauarr. *capite 27. numero 80.* Couarruu. *capite alma mater. 1.part. §. 10. num.16.* Molina *dist.53.numero 1.* Quinimò esto animum haberent percutiendi Clericum; si tamen probabiliter ignorabant Clericum esse, quem percutiunt ab hac 4

excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Couarruu. *dicto* §.10.*num.*15.) quia non ob prauum effectum hæc iniungitur excommunicatio, ſed ob externam ſacrilegam manuum iniectionem. Vti notauit Molin. *dicta diſput.* 53.*num.*1.*&* 3. Suar. *diſputat.*22.*ſect.*1.*num.*54. Coninch. *dub.* 15.*num.*197. Quod ſi Ioannem Clericum credas te percutere, at percutis Paulum Clericum excommunicatione innodaris; quia hæc non imponitur ob percuſſionem huius, vel illius, ſed ob Clerici voluntariam percuſſionem. At eo caſu Clericum percutis voluntariè, cùm percuſſus habitum, & tonſuram clericalem geſtet, & verè Clericus ſit; tametſi non ſit is Clericus, quem tu percutere intendebas. Secùs eſſet, ſi Paulus percuſſus nullatenus ſe Clericum repræſentaret; eo quòd in habitu laïcali incedebat, quo Ioannes Clericus vtebatur, quia ea actio exterior non eſt voluntariè ſacrilega, & Cericali ſtatui iniurioſa: quippè inuincibiliter ignoras Clericum eſſe quem percutis, caſu quo Ioannes non ſit, quem percutere intendebas. Vt rectè tradit Molina *diſp.*53.*à n.*2. Paul. Layman.*lib.*1. *ſum.tr.*5.*par.*2.*c.*5.*n.*8. Coninch. *diſp.*14. *dub.*15. *in fine* Suar. *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*54.

5 Tertiò liberi ſunt ab hac excommunicatione qui in defenſionem ſui, vel alieni corporis, honoris, famæ, & bonorum fortunæ Clericum aggreſſorem detinent, vel percutiunt, quia hæc non eſt vis, & violentia, ſed defenſio. Vti deciditur *capite ſi verò. Cap. ex tenore de ſentent. excommunicat.* Et *Clement. vnic. de Homicidio.* Quippè defenſio non ſolùm propria, ſed cuiuſuis innocentis licita eſt. Argum. *cap. non inferenda*, & aliis 24.*q.*3.*&* *cap. dilecto, de ſent.excommunicat.in* 6. Et tradunt Innocent. Abbas, & alij *in c.ſi verò.* Leſſius *lib.*2. *cap.*9.*dub.*8 *&* *ſeqq.* Coninch.*dub.*15.*num.*193. Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſputat.*2.*q.*3.*pun.*6.*ſect.*4.*num.*1. Hinc colliges primò poſſe mulierem percutere Clericum tentantem ſuam pudicitiam facto, vel verbis, ſi aliâ viâ auertere à ſe non poteſt; quia eſt legitima, & iuſta honoris defenſio. Vt benè docet Molina *tract.*3. *diſp.*55. *num.*4. Nauarr. *cap.*27.*numero* 105. Suar. *diſp.*22.*ſect.*1.*numero* 33. Auila 2.*p.de cenſur.cap.*5. *diſputat.*3. *dub.*13. Coninch. *diſput.*14. *dub.*15. *num.*194. Paul. Layman. *lib.*1.*ſum.tract.*5.*part.*2.*cap.*5. *num.*8. Bonac. *de cenſur.in partic.diſp.*2 *q.*3.*pun.*6. *ſect.*4. *num.*1. Secundò: violenter expellens è domo Clericum iniuſtè illam occupantem, quando aliâ viâ non poteſt ſuum ius recuperare in hanc excommunicationem non incidit; quia illa expulſio non eſt violentia, ſed potiùs violentiæ remotio: vt notauit Sylueſt. *verbo Excommunicatio* 6. *num.*6. Sayrus *lib.*3.*cap.*27.*numero* 19. Molina *diſputat.*55.*numero* 3. Filliucius *tractat.*15.*cap.*1.*numero* 20. Bonac. *titul.*3. *diſputat.*2. *quæſt.*3. *punct.*6. *ſect.*4.*numero* 1. Tertiò ob eandem rationem non eris excommunicatus eo quòd violenter expellas Clericum tibi honorificam ſedem vſurpantem; ſi alia via iniuriam remouere nequis: vti colligitur ex Nauarr. à contrario ſenſu, *lib.*5. *conſil. titul. de ſentent. excommunicat.conſ.* 40. Quartò immunis ab excommunicatione eris, ſi Clericum bona tua furantem inſequaris, & ab eo violenter extrahas: quando aliâ viâ recuperare non poteſt; quia non infers iniuriam, ſed potiùs iniuriam depellis. Secùs eſſet ſi iam res furatas domi haberet depoſitas, eáſque pacificè poſſideret; quia eo caſu non propria authoritate, ſed authoritate Iudicis ſi id facilè præſtari poteſt, recuperandæ ſunt. Sicuti aduertit. Nauarr. *cap.*27.*num* 76. Molin. *tract.*3. *diſp.*55.*num.* 3 Bonac.*diſp.*2.*de cenſur.in part.q.*3. *punct.*6. *ſect.* 4.*numero* 1. Notanter dixi, *ſi aliâ viâ commodâ nequis rem tibi ablatam recuperare*; quia percuſſio, & violentia in Clericum non alia ratione licet, niſi quatenus eſt neceſſaria ad proprij, & alieni iuris defenſionem. Quintò fugientem Clericum debitorem, aut de fuga ſuſpectum detinere poteris, vt Superioti præſentes, debitumque recuperes, quia illa detentio eſt proprij iuris defenſio, & dani inferendi remotio. Idem eſt ſi in flagranti delicto, vel in illius probabili ſuſpicione Iudex ſæcularis Clericum inueniat poteſt eum in vinculis detinere, vt quamprimùm poſſit Iudici Eccleſiaſtico remittat. Quinimò offenſus à Clerico in cuentu quo is Clericus ob offenſam mittendus eſſet in carcerem, & puniendus, poteſt abſque timore excommunicationis eum vinculis alligare, vt ſuo iudici intra 24. horas præſentet, ſi id neceſſarium eſt ad ſatisfactionem ſumendam, teſtes examinandos, aliáque ad probationem delicti requiſita. Sicuti hæc omnia ex communi tradunt Panorm. *cap.cùm non ab homine, de Iudicijs, num.*10. Sylueſt *verbo Excommunicatio*, 5.*caſu* 1.§.12. Nauarr.*cap.*27.*num.*82. *&* *ſeqq.* Suar.*diſp.*22.*ſect.*1.*num.*37. Molina *diſputat.*56.*numero* 2. Iulius Clarus *lib.*5.*ſentent.*§.*fin.q* 28.*num.*6. Auila 2.*p. de cenſur..cap.*5.*diſp.*3.*dub.*13.*caſu* 12. Paul. Layman.*lib.*1.*ſum.tract.* 5.*part.*2.*c.*5.*n.*8.*verſ. tertia.*

6 Quartò titulo correctionis licitum eſt prælato Eccleſiaſtico, & Magiſtro diſcipulum Clericum etiam in ſacris conſtitutum vinculis alligare, & caſtigatione moderata punire, provt ratio culpæ, & qualitas perſonæ exigit, & conſuetudine receptum eſt. Vti colligitur ex *cap.*1. *cap. ex tenore. capit. cum voluntate de ſententia excommun.* Et notat Nauarr. *c.*27. *num.*81. Suar. *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*48. Coninch.*diſp.*14.*dub.*15 *num.* 190.*&* *ſeqq.* Paul. Layman. *lib.*1.*ſum.tract.*5.*par.*2.*cap.*5. *num.*8.*verſ. quarta.* Molina *tract.*5.*diſp.*56. *n.*4. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur.in part.q.*3.*punct.*6.*ſect.*4.*num.*4. Sub magiſtro venit intelligendus pædagogus, & quicunque alius qui ad honeſtum aliquid docendum, vel in officio Clericos continendos aſſumitur, vt rectè aduertit Molina *diſp.* 56.*n.*3. Item is cui ex officio incumbit pueros turbantes Diuinum officium ab Eccleſia expellere. Quinimò ſenioribus Clericis conceſſum eſt leuiter in minoribus Ordinibus conſtitutos punire, ſi Diuinum officium turbent. Vti conſtat ex *c.cum voluntate.* §. *vlt. de ſentent.excomm.* & *c.veniens, eodem tit.*

De patre, aliiſque propinquis & conſanguineis eſt grauis 7
dubitatio, an filios, & conſanguineos Eccleſiaſticos ſibi ſubditos poſſint punire? Et quidem ſi ſint in minoribus ordinibus conſtituti, omnes conueniunt moderatè punire poſſe: quia ſic expreſsè habetur *in cap. cum voluntate de ſententia excommunicat.* At ſi ſacris ſint initiati; variant Doctores. Affirmatiuam partem tuetur S. Antonin. 3.*p.tit.*24.*cap.*1.§.2.*caſu* 12. Sylueſt.*verbo Excommunicatio.*6. *caſu.*8. Nauarr.*capit.*27. *num.*82. Auila 2.*p.de cenſur.cap.*5.*diſp.*3. *dub.*13. *caſu* 1. Suar. *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*49. Filliucius *tract.*15.*cap.*1.*q.*1.*&* *q.*6. Coninch. *diſp.*14.*dub.*15.*num.*192. Bañes 2.2.*q.*65.*art.*2. Valen. *ibi q.*9 *p.vnico.* Bonac. aliis relatis *t.* 3.*diſp.* 2. *de excommunicationib.extra bullam, q.*3 *punct.*6.*ſect.*4.*numero* 4. Mouentur, quia ſacer Ordo non eximit filium à patria poteſtate, vt compertum eſt, ſed æquè patri ſubditum relinquit, ac antea erat; at antea poterat pater filium moderatè corrigere, provt qualitas culpæ, & circunſtantia perſonæ exigit, ergo etiam poterit ſacris initiarum, Deinde patrifamiliâs permiſſum eſt iure naturali corrigere delinquentes ex ſua familia, ergo ob correctionem iure naturali conceſſam excommunicatio imponi non debet. Præterea magiſtro conceditur diſcipulum etiam in ſacris moderatè punire, vt ex communi ſententia ex *c. ex tenore cap.cum voluntate.*§.*fin.de ſententia excommunic.* probatum eſt *num.precedenti* At pater maiorem in filium habet poteſtatem. Ergo quod magiſtro conceditur, patri denegari non debet.

Cæterùm verius reputo patri non eſſe conceſſum gratia 8
correctionis punire filium in ſacris conſtitutum, quæ fuit ſententia Gloſſæ *in dicto cap.cum voluntate*, *verbo inferiorum graduum* Felini, Hoſtienſ. Panormit. Antonij de Buttio, & Zabarellæ *ibi.* Angeli, *verbo Excommunicat.*5. *caſu* 1.§.10. Molinæ *tract.*2. *de iuſtit. diſp.*228. *verſ. Hic tamen effectus.* & *tract.*3.*diſputat.*56.*num.*6. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum.tractat.* 5. *part.*2.*cap.*5.*num.*9. & ſub dubio, Soti, *lib.*5.*de iuſtit.q.*1.*art.*2. Ducor quia *in canone*, *ſi quis ſuadente* omnibus generaliter prohibitum eſt violentas manus in Clericum iniicere: at nullibi conceſſum eſt patri correctionis gratia in filium in ſacris conſtitutum manus iniicere violentas: quin potiùs colligitur, id expreſsè eſſe prohibitum ex *dicto cap. cum voluntate* per argument. à contrario ſenſu; ſiquidem ibi conceditur patrifamiliâs punire correctionis gratiâ adoleſcentes in minoribus gradibus conſtitutos. Ergo tacitè denegatur poteſtas puniendi, cùm ſunt maioribus inſigniti. Deinde poteſtas conceſſa patrifamiliâs conceditur propinquis comparatione propinquorum qui ſunt in minoribus gradibus conſtituti, vt conſtat ex *dicto cap. cum voluntate.* At propinquis non permittitur conſtitutos in ſacris percutere, ergo nec parenti eſt permittendum. Præterea ex eo quòd Sacerdotibus ſenioribus, aliiſque ex officio deputatis concedatur adoleſcentes pueros in minoribus conſtitutos turbantes Diuinum officium correctionis gratia percutere, infert communis ſententia teſte Molina *diſputat.* 56. *numero* 6. nullatenus permiſſum eſſe punire, ſi fuerint in ſacris conſtituti, ſed eadem reſtrictio, & limitatio pro patrefamiliâs facta eſt, ergo aſſerendum eſt patrifamiliâs non eſſe permiſſum filios in ſacris punire. Denique ob rerentiam ſacri ordinis non eſt permiſſum Prælatis Epiſcopo inferioribus per alium Clericum corrigere, & caſu quo aliquando id neceſſarium fuerit cauetur, vt fiat per Clericum, & non per laïcum, quia indecens eſt laïcum manus violentas in Clericum iniicere, tametſi correctionis gratia fiat. At regulariter paterfamiliâs laïcus eſt, ergo credendum eſt correctionem filiorum ſaltem qui ſunt in ſacris conſtituti, prohibitam eſſe.

Neque obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ. Ad pri- 9
mum admitto filios ob Ordinem ſacrum à patria poteſtate abſolutè non eximi, eximi tamen quoad effectum correctiuæ percuſſionis. Ad ſecundum, concedo iure naturali filios ſubdi parentibus corrigique ab eis poſſe; nego tamen poſſe corrigi qualibet correctione, ſed correctione accommodata filiorum qualitati. Cùm autem qualitati filiorum qui ſunt in ſacris accommodata non ſit violenta correctio, ob Ordinum ſacrorum reuerentiam, aſſerendum eſt eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium, admitto magiſtro permitti diſcipulum ſiue in minoribus, ſiuè in ſacris conſtitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magiſter plerunque eſt Clericus, etſi aliquando laïcus ſit: at è contrà paterfamiliâs plerunque eſt laïcus, tametſi aliquando.

Eccle

Eccleſiaſticus ſit, lex verò ſpectauit ea quæ frequentiùs contingunt. Quinimò ſatis probabile eſt, vt tradit Felinus *in dicto c. cum voluntate.* & Molina *dicta diſput.* 56. *n.* 7. magiſtrum in gradu Eccleſiaſtico inferiori conſtitutum non poſſe punire diſcipulum conſtitutum in altiori, quia indecens eſt, vt inferior in gradu Eccleſiaſtico, Superiorem puniat.

10 Porrò prædictis Prælatis non eſt conceſſum, vt Eccleſiaſticos poſſint per alios corrigere. ſed neceſſariò per ſeipſos correctionem præſtare debent, niſi aliqua neceſſitas vrgeat, & tunc non per laicum, ſed per Clericum correctio adhibenda eſt, vt habetur expreſsè *cap. vniuerſitatis, de ſententia excommunicat.* aliàs incident in excommunicationem Canonis *Si quis ſuadente diabolo*, Epiſcopo autem ob eius altam dignitatem punitio per propriam perſonam interdicitur. *c. non liceat.* 86. *diſt.* ideóque alteri clerico, aut Religioſo, & non laico eius executionem committere debet.

11 Verùm etſi hoc ita ſit de rigore iuris, conſuetudine tamen introductum eſt, vt Prælati Eccleſiaſticos mediis laicis capiant, & in vincula coniiciant, & publicâ flagellorum punitione afficiant, etſi opus fuerit, torqueant, ac in triremibus puniant. Id enim bono communi neceſſarium eſt, ne delicta Eccleſiaſticorum maneant impunita, quod ſæpè contingeret, cùm rarò inueniretur Eccleſiaſticus qui has actiones præſtare vellet. Præterquam quòd non decet perſonam Eccleſiaſticam huius generis punitionis executio. Sicuti adnotarunt Nauarr. *comment. 3. de regular. circa finem.* & *lib. 5. conſiliorum. tit. de ſententia excommunicat. conſ.* 42. aliàs 28. Iulius Clarus *lib. 5. de ſentent. §. fin. quæſt. 77. numero* 3. Molina *diſput. at.* 51. *numero* 5. & *diſput. at.* 56. *num.* 8. Suar. *diſput. at.* 22. *ſect.* 1. *num.* 44. Coninch. *diſput. at.* 14. *dub.* 15. *numero.* 191. Auila 2. *part. de cenſur. cap.* 5. *diſput. at.* 3. *dub.* 12. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 1. *q.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *num.* 9 *verſ. porrò.* Bonacina *tit.* 3. *de cenſur. in partic. diſputat.* 2. *q.* 3. *pun.* 6. *ſect.* 4. *numero* 5. Et fauet *cap. vt fama, de ſententia excommunicat.* & *cap. ſi clericos, eodem titul. in* 6. Prælatis verò Religioſis priuilegio Alexand. VI. relato *in Compendio priuileg. Minor. verbo abſolutio ordinaria*, §. 20. & priuilegio Leonis X. *ibidem* commemorato §. 27. conceſſum eſt, vt diſciplinæ cauſa Religioſos clericos ſibi ſubditos verberent mediis aliis Religioſis etiam laicis, ſeu Conuerſis. Quo priuilegio aliorum Ordinum Prælati gaudent per viam communicationis. Quapropter partim his priuilegiis, partim conſuetudine introducta poſſunt Religioſi Prælati abſque vlla neceſſitate Religioſos ſibi ſubditos correctione dignos punire medio Religioſo etiam laico. Sicuti aduertit Nauarr. *dicto conſilio.* Molina *dicta diſputat.* 51. *num.* 5. Coninch. *num.* 191. Layman. *cap.* 5. *numero* 9.

12 De magiſtris autem grauior eſt dubitatio, An Clericos diſcipulos corrigere per laicos poſſint? Videtur namque id nullatenus fieri poſſe; quia Prælatis, & Iudicibus Eccleſiaſticis ſola captura, tortura, & publica punitio permittitur per laicos fieri, non autem ſecreta punitio, & quæ punitum non infamat. At magiſtris ſola hæc punitio conceſſa eſt: ergo nequeunt illam mediis laicis exercere. Sed contrarium non improbabiliter docuit Ludouic. Molina *diſputat.* 56. *numero* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. *verſ. porrò*, *in fine.* Coninch. *dubit.* 15. *num.* 191. Quia ſpectato iure naturæ hæc correctio non eſt illicita: non enim poteſt vt violentia notari. *Cap.* 1. *de ſententia excommunicat.* At iure poſitiuo ſolis Prælatis, & Iudicibus Eccleſiaſticis inuenitur interdictum, ne Clericos, vel Religioſos corrigant mediis laicis. *Cap. vniuerſitatis, de ſententia excommunicat.* Cui diſpoſitioni magna ex parte derogatum eſt in *cap. vt fame, eodem titul.* & *in cap. ſi clericos, eodem titul. in* 6. Ergo cùm Magiſtris parentibus, propinquis non ſit prohibitum diſcipulos clericos per laicum punire, id abſque timore excommunicationis præſtare poterunt: & confirmo. Magiſter laicus poteſt Clericum in minoribus conſtitutum punire, & pater filium, & propinquus ſibi aliqualiter ſubditum. Ergo poterit medio alio laico eam punitionem præſtare, partim quia in ea actione nulla iniuria deprehenditur. argum. *cap. ſi clericos*; partim quia ipſis magiſtris potiùs quàm executoribus punitio adſcribitur, vt notatur *cap. vt fama, de ſententia excommunicat.* Neque obeſt, quòd Prælatis, & Iudicibus Eccleſiaſticis interdicta ſit correctio Religioſi, & Clericalis ſubditi medio laico; quia cùm ipſi Eccleſiaſticæ perſonæ ſint, decebat Eccleſiaſticos per ſe, vel per alios Eccleſiaſticos corrigere, cùm correctio adhibenda eſt, quæ à perſonis Eccleſiaſticis exerceri decenter poteſt. At magiſtri ſæpè ſunt laici, & à fortiori parentes. Non eſt igitur mirum, quòd ipſis facultas iure naturæ conceſſa intacta relinquatur, quæ à Prælatis Eccleſiaſticis reſtringitur.

13 Quintò ob difficultatem, quam ius Canonicum agnoſcit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo qui videt ſuam vxorem, matrem, ſororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo Clerico excuſat ab hac excommunicatione percuſſorem illius. Vti habetur *capite ſi verò de ſententia excommunicat.* Nam eſto in percuſſione lethali peccatum committatur, adhuc ius canonicum tum in deteſtationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex iniuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percuſſorem excommunicatione punire. Vt tradit Gloſſa *in dicto cap. ſi verò, verbo turpiter.* Cenſetur autem turpiter Eccleſiaſticus agere non ſolùm ſi in actu fornicationis inueniatur, ſed etiam ſi inueniatur vacans amplexibus, oſculis, aliiſve tactibus turpibus, quinimo in loco ſuſpecto, ita vt ex circunſtantiis meritò coniici poſſit turpitudo. Vt docuit Sylueſt. *verbo Excommunicatio 6. num. 5. caſu* 10. Nauarr. *cap. 27. num. 84.* Suar. *diſput. 22 ſect. 1. num. 37.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num. 196.* Molina *tract. 3. diſp. 55. n. 5.* Sayrus *lib. 3. cap. 27. num. 33.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 8. verſ. quarta.* Bonac. *t. 3. diſp. 2. q. 3 pun. 6. ſect. 4. n. 8.*

Perſonæ verò quibuſcum Eccleſiaſticus turpiter agere inueniendus eſt, ſunt vxor, mater, ſoror, aut filia percutientis. Neque ad alias perſonas proquinquas, conſanguineas, aut affines extenda permiſſio eſt. Vti ex communi docent Suar. Molin. Coninch. Layman. Bonacina *locis allegatis.* Nam cùm hæc exceptio odioſa ſit ſtatui clericali, reſtringâtque priuilegium Clericis conceſſum, non eſt vltra perſonas expreſſas extendenda. Tametſi Innocent. *in dicto cap. ſi verò in fine*, ad neptem, & auiam, priuilegium extendat. Nomine vxoris etſi de rigore iuris ſola coniux cognita veniat, attamen in præſenti ſiue cognita ſit, ſiue non comprehenditur, eo quòd æqualis, imò grauior iniuria marito fiat, ob quam iure ciuili ei permittitur accuſatio. *leg. ſi vxor. 13. ff. ad leg. Iul. de adulteriis.* Et tradit. Gloſſa *dicto cap. ſi verò, verbo cum vxore.* Abbas *num.* 9. Syluest. *verb. Excommunicatio 6. §. 1. dicto* 10. Sanch *lib. 1. de matr. diſp. 1. num. 6.* Molina, Bonacina, Layman. Coninch. *locis allegatis*, qui omnes expreſsè negant ſponſam de futuro comprehendi. Nomine verò matris, filiæ, ſororis venit quæ ſic propriè eſt, non autem quæ ſolùm per appellationem, quare filia, aut vxor adoptiua ſub nomine filiæ & ſororis in hoc decreto correctorio non continetur, benè tamen illegitima, quia propriè filia, & ſoror eſt, vt notauit Molina, Coninch. Bonac. Laym. *ſuprà.*

Si igitur cum his perſonis turpiter agentem clericum inuenias, illúmque percutias, tametſi occidas in excommunicationem non incidis eſto pecces, quia textus generaliter de qualibet percuſſione loquitur. Vti aduerſus Couarruu. *2. p. decretal. cap. 7. §. 7. num.* 12. notauit Molin. *tract. 3. in reſponſ. ad* 1. & *diſp. 55. n. 5.* Bonac. *tom. 3. diſp. 1. q. 3. p. 6. ſect. 4. num. 6.* Quinimò eſto pleno iudicio, & matura deliberatione percuſſionem præſtes, quia matura deliberatio non temperat dolorem, neque impetum vindictæ. Sicuti aduerſus Syluest. & Nauarr. docet Mol. & Bonac *ſuprà.*

Sed an hæc percuſſio incontinenti præſtanda ſit? Difficultate non caret. Alicui namque probabile videtur excommunicationi non ſubiici percuſſionem, tametſi longo tempore poſt delictum contingat; quia reſtrictio illa, quod percuſſio in continenti fiat, apponitur in clauſula antecedenti, vbi ſermo eſt de defenſione propria. Ergo tacitè indicatur huic clauſulæ non eſſe neceſſariò accommodandam. Præterea hæc percuſſio non eſt, quæ excuſatur ob titulum defenſionis, ſed ob difficultatem grauem temperandi triſtitiam, & dolorem ex iniuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas etiam tranſacto actu ſubſiſtit; quippè perſeuerat iniuria illata, & honor læſus. Nihilominus omnino dicendum eſt cum communi omnium ſententia, percuſſionem incontinenti faciendam eſſe, aliàs non eris immunis à cenſura. Vti colligitur ex *dicto cap. ſi verò verbo inuentus.* Textus namque ſolùm excuſat eum, qui percutit Eccleſiaſticum turpiter inuentum cum vxore, matre, filia, & ſorore percutientis. At ſi poſt delictum finitum percutias, non percutis formaliter inuentum, ſeu quem actu inuenis, ſed percutis alio tempore in delicto repertum. Non igitur excuſari potes, vti tradit Gloſſ. *in dicto cap. ſi verò.* Sayrus *lib. 3. cap. 27. num.* 23. Suar. *diſput. 22. ſect. 1. num.* 35. Molin. *tract. 3. diſp. 7. in reſponſione ad* 1. & *diſput. 55. num. 5. in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. tractat. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. verſ. quarta.* Bonac. *tom. 3 de cenſur. diſput. 2. q. 3. pun. 6. ſect. 4. num. 6.* Neque fundamentum contrarium vrget. Satis enim expreſſerat textus percuſſionem incontinenti fieri debere, tum illo verbo *inuentum*, tum ratione decidendi, quippe tranſacto delicto faciliùs dolor ſedari, temperarive poteſt, minuſque vindictam excitat, quàm cùm præſens eſt, oculiſque offertur. 14

Quod ſi delinquentem ex induſtria expectares, & ſecretò obſeruares, venientémque percuteres docet Paul. Layman. *ſuprà* te non effugere cenſuram; quod inde probatur: quia occaſionem præſentem doloris remouere facilè poteras, & debebas. Non igitur dignus es, vt Eccleſiæ benignitatem experiaris, quæ immunitatem cenſuræ concedit ob dolorem conceptum ex occaſione tibi inuoluntaria. Item Textus exigit ad vitandam cenſuram, vt percutias turpiter inuentum, hoc eſt, caſu, & præter tuam intentionem inuentum, non tamen de induſtria quæſitum. Fateor has rationes 15

efficaces eſſe. Contrarium tamen communis ſententia defendit caſu quo abſit dolus, quia ea ſecreta obſeruatio, & occulta expectatio delinquentis neque occaſio eſt, vt ipſe delinquat, neque impedit, quin turpiter agentem inuenias, etſi inuenias quæſitum, & expectatum. Sic. Nauarr. *lib. 5. conſilior. tit. de ſententia excommunicat. conſ. 41.* & *in ſum. cap. 27. num. 84.* Molin. *diſp. 5. ad finem.* Auila *2. p. de cenſur. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 16.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num. 196.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. pun. 6. ſect. 4. num. 6.* Secùs verò eſſet ſi per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, vt in delicto deprehenſum percuteres, quia eo caſu non effugies cenſuram: Sicuti pluribus firmat Sayrus *lib. 3 theſauri, cap. 27. numero 23. in fine* Nauarr. Molina, Auila, Coninch. Layman. Bonacina *locus allegatis.* Neque enim æquum eſt, vt Eccleſia deceptionibus iniquis faueret. Præterquam quòd in eo euentu non percutis turpiter inuentum, ſed quæſitum, & dolosè adductum.

§. IV.

De poteſtate abſoluendi ab hac cenſura.

1 *Hæc abſolutio Pontifici reſeruatur.*
2 *Declaratur qua ſit percuſſio atrox, grauis, & leuis.*
3 *A quacunque percuſſione abſoluere poteſt Legatus à latere.*
4 *Ab excommunicatione ob leuem percuſſionem poteſt Epiſcopus.*
5 *Ab excommunicatione ob grauem & enormem ſolus Pontifex, eiuſve Legatus.*
6 *Excipiuntur impuberes.*
7 *Item mulieres.*
8 *Item Religioſi eiuſdem Monaſterij ſe percutientes.*
9 *Percutiens regularem ſub alio Prælato conſtitutum, abſoluendus eſt à ſuo Prælato præſente Prælato offenſi.*
10 *Quid ſi regularis ſæcularem clericum percutiat,*
11 *Epiſcopus religioſos exemptos ex conſenſu ſuorum Prælatorum poteſt abſoluere, ſicut non exemptos.*
12 *Si Prælatus nolit eam licentiam concedere, cùm impotens ſit abſoluere, poterit ipſe Religioſus adire Epiſcopum, & ab eo abſolutionem impetrare.*
13 *Non poteſt Religioſus exemptus adire Epiſcopum pro abſolutione obtinenda renuente proprio Prælato, vel illo inconſulto.*
14 *Si nolit Prælatus potens abſoluere abſolutionem concedere, non obinde poteſt Religioſus adire Epiſcopum, niſi conſtet iniuſtè denegare abſolutionem.*
15 *Clerici in eadem domo commorantes poſſunt ob grauem percuſſionem ab Epiſcopo abſolui.*
16 *Item oſtiarius qui pretextu ſui officij Clericum percutit.*
17 *In mortis articulo poteſt Epiſcopus, & eo deficiente quilibet Sacerdos.*
18 *Eadem facultas conceditur, quoties ad Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatum difficilis fuerit recurſus.*
19 *Virtute* Conc. Trident. *conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi ab hac excommunicatione, ob delictum occultum.*
20 *Qualiter hæc abſolutio præſtanda ſit?*

1 HÆc abſolutio Pontifici eſt reſeruata in *dicto cap. ſi quis ſuadente*, præter mortis articulum. Sed quia aliis capitibus hæc reſeruatio temperata eſt, & aliis inferioribus Prælatis abſolutio conceſſa, oportet caſus ſigillatim explicare.

2 Sed in primis præmittendum eſt aliam eſſe percuſſionem enormem, ſeu atrocem, aliam grauem, & mediocrem, aliam leuem, non quidem leuem, in ratione culpæ, cùm neceſſariò hæc excommunicatio culpam lethalem requirat, ſed leuem comparatione aliarum percuſſionum quæ graues, & atroces ſunt. Vt rectè aduertit Molina *tract. 3. diſputat. 57. numero 1.* Nauarr. *capite 27. numero 91.* Sayrus *lib. 3. capite 28. numero 3.* Percuſſio enormis, atrox, & grauis ſumitur, tum ex facto ipſo, tum ex qualitate perſonæ offenſæ, & offendentis, tum ex aliis circunſtantiis. Ex facto ipſo, ſi percuſſio fiat cum graui læſione corporis, vt ſi aliquod membrum detruncetur, vel ita debile reddatur, vt vix poſſit ſuo munere fungi. Item ſi ſanguis in abundantia effuſus ſit, aut de facto effunderetur, niſi per accidens detentus eſſet, iuxta *capit. cùm illorum. §. ſi quis de ſententia excommunicat.* Quod intelligendum eſt, quando hæc copia ſanguinis ex læſione prouenit, non ex diſpoſitione membri læſi, quippe percuſſio leuis in natibus ob earum flexibilitatem copioſum ſolet ſanguinem effundere: vt rectè aduertit Gloſſa *dicto cap. cum illorum.* Quinimò eſto parum, vel nihil ſanguinis effundatur, nullumve membrum detruncetur, inutiléve reddatur, poteſt grauis, imò atrox percuſſio contingere, vt ſi fuſtibus grauiter quis percuteretur, pedibus conculcaretur, ictibus premeretur; longo tempore in obſcuro & caliginoſo loco violenter detineretur. Vt notauit Sylueſt. *verbo abſolutio 4.* Molina *dicta diſput. 57. num. 2.* Suarez *diſp. 22. ſect. 1. num. 89.* Ex parte perſonæ offenſæ, & offendentis grauis, & enormis percuſſio cenſenda eſt quæ per ſe leuis eſſet: vti ſi percuteres Epiſcopum, Abbatem, proprium Superiorem, Iudicem, Patronum, herum, aliúmve in dignitate conſtitutum: *§. atrox, inſtit. de iniuriis. leg. prator. ff. eodem titul.* Vel ſi ſæcularis percuteret Religioſum, vel homo infimæ ſortis nobilem Eccleſiaſticum: iuxta *leg. item apud Labeonem §. quod ait prator. & leg. ſed ſi vnus. §. quadam iniuria, ff. de iniuriis.* Hæ enim percuſſiones graue ſcandalum generant, & tanquam graues iniuriæ reputantur. Ex aliis verò circunſtantiis cenſenda eſt percuſſio grauis, primò quoties fuerit grauiter ignominioſa, vt ſi extenſa palma Eccleſiaſticum in facie percuteres, vel fuſtibus impeteres, pedibus conculcares iuxta, *§. atrox, inſtit. de iniuriis.* Secundò ſi percuſſio ſit in ore, oculo, aut facie grauis reputari ſolet, quæ inflicta in alia parte corporis leuis eſſet. Vt colligitur ex *dicto §. atrox, & ex leg. prator edixit, ff. de iniuriis. & leg. regia 20. tit. 11. part. 7.* Tertiò ex parte loci, vt ſi in platea, theatro, publicóve conuentu contingat. Quartò ex parte temporis, vt ſi Eccleſiaſticum ſacris veſtibus indutum, vel paratum ad Diuina celebranda, vel coram Rege, Prælato, aliáve perſona in magna dignitate conſtituta percuſſio fiat. Vt ex legibus relatis comprobat Molina *tract. 3. diſputat. 40. numero 3.* & generaliter quoties ex percuſſione graue ſcandalum generatur, ſtatúſque Eccleſiaſticus grauiter contemnitur, percuſſio grauis cenſenda eſt. Ex ſupradictis percuſſionibus quæ grauis, quæ enormis cenſenda ſit arbitrio prudentis penſatis circunſtantiis relinquitur. In caſu dubio diæceſano committitur iudicium, ſi abſolutio pro foro externo, & conſcientiæ adhibenda eſt. Si verò pro foro conſcientiæ tantùm præſtanda ſit, committitur ei qui poteſtatem habet abſoluendi. Quod ſi re perpenſa dubius exiſtit iudicare debet grauem eſſe percuſſionem: vt deciditur *in Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit Perlectis*, relata à Couarruu. *cap. alma. mater. 1. p. §. 9. num. 2.* Nauarr. *cap. 27. num. 92.* Molin. *diſp. 57. num. 3.* Sayro *cap. 28. n. 8.* Suar. *ſect. 1. num. 88.* & aliis. Ex his conſtat quæ leuis percuſſio ſit, illa igitur erit, quæ cùm ſufficiens ſit ad peccatum mortale conſtituendum, attamen non attingit grauitatem ſupradictarum percuſſionum. His poſitis,

Dico primò à quacunque percuſſione abſoluere poteſt tam 3
in foro conſcientiæ, quàm externo vltra ſummum Pontificem Legatus à latere iuxta *caput ad eminentiam, de ſententia excommunicat.* tam eos qui ſunt de prouincia, ad quam deſtinatur Legatus, quàm quoſuis alios ad ipſum concurrentes à die quo curiam Romanam egredietur, vſque ad diem quo ipſam regrediens ingreditur. Vti ex communi docet Gloſſa & Panormit. *in cap. excommunicatis, de officio legati.* Verùm Legatus Nuntius qui à latere non eſt, abſoluere poteſt eos, qui ſunt de ſua prouincia legationis, & dum in ea prouincia exiſtit & non alios. Vti colligitur ex *dicto cap. excommunicatis.* Legatus verò natus, ſic dictus, quia officium legati ei naſcitur cum dignitate ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ. Vti contingit Archiepiſcopo Cantuarienſi *Cap. 1. de officio legati.* Hic igitur Legatus ratione legationis nullam ſpecialem poteſtatem habet abſoluendi ab hac excommunicatione, ſed eâ gaudet, qua reliqui Ordinarij. Vt conſtat ex *d. cap. excommunicatis.* Et tradit Mol. *diſp. 58. per totum.*

Dico ſecundò ab excommunicatione contracta ob leuem 4
percuſſionem poteſt Epiſcopus ſibi ſubditos abſoluere in vtroque foro. Vt colligunt Panormit. & communiter Doctores ex *cap. peruenit, de ſententia excommunic. & ex dicta Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit Perlectis.* Sed an hæc poteſtas extendatur ad quoſlibet alios Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes? non conueniunt Doctores. Negant Felin. & Panormit. *in dicto cap. peruenit.* Sylueſt. *verbo abſolutio 4. numero 5.* quos ſequitur Molina *tract. 3. diſputat. 59. numero 2.* Ducuntur, quia Pontifex in *dicto cap. peruenit*, committit Epiſcopo, vt fratri hanc poteſtatem. Inquit enim Textus *Tuæ fraternatis arbitrio duximus committendum.* At qui nullus inferior Epiſcopo frater à Pontifice nuncupatur, ſed filius. Non igitur cenſenda eſt hæc poteſtas aliis ab Epiſcopo conceſſa, ſed hæc ratio infirma videtur. Pontifex namque quia loquebatur cum Epiſcopo nomine fratris vſus fuit, non quia vellet hanc poteſtatem Epiſcopali tantùm characteri annectere. Hæc enim poteſtas non Epiſcopo ratione iuriſdictionis conceditur: aliàs eam delegare non poſſet, neque illius Vicario generali communicaretur, vti ipſe Molina communicatam eſſe cenſet. Quapropter verius exiſtimo quoſcunque Epiſcopali iuriſdictione gaudentes hanc habere poteſtatem.

Dico tertiò ab excommunicatione contracta ob grauem, 5
& à fortiori ob enormem Clerici percuſſionem iure communi ſpectato, nullus alius præter Pontificem, eiúſve Legatum abſoluere poteſt, exceptis aliquibus caſibus in iure expreſſis.

Primò impuberes ſiue maſculi, ſiue fœminæ etiam ob 6
enormem percuſſionem abſolui ab Epiſcopo poſſunt, tametſi poſt pubertatem abſolutionem petant; quia beneficium illis

illis semel indultum non extinguitur ob superuenientiam pubertatis, vt colligitur *ex cap.1. & cap. quamuis, & cap. fin. & ibi* Panormit. *de sententia excommunicat.* Et notauit Sayrus *lib.3.cap.28. num.20.* Molin. *disp.59. num.3.* Suar. *disp.22. sect.1. num.69.* Bonac. *t.3. disp.2. quæst.3. q.6. sect.5. num.12.* Neque hæc facultas extendenda est ad excommunicationem in iuuentute contractam, vt aliqui Doctores immeritò autumant; quia nullo fundamento nititur; vt aduertit Bonac. *suprà.* Periculum enim si aliquod habent iuuenes Sedem Apostolicam adeundi, præstat Ordinariis potestatem absoluendi non absolutam, sed cum obligatione comparendi; sicuti de aliis impeditis dicemus.

7 Secundò absolui possunt mulieres cuiuscunque ætatis, & conditionis sint, esto percussionem enormen fecerint potuerintque Sedem Apostolicam adire; quia periculosa à iure censetur illarum peregrinatio: habetur *cap. mulieres, & cap. nosci-tur, de sententia excommunicat.* Et tradit *ibi* Panormit. & Doctores communiter. Ex quo à fortiori constat moniales absolui posse, sicuti deciditur *cap. de monialibus, de sent. excommunicationis.*

8 Tertiò, Religiosi eiusdem monasterij se percutientes absolui possunt à Prælato supremo eiusdem conuentus, scilicet ab Abbate, Priore, Guardiano, Rectore, Præposito, & à fortiori à Prouinciali, & Generali, dummodò percussio atrox non fuerit: habetur *c. Monachi, de sententia excommunicat.* In quo Textu licèt nulla sit limitatio ad percussionem leuem, vel grauem, sed absolutè committatur facultas absoluendi Superiori eorum: attamen in *cap. canonica, eodem tit.* restringitur, nisi excessus, difficilis fuerit, & enormis, propter quem meritò ad Ecclesiam Romanam sit recursus habendus, & tradunt aliis relatis Nauarr. *cap.27. num.91.* Suar. *disp.22. sect.1. num.73.* Tolet. *lib.1.cap.32. num.8. & 9.* Sayrus *lib.3.cap.3. cap.28. num.10. & seqq.* Molina *tract.3. disp.60. num.1.* Paul. Layman. *lib.1. tract.5. par.2. cap.5. circa finem.* Idem dicendum est de Commendatariis Ordinis D. Ioannis, qui per Priorem conuentus absolui possunt, sicuti alij Religiosi, iuxta Textum in *cap. canonica de sentent. excommunicat.* Et notant Doctores nuper relati.

9 Quod si Religiosus percusserit regularem ab alio Prælato constitutum absolui debet à suo Prælato, præsente tamen Prælato offensi, vt ex vtriusque consensu satisfactio imponatur. Sicuti colligitur ex *cap. cùm illorum, de sententia excommunicat.* & notant Panormit. Hostiensis & alij *ibi.* Mol. Sayrus, Suar. Layman. *suprà.* Poterit autem Prælatus offensi suas vices Prælato offendêtis committere, vt ipse suo arbitrio pœnam condignam imponat. Si enim Prælatus absoluendi delegare potestatem alteri potest, *cap. fin. de officio Iudicis ordinarij*, cur non Prælatus offensi pœnæ impositionem, & satisfactionem iniuriæ? cùm vterque iurisdictione ordinaria vtatur. Atque ita tradit Syluest. *verbo absolutio 5. num.5.* Molina, Sayrus, Laym. *suprà.* In euentu autem quo Prælati discordauerint in satisfactione imponêda, quia Prælatus offensi acerbiorem exigit ea, quam offendentis Prælatus designat, eligendus est tertius arbiter, qui cum ipsis iudicium ferat: semper tamen absolutio, impositio, executióque pœnæ Prælato offendentis, vtpotè verò illius Superiori competit. Sic Syluest. Mol. & Layman. *loc. cit.*

10 Verùm si regularis non regularem, sed sæcularem Clericum percutiat, non à suo Prælato præsente Episcopo, sed ab ipsomet Episcopo tantùm absolui poterit, modò percussio leuis fuerit. Sicuti deciditur *cap. religiosi sententia excommunicat. in 6.* Iuncto *cap. cùm illorum, eodem tit.* Et tradit Glossa *ibi. & in d. cap. peruenit, eodem tit.* Mol. *disp.60. n.4.* Layman. *dicto c.5. in fine.* Nouitius verò siue ante ingressum, siue post percutiens Religiosum, vel clericum sæcularem absolui poterit ab eodem Prælato, à quo alij Religiosi eiusdem domus possunt; quia in fauorabilibus nomine Religiosi comprehenditur: vt adnotatur in *c. cum illorum, de sententia excommunicat.* hoc tamen discrimine; nam nouitius si ante professionem è monasterio egrediatur obligatus est Sedi Apostolicæ se præsentare; alioquin in similem excommunicationem incidet, iuxta *cap. eos qui de sentent excommunicat. in 6.* quia ob temporale impedimentum scilicet ne vagaretur, concessa illi fuit absolutio. Vt aduertit Sayrus *lib.3. cap.28. num.13.* Molina *disp.60. num.3.* Layman. *lib.1. tract.5. par.2. cap.5. in fine.* Qui Doctores rectè monent hæc de Religiosis intelligenda esse, spectato iure communi. Nam si eorum specialia priuilegia spectentur possunt omnes Religiosi à suis Prælatis absolui ab excommunicatione etiam ob enormem læsionem contracta, vt constat ex *priuilegio Minorum. verbo absolutio ordinaria ad fratres, §.13. & 38.* & ex *compendio nostrorum priuileg. verbo absolutio.*

11 Difficultas autem grauis est An Religiosi exempti absolui possint ab hac excommunicatione, & à quolibet alio peccato ab Episcopo, seu eius Vicario, sicuti possunt alij Religiosi non exempti; Et quidem consentiente Prælato id fieri posse pro certo habendum est. Nam si Prælatus habet potestatem ab ea excommunicatione absoluendi consentiens vt Episcopus absoluat, tacitè illi facultatem delegat. Si verò ea potestate caret, non sunt censendi Religiosi in hac parte exempti, aliàs exemptio illis præiudicaret, & deterioris conditionis tederet; quod credendum non est, maximè cùm hæc exemptio in fauorem Religionis statuta. Religionis autem paci, & quieti non leuiter noceret exemptio Religiosorum, quæ Episcopis denegaret potestatem eos absoluendi, & ipsorum Prælatis non concederet, siquidem eo casu cogerentur Religiosi vagari. Asserendum igitur est de consensu prælati posse Episcopum Religiosos exemptos absoluere. Sic tradit Sylvest. *verbo absolutio, 5. numero 2. & 3.* Molina *tract.6. disput.61. num.4.* Suar. *t.4. in 3. p. disput.30. sect.2. num.3 & t.5. de censur. disp.41. sect.2. num.12.* Henriq. *lib.6. de pœnit. c.16. num.8. & lib.7. de indulgent. c.25. num.2. & lib.10. c.20. n.2. & lib.14. c.vlt. num.vlt.* Aulla *2. p. de cens. c.7. disput.1. dub.6* Sanch. aliis relatis, *lib.4. decalogi. cap.39.32. & seqq.* colligitúrque ex *c. luminoso, 18. q.2.* vbi habetur Episcopum posse exercere iurisdictionem de consensu Abbatis in Monasterio exempto. Neque obest hanc exemptionem Religioni concedi, nam ipsamet Religio consentit medio Prælato in subiectionem Religiosi Episcopo factam vtpotè sibi conuenientem.

Quod si Prælatus imporens hanc absolutionem præstandi nolit eam licentiam Religioso concedere, poterit ipse Religiosus ex tacito suæ Religionis consensu Episcopum adire, & ab eo absolutionem impetrare. Et idem est si longè absit, aut alio modo impediatur, ne in subiectionem consentiat, vt benè tradit D. Anton. *3. p. tit.24. cap. vlt. §.1. vers. & nota.* Sylvest. *verbo Apostasia, quæst.8. n.11. ad finem.* Henriq. *lib.6. de sacram. pœnit. cap 16. n.8.* Sanch. *lib.4. in decal. cap.39. num.35.* Quia non est verisimile Pontificem velle destitui Religiosos exemptos remedio, quo non exempti gaudent, censendúsque est per epicheiam hic casus ab exemptione exceptus. 12

Verùm si Superior Religiosi exempti potestatem habeat eum ab excommunicatione, aliisque peccatis absoluendi, grauior est dubitatio; An possit Religiosus inconsulto suo Superiore, vel illo renuente absolutionem concedere; subiici Episcopo pro impetranda absolutione? Affirmare videntur Federic. Ioann. de Lignano, & alij relati à Panormit. *in cap. significasti, num.11. de Foro competenti,* & à Sylvest. *verbo Absolutio.5. num.2.* quia hæc exemptio in fauorem Religiosorum facta est: possunt ergo ipsi cedere, argum. *cap. ad Apostolicam, de Regularib. & leg. in conscribendo. Cod. de Episcopis, & Clericis.* Sed contrarium omnino tenendum est cum Panormit. Sylvest. aliisque Doctoribus, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.4. in decal. cap.39. num.29. 32. & 36.* Molina *disput 61. num.3. & seqq.* Bonac. *t.3. de censur. disp.2. quæst.3. p.6. sect.5. num.9.* Quia hoc priuilegium exemptionis non tam in fauorem singulorum Religiosorum, quàm totius Religionis introductum est. Ergo singuli Religiosi ei cedere non possunt. Præterea ex vi huius exemptionis extracti sunt Religiosi à iurisdictione Episcoporum, & integrè, plenéque subiecti suis Prælatis regularibus. Cederet autem in præiudicium iurisdictionis regularis, si vnusquisque Religiosus se posset pro libito ab ea subtrahere. Ergo dicendum est id minimè fieri posse. Item ex eo quòd Archiepiscopus nequit iurisdictionem in Suffraganeos exercere, nisi in certis casibus non possunt Suffraganei pro libito, & inconsulto suo proprio Prælato Archiepiscopo subiici pro absolutione impetranda. At Episcopus in Religiosos exemptos minorem habet iurisdictionem, quam Archiepiscopus in Suffraganeos, vt benè ponderat Panormit. *in dicto cap. significasti.* Ergo minus possunt Diœcesano subiici. 13

Quod si Prælatus regularis nolit per se, vel per alium absolutionem concedere inspiciendum est, an iustè eam deneget, vel iniustè. Nam si iustè eo quòd atrocitas delicti petat cogere Religiosum Sedem Apostolicam adire, nequaquam, poterit regularis à Diœcesano absolui. At si manifestè constet iniustè absolutionem denegare, (quod rarò, vel nunquam continget) poterit Religiosus Episcopo subiici, & ab eo absolutionem obtinere; quia eo casu censetur Religio, vel Pontifex iurisdictionem Diœcesano concedere. Tum quia Superior regularis exemptione abutitur. Tum quia sic Religiosus iniustè vexatur, illiúsque exemptio cedit in Religionis præiudicium. Atque ita docent Sanch. Mol. & Bonac. *loc. alleg.* 14

Quarto Clerici in eadem domo commorantes siue ex redditibus communibus alantur, vti contingit in Seminariis Concilij Tridentini, & Collegiis vniuersitatum, siue vnusquisque ad sui sustentationem concurrat, vt in conuictoriis scholasticorum euenit, possunt ob percussionem grauem, modo atrox non sit ab Episcopo absolui, ex Textu *in cap. quoniam de Vita, & honestate Clericor.* Quia ratione communis vitæ faciliùs in ascuntur, séque inuicem percutiunt. *l. cuius pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2.* ideóque fuit conueniens, ne pro qualibet iniuria ad Sedem Apostolicam remitterentur. Sicuti tradit Panormit. *in d. cap. quoniam. num.3.* Sylvest. *ver-* 16

bo abſolutio 4.num.3. Nauarr. *cap.27.numero 91.* Sayrus *lib.3. cap.28.numero 26.*

16 Quintò ianitor, ſeu oſtiarius qui prætextu ſui officij percutit clericum etiam animo iniuriandi, abſolui poteſt ab Epiſcopo quamuis percuſſio grauis ſit, modo enormitatem non attingat. Colligitur ex *cap.ſi verò, de ſententia excommunicat.* & *ibi* Gloſſa, & Doctoribus. Idem dicendum eſt de officiali, ſeu apparitore alicuius poteſtatis etiam laïcæ, qui arcendo turbam ex aliqua negligentia, non tamen ex propoſito Clericum percutit, qui ab Epiſcopo abſoluitur, ſi percuſſio atrox non fuerit ex *dicto cap.ſi verò.* Quod ſi arrogando ſibi iuriſdictionem, & quaſi id licitè præſtare poſſet; & non in defenſionem oſtij ibi commiſſi Eccleſiaſticum percuteret, nequaquam abſolui poſſet ab Epiſcopo, eſto percuſſio quoad læſionem corporis leuis eſſet, quia grauis, & atrox eſt comparatione iniuriæ ſtatui Eccleſiaſtico factæ: vt benè aduertit Molina *diſp.62.num.2.*

17 Sextò conceditur Epiſcopo, & illo deficiente cuilibet Sacerdoti abſolutio in mortis articulo. Ne quis ob defectum abſolutionis æterna felicitate priuetur, & cruciatibus æternis addicatur: vt habetur in *dicto cap.ſi quis ſuadente.17.qu.4.* & *cap.non dubium. Cap. ea noſcitur. Cap.quod de his, de ſententia excomm.* Nomine articuli mortis periculum mortis ex quacunque cauſa proueniat, intelligitur. Vti ex communi ſententia docet Nauarr. *cap.27.num.271.* Couarruu. *cap.alma.1. §.11.num.8.* Sayrus *lib.3. theſauri, cap.28.n.16.* Molina *diſp. 63.in fine.* Debet tamen abſoluendo ſi fieri poteſt, exigi prius iuramentum de comparendo, cùm primùm poſſit coram Sede Apoſtolica, vel eius Legato, aut aliàs habente poteſtatem abſoluendi, iuxta *cap. ea noſcitur. Capit. quod de his.* & *cap.quamuis de ſententia excommunicat.* Quod ſi poſtmodum noluerit comparere in ſimilem excommunicationem incidet. Vt deciditur *cap.eos qui, de ſententia excommunic.in 6.*

18 Septimò non ſolùm ob prædictam neceſſitatem extremam, quæ grauiſſima eſt, abſolutio ab hac excommunicatione concedi poteſt ab Epiſcopo, ſed etiam ob quamlibet aliam neceſſitatem grauem, quæ notabiliter reddat difficilem recurſum ad ſedem Apoſtolicam, eiúſque legatum, quia benignitas Eccleſiæ non patitur diu ſuos fideles pœnitentes excommunicatione obſtrictos eſſe. Argum. *cap. ea noſcitur. Cap.quod de his. Cap. quamuis Cap. mulieres. Cap.de catero, & aliis de ſententia excommunicat.* Et tradunt ferè omnes Doctores. Qnapropter laborans tertiana, vel quartana febri, vel alio morbo, ob quem nequit abſque graui difficultate Sedi Apoſtolicæ ſeu aliàs habenti authoritatem abſoluendi ſe præſentare, poteſt ab Epiſcopo abſolui. *cap. quod de his, de ſententia excommunicat.* Item debilis, ſeu membro aliquo deſtitutus ob cuius defectum abſque graui incommodo non poteſt ſe Apoſtolicæ Sedi præſentare, ab Epiſcopo abſoluendus eſt. *cap. ea noſcitur, de ſententia excommunicat.* Idem eſt eſt de nobili, ſeu viro delicato qui laborem itineris non valet ſuſtinere. *cap.mulieres.* & *cap.de catero, de ſententia excommunicat.* Deinde pauper qui pro abſolutione obtinenda cogendus eſſet mendicare, aliàs non ſolitus; quia hæc obligatio nimis dura eſt, ideóque ob eam cauſam excuſatur. *Cap. quamuis.* & *cap.de his de ſententia excommunicat.* Secùs eſſet, ſi profeſſione mendicus eſſe, neque grauiorem moleſtiam ipſe vel eius familia ex acceſſu ad Romanam curiam pateretur. *Cap.ea noſcitur de ſententia excommunicat.* Senibus verò etſi fortes videantur, quia tamen ex ſe periculosè iter aggrediuntur concedi abſolutio poteſt. *Dicto c.ea noſcitur.* & *cap.quamuis de ſententia excommunicat.* Reputatur ſenex, ſi vltra ſeptuageſimum annum proceſſerit. *leg.1. Cod. qui ætate.* Deinde ob periculum itineris conſurgens ex inimicorum inſidiis, ex bello, ex peſte, aliáue cauſa excuſari à Romano recurſu poteſt. *Cap.de catero. Cap.de his de ſententia excommunicat.* Præterea ob debitam ſubiectionem hæc excuſatio admittenda eſt, vti contingit ſeruis, libertis, & filiisfamilias, qui abſque graui damno eorum, quibus ſubduntur nequeunt Romam adire. *Dicto cap. mulieres, & cap.relatum de ſententia excommunicat.* Requiritur autem in horum abſolutione, ne ij quibus abſoluendi ſubduntur fuerint delicti cooperatores, néve delictum atrox ſit, vti ex *ſuprad.cap.mulieres.* & *cap.relatum,* conſtat. Tandem ob damnum alienum vitandum excuſari ab itinere Romanæ curiæ aliquis poteſt. Hac enim ratione poterit excuſari maritus, ſi ex eius diſceſſu vxor, vel familia graue damnum patiatur. Parochus qui ſuos parochianos abſque graui eorum detrimento nequiret deſerere. Gubernator ciuitatis, qui abſque ſubditorum graui detrimento abeſſe nequit. Qui omnes etſi poſſent pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam mittere, adhuc poſſunt ab Epiſcopo abſolui, quia ius non imponit excommunicato obligationem mittendi, ſed comparendi ſi poſſit. Quâ poteſtate deficiente ceſſat obligatio. & conceditur Epiſcopo facultas. Vti ex communi tradit Nauarr. *cap.27.num.90.* Molina *diſp.64. num.6.* Sayrus, *lib.3. cap.28.num.38.* Bonac. *t.3.de cenſur.in part. diſp. 2.q.3.pun.6.ſect.5. num.10.*

Hæc dicta ſunt ſpectato iure communi, & ſecluſis priuilegiis, nouóque iure Concil. Tridentini. Etenim in Concil. Tridentin. *ſeſſion. 24. capite 6. de reformation.* omnibus Epiſcopis, ſeu Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus conceditur poteſtas abſoluendi ab hac, & ab omni alia excommunicatione, modò delictum occultum ſit, neque ad forum contentioſum deductum. Mendicantibus verò Religioſis ferè eadem facultas conceſſa eſt. 19

Pro prædictis duo aduertenda ſunt, Primum non eſt concedenda huius excommunicationis abſolutio, quin excommunicatio priùs parti læſæ ſatisfactionem præſtet, quantum commodè poſſit. Secundum, in euentu quo quis abſoluitur ob temporale impedimentum exigi debet iuramentum comparendi coram Sede Apoſtolica, vel aliàs authoritatem abſoluendi habente. Quod ſi poſtmodum non comparuerit in ſimilem excommunicationem incidet, iuxta Textum *in capit. eos qui, de ſententia excommunicat.in 6.* 20

PVNCTVM XXIV.

De excommunicationibus contentis *in quinque libris Decretalium*, ſummo Pontifici reſeruatis.

1 *Declaratur excommunicatio, quam incurrit nolens parere diffinitiuæ ſententiæ Legati Pontificis, & in ea contumacia per annum perſeuerans.*

2 *Qui falſas litteras ſe habere cognoſcit, tenetur ſub pœna excommunicationis infra 20. dies deſtruere, aut reſignare.*

3 *Clerici qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis Diuinis, excommunicationi reſeruatæ ſubiiciuntur.*

4 *Imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis excommunicantur.*

5 *Aliqui incendiarios affirmant excommunicatione eſſe innodatos. Sed verius eſt oppoſitum.*

6 *Iudices qualiter teneantur aduerſus incendiarios excommunicationem proferre, declaratur.*

7 *Prolata ſententia excommunicationis aduerſus incendiarios, qui in illam incurrant.*

8 *Contractâ excommunicatione, ſi iudex excommunicatum publicet, eius abſolutio Pontifici reſeruatur, Vbi declaratur qualiter facienda ſit hæc publicatio.*

9 *Effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum excommunicantur.*

10 *Explicatur in quo Textu hæc excommunicatio contineatur.*

11 *Vt huic excommunicationi ſit locus, debent ſacrilegi Eccleſiam effringere, illamque ſpoliare.*

12 *Quid nomine Eccleſiæ ibidem intelligatur?*

13 *Hæc excommunicatio poſt denunciationem Summo Pontifici reſeruatur.*

PRima excommunicatio, quæ refertur à Nauarro *cap.27. num.93.* Sayro *lib. 3. cap.29. num.1.* Suar. *diſp.22. ſect.2. num.1.* Filliucio *tract.15. cap.2.q.2.* Tolet. *lib.1. cap.35.* habetur in *cap.quærenti, de officio delegati*, vbi excommunicatus à Delegato Pontificis, eo quòd eius ſententiæ definitiuæ parere noluerit, ſi per annum in excommunicatione perſeuerauerit? abſolutio illius excommunicationis Pontifici reſeruatur. Hæc tamen excommunicatio non eſt ipſo iure lata, ſed à Delegato fertur per ſententiam, neque directè Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, ſed indirectè quatenus elapſo anno nullus eſt qui ab hac excommunicatione abſoluere poſſit præter Pontificem. Non inferior delegato, vt de ſe conſtat, neque etiam ipſe delegatus; ſiquidem poſt annum finitum ceſſat illius iuriſdictio ex *d.cap.quærenti,* & *ex cap. ſtuduiſti, de officio delegati.* Vt aduertit Tolet. & Suar. *loc.alleg.* & Bonac. *t.3. de cenſ.diſp.2.q.3.p.22.* 1

Secunda habetur in *cap.dura, de crimine falſi* in hæc verba: *Statuimus, vt generalem ſententiam excommunicationis promulgatus, quam per ſingulas parochias faciatis frequentiùs innouari. Quod ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcit infra 20. dies litteras illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere, quàm niſi forſan in mortis articulo ſine ſpeciali mandato noſtro à quoquam nolumus relaxari, nec etiamſi præſumpta fuerit contra hoc abſolutio quidquam habeat firmitatis.* Notandum eſt in prædicto Textu nullam ferri excommunicationem, ſed ſolùm præceptum diœceſano impoſitum, vt excommunicationem promulget aduerſus eos, qui litteras Sedis Apoſtolicæ falſas habent; neque eas deſtruunt, vel reſignant. Quare retinens falſas litteras, dum à diœceſano non promulgatur excommunicationis ſententia, in nullam excommunicationem incidit. Promulgatâ autem à diœceſa- 2

no

no excommunicatione, quæ promulgatio fieri poteſt per generalem, vel ſpecialem ſententiam, tenetur intra viginti dies computandos à die promulgationis notæ prædictas litteras falſas deſtruere, vel reſignare Diœceſano, vel alteri Pontificiam iuriſdictionem defendenti; aliàs excommunicatione innodabitur, à qua nullus alius præter Pontificem extra mortis articulum eum valebit abſoluere. Vti tradunt alijs relatis Sayrus *lib.3. theſauri, c.29.à n.3.* Suar. *diſp.21. ſect.2. à n.2.* Filliucius *tract.15. capite 2. quæſt.4.* Bonac. *t.3. de cenſur. in partic. diſp.2. q.3. punct.4.* Ex his conſtat hanc excommunicationem diuerſam eſſe ab ea quæ habetur in *c. ad falſarium de crimine falſi*, aduerſus falſificantes litteras Apoſtolicas, & de qua dictum eſt *pun. præcedenti* §.7. vt benè aduertit Sayrus *loco citato.*

3 Tertia fertur in *cap. ſignificauit, de ſententia excommunicat.* aduerſus Clericos qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis Diuinis ſcienter, & ſponte. Plures conditiones exigunt Doctores ad hanc excommunicationem incurrendam. Prima, vt excommunicatus ſit à Pontifice non vtcunque, ſed iudicialiter, & nominatim: vti ex communi docet Sayr. *lib.3. c.29. n.6.* Nau. *c.27. n.93.* Suar. *de cenſ. diſp.10. ſect.2. n.9.* Auila *2.p. c.6. diſp.10. dub 2.* Filliuc. *tract.15. c.7. q.2. n.16.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2. q.2. p.3. num.3.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.50. num.88.* Secunda, vt is qui participat clericus ſit; quia textus de iis tantùm loquitur, vt conſtat ex illis verbis. *Verum Clericos*, Præterquam quod ſolis Clericis competit admittere ad diuina. Nomine Clericorum in materia pœnali religioſi non comprehenduntur: vti aduertit Bonac. *dicta diſp.2. q.5. pun.3. num.5.* Tertia, vt participet admittendo, & recipiendo excommunicatum ad prædicta Diuina officia. Nam Textus hanc participationem expreſsè ſignificauit dicens: Participauerunt excommunicatos à nobis, & ipſos in officiis receperunt. Particula & quæ coniunctiua eſt modum participationis expreſſit. Quapropter Clericus aſſiſtens Diuinis officiis tanquam vnus de populo cum prædicto excommunicato hanc excommunicationem non contrahit. Scuti aduertit Caiet. *verbo excommunicatio. cap.58.* Barboſa *dicto num.88.* Sayrus *lib.3. theſauri, cap 29. num.6.* Bonac. *dicta diſput.2. quæſt.5. punct.3. num.3.* Quarta vt hæc admiſſio ſcienter, & ſponte fiat, id eſt cum ſcientia excommunicationis Pontificiæ, & abſque vllo metu, vel timore. Sicuti notauerunt Nauarr. Sayrus, Suar. Barboſa, Bonac. *loc. alleg.*

4 Quarta excommunicatio lata eſt in *cap. Clerici de immunit. Eccleſiar.* aduerſus imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis. De qua excommunicatione, & qualiter reducta ſit ad terminos Concilij Lateranen. *in c. Non minus*, & c. *Aduerſus, eodem tit.* ſatis diximus *diſputat. præced. punct.19*

5 Quintam deducunt plures Doctores ex *cap. tua nos, de ſententia excommunicat.* vbi conſultus Pontifex, an illi tantùm qui manus violentas in Clericum iniecerunt ſint ab ipſo abſoluendi inquit: Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod non ſolùm qui in Clericos temerarias manus iniiciunt, ſed etiam incendiarij, ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam Sedem ſunt mittendi. Ex hoc textu infert ſatis probabiliter Bonacina *t.3. de cenſur. diſp.2. q.3. pun.43. num.1.* Omnes incendiarios excommunicatione innodari. Tum quia Pontifex illos æquiparat Clericorum percuſſoribus, qui ipſo iure excommunicati ſunt. Tum & præcipuè, quia ſibi reſeruat excommunicationis abſolutionem, poſtquam ipſi incendiarij fuerunt per ſententiam publicati. At publicatio excommunicationis, & abſolutionis reſeruatio excommunicationem ſupponit. Ergo ſupponit Pontifex incendiarios eſſe excommunicatos vel ſaltem eos præſenti decreto excommunicat, vt eius diſpoſitio locum habeat. Alij vero ſcilicet Gloſſa *in dicto cap. tua nos, verba publicati.* Et *ibi* Panormit. *n.2.* Sylueſt. *verb. Excommunicatio 7. n.13.* Angel. *excommunicatio 5. caſu 6.* Tabiena *eodem, caſu 7.* cenſeat ipſo iure excommunicatione innodari incendiarios Eccleſiarum, non verò alterius loci profani, ſed per ſententiam Epiſcopi. Huius ſententiæ nullum video ſpeciale fundamentum, cum nullus ſit Textus, ex quo colligi poſſit Eccleſiarum incendiarios excommunicatione affici, potiùs quàm cuiuſuis alterius loci, maximè cùm Textus in *dicto cap. tua nos*, generaliter loquatur. Quapropter veriorem reputo ſententiam Caietani, *verbo excommunicatio, cap.22.* Nauarr. *cap.27. numero 94.* Toleti *lib.1. cap 36. num.5.* Sayri *lib.3. theſauri, cap.23. num.8.* Suar. *diſp.22. de cenſur. ſect.2. num.19.* Filliucius *tract.15. cap.2. q.5.* Barboſæ *2.p. de poteſt. Epiſc. alleg.50. num.89.* nullum incendiarium excommunicatione affici ipſo iure, ſed poſitâ diœceſani ſententiâ. Moueor, quia eſt communior ſententia, & quia nullus eſt Textus hãc excõmunicationem ipſo iure infligens. Nam Textus in *cap. ſi quis membrorum*, loquens de domorum incendiarijs non pœnam excommunicationis, ſed interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ videtur apponere, ibi: *Eccleſia ſe priuatum agnoſcat; excommunicationem autem ferri mandat, ſi poſt ſecundam, & tertiam conuentionem cuncta in quibus arguitur non emendauerit*, ibi: *Ab omni Chriſtianorum collegio ſeparetur.* Innocent. verò II. in *cap. peſſimam, eadem cauſa, & q.* præcepit excommunicandum qui malo animo, & ſtudio conſiliterit incendiarium fuiſſe, ſiue ad incendium conſilium auxilium ve dediſſe. In *cap.* autem, *tua nos, de ſententia excommunicat.* expreſsè excommunicatio non fertur, vt de ſe conſtat, neque etiam tacitè; nam incendiarij percuſſoribus clericorum non abſolutè æquiparantur, ſed poſtquam fuerint per ſententiam publicati; quia media tantùm ſententia in excommunicationem incidunt. Agnouit namque Pontifex nullum incendiarium ipſo iure excommunicare, ſed excommunicandum eſſe per ſententiam, iuxta dictum Textum in *cap. ſi quis, & cap. peſſimam.* Qua ſententia prolata, & publicata abſolutionem ſib. reſeruat, iuxta diſpoſitionem *dicti cap. peſſimam*, vbi Epiſcopis, & Archiepiſcopis prohibet ſententiæ aduerſus incendiarios latæ relaxationem. Ex his ſoluitur fundamentum, quo ductus eſt Bonacina aduerſus communem ſententiam. Fateor namque excommunicationis publicationem, & illius abſolutionis reſeruationem, excommunicationem ſupponere, nego tamen ſupponere contractam ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis ante publicationem latam.

Poſito autem in prædicto Textu, neque alibi excommunicationem aduerſus incendiarios latam ipſo iure eſſe, ſed neceſſariò interuenire debere ſententiam iudicis, dubium eſt, An Iudices teneantur eam excommunicationem proferre? Cui dubitationi reſpondeo obligari, ſi caſus *dicti cap. ſi quis* & *cap. peſſimam. 23. q.8.* contigerit, qui certè ſolùm videtur eſſe quando delictum eſt publicum, & ſcandaloſum, & delinquens notus eſt. Tum quia in *cap. ſi quis* ſecundò, & tertiò reconueniri prius debet. Tum quia poſt latam excommunicationem ſi mortuus fuerit Eccleſiaſticâ priuatur ſepulturâ, quod fieri nequit cum delinquente ignoto. Extra prædictum caſum Iudicis arbitrio relinquitur, an expediat aduerſus incendiarios generaleam, vel ſpecialem ſententiam proferre. Vt docet Bonac. *tom.3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt.3. punct.43. in fine.* 6

Prolatâ verò ſententiâ excommunicationis aduerſus incendiarios, in illam incidit qui malo ſtudio ſiue ex odio, ſiue pro vindicta alienas ſegetes, domos, prata, & ſimilia incenderit, quia hic tantùm reputandus eſt incendiarius, non qui ex negligentia etiam culpabili incendium fecit: iuxta Textum in *dicto c. peſſimam*, & notauit Caiet. *dicto cap. 22.* Suar. *num.20.* Sayrus *num.10.* Bonacina *num.3.* Neque opus eſt hoc delictum pluries perpetrare, vt huic excommunicationi ſit locus. Satis enim eſt, ſi ſemel fuerit commiſſum, vt incendiarius ſit, & nuncupetur, ſicuti ſatis eſt ad homicidæ nomen hominem ſemel occidere: vt benè notauit Suar. *dicta ſect.2. numero 21.* Bonac. *diſput.2 quæſt.3. punct.43. numero 4.* Sayrus *dicto lib.3. cap.29. num.11.* An autem verè incendiarius ſit qui præcipit, conſulit, ſeu ad incendium cooperatur? Affirmat Sayrus *d. cap.29. num.11.* argum. *cap. peſſimam. 23. q.8.* Sed contrarium verius exiſtimo; quia hæc nomina incendiarij, homicidæ, adulteri, raptoris non ex concurſu morali; ſed ex Phyſico deſumuntur: aliud enim eſt incendere, aliud incendium præcipere; incendiarius namque ſic ob incendium appellatur, non ob incendij præceptum, conſilium, moralémve cooperationem. 7

Contractâ excommunicatione ſi Iudex excommunicatum publicet, eius abſolutio Pontifici reſeruatur, tametſi non deſint plures Doctores teſte Toleto *lib.1. ſum. cap.35. num.4.* qui affirment incendiarios excommunicatos ab Ordinario, & ab eodem publicatos abſolui ab Ordinario poſſe. Sed qualis debeat eſſe non conueniunt Doctores. Nam Suar. *diſput.22. ſect.2. n.18.* Filliucius *tract.15. cap.2. q.5. n.53.* Bonacina *t.3. de cenſur. diſp.2. quæſt.3. punct.43. num.6.* affirmant ſufficere generalem publicationem, qua diœceſanus publicè pronunciet omnes incendiarios eſſe excommunicatos; quia textus de publicatione ſententiæ contra incendiarios quatenus hoc vitio affecti ſunt loquitur, non de publicatione perſonarum quatenus tales ſunt. Sed rectiùs Gloſſa, & Abbas, *in dicto c. tua nos.* Caiet. *verbo Excommunicatio, cap.22.* Nauarr. *cap.27. num.94.* Sayrus *lib.3. cap.29. num.12.* Tolet. *lib.1. cap.35. num.4.* & alij cenſuerunt publicationem faciendam eſſe ſpecialem, & expreſſam delinquentium. Nam illa generalis publicatio, qua omnes incendiarij excommunicati eſſe declarantur, poſito quòd huic crimini per generalem ſententiam excommunicatio annexa ſit ſuperflua eſt; cùm ſatis omnibus conſtet poſita tali ſententia incendiarios excommunicatos eſſe. Non igitur credendum eſt de hac generali publicatione Textum loqui, quæ non eſt publicatio perſonarum, ſed delicti. Item ex vi illius generalis publicationis nullus incendiarius notus eſt, ſed æquè occultus manet, ac ſi nulla publicatio facta eſſet: at textus videtur locutus de publicatione, qua delinquentes publicentur, manifeſtentur, & noti ſint. Argum. *Extrauag. Ad euitanda ſcandala.* Ergo non de publicatione illa generali. 8

Sexta

9 Sexta excommunicatio ſumitur ex *cap. conqueſt. 22. de ſententia excommun.* vbi Canonici Reginen. Eccleſiæ conqueſti ſunt Pontifici, quod Malafrena, eiúſque ſequaces quaſdam Eccleſias Reginen. Epiſcopatus violenter confregerunt, eáſque ſpoliare minimè dubitarunt. Cui querelæ reſpondet Pontifex: *Mandamus quatenus ſi eſt ita, memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctiùs euitari, donec poſſis iniuriam congruè ſatisfaciant, & damna pro eis data reſarciant, & cum litteras veſtris rei veritatem continentibus Apoſtolico ſe conſpectui præſentent.* Hic Textus etſi ſpecialiter de confringentibus, ſpoliantibúſque Eccleſias Reginen. Epiſcopatus loquatur, at eius deciſio pro lege ſuſcepta eſt ab Eccleſia. Vti omnes Doctores ſupponunt, & notauit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſputat. 2. q. 3. p. 12. num. 11.*

10 Grauis tamen eſt controuerſia; at in prædicto Textu feratur ipſo iure excommunicatio aduerſus effractores ſpoliatoréſque Eccleſiarum, an ſupponatur alibi lata, vnum enim ex his neceſſariò eſt affirmandum: nam cùm Pontifex præcipiat Ordinariis hos delinquentes excommunicatos nunciari, vt arctiùs euitentur, fit ſanè excommunicatos eſſe, vel in hoc Textu excommunicari; enunciatio enim & publicatio excommunicationem ſupponit? Gloſſa, & Panormit. in *dicto cap. conqueſti.* Nauarr. *cap. 27. num. 94.* Caiet. *verbo Excommunicatio cap. 21.* & alij negant in hoc Textu excommunicationem ferri? latam tamen eſſe in *cap. canonica 11. quæſt. 3.* ibi: *Eccleſiarum Dei violatores anathemare, & iudicio ſancti Spiritus è gremio ſanctæ Matris Eccleſiæ, & conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus.* Item *in cap. omnes Eccleſiæ 17. q. 4.* vbi Lucius Pontifex inquit; *Omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores à liminibus ſanctæ Matris Eccleſiæ anathematizamus.* Præterea in *cap. quiſquis eadem cauſa, & q.* dicitur: *Si quis domum Dei violauerit, & aliqua ſine licentia illius cui commiſſa eſſe dignoſcitur, inde abſtulerit, ſciat ſe communione eſſe priuatum.*

Cæterùm verius cenſeo ex prædictis textibus non ſatis colligi excommunicationem latam eſſe, ferri tamen tacitè in *hoc cap. conqueſti.* Quare fuit ſententia Azor. *1. p. lib. 9. cap. 27. q. 12.* Toleti *lib. 1. cap. 35. num. 6.* Sayri *lib. 3. theſauri, cap. 29. num 14.* Suar. *diſput. 22. de cenſuris, ſect. 2. num. 10.* Graffis *1. p. lib. 2. cap. 28. num. 12.* Reginaldi *lib. 19. num. 60.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 12. n. 1.* Auguſt. Barboſæ *3. p. de poteſt. Epiſc. allegat. 50. num. 90.* Priorem partem probo, reſpondendo Textibus in contrarium adductis. Et quidem *cap. canonica*, & *cap. omnes Eccleſiæ*, non ſtatuunt legem neque excommunicationem imponunt Eccleſiarum violatoribus, ſed referunt quid in illo delicto Eccleſia præſtare ſoleat, vt ex tenore textuum liquet. Caput verò *quiſquis* non ſententiam latam, ſed ferendam continet, vt manifeſtè indicant ſubſequentia verba, ibi: *Qui infringunt monaſteria, & loca Deo dicata, & Eccleſias, & depoſita, vel alia qualibet inde abſtrahunt, velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur. Quapropter illa verba antecedentia: ſciat ſe communione eſſe priuatum* intelligenda ſunt accedente ſententiâ. Præterquam quòd non ſatis conſtat qua communione priuandi eſſent. Adde ſi in prædictis Textibus excommunicatio continetur ob quamlibet Eccleſiæ, & loci pij violationem, & illius bonorum vſurpationem contrahenda eſt. At id communis ſententia negat; ergo in prædictis Textibus nulla excommunicationis ſententia ipſo iure continetur. Ex quo ſecunda pars concluſionis conuincitur, nam cùm denunciatio excommunicationem neceſſariò ſupponat, & hæc excommunicatio lata non ſit Textibus antiquioribus *cap. conqueſti*, fit ſanè ipſo *cap. conqueſti* ferri excommunicationem: ſenſus namque illorum verborum, *memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis*, id eſt nuncietis eos ſacrilegos eſſe excommunicatos, quia ex nunc eos excommunicamus. Sicuti ſi Pontifex diceret, ſi ita eſt memorati ſacrilegi nouerint ſe eſſe excommunicatos nunciandos; excommunicationem ipſo iure per illam legem ferret; ſic cenſendus eſt ſupradictis verbis *excommunicatos nuncietis* excommunicationem tuliſſe.

11 Vt autem hi ſacrilegi hac afficiantur excommunicatione duplex delictum committere debent. Primum Eccleſiam effringere. Secundum illam ſpoliare, quia textus vſus eſt dictione copulatiua, quæ vtrumque extremum ad ſui veritatem requirit, iuxta *leg. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verborum obligat.* Et tradit Suar. *diſput. 22. ſect. 2. num. 11.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. part. 12. num. 9.* Barboſa *3. part. de poteſt. epiſc. alleg. 50. num. 90.* Ille autem cenſebitur Eccleſiæ effractor qui eius parietes fodit, vel ſuffodit, rumpit feneſtram, oſtium, vectes, & ſimilia. Quinimo Sylueſt. *verbo excommunicatio 5. num. 16.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 16.* cenſent effractorem eſſe qui violenter vectem debilem facit cedere loco. Sed rectiùs Bonacina *dicta diſput. 2. quæſt. 3 punct. 12. num. 3.* negat; quia illa actio eſt tantùm apertio, non effractio, cùm nihil Eccleſiæ effringat. Hinc à fortiori conſtat effractorem non eſſe qui claui adulterina Eccleſiam ingreditur, ſicuti notarunt Bonac. Suar. Sayrus, Barboſa *loc. alleg.* ſpoliator verò eſt qui Eccleſiæ bona rapit, furatur, deſtruit, ſeu alio modo iniurioſo Eccleſiam denudat, ſuiſque bonis priuat, vti tradunt dicti Doctores. Vnde malitiosè incendens Eccleſiam hac excommunicatione innodatur; quia ſimul eſt ſpoliator, & effractor: vti tradit Nauarr. *cap. 27. num. 94.* Suar. *ſect. 2. num. 16.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. quæſt. 5. num. 53.* Bonac. *tom. 3. diſp. 2. q. 3. punct. 12. num. 4.*

12 Nomine Eccleſiæ tradunt Panormit. *in dicto cap. conqueſti*, Nauarr. *cap. 27. num. 94.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 6.* Suarez *diſput. 22. ſect. 2. num. 17.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 13.* Barboſa *allegat. 50. num. 90.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 6.* intelligi non ſolùm templa authoritate Epiſcopi ad Diuina officia deputata, ſed etiam Hoſpitalia, Monaſteria, aliáve loca; quia hæc conſtitutio lata eſt in fauorem Eccleſiarum, ac proinde nomen Eccleſiæ latè accipiendum eſt. Sed contrarium ſpectato iuris rigore, verius exiſtimarem cum Bonac. *dicta diſput. 2. quæſt. 3. punct. 12. num. 6.* quia eſto hæc conſtitutio in fauorem Eccleſiæ cedat, abſolutè tamen pœnalis eſt, ergo non debet vltra proprietatem verborum extendi. At retentâ proprietate verbi Eccleſiæ, vſúque communi, non veniunt Hoſpitalia, aut Monaſteria, vt de ſe conſtat. Ex qua ratione crederem aduerſus Suar. *diſput. 21. ſect. 2. num. 11.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 12. num. 6.* Barboſ. *alleg. 5. num. 90.* neque etiam ſacriſtiam, tametſi Eccleſiæ coniunctam, intelligi; quia non eſt formaliter Eccleſia, ſed quid Eccleſiæ acceſſorium; aliàs conuentus Eccleſiæ annexus & contiguus intelligendus eſſet. Neque obeſt regula *acceſſorium*, quia ſacriſtia acceſſoria eſt Eccleſiæ quoad ædificium, ſed non quoad leges pœnam, vel fauorem ſpectantes, niſi id expreſsè cautum fuerit, ſicuti in materia interdicti cautum eſt, *capite ſi ciuitas de ſentent. excommunicat.* aliàs Eccleſiæ pollutor eſſet, qui in ſacriſtia fornicaretur, vel ſanguinem humanum violenter effunderet.

13 Excommunicatione contracta ante Ordinarij denunciationem nulla eſt reſeruatio: at poſt denunciationem nulla eſt reſeruatio: at poſt denunciationem Ordinarii ſummo Pontifici reſeruatur, vt conſtat ex vltimis verbis *dicti cap. conqueſti*, ibi: *Apoſtolico ſe conſpectui præſentent*; ſicuti notauit Nauarr. Tolet. Sayrus, Suar. Bonac. Barboſa *locis allegatis.* Sed qualis denunciatio ſufficiat? Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 12. num. 14.* cenſet ſufficere generalem, qua omnes effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum publicantur excommunicati. Sed rectiùs cenſuit oppoſitum Nauarr. *capit. 27. numero 94.* Suar. *ſect. 2. numero 19.* Sayrus *capit. 29. numero 14.* Filliucius *numero 53.* Barboſa *numero 90.* quia debet eſſe denunciatio, quæ ſacrilegos faciat notos; aliàs non faceret eos arctiùs, quàm ante publicationem vitari, vt inquit Textus.

Pvnctvm XXV.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ in *ſexto libro Decretalium.*

1 *Excommunicantur omnes Dynaſtæ, qui ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſe intromittunt in electione Senatoris, Patricij, aut Rectoris Vrbis Romanæ.*
2 *Imponentes tributa Eccleſiaſticis perſonis excommunicantur.*
3 *Item inſequentes hoſtiliter Cardinalem S. Romanæ Eccleſiæ.*
4 *Item qui tam tempore conclauis, quàm alio tempore domus cuiuſque Cardinalis inuadunt.*
5 *Item non reuelantes conſpirationem in Cardinalem.*
6 *Item qui vexauerint eos, qui cenſuras excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti tulerint.*
7 *Comprehendit mandantes, & præcipientes.*

PRima excommunicatio Pontifici reſeruata contenta in *ſexto libro Decretalium* refertur in *cap. fundamenta de electione lib. 6.* ibi enim præcipit Pontifex Nicolaus IV. ne Imperator, Rex, Marchio, aliíque quicunque notabilis præeminentiæ, dignitatis, ſeu excellentiæ, eorúmque fratres, filij, ac nepotes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ nominationi, electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem Vrbis Romæ aſſentiant, vel ſe intromittant per ſe, vel per alios. A quo præcepto excipit eos qui originem trahunt ex Vrbe, aut in ea continuam habent habitationem, etiamſi prædictorum filij, aut nepotes ſint, quinimo etiamſi Comitatum, aut Baroniam habeant extra Vrbem; dummodò inferioris conditionis, & excellentiæ ſit ſupradictis Romanis dignitatibus, vt meritò ex illius vſu nullum dignitatibus Romanis præiudicium timeri poſſit. Deinde ſtatuit, ne vllus in prædictas dignitates eligatur vltra annum abſque expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia in ſcriptis obtenta. Qui ergo contra prædictam conſtitutionem nominant, eligunt, vel aſſumunt aliquos ad prædicta officia, vel nominationi, electioni, aſſumptioni de ſe factæ vltra annum conſentiunt, aut ſe de

ipſis

ipsis quomolibet intromittunt, aut intendunt, obediúntve iis assumptis, vel eis auxilium, consilium, vel fauorem Publicè, vel occultè præstant ipso iure excommunicatione innodantur, cuius absolutio Pontifici reseruatur. Sicuti tradit Sylvest. *Excommunicatio 7. num. 20.* Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 29. num. 29. & 20.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 7.* Barbosa, *alleg. 50. num. 91.*

2 Secunda fertur in *cap. Clericis de immunit. Ecclesiar. in 6.* vbi tam imponentes tributa Ecclesiasticis personis, quam soluentes excommunicantur. At quoad personas soluentes sublata est hæc excommunicatio in *Clement. quoniam, eodem tit.* iuncto *cap. non minus. & cap. aduersus de immunit. Ecclesiar.* Perseuerat autem hæc excommunicatio in Bulla cœnæ Domini approbata aduersus imponentes, exigentésque tributa, quos inquit Pontifex non esse absoluendos, quin plenè satisfecerint. Quod si durante regimine satisfactionem exhibere noluerint, vel non potuerint ad ipsos, eorúmque successores tum in hæreditate, tum in officio pertinet satisfactionem præstare, iuxta Textum *in cap. non minus & cap. aduersus de immunit. Eccles.* Sic Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 9.* Barbosa *allegat. 50. num. 92.*

3 Tertia excommunicatio continetur in *cap. felicis de pœnis lib. 6.* aduersus eos, qui Cardinalem S. Romanæ Ecclesiæ ausi fuerint hostiliter insequi, persecutere, capere, assóciare hæc facientem, aut fieri consulere, fauere, receptare, seu scienter defendere delinquentem. Quæ excommunicatio partim contenta erat in *cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4.* partim in Bulla Cœnæ, *can. 11.* Sed qua parte fertur excommunicatio aduersus insequentem Cardinalem, tametsi in eius personam violentas manus non iniecerit continetur in *hoc cap. excomm.* Itémque aduersus eos qui sic delinquentes scienter receptauerint. *Qui omnes* (inquit Pontifex) *quamdiu in sua contumacia perseuerauerint singulis diebus dominicis, & festiuis pulsatis campanis, & candelis accensis per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon ciuitatum, & diœcesum vicinarum excommunicati publicè denuncientur, necnon ab alio quàm à Romano Pontifice possint absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis articulo constituti.* Addit Præterea Pontifex *in fine dicti cap.* excommunicationem licet non reseruatam aduersus Principes, Rectores, Consules, & Magistratus &c. ac eorum officiales, qui huiusmodi constitutionem non fecerint obseruari infra mensem, postquam res ad eorum notitiam peruenerit. Sicuti hæc omnia docent Nauarr. *cap. 27. numero 110.* Suar. *disput. 22. sect. 3. numero 12. & seqq.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 10.* Bonac. *t. 3 de censur. disput. 2. q. 3. punct. 7. per totum.*

4 Prædictæ excommunicationi annectenda est, quam tradidit Leo X. *in Bulla incipiente Temerariorum:* vbi excommunicationem, aliásque pœnas contentas in *dicto cap. felicis, de Pœnis lib. 6.* extendit ad omnes & singulas personas cuiuscunque status, conditionis, & excellentiæ existentes, qui alicuius Cardinalis domum tam tempore dictæ conclauis, etiamsi in Romanum Pontificem sit electus, quàm aliàs quandocunque, & ex quacunque causa armata manu inuadentes, & in ea violenter, & hostiliter aliquid diripientes, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerantes, & eorum socios, & qui id fieri mandauerint, vel factum eorum nomine ratum habuerint, aut ipsis inuasoribus consilium in præmissis, vel fauorem præstiterint, & defenderint. Duæ actiones sunt necessariæ ad hanc excommunicationem, inuasio domus Cardinalis, & hostilis bonorum direptio, vel personatum ibi existentium vulneratio: direptio namque vel vulneratio inuasioni hostili coniuncta esse debet, vt manifestè indicat particula &, quæ coniunctiua est subsequentium cum præcedentibus. *leg. si quis ita stipulatus, ff. de Verbor. obligationib.* Et notauit Bonac. *t. 3. de censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 9. numero 3.* tametsi spectato *capit. Felicis, & can. 11. Bullæ* ex sola inuasione domus excommunicatio reseruata contrahitur.

5 Deinde debet annecti, quam tradidit Pius V. *in Bulla 93.* quæ incipit: *Infelicis sæculi,* vbi excommunicationem, & pœnas latas in *dicto cap. felicis, & in Canone 11. Bullæ Cœnæ* aduersus offendentes Cardinales, eorúmque fautores, & defensores extendit ad eos qui scientes, intelligentes, vel coniectantes conspirationem in Cardinalem non reuelauerint Romano Pontifici, si in curia extiterint, vel Ordinario loci, vel si Cardinalis ipse Ordinarius extiterit propinquiori Episcopo, & si crimen nondum commissum fuerit, ipsimet Cardinali: Et quidem ad monendum Cardinalem, vt se caueat obligatus quamtumuis delictum occultum sit; at ad faciendam denunciationem inridicam nullatenus obligari potes, nisi delictum probare posses. Quod à fortiori procedit, cùm denunciatio non ad correctionem delicti, sed ad illius punitionem tendit. Quinimb Filliutius *tract. 14. capit. 6. q. 11. num 97.* quem sequitur Bonac. *t. 3. de cens. disp. 1. q 12. punct. 3. in fine* existimant hanc constitutionem Pij V. vsu, & praxi abrogatam esse.

Quarta excommunicatio continetur in *cap. quicumque de sentent. excomm. in 6.* aduersus eos qui ob censuram excommunicationis, suspensionis, vel interdicti latam dederint alicui licentiam occidendi, capiendi, seu aliàs in personis, aut bonis suis, vel suorum grauandi eos, qui dictas sententias protulerunt, siue quorum sint occasione prolatæ, vel easdem sententias obseruantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes (nisi licentiam ipsam re integra reuocauerint, (vel si ad bonorum captionem occasione ipsius licentiæ sit processum, nisi bona ipsa fuerint infra octo dierum spatiũ restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa. Eadem quoque sententia innodantur omnes qui ausi fuerint prædicta licentia data vti, vel aliquod præmissorum, ad quæ cõmittenda dari licentiam prohibitum est, aliàs committere suo motu. Qui autem in eadem sentẽtia permanserint duorum mensium spatio ex tunc ab ea nequeant absolui ab alio, quàm à Romano Pontifice. 6

In defensionem libertatis Ecclesiast cæ lata est hæc censura. Comprehendit primò omnes, & singulos cuiuscunque conditionis, & qualitatis sint, qui occasione latæ censuræ (quæ valida esse debet, vt inquit Suar. *disputat. 22. sect. 3. num. 7.* Bonac. *disput. 2. q. 3. punct. 15. num. 5.* nam inualida nec censuræ, nec sententiæ nomen meretur) vexauerint occidendo, vel capiendo, vel aliquo modo grauando in personis, aut bonis suis, & suorum eos qui prædictas censuras protelerunt, vel eos quorum occasione promulgatæ sunt, vel qui eas obseruant, seu cum excommunicatis communicare nolunt. Nomine *suorum* intelliguntur consanguinei, *cap. cuncti de electione, lib. 6.* & qui sub alicuius sunt potestate. *Instit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris:* & generaliter omnes illi, quorum grauamen in præiudicium excommunicantis cedit, & ob eam causam præstatur, vt benè aduertit Caietan *verbo Excommunicatio, n. 36.* Nauarr. *cap. 27 num. 94.* Sebastian. Medices. *2. part. sum. tit. 9. quæst. 78. num. 73.* Sayrus *lib. 3. thesauri cap. 29 num. 23.*

Secundò comprehendit eos, qui ad hæc facinora patranda præbent licentiam, nisi fortè ante patratum crimen licentiam reuocauerint, quæ reuocatio nota debet esse ei cui licentia data fuit, aliàs nullius effectus erit, vt benè notauit Bonacina *dicta disp. 2. q. 3. pun. 15. num. 3.* Quinimò si damnum non in personis, sed eatum bonis fuerit factum, & intra octo dies fuerit reparatum, non est locus censuræ, vt expressè notatur *in dicto Textu.*

Sed an mandans, & præcipiens aliquam ex his actionibus hac excommunicatione innodetur? Negat Bonac. *disp. 2. q. 3. punct. 15. num. 6.* nisi is qui mandatum dederit publicam habeat authoritatem; quia Textus loquitur de concedente licentiam non de mandante. Concedens autem licentiam necessariò authoritate publica fungi debet. Sed rectius Sylvest. *verbo Excommunicatio 7. num. 27.* & Sayrus *lib. 3. cap. 29. numer. 22.* oppositum censent. Quia mandatum, seu præceptum ferri non potest, nisi de eo qui à natura, vel ex Diuino iure, vel ex Reipublicæ concessione superior est. Si igitur ob licentiam hæc excommunicatio contrahitur, à fortiori ob mandatum contrahetur, cùm potius mandatum, quàm licentia authoritatem publicam requirat. 7

Ab hac excommunicatione infra duos menses Episcopus, imò & Parochus absoluere excommunicatos potest, illis vero elapsis solus summus Pontifex.

Punctum XXVI.

Expenduntur excommunicationes contentæ *in libris Clementinarum* reseruatæ Pontifici.

1 *Inquisitores Episcopo inferiores non procedentes aduersus hæreticum, vel alicui falsò imponentes hæresim excommunicantur.*

2 *Episcopi suspenduntur ab officio per triennium.*

3 *Religiosi Sacramentum Extremæ-vnctionis, vel Eucharistiæ ministrantes absque licentia Parochi, excommunicantur.*

4 *Sub nomine Religiosi aliquibus placet intelligi Nouitios. Sed verius est oppositum.*

5 *Satis probabile est solos Religiosos exemptos intelligi.*

6 *Debent esse Sacerdotes.*

7 *Religiosus Parochus liber est ab hac excommunicatione.*

8 *Persona circa quas Religiosi exercere debent actiones prohibitas sunt Clerici, vel laici.*

9 *Ob ministrationem Extremæ-vnctionis, & Eucharistiæ, & Matrimonij solemnitatem hac excommunicatio incurritur.*

10 *Explicatur quid sit solemnizare Matrimonium in hoc Textu Religiosis prohibitum.*

11 *Si de speciali Parochi licentia fiant ha actiones, non est locus excommunicationi.*

12 *Explicatur quæ ſit ſpecialis licentia.*
13 *In articulo mortis deficiente Parocho poteſt Religioſus hac Sacramenta Extremæ-vnctionis, & Euchariſtiæ miniſtrare.*
14 *Regulariter credendum non eſt aſſerenti ſe habere licentiam à Parocho, vt hæc Sacramenta ſibi miniſtrentur.*
15 *Explicantur aliæ actiones, ob quas hæc excommunicatio incurritur.*
16 *Quæ ſit abſolutio à culpa, & à pœna in hoc Canone prohibita.*
17 *Afficitur hac excommunicatione, etiamſi animo decipiendi abſolutionem præſtet.*
18 *Derogantur qualibet priuilegia in contrarium.*
19 *Excommunicatur Pontificem percutiens, capiens, ſeu bannens, vel hæc mandans, aut rata habens.*
20 *Item qui induxerit quemquam ad vouendum, vel promittendum, vt ſepulturam apud eius Eccleſiam eligat, vel electam non mutet.*
21 *Subiectum huius excommunicationis explicatur.*
22 *Item actio, ob quam incurritur.*
23 *Excommunicantur Domini temporales procurantes in terris ſuis violari interdictum.*
24 *Quæ ſint perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio iniungitur.*
25 *Explicatur actio ob quam incurritur, quæ eſt coactio, vt Diuina officia in locis interdictis celebrentur.*
26 *Item euocatio ad eadem Diuina audienda, & qualis debeat eſſe.*
27 *Hæc euocatio ſatis eſt ſiue fiat per ſe, ſiue per nuncium.*
28 *Vocatio debet eſſe ad audienda Diuina in locis interdicto ſuppoſitis.*
29 *Item ſub eadem excommunicatione prohibentur, ne impediant publicè excommunicatos, aut interdictos exire ab Eccleſiis.*
30 *Debent hi excommunicati, aut interdicti moniti eſſe à celebrantibus vt exeant.*
31 *Debent eſſe moniti, vt exeant ab Eccleſiis ſuppoſitis Eccleſiaſtico interdicto.*
32 *Prohibere debent, ne ij excommunicati exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur.*
33 *Debet excommunicatus, aut interdictus nominatim moneri à celebrante, vt huic excommunicationi ſubijciatur.*
34 *In his omnibus actionibus præſumptio requiritur.*

1 PRima continetur *in Clement. 1. §. verum de Hæreticis* aduerſus inquiſitores Epiſcopo inferiores, eorúmque vices gerentes, ſi in officio ſuo ita deliquerint contra iuſtitiam, & conſcientiam, vt non procedant aduerſus hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum eo caſu quo procedere tenebantur, vel alicui falsò imponant hæreſim, illiúſve ſuſpicionem, vel impedimentum officio inquiſitionis exequendo appoſuiſſe: dummodò ad has actiones præſtandas moueantur odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, non autem ex timore, metu, alióue fine. Quæ excommunicatio reſeruata eſt ſummo Pontifici, neque ab ea excommunicatus abſolui poteſt, niſi in mortis articulo, & tunc præmiſſa ſatisfactione quantum fieri poteſt. Tria ad hanc excommunicationem incurrendam notant Doctores, Gloſſa *in d. Clement. verſ. obtentu.* Tolet. *lib. 1. c. 86. num. 1.* Bonac. *diſp. 2. q. 7. punct. 5.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 50. num. 93.* neceſſariò requiſita eſſe, quorum vnum ſi deficiat non eſt excommunicatio. Primò vt grauiter delinquant in ſuo officio. Secundò vt delinquant ſcienter. Tertio vt delinquant odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu.

2 Dixi *Inquiſitores Epiſcopo inferiores*, nam Epiſcopi, illorúmque Superiores non excommunicatione, ſed ſuſpenſione ab officio per triennium innodantur, à qua ſuſpenſione niſi occulta ſit nequeunt ab alio, quàm à Pontifice abſolui, quia ex temporis determinatione tacitè Pontifex ſuſpenſionis abſolutionem ſibi reſeruauit, vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 7. p. 5. n. 7.*

3 Secunda habetur in Clement. *Religioſi de Priuilegiis*, vbi Clemens V. in Concilio Viennenſi inquit: *Religioſi qui Clericis, aut laïcis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimoniáve ſolemnizare non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, aut qui excommunicatos à Canone præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel per priuilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel à ſententiis per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu (vt verbis eorum vtamur) à pœna, & culpa abſoluere quemquam præſumpſerint excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sodem Apoſtolicam duntaxat abſoluendi; quos etiam locorum Ordinarij (poſtquam de hoc eis conſtiterit) excommunicatos faciant publicè nunciati, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.*

Subiectum huius excommunicationis ſunt Religioſi qui verè Religioſi ſunt, quique in Religione approbata tria vota emiſerunt. Et quamuis non deſint Doctores, Sylueſt. *verbo Excommunicatio 7. num. 31.* Nauarr. *cap. 27. num. 102.* Sayrus. *lib. 3. cap. 29. n. 27.* Alterius *lib. 5. diſp. 22. cap. 3. verſ. ad clariorem* cenſeant nouitios Sacerdotes comprehendi. Argum. *cap. Religioſi, de ſententia excommunicat. in 6.* Hi namque priuilegiis profeſſorum fruuntur, ergo onus illorum ſentire debent; verius eſt oppoſitum, prout tradit Panormit *in Rub. de Regularib.* Suar. *diſp. 22. ſect. 4. n. 2.* Filliucius *tract. 15. c. 8. q. 2. n. 185.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 9. punct. 5. num. 28.* Nam eſto nouitius ſub nomine Religioſi comprehendatur in fauorabilibus; non tamen in pœnis, & præceptis; quia conſtitutiones pœnales reſtringendæ ſunt, illarúmque verba cum proprietate accipienda. 4

Grauior dubitatio eſt; An ſolùm de Religioſis exemptis hæc conſtitutio intelligatur; Et ſatis probabile eſt intelligi, tum ex Rubrica ſub qua conſtituitur quæ eſt de Religioſis priuilegiatis, ſeu exemptis ratione priuilegiorum: tum quia non exempti non indigebant hac coërcitione, cùm poſſent ab Ordinariis, ſicut alij Sacerdotes ſæculares cohiberi. Nihilominus Sayrus, *lib. 3. cap. 29. n. 27.* Suar. aliis relatis *diſp. 22. ſect. 4. num. 4.* Filliucius *d. tract. 15. cap. 8. quæſt. 2. num. 86.* Bonacina *diſput. 2. q. 9. punct. 5. num. 27.* credunt tam exemptos comprehendi; quia in Textu nulla eſt reſtrictio. Rubrica autem reſtringere Textum nequit, cùm lex non ſit, neque à Pontifice conſtituta. Sed huic rationi reſponderi poteſt ex ipſa Rubrica indicari Textum ſub ea reſtrictione obligare; cùm ex conſenſu, & approbatione Pontificis ſub eo titulo conſtituatur. 5

Sed an Religioſi debeant eſſe Sacerdotes, vt hac excommunicatione innodentur prohibitas actiones præſtantes; Difficultate non caret. Negat aliis relatis Suar. *diſp. 22. ſect. 4. num. 5.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 2. num. 186.* qui etiam extendit ad Moniales, ſi aliquam ex dictis præſtent, quia textus abſolutè, & abſque vlla diſtinctione Religioſis interdicit miniſtrationem Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis, abſolutionémque à culpa, & pœna abſque ſpeciali Parochialis Presbyteri licentia. Ergo quicunque qui verus Religioſus fuerit hac excommunicatione innodabitur, ſi aliquam ex his actionibus præſtiterit. Sed contrarium cenſeo ſatis probabile cum Cardin. & Ancharrano *in præſenti. diſp. 2. de cenſur. q. 9. pun. 5. n. 27.* quia hæ actiones non niſi à Sacerdotibus præſtari ſolent, ideóque credendum eſt Pontificem ſolùm intendiſſe abuſum Religioſorum hac actiones abſque licentia, & priuilegio exercentium coërcere. 6

Religioſus verò Parochus ſi prædictas actione cum ſuis parochianis præſtet, liber eſt ab hac excommunicatione, tametſi indebitè, & illegitimè præſtet; quia ceſſat finis ob quem excommunicatio ſtatuta eſt, ſcilicet vitare præiudicium Parochorum, cùm nullus Parochus ex illis actionibus præiudicetur. Quinimo ob eandem rationem excuſat. Nauarr. *cap. 27. num. 102.* ab hac excommunicatione Religioſum Parochum alienis ouibus hæc Sacramenta abſque licentia miniſtrantem: in cuius ſententiam Gloſſa *in dicta Clement. verbo Religioſi* propendet. Etenim ea miniſtratio etſi cedat in præiudicium parochi, cuius ſunt illæ oues, at non cedit in præiudicium ouium parochorum, cùm ipſe Religioſus Parochus ſit, & iuriſdictione parochiali vtatur. Sed rectiùs Sylueſt. *verb. Excommunicatio 7. num. 31.* Suar. *diſp. 22. ſect. 4. n. 15.* Alterius *lib. 5. diſp. 22. c. 3. verſ. ad clarorem.* Bonac. *diſp. 2. q. 9. p. 5. n. 29.* Religioſum Parochum alienis ouibus prædicta Sacramenta miniſtrantem abſque ſpeciali licentia, vel priuilegio hac excommunicatione innodari, quia officium Parochi non impedit, quin miniſtrans verè Religioſus ſit, veréque Clericis, aut laïcis abſque ſpeciali Presbyteri parochialis licentia ſupradictas actiones præſtet. At Textus abſolutè quemlibet Religioſum hæc Clericis, vel laïcis abſque licentia ſpeciali ſuorum Parochorum præſtantem excommunicat. Ergo. Neque obeſt illam miniſtrationem non cedere in præiudicium omnium Parochorum: ſatis eſt quòd cedat in præiudicium Parochi illarum ouium, circa quas prædicta exercet: ſicuti cùm Religioſus non Parochus hæc miniſtrat, eius miniſtratio ſolùm cedit in præiudicium Parochi cuius ſunt oues, non aliorum, quia illius tantùm iuriſdictionem vſurpat. 7

Perſonæ verò circa quas actiones prohibitæ exerceri debent, vt Religioſi hac excommunicatione innodentur ſunt Clerici, vel laïci, vt conſtat ex Textu ibi, *Clericis, vel laïcis:* ſub quibus Religioſi non comprehenduntur. Tum quia in materia pœnali, & odioſa nomine Clericorum non veniunt Religioſi ex Panormit. *in Rub. de vita, & honeſtate Clericor.* Tum quia hæc conſtitutio lata eſt in fauorem Parochorum, quorum præiudicium Pontifex vitare intendit; at cùm Religioſi non ſint Parochis ſubiecti nullum inde Parochis præiudicium prouenire poteſt, Sicuti ex communi tradit Nauarr. *capite 27. num. 102.* Sayrus *lib. 3. theſauri cap. 29. num. 28.* Sanch. *lib. 3. de matrim. diſputat. 23. numero 17. in medio* 8

Bona

Bonacina *t.3.de censur.disp.2. quæst.9. punct.5. num.12.* Barbosa *alleg.50.num.99.* & alij apud ipsos.

9 Actio autem, ob quam hæc excommunicatio incurritur duplex est. Prima ministrare sacramentum Extremæ-vnctionis, vel Eucharistiæ Clericis, vel laicis, Matrimonive Sacramentum solemnizare sine speciali Presbyteri parochialis licentia. Quapropter ex ministratione Baptismi etiam solemni Ordinis, vel Confirmationis, aut Pœnitentiæ absque Parochi licentia excommunicatio hæc non contrahitur; quia textus solùm de Extrema-vnctione, Eucharistia, & Matrimonij solemnizatione loquutus est, & pœnæ extendendæ non sunt: sicuti notarunt Glossa, & Ioann. Andreas *in præsenti, verbo speciali.* Nauarr. *cap.27. num.101.* Sayrus *lib.3. thesauri, cap.29.num.35.* Bonac. *disp.2.quæst.9.pun.5.num.11.* Suar. *disp. 22.sect.4.numero 13.* Filliucius *tract.15. cap.8.quæst.2. numero 188.*

10 Sed quid sub verbo *solemnizare Matrimonium* intelligatur, non constat inter Doctores. Nam Ludouic. de Miranda *Man.prælat.t.1.quæst.48. art.2.* quem sequitur Augustin. Barbosa *de potest Episc. alleg.50. num.99.* existimat non solùm nuptiarum benedictionem, sed etiam assistentiam illis contrahendis hac excommunicatione puniri. Sed longè, verius solam nuptiarum benedictionem intelligi, quia sola illa benedictio Matrimonium solemne reddit; assistentia verò non reddit Matrimonium solemne, cùm non supponat illud factum. Sed Matrimonium quod est solemnizandum ab Ecclesia constituit. Atque ita tradit ex communi sententia Glossa *in præsenti, verbo solemnizare.* Sayrus *lib.3.cap. 29. num.32.* Bonac. *t.3. de censur.disp.2.quæst.9 punct.5.num. 13.* Verum est sic assistentem, vel benedicentem nuptias sine speciali licentia contrahere suspensionem latam à Trid. *sess. 24.c.1. de reformat.* in quam suspensionem satis probabile est excommunicationem huius Clementinæ mutatam esse, vti *tract.præced.* dictum est.

11 Prædicta intelligenda sunt, inquit Textus, *nisi de speciali parochialis Presbyteri licentia fiant.* Nomine parochialis Presbyteri non solùm venit rector immediatus Ecclesiæ parochialis, sed etiam Episcopus, eiúsque generalis Vicarius, quia omnium Ecclesiarum Parochi sunt, & in omnes Parochos iurisdictionem habent: vti pluribus firmat Sanch. *lib 3.de matr.disp.29. numero 4. & seqq.* Sayrus *lib.3. cap.29.num.33.* Bonacina *t.3.de censur.disp.2.q.9.pun.5.num. 10.* Et quamuis videatur Textus exigere in Parocho, ex cuius licentia speciali Religiosi administrare Sacramenta debent qualitatem sacerdotij: ibi, *Parochialis Presbyteri.* At verius est eam qualitatem non esse necessariam, sicuti in præsenti docet Glossa; verbo *Presbyteri.* Sayrus *dicto cap.29.numero 33.* Bonac. *num.9.* Nauarr. *cap.27. num.102.* Item Suar. *in 3.p.t.3.disp.72.sect.3.* Sanch. pluribus relatis *lib.3. disp.20. numero 3. in medio*, quia Textus vsus fuit nomine Presbyteri non ex necessitate, sed ex frequentia; quia frequentes Parochi Sacerdotes sunt.

12 Specialis autem licentia censetur esse, qua hæc sacramenta Extremæ-vnctionis, Eucharistiæ, & Matrimonij specificantur; tametsi ex parte personæ cui administranda sunt, vel quæ illa ministrare debet generalis sit: vt notauit Gloss. *in præsenti, verbo speciali.* Suar. *dicta sect.4.n.7.* Sanch. plures referens *lib.3.cap.35.à num 7.* Bonac. *t.3.disput.2. quæst.9. punct.5. numero 6.* Quinimò etsi prædicta Sacramenta sigillatim non exprimantur, si tamen exprimantur in genere. Vti si concederetur alicui facultas ad ministranda omnia Sacramenta quæ ad curam animarum pertinent: satis esset, quia illa licentia speciali æquialet. Vt benè tradit Sanch. *d. disp.35. num.7. & seqq.*

13 In articulo mortis deficiente Parocho, si religiosus Extremæ-vnctionis, vel Eucharistiæ Sacramentum ministret hanc censuram non incurrit, quia non est credendum velle Ecclesiam suos fideles his salutaribus remediis destitui, ac proinde ex licentia præsumpta Parochi, Episcopi, vel Pontificis censetur ministratio fieri; vti notaui loquens de Extremæ-vnctionis, & Eucharistiæ ministratione, & tradit in præsenti Bonac. *tom.3. disput.2.quæst.9. punct.5.numero 3.* aduersus Man. Prælat. *tom.1.quæst.42. art.3.* Barbos. *alleg.50. num.98.*

14 Sed an asserenti se habere licentiam à Parocho, vt hæc sacramenta sibi ministrentur credere Religiosus debeat? Dissentiunt Doctores. Nam Gloss. *in hac Clement. verbo habita.* Antonin. *3.p.tit.14.cap.5 4.* Angel. *verb. Excommunicatio 5. casu 12. num.17.* Rosella *verb. absolutio 1. num.39.* Sylvest. *verbo Excommunicatio 7.casu 14.num.35.* Tabiena *eodem 5. q.4.num.5.* Sayr. *lib.3. c.29. numero 35.* censent credi posse, quia nemo præsumendus est adeo suæ salutis immemor, vt ei commodum vllum anteponat, vt dicitur *c.penult.1.q.7.* & *leg. sancimus, Cod. de sacrosanct. Ecclesiis*, & colligitur ex *cap. significasti, el.2. de homicidio.* Sed longè verius est regulariter credendum non esse, vti plures referens tradit Sanch. *lib.3. disput.37.num.2.* quia in his quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem, partis testimonium insufficiens esse iudicatur. Qua ratione non adhibetur fides excommunicato asserenti se absolutum esse, nisi litteras absolutionis ostendat, vel alio modo legitimè absolutionem probet: vt habetur *cap sicut, de sententia excommunicat.* Neque dicenti se habere licentiam proprij Episcopi, vt ab alieno ordinetur credendum est, nisi eius parentes litteras ostendat, *cap.1. de Temporib. ordinat. lib.6.* Quinimò nec parochiano testanti se implesse præceptum annuæ confessionis credi debet, nisi schedulam confessoris ostendat, teste Hostiens. *in cap omnis vtriusque sexus de Pœnitentiis, & remissionib. verbo à proprio,* & ibi Ioann. Andr. *num.12.* Anton. *numero 37.* Anchatran. *num.8.* quia hæc non tam spectant ad vnuscuiusque salutem, quàm ad externam Ecclesiæ gubernationem; ac proinde Ecclesiæ satisfaciendum est. At ministrare Extremam-vnctionem, vel Eucharistiam morituris, Sacramentum Matrimonij solemnizare ad externam Ecclesiæ gubernationem pertinet, vt de se constat. Ergo ex testimonio recipientis asserentis licentiam habere à suo Parocho, hæc facienda non sunt.

Dixi *regulariter.* Nam si persona quæ id asserit est valdè fide digna, vt prudentis arbitrio nulla falsitatis suspicio timeri possit, poterit Religiosus credere dicenti se habere à parocho specialem licentiam: vti aliis relatis docet Sanch. *lib.3.c.37.num.3.*

Secunda actio, ob quam hæc excommunicatio incurritur 15
est. Primò si absoluas excommunicatum à canone extra casus à iure expressos, vel priuilegia Sedis Apostolicæ concessos. Secundò si absoluas à sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis. Tertiò si absoluas à pœna, & culpa. Etenim cùm omnis lex Pontificia canon sit absoluens ab excommunicatione contenta in ea lege in hanc excommunicationem incidet, nisi absoluat in casibus à iure expressis, qualis est absolutio excommunicationis non reseruatæ, iuxta *c.nuper, de sententia excommunicat.* vel nisi absoluat ex priuilegio Sedis Apostolicæ, quo omnes ferè Religiosi maximè Mendicantes fruuntur.

Secundò in eam excommunicationem incidet qui absolueret absque priuilegio, vel iuris concessione à sententiis per statuta prouincialia aut synodalia promulgatis. Nomine *sententiarum* Glossa intelligit excommunicationem, suspensionem, & interdictum, alias si solùm excommunicationem intelligeret, Pontifex non exprimeret sententias in plurali numero, sed sententiam in singulari, Sed verius est solam excommunicationem in præsenti comprehendi. Vti tradit Sylvest. *verbo excommunicatio 7. num.38.* Sayrus *lib. 3.c.29.num. 27.* & 37. Suar. *disput.22. sect.4. num.16.* Filliucius *tract.15. cap.8. quæst.2. numero 189.* Alterius *lib.5. disput.22. cap.3. vers.3.* Bonac. *disput.2.q.9.punct.5. num.18.* quia pœnæ extendendæ non sunt, sed restringendæ in casu dubio. Sed ad minus dubium est, an nomine sententiarum solæ sententiæ excommunicationis intelligantur, an autem sententiæ interdicti, & suspensionis. Ergo asserendum est solas excommunicationis sententias intelligi, maximè cùm de sententia excommunicationis in verbis antecedentibus fuerit sermo. Neque credendum est voluisse Pontificem Prouincialibus, aut synodalibus statutis maiorem præstare fauorem, quàm suis; Conciliorúmque generalium legibus, vt solius excommunicationis à Canone latæ absolutionem puniret, cùm tamen omnium censurarum, quæ per statuta generalia, aut synodalia promulgantur absolutionem puniat.

Illud est certum ob absolutionem censuræ ab homine latæ nullam contrahi excommunicationem, quia est absolutio diuersa ab absolutione excommunicationis per canonem, vel statutum latæ, quæ præsenti Clement. punitur. Vti notauit Suar. *disp.22. sect.4. num.14.* Alter. *lib.5. disp.22. cap.3. vers.2.* Bonacina *disput.2. quæst.9. punct.5. numero 7* Neque etiam contrahitur ob absolutionem ab excommunicatione minori: tum quia hæc non continetur sub nomine excommunicationis absolutè prolato. Tum quia huius censuræ absolutio iure cuilibet sacerdoti potenti absoluere à peccatis, conceditur. Sicuti pluribus firmat Sayr. *cap.29. num.36.* Suar. *num.18.* Bonac. *num.20.*

Tertiò excommunicatione huius Clement. innodabitur 16
qui absque vllo priuilegio, & facultate Sedis Apostolicæ quemquam præsumit absoluere à culpa, & à pœna. Hoc est præsumit concedere plenariam peccatorum remissionem, seu indulgentiam Hæc enim concessio vulgari vocabulo absolutio à culpa, & à pœna nuncupatur. Quare opus non est, vt sacramentaliter absoluat à culpa; satis enim est, si totius pœnæ remissionem concedat; quia eo ipso à culpa, & à pœna absoluit, vt tradit Sylvest. *verb. excommunicatio 7. numero 32.* Caiet. verbo *excommunicatio capite 64.* Sayrus *cap.29. num.38.* Suar. *disp.22.sect.4.num.19.* Bonac. *disp.2.q.9. pun.5. à num.23.* Alterius *libro 5. disp.22. cap.3. vers.6. notandum,* & alij.

Dubium tamen est, An innodetur hac excommunicatione 17
Religiosus qui non ex animo concedendi indulgentiam, sed decipiendi absolutionem præstat? Alicui videri posset non innodari hac censura; quia hæc imponitur ob absolutionem

nem quantum eſt ex parte abſoluentis præſtitam, non ob abſolutionis fictionem ibi, *Quemquam abſoluere præſumunt*. Si enim Extremam vnctionem, & Euchariſtiam fictè miniſtrares in hanc excommunicationem non incideres: vt tenet Suar. *diſput. 22. ſect. 4. numer. 23.* Ergo neque etiam ſi fingeres te abſoluere; cùm nolles abſolutionem concedere, vtpotè qui nullam in illius conceſſionem poteſtatem habes. Sed rectiùs docuit contrarium Bonac. *diſputat. 2. de cenſur. in particul. quæſt. 9. punct. 25. & ſeqq.* modò fictio occulta ſit. Quia Pontifex hac excommunicatione coercere voluit quorundam Religioſorum audaciam, qui fideles decipiebant indulgentiarum conceſſione, cùm nullum haberent poteſtatem concedendi. Ergo non abſolutionem veram, ſed fictam, & deceptoriam hac excommunicatione coërcere Pontifex voluit. Neque eſt ſimile de miniſtratione Extremæ-vnctionis & Euchariſtiæ (quidquid in contrarium ſentiat Bonacina) quia Pontifex non punit hac excommunicatione fictam eorum adminiſtrationem, ſed veram, illegitimam tamen, & indebitam, vtpotè in præiudicium. Et ratio huius diſcriminis eſt manifeſta; quia Extrema-vnctio, & Euchariſtia verum ſacramentum eſſe poſſunt, tametſi illicitè, & vſurpata iuriſdictione miniſtrentur: at abſolutio à culpa, & à pœna, ſeu indulgentiæ plenariæ conceſſio, nequit vera eſſe, ſed omnino ficta, & deceptoria præſtita ab eo qui nullam concedendi poteſtatem habet. Cùm ergo verba in diſpoſitione maximè pœnali quoad fieri poſſit propriè accipienda ſint, efficitur ſanè verba illa *Extremæ vnctionis, & Euchariſtia ſacramentum miniſtrare præſumpſerint*, de vera miniſtratione intelligi debere. At quia abſolutio à culpa, & à pœna præſtita ab eo qui abſoluendi poteſtate caret, vera eſſe nequit, aſſerendum eſt fictam, & deceptoriam comprehendi.

18 Addit vltimò Pontifex derogationem cuiuſuis priuilegij, ibi: *nullo priuilegio ſuffragante*. Quæ verba non aduerſantur præcedentibus, in quibus ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ conceditur Religioſis, vt poſſint excommunicatos ab excommunicatione, & à culpa, & à pœna abſoluere; quia verba illa *nullo priuilegio ſuffragante* referuntur ad denunciationem, non ad abſolutionem, ſeu ſacramentorum adminiſtrationem, præſtantque hunc ſenſum. Qui in huiuſmodi excommunicationem inciderunt; eo quòd abſque facultate aliquam ex his actionibus prohibitis exercuerint, vt excommunicati denuncientur, & publicentur nullo priuilegio ſuffragante.

19 Tertia excommunicatio fertur in Clement. 1. *ſi quis ſuadente, de pœnis*, aduerſus eum qui Pontificem iniuriosè, & temerè percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit (ſi nomine ipſius fuerint facta, vt explicat Gloſſa) vel ſocius eorum fuerit, conſilium, vel fauorem dederit, aut ſcienter defenſauerit. Addunt vltra excommunicationem aliæ pœnæ his delinquentibus. Circa hanc excommunicationem nihil ſpeciale notandum occurrit, cùm ſatis explicata ſit *hac diſput. punct. 1. §. 12. & punct. 2.*

20 Quarta excommunicatio reſeruata Pontifici continetur *in Clement. Cupientes, § ſanè de Pœnis*, aduerſus Religioſos, & Clericos ſæculares qui quemquam ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſitâ, ſeu aliàs promittendum inducunt, vt ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel iam electam vlteriùs non mutent.

21 Subiectum huius excommunicationis ſunt Religioſi, & Clerici ſæculares; non autem laici, hi enim, etſi inducant ad actiones *in hac Clement.* prohibitas, excommunicatione non afficiuntur, vti notat Tolet. *lib. 1. cap. 36. numero 4.* & Doctores communiter. Nomine *Religioſorum* veniunt tam viri quam fœminæ veram profeſſionem emittentes. Tum quia huiuſmodi Clement. lata eſt in confirmationem *capite 1. de Sepultur. libro 6.* vbi Textus vtitur dictione vniuerſali comprehendente omnes Religioſos cuiuſcunque conditionis, & ſexus ſint, ibi: *Vniuerſis Religioſis*. Tum quia Religioſæ fœminæ efficaciùs quàm viri perſuadere ſolent. Non autem comprehenduntur nouitij, ſeu qui veram profeſſionem non emittunt, qui in materia odioſa, & pœnali ſtrictè nomen Religioſi accipiendum eſt. Atque ita notauit Bonac. *t. 3. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 5. punct. 4. num. 4.* Nomine *Clericorum* veniunt qui verè Clerici ſunt, modo non ſint Parochi, Parochus namque ſiue inducat ad promittendum electionem ſepulturæ in ſua Eccleſia, ſiue in aliena hac excommunicatione non aſtringitur, qui hæc excommunicatio fertur in Parochorum fauorem; ac proinde non debet in eorum damnum retorqueri. Ex regula *quod in gratiam, de Reg. Iuris in 6. & leg. quod fauore, ff. de legibus*. Præterquam quòd Parochus in hac inductione nemini præiudicat, cùm nulli alteri à Parocho ius competat ſepeliendi parochianum in ſua Eccleſia, ac proinde inducens parochianum, vt in eius Eccleſia ſepulturam eligat, inducit ad id quod aliàs de iure ſibi competit. Si autem inducit ad electionem ſepulturæ in aliena Eccleſia cedit iuri proprio, & charitatis opus præſtat. Non igitur ob hanc actionem excommunicari expediebat. Sicuti ex communi notauit Bonacina *dicto tom. 3. diſputat. 2. quæſt. 5. part. 4. num. 5.*

Actio verò, ob quam hæc excommunicatio fertur eſt inductio ad votum, iuramentum, fidem datam, ſeu promiſſionem de eligenda ſepultura apud propriam Eccleſiam, vel de iam electa non mutanda. Quapropter ſi Religioſus ſimpliciter inducat ad electionem ſepulturæ, non autem ad iuramentum, vel promiſſionem de illa eligenda, vel electa non mutanda hac excommunicatione non innodatur. Neque item inno labitur, ſi inducat ad promiſſionem eligendæ ſepulturæ in aliena Eccleſia. Sicuti notarunt Nauarr. *cap. 27. num. 103.* Tolet. *lib. 1. ſumm. cap. 36. num. 4.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 29. num. 40.* Suar. *diſput. 22. ſect. 4. num. 25.* Auguſt. Barboſa *alleg. 50 num. 100.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 5. part. 4. num. 2.* Hæc autem inductio, vt excommunicatione puniatur, efficax eſſe debet, & effectum habere, ſcilicet quod inductus annuerit inductioni, & iuramentum, ſeu promiſſionem præſtiterit. Vti docuerunt Nauarr. Tolet. Sayr. Suar. & Bonacina *locis allegatis*, quia hæc conſtitutio ſtricti iuris eſt, ideóque verba intelligi debent cum effectu. Tandem opus eſt, vt inducens ex præſumptione procedat. Vnde ſi ex ignorantia modò affectata non ſit, ſiue huius legis, ſiue cenſuræ impoſitæ in hanc cenſuram non incidit, vt prædicti Doctores aduertunt. 22

Quinta excommunicatio habetur *in Clement. Grauis, de ſententia excommunicat.* vbi Clemens V. occaſione quorundam temporalium dominorum qui in terris ſuis violare interdictum variis mobis procurabant in hæc verba ſtatuit. *Ne igitur exceſſus ſic graues excedentium in punitione trahantur ab alijs in exemplum, præſumptores præfatos qui locis interdicto ſuppoſitis quemquam de cætero Diuina celebrare officia quomodolibet cogere: Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia euocare. Seu qui ne excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſijs dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia à celebrantibus moniti, vt exeant prohibere. Necnon excommunicatos publicè, & interdictos qui in Eccleſijs nominatim à celebrantibus, vt exeant moniti remanere præſumpſerint, excommunicationis ſententia (à qua per Sedem duntaxat Apoſtolicam poſſint abſolui) ſacro approbante Concilio innodamus.* 23

Hæc excommunicatio etſi ſolùm videatur ferri aduerſus illos dominos temporales qui tempore Clementis V. relatos exceſſus commiſerunt, vel de cætero commiſerint, vt indicant illa verba *præſumptores præfatos*, ex communi tamen ſententia, & vſu Eccleſiæ receptum eſt ad omnes alios ſimilia committentes extendi. Sicuti notauit Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p. 2. n. 1.*

Perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt Nobiles, & Domini temporales, Nobiles inquam non coruſcatione clari ſanguinis, vt placuit Gloſſæ *in dicta Clement. in expoſitione caſus*, ſed coruſcatione honorifici ſtatus, vt notauit Suar. *diſput. 22. ſect. 4. num. 31.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 20. num. 16.* Qui ſiue laici ſint, ſiue Eccleſiaſtici ſi ob iuriſdictionem temporalem qua pollent, aliquam ex his actionibus in hac Clement. prohibitis præſtiterint, in excommunicationem reſeruatam incident, vt notauit Gloſſa *verbo temporales*. Nauarr. *cap. 27. num. 104.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. numero 42.* Suar. *diſputat. 22. ſect. 4. numero 32.* Bonac. *diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 20. num. 17.* Alterius *tom. 2. de interdicto. diſputat. 9. cap. 4. colum. 9. & 10.* Secundò ſunt omnes excommunicati, interdicti qui nominatim à celebrantibus moniti remanere præſumpſerint. Dixi *vel interdicti*, nam licèt Textus dictione & vtatur; ex ſubiecta materia, & ex verbis antecedentibus, & ex tenore totius contextus conſtat non coniunctiuè accipi: ſicuti ſi appoſita eſſet dictio *vel*. Vti docet ex communi Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 29. num. 43. in fine.* Bonac. *diſputat. 2. q. 3. p. 20. num. 15.* 24

Actio verò ob quam hæc excommunicatio fertur multiplex eſt. Prima ob coactionem, quam domini temporales alicui inferunt, vt Diuina officia in locis interdicto ſuppoſitis celebret. Quomodocunque coactio contingat ſatis eſt ad hanc cenſuram incurrendam, quia Textus inquit *quomodolibet cogere*. & aduerbium *quomodolibet*, vt explicat Gloſſa, omnem modum compulſionis realem, & perſonalem, directum, & indirectum comprehendit, vt ſi res ipſorum occupant, conſanguineos grauant in perſonis, vel rebus, iuxta Textum *Sciant cuncti, de Electione. & cap. quicunque, eodem tit. lib. 6.* Et tradit in præſenti Sayrus *lib. 3. cap. 29. numero 43.* Suar. *diſputat. 22. ſect. 4. numero 29.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 3. punct. 20. num. 4.* Coactio igitur debet eſſe ad diuina officia celebranda in locis interdicto ſuppoſitis. Nomine diuinorum officiorum Gloſſa *in præſenti verbo Miſſarum*, intelligit ſolùm Miſſæ ſacrificium: cui conſentiunt Angel. Syluest. & Zabarella relati à Sayro *dicto lib. 3. cap. 29. n. 43. verſ. quoad officia*. Verius tamen eſt non ſolùm Miſſæ ſacrificium, ſed 25

Horas canonicas, aliáque ſimilia quæ ab Eccleſia celebrantur intelligi, vt notauit ipſe Sayrus *ſuprà*. Suar. *dicta diſp. 22. ſect. 4. num. 29.* Bonac. *d. diſp. 2. q. 3. p. 20. num. 5.* cùm in hac prima clauſula non ſolùm Miſſæ, ſed aliorum diuinorum officiorum mentio facta ſit.

26 Secunda actio eſt euocatio ad eadem diuina audienda. Hæc autem euocatio videtur debere eſſe coactiua, vt indicant illa verba Textus: *Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia, euocare præſumpſerint.* At modus prædictus erat coactiuus, vt colligitur ex illis verbis *quomolibet cogere.* Ergo euocatio coactiua debet eſſe. Communis tamen ſententia in hac actione non requirit coactionem, ſed illa verba *modo prædicto*, refert ad modum vocandi, de quo in dicto textu *in propoſitione caſus* mentio facta eſt.

Hinc que oritur grauis dubitatio, an ſingularis euocatio, & ſecreta ſufficiat ad hanc cenſuram incurrendam, an verò neceſſaria ſit publica, voce inquam præconis, ſonitu campanæ, tubæ, vel cornu; Sylueſt. *verbo excommunicatio 7. num. 51.* Nauarr. *c. 27. num. 104.* Sayrus. *lib. 3. cap. 29. numero 43.* & alij cenſent publicam vocationem requiri. Et probati poteſt. Concedamus namque verba illa *modo prædicto* referri ad modum vocationis, quem Pontifex in propoſitione caſus retulerat. At pontifex retulit dominos illos temporales non ſolùm ſecretò, & ſigillatim, ſed voce præconis, & pulſatis campanis ad diuina audienda in locis interdicto ſuppoſitis, populum euocare. Ergo vt quis prædicto modo euocare cenſeatur, debet non ſolùm ſecretò, ſed publicè euocare, aliàs non prædicto modo abſolutè, & ſimpliciter, ſed ſecundum quid, & dimidiatè vocaret, & cum hæc materia odioſa ſit, ſtrictè interpretari debet. Sed rectius docuit contrarium Caietan. *verbo excommunicatio, cap. 21.* Suar. *diſp. 22. ſect. 4. num. 28.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 3. punct. 20. num. 6.* indicat Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 36. num. 6.* Pontifex namque comprimere voluit audaciam illorum nobilium qui nunc hos, nunc illos vocabant ad Diuina officia audienda (quod eſſe non poteſt, niſi per ſingulatem citationem) & interdum compellebant, & his non contenti exceſſibus non ſolùm per campanarum pulſationem, ſed & voce præconis populos etiam interdictos (vt interdicti non obſtante ſententia) ad audiendas Miſſas huiuſmodi veniant, faciunt euocari. At ſi verba illa *modo prædicto*, deberent omnem relatum modum vocationis copulatiuè comprehendere, non afficerentur hac cenſura ij vocantes niſi tum ſecretò, tum publicè campanarum pulſatione, & voce præconis vocationem facerent, & inſuper compellerent, quod non eſt dicendum, quia ferè nullius fructus eſſet hæc excommunicatio. Quapropter dicendum eſt ſiue voce præconis, ſiue campanarum pulſatione, ſiue ſecreta citatione aliqui euocentur huic excommunicationi eſſe locum; quia verè prædicto modo euocatur, tametſi non omnibus prædictis modis.

27 Hæc euocatio ſiue ſit per ſe, ſiue per nuncium ſatis eſt ad excommunicationem incurrendam; probantque illa verba *faciunt euocari.* Præterquam quòd frequentior modus vocationis eſt per interpoſitam perſonam, & notauit Bonac. *d. punct. 20. num. 5.* Debet autem euocatio eſſe ad eadem diuina officia audienda, ad quæ celebranda in priori clauſula compulſio facta eſt. Cùm igitur in priori clauſula non ſolùm de Miſſæ ſacrificio, ſed etiam de aliis officiis Diuinis ſermo ſit, vt aſſeruimus; conſequenter hanc ſecundam clauſulam de eiſdem officiis aſſerendum eſt intelligi. Sed obſtat huic doctrinæ, quia diſpoſitio textus cenſenda eſt conformis relationi; at at in relatione, & propoſitione caſus nō de vocatione ad quæcunque officia diuina audienda, ſed ad Miſſarum ſolemnia tantùm actum eſt ibi: *Ad audiendas Miſſas huiuſmodi veniant, faciunt euocari*, ergo de ſola vocatione ad Miſſas audiendas cenſendum eſt textum diſpoſuiſſe. Huic obiectioni reſpondet, ſatis eſſe quod in priori clauſula non ſolùm Miſſæ, ſed aliorum diuinorum officiorum mentio facta ſit, & in ſecunda clauſula expreſſerit Pontifex eadem officia diuina. Quod verò in relatione caſus ſolius Miſſæ ſacrificium retulerit, non impedit diſpoſitionem latiorem fieri; quia eſto diſpoſitio latiùs vel ſtrictiùs loquatur quàm relatio, vti ſæpè contingit: non obinde cenſenda eſt aduerſa, ſed illi conformis.

28 Præterea opus eſt vocationem eſſe ad audienda diuina officia in locis interdicto ſuppoſitis. Tum quia Textus requirit, vt vocatio fiat ad eadem diuina officia audienda, de quibus in præcedenti clauſula ſermo habitus erat: at in præſenti clauſula expreſsè requiſitum eſt, vt diuina officia celebrentur in loco interdicto. Ergo. Tum quia Pontifici queſti ſunt Prælati, quod Nobiles, & Domini temporales in terris ſuis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto ad audienda diuina officia populum faciunt euocari. Atque ita ex communi notauit Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. p. 20. num. 7.*

29 Tertia actio, ob quam præſenti Canone excommunicatio fertur, eſt prohibitio ab ipſis dominis temporalibus facta publicè excommunicatis, aut interdictis, ne exeant ex Eccleſiis dum Miſſarum ſolemnia aguntur, tametſi à celebrantibus moniti ſint. Etenim illi Nobiles hac cenſura ligantur, ſi publicè, vel ſecretò, generaliter, vel ſpecialiter prohibeant, ſeu impediant, ne publicè excommunicati, aut interdicti, & à celebrantibus moniti exeant ex Eccleſiis dum Miſſarum ſolemnia aguntur. Ex eo autem quòd textus non dixerit debere eſſe nominatim excommunicatos, aut interdictos ſentire videtur Bonac. *diſput. 2. q. 3. pun. 20. num. 10.* hanc conditionem non requiri, ſed ſatis eſſe ſi publicè excommunicati, aut interdicti exiſtant; quia hæc cenſura lata eſt non ſolùm in deteſtationem communicantium cum excommunicatis, ſeu interdictis, ſed in pœnam ipſorum excommunicatorum, vel interdictorum violantium interdictum. Sed rectiùs docuit contrarium Suar. *d. 22. ſect. 4. n. 33* Nam licèt eo tempore quo lata fuit hæc excommunicatio requiſitum non fuerit excommunicatos, vel interdictos eſſe nominatim; ſed ſufficiens fuerit eſſe publicè excommunicatos, vel interdictos, id factum eſt; quia eo tempore publicè excommunicati, vel interdicti vitandi erant, At in præſenti ij, qui nominatim excommunicati non ſunt, aut interdicti vitari non debent, tametſi de eorum excommunicatione, aut interdicto publicè conſtet. Ergo. Et confirmatur; quia Textus videtur manifeſtè locutus de illis excommunicatis, aut interdictis, ob quorum præſentiam Miſſæ ſacrificium interrumpi debet, vt conſtat ex illis verbis textus. Ex quo frequenter contingit quòd non ſine Dei offenſa, clerique, ac populi ſcandalo ipſa Miſſarum ſolemnia remanent inexpleta. At præſenti tempore tantùm excommunicati, aut interdicti vitandi huius effectus cauſa eſſe poſſunt. Ergo hi tantùm comprehenduntur.

Præterea debent ij excommunicati, aut interdicti moniti 30
eſſe à celebrantibus, vt exeant. Quam monitionem, (etſi aliquibus placeat) debere eſſe ſpecialem & nominatim, quia in clauſula apponitur excommunicatio aduerſus eos, qui cum ſint nominatim moniti, nolunt exire, quique videntur eſſe illi qui præſenti clauſula à celebrantibus ſunt moniti. Verius tamen eſt ſolam monitionem generalem ſufficere; quia celebrans generaliter moneret; vt omnes excommunicati, aut interdicti exeant ex Eccleſia; quia textus in hac clauſula non reſtringit monitionem vt eſſet ſpecialis, & nominatim, ſed ſolùm monitionem requiſiuit. Ergo quæcunque monitio ſiue ſpecialis, ſiue generalis ſufficit. Atque ita tenet Glo ſa in *præſenti, verbo moniti.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 29. numero 43. verſ. quoad officia.* Suar. *diſput. 22. ſect. 4. numero 30.* Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 36. num. 4.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 3. p 20. numero 9.*

Sed an debeant eſſe moniti, vt exeunt ab Eccleſiis Ec- 31
cleſiaſtico ſuppoſitis interdicto? Non caret difficultate. Nam Bonacina *numero 11.* cenſet opus non eſſe Eccleſias eſſe interdictas, quia nullum extat verbum in hac actione indicans Eccleſias debere eſſe interdictas; ex eo autem quòd in præcedentibus clauſulis id fuerit expreſſum non infertur pro actione præſentis clauſulæ eam conditionem requiri, ſicuti nec ſufficiunt quælibet officia diuina, vt prohibens excommuicatos exire, dum ipſa peraguntur, in hanc excommunicationem incidat; ſed neceſſariò debet eſſe Miſſæ ſacrificium, tametſi in clauſulis præcedentibus quodlibet officium diuinum ſufficiens fuerit. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Suar. *diſput. 22. ſect. 4. numero 30.* Filliucio *tract. 15. capite 4. quæſt. 2. num. 74.* eo quòd Textus de interdicto locali generali loquatur, vt conſtat ex illis verbis. Domini temporales in terris eorum *Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, &c.* Quapropter etſi in hac clauſula non expreſſerit Eccleſias interdictas eſſe, id fuit; quia ex præcedentibus, & ex querelæ propoſitione ſatis colligebatur. Et confirmo: vel illæ Eccleſiæ non interdictæ exiſtunt in terris illorum dominorum, vel non; ſi non exiſtunt, non incidunt in hanc excommunicationem, quia non præſtant actiones prohibitas vt domini temporales, & iuriſdictionem habentes in terris ſuis, vt Textus requirit, & ipſemet Bonacin. *dicta diſputat. 2. qu 3. part. 20. numero 17.* concedit. Si autem illæ Eccleſiæ in terris dominorum exiſtant, nequeunt non eſſe interdictæ, cùm eorum terræ Eccleſiaſtico fuerint interdicto ſuppoſitæ, & conſequenter Eccleſiæ ibi contentæ.

Rurſus prohibere debent ij domini temporales, ne ij 32
excommunicati, aut interdicti exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur; quia ſic expreſsè habetur in Textu. Vnde ob prohibitionem factam dum alia officia diuina celebrantur, non eſt locus huic excommunicationi, vt benè aduertit Caiet. *verbo excommunicatio, capite 41.* Suar. *diſp. 22. ſect. 4. numero 29.* Sayrus *lib. 3. cap. 29. num. 43. verſ. quoad officia.* Filliucius *tract. 15. capite 4. quæſt. 2. numero 74.* Bonac. *diſp. 2. q. 3 20. num. 10.*

Quarta actio, quæ ſub excommunicatione in hac Clement. 33
prohibetur eſt, cum excommunicatus, aut interdictus à celebrante monitus nominatim, vt ex dictis Eccleſiis exeat, remanere præſumit. Debet igitur excommunicatus, aut interdictus nominatim priùs moneri à celebrante, & conſe-

quenter dum sacrificium Missæ peragitur. Præterea excommunicatus, aut interdictus vitandus esse debet post Concilium Constantiense Ecclesiæ item ex quibus exire nolunt Ecclesiastico suppositæ esse debent interdicto, vt hæc omnia probata reliquimus; aliàs hæc censura locum non habet.

34 Denique in omnibus his actionibus præsumptio requiritur, ibi, *præsumpserint*. Vnde quælibet ignorantia siue legis, siue censuræ modò affectata non sit, excusat ab hac censura incurrenda: vti notant Caiet. Nauarr. Sayr. Suar. Bonac. & alij *loc. allegg.*

PVNCTVM XXVII.

Explicantur excommunicationes reseruatæ contentæ *in libris Extrauagantium.*

1 *Explicatur excommunicatio aduersus rebelles statutis, in fauorem Ecclesiæ Tolosanæ.*
2 *Expenditur excommunicatio aduersus exenterantes corpus defuncti.*
3 *Comprehendit eum qui prædictas actiones in terris fidelium exercet.*
4 *Item qui has actiones præstaret, vt corpus mortuum alibi tumulandum deferret.*
5 *Corpus defuncti sic inhumanè tractatum carere debet Ecclesiasticâ sepulturâ.*
6 *Declaratur excommunicatio aduersus Religiosos Ordinum Mendicantium, transeuntes sine speciali licentia sedis Apostolicæ ad Religionem S. Benedicti.*
7 *Non procedit hæc Constitutio in transitu ad Carthusiam.*
8 *Neque stante speciali licentia Sedis Apostolicæ, & qualis debeat esse.*
9 *Item si fuit à Religione exclusus, neque admissus, etsi signa contritionis præstiterit.*
10 *Declaratur excommunicatio aduersus Religiosos, qui ad partes vltramarinas vbi non adsunt fideles, se conferunt, absque licentia suorum Superiorum.*
11 *Expenditur excommunicatio aduersus violantes constitutionem* Sixti IV. *de conceptione Beatæ Virginis.*
12 *Quid statueris* Conc. Trident. Pius V. Paul. V. & Greg. XV. *de hac re?*
13 *Explicatur excommunicatio aduersus eos qui ob ingressum Religionis aliquid dant, vel recipiant.*
14 *Declaratur specialiter actio ob quam hæc excommunicatio incurritur.*
15 *Expenditur excommunicatio aduersus simoniam committentes.*
16 *Declaratur excommunicatio aduersus eos, qui prætextu facultatum à Pontifice concessarum, tentant à casibus reseruatis absolui.*
17 *Declaratur excommunicatio aduersus dantes, vel recipientes aliquid pro obtinenda aliqua gratia, vel iustitia apud Sedem Apostolicam.*
18 *Promissio animo non te obligandi huic excommunicationi subijcitur.*
19 *Explicatur, an promissio gratitudinis futuræ subijciatur huic excommunicationi.*
20 *Debet acceptari promissio, vt huic excommunicationi sit locus.*
21 *Cuius rei datio, seu promissio hanc excommunicationem inducat?*
22 *Quid nomine gratiæ, vel iustitiæ in hac excommunicatione intelligatur?*
23 *Pro auferenda, vel differenda alterius iustitia aliquid indici largiri, communis sententia defendit sub hac excommunicatione comprehendi.*
24 *Etsi prædicta sententia consulenda sit, contraria non videtur improbabilis.*
25 *Non est opus obtineri gratiam, vel iustitiam.*
26 *Gratia, vel iustitia debet esse à Sede Apostolica.*
27 *Nomine Sedis Apostolicæ Pontifex quatenus iurisdictionem spiritualem exercet, intelligitur.*
28 *Huic excommunicationi subijcitur vsus gratiæ, seu iustitiæ sit obtentæ.*
29 *Non reuelantes intra triduum subijciuntur huic excommunicationi.*
30 *Existentes tantùm in Romana curia hoc præcepto denunciationis ligantur.*
31 *Explicantur actiones, quas* Gregor. XIII. suprad. Extrauag. *addidit.*
32 *Explicatur excommunicatio aduersus vulnerantes Rectores, seu officiales Marchiancnæ.*
33 *Expenditur excommunicatio aduersus Episcopos, aliósque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam causa negociorum beneficijs priuant.*

PRima excommunicatio habetur in Extrauag. *Saluator, de Præbendis?* vbi Ioann. XXII. fert excommunicationem, suspensionem, & interdictum aduersus rebelles constitutionibus à se factis circa Ecclesiam; & Episcopum Tholosanum. Cui nihil speciale animaduertendum occurrit, cùm textus sit satis apertus. Præterquam quod materia est specialis, & non omnibus communis. 1

Secunda excommunicatio & Pontifici reseruata *in Extrauag. detestanda de Sepulturis*, vbi Bonifac. VIII. excommunicat omnes fideles, qui corpus defuncti cuiuscunque conditionis sit truculenter exenterant, ac illud membratim, vel in frustra immaniter concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda: & tandem ab ossibus tegumento carnis excuso, eadem ad partes alias mittunt, seu deferunt tumulanda. 2

Hæc excommunicatio comprehendit eum tantùm qui in terris fidelium has actiones circa defunctorum corpora ibi mortua exerceret, vt ostendunt verba Textus: *In ciuitatibus, terris seu locis in quibus Catholica fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum.* Quapropter si defunctus esset in locis, vbi non viget Catholica fides, ibique prædictæ actiones exercerentur, vt in sacrum locum deferri possit corpus tumulandum, locus non esset huic censuræ, vt ex omnium sententia notat Sayrus *lib. 3. cap. 30. num. 2.* Barbosa *allegat. 50. numero* 103. Tolet. *lib. 1. cap. 36. num. 6.* Corpora, item fidelium debent esse, non infidelium; vt colligitur ex illis verbis: *Si quis quam ex eis* scilicet fidelibus, de quibus proximè mentionem fecerat, vt benè notauit Bonacina *tom. 3. disp. 2. qu. 3. punct. 4. 5. num. 6.* 3

Secundò comprehendit tantùm eum qui has actiones præstaret, vt corpus mortuum alibi tumulandum deferret, non verò qui ex odio, aut vindicta vel ad maleficium, aut superstitionem, vel causa anathomiæ hæc præstaret: vti tradit Caietan. *verbo excommunicatio, capite* 70. Bonac. *disputat. 2. quæst. 3. part. 4. 5. numer. 3.* Nauarr. *capite* 27. *numer.* 105. Tolet. *dicto capite* 36. *numero* 6. Barbosa *numero* 103. Sayrus *numero* 2. Adde neque qui corpus defuncti exenterat ne fœteat, vt in locum distantem deferat tumulandum, videtur hac excommunicatione ligari, quia non præstat eam actionem tam vt alibi tumuletur, quàm vt absque corruptione, & fœtore deferri possit. Sic tradunt Nauarr. Tolet. Sayrus, Bonacina, & Barbosa *loc. allegat.* Quinimò probabile est quod ait Tolet. *lib. 1. cap. 36. numero 6.* ob solam exenterationem non esse locum huic excommunicationi, sed necessariò debere corpus defuncti immaniter concidi, ciúsque membra decoqui quousque ossa à tegumento carnis exuantur, quia omnes illæ actiones dictione & quæ copulatiua est, exprimuntur. Præterquam quòd sola exenteratio absque membrorum concisione & coctione non est actio crudelis, & horrenda cùm passim causà fœtoris vitandi fiat. Neque obest quòd Pontifex excommunicet eum qui aliquid contra huius statuti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare, quasi dicceret, non est necesse, vt circa corpus defuncti omnes illæ actiones exenterationis, concisionis, & coctionis exerceantur, sed satis est quòd aliqua illarum præstetur, vt excommunicationi locus sit, vt docuerunt Suar. *disputat. 22. sect. 5. numero* 4. Filliucius *tractat. 15 capite 4. quæst. 6. numero* 74. Bonacina *disputat. 2. de censur. in particul. quæst. 3. punct. 4. numero* 4. Non inquam obest, quia illud pronomen *aliquid*, non refertur ad aliquam actionem exenumeratis, sed ad totam excommunicationis materiam, siue diuisibilis sit, siue indiuisibilis, sæpè enim positâ excommunicationis materiâ indiuisibili, subdit Pontifex prædictam clausulam. *Qui aliquid contra huius nostri statuti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare.* Quapropter illa verba præstant hunc sensum: *qui semel contra huius nostri instituti, & ordinationis tenorem præsumpserit attentare, excommunicatione innodatus sit.* 4

Vltimò subdit Pontifex pœnam aduersus corpus defuncti, vt sic inhumanè tractatum careat Ecclesiastica sepultura. Quæ pœna etsi circa corpus defuncti versetur, illius pœna propriè non est, cùm incapax sit vllius pœnæ, & censuræ, est tamen viuorum pœna ob crudelitatem commissam, in cuius punitionem, & satisfactionem prohibentur ne prædictum corpus Ecclesiastici tradant sepulturæ. Quæ prohibitio post Extrauag. *ad euitanda* fideles non astringit quousque delictum declaratum sit, quam declarationem iudex præstare non debet nisi delicto plenè probato. Vti ex communi sententia notaui Suar. *disp. 22. sect. 5. num 4.* Bonac. *disp. 2. quæst. 3 punct. 45. in fine.* Adde non esse improbabile quod indicat Glossa *in præsenti, verbo sepultura*, hanc vltimam pœnam habere locum, nisi quando defunctus præuidens huiusmodi constitutionem imperauit sic corpus suum inhumanè tractari, vt in sepulturam à se electam deferri possit. 5

Tertia

6 Tertia excommunicatio habetur *in Extrauag. 1. de Regularib.* quæ incipit, *Viam ambitiosæ*: vbi Martinus V. vt conseruationi Ordinum Mendicantium prospiceret, excommunicat ipso facto quoslibet Religiosos Ordinum Mendicantium, qui sine licentia speciali Sedis Apostolicæ virtute alicuius indulgentiæ, vel indulti ad religionem Sancti Benedicti, Cistercienſis, Camaldulenſis, Vallis-vmbrosæ, Canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum nituntur conuolare (Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto) ipsósque Religiosos recipientes eidem excommunicationi subiicit. Et tandem addit decretum irritans ingressum, admissionem, omniáque subsequuta. Ex hac constitutione prohibentur Mendicantes vnius Religionis ad Monasticam Religionem transire, non vtcumque, sed vi alicuius licentiæ, vel indulti ante illam constitutionem concessi. Quare si ex alia causa transeunt hanc excommunicationem non incurrunt, vti aduertit Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 110.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 9. pun. 1. n. 4.* transitus verò ad aliam Religionem mendicantem ipsis non interdicitur ex vi huius constitutionis, neque item non mendicantibus ad mendicantes. Quapropter vt hic transitus interdictus censeatur, spectanda sunt priuilegia cuiusuis Religionis, de quibus latè diximus *tract. 16. de statu Religioso, disputat. 4. punct. 26. per totum*, vbi omnes difficultates, quæ circa hanc constitutionem occurri possunt, explicuimus.

7 Hæc autem constitutio temperatur primò, ne procedat in transitu ad Carthusiam. Hic enim transitus petita à Superiore Religionis licentia, tametsi non obtenta omnibus Mendicantibus licebat ante priuilegium Carmelitis concessum à Paulo V. die 3. Aprilis, anno 1610. quo sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda Carmelitis interdixit hunc transitum ad Carthusiam, nisi de licentia obtenta suorum Superiorum. Quo priuilegio gaudent omnes aliæ Religiones, quæ communicandi in priuilegiis facultatem habent, & specialiter illo fruitur Religio Societatis Iesu, teste Sanch. *lib. 6. cap. 7. num. 110.* Bonac. *t. 3. disp. 2. q. 9. pun 2. num. 2.* vti aduertunt hanc licentiæ concessionem sibi Præpositum Generalem reseruasse.

8 Secundò temperatur hæc constitutio, ne procedant stante speciali licentia Sedis Apostolicæ. Cùm enim prohibitio, & excommunicatio ex Sede Apostolica dimanet; licentiæ concessione prohibitio, & excommunicatio suspenduntur: licentia specialis illa erit; qua transitus ex Mendicantibus ad non Mendicantes fuerit expressus, siue ea concessio facta fuerit alicui Religioso in particulari, siue omnibus Mendicantibus in genere, vt bene aduertit Bonac. *disp. 2. qu. 1. pun. 1. num. 5.* Licentia autem Prælati Religionis insufficiens est, nisi id fuerit in Societate ob priuilegium Pauli III. anno 1549. & Gregorij XIII. anno 1572. concessum Præposito Generali, vt possit quibusuis suis subditis etiam professis, concedere facultatem transeundi ad quemlibet alium ordinem. Quo priuilegio aliæ Religiones; non gaudent titulo communicationis, vt expresè à Gregor XIII. cauetur, & notauit Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 31.* Bonac. *disput. 2. quæst. 9. punct. 1. numero 6.*

9 Tertiò temperant aliqui specialiter Bonac. *disput. 2. quæst. 9. punct. 1. num. 9.* ne procedat in expulso absolutè, & in perpetuum, vtpotè qui à Religione exclusus est, neque illius conseruationem iuuat, quæ fuit ratio hunc transitum interdicendi; Sed hoc verum est, postquam expulsus signa correctionis, & emẽdationis præstiterit. Nam hæc exhibere priùs tenetur, vt propria Religio securè illum reuocare posset. Quod si illis signis ostensis adhuc reditus ad propriam Religionem non permittitur, tunc liberum erit expulso quamlibet Religionem ingredi; quia non est credendum velle Pontificem, vt in sæculo remaneat. Sicuti hæc probaui *d. tract. 16. disputat. 4. p. 22.*

10 Quarta excommunicatio fertur à Ioann. *in Extrauag. ad nostram, de Regularib.* tum aduersus Religiones cuiuscunque Ordinis, qui ad partes vltramarinas vbi pauci fideles versantur, se conferunt absque expressa suorum superiorum licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa. Tum aduersus Superiores licentiam huiusmodi concedentes aliis sui Ordinis fratribus, quàm viris litteratis, prouidis, & expertis: intendit enim summus Pontifex periculum peruersionis tum euntium, tum fidelium in illis terris commorantium præcauere.

11 Quinta excommunicatio Pontifici reseruata continetur *in Extrauag. Graue nimis, de reliquiis, & venerat. Sanctor.* vbi Sixtus IV. ipso facto profert excommunicationem primò aduersus eos, qui damnatas à se assertiones veras esse affirmarent, scilicet hæresim vel peccatum mortale committere qui credit, aut tenet Beatissimam Virginem fuisse ab originali peccato præseruatam. Notandum est verbum illud *peccatum mortale*: nam si tantùm affirmaret peccatum veniale committi, huic censuræ non esset locus: vt benè notauit Bonac. *tom. 3. de censur. in partic. disput. 2. quæst. 3. p. 34. numero 1.* Secundò aduersus affirmantes alicuius peccati reatum incurrere, qui Officium Conceptionis celebrant, vel conciones audiunt illorum, qui eam sine peccati macula esse conceptam prædicant. Nota verbum *alicuius peccati reatum*, quod manifestè indicat re hac censura ligari, si assereres peccatum veniale esse officium Conceptionis Beatæ Virginis celebrare, vel huiusmooi conciones audire. Neque dixit, si assereres peccatum esse festum Conceptionis celebrare, sed officium, quod distinctum est. Attamen asserens peccatum esse celebrare festum Conceptionis tacitè illius officium condemnat. Neque ab hac excommunicatione immanis esses, tametsi prædicta assereres, ore tenus, & non ex animo. Quia Pontifex assertionem quæ scandalum generare poterat coërcere intendit, cui intentioni parùm refert ex animo assertionem procedere. Vt notauit Suar. *t. 5. de censur. disp. 22. sect. 5. num. 35.* Filliucius *tract. 15. c. 4. q. 8. num. 91.* Bonac. *t. 3. de censur. in partic. disp. 2. q. 9. pun. 3. n. 2.* Tertiò excommunicat eos qui libros prædictas assertiones continentes pro veris legere, tenere, vel habere postquam de dicta Extrauag. notitiam habuerint ausu temerario præsumpserint. Notãdum est verbum *pro veris*, nam si ob curiositatem, aliúmve finem prædictos libros legeres, vel teneres, existimando falsas esse præfatas assertiones, non esset locus huic censuræ vti aduertunt Suar. Filliucius, & Bonac. *loc. alleg.*

Ex alia parte in fauorem opinionis affirmantis Beatissimam Virginem in peccato conceptam fuisse profert Pontifex excommunicationem aduersus eos qui ausi fuerint asserere tenentes gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato conceptam fuisse, hæresis crimen, vel peccatum incurrere mortale. Non fertur excommunicatio aduersus eos qui dicerent peccare audientes conciones in quibus prædicatur Virginem fuisse conceptam cum peccato, neque aduersus eos qui libros legerent, vel tenerent pro veris in quibus affirmaretur hæresim, vel peccatum mortalè esse asserere Conceptionem Virginis fuisse peccato originali maculatam; quia de his nihil constitutio disponit. Ex quo manifestè liquet plures actiones prohibitas esse in fauorem opinionis negantis Beatam Virginem in peccato conceptam esse, quàm in fauorem opinionis id affirmantis.

Hanc constitutionem Conc. Trid. *sess. 5. de peccato orig. ad finem*, approbauit, & confirmauit. Verùm quia postmodum grauia scandala orta fuerunt occasione quorundam Concionatorum maximè affirmantium Beatam Virginem fuisse originali peccato infectam; vt his malis Pontifices occurrere nt varias constitutiones ediderunt. 12

Nam Pius V. in Bulla quæ incipit *Super specula*, sub pœna suspensionis à Diuinis ipso facto incurrenda, & priuatione cuiuscunque gradus, seu dignitatis, vel administrationis, inhabilitatísque ad ipsa prohibet in popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conueniri solet de huius controuersiæ alterutra parte disputare rationibus, vel Doctorum authoritate asserendo propriam sententiam, & contrarium refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare. Hac constitutione prohibet Pius V de hac quæstione, an Beata Virgo fuerit originali peccato infecta in popularibus concionibus, vel vbi promiscuè viri, & mulieres conueniunt, disputare alterutram controuersiæ partem rationibus, & Doctorum authoritate confirmando, & alteram refellendo, seu impugnando. Quare si propriam sententiam confirmes, modò directè non refellas contrariam, vel eam non refellas in popularibus concionibus, seu vbi promiscua virorum, & mulierum multitudo conueniri solet, sed vbi homines docti tantùm concurrunt, vti in academiis, & vniuersitatibus contingit, in hanc excommunicationem non incides. Directè autem censeris oppositam sententiam impugnare, seu refellere; cùm rationes, & authoritates adducis animo eam euertendi, non autem propriam confirmandi.

Paulus verò V. vt dissensiones, iurgia, & scandala orta ex eo quòd in electionibus, concionibúsque publicis, affirmaretur Beatissimam Virginem conceptam fuisse in peccato originali sedaret. Constitutionem edidit 16. Iulij, 1616. & 31. Augusti. 1617. qua sub eisdem pœnis, ac censuris contentis in Constitutione Pij V. prohibuit ne quis in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, seu aliis quibuscunque actibus publicis asserere audeat Beatissimam Virginem cum originali peccato fuisse conceptam. néve sentiens Beatissimam Virginem immunem à peccato originali extitisse aliam opinionem in publicis actibus impugnet, seu de ea aliquo modo agat, aut tractet, videlicet ad illam directè impugnandam, refellendam, & euertendam.

Postmodum Gregor. XV. vt plenè scandalis, discordiis, & dissensionibus, quæ ex sermonibus priuatis oriebantur occasione opinionis affirmantis, Beatam Virginem peccato originali infectam fuisse; aliam Constitutionem sub pœnis, & censuris contentis in Bulla Pij V. & Pauli V. edidit, quam ad

verbum refert Bonac. *diſput. 3. de ſuſpenſ. quæſt. 6. punct. 4.* quâ poſt confirmationem prædictarum conſtitutionum prohibet, ne quis in ſermonibus, vel ſcripturis etiam priuatis aſſerat Beatiſſimam Virginem originali peccato maculatam fuiſſe; neque de hac opinione aliquo modo agat, aut tractet, videlicet eam laudando, defendendo, rationes in eius fauorem inſolutas adducendo, niſi fortè ex priuilegio ſpeciali ſedis Apoſtolicæ, quale conceſſum fuit ab eodem Gregor. XV. *in Bulla, quæ incipit Eximij, edita die 28. Iunij anno 1622.* Fratribus Ordinis Prædicatorum, vt in priuatis colloquiis, ſeu conferentiis inter ſe duntaxat, & non inter alios, poſſint de opinione affirmante Beatam Virginem conceptam fuiſſe in peccato originali agere, & tractare, & rationibus, & Doctorum authoritate eam partem fulcire. Et præterea prohibet ne alio nomine quàm Conceptionis publicè, vel priuatim quis audeat vti in ſacrificio, vel officio celebrando. Et delinquentes iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubiicit.

13 Sexta excommunicatio continetur *in Extrauag. ſanè*, quæ eſt prima *de Simonia* aduerſus eos qui ob ingreſſum Religionis ex pacto aliquo, & conuentione tacita, vel expreſſa, ad ſui, aliorúmve ſuſtentationem, aut ad alium pium vſum aliquid dant, vel recipiunt. Quæ conſtitutio tam de couentibus fœminarum, quàm virorum loquitur, vt conſtat ex illis verbis, *tam à maribus, quàm à mulieribus.* Verum eſt tamen Clementem VII. vt Monialium ſcrupulos ſedaret conuentiones permiſit de dote tradenda, & recipienda pro congrua, & ſufficiente ſuſtentatione, vti referunt Capucin. *in compend. priuileg. verbo Monialis num. 16 & 31.* Leſſius *lib. 2. cap. 35. dub. 35. num. 231.* Suar. *diſp. 22. ſect. 5. num. 13. & ſeqq.* Miranda *tract. de monialib. quæſt. 8. art. 7. concluſ. 1.* ideóque Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 67.* & Sylueſt. *verbo excommunicatio 7. numero 81.* Tolet. *lib. 1. ſumm. cap. 36. num. 7.* referunt hanc Conſtitutionem non habere locum in paciſcentibus ſuper dotibus Monialium.

Igitur vt huic excommunicationi locus ſit, pactum, prandia, pecuniæ, iocalia, aliáve ſimilia dari, & recipi debent non gratis, & ſponte oblata, ſed pacto aliquo directo, vel indirecto. Deinde recipi debent ob ingreſſum Religionis, id eſt propter ipſum ingreſſum, quaſi in illius pretium, vti manifeſtè indicant illa verba Textus *in earundem perſonarum receptionem*, quaſi diceret, pro receptione earumdem perſonarum prædicta temporalia conferuntur. Præterquam quòd intendit labem ſimoniæ ab ingreſſu Religionis remouere: at hæc non contingit, niſi cùm temporale pro ſpirituali commutatur. Sicuti tradunt Sylueſt. *verbo ſimonia, num. 15.* Sotus *lib 9. de iuſtit. q. 6. art. 2. ad 4.* Mirand. *in manual. prælat. tract. de monialib. q. 8. art. 7.* Bonac. *t. 3. de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. p. 29. num. 4.*

14 Dixi ob ingreſſum non quidem imperfectum, & inchoatum, qualis eſt ſuſceptio habitus, ſeu nouitiatus, ſed debet eſſe ingreſſus perfectus, & conſummatus, qualis eſt profeſſio, ſeu votorum emiſſio veros Religioſos conſtituens. Nam cùm hæc conſtitutio odioſa ſit, & pœnalis, ſtrictè interpretari debet, ita vt ſolùm de propria, & perfecta receptione in Religionem intelligatur: vt rectè aduertit Suar. *tom. 1. de relig. lib. 4. de ſimonia cap. 56. numero 7.* Filliucius *tractat. 45. de ſimonia cap. 13. quæſt. 4. numero 11.* Reginald. *prax. lib. 23. numero 137.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. q. 3. p. 29. num. 11.*

Ex hac doctrina infertur te nullum vitium ſimoniæ committere hac Conſtitutione puniendum, ſi pecuniam tribuas, non vt in Religionem recipiaris & profeſſio tibi concedatur, ſed in tui, aliorúmque ſuſtentationem; quia pecunia in hunc titulum exhibita non commutatur pro re ſpirituali, ſed pro temporali qualis eſt ſuſtentatio. Neque obeſt te nullatenus fore in Religionem recipiendum, niſi eam pecuniam in tui ſuſtentationem adduceres, & monaſterio concederes: quia inde ſolùm infertur dationem pecuniæ conditionem eſſe, ſine qua profeſſio non fieret, non tamen eſſe pretium profeſſionis, ſicuti eleemoſyna conceſſa Sacerdoti, vt ſacrificium Miſſæ celebret.

Temperant autem dictam doctrinam plures Doctores: S. Thom. *2. 2. q. 100. art. 3. ad 4.* Caietan. *ibi*, & *in ſum. cap. 73.* Nauarr. *cap. 27. num. 106.* Tolet. *lib. 1. cap. 36. num. 7.* Suar. *diſput. 22. ſect. 5. à num. 9.* Filliucius *tract. 15. cap. 4. quæſt. 6. num. 84.* ne procedat, cùm Monaſterium diues eſt, eiúſque redditus ſufficientes ſunt ad ſuſtenrandos tum Religioſos ibi commorantes, tum denuò ingredientem; quia eo caſu videtur dari, & recipi pecunia pro ingreſſu, cùm non ſit neceſſaria pro Religioſorum ſuſtentatione. Et confirmari poteſt primò ex priuilegio relato Clementis VII. concedentis Monialibus, vt conuentiones facere poſſint de dote recipienda pro congruenti Religioſarum ſuſtentatione; vbi tacitè indicat ſimoniam eſſe, ſi dos vltra congruentem ſuſtentationem exigatur, & recipiatur. Secundò ex *cap. vnico, §. ſanè de ſtatu regularium lib. 6.* & ex Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* vbi ſtatuitur, vt is tantùm numerus Religioſorum tam virorum, quàm mulierum in quolibet Monaſterio conſtituatur, qui commodè ex redditibus Monaſterij, & ex conſuetis eleemoſynis ali poſſit, ſignificans ex ſolis redditibus, & eleemoſynis præſuppoſitis Religioſos alendos eſſe, non ex pecunia quam ſecum afferunt. Item *eadem ſeſſ. 25. cap. 16. de reform.* ſub anathemate prohibet Conc. Trident. ne ante profeſſionem excepto victu, & veſtitu nouitij, vel nouitiæ aliquid ex bonis eius recipiatur.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, ſicuti nec Sylueſt. *verbo ſimonia num. 15.* Soto *lib. 9. de iuſtit. q. 6. artic. 2. ad 4.* Ludouico Mirandæ *manual. prælat. tract. de monialib. quæſt. 8. art. 7. concluſ. 2.* & ex parte Bonac. *t. 3. diſput. 2. q. 3. punct. 29. num. 4.* Nam eſto monaſterium locuples ſit, eiúſque redditus, vel conſuetæ eleemoſynæ ſufficiant ad Religioſorum ibidem commorantium, & denuò ingredientis ſuſtentationem; attamen non ſufficiunt ad congruam ſuſtentationem aliorum plurium ſi reciperentur; at quodlibet Monaſterium, & quælibet Religio ius habet numerum ſuorum Religioſorum augendi quantum commodè ſuſtentare poſſit. Ergo poteſt pecuniam ab ingrediente exigere, & recipere, & ſi non pro illius ſuſtentatione, bene tamen pro ſuſtentatione aliorum quos recipere intendit. Præterea nulla Religio, Monaſteriúmve obligatur hunc in particulari recipere, illique ex redditibus habitis alimenta præbere, ſed ea alteri recipiendo reſeruare poteſt, ergo poteſt ab ingrediente accipere, & recipere pecuniam eius ſuſtentationi neceſſariam, vt redditus, Monaſterij in aliorum ſuſtentationem inſumantur, vel in augmentum diuini cultus. Vnde nullatenus aſſentior Bonac. *diſp. 2. q. 3. pun. 29. num. 6. verſ. exiſtimo*, aſſerenti ſimoniam eſſe hac conſtitutione puniendam, ſi aliquid vltra congruam ſuſtentationem ab ingreſſuro exigatur. Nam inde non infertur exigi in pretium ingreſſus, cùm exigatur in ſuſtentationem non illius tantùm qui denuò ingreditur, ſed aliorum quos Monaſterium recipere optat, & in commodiorem præexiſtentium ſuſtentationem, & in diuini cultus augmentum.

Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum, & confirmatio deſumpta ex priuilegio Clement. VII. Ad Textum *ex cap. vnico de ſtatu regular. in 6.* & ex Conc. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3.* reſpondeo per ſe ibi prohiberi plures Religioſos recipi quàm commodè ali poſſint ex redditibus Monaſterij, vel ex conſuetis eleemoſynis, non tamen prohiberi receptionem aliorum, qui pro ſua, aliorúmque ſuſtentatione ſecum pecuniam deferunt; huius enim pecuniæ receptio potiùs intentioni Concilij prodeſt, quàm nocet. Ad Textum *ex cap. 16.* dico ibi prohiberi aliquid ex bonis nouitij ante profeſſionem, excepto victu & veſtitu non ob labem ſimoniæ, ſed ne nouitio ob eam cauſam diminuatur libertas in profeſſione emittenda.

Ad extremum aduerte, ſi perſonæ delinquentes aduerſus hanc conſtitutionem ſingulares ſint, hac excommunicatione reſeruata innodantur; at ſi capitulum, vel conuentus fuerit, ſuſpenſionis reſeruatæ ſententiæ eo ipſo ſubiicitur, vt ex textu conſtat, ſuſpenſionis inquam ab omni actu, & officio capitulari, & communi iuriſdictionem Eccleſiaſticam exigente, vt notauit Suar. *de ſimonia. lib. 4. cap. 56. n. 8.* quia capitulum alterius ſuſpenſionis effectus capax non eſt.

Septima excommunicatio reſeruata habetur *in Extrauag. 2. cùm deteſtabile, de ſimonia*, in qua innouantur omnes pœnæ aduerſus ſimoniacos in antiquioribus canonibus latæ, aduerſus inquam ſimoniacos reales; de iis enim textus loquitur, non de ſimoniaco mentali, vel conuentionali, ideóque neceſſarium eſt, vt datio, & receptio rei ſpiritualis intercedat, aliàs non erit ſimonia completa, & pœnis huius Extrauag. ſubiecta: vt latè dixi *tract. de vitijs religioni oppoſitis diſput. vlt. de ſimon. p. 22.* 15

Ex eo autem quòd pœnæ antiquorum Canonum confirmentur, & innouentur non infertur eas, quæ iure antiquo ferendæ ſunt præſenti Conſtitutione ipſo iure ferri: ſed innouari, & confirmari ſicuti antea erant. Neque obeſt quòd Pontifex innouans, & confirmans prædictas pœnas ſubiungat *quas ipſo facto eos incurrere volumus*, vt inde inferatur ſententias ferendas eſſe nunc ipſo iure latas. Nam illa verba *quas ipſo facto eos incurrere volumus*, præſtant hunc ſenſum: pœnas antiquis iuribus ſtatutas volumus ſimoniacum ſiue publicum, ſiue occultum ipſo facto ſimoniaco incurrere, eo modo quo à iure ſtatutæ ſunt: Cùm autem antiquo iure nulla ſit pœna ipſo iure lata, ſed per iudicem ferenda; efficitur ſanè ex vi huius Extrauag. non immutari, aliàs hæc conſtitutio non eſſet innouatio, & confirmatio antiquorum Canonum, & ſententiarum quæ in ipſis continentur, ſed diſtincta lex, & conſtitutio, & diſtinctarum promulgatio. Atque ita docent Nauarr. *c. 23. n. 111.* Graffis *1. p. decr. lib. 2 cap 97. num. 3.* Suarez *cap. 55. de ſimonia num. 8.* & *diſp. 22. de cenſur. ſect. 1. n. 22.* Filliucius *tract. 45. de ſimonia capit. 13 quæſt. 1. numero 2.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 3. p. 24. numero 19.*

Tametſi prædictæ pœnæ, & Conſtitutiones antiquorum

Cano

Canonum innouenturj: at præsenti constitutione excommunicatio ipso iure solùm fertur aduersus simoniacum in ordine, & in beneficio: de iis tantùm Extrauagans sermonem facit, vti tradunt Doctores nuper relati, & docuimus *dicta disp. de simonia pun.* 2. 1. Quæ excommunicatio afficit omnes illos qui mediato res extiterint, seu procurauerint, vt talis simonia in ordine, & in beneficio committatur, vt expressè habetur in Textu. Quid autem nomine ordinis, & beneficij intelligendum sit *prædicta disputat.* 22. & *seqq.* declarauimus.

Præter hanc pœnam excommunicationis statuitur suspensio ab executione ordinum omnibus illis qui simoniacè fuerint ordinati, insuper que irritantur electiones, postulationes, confirmationes, prouisiones, & quælibet aliæ dispositiones simoniacæ in Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusuis beneficiis cõtingentia, ita vt ex illis nullum ius prouiso acquiratur, fructúsve faciat suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem sub animæ suæ periculo sit astrictus. Addit tandem Pontifex præceptum in omnes illos qui prædicti criminis apertam notitiam habuerint, vt Pontifici, vel cui idem Pontifex duxerit committendum per se, vel alios reuelare quantocius non omittant; Quòd si non fecerint absolui non valeant, donec prædicta reuelent. Hoc præceptum affirmant Nauarr. *c.* 27. *n.* 116. Suar. *disp.* 22. *sect.* 5. *n.* 27. Filliucius *tract.* 15. *c.* 4. *q.* 7. *n.* 82. nec dissentit Bonacina *disp.* 2. *pun.* 24. *n.* 16. solùm afficere; curiales; quia respectu illorum tantùm videtur hæc Extrauagans recepta. Quinimò Tabiena, Armilla, Syluest. quos refert, & sequitur Tolet. *lib.* 1. *capite.* 36. *num.* 8. reputant hanc Extrauagantem quoad hoc præceptum denunciationis nec curiales afficere, sed vsu abrogatam esse, in quam sententiam propendet Filliucius, & Bonac. *locis allegatis.*

16 Octaua excommunicatio lata est à Sixto IV. *in Extrauag. etsi dominici gregis* 2. *de pœnitent. & remissionib. in c.* 5. *illius tit.* aduersus eos qui prætextu facultatum ab ipsomet Pontifice concessarum, vel concedendarum siue litteris, siue verbo, etiamsi generales sint tẽtauerint à casibus reseruatis ibi expressis & in Bulla Cœnæ absoluere, & commutare vota peregrinationis vltramarinæ, & visitationis liminum Apostolorum Petri, & Pauli, & S. Iacobi in Compostella, & castitatis, ac religionis, quæque absolutio, & commutatio nullius est roboris, & momenti.

Hæc excommunicatio præsenti tempore contrahi ferè non potest, cùm vix inueniatur cui facultas à Sixto IV. concessa sit, vt ab omnibus casibus ab ipso reseruatis absoluatur, quod necessariò requisitum est, vt huic excommunicationi sit locus, cùm solùm feratur aduersus eos qui prætextu facultatum à Sixto concessarum, vel concedendarum absoluuntur. Quapropter qui à casibus in Bulla Cœnæ contentis absoluit, nullam ad id habens facultatem in hanc censuram non incurreret: innodaretur tamen excommunicatione lata, tametsi non reseruata in vltima Bullæ clausula. Qui verò ab aliis casibus absque facultate absolueret, vel hæc & alia vota commutaret, etsi grauissimum peccatum committeret, nullius tamen censuræ ipso iure reus esset, sed arbitrio Iudicis veniret puniendus. Vti tradunt Sylvest. *verbo excommunicatio* 7. *num.* 77. Nauarr. *c.* 12. *num.* 75. & *cap.* 27. *num.* 74. & 105. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 7. Suar. aliis relatis *disp.* 22. *sect.* 5. *num.* 29.

Nona excommunicatio reseruata continetur in Extrauag. Bonifacij VIII. quæ incipit: *Excommunicamus* 1. *sub tit. de sententia excommunicat.* vbi Bonifac. VIII. ipso iure excommunicat omnes vtriusque sexus siue Clericos, siue laicos, siue Religiosos qui aliquid dant, vel recipiunt, vel promissionem aliquam tacitam, vel expressam etiam sub verbis generalibus dandi vel recipiendi pro obtinenda aliqua gratia, vel iustitia, sibi aut aliis in causis, vel iudiciis, seu alias per litteras Apostolicas & quibuscunque modis apud Sedem Apostolicam obtinenda præstant; insuperque illos qui aliquid reciuerint culpabile in prædictis, & Pontifici intra dierum trium spatium per se vel per nuntium non retulerint, ac tandem ipsa gratia, vel iustitia scienter vtentes eadem excommunicatione innodantur.

Hanc constitutionem etsi grauissimi Doctores, Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 3. *post art.* 3. §. *sequitur.* Angel. *verbo excommunicatio* 7. *casu* 34. Sylvest. *eodem num.* 82. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 109. censeant reuocatam fuisse à Clemente V. attamen Gregor. XIII. anno 1574. die octaua Nouembris in Extrauag. incipiente: *Ab ipso Pontificatus nostri principio*, quæ est 28. eiusdem in ordine, eam confirmauit, & illas pœnas extendit ad eos qui ob rem temporalem sibi traditam, vel ob promissionem illius tradendæ offerunt suam operam, & industriam in gratia vel iustitia obtinenda potentiorum fauori nixi. Tum ad illos qui prædictis omnibus auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint nouas pœnas aggrauando, vti constat ex tenore suprædictarum Extrauagantium, quas ad verbum referunt Nauarr. *t.* 3. *in comment. de datis, & acceptis* Ludouic. Molina *t.* 1. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 92. Quaranta §. *data & promissa, pag.* 213. Naldus, *verbo gratia, num.* 13. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 1. & alij.

Actio igitur in Extrauag. Bonifacij VIII. prohibita, & à Gregor. XIII. confirmata triplex est. Prima est pactum, seu promissio alicuius parui, vel magni, vel illius datio, & receptio pro gratia, vel iustitia obtinenda apud Sedem Apostolic. Secunda gratia, vel iustitia sic obtenta vti. Tertia non reuelare intra triduum eos qui prædictas promissiones fecerint, vel receperint.

Quoad primam actionem dubium est, An si promittas ani- 18
mo non te obligandi, vel non adimplendi promissum in hanc excommunicationem incidas? Negat Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 31. quia ea promissio non est vera promissio, sed ore tenus tantùm. At pœnæ impositæ sunt promissioni, & pacto, ergo intelligi debent de vero pacto, & promissione non de ficto, cùm lex pœnalis vltra proprietatem verborum non sit extendenda. Cæterùm verius censeo oppositum: nam in præsenti ea promissio, vel pactum prohibentur, ex quo superior moueri potest ad gratiam vel iustitiam concedendam: at ex promissione ficta æquè ac ex vera mouetur, cùm fictio illi ignota est. Ergo quæcunque ex his promissionibus sub prædictis pœnis prohibetur. Præterea expendo prædictam fictionem non posse releuare promissionem à dictis pœnis: primò non reuelat quod promittens careat animo se obligandi; quia nunquam habere potest hunc animum se obligandi: cùm res illicita sit; neque item releuat, quòd careat animo adimplendi promissum, cùm non sit opus ad incurrendam hanc censuram promissionem impleri. Non igitur ex animo se obligandi, vel adimplendi promissum excusari promissio potest ab excommunicatione. Deinde acceptans promissionem illam fictam, & vi illius gratiam, vel iustitiam præstans excommunicationem incurrit; quia non liberaliter, sed ob rem onerosam, & pretio æstimabilem gratiam, vel iustitiam confert, quippe illa promissio siue vera, siue ficta sit promittenti onerosa est, & pœnæ arbitrariæ subiecta, quod est sufficiens vt pretio æstimetur, ergo eam promissionem præstans eadem pœna innodabitur. Tum quia textus æquè promittentem, ac acceptantem promissionem excommunicatione ligat. Tum quia hic est quidem contractus, qui non potest ex vna parte & non ex altera claudicare. Tum denique si præstans gratiam, vel iustitiam ob promissionem fictam in excommunicationem incurrit, quia illa promissio pretio est æstimabilis. Ergo illam promissionem offerens pro iustitia, vel gratia obtinenda rem pretio æstimabilem offert, & consequenter sufficientem, vt excommunicatione puniatur. Denique si accepta gratia, vel iustitia rem quam fictè antea promisisti donares, censet Bonac. *dicta disputat.* 2. *q.* 3. *punct.* 3. *num.* 8. *vers. hoc tamen limita*, te excommunicatione ligari. At hoc nullatenus consistere potest, si promissio ficta ex se non esset sufficiens ad censuram contrahendam. Nam præsenti constitutione non prohibitur datio pecuniæ pro gratia obtinenda vel obtenta, sed prohibetur datio pecuniæ ex pacto. Ergo si pactum illud fictum non esset pactum huic excommunicationi subiectum, illa datio pecuniæ excommunicationi non subiiceretur.

Hinc soluitur quæstio; An promissio gratitudinis futuræ 19
alicui facta subiiciatur huic censuræ: vti si promitteres collatori te gratum illi esse futurum, beneficij exhibiti recordaturum, & similia? Et quidem si hæc verè promitteres, idque collator crederet, non dubito te in excommunicationem incidere; quia sub generalibus verbis promissionem præstas rei pretio æstimabilis. Quippe gratitudo futura obsequia, munera, aliáque similia comprehendit, æquiualet ergo huius gratitudinis futuræ promissio, promissioni pecuniæ donandæ. Atque ita docent Molin. *t.* 1. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 92. *vers. vnde quod.* Azor. 3. *p. lib.* 12. *cap.* 23. *q.* 1. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 31. *num.* 10. neque dissentiunt Nauarr. in præsenti comment. *de datis & acceptis, notab.* 11. Filliucius *tract.* 15. *capit.* 6. *q.* 3. *num.* 129. Verùm si futuram gratitudinem offerres animo promittendi, sed significandi quid postmodum præstiturus sis, idque collatori perspicuum esset, nullatenus credo te in excommunicationem incursurum, vti expressè tradit Nauarr. & Filliucius *suprà.* Neque dissentiunt Molina, Azor. Bonac. *locis alleg.* quia nullum pactum, nullámve promissionem facis, quod ad censuram requiritur. Præterea etsi nulla sit obligatio gratitudinis exhibendæ collatori, eo quòd ipse non ex mera liberalitate, sed ex obligatione sui muneris gratiam, & iustitiam confert, attamen rationi consonum est ob eam gratiam, & iustitiam præstitam gratias illi referre; maximè si absque iniustitia posset gratiam denegare, & iustitiam in fauorem alterius præstare, ergo non est à ratione alienum hanc ei gratitudinem significare; quia non significatur ei aliquid illicitum, & quod in ipsa gratia, vel iustitia facta contentum non esset. At Pontifex in hac constitutione non punit id quod rationi est conforme, ergo nequaquam punit huius gratitudinis significationem. Neque obest, quòd iude moueatur ad gratiam, vel iustitiam faciendam alias non facturus, quia id solùm probat moueri ob spem gratitudinis futuræ:

at non ob promiſſionem; & pactum illius quod expreſsè in Extrauag. requiritur.

20 Sed an promiſſio acceptari debeat, vt promittentem excommunicatio liget; variant Doctores. Molina *dicta diſput. 92. verſ. cùm omnes*, & Farinac. 2. *parte praxis q. 111. art. 13. numero 315.* negant neceſſariam eſſe acceptationem, quia quælibet ex his actionibus excommunicationi ſubiicitur. Inquit enim Textus. *Qui aliquid paruum, vel magnum promiſerint, vel promiſſionem receperint.* Ergo ſola promiſſio abſque promiſſionis receptione ſufficiens eſt ad excommunicationem inducendam. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Bonac. *dicta diſp. 2. q. 3. pun. 31. num. 9.* quia promiſſio cui acceptatio deficit non eſt vera, propria, & perfecta promiſſio, nec pactum, cùm non ſit duorum conſenſus, quod expreſsè ad pactum requiritur. *Leg. 1. in princ ff. de Pactis.* & *leg. 3. de Pollicitationib.* & pluribus comprobat Sanch. *lib. 1. de ſponſalib. diſp. 5. num 20.* At in Extrauag. Bonifacij VIII. promiſſio quæ pactum ſit excommunicationi ſubiicitur. Ergo neceſſariò debet eſſe promiſſio acceptata. Neque obeſt promiſſionem, & acceptationem vt actiones diſtinctas huic excommunicationi ſubiici; quia ſubiiciuntur cum dependentia vnius ab altera. Sicut enim nequit acceptatio ſubiici excommunicationi, quin promiſſio præcedat, ſic nec promiſſio ſubiici poteſt, quin acceptatio ſubſequatur.

21 Promiſſio verò, ſiue datio pro gratia, vel iuſtitia obtinenda ſufficiens eſt ad hanc cenſuram, modò ſit promiſſio alicuius rei temporalis ſiue magnæ, ſiue paruæ; paruæ inquam quæ ad minus quantitatem peccati mortalis attingat, ſi furto ſublata eſſet. Vti ex communi docet Nauarr. *de datis, & acceptis, notab. 3. ad finem. & notabili 10. numero 20.* Molin. *titul. 1. de iuſtit. tractat. 2. diſputat. 92. verſ. vtrùm verò.* Azor. *titul. 3. lib. 12. capite 23. quæſt. 3.* Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 31. num. 12.*

Sed an quælibet res, quæ in materia furti peccatum mortale conſtitueret, ſufficiat in hac materia ad cenſuram incurrendam? Non conueniunt Doctores. Nam Bonac. *dict. t. 3. diſp. 2. q. 3. pun. 31. num. 13.* partem affirmatiuam tuetur, quia ſi hæc quantitas in materia iuſtitiæ, & Religionis ſffiucit peccatum mortale conſtituere cur non in præſenti materia? Præterea in materia iuſtitiæ ex eo quantitas furto ablata cenſetur eſſe grauis, & peccatum mortale conſtituere; quia eius defectus graue incommodum domino affert. Ergo econtrà illius donatio graue afferret donatario commodum, & vtilitatem. Ergo eſt ſufficiens ad mouendum eius animum in fauorem donantis. Denique ſi ex hac regula non determinatur quantitas ſufficiens ad hanc cenſuram incurrendam rarò decidi poterit quando in particulari caſu ſit locus huic cenſuræ.

Sed rectiùs Menoch. *lib. 2. de arbitr. caſu 145. num 4.* Nauarr. *dicto comment. de datis, & acceptis, notab. 3. ad finem. & notab. 10. num. 20.* Molin. *diſp. 92. verſ. vtrùm verò.* Azor. *3. p. lib. 12. cap. 23. q. 3.* prudentis arbitrio relinquendum eſſe aſſerunt ſpectatis circunſtantiis tum dantis, vel accipientis, tum gratiæ, vel iuſtitiæ obtinendæ.

Illa igitur cenſenda eſt materia ſufficiens, quæ his circunſtantiis ſpectatis valeat collatorem allicere ad gratiam, vel iuſtitiam concedendam. Etenim finis huius Conſtitutionis eſt, ne collatores excæcentur, néve iudices peruertantur. Comparatione tamen huius finis quantitas quæ alioquin in materia furti grauis eſſet, leuiſſima ſæpè cenſetur, ideóque nobiles, diuites, & potentes cùm aliquod munus præſtare volunt quantitatem excedentem ea quæ in materia furti grauis reputatur donant, neque contrarium facere audent; quia eorum ſtatum ea donatio dedecet. Quare non ex graui, vel leui vtilitate, quæ donatario prouenire poteſt ex acquiſitione donatæ, ſed ex efficacia ad ipſius animum mouendum, & euertendum deſumenda eſt grauitas huius donationis, ſeu promiſſionis. Neque eſt inconueniens non eſſe certam quantitatem definitam pro ſingulis caſibus; ſatis enim eſt generaliter definitum eſſe, eam quantitatem ſufficientem eſſe, quæ prudentis arbitrio inflectere valet donatarium ad gratiam, vel iuſtitiam concedendam.

22 Porro dicta promiſſio, ſeu datio præſtari debet pro gratia, vel iuſtitia obtinenda. Nomine *gratiæ* veniunt abſolutiones, diſpenſationes, beneficia, penſiones, priuilegia, facultates, aliáque ſimilia, tametſi ſolo verbo conceſſa fuerint, vt indicant illa verba: *Et quibuſcumque aliis modis.* Et tradit Nauarr. *comment. 3. de datis, & acceptis, notab. 17. num. 29.* Azor. *3. t. lib. 12. cap. 24. q. 6.* Mol. *t. 1. de iuſtit. tract. 2. diſp. 92. verſ. pœnæ huius.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 31. num. 2.* Nomine autem *iuſtitiæ* tantùm venit ſententia definitiua, ſed interlocutoria, tametſi in arbitrio iudicis ſita ſit, vti tradunt Doctores nuper relati. Quod manifeſtum eſt apud omnes, cùm iuſtitia cauſæ ex parte donantis dubia eſt, quia eo caſu eſt periculum peruerſionis. Verùm ſi iuſtitia certa ſit & pro illius expeditione ſiue abſoluta, ſiue maturiori abſque vllius præiudicio aliquid donares, vel donandum promitteres cenſet Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab. 9. num. 14* te non incurrere in pœnas huius Extrauag. quia non præſtas actionem, quæ alias iure naturali, diuino, vel poſitiuo prohibita eſſet. Nullibi namque prohibitum inuenitur mouere iudicem muneribus ad præſtandum id quod de ſe bonum eſt, & nemini nociuum. At hæc Conſtitutio cùm ſolùm dationem, ſeu promiſſionem interdicit, quæ (ipſa ſecluſa) interdicta eſt, vt colligitur apertè ex fine ipſius, illis verbis declarato: *Vt domus, & curia noſtra à ſordibus purgetur*, & ex illis, *Quæ cùm peſſima, ſint, curiæ noſtræ exiſtimationem offendant*, quæ ſupponunt prædictas actiones iniquas eſſe, & curiam Romanam maculare, rectámque illius æſtimationem lædere.

Sed rectiùs Molina *dicta diſp. 92. verſ. ego verò*, non audet huic ſententiæ excepto caſu redimendæ vexationis acquieſcere, eſto iure naturali, vel diuino hæc donatio prohibita non ſit, iure tamen ciuili prohibita eſt; ſiquidem *in Authent. vt litigantes* cauetur, vt litigantes in principio litis iurent nihil ſe daturos iudici quacunque ex cauſa; quia eſto in vno, vel alio caſu ceſſet periculum peruerſionis, per ſe tamen, & frequenter adeſt. Hæc autem prohibitio locum habet in foro Eccleſiaſtico, cùm contrarium deciſum ibi non ſit, & eius cauſarum ſinceram expeditionem foueat. Dixi *excepto caſu redimendæ vexationis*; quippe hæc redemptio licita eſt, & iure naturæ permiſſa, quam lex ciuilis, neque Eccleſiaſtica prohibere intendit. Si enim pro re iuſtitia aperta eſſet, timeréſque probabiliter non obſeruandam, vel iniquè detinendam, niſi aliquid Iudici promitteres, vel donares, nullum peccatum in ea promiſſione, vel donatione committes, nullámque cenſuram incurres.

Grauior dubitatio eſt, An ſi pro auferenda, vel differenda 23
alterius iuſtitia aliquid iudici largiaris in hãc incidas excommunicationem? Communis ſententia defendit affirmatiuam partem cum Nauarr. *notab. 17. num. 19.* Mol. *diſp. 92. verſ. cæterum.* Filliucio *tract. 13. cap. 6. quæſt 3. num. 133.* Bonac. *t. 1. diſp. 2. q. 3. pun. 31. num. 2.* quia iniqua ſententia iuſtitia in iure nuncupatur. Argum. *leg. ius pluribus modis, ff. de iuſtit. & iure.* Ideóque Iudex etiam cùm iniquè iudicat ius ferre dicitur, ſaltem ex obligatione. At præſens conſtitutio prohibet promiſſionem, ſeu dationem pro obtinenda iuſtitia, ſeu pro obtinendo actu iudicij. Ergo. Præterea ideò donas, vel promittis donandum iudici pro alterius iuſtitia auferenda, vel differenda, quia inde tibi emolumentum prouenit: ergo comparatione tui donationem, vel promiſſionem præſtas pro gratia obtinenda. Denique in donatione ob huiuſmodi finem grauiorem culpam committis ea, quàm committeres pro obtinenda gratia, vel iuſtitia. Ergo non eſt veriſimile voluiſſe Pontificem hanc leuiorem culpam grauibus pœnis punire, & grauiorem immunem relinquere.

Cæterùm etſi hæc ſententia tenenda, & conſulenda ſit, 24
contraria tamen non videtur improbabilis, illámque docuit Farinacius *in prax. crimin. 3. p. quæſt. 111. num. 351.* Pœnæ namque extendendæ non ſunt vltra verba in lege contenta. At ſub nomine gratiæ, vel iuſtitiæ obtinendæ nequit iniuſta ſententia comprehendi, quippe non comprehenditur ſub nomine gratiæ, cùm non ſit beneficium, penſio, abſolutio, diſpenſatio, indulgentia, facultas, vel priuilegium, tametſi ex ea aliquam vtilitatem accipias. Si enim iuſta ſententia in tui fauorem lata nullatenus gratia nuncupatur, & à fortiori nec nuncupanda eſt iuſtitia ſententia in alterius præiudicium. Quod verò nec ſub nomine iuſtitiæ obtinendæ veniat iniqua ſententia, inde probo; quia iniqua ſententia non eſt iuſtitia, ergo nequit ſub nomine iuſtitiæ contineri, quia vnum contrarium aliud ſub ſe non continet. Neque obeſt iniquam Iudicis ſententiam iuſtitiam appellari; quia ſic appellatur, non ex actu quem præſtat, ſed quem præſtare tenebatur. Extrauagans autem prohibet promiſſionem non pro obtinenda iuſtitia, quam iudex præſtare ex officio tenebatur, quia hæc in re eſt obtenta, & iudici ineſt, ſed pro obtinenda iuſtitia donanti proficua, & ab ipſo optata. Neque item obeſt grauiorem culpam committi in promiſſione pro auferenda, vel differenda alterius iuſtitia, quàm pro illa obtinenda, quia inde ſolùm infertur grauioribus pœnis puniendam fore, non tamen infertur de facto, & ipſo iure punitam eſſe; & fortè quia hæc culpa non ita frequenter contingit. Tandem probari poteſt, quia Pontifex excommunicat eos qui gratiâ, vel iuſtitiâ ſic iniquè obtentâ vſi fuerint ſcienter. At nullus vtitur iniuſtitia facta, ſed illam ſuſtinet. Ergo iniuſtitia ſub nomine gratiæ, vel iuſtitiæ non comprehenditur.

Sed an opus ſit gratiam, vel iuſtitiam obtineri, vt promiſ- 25
ſio, vel donatio ex promiſſione excommunicationi ſubiiciatur? Difficultate non caret; eo quòd verba legis & maximè pœnalis cum effectu ſint intelligenda. Sed omnino dicendum eſt ſufficiens eſſe promiſſionem, ſeu donationem fieri pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, vt excommunicationi locus ſit, tametſi gratia, vel iuſtitia non obtineatur; quia Textus ſolum hanc promiſſionem, vel donationem requirit, non autem exigit gratiæ vel iuſtitiæ conſecutionem. Neque eſt vllum verbum ex quo id colligi poſſit. Et licèt verba legis cum effectu ſint intelligenda, effectus tamen ad hanc cenſuram incurrendam

rendam in hac Extrauag. præscriptus est sola promissio, seu donatio ex promissione; atque adeò ipsa est sufficiens, vt censura locum habeat. Vti tradit Nauarr. *dicto comment. de datis, & promissis not ab.* 21. *num.* 31. Farinac. 3. *p. praxis q.* 111. *n.* 348. Bonac. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 14.

26 Illud verò est certum gratiam, vel iustitiam pro qua donatio, vel promissio fit debere esse à Sede Apostolica; vt constat ex illis verbis textus *apud Sedem Apostolicam obtinenda.* Nomine autem Sedis Apostolicæ existimat Azorius 3. *p. instit. moral. cap.* 24. *q.* 7. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 3. *num.* 139. Bonac. *tit.* 3. *de censur. in particul. disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 4. intelligi in præsenti summum Pontificem, eiusque tribunal non solum quatenus iurisdictionem spiritualem, & à Christo acceptam exercet, sed quatenus exercet iurisdictionem temporalem, quia secundùm frequentem modum loquendi qui in legum interpretatione spectandus est, Sedes Apostolica vtramque iurisdictionem complectitur. Quod inde efficaciter confirmatur; quia Pontifex intendit ab his sordibus, & iniquitatibus suam domum, & curiam purgare; at nomine curiæ non est dubium intelligi tribunal Pontificis tam iurisdictionem temporalem, quàm spiritualem exercens. Ergo idem intelligitur in præsenti sub nomine Sedis Apostolicæ.

27 Nihilominus etsi prædicta sententia sit satis probabilis, veriorem existimo nomine Sedis Apostolicæ solùm Pontificem, eiúsque ministros iurisdictionem spiritualem exercentes intelligi, sicuti docuerunt Nauarr. *dicto comment. de datis, & promissis, not ab.* 18. *num.* 3. Molina *disp.* 92. *vers. iam verò.* Ducor quia Sedes Pontificia integrè, & perfectè completa erat, cùm nullam iurisdictionem temporalem exercebat, vt patet initio nascentis Ecclesiæ. Non igitur iurisdictio temporalis sedem Pontificiam constituit. At lex pœnalis strictè, & non latè interpretari debet, verbáque illius in sensu proprio, & rigoroso sunt accipienda. *leg. in delictis, §. extraneus, ff. ad legem Aquiliam.* Ergo Sedes Pontificia pro iurisdictione spirituali, & non temporali intelligi debet. Neque obest quòd secundùm frequentem & vulgarem modum Sedes Pontificia vtramque iurisdictionem complectatur; quia lex pœnalis si extensionem recipit ex vulgari modo loquendi proprio, & rigoroso, secundùm modum loquendi proprium, & rigorosum interpretanda est, non secundùm vulgarem. Neque ex eo quòd nomine curiæ Pontificium tribunal vtramque iurisdictionem exercens intelligatur, velitque Pontifex hac constitutione suam domum & curiam ab his sordibus, & iniquitatibus purgare; debes colligere nomine Sedis Apostolicæ idem tribunal intelligi, quia purgato tribunali Ecclesiastico purgatur domus, & curia Pontificis non secundùm se totam, sed secundùm principaliorem eius partem: aliàs si ex eo quòd Pontifex hac Constitutione intendit curiam ab his sordibus purgare, licitum est inferre nomen Sedis Apostolicæ ibi expressum æquè latè patere ac curiam; cùm similiter intendat suam domum purgare, fiet nomen Sedis Apostolicæ comprehendere quidquid comprehendit curia, & domus Pontificis. At hoc falsum est, neque oppositæ sententiæ Doctores admittunt. Non enim obtinentes à Pontifice quatenus persona particularis est, vel ab eius domesticis promissione pecuniæ aliquam gratiam hac excommunicatione innodantur, quia non obtinent à Sede Apostolica, tametsi hæc iniquitas domum Pontificiam macularet.

Conueniunt tamen omnes ob obtentam gratiam, vel iustitiam apud Episcopos imo apud Legatos Pontificis extra Romanam curiam, te hac censura non ligari; quia non obtines apud Sedem Apostolicam formaliter.

28 Secunda actio, ob quam excommunicatio indicitur in dicta Extrauag. Bonifacij VIII. est vsus gratiæ, seu iustitiæ sic obtentæ. Quod intelligendum est esto à principio ignarus fueris sic obtentam fuisse, dummodò tempore illius vsus conscius sis iniquæ consecutionis.

29 Tertia actio sub censura prohibita in dicta Extrauag. est non reuelare intra triduum eos qui pro obtinenda gratia, vel iustitia pretium promiserunt, donarunt, vel acceperunt. Quod intelligendum est, si in suo delicto persistant, neque fraterna correctione emendari sperentur, eorúmque delictum probabile sit. An verò obligentur ad hanc præstandam denunciationem extra Romanam curiam existentes? difficultate non caret; Bonac. *t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 19. reputat probabilius obligatos esse quia pœnis ob alias actiones in hac Extrauag. expressas ligantur existentes extra Romanam curiam: vti concedit Nauarr. *not ab.* 22. *num.* 37. Molina *disp.* 91. *in fine.* Filliucius *tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 2. *num.* 131. & alij communiter. Ergo etiam ob omissam denunciationem. Neque obstat quòd non possint intra triduum hanc præstare denunciationem, quia non inde infertur ab obligatione eximi, nam illud tempus non ad finiendam obligationem, sed ad illam sollicitandam appositum est, ita vt qui potuerit intra triduum denunciare teneatur, sin minus quando commodè possit.

30 Cæterum verius est solos in Romana curia existentes hoc præcepto denunciationis ligari. Sicuti docuit Sylvest. *verbo excommunicatio* 7. *casu* 43. Nauarr. *comment. de datis, & promissis, not ab.* 22. *num.* 37. Molin. *dicta disp.* 92. *vers. cùm omnes.* Filliucius *tract.* 15. *cap.* 6. *q.* 2. *num.* 129. Azor. 3. *p. inst. moral. lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 8. *ad finem.* Decor hac consideratione, si Pontifex vellet ad hanc denunciationem præstandam obligare æquè in Romana curia, ac extra existentes, terminum obligationis communem omnibus designaret, intra quem plerunque possent obligationi satisfacere. At ille terminus tridui solis in Romana curia existentibus deseruire potest, reliquis verò nunquam, vel raro. Ergo asserendum est noluisse Pontificem alios quàm Romanæ curiæ commorantes sub hoc præcepto comprehendi.

His actionibus Gregor. XIII. aliam triplicem addidit 31
principalem, & aliam accessoriam. Prima principalis est. Nundinari expeditiones gratiæ, vel iustitiæ, Potentiorum suffragationibus innitendo. Si enim ob fauorem quo polles apud Principem pretium reciperes, vt gratiam, vel iustitiam alteri acquiras, in hanc excommunicationem incides, quia couincens pretium recipere pro gratia, vel iustitia obtinenda, cùm suffragatio illa omnem suam æstimationem habeat à gratia, vel iustitia, quam obtinere promittis. Secùs esset si pro labore, & industria, quem in hac suffragatione interponis, vel pro damno, & incommodo inde tibi proueniente, cùm te reddas minus aptum aliis, suffragandi pretium reciperes. Sicuti colligitur ex Nauarr. *dicto comment. de datis, & promissis, not ab.* 9. *n.* 51. & *not ab.* 27. *n.* 37. Molina *t.* 1. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 92. *circa finem vers. At qui tres.*

Secunda si donis, vel pollicitationibus allicias eos quos credis valere apud Principem, vt tibi, vel alteri gratiam, vel iustitiam apud Sedem Apostolicam impetrent in hanc excommunicationem incidis, tametsi ipsi quos allicere procurasti nihil postmodum præstent; quia sola inductio mediis pollicitationibus, vel donis facta præsenti constitutione punitur; vti aduertit Molina *dicta disp.* 92. *circa finem. vers. secunda est.* Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 6.

Circa hanc duplicem actionem quæstio est an pœnis huius Extrauag. subiiciatis, si familiaribus Principum, vel iudicum, notarijs, procuratoribus, aliisve officialibus abundantius stipendium tribuas, quàm eorum officium meretur? Certum est si maiorem solitò operam præstent, specialémque diligentiam adhibeant in gratiæ, vel iustitiæ expeditionem, posse ob eius causam stipendium abundantius recipere. At posito diligentiam solito non excedere, si abundantius stipendium dones, videris pro gratiæ, & iustitiæ consecutione donare, atque adeò censuris subiici. Sic Bonac. *t.* 3 *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 14. Sed distinguendum est, si verè, & propriè pro ministerio, & officio exhibendo, vel exhibito stipendium excessiuum præstes, nullam pœnam Extrauag. incurris; quia illud est pretium non gratiæ, & iustitiæ, sed ministerij & officij exequendi, tametsi indebitum. At si excessum pretij concedas superiori, vt illum allicias ad gratiam concedendam, vel iustitiam ferendam, vel concedas familiari Principis, Notario, vel Aduocato, vt ratione familiaritatis quam cum Superiore habent illum flectant ad gratiæ concessionem sine dubio pœnis huius Extrauag. subiiceris, quia eo casu excessus non est pretium obsequij exhibendi, vel exhibiti, sed gratiæ, vel iustitiæ consecutionis medio fauore: debet tamen recipiens conscius esse huius intentionis: sic Nauarr. *not ab.* 9. *num.* 51. Molin. *disp.* 92. *vers. quando.*

Tertia actio in Extrauag. Gregor. XIII. prohibita est, si mentiaris fingens te prædictorum operam & industriam pretio, vel muneribus quæsiuisse; quia si hæc fingas ei à quo gratia, vel iustitia est obtinenda permouere illum potes ad concessionem. Si verò gratiam, vel iustitiam procuranti tacitè extorques ab illo pretium, quod fingis à te exhibitum. Præter has tres actiones principales addidit Gregor. quartam accessoriam, scilicet præstare auxilium, consilium, vel fauorem in aliqua ex prædictis actionibus contentis in Bulla Bonifacij VIII. & Gregor XIII.

Vt autem in his quatuor actionibus locum habeant pœnæ, adest debet præsumptio, vt colligitur ex illis verbis Textus *Audentes quidcunque horum factorum*, &c. quæ præsumptio non requiritur pro priori duplici actione ex Bulla Bonifac. VIII. relata, vt aduertunt Doctores relati.

Pœnæ in supradicta Extrauaganti impositæ variæ sunt. Prima, quam tulit Bonifac. VIII. & Gregor XIII. confirmauit, est excommunicatio ipso iure lata, & Pontifici reseruata. Secunda irritatio gratiæ, vel iustitiæ sic obtentæ. Tertia obligatio restituendi pauperibus pretium acceptum, antequam beneficium absolutionis obtineatur. Nam esto spectato iure naturæ dant reddendum esset maximè ante gratiæ, vel iustitiæ expeditionem: at Pontifex ob commissam turpitudinem vtrumque dominio pretij priuauit, & pauperibus applicuit, quibus antè impensum absolutionis beneficium præcipit tradendum, si fieri potest.

In Extrauag. verò Gregor. XIII. vltra supradictas pœnas priuantur ipso iure delinquentes omni beneficio Ecclesiastico, & omni officio tam Ecclesiastico, quàm sæculari, tam perpetuo, quàm temporali; infamiæque perpetuæ subiiciuntur,

quod

quod intelligendum eſt poſita ſententia ſaltem declaratoria criminis: Vti notat Nauarr. *notab.31. numero 44.* Axor. *t. 3. lib. 12. cap. 24. quæſt. 86.* Filliucius *tract. 15. cap. 9. quæſt. 4.* Item redduntur inhabiles ad illa omnia officia, & beneficia, & ad quæcunque alia, & inſuper arbitrio iudicis ſunt puniendi pro vnſuſcuiuſque delicti qualitate, & aliorum exemplo dignum fuerit: illis tamen qui rem adhuc incognitam, complicésque, ac fautores, & ſocios detexerint, impunitas conceditur.

Hæ pœnæ comprehendunt omnes clericos, Religioſos, & laïcos vtriuſque ſexus ſiue familiares curiæ, ſiue vndecunque alios. Sed an comprehendantur Cardinales, & Epiſcopi? Difficultate non caret. Videtur namque non comprehendi, quia nomine clericorum eſto in lege fauorabili veniant omnes in dignitate conſtituti, non autem in lege pœnali, & odioſa: vti tradit Abbas *in Rub. de vita, & honeſt. clericor. num. 4.* & aliis relatis Sanch. *lib. 6. in decal. cap. 15. num. 74.* Sed longè verius eſt ſub hac conſtitutione comprehendi Cardinales, & Epiſcopos, & à fortiori quoſlibet alios Clericos in dignitate conſtitutos. Nam quamuis ſecundùm frequentem loquendi vſum nomine Clericorum non ſoleant Epiſcopi, & Cardinales, neque perſonæ in dignitate conſtitutæ intelligi; attamen in præſenti ex ſubiecta materia, & legis fine comprehenſi intelliguntur. Quippe Pontifex ſuam domum, & curiam intendit hac conſtitutione ab illa iniqua gratiæ, vel iuſtitiæ conceſſione, & negociatione purgare. At huiuſmodi finem non conſequeretur, ſi Epiſcopos, Cardinales, alióſque in dignitate conſtitutos non comprehenderet, cùm hi ſint præcipuè, à quibus gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam obtinetur. Quinimò nullus qui in dignitate conſtitutus non ſit, valet gratiam, vel iuſtitiam nomine Sedis Apoſtolicæ concedere. At concedens gratiam vel iuſtitiam ex pretio accepto, vel promiſſione illius acceptata pœnis prædictarum Conſtitutionum afficitur. Ergo ſub nomine Clericorum initio conſtitutionum appoſito, omnes Clerici etiam dignitate fulgentes intelliguntur. Ergo etiam intelliguntur Epiſcopi, & Cardinales, cùm nullum fundamentum ſit, quare ij excipiantur à nomine Clericorum abſolutè prolato, potiùs quàm reliqui in dignitatè alia conſtituti.

Fateor tamen probabile eſſe Cardinales, imo Epiſcopos ob eorum eminentem dignitatem non comprehendi in pœnis additis à Gregor. XIII. ſcilicet in priuatione beneficiorum, & officiorum, & inhabilitate ad illa, & in infamia, quia cùm hæ pœnæ grauiſſimæ ſint, & ſtatum Cardinalium, & Epiſcoporum dedeceant, ſi Pontifex eos voluiſſet comprehendere, abſque dubio expreſſiſſet. Vti docet Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab. 6. num. 9.* Molina *dicta diſp. 92. verſ. hæc Extrauagans.* Bonacina *diſp. 2. q. 3. p. 31. numero 16.* Excommunicationem, & pœnas in his Extrauagantibus contentas extendit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit, *Pro commiſſa nobis*, quæ eſt decima in ordine illius Pontificis: ad omnes illos qui præfatas actiones faciunt apud quæcunque tribunalia Eccleſiaſtica, & eorum quoſcunque Iudices etiam laïcos almæ Vrbis Romanæ curiæ, ac extra eam in quibuſcunque locis temporali ditioni Pontificiæ mediatè, vel immediatè ſubiectis. Et licèt hæc Conſtitutio lata fuerit in fauorem boni, rectique regiminis, at non ſolùm promiſſiones, & donationes pro gratia, vel iuſtitia directè bonum publicum ſpectantes prohibentur, ſed etiam quæ ſingulorum bonum, & vtilitatem reſpiciunt, vt benè aduertit Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 31. n. 4.* Tum quia hæc Extrauag. Bonif. VIII. & Gregor. XIII. prohibita erant. Tum quia bonum commune, & rectum regimen ex ſingulorum actionibus pendet.

32 Decima excommunicatio fertur in Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit: *Dierum creſcente malitia, tit. de pœnis*, vbi Pontifex excommunicat ex commorantibus in prouincia Marchiæ Anconæ eos qui eius Rectores, ſeu Officiales, Iudices, Theſaurarios ſeu locum illorum tenentes occiderint, vulnerauerint, captiuauerint, ceperint, detinuerint, inſecutiue fuerint, vel inſultum fecerint contra aliquem illorum, vel in locum vbi moram trahunt, aduerſus eos qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint. Adduntúrque aliæ pœnæ ſimiles iis quæ ſtatuuntur *in capite felicis, de Pœnis in 6.*

Hanc conſtitutionem non videtur improbabile vſu abrogatam eſſe, ſicuti indicat Filliucius *tract. 15. cap. 4. q. 9. num. 93.* & colligi poteſt ex eo quòd graues Doctores recenſentes excommunicationes in Extrauagantibus contentas huius non meminerunt. Vti Tolet. Suar. Sayrus, Nauarr. & alij.

Sed poſito quòd hæc conſtitutio in ſuo primæuo robore permaneat, aduertendum eſt non comprehendere quoſlibet delinquentes, ſed eos tantùm, qui in prædicta prouincia commorantur, vt colligitur ex illis verbis: *In ea prouincia moram trahens*, & notauit *ibi* Gloſſa, Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. punct. 47. num. 4.* Quare aduena, & peregrinus etſi aliquam ex præfatis actionibus committat cenſura, & pœnis huius Extrauag. non ligatur. Secundò aduerte, eſſe ſatis probabile non contrahi hanc cenſuram ob offenſionem cuiuſlibet Rectoris, Iudicis, & Magiſtratus, niſi iuriſdictionem habeat in ſpiritualibus, & temporalibus. Vti indicant illa verba Textus: *Qui pro tempore regimini dicta prouincia in temporalibus, & ſpiritualibus authoritate Apoſtolica præfuerint.* Vt tradit *ibi* Gloſſa, & Bonac. *ſuprà.*

Vndecima addi poteſt ex Extrauag. *Diuina de Priuilegiis*, 33 vbi Eugenius IV. excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto ſubiicit Epiſcopos, alióſque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam causâ negotiorum beneficiis priuant, & aliis conferunt, & eiſdem pœnis afficit recipientes. Hanc Conſtitutionem explicui *pun. 1. §. 13.* quta coincidit cum excommunicatione Bullæ Cœnæ.

Solùm aduerto vſu receptum eſſe prædictam Conſtitutionem non prodeſſe omnibus curialibus, ſed officialibus Papæ, Cardinalibus, Cardinalium familiaribus, Iudicibus, & ſimilibus, & his tantùm ſolùm prodeſſe ne extra curiam conueniantur, non verò vt alios conuenire poſſint, & ad curiam trahere. Quinimò neque etiam prædictis prodeſt, ſi à curia receſſerint animo non redeundi, aut longo tempore extra curiam fuerint commorati. *Leg. fin. Cod. de agentib. in reb. lib. 12.* aut ſi Eugenianæ ceſſerint conſentiendo citationi alterius iudicis extra curiam competentis. *Cap. 1. de litis conteſtat. in 6.* aut ſi fuerint citati ob cauſam beneficiorum extra Romanam curiam exiſtentium ex Conc. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 11. de reformat.* Secundò aduerto ſatis probabile eſſe Epiſcopos, & eorum Superiores ſola excommunicatione ligari, non ſuſpenſione, & interdicto, ſiquidem ſub generalibus verbis tantùm exprimuntur: vti docuit Suar. *de cenſur. diſp. 37. ſect. 1. num. 8.* Filliucius *tract. 18. num. 148.* Tertiò aduerto excommunicationis abſolutionem reſeruatam eſſe non verò ſuſpenſionis, & interdicti. Vide Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p. 3.*

Punctum XXVIII.

Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reſeruatæ aduerſus Cardinales, Epiſcopos, Prælatos, & Officiales Eccleſiaſticos.

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus committentem ſimoniam in electione ſummi Pontificis.*
2 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui viuente Pontifice procurant media ſimonia in Pontificem eligi.*
3 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui non ſeruauerint formam præſcriptam à* Greg. XV. *in electione ſummi Pontificis.*
4 *Declaratur excommunicatio aduerſus reuelantes vota in Conſiſtorio data.*
5 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui pactum aliquod inierint ſuper futura creatione ſummi Pontificis ipſo viuente, aut vacante Sede.*
6 *Item declaratur excommunicatio aduerſus mittentes litteras ad Cardinales in Conclaui aſſiſtentes pro electione Pontificis.*
7 *Declaratur excommunicatione aduerſus Epiſcopos, qui contra formam præſcriptam à* Pio V. *beneficia conferunt.*
8 *Item excommunicatio aduerſus officiales ſacræ Pœnitentiariæ, qui officia ſua fideliter non exercuerint.*
9 *Item excommunicatio aduerſus miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, non ſeruantes quæ à* Paulo III. *præſcribuntur.*
10 *Item excommunicatio aduerſus gubernatores Romanæ Eccleſiæ recipientes munera.*

PRimam excommunicationem Pontifici reſeruatam tulit 1
Iulius II. in Bulla quæ incipit: *Cum tam diuino, quàm humano iure* aduerſus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui Sede vacante in electione ſummi Pontificis ſimoniam committunt promittendo, vel recipiendo; ipſáque electio irrita eſſe decernitur, & inſuper ſic electus, & electores priuantur dignitate Cardinalitia, beneficiis, & officiis, niſi intra octo dies poſtquam fuerint requiſiti ſe coniunxerint aliis qui à dicta ſimonia immunes exiſtunt, conceditúrque Clero, populóque Romano impunè recedere ab obedientia dicti Pontificis. Quod ſi ipſe ſe regimini Eccleſiæ ingeſſerit, poſſunt Cardinales implorato auxilio Brachij ſæcularis eum remouere, aliúmque eligere, ad cuius electionem etiam Cardinales ſimoniaci concurrere poſſunt. Extenditur pœna hæc excommunicationis, & priuationis, beneficiorum, officiorum, & bonorum, & inhabilitatis ad illa, ad eos omnes qui quoquo modo in prædictis adiutores extiterint. Deinde ad eos qui huic diſpoſitioni, & Conſtitutioni contrauenire, ſeu contra aliquid ibi contentum ſtatuere, diſponere, ordinare, vel aliquo modo facere præſumpſerint quocunque quæſito colore, vel cauſa, vti latiùs in prædicta Bulla continetur. Quæ Bulla recepta fuit à Concilio Lateranenſi, *ſeſſ. 5.* ſub Leone X.

vbi

vbi statuitur excommunicatio reseruata aduersus eos qui post mortem Pontificis simoniacè procurauerint eligi in eius successorem.

2 Secunda habetur in Bulla Pauli IV. quæ incipit *Cùm secundum Apostolum*, & est 16. huius Pontificis in ordine, vbi Pontifex ob cauendum periculum captandæ mortis summi Pontificis statuit sub excommunicatione ipsi reseruata, aliisque pœnis, nequis viuente Pontifice procuret mediâ simoniâ in Pontificem eligi, quod præstare censebitur, si vota Cardinalium subornauerit, vel ab eis fidem exegerit de futura electione. Néve Pontifice viuente, & eo inconsulto tractauerit, seu tentauerit per se, vel per alium verbis, scriptis, seu nuntiis de futuro Pontifice eligendo. Tractare autem dicetur, si tractet qualiter aliquis in Papam eligi possit, qualitérque Cardinales ad illius electionem possint induci. Secùs verò esset si solùm affirmaret aliquem ea suprema dignitate dignum esse; non enim inde infertur tractare de eius futura electione, quippe tractatio in præsenti est quædam tacita illius dignitatis procuratio, & ambitio. Eadem excommunicatio, & pœnæ extenduntur ad mediatores, proxenetas, nuntios, mandatarios, procuratores seu ad omnes illos qui in præmissis consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint, nisi cùm primùm commodè possint Pontifici, vel alteri ab eo designato reuelauerint. Ac tandem eidem excommunicationi, & pœnis subiiciuntur prædictam constitutionem impugnantes: impugnare autem censebuntur si affirment, vel aliquo modo persuadere procurent eam constitutionem in totum, vel in partem esse iniustam, inualidam, irrationabilem, & regimini Ecclesiæ minùs decentem.

3 Tertia continet in Extrauag. Gregor. XV quam Vrbanus confirmauit in Bulla quæ incipit: *Æterni Patris*, vbi Cardinalibus sub pœna excommunicationis reseruatæ præscribitur forma eligendi summum Pontificem Sede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, complicésque & fautores huius irritæ electionis, tametsi Cardinales non sint, eidem excommunicationi subiiciuntur, à qua excommunicatione censet Bonac. *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 7. punct. 1. numero 8.* absoluere non posse Episcopos virtute Conc. Trident. neque Religiosos mendicantes virtute suorum priuilegiorum; eo quòd summo Pœnitentiario hæc potestas adempta sit, ibi: *A nullo neque etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuscunque facultatis vigore præterquàm à summo Pontifice nisi in mortis articulo absolui possit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia priuilegia Concilij generalis non sunt censenda derogata, nisi manifestis verbis derogatio fiat. At superiore clausulâ non est censenda derogata facultas Episcopis concessa in Conc. Trident. quia si id vellet Pontifex expressisset, sicuti expressit summum Pœnitentiarium. Maximè cùm facultas concessa Episcopis absoluendi à reseruatis solùm forum conscientiæ spectet, quacum compati potest absoluta huius censuræ reseruatio.

4 Quarta lata est à Leone X. in Bulla 7. illius Pontificis, edita anno 1514. quæ incipit: *Superna dispositionis arbitrio*, quæque refertur in Concilio Lateranensi in hæc verba. *Statuimus, ne quis Cardinalium vota in consistorio data, & quacunque ibi gesta, aut dicta, quæ in odium, aut in præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint scripto, aut verbo, vel quouis alio modo reuelet sub pœna periurij, & inobedientiæ, & quotiescunque à nobis, & Romano Pontifice pro tempore existente specialiter, & expressè vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contra fecerit vltra pœnas, excommunicationem latæ sententiæ incurrat.*

Hanc excommunicationem dubitant Nauatr. & Suar. *in præsenti.* Et Caietan. *verbo excommunicatio in fine.* Et Author libri excommunicationum Pro Episcopatu Bononiensi, *cap. 1. de excommunic. n. 2.* an vsu recepta sit? sed communis sententia affirmat absolutè receptam esse, & meritò; cùm eius obseruatio bono Ecclesiæ, & recto illius regimini maximè expediat.

Quas personas, & ob quas actiones hæc excommunicatio afficiat? non conueniunt Doctores. Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 7. pun. 2.* existimat eos tantùm, & non alios comprehendi, quibus Pontifex secretò aliquid commiserit, siue Cardinales sint, siue non. Probat, quia esto Pontifex in principio de Cardinalibus locutus fuerit, postmodum verò generaliter, & indistinctè sermonem fecit dicens: *Si quis contra fecerit.* Neque Pontifex videtur excommunicationem apposuisse aliis quàm iis, quibus ipse silentium indixit: nam reuelatores eorum quæ in consistorio dicta, vel gesta sunt periurij, & inobedientiæ reos esse decernit. Sed longè verius est hac excommunicatione solos Cardinales comprehendi, cósque comprehendi siue reuelauerint quæ à Pontifice sub secreto specialiter, & expressè acceperint, siue quæ in consistorio dicta, vel gesta sunt, quæ reuelata in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint: vti docuit Filliucius *tract. 15. cap. 9. quæst. 3. num. 200.* Prior pars conclusionis, scilicet solos Cardinales comprehendi inde colligitur, quia textus de solis Cardinalibus loquitur, vt constat ex illis verbis. *Statuimus ne quis Cardinalium.* Prohibet namque Pontifex ne vllus ex Cardinalibus reuelet verbo, vel scripto vota in consistorio data, & quæcunque ibi gesta, aut dicta quæ in odium, aut præiudicium, aut scandalum alicuius redundare possint; & quotiescunque vltra hæc præmissa à Romano Pontifice specialiter, & expressè indictum fuerit super aliqua re silentium. Notanda enim est dictio &, quæ copulatiua est præcedentium, & qualitatem præcedentis clausulæ in consequenti exprimit. Cùm igitur in præcedenti clausula de solis Cardinalibus sermo sit, vt manifestè constat, & concedit Bonac. subsequens clausula de solis Cardinalibus intelligi debet. Præterquam quòd sub eadem clausula continetur, nequis Cardinalium reuelet in consistorio acta, & quæ si Pontifice specialiter, & expressè sub silentio fuerint indicta. Quod verò ob reuelationem eorum quæ in consistorio dicta, vel gesta sunt, quæque reuelata in alicuius præiudicium cedere possunt, excommunicationem Cardinales incurrunt; inde mihi persuadeo; quia illa clausula generalis: *Si quis contra fecerit*, refertur ad ea omnia quæ in antecedenti statuta sunt. At in clausula antecedenti statutum est, ne quis Cardinalium reuelet vota in consistorio data, & quæcunque ibi gesta, vel dicta, quæ in odium, præiudicium, aut scandalum alicuius redundare reuelata possint. Ergo hæc reuelantes in excommunicationem incidunt.

Hinc constat te in hanc excommunicationem non incidere, si ea quæ tibi Cardinalis iniquè manifestauit, quæque ipse à Pontifice secretò accepit, reueles. Tum quia Cardinalis non es, quos tantùm hæc constitutio comprehendit. Tum quia non reuelas ea quorum silentium tibi indictum sit à Pontifice, tametsi aliis indictum fuerit. In præsenti autem constitutione videtur requisitum, vt reuelatio secreti ab eo fiat, cui secretum à Pontifice commissum est, quia hæc est propria secreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

Quinta lata est à Gregor. XIV. in Bulla quæ incipit: *Cogit nos*, & est confirmatoria Bullæ Pij IV. incipientis *In eligendis* quæ est 81. eiusdem in ordine, vbi Pontifex prohibet omnibus cuiuscunque gradus, & dignitatis etiam Imperialis, & Cardinalitiæ sub excommunicationis reseruatæ pœna, ne promissiones, stipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem nominatum, aut innominatum faciant super vita, aut morte, aut super futura creatione summi Pontificis viuente ipsomet summo Pontifice, aut vacante Sede Apostolica, aut super promotione Cardinalium. Nam esto huiusmodi promissiones, conuentiones, & pacta spectato iure naturæ licitæ sint, vtpotè de re dubia, & incerta, attamen ne illarum occasione Pontificis viuentis mors captetur, & futuri electio, aliorúmque Cardinalium mediis illicitis obtineatur, iure positiuo prohibentur tum sub pœna excommunicationis, tum sub irritatione contractus etiam iuramento vallati, tum sub obligatione in conscientia restituendi pauperibus pretium ea occasione receptum. Quas pœnas extendit Pontifex ad eos qui in suis tertis, locis suo dominio subiectis tacite, vel expressè prædicta pacta, & conuentiones permiserint. Itemque ad omnes eos qui in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint. 5

Sexta fertur in Bulla Pij IV. in ordine 63. edita anno 1562. cuius initium est: *In eligendis Ecclesiarum Prælatis*: vbi Pontifex sub excommunicatione ipsi reseruata prohibet litteras, aut cuiusuis generis scripta ad eos qui in Conclaui erunt, seu nuntium, vel notam, aut signum mittere, aut recipere, aut econtrà è conclaui ad eos qui foris erunt. Insuperque prohibet etsi non sub excommunicatione, vt clauso conclaui nulli ad colloquia etiam extra portam conclauis etiam Principum oratoris nisi ex magna, & vrgenti causa à maiore parte Collegij approbanda admittantur. Hæc excommunicatio quantum comprehendit mittentes litteras, seu secretò cum existentibus in conclaui loquentes, lata erat absque reseruatione in *cap. vbi periculum, de Electione in 6.* Finis huius excommunicationis est, vt electio futuri Pontificis libera omnino sit. 6

Ex hoc fine non videbitur alicui improbabile litterarum missionem, & secretam locutionem de alia materia distincta ab electione Pontificis, præsenti constitutione non prohiberi. Nam semper materia legis ex fine ipsius desumenda est. Neque est verisimile velle Pontificem eam litterarum missionem, & locutionem prohibere quæ ad suam intentionem non pertinet, neque ei præiudicare potest. Neque obstat textum generaliter, & indistinctè cuiusuis generis scripta interdicere; quia illa verba *cuiusuis generis* non ad materiam in scripturâ contentam, sed ad modum scripturæ referri debent, ita vt sensus sit, qui litteras missiuas aut cuiusuis alterius generis, & modi scripta miserit, ex quorum missione, vel receptione libera Pontificis impediri possit electio excommunicatus existat. Ex eodem etiam fine desumendum est an litterarum missio grauitatem peccato mortali requisitam attingat. Si enim ex se leuiter nocere possit, & non grauiter intentioni Pontificis à peccato mortali, & consequenter a censura excusabitur. Nihilominus consultum est à qualibet litterarum missione, & secreta

ſecretâ locutione omnino abſtinere. Tum ob ſcandalum. Tum quia ſaltem in foro exteriori dum veritas non manifeſtatur ſic litteras mittens, recipiens, & ſecretò colloquens excommunicationi ſubiectus erit.

7 Septimam excommunicationem tulit Pius V. in Bulla quæ incipit: *Quanta*, vbi Epiſcopos, & quoſcunque alios, qui contra formam ibi præſcriptam beneficia conferunt, ſuſpendit. Quòd ſi ſuſpenſionem ipſam violauerint excommunicationi ſibi reſeruatæ ſubiicit. Capitula verò, & communitates loco excommunicationis à Diuinis ſuſpendit, & interdicit. Hanc excommunicationem latè explicui *tract.* 13. *de benef. diſput.* 6. *pun.* 2. §. 1.

8 Octaua excommunicatio fertur in Bulla Pij V. 83. quæ incipit: *In omnibus rebus*, vbi Pius V. vt rectæ, & puræ expeditioni ſacræ pœnitentiariæ conſuleret, ſtatuit vt illius officiales officia ſua per ſe ipſos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant, ſolique præſentes, & actu exercentes niſi legitimè impediti fructus, & emolumenta percipiant, quorum ſingulis certum, ſtaturúmque aliunde ſtipendium cuique conueniens decernit aſſignari, quo ſolo præcepit contentus eſſe debere, nihilque aliud etiam ſponte oblatum à partibus, aut aliàs ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore tam procurando, quàm ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando capere poſſint. Quicunque ſecùs fecerint officio ſuo huiuſmodi priuari excommunicationis reſeruatæ ſententiæ ipſo facto ſubiiciuntur.

Dubium tamen eſt, An hæc excommunicatio afficiat non ſolùm recipientes aliquid à partibus, aut aliunde vltra ſtipendium aſſignatum, ſed etiam recipientes ſtipendium aſſignatum, cùm abſque legitima cauſa abſunt, & per ſe officium non exercent? Affirmatiua pars videtur vera, eo quòd clauſula illa in fine poſita ſcilicet, *Quicunque ſecùs fecerint, &c.* ad omnia præcedentia referri debet, cùm non ſit ſpecialis ratio, ob quam potiùs referatur ad recipientes aliquid vltra ſtipendium, quàm ad recipientes ſtipendium officium non exercentes: quippè vtrumque æquanimiter in præcedenti clauſula prohibetur. Atque ita tradit Filliucius *tract.* 15. *cap.* 9. *q.* 8. *num.* 209. Rectiùs tamen oppoſitum innuit Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *q.* 7. *pun.* 6. ſolos recipientes aliquid vltra fructus, & ſtipendium ſibi aſſignatum hac excommunicatione comprehendi. Ducor, quia hæc excommunicatio lata eſt, vt *num. præced.* dixi, vt conceſſiones ſacræ Pœnitentiariæ purè, & rectè expedirentur, at huic ſyncerè expeditioni non obſtat indebita receptio ſtipendij à Pontifice ſtatui, benè tamen obſtant munera recepta à partibus, aut aliàs vtpote quæ valent Officiales peruertere. Ergo ſola horum receptio excommunicatione punitur. Neque credendum eſt velle Pontificem ob quamlibet infidelitatem, & negligentiam in exequendis expeditionibus commiſſam ab officialibus ſacræ Pœnitentiariæ hac cenſura ligari. Quod neceſſariò fatendum eſſet, ſi excommunicatio ad omnes præcedentes actiones referretur. Quapropter dicendum cenſeo clauſulam illam: *Quicunque ſecùs fecerint* non ad omnia *ſuperiùs* contenta, ſed ad ea quæ immediatè præceſſerunt, quæque conſtitutionis fini obſtant, referenda eſſe.

9 Nona habetur in extrauag. Pauli III. & eſt 40. eiuſdem, incipitque; *Cùm ſicut accepimus* aduerſus theſaurarios, mercatores alioſque miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, computa adminiſtrationum, locationum, affectuum, partitorum, & exactionum reddere debentes, ſi huiuſmodi computa videlicet integrum debitum, & integrum creditum non deſcripſerint, vel ſi aliquid penès ſe, aut eorum miniſtros, aut ab eis dependentes retineri facere directè, vel indirectè quouis quæſito colore auſi fuerint, vel ſi coacti per Cameram Apoſtolicam ad reddendam rationem de axactis, vel adminiſtratis ante tempus finitum, vel durante exactione, integrè non deſcripſerint totum id quod tempore dationis rationis, ſeu computorum ad eorum, vel miniſtrorum, aut agentium ſuorum manus peruenit. Actiones ob quas hæc excommunicatio fertur, & perſonæ quibus imponitur ex nuper dictis manifeſtæ ſunt. Finis autem huius conſtitutionis eſt præcauere damnũ, quod Cameræ Apoſtolicæ poteſt contingere, ſi in hac conſtitutione præſcripta fideliter, ac diligenter non ſeruentur.

10 Decima continetur in Extrauag. Pauli. II. & eſt 3. eiuſdem, cuius initium eſt: *Munera*. Quam conſtitutionem Sixtus IV. in Bulla 15. quæ incipit: *Etſi*, confirmauit, vbi Paulus II. prohibet, ne Rectores, & gubernatores, aliique Officiales Romanæ Eccleſiæ, vel etiam Legati à latere ad regimen & gubernationem prouinciarum, ciuitatum, ac terrarum Romanæ Eccleſiæ deputati, vel deputandi à prouinciis, ciuitatibus, vel terris quibus præſunt, vel officia exercent, aut à ſingularibus ſuæ legationis regimini, vel gubernationi ſuppoſitis aliquod genus muneris, aurum, argentum, veſtem, aut equum, vel alterius cuiuſlibet ſpeciei accipiant, præter eſculenta, & poculenta, quæ intra biduum conſumi poſſunt: alioquin tam dantes, quàm recipientes etiamſi pontificali præfulgeant dignitate (dummodò non ſint ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui in ſacro Collegio coram Pontifice ſponte ſua obtulerunt, & promiſerunt non recepturos huiuſmodi munera) ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua abſolui non poſſunt niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo conſtituti. Hæc conſtitutio comprehendit tantùm iudices ſtatus Eccleſiaſtici, & non quoſlibet, ſed locorum Pontifici ſubiectorum. Vt in hanc excommunicationem incidant recipere munera debent ab iis qui ipſis ſubditi ſunt, vel apud quos ſua officia exercent, quia horum munerum receptione periculum eſt vt à iuſtitia deflectant. Dantes verò iis munera excommunicatione ligantur, quia huic periculo peruerſionis occaſionem præbent. Præter excommunicationem obligantur recipientes reddere omne id quod acceperunt, & aliud tantumdem. Quoad eam partem, qua tantundem reddere tenentur, certum exiſtimo ſententiam ſaltem declaratoriam crimis requiri, ne ſuæ propriæ pœnæ ſint executores ſe priuando dominio acquiſito. At quoad partem, qua acceptum obligantur reddere, reputo probabilius ſecluſa ſententia obligari, vtpote rei cuius dominium non eſt illis acquiſitum.

Sed cui facienda eſt reſtitutio? Bonacina *t.* 3. *diſput.* 2. *q.* 7. *pun.* 8. cenſet pauperibus integram reſtitutionem faciendam eſſe, tam eius cuius reſtitutio ſola pœnali conſtitutione debetur, quàm illius quod acceptum eſt, quia non eſt veriſimile velle Pontificem aliquid reddi donanti, cum ipſe iam rei venditæ dominium abdicauit, indignúſque factus eſt ob crimen commiſſum, cui res tradita reddatur. Veriorem tamen cenſeo ſententiam Filliucij *tract.* 15. *cap.* 9. *q.* 8. *num.* 210. aſſerentis rem acceptam reſtitui poſſe donanti ante ſententiam condemnatoriam; aliud verò tantundem, quod pœnali conſtitutione reſtitui præcipitur ſolis pauperibus reſtituendum eſſe. De hac ſecunda parte nemini eſt dubium, cùm obligatio reſtituendi illam quantitatem ſolùm ex lege pœnali proueniat, & poſita ſententia condemnatoria quæ nunquam donanti, ſed pauperibus, aliiſque operibus piis reſtitutionem applicabit. Priorem partem probo, quia cùm rei acceptæ dominium non ſit tranſlatum in accipientem, eo quòd tranſlatio lege impediatur, videtur penès donantem remanere, quia vt illo donans priuetur ſententia declaratoria criminis requiſita eſt. Sicuti requiritur ad obligationem reſtituendi illius tantundem quod acceptum eſt.

PVNCTVM XXIX.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ extra corpus iuris, aduerſus Clericos, & Religioſos.

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus Eccleſiaſticas perſonas, quæ Eccleſiaſticos ad forum laicale trahere præſumpſerint.*

2 *Item excommunicatio aduerſus eos qui beneficia conferunt animo declarato, vt beneficium ſibi, vel alteri reſignetur.*

3 *Item excommunicatio aduerſus Clericos Epiſcopo inferiores, qui obtinentes à Pontifice Eccleſias parochiales cum iuramento illis intra certum tempus perſonaliter inſeruiendi, iuramentum non adimplent.*

4 *Item aduerſus declarantes ſcripturam contra proprium ſenſum.*

5 *Declaratur excommunicatio aduerſus ingredientes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi.*

6 *Declarantur aliæ excommunicationes contentæ in particularibus priuilegiis.*

PRima excommunicatio aduerſus Clericos enumerari poteſt, quam tradidit Martin. V. in Bulla 10. eiuſdem quæ incipit: *Ad reprimendos*, edita anno 1428. aduerſus perſonas Eccleſiaſticas cuiuſcunque dignitatis exiſtant, quæ aliam perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conuentum in actione reali, mixta, vel perſonali, ciuili, vel criminali, etiam occaſione cuiuſcunque ſummiſſionis etiam iuramento vallatæ, vel aliàs ad forum, ſeu iudicium laicale directè, vel indirectè trahere præſumpſerint, Deinde excommunicantur ipſi iudices ſæculares iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exercentes, & omnes alij qui prædictæ actioni cooperati fuerint mandato, auxilio, conſilio, vel fauore, aut eam ratam habuerint ſuo nomine, & mandato factam. Hæc excommunicatio quoad priorem partem differt ab excommunicatione Bullæ Cœnæ: nam in Bulla Cœnæ excommunicantur tam ſæculares, quàm Eccleſiaſtici trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad iudicium ſæculare, non quidem authoritate Eccleſiaſtica, ſed ſæculari: at præſenti Conſtitutione excommunicantur Eccleſiaſtici, qui authoritate Eccleſiaſtica non laicali ad ſæculare tribunal trahunt Eccleſiaſticos. Quæ excommunicatio non videtur reſeruata. Quoad ſecundam verò partem in Bulla Cœnæ Domini continetur, ibique & in præſenti reſeruata eſt. 1

Secundam excõmunicationem tradidit Pius IV. in Bulla 85. 2

in

in ordine, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, quam confirmauit Pius V. in Bulla 85. incipiente: *Intolerabilis multorum peruersitas*, aduersus eos qui beneficia conferunt, eligunt, vel præsentant, seu resignant animo declarato, vt beneficium sibi, vel alteri resignetur, vel fructus in totum vel in parte soluantur, quæ simonia confidentialis nuncupatur. De qua latè egi *tractat. 17. disputat. vltim. de simonia punct. 18. & 25.*

3 Tertia est, quam idem Pius IV. in Bulla 87. quæ incipit: *Inter multiplices curas, quibus ex pastoralis officij debito*, tulit aduersus Clericos Episcopo inferiores, qui obtinentes à Pontifice Ecclesias parochiales cum iuramento illis intra certum tempus personaliter inseruiendi, iuramentum non adimplent. Item aduersus eos qui prædicta beneficia resignant, permutant, vel cedunt quauis causa, & occasione, & aduersus eos qui ea beneficia resignata, permutata, vel cessa acceptant, & recipiunt. Quinimo aduersus omnes illos siue Clerici, siue laici sint, qui in prædictis auxilium, consilium, vel fauorem scienter præstiterint. Hæc excommunicatio, vt benè notat Bonacina *t. 3. disput. 2. quæst. 5. punct. 1.* vsu videtur abrogata, cuius indicium est non referri in Bullario nouo, neque prædictum iuramentum in prouisionibus parochialibus Pontificis exigitur.

4 Quarta refertur in Concilio Lateranen. *sess. 11.* à Leone X. in Bulla quæ incipit; *Supernæ maiestatis*, vbi omnes tam sæculares, quàm regulares excommunicationi reseruatæ subiiciuntur, si sacram scripturam contra proprium sensum ab Ecclesia approbatum explanare, & prædicare præsumpserint: Notandáque est dictio *contra*, quia sola explicatio, & prædicatio aduersa sensui ab Ecclesia recepto damnatur, non autem quæ præter est, vt benè aduertit Azor. *titul. 1. institut. moral l. 8. capite 2. quæst. 3.* Eidem excommunicationi subiicit eos qui tempus præfixum futurorum malorum, vel Antichristi aduentum, aut certum diem iudicij prædicare, vel asserere præsumunt, cùm Veritas dicat: *Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Ac tandem eadem excommunicatione innodantur qui de cætero in sermonibus suis publicis alia quoque futura ex litteris sacris constanter prædicare, vel illa ab Spiritu Sancto, aut Diuina reuelatione se habuisse affirmare, vel alienas inanes diuinationes asseuerando, aut alio quoquo modo tractando assumunt. Vnde infertur nullam futuri euentus reuelationem re posse publicè prædicare nisi ex licentia Pontificis, aut si periculum sit in mora, & necessitas vrgeat ex licentia Ordinarij, re prius cùm tribus, vel quatuor viris doctis diligenter examinata. Miracula verò ficta, aut incerta prædicare etsi grauissimum peccatum sit, huic tamen excommunicationi non subiicitur: sicuti aduertit Suarez *disput. 22. sect. 6. numero 8.* & Bonac. *disputat. 2. quæst. 6. punct. 2. numero 10.*

Ad extremum aduerto hanc excommunicationem, sicut & plures alias statutas in dicto Concilio Lateranensi sub Leone X. vsu receptas non esse, teste Caiet. *verbo Excommunicatio, cap. 81.* Nauarr. *c. 27. num. 110.* Bartholomæo Carranza *in sum. Concil. in fine illius Concilij.* Et inclinat Suar. *disp. 22. sect. 6. num. 8.* Filliuc. *tract. 15. c. 7. q. 6. numero 117.* Bonac. *suprà, num. 1.*

5 Si verò de excommunicationibus specialiter contra Religiosos latis, extra ius commune contentis loquamur, enumerari primò potest, quam tradit Concil. Trident. *sess. 25. cap. 5. de Regularibus* aduersus ingredientes monasteria monialium absque licentia Episcopi in scriptis obtenta, & licèt ibi non reseruetur excommunicatio, reseruata tamen est in Bulla Pij V. quæ incipit *Regularium personarum*, & in illa eiusdem incipiente: *Romanum Pontificem*, vbi etiam sermo est de mulieribus monasteria virorum ingredientibus, de quibus excommunicationibus latè egi *tract. 16. de relig. disputat. 4. à punct. 8. & seqq.* neque in præsenti aliquid noui dicendum occurrit.

6 Secundò referri possunt excommunicationes contentæ in particularibus priuilegiis cuicunque Ordini concessis, vti est illa quæ refertur à S. Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 70.* Armilla *verb. Excommunicatio, cap. 67.* Suar. *disputat. 22. sect. 5. num. 17.* Filliucio, *tract. 15. cap. 8. quæst. 7. num. 197.* Bonac. *disp. 2. q. 9. p. 2. n. 4.* concessisse Clement. X. in fauorem Ordinis Prædicatorum, ne absque licentia Pontificis, vel suorum superiorũ Religiosi Ordinis Prædicatorũ à Minoribus recipiantur, alioquin Minores recipientes in excommunicationem incidunt. Item qua prohibentur Clausurales Minimos recipere sine licentia Pontificis, iuxta Bullam Iulij II. quæ incipit: *Virtute conspicuos*, Præterea quâ subiiciuntur excommunicationi detinentes in suis Ecclesiis, vel conuentibus apostatas Ordinis Prædicatorum, teste Antonino *3. punct. tit. 24. cap. 70.* Item qua ligantur Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transiuerint sine licentia Prioris Generalis, & recedentes ab eo Ordine, nisi intra octo dierum spatium redierint: vti traditur *in Memoriali clericorum, capite 9. excommunicat. 37.* Omitto excommunicationem latam à Pio IV. & V. aduersus omnes Religiosos Societatis, qui inconsulto Generali actualium Ordinem exceptâ Carthusiâ, transierint, & aduersus eos recipientes; quia *punct. 5.* hanc excommunicationem explicui, explicans Extrauag. *Viam ambitiosa*, vbi notaui ex priuilegio Carmelitis concesso, non posse Societatis Religiosos, neque etiam ad Carthusiam transire absque licentia Generalis. Deinde ex Bulla Pauli III. quæ incipit. *Cùm sicut*, excommunicantur Minimi se ab obedientia Correctorum subtrahentes, & in Bulla Leonis X. quæ incipit: *Licèt aliàs*, subiiciuntur excommunicationi Tertiarij Eremitæ, deferentes habitum Minimorum. In Bulla verò Pij V. quæ incipit: *Pastoralis officij*, confirmata à Gregor. XIII. in Bullis incipientibus: *Consueuit Romanus* excommunicantur Minores de Obseruantia, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se, vel pro alio subornauerint; vocéque actiua, & passiua perpetuò priuentur. Qui verò ad officium in Religione obtinendum quorumuis fauorem extra religionem procurauerint vltra prædictas pœnas excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ per mensem carceri mancipandi sunt. Censetur autem subornationem committere qui promissione, seu donatione vtili suffragia quærit, fauorem verò externorum procurat, qui potentium petitionem interpellat. Insuper Clemens V. prohibuit sub pœna excommunicationis Fratribus Minoribus, ne Tertiarios Ordinis S. Francisci tempore interdicti in suis Ecclesiis ad Diuina audienda admitterent; eo quòd populus scandalum accipiebat, videns cæteros omnes excludi illis solis admissis. Tandem Paulus V. *in sua constitutione 2. edita anno 1606.* excommunicationem sibi reseruatam tulit, aduersus omnes Generales, Prouinciales, & Superiores cuiuscunque Ordinis: qui Religiosos sibi subiectos, hæreticos, vel de hæresi suspectos Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus non denunciauerint, vel denunciare volentes impedierint, aut retardauerint. Vt latius ex tenore Bullæ constat, & notauit Bonac. *t. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 9. punct. 7.*

PVNCTVM XXX.

Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontificij reseruatæ, communes omnibus personis.

1 *Declaratur excommunicatio reseruata aduersus eos, qui pro litteris Apostolicis impetrandi se fingunt nepotes, Vicecancellarios Cardinalium, &c.*

2 *Item declaratur excommunicatio aduersus auferentes ex Ecclesiis almæ Vrbis lapides, vel ornamenta.*

3 *Expenditur excommunicatio aduersus accedentes ad sepulchrum Domini causâ deuotionis, sine licentia Papæ.*

4 *Item excommunicatio aduersus impedientes ingredi Religionem Monachorum B. Mariæ Montis oliueti.*

5 *Item excommunicatio aduersus asserentes, vel defendentes Ordines Prædicatorum, vel Franciscanorum non esse in statu perfectionis.*

6 *Item excommunicatio aduersus deferentes alumina è terris infidelium ad terras fidelium.*

7 *Item aduersus impedientes executionem litterarum sacræ Pœnitentiariæ.*

8 *Item declaratur excommunicatio aduersus varias personas pro beneficiis obtinendis in Romana curia delinquentes.*

9 *Item aduersus tractantes de alienatione ciuitatum, vel locorum ad Sedem Apostolicam pertinentium.*

10 *Item aduersus retinentes scripturas Cameræ Apostolicæ.*

11 *Item aduersus publicantes indulgentiam pecuniâ receptâ.*

12 *Deinde aduersus eos qui occasione nouæ prouisionis in cathedralibus, seu collegiatis Ecclesiis aliquid exigunt, petunt, vel recipiunt.*

13 *Item aduersus eos qui Christianos in locis Turcarum inuentos, ceperint vel in seruitutem redegerint.*

14 *Item aduersus eos qui donationibus, vel promissionibus factis, obtinent certiores fieri prouisionum à Sede Apostolica.*

15 *Item aduersus impugnantes, vel in dubium reuocantes aliquid pertinens ad institutum, vel constitutiones nostræ Societatis Iesu.*

16 *Item aduersus exigentes iuramenta in beneficiorum prouisione, obuiantia libertati Ecclesiasticæ aut Decretis* Conc. Trident.

17 *Item aduersus duellantes, vel concedentes locum duello.*

18 *Item aduersus violantes immunitatem locis sacris debitam.*

19 *Item aduersus affirmantes licere per litteras confessario absenti peccata confiteri, & ab eo absolui.*

20 *Item aduerſus euulgantes libros, ſeu qualibet ſcripta* impij Thalmuth.

21 *Item aduerſus imprimentes, aut vendentes breuiarium abſque licentia nquiſitorum, ſeu Ordinarij loci.*

22 *Item aduerſus extrahentes reliquias ex cameteriis Romanæ Vrbis.*

23 *Item aduerſus extrahentes frumentum, oleum, & alia ex ſtatu Eccleſiaſtico. Et explicantur latè actiones in hac Bulla contentæ.*

1 PRima excommunicatio Pontifici reſeruata extra corpus iuris communis omnibus enumerari poteſt, quam tradit Leo X. in Bulla 28. quæ incipit: *Inhærendo veſtigiis*, quæque eſt confirmatoria Bullæ editæ ab Innocentio VIII. incipiente: *Cùm ſicut*; vbi excommunicat eos qui vt litteras Apoſtolicas gratis impetrent ex toto, vel ex parte ſe fingunt nepotes, fratres, familiares, aut continuos commenſales Vicecancellarij, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreuiatorum, ſeu ſcriptorum eorundem, aut aliarum perſonarum quarumcunque ex qualitatibus, & priuilegiis, ſiue ex antiqua conſuetudine huiuſmodi litteras ipſas in toto, vel in parte gratis expedire ſolent. Eidem excommunicationi ſubiicit officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeu permittentes, inſupérque eos à perceptione emolumentorum, quæ occaſione officij ipſis prouenire poſſunt per annum continuum ſuſpendit. Hæc excommunicatio vix locum habere poteſt, cùm nunquam eæ litteræ gratis expediantur, quin ij quibus gratis ſunt concedendæ apertè cogniti ſint, vt aduertit Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 5. in fine.*

2 Secunda referri poteſt ex Bulla Sixti IV. quæ incipit: *Cùm prouidè*, vbi Pontifex excommunicat omnes illos cuiuſcunque conditionis, & dignitatis ſint, qui ex Eccleſiis, ſeu Baſilicis almæ Vrbis lapides, vel ornamenta abſtulerint, aut ablata habuerint, Item qui furripiendo, aut ſeruando auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint. Tandem qui prædicta ſcientes non reuelauerint ſummo Pontifici per ſe, vel per alios ſaltem per minores pœnitentiarios. Eccleſiam verò cui hæc applicata fuerint ſubiicit Pontifex interdicto, quouſque reſtitutionem præſtet. Hanc cenſuram reputat Filliucius *tract. 15. capite 5. quæſt. 21. numero 116.* vſu abrogatam eſſe, cuius indicium eſt, quia in Bullario nouo non continetur. Quod probabile cenſet Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. pun. 13.* Sed quidquid ſit de hac conſtitutione quoad pœnam excommunicationis attinet, videtur contineri *in Bulla Cœnæ Domini clauſula* 17. & in Conc. Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11. & vlt. de reform.*

3 Tertia refertur in libro Pœnitentiali ſummi Pœnitentiarij teſte Archidiacono apud Sylueſt. *verbo Excommunicatio. 7. n. 91.* S. Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 30.* Nauarr. *cap. 27. num. 109.* Suar. *diſp. 22. ſect. 6. num. 9.* Filliucium, *tract. 15. cap. 5. ad finem.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. punct. 39.* refertur inquam hæc excommunicatio in hæc verba. *Accedens ad ſepulchrum Domini cauſa deuotionis ſine licentia Papæ eſt excommunicatus, & eius abſolutio Papæ reſeruatur, vel ſummo Pœnitentiario.* Dubius eſt Suar. an hæc excommunicatio vim habeat? Tum quia ſufficienter non eſt promulgata, tum quia ignoratur communiter. Tum quia non continetur in Bullario nouo, nec conſtat à quonam Pontifice lata ſit. Ob has rationes moueor maximè ad affirmandum hanc excommunicationem non eſſe in vſu, ſed præcipuè me mouet, quia acceſſus ad ſepulchrum Domini ob aliam cauſam, quàm deuotionis non interdicitur, vt benè dicit Bonac. *ſuprà, num. 4.* Ergo æquum non eſt, vt acceſſus cauſa deuotionis interdicatur ſub pœna excommunicationis reſeruatæ. Deinde in Bullis, & Iubilæis, vbi agitur de voto eundi Hieroſolymam, nulla mentio fit de petenda hac diſpenſatione, & licentia ſummi Pontificis. Præterea ſi hæc conſtitutio vigeret, alicui non improbabile videtur votum Hieroſolymitanæ peregrinationis non obligare, eo quòd ad eius executionem requiratur licentia ſupremi Principis. Promiſſio autem pendens à voluntate Principis, tametſi includat tacitè vel expreſsè hanc conditionem, ſi Pontifex diſpenſauerit; probabile eſt nullam obligationem inducere, vt latè & eruditè probat Sanchez *lib. 5. de matr. diſp. 5. num. 5. & ſeqq.* quia ea quæ pendet à voluntate ſupremi Principis reputatur à iure impoſſibilia. Et dato quòd votum valeret factum ſub ea conditione, ſi Pontifex diſpenſauerit, ſicut valet votum Religionis ab Epiſcopo factum expreſſa conditione, ſi Pontifex diſpenſationem conceſſerit, attamen illa conditione non expreſſa cenſet Sanchez *dicta diſp. num. 26.* inualidam eſſe promiſſionem. At cùm ſecundùm omnes Doctores votum abſolutum peregrinationis Hieroſolymitanæ validum ſit, indigéatque ad ſui relaxationem diſpenſatione Pontificis, fit ſanè hanc conſtitutionem viribus carere.

4 Quartam tulit Iulius II. in Bulla quæ incipit: *Etſi ad vniuerſos Regulares*; vbi in fauorem congregationis Monachorum B. Mariæ Montis Oliueti, Ordinis Sancti Benedicti, prohibuit ſub pœna excommunicationis ſibi reſeruatæ, ne quiſquam perſonas, quæ de iure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſæculo fugientes, & ad dictam Congregationem venire affectantes verberibus, aut moleſtiis quibuſlibet impedire, vel prohibere, aut à monaſteriis, vel locis Congregationis eiuſdem præſentibus, vel futuris diuertere, aut ſuper hoc illis, vel eas recipientibus iniuriam, vel moleſtiam aliquam irrogare præſumat. Requiritur ergo ad contrahendam hanc excommunicationem. Tum vt is qui diuertitur habilis ſit ad ingreſſum in prædictam Congregationem, vt conſtat ex illis verbis *ſpectato iure communi religionem ingredi non prohibentur*, & ex alia parte firmum ingrediendi propoſitum habeat, vti indicat verbum *affectantes*. Tum vt is qui diuertit violenter diuertat, moleſtiam quamlibet inferendo.

Difficultas eſt, an impediens ingreſſum in alias Religiones, quæ priuilegiis prædictæ Congregationis communicarent, hac cenſura ligarentur; Alicui videri poſſet non ligari, quia hæc communicatio ſolùm videtur eſſe in priuilegiis, quibus religiones vtuntur, non autem in priuilegiis, quæ ſolùm indirectè in fauorem religionum cedunt, & quorum ipſæ religiones nullum vſum habent, quæque directè, & formaliter ſunt pœnæ non priuilegia. Nihilominus verius eſt ad omnia hæc priuilegia priuilegium communicationis extendi, quia abſolutè illa pœnalis conſtitutio in fauorem religionis cedit, & ob eius cauſam lata eſt, ergo verè eſt religionis priuilegium, & conſequenter ſub communicatione priuilegiorum comprehendi debet.

Quinta lata eſt à Bonifac. IX. Eugenio IV. & Paulo IV. 5 in fauorem ordinis Prædicatorum, & Franciſcanorum, ij enim Pontifices excommunicant eos qui aſſerunt, vel defendunt prædictos Ordines non eſſe in ſtatu perfectionis, & eorum Fratribus non licere eleemoſynis vitam ſuſtentare, aut concionari, aut confeſſiones audire de licentia Pontificis, Item qui præfatos Religioſos eiiciunt ab vniuerſate Pariſienſi. Deinde qui violentiam locis prædictorum Religioſorum inferunt, eóſve impediunt, ne poſſint in ſuis Eccleſiis celebrare, prædicare, aut eleemoſynam recipere. Præterea qui apoſtatas ſupradictorum Ordinum recipiunt, nutriunt, aut auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant, ne ad ſuum Monaſterium redeant, ſi poſtquam ab Ordinario loci fuerint moniti à præmiſſis non deſiterint. Tandem excommunicant eos qui libellos famoſos, ſeu cantilenas aduerſus Ordines præfatos edunt, retinent, vel euulgant.

An autem hæc excommunicatio afficiat eos qui prædictas actiones exercent aduerſus alios Ordines in priuilegiis communicantes cum Ordinibus prædictis? Affirmandum eſt vt probabilius ob rationem præcedenti excommunicatione allatam. Sicuti tradit Bonacina *t. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct. 36. numero 6.* cum Salonio, Filliucio, Gambarupta, & aliis.

Sexta refertur ex Pio IV. in Bulla incipiente: *Apoſtolica*, 6 43. in ordine Bullarij antiqui, vbi Pontifex ſub cenſura excommunicationis reſeruatæ prohibet deferri alumina è terris infidelium ad terras fidelium Catholicorum, vel præcipi deferri, vel adducta vendere, vel emere, vel eorum delationem, venditionem, aut captionem fouere præcipuè nauium, & aluminum aſſecuratione. Hæc excommunicatio vſu videtur abrogata, ſiquidem in Bullario nouo nulla eſt illius mentio, atque ita indicant Bonac. *tit. 3. de cenſur. diſputat. 2. quæſt. 3. punct 44.*

Septima excommunicatio continetur in Bulla Iulij III. 7 prima in ordine, quæ incipit: *Rationi congruit*, aduerſus eos qui executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ iniuſtè impediunt, aut prædicto impedimento auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant. Et licèt Iulius III. expreſsè excommunicationem non reſeruauerit, attamen implicitè id fecit, ſiquidem ſtatuit ſic impedientes, conſulentes, & auxiliantes ligari ſententiis, cenſuris, & pœnis in Bulla Cœnæ latis, aduerſus impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem. Vna autem ex pœnis, quibus hi afficiuntur eſt reſeruatio. Ergo hæc excommunicatio reſeruata eſt. Atque ita docuit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. p. 19. num. 6.* Non tamen hinc infertur potentem abſoluere ab omnibus excommunicationibus reſeruatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ) non poſſe ab hac excommunicatione abſoluere, poteſt vtique, quia hæc non eſt excommunicatio Bullæ Cœnæ formaliter, ſed extra illam: tametſi eiuſdem conditionis ex diſpoſitione legis. Exceptio autem, & reſtrictio priuilegij extendi non debet, ſed potiùs quoad fieri poſſit coarctari, ideóque aſſerendum eſt ſolas excommunicationes in Bulla Cœnæ formaliter contentas comprehendere: vti benè aduertit Bonacina *ſuprà, num. 7.*

Octauam tulit Paul. IV. in Bulla 12. in ordine, quæ in- 8 cipit: *Inter cæteras curas*, aduerſus varias perſonas pro beneficiis obtinendis in Romana curia à Pontifice, ſeu eius Datario, delinquentes. Non autem ſi delinquant in impetratione beneficiorum ab Epiſcopis, ſeu aliis Ordinariis. Primò igitur excommunicat ſimulantes alterius perſonam ſeque,

pro illo examini subiicientes causa beneficij consequendi. Secundò impetrantes beneficium pro alio etiam eo ignorante sub spe recipiendi ab eo pensionem, aut aliquod commodum temporale, prauitate inquam simoniæ interueniente. Si enim impetrares Titio beneficium, sperans ab eo tanquam ab homine grato vt beneficium quod habet tibi, vel tuo nepoti resignet, aut in aliquam pensionem liberaliter consentiat, si nullum pactum, nullâve conuentio interuenit, credo sub hac censura non comprehendi, quia hæc censura lata est occasione purgandi curiam Romanam à fraudibus, dolis, prauitatéque simoniæ, quæ in beneficiis impetrandis à Datario, & Cardinalibus fuerant significata committi. At in impetratione sub ea spe nulla fraus, nullúmve dolum, aut simoniaca prauitas adest, neque vt talis cognosci potest. Ergo sub hac prohibitione hæc impetratio non comprehenditur, benè tamen illa, quæ ob oblationem pensionis, seu commodi temporalis tacitam, vel expressam, fit.

Denique excommunicat Pontifex eos qui pro seipsis beneficia impetrant, animo tamen illa resignandi in fauorem aliorum. Bonac. *disp. 2. quæst. 3. punct. 28. numero 6.* existimat te hac censura ligari, esto animum habeas resignandi ex consensu, & licentia Pontificis, & non aliàs, quia dolum & fraudem committere censeris ea intentione beneficium impetrans, cuius Pontifex si conscius esset non conferret. Sed verius oppositum existimo; quia impetratio sub eâ intentione non est dolosa, & fraudulenta seclusâ hac lege, vt de se constat. At hæc lex fertur ad purganda sordes, fraudes, & dolos, quæ in curia Romana significabantur adesse in beneficiorum impetratione, antequam Pontifex legem tulisset. Ergo lata non fuit ad excludendam prædictam impetrationem. Et confirmo. Pontifex hac lege remouere intendit fraudem, & dolum cognoscibile in beneficiorum impetratione: at in dictâ impetratione nequit vllum dolum cognosci, maximè si intentio animo retenta sit. Ergo sub hac lege prohibita non continetur hæc impetratio. Adde non videri improbabile ex his quæ tradit Bonacina *disputat. 2. quæst. 3. punct. 28. in fine*, hanc constitutionem non esse receptam quoad omnes actiones, seu solùm quoad primam de simulatione personæ, & subiectione supposititia examini pro beneficio obtinendo, quoad reliquas verò in euentibus tantùm simoniacæ prauitatis. Quippe Pontifex intendit hac constitutione, & censuræ prolatione remouere à curia Romana, quod aliàs de se illicitum erat in beneficiorum impetratione.

Nona habetur in Bulla Pij V. 35. in ordine quæ incipit: 9
Admonet nos, quam Vrbanus VIII. confirmauit in Bulla incipiente: *Sacrosancti* edita anno 1623. pridie Kalendas, Octobris, ibi enim Pontifex excommunicat omnes & singulos cuiuscunque dignitatis, & ordinis etiam Episcopalis, & Cardinalis qui sub quocunque prætextu tractauerint, consuluerint, autaliàs verba fecerint de infeudandis, & alienandis ciuitatibus, & locis ad Sedem Apostolicam immediatè pertinentibus (nisi fortè fuerint loca fisco Sedis Apostolicæ ob delicta addicta, iuxta Bullam Gregor. XIII. 65. quæ incipit: *Tanta, támque horrenda*: & Bullam Sixti V. quæ incipit. *Hoc nostri Pontificatus initio*, vel nisi fuerint à Baronibus empta durante primo triennio, iuxta Bullam Clement. VIII. 41. quæ incipit: *Iustitiæ ratio*, dummodò ad huiusmodi finem consequendum oratorem mittendum ad Sedem Apostolicam elegerint, qui munus acceptans eidem excommunicationi subiicitur. Etenim Pontifex cauere intendit damnum, quod Sedi Apostolicæ ex huiusmodi infeudationibus, & alienationibus prouenire solet, ideóque hac excommunicatione prohibet horum tractationem, & oratoris in eum finem electionem, & missionem, quia tractatione factâ, & oratore electo, & misso constringitur Pontifex ad infeudationem, seu alienationem concedendam. Deinde excommunicat Pontifex qui per se, vel per alium summo Pontifici insinuaret, vel suaderet prædictam infeudationem, seu alienationem, quia efficacior causa extorquendi à Pontifice infeudationem, seu alienationem. Quod si dicas qualiter hæc insinuatio, vel suasio inducere excommunicationem potest, facta Pontifici, nam eo ipso fit ex eius consensu. Respondendum est stare optimè posse, quod insinuatio, suasio fiat Pontifici, & tamen fiat contra eius voluntatem. Tum si prædicta suasio dolosa sit. Tum si fiat post suasionis repulsam.

10 Decima referri potest ex Bulla Pij V. in ordine 60. quæ incipit; *Cùm de litteris*, vbi Pontifex singulares personas excommunicationi, Ecclesias, Capitula, Conuentus, & Monasteria interdicto subiicit, eo quòd scripturas Cameræ Apostolicæ retinuerint, aut retentores non reuelauerit. Verùm, vt rectè aduertit Bonacina *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 3. punct. 11. numero 1.* hæc excommunicatio temporalis fuit ob delicta præterita, & reuelationem faciendam quibusdam singularibus personis ibi relatis, quæ iam obierunt. Eandem excommunicationem tulit Sixtus V. in Bulla quæ incipit: *Non sine maxima*. Quæ eius morte videtur cessasse, vt ipsemet Bonac. *numero 4.* notat, quia restitutio, & reuelatio scripturarum fieri præcipitur intra sex dierum terminum proximè futurorum, & cuidam Lofredo Lomelino, quem constat obiisse.

Vndecima fertur in Bulla Pij V. in ordine 99. quæ incipit: 11
Quamplenum, vbi inferiores Episcoporum excommunicatione reseruata ligantur, Episcopis verò, & eorum superioribus, & Cardinalibus suspensio ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum indicitur, si pecuniam soluentibus indulgentiam publicent, facultatémve absoluendi à casibus concedant; quæ publicatio, indulgentiarum, & facultatis concessio, vtpotè iniqua, & simoniacè facta à Pontifice in dicta Bulla irritatur, & annullatur, & annullatur. Vide quæ dixi *tr. 6. de charitate, vbi de eleemosynarum quæstoribus.*

Duodecima continetur in Bulla Pij V. in ordine 104. quæ 12
incipit: *Duram nimis*, edita die Kalend. Iunij, anno 1570. in confirmationem Conc. Trident decreti, *sess. 22. cap. 14. de reformat.* aduersus eos qui occasione nouæ Prouisionis, seu possessionis, Canonicatuum, seu beneficiorum in Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesiis consistentium aliquid petunt, exigunt, vel recipiunt sibi, vel aliis applicandum, fructúsve beneficiato prouenturos inter se diuidunt. Hæc enim simoniacam labem, sordidámq; auaritiam redolent. Quapropter hæc committentes si Episcopo inferiores fuerint excommunicationis vinculo innodantur; Episcopi verò, eorúmque Superiores à Pontificalibus suspenduntur, capitula, & collegia subiiciuntur interdicto.

Huic constitutioni non aduersatur consuetudo plurium Ecclesiarum, qua noui Canonici, vel beneficiati nihil per semestre, vel annum recipiunt ex beneficij fructibus, sed inter antiquos diuiduntur, totidem tamen post illorum mortem reseruantur pro solutione debitorum, & funeralium, quia hi fructus non cèsentur oblati, sed dilati, vt refert Barbosa decisum in remissionib. Concilij in hæc verba: Neque hoc decreto, neque Bulla Pij V. comprehenduntur Statuta Ecclesiastica deseruiendi per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendi interim de massa grassa, nisi peracto integro decreto seruitio, idque post obitum hæredibus deberi, cùm potius sit differre, quàm auferre, & notauit Gutierr. *canonic. qq. lib. 1. cap. 29. num. 30.* Neque item aduersatur prædicto Concilij decreto, & Pij V. constitutioni consuetudo erogandi aliquid fabricæ, vel alteri loco pio, & notauit Gutierr. *dicto cap. 29. in fine.* Solùm est aduertendum Pium V. in sua Bulla statuisse, vt vbicunque beneficij fructus, & distributiones fabricæ vel sacristiæ, aut alterius pij loci vsibus vltra semestre tempus reperiantur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi sacristiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiatus integrè percipiat. Sicuti aduertit Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 3. p. 26. num. 5.*

Decimatertia habetur in Bulla 149. Pij V. quæ incipit: *Li-* 13
cèt omnibus nouissimum sit bellum hoc, vbi Pontifex excommunicationi subiicit siue sacri fœderis militem, siue quemcunque alium qui Christianos in locis Turcarum inuentos ceperit, & in seruitutem redegerit, ipsósue inuitos ad remigandum coëgerit, etiam mercede soluta, vel illorum bona abstulerit, cùm omnes obligati sint dictos Christianos amicabiliter tractare, ac liberè cum liberis suis, coniugibus, & bonis abire permittere.

Probabile tamen est hanc excommunicationem solùm astrinxisse eos, qui prædictas actiones exercuerunt eo tempore, quo bellum illud cum Turcis gestum est, occasione cuius lata fuit hæc excommunicatio: vti tradit Bonac. *tit. 3 de censur. disputat. 2. quæst. 3. punct. 6. num. 1.* Tametsi oppositum probabilius censeat, motus illis verbis: *Nullus deinceps siue sacri fœderis miles, siue alius Christianus.* Nam ly *alius* & *deinceps* indicant pro futuris temporibus hanc constitutionem latam fuisse.

Decimaquarta referri potest, quam aliqui Doctores testan- 14
tur tulisse Gregor. XIII. aduersus eos qui donationibus, vel promissionibus factis obtinent certiores fieri prouisionum beneficiorum à Sede Apostolica. Quæ excommunicatio cùm non reperiatur *in Bullario nouo*, & plures Doctores eam omittant, non leue indicium est vsu receptam non esse, vti testatur Filliucius *tractat. 15. capite 5. quæst. 2.* Posito autem receptam esse, eam tantùm incurrit qui præcisè pronuntiatione pecuniam promittit, vel donat, nam si pro labore, & diligentia in his nuntiis mittendis præstanda, seu in stipendium, quia ad hæc, & alia munera destinatus est, non videtur sub hac censura comprehendi: Sicuti non comprehenduntur ipsi nunciantes, & pecuniam recipientes, vt auertit Filliucius *loco citato.* Bonacina *titul. 3. disputat. 2. q. 3. punct. 27.*

Decimaquinta eiusdem Gregor. continetur in Bulla 89. 15
edita 14. mensis Iunij, anno 1584. & incipit: *Ascendente Domino*, vbi qui Gregorius excommunicat eos qui institutum Societatis, vel eius constitutiones, aut istius Bullæ dispositionem, vel aliquem huius Bullæ, vel constitutionum articulum impugnare, vel eis contradicere, directè, vel indirectè ausi fuerint quouis disputandi, vel etiam indagendæ veritatis quæsito colore. Impugnare autem censetur qui argu-

menta adducit ad probandum conſtitutiones, aut aliquem illarum articulum non eſſe rationi conſonum, nec prudenter ordinatum, eáque argumenta tanquam ex ſe efficacia inſoluta relinquit. Secùs eſſet ſi propoſitis his argumentis ea ſolueret; nam eo caſu non impugnat inſtitutum, ſed confirmat, vti notauit Rodrig. *t.1.qq.regul.q.1.art.5.ad finem.* Bonac. *t. 3. de cenſur.diſp.2.q.5.p.33.num.3.*

Præterea prohibet Grogor. & ſub excommunicatione, vti aduertit Bonac. *ſuprà num.5.* Et Filliucius *tract. 15. cap. 6. quæſt.6.* ibi, *Ne quis ſiue extra, ſiue extra, ſiue intra Societatem, niſi de illis Generalis, aut inferiorum Præpoſitorum licentia notationes, declarationes, gloſſas, vel ſcholia vlla ſuper præmiſſis (hoc eſt ſuper inſtituto Societatis) eius conſtitutionibus, vel ipſa Bulla Gregorij, aut aliquo illorum articulo facere, vel ea niſi quantum verba ipſa ſonant interpretari, aut de eis diſceptare, ſeu ſcrupulum quemquam inijcere, vel in controuerſiam, aut dubium reuocare audeat quocunque modo, nec gloſſas, ſiue interpretationes ſiue impreſſas, ſiue ſcriptas ad id pertinentes legere, docere, aliiſque tradere, vendere, vel apud ſe retinere præſumat.* Notanda ſunt ſingula verba, in quibus Pontifex intendit Societatis inſtitutum, & conſtitutiones protegere, ne maleuolorum ingenio aliquid illarum labefactetur. Deinde aduerte gloſſas, & notationes ſuper inſtituto, & conſtitutionibus prohiberi, ſi directè, & ex propoſito fiant, ſecùs ſi incidenter, & occaſione alterius materiæ tractandæ, & pro illius pleniori intelligentia: vti aduertit Bonac. *dicta diſp.2.q.3. pun.3 5.num.* 6. Quinimò neque hæ gloſſæ, & notationes prohibentur abſolutè, ſed editæ abſque Præpoſiti generalis, vel aliorum inferiorum Præpoſitorum licentia.

16 Decimaſexta habetur in Bulla 93. eiuſdem Gregorij, edita anno 1584. cuius initium eſt: *Inter Apoſtolicos:* vbi Pontifex eos qui in beneficiorum, & officiorum tum Eccleſiaſticorum tum ſæcularium electione, confirmatione, prouiſione, receptione, admiſſione exigunt à prouiſis iuramenta impoſſibilia, illicita, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Conc. Tridentini obuiantia, etiam prætextu cuiuſcunque conſuetudinis, aut iam præſtita, reddita, vel exacta ſuper eorum obſeruatione quemquam in iudicio, vel extra inquietare, vel turbare auſi fuerint, ſi Epiſcopi ſint à Diuinis ſuſpendit; capitula verò, & conuentus, eorúmque Eccleſias, & loca omnia interdicto Eccleſiaſtico ſupponit, ſingulares perſonas excommunicationis ſententiæ ſubiicit. Præſtantes verò huiuſmodi iuramenta, nullâ cenſurâ innodantur, ſed ſolùm priuantur ipſo facto vſu, & commodo rei, & gratiæ cuius cauſa monuerint, ſi ſcienter talia iuramenta præſtiterint, & vt latiùs ex ipſa Bulla conſtat.

17 Decimaſeptima excommunicatio habetur in Conc. Trident. *ſeſſ.25. capit.19. de reformat.* aduerſus dominos temporales, concedentes locum duello, item aduerſus duellantes, eorúmque patronos. Deinde aduerſus ſuadentes duellum. At Gregor. XIII. in ſua conſtitutione 82. incipiente: *At tollendum deteſtabile*, extendit pœnas latas in Conc. Trident. vt locum habeant in duello priuato, & in loco priuato, & non tuto, modò ex condicto loco, tempore, pugna fiat. Inſuper Clemens VIII. anno 1592. 16. Kalendas ſeptembris, variis modis prædictas conſtitutiones extendit: nam ex conſtitutione Clementis ligantur excommunicatione non ſolùm pugnantes in duello, ſed prouocantes ad duellum, tametſi duellum per ipſos non ſequatur, quia prouocatio eſt actio prædicta conſtitutione principaliter punita, vt aduertit Bonac. *t.3. de cenſur.diſput.2.q.3.pun.38.numero* 33. ſed quia de his conſtitutionibus, & pœnis ibidem contentis egi *tract.6. de charitate diſp.5.p.7.* ideò ab eorum tractatu in præſenti ſuperſedendum eſt.

18 Decimaoctaua lata fuit à Gregor. XIV. in Bulla incipiente: *Cùm alias nonnulli in fauorem immunitatis debita locis ſacris*, de qua latè egi *2.p.tract.11.* præcipuè *p.12.*

19 Decimanonam tulit Clemens VIII. in quodam Decreto, edito in generali Congregatione ſanctæ Inquiſitionis, vbi hanc propoſitionem, videlicet licere per litteras, ſeu nuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps iſta propoſitio, publicis, priuatiſve lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, néve vnquam aliquo caſu, vt probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea diſputatiuè tractauerit (niſi forſan impugnando) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ maiore pœnitentiario, niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente abſolui, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat.

Et quamuis in prædicto Decreto videatur damnari illa copulatica propoſitio, ſcilicet licere per litteras confeſſario abſenti peccati ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad cuius veritatem neceſſaria eſt vtriuſque propoſitionis categoricæ affirmatio, ita vt non ſufficiat affirmare licere per litteras ſacramentaliter Confeſſario abſenti confiteri, niſi ſimul aſſeras & ab eodem abſente abſolutionem obtinere. Attamen quia controuerſia erat, an abſolutio per litteras, vel internuntium à confeſſario abſente poſſet obtineri, ea de cauſa dicendum eſt huic Decreto contradicere, qui ſolùm affirmaret abſolutionem ſacramentalem præſtari poſſe à Confeſſario abſente, tametſi nihil de confeſſione ſacramentali exprimeret. Quinimò ſatis probabile exiſtimo illam propoſitionem hypotheticam reſolui in duplicem categoricam, præſtaréque hunc ſenſum: *Si quis docuerit, vel defenderit hanc prtpoſitionem*, videlicet *licere per litteras. ſeu internuncium Confeſſario abſenti ſacramentaliter confiteri, vel ab eodem abſente abſolutionem obtinere, &c.* ſæpe enim dictio *&* diſiunctiuè accipitur, ac ſi dictio *vel* appoſita fuiſſet, vt pluribus comprobat Gonzalez *reg. 8. cancellar. Gloſſ. 3.num.14.* Cenedo *pract.qq. ſingular. 50. numero 7.* Auguſt. Barboſa *de dictionib. & cluſulis, dict.93. num.18.* Neque obeſt ex Conciliis, & Rituali Romano præſcriptum eſſe moribundo qui in abſentia confeſſoris abſolutionem poſtulauit, ſignáque contritionis exhibuit, abſolutionem præſtandam eſſe à ſacerdote poſtmodum accedente, quia poſtulatio abſolutionis, exhibitióque contritionis in abſentia Sacerdotis non eſt cenſenda confeſſio ſacramentalis, quouſque ipſi Confeſſori accedenti ad moribundum notificetur, & manifeſtetur per teſtes, qui prædictis ſignis contritionis præſentes fuerint.

Et licèt Pontifex ſolùm de licito vſu abſolutionis, & confeſſionis videatur locutus, vt indicant illa verba *licere per litteras*, non autem de valore abſolutionis, vel confeſſionis: at quia in hoc Sacramento regulariter valor cum licito vſu coniungitur, damnans aſſerentem licere abſolutionem, & confeſſionem in abſentia, conſequenter damnat qui aſſereret validam fore eam abſolutionem & confeſſionem.

Quocirca præſenti Decreto ſub pœna excommunicationis reſeruatæ, aliiſque pœnis arbitrio Ordinarij infligendis præcipitur, ne quis prædictam propoſitionem doceat, vel defendat publicè, vel priuatim tanquam veram, vel probabilem, neque eam imprimi faciat, aut de ea diſputet, niſi ad eam impugnandam: néve eam ad praxim directè, vel indirectè deducat, quod ſine dubio præſtaret, ſi abſolutionem in abſentia conferret, vel alium induceret ad abſolutionem in abſentia præſtandam.

20 Vegeſima traditur à Clemence VIII. in Bulla 20. eiuſdem, incipiente: *Cùm Hebræorum malitia*, aduerſus eos qui libros, ſeu codices, tractatus, volumina, aut quælibet alia ſcripta impij Thalmuth tacitè, vel expreſsè errores contra ſacram Scripturam continentia, necnon contumelias, impietates, blaſphemias contra Deum, ſanctiſſimam Trinitatem, & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, Sacramenta, ſacras imagines, ac contra Chriſti fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias perſonas Eccleſiaſticas, ac etiam contra nuper conuerſos ad fidem, & Neophytos, & alios contra Religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & abſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu quod expurgata fuerint, vel donec expurgentur auſus fuerit retinere, habere, legere, edere, typis excudere, deſcribere, vel exemplare aduehere, emere, vendere, donare, commmutare, quomodolibet diſtrahere, vel alienare, aut pro his libris habendis, ſcribendis, ſeu imprimendis, vel vndecunque aſſerendis, ſeu tranſuehendis, vel pro impetranda eorundem legendorum licentia opem Hebræis præſtiterint, aut conſilium, auxilium, vel fauorem impenderint. Hæc enim excommunicatio coincidit ex parte cum excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ, aduerſus legentes, vel retinentes libros hæreticorum errores continentes, vel de Religione tractantes. Sed quia contingere poteſt libros, & commentaria impij Thalmuth non ab hæretico compoſitos eſſe, ſed ab ethnico, & infideli, vel à fideli impio, & blaſphemo, meritò Clemens VIII. prædictam conſtitutionem edidit, cuius materia per ſe manifeſta eſt, neque explicatione indiget.

Vigeſimaprima continetur in decreto Clementis VIII. 21 die 10. Maij, edito anno 1602. & initio Breuiarij conſtituto; ibi enim Pontifex, vt breuiaria iuxta præſcriptum Conc. Trident. & Pij V. imprimantur ſtatuit, ne vllus Typographus, aut Bibliopola breuiarium imprimere, aut vendere præſumat abſque licentia in ſcriptis obtenta Inquiſitorum hæreticæ priuatis vbi exiſtunt, aut illis deficientibus Ordinarij loci, alioqui Typographi, & Bibliopolæ extra Vrbem excommunicationi reſeruatæ ſubiiciuntur. Typographi verò, & Bibliopolæ in Vrbe, & in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico commorantes incidunt in pœnam quinquaginta ducatorum auri, & amiſſionis librorum, & typorum Cameræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum. Inquiſitor verò, vel

Ordina

Ordinarius loci antequam huiusmodi licentiam concedat, tenetur breuiaria imprimenda, & impressa conferre cum breuiario authoritate Clement. VIII. recognito, nullo modo permittens aliquid addi, vel adimi, ita vt in ipsa licentia originali manu propria subscripta, fidem faciat de hac collatione, & conformitate, alioquin Inquisitor ipso iure priuatur suo officio, & inhabilis ad illud redditur, & ad alia in posterum obtinenda: Ordinarius verò suspensione à Diuinis; & interdicto ab ingressu Ecclesiæ ipso facto innodatur: eius autem Vicarius vinculo excommunicationis, & officiorum, & beneficiorum priuatione, & inhabilitate ad illa, & alia in posterum obtinenda eo ipso afficitur. Hæ censuræ aduersus Ordinarios, & eorum Vicarios reseruatæ non sunt; quia nullum est verbum in dicto Decreto, quod reseruationem indicet, vt aduertit Bonac. *titul. 3. de censur. in fine libri.*

22 Vigesimasecunda continetur in Decreto edito à Cardinali Milleno Romæ Vicario 24. Augusti anno 1613. de mandato summi Pontificis Pauli V. & in alio edito sequenti anno publicato, vbi excommunicationi subiiciuntur, qui aliquas Sanctorum reliquias etiam in modica quantitate ex cæmeteriis, cryptis, vel catacumbis extraxerint, vel extractioni cooperati fuerint, auxilium vel fauorem præstantes; vel qui illius loci, à quo extrahuntur curam habentes permiserint, seu consenserint extractioni: ac tandem qui prædictas reliquias receperint scientes extractas fuisse absque Pontificis licentia. Notarij verò, & alij quicunque etiam Regulares qui fidem publicam, vel priuatam facerent absque licentia Vicarij circa extractionem, donationem, consignationem, translationem, aut quemlibet alium contractum, vel scripturam, in qua de Reliquiis mentio habetur, tametsi excommunicationi non subiiciantur, subiiciuntur tamen priuationi officij & aliis pœnis.

Alicui videri posset probabile hac excommunicatione non comprehendi exteros Romam venientes, neque ibi diu commorantes; quia probabile est legibus, & præceptis particularibus affici exteros breui recessuros; sed verius censeo hanc excommunicationem extendi ad omnes tam ibi commorantes, quàm illuc confluentes; quia esto lata fuerit à Cardinali Milleno Romæ Vicario, lata fuit ab illo non quatenus Vicarius erat, sed quatenus ipsi à Pontifice commissa fuit facultas prædictam excommunicationem promulgandi, atque adeò nomine ipsius Pontificis, itaut ipsemet Pontifex censeatur censuram illam tulisse. Nam cùm extractio reliquiarum potiùs fiat ab exteris quàm iis qui Romæ commorantur, opus erat prohibitionem ad exteros præcipuè extendi, aliàs non satis extractioni consultum esset. Ex quo infertur, non euanuisse hanc constitutionem morte Cardinalis Milleni, aut eius officio finito; quia non ipsius nomine, sed Pontificis lata fuit, & non per modum præcepti, sed legis, & constitutionis perpetuò valitutæ: & notauit Bonac. *tit. 3. de censur. disp. 2. q. 3. p. 13.*

23 Vigesimatertia continetur in Bulla Vrbani VIII. 12. Kalend. Nouemb. 1624. quæ incipit: *Superni*, aduersus eos qui frumentum, blada, legumina, & oleum ex statu Ecclesiastico extrahunt, hoc est ex locis Ecclesiæ immediatè subiectis, & ad loca extra Ecclesiam, imò ad loca mediatè Ecclesiæ subiecta deferunt mercimonij causa. De qua re varias constitutiones ediderunt Pontifices, specialiter Sixtus IV. Iulius II. Clemens VII. Pius V. Gregorius VIII. Clemens VIII. Paulus V. vti refert Bonacina *titul. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 3. punct. 42.* Dispositioni tamen Vrbani vtpotè vltimæ standum est. Pro cuius explicatione aduerte non esse prohibitum præsenti Bulla Vrbani VIII. extractionem illarum rerum quæ in Bulla exprimuntur factam occasione se, suámque familiam alendi, vel ob alium quencunque finem præter mercimonium, tametsi in magna quantitate, vti constat ex illis verbis *mercimonij causa* dispositionem restringentibus, & notauit Bonacina *dicta. pun. 42. num. 8.* Res verò quæ extrahi debent ex statu Ecclesiastico sunt frumenta, blada, legumina, & oleum. Nam licèt Vrbanus VIII. hæc non expresserit, quia tamen confirmauit, & innouauit Bullam Pij V. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. in quibus hæc expressa erant, ideò censenda sunt sub eius constitutione comprehendi. Neque obest quod Paulus V. anno 1606. in sua Bulla quæ incipit: *Pro peculiari*, olei mentionem non fecerit, quia illa Bulla confirmatoria est anno præcedentis latæ incipientis: *Inter grauissimas*, in qua olei mentio facta est. Præterquam quòd sub illis verbis, *& id annonæ genus* oleum comprehenditur, vti notauit Filliucius *tract. 15. capite 6. q. 9. numero 160.* Bonacina *pun. 42. numero 6.* Nomine frumenti, & bladi veniunt triticum, hordeum, auena, far, siligo, & quæcunque semina aristas emittentia, non autem poma, pyra, nuces, allia, cœpæ, & consimiles fructus, vti tradit Bonac. *dicto punct. 42. numero 3.* Nomine leguminum venit quidquid terræ satis in siliquis nascitur, vt sunt fabæ, pinæ, cicer, lentes, & similia, sicuti exposuit Ambrosius Calepin. *verbo legumen.* Nomine olei manifestum est intelligi liquorem illum piguem ex oliuis extractum. Qui igitur aliqua ex prædictis in magna quantitate extraheret ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum mercaturæ causa, in excommunicationem incideret.

Notanter dixi *in magna quantitate*; nam hæc semper requiritur ad peccatum mortale, & excommunicationem maiorem incurrendam. Quæ autem in præsenti sit magna quantitas non est facile definire. Alij asserunt illam esse censendam, quæ deseruire potest in sustentationem familiæ pro tribus, vel quatuor diebus. Alij quæ à tribus equis deferri nequit. Sed rectius Bonacina *dicto titul. 3. disputat. 2 quæst. 3. punct. 42. numero 13.* arbitrio prudentis decisionem remittit, credens quantitatem, quæ vno equo deferri potest modicam esse; grauitas enim vel leuitas materiæ desumenda est ex fine per constitutionem intento. Finis autem constitutionis est impedire, ne status Ecclesiasticus caritatem frumenti, legumi-nis, & olei patiatur. Ea igitur extractio quæ huic fini grauiter obstet quæque ex se valeat hanc caritatem inducere, recensebda est grauis materia excommunicationi subiecta, non alia.

Hæc excommunicatio esto reseruata non sit expressè in Bulla Vrbani VIII. at tacitè, & implicitè reseruatur, quatenus prohibet extractionem, & delationem prædictarum rerum sub pœnis, & censuris contentis in Bulla Gregorij XIII. & Pauli V. At censuræ ibidem contentæ reseruatæ erant, ergo latæ in Bulla Vrbani reseruatæ censendæ sunt: aliàs non esset prohibitio sub eisdem pœnis, & censuris, sed sub diuersis, vti docet Filliucius *tract. 15. cap. 6. q. 7. numero 147. in fine*, tametsi contra sentiat Bonac. *disputat. 2. q. 3. punct. 4. num. 16.*

Sed est dubium, An extrahens farinam sub prædicta prohibitione contineatur? Ratio dubitandi est; quia farina non est formaliter frumentum, etsi ex frumento conficiatur. Ergo sub prohibitione extrahendi frumentum farina comprehendi non debet. Non enim lex pœnalis, & odiosa extendenda est vltra verborum proprietatem. Atque ita docet Bald. *lib. 1. Cod. de fructib. & lit. expens. & leg. non dubito, Cod. de legib.* Alberic. & alij relati à Iulio Claro, , & Azor. *locis referendis* Sed contrarium longè probabilius est scilicet sub prohibitione frumenti farinam comprehendi, vti docuerunt aliis relatis Iulius Clarus *1. lib. pract. qq. criminal. q. 82.* Ioann. Azor. *p. instit. moral. lib. 5. cap. 26. quæst. 2. vers. quæres.* Filliucius *tractat. 15. capite 6. quæst. 9. numero 158* Duard. *in exposit. bullæ Cœnæ Domini, lib. 1. capit. 3. q 4. numero 9.* Bonacina *tit. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 3. punct. 42. numero 4* Ratio est quia farina propriè, & in rigore frumentum est; trium tamen, & in minutas partes redactum: ergo sub frumento comprehenditur. Alioquin plurimum derogaretur legi prohibenti frumenti extractionem, si farina extrahi posset, neque Pontifex caritati annonæ satis consuleret prohibens frumenti extractionem, permissa extractione farinæ. At quotiescunque lex aliqua inutilis redderetur extensione non facta ad aliquem casum, extendi ad illum debet. Argum. *cap. si ciuitas de sententia excommunicat. & 6. quicunque in fine. de Regulis iuris in 6.* Ergo esto farina sub frumento non comprehenderetur ob vitandam illusionem legis prohibentis extractionem frumenti, ad farinæ extractionem lex extendi deberet.

Ob eadem ferè ratione existimat Filliucius *tractat. 15. cap. 6. quæst. 9. numero 158.* panem coctum sub frumento comprehendi, quia panis coctus ex frumento conficitur. Ergo prohibito frumento panis prohibitus est. Neque opus erat in prohibitione panem exprimere, cùm satis censeretur expressus facta prohibitione illius, sine quo ipse consistere nequit. Præterea frumentum communi vsu deseruire non potest nisi redactum in farinam, & panem coctum, ergo prohibens frumenti extractionem præcipuè intendit prohibere extractionem farinæ, & panis cocti. Denique permissa panis extractione, non satis impedita esset annonæ caritas. Nihilominus etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem existimo negantem sub frumento panem comprehendi, quam docuit Bartol. *in leg. qua felicis. §. illud, ff. de legatis 3.* vbi inquit appellatione materiæ non venire materiatum, hoc est ex materia confectum: cui sententiæ fauet lex, *sicut lanæ, ff. eodem titul.* dicens lanæ appellatione non venire lanam netam, id est, in filum redactam. Ergo multò minus veniret tela ex lana confecta. Ergo sub nomine frumenti non venit panis, vtpotè ex frumento confectus Et ratio omnium est, quia panis esto ex frumento conficiatur, à frumento specie differt, vti communis tradit sententia, quod in farina non procedit. Ergo sub frumento comprehendi non potest maximè in lege pœnali, vbi strictior interpretatio facienda est. Præterea extractio panis regulariter obstare non potest grauiter fini à legislatore in hac lege intento, vtpotè quæ annonæ caritatem vix inducere possit, cùm difficile sit in magna quantitate extrahi, & diu conseruari.

Ex his soluuntur fundamenta oppositæ sententiæ. Ad primum concedo panem ex frumento confici, ideóque interdicto frumento panem interdictum esse; panem inquam confectum

confectum ex frumento interdicto: cùm autem frumentum interdictum non sit, dum in statu Ecclesiastico permanet, sed dum ex statu Ecclesiastico ad non Ecclesiasticum defertur efficitur panem confectum ex frumento in statu Ecclesiastico permanente non prohiberi. Ad secundum, admitto deseruire non posse vsui communi frumentum nisi in panem coctum redactum, prohiberique translationem frumenti, ne ex frumento translato panis conficiatur, at inde non infertur quod ex frumento non translato panis confici non possit, & transferri. Ad tertium nego non satis impeditam esse annonæ caritatem prohibita frumenti extractione, tametsi extractio panis cocti permissa sit ob rationem in conclusione allatam, quod difficile est in magna quantitate panem coctum extrahi.

Grauior difficultas est, An sub nomine olei oleæ ex quibus ipsum conficitur contineantur? Affirmant aliqui, quia cùm oleæ materia olei sint, illis extractis oleum extrahi censetur. Alij distinctione vtuntur, si oleæ extrahantur ad conficiendum oleum asserunt prohibitam esse earum extractionem, secùs si ad comedendum extrahantur. Alij dicunt, si oleæ maturæ sint, & aptæ ad conficiendum oleum prohiberi earum extractionem, secùs si acerbæ sint. Ego verò existimo probabilius sub hac censura non comprehendi olearum extractionem siue maturæ sint, siue acerbæ, siue ad comedendum siue ad faciendum oleum extrahantur. Ducor, quia oleæ ab oleo specie differunt. Ergo prohibita olei extractione non est censenda prohibita olearum extractio, quia constitutio pœnalis vltra proprietatem verborum extendenda non est. Præterquam quòd in olearum extractione non procedit eadem ratio, ac in extractione olei. Quippe oleæ difficilè in magna quantitate extrahi possunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur; raróque ad conficiendum oleum.

Punctum XXXI.

Expenduntur excommunicationes si quæ sunt non reseruatæ, contentæ in Decretis à Gratiano collectis.

1 *Refertur excommunicatio aduersus præsumentes contraire præceptis Romanæ Ecclesiæ.*
2 *Item aduersus vsurpantes oblationes intra Ecclesiam factas.*
3 *Item aduersus administratores sæcularium dignitatum, si moniti ab Episcopo non obedierint.*

1 PRima excommunicatio quæ refertur, continetur in *capite Nulli fas est. 19. distinct.* Vbi Gregor. IV. excommunicationem promulgat aduersus eos qui Apostolicis decretis, & Romanæ Ecclesiæ præceptis contraire præsumant. Verùm in hoc Decreto non fertur excommunicatio ipso iure, sed ferenda decernitur, vt constat ex illis verbis: *maioris excommunicationis delectione est abiciendus.* Atque ita tradit Tolet. *lib. 1. cap. 37. num. 1.* Suar. *disputat. 23. sect. 2. num. 3. & 5.*

2 Secunda adduci potest ex *capite hanc consuetudinem. 10. quæst. 1.* vbi Damasus Papa anathematis vinculo pronunciat colligatum, & condemnatum laïcum qui oblationes intra Ecclesiam factas ab Ecclesia vsurpare, seu detinere præsumit. Notandæ sunt actiones requisitæ ad hanc excommunicationem incurrendam: requiritur namque vt vsurpans laïcus sit, vt constat ex illis verbis: *sub dominio laicorum.* Et licèt Glossa in propositione casus innuat debere esse ciuem Romanum in ciuitate Romana obligationes auferentem; verius est hoc requisitum non esse, cùm Pontifex generaliter de vsurpante oblationes ex Ecclesiis loquatur, neque vllum verbum in toto illo Decreto continetur, ex quo dispositio restringi possit ad solam ciuitatem Romanam, vt benè notauit Bonacina *titul. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 2. punct. 1. numero 3.* Vsurpatio autem debet esse ex oblationibus in Ecclesia factis, & in Ecclesiæ consistentibus, nam si extra Ecclesiam positæ sint non est locus huic excommunicationi, vt manifestant illa verba: *de cætero oblationes de sacris Ecclesiis auferre molitus fuerit.*

Solùm est difficultas, An hæc excommunicatio ipso iure lata sit, an sit ferenda? Graffis *lib. 4. decis. capite 24. numero 10.* Memoriale Clericor. *capite 8. excommunicat. 14.* Barbosa *de potest. Episcop. allegat. 50 numero 170.* Bonacina aliis relatis *dicta disputat. 2. quæst. 2. punct. 1. numero 2.* existimat latam esse ipso iure, quia fertur sub verbis temporis præsentis, ibi: *anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus.* Sed probabilius existimo vel vsu receptam non esse, vel esse ferendam: sicuti dicit Filliucius *tractat. 14. capite 3. quæst. 4. numero 48.* Et consentiunt Tolet. & Suarez *locis allegatis*, asserentes nullam excommunicationem ipso iure latam in Decretis contineri, præterea quæ ob percussionem Clericorum incurritur. Ducor, quia illa excommunicationis pronunciatio sub verbis præsentis subiunctiui ex se indifferens est ad sententiam latam, & ferendam. Quippe præstare potest hunc sensum; anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus; hoc est ligetur, & condemnetur. Quotiescunque autem verba legis pœnalis indifferentia sunt, & pœnam ipso iure latam excusare possunt in eo sensu accipi debent, quia odia restringi, & fauores conuenit ampliari.

Tertia excommunicatio refertur ex *capit. administratores* 3
23. quæst. 5. vbi Ioannes VIII. administratores sæcularium dignitatum, si ter sint moniti ab Episcopo, seu Ecclesiasticis viris (iurisdictionem scilicet habentibus) non obedierint omni communione priuat. Hanc excommunicationem esse ipso iure latam innuit Glossa *ibi, verbo priuatos.* Et tradit Barbosa *dicta alleg. 50. numero 170.* Sayrus *lib. 3. thesauri, capite 34. num. 1.* Verùm Tolet. *lib. 1. cap. 37. num. 1.* Suarez *disputat. 23. sect. 2. num. 8.* censent hanc excommunicationem non esse in vsu, quia non est satis perspicuum communionis priuatione excommunicationem intelligi. Illud certum ad illam incurrendam trinam monitionem distinctam requiri.

Punctum XXXII.

Expenduntur excommunicationes non reseruatæ contentæ in quinque libris Decretalium.

1 *Prima fertur aduersus eos qui in diœcesibus diuersarum linguarum contra formam ibi præscriptam, se ingerunt gubernatores.*
2 *Item aduersus Magistros, & Scholares Academiæ Bononiensis, qui ante tempus finitum aliis hospitium conducere præsumunt.*
3 *Item aduersus Sacerdotem officium Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis exercentem.*
4 *Item aduersus religiosos qui à suis claustris exeunt ad audiendas leges, & physicam.*
5 *Item aduersus Sacerdotes, aliásque personas leges, vel physicam addiscentes duorum mensium spatio.*
6 *Item aduersus fauentes, & exequentes ordinationes factas, à quibusdam hæreticis.*

PRima continetur in *capit. quoniam, de officio Ordinarij,* 1
vbi Innocent. III. præcipit, vt in diœcesibus, & ciuitatibus, vbi permixti sunt populi diuersarum linguarum habentes sub vna fide varios ritus, & mores à Pontifice illarum diœcesum, & ciuitatum designentur viri idonei qui secundùm diuersitates rituum, & linguarum diuina illis officia celebrent, & sacramenta ministrent. Prohibétque omnino, ne vna, eadémque ciuitas, seu diœcesis diuersos Pontifices habeat tanquam vnum corpus diuersa capita quasi monstruum. Sed si propter prædictas causas vrgens necessitas postulauerit, Pontifex loci Catholicum Præsulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens, & subiectus. *Vnde si quis aliter se ingesserit* (inquit Pontifex) *excommunicationis se nouerit mucrone percussum, & si nec sic resipuerit ab omni ministerio Ecclesiastico deponendum, adhibito (si necesse fuerit) brachio sæculari ad tantam insolentiam reprimendam.*

Hanc excommunicationem latam esse ipso iure nemini dubium esse potest, cùm lex non exigat sententiam iudicis, sed ipsamet sententiam ferat. Vt aduertit Glossa *dicto capite quoniam, verbo percussum.* Sed an aduersus solos Episcopos feratur dubium est. Nam Nauarr. *capite 27. numero 114.* Memoriale Clericorum *capite 1. excommunicat. 10.* Barbosa *allegat. 50. numero 170.* & alij existimant solos Episcopos comprehendi, quod non leuiter indicant illa verba. *Prohibemus, ne vna & eadem ciuitas, siue diœcesis diuersos Pontifices habeat, sed si propter prædictas causas vrgens necessitas postulauerit, Pontifex loci Catholicum Præsulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat.* Quibus dictis subiungit Pontifex: *si quis aliter se ingesserit*, id est Præsulis officium. Ergo solis Episcopis, non autem aliis Clericis inferioribus hæc excommunicatio iniungitur. Sed verius censeo non solùm aduersus Episcopus, sed etiam aduersus quoscunque Clericos præsulatus Officium vsurpantes hanc ferri excommunicationem. Sicuti docuit Bonacina *disputat. 2. quæst. 4. pun. 4. in fine.* Filliucius *tract. 14. cap. 7. q. 2.* Moueor, quia Innocent. III. *initio cap.* districtè præcipit, vt Pontifices ciuitatum, vel diœcesum, in quibus populi diuersarum linguarum, rituum, & morum sub eadem fide permixti sunt, prouideant viros idoneos, qui prædictis diuina officia celebrent, & Sacramenta ministrent. Non enim dixit *Episcopos*, sed *viros idoneos*, qui tales esse possunt tametsi Episcopi non sint, cùm ad Diuina celebranda, & Sacramenta

mini

miniſtranda character Sacerdotalis ſufficiat. Ergo clauſula illa *in fine capitis* poſita: *Si quis aliter ſe ingeſſerit* cùm ad omnia in eo contèta referatur, efficitur ſanè, non ſolùm aduerſus eos qui ſe in Præſules ingerunt in diuinorum officiorum celebratione, & ſacramentorum adminiſtratione, cenſuram latam eſſe.

2 Secunda habetur in *cap. ex reſcripto de locato, & conducto*, vbi Clemens III. innouat, & confirmat excommunicationem latam à duobus ſuis legatis, aduerſus Magiſtros, & Scholares academiæ Bononienſis, qui ante tempus condictionis finitum, & abſque conſenſu inquilini aliorum Magiſtrorum, ſeu ſcholarium officium conducere audent in læſionem, vel præiudicium habitantium. Hæc excommunicatio non extenditur ad alios Magiſtros, & Scholares aliarum vniuerſitatum à Bononia, quia expreſsè Textus loquitur de Magiſtris, & Scholaribus Academiæ Bononienſis. Et licet in dicta Academia plures ſint gaudentes Scholarium priuilegio, non tamen ſub hac cenſura comprehenduntur, niſi Magiſtri, & Scholares propriè fuerint, & non ex priuilegio. Vti verius defendit Gloſſa *in dicto c. ex reſcripto, verbo ſcholarium.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. p. 37. num. 1.*

3 Tertia continetur in *capite Clericis. Ne Clerici, vel Monachi*, vbi Alexand. ſub intimatione anathematis prohibet, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis. *Quod ſi quis contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus emendare noluerit* (inquit Pontifex) *excommunicationi ſubiaceat.* Et quamuis Sylueſt. *verbo excommunicat. 9. num. 28.* & alij relati à Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 23.* exiſtiment hanc cenſuram non eſſe ipſo iure latam, longè verius eſt oppoſitum, vt docuit Gloſſa *in præſenti, verbo excommunicationi ſubiaceat.* Caiet. *verbo excommunicatio, cap. 76.* Nauarr. *cap. 27. num. 117.* Suar. *diſput. 23. ſect. 3. num. 22.* Sayrus *libro 3. capite 32 num. 6.* Filliucius *tract. 14. capite 7. quæſtio. 4. num. 106.* Bonacina *diſp. 2. quæſt. 4. p. 5. n. 7.* Quia verbum illud *excommunicationi ſubiaceat* quod imperatiuum eſt, indicat lege ipſa abſque miniſterio iudicis delinquentem excommunicationi ſupponi.

Sed an afficiat omnes Clericos in ſacris conſtitutos; non eſt conſtans Doctorum ſententia. Nam Panormitan. *dicto cap. clericis. num. 8.* Angel. *verbo excommunicatio 7. caſu 18.* Sylueſt. *eodem 9. num. 28.* Tabiena *5. caſu. 24.* affirmatiuam partem tuentur, ducti argum. *cap. 2. de cohabitat. Clericor. & mulier.* vbi nomine Sacerdotis Diaconus, & Subdiaconus intelligitur. Et licèt hæc conſtitutio pœnalis ſit, & ideò ex ea parte reſtringenda, quia tamen cedit in decorem ſtatus Eccleſiaſtici, non debet verbum illud *Sacerdotes* ſtrictè ſumi. Argum. eorum quæ notat Gloſſa *in cap. ſciant cuncti, verbo alios, de electione lib. 6.* Sed rectiùs Caietan. *verbo excommunicatio cap. 76.* Henriq. *lib. 14. de irregularit. cap. 5. num. 5. in annotat. litt. Q.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 32. numero 6.* Suar. *ſect. 3. num. 21.* Filliucius *tract. 14. cap. 7. quæſt. 4. num. 106.* Bonac. *diſput. 2. quæſt. 4. punct. 5. num. 8.* cenſent ſolos Sacerdotes Presbyteros comprehendi. Quod non leuiter colligitur ex ipſo Textu, quandoquidem Pontifex duo ibi ſtatuit, alterum contra omnes Clericos in ſacris conſtitutos, videlicet ne iudicium ſanguinis agitent, alterum aduerſus ſolos Sacerdotes, ne officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis habeant. Neque obeſt Textus *in cap. 2. de cohabitat. Clericor. & mulier.* Vbi ſub nomine Sacerdotum omnes exiſtentes in ſacris intelliguntur, quia Pontifex id expreſſit ibi. *Si quiſpiam Sacerdotum, id eſt Preſbyter, Diaconus vel Subdiaconus.* Sicuti etiam expreſſit Stephanus Papa, *in c. 1. q. 5.* vbi quem in principio capitis Diaconum appellauit, in fine Sacerdotem nuncupat. At cùm in præſenti Alexand. III. nomen Sacerdotis non extenderit ad omnes exiſtentes in ſacris, quin potiùs contrarium indicauerit ex diuerſo modo loquendi, quo in primo caſu, & in ſecundo vſus fuit, efficitur ſolos Presbyteros qui in communi vſu Sacerdotes nuncupantur, comprehendi. Hi igitur Sacerdotes tametſi officium Vicecomitis, & Præpoſiti ſæcularis ſuſcipiant, non ligantur prædicta excommunicatione, quouſque moniti ſint, & poſt monitionem non ſe emendauerint, quia ſic cauetur in Textu. Quod ſi roges quæ cauſa eſt ob quam hæc excommunicatio aduerſus Sacerdotes lata ſit? Reſpondeo eſſe ob decorem, & reuerentiam dignitatis Sacerdotalis: dedecet enim Sacerdotes qui Regibus Superiores exiſtunt eis eſſe ſubiectos, & inſeruire: at eo ipſo quo nomine alterius laicalem iuriſdictionem exercent ei inſeruiunt, illique ſubiiciuntur. Non igitur decet eorum ſtatum ea munera ſuſcipere.

Hinc infertur graue peccatum eſſe, ſi Sacerdotes, & à fortiori Epiſcopi abſque licentia Pontificis munus Viceregis, Vicecomitis, Gubernatoris, Præſidentis prouinciæ, vel Cancellariæ ſuſcipiant. Tum quia eorum ſtatum dedecet. Tum præcipuè, quia ſub interminatione anathematis interdicitur in *dicto c. Clericis:* & notauit Panorm. *ibi n. 10.* Bernard. Diaz *pract. canon. c. 56.* Nauarr. *c. 27. n. 117.* Sayrus *lib. 3. c. 32.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſput. 2. q. 4. p. 5. n. 3. n. 6.* Neque his obſtat Sacerdotes Epiſcopos ſæpe in Hiſpania Proreges, & præſides regij ſenatus conſtitui, quia credendum eſt ex expreſſo, ſeu tacitè conſenſu Pontificis fieri: vti aduertit Henriq. *lib. 14. cap. 5. numero 5. in comment. litt. Q.* Sayrus, Bonac. *loc. cit.* Illud tanquam certum communis ſententia ſupponit, Sacerdotes Epiſcopos Principum ſæcularium conſiliarios eſſe poſſe, in iis quæ ad regni regimen pertinent, modò non conſulant in cauſa ſanguinis, ſicuti notauit Sayrus, & Bonacina *locis relatis.*

4 Quarta continetur in *cap. non magnopere. cap. ſuper ſpecula. Ne Clerici, vel Monachi*, vbi Honorius III. & Alexand. III. excommunicant Religioſos, qui è ſuis clauſtris exirent ad audiendas Leges & Phyſicam, hoc eſt medicinam, & intra duos menſes ad clauſtrum non redierint.

Ad incurrendam hanc cenſuram opus eſt Religioſum è ſuo Monaſterio egredi intentione audiendi prædictas ſcientias, & inſuper quòd intra duorum menſium ſpatium non reuertatur; vt docent omnes Doctores inferius referendi. Primò namque requiritur egreſſus ea intentione. Vnde ſi alia intentione fuerit factus, huic cenſuræ non eſt locus, quia defecit egreſſui ea qualitas, quam Pontifex ad imponendam cenſuram requirit. Vti docet Sayrus *lib. 3. cap. 33. num. 3.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 15.* Tolet. *lib. 1. c. 37. num. 9.* Sanctarellus *tract. de apoſtaſia. cap. 2. num. 16.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 8. punct. 7. num. 4.* Quod adeò verum eſt, vt etiamſi prædictas ſcientias vltra duorum menſium ſpatium audierit; hanc effugiat excommunicationem, ſi eas non audiat animo addiſcendi, ſed amicum ſua præſentia honorandi. Vti docent Sayrus, Tolet. Suar. Bonacina, & alij *locis citatis.* Verum ſi Religioſus qui à principio non fuit à Monaſterio egreſſus animo audiendi prædictas ſcientias, poſtmodum voluntatem mutauerit, & illarum auditioni incubuerit vltra ſpatium duorum menſium, tametſi Bonac. *numero 5.* innuat non affici hac cenſura, probabilius oppoſitum credo cum Panormit. *in dicto cap. non magnopere.* Suar. *ſect. 3. num 15.* Sayro *cap. 33. num. 3.* Filliucio *tract. 14. cap. 8. quæſt. 2. num. 127.* eo quòd prædictus Religioſus à puncto, quo voluntatem habet permanendi extra Monaſterium, vt dictas ſcientias audiat, cenſetur è Monaſterio egreſſus ad illarum ſcientiarum auditionem, & conſequenter comprehenſus ſub diſpoſitione huius legis.

Secundò requiritur, ne poſt egreſſum intra duorum menſium ſpatium ad Monaſterium redeat. Quod ſpatium computandum eſt à die egreſſus, vt apertè colligitur ex verbis textus ibi: Exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam, niſi infra duorum menſium ſpatium clauſtrum redierint: & notauit Panormit. *in dicto cap ſuper ſpecula. num. 8.* Sayrus *lib. 3. c. 33. num. 4.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 16.* Filliuc. *tract. 14. c. 8. q. 2. num. 129.* Bonacina aliis relatis *t. 3. de cenſ. diſp. 2. quæſt. 8. p. 7. num. 11.*

Difficultas grauis eſt, An huic cenſuræ ſubiiciatur Religioſus è ſuo Monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias; eas tamen non audiens ob impedimentum ſibi appoſitum, aut mutationem prioris voluntatis, ſi ad monaſterium intra duorum menſium ſpatium non redierit. Negat ſubiici S. Antonin. referens Ioan. Andr. & alios 3 *p. tit. 24. cap. 52.* Caiet. *verbo excommunic. c. 50.* & indicat Filliucius *tr. 14. c. 8. q. 2. n. 127.* Quia non prohibetur exitus propter ſe, ſed propter harum ſcientiarum auditionem. Ergo ſeclusâ auditione egreſſus ſub hac cenſura non eſt prohibitus. Nihilominus communis ſententia, & vera defendit non excuſari Religioſum à prædicta cenſura eo animo exeuntem, & omittentem audire ob impedimentum ſibi appoſitum. Vti docuerunt aliis relatis Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 14.* Sanctarell. *de apoſtaſia. cap. 2. num. 17.* Bonac. *t. 3. de cenſ. diſp. 2. quæſt. 8. punct. 7. num. 6.* Quia eſto egreſſus prohibeatur Religioſo, ne extra clauſtra vagetur occaſione prædictas ſcientias audiendi: at quod de facto prohibetur, eſt egreſſus eo animo factus abſque reditu ad monaſterium: aliàs ſi auditio harum ſcientiarum neceſſaria eſſet ad hanc cenſuram incurrendam, non ab egreſſu, ſed ab auditione poſito egreſſu tempus duorum menſium computandum foret, contra *ſuperius* dicta, & communem ſententiam.

Verùm ſi poſt egreſſum intra duorum menſium ſpatium audire Leges, vel Phyſicam omiſiſti, ob mutationem voluntatis antea habitæ, probabilius exiſtimo te ab hac cenſura excuſari; quia poſitâ eâ voluntatis mutatione non es cenſendus è Monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias, cum iam prior voluntas hac reuocatione ceſſet. Sicuti docuit Suar. *dicta ſect. 3. numer. 14.* Sanctarel. *de apoſtaſia. cap. 2. numero 17.* Sayrus *lib. 3. cap. 33. numero 4.* Tolet. *lib. 1. cap. 37. num. 9.* & alij aduerſus Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. q. 8. p. 7. num. 7.*

Sæpe dixi Religioſum exeuntem ad audiendas Leges, vel Phyſicam nec reuertentem intra duorum menſium ſpatium hac excommunicatione comprehendi, vt tacitè inſinuarem ſi exiret ad docèdas has ſcientias non eſſe locũ huic excommunicationi, quia Honorius III. in *cap. ſuper ſpecula. Ne*

Clerici, vel Monachi, referens Alexandri conſtitutionem, & illam explicans de auditione locutus eſt. Vt conſtat ex illis verbis: *Contra Religioſas perſonas de clauſtris exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam Alexander prædeceſſor noſter ſtatuit in Concilio Turonem. vt niſi infra duorum menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicuti excommunicati ab omnibus euitentur.* Neque his obeſt quòd Alexand. III. in ſua Conſtitutione relata in *cap. non magnopere, eodem tit.* lectionis mentionem fecerit dicens: *Statuimus, vt nulli omnino poſt votum Religionis, & poſt factam in aliquo loco religioſo profeſſionem ad phyſicam, legéſve mundanas legendas permittantur exire, quia verbum* illud *legere*, eſto vulgari vſu idem ſignificet frequenter quàm docere. At ſæpè pro ſtudere accipitur, ſicuti in præſenti acceptum eſt expreſſa deciſione Honorii III. Atque ita tradit Nauarr. *cap. 27. num. 117.* Tolet. *lib. 1. cap. 37. num. 9.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 17.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. q. 2. in fine. num. 129.* Sanctarell. *tract. de apoſtaſia cap. 2. num. 18.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 8. pun. 7. num. 8.* aduerſus S. Antonin. Archidiac. Hoſtienſ. Sylueſt. & alios relatos à Suar. *num. 17.*

5 Quinta continetur in eodem *c. ſuper ſpecula. Ne Clerici, vel Monachi*, vbi Honorius III. prædictam excommunicationem aduerſus Religioſos latam extendit ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Eccleſiaſticos perſonarum habentes, qui duorum menſium ſpatio leges, vel phyſicam addicunt,

Circa quam excommunicationem duplex occurrit difficultas. Prima an ſub hac cenſura comprehendatur auditio harum ſcientiarum priuata, vti ſi domi præceptorem haberes à quo has facultates diſceres? Affirmant ex communi ſententia Nauarr. *c. 27. num. 117.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3. n. 19.* Filliucius *tract. 14. c. 7. q. 3. num. 103.* & probari poteſt, quia finis huius prohibitionis eſt, ne ſtudio harum facultatum ſtudium theologiæ, quod fidei Catholicæ tuendæ maximè neceſſarium eſt, diminutionem patiatur: at huic fini non minùs obeſt ſtudium priuatum, & publicum domi habitum, quàm habitum in ſcholis. Ergo vtrumque ſtudium ſub dicta prohibitione continetur. Et confirmo. Honorius III. prohibuit prædictis Clericis audire Leges, vel Phyſicam, neque prohibitionem reſtrinxit ad publicam auditionem. Ergo non eſt reſtringenda, maximè cùm Bonifacius VIII. referens Honorij Conſtitutionem *in c. 1 Ne Clerici, vel Monachi in 6.* generaliter dixerit ab Honorio interdictum eſſe Clericis audire leges, vel phyſicam, nullámque reſtrictionem appoſuerit.

Sed contrarium verius cenſeo cum Calderino *conſ. fin. n. 7. de Magiſtris.* Ancharrano *in dicto c. ſuper ſpecula. num. 4.* Toleto *lib. 1. c. 37. num. 5.* Bonac. *t. 3 de cenſur. diſp. 2. q. 4. punct 6. num. 5.* quia Honorius III. in *dicto c. ſuper ſpecula*, excommunicationem antecedenter latam aduerſus religioſos extendit Sacerdotes, & alios Clericos perſonatum habentes. At excommunicatio lata aduerſus Religioſos non comprehendit Religioſos his ſcientiis priuatim in ſuo monaſterio vacantes. Ergo nec comprehendere debet Clericos qui ſimili modo eas ſcientias addiſcerent. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ reſpondeo, ex eo quòd ſtudium priuatum æquè obſtet fini à Pontifice intento, ac ſtudium publicum, non obinde infertur excommunicatione puniri, ſi de facto ſub prohibitione contentum non eſt: ſicuti non punitur excommunicatione ſtudium, quod quis abſque præceptore aſſumeret. Præterquam quòd falſum eſt ſtudium priuatè aſſumptum æquè obſtare huius legis diſpoſitioni, ac ſtudium publicum, & in ſcholis habitum, quia ſtuſtium priuatum rarum eſt, & difficilius, ideóque Pontifex de illo non curauit. Adde non eſſe improbabile quod aliis relatis docuit Tolet. *lib. 1. cap. 37. num 5.* excuſari ab hac cenſura Clericum iis ſcientiis vacantem non propter ipſas, ſed vt ipſarum adiutorio perfectiorem Canonum, & Theologiæ notitiam ſumeret, quia ceſſat finis prohibitionis, tametſi in foro externe violator conſtitutionis præſumendus eſſet.

Secunda difficultas eſt de Sacerdotibus, aliiſque Eccleſiaſticis perſonis perſonatum habentibus, qui has ſcientias docerent, an inquam hi ſub hac conſtitutione comprehendantur? Et breuiter reſpondeo cum communi ſententia non comprehendi, quia textus in *dicto cap. ſuper ſpecula*, non de docentibus, ſed de audientibus tantùm locutus eſt, & pœnæ vltra proprietatem verborum extendendæ non ſunt. Vti aduertit Nauarr. *c. 27. n. 117.* Sayr. *lib. 3. c. 32. n. 20.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3 n. 20.* Filliucius *tract. 14. c. 7. q. 3 n. 104.* Bonac. *diſp. 2. q. 4. punct. 6. num. 6.* Quod ſi huic lectioni Sacerdotes, vel perſonarum habentes aſſiſtant, illamque audiant, non obinde à lectione obligantur abſtinere, quia poſt Extrauag. *ad vitanda ſcandala* nullus tenetur excommunicatum vitare, niſi fuerit denunciatus. Quod ſi denunciati fuerint, debent lectores, ſi commodè poſſunt eos à ſua lectione pellere, tamen abſtinere tenentur, ne horum malitia aliis innocentibus præiudicet, vti docuerunt Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 99.* Filliucius, *tract. 14. cap. 7. quæſt. 3. num. 104.* Suar. *diſp. 23. ſect. 3. num. 20.*

6 Sexta continetur in *cap. quod à prædeceſſore noſtro de ſchiſmaticis*, vbi Alexand. III. in Concilio Lateran. ſtatuit, vt ordinationes factæ ab Octauiano, & Guidone hæreſiarchis, & ab ordinatis ab eis irritæ ſint, id eſt ab executione ſuſpenſæ; vt *ibi* explicat Gloſſa *verbo irritas. Et qui dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos Schiſmaticos acceperint, careant impetratis, dummodò vitium ſchiſmatis non fuerit occultum: tunc enim acta Schiſmatici ſubſiſtunt. Alienationes quoque quæ per dictos Schiſmaticos, ſeu per laicos authoritate inquam Schiſmaticorum*, vt *ibi* Additio ad Abbatem, & Hoſtienſem interpretatur, *facta fuerint de rebus Eccleſiaſticis omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine vllo onere reuertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit excommunicationi* (ait Pontifex) *ſe nouerit ſubiacere.*

Hæc conſtitutio etſi contra Octauianum, & Guidonem loquatur, at ſub nomine illorum, & eorum occaſione condit Pontifex ius commune & perpetuum. Cenſetur autem huic conſtitutioni contraire, & excommunicationi impoſitæ ſubiacere, primò qui verbis, vel factis conatur ordinationes à ſchiſmaticis receptas exercere, & in illis miniſtrare, vel vt alij miniſtrent. Secundò quando non reſignat, ſed retinet beneficium, aut dignitatem à ſchiſmaticis receptam. Tertiò quando in cauſa eſt, ne alienationes de rebus Eccleſiæ ab ipſis ſchiſmaticis factæ ad Eccleſias ſine vllo onere reuertantur. Quocirca pro acceptione præciſa ordinum, beneficij, rerumque Eccleſiæ è Schiſmaticis hæc excommunicatio non contrahitur: ſed ſolùm ob executionem ordinum, & retentionem beneficij, & rerum Eccleſiaſticarum. Verùm recipiens beneficium, aut res Eccleſiæ à Schiſmaticis vix poſſet hanc excommunicationem effugere: nam eo ipſo retinet, & poſſidet receptum ſaltem pro biennij tempore, cùm ex ipſa conſtitutione deberet ſtatim carere impetratis.

Punctum XXXIII.

Expenduntur excommunicationes contentæ in ſexto libro Decretalium, nemini reſeruatæ.

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus mittentes nuntium, vel ſcripturam Cardinalibus conclaui aſſiſtentibus.*

2 *Item declaratur excommunicatio aduerſus Gubernatores, & alios Officiales non obſeruantes quæ præſcribuntur* in cap. vbi periculum, de electione in 6.

3 *Item excommunicatio aduerſus grauantes Electores Eccleſiaſticos, pro eo quòd eligant, ſeu ſua poteſtate vtantur.*

4 *Item aduerſus eos qui Eccleſiis vacantibus tributum Regi debitum, & Eccleſia ceſſum occupare præſumunt.*

5 *Item aduerſus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus ſuis aliquid agerent, ex quo diſcordia oriri poſſit.*

6 *Item aduerſus Conſeruatores, limites ſibi tradita poteſtatis excedentes.*

7 *Item aduerſus extorquentem abſolutionem, vel reuocationem alicuius cenſuræ.*

8 *Item aduerſus illos qui fictione, vel fraude faciunt, vt iudex perſonaliter accedat ad domum multeris pro petendo eius teſtimonio.*

9 *Item aduerſus laicos compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiaſtica laicis, & contra laicos ratione dictæ ſubmiſſionis aliqua bona vſurpantes.*

10 *Item refertur excommunicatio aduerſus Religioſos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum profeſſionem de nouo admitterent, vel nouam domum acquirerent, vel acquiſita alienarent, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia.*

11 *Item refertur excommunicatio aduerſus exigentes, ſeu extorquentes ab Eccleſiaſticis perſonis pedagium, gidagium, vel ſimile tributum.*

12 *Item aduerſus impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel iudices illa vtentes.*

13 *Item aduerſus iudices, ſeu dominos temporales, præcipientes ſubditis ſuis ne aliquis perſonis Eccleſiaſticis vendant, aut emant ab eiſdem, &c.*

14 *Item expenditur excommunicatio aduerſus religioſos habitum ſuæ Religionis temerè dimittentes. vel ad ſtudia ſine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiuſmodi Religioſos habitu dimiſſo docerent.*

15 *Item aduerſus eos qui ſcienter præſumunt ſepelire hæreticos, & eorum defenſores.*

16 *Item aduerſus gubernatores, & dominos temporales, qui de aliquo crimine hæreſis cognouerint.*

17 *Item*

17 *Item aduersus eos qui per assassinos aliquem Christianum fecerint interfici, vel mandauerint, tametsi mors non sequatur.*

18 *Item aduersus clericos vsurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes.*

19 *Item aduersus concedentes repræsalias contra personas Ecclesiasticas, vel concessas contra laicos ad Ecclesiasticos extendentes.*

20 *Denique refertur excommunicatio aduersus Principes, dominósque temporales, & iudices non obseruantes ea quæ in* cap. felicis de Pœnis in 6. *habentur.*

1 PRima communicatio nemini reseruata in 6. libro Decretalium concenta, refertur in *c. vbi periculum* §. *hoc sacro de electione in* 6. vbi Greg. X. ad remouenda quælibet obstacula, quæ sinceram Pontificis electionem impedire possunt inquit: *Nullifas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel scripturam. Qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo illorum secretè loquendo ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.*

Hæc excommunicatio comprehendit tantùm eos qui Cardinalibus, vel alicui illorum in conclaui assistentibus scripturam, vel nuntium mittunt, vel secretò alloquuntur. Sed an comprehendat ipsos Cardinales nuntium, vel scripturam mittentes, vel secretò alloquentes? Negat Caiet. *verbo excommunicatio cap.* 55. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 3. Filliucius, *tract.* 14. *cap.* 4. *quæst.* 2. *num.* 54. Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 2. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 34. *num.* 6. quia solùm excommunicantur Cardinalibus in conclaui existentibus scripturam, vel nuntium mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus distinguuntur, maximè cùm in verbis antecedentibus dixerit Pontifex, *nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat.* Ergo personæ extra conclauim assistentes sunt quæ huic excommunicationi subiiciuntur, non autem qui intra conclauim existunt. Verùm si contigerit aliquem Cardinalem extra conclauem existere, & nuntium, vel scripturam ad existentes in conclaui mittere, credo huic excommunicationi subiectum esse, quia nulla est ratio, ob quam excusari possit, siquidem sub generali prohibitione mittendi nuntium, vel scripturam ad existentes in conclaui comprehensus sit.

Illud est certum, si de consensu omnium Cardinalium nuntium, vel scripturam miseris, vel secretò locutus fueris in hanc excommunicationem non incidis, quia in *dicto cap. vbi periculum*, conceditur facultas ipsis Cardinalibus in conclaui existentibus vocandi Iurisperitum, Tabellionem, Religiosum, aut quemlibet alium, qui electioni creditur profuturus: & notauit Glossa *ibi verbo, vocarentur.* Sayrus *dicte cap.* 55. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 1. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *p.* 34. *num.* 5.

Aliqui Doctores non infimæ notæ, vt Geminian. Ioann. Andr. & Archidiacon. in *dicto cap. vbi periculum.* Sylvest. *verbo excommunicatio* 9. *num.* 34. Angel. *eodem* 7. *casu* 13. Tabiena 5. *casu* 16. & alij existimant nuntium, & scripturam secretò mitti debere, vt huic excommunicationi locus sit, quia nulla est specialis ratio, quare potiùs in locutione requiratur secretum, quam in scriptura, & nuntio. Præterquam quòd aduerbium illud *secretè* positum in fine clausulæ ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria sententia communior est, quam docuit Caiet. *d. cap.* 55. Tolet. *cap.* 38. *num.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 121. Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 3. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 2. *num.* 54. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *p.* 24. *num.* 4. solam locutionem secretam excommunicationi subiici; nuntij, vel scripturæ missionem quæcunque sit siue secreta, siue publica excommunicatione affici. Ratio est; quia Pontifex non absque mysterio seorsim locutus est de nuntio, & scriptura, eáque nulla apposita restrictione generaliter prohibuit dicens. *Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere vel scripturam;* statimque subiungit. *Qui verò contra fecerit scripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.* Non igitur aduerbium illud *secretè* ad nuntium, vel scripturam referendum est, sed solùm ad locutionem. Præterquam quòd communicatio per scripturam, vel nuntium ex se secreta est, ideóque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere.

Hanc scripturæ, seu nuntij missionem, vel secretam locutionem, tametsi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *disput.* 2. *quæst.* 2. *p.* 34. *numere* 10. huic excommunicationi subiici. Quod in foro externo verissimum est: at in foro conscientiæ difficultate non caret, cùm nequaquam obstet; neque obstare possit fini per hanc legem intento.

Ad extremum aduerte in confirmationem huius constitutionis Gregorij Pium IV. in Bulla eiusdem incipiente *intelligendis Ecclesiarum Prælatis*, excommunicationem sibi reseruatam profert aduersus quoscunque etiam Cardinales, cui litteras, aut cuiusuis generis scripta, nuntium, vel notam, aut signum miserint ad eos qui in conclaui fuerint, vel econtrà è conclaui ad eos, qui foris fuerint, & aduersus quoscunque has litteras, scripta, nuntium, vel notam recipientes. Ex quo iam dubitare non licet quocunque modo litteræ, vel nuntius mittatur siue secretè, siue publicè sub hac excommunicatione comprehendi, neque etiam dubitare licet comprehendi Cardinales. Ob locutionem autem præsenti Constitutione Pij IV. excommunicatio non iniungitur; benè tamen in *dicto cap. vbi periculum*, solùm autem dicitur *clauso conclaui nulli ad colloquium etiam extra portam conclauis etiam Principum oratores, nisi ex magna, & vrgenti causa à maiore parte Collegij approbanda, admittantur*, vt latiùs explicans hanc excommunicationem *superiùs* dixi.

2 Secunda excommunicatio continetur in *eodem c. vbi periculum, de elect. in* 6. § *præterea*, vbi Gregorius excommunicat Gubernatores, & officiales mortuo Pontifice, non obseruantes quæ *ibi* præscribuntur, dummodò per ipsos stet quominus ea non obseruentur, vt benè aduertit Tolet. *cap.* 38. *num.* 2. Caietan. *capit.* 54. Sylvest. *verb. Excommunicatio* 9. *numero* 35.

3 Tertia habetur in *cap. sciant cuncti, de electione in* 6. vbi idem Gregor. in hæc verba inquit: *Sciant cuncti qui Clericos, vel alias personas Ecclesiasticas (ad quos in aliquibus Ecclesius, Monasteriis, aut aliis locus spectat electio) pro eo quod rogati, seu aliàs inducti eum pro quo rogabantur seu inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsas Ecclesias, Monasteria, seu loca cætera beneficiis, siue aliis bonis suis per se, vel per alios spoliando, seu aliàs iniustè persequendo grauare præsumpserint, se ipso facto excommunicationis sententia innodatos.*

Hanc censuram omnes incurrere possunt, tametsi Episcopali dignitate præfulgeant, quia nulla est restrictio in Textu facta, vti aduertit *ibi* Glossa, *ve b. cuncti.* Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *num.* 7. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæst.* 3. *n.* 55. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *p.* 19. *num.* 5.

Vt autem eam incurrant debent per se, vel per alios grauare spoliando. vel iniustè persequendo electores Ecclesiasticos, aut consanguineos, vel Ecclesias, seu loca pia, in quibus ius eligendi habebant; eo quòd noluerint eligere eum pro quo rogabantur. Requiritur ergo, vt spoliatio, & persecutio iniusta sit. Tum quia Textus expressè dixit iniustè persequendo. Tum quia grauatio iniustitiam continet; vt tradunt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 122. Sylvest. *verbo Excommunicatio* 5. *num.* 27. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 8. Suar. *disput.* 23. *sect.* 4. *num.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 3. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *p.* 19. *num.* 4. Filliucius *tract.* 14. *c.* 4. *quæst.* 3. *num.* 55. Neque opus est committi grauamen in propria persona, satis est si per alium præstes tuo inquam mandato, quia Textus inquit per se, vel per alios, dummodo grauamen committatur, eò quòd noluerint electores eligere eum pro quo fuerint rogati, vti aduertunt Sayrus, Tolet. Suar. Bonac. Filliucius, & alij communiter. Grauamen verò committendum est circa electores Ecclesiasticos; non circa sæculares. Solùm enim electioni personarum Ecclesiasticarum hæc constitutio fauere intendit, vt constat ex illis verbis. *Qui Clericos, vel quaslibet personas Ecclesiasticas*, & notarunt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 122. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 7. Tolet. *cap.* 38. *num.* 3. Bonac. *p.* 19. *num.* 6. Suar. *sect.* 4. *num.* 4. Filliucius *num.* 55. Non est autem opus, vt grauamen ipsis electoribus immediatè inferas, sufficit si eorum consanguineis, vel monasteriis, Ecclesiis, aut piis locis, in quibus ius eligendi habebant grauamen inferatur. Nomen consanguineorum esto Glossa *in præsenti*, & Tolet. *cap.* 38. *num.* 3. Sayrus *num.* 7. & alij extendunt ad septimum gradum; verius est solùm ad quartum esse extendendum, quia extra illum spectato iure Canonico, cui in præsenti standum est non est consanguinitas: vti aduertit Suar. *sect.* 4. *num.* 5. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 3. *num.* 55. Bonac. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 19. *circa finem.* Affines verò sub consanguineis non comprehenduntur, quare illorum vexatio per se sub hac censura non continetur. Excipe nisi eius conditionis vexatio sit, vt cedat in electoris grauamen, præsertur que ob eam causam quòd electioni rogatæ noluerit acquiescere, quia eo casu vexando affinem censeris iniustè electorem persequi. Vt benè aduertit Suar. *sect.* 4. *num.* 5. Filliucius *q.* 3. *num.* 55. Bonac. *p.* 19. *in fine.* Tandem aduerte etsi in prædicto Textu solius electionis mentio facta sit, extendi debet dispositio ad præsentationem, postulationem, & collationem, quia est fauorabilis Ecclesiæ: & quia nomine electionis hæc omnia veniunt: vt tradit Nauarr. *cap.* 27. *numer.* 122. Sayrus aliis relatis *lib.* 3. *cap.* 34. *numero* 8. Suar. *disputat.* 23. *sect.* 4. *numero* 4. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæst.* 3. *num.* 55. Bonacina *disput.* 2. *q.* 2. *pun.* 19. *num.* 7.

Quarta excommunicatio continetur in *cap. generali constitutione de electione in* 6. aduersus eos, qui Ecclesiis, Monasteriis, aut quibusuis aliis piis locis vacantibus regalia, hoc est tributum, quod aliàs Regi erat debitum, & Ecclesiæ cessum,

ſum, cuſtodiam ſeu guardiam, aduocationis, ſiue defenſionis titulum vſurpare conantes, bona Eccleſiarum, monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt. Duplex igitur actio ad incurrendam hanc cenſuram requiritur, ſcilicet procurare vſuſpare iura pertinentia ad Eccleſias, Monaſteria, ſeu loca pia vacantia, & ratione illius iuris, ſeu tituli vſurpati bona illarum Eccleſiarum, ſeu locorum piorum occupare, neque vnum ſine altero ſufficit, vti relato
4 Geminiano, & Panormit. aduertunt Toletus *lib.1. capit. 38. num.4.* Caietan. *verbo Excommunicatio cap.38.* Nauarr. *cap. 27.num.123.* Suar. *de cenſur.diſput.23.ſect.3 num.6.* Filliucius *tract.14.cap.4. q.4.num.56.* Sayrus *lib.3. cap.34.num.10.* Bonac. *diſput.2.q.2.p.23.num.3.* Notanter dixi *ad incurrendam hanc cenſuram*, eo quòd in Concil. Trident. *ſeſſ.22. cap.11. de reform.* ſub excommunicatione reſeruata prohibetur cuiuſlibet iuris, & bonorum, & fructuum ad Eccleſias, beneficia, ſeu pia loca pertinentium vſurpatio; vt latiùs explicuimus *ſuprà* cùm de hac excommunicatione reſeruata ſermonem fecimus.

Eadem pœnâ excommunicationis afficiuntur clerici Eccleſiarum, Monachi Monaſteriorum, & aliæ perſonæ locorum eorundem, qui prædicta fieri procurant, id eſt qui poſitiuè concurrunt, vt prædicta iura vſurpentur, & bona occupentur. Qui verò ſolùm ſe negatiuè habent non ſe opponendo talia facientibus cùm poſſint, hac excommunicatione non ligantur, benè tamen lata in dicto Conc. Tridentini Decreto; attamen interdicitur illis aliquid percipere de prouentibus Eccleſiarum ab eo tempore, quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerunt. Quam pœnam exiſtimat Bonac. *dicta diſp.2.q.2.p.23. num 6.* ipſos Clericos commiſſo delicto ſuſtinere debere nulla Iudicis ſententia accedente, quia eſt pœna priuatiua nullam ad ſui executionem actionem hominis requirens. Sed rectiùs Suar. *dicta diſputat.23. ſect.4. numero 7.* negat obligatos eſſe Clericos ante ſententiam Iudicis eam pœnam exequi; quia eſto pœna priuatiua, & quæ parientis actionem non requirit imponi per legem poſſit nulla Iudicis ſententia expectata: at in præſenti non videtur hæc pœna ſic impoſita eſſe, eo quòd per illam prohibitionem non priuentur Clerici iure quæſito percipiendi fructus: hæc enim priuatio clarioribus verbis exprimi deberet, vti fecit Concil. Trident. cùm de priuatione fructuum ob non reſidentiam, & Pius V. ob non recitandas horas locuti ſunt, dicentes: non faciat fructus ſuos. Retento autem iure percipiendi fructus cenſenda eſt prohibitio illos percipiendi ad ſententiam iudicis referri.

5 Quinta continetur in *cap. indemnitatibus §. poſtremo de electione, & electi poteſtate. lib.6.* aduerſus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in ſuis electionibus aliquid egerint, ex quo diſcordia in elect.onibus faciendis oriri, vel orta enutriri poſſit. Comprehendit hæc excommunicatio ſiue viros, ſiue fœminas ſiue ſæculares, ſiue regulares cuiuſcunque conditionis, & dignitatis exiſtant, dummodò vocati ſint ſiue à monialibus, ſiue ab earum ſuperioribus, ſiue ab ipſa regula, & officio, nam tunc à conditore regulæ vocantur. Qui verò non vocatus ſe immiſceret, vt in electione diſcordiam excitaret, eſto grauiùs peccet hanc cenſuram non contrahit, quia de ipſo Textus nihil diſponit. Sic tradunt communiter Doctores: Sylueſt. *verb. excommunicatio 9.num.42.* Angel. *eodem 7. caſu 16.* Caiet. *excommunicatio cap.38.* Nauarr. *cap.27.num.124.* Suar. *diſp.23.ſect.4 n.8.* Filliucius *tract.14. cap.4.quæſt.5.num.57.* Bonac. *diſp.2.q.2. punct.5.*

6 Sexta excommunicatio fertur in *c.hac conſtitutione de officio legati, lib.6.* vbi Bonifac. VIII. inquit: *Vt conſeruatores limites ſibi tradita poteſtatis (quos frequenter excedunt (metu pœnæ diligenter obſeruent. Decernimus, vt ſi de aliis, quam de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum ab officio ſint ſuſpenſi: Pars verò quæ hoc fieri procurauit ſententiam excommanicationis incurrat, à qua non poſſit abſolui, niſi ei quem fatigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.*

Diuerſimodè puniuntur conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes, & pars quæ huiuſmodi exceſſum procurat. Nam conſeruatores puniuntur pœna ſuſpenſionis ab officio per annum, ab officio inquam conſeruatoris. Nam eſto ſuſpenſio, ab officio generaliter prolata (vt in præſenti videtur proferri) omne officium clericale comprehendat: at in præſenti reſtringenda eſt hæ ſuſpenſio ex declaratione Gregorij XV. in Bulla quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quámque ad verbum refert Barboſa *allegat.106. num.55.* & notauit in præſenti Bonac. *diſput.2. q.2.p.35.num.8.* Qua ſuſpenſione non afficiuntur Epiſcopi in Conſeruatores electi, eo quòd in hac pœna expreſſi non ſunt, iuxta Textum *in cap.quia periculoſum, de ſententia excommunicat. in 6.* Inferiores igitur Epiſcopo hanc ſuſpenſionem contrahunt, ſi limites ſuæ poteſtatis excedant: Excedere autem cenſentur ſi ſe ſcienter intromiſerint in aliis quàm in manifeſtis iniuriis, & violentiis repellendis, vel præcauendis. Defenſio namque potius in præcauenda iniuria, quàm in remotione illius; iam factæ conſiſtit. Vt benè tradit Molina *t.6.de iuſtit.diſp.29.num.2.* Ludouicus Miranda *t.2.in man.prælator.q. 47.art.7.concl.4.* Barboſa *alleg.106.num.34.* Quocirca ſi probabiliter conſeruator timeat iniuriam parti eſſe inferendam, proferre in eius defenſionem poterit generalem excommunicationis ſententiam, aduerſus eos qui partem offenderint. Sicuti notat idem Barboſa *ſuprà.* Manifeſta iniuria ea cenſetur quæ per ſe patet, neque ad ſui cognitionem iuris indaginem, & examinationem iudicialem requirit. At quia ſtare optimè poteſt, vt iniuria, & violentia in ſe notoria ſit, non tamen conſeruatori appareat? ea de cauſa poteſt conſeruator ad fundandam ſuam iuriſdictionem ſummariam informationem facere, etiam in forma iudicij. Argument. *leg.2. Digeſt. de iuriſdict. omn. iudicum.* Et *capite præterea de officio Iudicis delegati:* & aduertit Barboſa *dicta allegat.106. numer.20.* aliàs inutilis eſſet conſeruatoris poteſtas, & ſæpè eludi poſſet.

Procurans verò, vt conſeruator in aliis quàm in manifeſtis iniuriis, & violentiis reprimendis ſe immiſceat pœnam excommunicationis ipſo facto incurrit, modò pars in iudicio exiſtat; quia Textus non quemcunque procuratorem excommunicatione ligat, ſed eum qui pars eſt, & ad cuius defenſionem conſeruator aſſumitur. Vti declarauit Nauarr. *cap.27.num.125.* Suar. *diſput.23. ſect.4 n.10.* Barboſa *alleg.106.num.48.* Bonac. *diſp.2.q.2.pun.3.n.5.* incidit autem in prædictam excommunicationem effectu ſubſequuto. Quia procuratio non propter ſe prohibetur, ſed quatenus cauſa eſt, vt cõſeruator limites ſuæ poteſtatis excedat. Ergo antequam de facto hunc exceſſum procuratio obtineat, non eſt locus huic excommunicationi; vt benè aduertit Nauarr. *cap. 27. num.125.* Suar. *diſput.23. ſect.4.num.10.* Sayrus *lib.3.cap.35. num. 4.* Filliucius *tractat. 14. cap.4. quæſtion.6. numero 58.* Barboſa *allegat.106.num.49.* Bonac. *diſp.2. quæſt.2.punct.3. num 3.*

Abſolutio ab hac excommunicatione nequit præſtari, quouſque parti integraliter fuerit ſatisfactum de expenſis, ea tamen ſatisfactione præſtita à quolibet Confeſſario concedi abſolutio poterit, iuxta *cap.nuper, de ſentent.excommunic.* quia non eſt reſeruata. Sicuti aliis relatis obſeruauit Barboſa *d. allegat.106.n.49.* & Bonac. *ſuprà.*

Septima habetur in *cap. abſolutionis. De his quæ vi metúſve cauſa fiunt. lib.6.* aduerſus extorquentes abſolutionem, vel reuocationem cenſuræ alicuius. Inquit enim Gregor. X. *Abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia, vel quamcunque reuocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti per vim, vel metum extortam præſentis conſtitutionis authoritate omnino viribus euacuamus, ne autem ſine vindicta violentia creſcat audacia, eos qui abſolutionem, ſeu reuocationem huiuſmodi vti, vel metu extorſerint excommunicationis ſententiæ ſubiacere decernimus.* 7

Hæc excommunicatio ſolùm comprehendit extorquentes abſolutionem cenſuræ, ſeu illius reuocationem vi, vel metu incuſſo, non autem mandantes, vel conſulentes extorſionem; quia mandans, vel conſulens extorſionem formaliter, & propriè non extorquet, ſed ſolùm moraliter, ac proinde comprehendi non poteſt ſub extorquente. Sicuti ducit Bonac. *diſput.2.qu.2.punct.15.in fine.* Modus extorſionis præſtandus eſt per, vim, vel metum iniuſtè incuſſum; quia verbum *extorſerint* actionem iniuſtam indicat. Aliquibus, videlicet Caietano *verbo excommunicatio, cap.41.* Nauarr. *cap.27.num.125.* Reginald. *lib.9.praxi num.346.* placet metum leuem ſufficere, Sed verior eſt communis ſententia docens metum grauem requiri, quia metus abſolutè prolatus de graui eſt intelligendus, nam leuis paruipenditur à iure, ne omnia litibus plena ſint. Præterquam quòd abſolutio cenſuræ metu leui extorta valida eſt. Vti diximus *diſp.1. huius tractat.* Atque ita docent Sylueſt. *verbo excommunicatio 9.num.43.* Sayrus *lib.3.theſauri, cap.34.num.12.* Suar. *diſp.23.ſect.4.num.11.* Filliucius *tract.14. cap.4.quæſt.7.num.59.* Bonac. *diſp.2. quæſt.2.pun.1.num.12.* Quouſque autem de facto abſolutio, vel reuocatio cenſuræ media vi, vel metu illato obtineatur non eſt locus huic excommunicationi, quia Textus requirit abſolutionem, vel reuocationem cenſuræ extortam eſſe, hoc eſt de facto conceſſam. Vti aduertit Caietan. *verbo Excommunicatio cap.41.* Suar. *num.11.* Filliucius *num.59.* Sayrus *num.12.* Bonac. *numero 5.* Sed an ſub ſententia excommunicationis comprehendatur excommunicatio minor, ita vt extorquens huius abſolutionem, vel reuocationem excommunicatione maiori ligetur? Doctores non conueniunt. Bonac. aliis relatis *dicta diſp.2.q.2.punct.15.num.2.* affirmat comprehendi, quia vera eſt excommunicatio. Sed rectiùs docuerunt oppoſitum Angelus *verbo excommunicatio 7. num.18.* Sylueſt. *eodem 9. num.43.* Sayrus *lib.3.cap.34. num.12. verſ. ſecundo.* Filliucius *tract.14. cap.4. quæſt.7. nam.59.* quia excommunicatio abſolutè prolata pro maiori tantùm ſupponit, argum. Textus in

cap.

cap. si quem, de sentent. excomm. Præterea Textus loquitur de sententia excommunicationis, cuius absolutio, vel reuocatio per vim obtinenda est: at cùm excommunicatio minor nunquam ab homine iniungatur, locus esse non potest reuocationi. Et præterea cùm illius absolutio à quolibet impendi possit, nulla est necessitas interponendi vim, aut metum ad illam extorquendam. Non igitur Textus de absolutione minoris excommunicationis intelligitur.

Grauior dubitatio est. An intelligendus sit de absolutione, seu reuocatione cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, vel interdicti etiam iniusti? Affirmat Sayrus, quia præsenti constitutione cauere Pontifex intendit modum extorquendi absolutionem, vel reuocationem censuræ per vim, vel metum, vtpotè Ecclesiasticæ iurisdictioni iniuriosum. At in extorquenda absolutione, vel reuocatione censuræ iniustæ adesse prædictus modus iniuriosus potest, sicuti in absolutione, vel reuocatione censuræ iustæ. Ergo hæc excommunicatio in hac extorsione locum habet.

Cæterùm distinguendum est, si censura iniusta sit inualida censeo omnino certum, te hac excommunicatione non ligari, esto per vim, vel metum illius absolutionem extorqueas; quia non extorques absolutionem censuræ veræ & propriæ; sed tantùm præsumptæ. At Pontifex agit de absolutione censuræ propriæ, siquidem eam absolutionem per vim extortam reddit irritam, & nullius valoris, quod absolutioni censuræ præsumptæ conuenire nequit, quia non est vera absolutio, cùm censura præsumpta non sit verum vinculum, sed solùm præsumptum, ergo extorquens absolutionem censuræ iniustæ inualidæ hac excommunicatione non ligaris. Atque ita docet Suar. *disput. 23. sect. 4. num. 12.* Filliucius, *tract. 4. cap. 4. quæst. 7. num. 59.* Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. quæst. 2. punct. 15. num. 6.* Verùm si censura iniusta valida sit verius: & probabilius censeo, te huic excommunicationi subiacere, si per vim, vel metum illius absolutionem, vel reuocationem extorqueas; quia est extorsio veræ absolutionis, & non tantùm præsumptæ, quod est prohibitum in dicta constitutione. Sicuti tradunt Sayrus, Suar. Filliucius, Bonac. & alij *locis allegatis*. Consultò dixi *verius, & probabilius*, vt tacitè indicarem oppositum probabilitate non carere. Etenim pronuntians iniustam censuram iniustus est, iniustitiámque committit, & iniuriam irrogat. Licet ergo tibi hanc iniuriam, & iniustitiam remouere, ergo si alia via præstare id non potes nisi vim, & metum inferendo, licebit tibi vim, & metum inferre; quia illa non est illatio iniusta metus, sed iusta, neque est aggressio, sed defensio; ergo non est censuræ subiecta.

8 Octaua excommunicatio sumitur ex *cap. mulieres de iudiciis lib. 6.* vbi Bonifac. VIII. excommunicat omnes illos, qui fictione aliqua, vel fraude faciunt vt Iudex personaliter accedat ad domum mulieris pro perendo eius testimonio: cùm enim statutum sit in fauorem pudicitiæ fœminarum, tum in decentiam iudicij, ne mulieres inutiè cogantur venire ad iudicium ad ferendum testimonium, sed per interpositam personam, scilicet per Tabellionem, aut alium idoneum ab eis petatur, solúmque iudex vigenti casu ad domum mulieris accedat, si contingat, vt aliquis casum fingat, quo iudex cogatur ad domum mulieris accedere, fictor, seu fraudator excommunicatione ligatur.

Hæc excommunicatio comprehendit omnes, & singulos cuiuscunque dignitatis sint, qui fictionem, vel fraudem commiserint, qua Iudex necessario inducitur ad accedendum domum mulieris pro illius testimonio. Neque ab hac excommunicatione excusatur mulier, vel Iudex, si huius fictionis causæ fuerint; quia textus generaliter loquitur, neque est vlla ratio, ob quam excipi debeant, cùm grauiorem culpam committant, & arctiùs obligentur ab his fictionibus abstinere: cui strictiori obligationi non obest quòd in fauorem mulierum, & iudicij decentiam, & integritatem hæc excommunicatio lata sit. Atque ita docent ex communi sententia Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 13.* Suarez *disputat. 23. sect. 4. numero 14.* Filliucius *tractat. 14. cap. 4. quæst. 8. num. 60.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 36. à num. 5.* Quod si Iudex conscius fictionis ab alio factæ domum mulieris accedat, etsi probabile sit in hanc excommunicationem incidere; eo quod fictioni consentiens videatur fictioni cooperari, maximè cùm ex officio obligetur fictionem remouere; probabilius est ab hac excommunicatione immunem esse; quia non consentiens, vel cooperans moraliter fictioni, sed fictor, vel fraudator excommunicationi subiiciuntur, vt benè notauit Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Suarez *disputat. 23. sect. 4. numer. 15.* Sayrus *lib. 3. capite 34. numero 13.* Filliucius *tractat. 14. cap. 4. quæst. 8. numero 60.* Bonac. *disputat. 2. quæst. 2. punct. 36. num. 9.* Quando autem vnus fingit casum, & alter iudici proponit, aduertunt optimè Sayrus, Suar. Filliucius, & Bonac. *locis allegatis* vtrumque in excommunicationem incidere; quia vnus est fictor, alius fraudator, & tam fictor quàm fraudator excommunicantur. Quod verissimum est, cùm fraus Iudici ignota est: at si nota sit probabilitate non caret proponentem Iudici prædictam fraudem excusari à censura, quia non est Iudicis fraudator, sed probabilius est hac excommunicatione ligari; quia esto non sit iudicis fraudator, est tamen fraudator mulieris, & iudicij quorum decentiæ, & integritati consulere Pontifex hac constitutione intendit. Sicuti tradit Bon. *disp. 2. q. 2. p. 36. in fine.*

Actio verò ob quam hæc excommunicatio imponitur est fictio alicuius casus, & fictionis propositio, quibus Iudex moueatur ad domum mulieris personaliter accedere. Duo namque ad hanc censuram requiruntur, videlicet fictio, vel fictionis propositio, & iudicis accessus personalis ad mulieris domum occasione fictionis; quia fictio intantum prohibetur, quatenus occasio est, vt iudex ad domum mulieris personaliter accedat. Ergo eo non accedente deficit fictioni qualitas requisita ad censuram: sicuti ex communi tradunt Caietan. *verbo excommunicatio cap. 59.* Syluest. *excommunicatio 9. n. 44.* Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 13.* Suar. *disp. 23. sect. 4. num. 13.* Filliucius *tract. 14. cap. 4. quæst. 8. num. 60.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 2. punct. 36. num. 3.* Neque opus est Iudicem Ecclesiasticum esse, nam siue Ecclesiasticus siue sæcularis sit, huic excommunicationi locus est, quia Textus generaliter de quolibet Iudice loquitur, & in vtriusque accessu æquale periculum, & indecentia intercedit, & fortè grauius in accessu Iudicis sæcularis. Pontifex autem potestatem habet leges ferendi, quæ rectæ sæcularium morum institutioni conuenientes iudicantur. Sicuti tradit Sylueſt. Nauarr. Sayrus, Suar. Bonac. Filliuc. *loc. cit.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 10.*

Nona excommunicatio fertur in *c. hoc. consultissimo de rebus Ecclesiæ non alienandis in 6.* aduersus laïcos compellentes personas Ecclesiasticas ad submittenda bona Ecclesiarum laïcis & contra laïcos ratione dictæ submissionis aliqua bona vsurpantes. Primò namque inquit Gregor. *Laïci qui Prælatos, seu Capitula Ecclesiarum, vel alias personas Ecclesiasticas ad submissiones Ecclesiarum, seu ipsarum bonorum, vel iurium immobilium laïcis faciendam compulerint ipso facto sint excommunicationis sententia innodati.* Censentur autem laïci compellere Ecclesiasticos, si metu, vel importunis precibus suadeant ad prædictam submissionem. Submissionem verò præstare Ecclesiastici debèt vel recognoscèdo se à laïcis Ecclesias accepisse, & ab illis tanquam à superioribus tenere, vel constituendo laïcos patronos, & defensores Ecclesiarum, vel bonorũ, vel eis bona immobilia; & iura submittendo, seu concedendo ad longum tempus absque licentia capituli, & Sedis Apostolicæ, & in casibus à iure non permissis. Notandum est, vt locus censuræ sit prædictam submissionem ad longum tempus faciendam esse, quod arbitrio Iudicis definiendum relinquitur. Communiter autem Doctores asserunt decennium necessarium esse. Item debet esse bonorum immobilium, & iurium, quia sic cauetur in Textu. Additúrque à Pontifice decretum irritans omnium contractuum, quos absque consensu capituli, & licentia Sedis, Apostolicæ contigerit celebrari, ita vt quidquid ex eis sequutum fuerit adeò viribus careat, vt nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam parent. 9

Secundò excommunicat Pontifex ipsos laïcos qui de consensu capituli, & licentia Sedis Apostolicæ aliqua bona, vel iura ex Ecclesiis acceperint vltra ea quæ sibi permissa fuerint, si post monitionem ab huiusmodi vsurpatione non destiterint, restitutionem faciendo. Monitio autem nisi casus vrgeat trina esse debet; quia plerunque sic intelligitur, cùm aliud non cauetur. *cap. de illicita, 24. qu. 3.* & *cap. sacro de sententia excommunicat.* & in his Doctores communiter conueniunt, vt videre est in Sylueſtro *verb. Excommunicatio 9. num. 44.* Tabiena *eodem 5. casu 34.* Caietan. *cap. 33.* Nauarr. *cap. 27. num. 125.* Tolet. *lib. 1. c. 38. n. 12.* Sayrus *lib. 3. thesauri, cap. 34. num. 15.* Suar. *disp. 23. sect. 4. num. 18.* Bonac. *disput. 2. qu. 2. p. 10.*

Decima sumitur ex *cap. vnico de Religiosis domibus in 6.* vbi Gregor. X. excommunicat Religiosos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum professionem de nouo admitterent, vel nouam domum acquirerent, vel acquisitam alienarent absque Sedis Apostolicæ licentia. Hæc excommunicatio nullius est iam effectus, siquidem non comprehendit quatuor Ordines Mendicantes videlicet Prædicatorum, Minorum, S. Augustini, & Carmelitarum, quæ ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem in prædicto Textu excipiuntur, neque etiam comprehenduntur Ordines, qui post Gregor. X. à Sede Apostolica confirmati sunt cum ampliſſimis priuilegiis huic dispositioni derogantibus. Præterquam quòd hæc excommunicatio censetur lata aduersus quamdam religionem, quæ iam non extat, ad quam videtur alludere Extrauagans Ioann. XXII. *sancta, de Religiosis domibus*, sicuti tradit Tolet. *lib. 1. cap. 38. num 13.* Suar. *disp. 23. sect. 4. num. 20.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. num. 32.* Bonacina *disp. 2. q. 8. punct. 1. num. 4.* Monent tamen prædicti Doctores Tolet. Suar. Filliucius, Bonac. & Sayrus *lib. 3. thesauri, c. 33. n. 5.* 10

prohibitioni factæ de nouo Ordine inſtituendo, vel nouo Religionis non inſtitutæ, nec confirmatæ habitu aſſumendo excommunicationem non annecti. Cui prohibitioni non obeſt, quòd ſingulatem Eremitæ habitum aſſumas, vt frequenter plures in ſignum humilitatis, vel pœnitentiæ aſſumere ſolent, quia non intendis nouum Ordinem inſtituere, nec nouæ Religionis habitu indui, vt benè obſeruauit Bonac. *dicta diſp. 2. quæſt. 8. p. 1. in fine.*

11 Vndecima excommunicatio continetur in *c. quanquam de Cenſ. lib. 6.* aduerſus eos qui per ſe, vel alios nomine proprio, vel alieno exigunt, ſeu extorquent ab Eccleſiaſticis perſonis pedagium, guidagiũ, vel ſimile tributum pro perſonis ipſis, aut rebus propriis, quæ non tranſmittunt cauſa negotiationis, & ad illa perſoluenda compellunt. Hæc excommunicatio coincidit cum excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, *clauſula* 18. ideóque *ibi* explicata eſt. Differt autem ab illa excommunicatione tum in reſeruatione, tum in materia. Etenim hæc excommunicatio facta reſtitutione, & præſtita ſatisfactione competenti à quolibet Sacerdote in peccata mortalia iuriſdictionem habente tolli poteſt, ſecus excommunicatio *Bullæ*. In materia autem differt; quia hæc excommunicatio ſolùm iniungitur exigentibus, ſeu compellentibus ad ſolutionem per ſe, vel alios, non autem imponentibus tributum, niſi ea impoſitio cauſa exactionis fuerit, cùm tamen excommunicatio *Bullæ* afficiat imponentes. Deinde non afficit hæc excommunicatio recipientes tributum à ſponte dantibus, benè tamen excommunicatio *Bullæ*. Præterea excommunicatio *Bullæ* lata eſt in exigentibus tributum Eccleſiaſticis impoſitum, hæc autem non requirit Eccleſiaſticis impoſitum eſſe tributum, ſatis enim eſt, quòd tributum laicis impoſitum ab Eccleſiaſticis exigatur, vt benè has omnes differentias notauit Bonacina *t. 3 de cenſur. diſp. 2. q. 2. pun. 21.* illa tamen grauior eſt differentia, quam aſtruere intendit Nauarr. *cap. 27. num. 128.* affirmans excommunicationem Bullæ latam eſſe contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiaſticorum prouentuum; hanc verò conſtitutionem contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis ratione tranſmiſſionis perſonæ, vel bonorum in alium locum, quod longè diuerſum eſt. Verùm hanc differentiam nullatenus probo, eo quòd in Bulla Cœnæ expreſsè interdicta ſit impoſitio cuiuſlibet tributi perſonis Eccleſiaſticis, aut eorum bonis.

12 Duodecima habetur in *cap. quoniam de immunit. Eccleſiarum, lib. 6.* aduerſus impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel Iudices illa vtentes. Quæ excommunicatio explicata eſt, cùm de excommunicationibus contentis in Bulla Cœnæ *clauſula.* 13. & 14. habuimus ſermonem.

13 Decimatertia continetur in *cap. vlt. de immunit. Eccleſiarum, eodem lib. 6.* aduerſus Iudices, ſeu dominos temporales, qui præcipiunt ſubditis ſuis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia communia obſequia exhibere præſumant. Circa quam excommunicationem aduerte ſi id præcipiatur per modum ſtatuti, contineri ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini *can.* 15. vt *ibidem* explicui: at ſi per modum præcepti tranſeuntis materia eſt tantùm huius excommunicationis non reſeruatæ, vt benè aduertit Suarez *diſput 23. ſectio. 4. num.* 25. Debet tamen præcipiens habere iuriſdictionem & poteſtatem, & ex alia parte imperium verſari circa proprios ſubditos. Quare ſi aliis ſibi non ſubiectis id præciperet, aliquo modo non eſſet locus huic excommunicationi, quia non præſtatur actus per legem prohibitus; vti tradit Sylueſt. *verbo excommunicatio. 9. num.* 50. Angel. *eodem* 7. *caſu* 26. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 17.

14 Decimaquarta excommunicatio habetur *in c. 2. vt periculoſa. Ne Clerici, vel Monachi in* 6. aduerſus religioſos habitum ſuæ Religionis temere dimittentes, vel ad ſtudia ſine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiuſmodi Religioſos habitu dimiſſo docerent. Inquit namque Bonif. VIII. *Vt periculoſa Religioſis euagandi materia ſubtrahatur diſtrictius inhibemus, ne de cætero aliquis quamcunque Religionem tacitè, vel expreſsè profeſſus in ſcholis, vel alibi temerè habitum Religionis ſuæ dimittat, neque accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus, vel maioris partis eiuſdem ſibi eundi ad ſtudium licentia primitùs ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto. Doctores autem, ſeu magiſtri qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere ſimili eo ipſo ſint ſententia innodati.*

Hæc conſtitutio quatenus ad Religioſos ſpectat duplicem illis actionem interdicit. Prima eſt habitus ſuæ Religionis temeraria dimiſſio. De qua actione ſatis diximus *tract. 16. de ſtatu religioſo, diſp. 4. pun. 6.* quibus omnibus *ibi* dictis conſentit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 8. p. 6.* Secunda eſt acceſſus ad quæuis ſtudia ſine licentia Prælati de conſilio ſui conuentus: acceſſus inquam ad quæuis ſtudia ſiue legum, ſiue canonum, ſiue Theologiæ extra oppidum ſui Monaſterij, & extra Monaſterium viuendo, aliàs non eſſet propria vagatio, quæ præſenti conſtitutione interdicitur. Vti tradit Nauarr. *cap. 27. num. 133.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 20.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 35.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 33. num. 20.* Sanch. *lib. 6. decalogi. cap. 8. num. 75. & 76.* Sanctarell. *tract. de apoſtaſia, cap. 2. num. 1. & 2.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 8, punct. 8. num. 3. & ſeqq.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. quæſt. 4. num. 36.* & alij.

Hanc licentiam quacum Religioſus extra clauſtra commoraturus ad ſtudia proficiſcitur concedere debet Prælatus illius cum conſilio ſui conuentus, ſeu maioris partis illius. Quod intelligendum eſt, quando Prælatus habet conuentum. Nam ſi hæc facultas à Generali, vel Prouinciali concedatur qui propriè non ſunt Prælati conuentus, ſed prouinciæ, & totius Religionis abſque conſilio conuentus concedi poterit ex vi huius conſtitutionis. Nam Pontifex ſolùm immediatis Prælatis conuentus indicit obligationem requirendi conuentus conſilium, ne abſque maturo conſilio eam facultatem exerceant, caſu quo eam facultatem ſuis ſubditis concedere poſſunt. Vt rectè aduertit Nauarr. *dicto cap. 27. num. 133.* Sayrus *cap. 33. num. 22.* Suar. *ſect. 4 num. 37.* Sanch. *cap. 8. num. 77.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 8. punct. 8. num. 8.* Quòd ſi prælatus conuentus ſpectatis ſuæ Religionis conſtitutionibus facultatem non habet hanc licentiam concedendi, ex vi huius conſtitutionis eam concedere nequit; quia Pontifex non ampliare, ſed potiùs reſtringere facultatem intendit, vt benè notat Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 37.* Sanch. *lib. 6. cap. 8. num. 77.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 8. punct. 8. num. 7.* Religioſum verò qui ex vi huius facultatis inualidæ ad ſtudia proficiſceretur, exiſtimat Suar. *dicta ſect. 4. num. 37.* hanc excommunicationem effugere, eo quòd ſeruet formam iſtius textus ad ſtudia accedens de licentia ſui Prælati, & conuentus conſilio. Sed rectius oppoſitum docuit Bonacina *num. 9.* quia licentia inualida non eſt licentia, nec præſumendum eſt velle Pontificem fauere iniquo Prælati iuriſdictionis vſui. Et idem exiſtimo dicendum, etſi Prælatus conuentus poteſtatem aliàs haberet concedendi licentiam ſuis ſubditis habitandi extra clauſtra, nullo conuentus conſilio requiſito, ſi de facto tentaret ſuis ſubditis licẽtiam concedere eundi ad ſtudia irrequiſito conuentus conſilio, vel maioris illius partis; nulla eſſet talis licentia, vtpote cui deficit forma ſub qua præſcribitur concedenda, ac proinde non excuſaret religioſum à cenſura, vti colligitur ex Sanch. *dicto c. 8. n. 87.* Sanctarello *de apoſtaſia, cap. 2. n. 3.* Bonac. *p. 8. n. 8.*

Illud eſt certum Prælatum conuentus ad ſtudia accedentem abſque vlla licentia ſuorum ſuperiorum in hanc excommunicationem non incidere; quia hæc ſolùm afficit Religioſos ſuaditos prælato illius conuentus à quo recedunt. Vti aduertit Nauarr. *c. 27. n. 133.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. num. 38.* Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 33. num. 22.* Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 8. n. 85.* Sanctarell. *de apoſtaſia, cap. 2. num. 7.* Bonac. *diſp. 2. q. 8. p. 8. num. 14.*

Quatenus verò hæc conſtitutio ſpectat Doctores, & magiſtros, illis prohibet ſub pœna excommunicationis, ne Religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel phyſicam audientes ſcienter doceant, vel in ſcholis ſuis præſumant retinere. Nomine *Doctoris* exiſtimat Suar. *diſput. 23. ſect. 4. num. 39 & 45.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. punct. 32. in fine*, ſignificari eum qui laureo doctoratus inſignitus eſt, tametſi non doceat; quia ei tantùm nomen Doctoris communiter applicatur. Nomine autem *Magiſtri*, intelligi actu docentem. Ducuntur ad hanc explicationem ſuſtinendam, quia textus vtitur dictione diſiunctiua, *Doctores ſiue magiſtri*. Sed rectius Gloſ. *in præſenti, verbo retinere.* Nauarr. *c. 29. num. 134.* Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 96.* exiſtimarunt idem vtroque nomine ſignificari, nomenque Magiſtri appoſitum eſſe ad declarandum Doctoris nomen, præſtatéque hunc ſenſum: docentes ſiue ſint inſigniti doctoratus laureo, ſiue ſimplices magiſtri ſi Religioſos habitu dimiſſo audientes legem, vel phyſicam doceant; excommunicatione innodantur. Moueor ad hanc explicationem ſuſtinendam, quia præſenti conſtitutione cauere Pontifex intendit, ne Religioſi ſtudio ſcientiarum prohibitarum vacantes doceantur, ad cuius finem nihil refert aliquem Doctoris laureo decoratum eſſe, niſi Doctoris munus exerceat. Ergo ſolùm docentes ſub hac conſtitutione intelliguntur. Præterea qui actu magiſter non eſt, nec docere, nec retinere in ſuis ſcholis religioſum poteſt, quia non de retentione in materialibus ſcholis Textus loquitur, vt per ſe patet, ſed de retentione formali, ſcilicet in publicis lectionibus. Deinde hæc conſtitutio pœnalis eſt. Ergo non debet extendi, ſed reſtringi. Tandem quia communiter Doctores, Gloſſa *in præſenti.* Richard. *4. d. 18. q. 5. art. 11.* Paludan. *quæſt. 3 art. 3. §. ſecundus.* Angel. *verb. excommunicatio 7. caſu 27.* Sylueſt. *eodem 9. n. 56.* Tabiena *5. caſu 23.* Caietan. *cap. 61.* Sayrus *lib. 3. cap. 35. num. 5.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. n. 11.* & alij ſolius Doctoris nominis meminerunt, nullam inter Doctorem, & Magiſtrum diſtinctionem agnoſcentes.

Hi verò Magistri, seu Doctores vt hanc excommunicationem incurrant, religiosos Leges, vel physicam habitu dimisso audientes scienter docere debent, vel in scholis retinere. Is autem dicitur scienter docere prædictos Religiosos, qui nulla probabili ignorantia laborat, eos veros Religiosos esse, habitúque dimisso lectioni legum, vel Physicæ assistere, vt benè Caietan. *in præsenti, verbo excommunicatio. cap.* 61. Navarr. *cap.* 27. *num.* 134. Suar. *disput.* 23 *sect.* 4. *num.* 39. Filliucius, *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 11. *num.* 63. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 32. *num.* 3. In scholis verò retinere religiosos Magistri censentur, si ibi assistentes defendant, aut aliquo modo positiuo concurrant, ne ab illis lectionibus audiendis desistant, vti omnes Doctores tradunt. Quinimò existimo ex eo solùm, quòd Magister scholæ permittat suæ lectioni adesse religiosum potentem eum expellere, censendum esse retinere, sicuti censeretur paterfamiliâs hospitem in sua domo commorantem retinere, si eum non expelleret, cùm posset; quia Magister scholæ ius & potestatem habet admittendi, vel expellendi Auditores ad suum gymnasium accedentes, prout sibi rationabiliter visum fuerit. Quod à fortiori procedit in rectore totius vniuersitatis, vtpote iurisdictionem in foro externo habente: vti docent Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *numero* 97. Bonac. *t.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 32. *num.* 6. nec dissentit Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 41. Consultò dixi ad suum gymnasium, nam si extra Religiosi audirent, non esset censendus Magister eos docere, quia ea est furtiua auditio, & præter docentis intentionem, & fortè non valentis impedire: Vti tradit in præsenti Glossa, Ioann. Andreas & alij. Sanch. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 95. Bonac. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 32. *num.* 9. Quòd si religiosus noluerit à lectione exire, existimat Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 40. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 98. non posse Magistrum vlla vi illata Religiosum expellere, quia id solùm potestati publicæ, & iurisdictionem in foro externo habenti conceditur. Sed rectiùs oppositum iudicauit Glossa *in præsenti verbo retinere*, & tradit expressè Sylvest. *verbo excommunicatio.* 9. *casu* 26 *p.* 3. *num.* 57. Tabiena 5. *casu* 23. *q.* 4. Bonac. *num.* 10. posse inquam Magistrum vi moderata eum expellere; quia textus prohibens illius retentionem in scholis tacitè concedit facultatem illum vi moderata expellendi: quod sic probo. Præfato Religioso interdictus est aditus in scholis Magistro autem concessa est illarum tuitio, & defensio. Ergo Religiosus illuc ingrediens scholis, Magistro, aliisque auditoribus iniuriam irrogat; potest ergo Magister cui illius loci cura incumbit eam iniuriam propulsare, atque adeò eum vi moderata expellere, quia illa non est censenda violentia, sed defensio. Sicuti si contra volnntatem patris familiâs illius domum intrates, nec monitus exire velles, posset per vim moderatam te expellere. Neque obinde in censuram Canonis *si quis suadente*, 17. *q.* 4. incideret, vti indicat Glossa, *verbo retinere*, quia illa non est violenta, seu iniusta manuum in religiosum iniectio, sed iusta, & rationi conformis.

Verùm casu quo Religiosus monitus exire nollet, neque expelli absque scandalo, grauique periculo possit, censet Glossa *dicto cap. vt periculosa, verbo retinere.* Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 32. *num.* 10. lectionem dimittendam esse, sicuti dimittitur sacrificium inchoatum, cùm excommunicatus vitandus exire non vult, ideò namque sacerdos sacrificium dimittere tenetur, quia ei interdicitur communicatio cum vitando excommunicato: at Magistro interdicta est communicatio in Doctrina cum præfato religioso. Ergo debet à doctrina cessare. Nihilominus Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 40. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 98. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 11. *num.* 63. censent satis probabiliter non esse obligatum Magistrum à lectione desistere, ne alij Auditores damnum patiantur. Neque censendus est Magister eo casu religiosum docere, cùm suam doctrinam publicè traditam ad ipsum non referat; potiùs enim censendus religiosus est furtiuè eam excipere, quàm Magistrum eam illi tradere, in quo est latum discrimen à sacrificio, nam sacerdos cùm nomine populi, & maximè circunstantium sacrificium offerat, nequit separare à sacrificio communicationem cum circunstantibus. In præsenti autem ex sola intentione docentis separari communicatio doctrinæ potest.

15 Decimaquinta excommunicatio continetur in *capite quicunque de hæreticis in* 6. aduersus eos qui scienter præsumunt sepelire hæreticos, & eorum defensores. Nam Alexand. IV. inquit. *Quicunque hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter præsumpserint Ecclesiastica tradere sepultura, vsque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere. Neque absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent, & proijciant huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura.*

Ad incurrendam hanc excommunicationem, opus est vt sepeliens hæreticos, corúmque fautores, receptatore, & defensores sciat in eo crimine decessisse, prohibitúmque sibi esse illud munus circa eorum corpora exercere, qua scientia non obstante præsumat ea corpora Ecclesiasticæ sepulturæ tradere, id est, in loco sacro sepelire. Sepelire autem censebitur, si propriis manibus terræ mandet, non autem si corpus comitetur. Quinimo satis probabile est solùm propriis manibus sepelientem hac censura ligari, non autem mandantem, consulentem, aut moraliter concurrentem; quia censura lata contra facientes, extendi non debet vltra eos qui physicè, & & realiter opus præstant. Et fortè ob hanc causam præcipit Pontifex, ne absoluatur delinquens quousque propriis manibus extumulet corpus sepultum, vt in ea ratione in qua deliquit pœnas luat. Sic in præsenti aliis relatis docet Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *p.* 30. *num.* 6. Dixi satis probabile esse, eo quòd censeam in hoc casu esse probabilius censuram ad mandantes extendi Nam quoties lex reddenda est inutilis nisi extensionem admittat extensio facienda est, vt latè probaui *tract. de legibus*, vbi de interpretatione: at nisi hæc lex ad mandantes extenderetur ferè inutilis esset; eo quòd propriis manibus sepelientes plerunque rudes sunt, & infimæ notæ, ideóque tum ratione ignorantiæ censuræ, tum ratione mandati suorum dominorum censuram effugerent, ergo hæc censura ad mandantes extendi debet. vt frequenter effectum habeat.

Sed an opus sit ad incurrendam hanc censuram vt hæretici, eorum fautores, vel defensores denunciati sint nominatim; Non caret difficultate; eo quòd post Extrauag *ad euitanda*, non teneamur vitare excommunicatum; qui manifestus clerici percussor non fuerit, vel non fuerit nominatim denunciatus. Ob quam rationem existimat Bonac. *tom.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 30. huic excommunicationi non esse locum, si hæreticus denunciatus non sit. Sed oppositum alicui verius videbitur, quia hæc excommunicatio non ob communicationem cum hæretico quatenus fuit excommunicatus, sed quatenus hæreticus fuit, & in hæresi decessit imponitur, ac proinde non est attendenda publicatio excommunicationis, sed finalis in hæresi & manifesta impœnitentia. Nihilominus sententia Bonacinæ placet ob dictam Extrauag. quæ eximit ab obligatione vitandi quemlibet non solùm ob censuram, sed ob quamlibet sententiam à iure, vel ab homine. Absolutio verò ab hac censura præstanda non est, quousque deliquens corpus sepultum publicè extumulet. Quod intelligendum est, si publicè fuerit tumulatum, vt sic satisfactio delicto correspondeat Secùs verò si secretò tumulatum fuerit; quia tunc secretò est exhumandum, vt benè aduertit Bonac. *t.* 3. *disputat.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 30. *num.* 7. Et præterea debet intelligi casu quo illius corpus ab aliis ossibus fidelium discerni possit, vt multis relatis aduertit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 6.

Additur vltimò, vt locus, in quo prædictum corpus sepultum est perpetua careat sepultura, quod intelligendum est non de tota Ecclesia, sed de loco illo particulari, in quo corpus illud execrabile requieuit: vt benè aduertit Bonac. *d. p.* 30. *in fine.*

Decimasexta continetur in *cap. vt inquisitionis, de Hæreticis in* 6. in defensionem sancti officij Inquisitionis. *Primò* namque excommunicantur gubernatores, potestates, ac domini temporales qui de aliquo crimine hæresis cognouerint, aut iudicium tulerint siue directè, siue indirectè. *Secundò* si detentos in carcere ob crimen hæresis audeant absque Episcopi, vel Inquisitoris licentia liberare. *Tertiò* si sententiam latam ab Episcopo, vel Inquisitoribus non mandauerint executioni, sicuti sunt obligati. *Quartò* si directè, vel indirectè sententiam Episcopi, vel Inquisitoris impedire præsumserint. *Quintò* si ausi fuerint se opponere prædicto Diœcesano, vel Inquisitoribus in rebus ad Fidem pertinentibus. 16

Circa hanc excommunicationem aduerte cùm Glossa, Ioann. Andrea, & aliis *in dicto cap. vt inquisitionis.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 21. Sayro *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 19. Nauarro *cap.* 27. *num.* 135. Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 44. Bonacina *t.* 3. *de censura disp.* 2. *q.* 10. *p.* 8. *n.* 5. & aliis, si Episcopus & Inquisitor in eadem causa non conueniunt supersedendum esse, nisi fortè declaratum sit à Pontifice, aut supremo tribunali, cui sententiæ standum sit in casu discordiæ. Secundò aduerte plures Doctores. Angel. *verbo excommunicatio* 7. *casu* 2. Sylvest. *eodem* 9. *casu* 28. *num.* 58. Sayrus *dicto lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 18. *vers. quarto*, & probabile reputat Tolet. *dicto cap.* 38. *num.* 21. assere ad incurrendam hanc excommunicationem opus esse, vt domini temporales animo impediendi Inquisitionis officium prædictas actiones præstent. Nam si ex odio, vindicta alióve fine Inquisitionis ministros vexent, tametsi inde officium Inquisitionis impediatur, non est locus huic excommunicationi. Ratio esse potest, quia licèt hæ actiones absolutè prohibeantur, neque animus attendatur, at cum hæc prohibitio facta sit, vt tribunal Inquisitionis deffendatur, & promoueatur; debent intelligi prohibitæ, quando ex intentione impediendi hunc finem nascuntur. Cæterùm contrarium longè probabllius est, vt affirmat Tolet. *loco relato.* Suar. *disp.* 23. *sect.* 4. *numero* 44. Filliuc. *tractat.* 14. *capit.* 9. *quæst.* 5. *numero* 159. Bonac. *dicta disp.* 2. *q.* 10. *punct.* 8. *numero* 10. quia lex

abſolutè excommunicat prædictas actiones operantem abſque reſtrictione huius; vel illius intentionis; parum enim refert quòd ex hac, vel illa intentione actiones procedant, ſi officium Inquiſitionis impeditur, quod lex præcauere intendit. tem ſi opus eſſet moueri ex intentione impediendi Inquiſitionis officium, id textus exprimeret, at contrarium indicat, prohibens non ſolùm directè, ſed indirectè, quomodocunque impedimentum apponi. Tertiò aduerte, ſi prædictæ actiones fiant animo fauendi hæreticis in excommunicationem Bullæ Cœnæ clauſula 1. incurri. In vltima parte huius textus additur excommunicatio contra omnes cuiuſcunque conditionis ſint, qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, ſtatuturque contra omnes generaliter ſi per annum in hac excommunicatione perſtiterint animo obſtinato, vt hæreticos puniendos eſſe. De qua excommunicatione *ſuperius* dixi, & *tract. de fide*, vbi de ſuſpicione hæreſis.

17 Decimaſeptima habetur in *cap. pro humani, 1. de Homicidio in 6.* aduerſus eos qui per aſſaſſinum aliquem Chriſtianum fecerint interfici, vel mandauerint; tametſi mors non ſequatur.

Nomine *aſſaſſini* exiſtimat Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 34. num. 21.* intelligi qui pecunia inductus officium aſſumit aliquem interficiendi. Quod ſi ita eſſet, huic excommunicationi ſæpè eſſet locus, cùm plures vt ſecuritatem habeat, homicidas cõducunt ad inimicum interficiendum. Caſu autẽ quo ſic eſſet hæc excommunicatio intelligenda, in illam incurrit faciens interfici Chriſtianum Catholicum non hæreticum per aſſaſſinos, vel de interfectione mandatum præſtans, tametſi ex eo mandato forſan mors non ſequatur, vti in textu dicitur. Item in eam excommunicationem incidit qui prædictos aſſaſſinos receptauerit, defenderit, vel occultauerit. Quod intelligendum eſt poſtquam mortem perpetrauerint, vel mandatum acceperint de ea perpetranda. Nam ſi mandans ob ſolum mandatum huic excommunicationi ſubiicitur, receptor, vel defenſor mandatarij eidem ſubiici debet. Verùm longè probabilius exiſtimo ſolos quoſdam infideles Principibus Chriſtianis ſubiectos, & hoc crudele officium homines interficiendi aſſumentes nomine Aſſaſſinorum intelligi; vt manifeſtè indicant illa verba Textus: Ab eorundem Aſſaſſinorum dommino impetrare, & illa tanquam Chriſtianæ religionis æmulus, &c. Neque veriſimile eſt Pontificem ipſos aſſaſſinos ab excommunicatione liberaturum, ſi excommunicationi ſubiici poſſent. Atque ita docent in præſenti Nauarr. *cap. 27. num. 136.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. n. 25.* Couarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 9.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 47.* Filliucius *tract. 14. cap. 4. quæſt. 10. n. 63.* Bonac. *t. 4. de cenſur. diſp. 2. q. 2. p. 33. num. 2.*

18 Decimaoctaua continetur in *cap. vſurarum, de Vſuris, lib. 6.* aduerſus clericos vſurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes. *Primò* Gregor. X. prohibet manifeſtis vſurariis alienigenis domus locare, aut alio titulo concedere ad fœnus exercendum. *Secundò* permittere in terris ſuis domus conductas habere, aut alias habitare. *Tertiò* intra tres menſes à terris ſuis expelli. Perſonis Eccleſiaſticis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis pœnam ſuſpenſionis indicit: horum inferioribus ſi ſingulares perſonæ fuerint, excommunicationis ſententiam imponit; collegium, ſeu aliam vniuerſitatem interdicto ſubiicit. Laici verò per ſuos Ordinarios ſunt compeſcendi.

Prima actio, ob quam hæc excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum imponitur, eſt domum locare, aut alio titulo ſcilicet commodato, depoſito, donatione, venditione concedere vſurariis alienigenis ad fœnus exercendum. Non enim quibuſcunque vſurariis manifeſtis prohibitum eſt ſub excommunicatione domum conducere ad fœnùs exercendum, ſed ſolum vſurariis alienigenis, neque quælibet conductio domus prohibetur, ſed ſolùm conductio facta ad prædictum finem fœnoris exercendi; vti ex communi tradit Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 32. n. 20.* Suar. *diſp. 31. ſect. 5. num. 14.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2 q. 4. punct. 9. num. 5.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. numero 26.* Alienigenæ vocantur qui neque ipſi, neque eorum parentes in eo dominio nati ſunt, vt conſtat ex *leg. qui ex vico, leg. aſſumptio. §. filius. ff. ad municipalem.* Quod ſi roges, qua de cauſa alienigenis vſurariis hæc domus conceſſio prohibeatur, non autem indigenis; ea eſt: quia difficilius indigenæ fœnus inter ſuos exercent ob naturalem pudorem, & verecundiam.

Secunda actio eſt permittere prædictos vſurarios in terri ſuis habitare. Tertia intra tres menſes eos non expellere. Alicui videbitur vnam ex his actionibus ſuperfluè apponi; nam qui permittit eo ipſo non expellit, & qui non expellit eo ipſo permittit, & conſequenter ſpatium trium menſium tam ad permiſſionem quàm non èxpulſionem eſſe extendendum. Sed longè verius eſt vtramque actionem eſſe diſtinctam, & vt talem in Textu appoſitam eſſe, ſpatiúmque trium menſium ſolùm pro non expulſione fuiſſe aſſignatum, etenim actio permiſſionis ſpectat primum vſurarij ingreſſum, quem ſi dominus terræ ſcienter permittat, eo ipſo abſque vlla mora in excommunicationem incidit. Quod ſi abſque illius notitia vſurarius fuit ingreſſus, ibíque habitat, obligatus eſt non ſtatim, ſed intra tres menſes illum expellere.

Hæ duæ actiones comprehendere tantùm poſſunt perſonas Eccleſiaſticas, quæ in illis terris, vbi vſurarij fœnus exercent dominium habuerint; quia ſolùm hæ poteſtatem habent prædictos vſurarios expellendi, & conſtat ex illis verbis Textus *in terris ſuis*, & notauit ex communi ſententia Sayrus *libro 3. capit. 32. numero 13.* Bonacina *diſputat. 2. quæſt. 4. p. 9. numero 6.*

Quod ſi contingat vſurarium alienigenam, non eſſe alienigenam reſpectu domini, ſed ſolùm reſpectu illius terræ in qua fœnus exercet, exiſtimat Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 4. pun. 9. num. 10.* non comprehendi ſub hac conſtitutione, quia ſolùm comprehenduntur vſurarij qui non ſunt oriundi de terris dominorum. Sed verius eſt oppoſitum, vt indicat Sayrus *libro 3. theſauri, capit. 32. num. 4.* quia textus abſolutè prohibet vſurariis alienigenis domus locare, aut ibidem habitare permitti. At oriundus ex regno diuerſo, vti ex Neapoli, Flandria; verè eſt alienigena in Hiſpania; tametſi eidem Regi ſubiectus, ſub dicta conſtitutione comprehenditur. Neque obeſt quòd non ſit expellendus ex omnibus terris huius Regis, ſi ex aliqua illius terra oriundus exiſtat: ſatis enim eſt quòd expellatur ex omnibus terris, quarum comparatione ipſe vſurarius fuerit alienigena.

Ad extremum placet aduertere quod tradit Leonard. Leſſius *lib. 2. de iuſtit. cap. 24. dub. 6. in fine*, nempe multis in locis non eſſe hanc prohibitionem receptam, ſed paſſim vſurarios alienigenas maximè Iudeos permitti videntibus, & non contradicentibus Epiſcopis.

Decimanona continetur *cap. vnico de iniuriis in 6.* aduerſus 19
concedentes repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel conceſſas in laicos ad Eccleſiaſticos extendentes. Subiicit namque Gregor. X. excommunicationi ſingulares perſonas, & vniuerſitatem interdicto, ſi contra perſonas Eccleſiaſticas repræſalias, ſeu pignorationes concedant, ſeu conceſſas executioni mandent, aut aliquo modo extendant, niſi præſumptionem huiuſmodi reuocauerint à conceſſionis, vel extenſionis tempore infra menſem quis reuocauerit conceſſionem, & exequens executionem damnum illatum reparando huic excommunicationi non eſt locus. Solùm eſt dubium, ſi reuocatio conceſſionis facienda eſt re integra, id eſt antequam executioni mandetur, vt hæc cenſura vitetur. Negat id eſſe neceſſarium Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 50.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. p. 22. n. 24.* quia nulla eſt cauſa, ob quam conſtitutio pœnalis reſtringi debet, hæc autem conſtitutio affignat terminum menſis ad incurrendam cenſuram abſque conditione, an res integra ſit, vel non? Ergo non eſt eius diſpoſitio reſtringenda. Nihilominus contrarium mihi verius videtur cum Gloſſa, Geminiano, Franco *in præſenti*, Syluestro *verbo excommunicatio 9. num. 63.* Tolet. *lib. 1. cap. 38. num. 27.* Moneor, quia conceſſio poſita executione reuocari non poteſt, vtpotè quæ habuit ſuum effectum, tametſi damnum ex ea ſequutum poſſit reparari. Secùs eſt in executione, quæ per reſtitutionem pignoris, ſeu rei ablatæ in ſuum priſtinum ſtatum reuocatur. Ergo cùm conceſſioni conceditur terminus menſis ad reuocationem, ſubintelligendus eſt pro conceſſione executioni non mandata; quia huic tantùm reuocatio aptari poteſt, non verò conceſſioni iam executæ.

Repræſaliæ vocantur quando ratione debiti ab vna perſona contracti, aut iniuriæ illatæ altera tertia perſona in ſe, vel in ſuis bonis grauatur, & obligatur ſatisfactionem pro alia exhibere, etiamſi aliàs non teneatur. Quod aliquando licitum eſſe poteſt circa perſonas ſæculares authoritate legitima præſtitum, ſecùs circa Eccleſiaſticas perſonas, niſi ex ſpeciali licentia Pontificis.

Vigeſima excommunicatio habetur in *cap. fœlicis de Pœnis in 6.* aduerſus Principes, aliósque dominos temporales & iudices non obſeruantes ea quæ ibidem præſcribuntur, contra hoſtiles inuaſores Cardinalium, de qua excommunicatione latè dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, clauſula 11.

PVNCTVM XXXIV.

Expenduntur excommuuicationes latæ ipſo iure, & non reſeruatæ contentæ in libris Clementinarum.

1 *Refertur prima excommunicatio aduerſus impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam, de beneficio ſuper quod lata eſt ſententia definitiua à Sede Apoſtolica contra poſſeſſorem illius non triennalem.*

2 *Secunda aduerſus eos qui mortuos tempore interdicti ſepeliunt, vel excommunicatos, aut vſurarios.*

3 *Tertia*

§ *Tertia aduersus Religiosos vsurpantes decimas, vel impedientes earum solutionem.*

4 *Quarta excommunicatio expenditur qua est aduersus monachos, & canonicos regulares adeuntes curias Principum animo nocendi suis Prælatis, vel monasterijs.*

5 *Quinta aduersus Monachos tenentes arma intra septa sui Monasterij.*

6 *Sexta aduersus impedientes visitatores Monialium in suo munere, nisi moniti resipiscant.*

7 *Septima refertur aduersus fœminas statum Beghinarum assumentes, & aduersus Religiosos qui prædictas Beghinas fouent in earum statu.*

8 *Octaua aduersus contrahentem matrimonium in gradibus prohibitis.*

9 *Nona aduersus eos qui prætextu officij Inquisitionis, pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum Ecclesiarum bona confiscant.*

10 *Decima contra officiales communitatum vsuris fauentes.*

11 *Vndecima aduersus religiosos Mendicantes nouas domos ad habitandum acquirentes, sine Sedis Apostolicæ facultate, vel acquisitas alienantes.*

12 *Duodecima aduersus Religiosos qui suis sermonibus, vel alibi à decimarum solutione debitores retrahere intendunt.*

13 *Decimatertia aduersus eosdem religiosos, qui negligentes fuerint in decimarum solutione suadenda pœnitentibus, & moniti à suis Superioribus ausi fuerint prædicare, non purgata negligentia.*

14 *Tandem expenditur excommunicatio aduersus Religiosos non seruantes interdictum locale generale, vel cessationem à diuinis positam authoritate Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij illius loci.*

1 PRima excommunicatio refertur in *Clement. vnica de sequestrat. possessionis, & fructuum* aduersus impedientes sequestrationem ab Ordinario factam de beneficio super quod lata est sententia definitiua à Sede Apostolica contra possessorem illius non triennalem. Etenim Clemens V. ad compescendas litigantium malitias definiuit: vt cum contra possessorem definitiua sententia super beneficio apud sedem Apostolicam dumtaxat in petitorio, vel possessorio promulgata fuerit, beneficium ipsum etiamsi dignitas, vel personatus existat, & curam habeat animarum, à possessore huiusmodi (dum tamen triennio pacificè antea ab eo possessum non fuerit) per loci Ordinarium apud aliquam personam idoneam sequestretur, quæ plenam de ipso, & debitam gerens id quod de fructibus ipsius (debitis eiusdem supportatis oneribus) superesse contigerit, illi restituat qui finalem in causa victoriam obtinebit. Si quis autem sequestrationem huiusmodi impedire, vel fructus quoque modo præsumpserit occupare, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua (nisi impedimento prius amoto, & occupatis per eum fructibus restitutis) nullatenus absoluatur.

Circa quam excommunicationem aduerte sermonem esse de sententia definitiua Sedis Apostolicæ in possessorio, vel petitorio. Item de impedimento appositio executioni, & sequestrationi beneficij, vel illius fructuum factæ ab Ordinario, non autem de sequestratione quæ per auditores Rotæ, vel aliquem à Sede Apostolica delegatum fieret, vti communiter contingit. Quapropter dixit Caietan. *verbo excommunicatio, cap.* 43. Nauarr. *cap.* 27. *num* 137. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *num.* 1. Suar. *disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 1. Sayrus *lib.* 3. *c.* 35. *n.* 7. Filiucius *tract.* 14. *c.* 5. *q.* 2. *num.* 69. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 24. *num.* 1. rarò, vel nunquam huic excommunicationi esse locum; quia sequestratio non fit authoritate Ordinarij, sed authoritate sedis Apostolicæ, & delegatorum ipsius. Quando autem sequestratio beneficij authoritate Ordinarij fieret, illam impediens, vel illius fructus occupans excommunicationi subiicitur.

Ab hac censura non est absolutio delinquenti præstanda, quousque impedimentum amoueat, & fructus occupatos restituat, vti cauetur *in dicta Clement.* Quod si de facto à Parocho, vel Episcopo hæc absolutio concedatur ante prædictam satisfactionem, & restitutionem si fieri possit sub opinione positum est, an valida sit; eo quòd videatur Pontifex sibi absolutionem reseruare. Aliis verò placet etsi illicitè præstetur, absolutionem tamen validam fore; quia non tollit Pontifex potestatem, sed modum indicat, quo exercenda sit, maximè cùm hæc conditio sit ex illis quæ iure insunt, quæque seruandæ sunt, esto non sint expressæ.

2 Secunda habetur in *Clement.* 1. *de sepultur.* aduersus eos qui mortuos tempore interdicti sepeliunt, vel excommunicatos, aut vsurarios. Inquit enim Clemens V. *Eos qui propria temeritatis audacia, defunctorum corpora non sine contemptu clauium Ecclesiæ, in cæmeteriis interdicti tempore in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos scienter sepelire præsumunt. Decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere, à qua nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, ei quibus per præmissa fuerit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem, nullo eis circa præmissa exemptionis, vel quouis alio priuilegio sub quacunque verborum forma concesso aliqualiter suffragante.*

Primò excommunicat Pontifex eos, qui mortuos sepeliunt tempore interdicti localis extra casus à iure concessos. Qui autem sint casus concessi à iure *disp.* 5. *de interdicto* examinabimus. Satis probabile est eos qui tempore interdicti assistere possunt diuinis ratione priuilegij, sepeliri tempore interdicti posse; quia iis quibus communicamus viuis, possumus defunctis communicare.

Secundò eos qui sepeliunt publicè excommunicatos hoc est vitandus, quia post Extrauag. *ad vitanda scandala*, solos hos excommunicatos vitare tenemur. Vti ex communi docet Syluest. *verbo excommun.* 9. *n.* 66. Nauarr. *c.* 27. *n.* 137. Caiet. *verbo, excommunicatio, num.* 46. Sayrus *lib.* 3. *thesauri, cap.* 35. *num.* 9. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disput.* 2. *quæst.* 2. *p.* 31. *numero* 4.

Tertiò eos qui nominatim interdictos sepeliunt, modò interdicti sint generaliter à Diuinis, nam si solùm ab vno vel alio actu distincto ab officio sepulturæ fuerint interdicti, non est locus huic prohibitioni. Sicuti aliis relatis aduertit Sayrus *dicto lib.* 3. *cap.* 35. *num* 10. Bonac. *p.* 31. *num.* 5.

Quartò eos qui manifestos vsurarios sepeliunt, id est qui nulla tergiuersatione cælari possunt fœnus excercentes decessisse. Sed an insuper requiratur, quòd sint nominatim & expressè denunciati & declarati vsurarij; Doctores non conueniunt. Nam Caietan. *verbo excommunicatio, c.* 46. Nauarr. *c.* 27. *num.* 137. Sayrus *l.* 3 *c.* 35. *num.* 9. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *num.* 2. inditant locum esse huic excommunicationi si vsurarium manifestum sepelias, tametsi denunciatus non sit, cum nullam huius denunciationis mentionem fecerint. Quod expressè docuit Filliucius, *tract.* 14. *cap.* 5. *q.* 3. *num.* 71. Ratio esse potest, quia hæc excommunicatio imponitur sepelientibus vsurarios manifestos in odium tanti criminis. Extrauagans verò *ad vitanda scandala*, excusat ab obligatione vitandi quemlibet fidelem ob censuram, seu sententiam, & prohibitionem in eum latam non denunciatam, non autem ob crimen aliquod quo affectus sit. Sed verius censeo cum Suar. *disp.* 31. *sect.* 2. *num.* 10. Bonac *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *q.* 2. *pun.* 31. Alterio *t.* 2. *disp.* 11. *cap.* 2. *ad finem*, requiri denunciationem, quia dicta Extrauagans *Ad vitanda scandala* eximit fideles ab obligatione vitandi tum in sacris, tum in profanis non solùm excommunicatum, suspensum, vel interdictum, sed quemlibet alium peccatorem, nisi expressè & nominatim denunciatus sit, vel sit manifestus clerici percussor, vt constat ex illi verbis dictæ Extrauagantis relatæ à Nauarro *cap.* 27. *n.* 37 Sayro *lib.* 2. *cap.* 12, *num.* 6. *Ad vitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientiis timoratis contingere possunt, Christi fidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus, quòd nemo deinceps à communione alicuius, sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis intus & extra prætextum cuiuscunque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam, collegium, vniuersitatem, Ecclesiæ communitatem, aut locum certum, vel in certum à iudice publicata, vel denunciata specialiter & expressè constitutionibus Apostolicis, & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Saluo si quem sacrilega manuum iniectione in Clericum in sententiam latam à Canone adeò notoriè constiterit incidisse, quòd factum non possit aliqua tergiuersatione celari, neque aliquo suffragio excusari: nam à communione illius licèt denunciatus non fuerit, volumus abstinere.* Ex quibus verbis manifestè apparet fideles obligatos non esse aliquem in diuinis vitare siue propter censuram, siue propter sententiam, siue ob aliam quamcunque causam à iure, vel ab homine promulgatam, nisi specialiter, & expressè denunciatus sit, excepto casu notoriæ percussionis clerici. At vsurarius manifestus iuris sententia generaliter promulgata priuatus est sepultura Ecclesiastica. Ergo ob hanc prohibitionem non tenentur fideles ab eius communicatione abstinere quousque expressè, & specialiter denunciatus sit. Sed non obstante eius crimine manifesto, & notorio poterunt Ecclesiasticæ sepulturæ tradere.

Denunciatum verò vsurarium, sicuti & nominatim excommunicatum, & interdictum sepelientes, vel sepelientes defunctum in loco interdicto huic excommunicationi subiiciuntur. Nomine *sepelientium* intelligunt plures non solùm sepelientes mortuum tumulo, sed cæteros alios, sine quibus regulariter nequit mortuus sepeliri: vti aliis relatis tradit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *numero* 13. Cùm ergo mortuus

ſepeliri non poſſit, quin ſepulchrum fodiatur, & in ipſum deferatur, & humo condatur, fodientes ſepulchrum, corpus deferentes & humo cõdentes hac excõmunicatione ligantur. Alij extendunt ad quoſlibet comitantes. Alij ad non impedientes cùm poſſint, & ex officio tenentur. Ergo verò cenſeo ſolùm condentem humo corpus defuncti huic ſubiici excommunicationi, ſi verba legis propriè, & in rigore ſpectetur, quia ſepelire propriè, & formaliter non eſt ſepulchrum aperire, nec corpus defuncti deferre, nec comitari, nec mandare, ſed tantùm humo condere. Ergo ſolùm condentes humo huic excommunicationi ſubiiciuntur, ſpectata legis proprietate. Atque ita docet Gloſſa, *verbo ſepelire*, Caietan. *verbo excommunicatio, capite* 46. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 137. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 2. Hentiq. *lib.* 13. *cap.* 43. *num.* 3. Auila 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 10. *dub.* 6. Bonacina *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 31. *num.* 10. Dixi *ſpectata legis proprietate*, quam cenſeo in præſenti caſu ſpectandam non eſſe, ſed extendendam ſaltem ad eos qui corpus defuncti ſepelire fecerint, ſeu mandauerint. Vgolin. *tap.* 2. *de cenſur. cap.* 9. §. 6. Suar. *diſp.* 12. *ſect.* 4. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 8. *num.* 68. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 4. *num.* 111. quia lex eſto pœnalis ſit extendi debet vltra verborum proprietatem, ne inutilis, fiat vt multis probaui *tract.* 3. *de legib. diſp.* 5. *punct.* 3. §. 1. præcipuè, *numero* 6. At hæc lex ſolùm comprehenderet corpus defunctum humo condentes ferè inutilis eſſet, cùm plerunque rudes, ſint, & cenſuræ ignari, & mandantibus ſubiecti, ideóque à cenſura excuſati. Debemus ergo ſaltem ad mandantes cenſuram extendere.

Abſolutio ab hac excommunicatione præſtanda non eſt, quouſque abſoluendus ſatisfactionem competentem præſtet iis, in quorum fauorem cenſura lata fuit, & conſequenter quouſque reſtituat damnum quod ipſis prouenit ex eo quòd corpus traditum ſepulturæ ſit, vt tradit Gloſſa *in dicta Clement. verſ. eis quibus.* Alterius *tit.* 2. *diſput.* 11. *capit.* 2. *col.* 1. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 31. *in fine.* Quod ſi ante hanc ſatisfactionem abſolutio conceditur, cenſet Bonac. *ibi* nullam eſſe abſolutionem. Sed ſatis probabile eſt validam fore eſto illicitam, quia Pontifex non tollit poteſtatem abſoluendi, ſed præſcribit modum quo exercenda ſit, quique ipſo iure inerat.

3 Tertia excommunicatio continetur in *Clement.* 1. *Religioſi de Decimis*, aduerſus religioſos vſurpantes decimas, vel impedientes earum ſolutionem. Etenim Clemens V. religioſos qui ſibi noualia hoc eſt agros, quorum culturæ non extat memoria, aut alias decimas Eccleſiis debitas appropriare, aut vſurpare præſumpſerint vel ſuis familiaribus, paſtoribus, aut colonis decimarum ſolutionem non permiſerint, aut prohibuerint ab officio & beneficio ſuſpendit, modò officium, adminiſtrationem, ſeu beneficium habeant. Quod ſi religioſi adminiſtrationes, vel beneficia non habuerint, excommunicationi ſubiicit.

Ob duplicem actionem hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio incurritur. Prima eſt appropriare, ſeu vſurpare decimas, hoc eſt eas tanquam ſibi debitas accipere, ſeu retinere, cùm nullo modo debitæ ſint. Quapropter ex eo tantum quòd decimas debitas non ſoluas in hanc cenſuram non incidis; quia illa non eſt appropriatio, ſed ſurreptio, nec deterioris conditionis eſſe debet laïcis ſæcularibus, qui ob hanc retentionem excommunicatione non afficiuntur, vt ex communi tradit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 25. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 4. Bonac. *diſp.* 2. *queſt.* 8 *pun.* 12. *num.* 10. Quinimo non ſufficit appropriare, vel vſurpare præfactas decimas, vt huic cenſuræ locus ſit, ſed inſuper requiritur, ne infra duos menſes damnificatis Eccleſiis emendam feceris competentem. Secunda actio, ob quam hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio inducitur eſt impedire verbis, vel factis, ne ſerui, familiares, vel coloni decimas Eccleſiis ſoluant, dummodò infra menſem à dicta prohibitione non deſtiteris, vti cauetur in dicta Clement.

Difficultas autem eſt, à quo tempore computandus ſit prædictus terminus menſium. Et quidem omnes conueniunt in prohibitione, ſeu non permiſſione ſolutionis decimarum ſeruis, familiaribus, paſtoribus, vel colonis facta computandum eſſe à die quo es à parte requiſitus: vt à prædicto impedimento ceſſes, quia ſic expreſsè à Pontifice deciſum eſt, vt conſtat ex illis verbis, *niſi poſt requiſitionem per eos quorum intereſit ſuper hoc factam, à præmiſſis deſtiterint infra menſem.* Quoad appropriationem, vel vſurpationem decimarum cenſet Sayrus aliis relatis *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 24. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 8. *pun.* 12. *n.* 5. computandum eſſe terminum duorum menſium non à die requiſitionis, ſed à die vſurpationis, quia admonitio non coniungitur vſurpationi, ſed ſolùm non permiſſioni ſeu prohibitioni. Sed rectius Gloſſa *in dicta Clement: verbo duos menſes.* Cardinal. *ibi num.* 24. Alterius *de ſuſpenſ. diſp.* 17. *cap.* 2. *verſ.* 6. Suar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. *in fine* exiſtimant computandum eſſe à die requiſitionis, ſeu monitionis, quia illa verba *poſt monitionem* poſita in principio clauſulæ, ad omnia in dicta clauſula contenta, referuntur. Neque eſt vlla ratio, ob quam potiùs non permiſſioni, ſeu prohibitioni annectatur, quàm vſurpationi, cùm tam non prohibito quàm vſurpatio ſub eadem periodo comprehenditur. Et cùm hæc explicatio legem pœnalem reſtringat, ſuſtinenda eſt, alia verò quæ illam ampliat repellenda.

Monitio non debet eſſe trina; quia Textus non exigit canonicam monitionem, ſed monitionem quæ ſemel facta perficitur, vt tradit Gloſſa, *verbo facta.* Nauarr. *cap.* 27. *numero* 138. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *numero* 4. Suar. *dicta diſputat.* 31. *ſect.* 6. *numero* 9. Bonac. *diſput.* 2. *queſt.* 8. *punct.* 12. *num.* 6.

Hæc cenſura comprehendit Religioſos ſiue viros, ſiue fœminas qui verè religioſi ſint, hac tamen differentia; nam religioſi carentes adminiſtratione, officio, ſeu beneficio excommunicantur, habentes verò adminiſtrationem, officium ſeu beneficium, ſuſpenduntur. Quod intelligendum eſt de adminiſtratione, officio, vel beneficio regulari; nam ſi ad ſæcularem Eccleſiam tranſlati ſint, huic cenſuræ non ſubiiciuntur, quia ij non ſunt religioſi modo religioſo viuentes, ſed ſæcularium ſtatum imitantes, & conſequenter inter ſæculares clericos in hac parte computandi ſunt: vti tradit Sylueſt. *excommunicatio* 9. *caſu* 36. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 138. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 8. *p.* 12. *n.* 8. contra Tolet. *dicto cap.* 39.

Quarta continetur in Clement. *Ne in agro*, §. *quia verò, de* 4
ſtatu Monachorum aduerſus monachos & Canonicos regulares adeuntes curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſteriis; inquit enim textus. Nos eorum (ſcilicet Monachorum Benedictinorum, de quibus antea locutus eſt; in hac parte reprobis auſibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne monachi, aut regulares canonici adminiſtrationem aliquam non habentes ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Quod ſi vt ſuis Prælatis vel Monaſteriis damnum aliquod inferant ad dictas curias ſe confrrre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto.

Hæc excommunicatio non comprehendit omnes religioſos, ſed ſolum monachos, & canonicos regulares, quia ij tantùm exprimuntur. Quinimo Angelo verbo *excomm.* 7. *caſu* 38. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 4. Filliucio *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 6. *num.* 139. placet ſolos monachos nigros id eſt Benedictinos comprehendi, quia de iis tantùm Pontifex ſermonem fecerat, horúmque in hac parte reprobis auſibus obuiare intendit. Non igitur extendenda eſt conſtitutio ad alios monachos, maximè cum ſit pœnalis. Sed contrarium meritò docuit Panormit. *in dicta Clement. num.* 9. Sylueſt. verbo *excommunicatio* 9. *num.* 78. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 33. *num.* 26. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *queſt.* 8. *punct.* 9. *num.* 12. eo quòd Pontifex excommunicationi, vel ſuſpenſioni Monachos ſubiiciens generaliter locutus eſt, neque diſpoſitionem reſtrinxit ad Monachos, de quibus antea ſermonem fecerat: nam licèt ex Benedictinorum abuſibus ſumpſerit occaſionem huius conſtitutionis ferendæ, conſtitutio tamen latior fuit; ſiquidem non ſolum monachos, ſed etiam canonicos regulares comprehendit, de quibus antea locutus non fuerat.

Vt autem hi Monachi, vel Canonici regulares hac excommunicatione afficiantur, ob acceſſum ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel conuentibus, nullam in ipſis conuentibus adminiſtrationem habere debent; quia hi occaſionem habent accedendi ſæpè ad curias, ideóque excipiuntur, tamerſi contrarium ſentiat Sayrus *dicto lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 27. & indicet Sylueſt. *excommunicatio* 9. *numero* 78. Nomine adminiſtrationis etſi Angel. & Cardinal. *in præſenti*, & Sayrus *dicto num.* 27. cenſeant ſolam temporalem intelligi, quæ in percipiendis fructibus monaſterij conſiſtit; verius tamen eſt non ſolùm temporalem, ſed etiam ſpiritualem comprehendi, cùm ſæpè ob adminiſtrationem ſpiritualem vrgens cauſa occurrat ad curias Principum accedendi, idque indicant illa verba Textus: *Adminiſtrationem aliquam non habentes*, hoc eſt nullam adminiſtrationem habentes. Vti docet Gloſſa, & Panormitan. *ibi*, & Suar. *dict. diſputat.* 23. *ſect.* 5. *num.* 5. Bonac. *diſput.* 2. *qu.* 8. *punct.* 9. *num.* 13.

Deinde accedere debent ij Monachi, vel Canonici regulares ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel conuentibus, vt huic cenſuræ ſit locus, quia ſic in textu præſcribitur. Quare illuc accedentes abſque licentia, eſto grauiter peccent, ſi tamen prædictum animum nocendi non habent, cùm de facto accedunt, huic cenſuræ non ſubiiciuntur. Sicuti aduertunt omnes Doctores relati.

Solùm eſt difficultas, An accedent cum licentia expreſſa ad alia negotia hac excommunicatione afficiatur, ſi eo malo animo accedat? Communis ſententia affirmatiuam partem tuetur, vt videre eſt in Gloſſa, Panormit. & Cardinali *in præſenti*, quos ſequitur Nauarr. *cap.* 27. *num.* 138. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 8. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 27. Bonac. *diſput.* 2. *qu* 8. *punct.* 9. *num.* 6. quia Textus cùm cenſuram tulit licentiæ non meminit, ſed ſolùm iniqui animi,

animi; ergo accedentes hoc prauo affectu siue absque licentia, siue cum illa hac ligantur excommunicatione. Fateor hanc communem sententiam mihi difficilem esse. Nam esto in clausula, qua hæc censura fertur licentiæ mentio facta non sit, sed solùm accessus cum intentione damnificandi Prælatis, at videtur intelligendum de accessu immediatè antea prohibito, Pontifex namq; prohibet Monachis vel Canonicis regularibus administrationem aliquam non habentibus, ne ad curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant. Et statim subiungit. *Quòd si vt suis Prælatis vel Monasteriis damnum aliquod inferant ad dictas curias se conferre præsumpserint, id est se conferre præsumpserint eo modo quo antea dictum est, scilicet absque licentia.* Neque ex eo quòd in hac clausula mentio licentiæ facta non fuerint, inferendum est subintelligi non debere, nam etiam nulla est mentio facta administrationis, & nihilominus subintelligitur, quia in præcedenti clausula illius mentio facta est.

Adde excommunicationem nunquam indici ob actionem externam bonam, & quæ solùm denominatiuè ab actu interiori mala est: accessus autem ad curias Principum ex speciali Prælatorum licentia, cum animo tamen nocendi Prælatis, & monasteriis nullam malitiam continet, quæ fori externi iudicio cognosci possit. Ergo ex illo accessu hæc censura non contrahitur.

Præterea est dubium, An si ad curiam accesseris recto animo, & postmodum mutes, ibique assistas animo nocendi tuis Prælatis, vel monasteriis incidas in hanc censuram? Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. q. 8. punct. 9. num. 4.* in partem negatiuam propendet; eo quòd in materia pœnali non sit facienda extensio vltra proprietatem verborum. At longè diuersum est se conferre ad curias Principum, ac ibi existere, ergo Pontifex excommunicans se conferentes, non comprehendit ibidem existentes. Præterea si eo animo iniquo te in curias Principum conferres, & illuc ingressus animum deponeres, non obinde à censura excusaris, quia factum præstitisti, cui est censura annexa. Ergo in hac censura non spectatur assistentia, sed accessus. Sed oppositum verius docuerunt Suar. *tom. de censur. disp. 23. sect. 5. num. 6.* Filliucius, *tract. 14. cap. 8. quæst. 6. num. 141.* Quia huiusmodi accessus prohibetur ob occasionem, quam religiosi habere possunt suum prauum affectum exequendi in curiis Principum existentes. At hæc occasio vrgentior est in assistentia, quàm in accessu. Ergo potius censetur prohibita assistentia, quàm primus accessus. Adde prohibito accessu prohiberi assistentiam, quia non prohibetur solùm accessus momentaneus, & transiens, sed permanens. Illud autem debet esse certum ex solo accessu ad curias Principum animo nocendi suis Prælatis, vel monasteriis hanc censuram incurri, tametsi damnificatio non succedat; quia solus accessus eo animo factus est completa materia huius censuræ: vti aduertunt Tolet. *lib. 1. cap. 39. num. 7.* Saytus *lib. 3. cap. 33 num. 27.* Suarez *disp. 23. sect. 5. num. 6.* Filliucius, *tract. 14. cap. 8. quæst. 6. num. 141.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. quæst. 8. p. 9. num. 5.*

Dixi *sæpè intentione nocendi suis Prælatis, vel Monasteriis.* Nomine *Prælatorum* comprehenduntur non solùm Prælati immediati tui conuentus, sed Prouincialis, & Generalis, quia verè sunt tui Prælati; vti notarunt Suar. Bonac. Filliuc. *locis citatis.* Nomine verò *conuentus* venit ille conuentus, in quo habitas. Quocirca si te in curiam Principis conferas animo nocendi non tuis Prælatis, sed alienis, neque tuo monasterio, sed alteri in hanc censuram non incidis. Ea tamen ligaris, si animo nocendi tuæ Religioni in genere te conferas; quia eo ipso habes intentionem tuis Prælatis, tuoue monasterio nocendi, cùm damnum Religioni factum in omnium particularium monasteriorum, & personarum cedat. Vt benè docuerunt Suar. *de censur. disput. 23. sect. 5. num. 7.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. q. 6. num. 141.* Bonac. *disput. 2. quæst. 8. punct. 9. num. 8.*

5 Quinta excommunicatio continetur in eadem Clement. *ne in agro. & in eodem §. quia vero de statu Monach.*, aduersus Monachos tenentes arma intra septa sui monasterij. Inquit enim Pontifex: *Præfata quoque sententia Monachos intra septa monasteriorum sine licentia Abbatum suorum arma tenentes, decernimus subiacere.* Hæc censura cum sit præcedentis extensio comprehendit eos tantum monachos, de quibus sermo antea habitus est, neque vllos alios religiosos, nec canonicos regulares, quia solum monachi exprimuntur, vt notarunt Glossa *ibi* verbo *monachos.* Saytus *lib. 3. cap. 33. num. 29.* Tolet. *lib. 1. c. 39. num. 5.* Suar. *disp. 23. sect. 5. num. 8.* Bonacina *disp. 2. q. 8. p. 16. in fine.*

Arma verò tenenda sunt ab iis Monachis intra septa sui Monasterij, hoc est intra illud spatium ad quod mulieres ingredi non possunt, neque extra quod religiosis absque licentia exire permittitur, vti aduertunt relati Doctores. Requiritur tamen vt arma propriè sint, id est quæ communi vsu sic accipiuntur, quia verba legis, & maximè pœnalis in significatione propria sumi debent. Quocirca retentio lapidum, lignorum, vel aliorum similium, esto animo iniquo retineantur, hanc censuram non inducit, quia illa non est per se retentio armorum, sed solùm ex intentione tenentis, quæ in præsenti non punitur: vt tradit Syluest. *verbo excommunicatio 9. num. 38.* Nauarr. *cap. 27. num. 139.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. num. 5.* Suar. *disp. 23. sect. 5. num. 8.* Saytus *lib 3. c. 33. num. 29.* Filliuc. *tract. 14. cap. 8. q. 6. num 141.* Bonac. *tom. 3 de censur. disp. 2. q. 8. punct. 16. num. 4.* Neque opus est arma esse offensiua, satis enim est si defensiua sint, quia textus arma absolutè prohibet, & sub nomine armorum tam offensiua, quàm defensiua veniunt, vti tradunt Saytus, Tolet. Suar. Filliucius *locis citatis.* Debent tamen arma haberi ad vsum pugnæ siue offensiuæ, siue defensiuæ ad quem assumuntur, vt locus huic excommunicationi sit; nam si habeantur arma ad alium distinctum finem puta cultellum magnum ad vsum coquinæ, sub hac censura non comprehenditur, quia illa non est formalis armorum retentio, vt aduertit Saytus *dicto c. 33. num. 29.* Tolet. *c. 39. numero 5.* Semper tamen præsumptio adesse debet, vnde bona fides, & ignorantia modò affectata non sit, ab hac censura excusat, quia hæc censura cùm non sit eadem cum præcedenti, vt constat ex illis verbis *præfata sententia*, & in præcedenti præsumptio requiratur, eadem in præsenti requirenda est, vt tradit Nauarr. *cap. 27. numero 139.* Suar. *disp. 23. sect. 5. num. 8.* Saytus *lib. 3. cap. 33. n. 29.* Filliuc. *tract. 14. cap. 8. quæst. 6. num. 140.* Bonac. *disput. 2. quæst. 8. p. 16. num. 5.*

Sexta excommunicatio continetur in Clement. *attendentes de Statu Monachorum*, aduersus impedientes visitatores monialium in suo munere, nisi moniti resipiscant. Non enim hæc excommunicatio contrahitur ob solum impedimentum præstitum, sed necessarium est impedimento præstito subsequi monitionem, vt desistas, qua non obstante resipiscere nolis. Vt aduertit Nauarr. *cap. 27. num. 140.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. num. 7.* Suar. *disp 23. sect. 5. num. 9.* Saytus *cap. 35. num. 14. vers. secundo.* Filliucius *tract. 14. cap. 5. quæst. 4. num. 73.* Bonacina, *tom. 3. de censur. disp. 2. q. 2. punct. 4. num. 4.* Hæc monitio facienda est à visitatore, seu illius superiore, quia debet esse monitio iuridica, quæ necessariò in faciente iurisdictionem requirit. Vt docet Suar. & Filliucius *locis citatis.* Bonac. *num. 7.* Opus tamen non est, vt sit specialis, sufficit generalis, quia Textus qualitatem monitionis non determinat. Tolet. *lib. 1. cap. 39. num. 7.* & Bonac. *suprà.* Quinimo existimo non esse opus, vt sit trina monitio, vel vna pro tribus, quia textus non monitionem canonicam, sed monitionem absolutè postulauit, vt docet Tolet. *loc. alleg.* tametsi Suar. Filliuc. & Bonac. contrarium sentiant. 6

Septima continetur in Clement. 1. *de religiosis domibus*, aduersus fœminas statum Beghinarum assumentes, & aduersus Religiosos qui prædictas Beghinas fouent in earum statu, & suadent vt prædictum habitum sumant, & ad id auxilium, consilium, vel fauorem præstant. Hæc excommunicatio iam non est in vsu, quia status ille iam non extat. Ex illius tamen prohibitione non est prohibita assumptio tertij Ordinis D. Francisci, & Dominici, vtpotè à Sede Apostolica approbati, neque prohibentur in domibus sub eisdem regulis vota emittere, vt aduertit Suar. *disput. 23. sect. 5. num. 10.* Saytus *lib. 3. thes. cap. 33. num. 33.* 7

Octaua continetur in Clement. *vnica de consanguinit. & affinit.* aduersus contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis. Inquit enim Pontifex; *Eos qui diuino timore postposito in suarum periculum animarum scienter in gradibus consanguinitatis, & affinitatis constitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon Religiosos, & Moniales, ac Clericos in sacris Ordinibus constitutos matrimonia contrahentes refrænare metu pœnæ ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipsos excommunicationis sententia ipso facto decernimus subiacere.*

Hac constitutione intendit Pontifex (vt ipse inquit) audaciam illorum, qui matrimonium irritum attentare præsumunt coërcere. *Primò* excommunicat Pontifex eos qui in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis iure canonico matrimonium interdicentibus non verentur matrimonialiter contrahere. *Secundò* eos qui cum monialibus, hoc est religiosis professis contrahunt. *Tertiò* Religiosos, Moniales, ac Clericos in sacris matrimonium contrahentes. Ex hac constitutione non excommunicantur contrahentes cum infideli, cum cognata legali, cum laborante impedimento publicæ honestatis, & similium, quia de his contractibus nihil textus disponit, & pœnæ non sunt extendendæ, vt tradit Glossa *in præsenti verbo eos.* Caiet. *verbo excommunicatio, cap. 47.* Nauarr. *cap. 27. num. 141.* Suar. *disp. 23 sect. 5. n. 10.* Bonacina *disput. 2. quæst. 2. p. 7. num. 10.*

Prædicti autem excommunicationi subiiciuntur, si scientes matrimonium esse nullum de facto contrahant: nam licet ille contractus irritus sit, nihilominus illa seria attentatio, vtpote sacrilega digna est huiusmodi pœna. Quòd si obicias: quomodo potest velle contrahere sciens contractum esse irritum?

irritum? Reſpondeo non eſſe opus velle efficaciter contrahere, ſed ſatis eſſe, ſi velit contrahere quantum eſt ex ſe, ita vt ſublato illo impedimento nullus eſſet in dicto contractu defectus, ſed verum matrimonium ſubſiſteret. Vt tradunt aliis relatis Sayrus *lib.3.cap.35.num.16.* Tolet. *lib.1. cap.39. num.8* Suar. *diſp.23.ſect.5.n.15.& ſeqq.* Sanch. *lib.7.diſp.48.à n.15.* Filliuc. *tract.14.cap.8.q.7.num.144.* Bonacina *t.3.de cenſ. diſp.2.quæſt.2.p.7.* & alij.

9 Nona lata eſt in Clement. *nolentes 2. de Hæreticis*, aduerſus eos qui prætextu officij Inquiſitionis pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum Clericorum Eccleſiarum bona confiſcant. Verba Pontificis ſunt: *Nolentes ſplendorem ſolitum negotij fidei per actus indiſcretos, & improbos quorumuis Inquiſitorum hæreticæ prauitatis quaſi tenebroſi fumi caligine obſcurari, hoc ſacro Concilio approbante ſtatuimus, nullis ex tunc qui quadrageſimum ætatis annum attigerint officium inquiſitionis prædictæ committi Inquiſitoribus. Et tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum Sede vacante ſuper hoc deputatis commiſſarijs quibuſcunque diſtrictius iniungentes, ne prætextu officij inquiſitionis quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob Clericorum delictum prædicti officij occaſione fiſco etiam Eccleſiæ applicare. Quòd ſi ſecùs in iis, vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententia eos ſubiacere decernimus ipſo facto. A qua non poſſint abſolui præterquam in mortis articulo, donec illi à quibus extorſerint plenè ſatisfecerint de pecunia ſit extorta. Nullis priuilegis, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.*

Ex prædictis verbis conſtat ob duplicem actionem hanc excommunicationē indici. Prima eſt extorquere pecuniam modis illicitis prætextu officij Inquiſitionis. Secunda bona Eccleſiarum fiſco etiam Eccleſiæ applicare ob clericorum delictum. Circa primam actionem aduerte neceſſarium eſſe, vt Inquiſitores, ſeu eorum commiſſarij illicitè extorqueant pecuniam, nam ſi licitè extorqueant, quia debita eſt ratione muneris, & laboris præſtiti non eſt locus huic cenſuræ, vt omnes fatentur. Secundò requiritur, vt verè extorqueant, nam ſi oblatam pecuniam accipiant in hanc cenſuram non incidunt, tametſi norint ſibi offerri prætextu officij, & quia timet offensens ni offerat eſſe iniuſtè vexandum, quia dum commiſſarius, vel Inquiſitor non petit metum inferens, vel officium debitum facere recuſans, non cenſetur extorquere, vt rectè aliis relatis aduertit Sanch. *lib.2.in decal.cap.20.num.7.* Tertiò opus eſt, vt hæc pecunia prætextu officij Inquiſitionis extorqueatur, nam ſi alio titulo etiam iniuſto pecunia extorta ſit, non eſt locus huic cenſuræ, vt notauit Gloſſa *ibi* verbo *prætextu.* Sylueſt. *excommunicatio 9.n.81.* Suar. *diſp.23.ſect.5.n.25.* Sanch aliis relatis *cap.20.n.8.* Bonac. *diſp.2.q.10.pun.10. n.3.* Tolet. *lib.1.cap.39.n.11.* Sayrus *lib.3.cap.34.n.25.* Et alij communiter.

Nomine *pecuniæ* intelligitur, quidquid pecunia æſtimabile eſt, vt docet *ibi* Gloſſa, *verbo pecuniam.* Imnola *num 6.* Bonifac. *num.63.* Cardinal. *verbo inquiſitoribus, not.ab.2.* Nauarr. *cap.27. num.142.* Suar. & Sylueſt. *locis num.præced. relatis.* Sanch. *dicto n.9.* Sayrus *dicto cap.34.num.25.* Tolet. *lib.1.cap.39.n.11.* Filliuc. *tract.14. cap.10.quæſt.3.num.169.* tametſi Bonac. *dicta diſp.2.q.10.pun.10.* exiſtimet tanquam probabile ſolam pecuniam eſſe intelligendam, quia illius tantùm Pontifex meminit. Sed hoc non refert, quia id factum eſt ratione frequentioris vſus, non autem vt diſpoſitio reſtringeretur ad ſolam pecuniam.

Sed an ſub nomine pecuniæ veniat contractus emptionis, vel venditionis, ita vt commiſſarius extorquens aliquem ex his contractibus in excommunicationem incidat? difficultate non caret. Negat Bonac. *dicta diſp.2.quæſt.10. punct.10. num.4.* modò in contracta iuſtitia ſeruetur, non exigendo pecuniam vltra valorem rei venditæ, vel emptæ. Cæterùm ego verius cenſerem prædictam extorſionem excommunicatione affici: nam eſto in emptione, vel venditione æqualitas ſeruetur, & in illis non extorqueas pecuniam indebitam; attamen quatenus extorques ipſum contractum, qui indebitus eſt, cenſeris extorquere quod eſt pecunia æſtimabile. Quippe aſtringi, & cogi ad celebrandum contractum oneroſum alias non celebrandum pretio eſtimabile eſt.

Hinc infertur quid dicendum ſit de extorquente mutuò pecuniam. Bonac. negat ob hanc actionem affici extorquentem excommunicatione. Conſentit Suar. *diſp.23.ſect.5.num.25.* Sanch. *lib.2.in decal.c.26.num 10.* quia non extorquet pecuniam, cum illam redditurus ſit, ſed illius mutuationem, quæ non eſt aliquo pretio diſtincto ab ipſa pecunia reddenda eſtimabilis. Sed contrarium mihi verius apparet. Nam eſto mutatio ſponte facta ſolam gratitudinem exigat, neque æſtimanda ſit aliquo pretio diſtincto à pecunia reddenda, attamen mutuatio obligatoria, ſeu obligatio ad mutuandum digna pretio eſſe videtur. Igitur ſi ſub nomine pecuniæ intelligitur quidquid pretio æſtimabile eſt, efficitur extorſionem mutui, & cuiuſlibet alterius contractus oneroſi ſub hac lege comprehendi. Ex ſuppoſitione autem quòd extorquens mutuum intētione pecuniam reddendi ſub hac cenſura non comprehendatur, ſi poſtmodum mutet voluntatem, nolitque pecuniam mutuam reddere, eſt difficultas; an in hanc excommunicationem incidat ab eo puncto, quo voluntatem mutauit, & pecuniam quam reddere tenebatur non reddit. Negat Bonac. *diſput.2.q.10.p.10.n.4.* quia illa pecuniæ vſurpatio, ſeu vt melius dicam retentio, vel non reſtitutio non eſt extorſio, quippe ad rationem extorſionis requiritur quod ab alio quaſi per vim tollas quod ſuum eſt, at retinendo pecuniam non tollis ab alio quod ſuum eſt, ſed omittis reddere, non igitur in hanc cenſuram incidis. Contrarium tamen meritò docuerunt Suar. *diſp.23. ſect.5.num.25.* Sanch. *lib.2.c.20.numero 10.* quia illa non reſtitutio eſt poſitiua retentio, & iuris alieni vſurpatio, & cùm ſit contra domini voluntatem eſt extorſio. Sicuti ſi prætextu officio Inquiſitionis raperes ab alio pecuniam. Adde ſi huiuſmodi prætextu extorqueres à mutuante, vt cederet reſtitutioni ſibi faciendæ non eſt dubium te in hanc cenſuram incurſurum; ergo à fortiori illam incurris, cùm abſque hac ceſſione pecuniam ei debitam tollis.

Circa ſecundam actionem, quæ eſt bona Eccleſiarum etiam fiſco Eccleſiæ applicare, aduerte hanc applicationem ſcienter faciendam eſſe, quia ita cauetur in textu. Vnde quælibet ignorantia tam huius legis, quàm cenſuræ modò affectata non ſit, excuſat, vt ſæpè dixi, & multis comprobat Sanchez *lib.9.de matr.diſp.32.num.39.* Et tradit *lib.2.c.20.n.12.* Sayrus *lib.3.cap.34. num.25.* Tolet. *lib.1.cap.39.num.11.* Bonac. *t.3.de cenſur diſp.2.quæſt.10.p.10.num.4.* & alij. Secundò requiritur, vt applicatio fiat ex bonis Eccleſiæ, nam ſi bona quæ applicantur ad clericos ipſos pertineant immediatè non eſt locus huic excommunicationi. Vti tradunt Gloſſa, *verbo Eccleſiarum*, Sanch. Suar. Sayrus, Tolet. Bonac. *loc. allegat.* Tertiò opus eſt, vt prætextu prædicti officij Inquiſitionis fiat applicatio, quia ſic cauetur in Textu ibi, *Occaſione officij.* Et notauit Suar. *dicta diſp.23 ſect.5.n.26.* Sanch. *lib.2.cap.20. num.15.* Quartò debet applicatio de facto fieri. Neque obeſt, quòd Textus dicat *attentent applicare*, quia illa verba non excludunt applicationem de facto, ſed de iure. Sicuti aduertit Suar *diſput.23. ſect.5. num.26.* Sanch. *lib.2. cap.20. num.16.* Bonac. *diſput.2. quæſt.10. punct.10. num.5.* Quintò facienda eſt applicatio fiſco ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico: nam dictio illa *etiam*, non eſt reſtrictiua, ſed ampliatiua. Ex *leg.2. Cod.de Teſtibus. leg. ſi quis ſeruum, §. etiam. ff. de Pœnis.* Vt multis relatis comprobat Gonzalez *r.g.8. cancellariæ gloſſ.35. num.26.* Barboſa *dictione 95.* Solùm eſt dubium, an ex applicatione alteri à fiſco facta hæc cenſura incurratur? Negant Suar. *dicta ſect.5 num.26.* & Bonac. *diſp 2. qu. 10 p.10. num.5.* quia Textus ſolius fiſci meminit, fortè quia frequentius, & maiori colore ipſi bona applicantur. Non igitur aliis extendenda diſpoſitio pœnalis eſt. Sed contrarium mihi probabilius apparet, ſcilicet ex applicatione facta ſibi, vel alteri hanc excommunicationem contrahi. Moneor, quia eſt communis ſententia, quam docet Gloſſa *in præſenti, verbo Eccleſiæ.* Immola *num 7.* Cardinalis *verbo inquiſitoribus numero 1. notab. 5.* D. Antonin. *3. part. titul. 24. capite 8.* Angel. *verbo Excommunicatio 7. caſu 42. num.vnico,* Sylueſt. *eodem 9. caſu 42. num.81.* Sanch. eos referens *lib.2. in decalog. cap.20 n.17.* Sayrus *lib.3.cap.34.n.25.* Tolet. *lib.1. cap.39 num.11.* Deinde quia illa verba *fiſco etiam Eccleſiæ*, non ſunt reſtrictiua diſpoſitionis, ſed ampliatiua, præſtántque hunc ſenſum: Excommunicationem incurrant, ſi bona Eccleſiæ ob clericorum delictum alicui etiam fiſco Eccleſiæ applicent; fiſcus enim Eccleſiæ nominatus eſt, quia ex illius applicatione potiùs honeſtari actio poterat, quàm ex applicatione facta ſibi, vel alteri particulari.

Perſonæ verò, quæ ob extorſionem pecuniæ, vel bonorum Eccleſiæ applicationem huic excommunicationi ſubiiciuntur, abſque dubio ſunt Inquiſitorum, Epiſcoporum, & capitulorum Sede vacante, commiſſarij, quia ij omnes in textu continentur. Quod adeò verum eſt, vt ſiue ſint commiſſarij ordinarij, ſiue delegati, ſiue perpetui, ſiue ad tempus ſub hac conſtitutione comprehendi debent: quia omnes hi verè, & propriè commiſſarij ſunt. Vti docet Gloſſa *in dicta Clemente. verbo ipſorum.* Sylueſt. *excommunicatio 9. caſu 42. num.82.* Suar. *de cenſur. diſp.23 ſect.5.num.24.* Sanch *lib.2 in decalog. capite 20. n.4.* Sayrus *lib.3. cap.34. numero 25.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2.quæſt 10.punct.10.numero 6 & 7.* Inquiſitores verò hac afficiuntur excommunicatione, ſi delinquant, ſi communem ſententiam ſpectemus. Nam ſic affirmat Gloſſ. *in caſus propoſitione, notab.2.* Immola, & Bonif. *ibi ſtatim in principio.* Ancharran. *num.5. notab.3.* Antonin. *3.p.tit.24.cap.8.* Angel. *verbo excommunicatio 7.caſu 42.numero.vnico.* Sylueſt. *eodem verbo 9.num.82.* Nauarr. *cap.27.num.140.* Sayrus. *lib.3 capit.34.n.25.* Suar. *de cenſur.diſp.23 ſect.5.n.24.* Tolet. *lib.1.c.39. num.11.* Sanch. *lib.2.in decalog. cap.20. num.5.* Bonac. *diſp.2.q.10.punct.10 num.6.* Etenim finis huius conſtitutionis,

vt

vt constat ex eius proœmio fuit, ne splendor solitus negotij fidei per actus indiscretos, & improbos quorumuis Inquisitorum offuscetur. Si autem Inquisitores sub hac constitutione non comprehenduntur, frustra Pontifex illorum improbitatis meminit, & expressit se velle remedium adhibere. Adde dictio illa *& tam ipsorum* quæ sequentem clausulam cum præcedenti coniungit, significat non solùm commissarios Inquisitorum, Episcoporum, & capitulorum Sede vacante, sed ipsos etiam Inquisitores comprehendi.

4 Dixi *si communem sententiam spectamus*, nam si verba textus prout in nouioribus editionibus apposita considerentur, verius spectato iuris rigore existimarem, Inquisitores non comprehendi. Nam in verbo illo *Inquisitoribus* clausula finitur, & ab illa dictione *&* incipit noua alia clausula distinctam materiam continens, & distinctas personas respiciens, quod non impedit dictio *&*. Nam esto copulatiua sit, copulat præcedentem clausulam cum subsequenti in ordine ad eandem legem, sed non in ordine ad eandem materiam, & pœnam. Neque obest voluisse Pontificem hac constitutione actus improbos, & indiscretos aliquorum Inquisitorum coërcere, ne splendor negotij fidei offuscaretur, quia huiusmodi fini putauit se satisfacere sufficienter statuendo, ne aliis quam iis qui quadragesimum ætatis annum attigerint, officium Inquisitionis committatur. Et simul iniungendo sub excommunicatione, ne eorum Episcoporum, & capitulorum Sede vacante commissarij illicitè pecuniam extorqueant prætextu Inquisitionis officij; néve bona Ecclesiarum fisco applicent. Has enim actiones non credidit Pontifex fore ab Inquisitoribus in ea ætate constitutis exercendas, sicuti neque ab Episcopis, quos sub hac constitutione non comprehendi docuerunt Glossa, Sayrus, Nauarr. Suar. Sanch Tolet. Bonacina, & alij *loc. alleg.* & consequenter nec comprehenditur capitulum Sede vacante, neque alij Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, quinimò neque eorum vicarij, nam si horum vicarios voluisset comprehendere, illos exprimeret, sicuti expressit vicarios capituli Sede vacante. Vt rectè aduertit Sanch. *lib. 2. cap. 20. num. 6.*

Quoad absolutionem verò huius excommunicationis, tum ob extorsionem pecuniæ, tum ob applicationem bonorum Ecclesiæ fisco factam dicendum est absolutionem excommunicationis ob extorsionem pecuniæ reseruatam esse extra mortis articulum summo Pontifici, nisi plena sit satisfactio. Satisfactione autem exhibita nemini reseruari, vt constat ex Textu *ibi*: A qua non possint absolui præterquam in mortis articulo, donec illis à quibus extorserint plenè satisfecerint de pecuniis sic extortis, nullis remissionibus super hoc valituris. Quapropter si tentes absoluere hunc excommunicatum extra mortis articulum quin plenè satisfaciat, nulla erit absolutio, quia sublata est tibi potestas, vt manifestè indicat verbum *non possint*. Nomine plenæ satisfactionis intelligit. Cardinal. *in dicta Clement. Nolentes, verbo inquisitoribus. num. 1. oppos. 5.* quem sequitur Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 20. num. 18.* vsque ad vnum denarium, ita vt nihil ex extortis etiam minimum retineatur. Sed omnia integrè reddantur nulla remissione obstante. Sed hoc mihi difficilè videtur: non enim verisimile est voluisse Pontificem ob solam omissionem restitutionis leuis materiæ impediri absolutionem censuræ: cùm illa retentio peccatum mortale non constituat, quod necessarium fuit ad censuram contrahendam. Censeberis autem plenam satisfactionem præstare, si absente persona cui est restitutio facienda pecuniam restituendam iuridicè deponas. Vt benè aduertunt Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 28. n. 4.* Sanch. *lib. 2. in decal. c. 20. num. 18.*

Difficultas est, an extra mortis articulum absolui possis impotens realem satisfactionem præstare præstita cautione pignoratitia, vel fideiussoria, aut his deficientibus, iuratoria? Negat Suar. *dicta disp. 23. sect. 5. num. 27.* Filliucius *tract. 14. cap. 10. quæst. 3. num. 169.* Bonac. *disp 2. q. 10. p. 10. in fine*, iunctis iis quæ docuerat *disp. 1. q 22. punct. 2. num. 15.* Mouentur, quia illa cautio necessaria est etiam in mortis articulo, vt absolutio ritè præstetur: Sed aliquid amplius exigit Pontifex extra mortis articulum, quàm in illo, cùm extra mortis articulum hæc absolutio reseruata sit plena satisfactione non facta, secus in mortis articulo. Ergo credendum est reseruatam esse non facta reali restitutione. Sed rectiùs docuerunt contrarium Glossa *in dicta Clement. verbo satisfecerint. Et ibi* Immola *num. 7.* Cardinal. *num. 5. in 1. oppos.* Bonifac. *num. 91.* D. Antonin. *3. p. tit. 24.* Syluest. *verbo excommunicatio 9. n. 81. casu 42.* Tabiena *eodem 5. casu 4. quæst. 17. num. 18.* Nauarr. *cap. 27. num. 142.* Sayrus *lib. 3. thesauri casuum conscientiæ, cap. 34. num. 25.* Thom. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 20. numero 19.* Et in simili Molina *t. 1. de iustit. disp. 91. vers. pœnæ, & c. 3 disp. 756. in fine.* Manuel. Rodrig. *1. 1. sum 2. edit. cap. 87. numero 8.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 1. in commento litt. R.* Etenim verisimile non est Pontificem exigere ab excommunicato satisfactionem impossibilem, velléque excommunicato negare beneficium absolutionis ob impedimentum, quod remouere ipse nullatenus potest. Neque obest illa exceptio mortis articuli; quia illa facta fuit clauitatis gratia non ex necessitate, cùm tacitè subintellecta esset. Præterquam quòd illa exceptio efficit validam esse absolutionem in mortis articulo, nulla satisfactione facta etiam possibili.

Sed nomine *satisfactionis*, quæ absolutioni præmittenda necessariò exigitur, solùm continetur restitutio pecuniæ extortæ, non autem expensarum, aut aliorum damnorum, si quæ grauatus passus est, quia textus solùm extortæ pecuniæ satisfactionem exigit, ibi: *Quousque plenè satisfecerint de pecunia sic extorta*, & notauit Bonifac. *dicta Clement. 2. numero 90.* Sanch. *lib. 1. in decalog. cap. 20. numero 20.* vbi rectè infert à fortiori id esse intelligendum de solutione quadruplici statuta in *cap. quoniam in fine. d. 18.* ob pœnam huius concessionis; nam esto non præmittatur absolutioni, absolutio valida est: tum quia in *dict. Clement.* hæc solutio non exigitur: tum quia non debetur ante iudicis sententiam.

De secunda verò excommunicatione contracta ob bona Ecclesiæ fisco applicata affirmo validam esse absolutionem, tametsi ei non præmittatur absolutionis rescisio, & Ecclesiæ satisfactio, quia potestas absoluendi solùm negata est, quousque plena fieret satisfactio de pecunia extorta, non autem de bonis Ecclesiæ fisco applicatis. Vt rectè docet Bonifac. *in dicta Clement. num. 93.* Suar. *de cens. disp. 23. sect. 5. num. 27.* Sanch. *lib. 2. in decalog. c. 20. n. 22.* Bonac *t. 3. de censur. disp. 2. q. 10. p. 10 num. 9.*

Decima lata est in Clement. *Ex gravi, vnica, de Vsuris*, contra officiales communitatum vsuris fauentes. Etenim cùm Clementi V. notum esset quorumdam communitates locorum statuta edidisse vsurariam prauitatem approbantia, constitutionem edidit in hæc verba. *Nos igitur pernitiosis his ausibus obuiare volentes, sacro approbante Concilio statuimus, vt quicunque communitatum, ipsarum potestates, capitanei, Iudices, consules Conciliarij, aut alij quiuis officiales statuta huiusmodi de cætero facere, scribere, vel dictare, aut quod soluantur vsuræ, vel quod soluta cùm repetuntur non restituantur plenè, ac liberè, scienter iudicare præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam sententiam incursuri, nisi statuta huiusmodi hactenus edita de libris communitatum ipsarum (si super hoc potestatem habuerint) infra tres menses deleuerint, aut si ipsa statuta, siue consuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præsumpserint obseruare.* 10

Ex quo Textu manifestè colligitur hãc constitutionem vniuersalem non esse, sed restrictam ad Potestates, Capitaneos, Duces, Rectores, aliósve Officiales communitatum statuta vsuris fauentia facientes, scribentes, dictantes, vel secundùm ea iudicantes, ob seruantes, aut ex libris communitatum non delentes cùm possint. Et hoc verum est siue sæculares sint, siue Ecclesiastici, dummodò non ex iurisdictione Ecclesiastica, sed sæculari prædicta præstentur, quia Textus de iis tantùm loquitur, vt aduertit Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 10. pun. 15. num. 14.* Quod si à communitate quatenus talis est hæ actiones procedant, cùm ipsa excommunicatione ligari nequeat, ligantur tamen eius officiales suo voto, & suffragio concurrentes his iniquis statutis, vel sententiis condendis: vt docuit Suar. *disp. 23. sect. 5. n. 30* Filliucius *tract. 14 cap. 20. q. 4. num. 170.* Bonac. *dicta disp. 2. q. 10. p. 10. num. 13.* Solùm est difficultas de communitate Principi subiecta, quæque regitur per Principem, seu officiales ab eo constitutos; an inquam hic Princeps, eiúsque officiales prædicta statuta condentes, scribentes, vel obseruantes hac afficiantur excommunicatione? Bonac. *disp. 2. quæst. 10. p. 15. num. 15.* id vt probabilius affirmat, & adducit pro se Salas *de vsuris, dub. 47. num. 12.* qui nihil dicit. Mouetur, quia prædictus Princeps cùm à communitate potestatem accipiat, officialis communitatis dicendus est. Quo nomine ministri ab eo constituti nuncupantur. Præterea ipse Princeps, eiusque officiales verè sunt rectores, & duces communitatis, non solùm quia communitatem regunt, sed quia ab ea regendi potestatem acceperunt. At in prædicto textu rectores communitatum excommunicantur. Ergo hic Princeps, & officiales ab eo constituti comprehenduntur. Nihilominus verius existimo, prædictum Principem, in quem communitas suam omnem potestatem transtulit, nec officiales ab eo constitutos sub hac censura contineri, quia hæc censura solùm fertur aduersus rectores, & gubernatores communitatis ab ipsa communitate constitutos, vt constat ex illis verbis textus: *Quorumdam communitates locorum*: & paulò inferiùs: *Quicunque communitatum ipsarũ potestates.* Et infra; *Ex libris communitatum ipsarum.* Hæc enim omnia verba denotãt ipsam cõmunitatem esse quæ iurisdictionem retinet, & sua membra gubernat per ministros à se constitutos. At hæc nequaquam vera sunt, cùm communitas à principio omnem suam potestatem in Principem transtulit: nam eo ipso communitas iurisdictione denudata est, & Principi communicatur independenter ab ipsa communitate. Ergo Principe gubernante nequaquam dici potest communitatem gubernare, sed potiùs dicendum est communitatem gubernari. Ergo ministri constituti à Principe non sunt de cendi communitate ministri, sed ministri in communitatem. Ergo sub hac censura non continentur.

Actiones vero ob quas hi communitatis miniſtri cenſuræ ſubiiciuntur plures ſunt. Prima eſt concedere ſtatuta præcipientia vſuratum ſolutionem, vel earum repetitionem impedientia, ſub quibus non comprehenditur ſtatutum vſurarum quantitatem determinans, ne inquam vltra hanc, vel illam quantitatem vſuræ exigantur, quia hoc ſtatutum vſurarum exactioni terminum præſcribit, non autem ad earum ſolutionem cogit. Secùs eſſet ſi ferretur ſtatutum permittens tantam quantitatem ſolui, & non maiorem, quia tunc directè foueret vſurarum exactionem. Sic cum Gloſſa, *verbo facere* tradit Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 31. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 11. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 15. *num.* 11. Secunda actio eſt eadem ſtatuta ſcribere: Tertia dictare. Quarta ſcienter ferre ſententiam vſurarum ſolutionem præcipientem, vel impedientem earum repetitionem, tametſi nullum ſtatutum conditum ſit, quia hæc actio vt diſtincta à reliquis probetur, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 28. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 10. *q.* 4. *n.* 171. Bonac. *diſput.* 2. *q.* 10. *p.* 15. *num.* 3. Quinta non delere huiuſmodi ſtatuta hactenus edita de libris communitatum ipſarum infrà tres menſes, ſi ſuper hoc adfuerit poteſtas. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 30. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 10. *q.* 4. *num.* 171. cenſent extendi hanc diſpoſitionem ad ſtatuta quæ poſt hanc Clement. fuerunt edita: tum ob ſimilitudinem rationis, tum ob præſumptam Pontificis voluntatem. Sed rectiùs oppoſitum docuit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *punct.* 15. *num.* 7. quia expreſsè Textus de ſolis ſtatutis vſque ad illud tempus editis locutus eſt, vt conſtat ex illis verbis, *hactenus edita*, dictio *hactenus* deſignat tempus præteritum vſque ad præſens in quo profertur, *l.* 1. *in pr. ff. de noui operis nuntiat.* & multis comprobat Barboſa *in ſuo dictionario dictione* 192. Sexta actio eſt obſeruare ſtatuta, ſeu conſuetudines ſtatutorum effectum habentes, quæ de iiſdem perſonis intelligenda eſt, de quibus præcedentes actiones intelliguntur: vt tradunt Suar. Filliuc. Bonac. *loc. alleg.*

11 Vndecima lata eſt in Clement. *cupientes de Pœnis*, aduerſus Religioſos Mendicantes nouas domos ad habitandum acquirentes, ſine Sedis Apoſtolicæ facultate, vel acquiſitas alienantes. Etenim Clemens V. cupiens ne Religioſi Mendicantes conſtitutionem editam à Bonifac. VIII. *in cap. vnico de exceſſibus Prælator. in.* 6. violarent, pœnam excommunicationis ipſo facto prædictæ trangreſſioni adiecit Ex quo fit virtute huius conſtitutionis, ſi Religioſi Mendicantes (de aliis enim non loquitur) nouam domum ad habitandum, non autem ad ſe recreandum acquirerent, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ huic excommunicationi ſubiici. Idem eſt ſi acquiſita hucuſque, id eſt vſque ad ipſam conſtitutionem mutarent, aut in alios cuiuſuis alienationis titulos transferrent. Verùm cùm ex facultate Sedis Apoſtolicæ omnes Religioſi Mendicantes poteſtatem habeant domos acquirendi, quinimò ex cauſa neceſſaria Eccleſias, & monaſteria transferendi, vt notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 144. Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 33. *num.* 37. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 35. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 12. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *qu.* 8. *num.* 145. Bonac. *diſp.* 2. *qu.* 8. *p.* 2. *num.* 5. non eſt cur in explicatione huius excommunicationis ampliùs immoremur.

12 Duodecima in *eodem cap.* continetur, aduerſus religioſos qui ſuis ſermonibus, vel alibi à decimarum ſolutione auditores retrahere intendunt. Inquit enim Pontifex. Illos etiam religioſos, qui aliqua vt audientes à decimarum Eccleſiis debitum ſolutione retrahant in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationis ſubiacere ſententiæ decernimus ipſo facto. Tametſi in antecedenti clauſula Pontifex de ſolis religioſis Mendicantibus locutus fuerit, in præſenti autem ad quoſuis religioſos diſpoſitionem extẽdit, vt notauit Gloſſa *ibi verbo religioſos*. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 145. Sylueſt. *verbo excommunicatio* 9 *num.* 38. Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 33. *num* 39. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5 *num.* 37. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 8. *n.* 146. Bonacina *diſput.* 2. *q.* 8. *p.* 13. *n.* 9. Tolet. *lib.* 1. *capite* 33. *num.* 13. Et quamuis regulariter ſub nomine religioſorum abſolutè prolato fœminæ Religioſæ comprehendantur, id intelligendum eſt, quando ſubiecta materia illis æquè ac viris aptatur: at perſuadere ſaltem in concionibus ne decimæ ſoluantur fœminis non conuenit, cùm concionari illis ſit interdictum. Ergo fœminæ religioſæ ſub hac cenſura non comprehenduntur. Atque ita docent Gloſſa, Nauarr. & Bonacina *loc. alleg.* Illud eſt certum ex omnium ſententia ad Sacerdotes ſæculares, clericos, aut laicos hanc conſtitutionem non extendi.

Vt autem prædicti religioſi hanc cenſuram incurrant ea debent proferre ſiue in concionibus, ſiue in colloquis priuatis, quibus audientes poſſint retrahi à decimarum ſolutione, eáque proferre debent ea intentione, vt retrahantur, vt expreſsè habetur in textu. Et notarunt Nauarr. Sayrus, Suar. Filliucius, Tolet. Bonac. *locis citatis*. Neque opus eſt, vt de facto ea prolatio efficax ſit, & effectum habeat; ſatis enim eſt ſi effectum de ſe parere poſſit, quia textus ſolùm exigit prolationem præſuptuoſam ſine & intentione retrahendi auditores à decimarum debitarum ſolutione. Vt indicant illa verba, *Aliqua proferre præſumunt, vt audientes retrahant*: indicant enim finem prolationis, ſed non exigunt retractionis effectum, alioquin dixiſſet Pontifex, *aliqua proferunt quibus audientes retrahunt*; vt benè Aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 37. Bonac. *diſput.* 2. *q.* 8. *pun.* 13. *num.* 8. Tametſi Filliucius *dicto cap.* 8. *q.* 8. *verſ. notandum tertiò*, in contrarium propendeat, exiſtimans illa verba proferenda eſſe, vt audientes retrahantur cum effectu: quia retractio à decimis ſoluendis eſt finis, quem Pontifex hac conſtitione cauere intendit. Præterea requiritur, vt decimæ à quibus auditores retrahuntur, ſint debitæ Eccleſiis, debitæ inquam non ex voto, aut promiſſione ſoluentis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ, atque adeò ex iuſtitia, quia hoc eſt debitum proprium, & rigoroſum, ideóque de ipſo lex pœnalis quæ ſtrictè interpretanda eſt, intelligi debet. Neque ſatis eſt decimas eſſe debitas, ſed debent eſſe debitæ Eccleſiæ. Cui debito exiſtimat Nauarr. *dicto c.* 27. *num.* 145. Caietan. *verbo excommunicatio cap.* 65. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 40. *verſ. tertio*, ſi debeantur Eccleſiæ paſtoribus, hoc eſt Epiſcopis, ſeu parochis, aut quibuſcunque aliis perſonis particularibus quocunque titulo, & ratione, quia paſtores Eccleſiæ, & quælibet ſingulares perſonæ non ſunt Eccleſia. Sed rectiùs Suar. *d. diſput.* 23. *ſect.* 5. *num.* 37. Filliucius *tract.* 14 *cap.* 8. *q.* 8. *num.* 146. Bonac. *diſputat.* 2. *q.* 8 *punct.* 13. *num.* 6. docuerunt decimas debitas Eccleſiæ paſtoribus iure ordinatio ſub hac conſtitutione comprehendi, ſecùs verò quæ ipſis, vel aliis ſingularibus perſonis ex priuilegio competunt. Nam quæ iure ordinario debentur, nomine Eccleſiæ debitæ ſunt, cùm Eccleſia omne ſuum ius in ſuos miniſtros tranſtulerit, ac proinde decimæ debitæ Eccleſiæ, miniſtris Eccleſiæ deberi cenſentur. Secùs eſt de his, quibus ex priuilegio hoc debitum competit, quia non Eccleſiæ nomine, ſed Prælatorum illius conceſſione decimas ſuſcipiunt.

Decimatertia excommunicatio habetur in eadem Clement. *Cupientes, de Pœnis, circa finem*, aduerſus eoſdem religioſos, qui negligentes fuerint in decimarum ſolutione ſuadenda pœnitentibus, & moniti à ſuis Superioribus auſi fuerint prædicare non purgata negligentia. Inquit enim textus: *Qui verò ſcienter poſtpoſuerint conſcientiam facere de ſoluendis huiuſmodi decimis ab officio prædicationis tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint) conſcientiam fecerint. Exinde excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint prædicta negligentia, vt præmittitur non purgata. Ad religioſos tamen monaſteriorum, & rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.* 13

Ex prædictis verbis colligitur manifeſtè ob negligentiam mortaliter culpabilem confeſſarij in non monendis pœnitentibus, quorum confeſſiones audit, de decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione poſtquam à rectore Eccleſiæ, vel illius vicario fuerit requiſitus, non incurri excommunicationem, ſed ſuſpenſionem à prædicationis officio. Verùm, ſi poſt incurſam hanc ſuſpenſionem auſus fuerit prædicare negligentia non purgata, cùm ad illius purgationem commodam facultatem habuerit, excommunicationi ſubiicitur. Quapropter ad incurrendam hanc excommunicationem, requiruntur primò monitio Rectorum Eccleſiarum Religioſis facta, vt ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant de decimis ſoluendis, cùm viderint eos teneri. Secundò vt ipſi Religioſi confeſſarij hanc monitionem facere ſcienter omittant. Tertiò quòd non purgata hac negligentia, cùm commodè poſſint, prædicare audeant. Qualibet enim ex his conditionibus deficientibus, excuſatur excommunicatio, vt docuerunt Sylueſt. *verbo excommunicatio. 9. num.* 89. Angel. *verbo excommunicatio. 7. caſu* 44. Tabiena *eodem 5. caſu* 45. Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 33. *num.* 42. Suar *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 39. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 8. *num.* 147. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 13. Bonac. *diſputat.* 2. *q.* 8. *pun* 13. *num.* 11. *& ſeqq.* Hæc autem excommunicatio non extenditur ad religioſos monaſteriorum, vel Eccleſiarum rectores decimas percipientium, ne delinquentibus in proprias cauſa Pontifex caueat, vt expreſsè habetur in textu, & notant omnes.

Decimaquarta, & vltima excommunicatio continetur in Clement. 1. *ex frequentibus, de ſententia excommunicat.* aduerſus Religioſos non ſeruantes interdictum locale generale, vel ceſſationem à diuinis poſitam authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij illius loci. 14

Ad incurrendam hanc excommunicationem plura requiruntur. Primò requiritur quòd interdictum, quod religioſi obſeruare non debent, ſit locale generale, vt conſtat ex illis verbis textus: Ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta. Vocatur autem locale generale interdictum, quod eſt impoſitum regno, prouinciæ, ciuitati, villæ, vel oppido. Secùs verò quod particulari Eccleſiæ, etiam Cathedrali indicitur.

Secundò opus eſt, vt tale interdictum locale generale ab Eccleſia cathedrali deficiente ab Eccleſia matrice, ſeu parochiali illius populi obſeruetur. Quia Pontifex intendit, ne Eccleſiæ cathedralis, vel matricis authoritas contemnatur, néve

Eccleſia

Ecclesiasticæ disciplinæ nervus labefiat, quod sine dubio continget, si observante Ecclesia matrice interdictum religiosi illud violare præsumant. Quæ ratio convincit dispositionem procedere, tametsi interdictum inualidè impositum sit: quia non interdicti valor, sed illius à cathedrali, vel parochiali observantia spectatur, vt constat ex illis verbis: Non obstantibus quibuscunque appellationibus antea etiam ad eandem Sedem, seu alium, vel alios interiectis, & aliis obiectionibus quibuscunque. Et notauit Glossa *ibi, verbo appellationibus.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. in fine.* Sayrus *lib. 3. c. 33. n. 40.* Bonac. *disp. 2. q. 8. p. 14. num. 6.*

Tertiò est necessarium, vt generale interdictum locale, vel cessatio à diuinis à sede Apostolica, seu eius authoritate, vel authoritate Episcopi, seu Ordinarij loci, vel authoritate Concilij prouincialis latum sit, vt ostendunt illa verba Textus: *Authoritate sedis Apostolicæ, vel à locorum Ordinariis positorum,* & infrà. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus à diuinis indictis per prouincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum authoritate volumus obseruari. Solùm aduerto idem esse obseruandum in cessationibus generalibus à Diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex consuetudine, vel aliàs capitula, collegia, aut conuentus sæcularium, aut regularium Ecclesiarum sibi vendicant.

Quartò opus est, ne Religiosis post dict. Clement. aliqua priuilegia concessa sint, quibus non obstante interdicto generali diuina in suis Ecclesiis saltem in aliquibus festiuitatibus celebrare possint, & ad ea audienda sæculares admittere, quia textus solùm derogat, priuilegiis, conuentionibus, statutis, & consuetudinibus quibuscunque antecedentibus Clementinæ promulgationem; non verò quæ illam fuerint subsecuta. Solùm est difficultas, spectato Conc. Trident. decreto, *sess. 25. cap. 12.* quo præcipitur omnibus religiosis exemptis, & non exemptis seruare censuras, & interdicta necdum à sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, an inquam hoc Decreto priuilegia religiosis hactenus concessa derogentur? Affirmatiuam partem defendunt Nauarr. *cap. 27. num. 190.* & latius *cons. 7. de priuilegiis, in noua edit.* Garcia 3. *p. de benefic. cap. 2. num. 278. & seqq* & 5. *p. cap. 8. num. 87.* testatur illustrissimos Cardinales consultos ab Episcopo Abulensi in hæc verba respondisse. *Priuilegia si ante Concilium concessa fuerunt, vtique reuocata existunt.* Contrariam autem sententiam scilicet Conc. Trident. Decreto specialia regularium priuilegia, vt pro suis festis, vel aliis certis diebus non seruent interdicta reuocata non esse tuentur Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 48. num. 1.* Sayrus *de censuris, lib. 5. c. 13. num. 24. & 25.* Man. Rodrig. *t. 2. qq. regular. q. 111. art. 1.* & *in Bullam Cruciatæ §. 5. num. 15.* Et *in addit. n. 13. & 35.* Ioann. de la Cruz *de statu religioso, lib. 2. c. 7. dub. 2. concl. 2.* Sorbus *in compend. priuilegior. verbo interdictum 3. in princ.* Bonac. *disp. 2. q. 8. p. 14. in fine.* Quia Conc. Trident. nullam mentionem fecit reuocationis priuilegiorum. Ergo non sunt censenda reuocata, cùm reuocatio vtpotè odiosa inducenda non sit, quin manifestè constet. Neque obest Cardinalium declaratio, quia hæc intelligenda est de priuilegiis generalibus, nec satis exprimentibus exemptionem ab obseruatione interdicti. Secus verò est de priuilegiis specialibus eam exemptionem sufficienter declarantibus.

PVNCTVM XXXV.

Expenduntur excommunicationes non reseruatæ in *lib. Extrauagantium* contentæ.

1 *Refertur prima excommunicatio aduersus impedientes Legatos sedis Apostolicæ, ne in regna, vel prouincias ad quæ missi sunt, ingrediantur, vel officium ibi liberè exerceant.*

2 *Refertur excommunicatio aduersus sumentes Ordinem Fraticillorum.*

3 *Refertur tertia aduersus Episcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes sine Pontificis licentia. Item aduersus eos qui prædictos Episcopos recipere præsumpserint.*

4 *Item refertur excommunicatio aduersus Prælatos alienantes bona Ecclesiæ.*

5 *Item aduersus impugnatores litterarum Pontificis legitimè electi.*

6 *Item aduersus Germanos, religiosos, & parochos illius prouinciæ non seruantes pacem, & concordiam inter se statutam.*

1 PRima excommunicatio habetur in Extrauag. *super gentes, vnic. de consuetudine*, vbi ipso facto excommunicantur qui impediunt Legatos sedis Apostolicæ, ne in regna, vel prouincias ad quæ missi sunt ingrediantur, néve ibi officium suum liberè exerceant. Sed quia hæc excommunicatio, vtpotè contenta in Bulla Cœnæ ibidem est explicata, nihil superest dicendum.

2 Secunda habetur in Extrauag. *sanctæ Romanæ* Ioann. XXII. *de religiosis domibus* aduersus eos qui fictam Fratricillorum, Brochorum, seu Beguinorum religionem profitentur eam de nouo sumendo, vel in illa perseverando. Eademque excommunicatio extenditur ad Prælatos, & Episcopos qui prædictos sine Pontificis facultate admittunt. Sed quia hæ Religiones iam non extant, non est cur in expositione huius excommunicationis immoremur, maximè cùm hæc excommunicatio non extendatur ad eos qui nouum religionis habitum assumerent, nouámque religionem sine sedis Apostolicæ licentia instituerent: vt rectè docuerunt Caiet. verbo *excommunicatio. cap. 5.* Suar. *disput. 23. sect. 6. n. 4.* Filliuc. *tract. 14. cap. 5. q. 8. n. 79.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 27.*

3 Tertia continetur *in Extrauag. Vt Prælatorum 2.* & *in Extrauag. Et si deceat 3. de maiorit. & obedient.* aduersus Episcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes sine Pontificis licentia; & aduersus eos qui prædictos Episcopos sic venientes receperint antequam summum Pontificem moneant de prædictorum aduentu. Prima igitur excommunicatio fertur aduersus Episcopos tantùm, & eorum superiores. Nam esto *in Extrauag. Et si deceat*, videatur Pontifex loqui de quibuscunque Prælatis, Extrauag. 2. cuius tertia est explicatio, & ex rebus initio dictæ 3. Extrauag. positis, manifestè colligitur, de solis Prælatis Pontificali dignitate fulgentibus, & de solis Pontificibus diœcesim habentibus sermonem esse, vt rectè aduertit Bonac. *disp. 2. q. 6. pun. 4. in fine.* Vt autem hi Prælati in excommunicationem incidant, debent Romam latenter venire. Censentur verò venire latenter, si absque licentia Metropolitani, vel eo absente absque licentia antiquioris Episcopi vicinoris residentis, iuxta Conc. Trident. *sess. 23. c. 1. de reformat.* venerint secreto incessuri. Deinde debent ad Curiam accedere praua aliquo fine ducti, vt constat ex illis verbis d. Extrauag. 3. *Nos igitur vt ipsius Sedis honori in hac parte prospicere, ac talium insolemniis finem imponere cupientes.* Tertiò recedere à Curia debent Pontificia licentia non obtenta. Qualibet ex his conditionibus deficiente non est locus excommunicationi, vt latiùs probat Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 6. p. 4. à num. 3.*

Secunda excommunicatio generalis est, afficitque quoscunque qui prædictos Episcopos latenter Romam venientes recipere præsumpserint, antequam Pontificem moneant de eorum aduentu. Neque opus est, vt praua intentione fauendi eorum iniquitati recipiant: quocunque enim titulo receperint scientes ipsos venire latenter, & praua intentione sufficiens est ad censuram incurrendam, quia hæc actio receptionis per se est prohibita, illiusque excommunicatio non pendet ex excommunicatione primæ actionis, siquidem antequam Episcopus è Roma recedat, & in excommunicationem incidat, illum recipiens excommunicatione ligatur, vt benè notauit Bonac. *dicto t. 3. de censur. disputat. 2. q. 6. p. 4. numero 5.* Notanter dixi, *antequam Pontificem moneant*, neque enim satis est ad fugiendum hanc censuram propositam habere statum monendi post receptionem, si monitio absque incommodo præstari possit. Quia esto *in Extrauag. 2. Vt Prælatorum*, id satis fuerit, at Extrauag. 3. spectata, quæ secundam ampliat & extendit, nullatenus sufficit, cùm expressè monitionem præmitti postulet receptioni. Quod si de facto aliquem Episcopum receperis ignorans latenter, & praua intentione venire, & postmodum huius conscius sis, teneris statim summo Pontifici denunciare, iuxta Extrauag. *Vt Prælatorum*, in qua præcipitur, vt confestim receptus denuncietur. Præterquam quòd receptio non est actus transiens, sed permanens dum ibidem receptus commoratur, ac proinde ab eo puncto quo conscius fuisti latentis aduentus cum praua intentione, censeris recipere contra prohibitionem dictæ Extrauag. vt benè aduertit Bonacina *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 6. p. 4. num. 7.*

4 Quarta habetur in Extrauag. *Ambitiosa de rebus Ecclesiæ non alienand.* aduersus Prælatos alienantes bona Ecclesiæ, seu locorum piorum siue immobilia siue mobilia pretiosa sine licentia summi Pontificis, extra casus à iure permissos. Hi inquam Prælati si Episcopi sint, aut Abbates interdicto ab ingressu Ecclesiæ subiiciuntur, in quo si per sex menses perstiterint, suspenditur à regimine, & administratione Ecclesiæ cui præsunt. Inferiores verò Episcopis, & Abbatibus priuantur beneficio, vel officio illius, cuius bona alienare præsumpserunt, insuperque excommunicationem incurrunt, qua etiam ligantur alienatum recipientes. De hac Extrauag. latè egi 2. *punct. tr. 12. religionis. p. vlt.* vbi *in fine* aduerti plures Doctores sentire hanc constitutionem quoad pœnas receptam non esse. & præter *ibi* adductos docet Caiet. *verbo excommun. c. 75.* & Tolet. *lib. 1. c. 40. num. 2.*

5 Quinta continetur in Extrauag. *quia non nulli, vlt. de sentent. excomm.* aduersus impugnatores litterarum summi Pontificis legitimè electi, sed nondum coronati. Cùm enim Pontifex

tifex eo ipſo quo legitimè electus eſt, accipiat à Chriſto Domino poteſtatem Eccleſiæ gubernandæ, iuxta Textum in *cap. in nomine Domini* 23. *diſtinct.* Sicuti Epiſcopus à Pontifice approbatus, coronatióque ſolùm ad quandam ſolemnitatem pertineat, efficitur grauiter delinquere, errorémque committere, qui prætextu non eſſe verum Pontificem antequam coronetur, contendunt eius acta irrita eſſe, & inania. Ex quo fit materiam huius cenſuræ eſſe impugnationem, quod Pontifex legitimè electus ſe intromittat in prouiſionibus, reſeruationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, ſéque in litteris ſimpliciter Epiſcopum ſcribat, vtúrque Bulla, in qua nomen ipſius exprimatur, litteráſque ſuper quibuſcunque negotiis expediat prætextu quòd non ſit verus Pontifex ante coronationem. Quare ſi impugnatio contingat; eo quòd non ſit legitimè electus, vel ex alio capite, non eſt locus huic excommunicationi, vt notant omnes Doctores: Nauarr. *c.* 27. *n.* 147. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 35. *num.* 19. Suar. *diſputat.* 23. *ſect.* 6. *num.* 2. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 5. *q.* 7. *num.* 78. Tolet. *lib.* 1. *c.* 40. *num.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 11. Et quamuis Pontifex in prædicta Bulla videatur ſolùm loqui de impugnatione litterarum à ſe confectarum, vt indicant illa verba: *Nos talium temeritates compeſcere cupientes, ſingulos qui occaſione huiuſmodi aliquas litteras noſtras ſuper negotiis quibuſcunque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus.* Expendo verbum *litteras noſtras*, & *à nobis*, quod indicat ſermonem tantùm eſſe de litteris ab ipſomet Pontifice expeditis. Nihilominus communis omnium ſententia teſte Suar. Filliucio, Bonac. *loc. alleg.* diſpoſitionem extendit ad litteras cuiuſcunque Pontificis, verbúmque illud *litteras noſtras*, & *à nobis* non arctari perſonæ, ſed dignitati, aliàs non ſatis eſſet conſultum Pontificiæ dignitati.

6 Vltima referri poteſt ex Extrauag. 2. *de Tregua, & pace*, vbi Germani Religioſi, & Parochi illius prouinciæ non ſeruantes pacem, & concordiam inter ſe ſtatutam, & cuius in prædicta Extrauag. fit mentio, excommunicationi ſubiiciuntur, à qua nequeunt abſolui, niſi de conſenſu partis læſæ, & præſtita ſatisfactione. Vti latiùs expendit Bonac. *diſputat.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 15.

PVNCTVM XXXVI.

Expenduntur excommunicationes nemini reſeruatæ in *Concilio Trident.* contentæ.

1 *Refertur prima excommunicatio aduerſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine Authoris, & debita approbatione.*

2 *Item aduerſus prædicantes, vel pertinaciter aſſerentes non eſſe neceſſarium iis quos conſcientia peccati mortalis grauat, præmittere ſacramentalem confeſſionem communioni recipiendæ.*

3 *Item aduerſus raptores fœminarum, eiſque fauorem præſtantes.*

4 *Item aduerſus negantes matrimonia clandeſtina vera eſſe, quandiu Eccleſia ea irrita non fecit.*

5 *Item aduerſus cogentes ad matrimonium contrahendum.*

6 *Item aduerſus negantes auxilium Prælatis Eccleſiaſticis ad clauſuram Monialium.*

7 *Item aduerſus ingredientes Monialium Monaſteria, abſque licentia Prælati.*

8 *Item declaratur latè excommunicatio, aduerſus cogentes fœminam ad Religioſam vitam.*

9 *Item aduerſus impedientes fœminarum profeſſionem.*

10 *Item aduerſus concurrentes ad duellum.*

1 PRima continetur *ſeſſ.* 4. *decreto de reformat.* aduerſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine Authoris, & debita approbatione. Inquit enim Concilium: *Nulli liceat imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine Authoris, nec illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi priùs examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecunia in Canone Concilij Lateranenſis nouiſſimi appoſita. Et ſi regulares fuerint vltra examinationem, & probationem huiuſmodi licentiam à ſuis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris iuxta formam ſuarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant, vel euulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant quibus impreſſores, & qui eos habuerint, vel legerint niſi prodiderint Authores pro authoribus habeantur. Ipſa verò huiuſmodi probatio in ſcriptis detur, atque adeo in fronte libri vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat, idque totum, hoc eſt probatio, & examinatio gratis fiat, vt probanda probentur, reprobentur improbanda.* Hoc decretum, quòd confirmatorium eſt decreti Concilij Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. ex parte reſtrictius eſt, & ex parte latius. Reſtrictius eſt decreto Concilij Lateranenſis, nam in Concilio Lateranenſi ſermo eſt de quibuſcunque libris, & ſcriptis: at Conc. Tridentinum ſolummodo agit de libris, & ſcriptis de rebus ſacris tractantibus. Item in Concilio Lateranen. exigitur extra Vrbem non ſolùm examinatio, & probatio Ordinarij, vel alterius ab ipſo deputandi, & ſed etiam Inquiſitioris illius diœceſis, in qua liber imprimitur. In Vrbe verò appobatio Vicarij, & Magiſtri ſacri Palatij. At in Conc. Trident. ſola approbatio Ordinarij requiſita eſt, præterquam in libris regularium, in quibus vltra Ordinarij approbationem exigitur approbatio, & licentia ſuorum ſuperiorum, iuxta formam ſuarum ordinationum. Tandem in Concilio Lateran. exigitur præſumptio, quam excludit quælibet ignorantia, quæ tamen in Concilio Trident. non exigitur. Ex parte verò decretum Conc. Trident. latius eſt decreto Concilij Lateranenſis, ſiquidem extenditur non ſolùm ad imprimentes, vel imprimi facientes, ſed etiam ad vendentes, vel retinentes. Item extenditur ad eos qui libros manuſcriptos nondum probatos, & examinatos communicant, & euulgant, cùm in Concilio Lateranenſi ſolùm de libris & ſcripturis imprimendis ſermo habeatur. Decretum Concilij Lateranen. in Vrbe obſeruatur, at extra Vrbem ſolùm videtur vigere diſpoſitio Conc. Trident. teſte Toleto *lib.* 1. *ſum. capite* 41. *n.* 1. Nauarr. *c.* 27. *n.* 148. cùm tamen, vel nunquam ab Inquiſitoribus approbatio requiratur. Et licèt in aliquibus regnis loco approbationis Ordinarij, approbatio ſupremi Conſilij regij ſucceſſerit, id cenſendum eſt ex conſenſu Ordinariorum, & ex ſummi Pontificis tacita approbatione fieri, vt notauit Nauarr. *dicto c.* 27. *num.* 148. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *numero* 1. Filliucius *tract.* 14. *capite* 6. *quæſt.* 2. Bonacina *t.* 3. *de cenſuris diſputatio* 2. *quæſt.* 2. *part.* 16. *num.* 6.

Materia iſtius excommunicationis ſpectato Concilio Lateranenſi, eſt imprimere, vel imprimi facere libros, ſiue ſcripturas abſque nomine authoris, vel abſque Ordinarij, & Inquiſitoris licentia. Spectato verò Conc. Tridentino eſt non ſolùm imprimere, & imprimi facere præfatos libros de religione tractantes, ſed eos vendere, aut retinere, aut ſcripto communicare, ſeu euulgare abſque nomine Authoris, vel abſque Ordinarij licentia. Notandum eſt verbum *libros*, ſub quo non comprehenditur quælibet ſcriptura tantæ magnitudinis, quæ ſecundùm communem, & frequentem vſum liber appelletur. Ex quo deciditur, ſi poſt approbationem Ordinarij aliquas addas annotationes, & gloſſas inſufficientes ad librum conſtituendum, non incidis in hanc excommunicationem, quinimo nec peccabis mortaliter ſecluſa malitia, vt colligitur ex Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 3. Filliucio *tr.* 14. *c.* 6. *q.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2 *q.* 2. *p.* 16. Secundò eſt notandum nomen authoris, & licentiam Ordinarij in principio libri eſſe apponenda. Quod ſi Author, ſeu compoſitor libri ſub alterius nomine librum imprimi fecerit, probabile eſt huic conſtitutioni ſatisfacere, quia eſto ille non fuerit libri author, & compoſitor: at eo ipſo quo ſub nomine ipſius imprimitur, & euulgatur Author, & compoſitor illius conſtituitur: vt notauit Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris diſputatio* 2. *quæſt.* 2. *part.* 16. *numero* 9. Quod intelligendum cenſeo, quando nomen quod apponitur verum eſt, & non fictitium, veràmque perſonam repræſentat, cui liber aptari poteſt: aliàs ſi ſub nomine omnino ficto liber ederetur, manifeſtũ eſt ſine nomine Authoris edi. Nomẽ enim Authoris, quod in præſenti exigitur, eſt nomen Authoris, qui requiſitus rationem reddere poſſit de his quæ in libro continentur, quod perſona ficta præſtare nequit.

Secunda habetur in Conc. Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 11. aduerſus 2
eos qui præſumpſerint prædicare, vel pertinaciter aſſerere, vel publicè diſputando defendere non eſſe neceſſarium iis, quos conſcientia peccati mortalis grauat habitâ Confeſſoris copiâ, præmittere ſacramentalem confeſſionem communioni recipiendæ. Quod Decretum latum eſt ad extirpandam quorumdam hæreticorum opinionem, aſſerentium ſolam contritionem eſſe ſufficientem diſpoſitionem, non autem latum eſt ad extirpandum opinionem Caietani aſſerentis confeſſionem ſolo iure Eccleſiaſtico communioni præmittendam eſſe: nam eſto illa Caietani opinio temeraria ſit, teſte Suar. *t.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 66. *ſect.* 3. §. *ſed quares*, præſenti decreto non damnatur, quia Caietan. non negabat confeſſionem non eſſe præmittendam, ſed non eſſe præmittendam iure diuino, ſed Eccleſiaſtico. Concilium verò damnat aſſerentes confeſſionem non eſſe neceſſariò præmittendam. Sicuti tradit Suar. *de cenſur. diſp.* 23 *ſect.* 7. *n.* 5. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *q* 3. *num.* 84. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2 *p.* 14.

Sed an hoc decretũ liget exiſtentes in Anglia, aliiſque partibus, vbi Concilium receptum non eſt? Affirmant Suar. & Filliucius *ſuprà*, quia hoc decretum doctrinam continet Fidei pertinentem. Cæterùm ſecundam hanc rationem non eſt dubium omnes comprehendere, cùm ea quæ ad fidem pertinent communia omnibus ſint; at quatenus tranſgreſſoribus huius decreti pœnam excommunicationis imponit, exiſtimo eos non comprehendere, quia decreta pœnalia, & præceptiua non ligant exiſtentes ea in parte vbi Concilium publicatum non eſt. Sicuti docet Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 2. *p.* 14. *in fine.*

Tertia

3 Tertia continetur *sect.24.cap.6.de reformat.* aduersus raptores fœminarum, eisque auxilium, vel fauorem præstantes. De qua excommunicatione satis diximus *tract. de matrimonio disputatione 4. punct. 1. §. 2. à. numero 10. vbi de impedimento raptus.*

4 Quarta referri potest ex Conc. Trident. *sess.24. cap.1.de reformat.* vbi anathemate damnat eos, qui negarent matrimonia clandestina vera, & rata esse quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, & matrimonia à filiisfamiliàs contracta sine consensu parentium irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. Et quidem si hæc ex animo affirmentur, cùm manifestum errorem contra fidem contineant excommunicationi ob hæresim impositæ subiiciuntur. Si verò solùm verbo tenus asserantur, existimo excommunicationi non reseruatæ subiici, vt hoc decretum aliquam pœnam de nouo statuere censeatur.

5 Quinta fertur *sess.24. cap.9. de reformat.* aduersus quoscunque cuiusuis conditionis, & dignitatis existant, qui subditos suos, vel alios ad matrimonium contrahendum directè, vel indirectè cogunt: vbi notandum est loqui de coactione iniusta, illicita, qualis esset, si dominus insinuanter Petro non soluturam stipendium debitum, nisi Mariam duceret. Secùs esset, si beneficium gratuitum denegaret, quia in denegatione beneficij gratuiti nulla est iniusta coactio, benè tamen in denegatione stipendij debiti. Comprehendit autem hæc excommunicatio non quoscunque cogentes, sed dominos temporales iurisdictionem temporalem habentes, quia de his tantùm Concilium loquitur, vt colligitur ex verbis quæ huic Decreto præmittuntur scilicet, *temporalium dominorum, & magistratuum: & illis ab eis iniuriis nasci, à quibus iuris spectantur*, quæ de solis habentibus iurisdictionem in foro externo intelligi possunt, iuxta quæ decretum mensurandum est. Argum. *leg. finalis. ff. de hæredibus instituendis*, maximè cùm textus vtatur illa dictione *quare*, quæ est causalis relatiua, & refertur ad personas, quæ ibidem memorantur, & non ad alias. *leg. interpretatione, ff. de Pœnis. & cap. pœna, de pœnitent. disp.2.* & tradit Gutierr. *lib.1. canon. qq. cap.20. num.32.* & *de matrim. cap.79. à num.8.* Molina *tract.2. de iustit. disp.176. vers. ad secundam partem.* Henriq. *lib.11. cap.6.§.6.* Sanch. *lib. 4. disp.22.* Bonacina aliis relatis *t.3. de censur. disp.2. q.2. pun.6. num 5.* Et decisum à Gregor. XIII. refert Barbosa *in dicto Concilij decreto*; tametsi contra sentiat Suar. *t.3. de censur. disp. 23. sect 7. num.6.* Filliucius *tract.14. cap.6. q.4. numero 86.* & alij relati à sanch. *dicta disput.22. num.9.* quaslibet personas priuatas ad matrimonium cogentes in hanc excommunicationem incidere.

Solùm est difficultas de Episcopo, aliòque Prælato Ecclesiastico ad matrimonium cogente, an huic excommunicationi subiiciatur; Affirmat Gutierr. *de matrim. cap.79. num.12.* Henriq. *lib.11. cap.6. num.5.* Sanch. *lib.4. cap.22. num.10.* quia iurisdictionem habet in foro externo. Sed hoc ad summum intelligendum est casu, quo Episcopus, seu Prælatus Ecclesiasticus non solùm Ecclesiastica iurisdictione gaudeat, sed sæculari, quia Concilium violentiam dominorum temporalium, & magistratuum coërcere voluit, vt constat ex præfatione illius textus, ibi. *Dominorum temporalium, & magistratuum.* Ergo qui dominus temporalis non est, nec magistratus saltem quoad iurisdictionem, huic excommunicationi subiici nequit. Vti Bonac. *disp.2. q.2. punct 6. circa finem.* probabile censet. Illud est certius Regem, Reginam, Imperatorem, & Imperatricem sub hac excommunicatione non comprehendi, quia illorum non fit expressa mentio quod necessarium erat, argum. Conc. Trident. *sess.11. cap.11.* & eorum quæ in Bulla Cœnæ notantur. Et tradit Sanch. *dicta disp.22. n.10.* Gutierr. *cap.79. num.12.* Bonac. *p.6. in fine.*

6 Sexta habetur *sess.25. cap.5. de Regularibus*, aduersus sæculares magistratus negantes auxilium, vel fauorem Prælatis Ecclesiasticis ad clausuram monialium, cùm fuerint ab eis moniti, & requisiti. Nomine magistratuum veniunt omnes illi qui iurisdictionem temporalem habent in republica à Principe constituti, vti sunt gubernatores, rectores, iudices siue prouinciarum, siue communitatum, tametsi personæ Ecclesiasticæ sint, quia non tam persona, quàm officium in præsenti spectatur. Vt bene aduertit Bonac *t.3. de censur. disput.2. q.10. p.7. num.5.* Principes verò qui nomine proprio iurisdictionem exercent, neque aliis subiiciuntur, esto negent auxilium, vel fauorem, in hanc excommunicationem non incidunt; quia hos Concilium hortatur, non præcipit, neque excommunicationem imponit, vt de se constat, & notauit Bonac. *loco citato.*

7 Septima continetur in *eodem cap.5.* aduersus quoscunque ingredientes monialium monasteria absque licentia Prælati habita in scriptis, causa legitima intercedente. De qua excommunicatione latè dixi *tractat.16. de statu religioso, disputat 4. p.10. §.4.* neque hic nouum aliquid notandum occurrit.

8 Octaua habetur *sess.25. c.18. de regularibus*, aduersus quoscunque cogentes fœminam ad religiosam vitam. Anathemati (inquit sancta Synodus) subiicit omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quàm laicos, sæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocunque coëgerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam; præterquàm in casibus in iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem, quique auxilium, consilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi, aut habitum suscipere, aut professionem emittere quoquo modo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel authoritatem interposuerint.

Non est dubium ad incurrendam hanc censuram debere esse coactionem grauem cadentem in constantem virum, & iniustam; quia leuem pro nihilo reputat ius ex *leg. nec timorem. ff. quod metus causa.* Et fauet Bonifac. *Clem.1. num.34. de foro competent.* Et tradit Sanch. *lib.4. in decalog. cap.4. num.4.* Iusta verò coactione nec dici coactio potest, neque digna est aliqua pœna, vti tradunt Doctores statim referendi.

Coactio facienda est fœminæ, non viro, quia de solis mulieribus textus loquitur, neque dispositio pœnalis vltra proprietatem verborum extendenda est, maximè cùm in fœminis specialis ratio adsit, vtpotè quæ frequentiùs ad monasteriorum ingressum coguntur. Vt docet Suar. *disput.23. de censur. sect.7. num.8.* Sanch *lib.4. in decalog. c.4. num.3.* Filliucius *tract. 14. cap 6. q.5. num.89.* Bonac. *t.3. de censur. disputat.2. q.2. p.2. in fine.*

Præstanda verò coactio est vel ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis; vel ad professionem emittendam. Ex quibus verbis controuersia est inter Doctores, an si cogas fœminam monasterium ingredi, non vt ibi profiteatur, sed vt ibi educetur, & deliberet de statu assumendo, in hanc excommunicationem incidas? Negat Man. Rodrig. *t.2. sum. cap.8. concl.5. num.10.* Bonac. *t.3. de censur. disp. 2. q.2. p.2. num.6.* quia Concilium in hoc decreto libertati status religiosi consulere intendit, qui finis non adest, cùm fœmina non ad religiosum statum assumendum cogitur. Sed contrarium docuerunt Nauarr. *lib.5. consilior. tit. de sententia excommunicat. cons 56. per totum in prima edit. & in 2. lib.3. tit. de regularib. toto cons.6.* Suar. *t.5. in 3.p. disp.23. sect.7. num.9.* Zerola *in praxi episcop.2.p.* verbo *moniales. vers.3.* August Barbosa *in remissionib. concilij, & de potest episcop. alleg. 50. num.174.* quia Concilium disiunctiuè loquitur de ingressu, de susceptione habitus, & de professione. At cogens fœminam monasterium coactè ingredi vt ibi educetur, tametsi habitum non suscipiat, neque professionem emittat, verè cogit ad monasterij ingressum. Ergo hac excommunicatione ligatur. Et fortè ob hanc causam Concilium expressit monasterij, & non religionis ingressum, indicans solùm coactum ingressum in monasterium ad ibi commorandum habitu sæculari retento, sufficientem esse ad hanc censuram. præterea illa exceptio, præterquàm in casibus à iure expressis, denotat solùm ingressum causa educationis sub hoc Decreto comprehendi, quia in iure vix est expressum aliquem cogi posse ad monasterium ingrediendum, vt ibi profiteatur, sæpè autem vt ibi commoretur, & pœnitentiam agat.

Hanc sententiam, quæ mihi verà videtur temperat Sanch. *lib.4. in decalog. cap.4. num.12.* vt intelligatur de ingressu animo principali, vt postmodum fœmina habitum sumat, quia coactio ad ingressum sub ea intentione præstita libertati status religiosi obest. Secùs verò si is animus absit. Hanc limitationem adhibita quadam distinctione probo. Si enim cogens ad ingressum absque vlla intentione etiam in genere sumendi religiosum habitum cogat, quod contingit, cùm expressè solùm intendit, vt fœmina ibidem educetur; dum ætatis aptæ matrimonio sit fine, & intentione eam in matrimonium collocandi, placet Sanch. limitatio, quia ille ingressus non videtur libertati status religiosi obesse, cui hoc Decreto consulere Pontifex voluit, sed potiùs videtur obesse libertati matrimonij, de quo Pontifex in præsenti nihil disponit. At si cogens ad ingressum animum habeat vt fœmina ibidem educetur, vt postmodum statum religionis, vel matrimonij eligat, qui sibi aptior visus fuerit, existimo sub hoc decreto comprehendi, quia saltem in genere est intentio cogendi ad religiosum habitum, talisque ingressus periculis est expositus alicuius similiæ suasionis à monialibus factæ, vel coactionis à parentibus.

Illud est certius ex coactione non induci excommunicationem, quousque ingressus in monasterium, vel habitus susceptio, vel professionis emissio sequatur, quia Conc. Trident. non excommunicat conantes cogere ad ingressum, sed verè cogentes, qui censendi non sunt, dum ingressus non subsequitur. Vt tradit *relatis Nauarr. & Rodrig.* Sanch. *lib.4. c.4. num.19.* Bonacina *dicta disputat.2. q.2. p.2. numero 8.* Tolet. *lib.1. cap.41. num.7.* Sayr. *decis.51. sub. tit. de sententia excommunicat.*

Secundò excommunicat Pontifex eos, qui prædictis cogentibus auxilium, consilium, vel fauorem præstiterint, quod intelligen

telligendum est, vt nuper diximus ingressu, susceptione habitus, vel professione subsecutis, quia hæ actiones sunt accessoriæ coactioni, ac proinde quousque coactio excommunicatione afficiatur, non afficiuntur huiusmodi accessoriæ actiones, vt ex communi sententia notauit Bonac. *d. pun. 2. num. 12.* Sanch. *lib. 4. in decal. c. 4. n. 18.*

Tertiò subiicit Pontifex huic excommunicationi eos qui scientes fœminam coactè monasterium ingredi, vel habitum susciperc, vel professionem emittere quoquo modo suam præsentiam, consensum, vel authoritatem prædictæ actioni interponunt. Censeberis autem tuam præsentiam, consensum, vel authoritatem interponere, si ex proposito, & à consilio adsis, cùm mulier monasterium ingreditur, habitum suscipit, vel professionem emittit. Secùs si casu adfueris, aut ob aliam causam, scilicet ob sacrum audiendum, ob comitandum dominum, & à fortiori ad testificandum professionem irritam esse, vtpotè coactam, quia Præsenti Decreto tantùm ea præsentia punitur, quæ voluntaria est, vt apposita fine prædictum actum fouendi, eique authoritatem præstandi; vt aduertit Sanch. *d. lib. 4. in decalog. cap. 4. n. 20. & 21.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 2. p. 2. num. 11.*

Superest dicendum de personis in hanc excommunicationem incidentibus ob aliquam ex præfatis actionibus; an aliquæ sint exclusæ? Affirmat Suar. *disp. 23. sect. 7. num. 8.* nullam excluſam esse, quia Conc. Tridentinum vniuersas, & singulas cuiuscunque qualitatis, & conditionis fuerint tam clericos, quàm laicos sæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes excommunicationi subiicit. At sub his verbis omnes, nemine dempto, comprehenduntur. Ergo Nihilominus Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. n. 2.* & Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 2. num. 14.* existimant Regem, & Reginam sub hoc Decreto non comprehendi, qua oportebat horum fieri expressam mentionem iuxta ipsum Conc. Trident. *sess. 22. capit. 11. de reformat.* & placet hæc sententia. Alij, quos tacito nomine refert Azor. *2. p. instit. moral. lib. 2. cap. 21. q. 15.* quibus ipse astentiri videtur, & Barbosa *in remissionib. concilij, d. c. 19.* excludunt ab hoc Decreto parentes, eo quòd non sit verisimile voluisse Pontificem hos excommunicatione punire ob coactionem, quæ in commodum filiarum censenda est fieri, cùm parentibus iure naturali competat vitæ, saluti, & incolumitati filiarum consulere, à qua obligatione non sunt censendi deficere. Sed rectiùs omnes alij Doctores hanc restrictionem non admittunt: quia hæc excommunicatio non tam lata est in puellarum fauorem, quàm in libertatem religionis, quæ potiùs à parentibus, quàm ab aliis lædi potest.

9 Nona *in eodem cap. 18.* continetur, aduersus impedientes fœminarum professionem. Inquit enim Concilium. Simili quoque anathemati subiicit eos qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo siue iusta causa impedierint. Nomine veli accipiendi, vel voti emittendi professio intelliguntur. Sed quia hæc professio in monialibus aliquando fit velo susceptо, aliquando absque veli susceptione; ea de causa vtrumque modum professionis Pontifex expressit: vt benè aduertunt Suar. *dicta disp. 23. sect. 7. num. 10.* Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. n. 14.* Filliucius *tr. 14. c. 6. q. 5. ad finem. n. 90.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 2. p. 3. num. 2.*

Ex quo infer, si impedias fœminam, ne votum professionis ingrediendæ emittat huic censuræ non subiici, quia illa non est impeditio voti religiosum statum constituentis, cuius impedimentum hoc Decreto punitur. Neque ex tali impedimento appositо professionem impedis, cùm fœmina absque emissо voto religionis assumendæ ingredi religionem posset, & profiteri. Atque ita docent Suar. Sanch. Filliucius, Bonacina *loc. alleg.*

Quinimò verius existimo ob impedimentum fœminæ præstitum, ne religionis habitum suscipiat huic excommunicationi locum non esse: nam esto professio subsequi non possit habitu non susceptо, eáque de causa impediens habitus susceptionem consequenter professionem impedit. At Conc. Trident. non de impediente professionem remotè, sed de impediente proximè, & immediatè loquitur, & quæ post susceptum habitum contingere potest, aliàs non solùm professionem, sed ipsum ingressum, & habitus susceptionem exprimeret, sicuti fecit in cogentibus. Et docet Sanch. *lib. 4. in decal. cap. 4. num. 15.* aduersus Suar. *dicta disp. 23. sect. 7. num. 10.* Filliuc. *num. 90.* Bonac. *num. 4.* Modus autem impediendi debet esse iniustus, vt constat ex illis verbis *absque iusta causa*, debétque inuoluntarium causare, aliàs non impediet voluntatem veli susciplendi. Quocirca cùm vis, metus, & dolus inuoluntarium causent huic censuræ subiiciuntur. Vti tradit Sanch. *lib. 4. in decalog. c. 4. num. 10.* Bonacina *disp. 2. q. 2. p. 3. n. 6.* quia textus excommunicat quoquo modo impedientes voluntatem fœminarum.

10 Decima excommunicatio in Conc. Trident. contenta habetur *sess. 25. num. 19. de reformat.* aduersus varias personas causa duelli. Primò excommunicantur omnes domini temporales in suis terris dantes, vel permittentes locum ad monomachiam. Secundò pugnantes. Tertiò patrini. Quartò spectatores non casu, sed ex proposito: omnes hi excommunicationi subiiciuntur, tametsi pugna non subsequatur; si tamen per ipsos pugnaturos id non stetit; vt explicuit Gregor. XIII. in sua Bulla, edita 9. Decemb. anno 1582. incipiente: *Ad tollendum detestabilem duellorum vsum*, & est 82. in ordine, extenditque prædictam excommunicationem ad duella priuata, absque solemnitatibus in Concilio requisitis. Itemque ad eos qui quoquo modo prædictis pugnaturis auxilium, vel fauorem præstiterint. Cæterùm Clemens VIII. in quadam constitutione quæ incipit: *Illius vices*, edita anno Domini 1591. hanc excommunicationem sibi reseruat, illámque extendit ad Reges, & Principes, si duellum commiserint, vel cùm possint non impedierint De qua excommunicatione, & quibus in casibus incurratur dixi *tract. 6. de charitate, disp. de bello pun. vlt.*

PVNCTVM XXXVII.

Expenduntur excommunicationes ipso iure non reseruatæ extra corpus iuris, & Tridentinum contentæ.

1 *Refertur excommunicatio aduersus resignantes, vel permutantes fictè beneficia.*
2 *Item aduersus docentes indulgentias sanctæ Mariæ obtineri à sæcularibus, visitantibus Ecclesias Religiosorum priuilegiatorum.*
3 *Item aduersus Religiosos, & Moniales sanctæ Clarę, vtentes Bulla Cruciatæ, aliisque confessionalibus, absque licentia suorum Superiorum.*
4 *Item aduersus Fratres Reformatos Ordinis S. Francisci, transeuntes ad non Reformatos.*
5 *Item aduersus impugnantes montem Pietatis.*
6 *Item aduersus Fratres S. Francisci de Paula, recipientes religiosos Minores de Obseruantia, absque licentia Pontificis.*
7 *Item aduersus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Ecclesiasticorum fieri in damnum Ecclesiæ.*
8 *Item aduersus ministros Status Ecclesiastici, applicantes alteri quàm Camerę Apostolicę mulctas, & confiscationes in terris Pontifici subiectis.*
9 *Item aduersus Doctores & facultatem doctorandi habentes, qui permiserint aliquem gradu Doctoris insigniri, non præmissa fidei professione.*
10 *Item aduersus se intromittentes in officiis notariatuum venditis; aut vendendis per Cameram Apostolicam.*
11 *Item aduersus maiorem Pœnitentiarium, & Officiales Pœnitentiariæ, se intromitentes in expeditionibus prohibitis in* Bulla Pij IV. de hac re.
12 *Item aduersus procuratores officij Correctoris Cancellariæ Apostolicæ, se intromittentes in causis sibi interdictis in* Bulla Pij IV.
13 *Item aduersus Nuntios, & Legatos sedis Apostolicæ impetrantes litteras, aut fauores pro dignitatibus à Romano Pontifice obtinendis.*
14 *Item aduersus iudices, & gubernatores status Ecclesiastici, concedentes licentiam tormenta ignea breuioris mensuræ deferendi, seu retinendi &c.*
15 *Item aduersus Tridentini glossatores.*
16 *Item aduersus magistratus, & iudices inobedientes mandatis, & præceptis illustrissimorum Cardinalium, sanctæ Inquisitionis officium spectantibus.*
17 *Item aduersus eos qui Inquisitores, & officium Inquisitionis exercentes, occiderint, verbauerint, &c.*
18 *Item aduersus eos qui deputatos fabricæ sancti Petri ausi fuerint molestare.*
19 *Item aduersus incantatores, diuinatores, & iudiciarios.*
20 *Item refertur excommunicatio aduersus causantem abortum.*
21 *Item aduersus depingentes Agnos Dei benedictos.*
22 *Item declaratur latè excommunicatio lata aduersus taurorum, aliorúmque ferarum agitatores.*
23 *Item aduersus præsumentes absoluere à delictis incursis ob delicta Bullæ Cœnæ.*

PRima referri potest ex Innocent. VIII. quæ illius est 1
13. in ordine, & incipit: *Sicut bonus*, aduersus fictè resignantes, vel permutantes beneficia. Ad incurrendam igitur hanc excommunicationem opus est, vt resignatio, vel permutio fiat extra curiam, & vltra duas dietas, & prætextu facultatis à Pontifice concessæ; cùm tamen nulla concessa sit. Quod non procedit in resignationibus simpliciter factis, quia hac facultate Pontificia non indigent, sed in resignationibus in fauorem certæ personæ, vt benè aduertit Filliucius *tract. 14. c. 7. q. 7. n. 21.* Bonac. *disp. 2. q. 4. p. 8. num. 4.*

Hæc

Hæc excommunicatio comprehendit primò resignantes, & resignatarios, modò sint Episcopo inferiores, nam Episcopis, eorúmque superioribus interdicitur Ecclesiæ ingressus. Secundò admittentes huiusmodi resignationes. Tertiò notarios rogantes, seu instrumentum resignationis conficientes. Quartò testes interuenientes prædictæ fictioni, modò omnes conscij sint huius sceleris, vti tradunt Filliucius, & Bonac. *supra.*

2 Secunda excommunicatio quoad obligationem præcedenti similis continetur in Bulla Leonis X. incipiente: *Dudum per nos*, vti refert Viuald. *in excommunicationib. non reseruatis, n.* 43. Filliucius *tr.* 14. *c.* 8. *q.* 11. *ad finem*: cuius materia est prædicare, vel priuatim docere indulgentias S. Mariæ ad populum obtineri à sæcularibus posse, visitantibus Ecclesias Religiosorum priuilegiatorum. At hæc constitutio, vti notat Bonacina *t.* 3. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 8. *p.* 10 non reperitur in Bullario, & à paucis refertur, ideóque credendum est eius obligationem cessasse.

3 Tertia quæ est Leonis X. *in priuilegiis Minorum*, refertur aduersus Fratres, & Moniales S. Claræ, eo quòd Bulla Cruciatæ, aliisque confessionalibus vtantur absque licentia suorum Superiorum: prout refertur à Viualdo *in excommunicationib. non reseruatis n.* 42. Filliucio *d. tract.* 4. *cap.* 8. *quæst.* 11. Sed cùm non contineatur in Bullario, neque communiter ab aliis Doctoribus referatur, indicium est eius cessasse obligationem.

4 Quarta est ipsius Leonis X. in Bulla Vnionis, aduersus Fratres reformatos Ordinis S. Francisci, transeuntes ad non Reformatos, & aduersus ipsos recipientes, nisi capitulum prouinciale iudicet minus malum esse dimittere Reformatum ad non Reformatos, quàm inter Reformatos retinere, quod rarò iudicare potest. Vt videre est apud Sorbum *in additionib. ad collector. verbo Conuentuales Fratres num.* 2.

5 Quinta continetur in Bulla Leonis X. quæ incipit: *Inter multiplices*, & est 9. in ordine illius Pontificis, aduersus impugnantes montem Pietatis constitutum iuxta formam ab ipso Leone X. præscriptam. Inquit enim Pontifex. *Omnes autem Religiosos, & Ecclesiasticas, ac sæculares personas, qui contra præsentis declarationis, & sanctionis formam de cætero prædicare, seu disputare verbo, vel scripto ausi fuerint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam priuilegio quocunque non obstante incurrere volumus.*

Materia huius excommunicationis est prædicare, vel disputare scienter, & ex malitia contra montem Pietatis, asserendo verbo, vel scripto non esse licitum, nec pietati conformem. Comprehenditque tum religiosos, tum quaslibet alias personas Ecclesiasticas in qualibet ex his actionibus delinquentes. Sed an comprehendat sæculares laicos? Variant Doctores. Nam Filliucius *tract.* 14. *capit.* 7. *quæst.* 7. *num.* 122. negat, eo quòd munus prædicandi, vel disputandi Ecclesiasticis tantùm competat, non sæcularibus. Neque obest illa dictio *sæculares*, nam vt inquit Filliucius, non est apposita ad ampliandam dispositionem, sed ad distinguendum Ecclesiasticas personas sæculares à religiosis, quæ etiam Ecclesiasticæ sunt. Sed longè verius est sæculares laicos comprehendi. Vti docuit Bonacina *tom.* 3 *de censur. disputat.* 2 *quæst.* 4. *punct.* 2. *numero* 4. *in fine*, ideò namque Pontifex post religiosorum, & Ecclesiasticarum personarum expressionem sæcularium mentionem fecit, vt sæculares laicos comprehenderet; aliàs si solùm sæculares Ecclesiasticos comprehendere voluisset, frustrà sæcularium personarum meminisset post expressionem religiosorum, & Ecclesiasticarum personarum. Nam in illis verbis *Ecclesiasticarum personarum* absque vllo addito satis intelliguntur omnes personæ Ecclesiasticæ sæculares, siquidem necessariò à religiosis distingui debebant. Neque obest quòd sæcularibus laicis non competat munus prædicandi, quia satis est quòd munus disputandi competere possit. Præterquam quòd esto laici verbo, & solemniter prædicare nequeant, at scripto, & priuatim præstare aliquando poterunt.

6 Sexta est Iulij II. in Bulla incipiente: *Exponi*, aduersus Fratres S. Francisci de Paula, recipientes religiosos Minores de Obseruantia, absque licentia Pontificis. Ad idem est ea excommunicatio, quam tulit Paulus III. in Bulla quæ incipit *s Romani*, edita anno 1537. & Iulius III. in Bulla incipiente *Officij*. edita anno 1550. Et Sixtus V. in Bulla incipiente: *Pro ea*, edita anno 1586. aduersus Capucinos recipientes Fratres Minores de Obseruantia, absque Pontificis facultate, vel licentia suorum Prouincialium in scriptis obtenta, & contra ipsos Fratres Minores præsumentes se ad dictam Congregationem transferre, absque præfata licentia. Sed de transitu ad alias religiones qua ratione interdictus sit satis diximus *tract.* 16. *de statu religioso, disp.* 4. *p.* 16.

7 Septima continetur in Bulla Pauli II. quæ est 2. huius Pontificis in ordine & incipit: *Cùm omnibus iudiciis*, aduersus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Ecclesiasticorum fieri in damnum Ecclesiæ; & aduersus dolosè procurantes huiusmodi alienationem. Verba Pontificis sunt: *Si quis autem commissarius, vel delegatus conscientiæ suæ prodigus in grauamen, aut detrimentum Ecclesiæ per gratiam, aut timorem, vel sordes alienationi consenserit, aut decretum, vel authoritatem interposuerint, inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat, Episcopus verò, aut superior ab executione officij per annum nouerit se suspensum. Is verò qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procurauerit, aut qui per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit eidem excommunicationi subiiciatur, à qua nisi per Romanum Pontificem non possit absolui.*

Hæc constitutio duplicem partem continet, alia spectat ad iudices authoritatem alienationi præstantes, alia respicit procurantes prædictam fieri alienationem. Qua parte hæc constitutio iudices spectat non comprehendit quoscunque, sed tantùm commissarios, & delegatos sedis Apostolicæ ad examinandas causas pro alienatione bonorum Ecclesiasticorum requisitas constitutos. Hi igitur si humanis respectibus gratiæ, vel timoris ducti, vel donationibus, aut promissionibus allecti in grauamen, aut detrimentum Ecclesiæ alienationi bonorum Ecclesiasticorum consenserint, vel decretum, seu authoritatem interposuerint, excommunicationi subiiciuntur. Notandum est verbum illud *in grauamen, aut detrimentum Ecclesiæ*: nam si ex alienatione hoc detrimentum non proueniat, tametsi Ecclesiæ vtilis non sit, vel non seruentur solemnitates pro alienatione Ecclesiasticorum bonorum requisitæ, non est huic excommunicationi locus: vt aduertit Suar. *disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 5. *numero* 2. Sed an opus, fit vt alienatio re ipsa sequatur, vt Iudices interponentes suam authoritatem & decretum in excommunicationem incidant? Probabilius videtur necessarium esse, eo quòd dum alienatio non subsequitur, dici non potest consensus, authoritas, vel decretum iudicis interposita esse alienationi, sed alienationis conatui, & desiderio: quippe verbum illud *interponere*, vt ex Ambrosio Calepino cõstat, proprissimè significat comprobare, authoritatemque præbere. Ergo vt iudices suo consensu, & decreto alienationem comprobent, eique authoritatem præbeant, necessarium est alienationem fieri. Sic tanquam probabile defendit Bonac. *loco citato n.* 4. tametsi contrarium probabilius iudicet.

Si verò de procurantibus alienationem loquamur, etsi Filliucius *tract.* 15. *cap.* 7. *quæst.* 4. *ad finem* probabile reputet solos laicos comprehendi, verius est & laicos, & clericos etiam Episcopos comprehensos esse, quia dictio illa *is verò* vniuersalis est. Neque est vlla ratio, ob quam dispositio ad solos laicos restringatur, cùm æquè Ecclesiastici, ac laici hanc alienationem procurare possint, in qua procuranda grauiùs Ecclesiastici quàm sæculares delinquunt. Incurrunt verò in hanc excommunicationem, si dolo, vel fraude, vel scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procurauerint, vel per sordes, aut impressionem, hoc est per donationes, seu promissiones, vel importunas persuasiones decretum alienationis à dictis commissariis extorserint. Existimo autem procurationem debere esse efficacem, & per quam alienatio subsequatur: nam cùm hæc constitutio odiosa sit, strictè interpretanda est. Præterquam quod superius diximus iudicium, consensum, decretum excommunicationi obnoxium, esse illud cui alienatio annectitur. Ergo quousque prædictum decretum extorqueas excommunicationi non subiiceris.

Monent tamen benè Filliuc. & Bonac. *locis citatis* excommunicationem latam contra iudices alienationi consentientes reseruatam non esse, at latam contra procurantes dolo, vel fraude fieri alienationem, vel extorquentes per sordes, aut impressionem alienationis decretum reseruatam esse, vt constat ex illis verbis; A qua nisi per Pontificem absolui non possint.

Octaua referri potest ex Pio IV. in Bulla 43. quæ incipit: 8
Decet Romanum Pontificem, & fertur aduersus ministros status Ecclesiastici, qui mulctas & confiscationes, seu alias pœnas pro quibuscunque delictis soluendas, & luendas in ciuitatibus, terris, locis Pontifici immediatè subiectis alteri quàm Cameræ Apostolicæ applicant, nisi fortè ex Pontificis decreto, aut consuetudine applicatæ sint pro reparationibus murorum, pontium, & maximè Ecclesiarum, piorum locorum aliisque rebus publicis, vel nisi sint mulctæ, & pœnæ debitæ in satisfactionem damni in vineis, agris, quia hæ pœnæ & mulctæ in ipsa constitutione excipiuntur.

Comprehendit hæc censura quoscunque rectores, præsides, iudices, aliósque ministros sedis Apostolicæ, qui Cameram Apostolicam prædictis mulctis, & pœnis defraudant alteri applicantes. Legatos verò etsi indignationem sedis Apostolicæ incurrant, probabile est censuræ non subiici, & notauit Bonacina *tom.* 3. *de censur. disp.* 1. *quæstio.* 10. *puncto* 13. *numero* 3. & colligitur ex illis verbis: *Inhibentes vniuersis, & singulis Legatis sub indignatione nostra, ac rectoribus, ac aliis supra dictis*

dictus ſub excommunicatione, aut ſuſpenſione à diuinis, aliiſque arburio noſtro pœnis, eo ipſo incurrendis. Vbi notandum eſt Legatis præceptum imponi ſub indignatione ſedis Apoſtolicæ, ac rectoribus, aliiſque miniſtris ſub excommunicatione, aut ſuſpenſione.

Notanter dixi in principio *referri poteſt*, eo quòd ſatis probabile ſit in prædicta conſtitutione non contineri excõmunicationem latam ipſo iure. Nam cùm Pontifex non abſolutè imponat excommunicationem, ſed ſub diſiunctione, vel excommunicationem, vel ſuſpenſionem à diuinis. Et cùm non ſit maior ratio quare potiùs excommunicatio, quàm ſuſpenſio incurratur, efficitur nullam incurri, nam ad incurſionem cenſuræ neceſſaria eſt illius determinatio. Vti docuit Nauarr. *capit.* 27. *numero* 161. Vgolin. *tab.* 1. *de cenſur. c.* 20. §. 3. *numero* 4. Henriq. *lib.* 13. *capite* 32. *numero* 4. Sayrus *lib.* 4. *capit.* 7. *numero* 3. vbi plures refert, & colligitur ex *leg.* 3. *Cod. de ſententiis quæ ſine certa quantitate*, ibi enim deciditur ſententiam ſine certa quantitate prolatam nullam eſſe, quia vt ſic mandari executioni nequit. At cenſura ſub verbis alternatiuis prolata nihil certum, & determinatum exprimit. Ergo nulla eſt.

Dices cum Suar. *diſp.* 3. *de cenſuris ſect.* 2. *numero* 12. & Bonac. *t.* 1. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 1. *pun.* 7. *num.* 1. & *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 13. *in fine*, relinqui arbitrio delinquentis determinationem, ſicuti cùm iudex delinquentem pœna exilij, vel pecuniaria damnat, & confeſſarius pœnitenti iniungit orationem, vel ieiunium, ipſius arbitrio electionem remittit. Quod ſi ipſe neutrum elegerit, vtraque ligandus erit, quia videtur eſſe ferentis intentio, ne eius diſpoſitio fruſtranea ſit.

Sed reſpondeo, etſi hic modus ferendi ſententiam ſuſtineri poſſit in iis pœnis, quæ per actionem diſtinctam à ſententia mandari executioni debent, vti ſunt pœnæ pecuniariæ, exilij, ieiunij, orationis &c. at ſuſtinendus non eſt in pœnis, quæ ipſamet ſententia executioni mandantur, vti ſunt cenſuræ ipſo iure latæ: nam ex ſententia vaga, & indeterminata nequit effectus determinatus oriri. Neque in cenſuris admittenda eſt electio delinquentis, Tum quia nemo eliget quod ſibi nociuum eſt, niſi ad id compellatur. Tum præcipuè quia vel illa electio præſtanda eſt ante delictum commiſſum, vel poſt illud; Ante delictum commiſſum nemo tenetur determinare ſententiam alternatiuè latam; quia ea non ligatur: poſt delictum commiſſum non eſt locus electioni, cùm ipſi delicto annecti cenſura debet, vt ſit ipſo iure lata, & non ferenda. Quocirca ſi in aliqua Bulla, vel ſententia hic modus ferendi cenſuram reperiatur, credendum eſt non eſſe cenſuram ipſo iure latam, ſed ferendam, præſtaréque hunc ſenſum delinquens eo ipſo ſubiectus ſit, & expoſitus excommunicationi, vel ſuſpenſioni incurrendæ, quam leg ſlator determinauerit.

9 Nona excommunicatio continetur in Bulla Pij IV. incipiente: *In ſacro-ſancta*, aduerſus Doctores, vniuerſitatem, & alios habentes facultatem doctorandi, permittentes aliquem gradu doctoris inſigniri, vel cathedram aſcendere, non præmiſſa fidei profeſſione. Etenim Pius IV. in ſupradicta conſtitutione, obligat omnes Doctores, magiſtros, Regentes, & alios cuiuſuis artis, ac facultatis profeſſores ſiue clericos, ſiue laicos, ſiue regulares, qui in quibuſuis vniuerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, aut alibi lectoris ordinariam aut extraordinariam cathedram aſſequi, aut retinere obtentam, ſeu theologiam, canonicam, vel ciuilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias Liberales Artes vbicunque publicè, vel priuatim profiteri, ſeu lectiones aliquas in facultatibus huiuſmodi habere, vel exercere voluerint, vt ante hæc omnia fidei profeſſionem faciant: quod decretum ita vniuerſale eſt, vt ex declaratione ſacræ congregationis teſte Capucino *ſuper priuilegia Mendicantium, verbo profeſſio fidei*, *notab.* 4. cenſeantur ſub eo comprehendi docentes prima Grammaticæ, Arithmeticæ, Muſicæ, & aliarum artium liberalium rudimenta. Et licèt Rodrig. *t.* 2. *qq. regular. quæſt.* 72. *articul.* 2. Filliucius *tractat.* 14. *capit.* 10. *q.* 1. *num.* 163. & *quæſt.* 5. *numero* 174. cenſeant ſic promotos ad cathedras, vel gradus abſque præmiſſa fidei profeſſione ſubiici excommunicationi, aliiſque pœnis, quibus promouentes dicemus ſtatim ſubiici. Verius eſt ſolùm pœnam nullitatis gradus, & promotionis incurrere ipſo iure, vt aduertit Sorbus *in compendio priuilegior. Mendicant. verbo profeſſio fidei*, *ſub finem.* Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 5, *num.* 4. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 14. *in fine.*

Inſuper decernit Pontifex omnes Doctores, Rectores, Superiores, ſeu facultatem habentes doctorandi qui præfatos promouerint gradu Doctoris, Magiſtri, Licentiati, aut Bachalaurei, ſeu ad cathedram, aut lectiones promoueri, aut obtentas retinere permiſerint, non facta fidei profeſſione excommunicationis ſententiæ ſubiacere, ſi inferiores ſint Epiſcopo, necnon priuationis omnium dignitatum, beneficiorum, & feudorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda. Si autem Epiſcopi ſint, vel eorum ſuperiores interdicto Eccleſiæ affici. Porrò vt hanc cenſuram incurrant debent eſſe rectores, doctores, ſeu ſuperiores illarum vniuerſitatum, ciuitatum, oppidorum, vel locorum vbi ſit promotio, ita vt iuriſdictionem ſpiritualem vel temporalem ibidem habeant, vt colligitur ex illis verbis: Ne quem in vniuerſitatibus, ciuitatibus, oppidis, vel aliis locis ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubiectis, aliter cathedras, aut alias lectiones retinere, conſequi, vel ad gradus promoueri reſpectiuè patiantur in virtute ſanctæ obedientiæ, &c & notauit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 14. *num.* 2.

Aduertit autem Sanch. *dicto lib.* 2. *capit.* 5. *numero* 4. quem Bonacina *d. punct.* 14. *in fine* ſequitur, hanc conſtitutionem in pluribus prouinciis, religionibus, & vniuerſitatibus receptam non eſſe, neque vim obligandi habere. Cùm paſſim videamus plures gradibus litterariis inſigniri, & ad cathedras aſcendere, quin profeſſionem fidei præmittant, quod nullatenus fieret, ſi huiuſmodi Bulla recepta eſſet, vigerétque eius obligatio.

Decima refertur in Bulla Pij IV. quæ incipit: *Superna pro-* 10
tidentia, aduerſus eos qui per ſe, vel per alios ſe intromittere in officiis notariatuum venditis, aut vendendis per Cameram Apoſtolicam, vel notarios ea ementes vexare præſumunt. Comprehendit hæc excommunicatio quaſuis communitates, collegia, & alias quaſuis particulares perſonas, Legatos, Vicelegatos, Gubernatores, Poteſtates, Officiales, Iudices, & Commiſſarios, qui quouis quæſito colore, ingenio, vel prætextu, audeant, ſeu præſumant ſe vlterius in eiſdem notariatuum officiis tam per Cameram venditis, quàm deinceps vendendis, ac aliis præmiſſis, vel eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia huiuſmodi, ipſorúmque notariorum præiudicium concernentibus perſe, ſeu eorum cancellarios, ſeu ſecretarios, aut ſcribas, vel alium, ſeu alios intromittere, aut de illis quomodolibet diſponere, ſeu notarios illa pro tempore ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere. Aduerte communitates, & collegia, vt tales ſunt excommunicatione non affici, benè tamen quoad perſonas particulares ibidem delinquentes. Deinde aduerte Legatos, & Vicelegatos, eſto excommunicationi ſubiiciantur, non tamen pœnis arbitrio theſaurarij imponendis, quibus reliqui omnes Legatis inferiores ſubiiciuntur, vt colligitur ex ipſo textu, & notauit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 10. *punct.* 12. *in fine.*

Vndecima continetur in Bulla eiuſdem Pij IV. incipien- 11
tis: *In ſublimi B. Petri ſolio*, aduerſus maiorem Pœnitentiarium, & officiales Pœnitentiatiæ ſe intromittentes in expeditionibus prohibitis in dicta Bulla. Pius namque IV. ne officiales ſacræ Pœnitentiatiæ limites ſuæ poteſtatis excederent, modum præſcripſit obſeruandum ſub excommunicatione, aliiſque pœnis in hæc verba. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus pro tempore exiſtens maior Pœnitentiarius, ac eiuſdem Pœnitentiaria regens, correctores, procuratores, ac alij quicunque eius officiales, & miniſtri ab eorum omnium, quæ infraſcriptis capitulis, & prohibitionibus continentur conceſſione, commiſſione, & expeditione penitus ceſſare debeant. Et in primis ſummus Pœnitentiarius abſtineat à commutatione vltimarum voluntatum, & earum derogationibus, necnon ab vnionibus perpetuis, & ſuppreſſionibus, ac tranſlationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & applicationibus vnius beneficij alteri beneficio, & illarum confirmationibus. Item à conceſſione iuris patronatus, ſeu præſentandi ad beneficia Eccleſiaſtica propter augmentum fructuum, ſed tantùm ex cauſa fundationis illud concedere poſſit. Similiter abſtineat à licentiis extandi extra pro monialibus ex quacunque cauſa, necnon à declaratoriis pro religioſis propter vim, & metum, quæ ingreſſu religionis, vel emiſſione profeſſionis ſibi illata fuiſſe prætendant; quando poſt emiſſam profeſſionem huiuſmodi ſuſceperunt ſacros ordines in religione, etiamſi aſſeratur quod eiſdem vi, & metu durantibus illos ſuſceperunt: in illis autem caſibus declaratoria ipſa committantur Ordinario loci, & vocato Priore monaſterij in quo fuerit emiſſa profeſſio, & nunquam in curia, etiamſi pars, & teſtes præſentes eſſent. Nec concedat religioſis licentias ſtandi extra propter infirmitatem, & ſimilia impedimenta, nec etiam pro ſubuentione parentum, aut pupillorum, vel aliorum conſanguineorum, niſi obtenta licentia ſuperiorum; & in facultatibus pro religioſis eiſdem tranſeundi de ordine ad ordinem etiam in caſibus à iure permiſſis apponatur ſemper clauſula. Quod perpetuò ibidem in claſtro domino famulari retineantur. Apoſtatis verò abſolutionem non concedat, niſi ea lege expreſſa, vt ſtatim ad clauſtrum proprij ordinis redeant, vel ad alium ordinem tranſeant æqualis, vel arctioris obſeruantiæ, vt ibi perpetuam vitam agant. Nec illis, aut aliis prædictis indulgeatur, vt beneficia Eccleſiaſtica obtinere, vel illis vti mercenarij deſeruire, aut aliàs etiam de ſuperiorum ſuorum licentia extra clauſtrum quoquo modo degere valeant. Similiter*

non

non concedat commissiones alienationum, vel permutationum, aut affrancationum, aut illarum confirmationum de bonis Ecclesiasticis infra quæ dicitur, si in euidentem, pro rebus quarum redditus annuus summam viginti ducatorum auri de Camera excedat, & commissiones huiusmodi semper Ordinario loci, & alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ coniunctim committantur, etsi de ipsius Ordinarij interesse, & præiudicio agatur, tunc loco ipsius committatur Metropolitano, & si res ad ipsum Metropolitanum pertineat Ordinario viciniori: & nunquam similes concedantur commissiones, quando agitur de alienatione iurisdictionum, vel vasallorum ad Ecclesiam quouis modo pertinentium. Præterea ne Ordinarij in corrigendis subditorum excessibus impediantur, & delicta impunita remaneant, non concedat absolutiones, vel mandata de absoluendo ab homicidiis, vel aliis grauibus delictis etiam occultis pro quibus de iure ciuili pœna capitalis imposita sit (præterquam in foro conscientiæ duntaxat.) In reliquis verò minoribus, & leuioribus excessibus, de quibus tamen delinquens non fuerit citatus, vel inquisitus committere possit Ordinario, vt imposita illi pœna eius arbitrio cum etiam in foro fori absoluat, ipsúmque ab executione ordinum, si secum super irregularitate dispensatum fuerit similiter eius arbitrio suspendat. Episcopis autem, vel eorum superioribus, aut aliis Prælatis sedi Apostolicæ immediatè subiectis, & quibusuis personis in terris Ecclesiæ, & multò minus in Vrbe delinquentibus ab aliquibus delictis extra forum conscientiæ absolutionem minimè concedere possit. Caueat etiam Pœnitentiarius, ne in absolutionibus à simonia reali, vel conuentionali etiam occulta vnquam concedat, vt ipsi simoniaci beneficia super quibus simoniam commiserint, seu pecunias, vel alia pro illis accepta, aut fructus exinde post commissam simoniam perceptos in toto, vel in parte retinere possint, quinimo in absolutionibus huiusmodi apponatur clausula. Quod vterque ad beneficium super quo fuit commissa simonia perpetuò inhabilis existat. Et insuper homicida voluntario, etiam aliàs canonicè absoluto a turis ministerium, aut ascensum ad superiores ordines, & restitutionem, aut retentionem beneficiorum, quibus ipso iure quis priuatus, vel priuandus sit concedere minimè valeat. Nec minus litteras de promouendo ad sacros ordines, ac etiam ad primam tonsuram à quocunque Catholico Antistite, nisi allegetur iusta causa, propter quam ab Ordinariis suis promoueri nec ab eis, aut eorum officialibus litteras dimissorias obtinere valeant, & tunc concedi possint à quocunque ordinario, vel pro eo Pontificalia exercente, etsi causa allegata falsa fuisse deprehendatur, sic promoti ab executione ordinum per suos Ordinarios suspendi, vel illa etiam perpetuò priuari possint. Similiter idem Pœnitentiarius non concedat absolutiones sacramento nisi ad effectum agendi duntaxat. Nec dispensationes matrimoniales in forma gratiosa, sed semper committantur Ordinariis, prout aliàs fieri consueuit. Nec concedat religiosis licentiam suscipiendi gradum doctoratus, vel magisterij contra statuta Ordinis, nisi ex aliqua probabili causa, & nisi de licentia suorum Superiorum. Nec absolutiones à fructibus indebitè perceptis ratione intrusionis in beneficio, vel ob non promotionem, aut alium tituli defectum etiam in foro conscientiæ, nisi facta restitutione fructuum huiusmodi. Nec etiam absolutiones concedat pro vsurpata iurisdictione, vel violata libertate Ecclesiastica etiam in foro conscientiæ, nisi cum clausula, satisfacto priùs de damnis, & expensis parti læsæ. Neque facultates testandi iuxta formam quinterni simpliciter, sed cum clausula, dummodò non supra summam centum ducatorum etiam ad pias causas, aut pro seruientibus. Religiosis verò etiam extra claustrum, etiam ex Apostolica dispensatione degentibus facultates testandi nullo modo concedantur. Et insuper non confirmet gesta per Ordinarios, aut alios inferiores illis de iure communi non concessa, nec suppleat eorum defectus. Minus etiam dispenset super ætate promouendorum ad sacros Ordines de iure requisita. Nec tempus Prælatis ad munus consecrationis suscipiendum à iure statutum vltra tres menses, & terminum anni Rectoribus parochialium Ecclesiarum, & aliis quibusuis ad sacros etiam presbyteratus ordines suscipiendos à iure, aut in fundatione beneficiorum quomodolibet constitutum extra casus à iure permissos vltra sex menses minimè prorogare valeat. Et vltra præmissa obtineat ab expeditionibus quibuscunque, quæ sibi per litteras suarum facultatum expresè non conceduntur, nisi aliàs de iure communi in casibus de quibus agitur Ordinario concessa reperiantur. Nec suffragetur prætextus consuetudinis, seu styli, aut quasi possessionis ipsius maioris Pœnitentiarij, & prædecessorum suorum in similibus concedendis, etiamsi consuetudo, aut stylus, vel quasi possessio huiusmodi per litteras facultatum suarum generaliter approbata reperiantur. Volumus insuper, quòd officium sacræ Pœnitentiariæ sede Apostolica vacante in omnibus, & singulis quæ ad forum fori quomodolibet pertinent penitus, & omnino conquiescant. Quodque ea tantùm pro animarum salute expedire valeat quæ forum conscientiæ respiciunt. Restrictiùs inhibentes moderno, & pro tempore existenti maiori Pœnitentiario in virtute sanctæ obedientiæ, ac regenti, correctoribus, scriptoribus, procuratoribus, reuisoribus, sigillatoribus, aliisque Pœnitentiariæ officialibus quibuscunque sub nostræ indignationis, & excommunicationis latæ sententiæ, necnon priuationis, & amissionis suorum huiusmodi, & aliorum officiorum, & beneficiorum quorumcunque per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, aliisque grauioribus nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis. Nec de concessionibus, & expeditionibus sibi per præsentes interdictis præmissorum tenore, etiam prætextu quorumuis priuilegiorum, & indultorum eis quomodolibet concessorum se intromittere quoquo modo audeant, seu præsumant. Decernentes quascunque concessiones, gratias, aut expeditiones deinceps ab eodem officio Pœnitentiariæ contra præsentium tenorem (quod absit) pro tempore emanatas, etiamsi in illis asseratur viuæ vocis oraculo, ac de mandato nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis speciali, & expresso factas fuisse, nullas nihilominus, & inualidas, ac exortas, & surreptitias esse, & censeri, neminique suffragari posse. Et ita per quoscunque iudices, &c.

Placuit præter morem nostrum huius Bullæ tenorem referre, vt omnibus notum sit quæ Pœnitentiario summo interdicantur. Ex illius verbis constat quæ sit materia huius censuræ, & quas personas comprehendat.

Duodecima continetur in Bulla eiusdem Pij IV. incipiente: *Vniuersi gregis Dominici*, aduersus procuratores officij correctoris Cancellariæ Apostolicæ, & litterarum minoris iustitiæ, seu contradictarum qui se intromittere præsumunt in causis sibi interdictis in dicta Bulla. Insupérque priuantur officiis, & beneficiis obtentis, ac inhabiles redduntur ad illa, & alia in posterum obtinenda, aliisque pœnis arbitrio Pontificis subiiciuntur. Correctori autem non excommunicatio, sed indignatio Pontificia indicitur, vt constat ex illis verbis; distinctius inhibentes præfato, ac pro tempore existenti Correctori sub indignationis nostræ; Procuratoribus verò præsentibus, futuris sub excommunicationis latæ sententiæ, &c. Similis excommunicatio habetur in Bulla eiusdem Pontificis Pij IV. incipiente: *Inter multiplices Pastoralis officij*, aduersus iudices, & notarios status Ecclesiastici se intromittentes in expeditionibus, decretis, & aliis in præfata Bulla interdictis, quàm Paul. V. in Bulla 71. quæ incipit: *Vniuersi*, confirmauit quoad ea quæ ipsius constitutioni non aduersantur. Sicuti notauit Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. qu. 11. p. 11.* 12

Decimatertia habetur in Bulla Pij IV. incipiente: *Etsi Romanum Pontificem*, aduersus Nuntios, aliósque missos à Pontifice, ad Imperatorem, & Reges, Duces: aliosque Principes, si ab eis impetrent litteras, aut fauores ad dignitates à Romano Pontifice obtinendas. Comprehendit hæc excommunicatio omnes, & singulos quacunque dignitate, Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel Cardinalitia præfulgentes missos à Romano Pontifice ad Imperatorem, Regem, Reginam, Duces, aliósque Principes sæculares, si ab aliquo eorum commendationes, preces, aut alios etiam vocales, aut in scriptis fauores ad aliquas Pontificias, aut alias dignitates sæculares, vel regulares, aut etiam Cardinalatus, vel alios honores, & officia Ecclesiastica consequendum, aut sibi, vel aliis consanguineis, & necessariis suis quoquo modo per ipsum Romanum Pontificem conferenda per se, vel alium, seu alios directè, vel indirectè quomodolibet ambire, seu procurare, néve illis etiam vltro sibi per Principem sponte oblatis vti præsumant, vel audeant. Quæ intelligenda sunt durante legatione. Nam illa finita cessat finis huius prohibitionis, qui est, ne negotiis sedis Apostolicæ occasione horum fauorum præiudicium irrogetur. Nota commendationes obtinendas esse ab illis Principibus apud quos à Pontifice Nuntij mittuntur, & in ordine ad consequendum aliquam dignitatem Ecclesiasticam, vel sæcularem, aut alios honores, seu officia sibi, aut consanguineis, siue necessariis suis, hoc est affinibus à Pontifice conferenda. Nam pro consecutione beneficiorum, officiorum, & honorum ab alio, quàm à Pontifice nulla est prohibitio, sicuti non est, si non sibi aut consanguineis, vel affinibus, sed amicis commendationem obtineant. Extenditur prædicta prohibitio, etiamsi sponte oblatis vtantur. Cui prohibitioni non aduersatur si Principi has commendationes motu proprio præstanti non contradicant, quia contradictio non præcipitur, sed solùm prohibetur commendationum procuratio, illarúmque vsus. 13

Decimaquarta habetur in Bulla eiusdem Pij IV. quæ incipit: *Cùm ciues*, aduersus iudices, & gubernatores status Ecclesiastici, qui licentiam concesserint quoquo modo tormenta ignea vulgò *arcabuces* breuioris mensuræ duorum palmorum deferendi, retinendi, vendendi, emendi, aut quouis alio titulo recipiendi, & aduersus eos qui prædicta arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Hanc constitutionem sub eadem pœna excommunicationis, & suspensionis à diuinis Pius V. in Bulla quæ incipit: *Cùm vices*, confirmauit, extenditque ad eos, qui in statu Ecclesiastico 14

facultatem concedunt etiam ad breuiſſimum tempus deferendi cultellos, pugiones, & quodlibet aliud armorum genus breuioris menſuræ trium palmorum, & contra eos qui præfata arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Qui verò ex malitia ea deferrent, etſi grauiùs puniendi ſint, cenſuræ tamen ſuſpenſionis, & excommunicationis prædictæ non ſubiiciuntur.

15 Decimaquinta continetur in Bulla eiuſdem Pij I V. quæ incipit : *Benedictus Deus*, aduerſus Tridentini gloſſatores. Pontifex namque, vt Decreta Concilij ſincerè obſeruentur, inhibet omnibus tam Eccleſiaſticis, quàm laicis Prælatis ſub interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ; aliis verò ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne gloſſas, annotationes, ſcholia, vllúmve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij Decretis quocunque modo edant, aut quicquam quocunque nomine, etiam ſub prætextu maioris Decretorum corroborationis, aut executionis, alióve quæſito colore ſtatuant, abſque Pontificis facultate. Hæc conſtitutio intelligitur de editione gloſſarum, annotationum, & ſcholiorum ex propoſito facta, non autem de ea quæ incidenter fit, & in ordine ad aliam materiam exactiùs explicandam : vt benè aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *num.* 12. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 2 *p.* 17. *à num.* 2.

16 Decimaſexta ſumitur ex Bulla Pij V. quæ incipit : *Sanctiſſimus Dominus noſter*, & lata eſt aduerſus magiſtratus, iudices, & gubernatores iuriſdictionem habentes in quauis parte mundi, qui illuſtriſſimorum Cardinalium ſupremæ Inquiſitionis mandatis, & præceptis ſanctæ Inquiſitionis officium ſpectantibus, non obedierint. Sub hac autem excommunicatione non comprehenduntur Reges, Comites, & Barones, aliique Principes ſæculares ab alio ſupremo Principe iuriſdictionem non accipientes. Nam hos rogat Pontifex, non præcipit.

17 Decimaſeptima continetur in Bulla Pij V. cuius initium eſt ; *Si de protegendis*, aduerſus eos qui Inquiſitores, & Epiſcopos officium Inquiſitionis exercentes, alióſque ſancti officij miniſtros, denunciatores, accuſatores, aut teſtes in cauſa Fidei occiderint, verberauerint, deiecerint, ſeu perterrefecerint, quiue Eccleſias, ædes, aliáſue res ſiue publicas ſiue priuatas Officij, aut miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expilauerint, aut libros, litteras, authoritates, exemplaria, regiſtra, protocolla, exempla ſcripturas, aliáve inſtrumenta ſiue publica, ſiue priuata vbicunque poſita combuſſerint, & diripuerint, ſiue interuerterint, ſeu ex incendio, & direptione, aut alio quocunque modo illa exportauerint, ſeu qui in conflagratione, expugnatione aut direptione etiam inermes ſiue capiendi, ſiue comburendi, ſiue ſupprimendi cauſa fuerint, ſiue res, aut perſonas ſeruari, defendive prohibuerint ; quive carcerem, aut aliam cuſtodiam ſeu publicam, ſeu priuatam effregerint, vinctum extraxerint, ſeu emiſerint, capiendum prohibuerint, captúmue eripuerint, receperint, occultauerint, ſeu facultatem effugiendi dederint, ſeu iuſſerint id fieri, qui cœtum, concurſúmve fecerint, ſiue vt aliquid prædictorum fieret ; ſiue aliàs auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, licèt nemo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, emiſſus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum, ſucciſum, direptúmve, nullum denique damnum re ipſa ſit ſecutum ; nihilominus hic ſit anathemate præſentis canonis ligatus. Ex his conſtat auxiliatores, conſiliarios grauiùs in hac conſtitutione, quàm cauſas principales puniri, ſiquidem hi ob attentatam vexationem quouſque damnum inferant, non ligantur excommunicatione, benè tamen conſiliarij, & auxiliatores, vt ex verbis relatis Bullæ conſtat. Illud aduerte prædictas actiones præſtandas eſſe in odium ſancti Officij ; nam ſi ob aliam cauſam Inquiſitorem ciúſve miniſtros vexes, & non quia munus exercent Inquiſitionis, huic excommunicationi non videtur locus.

18 Decimaoctaua ſumitur ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Exigit* : ibi enim excommunicatio, & ſuſpenſio à diuinis indicitur aduerſus omnes, & ſingulos quacunque authoritate, etiam Cardinalitia fulgentes, qui collegium & deputatos fabricæ ſancti Petri occaſione ipſius fabricæ auſi fuerint moleſtare, ſecus ſi ob aliam cauſam moleſtiam inferant, vt bene aduertit Bonacina *de cenſur. tom.* 3. *diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 25. *numero* 3. probátque ibidem hanc cenſuram perpetuam eſſe.

19 Decimanona colligi poterat ſecundùm probabilem ſententiam ex Bulla Sixti V. quæ incipit : *Cœli, & terræ creator*, quæ eſt aduerſus incantatores, & iudiciarios : nam cùm ibi confirmentur omnia decreta, & pœnæ iuribus antiquis latæ, & in aliquibus videantur huiuſmodi excommunicari, maximè *capit.* 1. *cauſa* 23. *quæſt.* 5. & *capit. aliquanti* 26. *quæſt.* 3. & in Bulla 15. Ioann. XXII. quæ incipit, *Super illius*. Et in Bulla 7. Leonis X. quæ incipit : *Superna diſpenſationis*, efficitur ex Bulla Sixti V. excommunicatos eſſe. Cæterùm etſi hoc probabile ſit probabilius eſt nullam excommunicationem ipſe iure latam eſſe aduerſus præfatos diuinatores. Vti probaui *tract.* 17. *de vitiis oppoſitis religioni. punct. vltim.* ibique ſupradictis canonibus ſatisfeci. Quod docet præter Authores *ibi* relatos Tolet. *lib.* 1. *cap.* 40. *numero* 3. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *q.* 11. *num.* 97. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 38. *à num.* 1.

Vigeſima ſumi pot eſt ex eiuſdem Sixti V. Bulla, quæ incipit : *Effrenatam*, quæ lata eſt aduerſus cauſantem aborſum. 20
Sed hanc conſtitutionem Gregor. XIV. in Bulla incipiente : *Sedes Apoſtolica pia mater*, temperauit, tum ne excommunicatio à Sixto impoſita reſeruata eſſet, tum ne comprehenderet aborſum fœtus inanimati, ſed tantùm animati. Cùm verò dubium eſt, an fœtus animatus ſit, vel non, excommunicationi non eſt locus, quia expreſsè Sixtus V. poſtulauit aborſum ſequi. Comprehendit hæc excommunicatio non ſolùm ea uſantes aborſum, ſed auxilium, conſilium, vel fauorē prædicto crimini præſtantem, dummodo aborſus re ipſa fuerit ſubſequutus : ſicuti hæc latiùs tradunt Sayrus *lib.* 3. *c.* 35. *num.* 24. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *q.* 9. Bonacina *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 10.

Vigeſimaprima continetur in Bulla Gregorij XIII. incipiente : *Omni certè ſtudio*, quæ eſt aduerſus eos qui Agnos Dei benedictos depingunt, vel ſic depictos vænales proponunt, vel retinent. Pontifex namque ob reuerentiam debitam his Agnis ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda interdicit, ne quiſquam ſiue vir, ſiuæ fœmina ſæcularis, ſiue Eccleſiaſticus etiamſi regularis ordinis ſit, & quocunque gradu, conditione, ſtatu, nomine, dignitate, & honorare præcellat ; Agnos Dei per Pontificem benedictos depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem imponere, vel quidquam aliud ſuperinducere, neque depingi, aut miniari facere, nec illos vænales proponere, ſeu tenore quouis prætextu, qualibet de cauſa audeat, ſed eos albos, & mundos decenter, ac reuerenter à cunctis haberi, deferri, & cuſtodiri. 21

Hanc excommunicationem extra curiam Romanam exiſtimat Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 8. *numero* 93. non eſſe receptam, vel conſuetudine abrogatam eſſe ; paſſim enim cernuntur Agni Dei depicti, quos tamen non eſt verisimile ex licentia Pontificis depictos eſſe. Ex ſuppoſitione verò quod hæc conſtitutio vires obtineat, excommunicationi ſubiicitur quia ex malitia Agnos Dei benedictos depingit, deaurat, ſeu aliquem illis colorem imponit, vel quicquam ſuperinducit. Secundò qui mandat prædictas actiones fieri. Ex eo autem quòd Agnos Dei liquefacias, & iterum conficias reliquiis Sanctorum permixtos in hanc excommunicationem non incidis, quia illa non eſt Agnorum infectio, ſed confectio, & diſſolutio. Vt notauit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 29. *num.* 3. Tertiò qui præfatos Agnos benedictos vænales proponeret. Quod intelligendum eſt de venditione ſimoniaca ; qualis eſſet, ſi occaſione benedictionis vendantur, vel pluris vendantur. Secùs ſi ratione ſolius materiæ ex qua conficiuntur, vel ratione laboris, & expenſarū in illis conficiendis, vel Roma aſportandis venditio fiat, quia nullum verbum eſt in dicta conſtitutione, ex quo colligi poſſit prohiberi venditionem, quæ aliàs ſimoniaca non eſt. Vt notauit Sanchez *lib.* 2. *in decalog. capit.* 43. *numero* 29. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 29. *numero* 3. tametſi contra ſentiat Azor. 1. *p. lib.* 9. *capite* 9. *q.* 4. & incidat Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 8. quatenus non ſolùm permittit venditionem, cùm ex licentia Pontificis depicti ſunt. Quarto excommunicat Pontifex qui eos ſic depictos retineret, ſubintellige ad vendendum : nam eſto peccaminosè depicti ſint, eos poſtmodum retinere nullum eſt peccatum : non enim præcipit Pontifex eos deſtrui, vt benè aduertit Sanch. *lib.* 2. *decalog. c.* 43. *n.* 28. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 29. *num.* 4.

Vigeſimaſecunda continetur in Bulla Pij V. edita Kalend. Nouemb. anno 1567. quæ incipit : *De ſalute gregis*, aduerſus taurorum, aliarumque ferarum agitationem. Conſiderans namque Pontifex ſpectacula, vbi tauri, & feræ in circo, vel foro agitantur à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe, prohibet ſub excommunicationis, & anathematis pœnis ipſo facto incurrendis omnibus & ſingulis Principibus, etiamſi regali, vel imperiali dignitate præfulgeant, ne in ſuis prouinciis, ciuitatibus, terris, oppidis, & locis hæc ſpectacula, vbi taurorum, aliarúmque ferarum beſtiarum agitationes exercentur fieri permittant. Militibus quoque cæteris aliis perſonis, ne cum tauris, & aliis beſtiis in præfatis ſpectaculis ipſi tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi valeant, interdicit. Quod ſi quis ibi mortuus fuerit Eccleſiaſtica præcipit carere ſepultura. Clericis quoque tam regularibus, quàm ſæcularibus beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis intereſſint, prohibuit, omnéſque obligationes, iuramenta, & vota de hac taurorum agitatione, etiam prætextu honorandi Sanctos, caſſauit, & annullauit. 22

Prædictam conſtitutionem Pij V. temperauit Gregor. XIII. die 25. Auguſti, anno 1575. ne procedat in laicis, & equi-

tibus

tibus Ordinum militarium, dummodò in diebus festiuis tauri non agitentur, & prouisum sit ab eis ad quos spectabit, ne alicuius mortis, aut grauis damni periculum subsit, reliquis in suo robore permansuris.

Postmodum Sixtus V. anno 1586. sciens Salmanticæ constitutionem Pij V. & Gregor. XIII. non obseruari, aliósque Magistros, & Theologiæ, iurisque ciuilis Professores, non solùm agitationibus taurorum se ostentare, sed insuper ausos esse docere clericos in sacris constitutos prædictis spectaculis interessentes, nullum reatum committere, Episcopo Salmanticensi decretum misit cuius initium est: *Venerabili fratri*, quódque ad verbum refert Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. quæst. cap. 7. num. 36.* quo prædictum abusum damnat, & Episcopo Salmanticæ præcipit etiam vt Delegato sedis Apostolicæ coërceat.

Denique Clemens VIII. die 13. Ianuarij, anno 1596. ad instantiam Philippi II. Hispaniarum regis, eiúsque oratorem Antonium Suessæ Ducem sustulit omnes excommunicationes atque anathemata, cæterásque pœnas in litteris Pij V. & Gregor. XIII. contentas, quoad omnes in illis expressos in regnis Hispaniarum dumtaxat, Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæterísque cuiuscunque Ordinis, & instituti regularis exceptis, easdémque Pij prædecessoris litteras ad terminos iuris communis reducit, statuítque ne huiusmodi agitationes taurorum festis diebus fiant, & non nisi priùs prouiso per eos ad quos spectat, ne inde alicuius mors quoad fieri possit sequatur: prout latiùs referunt Gutierr. *dicto cap. 7. in fine.* Rodrig. *t. 3. qq. regul. q. 68. art. 2.* Villalob. *tract. 12. diffic. 20. num. 3.* & alij.

Ex prædictis decretis aliqua colligunt Doctores vt certa, alia sub dubio. Primò certum est agitationem taurorum per se licitam esse dummodò pericula nocumenti à magistratibus euitentur, vti plerunque euitantur constitutis securitatis locis, quò congressuri facilè confugere possint, & omnibus voce præconis monitis ante tauri exitum, vt se in tuto recipiant, diligentiáque adhibitâ, ne senes, pueri, fœminæ, mente capti, claudi, infirmi in eo loco vbi tauri agitandi sunt adsint, quia secluſis his periculis, ludus ille nullam malitiam continet, aliàs nec Gregor. XIII. nec Clemens VIII. illum permitterent. Sicuti tradit Nauarr. *in sum. cap. 15. num. 18.* Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. qq. cap. 7. num. 9.* Man. Rodrig. *t. 3. qq. regular. q. 68. art. 1.* Henriq. de Villalobos *2. p. sum. tract. 12. de homicidio difficult. 20. num. 6.*

Secundò est certum festis diebus peccatum mortale esse tauros in circo, vel in foro agitare, quia hoc prohibitum est magistratibus à Pio V. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, neque derogatum est à Gregor. XIII. & à Clemente VIII. sed potiùs ab eisdem confirmatum, vt aduertit Nauarr. *dicto cap. 15. num. 19.* Gutierr. *capit. 7. numero 10.* Man. Rodrig. *t. 2. sum. capite 71. numero 1.* Villalobos *d. tract. 12. difficult. 20. numero 10.* Nec refert an festum sit ex iure communi, an ex speciali constitutione, consuetudine, & voto alicuius loci, dummodò dies festiuus sit: vti aduertit Petr. Nauarra *lib. 2. de restit. cap. 3. num. 306.* Villalobos *numero 11.*

Hanc conclusionem temperant Nauarr. *cap. 15. numero 19.* Ludouic. Lopez *in suo instructor. 1. p. cap. 70.* Bonac. *disput. 2. de censur. quæst. 4. p. 7. num. 12.* ne procedat in agitatione taurorum ita moderata, vt ex ea sequi probabiliter non possint nocumenta personalia mortis, vulneris, ossium rupturæ: sicuti si præcisis cuspidibus agitarentur, aut cornibus colligatis, quia cessat ratio finalis, ob quam hæc constitutio lata est, nempe ob vitandas mortes ex predicta agitatione frequenter contingentes, vt in pœmio dicitur. Ex quo sumenda est ratio finalis legis. Argum. *leg. fin. ff. de Hæredibus instituendis.* Et confirmatur, nam teste communi sententia, & vsu populi Christiani torneamenta in quibus de periculo grauis damni prouidetur licita sunt, tametsi *cap. 1. de torneamentis* fuerint absolutè prohibita ob mortes hominum, & animarum pericula ibi contingentia, quia præstita ea moderatione cessat ratio finalis prohibitionis. Ergo idem est dicendum in præsenti. Ex qua doctrina excusant Nauarr. *dicto cap. 15. num. 20.* Bonac. *dicto t. 3. de censur. disp. 2. q. 4. pun. 7. num. 12.* Stephan. Dauila *2. p. de censur. cap. 1. dub. 4.* Religiosos, & Clericos in sacris agitantes vitulos etiam maiusculos in atrio, claustro, vel agro, vel illorum agitationi interessentes, quia cessat periculum mortis, vel grauis damni.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, sicuti nec Ioann. Gutierr. *dicto cap. 7. num. 13.* quia Gregor. XIII. agitationem taurorum permittit, prouiso per eos ad quos spectabit, ne exinde alicuius mors quoad fieri possit sequatur, & hac permissione non obstante prohibet, ne diebus festis agitentur. Ergo agitatio taurorum etiam remotis periculis diebus festis illicita est. Præterquam quòd esto ex agitatione taurorum præcisis cuspidibus, aut cornibus colligatis non adsit æquale periculum, ac si cuspidibus integris liberi, & expediti agitarentur, nihilominus periculum perfectè non vitatur, cùm possint homines in altum leuare, & in terram proiicere, pedibúsque conculcare. Adde agitationem taurorum diebus festiuis non tantùm prohiberi ob damna quæ inde prouenire solebant vitanda, quàm ob honorem festorum, quæ diuinis laudibus, pilsque operibus, non autem huiusmodi ludis celebrari, & honorari debent.

Hoc autem intelligendum est, si in circo, vel foro agitentur: nam si extra forum, vel circum agitatio fiat, libera fugiendi tauris facultate relicta, non est locus huic prohibitioni, àque de causa communiter diebus festis agitantur tauri per plateas, & calles ciuitatis chordis longis pedes, vel cornua ligati absque vllo scrupulo: vti tradit Nauarr. *cap. 15. num. 18.* Gutierr. *cap. 7. num. 14.*

Tertiò certum est extra Hispaniam omnes magistratus, & Principes agitationem taurorum permittentes in diebus festis excommunicationi ipso facto subiici. Sæculares verò agitantes, si ibidem moriantur priuari Ecclesiastica sepultura, tametsi sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ recipiant, quia hæc priuatio in pœnam delicti commissi apposita est. Clericos verò regulares interessentes agitationi taurorum in circo, vel in foro præstitæ etiam die feriali pœna excommunicationis affici. Et idem est de clericis beneficium Ecclesiasticum habentibus, aut in sacris ordinibus constitutis. Quæ omnia constant ex motu Pij V. & Gregor. XIII. At in Hispania omnes pœnæ quoad omnes prædictos abrogatæ sunt Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæterisque cuiuscunque Ordinis, & instituti regularibus exceptis, vt constat ex decreto Clementis VIII.

Quartò est certum præsentiam his decretis prohibitam debere esse ex proposito, & à Concilio, & ex qua absolutè denominetur quis interesse prædicto spectaculo: quare si per accidens, & quasi per transennam taurum agitari videas, non est locus huic prohibitioni. Vt aduertit Ioann. Gutierr. *tit. 1. canon. qq. cap. 7. num. 42 & 43.* Villalobos *dicta d. sum. tract. 12. n. 14.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 2. q. 4. p. 7. num. 2.* Et idem est, si ita è longinquo videres, vt prudentis arbitrio censeri non possis interesse: non enim visus vtcunque prohibetur, sed visus ex quo interesse illis spectaculis denomineris: vt tradit Bonac. *supra.* Auila *2. p. de censur. cap. 5. disp. 1. a. b. 4. conci. 3 & 4.* Quod si in fenestra aliqua fori occultè adsis facie cooperta, & vestibus mutatis, existimat Auila *supra* te non peccaturum mortaliter, quia non est assistentia, ex qua statui clericali opprobium proueniat, cùm non agnoscatur ibi clericum adesse. Sed contrarium meritò docuit Gutierr. *dicto capit. 7. num. 38.* Bonac. *disp. 2. q. 4. p. 7. num. 2.* Rodrig. *2. p. sum. cap. 71. num. 3. & tom. 3. qq. regular. q. 68. articul. 6. vers. nec minus.* Tum quia prohibitio absoluta est, tum quia grauius scandalum & indecentiam prædicta assistentia nata est generare, & de facto generat iis qui simulationem agnoscunt: Hæc sunt quasi certa.

Sed dubio autem est, an omnes Religiosi etiam nullo ordine insigniti sint, sub constitutione Gregorij comprehendantur? Affirmat Man. Rodrig. *t. 3. qq. regular. qu. 68. art. 2. & cap. 71. sum. numero 4.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 306.* Bonac. *tom. 3. de censur. disput. 2. q. 4. punct. 7. num. 7.* Tum quia quilibet religiosus clericus regularis nuncupatur. Tum quia Clemens VIII. in suo Decreto excipiens religiosos non vsus fuit nomine Clerici, sed absolutè dixit Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæterisque cuiuscunque ordinis, & instituti, regularibus exceptis. At sub nomine monachi, fratris, regularis continetur religiosus, tametsi nullo ordine insignitus sit. Nihilominus verius existimo sub dictis constitutionibus non contineri religiosum nullo ordine insignitum, quod docuit Villalobos *d. tract. 12. difficultat. 20. numero 16.* quia textus prohibitionem indicens nomine Clericorum regularium vsus est: at esto in decreto fauorabili sub nomine clerici comprehendantur religiosi, non tamen in decreto pœnali, & odioso vt est præsens, quod debet restringi. Adde si Pontifex vellet omnes regulares comprehendere, vt quid addidit illam particulam *Clerici*, apertiùs enim suam intentionem exprimeret illa dictione omissa, & solùm exprimens regulares. Signum ergo est solos regulares ordine insignitos voluisse comprehendere. Neque obest decretum Clementis VIII. quia illud decretum non inducit nouam obligationem, sed quæ lata erat constitutio. Pij, & Gregorij aduersùs religiosos in suo robore relinquit. Quocirca intelligendum est de monachis, fratribus, & regularibus, qui clerici sunt. Ex his à fortiori infertur moniales sub hoc Decreto non comprehendi, quia nullatenus sunt Clerici regulares. Et tradit Bonac. *disp. 2. q. 4. p. 7. numero 10.* Villalobos *difficult. 20. num. 17.* tametsi contra sentiat Auila *2. p. capite 5. disput. 1. dub. 4. concluſ. 6.*

Illud est certum nouitios sub nomine regularium in hoc Decreto non comprehendi, quia propriè, & strictè non sunt regulares, sed regalares esse intendunt: vt tradit Bonacina *dicto pun. 7. num. 9.* Item neque Equites militarium ordinum, etiamsi minoribus ordinibus fuerint insigniti: quia expressè excipiuntur in dicta Bulla Gregorij, & notant relati Doctores. Canonici verò regulares, & fratres Clerici Ordinum

ninum militarium sine dubio comprehendũtur, quia verè sunt regulares, vt notauit Rodrig. *q.68. art.4.* Villalobos *tract.12. difficult.20. in fine.* Bonac. *disp.2.q.4.p.7.num.9.*

Secundum dubium est quibus clericis sæcularibus extra Hispaniam interdicta sit assistentia taurorum agitationi? Constat ex Bulla Pij V. & Gregorij omnes & singulos qui beneficium Ecclesiasticum habuerint, vel sacris fuerint initiati? Sed an sufficiat beneficium, tametsi exiguos reditus habeat? Non conueniunt Doctores. Nam Stephan. Dauila *de censur. 2. part. capite 5. disputat. 1. dub.4. conclus.7.* negat sufficere, quia prædictum beneficium, ac si beneficium non esset reputatur, cùm ad horas Canonicas recitandas non obliget. Sed oppositum censeo verius cum Bonacina *tom.3. de censur. disputat. 2. quæst.4. punct.7. numero 5.* quia beneficium exiguorum reddituum vetum beneficium est. Et licèt sufficiens non sit ad inducendam obligationem pensum horarum singulis diebus recitandi, non inde infertur potest insufficiens esse ad obligandum, ne his spectaculis beneficiarius assistat, quia recitatio horarum est beneficiarij munus, ob cuius exercitium beneficiarius ex fructibus beneficij alitur, quia beneficium datur propter officium. Si igitur beneficij fructus insufficientes sunt ad beneficiarium alendum, beneficium insufficiens est ad obligandum beneficiarium ad continuam horarum recitationem. Quæ ratio nullatenus procedit in priuatione abstinendi ab his spectaculis, quæ solùm ob indecentiam clericalis status inducitur. Et confirmo, quodlibet beneficium quantumuis exiguum sufficit, vt beneficiarius fori priuilegio gaudeat, vt omnes fatentur. Ergo etiam sufficiens erit, vt beneficiarius spectaculis indecentibus priuetur, quia vtrumque scilicet priuilegium, & prohibitio ob eandem causam nempe ob honorem status clericalis indicitur. Notanter dixi extra Hispaniam, nam in Hispania solis Clericis regularibus hæc assistentia interdicta est: nam Clemens VIII. in suo Decreto loquens de Clericis, inquit: Clericos verò sæculares beneficia Ecclesiastica obtinentes vel sacris ordinibus, seu in Ecclesiastica dignitate constitutos in dictis Hispaniarum regnis existentes, per præsentes monemus, & exhortamur in Domino, &c. Non igitur præcipit, sed consulit. Tertium dubium est, an excommunicatio, quæ clericis beneficia habentibus, vel in sacris constitutis extra Hispaniam iniungitur, & in Hispania clericis regularibus sit ipso iure lata, vel per iudicem ferenda? Affirmat esse latam ipso iure Filliucius *tract.14. capite 7. quæst.8. num.123.* motus illa dictione copulatiua, *similiter prohibemus sub excommunicationis pœnâ*, quæ denotat pœnam excommunicationis similem esse præcedenti, quæ ipso iure lata erat aduersus Principes, & communitates permittentes in suis prouinciis, terris, & locis taurorum agitationem, sed longè verius est non esse latam, sed ferendam per iudicem. Vti docuit Ludouic. Lopez *instructor. conscient.2. punct.capit.31. quæst.4.* Gutierr. *lib.1. canon.qq. cap.7. numero 17.* Petr. Nauarr. *lib.2. de restit. capite 3. numero 304.* Rodrig. *tom.2. sum. capit.71. numero 4.* Auila *de censur.2.p.capit.5. disputat.1. dub.4.* Bonacina *tom. 3. de censur. disputat. 2. quæst. 4. punct. 7. numero 3.* Villalobos *2. p. sum. tractat. 12. difficultat. 20. numero 3.* Nam illa verba *sub excommunicationis pœna*, non sunt censuræ ipso iure latæ: ex dictione autem illa copulatiua *similiter prohibemus*, id non colligitur, quippe hæc non refertur ad pœnam excommunicationis, sed ad prohibitionem, hoc est sicut Principibus, & magistratibus prohibitum est, ne in suis terris, & locis agitationem taurorum permittant, sic clericis, & religiosis assistere prohibetur. Si autem Pontifex vellet, vt sub eisdem pœnis prohibitio fieret, id exprimeret dicens. Similiter prohibemus sub eisdem pœnis positis. Quinimò addens *sub pœna excommunicationis*, neque exprimens latæ sententiæ, manifestè indicauit non esse ipso iure latam, sed ferendam. Adde hanc explicationem benigniorem esse, quæ in decreto pœnali semper præferenda est.

23 Vigesimatertia continetur in Bulla Cœnæ Domini aduersus præsumentes absoluere delinquentes à censuris incursis ob delicta in Bulla Cœnæ Domini contenta. Inquit enim Pontifex. Quod si fortè aliquis contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententiâ innodamus, quæ excommunicatio reseruata non est, vti probauimus *hac disputat. pun.22.* & videri potest Bonac. *disp.1. de censur. q.22. pun.3.*

DISPVTATIO IV.

De Suspensione.

TAMETSI hæc vox Suspensio, strictè & in rigore sumpta, significet incertitudinem, vt probat Ambros. Calepin. *verbo suspensio:* at ex iuris Canonici interpretatione translata est ad significandam priuationem cuiusuis actionis, & officij, iuxta Clement. *cupientes verbo suspensio de Pœnis*, vbi prohibitio ab officio aduocationis, & notariæ suspensio nuncupatur: & in Trident. *sess.22. c.10. de reformat.* Episcopus prohibens notariis, ne sua officia exerceant suspendere dicitur suspensionis. Hæc tamen acceptio latissima est, vtpote communis tam actibus sæcularibus, quàm Ecclesiasticis. Strictiùs sumitur pro prohibitione exercitij spiritualis, vel spiritualibus annexi, vt *in cap. quæsitum. cap. fin. de cohabitat. clericor. & mulier.* existenti enim in peccato mortali, actus sacri prohibentur. Verùm in præsenti suspensio non ita latè sumitur, sed pro prohibitione exercitij potestatis Ecclesiasticæ, & secundùm hanc acceptionem eius naturam, causas, & effectus enodabimus.

PVNCTVM I.

Quid sit suspensio, & quotuplex.

1 *Definitur suspensio, & qualiter ab aliis censuris differat.*
2 *Clerici tantùm afficiuntur suspensione.*
3 *Triplex est suspensio, & declaratur hæc diuisio.*

MVltiplicem definitionem Doctores suspensioni assignanti ea est clarior, breuior, magisque recepta, quam tradunt communiter Doctores, Nauarr. *capit. 27. num 151.* Suar. *t.5. de censur. disp.25. sect.1. num.2.* Sayrus *lib.4. thesauri, cap.1. num.13.* Auila *de censur.3.p. disp.1. dub.1.* Henriq. *lib.13. cap.31. num.2.* Coninch. *disp.15. dub.1.* Bonac. *t.1. disp.3. de suspens. pun.1. num.2.* Paul. Layman. *lib.1. sum. tract.5. part.3. cap.1.* Gaspar. Hurtado *tract. de suspens. difficult.1.* Videlicet suspensio est censura Ecclesiastica, qua minister Ecclesiæ formaliter impeditur ne functiones Ecclesiasticas exerceat, aliquáue potestate vtatur. Dicitur censura Ecclesiastica, iuxta Textum *in cap. quarenti, de verbor. significat.* quia est pœna medicinalis. Et secundùm hanc partem conuenit suspensio cum excommunicatione, & interdicto, siquidem omnes sunt censuræ, & functiones Ecclesiasticas impediunt. Differt verò ab illis, & ac omnibus aliis quæ non sunt propriè censuræ, vt ab irregularitate, depositione, & degradatione in modo quo his omnibus priuat. Nam excommunicatio esto priuet ministrum Ecclesiæ, ne functiones Ecclesiasticas exerceat, aliáve potestate vtatur: hoc enim solùm est quatenus hæ functiones Ecclesiasticæ sunt quædam cum fidelibus communicationes, à qua communicatione excluſus est excommunicatus: at suspensio his functionibus priuat, non quatenus participant rationem communicationis, sed quatenus sunt vsus alicuius potestatis Ecclesiasticæ prouenientis ab officio, vel beneficio. Insuper excommunicatio pluribus priuat, quàm suspensio, vt de se constat; extenditurque non solùm ad Ecclesiasticas personas, sed ad laicas, secùs suspensio. Ab interdicto autem differt, quia interdictum priuat receptione aliquorum sacramentorum, Ecclesiasticâ sepulturâ, & officiis diuinis, à quibus suspensus priuatus non est. Deinde esto interdictus priuetur administratione sacramentorum; non priuatur illa quatenus est vsus cuiusdam spiritualis potestatis, sed quatenus est communicatio quædam, & quasi cooperatio illius. Vnde vt notant Doctores teste Suarez *disputat. 25. sect.1. numero 5.* interdictus priuatus est, ne possit alicui sacræ functioni interesse, non solùm exercendo spiritualem iurisdictionem, sed nec cooperando ei, aut ministrando aliquo modo, cùm tamen suspensus non priuetur illo ministerio, quod laicus exercere potest in Missæ sacrificio, aut sacramentorum administratione. Et hinc oritur alia differentia suspensionis ab interdicto, sicut ab excommunicatione, nam interdictum sicut excommunicatio afficit quamlibet personam fidelem; at suspensio requirit necessariò esse personam Ecclesiasticam, hæc enim sola est quæ potest Ecclesiasticam functionem exercere. 1

Aliquibus Doctoribus placet sub persona Ecclesiastica comprehendi fœminas religiosas quibus iurisdictio spiritualis commissa est, vti Abbatissis, & Prioriss; has enim posse suspendi ab officio propria suspensione docuerunt Nauarr. *cap. 27. num.151. & 158. & §.7. num.159.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap.31. numero 2.* Filliuc. *tit. de censur.* 2

tit.

tit. de suspensione, cap. 9. & indicat Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2. Nam esto clerici non sint, sunt personæ Ecclesiasticæ iurisdictionis Ecclesiasticæ capaces. Sed rectiùs reliqui omnes Doctores teste Gregorio de Valen. tom. 4. disput. 7. q. 18. p. 1. pronunciato 1. Sayro lib. 4. thesauri, cap. 1. num. 16. Suar. dicta sect. 1. num. 5. Coninch. disp. 15. dub. 1. num. 2. & dub. 3. num. 18. & 21. asserunt solos clericos affici suspensione posse, cum ipsi tantùm capaces sint officij, & beneficij Ecclesiastici functiones exercendi, etenim iurisdictio quæ Abbatissis commissa est, non est proprè iurisdictio Ecclesiastica, cum non ex ordine Ecclesiastico proueniat; alias suspensionem ab officio violantes, irregularitatem incurrerent, quæ transgressoribus suspensionis ab officio indicta est, c. is cui, de sententia excommunicat. in 6. & cap. 1. de sententia, & re iudic. eodem lib.

3 Quoad diuisionem attinet triplex est suspensio, alia ab officio alia à beneficio, alia ab vtroque simul, Solùm aduerto suspensionem absolutè latam comprehendere suspensionem ab officio, & beneficio, quia non est vnde limitationem accipiat, & cur potiùs de officio, quàm de beneficio intelligatur. Vti docet Henriq. lib. 13. sum. cap. 33. Tolet. lib. 1. cap. 43. num. 7. Auila 3. p. disp. 2. dub. 1. concl. 2. Suar. disp. 25. sect. 2. num. 9. Coninch. disp. 15. dub. 1. num. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2. Suspensio quæ simul ab officio, & beneficio suspendit appellari debet simpliciter totalis, quæ verò tantùm suspendit ab officio, vel beneficio partialis dici potest Suspensio ab officio si absoluta sit omni spirituali officio tum ordinis, tum iurisdictionis, & Ecclesiasticæ administrationis priuat. Partialis verò ex eo dicitur; quia aliquam functionem impedit vel ordinis, vel iurisdictionis, vt constat ex cap. sanè, el 2. de officio delegati. & cap. 2. eodem tit. in 6. & ibi Glossa. Idem est de suspensione à beneficio si integra sit priuat omni illius administratione, & fructuum perceptione: at si partialis fuerit priuare potest à certo beneficio, vel illius parte, scilicet ab his, vel illis fructibus percipiendis. Deinde suspensio alia est absoluta, seu absque vlla temporis determinatione, alia determinata, seu pro determinato tempore lata, de qua diuisione sunt plures textus in iure. Solùm aduerto suspensionem pro determinato tempore non esse propriè censuram, quia tantùm apponitur in pœnam delicti commissi, ideóque elapso termino pro quo imposita est, cessat absque alia absolutione, vt optimè notauit Tolet. lib. 1. sum. cap. 46. num. 1. Suar. t. 5. de censur. disp. 25. sect. 1. num. 3. post medium. & disp. 26. sect. 1. num. 14. Idem tradunt Glossa, & Doctores in Clemen. 1. de Decimis, verbo donec. & in capite sacro, verbo per mensem, de sententia excommunic. Innocent. & Abbas in cap. cùm bona, de atate, & qualit. Secùs verò est & Doctores in Clement. 1. de Decimis, verbo donec. & in cap. de suspensione absoluta, quæ de se perpetua est, ideóque contracta indiget absolutione, vt cesset. Tandem suspensio alia est à iure, alia est ab homine. De qua diuisione satis disput. 1. huius tractatus diximus.

Punctum II.

Qui suspendere, quive suspendi possint.

1 *Suspensionem à iure solus summus Pontifex ferre potest.*
2 *Episcopus sine capitulo benè potest suspensionem ferre, etsi spectato iure antiquo contrarium esset dicendum.*
3 *Conditiones requisitæ in ferente suspensionem eadem sunt, quæ pro ferenda excommunicatione requiruntur.*
4 *Solus clericus suspendi potest.*
5 *In suspensione à iure generaliter lata, non comprehenditur Episcopus etiamsi consecratus non sit.*
6 *Suspensione generaliter lata aduersus omnes clericos, religiosi clerici comprehenduntur.*
7 *Qualiter suspensio in communitatem ferri possit.*
8 *Semel suspensus potest iterum suspendi.*
9 *Defunctus capax non est huius censuræ, tametsi ob suspensionem præcedentem priuari possit beneficij fructibus.*

1 SVspensionem à iure latam solus iuris conditor fert. Suspensionem verò ab homine is qui potestatem habet excommunicandi ferre plerunque potest, quia regulariter potestas pro omnibus censuris ferendis committitur, eo quòd omnes censuræ ad eundem finem referantur, & se mutuò iuuent ad comprimendam rebellium contumaciam: vt tradit Sylvest. verbo suspensio 1. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 59. Sayrus lib. 4. thesauri, cap. 2. num. 1. Suar. disp. 28. sect. 1. num. 2. Tolet. lib. 1. capit. 13. Henriq. lib. 13. capit. 35. numero 1. Vgolin. tab. 4. capite 1. Nulla tamen est repugnantia, quin sola potestas suspendendi absque potestate excommunicandi, vel è contra alicui concedatur, cùm sint censuræ diuersæ: vti notauit Suar. dicta sect. 1. numero 2.

2 Iure antiquo Episcopus sine capitulo suspendere non poterat, iuxta textum in cap. penult. 15. q. 7. & subditur ibi irritam fore sententiam Episcopi, nisi præsentia clericorum firmetur. Hoc tamen decretum affirmat Suar. dicta disp. 28. sect. 1. num. 14. non esse in vsu, neque ab vniuersali Ecclesia receptum, fuit enim Concilij prouincialis Carthaginen. . Postea verò Alexand. III. in cap. 1. de excessib. prælator. mandat ne Episcopus sine iudicio capituli Presbyteros attentet suspendere, vel Ecclesias eorum interdicere. Hic textus non loquitur de omnibus clericis, sed solùm de Presbyteris, quos prohibet suspendere, vel eorum Ecclesias interdicere absque consensu capituli; non tamen irritat suspensionem latam absque tali consensu. Præterea (vt benè tradit Suar. loco citato, cum communi sententia (textus loquitur de suspensione lata tantùm in vindictam delicti commissi, non de suspensione quæ est censura, & medicinalis pœna. Ego verò addo illam solemnitatem consensus capituli pro ferendis censuris suspensionis, & interdicti aduersus clericos consuetudine abrogatam esse. Videmus enim passim Episcopos absque vllo capituli consensu requisito pœnam suspensionis in clericos proferre; vt aduertit Panormit. in dicto cap. 1. & Suar. disp. 28. sect. 1. n. 4. in fine.

3 Conditiones autem requisitæ in ferente suspensionem sunt eædem quæ pro ferenda excommunicatione requiruntur, quásque explicuimus, cùm de censuris in genere sermonem fecimus. Primò namque debet esse clericus. Nam esto Sylvest. verbo Abbatissa, & verbo suspensio num. 1. & Henriq. lib. 13. de excom. & suspens. c. 35. n. 1. censeant Abbatissam suspendere posse clericos Ecclesiarum sibi subditarum. Argum. cap. dilecta de maiorit. & obedient. Communis tamen sententia, quam sequitur Glossa in dicto cap. dilecta, verbo iurisdictionem. Innocent. & Panormitan. ibi. Viuald. tract. de suspens. num. 151. Sayrus lib. 4 thesauri, cap. 2. num. 9. negat suspensionem ab alio quàm à clerico fieri posse, quia est actus iurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ solùm clericis conuenire potest; suspensionémque latam ab illa Abbatissa in dicto cap. dilecta, non esse suspensionem propriam, sed prohibitionem. Quod non leuiter colligitur, ex eo quòd Pontifex non præcipiat Episcopo cui rescripsit, vt suspensionem Abbatissæ latam seruare faciat, sed vt per censuram compellat subditos Abbatissæ præceptis obedire. Signum ergo est suspensionem ab Abbatissa latam non habuisse rationem censuræ, sed solùm cuiusdam prohibitionis. Secundò debet iurisdictionem in foro externo habere, comparatione illius quem suspendere intendit; vt constat ex his quæ diximus disp. 1. Tertiò hanc iurisdictionem expeditam debet habere, quare si aliqua censura ligatus existat nequit suspensionem ferre, non solum licitè, sed nec validè, si censura illa denunciata sit: at secluſa denunnunciatione peccabit ferens censuram, nisi sit ad instantiam partis, vt aduertit Stephan. Dauila 3. p. de censur. disp. 4. dub. 1. concl. 3.

4 Quoad personas verò in quas suspensio ferenda est, necessariò clericum esse debere firmat communis sententia, cum Glossa in cap. quicunque verbo ministros, de sententia excommunicat. in 6. Innocent. in cap. vlt. de excessib. Prælator. Panormit. in cap. dura sanè num. 10. de crimine falsi. Nauarr. cap. 27. num. 150. & sequentib. Suar. disput. 28. sect. 2. num. 1. Auila 3. p. disput. 4. dub 2. concl. 1. & alij. Etenim cum suspensio necessariò versari debeat circa officium, vel beneficium Ecclesiasticum, quorum laici incapaces existunt, efficitur in solos clericos suspensionem ferri posse. Quòd si in Extrauag. de censibus inter communes, & alibi suspenduntur laici à communione Eucharistiæ, non fertur ibi suspensio propria, sed est quædam pars excommunicationis maioris, quæ priuat vsu passiuo sacramentorum.

Dices suspensionem ab officio priuare non solùm exercitio ordinis iam obtenti, sed obtinendi, & suspensionem à beneficio priuare fructibus beneficij non solùm obtenti, sed etiam obtinendi. Ergo quoad effectum, scilicet beneficij consecutionem, & ordinis receptionem, poterit laicus suspendi, siquidem priuari potest, ne beneficium consequatur, néve ordines recipiat? Respondeo suspensionem per se non priuare beneficio, vel ordine ac quirendo, sed consecutione quadam quatenus ex priuatione vsus ordinis habiti nascitur priuatio in vlteriorem ordinem ascendendi. Præterea insignitus prima tonsura, capax est ordinis, & beneficij recipiendi, ac proinde ab illis suspendi potest. Secùs ante receptionem primæ tonsuræ, cùm illorum incapax existat.

5 Ex clericis verò quilibet, quacunque dignitate præfulgeat suspendi potest. Sub decreto autem generali suspensionis Episcopi non comprehenduntur; nisi de ipsis fiat expressa mentio, ex cap. quia periculosum, de sententia excommunic. in 6. Et idem cauetur de interdicto. Secùs est de excommunicationis censura, vt tradit ibi Glossa communiter recepta, teste Nauarr. cap. 27. num. 165.

Sed an Epiſcopi electi, & confirmati, ſed non conſecrati comprehendantur; difficultate non caret? eo quòd his Epiſcopis non competat Epiſcopale munus exercere, quæ fuit ratio eximendi à ſententia generali ſuſpenſionis, & interdicti Epiſcopos. Adde neminem dici propriè Epiſcopum quouſque conſecratus ſit, ſicuti nec ſacerdos, quouſque presbyteratus ordine ſit inſignitus, tametſi ad presbyteratum fuerit approbatus. Sed verius eſt quod docet Suar. *diſp.28.ſect.2.num.7.* Paul Layman. *lib.1.ſum.tract.5.part.3.cap.2.* Sayrus *lib.4.cap.12.num.1. & ſeqq.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſione, difficult.9. num.23.* Henriq. *lib.13.cap.34.num.2.* Epiſcopum electum, & confirmatum, tametſi conſecratus non ſit prædicto exemptionis priuilegio gaudere, ſiquidem alia priuilegia conceſſa Epiſcopis ad confirmatum, & non conſecratum extenduntur; vti eſt priuilegium de eligendo confeſſore, *cap.vlt.de pœnitent & remiſſionib.* & priuilegium altaris viatici, *cap.fin. de Priuilegiis in 6.* Præterquam quòd priuilegia conceſſa à Principe, & maximè inſerta in iure communi, latè ſunt interpretanda. Neque ratio dubitandi vrget, quia illa ratio exercendi officium Epiſcopale ſolùm fuit motiua, & impulſiua ad priuilegij conceſſionem, non tamen fuit adæquata, & finalis conceſſionis. Hæc enim cauſa præcipua eſt dignitas Epiſcopalis qua gaudet Epiſcopus nondum conſecratus. Argum. *cap. ſi compromiſſarius, de Electione in 6.* vbi in ſententia generali ſuſpenſionis à beneficio tantùm non comprehenditur Epiſcopus, eſto per illam ſuſpenſionem non priuetur ab executione Epiſcopalis officij. Quinimo hoc priuilegium extendunt Sayrus, Henriq. Layman. Hurtado *locis allegatis* ad Cardinales ob eorum excellentem dignitatem, ob quam priuilegia Epiſcopis conceſſa, cenſentur & ipſis concedi.

6 Secundò eſt dubium, an ſub ſuſpenſione generaliter lata aduerſus omnes clericos, religioſi comprehendantur? Et quidem ſi prima tonſura initiati non ſunt, nõ comprehenduntur, quia non ſunt clerici, eſto aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ nuncupentur, iuxta ſe; ideóque in Clem. *de vita, & honeſtate clericor.* diſtinguuntur clerici à religioſis. Et ſi religioſi prima tonſura initiati fuerint, etſi aliquibus placeat ſub conſtitutione generaliter lata aduerſus clericos non comprehendi; probabilius oppoſitum exiſtimo cum Suar. *t.5. de cenſur.diſp.28.ſect.2. num.9.* quia nomen clerici indifferens eſt ad ſæculares, & religioſos, vt conſtat ex dicta Clement. *ibi:* Sæculares clerici, & religioſi. Ergo ſuſpenſio lata aduerſus omnes clericos comprehendit religioſos clericos, quia nulla adeſt ratio, ob quam eximantur.

7 Tertiò eſt dubium, qua ratione ſuſpenſio in communitatem feratur; Poſſe comumnitatem ſuſpendi quatenus communitas eſt ab officio conferendi beneficia conſtat ex *cap.vnico. Ne ſede vacante in 6. & ex cap. Romana, cap. ſi ſententia, de ſententia excommunicat.in 6.* Quod caput eſto loquatur de interdicto, ad ſuſpenſionem extendi debet, quia eadem eſt ratio, vti traditur in Trident. *ſeſſ.24. cap.16. de reformat.* vbi capitulum Sede vacante non conſtituens œconomum, & vicarium tempore, & modo ibi præſcripto, priuatur facultate conſtituendi illos miniſtros, quod eſt ab illo munere pro illa vice ſuſpendi. Secundò ſuſpendi capitulum poteſt ab officio, & exercitio ordinis, ne ſcilicet Sede vacante confeſſores creet, Epiſcopos vocet ad ordines conferendos, quæ ſunt munia capitulo competentia. Tertiò poteſt ſuſpendi tam capitulum Eccleſiarum, quàm monaſteriorum à beneficio; vt colligitur ex *cap.quiſquam de electione in 6.* & ex Extrauag. *1.de electione*, quæ ſuſpenſio priuat capitulum fructibus beneficij, & impedit ne ſuos faciat. Si verò ſit ſuſpenſio ab officio, priuat vſu iuriſdictionis, & impedit poſita denunciatione, ne ſint validi actus à ſuſpenſo exorati. Quartò ſuſpendi capitulum poteſt, non quatenus communitas eſt, ſed quoad ſingulares perſonas, quæ culpabiles inueniantur, vt habetur expreſsè in *cap.quia ſapè, de electione in 6.* vbi ſingulares perſonæ bona Prælati defuncti, vel ipſius Sedis occupantes, & inter ſe diuidentes ſuſpenſioni ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſubiiciuntur, quouſque reſtituerint quidquid de bonis perceperint ſupradictis.

8 Ad hæc reducitur, an ſemel ſuſpenſus poſſit iterum ſuſpendi? Et certum eſt poſſe non ſolùm quando ſuſpenſiones ſunt diuerſæ, ſed etiam quando ſunt eiuſdem rationis, ſi multiplicentur cauſæ, & tituli, vt de excommunicatione diximus.

9 Defunctus verò capax non eſt huius cenſuræ, ſicut neque excommunicationis. Verùm qua ratione priuari poteſt Eccleſiaſtica ſepultura ob excommunicationem præcedentem, ſic priuari poteſt fructibus beneficij, quibus poſt mortem frui deberet, propter ſuſpenſionem in vita contractam; quod nihil aliud eſt quàm effectum ſuſpenſionis, vel excommunicationis poſt mortem extendi.

PVNCTVM III.

Ob quam cauſam ſuſpenſio ferenda ſit?

1 *Aliquibus placet ſuſpenſionem ob culpam alienam ferri poſſe.*
2 *Verius eſt oppoſitum.*
3 *Satisfit oppoſitis argumentis.*
4 *Nequit ferri ſuſpenſio, vt communiter fertur ob culpam leuem.*

ALiquibus placet ſuſpenſionem ob culpam alienam ferri poſſe ductis ex eo quòd communitate ſuſpenſa ab officio, vel beneficio ſingulares perſonæ etiam in culpabiles ſuſpenduntur: ſicuti interdicta communitate innocentes interdicuntur. Secundò in *cap.vel non eſt compos, 14.de temporib. ordinat.* puer ordinatus diaconatu anno ætatis ſuæ 13. ſuſpenditur ab officio diaconi vſque ad legitimam ætatem non ob propriam culpam, ſed in iniuriam ordinantis. Tertiò in *cap. 1.de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciaunt.* cauetur ſuſpenſos eſſe debere ab officio, quouſque legitimus Pontifex diſpenſet, tametſi ignoranter prædictos ordines ſuſcepiſſent. 1

Cæterùm communis ſententia affirmans ſuſpenſionem quæ propriè pœna eſt, priuans iure quæſito proprio, nullatenus contrahi ob culpam alienam ſed ob propriam, vt tradit Nauarr. *cap.27.num.151.* Henriq. *lib.13.cap.34.num.1.* Suar. *diſput.28.ſect.4.num.3.* Stephan. Dauila *3.part. diſp.3. dub.2. concluſ.2.* Sanch. *lib.9. diſp.32.num.9.* Coninch. *diſputat.15. dub.3.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ.difficult.9.* Paul. Layman. *lib.1.tract.5.cap.9.part.3.* Et colligitur ex *cap.ſatis peruerſum. 56.diſt.* & ex *cap.2.de conſtitutionib. ibi.* Rem quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit. Et in *cap. de his quæ fiunt à maiore parte capituli*, vbi dicitur peccata ſuos authores tenere debent, neque pœna eſt vlterius protrahenda, quàm delictum fuerit in excedente, quia iniquum eſt innocentem pœnas nocenti debitas ſuſtinere. 2

Neque argumenta oppoſita vrgent. Ad primum concedo ſuſpenſa communitate ſuſpendi tam nocentes, quàm innocentes illius, non quidem quoad ſe, & ſecundùm munus quod ſinguli, vt perſonæ particulares exercere poſſunt, ſed tantùm quoad actiones totius communitatis quæ deſiquit. et cuius ipſi ſunt membra. Quod non eſt ſingulares communitatis puniri, ſed communitatem ipſam delinquentem. Neque in interdicto innocentes puniuntur, ſed Eccleſia iuſtas ob cauſas ſua beneficia, & officia ſubtrahit tam nocentibus, quàm innocentibus. Ad ſecundum, reſpondeo illam non eſſe propriam pœnam, & cenſuram, ſed quandam prohibitionem, quæ ad irregularitatem reducitur ob improportionem, & inhabilitatem quam quis habet cum officio ordinis exercendo ante ætatem legitimam, cuius decentiæ, & reuerentiæ in dicta prohibitione conſulitur. Quapropter Panormitan. *in dicto cap.non eſt compos, num.4.* diſtinguit duplicem ſuſpenſionem aliam ob defectum, aliam ob crimen, & ſuſpenſionem: ob defectum affirmat non eſſe propriè cenſuram, neque ob illius violationem irregularitatem incurri. Secùs verò de ſuſpenſione ob crimen contracta. Sicuti tradit Dominic. *in cap. Apoſtolica. 56. diſt.* Couarru. *Clement. ſi furioſus. 1.p. §.1.num.4.* Salcedo, *pract.cap.26. lit.B.* Suar. *diſput.28. ſect.4. num.5.* Ad tertium reſpondeo ſic ordinatum manere ſuſpenſum, ſeu impeditum exequi officium ordinis recepti, quouſque Epiſcopus declaret ignoranter ſuſcepiſſe ordinem ab eo qui Epiſcopatui renunciauit, & vſque ad talem declarationem ordinatus dici poteſt ſuſpenſus non ſuſpenſione propria, quæ ſit cenſura, ſed prohibitione, & præcepto, quia indiget purgatione ob præſumptionem criminis. Qua purgatione facta legitimus Prælatus declarat non eſſe ſuſpenſum, & ratione huius declarationis dicitur Prælatus diſpenſare, non quia propriè diſpenſet, ſed quia ea declaratione facta relinquitur ordinato libera facultas ordinem ſuſceptum exercendi. Secundò reſpondeo ob delictum ordinantis, & in illius iniuriam, & confuſionem poſſe prohiberi ſic ordinatum exequi proprium officium. Argum. *c.non eſt compos, de temporib. ordinat.* & *cap. decernimus. 16. quæſt.7.* vt inde apertè colligatur quantum deliquerit ordinans, cùm neceſſe ſit ob eius culpam ordinatum ab officio remoueri. 3

Sed an ob culpam leuem ſuſpenſio iniungi poſſit? Non conueniunt Doctores. Nam Caietan. *in ſum.verbo ſuſpenſio.* Armilla *eodem in princ.* Nauarr. *cap.27. num.151. & 159. & 165.* Medina *in ſum.lib.1. cap.11.§.8.* Henriq. *lib.13. cap.34. num.1.* Auila *3.p.diſp.3.dub.1. concluſ.1.* affirmant venialem culpam ſufficere; quia hæc ſufficit ad excommunicationem minorem, quæ videtur grauior pœna, quam ſuſpenſio, cùm priuet maioribus bonis ſcilicet ſacramentorum vſu; & receptione. Cæterùm ſi de ſuſpenſione loquamur, vt communiter fertur, neque à iudice ob leuem culpam infligitur, neque in iure poſita eſt: vt benè docet Sotus *in 4.d.22.quæſt.3.art.1.* 4

*colum.*2. Suar. *diſp.*28. *ſect.*4. *num.*6. Gab. Vaſq. 1.2. *diſp.*158. *num.*49. Coninch. *diſp.*15. *dub.*3. *concluſ.*2. *num.*24. Gaſpar. Hurtado *tract. de cenſur. difficult.*7. *num.*19. Paul. Layman. *lib.*1 *ſum. tract.*5. *p.*3. *cap.*3. Sanch. *lib.*9. *diſp.*32. *num.*9. quia ſuſpenſio ex ſe graue malum eſt, ideóque grauem culpam ſupponere debet. Neque obeſt excommunicationem minorem bonis excellentioribus priuare, quia illa priuatio facilè tolli poteſt, cùm quilibet ſacerdos poſſit illius abſolutionem impendere, quod in ſuſpenſione non procedit. Præterquam quòd ſæpè inducit damnum irreparabile, & nonnullam infamiam ſecum affert. Notanter dixi, *communiter fertur*: nam aliquam ſuſpenſionem ad modicum tempus probabile eſt à iudice infligi poſſe ob culpam leuem, vt notarunt Sanch. Coninch. Hurtado, Layman. *loc. allegatis.*

PVNCTVM IV.

Quæ forma ſeruanda ſit in ſuſpenſione ferenda?

1 *Nulla eſt præſcripta forma pro ſuſpenſione ferenda.*
2 *Præcedere debet monitio.*
3 *Debet ferri in ſcriptis, & exprimi cauſa ob quam imponitur.*

1 PRo ſuſpenſione nulla eſt præſcripta forma verborum, ſed ea verba requiruntur, quæ ſufficienter declarent hunc effectum, vt notauit Nauarr. *c.*27. *n.*161.

2 Semper tamen præcedere debet monitio, ſi ſuſpenſio ad correctionem delinquentis, & ad illius contumaciam reprimendam feratur, vti aliis relatis tradit Nauarr. *cap.*27. *num.*159. Gregor. de Valencia, *t.*4. *diſp.*7. *q.*18 *pun.*1. *pronunciato* 7. quia Eccleſiæ conſtare nequit de contumacia, & inobedientia alicuius, niſi priùs illum moneat. Idcóque ſatis probabile eſt cenſuram ſuſpenſionis ferentem abſque monitione ſuſpenſum eſſe per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & cenſuram eſſe nullam, vti docuit Henriq. *lib.*13. *cap.*39. *numero* 4. Suar. *diſputat.*28. *ſect.*5. *num.*2. Auila 3. *part. diſput.*3. *dub.*1. *concluſ.*3. & probatur ex *c. ſacro, de ſententia excommunicat.* vbi excommunicanti abſque monitione per menſem ingreſſus Eccleſiæ interdicitur. Sed excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum paria ſunt. Argum. *c. cum medicinalis de ſententia excommunicat. in* 6. Ergo pœnæ latæ ob impoſitionem excommunicationis abſque monitione ad ſuſpenſionem, & interdictum extendi debent. Verùm quando ſuſpenſio fertur in puram pœnam delicti commiſſi, monitione non indiget, vt benè aduertunt Nauarr. Suar. Auila *locis relatis*, & manifeſtè conſtat ex *cap. tam litteras de teſtibus*, vbi ſuſpendit Pontifex quemdam presbyterum ad cuius ſuſpenſionem ferendam nullam præmittit monitionem. Et in *cap. Romana de ſentent. excommmnic. in* 6. poſt factam mentionem excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſubditur de ſola excommunicatione nunquam ferri ſine monitione. Ergo tacitè indicatur ſuſpenſionem, & interdictum aliquando ſine monitione ferri poſſe.

3 Vt autem debito modo ſuſpenſio feratur, debet ferri in ſcriptis, & exprimi ibi cauſa ob quam imponitur; inſupérque inſtrumentum debet dari ſuſpenſo, ſi illud expoſtulet. Argum. Textus in *cap.*1. *de ſentent. excommunicat. in* 6. Et tradit Nauarr. *d. c.*27. *num.*159. Auila 3. *p. de cenſuris, diſp.*3. *dub.*1. *concl.*3. Suar. *diſp.*28. *ſect.*5. *num.*3. Quòd ſi iudex huius conſtitutionis temerarius exiterit violator per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis ſuſpenditur. Superior verò ad quem recurritur ſententiam ſine difficultate relaxare debet, & latorem ad expenſas, & omne intereſſe condemnare, & aliàs animaduerſione condigna punire, vt pœna docente diſcant iudices quàm graue malum ſit ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſine debita maturitate fulminare. Vti habetur in *dicto capit.*1. *de ſententia excommunic. in* 6. Ex quo fit tranſgreſſorem huius conſtitutionis graue peccatum commiſſurum. Sicuti aduertit Angel. *verbo ſuſpenſio numero* 16. Sylueſt. *eodem num.*6. *caſu* 15. Henriq. *cap.*39. *num.*4. Auila *ſuprà. concluſ.*3.

PVNCTVM V.

De effectibus ſuſpenſionis.

CVm ſuſpenſio alia ſit ab officio, alia à beneficio, alia ab vtroque, & quælibet ex his diuerſos effectus habeat, operæ pretium eſt de qualibet ſigillatim ſermonem inſtituere.

§. I.

Quos effectus habeat ſuſpenſio ab officio?

1 *Suſpenſio ab officio abſolutè lata, ſuſpendit ab omni officio tam ordinis, quàm iuriſdictionis ſpiritualis.*
2 *Suſpenſus ab officio nequit licitè eligi ad beneficium Eccleſiaſticum.*
3 *Eius collatio irrita eſt, etſi contrarium plures doceant.*
4 *Affirmant aliqui ſuſpenſum ab officio, eſſe à beneficio ſuſpenſum.*
5 *Contrarium verius eſt.*
6 *Plures negant deberi fructus beneficij ſuſpenſo ab officio Sacramenta ordinis miniſtranti, aliaque diuina officia exercenti.*
7 *Verius videtur oppoſitum.*
8 *Satisfit contrariis fundamentis.*
9 *Suſpenſus ab officio vocem habere poteſt in capitulo, etſi aliqui contrarium cenſeant.*
10 *Suſpenſio ab officio determinato lata, extra illam materiam extenditur.*
11 *Suſpenſus ab ordine abſolutè priuatus eſt cuiuſcunque ordinis vſu.*
12 *Suſpenſus ab ordine non eſt ſuſpenſus à iuriſdictione.*
13 *Suſpenſus à determinato ordine, priuatus indirectè eſt ab vſu alterius ordinis prædicto annexi.*
14 *Communis ſententia firmat ſuſpenſum ab ordine inferiori à maiore ſuſpenſum eſſe.*
15 *Contrarium verius cenſeo.*
16 *Epiſcopus ſuſpenſus à collatione inferioris ordinis, à ſuperioris cenſetur ſuſpenſus, iuxta plurium ſententiam.*
17 *Probabilius eſt oppoſitum.*
18 *Satisfit fundamentis contrariis.*
19 *Ex ſuſpenſione iuriſdictionis non priuatur ſuſpenſus vſu ordinum.*
20 *Suſpenſio iuriſdictionis determinata non extenditur vltra deſignatam materiam.*

SI ſuſpenſio ab officio abſolutè lata ſit nulla reſtrictione 1
appoſita, ſuſpendit ab omni officio tam ordinis, quàm iuriſdictionis ſpiritualis, quia hæc omnia ſub nomine officij veniunt; vt ex communi notant Suar. *diſp.*26. *ſect.* 1. *num.*4. Auila 3. *p. de cenſur. diſp.*2. *dub* 1. *concluſ.* 5. Tolet. *lib.*1. *cap.*43. *num.*6. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*3. *cap.*1. *n.*3. Coninch. *diſp.*15. *dub.*2 *num.*5. Quocirca ſic ſuſpenſus non poterit adminiſtrare ſacramenta, neque celebrare, neque indulgentias concedere, neque eligere, quia hæc omnia pertinent ad officium clericale, benè tamen poterit recipere ſacramenta, ingredi Eccleſiam, aſſiſtere officiis diuinis, canere in choro more laicorum, ac denique vti qualibet iuriſdictione temporali, ſi illa habeat, tametſi in ſententia exprimatur, quòd ſuſpenſus ſit ab officiis diuinis, & iuriſdictione, quia intelligi debet de iuriſdictione Eccleſiaſtica, de officiis diuinis prout à clericis quatenus tales ſunt exercentur, vt docet Abbas *cap. vlt. de clerico excommunic. miniſtr.* Nauarr. *lib.*5. *conſiltor. tit. de ſententia excommunicat. conſil.*64. Suar. *diſp.*26. *ſect.* 3. *num.*9. Auila 3. *p. diſp.*2. *dub.*1. *concluſ.*6. Coninch. *diſp.*15. *dub.*2. *concluſ.*1. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *par.* 3. *cap.*1. *num.*2. & colligitur ex *cap.* 1. *de ſententia, & re iudicata*, vbi dicitur ſuſpenſum à diuinis prohiberi exercere officium ſicut prius, & incurrere irregularitatem ſuſpenſionem violando. At certum eſt non incurrere irregularitatem, niſi ſolemniter exerceat aliquem actum ordini deputatum, ergo ab illius exercitio tantùm priuat.

Difficultas eſt, an ſuſpenſus abſolutè ab officio poſſit ad 2
beneficium eligi? Affirmat non ſolùm validè, ſed licitè eligi poſſe Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſione, difficult.*4. *num.*8. ductus ex textu *cap. vel non eſt compos, de Temporib. ordination.* vbi mandatur de beneficio Eccleſiaſtico prouideri ordinato ante legitimam ætatem. Sed meritò reliqui omnes Doctores cenſent illicitè prædicto ſuſpenſo etiam tolerato beneficium Eccleſiaſticum conferri. Vt videre eſt in Henriq. *lib.*13. *c.*32. *num.*3. Auila 3. *p. diſp.*2. *dub.*1. *concluſ.*5. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *p.*3. *cap.*1 *num.*3. Coninch. *diſp.*15. *dub.*2. *concluſ.*3. quia beneficium datur propter officium, *cap. fin de Reſcript. in* 6 ergo impedito officium exercere meritò denegatur beneficium, argum. *cap. vlt. de cleric. excommunic. miniſtr.* Neque obeſt textus in *cap. non eſt compos*, quia illa non eſt propria ſuſpenſio, ſed prohibitio, & præceptum, ne ante legitimam ætatem ordinem receptum exerceat, & caſu quo ſuſpenſio eſſet, non eſt ſuſpenſio abſoluta, ſed pro determinato tempore, ideoque non impedit beneficij collationem,

cuius

cuius officium illo tempore ſuſpenſionis non eſt neceſſariò exercendum.

3 Sed an collatio beneficij facta ſuſpenſio irrita ſit, vel veniat irritanda; diſſentiunt Doctores. Nam Abbas *cap. vel non eſt compos, num. 4. de temporib. ordinat.* Suar. *diſp. 26. ſect. 3. num. 8.* Coninch. *diſput. 15. dub. 2. concluſ. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 1. num. 4.* Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſione, diſſic. 4. num. 8.* negant eſſe irritam, ſed venire irritandam, quia nullus eſt textus ex quo irritatio ipſo iure colligi poſſit. Sed contrarium verius exiſtimo cum Gloſſa *cap. cum bonæ memoriæ, verbo ſuſpenſi, de ætate, & qualitate.* Et *in c. cùm dilectus, verbo caſſantib. de conſuetud.* & *cap. per inquiſitionem de electione.* Nauarr. Flamin. Leſſio, Bertachino, & aliis pluribus, quos refert, & ſequitur Nicol. Garcia *de benefic. 7. p. cap. 14. num. 1. & ſeqq.* vbi variis deciſionibus Rotæ hanc ſententiam comprobat Bonac. *t. 1 diſp. 3. de ſuſpenſ. punct. 2. num. 13.* Mouetor ex textu *in c. cum. bonæ memoriæ de ætate, & qualit.* vbi reſpondet Pontifex de his qui durante ſuſpenſione beneficia conſecuti ſunt, non licere ea retinere, præcipitque illos prædictis beneficiis ſpoliari. Signum ergo eſt collationem irritam fuiſſe; aliàs licitè illa beneficia retinerent, quódque indicat verbum *ſpoliare*, quod ſolùm conuenit ei qui rem vſurpatam habet. Idem colligitur ex *dicto cap. cum dilectus.* Et *cap. per inquiſitionem.*

4 Grauior dubitatio eſt an ſuſpenſus ab officio ſit etiam à beneficio ſuſpenſus; Nam Gloſſa *in c. latores, verbo ab officio de clerico excommunicat. miniſtrante.* Paludan. *in 4. diſt. 18. quæſt. 7. art. 3. concluſ. 3.* Bernard. Diaz. *pract. crimin. cap. 73. num. 2.* Nauarr. *lib. 1. conſil. in 1. edit. tit. de temporib. ordinat. conſil. 44.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. quæſt. 18. p. 1. pronuncia. to 2.* cenſent ſuſpenſum ab officio abſolutè eo ipſo eſſe à beneficio ſuſpenſum, eo quòd beneficium eſt officio acceſſorium. *Cap. fin. de Reſcriptis in 6.* Ergo prohibito principali acceſſorium cenſeri debet prohibitum. Argum. regulæ *Acceſſorium de Reg. Iur. in 6.* & *leg. oratio, ff. de ſponſalib.* Alij diſtinguunt de ſuſpenſione ab officio lata ob graue delictum, & hanc affirmant à beneficio ſuſpendere, ſecùs ob delictum, quod non irrogat infamiam. Alij id admittunt in ſuſpenſione lata à iure, ſecùs in ea quæ ab homine fertur. Alij è contra, quas opiniones, & Doctores refert Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 5. à num. 13.*

5 Sed communis ſententia, ſcilicet ſuſpenſum ab officio non eſſe à beneficio ſuſpenſum verior eſt, prout eam docuit Vgolin. *tab 4. de cenſur. cap. 6. §. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 3.* Sayrus *dicto cap. 5. num. 16.* Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 51. numero 11.* Auila *3. p. de cenſur. diſp. 2. dub. 1. concl. 6.* Coninch. *diſput. 15. dub. 2. concluſ. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2.* Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 4. numero 9.* Suar. *diſp. 26 ſect. 3. num. 4.* Bonac. *t. 1. diſp. 3. de ſuſpenſ. punct 2. num. 10.* Ratio eſt manifeſta, quia aliquando fertur ſuſpenſio ab officio, aliquando à beneficio, aliquando ab vtroque ſimul: vti colligitur ex *cap. inter. de purgat. canon.* & *cap. tam litteris de teſtib. & atteſtat.* & *cap. quanto de officio ordinar.* & *cap. quiſquis de electione.* & *cap. quia ſæpè eodem tit. in 6.* & *cap. 2. de ſideiuſſoribus*, & aliis, vbi tanquam res diſtinctæ enumerantur ſuſpenſiones ab officio. Ergo ſignum eſt ſuſpenſionem ab officio non comprehendere ſuſpenſionem à beneficio, aliàs ſuperflue hæ vt diſtinctæ exprimerentur. Quapropter ſi ſuſpenſus ab officio ſatisfaciat obligationibus beneficij quantum eſt in ſe, per ſe, vel per ſubſtitutum, fructus beneficij percipere poterit.

6 Quod ſi ſuſpenſus ab officio Sacramenta miniſtret, & officia diuina ſolemniter in choro exerceat, quibus per ſuſpenſionem priuatus eſt affirmat Rebuff. *praxi beneficiar. tit. de ſimonia in reſignat. num. 15.* Couarruu. *4. decret. 2. p. cap. 6. § 8. n. 7. in fine.* Viuald. *candelab. Sacr. 2. p. in materia de ſuſpenſ. n. 171. in fine*, nequaquam lucrari fructus, & diſtributiones illis officiis inique exercitis correſpondentes, quia fructus illi, & diſtributiones conceduntur ob miniſterium ab Eccleſia acceptum. At miniſterium illud Eccleſia non accepit, imo potiùs deteſtatur. Non igitur ob illius exercitium præmium fructuum concedere debet. Et confirmo: à prædicto officio ſuſpenſus eſt remotus, ergo etiam remotus eſt à fructibus beneficij, qui ratione illius conceduntur. Et fauet *cap. eos qui 81. diſt.* vbi Pontifex inquit eos qui officium diuinum derelinquunt, ſicut ſe ab officio alienos faciunt, ita à beneficio Eccleſiarum priuatos eſſe iudicamus. Idem traditur *cap. ſi quis ſacerdotum, eadem diſt.* Et *cap. præter hoc 32. diſt.* Poſtquam clericus concubinarius declaratur ab officio ſuſpenſus; inquit Pontifex: *Neque partem ab Eccleſia ſuſcipiat.* Ergo ſuſpenſus ab officio priuatus eſt ſaltem illis beneficij fructibus, qui officio cuius exercitium ſibi interdictum eſt, correſpondent.

7 Sed verior eſt ſententia affirmans fructus prædicto officio inique exercito correſpondentes lucrari, & retineri à ſuſpenſo poſſe. Vti docuit Steph. Dauila *3. p. de cenſur. diſput. 2. dub 1. concluſ. 6* & loquens de excommunicat. *2. p. cap. 6. diſput. 6. dub. 1. in fine.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de reſtit. cap. 2. in nona edit. par. 2. diſſic. 5. n. 243.* Henriq. *lib. 13. c. 3. n. 3.* & *c. 14. n. 3.* & *c. 32. num. 3.* Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 51. num. 12.* Ratio eſt, quia pœnæ extendendæ non ſunt abſque manifeſto textu: at nullibi habetur ſuſpenſum exercentem officium à quo ſuſpenſus eſt, fructibus tali officio correſpondentibus priuari ipſo iure. Ergo, &c. Et confirmo ſi rem furtiuam detinens in illius vtilitatem laborem aliquem impendas, poteris mercedem illius laboris detinere; teſte communi ſententia. Ergo etiam poteris retinere fructus officio correſpondentes, quod in vtilitatem beneficij impenſum eſt. Secundò confirmo ex *cap. paſtoralis, §. verùm de appellationib.* vbi excommunicatus relegato ad tempus comparatur, at relegato ad tempus non ſubtrahuntur bona, niſi hoc in ſententia exprimatur, *leg. depoſitorum. Cod. de Pœnis.* Ergo neque ſuſpenſo ab officio debent ſubtrahi ante ſententiam.

Neque argumenta in contrarium vrgent. Ad primum dic 8
diſtributiones, & fructus dari propter miniſterium vtile Eccleſiæ, & ab ea acceptum tanquam validum, quòd à ſuſpenſo fieri poteſt eſto non licitè. Ad confirmationem concedo acceſſorium ſequi naturam principalis; at nego fructus acceſſorios eſſe miniſterio tantùm licitè exercito, cùm verè accedunt miniſterio validè præſtito. Cùm autem ſuſpenſio non irritet miniſterium, neq; fructuum acquiſitionem annullabit. Textus *in cap. eos qui*, nihil probat, quia loquitur de eo qui nullo modo officium exercet, ſed ab illo integrè remouetur. *In cap. præter hoc.* ſuſpenſus ab officio etiam à beneficio ſuſpenditur, vt clericus concubinarius à tali delicto committendo arceatur.

Rurſus dubitare potes, an ſuſpenſus abſolutè ab officio 9
vocem habeas in capitulo; Negat Gloſſa *in cap. cum. dilectus verbo à ſuſpenſis.* Et *ibi* Panormit. *num. 20. de conſuetud.* Felin. *in cap. Apoſtolicæ de exception.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 5. num. 12.* eo quòd vocem habere in capitulo vſus & exercitium eſt Eccleſiaſtici officij. Tum quia ſolis clericis ſubdiaconatu inſignitis competit ex Clement. *vt ij, de ætate, & qualit.* Sed contrarium probabilius exiſtimo, quia ferre ſuffragium in capitulo per ſe non eſt exercitium ordinis, cùm laicis conuerſis competat iuxta Gloſſam *in cap. eo, verbo electionibus, lib. 6.* Itémque monialibus ex Gloſſa *in Clement. vt ij de ætate, & qualit. verbo mancipati*, neque etiam eſt vſus alicuius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, cùm fœminæ, & laici hanc vocem habeãt, & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ incapaces exiſtunt. Ergo ex ſuſpenſione ab officio nequaquam priuatio vocis in capitulo inferri poteſt, quod Sayrus *dicto c. 5. num. 12.* concedit, quando hæc vox ratione beneficij ſuſpenſi competit.

Quod ſi ſuſpenſio ab officio non abſolutè feratur, ſed de- 10
terminatè ad aliquam materiam extra illam non extenditur; quia pœnæ extendendæ non ſunt vltra verborum proprietatem; vti ex communi ſententia tradit Nauarr. *cap. 27. numero 160.* Suar. *diſput. 26. ſect. 5.* Sayrus *lib. 4. cap. 5. num. 17.* Henriq. *lib 13. c. 32. num. 1.* Vgolin. *tab. 4. c. 6. §. 4.* Coninch. *diſp. 15. dub. 2. num. 8.* Vnde ſuſpenſio ab ordine ſi abſoluta ſit extra officium ordinis non extenditur, & ſuſpenſio à iuriſdictione extra iuriſdictionem Eccleſiaſticam non procedit.

Ex hac regula quæ veriſſima eſt, colliges primò ſuſpen- 11
ſum ab ordine abſolutè priuatum eſſe cuiuſcunque ordinis vſu, quia in his materiis indefinita vniuerſali æquipollet, & nulla eſt ratio ob quam diſpoſitio hunc potius ordinem quàm alium comprehendat. Secùs eſſet ſi ſuſpenſus fuiſſes à ſacris ordinibus, non obinde impediris minores exercere; quia ſpectato communi modo loquendi, & maximè in materia odioſa ſub ordinibus ſacris minores non comprehenduntur, vt colligitur ex Trident. *ſeſſ. 23. cap. 11. de reformat.* & tradit Sylueſt. verbo *ſuſpenſio. quæſt. 5* Henriq. *lib. 13. c. 32. num. 2.* Suar. *diſp. 26. ſect. 4. num. 2. & 3.* Sayrus *lib. 4 c. 3. numero 13.*

Secundò colliges ſuſpenſum ab ordine non eſſe ſuſpen- 12
ſum à iuriſdictione, quia ſunt res omnino diſtinctæ, & inter ſe non neceſſariò connexæ, vt bene tradit D. Thom. *3. p. in addit. q. 22. art. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 160.* Vgolin. *tab. 4. cap. 6. §. 5.* Sayrus *lib. 4. cap. 4. num. 6.* Suar. *diſp. 26. ſect. 4. n. 5.* Auila *3. p. de cenſur. diſp. 2. dub. 2. concluſ 8.* Filliuc. *tract. 17. c. 2. qu. 4. num. 24.* Bonac. *tom. 1. diſput. 3. de ſuſpenſ. punct. 2. num. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 3. punct. 1. numero 5.* Vnde ſuſpenſus ab ordine concedere poteſt facultatem eligendi confeſſarium, tametſi ipſe confeſſarius eſſe non poſſit, quia ad confeſſarij munus ordinis vſus requiritur, ſecùs ad facultatem concedendam. Item poterit eligere, quia hæc poteſtas non ordinem, ſed iuriſdictionem ſpectat, vt notauit Gloſſa *in cap. Preſbyterum. verbo habere, 28. diſt.* per textum *ibi*, vbi expreſsè dicitur ſuſpenſum ab officio (ſcilicet ordinis) non eſſe ſuſpenſum à iure eligendi: Suar. *n. 5.* Auila *concl. 8.* Sayrus *c. 3. n. 20.* & *c. 4. num. 6.*

Si verò ſuſpenſio ſit ab ordine aliquo ſpeciali, ab eo tan- 13
tùm priuat directè, indirectè tamen ab eo cuius vſus prædicto ordini annexus ſit. Exemplis rem declaro. Suſpenſus es à

Sacer

Sacerdotali officio, eo ipso suspensus es ab ordine Diaconatus, & Subdiaconatus in Missa exercendo. Suspensus es à Pontificalibus, munia Pontificalia exercere non potes, vti sunt ordines conferre, confícere chrisma, formare altaria, seu Ecclesias consecrare, virgines benedicere. Si autem ad aliquam ex his actionibus exercendis vsus sacerdotalis ordinis requisitus sit, ab eo indirectè suspenderis, sicuti colligitur ex Glossa *in Extrauag. suscepti regiminis, verbo à Pontificalibus.* Et notauit Sayrus *lib.4.thesauri c.4.num.*14. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.*5. *par.*3. *c.*1. *num.*6. Item ex suspensione ab altari solùm es suspensus à celebratione, ac proinde alia munia sacerdotalis officij optimè exercere potes, argum. Textus *in c. significauit. De corpore vitiato*, vbi Abbas & Doctores communiter notant.

14 Grauis difficultas est, an suspensus ab ordine inferiori sit etiam à maiori suspensus, tametsi maioris vsus præstari possit absque minoris exercitio? Affirmat communis sententia, vt videre est apud Suar. *disp.*26. *sect.*4. *num.*6. Nauarr. *c.*27. *n.*163. Henriq. *lib.*13. *c.*32. *num.* 2. Sayr. *lib.*4. *cap.*3. *regula prima*, tametsi aliquas limitationes adhibeat prædictam regulam destruentes. Mouentur, quia ei cui res minoris momenti prohibitæ sunt, dedecet maiora concedi, iuxta *reg. in c. cui licet. de Regul. iuris in* 6. & *capite cum illorum. de sentent. excommunicat.*

15 Contrarium tamen sustinendum censeo, scilicet ex suspensione ordinis inferioris te nõ esse prohibitum superiorem ordinem prædicto inferiori minimè annexum exercere, vt si suspensus es à diaconatu, poteris absoluere, Extremam vnctionem ministrare; & suspensus à sacerdotali officio poteris episcopale munus exercere, in iis quæ sacerdotalis ordinis vsum non prærequirunt; quia in pœnis stricta interpretatio facienda est, neque vllum est inconueniens quod minori honore priuatus maiorem retineat; hoc enim solùm probat delictum ob cuius causam suspensio lata fuit non ita graue fuisse, vt vtriusque honoris maioris, & minoris priuationem mereretur. Atque ita docent Suar. *disp.*26. *sect.*4. *num.* 11. Coninch. *disp.*15. *dub.*2. *num.*10. Filliuc. *tract.*17. *cap.*2. *q.*4. *n.*25 & 29. Paul. Laym. *lib.*1. *sum. tract.*5. *par.*3. *cap.*1. *n.* 6. Gasp. Hurtado *de suspens. diffic.*4. *num.* 9.

16 Hinc deciditur, an suspensus Episcopus à collatione inferioris ordinis censeatur à superiori suspensus? Affirmant qui censent suspensum ab ordine inferiori esse à superioris vsu suspensum, vti est Glossa *in c. eos qui de temporib. ordinat. in* 6. *verbo ordinum.* Abbas *in cap. vel non est compos, de temporib. ordinat. num.*4. Hostiens. *in cap.*1. *cùm dilectus, eodem tit.* Sylvest. *verbo suspensio. num.*5. Henriq. *lib.*13. *c.*32. *num.*2. Auila 3. *q. disp.*2. *dub.*2. *concl.*11. Vgolin. *tab.*4. *cap.*6. §.6. Tolet. *lib.*1. *cap.*43. Reginald. *lib.*31. *n.*15. Bonac. *tom.*1. *disp.*3. *de suspens. p.*2. *num.*7. & alij relati à Sayro *lib.*4. *c.*3. *num.*3. Mouentur ex *leg. relegatorum* §. *fin. ff. de interdictis*, vbi affirmatur, cui honor inferior interdictus est, maiores quoque interdictos censeri debere. Deinde indignus minore honore eo ipso maiore indignus est. *leg. qui indignus, ff. de Senatorib.* Ergo idem erit in præsenti, argum. *cap. cum illorum, de sententia excommunicat.* ibi cùm maiora intelligantur illi prohibita cui vetita sunt minora

17 Nihilominus dicendum est suspensum à collatione inferioris ordinis, non esse suspensum à collatione superioris, aut econtrà, quando vnum sine altero exerceri potest: vti docuit Suar. *disp.*26. *sect.*4. *num.*11. & *seqq.* Paul. Layman. *lib.*1. *sum. tract.*5. *par.*3. *c.*1. *num.*6. Filliuc. *tract.*17. *c.*2. *num.*25. & 29. Coninch. *disp.*15. *dub.*2. *num.*10. Gaspar Hurtado *de suspens. difficult.*4. *num* 10. Et decidi videtur in *cap. vlt. de temporib. ordinat. lib.*6. vbi Episcopus suspensus à collatione primæ tonsuræ non censetur ex communi sententia suspensus à collatione reliquorum ordinum. Deinde in *cap. litteras de temporib. ordinat.* suspenditur Episcopus à collatione diaconij, & presbyterij. Si autem facta suspensione pro ordine inferiori ad superiorem censetur extensa, vt quid Pontifex exprimeret suspensionem presbyterij posita suspensione diaconij. Item in *cap. ex litteris de excessib. Prælator. ad finem*, suspenditur Episcopus propter homicidium cui authoritatem præbuit ab altaris ministerio, & consequenter à Pontificali officio, quia nequit hoc officium absque altaris ministerio exercere, at conferre ordinem superiorem inferiori non collato optimè potest, quia vnius collatio ab alterius collatione non pendet. Ergo &c.

18 Argumentum oppositæ sententiæ facilè dissoluitur: concedo namque indignum minore, & maiore indignum esse quando ex se, & absolutè indignus est: secùs quando fit indignus in pœnam delicti commissi. Vel dic indignum minori honore, seu cui minor honor interdictus est expedire maiorem interdici; non tamen de facto interdictum esse. Adde neque hoc semper esse verum; forte enim delictum contra minorem honorem commissum est, ideóque à solo illo expedit remoueri, aliàs suspensus ab officio confirmandi, censeretur suspensus ab officio consecrandi, & suspensus ab officio prædicandi suspensus esse deberet ab officio celebrandi, absoluendi, vtpote digniori, quod non est dicendum.

Illud verò existimo certum suspensum ab exercitio, seu collatione inferioris ordinis, non fore irregularem; ex eò quòd superiorem ordinem exerceat, vel conferat; quia non præstat aliquid quod sibi per censuram sit directè interdictum, sed solùm consecutiuè, & ex quadam decentia, vt rectè aduertit Sayrus *lib.*4. *thesaur. cap.*3. *n.*11. Coninch. *disp.*15. *dub.*2. *num.*10.

Tertiò colliges ex suspensione iurisdictionis non esse priuatum vsũ ordinum, quia vsus ordinis, & iurisdictionis distinguuntur. Quapropter, etsi nequeas censuras proferre, vel ab illis absoluere, aut à peccatis, confirmare electos, beneficiorum collationem facere, & alia similia quæ iurisdictionem spectant; at optimè poteris canere in choro, diuinis assistere, celebrare, quia hæc ordinum exercitio competunt: vt colligitur ex *capite transmissum.* Et *ibi* Glossa, *verbo de talibus de elect. & capite aqua*, & *ibi* Glossa, *verbo de iurisdictione de consecrat. Eccles. vel altaris.* Et tradit Nauarr. *cap.*27. *num.*160. Vgolin. *tab.*4. *cap.*6. §. 5. & §.6. Henriq. *lib.*13. *cap.*32. *num.*4. Sayr. *lib.*4. *thesauri, cap.*4. *num.*20. Auila 3. *p. disp.*2. *dub.*2. *concluſ.*12. Quod adeò verum est, vt esto suspensus sit ab administratione Ecclesiæ tam in temporalibus, quàm spiritualibus, non obinde prohiberis ab vsu ordinis, qui absque iurisdictione in alios exerceri potest. Nam ex suspensione ab administratione Ecclesiæ in temporalibus solùm prohibitus es de iuribus, & possessionibus Ecclesiæ, seu beneficij in iudicio, vel extra disponere. Ex suspensione ab administratione in spiritualibus, prohibitus tantùm es ea spiritualia exercere, ad quorum exercitium iurisdictio requisita est, qualis est beneficiorum collatio, & electio, sacramentorum ministratio susditis facta, vt latiùs tradit Sayr. *lib.*4. *thes. cap.*7. *num.*5. 19

Quartò colliges suspensionem iurisdictionis non absolutæ, sed alicuius actus determinati illius tantùm vsum prohibere, quia pœnæ vltra proprietatem verborum legis pœnalis non debent extendi. Sicuti ex communi docuerunt Panormit. *in cap. Apostolica, n.*6. *de exceptionib.* Innocent. *cap. cùm dilectus num.*4. *de consuetud.* Vgolin. *de censur tab.*4. *cap.*6. §.4. Sayrus *lib.*4. *cap.*4. *num.*21. & *cap.*5. *num.*27. Quocirca suspensus à collatione beneficiorum, vt in *cap. graue, de Prabendis*, & suspensus à confirmatione Episcoporum, *cap.*2. *de translat. Episcopor.* & *cap. prouida, de electione lib.*6. reliquos omnes actus iurisdictionis exercere potest. Argum. *leg. cùm prator. ff. de iud.* quia exclusio, & prohibitio vnius est tacita aliorum concessio. 20

§. II.

Suspensio à beneficio quos effectus habeat?

1 *Suspensio à beneficio non priuat beneficio, sed illius fructibus.*

2 *Suspensio à beneficio absolutè, est suspensio ab omnibus beneficiis quæ actu possides.*

3 *Communis sententia docet hac suspensione à beneficio te inhabilem reddi beneficio suscipiendo. Sed contrarium verius est.*

4 *Examinatur, an sub suspensione à beneficio distributiones quotidianæ comprehendantur, & sub distinctione respondetur.*

5 *Sub nomine fructus beneficij non comprehenditur collatio, & electio ad beneficium.*

6 *Qualiter suspensus à beneficio recipere possit illius fructus qui ad sui, & suorum congruam sustentationem fuerint necessarij.*

1 Suspensio à beneficio non priuat beneficio, sed illius fructibus, vt colligitur ex *cap. cupientes* §. *cæterùm de electione.* vti tradit Panormit. *in cap. cum dilectus numero* 20. *de consuetud.* Vgolin. *tab.*4. *de censur. cap.*8. §.1. Henriq. *lib.*13. *cap.*32. *num.*4. Sayrus *lib.*4. *thesauri, cap.*6. *num.*2. Neque obinde deobligatur suspensus beneficij oneribus satisfacere, quia suspensio punit, non releuat, vt notat Glossa in *cap. cum vniuersalis, verbo admiserint de electione*; & *ibi* Panormit. *numero* 10. Henriq. *lib.*13. *cap.*32. *num.*4. Vgolin. *tab.*4. *de censur. cap.*8. §.8. Sayrus *lib.*4. *thesaur. cap.*5. *num.*9. & *cap.*6. *numero* 8. Suar. *disp.*27. *sect.*1. *num.*3. & *seqq.* Coninch. *disp.*15. *dub.*2. *concluſ.*6. *num.*12. Layman. *lib.*1. *sum. tract.*5. *part.*3. *cap.*1. *num.*4. Bonac. *de censur. disp.*3. *p.*2. *num.*13. Gaspar Hurtado *de suspens. difficul.*4. *num.*9. Quod si dicas acerbiorem pœnam esse suspensionem à beneficio tantùm, quàm suspensionem ab officio, & beneficio; siquidem per suspensionem à beneficio priuatur quis beneficij fructibus manente onere, & obligatione, officium exercendi; at per suspensionem ab offi-

cio

cio & beneficio à prædicto onere eximitur? Reſpondeo cum Suar. *dicta ſect. 1. n. 5.* obligationem ad præſtandum officium etſi onus ſit, vtilitatem, & honorem ſecum afferre. Poteſtas namque expedita ad officium præſtandum vtilis, & honorifica eſt, quo honore, & vtilitate priuat ſuſpenſio ab officio, ideóque grauior pœna cenſenda eſt ſuſpenſio ab officio, & beneficio, quàm à ſolo beneficio. Adde per ſuſpenſionem ab officio, & beneficio te non eſſe liberum ab omni onere, ſiquidem in particulari officium canonicum recitare debes, & ſi eſt beneficium curatum à quo eſt ſuſpenſus, teneris ſaltem per alium officio ſatisfacere, dum Epiſcopus non prouiderit, eo quòd ſuſpenſionem non agnouerit.

2 Porrò ſuſpenſio à beneficio abſolutè lata, eſt ſuſpenſio ab omnibus beneficiis quæ actu poſſides, niſi ex intentione ferentis, aliáve circunſtantia contrarium colligatur, quia non eſt maior ratio cur ad vnum potius beneficium, quàm ad aliud diſpoſitio ſe extendat. Argum. *Clem. 2. & ibi* Gloſſa, verbo *beneficium, de vita, & honeſt. clericor.* Et tradit aliis relatis Vgolin. *tab. 4. de cenſur. cap. 8. §. 5.* Sayrus, *lib. 4. theſauri, cap. 6. num. 24.* Ex intentione autem ferentis, aut ex aliqua circunſtantia ſæpè ſuſpenſio à beneficio abſolutè lata reſtrictionem accipit. Ex circunſtantia, aut ex intentione ferentis reſtrictionem cenſetur accipere ſuſpenſionis ſententia, ſi delictum ob quod fertur ſit aduerſus aliquam particularem Eccleſiam. Nam tunc credendum eſt comprehendere tantùm beneficia illius Eccleſiæ, ex textu in *cap. ſi compromiſſarius, de Electione in 6.* vbi eligentes indignum ſuſpenduntur per triennium à beneficiis obtentis in illa Eccleſia, quam taliter eligendo noſcuntur offendiſſe. Idem colligitur ex *cap. cupientes verſ. cæterùm de electione in 6. & cap. 2. verſ. & nihilominus de rebus Eccleſ. non alienand.* Et licèt reſtrictio illa facta à Bonifac. VIII. videatur ſpecialis, neque ad alios caſus extendenda, probabilius eſt regulam ibi generalem conſtitui, vt in ſimilibus caſibus ſuſpenſio reſtricta eſſe intelligatur. Tum quia Pontifex non ſolùm illam legem Concilij Lateranen. ſed etiam aliam ſimilem Concilij Lugdunenſ quæ habetur in *cap. fin. §. 1. de elect. in 6.* eodem modo interpretatus eſt. Tum etiam quia reſtrictio pœnæ fauorabilis eſt, & ex alia parte à Pontifice traditur, & ſatis inſinuatur pro regula generali. Ergo ſic accipienda eſt. Atque ita docent ex communi Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 6. n. 25.* Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 12. & num. 13.* infert ſi Canonicus, Epiſcopus, vel Rector ſub nomine canonici, Epiſcopi, vel rectoris ſuſpendantur, ſuſpendi tantùm à beneficio, quod ſub illo nomine ſignificatur, quia prædicata ſæpè ex ſubiectis limitationem accipiunt. Deinde ex intentione ferentis ſuſpenſionem cenſenda eſt limitari, vt ſolùm comprehendat beneficia ſita in diæceſi, & territorio ſententiam ferentis: nam eſto Prælatus poſſit ſibi ſubditum ſuſpendere ab omnibus beneficiis tam ſuæ diæceſis, quàm alienæ, cùm in ea ſententia non excedat ſuam iuriſdictionem, vtpote priuans ſubditum iure ipſi inhærente, communiſque ſententia defendat teſte Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 19.* Suſpenſionem abſolutè latam illa omnia comprehendere; at ſatis probabile eſt ſola beneficia in ſua diæceſi ſita comprehendere velle, cùm aliud non exprimit. Sicuti tradit Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 4. num. 28.* & probabile reputat Suar. *dicta diſp. 27. ſect. 1. num. 10. & ſeqq.* Quod dictum eſt de ſuſpenſione à beneficio abſolutè lata, dicendũ eſt de ſuſpenſione à iuriſdictione comprehendere tantùm iuriſdictionis vſum, qui in ea diæceſi exercendus eſt.

Quod ſi obiicias ſuſpenſus abſolutè ab officio ordinis vbicunque ſuſpenſus eſt. Sicuti notant Gloſſa, *in cap. paſtoralis, §. verum de appellationibus & ibi* Abbas *num. 20.* Decius *num. 9.* Vgolin. *tab. 4. cap. 6. §. 2. num. 1.* Sayrus *lib. 4. cap. 5. numero 7.* Layman. *libro 1. ſumm. tractatu 5. parte 3. capite 1. circa finem.* Ergo etiam ſuſpenſus abſolutè ab officio iuriſdictionis, & à beneficio vbique manere debet ſuſpenſus? Reſpondeo negando conſequentiam, quia ordinis exercitium vbique vnicum eſt: at iuriſdicto pro diuerſitate locorum variationem recipit, & beneficium ſitum in vna diæceſi, illiúſque fructus diuerſi ſunt à beneficio, & fructibus alterius diæceſis, ac proinde mirum non eſt quòd ſuſpenſio ab ordine ad alia loca extendatur. Secùs ſuſpenſio à iuriſdictione, & à beneficio: vti notauit aliis relatis Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 5. num. 9. & cap. 6. num. 29.*

3 Sed an ſuſpenſio à beneficio inhabilem reddat beneficij ſuſcipiendi? Affirmat communis ſententia teſte Coninch. *diſp. 15. dub. 2. num. 14.* quia beneficium eſt ius percipiendi fructus, quo per ſuſpenſionem priuatus es. Sed rectiùs Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 26.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 3.* & Coninch. *ſuprà*, cenſent validam eſſe collationem, etſi ope iudicis veniat irritanda, quia nullus eſt textus, ex quo irritatio ipſo iure colligatur. Neque eſt verum per ſuſpenſionem te priuari iure radicali percipiendi fructus; aliàs titulo beneficij poſſeſſi priuareris, ſed ſolùm priuaris iure proximo, libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimo Suar. *dicta diſp. 27. ſect. 1. num. 27.* meritò probabile reputat, ſi nullum beneficium habens crimen committas, cui annexa eſt ſuſpenſio à beneficiis, te non eſſe priuatum noui beneficij acquiſitione, quia hæc pœna cenſetur ferri aduerſus beneficiarios qui ex ſuſpenſione à beneficiis poſſeſſis ſuſpenduntur, & ex conſequenti priuantur aliis acquirendis.

Rurſus cùm ſuſpenſio à beneficio propriiſſimè ſit ſuſpenſio à beneficij fructibus, ita vt ſuſpenſio abſoluta omnes fructus cuiuſcunque beneficij comprehendat, determinata verò illius tantùm cuius eſt ſuſpenſio. Examinandum eſt quæ nomine fructuum veniant intelligenda? Conueniunt Doctores decimas, primitias, oblationes, penſiones ædium locatarum, agrorum fructus, & reliqua emolumenta, quæ ratione beneficij percipiuntur ſub fructibus comprehendi.

Sed an comprehendantur diſtributiones quotidianæ, quæ 4
intereſſentibus diuinis officiis conceduntur? Non conueniunt Doctores. Nam Gloſſa *in Clement. 2. verbo ſuſpenſus. De vita, & honeſt. clericor.* Et *ibi* Zabarella *num. 6.* Ancharran. *num. 3.* Felin. *in capite Apoſtolicæ, numero 23. de exceptionibus* quos refert, & ſequitur Vgolin. *tab. 4. cap. 8. §. 2.* cenſent has diſtributiones comprehendi. Conſentit Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 6. num. 11.* & Bonac. *de cenſur. diſp. 3. pun. 2. num. 14.* Filliuc. *tract. 17. cap. 3. numero 44.* cùm diſtributiones ſolis beneficiatis conceduntur, quia eo ipſo cenſentur intuitu beneficij concedi.

Sed in hac parte diſtinguendum cenſeo, ſi diſtributiones ſint ex fructibus beneficij extractæ, eo quòd fructus beneficij in diſtributiones quotidianas fuerint diuiſi, veriſſima eſt ſuperior ſententia, quia illæ non tam ſunt diſtributiones, quàm beneficij fructus, cùm etiam ab infimis, & legitimè abſentibus obtineantur. At ſi diſtributiones illæ non ex fructibus beneficij fuerint extractæ, ſed ex particulari fidelium fundatione, eſto ſolis beneficiatis applicentur, exiſtimo ſub ſuſpenſione à beneficio non comprehendi, quia non intuitu beneficij, ſed in ſtipendium officij conceduntur; beneficiúmque conditio eſt vt concedantur, non cauſa conceſſionis. Sic tenet Paul. Tuſcus *lib. 2. de viſitat. & regimine Eccleſiæ, cap. 29. num. 10.* Couaruu. *lib. 3. var. cap. 13. num. 8.* Gaſp. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 4. numero 10.* nec diſſentit Sayrus *lib. 4. cap. 6. num. 11.*

Inter fructus beneficij computanda eſt illius adminiſtratio ex omnium ſententia. Quapropter ſuſpenſus à beneficio nequit locare beneficium, ſeu illius bona, fructus vendere per ſe, vel per alium, in iudicio agere, al ámve actionem præſtare quæ ad temporalem adminiſtrationem pertineat, ideóque œconomus conſtituendus eſt, vt expreſsè colligitur ex *cap. 1. §. vlt. de elect. in 6. & capite cupientes §. cæterùm, eodem tit. in 6.* Et tradit aliis relatis Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 6. numero 4. & ſeqq.* Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 31.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 3.* Deinde nequit ſic ſuſpenſus beneficium permutare, aut in fauorem tertij reſignare, quia hæc permutatio, & reſignatio eſt quidam beneficij vſus, & adminiſtratio. Sicuti relato Ioannes Andrea docuit Geminian. *dicto capite cupientes, §. cæterùm, num. 7.* Sayrus & Suar. *locis relatis.*

Sub nomine fructus beneficij comprehendunt aliqui nem- 5
pe Nauarr. *cap. 27. num. 160.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 4.* Sayrus, *lib. 4. theſauri, cap. 4. num. 7.* collationem, & electionem ad beneficium titulo beneficij competentem, quia cùm à beneficio proueniant, inter beneficij fructus computari debent. Sed rectiùs contrarium docuit Gloſſa *in dicto capite cupientes, verbo beneficiis de electione. libro 6.* & *in capite cum Vvintonienſis, verbo adminiſtrent.* Et *ibi* Panormit. *num. 20. de electione.* Et *in cap. cum dilectus. num. 20. de conſuetud.* Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 34.* Filliucius *tract. 17. cap. 3. quæſt. 5. num. 46.* Coninch. *diſp. 15. dub. 2. num. 11* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 4.* Bonac. *de cenſur. diſp. 3. pun. 2. num. 12.* Auila *3. p. diſp. 2. dub. 1.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult. 4. num. 9.* Et colligitur apertè ex *cap. cum in cunctis. §. vlt. de electione*, vbi vltra ſuſpenſionem à beneficiis indicitur priuatio poteſtatis eligendi. Ergo ſignum eſt ſub ſuſpenſione à beneficiis hanc priuationem non contineri. Et ratio eſt, quia poteſtas eligendi, & conferendi beneficia, tametſi à beneficio proueniat, non eſt beneficij vſus, ſed officij ex beneficio competentis.

Quod ſi obiicias textum in *cap. quiſquis, de electione*, vbi ſuſpenſi ab officiis, & beneficiis priuantur poteſtate eligendi, cùm tamen in dicta ſuſpenſione hæc poteſtatis priuatio contineatur. Reſpondeo in *dicto cap.* non ferri ſuſpenſionem ab officio, & beneficio ipſo iure, ſed decerni ferendũ, ideóque poſt dictam ſuſpenſionem ſtatuitur priuatio poteſtatis eligendi ipſo iure: inquit enim Innocent. III. Qui verò electionem huiuſmodi, quam ipſo iure irritam eſſe cenſemus; præſumpſerint celebrare, ab officiis & beneficiis penitus ſupendantur per triennium, eligendi tunc poteſtate priuati.

Supereſt, an ſuſpenſus à beneficio recipere poſſit illius 6
fructus qui ad ſui, & ſuorum congruam ſuſtentationem neceſſarij fuerint? Et cenſeo ſub diſtinctione reſpondendum, ſi ſuſpenſio lata ſit in contumaciam, poſitque ſuſpenſus delicti

pœnitens

pœnitens ab ea liberari, nullatenus poterit eos fructus percipere; quia voluntariè eam priuationem sustinet: vt benè aduertit Panormit. *in cap. pastoralis, §. verum. num. 26. de appellationib.* Vgolin. *tab. 4. de censur. c. 8. § 7. n. 2.* Iacob de Graffis, *lib. 4. decis. aur. cap. 25. num. 6.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 6. n. 13.* Bonac. *disp. 3 de censur. pun. 2. n. 14.* At si suspensio non in contumaciam, sed in pœnam delicti commissi fuerit imposita, ita vt in voluntate suspensi constitutum non sit ab ea liberari, poterit suspensus eam partem fructuum sibi applicare, quæ necessaria fuerit, ne mendicari cogatur, iudexque suspensionem ferens tenetur eam partem designare. Sicuti tradit Glossa *in cap. cum Viintonienſis, verbo amiserint.* & *ibi* Panormit. *n. 10. de electione.* Sayrus plures referens *lib. 4. cap. 6. num. 12.* Suar. *disp. 27. sect. 2. num. 3.* Coninch. *disp. 15. dub. 2. concluſ. 6.* Bonacina *dicto pun. 2. num. 14.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum tract. 5. par. 1. cap. 1. num. 4.* Gasp. Hurtado. *tract. de ſuſpenſ. difficult 4. num. 10.* Etenim Ecclesia vt status clericalis honori, & decori consulat, hanc in suspensum benignitatem exercet. Quinimo Stephan. Dauila *2. p. c. 6. disp. 6. dub. 1. concluſ. 1. & 2. & 3. par. diſput. 2. dub. 2. concl. 6.* Gaspar Hurtado *d. tract. de ſuſpenſ. difficult. 4. num. 10.* nec dissentit Layman. *loco. citato*, existimant suspensum recipere posse fructus beneficij correspondentes labori quem seruiendo beneficio impendit, quique substituto concederentur, quia hi non tam sunt beneficij fructus, quàm stipendium laboris impensi. Quod verò Petr. Nauarra *lib. 2. de reſtit. c. 2. n. 237.* asserit suspenso à beneficio non esse fructus beneficij denegandos, quousque à iudice per sententiam condemnetur, admittendum non est; vt benè reprobat Gaspar Hurtado *suprà*, quia suspensio à beneficio hanc fructuum priuationem ipso facto inducit, sicut suspensio ab officio officij priuationem.

§. III.

Quem effectum habeat suspensio alternatiua ab officio, & beneficio conditionalis, & determinata?

1 *Si ſuſpenſio alternatiua ab officio, vel beneficio feratur, nullum effectum producit, etſi contrarium aliqui affirment.*
2 *Suſpenſio determinatè prolata ſuſcipere determinationem poteſt ex materia, loco, & tempore.*
3 *Qualiter tempus computandum ſit.*
4 *Suſpenſio ſub conditione lata, ceſſat conditione apposita.*

1 ALiquando suspensio profertur sub disiunctione, ab officio inquam vel beneficio, & inter Doctores controuertitur, quem effectum habeat? Variæ sunt de hac re sententiæ. Nam Glossa *in cap. à Crapula, verbo beneficio. De vita, & honeſt. clericor.* & *in cap. latores, verbo ab officio. & ibi* Hostiens. & Panormitan. *n. 7. de clerico excommunic. miniſtr.* censent tametsi sub dubio vtramque suspensionem ab officio, & beneficio comprehendere: nam cùm nulla adsit ratio, ob quam magis ad beneficij suspensionem, quàm ad suspensionem officij referatur, nec illa sententia irrisoria sit, censenda est vtramque suspensionem comprehendere. Alij, è quorum numero est Gaspar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult. 4. num. 11.* existimant in voluntate suspensi situm esse effectum huius censuræ, sicuti cùm pœna pecuniaria, vel exilio quis condemnaretur. Quod si reus noluerit eligere, vt tenetur, vtraque suspensione credendum est ex mente legislatoris, affici.

Sed verius censeo prædictam sententiam sub dicta forma prolatam nullum effectum ipso iure producere, argum. *leg. 3. Cod. de ſententi. quæ ſine certa quantit. profer.* vbi decidit sententiam incertam, & indeterminatam nullam esse: at sententia suspensionis lata sub illa forma indeterminationem, & incertitudinem habet. Ergo, &c. Neque est verum obligatum esse delinquentem eligere qua suspensione affici vellet, nam hac obligatione non astringitur ante delictum commissum, vt de se constat; commisso autem delicto statim in suspensionem incidere debebat; alias non esset suspensio ipso iure. Ergo non potest ab electione delinquentis dependere. Præterquam quòd alienum est quemlibet obligare suarum pœnarum executorem esse. Neque est simile de sententia condemnatoria ad solutionem pecuniæ, vel exilij, quia hæc non annectitur delicto, sed post delictum commissum fertur, ideóque compelli potest delinquens, vt vnum è duobus eligat, Quocirca si in aliqua Extrauag. reperiatur suspensio sub illa forma lata, credendum est voluisse Pontificem non ipso iure ferre suspensionem, sed sensum esse ipso facto & iure prædictum delinquentem subiectum esse suspensioni ab officio, vel beneficio, quam Pontifex determinauerit. Atque ita docent Panormit. *in cap. latores. num. 7. de clerico excommun. miniſtrante.* Sylueſt. *verbo ſuſpenſio, num. 5.* Tabiena.

& Rosella *ibi.* Nauarr. *cap. 27. num. 161.* Maiol. *lib. 2. de irregularit, cap. 19. num. 14. verſ. prima declaratio.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 4.* Ludouic. Lopez *2. p. inſtructor. num. 97. verſ. vlt.* Vgolin. *tab. 1. de cenſur. c. 20. §. 3. num 4.* Viuald. *cand. aur. tit. de ſuſp. n. 155.* Sayr. *lib. 4. theſ. cap. 7. n. 3.*

Si verò de suspensione determinata loquamur, consistat ex superius dictis sententiam suspensionis tam ab officio, quam à beneficio recipere determinationem posse tum ex materia, tum ex loco, tum ex tempore. Ex materia suspensio ab officio recipit determinationem, si sit lata ab officio tantùm ordinis, vel ab aliquo actu iurisdictionis, vel ordinis, & non ab omnibus. Similiter suspensio à beneficio determinata censebitur, si sit suspensio à Beneficiis quæ in vno loco habes, & non à beneficiis alterius loci, iuxta *cap. cupientes, & c. compromiſſarius de electione lib. 6.* Vel si lata suspensio sit quoad partem fructuum, & non quoad omnes, prout fieri posse tradit Glossa in Clement. *cupientes de Pœnis,* & sumitur ex Clement. *de vita, & honeſt. clericor.* vel si suspensio feratur à beneficiis de præsenti obtentis; vti habetur in *dicta Clement. 2.* 2

Quoad locum suspensio determinata esse potest, si pro vno tantùm loco feratur, quo posito extra illum locum ita liberam personam relinquit, ac si suspensione careret; quia sententia nequit suos limites excedere, & priuatio officij, vel beneficij in vno loco reliquorum concessio est. argum. textus *Nonne de præſumpt. & leg. cum prætor. ff. de iudiciis.*

Quoad tempus autem determinata suspensio erit, si fiat per mensem, per annum, vel annos; qua determinatione posita absque alia absolutione cessat suspensio illo tempore finito, vt tradit Glossa, *Clement. 2. verbo donec, de Decimis. & in c. ſacro de ſentent. excommunicat. & in cap. 1. eodem titul. in 6* Innocent. & Abbas *in cap. cum bonæ, de ætate & qualit.* Iacob. de Graffis *lib. 4. decis. cap. 25. num. 14.* Alfons. Viuald. *tit. de ſuſpenſ. num. 180.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 8. n. 2.* Suar. *disp. 20. sect. 1. num. 14.* Durante illo tempore suspensio tolli non potest, nisi ab eo à quo lata est, vel eius superiore, quia inferior nequit superioris sententiam immutare, vt rectè aduertit Sayrus *suprà.*

Solùm est difficultas qualiter hoc tempus computandum 3
sit, maximè cùm incepto anno, vel mense suspensio contrahitur? Et in primis certum esse debet computationem incipiendam esse ab eo die, & momento quo est contracta suspensio, quia ab eo puncto sententia executioni mandata est, sicuti colligitur ex Glossa *in cap. prouida, verbo annum continuum, de electione lib. 6.* & tradit Bald. *leg. 3. ff. ſi quis cautionibus.* Vgolin. *tab. 4. de cenſur. cap. 15. num. 2.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 8. numero 2.* Bonacin. *tom. 1. de cenſur. diſputat. 3. punct. 3. numero 2.* Neque obest diem termini non esse in termino numerandum. argument. *cap. 1. & ibi* Glossa, *verbo proponitur de reſtitut. ſpoliator. lib. 6.* & Iason. *in leg. 1. num. 20. ff. ſi quis cautionibus.* Quia id intelligendum est de his sententiis, quæ secum non trahunt executionem, non verò de censuris ipso iure latis, quæ secum executionem ferunt. Vt deciditur *cap. Paſtoralis. § verum de appellationib.* Finitur autem computatio, si per mensem suspensio sit eo die mensis sequentis, quo in antecedenti incœpit. V. g. contracta est tertio Ianuarij finitur tertio Februarij, & eadem computatio facienda est in suspensione per annum, computandum inquam esse tempus ab eo die, & momento quo contracta suspensio est, vsque ad alium similem diem, & horam anni sequentis, eo quòd hæc sit communis, & frequens annorum, & mensium computatio, quæ in interpretatione legum, & maximè pœnalium spectanda est. Vti docent aliis relatis Vgolin. *tab. 4. de cenſur. cap. 15. n. 2.* Sayrus *lib. 4. cap. 8. num. 4. & 5.* Bonac. *de cenſur. diſp. 3. p. 3. num. 3.*

Quod si eo tempore suspensionis interueniat bissextus, grauis est inter Doctores controuersia, an ille intercalaris computandus sit in suspensione per mensem, vel annum apposita, ita vt in illo mense, vel anno contineatur, ac si bissextus non esset, vel potiùs numerandus sit distinctus, & extra numerum mensis, vel anni? Ratio difficultatis est, quia esto sit dies distinctus pro vno tamen die cum præcedenti computatur, spectata communi computatione: vti habetur *cap. quæſiuit §. fin. de verbor. ſignificat. & leg. cum biſſextus ff. eodem. & in leg. 3. §. minorem. ff. de Minoribus.* Cæterùm omnino dicendum est diem illum intercalarem habendum esse vt distinctum, & extra numerum mensis, vel anni computandum. Vti docuit Gloss. *in c. 2. verbo, anno 55. diſtinct. & cap. quæſ. §. fin. de verb. ſign. & ibi* Panorm. *n. 4* Sylu. *verbo ſuſp. q. 5.* Henr. *l. 13. c. 35. n. 2.* Vgol. *tab. 4. de cenſ. c. 15. §. 1. n. 3.* Sayr. *lib. 4. theſ. cap. 8. n. 12.* Bonac. *t. 1. de cenſ. diſp. 3. p. 3. n. 5.* Ratio est, quia mensis, vel annus maximè in materia pœnali accipiendus est iuxta communem vsum: at biſſextus extraordinarius est, ergo ex illo non est computandus mensis. Et confirmari potest ex *leg. cùm hæreſ. §. Stichus. ſi hæredi, ff. de Statu liberor.* vbi deciditur libertatem promissam seruienti per annum, acquiri si seruiat 365. diebus, eo quòd hæc materia fauorabilis sit, at eundem fauorem continet à suspensio-

ne libertas. Ergo biſextus non debet intrare in numero anni, vel menſis, ſed vt dies diſtinctus computari. Neque obeſt vt diem vnum, & indiſtinctum computari, & menſem & annum conſtituere; quia id verum eſt quoad annorum, & menſium numerationem, ſed non quoad circulum ſolis, & lunæ; à quo propriè annus, & menſis computatur: vt notauit Gloſſa *in dicto c. quæſiint. verbo qui duo.* Præterquam quòd in fauorabilibus biſextus pro vno die habetur. Secus in pœnalibus, & in contractibus; argum. *leg. 2. ff. de diuerſis, & temporal. præſcriptionib.* Ab hac doctrina cenſerem excipiendam ſuſpenſionem latam per quadriennium, eo quòd dies biſſextilis ad illius complementum omnino pertineat, cùm Sol, & Luna ſuum curſum quolibet anno conficiant ſpatio 365 dierum, & ſex horarum, quæ ſex horæ continuatæ vnum diem quolibet quadriennio neceſſariò conſtituunt. Sicuti aliis relatis aduertit Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 35. num. 3. & in præſenti.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 3. p. 3. num. 6.*

4 Verùm ſi ſuſpenſio ſub aliqua conditione feratur, illud eſt certum ceſſare conditione apposita, quia ſolùm apponitur, quouſque apponatur conditio. Hæc autem conditio pendere poteſt à voluntate ſuſpenſi, vel à voluntate ſuſpendentis. A voluntate ſuſpenſi pendet, ſi ſuſpenſio apposita ſit ſub hac conditione, quouſque ſatisfacias, quouſque delicti pœniteas. Quo caſu in tua voluntate ſitum eſt à ſuſpenſione liberari ſatisfactione, vel pœnitentia exhibita, quia præſtas id quod pro termino fuit in ſententia appoſitum. Vt notauit Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 8. num. 14. & 16.* At ſi conditio è voluntate ferentis cenſuram, vel ab alio tertio pendet, vt ſi lata fuerit ſuſpenſio, quouſque ferens ſuſpenſionem aliud diſpoſuerit, vel iuxta ſuum beneplacitum, oportet vt aliud diſponat, vel eius beneplacitum ceſſet, vt ſuſpenſio ceſſare intelligatur. Ea tamen eſt differentia inter has conditiones, quòd illa conditio donec aliud ſit diſpoſitum non cenſetur perfici morte ferentis cenſuram, quia per mortem non aliud diſponitur: at illa conditio *donec tibi placuerit*, morte completa eſt, quia ſuccedente morte tum beneplacitum ceſſat, vti tradit Felin. *cap. 1. num. 7. de Iudicijs.* Suar. *diſp. 26. ſect. 1. circa finem.* Monent tamen Doctores, ſpecialiter Sayrus *lib. 4. cap. 8. num. 17.* ſuſpenſum ad beneplacitum Prælati, non eſſe in ſuſpenſione determinandum, niſi quantum ad eius correctionem neceſſarium fuerit iuxta Conc. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.*

PVNCTVM VI.

Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem, & quæ pœna ſit violantibus impoſita?

1 *Graue peccatum eſt ex ſuo genere ſuſpenſionis violatio.*
2 *Eximitur ſuſpenſus ab officio non denunciatus, ſi ad petitionem aliorum fidelium officia miniſtret.*
3 *Suſpenſus denunciatus nullatenus poteſt extra vrgentiſſimam neceſſitatem officia à quibus eſt ſuſpenſus, exercere.*
4 *Ob violationem ſuſpenſionis in ordine irregularitas contrahitur.*
5 *Quod verum eſt, eſto pro determinato tempore ſuſpenſio appoſita ſit.*
6 *Ob nullam aliam violationem ſuſpenſionis irregularitas contrahitur.*
7 *Qualiter ſuſpenſus irritationem, & annullationem actus incurrat.*

1 SOlus ſuſpenſus violare propriè ſuſpenſionem poteſt, quia ſolùm ipſi vſus officij, vel beneficij interdictus eſt, reliqui verò ſolùm peccare poſſunt, quatenus occaſio fuerint dictæ violationis. Certa igitur ſententia eſt ſuſpenſum ab officio, vel beneficio ex ſuo genere mortale peccatum committere, ſi ſuſpenſionem tranſgrediatur, quia contemnit Eccleſiæ præceptum, & grauem illius cenſuram: ſicuti tradit Nauarr. *cap. 27. num. 168.* Henriq. *lib. 13. cap. 33. numero 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 14.* Sayrus, *lib. 4. theſauri, cap. 11. num. 8.* Suar. *diſp. 26. ſect. 2. num. 1.* Auilla *3. part. diſput. 3. dub. 2.* Coninch. *diſp. 15. dub. 2. num. 17.* Reginald. *lib. 32. tract. 2. num. 31.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp.... punct. 4. num. 1.* Dixi *ex ſuo genere*, nam aliquando ex paruitate materiæ tranſgreſſio ſuſpenſionis venialis eſſe poteſt, vt in ſuſpenſo à iurisdictione receptio vnius teſtis, & in ſuſpenſo ab ordine, minorum ordinum exercitium, quia frequenter ab iis qui nullo ſunt ordine inſigniti præſtatur, vt notant Nauarra, Sayrus, Suar. Bonacina, & alij *ſuprà.*

2 Ab hac regula eximitur ſuſpenſus ab officio non denunciatus, ſi ad petitionem aliorum fidelium officia à quibus eſt ſuſpenſus, miniſtret. Nam eo caſu ſi à ſuſpenſione prius abſolui nequit, licitè poterit, & abſque vlla irregularitatis pœna ea officia petentibus miniſtrare ob Extrauag. Concilij Conſtant. *Ad vitanda ſcandala*, magis explicata in Concilio Baſilecnſi, & Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ. 10.* & tradit ex communi Henriq. *lib. 13. cap. 33. n. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 14.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 11. num. 2. & 3.* Suar. *diſp. 26. ſect. 2. n. 2. & ſeqq.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult. 5. num. 13.* Quippe petitio fidelium ſuſpendit cenſuræ prohibitionem, & reddit actum licitum, qui alias illicitus eſſet.

Verùm ſi ſuſpenſus denunciatus ſit nullatenus licet ei extra vrgentiſſimam neceſſitatem; & ſecluſo ſcandalo ea officia à quibus eſt ſuſpenſus, exercere, tametſi ab aliis fidelibus poſtuletur, quia ea petitio iniqua eſt, vt pote inductiua ad peccatum. Nam eſto nullum ſit præceptum ex vi ſuſpenſionis, quod communicationem cum ſuſpenſo prohibeat, ideóque ſecluſâ petitione, & inductione, ſeu cooperatione licitè poſſis Miſſæ, aliiſque officiis diuinis à ſuſpenſo peractis aſſiſtere. Vt tradit Sayrus *lib. 4. theſauri. cap. 11. num. 6.* Suar. *diſp. 26. ſect. 2. num. 7.* & *diſp. 28. ſect. 5. num. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 35. n. 3.* Auila *3. p. diſp. 2. dub. 4. concl. 1.* attamen præcepto diuino, & naturali obligaris, ne aliquo modo cauſa ſis peccati alterius, ſicuti prædicti Doctores aduertunt. Quod ſi roges quod ergo priuilegium fidelibus conceſſum eſt *in Extrauag. Ad euitanda ſcandala*, vt non teneantur vitare ſuſpenſum non denunciatum, ſi ſuſpenſum etiam denunciatum non obligantur vitare? Reſpondeo priuilegium in eo conſiſtere, quòd ante denunciationem poſſunt fideles petere à ſuſpenſo adminiſtrationem Sacramentorum, iuriſdictionis exercitium, & quælibet alia officia, quorum vſu per ſuſpenſionem priuatus eſt, qui poſita petitione fidelium licitus redditur. At ſtante denunciatione fideles nequeunt vſum officij ſuſpenſo prohibiti petere, quia peterent quid illicitum: ſiquidem ex petitione fidelium non ſuſpenditur prohibitio: vt benè notat Suar. *diſput. 18. ſect. 5. num. 7.*

Quoad pœnas appoſitas ſuſpenſionem violantibus, dicendum eſt ob ſolam violationem ſuſpenſionis ab Ordine ſacro eius officium ſolemniter exercendo irregularitatem incurri: vti ex communi docent Nauarr. *cap. 27. num. 163.* Valent. *t. 4. diſp. 7. qu. 18. punct. 1.* Filliucius, *tract. 17. cap. 11. q. 4.* Sayr. *lib. 4. cap. 16. num. 3.* Bonac. *tom. 1. de cenſur. diſp. 3. punct. 4. n. 5.* Duplicem partem habet concluſio, alteram affirmatiuam, alteram negatiuam; affirmatiua eſt ob violationem ſuſpenſionis ab Ordine ſacro eius officium ſolemniter exercendo irregularitatem incurri, quæ colligitur expreſsè *ex cap. 1. de ſententia & re iudicata lib. 6.* & *cap. cum medicinalis de ſententia excommunic. eodem lib.* & ex Extrauag. Pij II. incipiente: *Cùm ex ſacrorum*: & tradunt Nauarr. Suar. Sayrus, aliique Doctores relati. Sed notanda ſunt verba concluſionis, non enim ob quamcunque ſuſpenſionis ab ordine violationem incurritur irregularitas, ſed ob violationem ſuſpenſionis ab Ordine ſacro, nam ob violationem ſuſpenſionis ab Ordinibus minoribus receptiſſima ſententia eſt irregularitatem non incurri, eo quòd officia horum Ordinum cum omni ſua ſolemnitate à laicis, ſicuti à clericis præſtari ſolent. Vt notauit Sayrus *lib. 4. cap. 11. num. 9.* & latiùs *cap. 16. num. 11.* Bonacina *t. 1. de cenſ. diſp. 3. punct. 4. num. 5.* Neque item ob violationem ſuſpenſionis ab Ordine ſacro irregularitas incurritur, niſi quando officium Ordinis ſacri ſic exercetur, vt non niſi ab inſignitis eo Ordine exerceri poſſet. Cùm ergo ſæpè contingat Epiſtolam, & Euangelium in Miſſa cani abſque manipulo, vel ſtola ab iis qui Subdiaconatum, & Diaconatu ordinati non ſunt, efficitur ea officia ſic exercentes irregulares non eſſe, quia non cenſentur officium Ordinis ſacri propriè, & formaliter exercere. Vti ex communi tradunt Nauar. Sayrus, & Bonac. *ſuprà.* Ob eandem rationem ſuſpenſus à Diuinis officiis, & à Sacramentis irregularis non eſt tametſi Diuinis aſſiſtat, & Sacramenta recipiat, quia ea aſſiſtentia, & receptio non eſt exercitium Ordinis ſacri, cùm à laicis præſtari poſſit, vt ex communi tradit Bonacina *diſp. 3. pun. 4. n. 6.* Quinimo nec ſuſpenſus ab Ordine diaconatus, vel officio prædicandi irregularis erit, tametſi cum ſuperpelliceo, & benedictione Sacerdotis ſolemniter in Miſſa concionetur, quia eſto officium concionandi ſolemniter ex præſcripto Eccleſiæ ſolis Diaconis competat, at non eſt vſus Ordinis; ſiquidem non ordinatis concedi Epiſcopo poteſt. Sicuti tradit Syluest. *verbo ſuſpenſio q. 5.* Maiol. *lib. 3. de irregul. cap. 19. n. 21.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 16. num. 20.* Henriq. *lib. 13. c. 32. num. 3.* Bonac. *d. pun. 4. n. 6.* Tametſi contra ſentiat Nauarr. *c. 27. n. 163.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 18. p. 1. dub. 3.*

Aliqui hanc partem concluſionis temperant, ne procedat in violatione ſuſpenſionis ab Ordine ſacro pro determinato tempore appoſitæ, & in puram pœnam delicti commiſſi, ſed in ſuſpenſione abſolutè lata pro contumacia ſuſpenſi coercenda. Etenim Eman. Saa, *verbo irregularitas ex ordinis abuſu, num. 7.* inquit: *Si aliquis ſit ſuſpenſus ſolùm ad tempus, multi cenſent ſi celebret non fieri irregularem.* Sed hæc limitatio nullatenus admittenda eſt, quia aduerſatur expreſsè *cap. 1. de ſentent. & re iudicata in 6.* vbi Iudex ordinarius, vel delegatus qui contra iuſtitiam quidquam fecerit in grauamen partis alterius &c. ab executione officij per annum ſuſpenditur. Quòd ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ſe ingeſſerit Diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet ſecũdum canonicas

nicas sanctiones, à qua non nisi per summum Pontificem poterit liberari. Item traditur in *c.1.de sententia excommunic. in 6.* Atque ita tradit vt omnino certum Suar. *disp.26. sect.2. n.3.* Filliucius *tract.17.cap.10.quæst.9.num.193.* Sayrus *lib.4. cap.16.num.30.* Bonac. *t.1.de censur. disputat. 3. punct.4.numero 6.*

6 Altera pars conclusionis negatiua est, ob nullam aliam suspensionis violationem irregularitatem incurri, quia non habetur in iure, & irregularitas non incurritur nisi in casibus in iure expressis. Quapropter non incurritur irregularitas ob violationem suspensionis à iurisdictione præcisè, quia nullibi hæc irregularitas his violationibus apposita est, & notauit Suar. *dicta disp.26.sect.2.num.6.* Filliuc. *tract.17. cap.10. q.6. num.188* Bonac. *t.1.de censur.disp.3.p.4.num.6.* & alij passim. Vnde conferentes beneficium, eligentes, sententiam in causa proferentes irregulares non sunt, quinimo nec Parochus matrimonio assistens, quia hæc omnia actus sunt iurisdictionis, non Ordinis sacri exercitium. Deinde non incurritur ob violationem suspensionis à beneficio ob eandem rationem, quia non habetur in iure. Sicuti notauit Innocent. *in cap. cum pridem. de renunciat.* Paludan. *in 4.dist.18 q.7.art.3. conclus.2.* Simon Maiolus, *lib.3.de irregularit.cap.19. numero 14.* Sayrus *lib 4.thesauri,cap.16.num.2.* Bonac. *d. disp.3. punct.4. num.6.in fine.* Verùm huius suspensionis violator ipso iure priuatur beneficio, vt deciditur *c.1.§. vlt.de elect. lib.6.* ibi: *Ad quæ si infra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure sit priuatus.* Vt benè notauit Tolet. *lib.1. cap.45. num.12.*

7 Alia pœna est irritatio, & annullatio actus à suspenso præstiti, quæ pœna solùm habere locum potest in iis quæ ab Ecclesia pendent, vti est iurisdictio, & beneficium, in his ergo suspensus si beneficium administret, & iurisdictionem exerceat inualidum actum facit, modo vt suspensus denunciatus sit, secùs ante denunciationem; quia facta denunciatione priuatur potestate omnimoda illos actus exercendi: at ante denunciationem solùm impeditur ab illorum exercitio, dum à fidelibus non requiritur, requisitus verò à fidelibus & validè, & licitè prædictos actus exercet, ideóque necessarium est, vt iurisdictionem retineat, sicuti hæc ex communi sententia tradit Henriq. *lib.13. c.33. num.2.& seqq.* Suar. *disp.27. sect.2.n.2.* Sayrus, *lib.4.cap.11.num.15.* Bonac. *tom.1.dispu.3. punct.4.in fine.*

PVNCTVM VII.

Qualiter sententia suspensionis per applicationem suspendi possit?

1 *Suspensio ante incursionem appellatione potest suspendi.*
2 *Debet esse appepellatio rationabilis, & legitima.*
3 *Suspensionem incursam appellatio subsecuta non suspendit.*
4 *Suspensio à beneficio per appellationem suspenditur.*
5 *Suspensio ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ absolutè lata, & incursa, si postmodum à iudice pro aliquo tempore suspendatur per appellationem interpositam illo medio tempore, non impeditur eius effectus ex plurium sententia.*
6 *Verius est oppositum.*
7 *Suspensio ob officio, vel ingressu Ecclesiæ, quæ non est censura, sed pœna per interpositam appellationem suspenditur.*

1 ANtequam censura incurratur, conueniunt ferè omnes Doctores appellationem vim habere suspendendi censuræ effectum, ex Textu in *cap.ad hæc quoniam.* Et *cap.pastoralis. §. verum, de appellation.b. Cap. per tuas de sententia excommunic.* Et *cap.solet.Cap.venerabilibus eodem lib.6.* eo quod natura appellationis legitimæ sit potestatem Iudicis à quo, ligare, ne in illa causa vlterius pendente appellatione procedere possit, iuxta Textum *in cap. si à iudice de appellationib. lib.6.* Et licet in iure expressus non sit huius appellationis effectus comparatione suspensionis; sufficit tamen generaliter appellationi hanc vim inesse comparatione cuiuscunque sententiæ. Præterquam quòd comparatione excommunicationis incurrendæ hic effectus expressus est in supradictis textibus. Ergo idem erit in suspensione, & interdicto, cùm hæ censuræ inter se conueniant. Argum. *cap. quærenti de verbor. significat.* Atque ita tradit Glossa *in cap. licet, verbo excommunicationis, de sententia excommunicat.* Panormit. *in cap. ad hæc quoniam n.1. de appellationib.* Sylvest. *verbo suspensio, q.3.* Vgolin. *tab.1.cap.2.§.23. num.9.* Bonac. *disp.3. & 5.p.1. circa finem.* & alij communiter.

2 Hæc doctrina intelligenda est, dummodo appellatio rationabilis sit, hoc est ex causa rationabili, & legitima: vti habetur *cap.cum appellationibus, de appellationib.lib.6.* Nam futilis, friuolaque appellatio hanc vim non habet, vt colligitur ex *dicto cap.cum appellationibus.* & *cap. inter cætera* eodem *tit.* & *cap.pastoralis, §. verum de appellationib.* Et tradit Panormit. *ibi num.14.* Vgolin. *tab.1 de censur.cap.13. §.18. num.33.* Sayr. *lib.4. c.9.n.5.* Deinde intelligenda est, modò ferens suspensionem non habeat potestatem procedendi in causa appellatione remota; nam stante ea potestate cum per appellationem non suspendatur iurisdictio Iudicis à quo valida erit suspensionis sententia, & effectum habebit, ac si appellatio non fuisset interposita, vt multis comprobat Felin. *in cap. intelleximus, num.18. de iudiciis.* & *cap.significauerunt, num.19. de exceptionib.* Vgolin. *de censur. tab.2. cap.16.§.7. num.3.* Sayrus *lib.4.thesauri, cap.9.num.4.* Gasp.Hurtado. *de suspens. difficult.10.n.27.* Hanc verò potestatem solùm habet summus Pontifex, & cui ipse iure, vel priuilegio commiserit, quia nullus alius impedire potest effectum à iure appellationi concessum, vt benè tradit Felin. *in d.cap.significauerunt.*

Si verò appellatio suspensionem incursam subsequatur, 3
nullatenus suspensionis effectum suspendit; quia secum trahit executionem. Argum. *d.cap.pastoralis*, quod in suspensione ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ certissimum est, ex decisione textus *in capit. is cui de sententia excommunicat. lib.6.* & *ibi* Glossa, *verbo sequentem.* Ex quo Textu probabiliter infertur reliquas suspensiones, tametsi de rebus spiritualibus sint, per appellationem subsequentem suspendi posse; siquidem de sola suspensione ab officio, & ab ingressu Ecclesiæ statuitur per subsequentem appellationem non suspendi: hæc enim exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, sicuti notauit Gasp. Hurtado, *tract. de suspens. diffic.10. num.27.* Tametsi Doctores nempè Glossa *in dicto cap.is cui, verbo sequentem.* Innocent. & Panormit. *in cap. ad hæc quoniam.num.1.de appellationib.* Sylvest. *verbo suspensio.quæst.3.* Tabiena *n.9 vers. octauo.* Viuald. *candelab.aur.tit.de suspens. n.135.* Sayr. *lib.4. thesauri,c.9.n.8.* communiter censeant suspensionem à rebus merè spiritualibus per subsequentem appellationem non impediri; eo quòd eadem sit ratio in his suspensionibus, ac in suspensione ab officio spirituali, & ingressu Ecclesiæ. Quod certè non conuincit, nam in pœnis non est ob identitatem rationis extensio vltra casus expressos facienda.

Hinc infertur suspensionem à beneficio per appellatio- 4
nem suspendi, quia non continetur sub suspensione ab officio, & ingressu Ecclesiæ, quæ exceptæ sunt in *dicto cap. is cui de sententia excommunicat.in.6.* sicuti notarunt *ibi* Ioann. Andreas, & Glossa *verbo sequentem.* Innocent. & Panormit. *in dicto cap.ad hæc quoniam, numer.1. de appellationib.* Angel. *verbo suspensio 2. num.1.* Sylvest. *eodem, qu.3.* Henriq. *cap.34. num.4.* Auila *3.part.de censur.disp.3. dub.4.* Tolet. *lib.1.c.44. in fine.* Sayrus *lib.4.thesaur.cap.9.num.10.* Secundò infert Nauarr. *lib.1.consilior.tit.de elect.cons.8.* suspensionem ab administratione beneficij, à voce actiua, & passiua per appellationem subsequentem suspendi; quia non sunt suspensiones ab officio, & ingressu Ecclesiæ. Quod verum censeo de administratione beneficij, & electione passiua; at electio actiua cùm sit actus officij, & iurisdictionis, nequit per appellationem subsequentem suspendi.

Superest tamen duplex difficultas. Prima, an suspensio ab 5
officio, & ab ingressu Ecclesiæ absolutè lata, & incursa si postmodum à iudice pro aliquo tempore suspendatur per appellationem illo medio tempore interpositam, impediatur eius effectus; Negant Innocent. *in cap. cum intèr de consuetud.* Bald. *in leg.cum aliis. cod.si à curat.furios.* Et *in leg.fin.vers.& circa hoc fuit dubium. Cod.si à non competenti iudice.* Vgolin. *de censur. tab.1.cap.9.§.11.num.10.* & alij relati à Glossa, & Panormit *in cap. ad hæc quoniam de appellationib.* Mouentur ex eo quòd illa censura iam est incursa, & secum trahit executionem; tametsi ex benignitate iudicis pro aliquo tempore suspendatur eius effectus.

Cæterùm verius est per appellationem interpositam illo 6
medio tempore quo censura suspensa est, impediri illius effectum, quæ fuit sententia Glossæ *in dicto cap. Ad hæc quoniam, in verbo interdictus.* Et *in cap.dilectus, verbo suspendendus, de appellat.* Panormit. *in dicto cap. ad hæc quoniam, num.5.* Angeli, *verbo interdictum 8.num.4.* Tabienæ *interdictum 1. §.1.* Federici de Senis, *cons.28.* Rotæ Romanæ *decis.434. de sentent.excommunicat.* Alterij *de interdicto, disp.11. cap.5. sub finem.* Sayri, *lib.4.thesauri, cap.9.num.14.* Bonac. *t.1. de censur.disp.3. de suspensione punct.1 circa finem.* Et colligitur manifestè ex *cap.dilectis de appellationib.* vbi quidam Decanus qui sententiam interdicti tulerat, eámque pro aliquo tempore suspenderat, reprehenditur à Pontifice, eo quòd appellationi illi medio tempore interpositæ non detulerit. Sentit ergo Pontifex & appellationem legitimè interponi, & efficacem esse ad censuræ effectum impediendum. Præterea appellatio vim habet suspendendi censuram, quando secum non trahit executionem, at stante suspensione Iudicis censura non secum trahit executionem, siquidem suspensus æquè liber est ab effectibus censuræ, ac si nunquam ea astrictus esset. Deinde si suspensionem tulisses sub aliqua cõditione, non est dubium ante conditionem appositam appellatione

ſuſpendi poſſe, quia vſquequò conditio ponatur, cenſura non habet effectum. At cùm cenſura pro aliquo tempore ſuſpenditur effectum non habet, quouſque tempus illud elapſum ſit, ergo interim appellatione impediri poteſt, ne effectum elapſo illo termino habeat.

7 Secunda difficultas eſt, An ſuſpenſio ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ quæ non eſt cenſura, ſed pura pœna in punitionem delicti appoſita, per ſequentem appellationem impediatur eius effectus; Ratio difficultatis eſt, quia Textus in *dicto cap. is cui, de ſentent. excommunicat. lib. 6.* abſolutè decidit per ſequentem appellationem non ſuſpendi ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Ergo quocunque modo ſuſpenſio appoſita ſit ſiue in correctionem delicti, ſiue in illius punitionem ſubſequenti appellatione non ſuſpenditur, quia ſecum trahit executionem. Nihilominus Abbas *in cap. 2. de clerico excommun. miniſt. num. 2.* Et *in cap. ſapè num. 16. de appellationib.* meritò affirmat ſuſpenſionem quæ eſt pura pœna per ſequentem appellationem ſuſpendi, textúmque in *dicto cap. is cui*, intelligi de ſuſpenſione tantùm quæ eſt cenſura. Et probari poteſt; quia Textus eam ſuſpenſionem ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ decidit ſubſequenti appellatione non ſuſpendi, quæ excommunicationi eſt ſimilis, vt conſtat ex illis verbis, *Sicut excommunicatio, &c.* At excommunicatio numquam induit rationem puræ pœnæ, ſed ſemper retinet naturam cenſuræ. Ergo pro ſola ſuſpenſione quæ cenſura eſt intelligitur prædicta Textus deciſio. Deinde odioſum eſt negare appellationi hanc vim, & efficaciam impediendi effectum ſententiæ latæ. Ergo dum manifeſto Textu, vel ratione non conuincimur, aſſerendum non eſt.

PVNCTVM VIII.

Qualiter ſuſpenſio ſemel incurſa ſuſpendi poſſit?

1 *Abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpenditur.*
2 *Manente ſuſpenſione eius effectus, & obligatio ſuſpendi poteſt à Pontifice: ab aliis affirmant plures.*
3 *Verius eſt à ſolo Pontifice ſuſpenſionis effectum ſuſpendi poſſe illâ manente.*

1 NOn eſt dubium abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpendi hanc cenſuram poſſe: vti ſuſpenditur excommunicatio in *c. cum voluntate.* Et *c. reſponſo de ſententia excom.* Et *c. ſolet, eòd. tit. lib. 6.* Et interdictum, in *c. quod in te de pœnit. & remiſſionib.* Et *c. non eſt vobis de Sponſalib.* Et *c. permittimus, de ſent. excomm.* Et *cap. fin. eodem tit. lib. 6.* Nam hæ cenſuræ, & pœnæ non ſic delinquentem afficiunt, quin aliqua viâ tolli non poſſint, quæ non eſt alia quàm abſolutione, vel diſpenſatione. Hæ namque ſicut dari poſſunt abſolutè, ſic pro limitato tempore, & ad reincidentiam.

2 Difficultas autem eſt, An manente ſuſpenſione poſſit illam ferens eius effectum, & obligationem tollere, ac ſi de facto ipſa cenſura ſublata eſſet; Et de Pontifice nemo eſt qui dubitet, cùm ex eius voluntate, & inſtitutione cenſurarum effectus, & obligatio pendeat, vt tradit Gloſſa *in cap. ad hæc quoniam, verbo interdictum de appellationib.* Innocent. *in cap. ad monaſterium. de Regularib.* Panormit. *in cap. nonnulli num. 1. de ſentent. excommunicat.* Felin. *in cap. 1. num. 11. de Conſtitutionib.* & alij. De aliis à Pontifice docere videntur Innocent. *in cap. cum inter de conſuetud.* Panormit. *in cap. ad hæc quoniam n. 5.* & *cap. dilectus, n. 22. de appell.* Sayrus. *lib. 4. theſauri, cap. 10. n. 13.* Mouentur, nulla ex facultate Pontificis manifeſtum eſt poſſe prædictum effectum, & obligationem ſuſpendi, ſed hanc poteſtatem conceſſam eſſe colligitur ex *cap. dilectus de appellationib.* vbi Decanus ſuſpendit interdictum à ſe latum, cuius ſuſpenſionem non improbat Pontifex: & *in cap. Alma mater de ſentent. excommunicat. lib. 6.* ſuſpenditur interdictum pro aliquibus feſtiuitatibus. Ergo ſimiliter ſuſpendi poterit ſuſpenſio.

3 Cæterùm verius exiſtimo effectum ſuſpenſionis ſuſpendi non poſſe ab alio, quàm à Pontifice ipſa ſuſpenſione manente, ſicuti de omnibus cenſuris generaliter docui *hoc tract. diſput. 1. punct. 9.* Moueor, quia inferior nequit Superioris decretum, & inſtitutionem mutare, aut variare ex *cap. cum inferior, de maiorit. & obedient.* At ex decreto, & inſtitutione Pontificis ſuſpenſio, & quælibet alia cenſura dum de facto eſt, ſuum effectum habet, & obligationem inducit: ergo inferior Pontifice nequit hunc effectum, & obligationem à ſuſpenſione, aliaue cenſura ſeparare. Quod ſi dicas id verum eſſe propria authoritate, ſecus authoritate Pontificis? Obſtat; quia ex nullo textu vel ratione colligitur Pontificem hanc Prælatis inferioribus tribuiſſe poteſtatem. Nam in *c. dilectus de appell.* non effectus interdicti manente interdicto, ſed ipſum interdictum ſuſpenditur pro aliquo tempore iterum apponendum. In *cap. alma mater*, ab ipſomet Pontifice ſit ſuſpenſio, & fortè non effectus interdicti tantùm, ſed ipſius interdicti.

PVNCTVM IX.

De abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpenſionis.

1 *Suſpenſio lata pro determinato tempore, vel ſub aliqua conditione elapſo tempore, vel conditione adueniente ceſſat abſque abſolutione.*
2 *Intermedio tempore ſolùm ab eo tolli poteſt, qui ſuſpenſionem, tulit.*
3 *Suſpenſio ſub expreſſa conditione, vt in perpetuum duret nequit ab inferiori relaxari.*
4 *Suſpenſio lata à iure abſolutè ad comprimendam alicuius contumaciam, poteſt ab Epiſcopo relaxari.*
5 *Latam in puram pœnam negant plures ab Epiſcopo tolli poſſe.*
6 *Oppoſitum videtur probabilius.*
7 *Spectato* Conc. *Tridentini decreto à qualibet ſuſpenſione poſſunt Epiſcopi abſoluere per ſe, vel ſuos vitarios, dummodò ex delicto occulto proueniat.*
8 *Spectato iure communi nullus Sacerdos iuriſdictione in foro externo carens, à ſuſpenſione abſoluere poteſt.*
9 *A ſuſpenſione ab homine lata regulariter ſolus ille, ſeu eius ſucceſſor in dignitate abſoluere poterit.*
10 *Nulla eſt forma præſcripta in ſuſpenſionis abſolutione.*

INitio huius diſputationis dixi ſuſpenſionem aliam eſſe cenſuram, & in correctionem inobedientiæ latam; aliam puram pœnam in punitionem delicti appoſitam, & hæc aliquando fertur pro determinato tempore, aliquando abſque vlla temporis determinatione, aliquando in perpetuum.

Suſpenſio lata pro determinato tempore, vel ſub ali- 1
qua conditione, aut conditionis ceſſatione, tempore elapſo, vel conditionis ceſſatione appoſita abſque vlla abſolutione ceſſat; quia vltra intentionem ferentis progredi nequit, vt tradit Gloſſ. *in c. qui ſapè verbo donec, de elect. li. 6.* Et *in Clem. 1. verbo donec*, de Decimas. Panormit. *cap. 1. num. 6.* & Felin. *num. 7. de Iudiciis.* Graffis *lib. 4. deciſ. cap. 25. num. 14.* Valentia *tom. 4. diſput. 7. quæſt. 18. punct. 1.* Couarruu. 4. *decretal. 2. p. cap. 6. in princ. numero 18.* & 19. Nauarr. *cap. 27. numero 161.* Henriq. *lib. 13. cap. 35. numero 2.* Sayrus *lib. 4. cap. 17. numero 2.* & 3. Suar. *diſp. 29. ſect. 1. num. 1.* Auila *3. p. diſput. 6. dub. 1.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. diffic. 12. num. 29.* Coninch. *diſputat. 25. dub. 4. num. 30.* Bonac. *diſp. 3. p. vlt. num. 1.* Et alij paſſim.

Illo autem intermedio tempore, ſeu ante impletam con- 2
ditionem tolli ſuſpenſio per diſpenſationem poteſt ab eo qui eam tulit, non autem ab inferiori. Quocirca ſuſpenſionem latam in iure communi ad certum tempus nequit alius à Pontifice ſpectato iure antiquo tollere, ſeu relaxare ante tempus finitum, vt tradit Gloſſa communiter recepta in *cap cupientes, §. cæterum, verbo ſuſpenſos de elect. lib. 6.* Et *in Clement. 1. §. verum, in verbo excommunicat. de hæreticis.* Paludan. 4. *diſt. 18. q. 7. art. 3. concl. 11.* Sylueſt. *verb. ſuſpenſio, q. 8. verſ. tertium.* Couar. *in 4. decret. 2. p. cap. 6. num. 14.* Sanch. *lib. 3. de matrim. diſp. 52.* Sayrus *lib. 4. cap. 17. num. 10.* Etenim Pontifex ſuſpendens pro illo determinato tempore intendit, vt ſuſpenſio toto illo tempore duret, ideóque cenſendus eſt relaxationem inferioribus impedire; aliàs effectus huius ſuſpenſionis, & intentio Pontificis fruſtraretur, ſi ab Epiſcopo remitti poſſet. Quod adeò verùm eſt, vt ſi à iure decreta ſit ſuſpenſio annalis, vel triennalis pro aliquo delicto ab Epiſcopo imponenda, nequit Epiſcopus eam imponendo minuere, vel impoſitam relaxare, quia ipſi ſolùm conceſſa eſt ſuſpenſionis impoſitio, non illius duratio, hæc enim à Pontifice iuris conditore determinata eſt, in quo iure nequit inferior diſpenſare. Iuxta *leg. 1. ff. ad Senatuſconſult. Turpilian.* Secùs eſſet ſi ius ſuſpenſionis tempus non præſcripſerit, ſed ſolùm ſtatuerit pro delicto ſuſpenſionem imponi, nam eo caſu poterit Epiſcopus impoſita ſuſpenſione pro aliquo determinato tempore ante illud finitum relaxare, quia potuit à principio eam ſuſpenſionem non ita extendere. Sicuti tradit Suar. *dicta diſp. 29. ſect. 1. num. 20.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 4. num. 3.* Gaſp. Hurtado, *tract. de ſuſpenſ. difficult. 12. num. 32.*

Suſpenſio ſiue à iure, ſiue ab homine lata ſub expreſſa 3
conditione, vt in perpetuum duret, manifeſtum eſt ab inferiori relaxari non poſſe, quia inferior nequit ſuperioris ſtatuta derogare: ſicuti notauit Panormit. *cap. 2. de ſolution. num. 5.* Sylueſt. *verbo ſuſpenſio. q. 8.* Nauarr. *cap. 27. n. 162.* Sayr. *lib. 4. theſaur. cap. 17. num. 18.* Layman. *lib. 1. ſumm. tractat. 5. part. 3. cap. 4. num. 3.*

Verùm ſi ſuſpenſio lata in iure fuerit abſolutè ad com- 4
primendam alicuius contumaciam, ſeu in illius correctionem, abſolui ab Epiſcopo, ſeu eius vicem gerente poterit, dummodò Pontifex abſolutionem ſibi non reſeruauerit, & ſuſpenſus à contumacia receſſerit. (Nam in illa perſeuerans, à nemine debet

debet absolui, nisi causæ grauissimæ, & vrgentissimæ absolutionem postulauerint.) Constat conclusio ex *cap. Nuper, de sentent. excommunicat.* ibi: *Cùm conditor canonis absolutionem sibi non reseruat, tacitè inferiori concedit.* Sed apertiùs probatur ex *cap. ex litteris de constitutionib.* vbi deciditur pœnam alicui inflictam ob contumaciam si non exprimatur quod sit perpetua esse temporalem, cessanteque contumacia tolli debere. Sicuti tradit Glossa *in Clement. 1. §. verum, in verbo excommunicationis de Hæreticis.* Panormit. *cap. 2. de solutionib. num. 5* & *ibi.* Felin Sylueſt. *verbo suspensio, q. 8. vers. tertium.* Nauarr. *cap. 27. num. 162.* Henriq. *lib. 13. cap. 35. num. 2.* Sayr. *lib. 4. cap. 17. num. 12.* Suar. *disp. 29. sect. 2. num. 15.* Auila *3. p. disp. 6. dub. 1. concl. 3.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. capite 4. numero 2.* Gaspar Hurtado *difficult. 12. de suspens. num. 31.* Quinimo aliquibus Doctoribus nempe Innocentio *in cap. cùm bona, de etate, & qualit. vers. si verò expressit.* & *in cap. sicut, num 2. de cohabitat. clericor. & mulier.* Feljno *cap. ex litteris 36. de constitutionib.* Decio *ibi. num. 16. vers. quarta conclusio.* Sayro *lib. 4. thes. cap. 17. num. 8.* placet prædictam censuram absolutione non indigere, sed per recessum à contumacia suspensionem finiri, eo quòd videatur ferri sub hac tacita conditione, donec suspensus à contumacia recesserit, quâ conditione posità ipso iure finitur. Sed rectiùs Suar. *disp. 29. sect. 2. num. 15.* censet absolutione auferendam esse. Nam quamuis cessante contumacia, cessare debeat censura, eo quòd illius absolutio impendenda sit, ipso tamen facto non cessat, quia non est apposita sub illa conditione, sed absolutè, aliàs nullum esset discrimen inter censuram suspensionis conditionaliter appositam, & eam quæ absolutè, & absque vlla conditionis determinatione infligitur.

5 At si suspensio in puram pœnam delicti commissi iniuncta à iure sit absque vlla temporis determinatione, censent grauissimi Doctores, Panormit. *in cap. tam litteris, num. 3.* Et *ibi* Felin *de testib. & atteſtationib.* Angel. *verbo suspensio. 4. num. 1.* Sylueſt. *eodem q. 8. vers. tertium.* Tabiena, *ibi, §. 11.* Nauarr. *cap. 27. num. 162.* Philiarc. *lib. 4. de officio sacerdotis cap. 1.* Greg. de Valent. *t. 4. disp. 7. q. 18. punct. 1.* Vgolin. *tab. 4. de censur. cap. 4. §. 1. num. 1.* Bonac. *t. 1. de censur. disp. 3. p. vlt. in fine.* Gasp. Hurtado *de suspens. difficult. 12. num. 32.* & alij, ab Episcopo tolli non posse, eo quòd hæc suspensio absque vlla temporis determinatione apposita, censenda est perpetua. Argum. *leg. seruus. C. de Pœnis*, vbi deciditur pœnam carceris simpliciter latam debere durare in perpetuum. At in pœnis à iure perpetuis, solus conditor iuris dispensare potest, eo quòd nemini alteri inueniatur concessum. Nam Textus in *c. nuper. de sententia excommunic.* solùm concedit Ordinariis absolutionem censuræ à iure latæ non reseruatæ, at hæc suspensio non absolutione, sed dispensatione auferenda est.

6 Nihilominus contraria sententia, posse scilicet Episcopum in hac pœna dispensare, benignior est, & fortè probabilior; quam docuit Glossa *in Clement. 1. §. verum. verbo excommunicationis de Hæreticis.* & *in cap. cupientes. §. cæterum verbo suspensos de elect. lib. 6.* Innocent. *in cap. 2. de solutionib.* Paludan. *in 4. d. 18. q. 7. art. 3. concluſ 11.* Couarruu. *in 4. decret. 2. p. cap. 6. in princ. num. 15.* Alfonſ. Viuald. *in suo candelab. aureo. tit. de suspenſ. num. 180.* Sayrus, *lib. 4. thesauri, cap. 17. numero 15.* Suar. *disp. 29. sect. 2. num. 19.* Auila. *3. p. disp. 6. dub. 1. concluſ. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. cap. 4. num. 4. vers. verum.* Moueor, quia hæc suspensio absolutè lata differt ab ea quæ expresè in perpetuum fertur: aliàs frustra in perpetuum adderetur. Sed nulla alia differentia in iis intercenire potest, nisi quod suspensio quæ in perpetuum fertur ex intentione ferentis, debet in perpetuum durare. Secùs verò suspensio quæ absque illa expressione perpetuitatis fertur, quia hæc ex intentione ferentis remissibilis est, & auferenda præstita sufficiente pœnitentia, & emendatione. Deinde, sæpè ita hanc suspensionem absolutè latam in pœnam delicti commissi reseruant, vt constat ex *cap. cum quidam. Cap. litteras. Cap. dilectus de temporib. ordinat. Cap. tam litteras de testibus.* Aliquando verò nullam reseruationem apponunt. Ergo tacitè insinuant nullam apponendo reseruationem inferioribus concedi, aliàs frustranea esset reseruatio.

7 Duo pro certo habenda sunt. Primum: spectato Concilij Tridentini decreto *sess. 24. cap. 6. de reformat.* possunt Episcopi per se, vel suos vicarios à qualibet suspensione à iure, vel ab homine generaliter lata absoluere, seu dispensare, dummodò ex delicto occulto proueniat, neque ad forum contentiosum deducta sit, vt latiùs *alibi* dictum est, & notant in præsenti Henriq. *lib. 13. cap. 35. num. 3.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 17. num. 19.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 3. c. 4. circa finem.* Quinimò ex priuilegio Societati Iesu concesso absoluendi à quibuscunque censuris, sententiis, & pœnis ex delicto prouenientibus possunt Confessarij à superioribus deputati has suspensiones relaxare; nam esto hæ suspensiones non absolutione propriè, sed dispensatione, tolli debeant, earum tamen relaxatio iuxta frequentem loquendi modum absolutio nuncupatur, vt notant Sylueſt. *verbo absolutio 6. dub. 2.* Nauarr. *cap. 27. num. 161.* Suar. *disp. 29. sect. 3. initio.* Paul. Laym. *lib. 1. tract. 5. par. 3. cap. 4. circa finem.*

Secundum habendum pro certo est, spectato iure communi nullum Sacerdotem qui in foro externo iurisdictionem non habet, posse à suspensione etiam per modum censuræ lata, absoluere; quia huius absolutio non est necessario præmittenda peccatorum absolutioni; ob cuius causam in *cap. nuper de sententia excommunicat.* proprio Sacerdoti conceditur potestas absoluendi ab excommunicatione non reseruata. Vti notauit Henriq. *lib. 13. cap. 35. numero 1.* Auila *3. p. de censur. disp. 6. dub. 1. concl. 2.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 3 cap. 4. num. 2.* Gasp Hurtado *de suspens. difficult. 12. numero 32.* 8

Hucusque dixi de suspensione à iure, vel ab homine generaliter lata. At si loquamur de suspensione ab homine lata specialiter, regulariter solus ille successor in dignitate poterit illam relaxare, ne eius authoritas contemnatur. Quod adeò verum est, vt quam Superior ipsius possit validè sententiam ab inferiore latam relaxare, illicitè tamen procedet eam relaxationem concedens, vt apertè probat Glossa *in cap. cum ab Ecclesiarum de officio ordinarij, verbo non relaxes, per Textum ibi:* Et multis relatis tradit Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 17. num. 24.* à qua doctrina meritò excipit ipse Sayrus *numero 26.* duplicem casum. *Primus* est quando inferior sententiam tulit absque solemnitate requisita in *cap. cum medicinalis, de sentent. excommunicat. lib. 6.* quia eo casu poterit superior prædictam sententiam relaxare, si ad ipsum recursus fiat. *Secundus* est in causa appellationis, nam ob appellationem defertur superiori iurisdictio in causa; iuxta Textum in *cap. ad reprimendum de officio ordinarij.* Et *cap. per tuas de sententia excommunicat.* Et *cap. venerabilibus §. porrò.* & *§. fin. eodem tit. lib. 6.* Vt autem hic superior licitè absolut onem præstet, ea debet obseruare quæ in supradictis capitibus continentur, nempè si sententia manifestè iniusta sit statim absoluit, sit si nulla absque vlla dilatione nullam esse declarabit. At si constet valere; reum absoluendum remittat Iudici à quo neque ipse absolutionem præstabit, nisi fortè sub iuramento priùs priùs præcipiat suspenso, vt suo Iudici competenti satisfaciat. Quod si de iustitia, vel nullitate sententiæ dubitet, præstita cautione suspensum absoluere ad cautelam poterit. 9

Dixi ferentem censuram suspensionis regulariter absoluere ab ea posse. Sunt enim aliqui casus extraordinarij, quibus hæc potestas ferenti censuram denegatur, prout referunt Angel. *verbo suspensio 4. num. 3.* Sylueſt. *ibi, q. 8. in fine.* Tabiena *eodem. vers. duodecimo.* Viuald. *tit. de suspensione num. 181.* Henriq. *lib. 13. cap. 35. num. 2.* Sayrus *lib. 4. thesauri, cap. 17. num. 27.* Gaspar Hurtado *de suspens. difficult. 12. num. 30.* Primus est, si Clerici sæculares vel regulares à suis Ordinariis officio priuati sint; eo quòd hæreticis denunciatis Sacramenta ministrauerint, aut ab eis oblationes, vel eleemosynas receperint, aut Ecclesiasticam sepulturam tradiderint; nam hi priuati non ab Episcopo priuante, sed à Pontifice, restitui possunt. Vt habetur *cap. excommunicamus el. 1. §. credentes de Hæreticis.* Verùm, vt rectè aduertit Nauarr. *cap. 27. num. 162.* & ex illo Sayrus *dicto c. 17. num. 27.* hic Textus non loquitur de priuatis ab officio per suspensionem, sed per depositionem, ideoque mirum non est quòd nemini alteri à Pontifice potestas sit eos restituendi. Clericis autem regularibus sic delinquentibus sua priuilegia comparatione ipsorum in ipsa diœcesi, vbi tale facinus perpetrarunt, nullatenus prosunt; vt notat Bernard. Diaz *in sua pract. canon. cap. 207.* & Sayrus *loco relato.* Secundus esset, si à proprio Episcopo esset degradatus. *Cap. ex tua de Clerico non residente.* Sed hic casus, vt ipse Nauarr. & Sayrus aduertunt, non ad suspensionem pertinet. Tertius est quando quis indignis vita, moribus, & doctrina beneficia confert, & semel ac iterum monitus è Concilio prouinciali adhuc in sua malitia perseuerat, si ab ipso Concilio suspendatur à beneficiorum collatione, nequit nisi à Pontifice, vel eius Patriarcha restitui, iuxta Textum *in cap. graue nimis 27. de Prabendis.* Si verò delinquens Metropolitanus sit, non à Concilio prouinciali suspenditur, sed summo Pontifici, aut Patriarchæ denunciatur. Secuti habetur in *d. cap. graue nimis.*

Forma, seu modus absoluendi à suspensione nullus est ex necessitate, seu præcepto determinatus, sed ille sufficiens erit qui sufficienter absoluentis intentionem exprimat. Vt tradit S. Antonin. *3. p. tit. 29. c. 4.* Sylueſt. *verbo suspensio. q. 8.* Nauarr. *c. 27. n. 161.* Vgolin. *tab. 4. de cens. c. 16. §. 1* Sayrus *lib. 4. thesauri, c. 17. num. 34.* Monent tamen prædicti Doctores hanc formam frequenter esse obseruandam. *Ego te absoluo à vinculo suspensionis, quam incurristi ob talem causam restituo te executioni ordinis, officio, vel beneficio, In nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti.* Quod si pluribus suspensionibus ligatus sis, ab eis absolui potes, ex eo tantùm quòd absoluens dicat te absoluere ab omni vinculo suspensionis, & intentionem, & potestatem habeat ab omnibus absoluendi, vt benè aduertit. 10

Suar. *diſp.* 29. *ſect.* 3. *num.* 2. Quod ſi dubia ſit ſuſpenſio præſtanda eſt abſolutio non abſolutè, ſed hac conditione præmiſſa: *ſi teneris vinculo ſuſpenſionis, ego te abſoluo, &c.* Vt notauit Nauarr. *dicto cap.* 27. *num.* 162. Et hæc abſolutio ad cautelam nuncupata neceſſaria omnino eſt, vt officium exercere, vel beneficium adminiſtrare poſſis, cum quæſtio ſubeoritur de valore ſuſpenſionis: vt docet Sayrus *lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 37.

PVNCTVM X.

De ſuſpenſionibus tam in corpore iuris, quàm extrà, contentis.

§. I.

Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ ob iniquam Ordinum ſuſceptionem.

1 *Suſpenditur ſuſcipiens Ordinem ab Epiſcopo Epiſcopali dignitati renunciante.*
2 *Item ſuſpenditur ab executione Ordinis ſuſcepti recipiens Ordinem, ſeu Conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, &c.*
3 *Tertio ſuſpenditur qui excommunicatione maiori ligatus ob Clerici percuſſionem Ordinem aliquem ſuſcipit.*
4 *Quartò ſuſpenditur ſuſcipiens Ordinem ab alieno Epiſcopo, abſque licentia proprij Ordinarij.*
5 *Quintò ſuſpenditur ordinatus ab Epiſcopo proprio, Pontificalia exercente in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci.*
6 *Sextò ordinatus ante legitimam ætatem.*
7 *Septimò Ordines ſuſcipiens extra tempora deſignata ab Eccleſia.*
8 *Octauò ordinatus non ſeruatis temporum interſtitiis.*
9 *Nonò promotus per ſaltum.*
10 *Decimò qui poſt contractum matrimonium etiam non conſummatum aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipit, extra caſus à iure permiſſos.*
11 *Vndecimò qui ſede Epiſcopali vacante, neque arctatus occaſione alicuius beneficij recepti vel recipiendi, ordinatur in ſacris intra annum cum litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis.*
12 *Duodecimò ordinatus carens titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines ſacros requiſito, pacto inito cum Ordinante, ſeu præſentatore de non petendis alimentis.*

1 PRimò ordinem ſuſcipiens ab Epiſcopo qui Epiſcopali dignitati renunciauit, ſuſpenditur ab executione Ordinis ſic ſuſcepti; à qua ſuſpenſione ſolus Pontifex abſoluere poteſt, niſi fortè ignoranter Ordo ſuſceptus ſit, quia eo caſu Epiſcopo datum eſt diſpenſare. Sicuti habetur in *cap.* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.* Vt autem hanc ſuſpenſionem incurras, requiritur ex parte Epiſcopi vt ipſe renunciauerit Epiſcopatui non ſolùm quoad locum, ſed etiam quoad iuriſdictionem, officium, & vſum Ordinis Epiſcopalis, eaque renunciatio Pontifice acceptata ſit. At ex tua parte neceſſarium eſt, vt à prædicto Epiſcopo Ordinem ſacrum recipias, ibi: *Sanè ſi ab eodem ſacros Ordines ſcienter quis receperit &c.* neque enim ob ſuſceptionem minorum Ordinum vſque ad Subdiaconatum excluſiuè in hanc pœnam incidis, eſto Epiſcopus non ſolùm renunciaſſet dignitati Epiſcopali, quoad poteſtatem conferendi ſacros Ordines, ſed etiam quoad poteſtatem conferendi minores, quia Textus ſolùm loquitur de recipiente ſacros Ordines, cuius diſpoſitio vtpotè pœnalis, extendenda non eſt vltra caſum expreſſum, vt benè aduertit Bonacina, *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *punct.* 9. *num.* 11. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 8. Neque ab hac pœna excuſaris, tametſi ex licentia proprij Epiſcopi eos Ordines ſacros recipias; quia ea licentia nulla eſt, cùm nullus alius à Pontifice poſſit præfatum Epiſcopum habilem reddere ad Ordines conferendos, muneraque Epiſcopalia miniſtranda. Vt notat Bonacina *ſuprà, n.* 5. Secundò eſt opus, vt Ordinem ſacrum à præfato Epiſcopo ſuſcipias ſciens Epiſcopatui quoad locum, & dignitatem renunciaſſe, impeditumque eſſe ab Ordinum collatione, vt colligitur ex illis verbis: *Si ab eodem ſacros Ordines ſcienter quis acceperit.* Ergo ſeclusâ hac ſcientiâ, ſeu ignorantiâ affectatâ, in hanc cenſuram vel pœnam non incidis. Et quidem ſi ignorantia inuincibili Ordo ſuſceptus ſit, id omnino verum exiſtimo; quia eo caſu non te indignum feciſti officij ſuſcepti executione, cum nullam culpam commiſeris. Præterquam quòd cenſura, vel pœna culpam mortalem ſupponunt. Neque obeſt quòd Epiſcopo proprio concedatur diſpenſatio in hoc impedimento, quando nec ſcienter, neque cum ignorantia craſſa, & ſupina Ordo ſuſceptus eſt, quia ibi diſpenſatio largè accipitur pro permiſſione Ordinis exequendi, & declaratione ab Epiſcopo facta nullam ibi adeſſe ſuſpenſionem. Vti explicat Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 32. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 13. *num.* 34. Præterquam quòd potuiſti (vt multis placet) Ordinem ſuſcipere cum ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili, tametſi non craſſa, & ſupina.

Secundò ab executione Ordinis ſuſcepti ſuſpenderis, ſi recipias Ordinem, ſeu conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, irregulari, ſimoniaco, hæretico, vel ſchiſmatico, quia omnes hi carent poteſtate conferendi Ordines. Non igitur debent executionem illorum aliis conferre iuxta vulgatè principium. *Nemo dat quòd non habet.* Et *Cap. Dilibertum, 1. q. 7.* Opus autem eſt, vt prædicti omnes ſint ab Eccleſia vt tales denunciati, nam ante denunciationem tolerantur ab ipſa, & poteſtatem conferendi Ordines in fauorem fidelium retinent, ideoque recipientes nulla ſuſpenſione ligantur. Vt notauit Sayrus *libro* 4. *theſauri, cap.* 14. *numero* 4. Suarez *diſputat.* 31. *ſect.* 1. *num.* 64. Bonac. *tom.* 3. *de cenſuris, diſput.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 10. *num.* 2. 2

Difficultas autem eſt, An ſi laboras ignorantia probabili dicti defectus in Ordinante recipias Ordinem, ab illius executione ſuſpendaris? Affirmant plures Doctores. Gloſſa *in cap. ſi qui à Simoniacis.* 1. *q.* 1. Et *in cap. ab excommunicatis.* 9. *q.* 1. Couarruu. *cap. alma mater.* 1. *p.* § 6. *num.* 6. Suar. *diſſic.* 31. *ſect.* 1. *num.* 64. Sayrus *lib.* 4 *cap.* 14. *num.* 3. Bernard. Diaz, *pract. cap.* 28 *num.* 3. Alter. *de cenſur.* 2. *diſp.* 9. *cap.* 4. Bonacina aliis relatis *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *punct* 10. *num.* 4. Mouentur, quia hæc priuatio ab executione Ordinum, non videtur appoſita in pœnam delicti ipſius ordinati, ſed in iniuriam, & deteſtationem ordinantis, ad cuius finem parum refert ſiue ſcienter ſiue ignoranter ordinatus Ordinem receperit. Præterea hæc deciſio nititur illi vulgari principio. *Nemo dat quod non habet.* Argum. *cap. gratia.* 1 *q.* 1. Ergo quoties Ordinans fuerit impeditus à ſui ordinis executione, nequibit eam alteri conferre. Nihilominus verius exiſtimo te excuſatum eſſe à dicta priuatione, ſi ignorantia probabili Ordinem ab his impeditis recepiſti. Quæ fuit ſententia Innocentij *in cap.* 1. *numero* 4. *de ſchiſmaticis.* Panormit. *in cap. veritatis, num.* 46. *de dolo, & contum.* Alfonſi à Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali, c.* 15. *concluſ.* 3. Rodrig. *in ſum. t.* 2. *c.* 19. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 32. Gaſpar Hurtado. *tract. de cenſur. difficult.* 13. *num.* 34. Mouetur quia nullus eſt Textus ex quo colligi poſſit, ſtante prædicta ignorantia à hanc priuationem contrahi: imo potius contrarium non leuiter deducitur ex *c. ſi qui Simoniacis* 1. *q.* 1. Et *ex c. ordinationes.* 9. *q.* 1. Et *cap.* 1. & 2. *de ſchiſmaticis. Cap. per tuas* 34. *de ſimonia.* Præterquam quòd falſum eſt hanc inhabilitatem non eſſe appoſitam in pœnam delicti ab ordinato commiſſi, Ordines ab incapaci recipiendo, vt expendenti prædictos textus facilè conſtare poteſt. Illud verò vulgare principium, Nemo dat quod non habet, ad ſummum verum eſt in iis quæ à donante per tranſlationem dominij conferuntur, ſecùs verò in his quæ conſequenter, vel ex poteſtate ab Eccleſia, vel à Deo accepta alteri communicantur, vt exemplis facilè comprobari poteſt. Non baptizatus conferre baptiſmum poteſt, Sacerdos peccator à peccatis abſoluere, & gratiam conferre. Et in humanis gubernator ciuitatis, & Iudex adiudicare bona alicui poteſt quæ ipſe non habet, quia ad hæc omnia ſolùm in conferente requiritur poteſtas: cùm autem Epiſcopus quantumcumque ſimoniacus, & hæreticus ſit, poteſtatem habeat Ordines validè conferendi quibus annexa eſt excommunicatio, dum expreſsè non impeditur, efficitur executionem concedere, tametſi ipſe illam non habeat.

Hinc infertur te non eſſe impeditum ab executione Ordinis à prædictis recepti, ſi illum recepiſti metu coactus, qui te à culpa excuſauit. Vti docuerunt Sylueſt. *verbo irregularitas.* § 9. *verſ. ſecundum.* Nauarr. *c.* 27. *num.* 244. Tametſi contra ſentiat Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 63. Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *q. p.* 10 *num.* 5.

Porrò qui cenſent hanc inhabilitatem non in pœnam Ordinati, ſed Ordinantis iniungi, conſequenter affirmant à ſolo Pontifice relaxari poſſe. At nos qui cenſemus eſſe veram cenſuram, ſeu pœnam ob delictum Ordinati impoſitam, affirmamus aliquando ab Epiſcopo poſſe remitti: primò cùm eſt contracta abſque ignorantia craſſa, & ſupina, tametſi cum ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili. Argum *capitis* 1. *requiſiuit de ordinato ab Epiſcopo qui Epiſcopatui renunciauit.* Secundò quando contracta eſt ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducto, quia Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *capite* 6. *de reforma.* omnibus Epiſcopis facultatem concedit abſoluendi, & diſpenſandi in omnibus cenſuris, & pœnis ex delicto occulto prouenientibus &c.

Tertiò ſuſpenditur qui excommunicatione maiore ligatus ob Clerici percuſſionem, Ordinem aliquem ſuſcipit. 3

betur *cap. cum illorum de sentent. excommunicat.* vbi Innocent. III. inquit : *Nonnulli Ecclesiasticam censuram negligentes in excommunicatione positi Ecclesiasticos Ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeas Apostolicum sæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus distinguendum, quod tales vel sciunt excommunicationis se vinculo irretitos, vel non recolunt factum pro quo in latæ sententiæ Canonem inciderunt; vel factum quidem scientes iuris ignari nesciunt exinde se teneri. Primos, si fuerint sæculares Clerici à susceptis Ordinibus censemus in perpetuum deponendos, in reliquis casibus tam Archiepiscopi, quàm Episcopi absque mandato Sedis Apostolicæ speciali, dispensandi facultatem se nouerint non habere; quibus etiam est absolutio talium interdicta, cùm maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Quod si claustrales huiusmodi fuerint, & ad Ordines promoueri contingat, iuxta præmissam distinctionem, qui scienter in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione suscepti Ordinis, & offi ij decernimus manere suspensos. Circa reliquos verò facti memoriam, vel iuris peritiam non habentes, monasteriorum vtilitate pensatâ, post iniunctam regularem pœnitentiam & peractam, Abbates ipsorum poterunt dispensare, nisi graue fuerit & notabile factum, aut is qui fecit adultus fuerit, & discretus, vt violenter contra obliuionem, & ignorantiam præsumatur.*

Ex hoc textu constat Clericos sæculares excommunicatos suscipientes in excommunicatione Ecclesiasticos Ordines in perpetuum ab Ordinibus sic susceptis esse deponendos : Regulares verò ab executione Ordinis suscepti, & officij suspensos esse. Et licèt illud verbum *deponendos* sit futuri temporis, indicétque censuram hanc, seu pœnam aduersus Clericos sæculares comminatoriam esse, & ope Iudicis ferendam; attamen quia in eo Textu solùm Pontifici dispensatio remittitur denegata Archiepiscopis, Episcopis dispensandi facultate, conuincitur manifestè depositionem ipso iure iniungi, aliàs frustra negaretur Episcopis hæc facultas, & Pontifici remitteretur, cùm nihil esset dispensandum. Præterquam quòd Regulares suspenduntur ipso iure, ergo credendum est sæculares etiam suspendi, quia ex dispositione vnius partis constitutionis manifesta, alia quæ est dubia explicari debet. Argum. *leg. 2. ff. de rebus dubijs.* Sicuti notauit Bonac. *disput. 3. qu. 1. p. 6. num. 5* Et licèt Textus de recipientibus Ordines in excommunicatione ob Clerici percussionem contracta, loqui tantùm videatur : at communis omnium sententia est teste Bonac. *suprà, num. 1.* dispositionem intelligendam esse de qualibet excommunicatione. Tum quia Pontifex cùm ad decisionem procedit generaliter loquitur, ibi : *Nonnulli Ecclesiasticam sententiam negligentes in excommunicatione positi, Ecclesiasticos Ordines recipere non formidant.* Et infrà, *excommunicationis vinculo irretitos.* Tum quia nulla est specialis ratio, ob quam susceptio ordinum in excommunicatione ob percussionem Clerici potius quàm in excommunicatione ob alias causas huius censuræ subiiciatur.

Ad incurrendam igitur hanc pœnam necessarium est vt suscipiens Ecclesiasticos Ordines excommunicatione maiori ligatus sit, quia nomine excommunicationis absolutè prolato, maior tantùm intelligitur, & in decreto pœnali non lata, sed potius stricta interpretatio facienda est. Vti ex communi notat Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 1. pun. 6. n. 1.* Aliqui doctores, Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. num. 6.* Maiolus *lib. 1. c. 34.* Marius Alterius *t. 2. disp. 10. cap. 6. vers. ad probandum*, censent suscipientem Ecclesiasticos ordines suspensione, vel interdicto innodatum huic pœnæ subiici; eo quòd æquè delinquat, & Ecclesiasticam disciplinam contemnat, ac si in excommunicatione positus Ordines Ecclesiasticos reciperet. Sed rectiùs Stephan. Daula. *7. p. de censur. disp. 1. sect. 1. dub. 6.* Suar. *disp. 31. sect. 1. num. 58.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3 q. 1. p. 6. num. 3* ob solam susceptionem Ordinis in excommunicatione hanc pœnam incurri, quia prædictus Textus in *cap. cùm illorum* solùm de suscipientibus Ordines in excommunicatione loquitur, & dispositiones pœnales extendendæ non sunt ob identitatem rationis.

Deinde sic excommunicatus suscipere debet aliquem ex Ecclesiasticis Ordinibus, vbi : *Ecclesiasticos Ordines recipere non formidant*, & quamuis prima tonsura communi modo loquendi Ordo nuncupetur, at quia strictè, & propriè loquendo ab Ecclesiasticis Ordinibus distinguitur, ad illósque recipiendos est dispositio; ea de causa suscipiens primam tonsuram in excommunicatione huic pœnæ non subiicitur : vt tradit Nauar. *cap. 27. num. 241.* Suar. *disp. 31. sect. 1 num. 58* Filliucius *tract. 17. cap. 5. num. 94.* Auila *7. p. de censur. disp. 9. sect. 1. dub. 6.* Ob eandem rationem suscipiens consecrationem Episcopalem excommunicatione ligatus excusari ab hac pœna potest, quia secundùm probabilem sententiam, non est Ordo à Sacerdotio distinctus. Præterquam quòd suspensio generaliter lata non afficit Episcopos, nisi eorum fiat expressa mentio. Atque ita docet Suar. *num. 58.* Filliucius *num. 94.* Bonac. *tom 3. de censur. disp. 3. q. 1. p. 6. num. 4.* Quod verò Nauar. *lib. 5. consilior. tit de excommunicat. consil. 28. à num. 2. vsque 16.* & Auila *7. p. de censuris disp. 9. sect. 1. dub. 6.* censent huic pœnæ locum non esse Ordines minores in excommunicatione susceptos, nullatenus admittendum est; quia verè sunt Ordines Ecclesiastici, vt probauimus *tract. de Ordine*, & præsens Textus de suscipientibus Ordines Ecclesiasticos loquitur, & fortè ob hanc causam hòc dixit Ordines sacros, sed Ecclesiasticos, vt tam minores, quàm maiores censerentur comprehensi. Sicuti docet Suar. *d. disp. 31. sect. 1. n. 59.* Filliucius, *tract. 17. cap. 5. q. 4. n. 94.* Bonac. *disp. 3. q. 1. p. 6. num. 3.*

Sed an ab hac pœna, seu censura excusetur excommunicatus Ordines suscipiens in excommunicatione ignarus probabiliter suæ excommunicationis, vel prohibitionis Ecclesiæ Dissentiunt Doctores. Nam Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 6. num. 6.* Maiol. *lib. 4. de irregularit. c. 34. num. 4.* Marius Alterius *t. 2. disp. 10. cap. 6. dub. 2.* negant excusari; quia hæc non tam est pœna, quàm quædam inhabilitas, quæ absque culpa contrahi potest, id cóque in *dicto cap. cum illorum* non solùm scientes se esse excommunicatione irretitos, sed etiam illius ignari, aut ignari iuris, quo tenentur depositioni, seu suspensioni subiiciuntur.

Cæterùm longè verius est à prædicta pœna excusari in foro conscientiæ suæ excommunicationis, vel prohibitionis Ecclesiæ probabiliter ignarum. Vti docuit Panormitan. *in cap. veritatis. num. 46. de Dolo, & contum.* Et *in cap. cùm illorum, n. 15. de sententia excommunicat.* Sylvest. *verbo irregularitas. 7.* Nauarr. *c. 27. n. 241.* Suar. *disp. 31. sect. 1. num. 59.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. q. 9. num. 94.* Bonac. *disp. 3. q. 1. p. 6. num. 2.* Quia negari non potest hanc depositionem, seu suspensionem pœnam non esse, cùm sit priuatio executionis Ordinis suscepti, & officij possessi, & consequenter iuris quæsiti; at pœna cessante culpa contrahi non potest. Ergo. Neq; obest quòd ignorantes suam excommunicationem, vel ius quo tenentur suspendantur, seu deponantur, quia id intelligendum est de ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili. Nam inuincibiliter ignorantes dictam excommunicationem, seu Ecclesiæ prohibitionem solùm in foro externo suspensi, seu depositi censeri debent, eo quòd in foro externo nulla huius rei probabilis ignorantia prætumatur.

Absolutio, seu dispensatio huius pœnæ in Clericis sæcularibus reseruatur Pontifici, in regularibus iuri communi relinquitur, & si fiat cum ignorantia committitur eorum Superioribus.

Quartò suspenditur ab executione Ordinis suscepti qui 4
Ordinem suscipit ab alieno Episcopo absque licentia proprij Ordinarij. Aliquibus Doctoribus placet hanc suspensionem sufficienter probari ex *cap. illud quoque. 1. dist. 7.* vbi dicitur : *Non sit rata ordinatio eius.* Et in *cap. si quis ausus fuerit, eadem dist.* dicitur : *Irrita sit huiusmodi ordinatio.* At Suar. *t. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 13.* existimat in his verbis non contineri censuram ipso iure latam, sed ferendam. Non esto in prædictis capitibus dicatur, irrita sit talis ordinatio, intelligi debet per sententiam : quia est benignior interpretatio, & Textui accommodata, quod satis colligitur ex eo quòd in Concilio Nicæno *cap. 17.* vnde illi Textus deducti sunt, dictum sit *irrita erit*, & secundùm aliam translationem *irrita habeatur*, scilicet sententia accedente; ideóque *in cap. translationem de temporib. ordinat.* dicitur : *Interdicenda illis est Ordinis sic susceptí executio.*

Verùm etsi in iis textibus non contineatur suspensio ipso iure lata, continetur tamen in *Extrauag.* Pij V. quæ incipit : *Cum ex sacrorum*, quæ est sexta illius in Bullario, eamque refert Salcedo *in sua pract. cap. 26.* & confirmauit Pius V. *in suis constitutionibus Apostolicis sanctione 22.* vt refert Corduba *in sum. q. 114* & habetur *Regula 22. cancellariæ apposita ad finem propriorum mortuum.* Et licèt in *suprad. Extrauag.* solùm feratur suspensio aduersus suscipientes aliquem sacrum Ordinem absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, vt constat ex illis verbis : *Ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri* : attamen in *cap. 1. de temporib. ordinat. in 6.* generaliter fertur suspensio aduersus Hispanos, qui ad Episcopos Italiæ accedunt ordinandi, sine Episcopi proprij licentia. Denique Conc. Trident. *sess. 23. cap. 8. de reformat.* apertis verbis hanc suspensionem indicit : *Si quis* (inquit) *ab alio promoueri petat : nullatenus id ei etiam cuiuslibet generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu etiam statutis temporibus permittatur, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur. Si secùs fiat Ordinans à collatione Ordinum per annum; Ordinatus verò ab Ordinum executione quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.* Hæc igitur suspensio incurritur ob receptionem Ordinum tam maiorum, quàm minorum; quia de omnibus generaliter Textus loquitur, sicuti declarauit ibi sacra Concilij congregatio. Ob receptionem autem primæ tonsuræ non videtur hanc suspensionem contrahi. Tum quia nullum ei est officium annexum, à cuius executione suspendi initiatus possit. Tum denique quia strictè loquendo, & rigore iuris spectato non est Ordo, & solùm ob Ordinem receptum indicitur hæc suspensio. Atque ita tenet Tolet. *lib. 1. sum. cap. 44. num. 4.* Zerola *1. p. prax. Episcop.*

verbo dimiſſoriæ. Auguſt Barboſa *in remiſſionib. concil. ſeſſ. 23. c. 8. circa finem.* Et alij. Quamuis oppoſitum cenſeant plures Doctores relati à Bonac. *diſp. 3. q. 1. p. 11. num. 18.* Oportet verò vt recipiens dictos Ordines culpam mortalem committat ſic recipiendo, quia cenſura, & pœna grauis hanc culpam exigunt. Quare ſi ex aliquo capite à culpa mortali excuſetur, vel quia ignorauit probabiliter talem Epiſcopum carere poteſtate ordinandi, vel litteras illas dimiſſorias inſufficientes eſſe; vel quia ad ſuſceptionem prædictorum Ordinum graui metu fuit inductus ab hac cenſura, & pœna excuſabitur. Sicuti notarunt Naùarr. *in ſum. cap. 27. num. 155.* & *in cap. recepta de reſtitut. ſpoliatorum. propoſit. 8. num. 32.* Henriq. *lib. 13. cap. 38.* Coninch. *diſput. 14. de cenſur. num. 36.* Auila *de cenſur. 7. p. diſp. 9. ſect. 1. dub. 7.* Suar. *diſput. 31. ſect. 1. num. 15.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. pun. 10. num. 15.* & alij apud ipſos. Quinimo Salcedo *in pract. cap. 26. §. ex tunc.* Et Auila *3. p. de cenſur. diſp. 3. dub 7. §. pro intelligentia*, docent ignorantiam culpabilem, modò affectata non ſit, excuſare, quia Pius II. in *ſua Extrauag.* vtitur verbo *præſumpſerit*, ad cuius normam decretum Conc. Trident. regulandum eſt.

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus permittitur ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordines ſuſcipi. Primus eſt, ſi proprius Epiſcopus ab executione Ordinum ſit notoriè ſuſpenſus, eo quòd ſubditum alterius diœceſis ſine debita facultate ordinauerit: nam eo caſu ſubditis conceditur facultas, vt ab alieno Epiſcopo Ordines recipiant. *Cap. eos qui de temporib. ordinat. in 6.* Et *ibi* Gloſſa. Et notauit Pet. Rebuff. *prax. beneficiat. 1. p. de formula dimiſſoriarum, num. 19.* Salcedo *pract. cap. 26. §. tribus tamen caſibus.* Suar. *diſputat. 31. ſect. 1. num. 15.* Non eſt autem opus, vt ſuſpenſio ſit declarata, ſufficit ſi per euidentiam facti notoria ſit, quia Textus in *dicto cap. eos qui*, ſolùm requirit eſſe manifeſtam, quod tum euidentia facti, tum ſententia Iudicis contingit. Sicuti aduertit Auila *3. p. diſputat. 5. dub. 7. concluſ. 3.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſputat. 3. q. 1. punct. 10 num. 6.*

Secundus eſt, ſi per triennium commoretur cum Epiſcopo tanquam eius familiaris, ſeu de eius familia, & beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim ab illo recipiat. Vti habetur in Conc. Trident. *ſeſſ 23. cap. 9.* His enim conditionibus poſitis poterit primam tonſuram, & reliquos Ordines tam maiores, quàm minores recipere ab illo Epiſcopo, abſque proprij Epiſcopi licentia, qua Conc. Trident. nullam reſtrictionem appoſuit. Quod intelligendum eſt de Epiſcopo diœceſim, & ſubditos actu habente. Nam titulares Epiſcopi nequeunt prætextu cuiuſcunque familiaritatis aliquem ſecum per triennium commorantem ordinare, quia ſic cauetur in dicto Conc. Trident. *ſeſſ. 14. c. 2. de reformat.* quod decreto *ſeſſ. 23. cap. 9.* reuocatum non fuit, vt ſupponunt Doctores communiter. Familiaris autem in præſenti ille tantùm cenſendus eſt, qui cum Epiſcopo in eodem loco commoratus fuerit, non verò ille qui longè diſtat, tametſi ſumptibus Epiſcopi alatur, quia eius mores non ſatis poterit perſpectos habere, quæ fuit ratio ob quam Concilium poſtulauit, vt familiaris cum Epiſcopo per triennium commoraretur. Hoc autem triennium ſpectarâ communi ſententiâ continuum eſſe debet, quia quoties à iure tempus ad aliquem actum aſſignatur, plerunque continuum intelligitur. Vt tradit Gloſſa *leg. 3.* & *leg. naturaliter. ff. de vſucapionibus.* & *in Rub. ff. de diuerſis*, & *tempor. præſcript.* Abbas *in c. vlt. ad finem, de electione.* Bartol. & Caſtrenſ. *in leg. vlt. §. quoties, ff. de Publ. can. & vectigal.* Alexand. *conſ. 34. num. 1. lib. 5.* Lapus *allegat. 46. num. 3.* Et alij. Non eſt autem opus, vt hoc triennium incipiat, poſtquam ordinans creatus Epiſcopus fuerit: ſatis enim eſt, ſi ſecum triennio fuerit commoratus: vt notat Garcia *de benefic. 2. part. c. 5. n. 83.* Bonacina aliis relatis *t. 3. diſp. 3. q. 1. p. 11. num. 9.* Debet autem factâ ordinatione ſtatim (hoc eſt abſque vlla dilatione) beneficium Ordinato conferre, quod verum habet, tametſi ſolam primam tonſuram conferat. quia ſub hac conditione hæc ordinandi poteſtas ei commiſſa eſt, vt declarauit Congregatio Concilij teſte Barboſa in *dicto decreto.* Cui obligationi non ſatisfacit ſi maiorem partem anni tranſire permittat abſque beneficij collatione, vt ex Concilij congregatione notauit Flaminius *lib. 4. de reſignat. q 2. num. 3.* Garcia *2. p. c. 5. n. 87.* Salcedo *pract. c. 26. verſ. tertius caſus.* Quod ſi beneficium poſtmodum Epiſcopus non contulerit, non obinde Ordinatus bona fide, & cum ſpe beneficij ſibi conferendi ſuſpenſionem incurrit; quia hæc vtpotè pœna, & cenſura contrahi nequit abſque culpa, à qua Ordinatus (vt ſuppono) liber eſt, vt benè notauit Bonac. *d. p. 11. n. 12.* Excuſatur autem Epiſcopus ab hac obligatione conferendi beneficium Ordinato, ſi ad titulum patrimonij, vel penſionis promouerit. Vti facere poteſt, teſte Garcia *2. p. de benefic. c. 5. n. 80.* Barboſa *in remiſſionib. Concilij*, quia beneficium conferendum præcipitur, vt Ordinatus deſtitutus Epiſcopi obſequio, & familiaritate habeat vnde ſuſtentari poſſit. Sicuti docet Bonac. *dicto p. 5. q. 1. p. 11. n. 11.* Ex hac verò facultate graues Doctores, Salcedo *dicto c. 26. §. tertius caſus.* Garcia *2. p. c. 5. n. 86.* Bonac. *n. 13.* & alij cenſent non concedi Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum ſuo familiari ad Ordines in interſtitiis, & illegitimitate, aliiſque impedimentis, quia hæc poteſtas diuerſa eſt, neque poteſtati à Concilio Trident. conceſſæ annexa. Sed contrarium eſt ſatis probabile, quod docuit Saa, *verbo Epiſcopus, num. 36.* Sanch. *lib. 8. de matr. diſput. 1. num. 25.* Tum quia ad prædictorum diſpenſationem videtur ſufficere habitatio maiori parte anni. Tum quia conceſsâ facultate ordinandi quæ maior eſt, conceſſa videntur, quæ prædictæ ordinationi conueniunt, etſi non neceſſariò.

Tertius caſus, in quo Epiſcopus ſubditum alterius diœceſis ordinare poteſt, eſt quando cenſet proprium Epiſcopum ratam Ordinationem habiturum: illa enim ratihabitio præſumpta cenſetur facultatis conceſſio. Arguit. *c. Lugdunenſis, vlt. 9. q. 2.* vbi ſanctus Epiphanius ordinauit quemdam ex diœceſi S. Ioannis Chryſoſtomi abſque expreſſa eius facultate, quod ſanctus vir non feciſſet, ſi ei detrimentum fore perpenderet. Atque ita tradit *ibi* Gloſſa, Maiolus, *lib. 4. de irregularit. c. 2. num. 7.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 17.* Valer. Reginald. *praxi, lib. 32. tract. 2. c. 69. verſ. ſunt autem.* Barboſa *in remiſſ. Concilij ſeſſ. 23. cap. 8. in fine.* Fateor hanc ratihabitionem in prædicto Textu ex parte Ordinatorum non admitti, tametſi ex parte Ordinantis admittatur, ſiquidem Ordinatis imponitur pœnitentia in ſatisfactionem Eccleſiæ quam offenderunt, & illâ pœnitentiâ peractâ miſerationis intuitu recipiuntur in ſuo honore, hoc eſt ad exercitium Ordinis accepti: ſicuti docet Petrus Rebuff. *in pract. benefic. 1. p. de forma dimiſſoriarum. litterarum n. 14.* Et Salcedo *in pract. c. 26. §. ſecundus in fine.* Quocirca hæc ratihabitio non eſt facilè admittenda, tum ne iuriſdictioni propri Epiſcopi præiudicium fiat, tum ne indigni promoueantur: ſicuti illam non admittit Bernard. Diaz *in ſua pract. cap. 26. verſ. ſecundus caſus.* Et *ibi* Salcedo, Quaranta aliis relatis, *verbo Ordo. verſ. amplia.* Bonac. *tom. 3. diſp. 3. q. 1. p. 11. num. 14.* Sed ſolùm permitti poterit, quando maxima, & ferè morali certitudine conſtet gratam Epiſcopo proprio fore ordinationem. Nam hac ſtante morali certitudine ſicuti poſſunt alia Sacramenta, quæ ad ſui licitam adminiſtrationem iuriſdictionem requirunt, adminiſtrari, poterit & hoc Sacramentum.

Quintò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui ordinatur ab 5
Epiſcopo proprio Pontificalia exercente in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci, in quo Ordines confert. Quæ ſuſpenſio colligitur ex *c. Epiſcopum 9. q. 2.* vbi talis ordinatio irrita eſſe decernitur. Sed apertiùs ex Conc. Trident. *ſeſſ. 6. cap. 5.* ibi *Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis prius legij prætextu Pontificalia in aliena diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm. Si ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi.* Quod dictum eſt de Epiſcopo, intelligendum eſt de Archiepiſcopo, quia ipſi datum non eſt Pontificalia exercere in diœceſi Suffraganeorum, niſi in aliquibus caſibus: vt notat Gloſſa *in cap. Romana, notab. 2. de officio ordinar. lib. 6.* Couarru. *pract. quæſt. c. 9. num. 2.* Zerola, *verba Archiepiſcopus, verſ. ad ſecundum.* Barboſa *in remiſſionib. concilij, ſeſſ. 6. cap. 5.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1 p. 12. num. 1.* Sed an hæc ſuſpenſio extendatur ad recipientem ſolùm primam tonſuram; Affirmat Rebuff. *prax. beneficij. tit. de Clericis ad ſacros Ordines malè promotis. Gloſſ. 1. num. 4* Alterius *t. 2. diſp. 10. c. 2. verſ. quod ſi.* Bonac. *ſupra. n. 2.* quia Epiſcopus conferens primam tonſuram Pontificalia exercet, cùm ſolis Epiſcopis, ſeu iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, ſit datum eam conferre. Neque obeſt quòd in ſuo cubiculo eam conferre poſſit, nam etiam ibi poteſt calicem conſecrare, cùm tamen ea conſecratio Pontificalis vſus ſit.

Cæterùm etſi Epiſcopus ob collationem primæ tonſuræ in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarij illius loci à Pontificalium executione ſuſpendatur: at prima tonſura initiatus ſuſpenſionem *ibi* latam non incurrit. Tum quia prima tonſura ſpectato iuris rigore non eſt Ordo, ſed Ordinis diſpoſitio, & ab Ordinibus ſæpè diſtinguitur, vt conſtat manifeſtè ex Conc. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 2. de reformat.* ibi: *Ad ſacros, aut minores Ordines, vel primam tonſuram promouere, ſeu ordinare valeat.* Tum præcipuè, quia hæc tonſura nullum ſpeciale munus habet, à cuius executione ea initiatus ſuſpendi valeat. Et ita tenet Henriq. *lib. 3. c. 6. num. 6.* affirmans primam tonſuram conferri ab Epiſcopo poſſe ſuis ſubditis in aliena diœceſi. Illud optimè aduertit Suar. *diſp. 31. ſect. 1 num. 21.* Ordinatum ſine licentia ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque debita licentia duas ſuſpenſiones incurrere, vnam: quia ſine litteris dimiſſoriis: aliam, quia ab eo Epiſcopo in eo loco Ordines ſuſcipit; poſſétque vna ſuſpenſio ab alia ſeparari, ideóque non ſe impediunt quominus ſimul contrahantur. Vide quæ diximus *tract. de ordine, p. 15.*

Sextò ſuſpenditur Ordinatus ante legitimam ætatem ex 6
Extrauag. Pij II. quæ incipit: *Cùm ſacrorum*, quámque confirmauit Clemens VIII. *ibi* enim Pius II. inquit: *Statuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſine extra tempora à iure præſcripta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris*

etiam

etiam citramontanis ad aliquem ex ſacris Ordinibus fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Ætas requiſita pro prima tonſura, & à fortiori pro aliis Ordinibus eſt ſeptimus annus completus. *Cap. nullus de temporib. ordinat.* vbi prohibetur infanti primam tonſuram conferre. Infans autem eſt qui ſeptennium nondum compleuit. *Leg. ſi infanti. §. vlt. & leg. potuit, Cod. de iure deliberandi.* Completo ſeptennio & prima tonſura, & minores Ordines conferri poſſunt; quia nulla pro his Ordinibus eſt ætas à iure præſcripta, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur: vt tradit Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. num. 23.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. punct. 1. num. 4.* At pro Ordinibus ſacris ſuſcipiendis ætas præfixa eſt à Conc. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 12. de reformat.* nam ad Subdiaconatum requiruntur anni 22. pro Diaconatu 23. pro Presbyteratu 25. incœpti excommuni Eccleſiæ praxi. Pro Epiſcopatu autem 30. completi, iuxta textum *in c. cùm in cunctis, de electione.* Computanda eſt huiuſmodi ætas non à die conceptionis, vt placuit Sfortio Oddo *de reſtit. in integrum. 1. p. q. 2. art. 2. num. 48.* ſed à die natiuitatis ſiue naturalis, ſiue violentæ: vt ex communi docuit Couarruu. 4. *decret. 2. p. cap. 8. §. 2.* Mandoſius *de ætate minori, cap. 1. num. 25.* Sanch. *in decalog. lib. 4. cap. 35. num. 2.* quia dies conceptionis ignotus eſt Præterquam quòd dum infans in vtero matris exiſtit, neque in lucem prodit, non repuratur perſona diſtincta, cuius ætas enumerari debeat.

Qui igitur aliquo ex ſacris Ordinibus antè ætatem præfixam initiaretur, ſuſpenſionem ab executione Ordinis ſic ſuſcepti incurreret, modò in illius ſuſceptione bona fide non proceſſerit, ignorans probabiliter ſe ætate legitima carere, vel non adeſſe Eccleſiæ legem ſub ſuſpenſione prohibentem Ordines ante illam ætatem ſuſcipi, nam eo caſu excuſatur ab hac pœna, quæ non niſi ob grauem culpam contrahi poteſt: vt aduertit Nauarr. *c. 27. num. 155.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 26.* qui cenſent quamlibet ignorantiam modò affectata non ſit, excuſare; quia Pius V. vtitur verbo *præſumpſerit*, quod dolum importat. Sed rectiùs Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. punct. 1. numero 3.* ſolam ignorantiam probabilem, & inuincibilem excuſare; quia verbum *præſumpſerit*, non pro contrahenda ſuſpenſione, ſed pro contrahenda irregularitate ob violatam ſuſpenſionem aſſumptum eſt, vt legenti Textum conſtare poteſt.

Dixi ſic Ordinatum ſuſpenſum eſſe ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ab executione aliorum Ordinum legitima ætate perceptorum: nam eſto Pius II. *in ſua Bulla* generaliter dixerit, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, intelligendum eſt de Ordinibus indebitè ſuſceptis. Argum. *Textus vel non eſt compos, de Temporib. ordinat.* & notauit Bonac. *d. t. 3. diſp. 3. q. 1. p. 1. num. 8.*

Monent tamen Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 23.* Garcia 2 *p. de benefic. c. 5. num. 51.* referens ſacræ Cardinalium Congregationis deciſionem. Bonac. *ſuprà, pun. 1. in fine*, & Doctores communiter, Ordinatum ante legitimam ætatem ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, abſolutúmque à ſuſpenſione non poſſe Ordinem receptum exercere, quouſque ad legitimam ætatem perueniat. Argum. *cap. vel non eſt compos de temporib. ordinat.* non ob impedimentum ſuſpenſionis, ſed irregularitatis à iure inductæ, qua quis prohibetur ante legitimam ætatem Ordinem ſuſcipere, & conſequenter ab illius vſu.

7 Septimò ſuſpenditur qui Ordines ſuſcepit extra tempora deſignata ab Eccleſia, abſque diſpenſatione legitima. Quæ ſuſpenſio iure antiquo lata non erat ipſo iure, ſed ferenda, vt conſtat ex *cap. ſanè. Cap. cum quidam.* Et *cap. conſultationi de temporib. ordinat.* At *in dicta Extrauag. Pij II. Cùm ex ſacrorum*, habetur expreſsè, extenditurque tantùm hæc ſuſpenſio ad ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & meritò; quia minores Ordines non habent ſtatuta tempora, vt conſtat *ex cap. de temporib. ordinat.* Et notauit Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. num. 30.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. num. 4.* Requiritur tamen culpa grauis in ordinato, vt aduerrunt præfati Doctores. Vnde ſi bona fide ſacris initieris, credens te habere facultatem, vel Epiſcopum diſpenſare poſſe, vel ex alia ſimili ignorantia, ſicut excuſaris è culpa, ſic & à cenſura cenſeris excuſatus Effectus huius ſuſpenſionis eſt impedire executionem Ordinis malè ſuſcepti, nam eſto in prædictis decretis dicatur à ſuis Ordinibus, ſubintelligendum eſt malè ſuſceptis, vt in eo puniaris in quo deliquiſti, quia eſt benignior interpretatio, & ſaluatur proprietas verborum: vti notauit Auila *de cenſur. 3. p. diſp. 5. dub. 7. §. ſexto notandum.* Henriq. *lib. 13. c. 33. numero 1.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 31.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult. 13. num. 36.* Bonac. *t. 3. diſp. 3. q. 1. pun. 3. n. 5.* Huius cenſuræ abſolutio Epiſcopo competit, ſiquidem non eſt reſeruata, vt aduertit Suar. Hurtado, Auila & Bonac. *ſuprà.* Nam eſto Sixtus V. *in Extrauag. Sanctum, & ſalutar.* ſibi abſolutionem reſeruauerit, Clemens VIII. *in conſtitutione quæ incipit: Romanum Pontificem, edita pridie kalend. Martij, anno 1594.* ad terminos ſacrorum Canonum, & conſtitutionis Pij II. & decretorum Concilij Trident. reducta eſt, exceptis his quæ in dicta Bulla contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos ſtatuuntur, quæ nullo modo reuocantur.

Octauò ſuſpenſio fertur aduerſus Ordinatum non ſeruatis temporum interſtitiis, quod multipliciter contingere poteſt. Primò ſi eodem die plures Ordines ſacros ſuſcipias. Secundò ſi minores ſimul cum ſacro vbi non eſt conſuetudo. Tertiò ſi non ſerues moram temporis inter vnum, & alium Ordinem à Conc. Trident. præſcriptam. 8

Præmittendum eſt ex his quæ diximus *tract. de Ordine, d. 13.* primam tonſuram quolibet die conferri poſſe, cùm iura certum diem non requirant. Minores omnibus diebus ieiunij, quatuor temporum, & Dominicis, & feſtiuis dari poſſe; ſacros verò non niſi in Sabbato quatuor temporum, & in duobus caſibus die Dominico. Primò ſi ieiunium Sabbathi continuetur ab Ordinato, & Ordinante vſque ad diem Dominicum, quia tunc reputatur eadem dies teſte Salcedo *pract. cap. 26. verſ. iſta autem.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 40. & 42.* Secundò ſi die Sabbathi tanta eſſet Ordinandorum multitudo, vt non poſſent omnes Ordinibus inſigniri, nam tunc in Dominicam collatio Ordinum transferri poterit, vt notauit Gloſſa, & Innocent. *in cap. litteras de temporib. ordinat.* Sylueſt. *verbo ordo. 2. q. 6.* Salcedo *loco citato.* Conſecratio verò Epiſcoporum ſolis Dominicis, & feſtiuis diebus facienda eſt. *Cap. ordinationes 75. diſt.* Et notauit Sylueſt. *verbo conſecratio 1. q. 3* quam conſecrationem debet recipere Epiſcopus electus, & confirmatus intra triumenſium ſpatium à ſua confirmatione, alioquin ad fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur, & ſi intra totidem menſes id poſtmodum facere neglexerit, Eccleſia ipſo iure priuatur, vt habetur in Conc. Trident. *ſeſſ. 23. capit. 2. de reformat.*

Secundò præmittendum in receptione minorum Ordinum, non eſſe neceſſaria temporum interſtitia. Nam eſto in *c. ſingulus. 77. diſt.* deſignentur quædam tempora illud ius antiquum eſt, & ita poſſunt omnes illi Ordines ſimul cum prima tonſura eodem die, ſi Epiſcopo viſum fuerit, conferri, præſertim vbi viget conſuetudo. Vt colligitur ex *c. 2. De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit.* Et tradit Gloſſa, & Doctores *ibi.* Et *in c. 3. de temporib. ordinat.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 4.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 14. n. 2.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. pun. 4. §. 1. n. 2.* Vnde in Concilio Trident. *ſeſſ. 23. c. 11. de reformat.* ſtatuitur hos Ordines recipi per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur. Quare ex arbitrio Epiſcopi rationabili, poſſunt eodem die omnes prædicti Ordines ſimul cum prima tonſura recipi, & ſic praxis obtinuit. A ſuſceptione autem poſtremi gradus ad Subdiaconatum annus integer Eccleſiaſticus tranſire debet, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat, vt habetur in Conc. Trident. *ſeſſ. 24. c. 11. de reformat. ſic, A Subdiaconatu ad Diaconatum annus integer ſimiliter tranſire debet, niſi aliud Epiſcopo videatur.* Sicuti decidit Conc. Trident. *ſeſſ. 23. c. 13.* & idem deciſum eſt *capite 14.* à Diaconatu ad Presbyteratum. His poſitis,

Dicendum eſt, ſi recipias primam tonſuram, & Ordines minores non ſeruatis temporum interſtitiis contra voluntatem Epiſcopi graue peccatum committis; quia violas ſtatuta ſacrorum Canonum in materia graui. Vt tradit Gloſſa *in cap. quicunque verbo Acolytus 77. diſt.* Salcedo *cap. 26.* Bonac. *tom. 1. de cenſur. diſput. 3. quæſt. 1. punct. 4. §. 1. num. 2.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 43.* nullam tamen ſuſpenſionem incurris, quia nullibi cauta eſt, vt docent præcitati Doctores. Si verò Ordines minores ſimul cum Subdiaconatu ſuſciperes, abſque Epiſcopi diſpenſatione, illóque ignorante ſuſpenſionem, ſeu irregularitatem incurreres. *Ex cap. 2. de eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit*, ſicuti notauit Nauarr. *cap. 25. num. 71. verſ. octauo.* Maiolus *lib. 4. de irregularit. cap. 11. num. 1.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 14. num. 25.* Auila 7. *part. de cenſur. diſput. 9. ſect. 1. dub. 4.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſput. 3. quæſt. 1. punct. 4. num. 2* Quod tamen intelligendum eſt, quando non vocatus te ingeſſiſſes Ordinandum; quia tunc Ordinem furtiuè ſuſcepis: ſecùs verò ſi vocatus eſſes tam ad Ordines minores, quàm Subdiaconatum, tametſi ex inaduertentia Epiſcopi, quia ceſſat furtiua Ordinis receptio Poſſe autem Epiſcopum diſpenſare, vt ſimul eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum recipias, ſupponit ſacra Cardinalium congregatio, & docuit Nauarr. *cap. 25. num. 71.* & indicat Suar. *dicta ſect. 1. num. 41.* Bonac. *d. p. 4. n. 2.* Quod ſi duos ſacros Ordines eodem die reciperes abſque diſpenſatione Pontificis (qui tamen diſpenſare poteſt) dubius eſt Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. num. 41.* an incurras ſuſpenſionem, eo quòd in *cap. litteras de temporib. ordinat.* vbi de ordinato Diaconatu, & Presbyteratu eodem die decernitur ab executione officij Sacerdotalis manere ſuſpenſum, quouſque Pontifex aliter diſponat, non fertur lex pro futuris caſibus, ſed caſui ibidem relato arctatur diſpoſitio. Cæterùm communis ſententia affirmat, te manere ſuſpenſum. Vti tradit Nauarr. *cap. 25. num. 71.* Maiol. *lib. 4. de irregular. cap. 11.* Viuald. *tit. de ſuſpenſ. num. 47.* Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 14. num. 25.* Bonac. *tom. 3. diſput. 3. quæſt. 1. p. 4. num. 5.* tum quia verum non eſt in *prædicto capitteras* legem

non

non ſtatui; aliàs de omnibus decretis caſum ſpecialem referentibus, idem dici poſſet. Tum præcipuè quia Textus *in c. innotuit, De eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit*, inquit, de his qui Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinem ſimul ſuſceperunt, de iuris rigore in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non debent, ibique poteſtas diſpenſandi Abbati, & Epiſcopo remittitur, ſi Religionem intrauerint. Secùs reſeruatur Pontifici, vt aduertunt Maiol. Bonac. Suar. *loc. cit.*

Ob violationem interſtitiorum nulla eſt in iure pœna appoſita, tametſi graue peccatum committas legem Eccleſiaſticam tranſgrediens. Sicuti tradit Zerola *in pract. 2. part. verbo ordo, num. 8.* Alterius *2. p. diſp. 10. c. 4. poſt princ.* Suar *diſp. 31. ſect. n. n. 43.* Riccius *in collect. deciſ. 3. p. collect. 576.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 18 n. 11.* Bonac. *t. 3. diſp. 3. q. 1. p. 4. §. 2. numero 1.* Solùm aduerto in diſpenſatione interſtitiorum diuerſam cauſam requiri pro ſacris Ordinibus ſuſcipiendis. Nam agens Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 11.* de ſuſceptione Subdiaconatus poſt ſuſceptionem poſtremi gradus minorum Ordinum, inquit: *Non promoueantur niſi poſt annum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat.* Et *cap. 13.* agens de promotione ad Diaconatum inquit. *Promoti ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur; cùm autem hoc iudicium rationabile debeat eſſe, oportet vt ſaltem Eccleſiæ vtilitas adſit quæ diſpenſationem exigat. Verùm à Diaconatu ad presbyterarum aſcenſio non permittitur, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur.* Vt habetur *dicta ſeſſ. 23. c. 14. de reformat.* Quod ſi Epiſcopus abſque prædictis cauſis vtilitatis, vel neceſſitatis diſpenſationem concedat, nulla eſt diſpenſario, vtpote facta in lege Superioris contra formam à ſuperiore præſcriptam. Sicuti aduertit Suar *diſp. 31. ſect. . num. 43.*

9 Nonò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui per ſaltum promouetur, hoc eſt qui ad Ordinem ſuperiorem, prætermiſſo inferiori, aſcendit. Vti colligitur *ex c. ſolicitudo. 52. diſtinct. & ex cap. vn. de clerico per ſaltum promoto*, vbi de Subdiacono qui prætermiſſo Diaconatu Presbyteratum ſuſcepit, inquit Pontifex: *Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro negligentia huiuſmodi iniungas eidem, qua paracta ipſum in Diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine Sacerdotis.* Ergo ob prædictum delictum impeditus erat promotus à ſuſceptione Ordinis prætermiſſi, & ab adminiſtratione Ordinis ſuſcepti. Et denique in Concilio Tridentino ſupponitur, ſiquidem *ſeſſ. 23. cap. 14. in fine de reformat.* dicitur: *Cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare. Si igitur diſpenſatione indigent, ergo vinculo aliquo ligati erant, quod nullum aliud eſſe poteſt, niſi ſuſpenſionis, ſiquidem non ſolùm impediuntur à ſuſceptione Ordinis prætermiſſi, ſed etiam à ſuſcepti adminiſtratione.* Atque ita docent Sylueſt. *verbo irregularitas. q. 11.* Sotus *in 4. d. 25. q. 1. art. 3.* Nauarr. *cap. 25. num. 71. & cap. 27. num. 244.* Gregor. Lopez, *leg. 63. tit. 5. part. 1.* Salcedo *pract. c. 29.* Suarez. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. num. 35. & ſeqq.* Auila *7. p. diſp. 9. dub. 2.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1 p. 2. numero 1.* Filliucius *tract. 17. c. 5 q. 8. n.* Auguſt Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 47. num. 1.* Sayrus *lib. 4. c. 14. n. 26.* Coninch. *diſp. 15. dub. 5. num. 40.* Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 13. num. 39.* & alij. Tametſi contrarium cenſeant non improbabiliter Turrecremata *in dicto cap. ſollicitudo, art. 4* & *ibi* Archidiacon. & Præpoſit. Angel. *verbo irregularitas. 1. num. 36.* Armilla *eodem n. 68.* Bernard. Diaz, *pract. c. 29.* & probabile reputant Suar. & Auila *ſuprà* ducti ex *dicto cap. ſollicitudo:* vbi ſolùm mandatur Epiſcopo prohibere ab officio Sacerdotis Presbyterum per ſaltum promotum, donec Subdiaconatum intermiſſum recipiat, quod non arguit ſuſpenſionem ipſo iure latam, ſicuti neque Textus *in c. vn. de clerico per ſaltum promoto*: cùm ex eo tantùm colligatur non eſſe permittendum ſic ordinatum Ordinem prætermiſſum recipere, & in ſuſcepto miniſtrare, quouſque condignam de delicto pœnitentiam præſtet. Verba verò Concilij, quæ efficaciora ſunt in hac parte explicari poſſunt, non de propria diſpenſatione alicuius impedimenti contracti, ſed de permiſſione abque impoſitione alicuius ſuſpenſionis, vel pœnæ. Sed hæc nullo modo placent, quia videtur eſſe Textuum violenta explicatio. Et quia Concil. Trident. concedit Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint. Supponit ergo poſt miniſtrationem non poſſe diſpenſare, quod verum eſſe non poſſet, niſi ex miniſtratione irregularitatem incurrerent, ob violatam ſuſpenſionem ex ordinatione per ſaltum contractam.

10 Decimò ſuſpenditur, & irregularitate innodatur, qui poſt matrimonium contractum etiam nõ conſummatum, aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipit extra caſus à iure permiſſos. Vti habetur in Extrauag. Ioann. XXII. *Antiquæ de voto & voti redempt.* ibi *diſtrictius inhibentes, ne quiſquam durante matrimonio nondum etiam conſummato, aliquem de ſacris Ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi prout ſacris Canonibus nouerit conuenire. Quod ſi ſecus à quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus quod nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto Ordine miniſtrare, neque ad ſuperiores Ordines prouehi, nec ad aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum valeat promoueri.* Ex his verbis conſtat ſic promotum ſuſpenſionem incurrere, quatenus ab executione Ordinis ſuſcepti ſuſpenditur; irregularitatem verò, quatenus prohibetur ad ſuperiores Ordines aſcendere, & in beneficio Eccleſiaſtico promoueri. Vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. p. 7. num. 1.* Gaſpar. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 13. n. 40.* Coninch. *diſp. 15. dub. 5. num. 41.* Notanter dixi *aliquem ex ſacris ordinibus*: nam eſto graue peccatum committat coniugatus, Ordines minores poſt matrimonium recipiens, nullam tamen pœnam ipſo iure incurrit; quia Extrauagans ſupradicta ſolùm de ſuſceptione ordinum loquitur, & nullus alius inuenitur Textus in iure pœnam ſuſceptioni Ordinum minorum indicens.

Præterea dixi *extra caſus à iure permiſſos.* Sunt enim plures, in quibus licitè coniugatus Ordinem etiam ſacrum ſuſcipit. Primò ſi ante conſummatum matrimonium profeſſionem in Religione approbata emittat; quia eo caſu vinculum matrimonij ſoluitur. Secundò ſi poſt conſummatum matrimonium vxor ex viri conſenſu Religionem ingrediatur. Iuxta *caput Epiſcopus benedictionem, 76. diſt.* Tertiò ſi ipſa ſeparata viuere vult, & votum caſtitatis emittat dum ſenex ſit, & de incontinentiæ periculo non ſuſpecta. Iuxta *cap. feriatim, 32. diſt.* Et *cap. coniugatus de conuerſ. coniugator. Cap. Agathoſa 27. q. 2.* Quartò ſi ob cauſam vxoris diuortium quoad thorum, & habitationem perpetuò celebratum eſt; quia ab oneribus matrimonij ſoluitur. In his ergo caſibus quia vir licitè Ordines ſuſcipit, nullam ſuſpenſionem incurrit.

Quod ſi bonâ fide putans vxorem eſſe mortuam, vel validam profeſſionem emiſiſſe, cùm tamen nihil horum contigerit; Ordinem ſacrum recipiens, ſuſpenſionem non incurris; quia ad hanc ſuſpenſionem culpa grauis requiritur, vt conſtat ex illis verbis *Extrauag. Nemo aduerſus ſupradicta præſumat, & ſi ſecus fuerit à quoquam attentatum.* Sicuti notauit Suar. *diſp. 31. ſect. 2. num. 56.* Bonac. *diſp. 3. q. 1. p. 7. num. 4.* Ex Eccleſiaſtico tamen præcepto prohibitus eſt ab executione Ordinis ſacri matrimonio durante; in quo præcepto nequit Epiſcopus diſpenſare, vt aduertit Bonac. *ſuprà, p. 7. in fine.* Matrimonio autem diſſoluto, vel ipſa vxore votum caſtitatis emittente ſi ſenex ſit, nec de incontinentiæ periculo ſuſpecta, vel Religionem ingrediente, poterit ſic promotus in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, quia nullo impedimento, aut præcepto remouetur, vt affirmat Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 56.*

In caſibus autem in quibus hæc ſuſpenſio contrahitur nullus præter ſummum Pontificem poteſt diſpenſare, etiam matrimonio diſſoluto, niſi fortè fuerit diſſolutum ob tui in Religionem ingreſſum, quo caſu permittitur in dicta Extrauagant. Epiſcopo diſpenſatio, vel Religionis Superioribus, qui ex priuilegio ſibi conceſſo à Sede Apoſtolica poſſunt, cum ſuis Fratribus in his ſuſpenſionibus diſpenſare.

Vndecimò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui Sede Epiſco- 11
pali vacante, nec arctatus occaſione alicuius beneficij recepti, vel recipiendi ordinatur in ſacris intra annum cum litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis. Ex Conc. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 10. de reformat.* quæ ſuſpenſio durat vſque ad beneplacitum futuri Prælati. Pro ſuſcipientibus minores Ordines alia pœna ſtatuitur, ſcilicet ne clericali priuilegio præſertim in criminalibus gaudeant, quare ij non ſuſpenduntur, vt congregatio Concilij declarauit, teſte Auguſt. Barboſa, *in dicto cap. 10.* Quod adeò verum eſt, vt nec primam tonſuram virtute litterarum dimiſſoriarum à Capitulo recipere poſſit qui beneficio recepto, vel recipiendo arctatus non fuerit. Vti docuit Nauarr. *conſ. 17. de temporib. ordinat.* Man. Rodrig. *t. 2. cap. 14. num. 6.* Garcia. *5. p. de benefic. c. 7. num. 95.* tametſi pœna impoſita ordinatis minoribus hunc non comprehendat, quia appellatione minorum Ordinum maximè in decreto pœnali, & odioſo ſolùm veniunt intelligendi quatuor minores Ordines, & non prima tonſura quæ ab illis diſtinguitur: vti colligitur ex Trident. *ſeſſ. 23 cap. 4. §. 6. 10 & 11.* & notauit Garcia, *ſuprà.* Arctatus verò occaſione beneficij recepti (vt rectè explicat Garcia. *5. p. de benefic. cap. 7. num. 97. & ſeqq.*) ille dicitur qui beneficium obtinet ratione cuius obligatur ſe promoueri facere. Vt qui obtinet Parochialem Eccleſiam, eſt arctatus intra annum ad ſacerdotium promoueri, & obtinens Canonicatum ad ſucipiendum Ordinem ei annexum, & ſic de aliis beneficiis, ſeu capellaniis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu ordinis exercitium. Occaſione verò beneficij recipiendi arctatus dicitur, qui vocatus eſt ad beneficium vacans, certum requirens Ordinem quo ipſe caret. Quod adeò verum eſt, vt ſi ad beneficium præſentetur, careatque prima tonſura, poſſit illi conferri ex litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis, vt ea præſentatio effectum habere poſſit: ſicuti deciſum à ſacra Congregatione refert Barboſa in *remiſſionib. Concilij, dicto cap. 10.* & Garcia *ſuprà.* Electus verò in concurſu ad beneficium curatum, cuius collatio facienda eſt à Pontifice, nequit interim dici arctatus occaſione beneficij accepti, cum illud ante collationem Pontificis non habeat, neque occaſio-

ne

ne beneficij recipiendi, cùm ad illius receptionem Ordo sacer non requiratur. Similiter nequit dici arctatus occasione beneficij recipiendi is, cui vis beneficium resignare certum Ordinem requirens quo resignaratius caret; quia ea resignatio voluntaria est, & ratione resignationis voluntariæ futuræ dici non potest arctatus. Vt benè Garcia *dicto capit. 7. à numero 97.*

12 Duodecimò fertur suspensio iure lata, & Pontifici reseruata in *cap. per tuas. Et cap. penult. de Simonia:* aduersus ordinatum carentem titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines sacros requisiti, & pacisentem cum ordinante, seu præsentatore non petiturum ab eis alimenta. Quod adeò verum est, vt etiamsi ignoranter procedat hanc pœnam incurrat, modò non sit ignorantia omnino inuincibilis, & inculpabilis. Vt docuit Suar. *disp. 31. sect. 1. n. 34.* Garpar Hurtado *de suspens. difficult. 13. n. 37.* Coninch. *disp. 15. dub. 5. num. 38.* Ordinans verò à collatione Ordinum, præsentans ab eorum executione per triennium manent suspensi. Quod si secluso hoc pacto, Ordines recipias ab Episcopo conscio tuæ inopiæ, & defectus tituli nullam pœnam ipso iure incurris. Nam esto in *cap. neminem, & cap. sanctorum, 70. disp.* pœna suspensionis indicta ordinato fuerit, reuocata fuit in *cap. cum secundum Apostolum de Prabendis. & cap. si Episcopus eodem tit. in 6.* imposita ordinanti obligatione ordinatum alendi, quam obligationem solùm creditur renouasse Conc. Trident. *sess. 21. c. 2. de reformat.* Verùm si Episcopus ignarus omnino sit huius defectus, tu verò falsis probationibus titulum finxisti; etsi multi probabiliter existiment te manere suspensum, probabilius est nullam suspensionem ipso iure incurrere, neque ordinantem obligatum esse tibi alimenta subministrare, vtpotè qui nullam culpam commiserit: quæ omnia latiùs probata sunt *hac 3. p. tract. de Ordine punct. 12.*

§. II.

De suspensionibus ipso iure latis contra Clericos, ob prauum vsum Ordinis suscepti.

1 *Declaratur prima suspensio aduersus Clericum recipientem oblationes à manifesto vsurario, vel eius corpus defunctum Ecclesiastica sepultura tradentem.*

2 *Declaratur secunda quæ est aduersus Parochum, vel alium Sacerdotem siue Regularem, siue Secularem, qui alterius Parochi sponsos sine illorum parochi licentia, matrimonio iungere vel benedicere ausus fuerit.*

3 *Tertia refertur aduersus Sacerdotem secularem, vel regularem matrimonia clandestina non prohibentem, seu illis interessentem.*

4 *Quarta refertur aduersus Clericum secundas nuptias benedicentem.*

5 *Quinta aduersus Episcopum, vel Presbyterum ingressum ad Missarum solemnia celebranda, si præsumat recedere, vt ab alio Missa sacrificium perficiatur,*

6 *Sexta aduersus Sacerdotem sacrificantem, & se à communione suspendentem.*

7 *Septima aduersus eos qui Ordine vtuntur in loco interdicto.*

8 *Octaua refertur aduersus Sacerdotes, tam seculares, quàm regulares non seruantes quæ in decreto sanctæ Congregatio. Romanæ edito 10. Iulij ann. 1525. præscribuntur.*

1 PRima sumitur ex *c. quia in omnibus de Vsuris*, aduersus clericum quia à manifesto vsurario oblationes receperit, vel eius corpus defunctum tradiderit Ecclesiasticæ sepulturæ. Quæ suspensio est ab officio, donec Episcopo suo videatur satisfactum, compellitúrque oblationes receptas restituere iudicis sententia interueniente. Vt colligitur ex illis verbis Textus; *Reddere compellatur.* Nomine *obligationum* venit quod Deo offertur liberè in recognitionem diuinæ excellentiæ, non vero quod debitum est, & ministris Ecclesiæ conceditur in suorum laborum stipendium, & eorum sustentationem. Vsurarius autem debet esse manifestus non vtcunque, sed per denunciationem, quia post Extrauag. *Ad euitanda scandala*, solùm denunciatum tenemur vitare. Sicuti hæc omnia tradunt Suar. *disp. 31. sect. 2. à n. 6.* Coninch. *disp. 15. dub. 5. num. 41.* Filliucius, *tract. 17. cap. 6. num. 100.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 3. pun. 6.* Ad idem reduci potest suspensio lata *cap. super eo de Raptoribus*, vbi Clerici qui raptoribus Ecclesiarum absque vlla facta satisfactione sacramentum absolutionis impenderint, aut eorum sepulturæ interfuerint, vel eorum eleemosynas recipere attentauerint, seu huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint Ordinis sui damnum irrecuperabiliter pati, & Ecclesiastico beneficio carere debent. Quæ suspensio non videtur ipso iure lata, sed ferenda, vt indicant illa verba *patiantur, careant.* In Conc. Trident. verò *sess. 22. cap. 11. de reformat.* etiam post integram satisfactionem, & absolutionem à suorum Ordinum executione suspendi arbitrio sui Ordinarij debent.

Secunda sumitur ex Conc. Trident. *sect. 24. cap. 1 de reformat.* quæ est aduersus Parochum, vel alium Sacerdotem siue regularem, siue sæcularem, qui alterius Parochi sponsos sine illorum parochi licentia (etiamsi sibi licere contendat ex priuilegio, vel ex immemorabili consuetudine) matrimonio iungere, vel benedicere ausus fuerit. Quæ suspensio ab officio, & beneficio videtur esse, quia absolutè fertur, vt tradit Bonac. *disp. 3. q. 3. p. 5. num. 7.* Filliucius, *tract. 17. cap. 6. q. 4. num. 101.* At vt prædicti Doctores firmant, probabilis est sententia Suarez, *disp. 31. sect. 3. n. 18.* asserens solùm esse suspensionem ab officio, & munere sacerdotali; siquidem fertur non solùm in Sacerdotes sæculares, sed regulares, & per modum vnius, & consequenter ab aliqua actione quæ illis communis sit. Præterquam quòd pœna culpæ commensurari debet. Cum autem culpa solùm sit aduersus sacerdotale officium, pœna suspensionis solùm sacerdotale officium spectare debet. Durat autem hæc suspensio quousque ab Ordinario illius parochi qui matrimonio interesse debebat, vel sponsos benediceret, absolutio præstetur, vt expressè notatur in dicto Textu. Excommunicationem autem latam in *Clement. 1. de Priuilegiis* aduersus Sacerdotem regularem matrimonio absque parochi licentia assistentem, cessare credunt Sayrus *lib. 4. thesauri cap. 15. num. 10.* Henriq. *lib. 13. cap. 39. num. 3.* Filliucius, *tract. 17. cap. 6. num. 102.* Rebell. *post 4. lib. declaration. sect. 2. num. 83.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 3. p. 5. num. 6.* ob impositam à Conc. Trident. suspensionem, ne vnicum delictum duplici pœna puniatur, maximè quia receptum apud Doctores est pœnam, seu legem nouo iure appositam alicui delicto corrigere grauiorem iure antiquo appositam, vt multis comprobat Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 48. num. 8.* Sed appositum in præsenti verius videtur, vt docuit Nauart. *lib. 5. Consil. tit. de pœnis, cons. 1.* aliàs *lib. 1. tit. de constitutionib. cons. 10.* Maiolus *lib. 3. de irregularit. cap. 25. num. 12.* Man. *1. t. sum. cap. 219. num. 14.* Sanchez *dicto lib. 3. disp. 48. num. 8.* Quia cùm hæ pœnæ ipso iure infligantur, nec sint incompatibiles, vtraque censendus est Sacerdos regularis ligari. Illa verò doctrina, quod pœna mitior noua lege inducta corrigat antiquam, verum habet in pœnis à Iudice infligendis; quia vnica actione eas infligit, non vero in iis quæ ipso iure latæ sunt,

Tertiò placet Henriq. *lib. 13. cap. 39. num. 3.* Sayro, *lib. 4. thesauri, cap. 15. num. 8.* suspensionem ab officio per triennium ipso iure ferri aduersus Sacerdotem sæcularem, vel regularem, matrimonia clandestina non prohibentem, seu illis interessentem *ex cap. cùm inhibitio de clandest. desponsat. impuber.* Sed rectiùs Couartuu. *in 4. decretal. 2. p. cap. 6. num. 13.* Sanch. *lib. 3. disp. 48. à num. 6.* Bonac. *t. 3. disp. 3. q. 3. pun. 5. num. 9.* Filliucius *tract. 17. cap. 15. num. 102.* censent suspensionem non esse ipso iure latam. Sed ferendam; quia Textus vtitur verbo *suspendatur*, quod actionem Iudicis denotat. 3

Quarta referri solet ex *cap. capellanum. de secundis nuptiis,* aduersus Clericum secundas nuptias benedicentem. At vt Glossa *ibi.* Couaruu. *4. decretal. 2. p. cap. 8. §. 11. num. 2.* Bernard. Diaz *pract. cap. 74.* Henriq. *lib. 13. cap. 39. num. 3* Sanchez *lib. 7. disp. 81. num. 27.* Sayrus *cap. 15. num. 4.* Filliucius *tractatu 17. cap. 6. num. 105.* Bonaciua *t. 3. de censur. disp. 3. q. 3. punct. 5.* docent in prædicto Textu non esse censuram latam, sed ferendam. 4

Quinta adducitur *ex cap. nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* vbi Episcopus, vel Presbyter ingressus ad Missarum solemnia celebranda, si præsumat recedere, vt ab alio Episcopo, vel Presbytero Missarum solemnia suppleantur, nisi aliqua passione vrgente à sacro Corpore, & Sanguine Domini nostri Iesu Christi suspenditur. Sed an hæc suspensio sit ipso iure lata, an ferenda? Non conueniunt Doctores. Nam Sayrus *lib. 4. cap. 15. num. 1.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 3. p. 2.* existimant ipso iure latam esse; quia Textus inquit: *A Corpore, & Sanguine Domini nostri Iesu Christi sit suspensus*, quæ verba actionem ipsius legis, non Iudicis denotant. Sed rectiùs contrarium docuit Glossa *ibi*, vtens loco illorum verborum; *Suspensus sit. verbo suspendatur.* Et Filliuc. *tract. 17. cap. 15. n. 103.* Nam cùm in materia pœnali stricta interpretatio facienda sit, & verba illa *suspensus sit* indifferentia sint ad significandam censuram latam, & ferendam, non est cur latam esse intelligamus; maximè cùm in *c. nihil. 7. q. 1.* vbi eiusdem casus mentio fit, dicatur, Excommunicationis sententiam sustinebit; quod Iudicis officium requirit. Et licèt Doctores dissentiant, an hæc pœna sit suspensio, an verò excommunicatio. Alij vt Archidiacon. *dict. cap. nihil* censent esse excommunicationem minorem, alij vt Maiolus *lib. 3. cap. 16. in fine* excommunicationem maiorem esse affirmant, quia separatio ab altari anathema dici solet: *Cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & cap. nemo per ignorantiam de consecrat. dist. 1.* At verius est esse suspensionem ab officio sacerdotali celebrandi, quia separari à Corpore, & Sanguine Christi nequit Sacerdos, nisi separetur à celebrandi munere. Neque obest Textus, *in cap. nihil*, vbi expressè de excommunicatione sermo habetur; quia ibi excommunicatio ferenda indicitur 5

ob ſacrificium, ex quacunque occaſione inchoatum relinquatur; at *in cap. nullus Epiſcopus*, ſuſpenſio indici videtur, ſi relinquatur ſacrificium imperfectum, vt alius Epiſcopus, vel Preſbyter illud perficiat, vt colligitur ex illis verbis: *Nullo modo audeat data occaſione recedere, vt ab alio Epiſcopo, vel Presbytero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur.*

6 Sexta ſumitur ex Concilio Tolet. *in cap. relatum de conſecrat. diſt. 2.* vbi Sacerdos ſacrificans, & ſe à communione ſuſpendens (intellige culpabiliter) à gratia communionis qua ſe indecenter priuauit per annum repellitur ipſo iure, vti demonſtrant illa verba Textus; *Anno vno repulſum ſe nouerit.* Non enim actionem futuram denotant, ſed præſentem, & à lege appoſitam: vt aduertit Filliucius, *tract. 17. cap. 15. numero* 104. Sed an hæc ſit propria ſuſpenſio, an ſpecies excommunicationis, vel interdicti? non eſt conſtans ſententia. Probabilius exiſtimo eſſe ſuſpẽſionem, eo quòd Sacerdos communionem in ſacrificio omittens non prohibetur à communione more laicorum recipienda, ſed à communione in ſacrificio, & conſequenter prohibetur à celebratione quæ eſt vera ſuſpenſio. Quod ſi Sacerdos vtramque ſpeciem conſ. crans vnam tantùm malitioſè aſſumat, & ab alia ſe indecenter ſuſpendat; ea tantùm directè priuatur, indirectè tamen vtraque, cùm non poſſit vnam ſine alia recipere. Sicuti hæc docent Sayrus, *lib. 4. cap. 15. num. 2.* Alter. *t. 2. diſp. 11. cap. 3.* Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 16.* Bernard. Diaz, *pract. cap. 42.* Bonac. *t. de cenſur. diſp. 3. quæſt. 3. punct. 3.*

7 Septima à pluribus Doctoribus aſſeritur latam eſſe aduerſus eos qui Ordine vtuntur in loco interdicto. Probant hanc ſententiam ex *cap. tanta de exeſſib. prælator.* Gloſſa *ibi verbo irritas.* Sylueſt. *verbo interdictum. 6. n. 3.* Angel. *eodem 7. num. 7.* Armilla, *num. 58.* eo quòd ſententiæ datæ ab Epiſcopo violante interdictum & collationes, & inſtitutiones beneficiorum ab eodem factæ decernuntur irritæ & inanes. Signum ergo eſt ſuſpenſum eſſe ab officio, quia hæc eſt ſuſpenſio quæ iuriſdictione priuat. Alij hanc ſuſpenſionem probant ex *cap. Epiſcoporum de Priuilegiis in 6.* Alij ex *cap. poſtulaſti, de Clerico excommunicat. miniſtr.* Alij ex *cap. is qui de ſentent. excommun. in 6.* Sed vt rectè expendit Filliucius, *tract. 17. cap. 15. quæſt. 2. num. 8.* ex nullo ex prædictis Textibus ſuſpenſio probatur. Nam ex *cap. tanta* id non conuincitur. Non enim ſententiæ datæ ab illo Epiſcopo qui violauit interdictum decernuntur irritæ, quia ſuſpenſus erat à iuriſdictione ob interdicti violationem, ſed quia erant iniuſtæ. Vnde non omnes ſententiæ, & collationes ab eo factæ irritantur; ſed eæ tantùm, quæ occaſione interdicti violandi prolatæ ſunt, vt *ibidem* cauetur *in 2. parte illius Textus*, manifeſtum eſt non ferri ipſo iure ſuſpenſionem, ſiquidem dicitur eos qui prædictum interdictum violarunt authoritate Apoſtolica ab officio, & beneficio ſuſpendas: indicatur ergo ſententia ferenda, non ipſo iure lata. Neque item probatur hæc ſuſpenſio ex *cap. Epiſcoporum*; quia *ibi* ſolùm continetur quædam ſpecies interdicti laicis, & Clericis communis, ſcilicet prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ. Neque probatur ex *c. poſtulaſti*: quia *ibi* aſſeritur Clericos violatores interdicti ſi ſæculares ſint, eſſe beneficiis ſpoliandos; at verò regulares in arctum monaſterium detrudendos, quod pœnam ferendam denotat, non latam. In *cap.* vero *is qui* non ſuſpenſio, ſed potùs irregularitas quædam indicitur, ſiquidem ineligibilis redditur. Præterquam quòd illa verba Textus, *Adeo efficitur ineligibilis, vt neque ad eligendum cum aliis debeat admitti*; non videntur ſententiam latam, ſed ferendam continere.

8 Octaua referri poteſt ex decreto ſanctæ Congregationis Romanæ viſitationis, edito die 10. Iulij anno. 1621. quo ſuſpenduntur à munere audiendi confeſſiones Sacerdotes tam ſæculares, quàm regulares, non ſeruantes ea quæ in prædicto decreto ſtatuuntur, videlicet ſi abſque expreſſa licentia in ſcriptis Romani Vicarij confeſſiones in priuatis domibus audiant, dummodò non fuerint Cardinalium, Oratorum, Regum, & magnorum Principum, Ducum, & nepotum Romani Pontificis, vel infirmorum qui nequeunt abſque graui incommodo ad Eccleſias confugere: Cùm verò confeſſiones in Eccleſia audierint, debent ſi Clerici ſæculares ſint ſuperpellicea, & ſtola indui, ſi regulares ſtola. Mulierum verò confeſſiones ſi contingat in ædibus fieri, ſemper excipiendæ ſunt oſtiis apertis. Hæc conſtitutio, illiuſque pœna extra Epiſcopatum Romanum vim non habet, cùm non à Pontifice, ſed à Congregatione viſitationis lata ſit. Quinimo Vrbanus VIII. prædictam prohibitionem magna ex parte creditur temperaſſe, vel potiùs abſtuliſſe. Sicuti latiùs hæc tradit Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſputatio. 3. quæſtio 3. puncto 4.*

§. III.

Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ aduerſus Clericos, ob violationem obligationum, quæ ipſorum ſunt propriæ.

1 *Prima ſuſpenſio refertur quæ eſt aduerſus, Clericos ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium eligunt, contra formam præſcriptam in* cap. cum in cunctis de electione.

2 *Secunda refertur aduerſus electores, & qui per abuſum ſæcularis poteſtatis aliquem ad beneficium Eccleſiaſticum eligunt.*

3 *Tertia aduerſus confirmantem, ſeu approbantem electionem indigni.*

4 *Quarta continetur aduerſus Clericos beneficium habentes, ſeu curam alicuius Eccleſiæ, qui Eccleſiam alienis debitis grauant &c.*

5 *Quinta aduerſus Clericum beneficiatum qui aliquid malitioſè opponit in perſonam electi ad dignitates, perſonatus, & Canonias, & in probatione deficit.*

6 *Sexta aduerſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſiue in concordia, ſiue in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo infra octo dies &c.*

7 *Septima aduerſus compromiſſarium, qui ſcienter eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem.*

8 *Octaua aduerſus eos qui Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis Regularis, vel Collegiatæ occupant, inter ſe diuidunt, ſurripiunt, dilapidant &c.*

9 *Nona aduerſus exercentes munus conſeruatoris, & ne aliis quàm de manifeſtis iniurijs, & violentijs ſcienter ſe intromittentes.*

10 *Decima aduerſus Iudices Eccleſiaſticos, ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per ſordes.*

11 *Vndecima aduerſus Clericos inferiores Epiſcopo, eorúmque familiares, qui occaſione viſitationis Eccleſiarum aliquam pecuniam, ſeu munus etiam ſponte oblatum præter moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſiæ grauatæ reſtituerint.*

12 *Duodecima aduerſus Clericos beneficiatos, qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa vtuntur.*

13 *Decimatertia aduerſus Cancellarium Vniuerſitatis, conferentem gradum Doctoris, vel Magiſtri non exacto prius iuramento à Doctorando, quòd in ea ſolemnitate non inſumet vltra tria millia Turonenſium argenteorum.*

14 *Decimaquarta aduerſus poſtulantes Cathedralem Eccleſiam qui 27. annum nondum attigerint, vel poſtulantes religioſos Mendicantes ad inferiores Eccleſias Cathedralium.*

15 *Decimaquinta aduerſus Ordinarios quoſcunque, eorúmque commiſſarios, & delegatos, qui in Romana curia pro ſuis negotiis commorantes, beneficiis priuant, aliiſque conferunt.*

16 *Tandem refertur ſuſpenſio aduerſus Epiſcopos, alioſque Prælatos admittentes reſignationem contra formam præſcriptam à Pio V.*

PRima ſuſpenſio ipſo iure lata habetur in *c. cùm in cunctis, §. Clerici de electione*, aduerſus Clericos qui ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium, cui animarum cura annexa eſt, eligunt, contra formam in *dicto cap.* præſcriptam, quæ eſt, vt nemo in Epiſcopum eligatur qui trigeſimum ætatis annum non exegerit, & ex legitimo matrimonio natus non fuerit, & vita & ſcientia commendabilis non demonſtretur. In Decanatum, Archidiaconatum, aliúdque beneficium parochiale niſi vigeſimum quintum annum inchoauerit, & moribus, & ſcientia commendandus exiſtat. Eligens igitur ad præfata beneficia contra prædictam formam triennio ſuſpenditur ab Eccleſiaſticis beneficiis non quibuſcunque, ſed illius Eccleſiæ in quam eligendo indignum deliquit, iuxta textum *in c. ſi compromiſſarius, de elect. in 6.* Et notauit Suar. *diſp. 31. ſect. 3. num. 10.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſput. 3. quæſt. 4. pun. 1. num. 8.* Et inſuper priuatur ipſo iure poteſtate eligendi pro ea vice. Quod ſi in illa Eccleſia nulla beneficia obtinet, hanc ſuſpenſionem à beneficiis non incurrit, ſed arbitrio iudicis puniendus venit. Debet autem electio fieri indigni, indignitate prouenient ex defectu ætatis, natiuitatis, morum, & ſcientiæ ad præfata beneficia requiſitorum, quia id neceſſarium eſt, vt electio eſſe cenſeatur contra formam in *eo textu* præſcriptam. Quare ſi ex alio capite indignitas prouenit,

uenit, non est locus huic censuræ; vt notauit Suar. *suprà, numero* 11. Bonac. *num.* 2. Item debet esse electio ad Episcopatum, Decanatum, Archidiaconatum, aliudve beneficium, cui animarum cura annexa sit, quia de ipsis tantùm textus loquitur. Vnde pro electione indigni ad beneficia simplicia nulla est pœna ipso iure statuta. Episcopi verò si in hac electione delinquant, hanc suspensionem non incurrunt, quia non exprimuntur; priuantur tamen potestate prædicta officia, & beneficia conferendi: vt habetur in *dicto cap. cum in cunctis*: & ex alia parte debent puniri pœna suspensionis quæ non est lata, sed ferenda iuxta textum in *c. nihil est de electione*: & notauit Suar. *suprà*, & Bonac. *n.* 7.

2 Secundò aliqui affirmant ferri suspensionem in *cap. quisquis de elect.* aduersus electores qui per abusum sæcularis potestatis aliquem ad beneficium Ecclesiasticum eligunt. Sed verius est quod docet Glossa *ibi verbo suspendantur*. Suar. *disput.* 31. *sect.* 3. *numero* 12. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disputat.* 3. *quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. suspensionem ab officiis, & beneficiis *ibi* appositam non esse ipso iure latam, sed ferendã, vt constat ex illis verbis Textus: *Ab officiis, & beneficiis penitus suspendantur per triennium.* Nam verbum *suspendantur* actionem iudicis denotat: suspensionem verò, seu priuationem potestatis eligendi quàm incurrunt, existimat Suar. *suprà, num.* 12. ipso iure incurri ex illis verbis; *Eligendi tunc potestate priuati.* Sed probabilius Glossa *verbo tunc*. Alterius *t.* 2. *disput.* 16. *capit.* 5. *sub finem*. Bonacina *dicto pun.* 5. *num.* 3. censent eam priuationem non induci ipso iure, sed posita triennali suspensione ab officiis, & beneficiis; quia illa verba præstant hunc sensum, *qui præfatam electionem per abusum sæcularis potestatis præsumpserint celebrare, ab officiis, & beneficiis penitùs suspendantur per triennium, qua suspensione durante eligendi potestate sint priuati.* Illud est certum Episcopos huic pœnæ non subiici, quia illorum in hac parte non est facta expressa mentio. Præterquam quòd ipsi ibidem aliter cauentur puniri, electus verò electioni præfatæ consentiens, electionis commodo caret, & ineligibilis est, & absque dispensatione non valet ad aliquam eligi dignitatem. Censetur autem electio fieri cum abusu potestatis sæcularis, quando sæcularis potestas absque priuilegio Pontificis se electioni immiscet, & authoritatem illi præbere intendit, quod sit electores Ecclesiastici liberè permittant: prædictis pœnis subiiciuntur.

3 Tertiò placet grauibus Doctoribus, Glossæ *in cap. nihil est de electione*, Hentiq. *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 2. Sayro *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 35. Viualdo, *tit. de suspens. numero* 9. confirmantem, seu approbantem electionem indigni ætate, scientia, & moribus ad curam animarum, suspendi à fuctibus beneficij, & priuari potestate confirmandi primum illius electi successorem. Sed rectiùs Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 3. *q.* 4. *p.* 4. existimat in *prædicto textu* non ferri suspensionem ipso iure, quia vtitur verbis *careat*, & *suspendatur* quæ iudicis officium requirunt, iuxta benigniorem interpretationem, quæ in decretis pœnalibus amplectenda est.

4 Quarta suspensio continetur in *cap. si quorundam* 2. *de solutionib.* aduersus Clericos beneficium habentes, seu curam alicuius Ecclesiæ, qui Ecclesiam alienis debitis grauant, seu literas, vel sigilla alicui concedunt, quibus Ecclesia possit obligari ab administratione spiritualium, & temporalium ipso iure suspenduntur, & insuper decernitur Ecclesiam ad solutionem talium debitorum nullatenus teneri, nisi quatenus in eius vtilitatem conuersum sit. Sicuti latiùs explicant Glossa, & Panormit *ibi*. Suar. *disp.* 31. *sect.* 3. *numero* 2. Filliuc. *tractat.* 17. *capit.* 6. *q.* 5. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disput.* 3. *q.* 4. *pun.* 14. & alij: Sed an hæc suspensio summo Pontifici reseruetur? Variant Doctores. Nam Panormit *num.* 5. Suar. *num.* 2. Filliucius *num.* 107. affirmant, eo quòd hæc suspensio videatur lata per modum pœnæ, & non per modum censuræ. Sed rectiùs contrarium docuit Angel. *verbo suspensio*, 1. *casu* 10. Syluest. *eodem* §. 6. *vers.* 10. Bonac. *pun.* 14. *num.* 8. quia nullum est verbum ex quo colligatur hanc suspensionem in puram pœnam esse impositam, & casu quo in pœnam imposita esset, cùm non reseruetur Episcopo, venit concedenda iuxta ea quæ *pun.* 4. diximus.

5 Quinta fertur in *cap. statuimus.* §. *adiicientes de elect. lib.* 6. & *in cap si compromissarius eodem tit. & lib.* aduersus Clericum beneficiatum, qui aliquid malitiosè opponit in personam electi ad dignitates, personatus, vel canonias, & in probatione deficit. Quæ suspensio est triennalis à beneficiis subintelligitur habitis in illa Ecclesia cuius electionem impugnare conatus est, vt pœna sit culpæ proportionata: & colligitur ex *dicto cap. si compromissarius.* & *ibi* Glossa *verbo illius beneficiis.* Suar. *disputat.* 31. *sect.* 3. *num.* 11. *in fine.* Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 6 *q.* 8. Bonacina *tom.* 3. *de censur. disputat.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 8. Quod si non obstante hac suspensione administrationi beneficiorum temerè se ingesserit ipso iure beneficiis perpetuò priuatur, nullam super hoc de misericordia spem, aut fiduciam habiturus, nisi manifestissimis constiterit documentis, quod ipsum à calumniæ vitio causa probabilis, & iustiens excusaret. Vt autem hæc priuatio effectum habeat, necesse est accedat sententia saltem declaratoria criminis, quia nemo tenetur ius quæsitum à se abdicare, nisi per sententiam compulsus, vt aduertit Bonacina *dicta disput.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *numero* 9. Impugnans verò præfatam electionem non ob defectum electi, sed ob defectum electorum, vel ob omissam formam in electione seruandam, si plenè non probauerit ad expensas factas à parte aduersa condemnandus est; vt cauetur in *dicto cap. statuimus*: quod idem dicendum est si deficiat in probatione defectuum quos in personam electam obiecit. Est tamen differentia inter hunc casum, & præcedentem, quod impugnans electionem ob defectum formæ, plenè probare debet impugnationem, vt condemnationem expensarum euitet: at impugnans electionem ob defectum electi videtur satisfeciſſe suæ intentioni, si semiplenè defectum probauerit; quia stante semiplena probatione dici nequit calumniator. Et fortè ob hanc causam diuersimodè textus de his probationibus locutus est: si enim vellet obiicientem electo defectum suspendere à beneficiis, eo quòd in probatione plena defecerit, cur non addidit plena, sicuti expressit in casu præcedenti? Non igitur incurrit hanc suspensionem, esto in probatione plena defectus obiecti deficiat, si semiplenè illum probauerit. Vti tradunt Hostiens. & Archidiacon. relati à Glossa *in dicto cap. statuimus, verbo qui vero in probatione.* Suar. *disp.* 31. *sect.* 3. *num.* 11. Sed verius est quod indicat *ibi* Glossa, & docuit Geminian. *num.* 5. Ancharran. *num.* 6. Alterius, *t.* 2. *disputat.* 13. *cap.* 4. *col.* 2. Bonac. *disp.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 4 si deficiat in probatione plena suspensioni subiici, quia id videtur explicatum à Gregor. X. *in cap. vt circa de elect. lib.* 6 vbi referens, & confirmans decisionem Innocent. IV. in *capit. statuimus* inquit: *Illa sanè quæ felicis recordationis Innocent. Papa quartus, contra non plenè probantes ea quæ in formam, vel in personam obiecerunt, in suo volumus robore permanere.* Notandúmque est verbum *plenè*, quod afficit vtrumque obiicientem scilicet in formam, & in personam. Præterquam quòd in probatione deficit qui plenè suam intentionem non probat; siquidem ob illius defectum obtinere non potest electionis cessationem, Vti notat Glossa *in Clemen. constitutionem. verbo fides de electione.* Illud certum excusari ab hac censura, si inculpabiliter in probatione deficiat, eo quòd testes de veritate deposituri renuant deponere, vel ipse electus à defectu obiecto liberatus occultè sit. Sicuti notarunt Suar. *dicta disputat.* 31. *sect.* 3. *num.* 12. Filliuc. *tractat.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *tom.* 3. *de censur. disputat.* 3. *q.* 4. *pun.* 7. *num.* 7. Item si obiectis pluribus defectibus vnum tantùm plenè probes, qui sufficiens sit ad electionem cassandam, vt docet Glossa aliis relatis in *dicto cap. statuimus, verbo deficere.* quia ea probatione stante conuincitur nec dolosè egisse, nec temerè electionem impugnasse. Ad extremum aduerte nomine electi, intelligi debere quemlibet præsentatum, nominatum, postulatum, seu quolibet modo prouisum. Argum. *cap. si compromissarius de elect. lib.* 6. Deinde debere esse prouisum non ad quodcunque beneficium, sed ad dignitatem, personatum, seu Canonicatum, vt declaratur in *dicto cap. statuimus.* §. *sed etsi pars.* Et notauit *ibi* Glossa, Suar. *disp.* 31. *de censur. sect.* 3. *num.* 2. Filliucius *tractat.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *disput.* 3. *de censur. in partic. q.* 4. *p.* 9. *n.* 3. Sub nomine dignitatis Episcopatus videtur comprehensus. Argum. *cap. si compromissarius de elect. in* 6. quia est suprema dignitas; & tradunt relati Doctores.

Sexta habetur in *cap. cupientes.* §. *caterùm de elect. lib.* 6. ad- 6
uersus electores Episcoporum, qui electionem factam siue in concordia, siue in discordia culpabiliter omiserint præsentare electo infra octo dies, enumerandos non à puncto electionis, sed ab eo puncto quo electione factâ possint commodè electo eam præsentare. Hi igitur omnes, & singuli qui culpabiles in hac omissione extiterint ab omnibus beneficiis, quæ in illa Ecclesia de cuius electione agitur, obtinent, suspenduntur per triennium continuum, enumerandum ab eo puncto quo dicta suspensio contrahitur. Quod si illo triennio durante temerè se ingesserint in prædictorum beneficiorum administratione illis perpetuò priuantur. Sicuti hæc omnia tradit Glossa *ibi* & Doctores communiter. Paludan. *dist.* 18. *q.* 7. *casu* 1. Sylueſt. *verbo suspensio, n.* 25. Henriq. *lib* 13. *c.* 39. *num.* 2. Sayr. *lib.* 4 *thesauri, c.* 15. *n.* 12. Suar. *disput.* 31. *sect.* 3. *n.* 4. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 3. *q.* 4. *p.* 8. Eadem pœna extenditur in *dicto cap.* aduersus electores se electioni opponentes, qui infra tempus, & modum *ibi* præscriptum ad Sedem Apostolicam non accesserit per se, vel per procuratores, aut certas personas ad hoc destinatas ad reddendam totius negotij rationem. Et tandem idem decernitur cum aliquis postulatur. Hæ tamen electiones iam non sunt in vsu, vt benè aduertit Suar. *disp.* 31. *sect.* 3. *num.* 5.

Septima continetur in *cap. si compromissarius de elect. lib.* 6, 7
aduersus compromissarium qui scienter, seu vt aliis placet ex ignorantia crassa, & culpabili eligit indignum ad Episcopatum, vel superiorem dignitatem, non verò ad dignitatem inferiorem, suspenditur triennio à beneficiis Ecclesiasticis, si quæ habet in illa Ecclesia in quam deli-

quit. Compromittentes verò ſi ſcienter ratam indigni electionem habuerint pro ea vice eligendi ſunt poteſtate priuati, ſuſpenſionem tamen prædictam non incurrunt, quia nec in *dicto cap. ſi compromiſſarius*, neque alibi habetur. Atque ita tradunt Gloſſa *ibi*: Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 9. Alterius t. 2. *diſp.* 13. *c.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 3. Eadémque pœna ſuſpenſionis extenditur ad eum qui alicuius Epiſcopi, vel Superioris electionem, poſtulationem, aut prouiſionem impugnans in probatione deficit eius quod obiicit in perſonam electi, iuxta ea quæ *ſuperiùs* annotauimus.

8 Octaua refertur in *cap. quia ſæpè de elect. lib.* 6. aduerſus Capitula, Collegia, Conuentus, & ſingulares perſonas, quæ Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, regularis, vel collegiatæ à Prælatis ipſarum Eccleſiarum dimiſſa, vel vacationis tempore aliquo modo obuenientia, quæque in vtilitatem dictarum Eccleſiarum expendi deberent, vel futuris ſucceſſoribus reſeruari, occupant, inter ſe diuidunt, furripiunt, dilapidant, diſſipant, & conſumunt in earum graue diſpendium, & iacturam. Qui ergo hoc facere præſumpſerint ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſuſpenduntur, donec plenè reſtituerint quidquid de bonis acceperint ſupradictis.

Sub hac conſtitutione ſolùm comprehenduntur perſonæ quæ ſunt ex Eccleſiæ, Collegio, ſeu Conuentu, cuius bona vſurpantur, quia pro his tantùm eſt diſpoſitio, vt conſtat ex illis verbis: *Capitula, Conuentus, Collegia, & ſingulares eorumdem perſonæ.* Et notauit Gloſſa *verbo eorumdem.* Secundò non comprehenduntur vſurpantes bona quæ ad alios præter Eccleſiam, vel ſucceſſorem pertineant, quia de his tantùm bonis textus locutus eſt. Tertiò non extenditur ad vſurpantes bona, quæ ad inferiores beneficiatos, vel Eccleſias ſpectant, quia conſtitutio ſolùm agit de bonis Eccleſiæ Cathedralis, Regularibus, vel Collegiatæ: ſicuti latiùs tradunt Suar. *diſputat.* 31. *ſect.* 3. *num.* 3. Bonac *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 15. *per totum.*

Hæc ſuſpenſio eſt ab officio tum Ordinis, tum iuriſdictionis, & etiam à beneficiis non ſolùm illius Eccleſiæ in quam commiſſum eſt delictum, ſed ab omnibus vbique poſſeſſis, quia id denotat pronomen illud *quibuſcunque*, quod generale eſt, & omnia comprehendit. Argum. *l. g. à procuratore. Cod. mandati. & cap. ſolita de maiorit. & obedient.* & notauit Bonacina *diſputat.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 15. *num.* 9. aduerſus Panormit. Alterium, & alios. Durat autem ſuſpenſio donec plenè reſtitutum fuerit quod ſublatum, vel diſſipatum eſt. Cenſebitur verò plenè eſſe reſtitutum, tametſi materia leuis quæ peccatum mortale non attingat, omittatur; vel ſi is cui reſtitutio facienda eſt, remittat, vt notauit Bonac. *ſuprà*, *numero* 12. *&* 13.

Huic ſuſpenſioni ſimilis eſt quæ habetur in *cap. præſenti, de officio ordinarij in* 6. vbi ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, omnes Eccleſiaſticæ perſonæ Epiſcopis inferiores, quæ vacantibus perſonatibus, dignitatibus, prioratibus, vel aliis Eccleſiis ſibi ſubiectis, vel ad eorum collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam pertinentibus bona in ipſis inuenta, ſeu vacationis tempore venientia occupant, aut in ſuos vſus quomodolibet conuertere præſumunt, niſi aliquo iuſto titulo ad illos pertineant.

9 Nonò ſuſpenduntur qui munus exercentes conſeruatoris de aliis quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint iudicaturi, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem. Vti habetur in *capite hac conſtitutione de officio, & poteſt. iudicis delegati.* Et notandum eſt verbum *ſcienter*, nam ſi ex ignorantia etiam culpabili (modo affectata non ſit) aliquid horum contingat, huic cenſuræ non eſt locus, vt tradit Suar. *diſputat.* 31. *ſect.* 3. *numero* 17. Filliucius *tractat.* 17. *capit.* 6. *numero* 118. Moneta *de conſeruatorib. cap.* 7. *q.* 12. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 3. *numero* 10. Epiſcopi etſi numerentur inter illas perſonas quæ officium conſeruatoris exercere poſſunt, non tamen huic cenſuræ ſubiiciuntur, eſto delinquentes ſint, quia in prædicta ſuſpenſione non exprimuntur, quod neceſſarium erat iuxta Textum in *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in* 6. vt docuerunt Suar. Filliuc. Bonacina *loc. alleg.* aduerſus Monetam. *d. q.* 12. ſuſpenſionem quam hi conſeruatores incurrunt exiſtimat Suar. *diſputat.* 31. *ſect.* 3. *num.* 17. Moneta *de conſeruatorib. cap.* 7. *q.* 12. eſſe officio abſolutè tum ordinis, tum iuriſdictionis. Quæ opinio ſuſtinenda eſſet ſpectato *prædicto cap. hac conſtitutione*, quia ibi nulla reſtrictio conſtituta eſt. At ſpectatâ conſtitutione Gregor. XV. edita 20. Septemb. anno 1621. quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, ſolùm eſt ſuſpenſio ab officio conſecratoris, vt in eo conſeruator puniatur in quo deliquit. Neque hæc ſuſpenſio extenditur vltra annum enumerandum ab eo die, quo limites ſuæ poteſtatis exceſſit. A beneficio autem nullo modo manet ſuſpenſus, quia neque in *capit. hac conſtitutione*, neque in Bulla Gregorij mentio facta eſt, & pœnæ non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem: vti aduertit Suar. *loco citato*. Bonacina *tom.* 3. *diſputat.* 3. *quæſt.* 5. *pun.* 2. *in fine.*

Decimò lata eſt ſuſpenſio ab Innocent. IV. in *capit. cum* 10
æterni. 1. de ſentent. & re iudic. lib. 6. aduerſus Iudices Eccleſiaſticos ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per ſordes. Et hi ſuſpenduntur ipſo facto per annum à die commiſſi criminis ab executione officij non ſolùm iuriſdictionis, ſed etiam ordinis, ſiquidem irregulares fiunt, ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ſe ingeſſerint diuinis, vti notauit Geminian. *ibi*. Nauarr. *cap.* 17. *numero* 157. Sayrus, *lib.* 4. *theſaur. cap.* 13. *num.* 3. Suar. *diſputat.* 31. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 16. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſput.* 3. *q.* 5. *pun.* 3. *numero* 8. Sub nomine Iudicis ordinarij, vel delegati non comprehenditur arbiter, arbitrator compromiſſarius, quia ii non tam ſunt Iudices, quàm compoſitores, & à fortiori non comprehenditur meius executor, quia hic non iudicat, ſed iudicatum exequitur: ſicuti tradit Gloſſa *ibi verbo in iudicio*. Nauarr. Suar. Sayrus, Bonacina *loc. alleg.* Epiſcopus verò etſi Iudex ordinarius ſit, quia tamen in præfata ſuſpenſione non exprimitur, ſub ea non comprehenditur, iuxta repetitum textum in *cap. quia periculoſum. De ſentent. excommunicat. in* 6. Ad incurrendam tamen hanc ſuſpenſionem requiritur vt iudex in iudicio non extra aliquid præſumat facere in grauamen alicuius partis contra conſcientiam, & contra iuſtitiam. Poteſt enim procedere contra conſcientiam, ſi ex odio ſententiam proferat, & non contra iuſtitiam, quia ſententia iuſta eſt etſi iniquè prolata, & poteſt procedere contra iuſtitiam, & nõ contra conſcientiam, ſi per ignorantiam quod iniuſtum eſt pro iuſto iudicauerit. Requiritur ergo vtrũque & quod grauamen iniuſtũ ſit, & quod ſit contra conſcientiam: vt docuit Gloſſa *in d. c. verbo & contra*. Nauarr. *c.* 27. *n.* 157. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 16. Sayrus *lib.* 4. *c.* 13. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 5. *pun.* 3. *num.* 2. Deinde neceſſum eſt, vt moueatur iudex ad præfatum grauamen inferendum per gratiam, vel per ſordes, hoc eſt ex fauore alicuius, & in illius gratiam, vel ob muneris donationem, aut promiſſionem. Sicuti ex Prætcolo, *verbo gratia, & verbo ſordes* aduertit Bonac. *dicto pun.* 3. *num.* 4.

Vndecimò in *cap. exigit de cenſibus lib.* 6. à Gregorio X. 11
lata eſt ſuſpenſio aduerſus Clericos inferiores Epiſcopo, eorũmque familiares, qui occaſione viſitationis Eccleſiarum ſibi ſubiectarum aliquam pecuniam ſeu munus etiam ſpontè oblatum moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſiæ grauatæ reſtituerint, vel vt meliùs dicam, niſi infra duos menſes prædictam reſtitutionem præſtent, iuxta Extrauag. *vnic. inter communes*, vbi tempus reſtitutionis prolongatum fuit. Quòd ſi Epiſcopi in hac parte exceſſerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, donec duplum illius quod acceperint reſtituat. Et licet in *prædicto cap. exigit. & in cap. Romana. §. procuratores, eodem titul. & lib.* prohibitum ſit procurationes in pecunia exigi, vel oblatas recipi: attamen in *cap. Felicis, eodem tit. & lib.* conceſſum eſt vt ij, quibus viſitatio ex officio incumbit, recipere poſſint in pecunia procurationes, modò à viſitatis ſpontè offeratur.

Perſonæ aduerſus quas hæc pœna iniungitur, ſunt viſitatores Eccleſiarum ex officio, & iure ordinario, vt colligitur ex *dicto capite Romana*. ibi: *Ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus*. Et *ex capite Felicis*, ibi: *Epiſcopi, & alij quibus ex officio competit viſitare. Hi igitur ſi fuerint Epiſcopi, vel Superiores munus aliquod occaſione viſitationis receperint, vel procurationem in pecunia exegerint, vel viſitationis officio non impenſo procurationem in victualibus receperint, duplúmque illius quod ſic receptum eſt infra duos menſes Eccleſia non reſtituerint, ab ingreſſu Eccleſia interdicuntur, quouſque reſtitutionem præſtent: ſi verò inferiores Epiſcopus fuerint, ſuſpenſioni ab officio, & beneficio ſubiiciuntur, non obſtante remiſſione facta ab eis quibus reſtitutio eſt facienda.* Quam conſtitutionem non eſt dubium extendi ad regulares viſitantes Eccleſias parochiales ſibi ſubiectas, eo quòd iure ordinario, & ex officio viſitent. Quinimò extenditur ad Prouinciales, ſeu Generales per ſe, vel per ſubſtitutos monaſteria, conuentus, ſeu collegia ſuæ Religionis viſitantes. Vti dicitur in *dicto capit. Romana ad finem*, ibi: *Hanc autem viſitandi formam ab vniuerſis etiam Epiſcopis, aliiſque Prælatis ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus, plenè obſeruari præcipimus. Saluis ſuper hoc rationabilibus, & approbatis Religioſorum conſuetudinibus, & regularibus inſtitutis.* Quibus verbis omnes Prælati tam ſæculares, quàm regulares iure ordinatio viſitantes comprehenduntur, & formam ibidem præſcriptam obſeruare obligantur, niſi fortè ex regulari inſtituto, & rationabili conſuetudine permiſſum ſit aliquid vltra victualia accipi, quia eo caſu hac cenſura non ligantur; at ſi præter id quod ex rationabili conſuetudine regularique inſtituto, eis competit, aliquod munus accipiant, huic cenſuræ ſubiiciuntur, vt bene notauit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 7. *art.* 2. *caſu* 5. Sayr. *lib.* 4. *theſauri, cap.* 15. *num.* 27. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 9. Notanter dixi *iure ordinario*, nam ſi ex iure extraordinario, & delegatione Pontificis aliquis Eccleſias, monaſteria, & loca

pia

pia visitet, & formam in *cap. Romana* præscriptam non observet, huic censuræ, & pœnæ non subiicitur, vt notauit Glossa in *dicto cap. exigit verbo visitationis.* Paludan. & Saytus, & Bonac. *suprà.* Quinimo his delegatis, & nuntiis debentur non solùm victualia, sed etiam mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum transire commodè possint, vt tradit Glossa in *Clement. 2. verbo si voluerint, de censib.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 3. cap. 42. quæst. 8.* Quod adeò verum est, vt nullo visitationis officio impenso sumptus, & viaticum his legatis Apostolicis debentur ab Ecclesiis, ad quas dum legationis officio funguntur. accesserint. Argum. *cap. procurationes. Cap. instantia.* Et *ibi* Abbas *de censibus.* Et notauit Azor. *dicto cap. 42. quæst. vltim.* insuper familiares Prælatorum iure ordinario visitantium, sit aliquid vltra victualia sibi, suisque Prælatis debita, recipiant, ab officio, & beneficio suspenduntur, sicut & visitatores, vt constat ex *dicto cap. Romana* ibi: *Nec ipse, nec quisquam suorum.* Et ex *dicto cap. exigit*, ibi: *Visitatoribus, eorúmque familiaribus.* Et ex Conc. Trident. *sess. 24. c. 3. de reformat.* ibi: *Neue ipsi, aut quisquam suorum.* Et notauit Bonac. *disp. 3. q. 5. pun. 4. num. 8.*

Actio verò ob quam hæc suspensio, vel interdictum indicitur visitatoribus, eorúmque familiaribus, ex receptio alicuius muneris vltra victualia occasione visitationis, vel victualium receptio non impenso visitationis officio. Verùm cuilibet ex officio visitanti debitus est victus necessarius tum in stipendium sui laboris, tum in subiectionis debitæ signum. Sicuti notauit Glossa ab omnibus recepta in *cap. Romana. verbo visitationis de censib. in 6.* Quod adeò verum est, vt nec præscriptione, nec consuetudine ab hac obligatione eximi possunt iure antiquo spectato vt deciditur *cap. cum ex officij de præscriptionib.* Attamen iure nouo Conc. Trident. *sess. 24. capite 3. de reformat.* constat consuetudine præscribere aliqua loca posse, ne teneantur suis visitatoribus procurationem soluere, vt notauit Praxis Episcop. *2. p. verbo visitatio 3. cap. in fine.* Steph. Gratian. *disceptat. forens. cap. 57. num. 19* Barbosa *de potest. episcop. alleg. 73. num. 48.* Ea autem præscriptio censenda est niti alicui summi Pont ficis priuilegio; nam sicut nullus eximi præscriptione potest à visitatione, sic nec à procuratione soluenda, quæ visitationi est accessoria, vt rectè Felin. *in d. c. ex officij de præscriptionib.* Azor. *2. p. lib. 3. cap. 42. quæst. 14.* Præterquã quòd hæc præscriptio odiosa est, vtpote quæ in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ cedit; siquidem ea posita tetrahuntur Prælati à visitatione præstanda, sicuti alliciuntur procuratione concessa. Non igitur sola præscriptione haberi potest. Quod intelligendum est, quando loca ita exempta sunt à solutione procurationis, vt in nullum alium suum onus transtulerint, secùs si in alios onus translatum sit: hæc enim exemptio optimè præscribi potest, vt latiùs tradit Azor. *tom. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 42. quæst. 11.* diminuere autem procurationem retenta sufficiente quantitate ad commodum visitatoris præscriptione, consuetudine, pacto, & lege valet præscribi. Secùs verò quæ hanc diminueret quantitatem. Quapropter solo Pontificis priuilegio eximi aliquis potest à procuratione soluenda in nullum alium hoc onere translato, in cuius priuilegij concessione attendi debet, vt visitationi aliunde necessaria prouideantur, ne visitatio negligatur.

Hanc procurationem soluere obligantur quælibet Ecclesiæ, Monasteria, & personæ quæ visitantur spectato iure communi, vt constat ex *cap. 1. & vlt. de censib. in 6.* & *ibi* Glossa communiter, recepta, solùm est dubium de laicis, an compelli possint hanc procurationem soluere; Et quidem quando Ecclesia, & Rector pauper est, compellendos esse affirmat tanquam certum Azor. *2. p. instit. mor. lib. 3. cap. 42. q. 3.* quia tunc non ratione sui sed ratione sui Parochi, & in illius defectum compelluntur, ne suo labore visitator defraudetur, néue visitatio necessaria omittatur. At si Ecclesia, vel Rector visitandus potestatem habent soluendi procurationem, variant Doctores, an laici compelli debeant ad soluendam procurationem? Nam Glossa *vlt. in cap. placuit. 10. quæst. 1.* Ioann. Andreas, & Immola *in cap. Romana de censib. in 6.* Quibus adhærere videtur Azor. *2. p. lib. 3. cap. 42. q. 3.* censent laicos compelli posse, siquidem visitationis beneficium recipiunt, neque possunt illud repellere, & consequenter neque valebunt repellere expensas visitationi annexas Sed rectiùs eadem Glossa *in d. cap. placuit*, & *in cap. 1. de censibus, lib. 6. verbo laicos*, negat obligari laicos posse ad prædictam expensarum solutionem, quod declarauit sacra Cardinalium congregatio teste Barbosa, *allegat. 73. num. 45.* & *in remissionib. Concij. dicto cap. 3.* Bonac. *disp. 3. q. 5. pun. 4. num. 13.* Nam cùm Prælati Ecclesiastici præcipuè ad visitandas Ecclesias, loca pia, & personas Ecclesiasticas procedant, ab his vult Ecclesia vt expensæ exigantur, non à laicis quos ex consequenti visitant, nisi voluntariè illas concedant. Quod adeò verum existimo, vt etiam quando Ecclesia, illiusque Rector pauperes sunt, neque facultatem habent procurationem soluendi, laici compelli non debeant, sed gratis visitatio facienda est, & suis expensis, visitatores alendi sunt. Quod à fortiori procedit, cùm hospitalia, aliáque loca infirmorum visitant, à quibus procurationes exigi nequeunt, vti tradunt, & decisum referunt Praxis noua Episcopalis *2. part. cap. 3. num. 65.* Barbosa *3. part. de potest. Episcop. alleg. 73. numero 50. & seqq.* Surd. *de aliment. tit. 4. q. 22. num. 6. & seqq.* Bonac. *t. 3. disput. 3. quæst. 5. p. 4. num. 10.*

Sed an Ecclesiæ ciuitatis, vbi Episcopus Cathedram habet, vel illarum Rectores soluere debeant procurationes cùm visitantur? Negat Praxis noua Episcop. *2. p. cap. 3. numero 65.* & Barbosa *alleg. 73. num. 46.* idque à sacra Congregatione sæpiùs esse decisum referunt. Quinimò Barbosa relato Marco Antonio Genuensi *in manuali pastorum, cap. 35. numero 9* existima neque posse Episcopum procurationem recipere ab ea Ecclesia, ex qua posset ad domum propriam ad prandium redire, ductus illis verbis Concilij Trident. *sess. 24. cap. 3. de reformat.* ibi: *Exceptis tantùm victualibus quæ sibi, aut suis frugaliter, & moderatè pro temporis tantùm necessitate, & non vltra erunt ministranda: at cùm potest ad domum propriam redire, non videntur victualia necessario ministranda.* Ergo prædictæ Ecclesiæ compelli non possunt ad illarum solutionem. Cæterùm verius existimo præfatas Ecclesias obligatas esse, quod docuit Abbas *in cap. venerabili de censibus.* Gotredus *in sum. tit. de simonia. §. sunt autem.* Henricus *cap. cùm Apostolus de censibus.* Quos refert, & sequitur Azor. *2. p. instit. moral. lib. 3. cap. 42. q. 4.* quia nullo Textu à solutione procurationis eximuntur, quia esto ea victualia non sint necessaria Episcopo, cùm ex propriis se sustentare possit in propria domo, at sunt conuenientes, vt decentiùs sustentetur, aliàs Episcopus diues non posset ab vlla Ecclesia procurationes recipere. Præterea procurationes non solùm ob sustentandum Episcopum, sed in subiectionis debitæ signum, & recognitionem offeruntur.

Nomine victualium quæ visitatores exigere possunt, continetur ea quæ pertinent ad esum, & potum & stramenta sui, & suæ familiæ, & iumentorum quibus necessarib vtitur, & quæ ad hæc præparanda opus fuerint, quæque necessaria fuerint ad discumbendum, commorandum, spectata regionis consuetudine, visitantium conditione, & visitatorum facultate. Argum. *leg. verbo victus, & seqq. ff. de verborum significat.*, & tradit aliis relatis Azor. *2. p. instit. moral. lib. 3. cap. 42. quæst. 7.* Nullo autem modo mercedes equorum, eorúmque iactura, & sumptus, aut viaticum nomine victualium veniunt: vt benè docuit Glossa *in d. cap. Romana. §. procurationes. verbo in victualibus de censib. lib. 6. & in cap. exigit eodem tit. & lib. verbo pecuniam.* Azor. *q. 8.* Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiast. cap. 16. num. 44.* Barbosa *de potest. Episcop. alleg. 73. num. 54.* Bonacina *disput. 3. q. 5. pun. 4. num. 2.* & alij: Neque item veniunt medicinæ, nam esto sint necessariæ personæ, non tamen per modum victus. Sicuti esto vestes necessariæ sint, non tamen eas visitandi suppeditare debent. Præterquam quòd medicinæ non sunt necessariæ personæ vtcunque, sed infirmæ. Atque ita docet Zerola *in praxi Episcop. verbo visitatio, §. 6. dub. 1.* Excipi tamen debet, *nisi visitator his omnibus indigeret*, nam eo casu ne visitatio omittatur, hæc omnia donanda sunt, vti aduertit Glossa *dicto cap. exigit. verbo pecuniam, de censib. in 6.* Francisc. Leo *cap. 16. numero 43.* Bonac. *p. 4. n. 2.* Quod intelligendum est de Prælato proprio nomine visitante; non de substituto, hic enim esto soluere non possit vecturam equorum, & alia quæ in itinere insumit, & medicinas ad sui durationem, non obinde poterit hoc onus visitandis imponere, sed à Prælato eum in visitatorem designante prædicta omnia exigere debet. His positis supersunt aliquot difficultates examinandæ.

Prima An Episcopus discurrens per oppida, & villas suæ diœcesis gratia Sacramenti Confirmationis conferendi, vel Chrismatis conficiendi, vel Ecclesiæ recenter ædificatæ consecrandæ, vel pollutæ reconciliandæ, possit procurationem visitationis tempore designatam recipere? Affirmat Azor. *2. p. instit. moral. lib. 3. c. 42. in fine*, quia ea munera præstans, suas Ecclesias, & suos subditos visitat. Sed contrarium videtur dicendum, quia illa non est propria visitatio; cùm non sit ad corrigendos, & emendandos subditorum defectus, sicuti docent, & decisum referunt August. Barbosa, *3. p. de potest. Episc. alleg. 73, num. 52.* & *in remissionib. concilij, dicto cap. 3.* Bonac. *t. 3. censur. disp. 3. q. 5. p. 4. num. 8.*

Sed an huic pœnæ subiiciatur ob eam causam procurationem recipiens? Affirmat vt probabilius Bonac. *suprà*: quia Textus *in capite exigit de censib. in 6.* huic pœnæ subiicit visitatorem, qui aliquid vltra victualia pro temporis necessitate recipit, vel victualia non impenso visitationis officio: at prædictus Episcopus suscipiens præfatas procurationes, cùm pergit ad Sacramentum Confirmationis ministrandum, vel Ecclesiam reconciliandam, procurationes recipit officio visitationis non impenso, ergo. Nihilominus oppositum mihi verius videtur, quia posito quòd accessus ille ad Ecclesias consecrandas, vel Sacramentum Confirmationis ministrandum, dici nequeat visitatio, victualium receptio non causa visitationis fit, sed causa laboris impensi in

prædicto acceſſu, & muneris illius executione. At Textus in *capit. exigit*, & Conc. Trident. non ſubiicit Epiſcopum ſu pænſioni prædictæ ob quamlibet victualium, aut muneris receptionem, ſed ob illorum receptionem ratione viſitationis officio viſitationis non impenſo. Cùm ergo Epiſcopus non viſitationis occaſione, ſed occaſione laboris in alio ſuo munere impenſi recipiat, huic ſuſpenſioni non ſubiicitur.

Secunda difficultas, An recipiens eſculenta, & poculenta domi ſuæ inſumenda huic pœnæ ſubiiciatur? Ratio difficultatis eſt, quia hæc videntur eſſe leuis materiæ, & inſufficientia ad animum iudicis peruertendum. Nihilominus oppoſitum eſt tenendum cum Gloſſa *in dicto cap. Romana, verbo aliquod munus*, vbi aduertit diſcordare hanc conſtitutionem à deciſione *cap. ſtatutum. §. in nullo de Reſcript. lib. 6.* vbi permittitur delegato eſculenta accipere paucis diebus inſumenda. Immola, & Anchariau. *in Clement. 2. de cenſibus.* Praxis noua *Epiſcop. 2. p. cap. 3. num. 65.* Marco Antonio Genuenſ. *manual. paſtor. cap. 35. num. 6. & 7.* Barboſ. *alleg. 73. numero 54* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 5. p. 4. num. 2.* Quia Conc. Trident. expreſsè ſtatuit, ne aliquid aliud vltra victualia pro temporis neceſſitate miniſtranda viſitatores recipiant, alioquin pœnis in *Concilio Lugdunen.* ſtatutis ſubiiciuntur. At recipiens eſculenta, & poculenta in ſua domo iuſumenda, victualia recipit vltra temporis neceſſitatem. Ergo ſi illa victualia in magna quantitate ſint, quæque prudentis arbitrio grauem materiam contineant, huic ſuſpenſioni, & interdicto locus erit. Et confirmo prædicta eſculenta muneris rationem habent vltra victualia pro temporis neceſſitate miniſtranda. At viſitator occaſione viſitationis munus quodcunque recipiens vltra victualia tempore neceſſitatis miniſtranda ſuſpenſioni, vel interdicto ſubiicitur, ergo &c.

Hanc doctrinam reſtringit Gloſ. *in dicto c. exigit. de cenſib. lib. 6. verbo viſitationis* Sayr. *lib. 4. c. 15. num. 26.* Franc. Leo *in praxi fori Eccleſ. c. 16. num. 45.* ne procedat ſtante conſuetudine, pacto, fundatione ſeu inſtitutione recipiendi aliquid vltra victualia pro temporis neceſſitate inſumenda. Si enim ſtante fundatione, conſtitutione, pacto, vel conſuetudine gratis viſitationem præſtandi, nihil recipi poteſt. Sic ſtante conſuetudine, pacto, vel fundatione recipiendi aliquid vltra victualia neceſſaria, recipi abſque vllo timore poterit; quia Concilium non videtur pactis, priuatis fundationibus, & conſuetudinibus legitimè præſcriptis voluiſſe derogare. Atque ita docet vltra ſuperius relatos Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 4. c. 42. in fine.* Hanc limitationem approbandam cenſeo, ſi ex pacto, fundatione, inſtitutione, aut conſuetudine poſt Conc. Trident. præſcripta hæc munera concedantur, quia Conc. Trident. non derogat pacta, fundationes, inſtitutiones, & conſuetudines immemorabiles antecedentes; ſiquidem ſtante conſuetudine, vt procurationes in pecunia ſoluantur, ſicuti in pluribus diœceſibus viget, poſſunt viſitatores cogere viſitatos vt procurationem in ea forma ſoluant, vt aduertit Ludouic. Molina, *t. 1. de iuſtit. tr. 2. diſp. 85. circa finem.*

Tertia difficultas, An Epiſcopus, ſeu eius ſubſtitutus plures Eccleſias eodem die viſitans, poſſit, à ſingulis integras procurationes accipere, ac ſi vnã tantùm viſitaret. Huic difficultati reſpondet Bonifac. VIII. *in capite felicis de cenſib. in 6.* dicens: *Non liceat viſitanti niſi vnam procurationem recipere vna die, ſiue vnum locum ſolùm viſitauerit, ſiue plura, etiamſi quilibet locus viſitatus ab illo, ſufficeret ad procurationem integram perſoluendam, cùm eidem ſufficere debeat, vt temporalia metat. à locis perſonaliter viſitatis pro diebus quibus eis ſpiritualia ſubminiſtrat.* alioqui, vt inquit Gloſſa *ibi verbo perſoluendam*, poſſet totam ciuitatem vna die viſitare, & tot procurationes recipere quot ibi eſſent Eccleſiæ quod eſt abſurdum. Atque ita tradit Zerola *2. part. prax. Epiſcop. verbo viſitatio. §. 6. dub. 6.* Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concilij, dicto cap. 3. in fine.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 5. punct. 4. num. 4.*

Cæterùm Gloſſa *in dicto cap. felicis in propoſitione caſus, circa finem*, quam ſequitur Molina *tract. 2. de iuſt. diſputat. 85. circa finem.* Alterius *de interdicto, t. 2. diſput. 12. cap. 2. col. 2.* nec diſſentit Bonac. *ſuprà*, aſſerit hodiè Prælatos habere diſpenſationem à Papa viſitandi plura loca in vna die, & à quolibet recipiendi integram procurationem. Quapropter vbi id conſuetudine receptum eſt, permitti poterit: nam cùm prohibitio recipiendi vna die plures procurationes à iure poſitiuo inducta ſit: potuit diſpenſatione Pontificis, & conſuetudine tolli.

Quarta difficultas, An recipiens procurationem à locis priuilegio, vel conſuetudine exemptis ab onere eam ſoluendi pœnis latis in *dicto cap. exigit*, ſubiiciatur; Affirmat Bonac. *d. diſput. 3. q. 5. pun. 4. num. 12.* ductus verbis Concilij Trident. dicentis. *Quod ſi quiſquam (quod abſit) aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem infra menſem faciendam, aliis etiam pœnis iuxta conſtitutionem Concilij generalis Lugdunen. quæ incipit, Exigit, necnon & aliis pœnis in ſynodo prouinciali arbitrio ſynodi abſque vlla ſpe venia mulctetur.* At vnus ex caſibus à Concilio relatis in quo nihil procurationis recipi debet eſt, ſi viget conſuetudo, & à fortiori priuilegium nihil recipiendi, ſed gratis viſitationem præſtandi.

Cæterùm ſatis probabile videtur ſic recipientem victualia à prædictis locis exemptis his pœnis non ſubiici. Nam eſto grauiter peccet ea exigens, vtpotè qui iniuſtitiam committit, violans legitimum priuilegium, & exemptionem, vt tradit Rodrig. *qq. regular. t. 2. q. 63. art. 7.* Molina *tract. 2. de iuſtit. diſp. 85. in fine.* Barboſa *alleg. 73. num. 47.* Bonac. *diſp. 3. q. 5. pun. 4. num. 11.* attamen cenſura non videtur innodandus, quia non præſtat actionem ſub cenſura prohibitam. Nam in *c. exigit.* & *cap. Romana de cenſib. lib. 6.* ſolùm prohibetur receptio alicuius muneris vltra victualia, vel victualiũ receptio officio viſitationis non impenſo, non autem prohibetur receptio victualium à locis exemptis, vt conſideranti conſtare poteſt. In Conc. Trident. verò etſi præcipiatur obſeruari conſuetudinem illis in locis præſcriptam, nec victualia, nec pecuniam, nec quicquam aliud recipiendi, attamen receptionem victualium præcisè ab his locis non videtur pœnis relatis in *dicto cap. exigit*, ſubiicere, quia non ſubiicit recipientem præcisè aliquid à locis exemptis, ſed recipientem aliquid amplius quàm conceſſum eſt recipi. Cùm igitur conceſſum ſit recipi victualia pro temporis neceſſitate inſumenda, qui aliquid vltra ipſa ſiue à locis exemptis, ſiue à non exemptis reciperet, pœnis *dicti cap. exigit*, ligaretur; ſecùs verò ſi nihil amplius quàm victualia à locis exemptis reciperet.

Quinta difficultas, An Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Epiſcopi recipientes vltra victualia mercedem, ſeu pretium pro decretis, informationibus in viſitatione conſcribendis his Pœnis ſubiiciantur? Certum eſt ſubiici, quia horum ſcriptura ad viſitationem neceſſariò pertinet, ac proinde victualibus impenſis ipſi eſt ſatisfactum. Sicuti ſacra Cardinalium congregatio declarauit, vt docet Barboſa *in remiſſionib. Concilij. d. cap. 3. num. 13. & de poteſt. Epiſcop. alleg. 73. num. 41.* Bonac. *diſp. 3. q. 5. pun. 4. num. 2.* Zerola *2. p. prax. Epiſc. verbo viſitatio. §. 6. dub. 4.* At ſi à viſitatis petatur copia viſitationis pro ea exhibenda, poterit Secretarius mercedem exigere, quia hoc extra viſitationem eſt. Vt aduertit Nauarr *conſ. 1. de cenſib. in noua edit.* Barboſa & Bonac. *ſuprà*, Tametſi Zerola contrarium ſentiat.

Sexta difficultas, An his cenſuris ſubiiciantur viſitatores in euentu quo laici procurationem ſoluunt, & ab ipſis aliquod munus vltra victualia recipiunt; Ratio difficultatis eſt, quia his cenſuris non ſubiiciuntur viſitatores ex eo præcisè quòd aliquid vltra victualia recipiunt, ſed ex eo quòd duplum eius quod ab Eccleſia receptum eſt, non reſtituant infra menſem. Neque ab his pœnis liberari poſſunt, quouſque de duplo huiuſmodi grauatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant. Vti habetur in *dicto cap. exigit, de cenſibus in 6.* Supponit ergo Pontifex Eccleſiam grauari debere, non populum, vt his pœnis eſſe à quocunque munera occaſione viſitationis recipiantur. Sicuti docuit Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſputat. 3. quæſt. 5. punct. 4. num. 15.* quia in *cap. Romana. §. procurationes de cenſib. lib. 6.* & in Conc. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 3. de reformat.* generaliter prohibetur receptio vltra victualia ab his qui viſitantur. neque vlla reſtrictio apposita eſt, vt ſolùm ab Eccleſia debeat eſſe receptum. Præterquam quòd ſub nomine Eccleſiæ Rectores Eccleſiarum, imo & populus intelligi poteſt, cùm hũ nomine Eccleſiæ procurationem ſoluant. Adde in *cap. exigit. appoſitum.* eſſe nomen Eccleſiæ non ad reſtringendam diſpoſitionem, ſed gratia frequentioris vſus, eo quod frequentius ex bonis Eccleſiarum, quàm ex bonis Rectorum, & populi procurationes ſoluantur.

Ad extremum aduerte hoc interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, quod Epiſcopi incurrunt, & ſuſpenſionem ab officio, & beneficio quam inferiores contrahunt, durare quouſque duplum illius quod vltra victualia debita acceptum eſt, plenè reſtituatur ei à quo fuit acceptum. Ea autem reſtitutione facta ceſſat ſuſpenſio, & interdictum, vtpote quæ ſolùm extendebatur vſque ad plenariam ſatisfactionem.

Duodecimò fertur ſuſpenſio aduerſus Clericos beneficiatos qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa vtuntur. Eſtque ſuſpenſio à perceptione beneficiorum obtentorum per ſex menſes à commiſſo delicto, vel per annum iuxta qualitatem delicti, & perſonæ: vti habetur expreſsè *in Clement. 2. quoniam. De vita, & honeſt. clericor.* Clericis verò in ſacris conſtitutis beneficio carentibus indicitur inhabilitas ad beneficia per idem tempus. 12

Vt autem huic ſuſpenſioni, vel inhabilitati locus ſit, debet Clericus non in domo, ſed extra, & publicè prædictis veſtibus vti, & abſque legitima, & rationabili cauſa, vt expreſsè ex Textu colligitur, & notauit Gloſſa in *dicta Clement. verbo publicè.* Suar. *diſputat. 31. ſect. 3. numero 1.* Bernard. Diaz *pract. cap. 75. numero 3.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſputat. 3. q. 6. p. 6. numero 2.* item debet non ſemel, aut iterum, ſed frequenter dictis veſtibus vti, quia vſus frequentiam denotat. Sicuti aduertit Cardinal. *in d. Clement. numero 4.* Nauarr. *capite 27. num.*

num.159. Suar. *disp.*31. *sect.*1. *num.*1. Filliucius, *tract.*17. *cap.*6. *num.*106.

Plura *in d.Clement.* statuuntur de vestibus, quæ vsu abrogata sunt, teste Suar. *suprà*. Quare ea tantùm credo vim habere, quę Clericum ignotum redderent, & sæcularem esse omnibus indicarent. Adde Sixtum V. in Bulla quæ incipit: *Cùm sacro-sanctum*, statuisse Clericos etiam minorum Ordinum, & coniugatos præsertim si vti velint priuilegiis clericalibus, vt vestes talares deferant, alioquin priuantur omni officio, & beneficio, & pensionibus, sub quibus pœnis statuit, vt milites regulares beneficia, seu pensiones habentes, habitum ipsorum proprium deferant.

13 Decimatertia suspensio sumitur ex *Clement.*2. *de Magistris.* Nam *ibi* Cancellarius Vniuersitatis gradum Doctoris, vel Magistri conferens in qualibet scientia, non exacto prius iuramento à Doctorando, vel Magistrando, quod in ea solemnitate non insumat vltra tria millia Turonensium argenteorum suspenditur à collatione Magisterij, seu Doctoratus cuiuslibet per sex menses. Hæc igitur pœna non est propria suspensio, cùm non sit ab officio, vel beneficio, vel officio Ecclesiastico, sed à quodam temporali munere, neque illam violans irregularitatem incurrit, quæ solùm ob violationem suspensionis ab officio Ordinis indicta est: vt aduertit Glossa *ibi verbo sequentes.* Suspendit hæc constitutio à collatione Magisterij, seu Doctoratus non illius scientiæ tantùm cuius gradus receptus est, sed cuiuslibet alterius, vt explicat Glossa *ibi verbo cuiuslibet*, & Cardinalis *verbo si quis numero* 1. Bonac. *disputat.* 3. *qu.* 5. *punct.* 5. *numero* 5. tametsi contrarium sentiat Archidiacon. *ibi.* & Suar. *disputat.*31. *sect.* 3. *numero* 4. & alij.

Personæ quas afficit hæc suspensio sunt omnes & singulæ etiamsi Pontificali dignitate præfulgeant, quibus gradum Magisterij, vel Doctoratus conferre competit.

Materia huius censuræ est omissio exigendi iuramentum à Doctorando, vel Magistrando, quod in sumptibus illius honoris recipiendi non excedet summam trium millium Turonensium argenteorum, hoc est vt placet Glossa, *verbo argenteorum*, ne excedat quingentas libras Bononeorum paruorum, vel vt placet Couarruu. *tract. de veterum numismat. collat. c.*3. §. 2. *n.*7. Suarez *disp.*31. *sect.*3. *num.*4. ne excedat ducentos nummos aureos.

Ad Extremum aduerto hanc constitutionem pluribus in Vniuersitatibus receptam non esse, vti vsus comprobat & notauit Suarez. Bonac. & alij Doctores passim.

14 Decimoquartò lata lata est suspensio in Extrau. vnica, inter communes, *de excessib. prælator.* vbi postulantes ad Cathedralem Ecclesiam eum qui 27 annum nondum attingit, vel postulantes religiosos Mendiantes ad inferiores Ecclesias Cathedrali ea vice potestate postulandi, & eligendi priuantur, & à beneficiis, si quæ in illa Ecclesia obtinent, per triennium suspenduntur. Quæ suspensio aperta est, nec explicatione indiget.

15 Decimoquintò fertur suspensio, & interdictum ab Eugenio IV. *Extrauag. diuina* 3. *de priuilegiis*, aduersus Ordinarios quoscunque, eorúmque commissarios, & delegatos, qui in Romana curia pro suis negotiis commorantes, beneficiis priuant, aliisque conferunt, quorum collatarij eisdem pœnis subiiciuntur, & tam collatio, quàm receptio irrita est, & nulla. Hæc igitur suspensio, & interdictum cùm absolutè fetatur, omnes suspensionis, & interdicti effectus comprehendit, quia nulla est ratio, ob quam potiùs ad hos, quàm ad illos extendatur. Actio verò ob quam incurritur, (vt latiùs explicui cum de excommunicationibus reseruatis in Extrauagantibus locutus fui) est priuatio alicuius beneficij curiali, facta iusto titulo curiam Romanam confluenti, & beneficij operibus satisfacienti: nam si illegitimè abest à beneficio, vel illius obligationibus non satisfacit, poterit Ordinarius vsque ad priuationem beneficiorum procedere, quia in his quæ ad beneficia spectant, subiiciuntur curiales Ordinariis locorum, in quibus beneficia obtinent, vt constat ex Conc. Trident. *sess.*23. *cap.*1. *circa finem* & *sess.*24. *c.*11. *sub finem.* Et notauit aliis relatis Bonac. *t.*8. *de censur. disp.*3. *q.*4. *pun.*12.

16 Decimasexta sumitur ex bulla Pij V. quæ incipit: *Quanta Ecclesiæ Dei*, edita Kalend. Aprilis anno 1568. aduersus Episcopos, aliósque Prælatos, & Ecclesiarum Capitula, facultatem habentes admittendi resignationes beneficiorum, si eas admittant contra formam *ibidem* præscriptam, de qua diximus tum *in tract. de benefic.* tum *de simonia*, tum cùm excommunicationes reseruatas explicuimus, fertúrque suspensio ab officio conferendi, instituendi, confirmandi, & præsentandi ad beneficia. Quod si suspensione durante prædictum munus exercuerint, excommunicatione reseruata innodantur.

§. IV.

De suspensionibus ipso iure latis aduersus Clericos ob peccata communia laïcis.

1 *Prima suspensio est aduersus recipientem aliquem in Religionem simoniacè, vel Ordinibus initiantem.*
2 *Secunda est aduersus eos, qui sponte iuramentum emittunt de tenendo schismate.*
3 *Tertia aduersus eos que defenderint, aut aliquo modo tractauerint Beatissimam Virginem in peccato originali conceptam fuisse.*
4 *Quarta refertur aduersus infamatum de crimine adulterij, periurij, & falsi testimonij.*
5 *Quinta aduersus Clericum publicum concubinarium, seu fornicarium.*
6 *Sexta aduersus sodomitam siue occultum siue publicum.*
7 *Septima refertur quæ est aduersus raptores mulierum.*

PRima sumitur ex *Extrauag.*1. & 2. *de simonia*, vbi capitula, & Conuentus recipientes simoniacè aliquem in Religionem, manent suspensi ab officio capitulari quoad administrationem, & iurisdictionem Ecclesiasticam. Deinde ordinantes aliquem simoniacè, suspenduntur à collatione quorumcumque Ordinum & primæ tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, vt habetur in Bulla Sixti V. contra malè promotos quæ incipit: *Sanctum, & salutare*; quam Bullam in hac parte Clemens VIII. confirmauit. Quod si hanc suspensionem Episcopus violauerit, suspenditur à regimine, & administratione Ecclesiæ, & perceptione fructuum omnium suorum beneficiorum; ordinatus verò suspenditur ab executione Ordinis sic suscepti, & aliorum rite susceptorum, iuxta valdè probabilem sententiam ex *Extrauag.*2. *de Simonia.* Ob simoniam autem commissam in beneficiis conferendis, & recipiendis non incurritur vlla suspensio ipso iure, sicuti ex probabiliori sententia docet Naurr. *cap.*25. *numero* 111. *vers.* 3. Suar. *lib.* 4. *de simonia. capit.* 56. *numero* 16, & *de censuris.*31. *sect.*4. *num.*42. Valent. *t.*4. *disp.*6. *quæst.*16. *pun.*6. Garcia *de benefic. cap.*1. *numero* 70. Aula, 3. *part. disputat.* 3. *dub.*9. *conclus.*5. Bonacina *tom.* 3. *de censuris*, *disputat.* 3. *quæst.*7. *punct.* 5. Vide quæ dixi 2. *part. huius operis, tract.*17. *disput. vltim. in fine*, vbi de pœnis simoniacorum. 1

Secunda habetur in *c.*1. *de schismaticis*, aduersus eos qui sponte iuramentum emittunt de tenendo schismate; & hi suspenduntur ab Ordinibus, & dignitatibus. Requiritur autem præstari iuramentum absque timore, vel ignorantia, quia Textus vtitur verbo *sponte*, quod plenam libertatem denotat. *leg. si quis maior. Cod. de transactionib.* Et tradit ex communi Bonacina *tom.*3. *de censuris, disput.*3. *quæst.*6. *p.*3. 2

Tertia sumitur ex bulla Sixti IV. Pij V. Pauli V & maximè Vrbani VIII. statuentium ne in publicis, vel priuatis sermonibus defendatur, aut aliquo modo tractetur Beatissimam virginem in peccato originali conceptam fuisse, alioquin delinquens vltra pœnam excommunicationis, suspenditur à diuinis si est in sacris, & priuatur ipso iure omni gradu, & dignitate, & ad similem redditur inhabilis, quorum dispensatio Pontifici reseruatur. 3

Quartam colligunt aliqui Doctores ex *capit. fin. de temporib. ordinat.* vbi de crimine adulterij, periurij, falsi testimonij infamatus non repellitur à ministerio susceptorum Ordinum, neque à susceptione aliorum pœnitentia peracta, nisi fortè talia crimina notoria fuerint. Ergo casu quo prædicta crimina fuerint manifesta, supponit textus prædictum delinquentem à susceptione Ordinum, illorúmque exercitio esse repulsum. Sed rectiùs contrarium docuerunt Couarruu. *in Clement. si furiosus, de homicidio* 1. *p.* §. 1. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.*36. Tolet. *lib.*1. *cap.*47. Filliucius *tract.*17. *c.*7. *num.*121. Suarez *disput.*31. *sect.*4. *num.*2. Aula *de censur.*3. *p. disputat.*5. *dub.*1. Bonac. *t.*3. *de censur. disputat.*3. *quæst.*7. *punct.*1. quia suspensio inducenda non est absque manifesto Textu: at ex *prædicto cap. fin.* ad summum colligitur stante notorietate delicti esse delinquentem repellendum, non autem esse ipso iure repulsum. Nullus autem alius Textus his peccatis suspensionem inducit. Quinimò Conc. Trident. *sess.* 22. *decreto de obseruandis in celebrat. miss.* solùm statuit peccatores publicos si Clerici sint, non esse permittendos altari ministrare, si verò sint laïci sacris interesse, quod potiùs denotat suspensionem ferendam, quàm latam. 4

Quinta fertur secundum plurium Doctorum sententiam, aduersus Clericum publicum concubinarium, seu fornicarium in *capite nullius. Cap. præter* 32. *dist. Cap. si qui sunt.* & *capite ministri* 81. *dist.* Sed præcipuè *capite quæsitum vltim. de cohabitat. clericor.* & *mulier.* vbi dicitur Clericum concubinarium esse suspensum quoad se, non quoad alios, nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, seu per confessionem factam in iudicio, aut per euidentiam 5

dentiam rei quæ tergiuerſatione celari non poſſit. Ergo quando delictum incurritur aliquo ex his modis, ſuſpenſio contrahitur, cuius effectus eſt excludere ab officio, & beneficio, vt multis relatis comprobat Nicol. Garcia 7.*p. de benefic. cap.* 14. *num.* 15. Et tamen inter Doctores diſcrimen: nam S. Antonin. 3.*p.tit.* 27.*cap.* 3. Sylueſt. *verbo concubinarius.* §. 4. Nauarr. *c.* 25. *num.* 6. aſſerunt quemlibet Clericum etiam minoribus Ordinibus initiatum, hanc ſuſpenſionem incurrere. At Couarruu. *Clement. ſi furioſus.* 2.*p.* §. 1. *num.* 5. *de homicidio.* Ludouic. Lopez, 2.*p. inſtructor. cap.* 23. & 31. Rodrig. *ſum. t.* 1. *cap.* 202. *numero* 3. Valent. *t.* 4. *diſputat.* 7.*q.* 18. *pun.* 1. *circa finem.* cenſent ſolùm Clericum in ſacris conſtitutum, huic ſuſpenſioni ſubiici.

Verùm eſto iure antiquo lata eſſet ſuſpenſio aduerſus concubinarium Clericum, quod difficultate non caret; at ſpectato iure nouo Conc. Trident. *ſeſſ.* 25. *capit.* 14. *de reformat.* nulla eſt ſuſpenſio ipſo iure lata, præter eam quæ aduerſus Epiſcopum concubinarium à Concilio prouinciali monitum, inducitur. Quod manifeſtè probatur ex dicto decreto Conc. Trid. vbi cauetur ne Clerici quicunque ſint concubinas, aut alias mulieres de quibus poſſit haberi ſuſpicio in domo vel extra, detinere, aut cum iis vllam conſuetudinẽ habere audeant, alioquin pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Expende verbum *puniantur*, quod futuri eſt temporis, & actionem Iudicis denotat. Quod ſi poſt monitionem quæ ſpecialis, & nominatim facienda eſt, vti declarauit ſacra Cardinalium congregatio, teſte Barboſ. *in dicto loco Concilij* in crimine perſeuerauerint, tertia parte fructuum, obuentuum ac prouentuum omnium ſuorum beneficiorum, ac penſionum ipſo facto priuantur. Si verò non paruerint ſecundæ monitioni omnibus fructibus ſuorum beneficiorum, & penſionum, ac tandem ab illorum adminiſtratione ſuſpendendi ſunt. Denique ſi poſt hanc monitionem pertinaces extiterint beneficiis perpetuò ſpoliati, & ad alia beneficia indigni reddi debent. De clericis verò non habentibus beneficia, neque penſiones ſtatuitur, vt iuxta delicti qualitatem pœna carceris, ſuſpenſionis ab Ordine, & inhabilitatis ad beneficia obtinenda, aliiſque modis ab Epiſcopo puniendi ſunt. Infertur ergo ipſo iure clericos Epiſcopo inferiores ſuſpenſioni non ſubiici. Sicuti docuit Soto *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *ad* 2. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. capit.* 1. *num.* 45. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 36. Garcia 7.*p. de benefic. cap.* 14. *numero* 33. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 10. Auila *de cenſur.* 3.*p. diſp.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 1. Filliucius *tract.* 17. *c.* 7. *num.* 123. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. in partic. q.* 7. *p.* 4. Aloyſius Riccius *in collect. deciſ.* 4.*p. collect.* 857. Epiſcopi verò ſi ab huiuſmodi crimine non abſtinuerint, & à Concilio prouinciali admoniti non ſe emendauerint, ipſo iure ſuſpenduntur, & cùm ſit abſoluta ſuſpenſio, intelligi debet ab officio, & beneficio.

6 Sexta. Sodomitam ſiue occultum, ſiue publicum ſuſpenſum eſſe ab officio, & beneficio affirmant graues Doctores. Couarruu. *in Clement. ſi furioſus.* 1.*p.* §. 1. *num.* 6. Salcedo *in pract. cap.* 86. Iulius Clarus *pract. crimin.* §. *ſodomia. verſ. item clericus.* Azor. 3.*p. inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 19. Maiol. *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 43. Lambertin. *de iure patronat.* 1.*p. lib.* 12. *q.* 9. *articul.* 18. *num.* 4. Et alij. Ducuntur præcipuè ex Bulla Pij V. quæ in Bullario eſt 70. in ordine, vbi Clericos tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis canonis authoritate priuat, ita vt per iudicem Eccleſiaſticum degradati ſtatim curiæ ſæculari tradantur. Deinde hoc crimen infamiam inducit, at infames à beneficiis, executionéque ſuorum ordinum ſuſpenduntur. *c. infames.* 3. *q.* 7. Ergo.

Nihilominus verius exiſtimo nullam ſuſpenſionem ipſo iure prædicto crimini ſiue publico, ſiue occulto annexam eſſe, quæ eſt ſententia Nauarr *in ſum. cap.* 27. *num* 249. Vgolin. *de irregularit. cap.* 43. §. 2. *num.* 4. Graffis, *lib.* 2. *cap.* 90 *numero* 2. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 36. & *lib.* 14. *cap.* 5. *num* 1. Valen. 4. *t. diſput.* 7. *q.* 19. *pun.* 3. *verſ. de quinta ſpecie irregularitatis.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 74. *num.* 3. Suar. *diſputat.* 31. *ſect.* 4. *numero* 19. Auila 3.*p. de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 3. & 7.*p. diſputat.* 4. *dub.* 7. Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſputat.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 2. Filliuc. *tractat* 17. *cap.* 7. *numero* 127. & aliorum apud ipſos Moueor, quia nullus eſt Textus ex quo hæc ſuſpenſio colligi poſſit. Quinimo ex *cap. Clerici, de exceſſib. Prælator.* colligitur non eſſe ipſo iure priuatos, ſed priuandos, & deponendos. Neque eſt verum infames eſſe ipſo iure ſuſpenſos, ſed potiùs durante infamia irregulares ſunt, & impediti ab ordinum executione, non ob ſuſpenſionem, ſed ob irregularitatem infamiæ annexam. Pius verò denudans Clericos ſodomitas priuilegio clericali, dignitatibus, aliiſque beneficiis Eccleſiaſticis non ſuſpenſionem, neque irregularitatem inducit, ſed iuris quæſiti priuationem, ideóque ſententia ſaltem declaratoria criminis neceſſaria eſt. Adde graues Doctores, Henriq. *lib.* 14. *c.* 5. *n.* 1. Auila 7.*p. diſp.* 4. *dub.* 7. Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam bullarij.* Quaranti, *verbo ſodomia, limit.* 5. Azor. 2.*part. lib.* 7. *c.* 18. *ad finem* exiſtimare hanc conſtitutionem vlu receptam non eſſe.

Sed quidquid ſit de hac ſententia cuius veritas ex facto pendet, illud eſt certum prædictas pœnas à Pio V. in ſua conſtitutione latas, non habere locum in perpetrantibus hoc crimen ſemel aut iterum. Sed in illud per vſum, & continuo exercentibus. Vti Nauarr. *cap.* 27. *num.* 249. teſtatur ſibi Gregor. XIII. reſpondiſſe, & pluribus relatis comprobat Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 10. §. 2. *num.* 198. Neque his obeſt quòd Pius V. in alia conſtitutione anteriori, quæ eſt eius 5. in ordine Bullarij, vbi Clericum ſodomitam curiæ ſæculari tradendum præcipiens, non eſt vſus verbo *exercentes*, ſed *perpetrantes*, quod criminis reiterationem non exigit. Non inquam obſtat; quia eſto ad contrahendam pœnam impoſitam in prima conſtitutione Pij V. non exigatur huius criminis reiteratio: at ad contrahendas pœnas appoſitas in conſtitutione 70. neceſſarium eſt, vt aliis relatis aduertit Garcia *dicto cap.* 10. §. 2. *num.* 200. Præterquam quod prima conſtitutio cenſeri poteſt declarata per ſecundam conſtitutionem, atque adeò verbum *perpetrantes*, intelligendum eſſe de perpetratione continua, & reiterata, ſicuti verbum *exercentes*. Vt docuit Man. Rodriq. *in ſum. t.* 1. *cap.* 208. *num.* 2. Petr. de Ledeſm. 2.*p. ſum. tract.* 27. *cap.* 15. *concl.* 4. *difficult.* 1.

Septima. Raptores mulierum eſſe ipſo iure ſuſpenſos ab officio teſtatur Bernard. Diaz. *in pract. cap.* 78. Alterius *t.* 2. *diſput.* 15. *cap.* 6. *ad finem.* eo quòd in Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *capit.* 6. *de reformat.* dictum ſit. *Raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, vel fauorem præbentes, ſint ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniúmque dignitatum incapaces; & ſi Clerici ſint, de proprio gradu decidant.* Qui deſcenſus ipſo iure videtur inductus, nam particula *ipſo iure* in principio poſita, non ſolùm ad pœnas laicis iniunctas, ſed etiam ad pœnas Clericis appoſitas referri videtur. Sed probabilius eſt particulam *ipſo iure* ad ſolam excommunicationem, infamiam, & incapacitatem dignitatum referendam eſſe, non autem ad deſcenſum, ſeu depoſitionem à proprio gradu Clericis appoſitam, quia hæc depoſitio quaſi in clauſula diſtincta apponitur, nec vnquam depoſitio ipſo iure incurritur abſque ſententia declaratoria criminis. Præterquam quòd Concilium renouare intendit pœnam latam in *cap. eos cap. de puellis.* 36. *q.* 2. vbi depoſitio non ipſo iure fertur, ſed ſecunda indicitur. Atque ita docent Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 48. Filliuc. *tract.* 17. *c.* 7. *n.* 134. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 7. *pun.* 3. 7

§. V.

De ſuſpenſionibus ſpecialiter impoſitis Epiſcopis, & Capitulis Eccleſiarum.

1 *Ob prauam Ordinis collationem multipliciter Epiſcopus ſuſpenditur.*

2 *Item ob prauum vſum muneris Pontificalis.*

3 *Item ſuſpenduntur Epiſcopi, ſi ſe intromittant in electionibus Epiſcoporum, in quibus ad Sedem Apoſtolicam appellatum eſt.*

4 *Item aduerſus quoſcunque Prælatos qui bona immobilia, & iura ſuarum Eccleſiarum locis non ad modicum tempus ſubiiciunt abſque conſenſu Capituli, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ.*

5 *Deinde aduerſus Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, qui domos ſuas locant alienigenis vſurariis.*

6 *Item aduerſus Epiſcopos qui ex odio, vel amore contra iuſtitiam, & conſcientiam propriam, in crimine hæreſis procedunt, vel procedere omittunt.*

7 *Deinde aduerſus Prælatos Eccleſiæ, procurantes ne Clerici capiantur à poteſtate ſæculari ea intentione, vt beneficia habita reſignent, aut citati à iure, vel ab homine ad Romanam curiam non poſſint ire.*

8 *Item aduerſus Prælatos confirmationem recipientes à Sede Apoſtolica, ſi abſque eiuſdem Sedis litteris authenticis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum ſuſceperint.*

9 *Item aduerſus non ſeruantes quæ in* Extrauag. ſuſcepti regiminis *ſub tit.* Ne Sede vacante, *præſcribuntur, circa perceptionem fructuum primi, & ſecundi anni.*

10 *Item aduerſus Epiſcopum concubinarium, & à Synodo prouinciali monitum.*

11 *Item aduerſus Epiſcopum relaxantem incendiarijs pœnam contentam in* cap. petiſimam. 23. q. 8.

12 *Item aduerſus Epiſcopum neceſſariam correctionem omittentem contra ſimoniacos in Sacramentis, vel Ordinibus.*

13 *Item aduerſus Epiſcopum qui ob quæſtum, ſeu pecuniam acceptam publicat, vel concedit indulgentias, ſeu facultatem à caſibus reſeruatis abſoluendi.*

14 *Item aduerſus eos qui libros impij, Thalmud non combuſſerunt.*

15 *Item aduerſus Epiſcopos qui ad limina Apoſtolorum non accedunt tempore præſcripto.*

16 *Tandem aduersus Episcopos, & Prælatos in monasteria monialium sibi subiectarum ingredientes absque necessitate.*

SÆpe dictum est Episcopos non comprehendi sub generali sententia suspensionis, eo quòd in *cap. quia periculosum de sentent. excommunicat. in* 6. expressè cauetur necessarium esse illorum fieri expressam mentionem, vt comprehensi intelligantur. Videndum igitur est quæ suspensiones sint ipso iure latæ, in quibus Episcopi & eorum Superiores continentur.

1 Ob prauam Ordinis collationem multipliciter Episcopus suspenditur. Primò si Ordinem simoniacè conferat ex *Extrauag. 1. & 2. de simonia*, & ex constitutione Pij V. vt *superius* declaratum est. Secundò si conferat primam tonsuram infanti, illiterato, coniugato, & non subdito à collatione primæ tonsuræ per annum suspenditur ex expresso Textu in *cap. Nullus Episcopus de Temporib. ordinat.* Infans inquam dicitur qui septimum annum nondum expleuit. Huic ergo si Episcopus primam tonsuram conferat, in prædictam suspensionem incurrit, nisi fortè Religionem infans intrauerit, saltem educandus ex consensu parentum, vel tutorum, vt cauetur in textu, & notat Glossa, *verbo intres*. Quod si vltra primam tonsuram Ordines maiores, vel minores infanti tribuat, non obinde suspensionem à collatione Ordinum contrahit, quia nullibi apposita est, & suspensio in *dicto cap. nullus* ad hunc casum extendi non debet, cùm expressè *ibi* dictum sit *à collatione clericalis tonsuræ duntaxat nouerit se suspensum*. Verbum illud *duntaxat* dispositionem restringit. Atque ita docent Suar. *disp. 31. sect. 5. num. 3.* Bonac. *disp. 3. q. 2. punct. 7. num. 3.* Illiteratus verò dicitur qui fidei rudimenta ignorat, & scribere, & legere nescit ex Concil. Trident. *sess. 23. cap. 4. de reformat.* vt aduertit Bernard. Diaz *pract. crimin. cap. 21.* Henriq. *lib. 13. cap. 38. num 2.* Sayrus *lib. 4. cap. 12. n. 8.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 48.* Coniugatus verò qui matrimonium per verba de præsenti contraxit. Huic si prima tonsura conferatur, confertus dictæ suspensioni subiicitur, nisi coniugatus velit Religionem intrare, aut ad sacros Ordines promoueri, prout est sacris Canonibus definitum, vt dicitur in prædicto Textu. Tandem interdicitur Episcopo in *dicto cap. nullus Episcopus de temporib. ordinat.* ne subdito alieno primam tonsuram conferat. Quod si Ordines maiores, vel minores conferat, suspenditur à collatione per annum omnium ordinum non ex *dicto cap. Nullus*, sed ex *cap. eos qui, de temporib. ordinat.* Quam suspensionem confirmauit Concil. Trident. *sess. 23. cap. 8. de reformat.* Et in *sess. 14. cap. 2. de reformat.* indicitur suspensio per annum à Pontificalibus Episcopo titulari, ordinanti aliquem absque litteris dimissoriis sui Prælati. Eidem suspensioni à Pontificalibus subiicitur ex Bulla Vrbani VIII. edita anno 1624. quæ incipit: *Secretis æternæ prouidentiæ*, ordinans vltramontanum absque litteris dimissoriis sui Prælati recognitis, & approbatis in Vrbe à vicario Pontificis, aliis in locis à Nuntiis, seu collectoribus illorum locorum; ordinati verò perpetuò suspenduntur. Ad idem reducitur suspensio à Pontificalibus absolutè lata aduersus Episcopum conferentem Ordines in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij illius loci, vt in Concil. Trident. habetur *sess. 6. cap. 5. de reformat.* Conferens verò Ordines bigamo, & publico pœnitenti; prohibetur à celebratione Missæ per annum. *cap. Nullus pœnitentem dist. 55.* quæ prohibitio potiùs habet rationem præcepti, quàm suspensionis, vt constat ex illis verbis Textus: *Missas facere non præsumat.* Vti aduertit Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 2. punct. 6.* sicuti eidem pœnæ, seu præcepto subiicitur qui inuitum, aut reclamantem præsumpserit ordinare. Vti dicitur in *cap. Episcopus 74. dist.* & notauit idem Bonac. *supra, pun. 2.* Ordinanti verò indignum, seu minus dignum in sacerdotem à collatione tantùm sacerdotalis Ordinis indicitur suspensio ipso iure, secundum Sayr. *lib. 4. c. 12. num. 17.* vel vt placet Suar. *disp. 40. sect. 8. n. 5.* Bonac. *tom. 3. de censur. disputat. 3 q. 2. punct. 3.* ferenda præcipitur. Deinde Episcopus promouens Religiosum antequam professionem, seu vota in Religione approbata emiserit, suspenditur à collatione per annum illius Ordinis quem contulit, ex Bulla Pij V. in ordine 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Notanter dixi *seu vota* ob Religiosos Societatis Iesu, quibus à Gregor. XIII. in Bulla edita anno 1582. concessum est, vt possint absque titulo omnibus Ordinibus insigniti, sicuti Religiosi professi tam Societatis, quam aliorum Ordinum. Vt notauit Sayrus *lib. 4. cap. 12. num. 21.* Henriq. *lib. 13. cap. 37. num. 1.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 141.* Bonac. *t. 3. disp. 3. q. 2. punct. 10.* Quòd si vero Religioso absque licentia sui Prælati Ordines conferat, à communione aliorum Episcoporum remouetur, quæ non est propria suspensio, sed pars quædam excommunicationis maioris. *Ex cap. si quis sin. dist.* & notauit Henriq. *lib. 13. cap. 38. num. 1.* Sayrus *lib. 4. cap. 12. num. 24.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 144.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 3. q. 4. p. 7.* conferens item sacros Ordines promissione, vel iuramento ab ordinato accepto quod nihil ab eo exigat in defectum beneficij, aut patrimonij, suspensus est per triennium à collatione Ordinum, ex expresso Textu in *cap. si quis ordinauerit de Simonia.* Tandem conferens duos sacros Ordines eodem die, aut duobus diebus continuato ieiunio in triennalem suspensionem à collatione vtriusque Ordinis incidit ex *cap. litteras de Temporib. ordinat.* quam censuram etsi non expressit Concil. Trident. *sess. 23. cap. 13.* prohibens eodem die duos sacros Ordines conferri; illam tamen non abrogauit.

Ob prauum autem vsum muneris Pontificalis subiiciuntur 2
Episcopi suspensionis sententiæ multipliciter. Primò referunt aliqui suspensionem latam in *cap. decernimus vii. 18. dist.* vbi Episcopus non promulgans intra sex menses toti diœcesi statuta facta in Concilio prouinciali, excommunicationi per duos menses mulctatur. Similis pœna continetur in *cap. nouit nostra 10. q. 3.* At cùm excommunicationis naturæ omnino repugnet temporis determinatio, efficitur hanc pœnam etsi sub nomine excommunicationis prolatam, non excommunicationem, sed suspensionem esse. Sed dicendum est hanc pœnam esse quandam excommunicationis partem, seu quandam priuationem, & præceptum, quo à communicatione aliorum Episcoporum segregatur Episcopus sic delinquens. Quæ pœna non est in vsu etiam in Hispania, vbi prædicti Canones statuti sunt, vt docet Suarez *disput. 31. de censur. sect. 5. n. 7.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. n. 145.*

Secunda fertur in *cap. prouida, de elect. lib. 6* aduersus Epis- 3
copos non seruantes constitutionem Concilij Lugdunensis relatam in *c. quamuis eodem tit. & lib.* per quam prohibentur ne in electionibus Episcoporum in quibus ad Sedem Apostolicam appellatum est, se intromittant ad electionem confirmandam, electúmve consecrandum (etiamsi partes voluntariè ab appellatione recesserint, sicuti recedere possunt appellatione Sedi Apostolicæ non præsentata) nisi prius facta inquisitione, an appellationi renunciatum fuerit absque simonia, & prauitate, & suspenduntur per annum à munere confirmationis, & consecrationis, vt in eo in quo deliquerint, puniantur. Et licèt prædictus Textus Episcopos non expresserit, dubium non est quin sub hac suspensione comprehendantur, quia satis censentur expressi ratione materiæ, siquidem confirmare electionem Episcoporum, & electos consecrare Episcopis tantùm competit, vt benè aduertit Suarez *disp. 31. sect. 5. num. 8.* Filliucius, *tract. 17. cap. 8. n. 147.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 4. p. 6. num. 6.* solúmque comprehendit eos Episcopos, ad quos iure ordinario spectat prædictam inquisitionem facere, & electum confirmare, vt colligitur ex *dicto cap. prouida*, & notauit Bonac. *num. 8.*

Actio autem ob quam hæc suspensio incurritur, est temerè procedere ad electi confirmationem, & consecrationem omissâ inquisitione, an absque simonia, vel prauitate appellationi renunciatum sit. Nam esto Episcopus contra sui muneris obligationem hanc inquisitionem omiserit, si tamen ad confirmandum electionem, vel consecrandum electum non processerit, huic suspensioni non subiicitur, quia hæc suspensio solùm apposita est ob confirmationem electi, illiúsve consecrationem, non præmissa inquisitione, an absque prauitate, hoc est absque simonia, fraude, dolo, vi, & metu appellationi fuerit renunciatum.

Sed an ob solam confirmationem electi, vel ob solam consecrationem hæc censura contrahatur, difficultate non caret. Nam Textus in *cap. prouida* vtitur dictione *&*, quæ est copulatiua, ibi: *Ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temerè procedendo.* Ergo vtraque actio necessaria est. Verùm etsi hæc pars probabilis sit, probabilior est ob quamlibet illarum actionum suspensionem proportionatam incurri, ita vt procedens ad confirmandam electionem suspendatur ab electionum confirmatione per annum; procedens verò ad consecrandum electum, suspendatur à munere consecrationis, vt pœna delicto proportionetur, sicuti in *dicto cap.* dicitur. Et notauit Glossa *ibi vers. in quo.* Geminian. *numero 6.* Francus *num. 2.* Suar. *disp. 31. sect. 5. num. 8.* Alterius *t. 2. disp. 16. cap. 2. vers. sed quares.* Bonac. *tom. 3. de censuris disputat. 3. quæst. 4. p. 6. numero 3.* Neque obest Textum illum fuisse illa dictione copulatiua &, quia id factum est ad exprimendam integram actionem prohibitam, & pœnam eidem appositam.

Tertia habetur in *cap. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non* 4
alienand. lib. 6. aduersus quoscunque Prælatos qui bona immobilia, & iura suarum Ecclesiarum laicis non ad modicum tempus subiiciunt absque consensu capituli, & speciali licentia Sedis Apostolicæ, nisi modo, & casibus à iure expressis. Et licèt in prædicto Textu non videantur expressi Episcopi, satis exprimuntur nomine Prælatorum, quod ipsis per antonomasiam competit, vt benè aduertit Suarez *disp. 31. sect. 5. num. 10.* Alterius *t. 2. disput. 12. cap. 4. vers. 3.* Filliucius *tract. 17. cap. 8. num. 147.* Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. quæst. 4. punct. 16. num. 2. & 3.* Hi igitur Prælati suspenduntur ab officio, & administratione Ecclesiæ; ab officia inquam Ordinis, & iurisdictionis, vt placet Suar. *disput. 31. sect. 5. num. 9.*

Bonac. *diſput.3. quæſt.5.punct.17. numero 7.* quia ſuſpenſio ab officio vtrumque comprehendit, tametſi Geminian. *dicto cap.hoc conſultiſſimo numero 5.* Francus *numero 4.* Alterius *tom.2. diſput.12.cap.4. col.4.* cenſeant ſolùm ab officio Ordinis ſuſpendere; aliàs non exprimeretur ſuſpenſio ab adminiſtratione Eccleſiæ,cùm in ſuſpenſione ab officio contineatur.

Verùm hæc ratio non vrget, quia exprimitur adminiſtratio Eccleſiæ,eo quòd hæc temporalis ſit, & ad ſuſpenſionem à beneficio pertineat. An verò hæc ſuſpenſio ab adminiſtratione extendatur ad adminiſtrationem cuiuſuis Eccleſiæ, an tantùm ad adminiſtrationem illius tantùm Eccleſiæ; diſſentiunt Doctores. Nam aliqui cenſent extendi ad omnem adminiſtrationem, quia nullum verbum *ibi* apponitur ex quo reſtrictio colligatur. Sed rectiùs oppoſitum iudicauit Bonac. *d.punct.16. num.8.* Filliuc. *tract.17. cap.8. num.148.* Suarez *diſp.31.ſect.5.num.9.* quia eſto in illa cluſula non ſit appoſita reſtrictio, ex generali doctrina, qua pœna culpæ debet eſſe proportionata, & reciſione puniri in eo in quod deliquit, ſumitur. Cùm igitur ſolùm aduerſus illam Eccleſiam in ea ſubmiſſone Prælatus deliquerit, efficitur ſolum ab adminiſtratione temporalium quæ in illa Eccleſia obtinet, ſuſpendi. Quinimo probabiliſſimum eſt non ſuſpendi in perpetuum ſed triennio. Nam verbum illud *triennio* in Textu appoſitum, pro ſuſpenſione clericis inferioribus impoſita Gloſſa *ibi verbo triennio* refert ad Prælatorum ſuſpenſionem, quam ſententiam approbat Bonac. *d.p.16.num.9* aduerſus Suar. *dicta ſect.5.n.9.* Filliuc *num.147.*

Porro inferiores Clerici ſcientes prædicta bona immobilia, & iura laicis ſubmitti à Prælatis, neque ſuperiori manifeſtauerint, triennio à beneficiis quæ in illa Eccleſia obtinent, ſuſpenduntur. Quod intelligendum eſt quando ſufficienter cognouerint delictum, illúdue probare potuerint, & ſine graui incommodo, ſeu periculo grauis nocumenti illud denunciare potuerint, Vti tradit Suarez, & Bonac. *locis alleg.*

Huic ſuſpenſioni reduci poteſt, quæ lata eſt in *Extrauag. vnica de rebus Eccleſiæ non alienand.* vbi Epiſcopus, vel Abbas alienans bona Eccleſiæ contra formam in ea conſtitutione præſcriptam, ſuſpenditur, vel potiùs interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ. Quod ſi in eo interdicto per ſemeſtre perſeuerauerit, ſuſpenditur ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ in ſpiritualibus ſimpliciter, & abſque vlla temporis determinatione. Alia ſimilis ſuſpenſio in hac materia alienationis continetur in *Extrauag. Ambitioſæ de rebus Ecc. non alienand.* & in *Extrauag. ſaluator, de Præbendis, & in conſtitutione Pauli II. quæ incipit: Cùm omnibus,* de quibus Filliucius *tract.17. cap.8. num.149. & ſeqq.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſput.3. q.4. punct.17. & 18.*

5 Quarta continetur in *cap.1. de vſuris in 6.* aduerſus Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, qui domus ſuas locant alienigenis, vel aliis non mundis de terris ipſorum publicè vſuras exercentibus, vel exercere volentibus voluntate publicè coniectata, aut ſi illos permittant in ſuis terris habitare. Quæ ſuſpenſio vniuerſalis eſt, & abſoluta, ac proinde ab officio, & beneficio: vti docuerunt Sayrus *lib.4.cap.17. num.48.* Suarez *diſp.31.ſect.5.num.15.* Filliuc. *tract.17. cap.8. num.152.* Bonac. *t.3.diſp.3.q.5. punct.5.* tametſi non videatur improbabile ſolùm ab officio iuriſdictionis ſuſpendi, vt pœna culpæ commenſuretur. Inferiores verò præfata permittentes ſeu facientes excommunicationi ſubiiciuntur. Communitas verò interdicitur, vt ex dicto Textu conſtat, & notant Doctores relati.

6 Quinta habetur in *Clem.1. §. verùm de Hæreticis,* vbi Epiſcopi qui ex odio, vel amore contra iuſtitiam, & conſcientiam proptiam in crimine hæreſis procedunt, vel procedere omittunt triennio ab officio ſuſpenduntur. Inferiores verò Epiſcopis non ſolùm in crimine hæreſis, ſed in qualiber alia cauſa adhærente hæreſi, ſi contra iuſtitiam, & conſcientiam procedant, vel procedere omiſerint excommunicationi ſubiiciuntur, ſicuti aduertit Suarez *diſp.31. ſect.5.num.16.* Filliuc. *tractat.17. cap.8. numero 153.* Bonac. *diſputat. 3. quæſt.5, p.10.*

7 Sexta fertur in *Clement.2. de Pœnis* aduerſus Prælatos Eccleſiæ, qui procurant, vt clerici capiantur à poteſtate temporali ea intentione, vt beneficia habita reſignent, aut citati à iure, vel ab homine ad comparendum in Romana curia non poſſint ire. Suſpenduntúrque per triennium à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum; inferiores verò Clerici ſuis beneficiis ipſo facto priuantur. Alicui tamen non videbitur improbabile illam triennalem ſuſpenſionem non eſſe ipſo iure latam, ſed ferendam, quia Textus ſolùm dicit; Suſpenſi ſint, quod poſita ſententia intelligi poteſt. Sed quia in præſenti communis ſententia docet teſte Suarez *diſp.31. ſect.5. num.17.* Bonac. *t.3.diſp.3.q.4. punct.13.num.10.* ipſo iure latam eſſe, id ſuſtinendum eſt. Et licet hæc conſtitutio ſolùm Prælatos expreſſerit, ſatis ſub illo nomine Epiſcopi comprehenduntur, quia Epiſcopi ſunt Prælati per antonomaſiam, vt aduertit in præſenti Filliuc. *tract.17. cap.8. num.153.* Suarez *diſp.31. ſect.5. num.19.* Bonac. *t.3.diſp.3.quæſt. 4.punct.13. numero 9.* Alios verò Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes, certum eſt comprehendi. Hi igitur Prælati, vel Prælatis inferiores huic pœnæ ſubiiciuntur, non ex eo quòd capiant, detineántve perſonam Eccleſiaſticam, vt beneficium reſignet, vel citatus ad comparendum coram Sede Apoſtolica non compareat; ſed quia id procurant media temporali poteſtate. Quod ſi ipſi Prælati Eccleſiaſtici poteſtatem temporalem habeant, & ratione illius procurent à ſuis miniſtris Eccleſiaſticam perſonam detineri, huic cenſuræ ſubiiciuntur. Secùs verò ſi ipſi per propriam perſonam detineant, quia non detentio, ſed detentionis efficax procuratio hac conſtitutione punitur, vt conſtat ex illo verbo Textus *procurantes* quod ſtrictè, & propriè intelligendum eſt. Sicuti aduertit Suarez *diſp.31.ſect.5.num.19.* Bonac. *t.3.diſp.3.q.4. punct.13. num.6.* Alterius *t.2.diſput.16.cap.3. verſ. oppoſitum.* Opus autem eſt, vt ea procuratio effectum ſortiatur, hoc eſt beneficium reſignetur, vel detentus deſignato tempore non compareat, quia Textus inquit; *Donec beneficia ſua reſignent, aut ad Sedem Apoſtolicam citati venire non valeant,* vt tradit Cardinal. *in præſenti num.13.* Bernard. Diaz *pract.cap. 104.* Suarez *diſp.31.ſect.5.num.20.* Filliuc. *tract.17.cap.8.num. 155.* Bonac. *d.p.13.num.5.*

Septima fertur in *Extrauag.2. de electione,* vbi Prælati Religionum, & Epiſcopi confirmationem recipientes à Sede Apoſtolica, aut ab ea promoti, ſi abſque litteris authenticis eiuſdem Sedis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum recipiant ab adminiſtratione fructuum ſuarum Eccleſiarum ſuſpenduntur, irritantúrque omnia geſta in huiuſmodi regimine per ſupradictos Prælatos, & beneficiorum prouentibus priuantur. Capitulum verò, ſeu Conuentus harum Eccleſiarum qui huiuſmodi Prælatos abſque his litteris receperit, à beneficiis ſuſpenditur, donec gratiam à Sede Apoſtolica meruerit impetrare. Vide Suar. *diſp.31.ſect.5.num.28.* Filliucium *tract.17. cap.8.num.157.* 8

Octaua continetur in *Extrauag. ſuſcepti regiminis.* quæ eſt Ioann. XXII. ſub tit. *Ne Sede vacante,* aduerſus eos qui non ſeruant ea quæ in prædicta conſtitutione habentur, circa perceptionem fructuum primi, & ſecundi anni. Nam Epiſcopi, & eorum ſuperiores à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenduntur. Capitulum verò, Collegium, ſeu Vniuerſitas interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicatione innodantur, ſi aliquid vltra ibi contenta perceperint, & infra menſem non reſtituerint cum effectu, à qua cenſura nequeunt ab alio, quàm à Pontifice abſolui, donec præfata plenè reſtituerint. Facta verò reſtitutione ſuſpenſio, & interdictum ceſſat. Sicuti hæc notat Suarez *diſput.31.ſect.5.num.22.* Filliucius, *tract.17.c.8.num.158.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.3. q.4 punct.11.* 9

Nona fertur in Conc. Trident. *ſeſſ.25. cap.14. de reformat.* aduerſus Epiſcopum ſi (quod abſit) concubinarius ſit, & à Synodo prouinciali monitus non ſe emendauerit, ſuſpenditur namque ab officio, & beneficio, quia totum hoc continet ſuſpenſio abſolutè prolata, & tradit in præſenti Henriquez *lib.13.cap.36.* Auila *3.part.de cenſur.diſputat.5. dub.2.* Suar. *diſput.31.ſect.5.num.2.* Bonac. *tom.3. diſputat.3. quæſt.7.p.4. num.4.* Filliuc. *tract.17.cap.8.num.159.* Huic annecti poteſt ſuſpenſio ab ordine lata in *cap. habuiſſe, 33. diſt.* aduerſus Epiſcopum carnaliter cognoſcentem eam cum qua ante conſecrationem concubinatum habuit. Sed hæc non eſt ſuſpenſio ipſo iure lata ſed ferenda, vt aduertit Filliucius *tract.17.cap.8. num.159.* 10

Decima continetur in *cap. peſſimam 23.q.8.* ibi enim ſuſpenditur ab officio Epiſcopali per annum Epiſcopus relaxans incendiarios pœnam contentam in *dicto cap. peſſimam.* Quæ eſt vt incendiarij excommunicentur, neque ab excommunicatione abſoluantur, quouſque damni illati reſtitutionem præſtent, & iuramentum faciant præfati criminis amplius non committendi, & per annum Hieroſolymis pœnitentiam agant, vel in ſeruitio Dei in Hiſpania commorentur, aut alio in loco arbitrio Epiſcopi; illa enim loca deſignata videntur non taxatiuè, ſed exemplariter, ſiquidem nulla eſt ſpecialis ratio, ob quam potiùs in Hiſpania, quàm alibi pœnitentia agenda ſit. Quinimo hæc pœnitentia non videtur vſu recepta; ſicuti hæc notauit Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.3.q.5. pun.9.* 11

Vndecima videtur ferri in *cap. quidquid 1.q. 1.* vbi Epiſcopus neceſſariam correctionem omittens contra ſimoniacos in Sacramentis vel Ordinibus per duos menſes excommunicationis ſententia innodatur. Nomine autem excommunicationis ſuſpenſionem ab officio intelligit Gloſſa *ibi verbo excommunicationis.* Sayrus *lib.4.c.12.n.48.* Filliuc. *tract.17. cap.8.num.59.* Henrriq. *lib.13.cap.38.num.3.* eo quòd excommunicatio ad tempus ferri non ſoleat. At Bonac. *diſp.3. q.5.p.6. & 11.* propriam excommunicationem intelligit, quia non implicat Pontificem pro determinato tempore excommunicationem iniungere. Cæterùm cum communis ſententia 12

rentia doceat excommunicationem esse censuram in correctionem delinquentis ordinatam, & in hoc à suspensione, & interdicto differre, quòd suspensio, & interdictum in puram pœnam, & pro peccato præterito iniungi possunt, non autem excommunicatio quæ semper iniungenda est, ad comprimendam contumaciam, qua cessante tolli debet, efficitur, pœnam illam non esse propriam excommunicationem sed suspensionem ab officio, vel vt, meliùs dicam, quamdam prohibitionem, seu priuationem impositam cum aliis Episcopis non communicandi, sicuti eadem pœna excommunicationis per duos menses imposita est in *cap. decernimus* 18. *dist.* aduersus Episcopos qui Concilio prouinciali celebrato non conuocant Abbates, Presbyteros, & Clericos, & vniuersam suæ Diœcesis plebem, vt illis in Concilio prouinciali gesta referant.

13 Duodecima continetur in Bulla 99. Pij V. quæ incipit: *Quam plenum*, aduersus Episcopum, qui ob quæstum, seu pecuniam acceptam publicat, seu concedit indulgentias, seu facultatem à casibus reseruatis absoluendi. Hic ergo interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum suspenditur, à qua absolui non potest nisi prælatâ satisfactione. Neque opus est ad hanc pœnam incurrendam, vt Episcopus indulgentias per se ipsum publicet, sufficit si per alium, vt constat ex illis verbis *Appendi iusserunt*, ad quæ censura quæ inferiùs subiungitur referenda est, vt benè aduertit Bonac. *disp. 2. q. 3. p. 30. num. 6.* Neque item est opus, vt facultas concessa sit pro casibus sibi reseruatis, nam esto concessa fuerit pro casibus reseruatis Pontifici, huic censuræ locus est. Sicuti notauit Bonac. *suprà, num. 3.*

14 Decimatertia suspensio fertur in Bulla Iulij III. incipiente: *Cùm sicut.* Et in Bulla Clement. VIII. *Cùm Hebræorum malitia*, estque suspensio, vel potiùs interdictum ab Ecclesiæ ingressu, si libros impij Thalmud non comburant, sed potius permittant. Singulares personæ ob eorum retentionem, vel lectionem excommunicatione innodantur, vt *suo loco* dixi.

15 Decimaquarta lata est à Sixto V. in Bulla quæ incipit: *Romanus Pontifex*, & est 15 in ordine aduersus Episcopos & his superiores, qui ad limina Apostolorum temporibus in prædicta Bulla statutis non accesserint per se, vel per alios si impediti sint, vt suæ diœcesis statum referant. Tempus verò statutum Italis est tertio quoque anno, Germanis, Gallis, Hispanis, & cæteris Europeis quarto, Remotioribus tam in Europa, quàm Africa, & occidentali regione existentibus, quinto. Denique Asiaticis, & Orientalibus decimo quoque anno, qui computandus est ab anno quo prædecessor Apostolorum limina visitauit. Quod si Episcopus, & illo superior hanc exequi obligationem contempserit, ingressus Ecclesiæ ei interdicitur, & ab administratione Ecclesiæ tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, & à beneficiis suspenduntur, quousque à Pontifice absolutionem meruerint obtinere, vt latius in *dicta bulla* exprimitur.

16 Decimaquinta sumitur ex Bulla Gregorij XIII. qua cauetur ne Episcopi, aliique Prælati in Monasteria Monialium sibi subiectarum ingrediantur absque necessitate, alia prima vice ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur. Secunda suspenduntur à diuinis. Tertia excommunicantur. Sicuti latius explicui *tract. 16. de statu religioso*, vbi de Monialium clausura.

§. VI.

De suspensionibus specialiter contra Religiosos, latis.

1 *Prima suspensio fertur aduersus Religiosos apostatas, Ordinem sacrum in apostasia recipientes.*

2 *Secunda aduersus Religiosos mendicantes, aliquem ad professionem suæ Religionis admittentes, non completo nouitiatus anno.*

3 *Tertia aduersus Religiosos Prælatos præsidentes Monasteriis, Prioratibus, Ecclesiis, siiura, redditus, aut professiones prædictorum locorum ad longum tempus alicui concedunt, &c.*

4 *Quarta aduersus quoscunque Religiosos qui absque iusto titulo, & priuilegio decimas rectoribus Ecclesiarum debitas vsurpauerint.*

5 *Quinta aduersus Religiosos qui cùm sint requisiti à Rectoribus Ecclesiarum, vt suis pœnitentibus conscientiam faciant de decimarum solutione, scienter id omittunt.*

6 *Sexta aduersus Prælatos Religiosorum qui accepta ex aliquibus excessibus enumeratis in* Clement. 1. de Priuilegiis *infra mensem, postquam fuerint requisiti, non restituerint parti læsa.*

7 *Septima aduersus Religiosos S. Benedicti non vtentes forma vestium præscripta in* Clement. 1. de statu Monachorum.

8 *Octaua aduersus eosdem Religiosos qui venationi, aut aucupationi clamorosa astiterint.*

9 *Nona aduersus Religiosos præsumentes introducere mulieres in Monasteria virorum.*

10 *Decima refertur aduersus Fratres Ordinis Prædicatorum, perturbantes officium Inquisitionis exercitum à Fratribus Minoribus. Vel econtra.*

11 *Tandem refertur suspensio aduersus Religiosos Ordinis Prædicatorum qui promoti ad Episcopatum, vel aliam prælaturam, non restituunt Ordini ante promotionem libros, & alia à se possessa.*

PRima suspensio aduersus Religiosos continetur in *cap. consultationi, vlt. de Apostatis*, ibi enim apostatæ Ordinem sacrum in apostasia suscipientes, ab illius executione suspenduntur, quousque à Romano Pontifice dispensationem obtineant. Stante hac suspensione tametsi ab apostasia recesserint, nequeunt ad superiorem Ordinem ascendere; quia interdicta executione inferioris Ordinis, censetur superioris receptio interdicta. Argum. *cap. cum illorum de sentent. excommunicat. & leg. qui indignus. ff. de Senatorib.* Et tradit Suarez *t. 5. de censur. disp. 31. sect. 6. num. 3* Sanch. pluribus relatis *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 22.* Filliucius *tract. 17. cap. 9. num. 166. & sequentib.* Bonac. *tom. 3. de censur. disputat. 3. qu. 7. punct. 9.* Quapropter obtentâ dispensatione huius suspensio nis optimè poterit qui fuit apostata, ad Ordines superiores promoueri, quia solùm accelloriè ab illorum receptione impediebatur, vti benè notauit Sanch. *d. cap. 8. numero 23.* 1

Notanter dixi *Ordinem sacrum in apostasia suscipientes*, quia textus in *cap. consultationi de Apostatis* solùm Ordinem sacrum recipientes expressit. Verùm non desunt plures Doctores, quos refert Sanchez *lib. 6. decalogi cap. 8. num. 24.* & sequitur Bonac. *t. 3. de censur. disp. 3. q. 7. punct. 11. num. 1. & seqq.* asserentes apostatam irregularem esse. Ducuntur ex *cap. penult. & vlt. 50 dist.* vbi apostatæ prohibentur ad clericatum admitti. Præterea ex *dicto cap. consultationi.* Si enim apostatæ prohibentur exequi ordinem in apostasia susceptum, ideo est quia illum recipere prohibentur.

Cæterum verissima sententia est ob receptionem minorum Ordinum in apostasia nullam irregularitatem, neque aliam pœnam impositam esse ipso iure. Nam vt rectè aduertit Sanchez *dicto cap. 8. numero 26.* Textus in *cap. penultim. 50. dist.* non de apostatis, sed de agentibus publicam pœnitentiam loquitur; Textus vero in *cap. fin.* non pœnam ipso iure latam continet, sed ferendam, cùm non ipsis Apostatis, sed Prælatis præcipiatur, ne ad Clericale officium apostatas admittant, ibi: *Quos ad clericale officiũ non admitti iubemus.* Præterquam quod est Text. Concilij prouincialis Arelatens. cuius Canones extra prouinciam vim non habent. Ex Textu in *cap. consultationi* solùm infertur præceptum esse apostatis durante apostasia sacrum Ordinem non suscipere, non autem impositam esse irregularitatem, alias quælibet prohibitio Ordinis suscipiendi irregularitas censenda esset. Atque ita docet Suarez *disputat. 31. sect. 6. numero 2.* Sanchez *lib. 6. in decalog. cap. 8. numero 26.* Filliucius *tractat. 17. cap. 9. numero 166.* Et latiùs dixi *tractat. 16. de statu religioso, disputat. 4. punct. 16.*

Secunda fertur in *cap. non solùm. Cap. constitutionem, de Regularib. in 6.* aduersus Religiosos Mendicantes aliquem ad professionem suæ Religionis admittentes non completo nouitiatus anno. Et hi quidem suspenduntur à receptioue quorumlibet ad professionem, & pœnis quæ pro grauibus culpis apponi in ea Religione consueuerunt, subiiciuntur. Et licèt in *cap. non solùm*, sermo sit tantùm de Religiosis ordinum Prædicatorum, & Minorum, at in *c. constitutionem* ad omnes Mendicantes prohibitio extensa fuit, ita vt non solùm comprehendantur Mendicantes tempore Alexandri IV. & Bonifac. VIII. vigentes, sed qui postea creati sunt Vti ex communi docet Suarez *disputat. 31. sectione. 6. numero 7.* Henriquez *lib. 13. cap. 40. num. 3.* Saytus *lib. 4. cap. 13. num. 14.* Sanchez *lib. 5. cap. 4. num. 8.* Filliucius *tract. 17. cap. 9 num. 166.* Bonac. *tom. 3. disputat. 3. q. 8. punct. 5. num. 12.* Sed an huic suspensioni subiiciantur Moniales. Alij affirmant, alij negant, vt videre est apud Syluest. *verbo religio 3. q. 3.* Probabilius censeo non comprehendi? quia esto masculinum sub se fœmininum soleat continere, id plerùmque est in fauorabilibus, sed non in pœnalibus. Præterquam quòd Moniales capaces non sunt suspensionis; tametsi illis receptio Monialium interdici possit, ob immaturam, & indebitam alicuius receptionem. 2

Ex Religiosis viris ordinum Mendicantium grauis est difficultas, an huic pœnæ singulares personæ subiiciantur, an Conuentus; Et ratio difficultatis est, quia Religiosorum ad professionem admissio, non Religiosis singularibus competit, sed Conuentui. Sed longè probabilius est omnes, & singulos

gulos ſuffragium concedentes, vt profeſſio ante completum nouitiatus annum concedatur, in hanc ſuſpenſionem incidere, quia Textus non Conuentui quatenus tali, ſed ſingularibus perſonis hanc pœnam ſuſpenſionis iniungit. Quod ſatis manifeſtè oſtendunt in verba Textus: *In virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis diſtrictius inhibemus, ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem veſtri Ordinis, ſeu renunciationem in ſæculo faciendam recipere præſumatis. Quod ſi aliquam contra hanc noſtram prohibitionem recipere præſumpſeritis, decernimus veſtro Ordini alligatum non eſſe, vóſque à receptione quorumlibet ad profeſſionem eiuſdem Ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos, & inſuper pœna ſubijciendos, quæ fratribus ipſius Ordinis pro culpis infligi grauibus conſueuerunt.* Ex his enim conſtat pœnam ſuſpenſionis iniungi in eos in quos excommunicatio comminata eſt, & quos pœnæ pro culpis grauibus ſtatutæ afficiunt: at hi ſinguli ſunt de Conuentu. Ergo. Sic docuit Suarez *diſp. 31. ſect. 6. num. 6.* Alter. *tom. 2. diſp. 17. c. 1. verſ. De qua.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 8. p. 5. num. 15.*

Grauior dubitatio eſt, An hæc pœna ſuſpenſionis locum habeat poſt Conc. Trident. decretum, *ſeſſ. 25. cap. 15. de Regularib.* profeſſionem irritans ante annum probationis expletum? Affirmat Bonac. *tom. 3. diſput. 3. qu. 8. punct. 5. num. 19.* ductus ex eo quod in *dicto cap. non ſolùm*, ſpectatur factum, non actûs valor, & quia grauiùs Religioſi delinquunt admittentes nunc ad profeſſionem, vtpotè inualidam, & quia factum contra legem pro infecto habetur in vtilitatem facientis, non verò quoad damnum, & pœnam impoſitam iuxta doctrinam Bartoli *in leg. non dubium. Cod. de legib.* Sed rectiùs contrarium docuit Sanch. *lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 10.* colligiturque ex his quæ *tract. præcedenti de matr. diſput. 2. punct. vlt. §. 1.* diximus. Etenim pœna ſuſpenſionis in *cap. non ſolùm. & cap. conſtitutionem de Regularib. in 6.* inducta erat, ne ad profeſſionem, quæ obligationem Religioni ſaltem in genere inducebat, admitterentur, qui nondum annum probationis expleuerant, quia hoc fragilitati humanæ in cuius fauorem annus probationis ſtatutus eſt, contradicebat. At hæc ratio ceſſat, poſito quòd illa profeſſio nullam vim obligandi habeat, ſi quidem ex ea fragilitas humana non læditur, & reputatur ac ſi facta non eſſet. Ex qua ratione fundamentum Bonacinæ diſſoluitur. Reſpondeo enim Textum in *cap. non ſolùm* ſpectaſſe factum ſcilicet admittere ad profeſſionem ante expletum probationis annum, ſed non quodcunque factum, ſed factum quod obligationem in profeſſo induceret, quam obligationem impedire Pontifex hac pœna impoſita intendebat. Cùm ergo decreto Conc. Trident. hæc obligatio penitùs impedita ſit, ceſſat pœna in *dicto cap. non ſolùm*, appoſita. Neque obeſt grauiùs nunc delinquere admittentem ad profeſſionem inualidam, quàm qui ad validam admittebant, quia non ex grauitate delicti pœna deſumitur, ſi canonibus ſtatuta non eſt.

3 Tertia ſuſpenſio ab officio fertur in *Clement. 1. de Rebus Eccleſia non alienand.* aduerſus Religioſos, Prælatos, Præſidentes Monaſteriis, Prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi iura, redditus, aut poſſeſſiones dictorum monaſteriorum, Prioratum, Eccleſiarum, ſeu locorum quorum adminiſtrationem habent, ad longum tempus alicui concedant abſque ſufficienti neceſſitate, & Eccleſiæ, ſeu Monaſterij vtilitate, & Conuentus aſſenſu, vel ſuperioris licentia ſit conuentum non habeat. Hæc igitur ſuſpenſio eſt abſoluta ab officio, ac proinde comprehendit tam officium Ordinis quàm iuriſdictionis. Vti notauit Suar. *diſp. 31. ſect. 6. num. 8.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 8. p. 7. in fine.* Perſonæ verò aduerſus quas dicta ſuſpenſio fertur, ſunt Prælati Religioſi monaſteriis regularibus, Eccleſiis, ſeu adminiſtrationibus præſidentes. Actio autem ob quam dictæ ſuſpenſioni ſubiiciuntur, eſt alienare ad longum tempus iura, redditus, aut poſſeſſiones dictarum Eccleſiarum, & monaſteriorum. Vti tradunt Gloſſa *dicta Clement.* Nauarr. *cap. 27. n. 157.* Henriq. *lib. 13. cap. 40 n. 1.* Sayrus *lib. 4. c. 12.* Filliuc. *tract. 17. c. 9. n. 169.* Suar. *diſp. 31. ſect. 6. n. 8.* Bonac. *d. pun. 7.* & alij.

4 Quarta habetur in *Clement. 1. de Decimis aduerſus* quoſcunque Religioſos qui abſque, iuſto titulo, & priuilegio decimas rectoribus Eccleſiarum debitas vſurpare, retinere, appropriare ſeu ſuis familiaribus, vel paſtoribus prohibere, vel impedire ne eas ſoluant, præſumpſerint. Hi igitur Religioſi ſi à Rectoribus Eccleſiarum moniti, infra duos menſes vſurpata non reſtituerint, vel intra menſem à prohibitione, & impedimento appoſito non deſtiterint, ſuſpenſioni ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis ſubiiciuntur, ſi officia, adminiſtrationem, vel beneficium habeant. Quòd ſi his omnibus careant, excommunicatione ligantur, à qua abſolui nequeunt quouſque plenam ſatisfactionem exhibuerint, vt *ſuo loco* dixi, & tradit *in præſenti* Sayrus aliis relatis, *lib. 4. cap. 13. num. 10.* Suar. *diſp. 31. ſect. 6. numero 9.* Filliuc. *tract. 17. cap. 9. num. 169.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſput. 3. q. 8. p. 8.*

5 Quinta lata eſt *in Clement. cupientes de Pœnis*, aduerſus Religioſos qui cùm ſint requiſiti à Rectoribus Eccleſiarum, vt ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant decimarum ſolutione, ſcienter id omittunt. Hi igitur Religioſi modo rectores Eccleſiarum non ſint, nec ius habeant decimas exigendi, ſi ſic delinquant, ab officio prædicandi ipſo facto ſuſpenduntur, quouſq; ipſis pœnitentibus (ſi commodè potuerint) conſcientiam fecerint. Qua monitione pœnitentibus facta, ceſſat ſuſpenſio. Quod ſi ſuſpenſione durante officio prædicationis ſe ingeſſerint, excommunicationi ſubiiciuntur. Quæ omnia conſtant ex *dicta Clement.* & tradit in præſenti Sayrus aliis relatis, *lib. 4. cap. 13. num. 18.* Henriq. *lib. 13. cap. 40. num. 3.* Suar. *diſputat. 31. ſect. 6. num. 12.* Bonac. *diſput. 3. q. 8. punct. 9.* & alij.

Sexta fertur in *Clement. 1. §. quibus, de Priuilegiis* aduerſus 6
Prælatos Religioſorum, qui accepta ex aliquibus exceſſibus *ibi* enumeratis infra menſem poſtquam fuerint requiſiti, non reſtituerint parti læſæ. Et hæc ſuſpenſio lata eſt abſolutè vſque ad ſatisfactionem debitam, vnde comprehendit ſuſpenſionem ab officio, & beneficio. Requiritur tamen ad hanc ſuſpenſionem incurrendam duplex conditio. Prima, vt Prælati pro ſe, vel pro monaſterio, aut alia quauis perſona aliquid recipiant occaſione exceſſuum qui in *ea Clement.* referuntur, quique fuerint à ſuis Religioſis commiſſi. Secunda, vt poſtquàm à perſonis grauatis, requiſiti fuerint, omittant intra menſem reſtitutionem facere. Exceſſus occaſione quorum acceptum eſſe debet, ſunt; *Primò*, ſi in ſermonibus ſuis Eccleſiarum Prælatis detrahant. *Secundò* ſi retrahant laicos ab Eccleſiarum ſuarum præſentia, vel acceſſu. *Tertiò* ſi indulgentias pronuncient indiſcretas. *Quartò* ſi aſſiſtentes teſtamentis condendis retrahant teſtatores à reſtitutionibus, debitis, aut legatis matrici Eccleſiæ faciendis. *Quintò* ſi legata, vel debita, aut malè ablata incerta ſibi, aut aliis ſingularibus ſui Ordinis fratribus, vel conuentibus in aliorum præiudicium fieri, ſeu erogari procurent. *Sextò* ſi in caſibus Sedi Apoſtolicæ, vel Ordinario reſeruatis, quemquam abſoluant. *Septimò* ſi perſonas Eccleſiaſticas præſertim coram iudicibus delegatis à nobis ſuam apud eos iuſtitiam proſequentes, vexare indebitè, aut ad loca plura, & præſertim multum remota conuenire præſumant. Quidquid ergo receptum fuerit ratione horum exceſſuum, ſi intra menſem poſtquam fuerit Prælatus regularis recipiens requiſitus ſatisfactionem plenariam Eccleſiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis grauatis non exhibuerit, ipſo facto ſuſpenditur. Religioſi verò priuati ſubiiciuntur pœnis illis, quæ ſecundùm eorum regulam, vel ſtatutum pro grauibus criminibus, ſeu culpis conſueuerunt iniungi.

Septima continetur in *Clement. 1. §. ſi quis autem de ſtatu* 7
Monachor. aduerſus Religioſos nigros, id eſt Ordinis S. S Benedicti, alij non comprehenduntur, t eſte Suar. Sayro, Bonac. & aliis ſtatim referendis) non vtentes forma veſtium ibidem præſcripta. Si enim Abbas vel Prior fuerit alteri Abbati, vel Priori non ſubiectus à beneficiorum collatione per annum ipſo facto ſuſpenditur: ſi inferior fuerit ab adminiſtratione ſi quam habet, ſuſpenſus eſt. Quod ſi nullam habeat, inhabilis ſit ad illam, & ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum. Requiritur tamen ad prædictam pœnam incurrendam, vt frequenter, ſeu ordinariè habitus contrarius formæ præſcriptæ portetur, quia ſingularis, vel bina portatio non ſufficit. Et inſuper opus eſt, vt ex malitia, & non bona fide, aut ignorantia portetur, vt indicant illa verba Textus: *Portare præſumpſerint*, quæ frequentem vſum ſignificant, & dolum important. Sicuti colligitur ex Gloſſa *ibi*, Sayro, *lib. 4. cap. 13. à numero 6.* Suar. *diſput. 31. ſect. 6. numero 10.* Henriq. *lib. 13. c. 38. n. 3.* Bonac. *diſp 3. q. 8. p. 14.*

Octaua continetur in *eadem Clement. & in eodem §.* aduerſus eoſdem Religioſos nigros, qui venationi, aut aucupationi clamoroſæ, id eſt venationi cum canibus, aut aucupationi cum auibus ex propoſito aſtiterint, quia ea aſſiſtentia dedecet eorum ſtatum. Secùs verò ſi caſu aliquantulum interſint, vel venatio abſque canibus, vel aucupatio abſque auibus, hominúmque tumultu fiat. Religioſi ergo huic venationi, aut aucupationi prohibitæ aſſiſtentes ſi Abbates, vel Priores fuerint, aliis Abbatibus, vel Prioribus non ſubiecti, à collatione beneficiorum per biennium ſuſpenduntur; ſi inferiores fuerint, ab adminiſtratione temporalium ſi quam habent remouent; ſi verò illa careant inhabiles per dictum biennium reddunturad quamlibet adminiſtrationem, beneficiúmque Eccleſiaſticum ſuſcipiendum Sicuti hæc notant Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 13. à num. 7. & ſeqq.* Suar. *diſp. 31. ſect. 6. n. 10.* Filliucius *tract. 17. cap. 9. n. 169.* Bonac. *t. 3. de cenſur. d. 3. q. 8. p. 15.* & alij apud ipſos. 8

Nona refertur in Bulla Pij V. quæ incipit: *Regularium*, 9
aduerſus Religioſos præſumentes introducere mulieres in Monaſteria virorum; ſuſpenduntur inquam à diuinis, & beneficiis priuantur, & ad illa, & reliqua omnia beneficia inhabiles redduntur. Vti *tract. 16. diſp. 4.* vbi de clauſura latiùs explicui, & *ſuperiùs de excommunicationib. reſeruatis extra corpus iuris contentis.*

Decî

10 Decima refert S. Antonin. *3.p.tit.28.cap.4.* de ſuſpenſione ex quodam priuilegio Clementis IV. incipiente *Paupertatis altiſſimæ*, vbi fratres Ordinis Prædicatorum perturbantes officium Inquiſitoris exercitum à Fratribus, Minoribus, vel è contra Minores idem officium à Prædicatoribus exercitum perturbantes ſuſpenduntur ab exercitio ſacrorum ordinum, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica, vel ab illo cuius officium perturbarunt, obtineant. Sicuti notauit Henriq. *lib.13.cap.40.num.3.* Sayrus plures referens, *lib.4.c.13.n.13.* Bonac. *t.3. diſp.3.q.8.p.16.*

11 Tandem idem S. Antonin. *3.p.tit.27. cap.4.de ſuſpenſ.* refert Clementem IV. in fauorem Ordinis Prædicatorum ſtatuiſſe, ne ex illo Ordine promoti ad Epiſcopatum, vel aliam Prælaturam regimen ſeu conſecrationem ſuſcipiant, quin priùs libros, & alia omnia quæ ante promotionem habebant, Ordini reſtituant.

Aliæ ſunt ſuſpenſiones communes Epiſcopis, Clericis, & Religioſis, de quibus *ſuperiùs* actum eſt, ſimulque explicata ſunt, quæ Capitula, Conuentus, ſeu Communitates afficiunt.

PVNCTVM vlt.

De depoſitione, & degradatione.

1 *Quæ ſit depoſitio?*
2 *Depoſitio ſimplex, & abſoluta Clericum priuilegio fori, & canonis non denudat, niſi expreſsè in ſententia exprimatur?*
3 *Temperatur hæc doctrina, ſi incorrigibilis declaretur.*
4 *Enumerantur crimina, ob quæ Clericus deponi in perpetuum poteſt.*
5 *Pœna degradationis priuat Clericum ſtatu clericali.*
6 *Degradatio alia eſt verbalis, alia realis.*
7 *Quis poſſit Clericos degradare?*
8 *Quæ requirantur ad degradationem authenticam?*
9 *Actualis degradatio, & realis fit ab Epiſcopo.*
10 *Forma actualis degradationis.*
11 *Hæc degradatio frequenter fit præſente Iudice ſæculari.*
12 *Referuntur crimina, ob quæ Clericus in ſacris venit actualiter degradandus.*
13 *An ob alia crimina poſſit Clericus degradari, examinatur.*
14 *Quis poſſit depoſitum, & degradatum in ſuum priſtinum ſtatum reſtituere?*
15 *Solus Epiſcopus abſque conſenſu Capituli, hanc diſpenſationem præſtare poteſt.*

1 DEpoſitio prout in præſenti ſumitur, eſt pœna Eccleſiaſtica priuans Clericum officio, vel beneficio in perpetuum, & ex iure ordinario irremiſſibiliter. Conuenit cum ſuſpenſione perpetua, & ferè ab illa non differt, niſi in maiori difficultate obtinendi diſpenſationem. Per depoſitionem enim ſicut & per diſpenſationem perpetuam, priuatus depoſitus fructibus beneficij, non tamen beneficij titulo quia nullibi eſt cautum; quinimo contrarium videtur colligi ex *c.2.de Pœnis in 6.* vbi degradationi ſolemni tribuitur priuatio ordinis, beneficij, & priuilegij clericalis, non verò depoſitioni, venit tamen depoſitus priuandus beneficio, & ferè ſemper priuatur; ſiquidem priuatur in perpetuum officio, ratione cuius beneficium conceditur. Sicuti aduertit Panormitan. in *cap. veritatis numero 3. de dolo, & contumacia.* Sylueſt. *verbo degradatio in princip.* Suarez *de cenſur.diſp.30.ſect.1.à num.4.* Layman. *1.lib.1.ſum.tract.5. part.3.cap.5.num.2. & 3.* Dum autem beneficio non ſpoliatur, debent depoſito alimenta ex fructibus beneficij aſſignari, ne cum opprobrio Clerici mendicare cogantur, vt dixit Felin. *in cap. ex parte de accuſat. num.4.* Suar. *diſp.30.ſect.1. num.3. & 4.* Sayrus, *lib.4. theſauri conſcient. cap.22. in fine.* Stephan. Dauila, *4.p.diſp. vn.dub.1. concluſ.3.* Paul. Layman. *loco citato.* Quinimò Sayrus, & Auila cenſent hæc alimenta ſubminiſtranda eſſe etiam poſt beneficij ſpoliationem. Sed rectiùs contrarium docuit Couarruu. *3.var.cap.13.numero 8.* Bonac. *de cenſur.t.1. diſp.4.punct.vn. num.8.* quia ſibi imputare debet depoſitus eam quam patitur neceſſitatem, neque in Clerici opprobrium cedit, quòd ſic depoſitus hac alimentorum priuatione puniatur, maximè cùm poſt depoſitionem incorrigibilis exiſtit, vti aduertit Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.3.cap.5. num.3.*

2 Hæc depoſitio ſimplex, & abſoluta Clericum priuilegio fori, & canonis non denudat, niſi expreſsè in ſententia exprimatur, vti colligitur ex *cap.cùm non ab homine de Iudiciis*, vbi poſt degradationem verbalem, non traditur deliquens curiæ ſæculari, niſi creſcat contumacia, & incorrigibilis exiſtat. Et *in c.2. de pœnis, in 6.* degradationi actuali, & reali, ſed non verbali annectitur priuatio clericalis priuilegij. Atque ita docent Abbas *in cap.at ſi clerici. §. de adulteriis num.2. de Iudicijs.* Nauarr. *cap.27. num.81.* Bernard. Diaz *pract. cap.119.* Suar. *diſp.30.ſect.1.num.8.* Stephan. Dauila, *4.p.diſp.vn.dub.1. § tertiò ſequitur.* Bonac. *t.1. diſp.4.de cenſur.punct.vn. num.3.* Barboſa plures referens. *3.p.de poteſt. epiſcop. allegat.110. numero 3.*

Reſtringitur autem prædicta doctrina, niſi poſt depoſitionem Clericus in eodem crimine, vel ſimili perſeueret, cuius correctionem Eccleſia ſub excommunicatione præcepit; nam eo ipſo videtur priuilegio clericali denudatus, & ſæculari poteſtati puniendus tradi, vt potè incorrigibilis ex doctrina Abbatis in *dicto cap. cum non ab homine. num.28. de iudiciis*, quem ſequitur Sylueſt. *verbo degradatio, q.6. num.8.* Auila *4.p. diſp.vn.dub.1.* Bonac. *diſp.4.punct.vn.numero 3.* Sed hæc reſtrictio ad ſummum veritatem habet poſt incorrigibilitatis declarationem: quinimo ſatis probabile eſt opus eſſe non ſolùm ſententia declaratoria incorrigibilitatis, ſed etiam priuatiua dicti priuilegij: eo quòd nullibi videatur cautum clericale priuilegium ob incorrigibilitatem amitti. Sicuti indicat Gloſſa *in dicto cap. cum non ab homine, verſ. poſtmodum.* Et tradit Tolet. *lib.1.cap.50. §. aduerte.* Suarez *diſp.30. ſect.1. numero 7. & 8.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.6. part.5. cap.5. num.3.* 3

Crimina autem ob quæ Clericus deponi in perpetuum poteſt, enumerant Doctores in *dicto cap. cum non ab homine de iudiciis.* Sylueſt. *verb. crimen, & verbo degradatio, q.4.* Nauarr. *cap.27.num.148.* Henriq. *lib.13. cap.55. num.3.* Steph. Dauila *4.p.diſp.vn.dub.3.* Saa, *verbo depoſitio, num.2.* Bonac. *t.1.de cenſ. diſp.4. pun.vn.n.6.* adulterium, ſtuprum, furtum, homicidium, & iis maiora. Sed quamuis ob hæc crimina antiquitùs depoſitio imponenda eſſet: quia Eccleſiaſtica diſciplina ampliùs vigebat: at præſenti tempore exiſtimo ob hæc crimina ſimpliciter depoſitionem imponi non debere, niſi ex obiecto, aut ex circunſtantiis ſcandaloſa, & atrocia, ſint vti eſſet homicidium voluntariè patratum, cùm pœna irregularitatis plerunque indiſpenſabilis ei annexa ſit; furtum Eccleſiæ in graui quantitate, adulterium, & ſtuprum quibus iure ciuili pœna mortis indicta eſt. Sicuti colligitur ex Abbate in *dicto cap. at ſi clerici. num.33. & ſequentib.* Paul. Laym. *lib.1. ſum.tract.5.part.3.cap.5.num.2.* Auila, Saa, Bonac. *loc.allegatis.* Notorius concubinatus ſi poſt monitiones, & priuationem fructuum, & prouentuum, imò & beneficiorum perſeueret, ſufficientem cauſam depoſitioni perpetuæ præbet. Vti colligitur ex *cap. ſi autem clerici de cohabitat. clericor. & mulier.* Et apertius ex Conc. Trident. *ſeſſ.22. decreto de obſeruandis, & ſeſſ.25.c.14. de reformat.* Et tradit Abbas *dicto c. at ſi Clerici à num.33.* Bonac. *diſp.4.pun.vn. num.6.* Paul. Layman. *dicto cap.5.num.2.* 4

Si verò de pœna degradationis loquamur, degradatio Clericum de gradu, & ſtatu Clericorum deiicit. Eſt enim quædam authentica & ſolemnis priuatio officij, beneficij, & cuiuſuis Eccleſiaſtici priuilegij. Vnde degradatus in poteſtatem ſæcularem tranſit, à qua capi, incarcerari, & puniri ob crimina poteſt, ſicut quilibet alius laïcus, in quo à ſimplici depoſitione differt. Sicuti notauit Gloſſa *in cap.2. verbo priuilegio clericali de Pœnis in 6.* Abbas *cap. cùm non ab homine, num.5. de Iudiciis.* Sylueſt. *verbo degradatio, q.6.* Iulius Clarus *cum additionib. pract. crimin. q.74. n.4.* Paul. laym. *l.1. ſum. tract.5.par.3.cap.5.num.3.* 5

Degradatio quæ à depoſitione ſimplici diſtinguitur duplex eſt; alia *verbalis*, alia *realis*, & *actualis*. Verbalis eſt quæ fit per ſententiam authenticam & ſolemnem; realis quæ hanc ſententiam aliquibus cæremoniis, & ritibus exequitur, vti colligitur *ex d.cap.2. de Pœnis in 6.* & Conc. Trident. *ſeſſ.13.c.4. de reformat.* 6

Hanc degradationem conparatione Epiſcoporum ſolus ſummus Pontifex præſtare poteſt, vti probat Textus in *c. accuſatus. Cap.quamuis.3.q.6.* Et notauit Panormit. *cap. graue nimis de Prabendis, n.4. Cap.non poteſt, num.5. de ſentent. & re iudic.* Cognitio cauſæ debet fieri per Metropolitanum conuenientibus Epiſcopis totius prouinciæ, qui ad minus debent eſſe duodecim, vltra Metropolitanum, vt aduertit idem Panormit. *in dicto cap.non poteſt.* Henriq. *lib.13.cap.55. num.2.* Auila *4.p. diſp. unica, dub.4.concluſ.2.* Item in Religioſos exemptos nullus alius præter Pontificem ſententiam degradationis ferre poteſt, niſi fortè ex conſuetudine, vel priuilegio eorum Prælato regulari ea poteſtas competat, vt tradit Nauarr. *lib.5.conſil.conſ.58. de Regularib.num.3.* Sed Auila *4.p. de cenſur. diſp.vn. dub.2. concluſ.2.* affirmat nullum tale priuilegium in compendio Minorum inueniſſe. At in *compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo Prælatus §.3.* eſt priuilegium quod ad hunc caſum extendi poteſt. Comparatione autem aliorum clericorum, Epiſcopus proprius eſt qui poteſt ſententiam degradationis ferre, etiamſi conſecratus non exiſtat. Quinimò ex eius delegatione à ſimplici Sacerdote fieri poteſt, quia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis; vti colligitur ex Conc. Trid. *ſeſſ.13.c.4. de reformat.* Et tradit Suarez *diſp.30.ſect.1.n.18.* Auila *4.p. diſp.vn.dub.2.concl.4.* 7

Bonac.

Bonac. *t.1.diſp.4.de cenſur.pun.vn.n.10.&* 11.Paul.Layman. *lib.1.tract.5.part.3.cap.5. num.3.* Coninch. *diſp.16.num.6.* Ex quo fit Capitulum Sede vacante per ſuum Vicarium electum hanc ſententiam degradationis ferre poſſe, quia ſuccedit Epiſcopo in his quæ ad iuriſdictionem pertinent;& notauit ... *tract.de officio, & poteſt. Capit.Sede vacante, in princ.* Et latiùs agens de hæreticis Stephan. Dauila *d.4.p.diſp.vn.dub.2. § ſecundo ſequitur*, tametſi contra ſentiant Panormit.*in cap.at ſi clerici §.de adulteriis,verbo ſed circa hæc de iudiciis.* Et *cap. tranſmiſſam de elect.circa finem*, & fauent omnes illi qui cenſent ſententiam degradationis ad ſolum Epiſcopum conſecratum pertinere,ex quibus ſunt Immola *in ſuprad.cap.tranſmiſſam.* Sarmiento, *lib.1.ſelect.cap.14. num.9. verſ.verum eſt.* Didacus Perez, *libro 8. ordinam. tit. 4. lege 3. col. 17. in fine.*

8 Ad hanc degradationem authenticam, & verbalem quam actualis plerunque ſubſequitur, plura requiruntur. Si enim hæc degradatio facienda eſt alicuius Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, ſufficit proprius Epiſcopus, vt deciditur *cap.2.de Pœnis in 6.* Debet tamen fieri præſentibus aliquibus de clero, Capitulum repræſentantibus,alioquin ſententia erit irrita.*cap. penult.*15.*q.7.* & *cap.1.de exceſſib. prælator.* niſi forte aliud conſuetudine fuerit introductum: vti notat Gloſſa communiter recepta *in d.cap.2.de Pœnis in 6.verbo præſentia.* Suar. *diſp.30.ſect.1.num.19.* Paul. Layman.*tract.5.par.3.cap.5.num.4.* Quòd ſi ſententia degradationis ferenda ſit aduerſus Clericum in ſacris,requiruntur ex *cap.felix.*& *cap.ſi quis,*15.*quæſt.7.* plures Epiſcopi, nam pro degradatione Epiſcopi duodecim requiruntur:ſex pro Presbyteri degradatione, tres pro degradatione Diaconi, & Subdiaconi. Sicuti notauit Iulius Clar. *pract. crimin.lib.5.q.74.* Coninch. *diſp.16. num.8.* Bonac.*t.1. diſp.4.de cenſur.p.vn.num.11.* Hæc tamen moderata ſunt pro crimine hæreſis in *cap. 1. de hæret. in 6.* vbi in degradatione hæretici proferenda non eſt opus Epiſcoporum aſſiſtentia, ſed conuocatis Abbatibus, ſeu Prælatis, aliiſque viris doctis ex eorum conſilio poteſt Epiſcopus, ſeu Inquiſitor ad degradationis ſententiam procedere, & generaliter pro omni crimine. *Seſſ.23.cap.4. de reformat. Concil. Trident.* vbi deciditur loco Epiſcoporum ſufficere totidem Abbates vſum mitræ, & baculi habentes cum proprio Epiſcopo,eiúſue prouiſore, vel ſi commodè reperiri Abbates non poſſint, totidem perſonas graues iuris ſcientia commendabiles, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas. Hæc autem intelligenda ſunt pro degradatione inferiorum Epiſcopo; nam pro degradatione Epiſcoporum nihil Concil. Trident. ex his quæ iure antiquo ſtatuta ſunt, mutauit.Sicuti aduertit Coninch.*diſputatio.16.numero 9.*

Hi autem aſſiſtentes etiam poſt Concilium habent votum deciſiuum,& non tantùm conſultiuum, vti tradit aliis relatis Auguſt. Barboſa *3.p.de poteſt.Epiſcopi alleg.110.num.25.* Suar. *diſp.30.de cenſur.ſect.1.num.20.* Auila *4.p. diſp.vnica. dub.5.in fine.* Henriq.*lib.13.cap.55.num.2.* Coninch.*diſp.16.numero 8.* Ratio eſt, quia ex iure antiquo Epiſcopi aſſiſtentes erant Iudices,vt colligitur ex *cap.3.de ſentent.& re iudic.* Et notat *ibi* Gloſſa & indicatur in *cap.fin.15.q.7.* Et in *cap.ſi quis.Cap.felix eadem cauſa,& q.* Sed in Concilio ſolùm immutatum eſt, vt loco Epiſcoporum ſuccedant Abbates, vel aliæ perſonæ doctæ,& in dignitate conſtitutæ,non autem eſt immutatus modus aſſiſtendi qui prædictis erat conceſſus. Ergo ſi ante Concilium Iudices erant in cauſæ cognitione,& ſententiæ prolatione, etiam poſt Concilium eſſe debent. Quinimo videtur requiri, vt omnes hi aſſiſtentes ſimul cum Epiſcopo conueniant: ſiquidem *cap.non poteſt.de ſentent.& re iudic.* dicitur non poſſe ad Sacerdotis degradationem procedi, & idem eſt de Diacono, niſi fuerit concors aſſiſtentium ſententia. Atque ita tradit Abbas *d.cap.non poteſt.num.16.* Felin.*ibi,num.16.* Bonac. aliis relatis *diſp.4. p.un.vn.num.14.* In crimine autem hæreſis ſeruanda eſt praxis ſtatuta in *cap. 2. de Hæretic. in 6.* vt dictum eſt.

9 Huic degradationi authenticæ ſuccedit actualis degradatio, quæ eſt ſolemnis executio præfatæ ſententiæ degradationis, ſitque neceſſariò ab Epiſcopo conſecrato, quia eſt actus non ſolùm inriſdictionis, ſed ordinis ex Eccleſiæ inſtitutione conſecrationi Epiſcopali annexus. Sicuti tradit Gloſſa communiter recepta in *cap. tranſmiſſam, verbo de talibus.* Abbas *num.4.de elect.* Tolet.*lib.1.cap.50.* Suar.*diſp.30.ſect.1.num.18.* Sayrus *lib.5.cap.22.num.12.* Bonac.*diſp.4.part.vn.numero 11.* Coninch. *diſp.16.num.9.* & *in fine.* Paul.Layman.*lib.1.ſumma tract.5.par.3. cap.5. num.5.* Et licèt Bonac. *t.1. diſp.4. pun.vn. num.11.* probabilius exiſtimet huius degradationis miniſtrum Epiſcopum proprium eſſe debere, neque poſſe alteri Epiſcopo conſecrato vices ſuas committere,ductus illis verbis Concilij; Et per ſeipſum etiam ad actualem, & ſolemnem degradationem &c. verius cenſeo alieno Epiſcopo committi hoc munus poſſe, quia verba Concilij, *Per ſeipſum*, denotant non poſſe per Vicarium non conſecratum fieri,non tamen excludunt quin per alium Epiſcopum conſecratum fieri poſſit, vt benè notauit Suar.*d.ſect.1.n.18.* Paul.Laym. *d.c.3.n.5.*

Forma actualis degradationis præſcribitur in *capite 2. de Pœnis. in 6.* & in *Pontificali Romano.* Quippe Epiſcopus degradaturus debet eſſe Pontificali indutus, degradandus verò ornatus ſimiliter debet eſſe veſtibus, aliiſque omnibus quæ requiſita fuerunt pro ſuſceptione, & vſu illius Ordinis, quo degradatur, quæ Epiſcopus publicè ſingula aufert vſque ad veſtem qua prima tonſura ſuſcipitur, & tunc tondetur, & caput raditur, ne veſtigium clericalis ſtatus videatur relinqui, & interim aliqua verba ſunt proferenda quæ effectum declarent, & quibus terror aſtantibus incutiatur. vt in *ſupradicto cap.2.* cauetur. Ad hanc actualem degradationem præſentia Epiſcoporum, vel Abbatum non eſt neceſſaria, quia nullibi cautum eſt. Sed Epiſcopus per ſeipſum exequi poteſt. Sicuti notauit Sylueſt. *verbo degradatio.num.1.in fine.* Sayrus, *lib.5.theſauri,cap.22.n.7.* Suar. *diſp.30.ſect.2 num.6.* Layman *lib.1.ſum.tract.5.part.3.cap.5.n.4.* tametſi contrarium cenſeat. Bonac. *diſp.4.p.vn.n.16.* 10

Hæc degradatio frequenter fit præſente Iudice ſæculari, cui degradatus priuilegiis clericalibus exutus puniendus traditur; apud quem Iudex Eccleſiaſticus poſt degradationem efficaciter, hoc eſt ſeriò, & ex animo interpellat, vt citra mortis periculum ſententiam circà eum moderari velit,quam interceſſionem præſtat, ne videatur Eccleſia necem delinquentis expetere, vti dicitur *c. nouimus de verbor.ſignificat.* & notauit Laym. *lib.1.ſum.tract.5.par.3.cap.5.num.5.* Item debet fieri in Eccleſia, ſeu oratorio,vt colligitur ex *cap. Epiſcopus.11,q.3.* vt ſic ſpoliatio clericalis ſtatus ſuſceptioni illius correſpondeat,& res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluatur, & tradit Geminian. *in c. degradatio, num 7. de Pœnis.* Archidiac. & Ancharran. *ibidem.* Bonac. *diſp.4.p. vn.n.16.* 11

Crimina ob quæ Clericus in ſacris degradandus actualiter venit. Sunt primò hæreſis ſi in ea contumax ſit. *Cap. ad abolendum. Cap.excommunicamus de hæretic.* & *cap.1. eodem tit. in 6.* Vel ſi in eam relapſus ſit, tametſi velit ſe corrigere ex *dicto cap.1.ad abolendam.* & *cap ſuper eo de hæreticis in 6.* Sicuti tradit Gloſſa *ibi.* Mol. *tract.3.diſp.49.num.15.* Auguſt.Barboſa *3.p.de poteſt.Epiſc..alleg.110.num.111.* Sayrus *lib.5.cap. 22.num.16.* Bonac *diſp.4.p.vn.n.6.* Layman.*lib.1.ſum.tract.5. part.3.cap.5.num.6.* Secundus falſificatio litterarum Apoſtolicarum. *Cap.ad falſariorum de crimine falſi*, niſi fortè Pontifex pœnam mortis in perpetuum carcerem commutet, iuxta *Textum in cap.nouimus.§.pro illo de verbor.ſignificat.* Et tradit Panormit. *cap.at ſi clerici.num.37.de iudiciis.* Sayr. *num.17.* Bonac. Laym. Barboſa *locis allegatis.* Hunc caſum extendit *lex regia 60.tit.6. part.1.* ad falſarios litterarum, vel ſigilli Regij. Sed Gregor. Lopez *ibi* aduertit hunc non eſſe degradandum actualiter,ſed ſolùm in perpetuum deponendum,cuius ſententia ſuſtineri poteſt, cùm falſificatio non cedit in alicuius graue præiudicium ex doctrina Menochij *de arbitr. caſu 306.à num.10.* Tertiò ſodomia non ſemel, ſed aliquoties commiſſa ex *conſtitutione 70.* Pij V. *contra ſodomitas*, in qua omnes Clerici ſæculares, & Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis (etiamſi Epiſcopi, ac Cardinales ſint) tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico eiuſdem Canonis authoritate priuantur: & tradit Nauarr. *cap.27.num.249.* Bernard.Diaz *pract. cap.80.* Iacob. de Graffis *lib.2. deciſ. cap. 90.* Sayrus *lib.5 cap.22.num.21.* Barboſa *allegat.110.num.19.* Et alij. Quartò calumnia, ſeu conſpiratio in proprium Epiſcopum. *Cap.ſi quis ſacerdotum.11.q.1.* Sed hoc intelligendum eſt, ſi incorrigibilitas accedat ex Gloſſa communiter recepta *ibi, verbo mox.* & in *cap. ſi qui ſunt, verbo recuperatores 2.q.7.* Et *in cap.nouimus,verbo tradatur de verbor.ſignificat.* Et tradit Panormit.*in d.cap.at ſi clerici.num.37.de iudiciis.* Sylueſt.*verbo degradatio,q.2.* Sayr.*lib.5.c.22.n.18.* Tolet.*lib.1.cap.50.* Auila *4.p.diſp.vn.dub.1.3.* Laym. *lib.1.tract.5.par.3.cap.5. circa finem* Barboſa, *allegat.110. num.12.* Si enim ob homicidium ſimplex non traditur Clericus ſæculari poteſtati puniendus *cap. cum non ab homine de Iudiciis*, nec etiam ob contumeliam ſeu conuitium Epiſcopo irrogatum tradi debet. 12

Sed an ob alia crimina poſſit Clericus maximè ſi Sacerdos ſit, vel Religioſus degradari, & curiæ ſæculari committi,eſto incorrigibilis non ſit; diſſentiunt Doctores. Nam Bernard.Diaz *pract.cap.90.& cap.132.* alios referens Iulius Clarus *lib.5.quæſt.36.num.31.* Lelius Zechus *tract.de priuileg. Eccleſiaſt.priuil.79.numero 7.* Boſſius *tract.crimin. titul. de foro compet.num.135.& 136.* Scatia *de iudic.1.p.cap.11.num.60.& 61.* Sayrus *lib.5.cap.22. num.20.* & alij, negant poſſe Clericum maximè Sacerdotem, vel Religioſum ob alia crimina præter quatuor ſupradicta in iure expreſſa, tradi curiæ ſæculari, quin incorrigibilitas præcedat. Atgum. *cap. cùm non ab homine de Iudiciis.* At Abbas *in dicto cap. cùm non ab homine.* & *cap.at ſi clerici.num.39.* Sylueſt. *verbo degradatio,q.2.* Tolet. *lib.1. cap.50. verſ. tertia.* Perez. *lib.8. ordinam. tit.4.l.3. colum.* Paul.Laym. *lib.1.ſum.tract.5.par.3.c.5.in fine.* Molina *tract.3. diſput.49.num.19.* Bonac. *diſp.4.de cenſur.pun.vn.n.6.* Barboſa *de poteſt.Epiſc.3.p.alleg.110.num.13.* & alij relati à Couarruu. 13

lib.2.

lib.2. var.cap.20. numero 7. asserunt & merito pro quolibet crimine enormi,& notabiliter scandaloso Clericum etiam in sacris degradari actualiter posse, & curiæ sæculari tradi, quod experientia teste sæpè comprobatum est. Neque huic consuetudini obstat Textus in *cap. cùm non ab homine de Iudiciis*,exigens incorrigibilitatem, vt curiæ sæculari tradatur Clericus puniendus,quia textus loquitur de quolibet delicto graui, ob cuius causam plerumque loquendo non est tradendus Clericus curiæ sæculari, nisi adsit incorrigibilitas. Non tamen in eo Textu prohibetur quin Ecclesia possit ob enorme delictum nulla expectata incorrigibilitate, reum curiæ sæculari puniendum committere, quandoquidem ipsa Ecclesia non habet pœnam quam imponere possit delicto diguam. Quòd si roges quod censeatur delictum enorme? Respondeo Iudicis arbitrio hoc remitti, vt dixit Iulius Clarus *lib.5.§.fin.q.36.n.36.* Censerem autem esse delictum enorme homicidium qualificatum, scilicet homicidium Prælati, vel Sacerdotis, fratris, & patris, Item assassinum, furtum, sacrilegium, deprædatio communium bonorum, & similia Et generaliter omnia illa delicta ob quæ pœna mortis iure ciuili statuta est,si pluries repetita fuerint enormitatem continent, vt benè Paul.Laym. *d.cap.5.in fine.*

14 Factâ depositione, vel degradatione regulariter solus Pontifex depositum,& degradatum in suum pristinum statum restituit. Verùm si crimina ob quæ quis depositus est adulterio minora fuerint, potest Episcopus dispensationem concedere post peractam pœnitentiam. Vt deciditur in *cap. at si Clerici de iudicijs.* Et tradit aliis relatis Bonac. *disput.4. p.vn.n.*11.Neque obest infamia orta tum ex delicto, ratione cuius depositio facta est, tum ex sententia depositionis, quia infamia orta ex delicto pœnitentia purgatur, quæ verò ex sententia condemnatoria nascitur, dispensatione tollitur.

15 Sed an ad hanc dispensationem faciendam indigeat Episcopus consensu Capituli? Difficultate non caret. Nam Panormit. *dicto cap.at si clerici num.16. de iudiciis* alios referens, existimat Capituli consensum necessarium esse. Ducitur ex supradicto Textu vbi Pontifex inquit: *Potest Episcopus cum Clericis post peractam pœnitentiam dispensare.* Nam particula *cum clericis*, denotat Clericos ad dispensationem concurrere,illiúsque causam efficientem esse. Sed contrarium omnino dicendum est,spectata consuetudine quæ soli Episcopo hanc potestatem concedit, teste Glossa *in cap.cum ex eo,verbo Episc. de elect.in 6.* Decio *in cap.at si clerici, vers.de adulterijs, num. 20. de iudic.* Romano *cons.325.in fine.* Alterio *t.2. disp.2.q.9. vers.quamuis*, quos refert, & sequitur Bonac. *t.1.disp.4.de censur. p. vnico circa finem.* Quinimo etiam spectato iuris rigore,existimo Clericorum consensum necessarium non esse, vt docuit Glossa *suprà*,quia nullus est Textus ex quo hic consensus colligatur:nam *cap.at si clerici*, dicens posse Episcopum cum Clericis post peractam pœnitentiam dispensare: ly *cum clericis* non actiuè, sed passiuè sumendum est, præsertque hunc sensum potest Episcopus cum Clericis ob minora crimina adulterio depositis post peractam pœnitentiam, dispensare.

16 Degradatum verò iustè nullus alius præter Pontificem restituit. Tum quia degradatio semper fit ob grauiora crimina adulterio: tum quia à gradu & statu clericali omnino, & irremissibiliter iure ordinario deiicitur degradatus. Atque ita colligitur ex *c.si lapsis.& c.qui semel.50 dist.* & notauit Bonac.ex communi sent. *d.4.p.vn.n.1.* Dixi *iustè*, nam si iniustè quis degradatus fuerit, ipsi qui prædictam sententiam tulit, competit emendare,cùm autem non solus Episcopus,sed alij Episcopi, seu Abbates, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, sententiam degradationis tulerint, per ipsos emendatio facienda est: colligitur ex *cap.Episcopus presbyter 11.q.3.* vt per quas causas degradatio nata est, per easdem dissoluatur. Non tamen caret probabilitate quod docuit Speculator *in tit.de accus.* Alter.*t.2.disp.2.cap.9. sub fin.* solum Episcopum sententiam degradationis iniquè factam, reuocare,& emendare posse, quia eius muneris est,subditum iniustè grauatum defendere, & iniuriam ei irrogatam depellere.

DISPVTATIO V.

De censura Interdicti.

PVNCTVM I.

Quid,& quotuplex sit Interdictum?

1 *Nomen Interdicti à quo sumatur?*
2 *Definitur Interdictum.*
3 *Interdictum aliud est locale,aliud personale.*
4 *Interdictum locale, & personale diuiditur in Interdictum generale,& speciale.*
5 *Item Interdictum personale aliud est totale, aliud partiale.*

1 NOmen Interdicti plerunq; in iure sumitur pro dicto, seu ordinatione iudicis inter reum,&actorem: Etenim cùm hi cõtendunt de possessione aliqua obtinenda, vel retinenda, & iudex quid sit faciendum statuit,statutum illud quia est inter duos dictum,Interdictum appellatur, vti constat *inst.de interd.in princ.& ff.eod.tit.*& Gl. *Clem.1. de foro compet.* secundùm quàm acceptionem quæ latissima est, triplex est in iure ciuili interdictum: *exhibitorium,restitutorium,& prohibitorium,quo prætor rem alicui exhibet, restituit,vel prohibet.*

At Interdictum sumptum à verbo interdico, solùm significat decretum Iudicis prohibitorium, quo Iudex aliquid faciendum prohibet. *Instit.de interdictis. §.exhibitorta.vers.sunt tamen. & leg.relegatorum.Leg. moris. & leg.fin.ff.de Pœnis.* Et in iure Canonico hæc acceptio Interdicti frequentissima est, vti constat ex *cap. minor.17.quæst.4. & cap. significasti de officio Archidiac. & cap. cùm illarum de sentent. excommunic. & cap.2.& 3.de matrim.contracto contra interdictum Ecclesiæ.* Et constat ex his quæ tradit Glossa *in Clement. vn. de foro compet. & Clement.1.de sepulturis.* Panormit. *in cap.pastoralis. n.14.de causa possess.de propriet.* Couarruu. *cap. alma mater 2. p.§.2.n.1. de sentent.excommun.in 6.* & alij passim.

Strictius tamen in præsenti nomen interdicti sumitur, nempe pro bonorum spiritualium prohibitione in pœnam vel medicinam alicuius delicti imposita, & secundùm hanc acceptionem interdictum vna est ex censuris Ecclesiasticis, quarum mentio fit in *cap.quærenti de verbor.significat.* vt constat ex Glossa *ibi*, & Doctoribus statim referendis.

2 Varias Interdicti sic accepti definitiones Doctores assignarunt, ea mihi aptior videtur quæ sumitur ex *cap. non est si vobis de sponsalib.& cap.quod in te,de pœnit. & remissionib.* Et quam tradunt Nauarr. *cap.27.numero 164.* Couarruu. *in cap. alma mater de sentent. excommunicat. in 6. p.2. §.1. numero 2.* Vgolin. *de censur.lib.5.cap.24. num.2.* Sayrus *lib.5.cap.1.numero 7.* Suar. *disput.32. sect.1.* Auila *5.p. disput.1. in princip.* Layman. *lib.1.sum.tract.5. par.4. cap.1.* Bonac. *t.1. de censur. disp.5.p.1.in princ.* Gaspar Hurtado *tract. de interdicto difficult.1.* Coninch. *disp.17.dub.1.* & alij passim, nempe Interdictum est censura Ecclesiastica, prohibens vsum diuinorum quatenus à fidelibus haberi possunt. Nomine censuræ conuenit Interdictum cum Suspensione, & Excommunicatione, quia omnes hæ sunt censuræ Ecclesiasticæ. *Cap. quærenti de verb.signific.* Differt verò à suspensione, quia suspensio priuat per se vsu actiuo non passiuo diuinorum, & quatenus est vsus potestatis spiritualis: at Interdictum diuinis tam actiuè quàm passiuè priuat, non quatenus à potestate spirituali procedunt,sed quatenus sunt quædam bona spiritualia,& diuina à fidelibus participanda. Præterea suspensio solos Clericos afficit, Interdictum verò Clericis, & laicis commune est. Ab Excommunicatione differt Interdictum,quia non ità latè patet ac Excommunicatio, & sub diuerso modo diuina prohibet: etenim excommunicatio fideles remouet à sacramentis, officiisque diuinis,suffragiis Ecclesiæ,& communione aliorum fidelium,cùm tamen Interdictum à Sacramentis, officiisque diuinis tantùm remoueat. Et præterea excommunicatio illis omnibus priuat quatenus sunt quædam cum aliis fidelibus communicatio; at Interdictum ea prohibet secundùm se, & quatenus sunt quædam bona à fidelibus habenda. Vti latiùs tradunt Suarez, Sayr. Coninch. Vgolin. & alij *loc. alleg.*

3 Interdictum aliud est locale,aliud personale, quæ diuisio sumitur ex *c.præsenti.Cap.si sententia. Cap.si ciuitas de sentent. excommunic.l.6.* Locale interdictum directè, & immediatè afficit locum;& indirectè & mediate personas,quia in eo loco interdicuntur diuina celebrari ob alicuius culpam. Neque est inconueniens rem inanimatam capacem esse huius inhabilitatis sicut & violationis. Personale immediatè, & directè afficit personam cui interdicta est diuinorum participatio. Alij adddunt mixtum quod ex locali, & personali coalescit, quódque deambulatorium nuncupatur, eo quòd afficit non solùm personam, sed quemcunque locum, quo illa persona fuerit ingressa, vt habetur, *cap.non est vobis, de sponsalib.cap. dilectis filijs de appellat.* Sic tradunt ex communi sententia Nauarr. *cap.27.n.166.* Henriq. *lib.13. cap.41. n.3.* Sayr. *lib.5. cap.1.n.10.* Coninch. *disp.17.dub.1.conclus.2.* Auila *5.p.disp.1. dub.1.* Bonac. *tom.1.disp.5.pun.1.n.2.* Laym. Suar. Hurtado,& alij *loc.alleg.*

4 Interdictum verò tam locale quàm personale diuiditur in Interdictum generale, & speciale. Generale locale est, quod plura loca sub se continet; speciale quod specialem locum spectat. Explico exemplis, Interdictum locale generale est, quod fertur in regnum, prouinciam, diœcesim, vel ciuitatem, quinimo quod fertur in parochiam, seu castrum,

quia illa parochia plures ſub ſe Eccleſias continere poteſt, vt colligitur ex *cap. cùm in partibus de verbor. ſignificat.* Et pluribus relatis docet Suar. *t.5. de cenſur. diſp. 32. ſect.2. num.7.* Henriq. *lib.13. cap.41. num.3.* Coninch. *diſputat.17. dub.1. n.3.* Bonac. *t.1. de cenſur. d.5. pun.1. n.5. & 6.* Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.4. c.1. n.2.* Speciale Interdictum locale eſt, quod in locum determinatum fertur. Vti ſi vna, vel plures Eccleſiæ alicuius ciuitatis ſupponantur. Interdicto, ſiquidem ex vi illius non interdicuntur officia diuina in oratoriis priuatis celebrari, neque ex vi illius cenſetur interdictum regnum, prouincia, diœceſis, ciuitas, villa, vel caſtrum. Quod ad Interdictum generale locale requiſitum erat. Arg. *d. cap. cum in partibus de verb. ſignificat.* & Extrauag. *prouidè de ſentent. excommunicat.* Et tradit Nauarr. *cap.27. num.166.* Sayrus *lib.5. cap.1. num.13. & 14.* Henriq. *lib.13. cap.41. numero 3.* Bonac. *d.p.1. num.7.* Paul. Layman. *cap.1. num.2.* Coninch. *diſp.17. num.2.* & alij.

Interdictum verò perſonale generale eſt, quod fertur in aliquod corpus politicum, quod propriis legibus gubernari poteſt. V.g. ſi incolæ huius prouinciæ, ciuitatis, parochiæ, collegij, ſeu alterius communitatis interdicantur. Speciale verò eſt quod in perſonas particulares fertur, vt in Petrum, Franciſcum &c. Neque opus eſt vt hæ perſonæ propriis nominibus deſignentur. Satis namque eſt ſi ſub aliqua ratione communi exprimantur, vt ſi in perſonas tale delictum committentes feratur; ſufficienter exprimuntur ſingulares perſonæ, eſto ignotæ ſint. Interdictum latum in familiam plures cenſent eſſe ſpeciale, eo quòd familia non conſtituat communitatem propriis legibus gubernandam. Sic Paludan. *4. diſt.18. q.8. art.1. principali.* §. *quantum ad primum concluſ.* 5. Sayrus *lib.5. cap.4. n.10.* Henriq. *lib.13. cap.42. numero 3.* Auila *5. p. diſp.1. dub.4. concluſ.8.* Bonac. *diſp.5. p.1. numero 16.* Gaſpar Hurtado *difficult.2.* Sed rectius oppoſitum docuit Coninch. *diſp.17. dub.1. num.11.* quia illud Interdictum videtur ferri non in perſonas quatenus aliqua qualitate ſibi propria afficiuntur, ſed quatenus afficiuntur qualitate communi, ſcilicet quatenus ſunt ex tali familia, & vnum corpus politicum componunt.

5 Porrò interdictum perſonale aliud eſt totale, aliud partiale, cuius diuiſionis meminerunt ferè omnes Doctores, vt videre eſt in Sayro *lib.5. theſauri, cap.4. in fine.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.4. cap.1. circa finem.* Totale eſt quod omnes effectus Interdicti perſonalis comprehendit. Partiale verò quòd aliquibus, vel vno tantùm priuat, vt ſi interdicaris à celebratione, à receptione Sacramentorum, ab ingreſſu Eccleſiæ, &c.

PVNCTVM II.

Quæ loca, & quæ perſonæ ſub interdicto locali, & perſonali comprehenduntur?

§. I.

De interdicto locali.

1 *Sub interdicto locali generali comprehenduntur ſuburbia, & ædificia continentia.*
2 *Quid per ſuburbia intelligatur?*
3 *Cathedralis Eccleſia ſub Interdicto ciuitatis, vel diœceſis comprehenditur.*
4 *Interdicta diœceſi, ciuitas cenſetur interdicta.*
5 *Interdicta aliqua Eccleſia, illius capella, & cœmeterium contiguum interdictum cenſetur.*
6 *Quæ veniant intelligenda, cùm terra alicuius domini Interdicto generali locali ſupponuntur?*
7 *Hoc Interdictum locale omnes tam ſæculares quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri obſeruare tenentur.*
8 *Interdictum locale ſemper ſecum fert perſonale Interdictum.*

1 SVb Interdicto locali generali ciuitatis comprehenditur non tantùm locus directè interdictus, ſed illius ſuburbia, & ædificia continentia, vt habetur expreſsè *cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. in 6.* Etenim ſi ad hæc loca prædictum Interdictum non extenderetur, nullius ferè conſiderationis eſſet Interdictum appoſitum, cùm facilè poſſent interdicti ad hæc loca confugere, vt diuina celebrare poſſent. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi ſuburbia alterius ſint dominij, & poteſtatis, vti ſolent eſſe Eccleſiæ Regularium, & Equitum Sancti Ioannis, & ſimilium ad omnia illa Interdictum locale generale extendatur, vt definitum eſt à Conc. Trident. *ſeſſ.25. cap.12. & c.21. de regularib.* Et colligitur ex *dicto cap. ſi ciuitas*, & tradunt omnes. Nam eſto Iudex apponens Interdictum generale, in ea loca exempta iuriſdictionem non habeat, ne eius ſententia eludatur à iure facta eſt comparatione illorum locorum extenſio.

Notanter dixi *generale ciuitatis*, nam ſi Interdictum ſit regni vel prouinciæ, probabile eſt ad ſuburbia, & continentia non extendi, quia ex eo quòd aliqui illius prouinciæ accedere poſſint ad ſuburbia pro diuinis audiendis; non tamen omnes illius regni incolæ? ideóque non redditur Interdictum fruſtratorium, vt benè aduertit Sayr. *lib.5. theſ. cap.3. num.5.*

Per ſuburbia intelliguntur ædificia extra muros ciuitati 2
interdictæ contigua, vel propè illam exiſtentia, quæ Hiſpanè *arrabales* dicuntur, ad quæ incolæ ciuitatis commodè pro diuinis audiendis, & celebrandis ſe conferre poſſunt. Per ædificia continentia intelliguntur, quæ eſto ſint extra ciuitatem à muris ſeparata, & non contigua ipſis, at illi ſunt propinqua, ſed quantam propinquitatem habere debeant, vt cenſeantur ædificia continentia? Vnica regula definiri non poteſt. Nam aliqui è quorum numero eſt Sylueſt. *verbo interdictum 2. §.4.* affirmant ædificia quæ à ciuitate interdicta, ſpatium milliarij excedunt non cenſeri ædificia continentia, quod ſanè probabile eſt, vt inquit Sayrus, *lib.5. cap.3. num.3.* Sed rectiùs Suar. *diſp.32. ſect.2. num.23.* Auila, *5. p. diſp.1. dub.3.* Coninch. *diſp.17. dub.1. numero 18.* Filliuc. *tract.18. cap.1. num.8. & 9.* Bonac. *t.1. de cenſur. diſp.5. p.1. num.25.* Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.4. cap.1. num.2.* Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.5.* cenſent arbitrio Iudicis hoc eſſe definiendum ex regula tradita in *d. cap. ſi ciuitas.* Etenim loca illa, ad quæ populus abſque graui difficultate confugere poteſt ad audienda diuina, ſub interdicto ciuitatis comprehendi debent, aliàs interdictum ciuitati appoſitum parui fieret, & eluderetur.

Sed an interdicta ciuitate, vel diœceſi Eccleſia cathedralis 3
cenſeatur interdicta? Doctores diſſentiunt. Negant Couarru. *cap. alma mater. 2. part. §.1. num.4.* cum Staphileo *de litteris gratiæ fol.169.* Henriq. aliis relatis, *lib.13. cap.42. numer.1.* Ducuntur argum. Textus in *cap. quamuis de præbend. in 6.* vbi nomine Eccleſiarum non comprehenditur Cathedralis in caſu odioſo, qualis erat in eo textu relatus. Sed omnino tenendum eſt ſub Interdicto ciuitatis, vel diœceſis Cathedralem comprehendi, aliàs eneruaretur vis Interdicti generalis contra Textum *in d. cap. ſi ciuitas*, vt benè notauit Sayrus *lib.5. theſauri, cap.3. num.10.* Suar. *de cenſ. diſp.32. ſect.2. n.22.* Bonac. *t.1 de cenſur. diſp.5. pun.1. num.7.* & alij apud ipſos Neque obeſt Textus *in cap. quamuis*, quia non dixit ſub nomine ciuitatis, vel diœceſis non comprehendi Eccleſiam Cathedralem, ſed ſub nomine Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis. Quocirca ſi Interdictum eſſet omnium Eccleſiarum illius ciuitatis, vel diœceſis, probabile eſt Cathedralem non comprehendi, ex prædicto Textu: & docuit Henriq. *lib.13. cap.42. num.3.* Sayrus *d. lib.5. cap.3. num.10.* Et inclinat Bonac. *ſuprà*, quia Eccleſia Cathedralis ob eius dignitatem cenſetur ſpeciali nota digna, nec venire ſub dictione vniuerſali omnium Eccleſiarum, ſicuti non veniunt Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſub Interdicto generali Clericorum. Sed contrarium fortè alicui probabilius videbitur, eo quòd exceptio facta Eccleſiæ Cathedralis in *cap. quamuis* vltra illum caſum non videatur extendi, vt colligitur ex illis verbis: *Propter illius honorem nolumus hoc caſu includi: & caſus erat gratia facta alicui, vt poſſit in aliqua Eccleſiarum illius diœceſis prouideri.* Notanda igitur ſunt illa verba *hoc caſu* quæ denotant in aliis caſibus ſub nomine Eccleſiarum Cathedralem comprehendi.

Grauior difficultas eſt, an interdictâ diœceſi, cenſeatur ci- 4
uitas interdicta? Negat Bonac. *t.1. de cenſur. diſp.5. p.1. numero 11.* eo quòd diœceſis accipi debet ſecundùm ſuam propriam ſpeciem, ſecundùm quam à ciuitate differt. Sed verius cenſeo ciuitatem, & omnia loca diœceſis comprehendi, quia diœceſis ex ciuitatibus, villis, & pagis coaleſcit. Ergo interdictâ diœceſi cenſentur interdictæ omnes illius partes, ſicuti interdicta ciuitate cenſentur interdictæ omnes Eccleſiæ in illa ciuitate contentæ.

Porrò interdicta aliqua Eccleſia illius capella, & cœme- 5
terium contiguum, cenſentur interdicta; quia illi accedunt, & illius partes eſſe cenſentur, vti definitur in *dicto cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. lib.6.* ſecùs dicendum eſſet de alia Eccleſia etiam interdictæ contigua, dummodò illi acceſſoria non ſit, ſicuti eſt capella, vel cœmeterium, vti ex communi tradunt Sayrus *lib.5. cap.2. num.15.* Suar. *diſp.32. ſect.2. num.25 & 27.* Auila *5. p. de cenſur. diſputat.2. dub.3. concluſ.4.* Coninch. *diſp.17. dub.1. num.17.* Bonac. *t.1. diſp.5. p.1. num.26.* & alij ab eiſdem relati. Quòd ſi duo ſint cœmeteria alicuius Eccleſiæ medio quodam pariete diuiſa, affirmat Tabiena *interdictum 1. §.8.* & probabile reputat Sayrus *dicto cap.2. in fine.* cœmeterium illud pariete intermedio diuiſum, Interdicto Eccleſiæ non ſubijci, quia non videtur illius pars, nec acceſſorium, cùm ſit pariete intermedio ab Eccleſia ſeiunctum. Quod certiſſimum eſſet, ſi cœmeterium diſiunctum ad alteram Eccleſiam non interdictam pertineret. Econtra interdicto cœmeterio, vel capella per ſpeciale interdictum, nullatenus Eccleſia interdicta cenſetur, vt à contrario ſenſu manifeſtè

colligitur

colligitur ex *d.cap.si ciuitas*, & notant Doctores *superius* relati.

6 Quæ veniant intelligenda, cùm terræ alicuius domini Interdicto generali locali supponuntur; Non est constans Doctorum sententia. Nam esto omnes conueniant comprehendi illas terras, in quas dominus absolutum, & plenum dominium habet; at dissentiunt, an comprehendantur eæ in quas diuisum, seu partiale dominium retinet, vel est vsufructuarius, vel feudatarius, vel depositarius &c.

Qua in re tenendum est Interdicto non subiici terram quæ pro indiuiso alterius est innocentis, ne absque culpa innocens puniatur. Argum. *c.fin.q.4.* Et tradit S. Anton. *3.p.tit.27. de interdicto c.3.* Sylvest. *verbo interdictum.2.vers. secundum.* Sayrus aliis relatis *lib.5. thesaur.cap.3. num.23.* Quod si terra illa diuisim sit nocentis, & innocentis, ita vt pars illius nocenti competat, & pars distincta innocenti, existimat Sayrus *dicto cap.3. num.23.* eam partem quæ ad dominum nocentem pertinet, Interdicto subiici, non autem illam quæ innocenti competit. Quod certè verum est, si de Interdicto directo & immediato loquamur; at si de Interdicto accessorio, & quasi per consequentiam sermo sit, verius credo partem illam innocenti competentem Interdicto subiici, ne Interdictum generale latum in terram domini nocentis eludatur, contra Textum in *cap. si ciuitas, de sentent. excommunic.in 6.* Eluderetur autem, si populus habitans in terra directè interdicta, posset ad diuina audienda, & celebranda ad partem terræ contiguam accedere. Neque satisfacit solutio Sayri *dicto cap.3. num.23.* Interdictum illud non esse quoad dominum terræ frustratorium, siquidem in eius terris diuina prohibentur, tametsi quoad populum frustratorium sit, quia Textus *in d.cap.si ciuitas*, extendens Interdictum generale ad suburbia, & continentia, non attendit an comparatione illius, ob cuius causam Interdictum apponitur vim, & efficaciam retineat, quia id semper verificaretur, tametsi in suburbiis, & ædificiis continentibus diuina peragi possent, sed attendit ne populus facilè posset Interdicti vim enecuare, seu eludere.

Quod si de terris ad dominum pleno iure pertinentibus loquamur, si Interdictum feratur sub hac forma: Interdicimus omnes terras illius domini in quas ipse dominium habet, omnes terræ sub illius dominio existentes interdicuntur, quia nulla est ratio ob quam vna potius quàm alia sit interdicta, & dictio *omnes* nullam excludit. At ex prædicta forma Interdicto non subiiciuntur terræ, in quas solùm dominus iurisdictionem habet, & administrationem, vel vsumfructum, quia harum propriè dominium non habet. Neque item credo subiici terras in quas solùm dominium directum dominus habet. Vti sunt datæ in pignus, vel hypothecam, vel feudum, quia illud Interdictum in damnum potius feudatarij, & hypothecarij cederet, vt benè aduertit Coninch. statim referendus. Verùm si interdictum feratur sub hac forma: Interdicimus omnes terras, quas dominus habet, vel possidet, etsi probabile sit, solùm comprehendi eas quæ pleno iure à domino possidentur, at verius viderur comprehendi eas quarum habet vsumfructum, vt sunt terræ in feudum, vel pignus acceptæ, quia verè ab ipso habentur, & possidentur. Argum. *cap.1. de postulat. Prælator.* Et docuit pluribus relatis Sayrus *lib.5.thesauri,cap.3 à num.17.* Henriq. *lib.13.cap.42.n.2.* Auila *5.p.disp.1.dub.3.* Coninch. *disp.17.dub.1. num.21.*

Ad terras autem de nouo post Interdictum latum ab illo domino acquisitas, nequaquam Interdictum extenditur, nisi in sententia Interdicti id expressum fuerit. Quia sententia ex se non respicit futura. Argum. *cap. quia nonnullis.* Et *ibi* Glossa *verbo ad futura de Rescrip.* Si enim gratia ad futura non extenditur, *Clement. litteras de Rescriptis*, à fortiori nec pœnæ extendendæ sunt. Vt benè colligitur ex *leg.non potest. ff.de Iudiciis. & leg. damnum. ff. de damno infecto.* Atque ita docent Geminian. *cap. si sententia. §. caterum num.6.* Et *ibi* Ancharran. *vers.sexto.* Francus, *vers. sexto. tangit. de sentent. excomm.lib.6.* Paludan. *in 4.d.18.q.8.art.1.principali §. quantum ad primum.concl.5.* Sylu. *verbo interdictum.2.vers. secundum.* Sayrus aliis relatis *lib.5.cap.3.num.25.* Bonac. *t.1. de cens.disp.5.p.1.n.27.*

At si terras Interdicto suppositas dominus vendat, aut alio modo alienet, censet Coninch. *disp.17.dub.1.à num.22.* Gaspar Hurtado *tract.de interdicto, difficult.5. in fine.* cessare Interdictum, si ob culpam solius domini, & non incolarum fuerint interdictæ, quia integra ratio finalis ob quam illæ terræ sunt interdictæ, est, quia sunt domini delinquentis, vt eo interdicto appositio puniatur, & corrigatur; quæ ratio omnino cessat alienatione facta.

Sed rectius contrarium docuerunt Doctores communiter. Geminian. Ancharran. Francus, Sylvest. Paludan. Sayr. Bonac. *loc.alleg.* Suar. *disp.32. sect.2.num.30.* Vgolin. *tab.5.cap. 12. num.3.* Quia esto ratio finalis, ob quam illa terra Interdicto fuerit supposita, cesset, non tamen inde probatur cessare Interdictum ipso iure, sed auferendum esse, quia illud Interdictum non fuit latum sub conditione restrictiua, quousque terra illa domini delinquentis esset, sed absolutè latum est, ac proinde ad quemcunque transit, secum defert onus interdicti ei annexum.

Deinde interdicta terra alicuius domini, interdicta censentur non solùm templa, & Ecclesiæ oratoria ibidem existentia tempore Interdicti, sed quæ postmodum fuerint erecta, non quia sententia Interdicti futura respiciat, sed quia respicit solùm, cui Ecclesia denuò constructa inhæret. Sicuti aduertit Vgolin. *tab.5.de censur.cap.21.§.6.* Sayrus *lib.5. cap.3.num.13.* Coninch. *disp.17.dub.1.num.16.*

Idem existimo, si Ecclesiæ interdictæ pars aliqua adderetur, eo ipso illa pars debet censeri interdicta. Tum quia cum aliis partibus præexistentibus eandem Ecclesiam constituit: tum quia saltem Ecclesiæ interdictæ accessoria est, & accessorium naturam sequitur principalis, vt benè notauit Sayrus *lib.5. thesauri, cap.3.num.22.* Alter. *de interdicto disp.10. cap.6.colum.4.&* 5. Bonac. *tom.1.de censur.disp.5.p.1. n.19.* Secùs censerem si Ecclesia interdicta funditùs periret, & in eo loco alia de nouo reædificaretur, quia denuò ædificata neque est Ecclesia quæ Interdicto fuit suppositа, neque illius pars.

Hoc Interdictum locale omnes tam sæculares, quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri, tam exempti, quam non exempti obseruare tenentur, quia hæc non tam est prohibitio personis facta; quàm inhabilitas, & priuatio diuinorum loco impositа. Argum. *capitis licet. vers. ad ea tamen.* Et *capite. authoritate de Priuileg.lib.6.* Et pluribus exornat Sayrus *lib.5. thesauri, cap.3.à num.28.* Quod adeò verum est, vt etiam ipse qui Interdictum locale apposuit, eo durante teneatur illud obseruare, quia ea obligatio nascitur ex iure communi, cui ipse derogare nequit. Sicuti tradit Sylvest. *verb. interdictum 2. vers.vigesimo.* Nauarr. *cap.27.num.161.* Vgolin. *tab.5.de censur. cap.6.§.1.* Sayrus *lib.5.thesauri,cap.3.num.28.* Auila *5.p.disp.1. dub.5.concluſ.2.* Coninch. *disp.17.n.25.* Bonac. *t.1.disp.5.punct. 1.in fine.* 7

Ad exeremum: communiter monent Doctores Interdictum locale semper secum ferre personale Interdictum, illorum inquam, qui causam Interdicto locali dederunt; nam hi specialiter sunt interdicti, ita vt neque in illo loco interdicto, nec alibi diuina participare possint, vti colligitur ex *cap. sicut de sentent.excommunic.in 6.* Ad alias autem personas Interdictum locale generale, vel speciale nullatenus extenditur, sed extra locum interdictum possunt diuinis interesse, quia interdictum locale, & personale distincta sunt, & locale solùm afficit locum, & personas in ordine ad locum interdictum. Sicuti ex communi notarunt Nauarr. *cap.27.n.167.* Sotus *in 4.d.22.q.3.art.1. concl.1.* Couarruu. *cap.alma 2.p.§.1. n.6.* Henriq. *lib.13.cap.42. §.4.* Sayr. *lib.5. cap.2.n.4.& seqq.* Suar. *disp.32. sect.2.num.32.& 33.* Bonac. *t.1.de censur.disp.5. pun.1.n.2.* Coninch. *disp.17 dub.1.n.5.* Et deciditur *cap. si sententia de sentent.excommun.lib.6.* 8

§. II.

De Interdicto personali.

1 *Interdicto populo, collegio, omnia illius populi, & collegij membra censentur interdicta.*
2 *Extenditur doctrina ad habitantes in suburbiis, & locis continentibus.*
3 *Ab hoc Interdicto personali generali eximuntur Episcopi.*
4 *Deinde infantes nondum doli capaces, & amentes.*
5 *Item à populo recedentes alibi domicilium susceputi.*
6 *Item secundum probabilem sententiam, exteri.*
7 *Qui duplex domicilium habent interdicti censentur, cùm in loco interdicto habitant. Secus in loco non interdicto.*
8 *Interdicto populo Clerus non censetur interdictus, neque contra.*
9 *Interdicto Clero, Religiosi non veniunt.*
10 *Interdictis Doctoribus alicuius Vniuersitatis, tam laici quàm Clerici interdicuntur.*
11 *Interdicto populo loca illius populi non sunt interdicta, etsi alij contrarium censeant.*
12 *Qui censeantur affici interdicto personali specialiter*

INterdicto populo, collegio, Vniuersitate, omnes qui illius populi, collegij, & vniuersitatis sunt membra censentur interdicti, vti decidit tur *capite si sententia. de sent.excomm. lib.6.* Quod intelligendum est etiamsi absentes sint, quando Interdictum apponitur, quia absentia non impedit eos esse membra communitatis interdictæ, vt notauit Ioannes Andreas *in dicto cap. si sententia* Sylvest. *verb. interdictum 2. §.2.* Henriq. *lib.12. capitulo 42. numero 2.* Sayrus *libro 5. capitulo 4. num1 3.* Bonac. *tom.1.disp.5.pun.1.n.19* Quinimo etiamsi fuerint innocentes, non excusantur ab Interdicto, 1

quia non interdicuntur quatenus innocentes ſunt, ſed quatenus ſunt partes communitatis nocentis. Neque eſt vllum inconueniens hoc Interdicto innocentes ligari, quia ex hoc ligamine non priuantur bono aliquo obtento, ſed impediuntur ab eo obtinendo, quatenus Eccleſia non vult ſua bona illis communicare in punitionem illius qui delictum commiſit. Sicuti colligitur ex *dicto cap. ſi ſententia.* Et tradit *ibi* Ioann. Andr. Sylueſt. Henriq. *loc. alleg.* Sayrus *n.* 12. optimè Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 6. *&* 7. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.* 4. Adde prædicto Interdicto communitatis ſubiici qui poſt latum Interdictum partes illius fiunt, quia verè ad communitatem interdictam pertinent. Vti docuit Gloſſa *in dicto cap. ſi ſententia verbo non competant.* Panormit. *in cap. quoniam de officio ordinar. in princ.* Et *c. cum in partibus, de verbor. ſignific. in princ.* Sylu. *verb. interdictum* 2. *num.* 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 2. Suar. *diſp.* 36. *ſect.* 2. *num.* 9. *&* 10. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. Sayrus *lib.* 5 *cap.* 4. *n.* 8. Communitas autem ſæpè coaleſcit ex laicis, Clericis, & religioſis, quo caſu omnes interdicta Vniuerſitate comprehenduntur, quia illius ſunt partes, & notant relati Doctores, ſpecialiter Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n* 10. *&* 11.

2 Extenditur hæc Doctrina ad conciues habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus, quia reputantur conciues illius populi interdicti, ſicuti dictum eſt de Interdicto locali. Quod intelligendum eſt; cùm æquè ac alij de populo honores, & onera populi interdicti ſubeunt, quia eo ipſo cenſentur eſſe de populo illo. Secùs verò ſi ſint ſui iuris, ſuáque onera, & honores diſtinctos habeant. Sicuti tradit Syluest. *verbo interdictum* 2. *numero.* 15. Tabiena 1. *numero.* 9. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 20. §. 2. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 4. *numero.* 23. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 18. Secundò extenditur ad Magnates, Marchiones, Duces, niſi conſuetudine, vel priuilegio eximantur ab hac obligatione, à qua nō cenſentur exempti ex eo quòd eximantur ab honoribus, & oneribus temporalibus, cùm ea exemptio conuincat eos eſſe de populo, vt rectè aduertit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 14. Si verò ſic ſui iuris exiſterent, vt nihil de honoribus, vel oneribus populi participarent, neque à populo penderent, huic Interdicto non eſſent ſubiecti, quia non cenſentur eſſe de populo, vt notat Syluest. *verb. interdictum* 2. *n.* 14. Henriq. *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 2. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 20. §. 2. Sayrus *d. cap.* 4. *n.* 14.

3 Ab hoc Interdicto perſonali generali excipiuntur primò Epiſcopi, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, ex textu *in cap. quia periculoſum de ſentent. excommunic. in* 6. & tradunt omnes.

4 Secundò excipiuntur infantes nondum doli capaces, & amentes, quia ob defectum vſus rationis capaces non ſunt prohibitionis per cenſuram Interdicti appoſitæ, benè tamen prohibentur tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia hæc non tam ipſos, quàm Clericos ſepulturos afficit, vti tradit Syluest. *verb. interdictum* 2. *n.* 18. Couarruu. *cap. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Valent. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 18. *p.* 2 Sayrus aliis relatis, *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 21. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 5. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 22. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. diffic.* 4. *num.* 9.

5 Tertiò excipiuntur qui à populo recedunt alibi domicilium ſuſcepturi, nam eo ipſo deſinunt eſſe illius populi ob cuius rationem Interdicto ſubiiciebantur, vt benè aduertit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 5. *&* 6. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 34. Auila 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 2. *concl.* 1. & alij communiter.

6 Quartò ſecundùm probabilem ſatis ſententiam, exteri etſi diu in populo habitent, vti ſcholaſtici, & mercatores ab Interdicto populi eximuntur, quia eſto plerunque legibus populi aſtringantur, non tamen illis quæ ſingulares perſonas quatenus ſunt partes illius populi afficiunt, vti eſt hæc lex Interdicti, quia exteri ad populum non pertinent, neque partes illius ſunt. Sicuti tradit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 167. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 19. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 10. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 12. Vgol. *tab.* 5. *cap.* 20. §. 3. *num.* 2. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *pun.* 2. *num.* 20. & alij.

7 Quintò variant Doctores, an duplex domicilium habentes, aliud in loco Interdicto, aliud in loco non interdicto, ſint interdicti? Nam Calderin. *tract. de interdicto, memb.* 2. *num.* 39. Angel. *verb. interdictum* 1. *n.* 4. Tabiena *eodem* §. 10. Roſella *num.* 8. affirmant interdictos eſſe, quia verè ſunt de populo interdicto, & illius honoribus fruuntur, debent ergo onera illius ſubire. Econtrà verò Syluest. *verbo interdictum, num.* 13. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *numero* 2. & probabile reputat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4 *numero* 18. negant interdictos eſſe, quia cùm æquè partes ſint populi interdicti, & non interdicti, nulla eſt ratio ob quam populi interdicti onus ſubire debeant, potiùs quàm libertate frui populi non interdicti. Sed inter has duas extremas ſententias media via tenenda eſt, ſcilicet ſupradictos ſubiici Interdicto, cùm in loco interdicto habitant, ſecùs ſi in loco non interdicto quia æquum eſt vt durante habitatione aliis de populo cuius ipſi ſunt partes, conformentur. Vti docet Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 16. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *q.* 5. *num.* 14. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 5. *de cenſur. punct.* 1. *num.* 20.

Sextò interdicto populo, Clerus non cenſetur interdictus, neque econtrà interdicto Clero populus, quia nomine populi ſæculares tantùm veniunt intelligendi, & nomine Cleri ſolùm Eccleſiaſtici, non laici. Colligitur ex *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in* 6. Et tradit aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 25. Suar. *diſput.* 32. *ſect.* 2. *num.* 14 *&* 15. Auila *diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 6. Coninc. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 8. Bonac. *diſput.* 5. *punct.* 1. *num.* 15. Sub Interdicto Cleri omnes illi Clerici qui priuilegio canonis, & fori gaudent, intelliguntur, non autem illi quibus ſolùm priuilegium canonis competit, quia hi ſæculares reputantur, & iuriſdictioni ſæculari ſubiiciuntur. Vti notat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 27. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 10. Gaſp. Hurtado *tract. de interd. diffic.* 4. *circa finem.* 8

Sed an interdicto Clero Religioſi comprehendantur, cùm Interdictum fertur à ſummo Pontifice, ſeu ab eo qui in ſæculares, & regulares iuriſdictionem habet? diſſentiunt Doctores. Nam Geminian. *in c. ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. in* 6. Couaruu. *c. alma* 2. *p.* §. 1. *n.* 8. Nauarr. *c.* 27. *n.* 167. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 13. Philiarc. *de officio Sacerdotis, par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. Viuald. *de interdicto. num.* 159. Thomas Zerola *prax. Epiſcop.* 2. *p. verbo interdictum in fine.* Sebaſtian. Medices. 2. *p. ſum. tit.* 9. *q.* 5. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. & aliis, cenſent comprehendi quia communitas diuiditur in populum, & clerum. Argum. *c. ſi ſententia de ſentent. excommunicat.* At Religioſi etiam laici ſiue mares ſiue fœminæ non ſunt de populo, vt dictum eſt, ergo ſunt de Clero. Ergo interdicto Clero cenſendi ſunt interdicti. Sed rectiùs docuerunt contrarium Syluest. *verb. interdictum,* 2. *num.* 19. Angel. *eodem* 1. *num.* 9. Tabiena *num.* 9. §. *octauo.* Maiol. *lib.* 3 *de irregul. cap.* 20. *num.* 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Vgolin. *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 29. Auila 5. *p. diſput.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 7. Coninch. *diſput.* 17. *dub.* 1. *numero* 8. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *numero* 14. Bonac. *diſput.* 5. *p.* 1. *num.* 14. Paul. Layman. *tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 1. *numero* 3. & *cap.* 4. *num.* 3. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto. difficult.* 4. *in fine,* quia eſto ſub nomine Cleri in fauorabilibus Religioſi intelligitur non tam in pœnalibus, & odioſis vtpotè qui diuerſis legibus, & conſtitutionibus reguntur. Si enim interdictis Religioſis non cenſentur Clerici ſæculares interdicti, neque etiam interdicto Clero, Religioſi cenſendi ſunt. Benè tamen intelliguntur Religioſi ſub Interdicto Cleri qui beneficium ſæculare poſſident, quia vnum cum clericis ſæcularibus corpus conſtituunt. Vti aduertunt Sayrus, Coninch. Hurtado *locis alleg.* Verùm ſi Interdictum latum eſſet non ſub nomine Cleri, ſed ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum, cenſerem Religioſos tam clericos quàm laicos comprehendi, quia verè ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiam, illiúſque iuriſdictionem directè pertinentes, vti aduertit Sayrus *dicto cap.* 4. *num.* 29. Ad fundamentum oppoſitum, reſpondeo, Pontificem noluiſſe definire omnia membra communitatis, ſed declarare ſub populi nomine, Clericos non comprehendi. 9

Septimò: interdictis Doctoribus alicuius Vniuerſitatis, negant Angel. *verbo interdictum* 1. *num.* 9. Roſella *num.* 15. Syluest. 2. *num.* 18. Vgolin. *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *Theſauri, cap.* 4. *num* 30. Doctores Clericos comprehendi, ſed ſolùm laicos, eo quòd ſolùm laicis competere videatur communitatem, ſeu Vniuerſitatem conſtituere. Sed tam Doctores laicos, quàm Clericos comprehendi docuerunt Tabiena *verb. interdictum* 1. *num.* 9. Armilla *num.* 11. Viuald. *num.* 169. Simon Maiol. *de irregularit. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 1. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 41. *num.* 1. Auila 5. *p. diſp.* 1 *dub.* 4. *concluſ.* 9. Bonac. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 17. quia nomen Doctoris æquè Clericis, ac laicis commune eſt, & ex omnibus illis communitas, & vniuerſitas coaleſcit, vt experientia comprobatur. 10

Octauò interdicto populo, loca illius populi eſſe interdicta docuerunt Couarruu. *cap. alma* 2. *p.* § 1. *num.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *circa finem,* ne Interdictum populi fruſtraneum eſſet, ſi clerici poſſent apertis ianuis, & campanis pulſatis in Eccleſiis illius populi diuina peragere. Sed meritò negant loca illius populi eſſe interdicta Nauarr. *cap.* 27. *num.* 167. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 16. Coninch. *diſput.* 17. *num.* 20. Auila 5. *p. diſputat.* 1. *dub.* 2. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. difficult.* 3. quia Interdictum perſonale à locali diſtinguitur, neque vnum aliud infert. Neque eſt inconueniens interdicto populo, poſſe clericos diuina in Eccleſiis illius populi peragere, cùm Eccleſiæ non ſint interdictæ. Neque inde fit Interdictum populi eludi, cùm populus abſtinere debeat ab illis officiis diuinis audiendis. Quod ſi populus interdictus illis aſſiſtere velit, neque expelli poſſit, ceſſare debent clerici ab illorum celebratione non ex lege Interdicti, ſed ob vitandum ſcandalum, & cooperationem ad peccatum. 11

Denique ſi de Interdicto perſonali ſpeciali loquamur, illi cenſentur ſpecialiter interdicti, qui in propria perſona interdicti fuerint. Deinde qui cauſam dederint locali Interdicto 12

&

& à fortiori generali personali ex Textu in *cap. si sententia de sententia excommunicat. in* 6. Et tradit plures referens Sayrus *lib.* 5. *thesauri, cap.* 4. *à num.* 11. Nominatim verò interdicti censebuntur qui sic post incursionem interdicti declarati, & publicati fuerint nomine proprio, seu talibus circunstantiis, quæ personam demonstrent. Argum. *cap. licèt ex quadam.* Et *ibi* Glossa, *verbo demonstratione de Testibus, & attestationib.* Et *cap. tua nos, & ibi* Glossa, *verbo æquipollentibus de consang. & affinit.*

PVNCTVM III.

De causis Interdicti.

QVatuor causæ concurrere possunt ad Interdictum constituendum. *Efficiens* est qui Interdictum profert? *materialis* qui Interdicto subiicitur; *formalis* est modus, & forma seruanda in illius prolatione: *finalis* est causa ob quam interdictum latum est.

§. I.

Explicatur Interdicti minister, illiusque subiectum.

1 *Interdictum ferens iurisdictionem in foro contentioso habere debet.*
2 *Episcopus absque consensu capituli, sententiam Interdicti ferre potest, consuetudine spectata.*
3 *Capitulum Sede vacante interdicere potest medio Vicario à se electo.*
4 *Prælati religiosorum spectata consuetudine Interdictum saltem locale ferre non possunt.*
5 *Prædicti si excommunicati, suspensi denunciati sint, nequeunt sententiam Interdicti validè ferre, secus si non sint denunciati.*
6 *Interdici possunt personaliter omnes etiam quatenus communitatem componunt.*
7 *Interdictum locale si directè feratur, semper locus interdictus subiectus esse debet interdicenti.*

1 REgula est ab omnibus Doctoribus recepta, ministrũ seu causam efficientem Interdicti esse qui iurisdictionem in foro contentioso habet, & regulariter qui sententiam excommunicationis, & suspensionis ferre potest, poterit interdicere. Vti sunt Pontifex. Legatus, Nuntius, delegatus, subdelegatus, Episcopus non consecratus, & Capitulum Sedè vacante, & quicunque alij qui iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos, & loca exercent, poterunt sibi subditos interdicto supponere. Argum. *cap. cum inter. de consuetud. Cap. cum ab Ecclesiarum de officio delegati.* Et tradunt communiter Doctores, vt videre est in Paludan. *in 4. d.* 18. *q.* 8. *in art.* 4. *princip.* Sylu. *verb. interdictum* 3. Nauarr. *c.* 17. *n.* 164. Henriq. *lib.* 13. *c.* 51. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *à n.* 13. Suar. *de censur. disp.* 36. *sect.* 1. *& seqq.*

2 De quadruplici Prælato est difficultas qualiter interdicere possint. Primò de Episcopo, & à fortiori de quolibet alio Prælato sub se capitulum habente, an absque illius consensu sententiam Interdicti ferre possit? Ratio dubitandi desumitur ex *cap.* 1. *de excessib. prælator.* vbi Pontifex prohibet, ne Clericos sine iudicio Capituli Episcopus suspendat, aut eorum Ecclesias Interdicto subiiciat: fauet *cap. nouit. Cap. quanto. de his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capit.* Et *cap. cùm in cunctis, de his quæ fiunt à maiori parte Capit.* Quos Textus variè explicant Doctores. Nam alij intelligunt de Interdicto in perpetuum, seu ad longum tempus ferendo. Alij de Interdicto pro clericorum correctione lato. Alij de Interdicto lato ex officio, & ad nullius instantiam, vt refert Sayrus *lib.* 5. *thesauri, cap.* 10. *à num.* 19. sed dicendum est spectato iuris rigore, neq; Episcopum, neque Prælatum alium Capitulum habentem interdicere clericos posse absque Capituli consensu, bene tamen laïcos; at spectata consuetudine & laïcos, & Clericos interdicere posse: sic tradit Calderin. *tract. de Interdicto memb.* 3. *num.* 54. Glossa *in dicto cap.* 1. *verbo capituli de excessib. prælator.* & *ibi* Panormit. Vgolin. *de cens. tab.* 5. *cap.* 1. §. 1. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 20. Suar. *disp.* 36. *sect.* 1. *n.* 6.

3 Secundò de capitulo & quidem vacante Sede conueniunt ferè omnes Doctores interdicere posse medio Vicario à se electo, iuxta Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* At Sede non vacante, nequaquam iure ordinario potest iuxta Textum in *cap. quæsiuit, de his quæ fiunt à maiore parte Capit.* Ex priuilegio Sedis Apostolicæ aliquando Capitulum independenter ab Episcopo sententiam interdicti ferre poterit: sicuti notauit Sayrus *lib.* 5. *thesaur. cap.* 10. *n.* 23. Deinde ex consuetudine, & præscriptione hanc potestatem Capitulum aliquando obtinet, iuxta *cap. cum inter de consuetud.* Et tradit Couarruu. *cap. alma mater* 2. *p.* §. 2. *num.* 6. Henriq. *lib.* 13. *c.* 51. *num.* 2. Sayrus *dicto lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 23. Auila 5. *p. disp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 1. Suar. *disp.* 36. *sect.* 1. *num.* 5.

Terriò, de Prælatis Religiosorum, an inquam Interdicti sententiam tum in Religiosos sibi subditos, tum in loca suæ iurisdictioni subiecta, ferre possint? Qua in re etsi spectato iuris rigore dicendum esset, Interdictum tam in personas, quàm in loca sibi subiecta ferre posse, at consuetudine præscriptum est hanc sibi ademptam esse potestatem, saltem quoad Interdictum locale, nisi fortè in plebem iurisdictionem habeant. Sicuti tradit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 3. & *cap.* 51. *num.* 1. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 22. Suar. *disp.* 36. *sect.* 1. *n.* 2. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *quæst.* 7. Bonac. *disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 2. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 4. *num.* 1. Gaspar Hurtado *de interdicto difficult.* 14. *initio.* Quinimo Sayrus, & Henriq. *locis allegatis* censent hos Prælatos religiosorum iurisdictionem tantùm in Religiosos habentes, etsi possint sibi subditos partiali Interdicto ligare, nempe Interdicto ab audiendis diuinis, vel confessionibus excipiendis, non tamen posse eos absoluto Interdicto ligare, quod tamen non censeo verum, neque alij Doctores admittunt, qui negata potestate apponendi Interdictum locale, personale concedunt. 4

Quartò de supradictis si excommunicati, suspensi, vel interdicti existant. Et quidem si sint excommunicati, & suspensi denunciati, communis est omnium sententia nec licitè, nec validè sententiam Interdicti ferre posse, quia priuantur iurisdictione ad illud munus obeundem requisita. At si denunciati non sint, etsi aliqui satis probabiliter existiment inualidè iurisdictionem coactiuam exercere, probabilius oppositum docui *hoc præsenti tract. disp.* 2. *de excommunicat. punct.* 12. *n.* 6. Interdicti verò siue denunciati sint siue non, impediuntur à sententia Interdicti ferenda, quia Interdictum non iurisdictione, sed participatione diuinorum priuat. Vti tradit Auila 5. *p. disp.* 2. *dub.* 3. *concl.* 1. & 2. Gaspar Hurtado *tract. de interd. diff.* 14. *num.* 43. 5

Quoad causam materialem, seu subiectiuam Interdicti, hoc est quoad eos qui interdici possunt, certum est personale Interdictum non solùm in singulares personas quâ tales sunt, sed in ipsas quatenus communitatem aliquam componunt, ferri posse; in quo maximè Interdictum ab excõmunicatione differt, quæ nunquam in communitatem fertur. Vti habetur *cap. Romana. §. in vniuersitatem. & cap. sententia de sentent. excommunicat. in* 6. Et notauit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *principal. in quæstiunc.* 2. *art.* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 25. *num.* 4. & *cap.* 50. *num.* 1. Sayr. *lib.* 5. *thesauri, cap.* 10. *n.* 7. Oportet autem vt persona interdicenda subiecta interdicenti sit, aliàs eius præceptis, & sententiis ligari non posset. Item debet esse rationis compos; aliàs incapax est præcepti, & pœnæ præcepto annexæ, vt bene tradit Syluest. *verbo interdictum* 2. *n.* 17. Couarruu. *cap. alma mater* 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *n.* 3. Sayr. *lib.* 5. *thes. cap.* 10. *num.* 6. 6

Interdictum verò locale si directè feratur, semper locus interdictus subiectus esse debet interdicenti, & sub illius iurisdictione. At sæpè contingit locum à iurisdictione interdicentis exemptum indirectè interdici, ne Interdictum à iudice positum eneruetur, quòd verum est in generali Interdicto locali. Argum. *cap. si ciuitas. Cap. si sententia de sentent. excomm.* Et diximus *suprà.* 7

§. II.

De causa formali & finali Interdicti, seu de forma ferendi Interdictum, & fine ob quem ferri potest.

1 *Interdictum fertur in punitionem, & emendationem culpæ commissæ.*
2 *Culpa ob quam Interdictum generale ferendum est, mortalis esse debet.*
3 *Interdictum generale personale, & locale etiam speciale nunquam ferri potest ob culpam alicuius priuati.*
4 *Pro delicto à communitate commisso in retinendo ære alieno, Interdictum locale generale ferri non potest.*
5 *Interdictum verò locale speciale ferri potest.*
6 *Interdictum personale generale verius censeo ob retentionem æris alieni imponi non posse.*
7 *Interdictum personale speciale nunquam ob culpam alienam ferri potest.*
8 *Aliquibus placet ob culpam venialem speciale personale Interdictum ferri posse.*
9 *Verius est oppositum, nisi Interdictum partiale, & ad breue tempus imponatur.*
10 *Nulla est forma præscripta interdicti imponendi.*

CAusa finalis, seu propter quam Interdictum fertur, est culpæ commissæ emendatio, seu punitio. Etenim Interdictum tum ad emendandum delictum, tum ad illud puniendum solet iniungi. Nunquam tamen generale Interdictum siue personale, siue locale iniungitur ob punitionem tantùm peccati præteriti, imò neque Interdictum t

locale speciale, ne innocentes diuinis priuentur. Solùm autem Interdictum personale speciale ferri aliquando potest non tantùm in emendationem delicti, sed in illius punitionem, vt sic delinquens cautior in futurum reddatur, & aliis sit in exemplum. Argum. *cap. De viro nefando 12. q. 2.* & *cap. Iuratorem. 93. quæst. 2.* Et tradit Suar. *disp. 36. sect. 3. n. 13.*

2 Culpa autem ob quam Interdictum generale ferendum est, mortalis esse debet, quia Interdictum generale siue locale siue personale pœna grauissima est, & ex parte maior quàm excommunicatio, cùm ex hoc Interdicto innocentes puniantur, quorum punitio iniqua esset, nisi grauis alicuius culpa, & contumacia intercederet. Atque ita ex communi sententia docet Sotus *in 4. d 22. q. 3. ar. 1. concluſ. 3.* Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 1.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 19.* Sayrus, *lib. 5. thesauri, cap. 11. num. 1 & 16.* Suar. *disput. 36. sect 3 numero 2.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. cap. 4. num. 3.* Et colligitur ex *cap. cum medicinalis de sententia excommunicat. in 6.* & *ex cap. quæ sunt, de his quæ fiunt à maiore parte Capit.* Et ex Conc. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 3.*

3 Quinimo prædictum Interdictum generale personale, & locale etiam speciale cùm vltra personas delinquentes afficiat innocentes, nullo modo in iure fertur, nec ferri ab alio quàm à Pontifice potest, ob culpam quantumuis grauem alicuius priuatæ personæ, nisi ea culpa sit culpa capitis, vel communitatis. Argum. *cap. non est vobis de sponsal. lib.* & deciditur in Concilio Basileensi *sess. 20.* Quia pœna debet proportionari culpæ, & cùm hæc sit pœna communis culpam communem requirit. Vti pro certo tradunt Sylvest. *verb. interdictum 3. q. 5.* Angel. *num. 5.* Nauar. *c. 27. num. 168.* Sotus *3 d. 22. q. 3. art. 1.* Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 1. n. 4. & 5.* Sayr. *lib. 5. cap. 11. à n. 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 1.* Suar. *disp. 36. sect. 3. n. 5 6. & 9.* Auila *5. p. disp. 3. dub. 1. concl. 5.* Coninch. *disp. 17. dub. 1. in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 4. n. 4.* Gaspar Hurtado *tract. de interd. diffic. 13. n. 18.*

Aliqui, nempe Cardinalis *in cap. sanè el 2. de officio delegati.* Panormit. *ibi numero 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 1.* vltra culpam capitis, vel communitatis ad prædictum Interdictum ferendum requirunt vt delinquens iurisdictionem temporalem habeat in locum, vel communitatem interdictam, quia non videtur rationi consonum spiritualis pastoris contumaciam cum tam graui iactura populi coërcere. Sed rectius docuerunt contrarium Felin. *in dicto cap. sanè num 2.* Decio *notab. 7.* Archidiacon. *in cap. si sententiam de sent. excomm. in 6.* Et *ibi* Dominic. & Geminian. Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 1. num. 4. & §. 2. n. 5.* Vgolin. *tab. 5. cap. 20. §. 1. num. 2* Sayrus *lib. 5. thesaur. cap. 11. numero 9.* Suar. *disp 36 sect. 3. num 7.* Auila *5. p. disp. 3. dub. 1. concluſ. 2.* Quippe contumacia spiritualis pastoris grauius delictum est contumacia domini temporalis. Ergo si hæc sufficit ad Interdictum generale personale, & locale generale, vel speciale constituendum, etiam contumacia spiritualis pastoris sufficere debet. Quod non leuiter colligitur *dict. cap. sanè*, vbi deciditur posse delegatum Pontificis subiicere Interdicto terram iurisdictioni Episcopi subiectam, absque vlla distinctione iurisdictionis temporalis, vel spiritualis.

4 Grauior dubitatio est, an pro delicto à capite, vel communitate commisso in retinendo ære alieno, possit prædictum Interdictum ferri? Et certa sententia est Interdictum locale generale ferri nequaquam posse absque speciali summi Pontificis licentia, quia ita expressè cautum est à Bonifac. VIII. in Extrauag. *Prouidè attendentes de sentent. excommunication.* inter communnes, quam Clemens VII. anno 1530. nono Kalend. Iunij quæ incipit: *Licèt ea quæ*, & est 35. eiusdem in bullario confirmauit: ibi enim statutum est pro contumacia domini, vel Episcopi loci in detinendo ære alieno, & debito pecuniario non soluendo, nullatenus posse aliquam prouinciam, ciuitatem, castrum, locum, territorium sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, interdici. Quod si contra factum fuerit, irritum esse decernit. Hanc licentiam testatur Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 4.* & consentit Sayrus *lib. 5. cap. 11. num. 18.* concessam esse collectori subsidij, & commissario Cruciatæ in Hispania. Ex qua Extrauaganti rescriptus videtur Textus *in cap. expræscripto de iureiurando.*

5 Interdictum verò locale speciale, V.g. vnius vel alterius Ecclesiæ, etsi non conueniat pro debito pecuniario imponi; absolutè tamen licitè, & validè imponi posse docent ex communi sententia Nauarr. *c. 27. n. 168.* Sayrus affirmans esse omnium excepto Couarruu. *lib. 5. cap. 11. num. 19.* Suar. *disp. 36. sect. 3. num. 8.* Quia prædicta constitutio solum de Interdicto locali generali loquitur, vti aduertit *ibi* Glossa & Panormit. *in cap. cum in partibus de verbor. significat.* Et tradunt relati Doctores. Ergo cùm Interdictum locale speciale nullibi inueniatur prohibitum ferri posse pro debito pecuniario asserendum est validè, & licitè ferri. Præterquàm quòd prohibitio facta ob causam pecuniariam de Interdicto locali generali tantùm indicat alia interdicta ob eam causam proferri posse. Cæterum Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 1. num. 5.* Mexica *de interd. diffic. 3. concluſ. 2.* Auila *5. p. disp. 3. dub. 3. concl. 2.* Et inclinat Paul. Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. part. 4. cap. 4. in fine*, negant Interdictum locale speciale ferri ob debitum pecuniarium posse, quia *in prædicta Extrauag.* prohibetur, ne supponatur Interdicto prouincia, ciuitas, castrum, locus, territorium: at locus tam de interdicto locali generali, quàm speciali intelligitur. Item solutio debiti pecuniarij, facilè aliis viis obtineri potest, absque innocentum periculo. Præterea, locale generale Interdictum ideò ob causam pecuniarij debiti prohibitum est apponi à potestate ordinaria, ne ob temporalem causam, & quæ alia via emendari potest, innocentes detrimentum patiantur; at hæc ratio etiam procedit in Interdicto locali speciali. Ergo interdictum locale speciale ob debitum pecuniariam imponi nequit, absque licentia summi Pontificis. Et hæc sententia mihi videtur probabilior.

Sed an interdictum personale generale, hoc est Interdictum communitatis ob æris alieni retentionem à capite communitatis factam, imponi possit? Difficultate non caret, eo quòd dicta constitutio solùm de Interdicto locali loquatur, vt manifestum est. Ex quo non leuiter colligitur Interdictum personale concedi, & ita affirmandum est verbis ipsius Extrauag. spectatis. At si mentem, & intentionem ipsius Extrauag. spectemus, verius censeo cum Calderino *tr. de interdicto, memb. 1. n. 22.* personale Interdictum generale prohiberi sicut & locale, ne innocentes grauentur ob hanc temporalem causam, quæ fuit ratio prohibendi appositionem interdicti localis. Illud est certum, in quo ferè omnes conueniunt, vt videre est apud Henriq. *lib. 13. c. 50. n. 3.* Auilam *5. p. disp. 3. dub. 3. concluſ. 4.* Sayr. *lib. 5. c. 11. à num. 19.* Interdictum personale speciale pro debito pecuniario imponi posse authoritate ordinaria, quia nullibi contrarium est cautum, neque verba dictæ Extrauag. neque eius intentio aduersantur. 6

Quod si de speciali personali Interdicto loquamur, Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 2.* Auila *5. p. de censur. disp. 3. dub. 2.* censent ob culpam alienam ferri posse; quia si ob culpam capitis innocentes communitatis grauantur in Interdicto populi, cur non poterit innocens interdici ob culpam, alterius qui ipsi coniunctus est? 7

Cæterùm communis est sententia, teste Sayro *lib. 5. thesauri cap. 11. num. 5.* Suar. *disp. 36. sect. 3. à num. 2.* Gaspar Hurtado *de interd. difficult. 13. num. 19.* Interdictum personale speciale nunquam ob culpam alienam ferri posse, sed necessariò propriam supponere, eo quòd speciale personale Interdictũ cùm propriam personam vbique afficiat, pœna est culpam in ipsa supponens. Argum. *leg. sancimus, Cod. de Pœnis.* 8

Grauior tamen est dubitatio, an ob culpam venialem propriam speciale personale interdictum ferri possit; Affirmant Henriq. & Auila *loc. alleg.* Eman. Saa, *verbo interdictum. n. 7.* Gaspar Hurtado *t. de interdicto, difficult. 13.* eo quòd hoc Interdictum non priuet maioribus bonis quàm excommunicatio minor, & ex alia parte cùm est à iure, vel ab homine generaliter latum æquè facile ac excommunicatio minor auferri potest. Ergo sicut excommunicatio minor ob solam culpam venialem contrahi potest, etiam contrahi poterit Interdictum. Notanter dixi *à iure, vel ab homine generaliter latum*, nam si specialiter ab homine latum esset, cùm à solo ipso tolli possit, culpam grauem necessariò requirit, vt benè aduertit Gasp. Hurtado *d. difficult. 13.* 9

Cæterùm verius est interdictum particulare personale purum integrum etiam latum à iure vel generaliter ab homine contrahi, absque culpa graui non posse. Vti docuerunt Suar. *disp. 36. sect. 3. num. 2.* Coninch. *disp. 17. dub. 1. in fine.* Vasq. *tom. 2. disp. 58. n. 50.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 4. num. 4.* Sayrus *lib. 5. cap. 11. num. 1.* & præcipuè *n. 16.* quia priuat grauissimis bonis, & pluribus quàm excommunicatio minor & passim contingentibus, siquidem priuat administratione sacramentorum, receptione plurium, assistentia diuinorum officiorum, & Ecclesiastica sepultura, & difficiliùs tollitur quàm excommunicatio minor, quæ à quolibet simplici sacerdote auferri potest, cùm tamen Interdictum saltem proprium Sacerdotem requirat.

Præterea ob transgressionem Interdicti sæpè irregularitas incurritur, quæ tamen non incurritur ob violationem minoris excommunicationis. Signum igitur est grauiorem esse pœnam Interdictum quàm excommunicatio minor, ac proinde non nisi ob culpam grauem contrahi posse. Verum si Interdictum non absolutum, & integrum imponatur, sed partiale, & ad breue tempus docent optimè Caietan. *verbo suspensio, & verbo interdictum.* Nauarr. *cap. 27. num. 167.* Suarez *disp. 36. sect. 3. num. 2.* Auila *5. part. disput. 3. dub. 2. concluſ. 2.* Henriq. *lib. 13. cap. 50. num. 2.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 4. cap. 4. num. 4.* Gasp. Hurtado *tract. de interd. difficult. 13.* & alij ob peccatum veniale iniungi posse, quia est leuis pœna, & facilè amouibilis.

Si de causa formali, seu de forma seruanda in impositione Interdicti loquamur; certum est nullam esse à iure præscriptam, sed eam esse sufficientem quæ voluntatem imponentis exprimat, vt colligitur ex *cap. si sententia*, & *cap. si ciuitas* 10

de sententia excommunicat. in 6. Et notauit plures referens Sayrus *lib. 5. thesaur. cap. 11. à num. 23.* Vt verò licitè feratur, debet ferri in scriptis, & ibi exprimi causa ob quam fertur, & exemplar tradi parti intra mensem si petierit, alioquin interdicens ab ingressu Ecclesiæ per mensem erit ipso iure suspensus. Quæ autem monitio requiratur, & quando appellatio suspendat executionem censuræ, sufficienter dictum est *disp. 1. & 2. huius tract.*

PVNCTVM IV.

De effectibus Interdicti.

CEnsuræ Interdicti quatuor effectus enumerant Doctores 1. Priuatio actiua, & passiua sacramentorum. 2. Priuatio actiua diuinorum officiorum. 3. Priuatio actiua, & passiua Ecclesiasticæ sepulturæ. 4. Priuatio ab ingressu Ecclesiæ. Hi effectus non sunt annexi cuilibet Interdicto, sed pro voluntate imponentis plures, vel pauciores effectus comprehendere Interdictum potest. Equidem si Interdictum absolutè feratur, omnes præfatos effectus comprehendit, quia ex se omnes illos habet, & non est aliqua ratio cur potius vnum quàm alium respiciat effectum. At si ex voluntate imponentis Interdictum restrictionem accipiat, eum tantùm effectum comprehendet, quem interdicens voluerit. Argum. *cap. non est vobis de sponsalib.* Et tradit Sylvest. *verbo interdictum 3. q. 7.* Nauarr. *cap. 27. num. 183.* Henriq. *lib. 13. cap. 2. num. 3. & cap. 43. numero 2. & capite 51. num. 4.* Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 11. num. 28.* Auila *5. par. disp. 4. in princ.* Bonac. *tom. 1. disp. 5. part. 3. initio.*

§. I.

De primo effectu Interdicti, qui est priuatio actiua, & passiua Sacramentorum.

1 *Ex vi interdicti administratio, & receptio Sacramentorum prohibita est.*
2 *Excipitur baptismus paruulorum.*
3 *Hæc administratio potest, & debet esse solemnis.*
4 *Nec refert an Interdictum sit locale generale, an speciale.*
5 *Persona generaliter interdicta hoc sacramentum ministrare potest, specialiter verò in casu necessitatis.*
6 *Quod dictum est de Baptismo, dicendum est de Sacramento Confirmationis.*
7 *Persona generaliter interdicta hoc Sacramentum recipere, & ministrare potest; secùs specialiter.*
8 *Sacramentum Pœnitentiæ omnibus conceditur duplici conditione appositâ.*
9 *Eucharistia Sacramentum tempore Interdicti localis, & personalis generalis potest & debet ministrari iis qui sunt constituti in probabili mortis periculo.*
10 *Qualiter hoc viaticum ministrandum sit.*
11 *Extra periculum mortis nec licitum est ministrare Eucharistiam, nec illam recipere in loco interdicto, nec à personis generaliter interdictis.*
12 *Negat communis sententia in quatuor festiuitatibus contentis in* cap alma mater de sentent. excommunicat. lib. 6. *posse Eucharistiam recipi, & ministrari.*
13 *Verius est oppositum.*
14 *Quibus ex priuilegio competit Missa sacrificio assistere tempore Interdicti, negat communis sententia posse Eucharistiam recipere.*
15 *Satis probabile est oppositum.*
16 *Sacramentum extremæ Vnctionis in nullo Interdicto locali, vel personali ministrari laicis potest.*
17 *Item nec clericis tempore Interdicti concessum est Sacramentum ministrare, vel recipere.*
18 *In illis festiuitatibus in quibus conceditur fidelibus diuinorum participatio, non censetur concessa extrema Vnctio.*
19 *Religiosi mendicantes, & qui horum priuilegiis communicant, ministrare, & recipere hoc Sacramentum tempore Interdicti possunt.*
20 *Si infirmus nullum aliud sacramentum recipere possit, poterit illi extrema Vnctio ministrari.*
21 *Sacramentum Ordinis in loco interdicto, vel personis specialiter interdictis nullo modo conferri potest. Bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto.*
22 *Sabbatho sancto in loco interdicto conferri Ordines non possunt.*
23 *In casu necessitatis alicuius prouinciæ benè posset Sacramentum Ordinis ministrari.*
24 *Sacramentum Matrimonij negant plures in loco interdicto, vel personis generaliter interdictis administrari, vel recipi posse.*
25 *Oppositum verius censeo.*
26 *Satisfit fundamento contrario.*
27 *Specialiter interdicti à Matrimonio contrahendo remouentur.*
28 *Tempore Interdicti benedictiones nuptiales conferri non possunt.*
29 *In illis quatuor festiuitatibus licita est nuptiarum solemnis, & publica benedictio.*
30 *Qualiter hæc benedictio præstari possit, si coniuges interdicti existant.*

COnstat administrationem, & receptionem Sacramentorum prohibitam esse, exceptis casibus in iure expressis. Vti deciditur *cap. responso, de sentent. excommunicat.* & *cap. si sententia eodem tit. in 6.* Et tradunt Doctores referendi. Videndum ergo est quæ Sacramenta ab hac prohibitione excipiantur. 1

Primò excipitur Baptismus paruulorum, qui tempore cuiuscunque Interdicti concedendus est ob eius necessitatem. Vt habetur *cap. non est vobis, de sponsalib. Cap. quod in te de pœnitent. & remissionib.* Et *ibi* Glossa, & Doctores. Postmodum hæc concessio extensa fuit ad Baptismum cuiuscunque adulti siue sani, siue infirmi ex Textu expresso in *cap. quoniam de sentent. excommunicat. in 6.* Nam esto sola contritione quæ votum Baptismi non recepti includit, saluari adultus posset, cùm per ipsum non stat illius receptio; at quia difficile hæc contritio haberi potest, noluit Ecclesia quæ pia mater est, hoc beneficium hominibus denegare. 2

Hæc administratio potest, & debet esse solemnis in Ecclesia interueniente catechismo, patriis, aliisque Ecclesiæ ritibus consuetis, quia hæc accessoria sunt Baptismo, quod est permissum. Neque enim censendus est permitti Baptismus aliter fieri, quàm de iure faciendus præscribitur: sicuti ex communi notant Nauarr. *c. 27. num. 177.* Henriq. *lib. 13. c. 45. n. 1. & c. 53. n. 4.* Sayr. *lib. 5. thesauri c. 7. n. 3.* Suar. *disp. 33 sect. 1. à n. 2.* Auila *5. p. disp. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 1.* Bonac. *t. 1. disp. 5. pun. 3. n. 2.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 2. num. 1.* & alij passim. Quod adeò verum est, vt si foris non sit benedictus, poterit benedici; nam esto ad solemnitatem Baptismi requiratur aquam tantùm esse benedictam; quia tamen consuetum est fontis benedictionem pro baptismo ministrando præmitti; ea de causa hæc benedictio licet, vt cum debita solemnitate hoc sacramentum ministretur. Sicuti aduertit Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 2.* Alter. *de interdicto, disp. 4. cap. 1. & 2.* Bonac. *disp. 5. p. 3. § 1. num. 2.* 3

Neque refert an sit Interdictum locale generale, an speciale. Quocunque enim Interdicto existente siue generali siue speciali, Baptismus apertis ianuis, & consueta solemnitate ministrandus est, ac si Ecclesia illa interdicta non esset. Nam esto in *cap. responso de sentent. excommunicat.* & *cap. non est vobis, de sponsalib.* sermo sit de Interdicto generali. At in *cap. quoniam de sentent. excommunicat. in 6.* absolutè dicitur tempore Interdicti licitam esse huius sacramenti administrationem, neque ibi distinguitur de Interdicto locali generali, vel speciali, neque distinguendum est: vti ex communi docet Henriq. *capit. 45. numero 3.* Suar. *disputat. 33. sect. 1. numero 3.* Coninch. *disputat 17. dub. 2. num. 40.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 4.* Bonacina *disputat. 5. pun. 3. §. 3. numero 3.* & alij plures apud ipsos. 4

Sed an persona interdicta possit hoc Sacramentum solemniter ministrare; Constans est sententia posse si generaliter interdicta sit, quia generale personale Interdictum arctiùs non ligat quàm generale loci, quo non obstante permittitur Baptismi ministratio. Atque ita pro certo supponunt Filliuc. *tract. 18. cap. 2. num. 33.* Bonac. *disp. 5. p. 3. §. 1. num. 5.* Personam verò specialiter interdictam in casu necessitatis, atque adeò priuatim baptizare posse omnes Doctores docent. Sed an secluså necessitate solemniter id fieri possit? difficultate non caret, eo quòd sicut non obstante Interdicto speciali locali, potest in eo loco ministrari hoc Sacramentum, sic videtur ministrari posse à persona specialiter interdicta eius Interdicto non obstante, quia hæc concessio non ob ministrum, sed ob baptizandum facta est. 5

Cæterùm longè verius est id permittendum non esse, quia his personis sicut & excommunicatis nullus est fauor concessus, qui necessariò foret, si secluså necessitate Baptizandi Sacramentum ministrare possent. Sicuti tradit Sayrus *lib. 5. thesauri, cap. 7. n. 6.* Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 8.* Filliuc. *tr. 18. c. 2. n. 33.* Alter. *de interdicto disp. 4. c. 1. circa finem.* & *c. 2. sub finem.* Bonac. *t. 1. disp. 5. p. 3. §. 1. n. 5.*

Quod dictum est de Baptismo, dicendum est de Sacramento Confirmationis, nam esto non sit Sacramentum necessitatis, est tamen Baptismo accessorium, & illius quasi complementum, ideóque concesso Baptismo hoc censetur concessum non vtcunque, sed cum omni sua solemnitate, apertis ianuis sicut si Interdictum non esset. Argum. *leg. si quando. Cod. de inofficioso testam.* quia vno concesso conceduntur ea cum quibus præstari solet. Et sumitur ex *capit. quoniam de sentent.* 6

excommunicat.in 6. vti notarunt Sylueſt. *verb. interdictum*, 5. q.7. Nauarr.*cap.*27.*num.*178.Couarru. 2.*p.*§.2.*num.*7. Henriq. *lib.*13 *cap.*45. Suar. *diſp.*33. *ſect.*1,*num.*7. Auila 5.*p.de cenſur. diſp.*5.*ſect.*1. *dub.*4. *concluſ.*3. Sayrus *lib.*5.*c.*7. *num.* 6. Bonac. *diſp.*5.*p.*3. §.1.*n.*4. Barboſ. *alleg.*31.*num.*23. Additur præterea *in ſupradicto cap.quoniam*, poſſe chriſma confici in loco etiam ſpecialiter interdicto,quia eſt neceſſarium Confirmationi, & conceſſa Confirmatione concedi debent quæ ad illam conficiendam neceſſaria ſunt. *leg. ad rem.* & *leg. ad legatum ff. de procurator.* & *defenſorib.* Et licèt communis ſententia quàm docuit Couarruu. Henriq. Bonac. & alij, doceat hoc chriſma conficiendum eſſe ſeruata moderatione *cap. alma mater.* At Auguſt. Barboſa 2.*p. de poteſt. Epiſcop. alleg.*31. Paul. Layman. *lib.*1.*ſum.tract.* 5.*par.*4.*cap.*2.*num.*1. non improbabiliter cenſent id neceſſarium non eſſe,tametſi expediens ſit,quia textus *in capit. alma* non fuit expeditus ad ampliandam Interdicti prohibitionem, & abrogandos caſus, in quibus Interdicti prohibitio locum iure antiquo non habebat, ſed expeditus fuit ad temperandum rigorem illis in caſibus in quibus prohibitio Interdicti vim habebat. Cùm autem iure antiquo miniſtratio Confirmationis, & confectio chriſmatis abſque vlla moderatione *cap. alma mater* permiſſa fuerit, nullatenus cenſeri id debet ſublatum ex textu *in cap.alma mater.* Præterquam quòd huiuſmodi textus moderationem apponit in ſacrificio Miſſæ, & ſacrificiis diuinis quæ ſingulis diebus dicuntur: at confectio chriſmatis ſub his officiis diuinis quotidie dicendis non continentur; partim quia non dicitur, ſed conficitur, partim quia non ſingulis diebus, ſed ſingulis annis peragitur.

7 Quoad perſonam interdictam ſi generaliter dicta ſit, nec prohibetur hoc Sacramentum Confirmationis recipere, nec miniſtrare, quia non eſt in culpa. At ſi ſit ſpecialiter interdicta, ſicuti eſt qui cauſam interdicto dedit, nequaquam hoc Sacramentum recipere licitè poteſt, niſi priùs ſatisfactionem exhibuerit, aut ſi eam præſtare non poſſit cautionem pignoratitiam, fideiuſſoriam,vel ſaltem iuratoriam præſtiterit. Argum. *cap.alma mater*, vbi à ſacramento Pœnitentiæ hi interdicti excluduntur,ea conditione non appoſita. Ergo à fortiori excludi debent à Sacramento Confirmationis, vt notarunt Suar. *diſp.*33.*ſect.* 1.*num.*9. Alterius *de interdicto,diſp.*4. *cap.*2. *dub.*2. Filliuc.*tract.* 18. *cap.*2. *nu.*35. Bonac.*t.*1. *diſp.*5.*p.*3.§.1. *num.*4. Quinimo hic ſpecialiter interdictus nec licitè poteſt hoc ſacramentum miniſtrare, ſed habendus eſt ac ſi eſſet excommunicatus. Nam in *cap.ſi ſententia de ſentent. excommunicat.lib.*6,& *cap. Clerici.* & *cap.latores de Clerico excommunic. miniſtrante*, tam excommunicati quàm interdicti prohibentur adminiſtrare diuina: à qua generali prohibitione non excipiuntur ſpecialiter interdicti.Sicuti docuerunt Suar.*num.* 12. Filliuc *n.*35.Bonac.*num.*6.

8 De ſacramento Pœnitentiæ dicendum eſt,etſi iure antiquo ſolis moribundis & peregrinis conceſſum fuerit, *Cap. quod in te pœnitent.& remiſſ.* at iure nouo omnibus conceditur duplici conditione appoſita in *cap. alma mater de ſentent. excommunicat.lib.*6. Prima conditio eſt,ne recipiens ſacramentum Pœnitentiæ excommunicatus ſit non qualibet excommunicatione; ſed excommunicatione incurſa, eo quòd pertinaciter Interdicto cauſam dederit, vti placet Sylueſtro *verb. interdictum* 5. *num.*9. Armillæ *eodem, num.*45. quia cùm Pontifex in *d.cap. alma*, ſtatuat modum in Interdicto ſeruandum, veriſimile eſt non de alio excommunicato, quàm ob cauſam Interdicti locutum eſſe. Quod ſi de quolibet excommunicato cenſeatur locutus,intelligi debet exceptio,ne poſſit excommunicatus Pœnitentiæ Sacramentum recipere abſolutione ſolemni ab excommunicatione accepta, bene tamen abſolutione priuatim ſuſcepta,quām quilibet Sacerdos non impeditus præſtare poterit extra mortis articulum, ſi reſeruata non ſit; ſecùs ſi fuerit reſeruata, aut impoſita ob eandem cauſam Interdicti. Vt docuerunt Suar. *diſp.*33.*ſect.*1.*num.*15. Auila 5. *p.diſp.*4.*ſect.*1.*dub.*3.*concluſ.*4.Bonac.*diſp.*5.*p.*3.§.3.*numero* 1. Filliuc.*tract.*18.*cap.*2.*num.*37. Secunda conditio, ne abſoluendus cauſam culpabilem Interdicto dederit: nam eo caſu prius ſatisfactionem condignam exhibere, vel de ſatisfaciendo idoneam cautionem ſcilicet pignoratitiam vel fideiuſſoriam præſtare.quod ſi neutram poſſit, iurare debet ſe cùm primum poſſit ſatisfacturum. Vti cauetur in *dicto cap. alma mater*, & notarunt Suar. Auila, Filliuc. Coninch.Bonac. *loc.alleg.*Quod dictum eſt de receptione huius Sacramenti, dicendum eſt de eius adminiſtratione: poſſe inquam adminiſtrari in loco interdicto, & à perſona generaliter interdicta. Secus verò à perſona quæ ſpecialiter interdicta ſit, quia huic quælibet Sacramentorum miniſtratio extra caſum neceſſitatis prohibetur. Sicuti docuit Suar. *dicta ſect.*1. *num.*20. Coninch. *dub.*2.*n.*46. Filliuc.*tract.*18.*c.*2.*num.*38. Bonac. *diſp.*5.*p.*3.§.3. *num.*2. An verò adminiſtratio Pœnitentiæ ab interdicto denunciato facta,valida ſit; meritò dubitat Suar. eo quòd Interdictum non iuriſdictione, ſed diuinorum vſu priuet, ideóque probabilius cenſeo ex vi huius cenſuræ non reddi dictam adminiſtrationem inualidam. Sicuti indicauit Filliucius *dicto nu-*
mero 38. & tradit expreſsè Bonacina 1. *diſputat.*5. *pun.*3.§.3. *num.*2.

Quoad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum attinet, 9
dicendum eſt tempore Interdicti localis, & perſonalis generalis poſſe, & debere adminiſtrari his qui ſunt conſtituti in probabili mortis periculo, vel ob infirmitatem vel ob aliam cauſam extrinſecam,qualis eſt nauigatio diuturna, præliatio, partus difficilis, condemnatio ad mortem, dummodò cauſam Interdicto non dederint, nec fuerint aliunde ſpecialiter interdicti: colligitur ex *cap. quod in te, de pœnitent.& remiſſion.* & *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* Interdicto autem ſpecialiter miniſtrari poterit, ſi priùs ſatisfactionem condignam exhibuerit, aut de ſatisfaciendo cautionem pignoratitiam vel fideiuſſoriam præſtiterit, vel ſi neutrum poſſit, iuret ſe cùm primùm poſſit ſatisfacturum iuxta textum in *cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. lib.*6 vti ex communi omnium ſententia docet Sayrus *lib.*5. *c.*7. *n.*20. Suar. *diſp.*33. *ſect.*1.*num.*24. Coninch.*diſp.*7.*dub.*2.*n.*41. Filliuc.*tractat.*18. *cap.*2. *num.*39. Alterius *de interdicto, diſput.*4. *cap.*4. Bonac. *t.*1.*diſp.*5.*p.*3.§.2.*num.*11.Layman.*lib.*1.*ſum.tract.*5.*par.*4.*cap.* 2.*num.*2.

Debet autem hoc viaticum ſolita ſolemnitate, & honore 10
deferri clericis aliiſque ſæcularibus comitantibus, candelis accenſis, & cymbalis pulſatis: ſicuti colligitur ex *cap.ſanè de celebrat. miſſar.*Et aduertunt Nauarr.*cap.*27.*n.*179. Couarruu. *c. alma mater.*2.*p.*§.2. *n.*7. Sayrus *lib.*5. *cap.*7. *num.*26. *& ſeqq.* Bonac.*diſp.*5.*p.*3.§.2.*num.*1.Suar.Coninch. Laym. Auila,Alterius *locus allegatus*; quia quoties in iure aliquid permittitur, cenſendum eſt permitti prout conſuetudine fieri, receptum eſt. Nequit tamen ſacerdos Euchariſtiam deferens horas Canonicas, aliudue officium diuinum recitare,benè tamen aliquos pſalmos, & orationes non per modum officij diuini, ſed per modum diuinæ laudis in tanti Sacramenti honorem, & comitantium deuotionem,vt bene aduertunt Sayrus,& Bonac. *ſuprà.* Delato Sacramento, licitum eſt ſacerdoti populo oſtendere adorandum,illiq; cum ipſo benedicere; quia per Interdictum non prohibetur Euchariſtiæ viſus, oſtenſio, & adoratio niſi in Miſſæ ſacrificio, vt benè Suar. *diſput.*33.*ſect.* 1.*num.*27. Sayrus *c.*7.*n.*28. Item poterit concedere ſolitas indulgentias, quia illarum conceſſio præter quàm quod ex conſuetudine delationi viatici acceſſoria ſit, non eſt officium diuinum, ſed actus iuriſdictionis,qui per Interdictum non prohibetur. Sicuti notarunt Henriq. *lib.*13. *cap.*45.*num.*2. Vgolin. *tab.*5.*c.*7. § 5.Sayrus *lib.*5.*c.*7.*n.*26.Bonac. *d. diſp.*5.*p.*3. §.2.*n.*1. & alij. Adde hæc omnia fieri poſſe coram interdictis, vt docuit Nauarr.*cap.*27.*numero* 179.Henriq.*cap.*45. *n.*2.Auila 5.*p.de cenſur.diſputat.*4.*ſect.*1. *dub.*5. *concluſ.*4. Sayr. *capit.*7.*numero* 28. *in fine.*

Extra periculum mortis conueniunt omnes neque,licitum 11
eſſe adminiſtrare ſanctiſſimam Euchariſtiam, neque illam recipere in loco interdicto, neque à perſonis generaliter interdictis,etiamſi innocentes ſint,quia iure antiquo hæc adminiſtratio,& receptio prohibita eſt. *Cap.quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* & iure nouo conceſſa non eſt præter Miſſæ ſacrificij celebrationem.*Cap.alma mater de ſentent. excommun. lib.*6.

Hinc oritur ratio dubitandi pro quatuor feſtiui tatibus an- 12
ni, Natalis Domini,Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus in *cap. alma* conceſſum eſt omnibus fidelibus, vt tempore Interdicti localis, vel perſonalis diuina participare poſſint, dummodò cauſam Interdicti non dederint, aut aliàs ſint perſonaliter interdicti, an inquam illis temporibus ſumere Euchariſtiam, illiſque miniſtrari permiſſum ſit; Negat communis ſententia in *dicto cap. alma mater*, vbi Couarruu.2.*p.*§.5. *num.*5. Nauarr. *cap.*27. *num.*179. Henriq. *lib.* 13.*cap.*45.*num.*2. Sayrus *lib.*5.*cap.*7. *num.*25. Gaſp. Hurtado *difficult.*7.*num.*26. Auila 5.*p.diſp.*4.*ſect.*1.*dub.*5.*concl.*3.Bonac. *diſput.* 5. *pun.*3.§.2.*num.*12. & alij apud ipſos. Ducuntur quia in prædictis feſtiuitatibus ſolùm permittuntur celebrari diuina officia, & à fidelibus participari, ac ſi nullum eſſet Interdictum.At Sacramentorum receptio, & adminiſtratio diuerſa eſt à diuinis officiis,vt conſtat ex *cap.ſi ſentent.excommunicat. in* 6.& *cap.Epiſcoporum de Priuileg.eodem lib.* Ergo ex conceſſione diuinorum officiorum illa receptio, & adminiſtratio non cenſetur conceſſa, quia à diuerſis, & ſeparatis non eſt facienda illatio. Argum. *leg. Papinianus exuli. ff.de Minoribus.* Præterea Pontifex in *prædicto cap. alma mater* ſolùm agit de Miſſæ celebratione, & qualiter officia diuina tempore Interdicti celebrari poſſint, nihilque agit de Sacramentorum receptione,vel adminiſtratione.Ergo prohibitio tempore Interdicti iure antiquo ſtatuta, ne Sacramenta recipiantur nullum mutationem accepit ex *d.alma mater.*

Cæterùm etſi hæc ſententia ſit valde probabilis, veriorem 13
reputo illis feſtiuitatibus licitum eſſe Sacerdotibus Euchariſtiam adminiſtrare,& laïcis recipere, prout inclinat Paludan. *in* 4.*d.*18.*q.*8.*in art.*2.*princip. concl.*7. Federic. *conſ.*111.*num.*7. Suar. *diſp.*33.*ſect.*1,*num.*37. Coninch. *diſp.*17.*dub.*2. *num.*36. Filliucius *tr.*18. *cap.*2. *num.*32. Moueor quia in omnium ſen-

tentia

tentia illis festiuitatibus conceditur omnibus Christi fidelibus non solùm assistere diuinis officiis, sed Missæ sacrificio; at iure antiquo omnibus assistentibus Missæ sacrificio concessum erat de ipso sacrificio communicando participare. Ergo modò etiam id debet censeri concessum. Et fortè ob hanc causam Textus non fuit vsus verbo assistere, sed participare, vt ex eo colligeretur non solùm ex sacrificio Missæ, & diuinis officiis fideles assistendo, sed sacratissimũ Christi corpus communicando participare posse. Deinde specialiter interdictis, seu illis qui causam Interdicto dederunt prohibetur in *dicto cap. alma* Eucharistiam accipere, ergo tacitè aliis conceditur, quia exceptio vnius firmat regulam in casibus non exceptis; aliàs frustra esset hæc exceptio, si omnes tam interdicti; quàm non interdicti, & tam interdicti specialiter quàm generaliter excluſi à communione essent. Et ex his soluitur apposita ratio dubitandi.

14 Huic quæstioni affinis est quam mouent Doctores de Sacerdotibus, aliisque clericis quibus concessum est celebrare sacrificium Missæ, & diuina officia. Et eadem quæstio est de his quibus ex priuilegio competit diuinis assistere an inquam omnes hi Eucharistiam more laicorum recipere possint; Negant in *dicto c. alma mater* grauissimi Doctores, Ancharr. *n.* 8. Philippus Francus *ibidem in fine*. Couarruu. 2. *p.* §. 3. *numero* 1. & §. 5. *num.* 6. Nauarr. *c.* 27. *n.* 178. Henriq. *lib.* 13. *c.* 45. *num.* 2. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 7. §. 6. *num.* 5. Sayrus *lib.* 5. *c.* 7. *num.* 21. Bonac. *t.* 1. *disp.* 5. *p.* 3. §. 2. *n.* 8. Aüila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 1. *dub.* 5. *conclus.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tr.* 5 *par.* 4. *c.* 2. *num.* 1. Gaspar. Hurtado *tr. de interdicto, difficult.* 8. *num.* 22. & alij. Mouentur, quia iure antiquo prohibita erat Eucharistiæ receptio nisi morituris. *Cap. quod in te de pœnitent. & remissionib.* à qua prohibitione recedi nequit nisi quatenus iure nouo inueniatur permissum. Argum. *Clem.* 1. §. *porrò de verbor. significat.* At iure nouo sola receptio Eucharistiæ in celebratione Missæ permittitur sacerdotibus, ne sacrificium imperfectum esset. *Cap. alma mater, de sentẽ. excommun. lib.* 6. Ergo extra hunc casum nequaquam supradicti recipere Eucharistiam possunt.

15 Nihilominus valde probabilem existimo sententiam Syluestri, *verbo interdictum*, 5. *q.* 7. Suar. *disp.* 33. *sect.* 1. *num.* 35 & 36. Filliucij *tract.* 18. *cap.* 2. *num.* 42. & aliorum recentiorum, asserentem omnibus illis, quibus ex priuilegio competit Missæ sacrificio assistere posse, concessum consequenter esse, posse communicare; quia ea assistentia à tempore nascentis Ecclesiæ secum annexam habet sacram communionem, ideóque concesso primo, accessorium censendum est esse concessum.

Ex his constat Religiosos siue viros siue fœminas & nouitios, quibus datum est sacrificio, aliisque officiis diuinis assistere, posse sacram Eucharistiam recipere. Præterquam quòd directè hoc priuilegium suscipiendi Eucharistiam omnes ferè Religiosi habent, vt constat ex his quæ referuntur *in Compend. priuileg. Societ. Iesu, verbo interdictum*, & *verbo communicare*. Et à Nauarr. *cap.* 27. *num.* 179 Henriq. *lib.* 13. *cap.* 45. *n.* 2. Sayro *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 23. Paulo Laym. *lib.* 1. *sum. tr.* 5. *par.* 4. *capit.* 2. *num.* 2.

16 Porrò si de sacramento extremæ Vnctionis loquamur, constans est omnium sententia in nullo Interdicto locali, vel personali ministrari posse laicis ex decisione Textus *cap. non est vobis de Sponsal. b. Cap. quod in te de pœnit. & remissionib.* Nam esto hoc Sacramentum sit valdè morientibus proficuum quia tamen per se necessarium non est; ea de causa suis fidelibus ad maiorem terrorem censuræ, & obseruationem Ecclesiasticæ disciplinæ Ecclesia tempore Interdicti denegauit, ita vt neque in loco Interdicto, neque à personis interdictis administrari, vel recipi permiserit.

Quod si roges qua de causa Ecclesia permiserit Eucharistiam infirmis deferri, non verò extremam Vnctionem, esto Eucharistia non sit simpliciter morientibus & Sacramentum Pœnitentiæ recipientibus absolutè necessaria? Respondeo cum Panormit. *in cap. quod in te num.* 9. *de pœnitent. & remissionib.* in administratione Eucharistiæ non confici sacramentum, sed confectum concedi, secùs in ministratione extremæ Vnctionis. Deinde recipere Eucharistiam in articulo mortis iure diuino obligamur, quam obligationem de extrema Vnctione Doctores non agnoscunt. Item Eucharistia est omnium sacramentorum nobilissimum, & pignus æternæ gloriæ, præstabat ergo hoc concedi morituris, tametsi extrema Vnctio denegaretur.

17 Solùm est dubium, an Clericis quibus concessum est tempore Interdicti sacrificium & diuina officia celebrare, concessum etiam sit hoc Sacrementum ministrare, vel recipere? Ratio difficultatis desumitur ex regula: Cui maiora conceduntur & minora intelligi debent concessa. Cùm igitur celebratio sacrificij, & Eucharistiæ receptio tempore Interdicti clericis concedatur, censeri debet extrema Vnctio, vtpotè inferior, concessa. Sed oppositum omnino tenendum est, vt pro certo tradunt Panormit. *in dicto cap. quod in te num.* 9. Sylueſt. *verb. interdictum* 5. *num.* 8. Couarruu. *c. alma.* 2. *p.* §. 5. *num* 6. Sayrus *lib.* 5. *c.* 7. *num.* 30. Bonac. *disp.* 5. *p.* 3. §. 3. *num.* 4. & colligitur ex *dicto cap. quod in te de pœnitent. & remissionib.* vbi postquam Pontifex dixerat omnibus tempore Interdicti prohibitam esse extremam Vnctionem, & Ecclesiasticam sepulturam, subdit sepulturam Ecclesiasticam clericis seruantibus Interdictum concedendam esse, tacitè ergo prohibitionem extremæ Vnctionis in suo vigore reliquit. Argum. *cap. Nonne de præsumpt.*

Hinc deciditur, an in illis festiuitatibus in quibus in *cap.* 18
alma mater, conceditur fidelibus diuinorum participatio, censeatur concessa extrema Vnctio? Affirmat Federic. de Senis; *cons.* 111. Sylu. *verb. interdictum* 5. *n.* 3. Moueri possunt, quia sacra Vnctio inter diuina reputari debet, & quia priuilegium Principis quale est concessum in *dicto cap. alma mater*. latè est interpretandum, vt de quolibet officio diuino, & cuiusuis sacri participatione intelligatur. Hæc doctrina nullatenus sustinenda est, ideóque eam reprobant communiter Doctores, Couarruu. *dicto cap. alma. 2. part.* §. 5. *num.* 6. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 8. §. 11. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 33. Bonac *t.* 1. *de censur. disp.* 5 *p.* 3. §. 3. *num.* 4. & alij passim. Etenim cùm extremæ Vnctionis prohibitio tempore Interdicti absoluta sit, & in *cap. alma*, non inueniatur temperata pro dictis festiuitatibus, nam ibi non quotumlibet diuinorum participatio conceditur, sed sacrificij, & officiorum diuinorum sub quibus extrema Vnctio non comprehenditur, asserendum est non esse licitum eo tempore ministrare, vel recipere extremam Vnctionem. Neque priuilegium Principis vltra proprietatem verborum extendendum est.

Religiosi verò mendicantes, & qui eorum priuilegiis com- 19
municant ministrare, & recipere hoc Sacramentum tempore Interdicti possunt ex priuilegio relato in *compend. Minor. verbo Vnctio extrema*. Et in *compend. priuilegior. Societ. Iesu, verbo extrema Vnctio*, & aliis quorum meminit Henriquez *libro* 13. *cap.* 45. *num.* 1. Say. *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 32.

Ad extremum placet referre quod benè aduertit Chapea- 20
uilla *de modo administrandi sacramentum tempore pestis, cap.* 4. *q* 3. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. *vers. de sacramento*, si infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, posse illi extremam Vnctionem ministrare ex præsumpta Ecclesiæ voluntate, quia non est credendum Ecclesiam suis fidelibus, & maximè morituris subsidium Sacramẽtorum denegare velle, maximè cùm salus æterna infirmi sacramento non recepto non leuiter periclitetur, cuius periculum maxima ex parte temperatur Sacramento extremæ-Vnctionis recepto. Quinimo vt rectè aduertit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *num* 33. præstaret sanè, vt summus Pontifex omnibus morituris hoc Sacramentum sicut & Eucharistiam permitteret, tum ob eius vtilitatem, tum ob necessitatem, quæ aliquando euenire potest, vt omisso hoc Sacramento infirmus in æternum pereat, qui si illud susciperet salutem æternam obtineret, vti latè prosequitur Card n. Bellarmin. nostræ Societatis Iesu decus, & ornamentum. *tract. de extrema Vnctione cap.* 8.

Rursus de Sacramento Ordinis certa sententia est in loco 21
interdicto, vel personis specialiter interdictis nullo modo conferri posse, bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto: quia quælibet Sacramentorum receptio, & administratio in loco interdicto, vel personis specialiter interdictis prohibita est. Secùs verò his qui generaliter tantùm interdicti sunt in loco non interdicto: colligitur ex *capite responso de sentẽt. excommunicat.* At nullibi inuenitur Ordinis Sacramentum exceptum, ergo intelligendum est prohibitum iuxta textum in *cap. si sententia de sentent. excommunicat. in* 6. & tradunt ferè omnes Doctores teste Couarruu. *cap. alma. 2. p.* §. 3. *num.* 4. Nauarr *cap.* 27. *num.* 179. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 45. *num.* 2. Sayro *lib.* 5. *thesauri, cap.* 7. *num.* 35. Suar. *disp.* 33. *sect.* 1. *num.* 45. Filliucius *tract.* 18. *cap.* 2. *num.* 47. Bonacina *disp.* 5. *punct.* 3. §. 3. *numero* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *summo tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 1.

Duplex tamen est difficultas: Prima an Sabbatho sancto 22
in loco interdicto conferri Ordines possint? Ratio difficultatis est, quia festiuitas paschalis à Missa incipit, at Ordinum collatio ex præscripto Ecclesiæ Missæ, diuinisque officiis eo die peragendis est accessoria. Ergo concessa Missa, & diuinis officiis, censeri debet concessa Ordinum collatio. Nihilominus oppositum pro certo tenendum est cum Paludano *in* 4. *dist.* 18. *q.* 8. *in art.* 2. *princip. conclus.* 6. Couarruu. *in cap. alma.* 2. *p.* §. 3. *num.* 4. Sayro *lib.* 5. *thesauri, cap.* 7 *num.* 29. Bonac *d. p.* 3. §. 3. *num.* 3. quia Ordinum collatio non est ita accessoria celebrationi, & officiis diuinis Sabbathi sancti, quin absque illa peragi possint. Non enim accedit necessariò, sed voluntariè, quia Ecclesia non præcipit Ordines conferre, sed permittit. Ergo ex concessione celebrationis, & officiorum diuinorum hæc Ordinum collatio non intelligitur concessa, aliàs in diebus quatuor temporum seruata moderatione *cap. alma mater* possent Ordines saltem iis qui in clericalem statum sunt ascripti conferri, quod est falsum.

Secunda difficultas est de casu necessitatis, an si continge- 23
ret in aliqua prouincia esse tantam Sacerdotum penuriam, vt Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ commodè infirmis

miniſtrari non poſſet, licita eo caſu eſſet ordinatio in loco interdicto? Negant Sylueſt. *verbo interdictum 5. q. 7.* Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 3. num. 4.* Vgolin. *tab. 5. capit. 7. §. 2. num 2.* eo quòd ob hanc neceſſitatem nullibi inueniatur conceſſa huius ſacramenti miniſtratio. Sed rectiùs docuerunt contrarium Panormitan. *in cap. Non eſt vobis num. 8. de Sponſalib.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 4.* Sayr. *lib. 5. theſauri, cap. 7. num. 38.* Villadiego *tractat. de irregularit. cap. 5. de interdicto, num. 3.* Bonac. *diſputat. 5. punct. 3. §. 3. numero 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 2. num. 1.* & alij. Nam in *c. alma mater* permittuntur aliqua Sacramenta adminiſtrari, & confici tempore Interdicti, conſequenter ergo permittenda eſt ordinatio miniſtrorum qui ad id fuerint neceſſarij, aliàs inutilis eſſet talis conceſſio. Et confirmari à ſimili poteſt: ex eo namque quòd tempore Interdicti conceditur Baptiſmi, & Confirmationis receptio, & miniſtratio, conceſſa cenſetur confectio Chriſmatis ſine quo nec miniſtrari, nec recipi poſſunt. *Cap. quoniam de ſentent. excommunicat. in 6.* Cùm ergo ſacramenta abſque miniſtris ordinatis non poſſint confici, efficitur ex conceſſione Sacramentorum conceſſam eſſe miniſtrorum ordinationem. Hæc procedunt caſu quo neceſſarium ſit in loco interdicto miniſtros initiare, vt prædictæ neceſſitati conſulatur. Quod rarò vel nunquam contingere poteſt, nam vt benè aduertit Sayrus *d. c. 7. num. 38.* debet Epiſcopus ad locum non interdictum accedere, vel ordinandos mittere ad Epiſcopos viciniores. At ſi hæc commodè fieri non poſſunt, & tanta ſit Sacerdotum penuria, vt fidelium neceſſitati conſuli nequeat, poterit Epiſcopus in loco interdicto initiare eos tantùm miniſtros qui arbitrio prudentis iudicentur neceſſarij.

24 Denique quoad Sacramentum Matrimonij attinet, controuerſia eſt inter Doctores, an in loco interdicto, vel perſonis generaliter interdictis adminiſtrari, vel recipi poſſit? Negant Vgolin. *tab. 5. c. 7. §. 3. num. 1.* & *cap. 10. §. 1. num. 1.* Suar *diſp. 33. ſect. 1. num. 51.* Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 7. num. 43.* Filliucius *tr. 18. cap. 2. num. 51 & ſeqq.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 3. num. 8.* & alij apud ipſos. Ducuntur ex illo principio; Quoties aliquid generaliter eſt prohibitum ſi non inueniatur exceptum prohibium eſſe cenſetur. Ex Textu *in Clement. 1. §. porro, de Verbor. ſignificat.* At generaliter ſacramentorum receptio, & adminiſtratio tempore Interdicti prohibita eſt, niſi in caſibus à iure exceptis. *Cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat in 6.* Ergo cùm Sacramentum Matrimonij exceptum non inueniatur, denegatum cenſeri debet. Et confirmari poteſt, ſi à generali prohibitione recipiendi ſacramenta Interdicti tempore Matrimonium exceptum eſſet, cur in *cap. alma mater. de ſentent. excommunic. in 6.* & *cap. non eſt vobis, de ſponſal.* & *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* non excipitur, ſicuti excipiuntur Baptiſmus, & Confirmatio, Pœnitentia, & Euchariſtia; Ergo ex horum exceptione colligitur Matrimonium ſub generali prohibitione comprehenſum eſſe. Secundò confirmo: excommunicatis etiam minori excommunicatione, cuiuſlibet ſacramenti etiã Matrimonij receptio prohibita eſt. Ergo etiam interdictis prohibita cenſeri debet, cùm Interdictum grauior cenſura ſit quàm excommunicatio minor.

25 Cæterùm verius cenſeo licere in loco interdicto, & à perſonis generaliter interdictis matrimonium recipi, quod docuit Panormit. *in cap. non eſt vobis. num. 8. de ſponſalib.* Sylueſt. *verb. interdictum. 5. num. 9.* Nauarr. *cap. 27. num. 179.* Henriq. *lib. 13. cap. 45. num. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 20. num. 9.* Auila *5. p. de cenſur. diſput. 4. ſect. 1. dub. 6.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. num. 48.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſput. 8. num. 2.* vbi plures refert. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 2. num. 1.* Gaſp. Hurtado *tract. de interdicto difficult. 8.* Mouebor, quia Matrimonium præcipuè eſt contractus humanus, & politicus, cui ratio ſacramenti ex Chriſti inſtitutione annexa eſt: at contractus humani tempore Interdicti non prohibentur, ergo neque hic contractus ob Sacramenti rationem adiunctam cenſeri debet prohibitus, cùm acceſſorium naturam ſequatur principalis.

26 Neque fundamentum contrarium obeſt, quia generalis illa prohibitio intelligenda eſt de ſacramentis purè ſpiritualibus, quæque Eccleſiæ miniſtris diſpenſanda committuntur, quale Matrimonium non eſt, cùm contractui humano, & politico nitatur, & ab ipſis contrahentibus adminiſtretur, & recipiatur; eáque de cauſa non fuit neceſſe prohibitione generali excipi, quia ſub ipſa non comprehendebatur Ad ſecundam confirmationem, admitto excommunicato prohiberi receptionem Matrimonij, quia eſt quædam cum fidelibus communicatio, at interdictis generaliter non prohibetur.

27 Specialiter verò interdicti à Matrimonio contrahendo remouentur, ſi contumaces exiſtant, quia obicem ponunt gratiæ per ſacramentum matrimonij recipiendæ. At ſi contriti ſint & pœnitentes nullatenus à recipiendo Matrimonio excluduntur, quia ex vi cenſuræ interdicti non eſt prohibita Matrimonij receptio, ſicuti notarunt Sylueſt. Nauar. Henriq. Tolet. & alij quos refert. & ſequitur Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 8. num. 5.*

28 Ex hac doctrina inferunt Roſella *interdictum 2. num. 7.* Angel. *verb. interdictum 6. num. 3.* Gaeta repetit *cap. ad limina 30. q. 1. §. 1. num. 547.* & ſub dubio Abbas *cap. non eſt num. 8.* & Præpoſit. *num. 7. de Sponſalib.* benedictiones nuptiales vulgò *velaciones* in loco interdicto, & perſonis interdictis licere, quia hæc ſunt Matrimonio acceſſoria. Ergo illo conceſſo hæ cenſendæ ſunt concedi *ex reg. acceſſorium 24. de Regul. Iuris in 6.* & fauet Textus *in cap. quoniam de ſententia excommunicat.* vbi conceditur confectio Chriſmatis, eo quòd ſit acceſſoria Baptiſmo, & Confirmationi, quæ tempore Interdicti conceduntur. Sed omnino tenendum eſt tempore Interdicti has benedictiones conferri non poſſe. Vti docuit Nauarr. *cap. 27. n. 178.* Henriq. *lib. 13. c. 44. n. 1.* Sanch. innumeros referens *d. diſp. 8. num. 10.* Sayrus *lib. 5. cap. 7. num. 41.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. §. 3. num. 9.* & alij paſſim. Et ratio eſt manifeſta, quia hæ benedictiones à ſacerdote, & tempore Miſſæ adhibitis quibuſdam orationibus conceduntur, ac proinde ſub officio diuino continentur: at officium diuinum nullatenus licet tempore Interdicti à clericis peragi præſentibus laïcis, ergo hæ benedictiones coniugatis vtpotè laïcis nequeunt in loco interdicto conferri. Quòd ſi ipſi coniugati priuilegium haberent aſſiſtendi officiis diuinis tempore Interdicti, poſſent eorũ nuptiæ benedici ſeruata moderatione *cap. alma mater:* vti tradit Henriq. Sayrus, Bonac. Sanch. Suar. *loc. alleg.* Neque rationes oppoſitæ vrgent, nam acceſſorium naturam principalis ſequitur, quando eſt eadem ratio in acceſſorio, ac in principali, eadémque diſpoſitio. Quæ in præſenti non contingunt, nam nuptialis benedictio pertinet ad diuina officia, Matrimonium non pertinet, & nuptialis benedictio tempore Interdicti ſpecialiter prohibetur, cum tamen Matrimonij nulla adſit prohibitio. Ad textum in *cap. quoniam* reſpondeo eſſe diſparem rationem, quia Chriſma eſt de neceſſitate ſacramenti Confirmationis, & de præcepto in Baptiſmo. Benedictiones verò nec de eſſentia, nec de præcepto ſunt in Matrimonij contractu, cùm abſque nuptiarum benedictione peragi poſſit.

In illis verò quatuor feſtiuitatibus Natalis Domini, Paſ- 29
chatis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus feſtum Euchariſtiæ per totam octauam additum eſt; ex vi Interdicti localis generalis licita eſt nuptiarum ſolemnis, & publica benedictio, quia pro illis temporibus interdicti obligatio quoad officiorum diuinorum celebrationem ſuſpenſa eſt, retenta prohibitione quoad ſacramenta; at nuptiarum benedictio non ſub ſacramentis, ſed ſub officiis diuinis continetur. Ergo. Atque ita tradit Sylueſt. *verb. interdictum 5. q. 2. dicto 3.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 5. num. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 44. numero 1.* Sanch. *diſp. 8 num. 15.* Sayrus *cap. 7. in fine.* Bonac. *p. 3. §. 3. numero 8.* Notanter dixi *Ex vi interdicti*, quia aliunde nuptiarum benedictio prohiberi poteſt, vti tempore Paſchatis, & Natalis Domini prohibetur etiam, iure nouo Trident. *ſeſſ. 24. de matrim. cap. 10.*

Sed quid ſi coniuges interdicti exiſtant, poteruntne in loco 30
non interdicto benedici? Breuiter ſub diſtinctione reſpondeo, ſi vterque, vel alter ſit ſpecialiter interdictus, nullatenus benedictio concedi poteſt quin prius ab Interdicto abſoluatur, quia hæc cenſura cùm perſonam afficiat, quocunque ſit ab officiorum diuinorum aſſiſtentia eam remouet idem eſt ſi vterque coniux, vel ſaltem vir fuerit generaliter interdictus, neque per domicilij mutationem, aut alia via ab Interdicto non liberetur, quia eo durante priuatus eſt quolibet diuino officio; at ſi mulier generaliter interdicta ſit, non autem vir, optimè benedici poterunt Matrimonio contracto, quia per ipſum mulier ſortitur forum, munera, & honores ſui viri. *leg. fœmina ff. de Senatorib. leg. fin. Cod. de incolis*, ac proinde ſicut vir benedici poteſt, ſic ipſa, quia iam in ea Interdictum ceſſauit, vtpote quæ iam non pertinet ad communitatem interdictam, ſed ad ſui viri communitatem quæ vt ſupponitur, interdicta non eſt. Sic aliis relatis docuerunt Sanch. *lib. 7. de matrim. diſput. 8. n. 19.* Sayr. *lib. 5. theſauri. c. 7. n. 46.* Bonac. *t. 1. diſp. 5. de cenſur. p. 3. §. 3. in fine.*

§. II.

De ſecundo effectu Interdicti qui eſt priuatio diuinorum officiorum.

1 *Quid ſub nomine officij veniat intelligendum.*
2 *Ab hac prohibitione eximitur celebratio Miſſæ ſemel in hebdomada iure antiquo: nouo verò relato in* cap. alma mater *conceſſum eſt Miſſas, & officia diuina celebrari quatuor conditionibus appoſitis.*
3 *Hoc priuilegium conceſſum eſt non laïcis, ſed clericis, & qui ſub nomine clericorum veniant.*
4 *Quicunque clerici etiam exteri admitti poſſunt.*
5 *Conceſſum eſt hoc priuilegium pro Eccleſiis, & Monaſteriis.*
6 *Ad priuata oratoria, aliaque loca hoc priuilegium plures cenſent extendi.*
7 *Probabilius eſt oppoſitum.*
8 *Satisfit contrariis fundamentis.*
9 *In locis in quibus celebrari poſſunt Miſſæ & diuina officia, qualibet*

qualibet Missa siue propria illius dici, siue alterius celebrari possit.

10 *Hæc concessio* dicti cap. alma *intelligenda est de interdicto locali generali, non speciali.*

11 *Ex interdicto generali personali populi concessio relata in* dict. capitib. permittimus. *Et* alma *non restringitur.*

12 *Conditiones seruandæ sunt quatuor. Prima, vt submissa voce Missa, aliáque diuina officia celebrentur.*

13 *Secunda vt ianuæ omnes per quas ad Ecclesiam patet aditus, sint clausæ.*

14 *Tertia ne pulsentur campanæ.*

15 *Quarta vt excommunicati, & interdicti excludantur.*

16 *Refertur casus in quibus Laici ad diuina officia, & sacrificium in loco interdicto admittantur.*

17 *Suspenditur Interdictum in quatuor præcipuis festiuitatibus anni, & ex particularibus priuilegiis in aliis festiuitatibus.*

18 *Hæc priuilegia non censentur reuocata à* Trident. *etsi plures contrarium censeant.*

19 *Explicatur, an sub festo Natalis Domini, Paschæ & Pentecostes plures vel vnus tantùm dies comprehendatur.*

20 *Item à quo tempore incipiant hæ festiuitates, & quando finiantur.*

1 COnstat in loco interdicto, & à personis interdictis siue specialiter, siue generaliter officia diuina prohibita esse. *Cap. permittimus de sententt. excommunicat.* Ea autem sub nomine officij diuini veniunt quæ primò, & per se annexa sunt alicui Ordini sacro, quæque à solis clericis ex institutione Christi, vel Ecclesiæ fieri permittuntur, vti sunt Sacrificium Missæ, benedictio olei, chrismatis, fontis pro sacramento conficiendo requisita. Item benedictio templi, vestium sacrarum, aquæ, benedictæ, altaris consecratio. Horas canonicas, & officium B Virginis cum Psalmis, & litaniis si in communi dicantur, & in loco ad id specialiter deputato, & cum ordinaria solemnitate non est dubium sub prohibitione officiorum diuinorum comprehendi, cùm instituatæ sint, vt nomine Ecclesiæ à clericis eo modo recitentur. Secùs verò si in priuata domo recitatio fiat, quia ea non est publica oratio, sed priuata, & ordini clericali minimè annexa. Vti tradit Suar. *disp. 34. sect. 3. num. 13.* Quod à fortiori est si in aperto campo horæ Canonicæ absque vlla solemnitate Ecclesiastica recitarentur, quia recitatio non vt à ministris Ecclesiæ, sed tanquam à priuatis fidelibus peragitur. Vti aliis relatis docuit Sayr. *lib. 5. thesauri. cap. 5. num. 12.* Quapropter illud solùm est censendum officium diuinum tempore Interdicti prohibitum, quod de se Ordinem sacrum requirit. Vt benè cum aliis aduertunt Suar. *disp. 34. sect. 3. num. 7.* Sayr. *lib. 5. cap. 5. numero 4.* Auila *5. p. disp. 4. sect. 1. dub. 1.* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 26.* Bonac. *disput. 5. p. 4. à num. 1.* Vnde sub officiis diuinis non comprehenditur concio, quia non ad Deum, sed ad populum instruendum ordinatur, neque benedictio mensæ, neque recitatio orationum Ecclesiæ pro itinerantibus constitutarum, neque aliorum Psalmorum absque ordine officij, neque litaniarum, neque laudum B. Virginis aliorúmque sanctorum absque ea solemnitate quæ moris est à clericis peragi, neque adoratio Crucis in die veneris sancti absque illius precibus, & orationibus, quia hæc omnia non sunt instituta, vt à solis ministris Ecclesiæ præstentur. Vti latius comprobat Nauar. *c. 27. num. 176.* Henriq. *lib. 13. cap. 44. num. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 5. à num. 38.* De sola recitatione publica, & solemni horarum canonicarum à Monialibus præstita, dubitare quis poterit, an sub officio diuino per Interdictum prohibito, comprehendatur; dicendum est comprehendi, nam esto illa recitatio vt à Monialibus fit, non sit ordini sacro annexa; quia tamen per se ex sua institutione solemnis horarum Canonicarum recitatio à ministris consecratis peragitur, & in ordine ad prædictum munus peragendum ministri consecrantur; ea de causa Monialibus quibus hæc solemnis recitatio indulgetur, censenda est tempore Interdicti prohibita. Vti aduertit Suar. *dicta sect. 3. num. 8.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. part. 4. c. 2. num. 2.*

2 Ab hac tamen generali prohibitione exceptio facta est in *cap. permittimus de sententia excommunicat.* vbi à Gregorio IX. concessum est non solùm in Interdicto generali loci, sed speciali Missam semel in hebdomada celebrari ad conficiendam Eucharistiam pro infirmis, seruatis tamen conditionibus in *cap. alma mater* præscriptis, nempe vt submissa voce, ianuis clausis, non pulsatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis. Deinde in *cap. quod in te de pœnitent. & remissionib.* permissum officium diuinum à clericis binis, vel ternis peragi non cantando, sed legendo sub eisdem prædictis conditionibus. Hæ autem concessiones extensæ sunt in *cap. alma mater* (quod est finale) *de sentent. excommunicat. in 6.* ibi enim Pontifex non semel in hebdomada, sed singulis diebus facultatem fecit clericis Missas celebrandi, & officia diuina peragendi in quibuscunque Ecclesiis, & Monasteriis, seruatis prædictis quatuor conditionibus, nempe ianuis clausis, voce submissa, non pulsatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis.

Hoc priuilegium concessum est non laicis, sed clericis. 3
Sub quorum nomine veniunt omnes Ecclesiasticæ personæ, quæ priuilegio Canonis, & fori gaudent, siue sæculares, siue regulares, siue viri, siue fœminæ, quia verè hi ad clerum pertinent & tradunt omnes Doctores referendi. Excipiunt tamen clericos coniugatos, etiamsi priuilegio canonis, & fori gaudeant. Nauarr. *cap. 27. num. 174.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 4. num. 4.* Vgolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. num. 5.* Tolet. *lib. 1. cap 20.* Sayr. *lib. 5. cap. 5. num. 34.* Gaspar. Hurtado *difficult. 7. num. 20.* quia hoc priuilegium distinctum est. Sed rectius contrarium docuerunt Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. post. 4. conclus.* Auila *5. p. disp. 4. sect. 2. dub. 4. conclus. 4.* Coninch. *17. dub. 1. num. 30* Bonacina *t. 1. disp. 5. p. 4. num. 20.* Paulus Layman. *lib. 1. sum tract. 5. part. 4. cap. 2 num. 2. vers. 4.* Suar. *t. 5. de censur. disp. 34. sect. 4. num. 1.* & 2. eo quòd coniugati priuilegio canonis, & fori gaudentes necessariò adscripti sunt ex mandato Episcopi alicuius Ecclesiæ obsequia, iuxta Conc. Trident. *sess. 23. cap. 6. de reformat.* Sunt igitur iam ministri altaris constituti. Ergo non debent ab officiis diuinis excludi, sed potiùs admitti. Sicut ante Interdictum admittebantur, siquidem finis concessionis Pontificis in *d. cap. alma* fuit, vt officia diuina in Ecclesiis tempore Interdicti peragerentur sicut ante Interdictum cui intentioni manifestè obstaret exclusio coniugatorum qui ante Interdictum in officiis diuinis ministrabant.

Hanc doctrinam restringit Archidiac. *in dicto capit. alma* 4
ne procedat in clericis exteris seu alienigenis. Hi enim (inquit) nequeunt admitti. Ducitur illis verbis Textus: *Canonicos, & Clericos Ecclesiarum admittendos esse*, quasi diceret qui non sunt illarum Ecclesiarum non debent admitti. Sed contrarium scilicet quoscunque clericos admittendos esse meritò docuerunt Nauarr. *cap. 27. num. 174.* Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 4. num. 4.* Vgolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. num. 5.* Sayr. *lib. 5. capit. 5. num. 35.* Henriq. *lib. 13. cap. 44. num. 4.* Auila *5. p. disp. 4. sect. 2. dub. 4. concl. 3.* Paul. Layman *lib. 1. sum. tract. 5. p. 4. cap. 2 num. 2. vers. 4.* eo quòd hi exteri ante Interdictum ad officia diuina vt ministri Ecclesiæ admittebantur. At Bonifac. VIII. *in dicto cap. alma*, concedit vt diuina officia peragantur sicut priùs, ergo hi necessariò admittendi sunt. Neque obstant supradicta verba textus, quia hæc referuntur ad consecutionem distributionum, non autem ad diuinorum celebrationem, vt benè notauit Sayrus *lib. 5. cap. 5. num. 35. in fine.*

Secundò concessum est hoc priuilegium pro Ecclesiis, & 5
Monasteriis, ibi: *Adijcimus præterea quòd singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missa celebrentur, & alia diuina officia sicut priùs.* Nomine *Ecclesiæ* veniunt hospitalia authoritate Episcopi erecta, & nomine Monasterij tam virorum, quàm fœminarum conuentus, quia cùm hoc sit priuilegium, & in iure insertum, latè est interpretandum. Sicuti docet Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 4. num. 2.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 8. numero 13. in fine.* Vgolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. n. 2.* Sayrus *lib. 5. capite 5. numero 21.*

Sed an in priuatis oratoriis, aliisque locis qui commu- 6
niter nomine Ecclesiæ, vel Monasterij non veniunt diuina celebrari possint seruatis quatuor conditionibus sicut celebrantur in Ecclesiis, & Monasteriis? Non est constans sententia. Affirmat Nauarr. *cap. 27. num. 175.* Vgolin. *tab. 5. cap. 8. §. 5. n. 2.* Henriq. *cap. 46. n. 1.* Sayr. *lib. ... cap. 5. n. 21.* Suar. *disp. 34. sect. 1. n. 8.* Auila *5. p. de censur. disp. 4. sect. 2. dub. 3. concl. 3.* Paul. Laym. *lib. 1. sum. tract. 5. p. 4. cap. 2. num. 2. vers. 2.* Ducuntur, quia Bonifac. VIII. in *dicto cap. alma*, concedit celebrari diuina sicut priùs. Ergo vbicunque ante interdictum diuina celebrabantur, posito Interdicto celebrari poterunt, seruatis illis quatuor conditionibus. Secundò diuina officia ex vi Interdicti arctius prohibita sunt celebrari in Ecclesiis, & Monasteriis quàm extra. Ergo concessa celebratione in Ecclesiis, & Monasteriis, censetur concessa vbilibet. Textus namque meminit Ecclesiarum, & Monasteriorũ, quia frequentius ibi diuina celebrantur, non vt priuilegium restringeret, sed potiùs ampliaret, quasi diceret, *Concedimus diuina celebrari in quolibet loco ad id specialiter deputato, etiam in Ecclesiis, & Monasteriis*, verba namque posita in lege gratiâ frequentioris vsus, dispositionem non restringunt. Argum. *l. vn. Cod. de Raptu virginum.*

Nihilominus etsi hæc sententia sit valdè probabilis, proba- 7
biliorem, existimo extra Ecclesias, & Monasteria non posse diuina officia celebrari. Sicuti docuit Calderin. *tract. de interdicto, memb. 6.* Francus *d. cap. alma. §. adiicimus. num. 1.* Couarruu. *2. p. §. 4. num. 1.* Sanch. *lib. ... de matr. disput. 8. numero 13.* Bonac. *t. 1. disp. 5. pun. 4. num. 10.* Ducor quia seruanda est prohibitio diuinorum officiorum vi Interdicti facta, nisi in casibus à iure exceptis. *Cap si sententia de sentent. excommunicat. lib. 6.* At solùm inuenitur excepta celebratio in Ecclesiis, & Monasteriis adhibitis illis quatuor præfatis conditionibus. Ergo extra Ecclesias, & Monasteria prohibitio seruanda est. Maximè cùm finis ob quem hæc concessio fit, non procedat in

oratoriis

oratoriis priuatis, aliiſve locis. Non enim ex eo quòd in illis diuina non peragantur, adeſt periculum, vt populi deuotio tepeſcat, pullulent hæreſes, & Eccleſiæ debitis obſequiis priuentur, qui ſunt fines, ob quos Pontifex permittit in *dicto cap. alma* celebrari Miſſas, & officia diuina in Eccleſiis, & Monaſteriis tempore Interdicti.

8 Neque obſtant fundamenta contraria. Dico enim Pontificem concedere celebrare diuina ſicut priùs, in Eccleſiis tamen, & Monaſteriis non alibi, falſúmque eſt Interdictum arctius obligare in his locis à celebratione abſtinere quàm alibi, cùm Eccleſiæ, & Monaſteria diuinis officiis deputentur, ſecùs verò alia loca. Præterquam quòd rationes ob quas Pontifex hoc priuilegium conceſſit in Eccleſiis, & Monaſteriis procedunt, non extra. Indéque fit illa verba: *in Eccleſiis, & Monaſteriis* non gratia frequentioris vſus, ſed ad reſtringendam diſpoſitionem appoſita eſſe.

9 Illud eſt certum his in locis in quibus iuxta textum *in cap. alma* celebrari poſſunt Miſſæ, & diuina officia quælibet Miſſa ſiue propria illius diei, ſiue alterius celebrari poteſt. Vti aduertit Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 4. num. 3.* Sayrus aliis relatis, *lib. 5. cap. 5 num. 36.* Bonac. *t. 1. diſp. 5. pun. 4. num. 19.* quia conceſſio eſt abſoluta, & abſque vllo fundamento reſtringeretur.

10 Tertiò hæc conceſſio *cap. alma* intelligenda eſt de interdicto locali generali, non ſpeciali, quia textus in principio fecit ſermonem de locis Interdicto ſuppoſitis, ac proinde de Interdicto generali. Ergo ſubiecta conceſſio de hoc Interdicto intelligenda eſt, cùm legis diſpoſitio ex illius principio ſumat interpretationem. *leg. 2. ff. de Iuris, & facti ignor. leg. 2. Cod. de imponenda lucratiuor. deſcript. lib. 10.* Præterea hoc priuilegium *d. cap. alma* conceſſum eſt eiſdem ferè verbis quod fuit conceſſum Epiſcopo tempore Interdicti celebrandi *cap. quod nonnullis de priuilegiis*, quia Bonifac. VIII. voluit priuilegium illud Epiſcopis conceſſum ad omnes clericos extendere. At priuilegium Epiſcoporum expreſsè loquitur de interdicto generali loci, neque ad ſpeciale extenditur, vt conſtat ex illis verbis: Cum commune terræ interdictum fuerit. Et notat ex communi ſententia Couarruu. *2. p. §. 2. num. 7.* ergo priuilegium *d. cap. alma* de ſolo generali locali Interdicto intelligéndum eſt, maximè cùm rationes quæ mouerunt Pontificem ad illius conceſſionem non in Interdicto ſpeciali locali, ſed generali procedant. Atque ita tradit Gloſſa communiter recepta in *cap. alma verbo Eccleſiis. & ibi* Couarruu. *2. p. §. 4. numero 1.* & *§. 5. num. 2.* Nauarr. *capit. 27. num. 175.* Tolet. *lib. 1. c. 20.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 8. n. 12.* Suar. *diſp. 34. ſect. 2. n. 1.* & *ſect. 3. n. 33.* Henriq. *lib. 13. c. 47. n. 2.* Sayrus *lib. 5. c. 5. n. 20.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 3. & 9.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. c. 2. n. 2. verſ. porro.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. num. 19.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 5. p. 4. n. 7. verſ. ſecundo*, & alij apud ipſos maximè apud Sanch. & Sayr.

Vnde in Interdicto locali ſpeciali ſeruandæ ſunt regulæ traditæ in *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* & *c. quod in te de pœnitent. & remiſſ.* Quapropter ſicut ex vi *d. cap. permittimus* licitum erat etiã in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſemel in hebdomada celebrari ad renouandam Euchariſtiam pro infirmis, etiam modò licet; quia conceſſio *d. cap. alma* non ad reſtringenda priuilegia tempore Interdicti facta eſt, ſed potiùs ad illa amplianda, vt optimè notauit Sayrus *lib. 5. c. 5. numero 7.* aduerſus Gloſſam *in d. c. permittimus, initio*, aſſerentem deciſionem illius *cap. permittimus* hodie locum non habere. Quinimò ſi neceſſitas infirmorum vrgeat, neque ſufficiant formulæ in illa Miſſa conſecratæ, licitum erit alias Miſſas celebrare, prout neceſſitas expoſtulauerit. Sicuti teſtatur Nauarr. *c. 27. n. 173.* Sayrus *lib. 5. c. 5. n. 6.* Suar. *diſp. 34. ſect. 3. circa finem.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 1. §. ſecundo notandum.* Bonac. *d. 5. p. 4. n. 7. verſ. ſecundo.*

11 Ex Interdicto generali perſonali populi certum eſt conceſſionem *d. cap. permittimus*, & diſpoſitionem *cap. alma mater* non reſtringi, quia ex vi huius interdicti Eccleſiæ interdictæ non ſunt, neque etiam clerici qui officiis diuinis peragendis admittuntur. Sicuti notauit Sayrus *dicto cap. 5. numero 37.*

12 Conditiones autem ſeruandæ in huius priuilegij vſu quatuor ſunt; vt ſæpè dictum eſt. Prima vt ſubmiſſa voce Miſſa, aliaque diuina officia celebrentur, hoc eſt abſque ſolemni cantu, & taliter vt ab iis qui extra Eccleſiam fuerint, audiri non poſſint, bene tamen ab iis qui ſunt intra Eccleſiam percipi, in qua conditione omnes Doctores conueniunt.

13 Secunda conditio, vt ianuæ omnes per quas ad Eccleſiam patet aditus ſint clauſæ, quod verum habet etiamſi Eccleſia ſit in aliquo loco remoto, in quo nullum morale periculum adſit, quod ab aliquibus laicis audiri, aut videri ſacrificium poſſit, quia id eſt per accidens, & ex caſibus ſingularibus, & per accidens contingentibus lex generalis immutari non debet, vt benè aduertit Suar. *diſp. 34. ſect. 1. num. 14.* Debentque portæ ita eſſe clauſæ, vt ab exiſtentibus extra Eccleſiam videri non poſſint diuina, ideóque perforatæ eſſe non debent, ſeu in ipſis foramina facta, per quæ videri poſſint quæ intra Eccleſiam aguntur. Argum. *Clem. 1. de ſentent. excommunicat.* vbi Religioſi arguuntur, eo quòd in portis Eccleſiarum tempore Interdicti foramina facerent. Vti aduertit Suar. *loco allegato.* Sayrus *cap. 5. n. 27.* Si verò aliqui curioſi per parietes, vel alias iuncturas auſcultarent diuina, excuſantur celebrantes, cùm id fiat præter illorum intentionem. Sicuti notat Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 3. verſ. circa duas.* Non tamen eſt opus portas ita clauſas eſſe, vt à volentibus egredi aperiri non poſſint, ſatis enim eſt ſi iunctæ ſint: ex hoc enim ſufficienter indicatur non poſſe alios niſi priuilegiatos ingredi, eſto conueniens eſſet (inquit Suar. *diſp. 34. ſect. 1. n. 2.*) oſtiarium apponi, qui ingreſſuros moneret de Interdicto, & non priuilegiatos repelleret. Non tamen eſt hæc diligentiá in præcepto. Hæc procedunt, cùm officia diuina ſolemniter dicuntur, nam ſi in particulari dicerentur. V. g. ſi bini, vel terni Horas canonicas recitarent, iuxta Textum *in cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſ.* tunc non eſt opus oſtia claudere, ſed ſatis eſt curare ne audiantur à non priuilegiatis. Sicuti docuit Nauarr. *ſum. c. 27. n. 175.* Medina *in ſum. lib. 1. c. 18. §. 13.* Sayrus *lib. 5. theſauri, c. 5. n. 12.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 3. §. circa duas.*

Tertia conditio eſt, ne pulſentur campanæ ad Miſſam, & 14
diuina officia, nam cùm populus conuocandus non ſit, ſed potiùs à diuinis excludendus, non erat expediens ſigno vſitato ad illius conuocationem vti. Quod adeò verum eſt, vt nec vſus illius tintinnabuli parui ad *Sanctus*, & in eleuatione Hoſtiæ, liceat: vt plerique Doctores aduertunt. Sylueſt *verb. interdictum 5. q. 5. p. 6.* Nauarr. *cap. 27. n. 177.* Couarruu. *c. alma. 2. p. §. 4. n. 5.* Suarez *diſp. 34. ſect. 1. nmm. 19.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. n. 33.* Auila *dub. 8.* Bonac. *diſp. 5. pun. 4. num. 8.* & colligitur ex *d. c. alma*, vbi pulſatio campanarum in ſacrificio, officiiſque diuinis recitandis, interdicitur. Sub nomine verò campanarum, quælibet ſiue maior, ſiue minor venit. Præterquam quod pulſatio huius tintinnabuli facilè extra Eccleſiam auditur, & ad ſolemnitatem pertinet, ideóque cenſenda eſt prohibita, ſicuti organa, & alia ſigna ſolemnitatis prohibentur. *Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* Verùm ad ea quæ non ſunt officia diuinum licitum eſt pulſare campanas. V. g. ad conuocandum populum ad concionem, ad ſalutationem Angelicam, ad oſtenſionem reliquiarum, ad delationem Euchariſtiæ, illiuſque comitatum. Vti tradunt Suar. Auila, Bonac. & alij *locis allegatis.* Ex qua doctrina infert Bonacina, pulſari poſſe illas campanas, quæ in Eccleſiis de more pulſantur ad deſignandas, Horas, Primam, Tertiam, Nonam, Veſperas &c. Sed hoc mihi non probatur, eo quòd ea pulſatio non ſolùm deſtinata eſt ad deſignandum tempus Horarum, ſed etiam ad conuocandos clericos ad eas Horas recitandas, & populum ad illarum auditionem, ideóque tempore interdicti ſilent. Quapropter Suar. *diſp. 14. ſect. 1. n. 18.* concedens hanc campanarum pulſationem ad deſignandas Horas, illam concedit, dummodo Horæ non recitentur, idque omnibus notum ſit, quia tunc ceſſat ratio, quod pro conuocando populo pulſentur, & in Horarum ſolemnitatem: etenim pulſatio campanarum per ſe prohibita non eſt, ſed in ordine ad diuina officia. At quia clerici conuocandi ſunt ad officia recitanda, ideò ad illorum conuocationem vti Eccleſia ſolet ſigno tabulæ, vel tubæ, vt notat Sayr. *lib. 5. c. 9. n. 3.* Suar. *ſect. 1. num. 16.* Henriq. *lib. 13. c. 46. n. 1.* Bonac. *pun. 4. num. 9.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 8.*

Quarta conditio eſt, vt excommunicati, & interdicti ex- 15
cludantur. Excommunicati, inquam, & interdicti denunciati, quia hos tantùm tenemur vitare poſt Extrauag. *ad euitanda ſcandala.* Quod ſi interdictus nollet exire poſt monitionem, debemus nos gerere ac ſi excommunicatus eſſet. Vti ex communi ſententia docent Suar. *diſp. 34. ſect. 2. num. 9.* Auila *5. p. de cenſur. diſp. 1. dub. 1. concl. 3.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 2. num. 2.* Et colligitur ex *cap. alma* vbi æquè excommunicatos & interdictos præcipit excludi. Quod omnino tenendum eſt, ſi celebratio fiat in loco interdicto, quia eo caſu non conceditur facultas celebrandi niſi excluſis interdictis, ac proinde ceſſandum eſt à celebratione, ſi interdicti expelli nequeunt, & canon Miſſæ ineeptus non ſit, aliàs incurret celebrans irregularitatem, vtpotè violans Interdictum, vt notant Doctores nuper relati. Verùm ſi celebratio fiat in loco habili, & ingrediatur perſona interdicta denunciata, cenſet vt probabile Suar. *dicta diſp. 34. ſect. 2. num. 10.* & Layman. *dicto cap. 2. num. 2. verſ. 7.* non eſſe obligatum ſacerdotem omittere Miſſam, ſi interdictus nolit exire, quia iura prohibentia celebrationem coram interdicto loquuntur de loco interdicto, in quo non permittunt celebrare diuina niſi interdictis, & excommunicatis excluſis: ex alia parte non pohibetur per Interdictum communicatio cum interdictis, ſicuti prohibetur cum excommunicatis. Nulla ergo ratio eſt cogens Sacerdotem omittere Sacramentum, eo quòd adſit interdictus.

Ex hac conditione alicui videbitur non ſolùm clericos, ſed etiam laicos (modo excommunicati, & interdicti non ſint) ad diuina admitti tempore Interdicti poſſe. Nam cùm textus

ſolos

solos excommunicatos, & interdictos excludat, tacitè videtur omnes alios admittere. Sed certissimum est laicos nisi priuilegium habeant excludendos esse, vt colligitur ex conditionibus superiùs enumeratis, & præcipuè ex *cap. licet. & cap. quoniam Episcopi, de Priuilegiis, lib. 6.* vbi ex priuilegio permittuntur layci diuinis tempore Interdicti assistere. Quod frustraneum esset, si secluso priuilegio assistere possent. Argum. *leg. 1.* Et *ibi* Glossa, *ff. ad Municipalem.* Neque obest quòd textus in *d. cap. alma*, solùm excommunicatorum, & interdictorum meminerit, quia id factum est, ne excommunicati, & interdicti siue clerici sint, siue laici, admitterentur, nam de laicis iam supponebat textus non debere admitti, siquidem solis clericis priuilegium concedebat, & in eius vsu præscribebat, ne pulsarentur campanæ, néue ostia essent aperta, néue alta voce officia dicerentur, quæ omnia indicant manifestè populum ab illis officiis exclusum esse. Sicuti tradit Glossa *in dicto cap. alma, verbo interdictis.* Et *ibi* Anchatran. Geminian. & Franc. Couarruu. §. 4. *num.* 4 Nauarr. *cap.* 27. *n.* 174. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 46. *num.* 3. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 8. §. 4. *num.* 1. Sayrus *lib.* 5. *thesauri, cap.* 5. *n.* 24. Suar. *disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 17. Auila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 4. *concluf.* 1. Paul. Layman. & Bonac. *loc. alleg.*

16 Verùm aliquibus casibus contingit laicos ad diuina officia, & sacrificium in loco interdicto admitti. Primò si defectum rationis habeant, sicuti sunt infantes, & amentes, quia eorum præsentia non est moralis, & humana, ideóque sub prohibitione Interdicti non continetur. Sicuti docet Couarruu. *in dicto cap. alma*, 2. *p.* §. 4. *num.* 5. Suar. *disp.* 34. *sect* 1. *num.* 34. Auila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 5. Eman. Rodrig. *in explicat. bullæ.* §. 5. *dub.* 2. *num.* 14. Layman. *lib* 1. *sum. tract.* 5. *p.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. *vers. sequuntur.* Secundo admittuntur layci ad actionem per quam Ecclesiastici constituuntur, nempe viri ad susceptionem primæ tonsuræ, & fœminæ ad consecrationem in monasterio. Hæ enim actiones, esto incipiant in persona layca, finiuntur tamen in Ecclesiastica; ob quam causam in loco interdicto, seruatis dictis conditionibus, licent. Vt notauit Suar. *de censur. disp.* 34. *sect.* 3. *num.* 17. Tertio ex necessitate sacrificij admitti laici possunt, si enim sacerdos sacrificaturus nullum haberet ministrum clericum, posset conuocare laycum non interdictum denunciatum, vt sibi ministraret, ne priuilegium quod habet reddatur inutile. Concesso namque priuilegio, concessa censentur quæ ad eius vsum necessaria sunt. Argum. *cap. licet. de Priuilegiis in* 6. Et tradit ex communi sententia Couarruu. *dicto cap. alma* 2. *p.* §. 4. *numero* 5. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 181. Suar. *disp.* 34. *sect.* 2. *num.* 31. Auila 5. *p. de censur. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 7. *concluf.* 3. §. *ex dictis.* Henriq. *cap.* 48. *num.* 3. Saa, *verbo interdictum, num.* 22. Layman. *lib.* 1 *sum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. *vers. altera exceptio.* Et alij. Quartò ex priuilegio sæpè laici diuinis tempore Interdicti assistunt, sicuti omnes Doctores aduertunt. Quinimo ex priuilegio concesso singulari personæ, omnes illius domestici qui de more cum comitari solent, possunt cum eo diuinis assistere, ex Textu in *dicto cap. licet de Priuilegiis in* 6. aliàs inutile esset priuilegium, si suum ordinarium ferre non posset. Quod verum est etiamsi famuli recepti sint tempore interdicti, modò non sint in fraudem illius recepti. Ipsi verò famuli si semel cum domino diuinis non assistunt, nequeunt per se assistere, quia solùm ratione comitatus hæc illis assistentia permissa est. Vti ex communi sententia hæc tradunt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 180. Sayrus, plures referens, *lib.* 5. *cap.* 5. *à numero* 29. *& sequent.* Suar. *disput.* 34. *sect.* 1. *numero* 32. Auila 5. *p. disputat.* 4. *sect* 2. *dub.* 7. §. *secundo notandum.* Bonac. *tom.* 1. *disputat.* 5. *p.* 4. *à numero* 20. sub nomine familiarium hi comprehenduntur qui dominum de more comitantur, quiue ei obsequuntur. Auila autem *dicta disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 7. *concl.* 2. quem approbare videtur Bonac. extendit ad vxorem, filios, nepotes, seruos, & alios qui ratione potestatis paternæ, vel dominij cum priuilegiato degunt, sed nimia videtur extensio. Notanter dixi *ex priuilegio singulari personæ concesso*, nam ob priuilegium communitati verbi gratia collegio, conuentui assistendi diuinis nequeunt eius familiares assistere. Sicuti colligitur ex *dicto cap. licet de Priuilegiis in* 6. Et aduertit Sayrus *d. lib.* 5. *thesauri, cap.* 5. *numero* 20. Coninch. *disput.* 17. *dub.* 2. *num.* 38. Nam in priuilegio communitati concesso, non vrget ratio extensionis ad familiares, quæ adest in priuilegio singulari personæ concesso. Ecenim priuilegium singularis personæ frequenter redderetur inutile, si eius familiares admitti non possent, quod in priuilegio communitatis non procedit.

17 Tandem in *dicto cap. alma*, suspenditur Interdictum in quatuor præcipuis festiuitatibus anni, scilicet Natiuitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Mariæ. Quam suspensionem Interdicti postmodum Martin. V. *in constitut. vlt.* quæ incipit: *Ineffabile sacramentum.* Et Eugenius IV. *in constitutione* 4. incipiente: *Excellentissimum*, extendit ad festum Corporis Christi non solùm pro die, sed per totam octauam. Deinde Leo X. priuilegium hoc extendit pro festo purissimæ conceptionis ß. Virginis in tota Hispania. Et licèt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 181. & Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 5. *num.* 2. dicant concessionem hanc non fuisse absolutam, sed pro illis tantùm Ecclesiis, in quibus recitatur officium purissimæ Conceptionis ordinatum per quemdam Protonotarium, cuius Missa incipit: *Egredimini.* Consuetudine tamen factum est, vt extensio habeat locum, quamuis non dicatur prædictum officium: sicuti tradit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 47. *num.* 4 Auila 5. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 9. §. *secundo est notandum.* Suar. *disp.* 34. *sect.* 1. *num* 41. vbi testatur ex Concilio. Trident hæc priuilegia reuocata non esse, quia non sunt concessa singularibus personis, vel conuentibus; sed prouinciæ, vel regno. Aliæ sunt extensiones aliquibus Religionibus factæ, de quibus latè Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 48. Auila *dicto dub.* 9. Manuel Rodrig *in explicat. bullæ Cruciatæ in additionibus ad* §. 5. *n.* 38 *& seqq.* vbi asserit Religiosis medicantibus concessum esse priuilegium suspendendi Interdictum in festiuitatibus suorum Sanctorum, & in festo Circumcisionis, Epiphaniæ, & in quatuor festiuitatibus B. Mariæ Virginis, & in festis Apostolorum, ac denique in dedicationis Festo suarum Ecclesiarum. Item ex concessione facta Ordini S. Hieronymi, testatur posse mendicantes Interdictum suspendere in festiuitatibus Apostolorum, sanctissimæ Trinitatis, S. Ioannis Baptistæ, & in festiuitatibus S. Marci, & S. Lucæ Euangelistæ, & in festo omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium fidelium Defunctorum, quatenus dicitur Missa maior, & fit processio.

Sed an hæc priuilegia reuocata sint à Concil. Trident. 18
sess. 25. *cap.* 12. *de Regularib.* non est constans sententia. Nam Nauarr. *cap.* 27. *num.* 190. & *consil.* 7. *de priuileg. in noua edit.* Nicol. Garcia *de benefic.* 3. *p. cap.* 2. *num* 278. & 5. *p. cap.* 8. *num.* 87. referens pro se Cardinalium decisionem Bonac. *tom.* 1. *de censur. disp.* 5. *pun.* 1. *num.* 21. asserunt reuocata esse. Sed rectius sustinuerunt contrarium Henriq. *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 1. Rodrig. *qq. regular. t.* 2. *q.* 112. *art.* 2. & *in explicat. bullæ Cruciatæ*, §. 5. & *in illius additionibus. numero* 35. Alterius *de interdicto, disp.* 1. *cap.* 4. *post medium.* Sayrus *lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 24. quia in Concil. Trident. solùm reuocantur priuilegia concessa aliquibus Religionibus, quæ omnino eximebantur ab obsercatione Interdicti in Ecclesia matrice positi, vt ex *Collectore priuilegiorum Ordinis mendicantium, verbo interdictum* 1. §. 26. & 27. refer Sayrus *dicto cap.* 13. *num.* 24. At ex vi prædictorum priuilegiorum non eximuntur omnino Mendicantes ab obseruatione Interdicti, sed pro aliquibus tantùm diebus, & in ordine ad aliquem effectum. His enim diebus in quibus ex *cap. alma mater*, & ex Bulla Martini V. & Leonis X. & ex priuilegiis Religiosorum Interdictum generale loci suspenditur; diuina officia permittuntur celebrari solemniter, campanis pulsatis, ianuis apertis, alta voce excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis, ita tamen vt illi ob quorum excessum est interdictum prolatum altari nullatenus appropinquent, hoc est nullo modo communicent, neque ab illis oblationes in Missa accipiantur. Sicuti explicat Suar. *disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 37. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 2. *num.* 35. Argum. *cap. quia in omnibus* 33. *de Vsuris* vbi infamibus, & rebellibus hæc prohibentur. Nam de propinquitate secundùm locum non videtur commodè textus intelligi posse, cùm vix definiri posset quæ propinquitas sit prohibita.

Duplex in hoc priuilegio est difficultas. Prima, an sub fe- 19
sto Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes plures, vel vnus tantùm dies comprehendatur; Communis sententia, quam tuetur Glossa *ibi, verbo assumptio.* Sylvest. *verb. Interdictum* 5. *q.* 2. *num.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 182. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 47. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 4. Suar. *disp.* 34. *sect.* 1 *num.* 38. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 3. *num.* 109. & alij affirmant vnicum tantùm diem comprehendi, qui de solo illo fit officium Natiuitatis, Paschatis, & Pentecostes, aliis diebus de S. Stephano, & S. Ioanne, vel de Paschatis octaua: aliàs si ob officium octauæ illis diebus celebratum, priuilegium extendendum esset ad totam octauam extenderetur, quod est absurdum. Nihilominus probabilitate non caret, quod docent Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *concluf.* 4. Alfons. Viuald. *tit. de interdicto, num.* 237. & 238. Auila 5. *p. de censur. disp.* 4. *sect.* 2. *dub.* 9. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 2. *num.* 37. Bonac. *t.* 1. *disput.* 5. *p.* 4. *num.* 15. Gasp. Hurtado *de interdicto difficult.* 7. *num.* 24. omnes dies festiuos Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes comprehendi, quia secundùm communem modum loquendi qui in his maximè spectandus est, illi dies qui vt festiui obseruantur, in Natalitio Domini, Resurrectione, & Spiritus S. aduentu in honorem illarum festiuitatum obseruantur, quod non tollit quominus in honorem aliorum Sanctorum simul obseruari possint, ergo ad illas festiuitates pertinent. Ergo priuilegium concedens suspendi Interdictum in illis festiuitatibus dies festiuos comprehendit, & sic praxis obtinuit.

Secunda difficultas est, à quo tempore incipiant hæ festiui- 20
tates & quando finiantur? Et quidem omnes conueniunt à primis vesperis vigiliæ incipere. At de tribus festiuitatibus Paschalibus, affirmat Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *post* 4. *concluf.*

Paludan. *in 4.d.18.quæſt.8.art.2.princip.concl.7. num.11.* Et videtur eſſe Armillæ, *verbo interdictum, num.43.* Tabiena *eodem 5.num.2.§.1.* Viuald. *tit.de interdicto, num.242.* Et valdè probabile reputat Sayrus *lib.5.cap.13.num.7.* incipere à Miſſa vigiliæ antecedentis. Et quidem de feſto Paſchatis id certum exiſtimo, quia omnes Doctores conueniunt à primis veſperis incipere ſolemnitatem feſti, at veſperæ in ipſa Miſſa vigiliæ continentur, & ſimul cum ipſa dicuntur. Ergo à Miſſa incipit Paſchalis ſolemnitas, & tradit Henriq. *lib.13. cap.47. num.3.* Polancus *de interdicto, circa finem pag.150.* Suar. *diſp. 34.ſect.1.num.42.* Sayrus *loc.alleg.* De feſto Pentecoſtes, & ſimul de prædicto feſto Paſchatis hac ratione probatur, quia Miſſa quæ in vigilia illius diei celebratur, eſt propria diei ſequentis; nam in Paſcha Miſſa quæ erat dicenda nocte illa anticipatur, idcóque in oratione dicitur: *Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem.* In vigilia verò Pentecoſtes, præfatio dicitur de Spiritu ſancto, & legitur communicanda. Ergo illæ Miſſæ ad feſtiuitatem diei ſequentis pertinent, ac proinde ab illo tempore incipit feſtiuitas. De feſto Natalis Domini probat Paludan. quia à Laudibus vigiliæ fit officium duplex, quaſi iam inchoetur Natalis ſolemnitas. Sed quamuis hoc ſic probabile, (vt cenſet Sayrus) probabilius exiſtimo initium huius ſolemnitatis à primis veſperis, & non à Miſſa computandum eſſe. Nam ſi ex eo quòd Laudes in officio vigiliæ ſub officio duplici recitentur, ſumatur initium Natalis ſolemnitatis quoad Interdicti ſuſpenſionem, affirmandum eſt ab eo tempore, quo Laudes recitari poſſunt, ſuſpendi Interdictum, ac proinde à prima nocte diei antecedentis vigiliam ſuſpenſum eſſe, quod eſt omnino falſum. Præterea introitus Miſſæ in vigilia præſcriptus, manifeſtè indicat non ab eo tempore incipere Natalem ſolemnitatem. Inquit enim Eccleſia. *Hodie ſcietis quia venit Dominus, & manè videbitis gloriam eius.* Officium verò duplex quòd in Laudibus, & in Miſſa vigiliæ fit, præſtatur non quia ſit initium ſolemnitatis, ſed quia eſt diſpoſitio ad tantam ſolemnitatem. Sic tradit Suar. *dicta ſect.1.num.40.* Polancus *in director.confeſſor. pag.150.* Auila *5.p.diſput.4. ſect.2.dub.10.concl.2.*

Finiuntur autem hæ feſtiuitates ſecundùm Authores *num. præced.* relatos in Completorio feſti incluſiuè, quia completorium pertinet ad officium ſolemnitatis incluſiuè, & ex alia parte ſub veſpertino officio comprehenditur, vt notauit Gloſſa *in cap.vlt.diſt.92.* Quod intelligendum eſt cum Medina *in ſum.lib.1.cap.11.§.13.* Henriq. *lib.13.cap.47.num.3.* Alfonſo Viualdo *tit.de interdicto num.246.* Sayro *lib.5. cap.13. num.8.* Suar. *diſput.34.ſect.3.num.22.* Auila *dicto dub.10.concluſ.3.* ſecundùm diuerſum modum recitandi diuerſarum Eccleſiarum. Nam etiamſi in Eccleſia Cathedrali dictum ſit completorium, & pulſatum ad Interdictum, poterit completorium in Monaſteriis, aliiſque Eccleſiis hora conſueta dici cum ſolemnitate, dummodò in fraudem Interdicti non fiat. Non tamen licet vltra completorium prorogare ſuſpenſionem Interdicti pro toto illo die vſque ad mediam noctem, quia eſt contra communem ſententiam vſu receptam: aliàs liceret matutinas preces, quæ prima nocte ſolent in Eccleſiis Cathedralibus dici, ſolemniter recitari, quod nullo modo eſt admittendum.

§. III.

De tertio effectu Interdicti, qui eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

1 *Priuat interdictum ſiue locale, ſiue perſonale Eccleſiaſtica ſepultura.*
2 *Ab hac priuatione eximuntur Clerici.*
3 *Vt hoc priuilegio gaudeant quatuor conditiones ſeruandæ ſunt.*
4 *Plures docent in feſtiuitatibus conceſſis in* cap. alma *licitum eſſe corpora defunctorum publico, & ſolemni ritu ſepelire.*
5 *Probabiliorem exiſtimo ſententiam negantem.*
6 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
7 *Laicus habens priuilegium aſſiſtendi officiis diuinis, nequit ex vi illius in loco ſacro interdicto ſepeliri.*
8 *Priuilegium conceſſum Clericis extenditur ad interdictum locale ſpeciale, modò Clerici ſint illius Eccleſiæ, ſiue Clerici ſint illius Eccleſiæ, ſiue aliena.*
9 *Clerici in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſepeliendi ſunt abſque cantu.*
10 *Interdictus perſonaliter modò denunciatus ſit, priuatus eſt Eccleſiaſtica ſepultura. Et idem eſt ſi generaliter fuerit interdictus.*
11 *Nominatim denunciatus interdictus ſi decedat abſque abſolutione, & nullum contritionis ſignum dediſſe conſtiterit, extra locum ſacrum ſepeliendus eſt. Secus ſi conſtiterit ſigna contritionis exhibuiſſe, vel ſaltem ſit ſuſpicio probabilis.*
12 *Si interdictum ſit ſolùm ab ingreſſu Eccleſiæ, & ante mortem pœnituerit nulla præſtita abſolutione, poterit Eccleſiaſtica ſepultura tradi.*

INterdictum abſolutè ſiue locale, ſiue perſonale priuat Eccleſiaſtica ſepultura, quia is eſt vnus ex illius effectibus, vt tradunt omnes Doctores. Quare ſi locale ſit interdictum, priuat ne in illo loco ſacro ſepultura concedatur, ſi perſonale, ne ea perſona Eccleſiaſticæ tradatur ſepulturæ. Sepulturam Eccleſiaſticam appellamus locum ſacrum per Epiſcopum benedictum in ſepulturam fidelium deſtinatum. Sepeliri autem fideles in hoc loco, ſi interdictum eſt generale loci, conſtat eſſe prohibitum ex *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* & ſumitur ex *cap. cùm & plantare. §. quod ſi.* & *cap. vt priuilegia. Cap. Epiſcoporum de priuilegiis in 6.* Quod non ſolùm habet verum in adultis, ſed etiam in infantibus, vt ſuperiùs diximus, quia hæc prohibitio viuentes reſpicit, quos obligat, ne fidelibus ſepulturam Eccleſiaſticam in loco interdicto concedant. Sicuti docet Nauarr. *cap.27. numero 168.* Sayrus *cap.8. num.5.* Henriq. *lib.13. cap.42.num.3.* & *cap.49.numero 2.* Paul. Layman. *lib.1.ſum.tract.5.p.4. cap.2.num.3.* Bonac. *lib.1.ſum.tract.5.p.4.cap.2.num.3,* Bonac. *t.1. de cenſur. diſp.3.punct.5.num.9.* Dixi *in loco ſacro:* nam extra locum ſacrum etiamſi interdictus ſit, vel in loco ſacro non interdicto, non prohibentur corpora fidelium ſepeliri, vt benè notauit Nauarr. *c.27. n.176.* Henriq. *lib.13 c.44.n.4* Suar. *diſput.35. ſect.1. num.1.* Auila *5.p. diſp.4.ſect.2.dub.2.* Sublato interdicto qui extra locum ſacrum ſepultus eſt, debet exhumari, & in loco ſacro ſepeliri, vt præfati Doctores aduertunt. 1

Ab hac prohibitione eximuntur clerici, quibus decedentibus conceditur Eccleſiaſtica ſepultura. *Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſion.* dummodò perſonali ſpeciali interdicto ligati non ſint, vel dederint cauſam culpabilem interdicto, quod proinde eſt, vel niſi Eccleſiaſticum interdictum violauerint, actione inquam quæ clericorum ſit propria, neque laicis communi, vt placuit Suar. *diſp.35.ſect.1.num.4.* Nomine *Clerici* intelliguntur in præſenti (vt *ſuperiùs* dixi) omnes perſonæ Eccleſiaſticæ ſiue ſæculares ſiue regulares, ſiue viri, ſiue fœminæ etiam Religionum nouitij. Quinimo coniugati ſi habitum, & tonſuram deferant, & ab Epiſcopo deſignati ſunt alicui Eccleſiæ in illius Eccleſiaſticum obſequium. 2

In huius priuilegij vſu præſcribuntur quatuor conditiones, in *dicto cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionibus.* Prima vt ſepultura detur his clericis in cæmeterio Eccleſiæ; per quam conditionem videtur excludi Eccleſia, quæ nomine cæmeterij non venit, ſiquidem conceſſo acceſſorio non conceditur principale, imò tacitè denegatur. Verùm iam vſus obtinuit, teſte communi ſententia, nomine *cæmeterij* ibi comprehendi quemlibet locum ſacrum ſepulturæ fidelium deſtinatum. Vſurpauit enim Pontifex nomen cæmeterij potiùs quàm Eccleſiæ, quia frequentiùs ibi ſepeliebantur fideles, & vix vllus niſi eſſet Princeps in Eccleſia ſepeliebatur. Argum. *cap. Nullus, 13.quæſt.2.* Et docet Couarruu. *cap.alma 2.part.§.2. num.7.verſ.clericis.* Henriq. *lib.13. cap.44. num.4.* Auila *5.p. diſp.4.ſect.3.dub.2.verſ.circa quam concluſionem.* Suar. *diſp.35. ſect.1.numero 7.* Secunda conditio eſt, vt fiat ſine pulſatione campanarum, quæ explicanda eſt iuxta ea quæ §. *præced.* diximus de officiis diuinis. Tertia, ne fiat ſepultura cum ſolemnitate, Eccleſiaſtica inquam; nam quæ pertinet ad humanum honorem, non prohibetur; vt notauit Suar. *dicta ſect.1. n.8.* Quarta vt fiat cum ſilentio, hoc eſt abſque officiis diuinis more Eccleſiaſtico dicendis. Poteſt tamen iuxta conceſſionem *cap.alma* celebrari Miſſa, & officium diuinum, ſeruata moderatione *ibi* præſcripta. Vnde ſi extra Eccleſiam ſepeliendum eſt corpus, nequit ibi vllum officium diuinum celebrari, vt aduertit Auila *ſuprà dub.2.* & 3. Alios referens Suar. *diſp.35.ſect.1.n.9.* 3

Sed dubium eſt, an in feſtiuitatibus conceſſis in *cap. alma,* & aliis Apoſtolicis conſtitutionibus de quibus *ſuprà*, liceat corpora defunctorum quorumlibet ſepelire publicè, & ſolemni ritu. Dixi *quorumlibet.* Nam corpora Clericorum non videtur dubium ſolemniter ſepeliri poſſe; ſiquidem ipſis Eccleſiaſtica ſepultura conceditur in *dicto cap.quod in te,* & ſolemnitas permittitur in *dicto cap. alma.* Quare de aliis fidelibus eſt quæſtio, an concedi illis diebus poſſit Eccleſiaſtica ſepultura? Affirmant S. Antonin. *3.p.tit. 29.cap.4.ante medium.* Angelus *verb.interdictum 6.n.25.* Sylueſt. *verb.interdictum 5. q.2.verſ.quartum.* Tabiena *eodem 5.num.12.* Nauarr. *cap.27.n. 181.in fine.* Henriq. *lib.13.cap.44.num.5.* & *cap.47.num.4.* Alfonſ. Viuald. *de interdicto, num.250.* Sayr. *lib.5.theſauri, c.8.n.11.* Bonac. *t.1.diſp.5. de interdicto, p.5. n.7.* Ducuntur quia quibus communicamus viuis, defunctis communicare poſſumus. *Cap. ſanè. 1.24. quæſt.2.* Sed in his feſtiuitatibus licitè clerici cum omnibus fidelibus in diuinis officiis communicant. Ergo etiam cum illis iam defunctis communicare poterunt. Secundò ſepultura ſacra non tam ratione ſui, quam ob diuina officia ei adiuncta prohibetur. Ergo conceſſis diuinis officiis 4

ſepultura

ſepultura concedi cenſetur. Tertiò hoc priuilegium *cap. alma mater*, eſt fauorabile fidelibus, & nemini nociuum, & eſt in iure inſertum, ergo ample eſt interpretandum, vt comprehendat non ſolùm officium diuinum quod pro viuis peragitur, ſed quod peragitur pro defunctis. Neque his obſtat Textus
b *in cap. cùm & plantare §. quod ſi Templarij de Priuilegiis.* & *cap. vt priuilegia. §. illud eodem tit.* quibus contraria ſententia præcipuè nititur: vbi ſæculares ad ſepulturam Eccleſiaſticam non admittuntur, tametſi admittantur ad diuina officia, quia non in eorum fauorem, , ſed in fauorem Templariorum priuilegium illud conceſſum eſt. Secùs eſt de priuilegio *dicto cap. alma*, quod in fauorem totius populi Chriſtiani expeditum fuit. Præterquam quòd ad ſepulturam Eccleſiaſticam admitti poſſunt omnes in *dicto cap. cum & plantare*, niſi expreſsè excepti fuiſſent. Cum ergo in *dicto cap. alma* nulla ſit talis exceptio, aſſerendum eſt omnes admitti poſſe.

Cæterùm etſi hæc ſententia valdè probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo negantem his feſtiuitatibus poſſe ſolemniter quodlibet corpus defunctum ſepulturæ concedi, quam docuit Gloſſa *in Clement. 1. verbo à iure de Sepultur.* Couarruu. plures referens, *dicto cap. alma 2. p. §. 5. num. 6.* Vgolin. *tab. 5. cap. 9. §. 1.* Maiol. *lib. 3 de irregularit. cap. 23. num. 8.* Suar. *diſp. 35. ſect. 1. num. 13.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. n. 55.* Auila *diſp. 4. ſect. 3. dub. 3.* Filiuc. *tract. 18. num. 99.* Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult. 9.* Moueor, quia priuatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ eſt vnus ex effectibus interdicti, & diſtinctus à priuatione diuinorum officiorum ex Textu *in cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. in 6.* & *cap. epiſcoporum. de Priuileg. eodem lib.* At laïcis tempore generalis localis interdicti, denegatur Eccleſiaſtica ſepultura, quæ ſolis Clericis eſt conceſſa in *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſion.* Neque in *dicto cap. alma*, hæc denegatio reuocatur, cùm ibi nulla ſit facta mentio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Ergo nullatenus poſſunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi. Secundò probo ex *cap. cùm & plantare. §. quod ſi Templarij de Priuilegiis?* vbi dicitur accedentibus Templariis, & Hoſpitalariis ad Eccleſiam interdictam ſemel in anno celebrari poſſe diuina officia publicè apertis ianuis, propter eorum iucundum aduentum, vt explicatur *cap. vt priuilegia. §. illud de Priuilegiis*, & tamen Eccleſiaſtica ſepultura laïcis denegatur. Ergo ſignum eſt ex conceſſione diuinorum officiorum ſepulturam non eſſe conceſſam. Neque obſtat non in fauorem laïcorum, ſed Templariorum hoc priuilegium concedi, ſiquidem ex ſolo fauore Templariis facto laïci ad diuina admittuntur, cur ergo non admittuntur ad ſepulturam? Neque valet dicere admittendos fore, niſi ibi expreſsè exciperentur, quia illa exceptio non eſt noua diſpoſitio, ſed iuris declaratio. Et confirmo, quia in *dicto cap. quod in te*, conceditur clericis Eccleſiaſtica ſepultura, non autem conceduntur diuina officia, ſed potius ex vi *illius cap.* denegantur. Ergo Eccleſiaſtica ſepultura quid diſtinctum eſt ab officiis diuinis; ac proinde ex conceſſione, vel negatione diuinorum officiorum, non eſt cenſenda conceſſa, vel negata ſepultura.

6 Neque obſtant argumenta contrariæ ſententiæ. Ad primum concedo quibus communicamus viuis poſſe communicare defunctis In eadem re, ſecùs in diuerſa. Vnde cùm non communicemus viuis in ſepultura Eccleſiaſtica, ſed ſolùm in diuinis officiis, infertur cum ipſis defunctis ſolùm in officiis communicare poſſe. Ad ſecundùm nego Eccleſiaſticam ſepulturam prohiberi ratione diuinorum officiorum tantùm; ſiquidem verè ratione ſui prohibetur. Ad tertium concedo priuilegium *d. cap. alma* latè interpretandum eſſe, ſed non vltra verborum proprietatem, cùm autem ibi illud priuilegium ſolùm ſit de officiis diuinis, non verò de Sacramentis, & Eccleſiaſtica ſepultura, efficitur ſola officia diuina, non Sacramenta, neque Eccleſiaſticam ſepulturam permitti.

7 Ex his efficitur laïcum habentem priuilegium aſſiſtendi officiis diuinis tempore interdicti, recipiendiue ſacramenta, ex vi huius priuilegij tantùm non poſſe in loco ſacro interdicto ſepeliri. Sicuti Suar. Coninch. Vgolin. Hurtado, & alij *locis allegatis* docent, tametſi contrarium ſatis inconſequenter docuit Auila *ſuprà*, *dub. 4.* Concedo tamen, ſi priuilegium alicui concederetur ſub hac generalitate, vt ad diuina admitteretur, poſſe ex vi illius Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi, quia ex illa generali conceſſione videntur omnes effectus interdicti ſuſpendi. Argum. *cap. ſi ſentent. excommunicat. in 6.* Vt benè aduertit Suar. *diſp. 31. ſect. 1. num. 16.*

8 Hucuſque de interdicto generali locali ſermonem fecimus. Etſi de interdicto locali ſpeciali loquamur, nemini eſt dubium Eccleſiaſticam ſepulturam ibi prohiberi. Solùm eſt dubium, An exceptio & priuilegium prædictum clericis conceſſum extendatur ad interdictum hoc locale ſpeciale? Qua in re Innocent. in *cap. fin. de exceſſib. prælator.* & Ioan. Andreas *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* & Summa Aſtenſ. *2. p. lib. 7. tit. 16. art. 3.* initio negatiuam partem tuentur, ducti ex eo quòd in *dicto cap. quod in te*, vbi ſepultura Eccleſiaſticis decedentibus conceditur, ſermo ſit de interdicto locali generali. Non igitur extendi debet hæc conceſſio ad locale ſpeciale interdictum.

Communior tamen ſententia affirmat clericum in ea Eccleſia ſepeliri poſſe, ſi illiuſmet Eccleſiæ ſit, iam eſto expediens ſit, vt in Eccleſia non interdicta ſi commodè fieri poſſit, ſepeliatur, nulla tamen eſt obligatio, cum nullibi inueniatur clericus à ſepultura loci ſpecialiter interdicti excluſus. Nam Textus in *d. cap. quod in te*, mentionem facit interdicti generalis, ſpeciale non excluſit, & illa mentio fata eſt, quia interdictum generale eſt frequentius, non vt diſpoſitionem reſtringeret. Sicuti tradit Panormit. in *dicto cap. quod in te, num. 10.* Sylueſt. *verbo interdictum 5. num. 10.* Couar. *cap. alma. 2. p. §. 2. num. 7.* Henriq. *lib. 13. cap. 44 num. 4.* Sayrus *lib. 5. cap. 8. à n. 12.*

Si verò Clerici alieni ſint grauior eſt dubitatio, an in loco ſpecialiter interdicto ſepeliri poſſint? Negant Panormit. Sylueſt. Couarruu. Henriq. *locis allegatis*, nam cùm habeant Eccleſias non interdictas, quibus ſepeliri poſſint, non debet Eccleſia interdicta illis concedi. Hæc tamen ratio ſolùm probat conuenientiam non obligationem, ideóque probabilius exiſtimo ſepeliri in ea Eccleſia poſſe, quod docuit Hoſtienſ. *in cap. fin. de exceſſib. prælator.* Paludan. *in 4. d. 18. q. 8. in art. 2. princip. concluſ. 10.* Sayrus *lib. 5. cap. 8. num. 13.* Suar. *diſp. 35. ſect. 2. num. 4.* Auila *5. p. de cenſur. diſp. 4 ſect. 3. dub. 2. verſ. ſecundò notandùm.* Moueor, quia nullus textus conceſſam clericis ſepulturam tempore interdicti localis reſtringit ad propriam Eccleſiam. Item ex eo quòd clericis in *dicto cap. alma* conceſſum ſit diuina celebrare *ſuperiori §. ſtatuimus* tam Clericos illius Eccleſiæ, quàm alienos admitti poſſe. Ergo eadem ratione ex conceſſione ſepulturæ clericis facta, omnes indifferenter admitti poterunt, quia ratio conceſſionis eadem in omnibus eſt, ſcilicet clericalis ordo. Præterquam quod plures eſſent clerici ab Eccleſiaſtica ſepultura excludendi, cùm plures adſint nulli ſpeciali Eccleſiæ aſcripti.

Illud verò eſt certum Clericos in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſepeliendos eſſe abſque officio Miſſæ, & abſque cantu, & pulſatione campanarum, quia ita præſcribitur in *d. cap. quod in te*. Neque per conceſſionem *cap. alma mater* eſt aliquid mutatum, cùm conceſſio *cap. alma* non de interdicto ſpeciali loci, ſed generali loquatur. Sicuti notarunt Paludan *dicta conel. 10.* Couarruu. *§. 2. num. 2. verſ. clericis.* Henriq. *cap. 44. num. 4.* Sayr. *lib. 5. cap. 8. num. 14.* 9

Porrò ſi loquamur de Interdicto perſonali, ſi hoc ſpeciale ſit conſtat interdictum priuatim eſſe Eccleſiaſtica ſepultura. *Cap. Epiſcopus de Priuilegiis in 6.* & *Clement. 1. de ſepulturis.* Et idem eſt, ſi cauſam culpabilem Interdicto dederit, quia (vt ſæpè dixi) hic habetur vt perſonaliter interdictus, neque in hac parte alicui etiam clerico fauor vllus conceditur, Debet tamen eſſe denunciatus, nam poſt Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, nemini eſt neganda ſepultura Eccleſiaſtica ex vi alicuius cenſuræ, vel ſententiæ, niſi priùs fuerit ea cenſura, vel ſententia denunciata. Vti colligitur ex ipſa Extrauag. & *ex cap. vt priuilegia de Priuilegiis.* & *cap. Epiſcoporum eodem tit. in 6.* Et tradit Suar. *diſp. 33. ſect. 3. à num. 2.* & *diſp. 37. ſect. 2. num. 3.* Coninch. *diſput. 17. dub. 2. num. 62.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 2. in fine. num. 4.* Si verò generale interdictum ſit, eadem ratione priuantur interdicti Eccleſiaſtica ſepultura, quia hic eſt effectus proprius interdicti abſolutè lati. Neque opus eſt, vt ſinguli communitatis interdictæ denuncientur, quia hoc ferè eſt impoſſibile. Satis namque eſt, vt ipſa communitas quæ interdicitur denunciata ſit, ex eo enim reliqui qui partes ſunt illius communitatis denunciati cenſentur, vt benè notarunt Suar. *diſp. 37. ſect. 2. num. 3.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. num. 56.* Auila *5. par. diſp. 5. dub. 1. §. ſed eſt aduertendum.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. p. 4. cap. 2. in fine.* Tametſi non improbabiliter contrarium ſentiat Saa, *verbo interdictum, num. 3.* Nauarr. *cap. 27. n. 187.* 10

Nominatim denunciatus interdictus ſi decedat abſque abſolutione, & nullum contritionis ſignum dediſſe conſtiterit, neque illius vlla ſit probabilis opinio, extra locum ſacrum ſepeliendus eſt. At ſi conſtat ſigna contritionis exhibuiſſe, vel ſaltem attenta conditione perſonæ, probabilis ſuſpicio ſit quod non eſſet deceſſurus abſque pœnitentia, poterit præſtita indirecta abſolutione ab interdicto Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi. Sicuti tradunt aliis relatis Sayrus *lib. 5. capite 8. num. 22.* Eman. Rodrig. *in explicat. Bullæ. §. 5. num. 11.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 3. dub. 1. in fine.* 11

Tandem ſi interdictum ſit ſolùm ab ingreſſu Eccleſiæ, & ante mortem pœnituerit etiamſi abſolutus non ſit, probabilius exiſtimo nulla præſtita abſolutione poſſe Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi; quia hoc interdictum videtur appoſitum, quouſque pœnitentia exhibeatur. Argum. *cap. is cui de ſentent. excommunicat. in 6.* ibi *is cui eſt Eccleſia interdictus ingreſſus ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia, vel cæmeterio Eccleſiaſtico niſi pœnituerit ſepeliri.* Ergo pœnitentia poſita, vt pote conditione impleta ſepeliri debet, neque abſolutio ibi expoſtulatur. Sicuti notauit Sayrus *lib. 4. cap. 9. num. 18. in fine.* 12

§. IV.

De quarto effectu interdicti, qui est ab ingressu Ecclesiæ exclusio.

1 *Interdictus priuat Ecclesia ingressu sententia hominis supposita*
2 *Quæ contineantur sub hoc effectu.*
3 *In cæmeterio potest hic interdictus diuina celebrare, & audire, tametsi aliqui contrarium censeant.*
4 *Non potest Diaconus, cui est Ecclesiæ ingressus interdictus, extra Ecclesiam positus Euangelium cantare, vel Missam audire.*
5 *Potest hic interdictus Ecclesiam ingredi, & ibi preces fundere, tùm non celebrantur diuina.*
6 *Plures censent ex vi huius interdicti te prohibitum esse Sacramenta in Ecclesia recipere.*
7 *Probabilius est oppositum.*
8 *Satisfit fundamento contrario.*
9 *Priuilegium concessum pro illis quatuor festiuitatibus, extenditur ad hoc interdictum.*

1 HVnc esse interdicti effectum decidit textus in *cap. sacro de sentent. excommunicat. & in cap. is cui eodem tit. in 6.* aliquando tamen hic effectus suspensioni tribuitur, vt in *dicto cap. is cui. & cap. cum medicinalis eodem tit & lib.* Sicuti notauit Sayr. *lib. 4. thesauri, cap. 7. num. 11.* Requirit tamen hic effectus specialem tententiam, quia non est annexus interdicto absolutè, sed est quasi nouum interdictum.

2 Effectus huius interdicti sunt priuatio, & exclusio ab exercitio Ordinis sacri in Ecclesia, & à sepultura in ipsa, eiúsque cæmeterio. Vt habetur expresè in *dicto cap. is cui, de sentent. excommunicat. in 6.* Item ab auditione diuinorum officiorum in eadem Ecclesia et *cap. præsentis 5. q. 2. & ex d. cap. is cui.* Nomine *Ecclesiæ* venit quodlibet templum authoritate Episcopi deputatum ad sacra peragenda. *Cap. penult. de immunit. Ecclesiar.* Priuatus ergo ab ingressu Ecclesiæ non potest Ordinem sacrum in Ecclesia exercere, neque ibi diuina officia audire: extra Ecclesiam tamen in oratorio priuato, aut in agro optime potest prædicta munia exercere; quia illa non est priuatio absoluta, sed limitata, scilicet in loco illo, vt ex communi tradunt Sylues. *verbo interdictum 6. q. 5. & verbo suspensio num. 5.* Nauarr. *cap. 27. num. 175.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 1. num. 3.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 6.* Auila *5. p. disp. 4. sect. 3. dub. 5. concl. 4.* Sayr. *lib. 4. cap. 7. à num. 16. & lib. 5. cap. 9. à num. 22.* Bonac. *disp. 5. p. 5. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 1. circa finem.*

3 Quæstio tamen nonnulla est an in cæmeterio possit hic interdictus diuina celebrare, & audire; Negat Paludan. *in 4. d. 18. quæst. 7. art. 3. concl. 2.* fauet Glossa *in dicto c. is cui. verbo cæmeterio de sentent. excommunicat. in 6.* Et probari potest, quia sepultura in cœmeterio huic interdicto prohibetur. Ergo etiam censenda est prohibita celebratio, & auditio diuinorum. Deinde si cæmeterium contiguum Ecclesiæ sit sub Ecclesia videtur comprehensum. Argum. *cap. si ciuitas de sentent. excommunicat. in 6.* vbi interdicta Ecclesia cæmeterium illi contiguum censetur interdictum. Tum quia accessorium sequitur naturam principalis. Tum quia vilipenderetur interdictum Ecclesiæ si cæmeterium liberum esset.

Dicendum tamen est hunc interdictum posse in cæmeterio diuina celebrare, & audire, non tamen sepeliri. Vti colligitur ex Glossa *d. cap. is cui, verbo in ea.* Ancharran. *num. 1.* Geminiano *n. 4.* Nauarr. *cap. 27. num. 170.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 1. num. 3.* Vgolino *tab. 5. cap. 16. §. 3. num. 2.* Sayro *lib. 4. cap. 7. num. 16. & lib. 5. cap. 9. num. 22. & 23.* Suar. *disp. 35. sect. 4. à num. 12.* Filliuc. *tract. 18. num. 103.* Bonac. *t. 1. disp. 5. punct. 5. n. 11.* Et probatur ex *sup. cap. is cui*, vbi Pontifex loquens de sepultura dixit huic interdicto prohibitam esse tam in Ecclesia, quàm in cæmeterio: at cum de diuinis officiis loqueretur solùm Ecclesiam expressit subdens ibi celebrantem fieri irregularem. Ergo satis indicauit officia diuina in cæmeterio non esse huic interdicto prohibita.

Neque obstat ratio in contrarium adducta, accessorium enim sequitur naturam principalis in fauorabilibus, sed non in odiosis. Quod si in *cap. si ciuitas*, sub interdicto Ecclesiæ cæmeterium contiguum comprehendatur, nõ est quia cæmeterium Ecclesiæ sit accessorium, sed ne Ecclesiæ interdictum illudatur, quod in præsenti non procedit, quia hoc interdictum non afficit Ecclesiam, sed personam in ordine ad Ecclesiam, ideoque etsi cæmeterium accessorium sit Ecclesiæ, quia tamen non est accessorium personæ in ordine ad Ecclesiam interdictæ, ex interdicto ab ingressu Ecclesiæ non infertur à cæmeterio esse interdictum.

4 Sed an Sacerdote in Ecclesia celebrante possit diaconus cui Ecclesiæ ingressus est interdictus extra Ecclesiam Euangelium canere, vel Missam audire? Affirmant Henriq. *lib. 13. cap. 43. num. 4.* Auila *disp. 4. dub. 5. ante sextam conclusionem,* quia hic non in Ecclesia, sed extra diuina audit, & ministrat. Sed contrarium est commune, & quantum attinet ad cantum Euangelij omnino tenendum, eo quòd illa ministratio vnicam cum sacrificante in Ecclesia actionem constituit, & moraliter censetur in Ecclesia fieri. Præterea huic interdicto non prohibetur (vt dicemus) materialis ingressus in Ecclesiam, sed formalis scilicet ne diuinorum quæ in Ecclesia fiunt particeps sit. Atque ita docent Geminian. *in dicto cap. is cui, n. 7.* Antonin. *3. p. tit. 26. cap. 2. §. 2.* Sylues. *verb. interdictum 6. q. 6.* Vgolin. *tab. 3. cap. 16. §. 2. num. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 9. num. 20.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 7. & 8.* Filliuc. *tract. 18. n. 104.* Bonac. *disp. 5. punct. 5. num. 11. in fine,* & alij.

Sed an tempore quo non celebrantur diuina possit hic interdictus Ecclesiam ingredi, ibique preces fundere? Non satis constat: nam Calderin. *tract. de interdicto, membr. 2. vers. sed quæritur.* Panormit. *in cap. cùm Ecclesia num. 3. de immunit. Ecclesiar.* Paul. Tuscus *de visitat. & regimine Eccles. cap. 32. n. 7.* Vgolin. *tab. 5. cap. 16. §. 1.* Suar. *disp. 35. sect. 4. num. 23.* Filliuc. *tract. 18. num. 105.* Alterius *de interdicto, disp. 7. cap. 2. sect. 4* asserunt simplicem Ecclesiæ ingressum prohiberi directè ex vi huius interdicti, diuinorum vero celebratio, & auditio in consequentiam. Ducuntur ex *cap. latorem. 33. q. 2.* vbi cuidam matricidæ prohibetur Ecclesiæ ingressus per annum integrum, & subditur, vt ante fores Ecclesiæ, stans, orans, & deprecans Deum perseueret. Ergo nequit intra Ecclesiam orare, & Deum deprecari. 5

Cæterùm etsi hæc sententia spectato verborum rigore vera esse videatur; at attenta intentione Ecclesiæ, veriorem existimo quæ affirmat interdicto ab Ecclesiæ ingressu non prohiberi Ecclesiam ingredi cum diuina non peraguntur. Quod docuit Innocent. *in cap. sacro verbo ingressum De sentent. excommunicat.* Nauarr. *cap. 27. num. 170.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 1. n. 3. vers. poterit.* Costa *cap. is cui, num. 7. de sentent. excommunicat. in 6.* Sayrus *lib. 4. cap. 7. num. 15. & lib. 5. cap. 9. num. 22.* Auila *5. p. disp. 4. dub. 5. concl. 7.* Paul. Layman. *lib. 2. tract. 5. par. 4. cap. 1. circa finem.* Bonac. *disp. 5. de interdicto p. 5. num. 11.* Ducor, quia templa deputata sunt eo fine præcipuo, vt ibi sacra solemniter peragantur, & populus ad ea audienda congregetur, ergo ingrediens templum quando nec sacra peraguntur, neque ea audire potest, non videtur ingredi templum formaliter, & quatenus institutum est, ac proinde neque violare præceptum impositum, ne Ecclesiam ingrediatur, quia intelligi debet de ingressu templi formalis & secundùm suam institutionem, seu de ingressu templi publico, & dum diuina aguntur, vt sic rubore perfusus videns se à communi oratione excluſum delicti pœniteat.

Neque obstat Textus *in cap. latorem.* Nam respondere possumus priuari ibi matricidam, orare, & deprecari Deum in Ecclesia cum aliis fidelibus quando diuina celebrantur; secùs extra Ecclesiam, vel in Ecclesia cum nulla celebrantur diuina. Quod apertè constat ex eo quòd post primum annum duobus sequentibus præcipitur huic matricidæ stare, vel orare in Ecclesia inter audientes. Signum igitur est loqui textum de tempore quo diuina fiunt. Præterea in illo textu non fertur interdictum de quo in præsenti, sed præceptum prohibitum in pœnam delicti commissi. Adde huic interdicto non esse prohibitum saltem sub graui culpa transire per Ecclesiam, cum ibi diuina celebrantur, ibique orationem breuem fundere, quia ex illo transitu dici non potest diuina audire, cum non per se, & ex proposito ea audiat. Sic docuit Nauarr. *cap. 27. num. 170.* Auila *5. p. disp. 4. dub. 5. conclus. 7.* Bonac. *de interdicto disp. 5. p. 5. n. 11.*

Grauior dubitatio est, An ex vi huius interdicti ab ingressu Ecclesiæ prohibearis à recipiendis in Ecclesia sacramentis? Affirmat Glossa *in cap. præsenti 5. q. 2. & cap. de viro nesciendo 12. quæst. 2. & cap. latorem 33. q. 2.* vbi prohibitio Ecclesiæ ingressu simul prohibetur communio. Angel *verbo suspensio 3. num. 4.* Sylues. *eodem q. 5. circa finem.* Sayrus *lib. 5. cap. 9. num. 21.* Suar *t. 5. de censur. disp. 35. sect. 4. num. 5. circa finem* Coninch. *disp. 17. dub. 2. num. 59.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 1. circa finem.* Et probari potest, quia ideo diximus *numero præcedenti* hunc interdictum priuatum esse Ecclesiam ingredi, cum diuina celebrantur; quia Ecclesia ad id præcipuè deputata est, at etiam deputata est ad receptionem sacramentorum, ergo receptio sacramentorum prohibita censeri debet. Deinde receptio Sacramentorum quid nobilius est, quam diuinorum officiorum assistentia, sed interdictus ab ingressu Ecclesiæ excluditur ab officiorum diuinorum assistentia. Ergo à fortiori excludendus est à sacramentorum receptione. 6

Nihilominus etsi hæc sententia sit satis probabilis, probabiliorem credo spectato iuris rigore quæ asserit interdicto ab Ecclesiæ ingressu non esse prohibitum sacramenta in Ecclesia recipere. Sicuti docuit Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 2.* Auila *5. p. de censur. disp. 4. dub. 5. conclus. 6.* Bonac. *disp. 5. de interd. pun. 5. n. 12.* Ducor; quia pœnæ extendendæ non sunt absq; manifesto textu, vel ratione, at nullus est textus, ex quo colligatur huic interdicto prohibitam esse Sacramentorum 7

receptionem; quin potius ex *cap. sacro de sentent. excommunic.* & *cap. is cui eodem tit. in* 6. & aliis non leuiter infertur conceſſum eſſe, ſiquidem ſolum ibi enumeratur prohibitam huic interdicto eſſe diuinorum celebrationem, & auditionem, & ſepulturam. Ergo cum nulla de Sacramentorum receptione mentio facta ſit, intelligi debet permiſſa. Præterea id ipſum colligitur ex *dicto cap. De viro nefando.* & *cap. latorem*, vbi poſt interdictum latum communio ſpecialiter prohibetur.

8 Neque obſtat fundamentum oppoſitum, fateor enim Eccleſiam deputatam eſſe ad Sacramenta miniſtranda, & recipienda, ex interdicto autem ab ingreſſu Eccleſiæ non prohiberis omnibus, ad quæ Eccleſia deputatur, ſed illis tantum, quæ ex aliquo textu colliguntur, cùm verò ex nullo colligatur Sacramentorum receptionem prohiberi, aſſerendum non eſt. Neque refert hanc receptionem grauiorem, & excellentiorem eſſe diuinorum officiorum aſſiſtentia, quia inde non probatur prohibitam eſſe, ſed ad ſummum prohiberi debuiſſe. Præterquam quod illa receptio etſi excellentior ſit non eſt ita frequens, ac miniſtratio diuinorum, illorumque aſſiſtentia.

9 Porrò priuilegium conceſſum pro illis quatuor feſtiuitatibus, in quibus in *cap. alma mater*, permittitur interdictis intereſſe diuinis, ad interdictos ab Eccleſiæ ingreſſu extenditur. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 4. *num.* 5. *in fine*, ſiquidem interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu non efficacius excluduntur à diuinis officiis, quàm abſolutè interdicti.

§. V.

De aliis effectibus qui ſolent interdicto attribui.

1 *Non priuat iuriſdictione.*
2 *Neque indulgentiarum conſecutione.*
3 *Neque ſuffragiis Eccleſiæ.*

1 PRimus enumerari ſolet priuatio iuriſdictionis. Circà quem effectum diſtinguendum eſt de iuriſdictione ſpirituali, & temporali, & de iuriſdictione fori interioris, & contentioſi. Item de interdicto abſolutè lato, vel lato ab ingreſſu Eccleſiæ. Si loquamur de interdicto abſolutè lato, nullatenus priuat iuriſdictione ſiue tẽporali, ſiue ſpirituali, ſiue fori interioris, ſiue exterioris excepta iuriſdictione, quæ in adminiſtratione aliquorum ſacramentorum, & in officiis diuinis exercetur, quia ex nullo textu hæc pœna interdicto annectitur. Sicuti tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 176. Couarruu. 2. *p. cap. alma.* §. 1. *num.* 3. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 3. §. 2. Henriq. *cap.* 43. *num.* 4. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 4. *num.* 14. Auila *diſp.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Bonac. *de interdicto, diſp.* 5. *punct.* 6. *num.* 1. Vnde interdictus abſolutè excommunicare, ſuſpendere, & ab his cenſuris abſoluere poteſt, quia hæc ad iuriſdictionem, & non ad ordinis officium pertinent, & ob eandem rationem poteſt indulgentias concedere, conferre beneficia, proferre ſententias, teſtamentum condere, & ſimilia, quia nullibi abſolutè hæc interdicto prohibentur. Sicuti notant prædicti Doctores.

Idem dicendum eſt de interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu, ſolum eſt differentia, quod hic interdictus priuatur omni vſu iuriſdictionis in Eccleſia exercendo, qui ad Sacramentorum adminiſtrationem, officiorumque diuinorum pertinet, quia ab his omnibus remouetur, vt conſtat *ex* §. *præcedenti dictis.* At abſolutè interdictus poteſt ibi aliqua Sacramenta miniſtrare, poteſt enim in foro interiori pœnitentes abſoluere, quod tamen interdictus ab Eccleſiæ ingreſſu nequit. Argum. *cap. ſacro de ſentent. excommunicat.* & *ibi* Gloſſa, & *capitis cui, eodem. tit. lib.* 6. docent Doctores relati.

2 Secundus effectus eſt indulgentiarum conſecutio. De quo effectu breuiter dicendum eſt ex vi nullius interdicti excluſum eſſe interdictum ab hac indulgentiarum conſecutione, quia nullibi id cauetur. Per accidens tamen impediri poteſt. Nam ſi interdictus ſit perſonalis ſpecialis, & cauſæ interdicti non pœnituit, impeditur ab indulgentiis conſequendis non ex vi interdicti, ſed ex peccato mortali in quo perſeuerat.

Deinde ſi opera iniuncta ad indulgentias conſequendas nequit præſtare, quia ex vi interdicti ab eorum executione remouetur, impeditur etiam ab indulgentiarum conſecutione, ſed hoc impedimentum formaliter non prouenit ex interdicto, ſed ex eo quod non apponitur conditio operum, ſub qua indulgentiæ ſunt conceſſæ. Sicuti cum Vgolino tradit Sayrus *l.* 5. *th. cap.* 9. *in fine. n.* 17. Bon. *de int. diſp.* 5. *p.* 6. *in fine. n.* 4.

3 Tertius effectus eſſe poteſt priuatio ſuffragiorum, & bonorum Eccleſiæ. Sed dicendum eſt hanc priuationem nulli interdicto annecti, quia ex nullo textu colligitur. Quare ſi ex culpa, & peccato non impediantur interdicti horum bonorum participatione, nequaquam ex vi interdicti ab ea excluſi ſunt, ſed pro ipſis, ſicuti pro aliis fidelibus Eccleſia preces fundere poteſt, vt aduertit Sayr. *lib.* 5. *theſ. cap.* 9. *n.* 26.

PVNCTVM V.

Quod peccatum ſit violatio interdicti?

1 *Clericus violans interdictum ſiue perſonale, ſiue locale miniſtrando Sacramentum, peccat mortaliter. Idem eſt ex ſe quoad officia diuina.*
2 *Ex leuitate materiæ peccatum veniale in officiis diuinis eſſe poteſt.*
3 *Ex exercitio Ordinum minorum vix Clericus committere peccatum mortale poteſt.*
4 *Laici recipientes Sacramentum, mortale peccatum committunt.*
5 *Enumerantur caſus, in quibus ob aſſiſtentiam diuinis officiis peccatum mortale laici committunt.*
6 *Aliqui cenſent ſecluſo Eccleſia contemptu, violentia, & fraude nullum committere peccatum laicos, diuinis in loco interdicto aſſiſtentes.*
7 *Certum eſt peccatum aliquod eſſe, & probabilius eſſe mortale.*
8 *Duplex conditio neceſſaria eſt pro obligatione cuiuſlibet interdicti.*

1 LOqui poſſumus de Clericis, & de laicis. Clericus violians interdictum ſiue perſonale, ſiue locale miniſtrando Sacramentum, vel illud recipiendo, peccat mortaliter, quia contra prohibitionem Eccleſiaſticam in re graui delinquit, neque huic concluſioni aliquis eſt qui contradicat. Quoad officia verò diuina in loco interdicto dubius eſt Caietan. *verbo interdicti violatio.* Sed reliqui omnes Doctores conſtanter affirmant ex ſe & ex ſuo genere, peccatum mortale eſſe violationem interdicti cuiuſcunque ſiue localis, ſiue perſonalis. Quare Clericus interdictus diuinis aſſiſtens, vel in loco interdicto officia diuina celebrans aliter quàm permiſſum eſt, peccatum mortale committit, niſi ex paruitate materiæ, vel ignorantia excuſetur. Vti docuit ex communi ſententia Tolet. *lib.* 1. *cap.* 20. Sayr. *lib.* 5. *theſauri, cap.* 14. *num.* 5. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *à num.* 10. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 3. *à num.* 64. Bonac. *de interdicto, diſp.* 5. *pun.* 7. *num.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. Gaſpar Hurtado *de interd. diff.* 10. *num.* 32.

Dixi *ex ſe, & ex ſuo genere*, nam ex leuitate materiæ ſæpè 2
veniale peccatum eſſe poteſt. Si enim parti officij diuini arbitrio prudentis non notabili clericus interdictus aſſiſtat, vel illam recitet in loco interdicto abſque moderatione præſcripta in *cap. alma mater*, non mortale, ſed veniale peccatum committet, vti relati Doctores aduertunt. Quare inquit Suar. *dicta ſect.* 4. *num.* 13. ſi Sacerdos celebrans in loco interdicto oſtium apertum eſſe permittat, dum cantatur Euangelium, vel fit offertorium, vel poſt communionem orationes recitantur, nõ mortaliter, ſed venialiter tantùm peccare. Quinimo addit, ſi caſu contingat oſtium ab ingredientibus apertum relinqui, non teneri Sacerdotem celebrantem illicò ſiſtere, donec claudatur, quia non licet ita facile ſacrum miſterium intermittere, tametſi interim dum oſtium clauditur Epiſtola, aut Euangelium dicatur: ſatis eſt cauere ne nimia ſit dilatio. Quod ſi oportuerit ſigno aliquo admonere loci & temporis opportunitas, & decentia ſeruetur.

Ex exercitio autem minorum ordinum vix vnquam cleri- 3
cus committere mortale poteſt, quia horum ordinum miniſteria, & officia exercentur à clericis tanquam propria ordinis, ſed qualiter ab aliis laicis exerceri poſſunt. Sicuti tradit Suar. *dicta diſputat.* 34. *ſect.* 4. *num.* 9. Auila 5. *p. diſputat.* 5. *dub.* 2. §. *notandum.* Bonac. *de interdicto, diſput.* 5. *p.* 7. *numero* 4. *verſ. dixi.*

Quoad laicos attinet dubium eſſe non poteſt peccatum 4
graue committere, ſi interdicti aliquod Sacramentum ſibi prohibitum recipiant, quia directè ab eorum receptione vi perſonalis interdicti excluduntur, & cùm materia grauis ſit non eſt vnde à peccato mortali excuſentur. Idem eſt ſi in loco interdicto illud recipiant. Quia eo ipſo quo Sacerdotibus prohibita eſt illius Sacramenti miniſtratio, conſequenter laicis prohibetur eius receptio. Præterquam quòd nullus recipere Sacramentum poteſt; quin illius miniſtrationem virtualiter petat, & ad ipſum cooperetur. Ergo ex hac parte excuſari illa actio à mortali nequit. Sicut tradit Suar. *diſput.* 33. *ſect.* 2. *numero* 6. & *diſput.* 34. *ſect.* 5. *num.* 9. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 3. *in fine num.* 69. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 3. *num.* 2. *concluſ.* 2. Gaſpar Hurtado, *de interd. difficult.* 10. *initio num.* 32.

Si verò de aſſiſtentia diuinis loquamur, ſunt aliquot caſus, 5
in quibus omnes ferè Doctores damnant laicum peccati mortalis. *Primò*, ſi compellant clericum in loco interdicto publicè, & ſolemniter celebrare. *Secundò* ſi pulſatis campanis, vel publico præconio præſumant conuocare populum ad audienda diuina in loco interdicto. *Tertiò* ſi præſumant impedire, ne excommunicati, vel interdicti nomi-

natim exeant è loco ſacro, quando ſunt à clero admoniti. Quartò ſi ipſimet moniti à clero, renuant exire. Hi caſus habentur in *Clement. grauis de ſentenc. excommunicat.*

His addi poteſt quintus, ſi violenter ſe diuinis ingerant, quia grauem iniuriam irrogant Eccleſiæ, illiúſque miniſtris, & colligitur ex quarto caſu appoſito in *d. Clement.* Deinde Textus ſi dolo, & fraude fingentes ſe Clericos eſſe, vel priuilegium habere diuinis aſſiſtant, quia decipiunt miniſtros Eccleſiæ in re graui, ſcilicet in celebratione diuinorum laïcis præſentibus. Sicuti ſi perſuaderes clericum in loco interdicto publicè celebrare, fingens non eſſe interdictum. Atque ita tradit Coninch. *diſp. 17. dub. 2. num. 68.* Paul. Layman. *dicto cap. 3. num. 2.* Sayrus *lib. 5. theſauri cap. 14. num. 2.* Tametſi in hoc vltimo caſu contrarium ſentiat Henriquez *libro 13. cap. 46. numero 3.* Item ſeptimus, ſi more Eccleſiaſticorum officia diuina ſolemniter peragant, quia ordinis vſum vſurpant, & grauem iniuriam Ordini clericali irrogant, vti aduertunt Sayrus, Coninch. & Layman, *ſuprà*, quamuis Henriquez dubius ſit. Tandem ſi perſonaliter interdicti ſint peccatum mortale committent diuinis aſſiſtentes, ſiquidem ex vi interdicti per ſe & directè ab eorum aſſiſtentia excluduntur. Vti aduerſus Caiet. *verbo interdicti violatio* docent reliqui Doctores, vt videre eſt in Nauarr. *cap. 27. num. 187.* Henriq. *lib. 13. cap. 46. num. 3.* Sayro *lib. 5. theſauri, cap. 14. num. 3.* Coninch. *diſp. 17. dub. 3. n. 68* Bonac. *de interdicto diſp. 5. pun. 7. num. 1. &* 2. Gaſp. Hurtado *diſſic. 10. n. 32.*

6 Vnde quod in quæſtionem verti poteſt, an ſecluſo Eccleſiæ contemptu, violentia, fraude, aliiſque circùnſtantiis extrinſecis peccatum mortale laïci committant? In hac re nimis latè locuti fuerunt Caiet. *verbo interdicti violatio §. penult.* & Nauarr. *capite 27. numero 187.* nullum per ſe peccatum agnoſcentes, eo quòd nulla adſit lex prohibens laïcis diuinorum officiorum aſſiſtentiam in loco interdicto, ſed ſolùm ipſis clericis, ne officia diuina peragant laïcis præſentibus. Alij nempe Sylueſt. *verb. interdictum 6. num. 7.* Sotus *in 4. dict. 22. q. 3. art. 1. concluſ. 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 46. num. 3.* Maiol. *lib. 3. de irregular. cap. 20. num. 9.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 18. pun. 2. not ab. 4.* Auila *5. diſp. 5. dub. 2.* Et probabile aliis relatis reputant Sayrus *lib. 5. cap. 14. num. 1.* Paul Layman. *libro 1. ſumm. tract. 5. par. 4. capite 3. num. 3. concluſ. 3.* Suar. ex parte *diſp. 34. ſect. 5. num. 9.* cenſent ſolùm peccatum veniale committi, quia comparatione laïcorum hæc aſſiſtentia non videtur grauis materia, maximè ſi ea fuerit in aliis officiis diuinis præter Miſſæ ſacrificium, vt inquit Suar.

Cæterùm omnino dicendum eſt peccatum aliquod eſſe, aſ-
7 ſiſtere laïcos officiis diuinis in loco interdicto, quod docent reliqui omnes Doctores, Caiet. & Nauarro exceptis. Et colligitur ex *cap. ſi ſententia, de ſententia excommunicat. in 6.* vbi aſſeritur tempore interdicti laïcos diuina extra ciuitatem interdictam audire poſſe, quod fruſtra aduerteretur, ſi poſſent in ciuitate interdicta diuina audire. Præterea ſic aſſiſtentes Eccleſiæ intentioni aduerſantur, quæ eſt laïcos ob officiis diuinis in loco interdicto celebratis remouere, aliàs non prohiberet in *capite alma de ſentent. excommunicat. in 6.* ne campanis pulſatis, néue alta voce, & apertis ianuis officia celebrentur. Hoc tamen peccatum etſi probabile ſit, ſolùm eſſe veniale, probabilius reputo ex ſuo genere mortale eſſe. Vti docuit Innocent. *in cap. tanta, num. 2. de exceſſib. Prælator.* S. Antonin. *3. part. tit. 27. cap. 4. ſub finem.* Suar. *diſp. 34. ſect. 5. num. 4.* Filliuc *tract. 18. num. 54. &* 81. Coninch. *diſp. 17. dub. 3. num. 64. &* 67. Bonac. *de interdicto, diſp. 5. pun. 7. num. 1.* Gaſp. Hurtado *de interdicto difficult. 10. à numero 32.* Ratio eſt, quia aſſiſtentia diuinis officiis grauis materia eſt, ad quam ſi ex voto quis obligaretur non eſt dubium mortaliter in illius tranſgreſſione peccaturum.

Cùm ergo ex vi interdicti hæc aſſiſtentia prohibita ſit laïcis, efficitur laïcos tranſgredientes hanc legem mortaliter peccaturos. Neque obeſt huic grauitati quòd indirectè laïcis hæc prohibitio facta ſit, dummodò verè ſit facta, ſicuti non obeſt, vt fideles excommunicatum denunciatum vitare teneantur, quòd illorum communicatio indirectè illis ſit interdicta, directè tamen excommunicato.

8 Ad extremum ex communi ſententia moneo duplicem conditionem neceſſariam eſſe pro cuiuſlibet interdicti obligatione. Prima, vt interdictum denunciatum ſit; aliàs poſt Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, nec interdictum locale obſeruare, neque perſonaliter interdictum vitare tenemur, eſto ipſe interdictus perſonaliter abſtinere à diuinis debeat cùm primum cenſura ligatur, quia ipſi ſicut excommunitatis nullus fauor in *dicta Extrauag.* factus eſt. Secunda conditio eſt, vt paſſim obſeruetur interdictum locale ab iis in quorum gratiam appoſitum eſt; aliàs ſi ipſi interdictum non obſeruent, cenſetur Eccleſia illud remittere, vt habetur in *capite petiſtis, de Priuileg.* Et *ibi* Panormit. Et notauit Sayrus *lib. 5. cap. 12 num. 25.*

PVNCTVM VI.

De pœnis violantium interdictum.

1 *Clerici violantes interdictum per actum ordini ſacro annexum, irregularitatem incurrunt.*
2 *Extra prædictum caſum nulla eſt Clericis irregularitas appoſita.*
3 *Clericus, vel Religioſus violans interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam actiuam, quàm paſſiuam,*
4 *Violatores interdicti localis non incurrunt ſuſpenſionem, etſi aliquibus contrarium placeat.*
5 *Religioſi interdictum generale loci, quod ab Eccleſia matrice obſeruatur violantes in ſuis Eccleſiis, excommunicationem incurrunt.*
6 *Laïcis violantibus interdictum nulla eſt pœna ipſo iure poſita, præter illos caſus relatos in* Clement. grauis de ſentent. excommunic.
7 *Pœna ferenda arbitrio iudicis relinquuntur.*
8 *Violantes interdictum quoad ſepulturam Eccleſiaſticam, excommunicatio maior imponitur.*
9 *Quæ communicatio cum interdictis prohibeatur.*

CLerici perſonaliter, vel generaliter interdicti, vel in lo- 1
co interdicto celebrantes, aliúmue actum ordini ſacro annexum exercentes, irregularitatem ipſo facto incurrunt, vt colligitur ex *cap. 1. de ſentent. & re iudic. lib. 6.* & *cap. cum medicinalis. Cap. is qui §. is verò.* Et *cap. is, cui de ſentent. excommunicat. libro 6.* Quod adeò verum eſt, vt ſi clericus in loco generaliter interdicto celebret, non ſeruata moderatione *cap. alma mater*, irregularis erit, quia illa eſt celebratio facta in loco interdicto, in quo nullatenus permittitur celebratio, niſi ſub conditionibus in *d. c. alma* præſcriptis: Sicuti tradit Sylueſt. *verb. interdictum 5. q. 5.* Couarru. *c. alma 2. p. §. 4. num. 6.* Henriq. *lib. 14. c. 7. n. 3.* Sayr. *lib. 5. theſauri c. 14. à n. 30.* Bonac. *diſp. 5. pun. 7. num. 4 & ſeqq.*

Ex eo autem quòd Clericus non interdictus, & in loco 2
non interdicto admittant interdictos ad celebrationem, illiſue ſacramenta miniſtret, ſepulturámue Eccleſiaſticam concedat irregularis non eſt, quia nullibi conſtat hanc pœnam ob hoc delictum appoſitam eſſe, & irregularitas ſolùm in caſibus à iure expreſſis incurritur: eſt tamen illi Eccleſiæ ingreſſus interdictus, quouſque ad arbitrium eius cuius ſententiam contempſit, ſatisfaciat competenter. *Capite Epiſcoporum, de Priuilegiis in 6.* Sicuti plures referens tradit Sayrus *dicto cap. 14. num. 34.* Suar. *diſp. 33. ſect. 3. num. 8.* Bonac. *de interdicto diſp. 5. punct. 7. numero 18.* Ad incurrendam tamen hanc pœnam, plures Doctores Nauarr. *cap. 25. num. 94.* Henriq. *cap. 43. num. 3.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. in fine.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 4. concluſ. 4.* cenſent opus eſſe, vt clerici à iuriſdictione ordinaria Epiſcoporum exempti ſint, quod probabile eſt, quamuis Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 14. num. 8.* repugnet, ductus illis verbis: Clerici ſeculares, vel regulares, quantumcunque exempti. Ly *quantumcunque* non ad reſtringendam, ſed potiùs ampliandam diſpoſitionem appoſitum eſt.

Deinde Clericus, vel Religioſus etiam monialis violans 3
interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam actiuam, quàm paſſiuam. *Cap. is qui §. is verò de ſentent. excommunicat. lib. 6.* & *cap. 1. de poſtulat. Prælator.* vbi poſtulatio perſonæ quæ interdictum violauerat repellitur vt indigna. Sic tradit Sylueſt. *verbo interdictum 6. q. 2.* Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. concluſ. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 46. num. 3.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. n. 27.* Saitus plures referens *dicto cap. 14. n. 6.* Coninch. *dub. 4.* Layman. *cap. 3. num. 3.* Pluréſque ex his Doctoribus hanc pœnam extendunt ad violatores interdicti perſonalis.

Præterea placet pluribus Doctoribus, Gloſſæ *in cap. fin. de* 4
exceſſib. prælator. verbo irritas. Couarru. *capit. alma. 2. part. §. 2. numero 2.* Auila *diſputat. 5. dub. 4.* Suar. *diſput. 34. ſect. 4. numero 16.* Layman. *cap. 3. num. 3.* violatores interdicti localis ſuſpenſos eſſe ab officio, & beneficio, & conſequenter à iuriſdictione. At vt benè aduertit Sayrus aliis relatis, *cap. 14. n. 12.* Coninch. *diſp. 17. dub. 4. num. 71.* Bonac. *diſp. 5. p. 7. n. 4.* ex prædicto Textu hæc pœna non colligitur, ſiquidem ſententiæ ibi annullantur non ob interdicti violationem, ſed quia iniquè latæ ſunt.

Religioſi verò qui interdictum generale loci quod ab Ec- 5
cleſia matrice obſeruatur, in ſuis Eccleſiis non obſeruauerint vel celebrando, vel admittendo alios ad diuina officia, vltra prædictas pœnas, excommunicationem incurrunt. Sicuti aduertit Nauarr. *cap. 27. num. 146. §. 6.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 3. concluſ. 3.* Sayrus *lib. 5. cap. 14. nu. 13.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. n. 19.* & *ſect. 5. num. 9.*

Laïcis verò violátibus interdictũ nulla eſt pœna ipſo iure 6
poſita præter illos quatuor caſus qui referũtur in Clemẽt. *grauis 2. de ſentent. excõmunic.* quorum meminimus *§. præced. pun.*

Quod

7 Quod si de pœnis ferendis ob violationem interdicti loquamur arbitrio iudicis spectata delicti qualitate, relinquuntur. *Cap. authoritate de Priuileg. in 6.* Clerici interdictum locale violantes, beneficiis priuandi sunt. *Cap. postulastis. §. quasiuistis de cleric. excommunicat. ministrante.* Sicuti tradit Panormitan. *ibi num. 5.* Couarruu. *cap. alma. 2. part. §. 2. numero 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 14. num. 7.* Verùm vt rectè aduertit Suar. *disp. 34. sect. 4. num. 27.* Sayrus *num. 8.* hæc pœna priuationis beneficiorum, non debet executioni mandari, nisi ipsi violatores interdicti post monitionem sub excommunicatione, rebelles extiterint. Vt colligitur ex *cap. clerici*, iuncta Glossa *ibi, verbo moniti, de clerico excommunic. ministr.* Religiosi verò, & moniales ob huiusmodi delictum in actiora monasteria sunt detrudendi, ex *dicto cap. postulastis, de cleric. excommunic. ministrante.*

8 Tandem violantibus interdictum quoad sepulturam Ecclesiasticam, eo quòd in loco interdicto aliquem sepeliant in casibus non permissis, vel interdictum in loco non interdicto Ecclesiasticæ tradant sepulturæ, excommunicatio maior imponitur in *Clement. 1. de Sepulturis.* Et est eadem excommunicatio quæ lata est aduersus sepelientes excommunicatos in loco sacro. Requiritur tamen (vt sæpè dixi) interdictum denunciatum esse. Semel tamen sepultus interdictus vel non interdictus in loco sacro exhumandus non est, nisi fortè impœnitentem constiterit decessisse. Sicuti tradit Suar. *disputat. 35. sect. 1. numero 20.* Sayrus *lib. 5. capit. 8. numero 22.* vbi plures refert.

9 Ex supradictis infertur qualis communicatio cum interdictis prohibeatur. Solùm enim prohibita est communicatio in sepultura, ne scilicet interdictos denunciatos Ecclesiasticæ tradant sepulturæ, vel non interdictos in loco interdicto sepeliant; à nulla alia communicatione in diuinis cum interdictis laici prohibentur. Clericis verò interdicitur, ne coram interdictis diuina celebrent, nec coram non interdictis in loco interdicto. Quod si regimen Ecclesiæ habeant, debent tam interdictos à loco non interdicto, quàm non interdictos à loco interdicto expellere, cùm diuina celebrantur. Argum. *c. Non est vobis, de Sponsalibus.*

PVNCTVM VII.

De relaxatione Interdicti.

§. I.

Qualiter Interdictum suspendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum possit?

1 *Potest interdictum suspendi ad tempus ab eo qui interdictum tulit.*
2 *Quoad aliquos effectus manente interdicto, suspendi interdictum posse testantur plures.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Satisfit contrariis.*

1 SVspendi interdictum ad tempus ab eo qui interdictum tulit, non est dubium fieri posse; nam cùm potestatem habuerit apponendi, & tollendi absolutè interdictum, à fortiori poterit illud pro aliquo tempore suspendere, nam illa suspensio est interdicti sublatio, & tacita illius impositio. Sicuti ex communi docet Henriq. *lib. 13. cap. 51. num. 4.* Auila *5. p. disp. 6. dub. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. cap. 5. n. 3. vers. 4.* Gasp. Hurtado *de interdicto difficult. 16 n. 50.* Coninch. *disp. 17. dub. 6. n. 78.* & alij.

2 Quoad aliquos verò effectus suspendi posse manente interdicto testantur plures Doctores in *c. ad hæc de appellat.* quos sequitur Couarru. *in c. alma. 2. p. §. 2. num. 4.* Nauarr. *c. 27. n. 165.* Sylvest. *interdictum 3. q. 8.* Angel. *eodem 8. num. 3.* Suar. *disp. 38. sect. 3. num. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 51. num. 4.* indicant. Coninch. & Layman. *suprà.* & probabile reputat Auila *5. p. disp. 6. dub. 4. conclus. 1. 2. & 3.* Probant ex *cap. dilectis filiis de appellation.* vbi Decanus quidam sententiam interdicti ferens, eius effectum ad tempus decreuerat suspendendum. Ergo non solùm à Pontifice, sed ab eo qui sententiam interdicti tulit, potest interdictum suspendi quoad aliquos effectus, manente interdicto quoad alios.

3 Cæterùm etsi supradicta sententia communis sit, probabiliorem existimo quæ affirmat neminem alium à Pontifice effectus interdicti, manente interdicto suspendere posse. Sicuti docuit Panormit. in *capit. ad hæc de appellationib.* Auila *dicto dub. 4. concl. 4.* Gaspar Hurtado *de interdicto difficult. 16. n. 50.* Et ratio videtur manifesta, nam effectus interdicti sunt interdicto ex iuris dispositione annexi, imo in ipsorum priuatione interdicti essentia à Pontifice constituta est, at nemini alteri à Pontifice datum est Pontificiam dispositionem mutare. Ergo. Et explico vel interdictum est locale, vt personale. Si locale est interdictum, locus redditur incapax, vt in eo diuina sicut prius peragantur. Quod adeò verùm est, vt ferè omnes Doctores doceant perseuerante interdicto non posse iudicem ibi diuina celebrare, quia æquè ipse ac alij interdicti lege ligatur, siquidem apposito interdicto ligatur lege à iure communi inducta. Ergo signũ est effectus interdicti suspendere non posse.

Eadem ratione probatur de interdicto personali, à cuius effectibus eximi nullus potest, nisi ab interdicto eximatur, quia non ab alio, quàm à Pontifice effectus interdicto annectuntur. Fateor tamen posse iudicem partem interdicti suspendere, & priuare, interdictum diuinorum officiorum assistentia tantùm, vel celebratione, vel sacramentorum receptione. Sed hæc priuatio non est interdictum censura, sed quædam pœnalis prohibitio ab interdicto distincta.

Neque his obstat Textus in *cap. dilectis filiis de appellationib.* quia ibi non approbatur à Pontifice posse suspendi sententiam interdicti à Decano latam, maximè quoad aliquem effectum, manente sententia quoad alios, sed solùm dicitur ipsum allegasse voluisse suspendere effectum interdicti, qua voluntate durante si verum est posse fieri, indicat Pontifex per appellationem suspendi, neque posse vlterius procedere, & ad pristinum statum sententiam reuocare. Omitto solutionem primam Glossæ, quæ asserit illud interdictum fuisse sub conditione, vel in diem prolatum, & cùm appellatio interposita fuerit ante diem conditionis non potuit, neque debuit Decanus ferre, vel exequi interdicti sententiam. 4

§. II.

Qualiter interdictum cesset, absolutionéue indigeat?

1 *Interdictum appositum pro limitato tempore, vel sua aliqua conditione, cessat finito tempore, vel conditione apposita*
2 *Ante finitum tempus, vel conditionem appositam absolutione indiget, & quis possit illam præstare.*
3 *Cessat interdictum absque absolutione destructo subiecto illius.*
4 *Interdictum absolutè latum in contumaciam, recedente contumacia absolutiones tollitur.*
5 *Interdictum locale nullus tollere potest, nisi iurisdictionem Episcopalem habeat in illum locum.*
6 *Idem est de interdicto generali personali.*
7 *Interdictum personale speciale non reseruatum à quo relaxetur.*
8 *Si reseruatum sit nullus alius præter ipsum cui est facta reseruatio vel illius superiorem absoluere poterit.*
9 *Absolutio ad cautelam non habet locum in interdicto generali loci.*
10 *Interdictum nunquam relaxandum est, quin principalis delinquens satisfactionem offerat.*
11 *Nulla est forma præscripta in interdicti relaxatione.*

INterdictum appositum pro limitato tempore, vel sub aliqua conditione eo tempore finito, vel conditione apposita cessat absque alia absolutione, vt est communis sententia Glossa in *cap. non est vobis, verbo donec.* Et *ibi* Panormit. *n. 7. de Sponsalib.* Sylvest. *verbo interdictum 3. q. 9.* Henriq. *lib. 13. cap. 47. num. 1.* & *cap. 50 num. 4.* Vgolin. *tab. 5. c. 4. n. 3.* & *cap. 23. n. 3.* Sayrus *lib. 5. thesauri, c. 15. num. 2.* Auila *5. p. disp. 6. dub. 1.* Suarez *disp. 38. sect. 1. num. 3. & seqq.* Coninch. *disput. 17. dub. 6. conclus. 1.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 4. c. 5. num. 1.* Bonac. *de interdicto disp. 5. p. vlt. n. 1.* & alij. 1

Vt autem ante finitum tempus, vel conditionis positionem tollatur, absolutione, seu dispensatione indiget, quam præstare nequit alius præter illum qui interdictum tulit, seu eius superior, vt tradunt Doctores communiter in *c. si ciuitas. & c. si sententia de sent. excommunic. lib. 6.* Tolet. *lib. 1. cap. 22.* Sayrus *d. c. 15. num. 3.* Auila, Suar. Coninch. Layman. Bonac. *locis allegatis.* Idem est dicendum de interdicto lato in puram pœnam, etiamsi absque vlla limitatione latum esset, quia est sententia iudicis, quam inferior mutare nequit. Vti aduertit Nauarr. *c. 27. num. 162.* Suar. *disp. 38. sect. 2. num. 2.* Gaspar Hurtado *difficult. 16. de interd. num. 49.* Ex facultate autem concessa in Conc. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* optimè poterit ab hoc personali interdicto Episcopus absoluere, si delictum ob cuius causam appositum est fuerit occultum, vt docet Henriq. *lib. 13. cap. 35. n. 2.* Auila *5. p. de censuris, disp. 6. dub. 6. concl. 1. in fine.* 2

Deinde cessat interdictum absque absolutione destructo subiecto illius, vt si interdictum latum sit in aliquam Ecclesiam, illa verò omnino destruatur, cessabit interdictum, quod non est verum, cùm locus Ecclesiæ interdictus est, quia tunc manet solum, & purimentum Ecclesiæ cui interdictum inest. Vt docuit Suar. *disp. 38. sect. 1. num. 13.* Filliucius *tract. 18. n. 118.* 3

Bonac. *p. vlt. num.* 2. Layman. *cap.* 5. *in fine.* Idem eſt dicendum de communitatis interdicto; ſi enim hæc omnino extincta ſit, illius interdictum ceſſabit; quia ceſſat ſubiectum cui ineſſe debet, ſicuti prædicti Doctores aduertunt. Aliquibus nempe Altero *de interdicto diſp.* 11. *cap.* 3. & Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. num.* 3. placet deſtructa communitate, ſi aliquis ex ipſa communitate ſubſiſtat, interdicto ligari, quia iura communitatis ipſo perſeuerant. Argum. *leg. ſicut municipij in fine ff. Quod cuiuſque vniuerſitatis.* Sed rectius reliqui omnes Doctores contrarium docent, quia interdictum communitatis non ligat ſingulas perſonas, niſi quatenus communitatis partes ſunt; at deſtructa communitate partes illius eſſe non poſſunt. Neque obſtat lex *Sicut municipiis*, quæ ad ſummum probat iura fauorabilia communitatis ſingulos illius communitatis retinere, non tamen pœnalia.

Illud eſt certum deſtructa communitate manere interdictam illam perſonam, cuius cauſa interdictum in communitatem latum eſt, quia eius interdictum non ſolùm eſt commune, ſed ſpeciale perſonale, vt bene aduertunt Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *n.* 3. Coninch. *dub.* 6. *n.* 76. Filliuc. *tract.* 18. *n.* 118. Bonac. *p. vlt. n.* 3.

4 Interdictum verò nec pro limitato tempore, nec ſub aliqua conditione appoſitum, ſed in contumaciam recedente contumacia, & ſatisfactione præſtita abſolutione indiget, vti excommuniori tradit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. num.* 1. Gaſp. Hurtado *difficult.* 16. *num.* 48. & probat Textus in *cap. quamquam de cenſibus in* 6. vbi latis cenſuris excommunicationis, & interdicti aduerſus exigentes tributa ab Eccleſiaſticis perſonis inquit Pontifex, ne ab excommunicatione huiuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem obtineãt, donec exacta plenè reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter. Supponit ergo Pontifex interdictum latum ad reprimendam contumaciam abſolutione indigere, vt ceſſet quamuis contumacia ceſſauerit. Et ratio eſt, quia receſſus à contumacia non eſt terminus interdicti, non enim interdictum appoſitum eſt vſque à contumacia receſſum fuerit, ſed appoſitum eſt abſolutè vt à contumacia recedatur. Quare receſſus à contumacia non eſt conditio interdicti, ſed finis qui per interdictum obtinendus eſt.

5 Poſito autem neceſſariam eſſe abſolutionem, explicandum eſt, à quo præſtari poſſit? Et quidem ſi interdictum ſit locale ſiue generale, ſiue ſpeciale non reſeruatum, nullus alius præter habentem iuriſdictionem Epiſcopalem in illum locum relaxare poterit; eo quòd ad hunc actum iuriſdictio fori contentioſi requiratur. Quod verò hic poſſit colligitur ex *c. Nuper de ſentent. excommunicat. ibi*: Quod legiſlator non ſeruauit, aliis ordinariis iudicibus conceſſiſſe videtur. Et tradit Gloſſa *in cap. at ſi clerici, verbo minora, de Iudiciis.* Suar *diſp.* 38. *ſect.* 2. *num.* 5. Auila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 8. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 4. *num.* 111. & *num.* 124. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *num.* 76. Bonac. 1. *de interdicto, diſp.* 5. *p. vlt. num.* 5.

6 Idem dicendum eſt de interdicto generali perſonali nullum alium præter habentem iuriſdictionem in illam communitatem relaxare prædictum interdictum, poſſe nõ ſolùm abſolutè, ſed neque quoad ſingulares perſonas; nam ſi ſingulis illius communitatis relaxari interdictum poſſet ab alio quàm à ferente interdictum; vis & efficacia interdicti eneruaretur, nam abſolutione ſingulis conceſſa, ceſſare poſſet communitatis interdictum vt aduertit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *numero* 6. Filliuc. *tract.* 18. *n.* 125. Bonac. *d. pun. vlt. n.* 6. Coninch. *dub.* 6. *n.* 76. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tr.* 5. *par.* 4. *c.* 5. *n.* 1. vbi aduertit ex priuilegio conceſſo Religioſis abſoluendi à cenſuris interdictum locale, aut perſonale generale tolli non poſſe; quia nec locus, neque communitas Sacramento Pœnitentiæ ſubiiciuntur, ob quam cauſam hæc priuilegia conceduntur Religioſis.

7 Interdictum verò perſonale ſpeciale non ſeruatum, certum eſt relaxari poſſe tum ab Epiſcopo, tum à Religioſis habentibus priuilegium abſoluendi à cenſuris, vt ex communi docuit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 35. *num.* 3. Auila *dicta diſp.* 6. *dubit.* 2. Layman *cap.* 5. *num.* 2. De Parocho, alióue Sacerdote proprio eſt difficultas, an hoc interdictum relaxare in foro conſcientiæ poſſit; Et videtur affirmatiuè reſpondendum; quia hoc interdictum, ſicut & excommunicatio priuat abſolutione ſacramentali, quæ eſt ratio propter quam Doctores concedunt poſſe parochum ab excommunicatione non reſeruata abſoluere, præcipuè qua ratio diſpoſitionis in *cap. Nuper de ſentent. excommun.* procedit circa hanc cenſuram non reſeruatam. Vnde Gloſſa *in cap. præſenti de ſentent. excommunic. in* 6. *verbo generaliter*, æquiparat cenſuras excommunicationis, & interdicti perſonalis ſpecialis quoad abſolutionem. Atque ita docet Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 8. *num.* 9. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *numero* 77. Filliucius *tract.* 18. *capit.* 5. *q.* 8. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 3. Bonac. *de interdicto diſputat.* 5. *pun. vlt. n.* 6. tametſi contrarium ſentiant Henriq. *lib.* 13. *c.* 35. *nu.* 2. Sayr. *lib.* 5. *theſ. c.* 15. *n.* 22. Auila *diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 2.

Dixi *non reſeruatum*: nam ab interdicto perſonali ſpeciali 8
reſeruato nullus alius præter ipſum cui eſt facta reſeruatio, vel illius ſuperiorem abſoluere poterit, vt de ſe conſtat.

Cæterùm dupliciter hæc reſeruatio contingit partim expreſſe, partim tacitè: expreſsè ſit, ſi verbis expreſſis abſolutio reſeruetur; tacitè ſi in aliquam determinatam perſonam cognitam interdictum latum ſit; quia eo ipſo perſona interdicta iudicio ferentis interdictum reſeruatur, aliàs perturbaretur iudicantis tribunal. Argum. *cap. cum ab Eccleſiarum de officio Ordinarij.* Et pluribus firmat Sayrus, *lib.* 5. *theſauri, cap.* 15. *num.* 19. Gaſpar Hurtado *difficult.* 16. *num.* 48. Idem eſt de eo cuius cauſa interdictum locale, vel perſonale generale fertur quia, eius ſpeciale interdictum æquè ac interdictum loci, vel communitatis reſeruatum eſt: vt tradit Alterius *de interd. diſp.* 11. *cap.* 4. *col.* 5. Bonac. *dicta diſp.* 5. *p. vlt. num.* 6.

Porrò abſolutio ad cautelam non habet locum in interdi- 9
cto generali loci ex expreſſo Textu in *cap. præſenti de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Et tradit *ibi* Gloſſa, Geminian. & Francus. Sylueſt. *verb. interdictum* 3. *q.* 9. *num.* 14. Natar. *in cap. cùm contingat de Reſcriptis, rem.* 6. *num.* 7. Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 2. *num.* 5. Sayrus *lib.* 5. *theſauri cap.* 15. *num.* 8. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 3. *numero* 2. Auila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. num.* 9. & alij paſſim. Nam vt in *dicto cap. præſenti* dicitur, *ſi principalis delinquens alleget iniuſtè fuiſſe poſitum generale loci interdictum, & præſtet cautionem de parendo iudici, ſtatim hoc interdictum tolli debet, aut remitti abſolutè, vel pro aliquo tempore ſuſpendi, antequam de nullitate, vel iuſtitia conſtet.* In aliis verò interdictis tùm locali ſpeciali, tum perſonali ſpeciali, vel generali abſolutio ad cautelam præſtari poteſt, ſicuti tradunt Doctores nuper relati, quia abſolutio ad cautelam præſtari poteſt ex ſe, comparatione omnium cenſurarum. Cùm autem ab hac regula ſolùm interdictum locale generale exceptum inueniatur, reliqua omnia interdicta cenſenda ſunt comprehendi. Et de interdicto perſonali probat Textus *in cap. quafronte de appellation.* vbi mandantur abſolui (abſolutione inquam ad cautelam) qui conqueruntur irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto ſuppoſitos eſſe.

Quòd ſi roges qua de cauſa abſolutio ad cautelam non permittitur in interdicto locali generali; benè tamen in aliis interdictis, ea eſt, quia ex interdicto locali generali non priuatur locus officiis diuinis, & ſacrificio, ſiquidem ſeruata moderatione *cap. alma mater de ſentent. excommunicat. in* 6. præſtari ibi poſſunt: ſecùs eſt in interdicto locali ſpeciali, cùm diuina ibi celebrari non poſſint, niſi tantùm pro renouanda Euchariſtia, & in interdicto perſonali ſiue ſpeciali, ſiue generali, ſiquidem ratione illius interdictus priuatur ſacramentorum receptione, & adminiſtratione, officiorumque diuinorum celebratione, & aſſiſtentia, vti aduertit Sayrus *d. cap.* 15. *num.* 8.

Rurſus interdictum quodcumque ſit nunquam relaxan- 10
dum eſt, quin principalis delinquens ſatisfactionem offerat, illa verò oblata ſtatim relaxari debet. Quod ſi conſiliarij, & fautores ſatisfactionem offerant, admittenda eſt, & pœnitentia eis debet iniungi, interdictum tamen non eſt relaxandum principali delinquente in ſua contumacia perſeuerante. Sicuti tradit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *art.* 4. *princip.* §. *quantum ad decimum nonum.* Sylueſt. *verbo interdictum* 3. *quæſt.* 9. *num.* 15. Henriq. *lib.* 13. *c.* 30. *n.* 4. Sayrus alios referens *lib.* 5. *theſ. c.* 15. *n.* 13. Auila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 5. *concl.* 5.

Forma relaxandi interdictum nulla eſt determinata, ſicut 11
neque in ſuſpenſione, ſed illa ſufficit quæ voluntatem abſoluentis exprimat. Nam licèt Pontifex ſola voluntate efficaciam cenſuræ tollere poſſit, id tamen nunquam præſtat, neque expediens eſt, quia dum de tali voluntate cenſurato non conſtat, reputare ſe debet cenſura ligatum. Inferiores verò Prælati nullatenus efficaciam cenſuræ tollere ſua voluntate poſſunt. Argum. *cap.* 1. *de reg. iuris*, quia iure communi ſtatutum eſt quamlibet cenſuram auferendam abſolutione eſſe, quod ius nullus alius à Pontifice mutare poteſt. Sicuti hæc tradunt aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *theſ. cap.* 15. *num.* 6. Bonac. *diſp.* 5. *p. vlt. in fine.* Auila *diſp.* 6. *de interdicto dub.* 6. Cæremoniæ aliquæ & ſolemnitates in huius cenſuræ abſolutione nullæ ſunt præſcriptæ. Solùm iuramentum de non committendo ampliùs prædictum delictum, ob cuius cauſam interdictum latum eſt, communis docet ſententia, teſte Sayro *lib.* 5. *theſ. c.* 15. *in fine.* iunctis iis quæ tradidit *lib.* 4. *c.* 17. *à nu.* 30. *Arg. c. ſuper eo el.* 2. & *c. venerabili de ſentent. excommunicat.* Verùm etſi hoc iuramentum exigi expediens ſit, maximè cùm delictum graue eſt, non tamen exiſtimo neceſſarium, ſed præſtitâ ſatisfactione reali ſi fieri poteſt, ſin minus cautione de ſatisfaciẽdo data abſolutio abſque alio iuramẽto cõcedi poterit; quia iuramentum illud pro ſola abſolutione ab excommunicatione iniungitur, non pro aliarum cenſurarum abſolutione. Sicuti tradit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 3. *n.* 1. *& ſeqq.*

Pro

PVNCTVM VIII.

De casibus in quibus ipso iure latum est interdictum.

§. I.

Expenduntur casus in quibus interdictum locale latum est.

1 *Refertur primus casus in quo interdictum locale generale incurritur, qui est cùm ciuitas non obseruat quæ pro electione summi Pontificis* in cap. vbi periculum de elect. in 6. *præscribuntur.*

2 *Secundus refertur, qui est ob exactionem tributi ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis.*

3 *Tertius apponitur ob percussionem, seu hostilem insecutionem Cardinalium.*

4 *Quartus ob concessionem habitationis vsurariis alienigenis factam.*

5 *Quintus ob iniuriam Episcopo factam.*

6 *Sextus, eo quòd impediatur Legatus, vel Nuntius Apostolicus, ne suum officium liberè exerceat.*

7 *Interdictum locale speciale incurritur ob transgressionem constitutionis* in cap. 1. de sepultur. in 6.

8 *Item ob transgressionem constitutionis* in cap. quicunque de hæretic. eodem lib.

9 *Nullum ex prædictis interdictis obseruandum ex obligatione est, quousque fuerit denunciatum.*

1 PRimus casus in quo interdictum locale generale incurritur, habetur in *cap. vbi periculum de elect. lib.* 6. vbi ciuitas in qua summus Pontifex moritur, vel illius electio facienda est interdicto supponitur, & Pontificali dignitate priuatur, si eius Rector, & officiales inuiolabiliter non obseruauerint quæ pro electione summi Pontificis in *prædicto cap.* præscribuntur, quæ latiùs explicuimus, cùm excommunicationem in *dicto cap.* contentam declarauimus.

2 Secundus refertur in *cap. quamquam de censib. lib.* 6. vbi interdicitur Ciuitas, vniuersitas, Collegium, Castrum, vel locus qui ab Ecclesiasticis personis, vel ab Ecclesiis pedadia, quidagia, vel alia tributa per se, vel per alium de rebus suis asportandis, vel exportandis extra causam negotiationis exegerint. Quod interdictum perseuerat, quousque acceptum restituatur, & pro delicto competens fiat satisfactio.

3 Tertius continetur in *cap. felicis de Pœnis lib.* 6. vbi ciuitas quæuis præter Vrbem, quæ occidentibus, vel percutientibus, seu hostiliter insequentibus Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit, vel quæ intra mensem à die delicti cogniti computandum delinquentes huiusmodi, prout qualitas facinoris exigit, non duxerit puniendos cùm commodè possit, interdicto absolutè subiicitur, & Episcopali dignitate priuatur. Quod interdictum non extenditur ad loca subiecta, & de iurisdictione illius ciuitatis, neque est Pontifici reseruatum, tametsi excommunicatio ibidem aduersus singulares personas hoc facinus committentes, reseruetur.

4 Quartus habetur in *cap.* 1. *de vsuris lib.* 6. ibi enim statuitur, si Episcopus, & Archipiscopus, vel alij Ecclesiastici superiores, vel inferiores suspensionis, vel excommunicationis sententiam per mensem indurato animo sustinuerint eo quòd manifestis vsurariis alienigenis loca ad habitandum, & fœnerandum in terris suis concesserint, ipsorum terræ vbi hi vsurarij commorantur, Ecclesiastico interdicto supponuntur, quousque illi vsuratij ab illis terris recesserint. Terræ verò laïcorum non subiiciuntur ob hoc delictum interdicto; sed veniunt interdicendæ: vti ex Paludano notauit Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 5.

5 Quintus habetur in *Clemen.* 1. *de Pœnis*, vbi domino temporali afficiente quemlibet Episcopum corporali iniuria per se, vel per alium, aut eam ratam habente, vel consilium ad eam patrandam præbente, vel scienter prædictum delinquentem defendente, terra illius, dummodo vltra vnam diœcesim non contineat, generali interdicto supponitur, vsque ad condignam satisfactionem, deinde locus, vel loca, vbi Episcopus fuerit iniuriosè detentus, eidem subiicitur interdicto, quamdiu detentio ipsa duraverit. Quòd si sub dominio iniuriantis plures sint diœceses, interdicta est diœcesis in qua is dominus delinquens suum principale habet domicilium, & præterea illa in qua fuerit delictum hoc commissum, si eius fuerit, & duæ aliæ quæ sub ipso sint eidem loco viciniores. Idémque interdictum fertur in *ead. Clem.* aduersus ciuitatem tale delictum committentem.

Cæterùm solùm est differentia quòd ciuitatis interdictum non incurritur ob cuiuslibet Episcopi iniuriam, sed necessariò debet esse iniuria Episcopo proprio facta, vt constat ex illis verbis: *In suum Episcopum*: vt benè notauit Bonac. *t. de censur. disp.* 4. *q.* 3. *pun.* 4. *circa finem.* Nomine autem *ciuitatis* non venit diœcesis, neque item villa aut inferior populus, vt de se constat.

6 Sextus continetur in Extrauag. *Super gentes de consuetud. inter communes*, vbi domini regni, castri, ciuitatis, oppidi, vel alterius loci impedientes, ne Legatus, vel Nuntius Apostolicus in suas terras ingrediatur, neue officium suum exequatur, excommunicationi subiiciuntur, & eorum regna, ciuitates, castra, & loca supponuntur interdicto, quousque in ea contumacia perstiterint. Sed an hoc impedimentum præstare debeant prætextu consuetudinis; non est constans sententia. Suar. *disp.* 37. *sect.* 1. *num.* 22. Alter. *de interdicto, disp.* 12. *c.* 3. *sub finem*, id affirmant, probarique potest partim ex præfatione huius constitutionis, quæ est aduersus dominos temporales, prætendentes sibi competere ex consuetudine, ne vllus Legatus ab ipsis non petitus in eorum terras ingrediatur, munúsque suum exerceat, quam consuetudinem vt rationi contrariam, & Apostolicæ autoritati detrahentem Pontifex reprobat, partim ex rubrica, sub qua hæc constitutio collocata est, quæ est de consuetudine.

Cæterùm communior sententia, & tutior est opus non esse ad hanc censuram incurrendam, quòd præsletur impedimentum prætextu consuetudinis, sed satis esse quocunque titulo præsletur, quia esto Pontifex occasione dominorum qui prætextu consuetudinis hoc impedimentum apponebant Legatis Sedis Apostolicæ hanc constitutionem ediderit, tamen cùm legem tulit in futurum, nullius consuetudinis meminit, ideóque reliqui omnes Doctores præter Suar. & Alterium nihil amplius requirunt ad prædictas censuras incurrendas, nisi quòd Legatos Sedis Apostolicæ impediatur ingressus, & eius munus, & officium. Sicuti tradit Sylvest. *verb. interdictum* 4 *q.* 1. *num.* 7. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 3. *n.* 7. Tolet. *lib.* 1. *c.* 54. *n.* 1. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 2. Bonacina *t.* 3. *de censur. disp.* 5. *q.* 3. *pun.* 5. & alij.

7 Quoad interdicta localia specialia duplex casus in iure continetur, alter habetur in *c.* 1. *de sepulturis in* 6. vbi Clericis siue sæcularibus, siue regularibus inducentibus aliquem ad vouendum, iurandum, vel fide interposità promittendum eligere sepulturam in suis Ecclesiis, vel electam non mutaturum, latum est præceptum ne prædictos electores sepeliant, & si fortè sepeliuerint restituant corpora sepulta si petantur, & insuper intra decem dies à die sepulturæ omnia emolumenta occasione sepulturæ accepta Quod si non præstiterint Ecclesiæ ipsæ apud quas hæc corpora sepulta fuerint, nec non & cæmeteria earumdem ex tunc eo ipso supponuntur interdicto, donec ab eis præstetur restituio plenaria omnium prædictorum. Huiusmodi casus explicatus est, cùm Clement. *cupientes.* §. *sanè de Pœnis* declarauimus, quia ibidem aduersus prædictos excommunicatio reseruata fertur.

In presenti verò notandum est obligatos esse præfatos clericos ante iudicis sententiam omnia emolumenta occasione sepulturæ accepta, restituere; siquidem ob non restitutionem factam grauis pœna iniungitur. Deinde Ecclesiam interdicto supponi, etiamsi vnus tantùm grauem partem emolumenti non restituerit: quia rector Ecclesiæ tenetur plenariam satisfactionem facere. Secùs verò dicendum est quando religiosus, vel clericus aliquis priuatim committeret hoc delictum inducens aliquem ad vouendum, vel promittendum eligere sepulturam in eius Ecclesia, & alij Clerici ignari huius criminis sepeliunt defunctum, nullo modo Ecclesia est supponenda interdicto, tametsi nihil restituant, quia ob delictum singularis personæ non est locus communis aliis interdicendus, maximè cùm alij Clerici bona fide processerint, & Textus vtatur verbo *præsumpserit.*

8 Alter casus interdicti localis specialis continetur in *cap. quicunque de Hæreticis, lib.* 6. si enim hæreticus, eiúsue receptor, defensor, vel fautor tradatur scienter Ecclesiasticæ sepulturæ, locus ille in quo sepultus est in perpetuum priuatur, ne alios recipiat. Et licèt Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *art.* 1. *principali.* § *quantum ad tertium.* Sayr. *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 6. *q.* 4. *num.* 140. & alij censeant hoc verum esse interdictum; Rectiùs Suar. *disput.* 37. *sect.* 1. *ad fin.* Alterius *de interdicto, disp.* 12. *cap.* 4. *num* 28. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 4. *q.* 3. *pun.* 7. asserunt solam esse prohibitionem, ne ibi alius fidelis sepeliatur; nam si interdictum esset priuaret officiis diuinis, & sacramentis, non autem sola Ecclesiastica sepultura. Maximè cùm hæc prohibitio non extendatur ad omnem Ecclesiam, sed solùm ad locum illum, seu tumulum, in quo corpus hæretici, vel eius fautoris sepultum est. Præterea est notandum debere esse hæreticum denunciatum, vt huic censuræ locus sit.

9 Ad extremum aduerte nullum ex prædictis interdictis obseruandum ex obligatione esse, quousque denunciatio illius facta fuerit, quia post Extrauag. *Ad euitanda scandala* nemo tenetur abstinere à celebratione loci, qui denunciatus non est interdictus, sicut neque à communicatione cum interdictis

ctis, vt ex communi sententia notarunt Suar. *disp.* 37. *sect.* 2. *n.* 3. & 5. Sayr. *lib.* 5. *thesauri, cap.* 12. *n.* 14. Coninch. *disp.* 17. *dub.* 5. *in fine.* Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 4. *q.* 3. *pun.* 2. *in fine, n.* 8. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 6. *n.* 128.

§. II.

Expeduntur interdicta personalia generalia ipso iure lata.

1 *Primum interdictum personale generale incurritur ob concessionem habitationis manifestis vsurariis alienigenis.*
2 *Secundum ob concessionem, vel extensionem repræsalium in clericos, ipsorumque bona.*
3 *Tertium ob resistentiam statutis à Summo Pontifice circa diuisionem Episcopatus Tolosani.*
4 *Quartum ob violationem constitutionis Ioannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum.*
5 *Quintum ob appellationem à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium.*
6 *Sextum ob concessionem dimissoriarum ad ordines vacante Sede.*
7 *Vltimum ob imponentes, vel exigentes decimas, aliaue tributa ab Ecclesiasticis personis.*
8 *Debet communitati interdicta delictum constare, vt præditi censuris afficiantur.*

1 PRimum interdictum personale generale deduci potest ex *c.* 1. *de vsuris in* 6. vbi vniuersitates, collegia, aliæve communitates Ecclesiasticæ habitationem manifestis vsurariis alienigenis in suis terris concedentia, interdicto absoluto supponuntur Episcopi verò, & alij Superiores suspenduntur, inferiores verò excommunicatione ligantur. Communitas verò quæ interdicto supponitur Ecclesiastica esse debet, nam laïca aliis pœnis arbitrio Episcoporum compellenda est, vt cauetur *in dicto Textu.* & notauit Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 4. *q.* 1. *p. vlt.*

2 Secundum est aduersus communitates extendentes, vel concedentes repræsalia in clericos, ipsorúmque bona, nisi intra mensem reuocauerint, singulares personæ pœna excommunicationis afficiuntur, vt constat ex *cap. vnico de iniuriis lib.* 6. & notant omnes. Hos Textus *superiùs* explicuimus, cùm de excommunicatione egimus.

3 Tertium fertur interdictum contra vniuersitates, quæ ex certa scientia præsumpserint resistere statutis à Summo Pontifice circa diuisionem Episcopatus Tolosani, & habetur *in Extrauag. Saluator de Præbendis inter communes*, apponiturque ibi excommunicatio circa particulares personas, suspensio aduersus Capitula, Collegia, & Conuentus, sicuti *suis locis* explicuimus.

4 Quartum generale personale interdictum continetur *in Extrauag. vnica: Ne Sede vacante*, vbi Capitulum, Collegium, vel Vniuersitas non obseruans constitutionem Ioannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum, interdicitur absolutè. Idem habetur *in Extrauag. suscepti regiminis.* Episcopi suspenduntur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ, singulares personæ excommunicantur, vt suis locis explicatum est.

5 Quintum habetur in *Bulla cœnæ Domini, clausula secunda*, nam *ibi* interdicuntur absolutè Vniuersitates, Collegia, & Capitula seu conuentus appellantes à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium. Itémque interdicuntur ij quorum fauore fuerit appellatum. Sed de hoc textu satis diximus, cùm hanc Bullæ clausulam explicuimus.

6 Sextum continetur in Conc. Trident. *sess.* 7. *cap.* 10. *de reformat.* aduersus Capitula Ecclesiarum, quæ infra annum Sedis vacantis dimissorias ad Ordines alicui concedunt, qui beneficij Ecclesiastici recepti, vel recipiendi arctatus non fuerit. Quod qua ratione debeat intelligi, *superiùs*, cum de suspensione habitus est sermo, expositum.

7 Vltimò referri solet interdictum latum in *capit. clericis de immunit. Ecclesiar. lib.* 6. aduersus vniuersitates imponentes, vel exigentes taleas, decimas aliáue tributa ab Ecclesiasticis personis. Sed hæc constitutio reuocata est à Clemente V. in *Clement. vn. de immunit. Ecclesiar.* sicuti aliis relatis notarunt Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 13. Suar. *disputat.* 37. *sect.* 1. *num.* 16. Bonac. *disp.* 4. *q.* 1. *pun.* 3. In ea verò Clement. sub pœna excommunicationis præcipitur in huiusmodi exactionibus seruari præscripta in *cap. non minus. & cap. aduersus, de immunit. Ecclesiarum*, sicuti *superiùs* explicuimus.

8 Pro his interdictis aduerte eo ipso quòd communitati constiterit delictum esse commissum cui interdictum annexum est, absque vlla alia sententia, se reputare debet interdicto ligatam, quia personis interdictis, vel excommunicatis, seu suspensis nullus fauor *in Extrauag. Ad euitanda scandala* factus est. Sicuti aduertit Suar. *d. disp.* 37. *sect.* 2. *num.* 5. Ex eo autem quòd vni, vel alteri delictum constet, nullus ligatur interdicto, neque etiam illi qui causam interdicto dederunt, quia hi non ligantur, quousque communitas ligetur, quæ ligari non potest, nisi delicti plenam, & perfectam notitiam habeat. Sicuti aduertit Suar. *suprà, num.* 4. Filliuc. *tract.* 18. *capite* 6. *num.* 130.

§. III.

Referuntur interdicta personalia specialia.

1 *Primum est de eo qui causam interdicto locali, vel generali dedit.*
2 *Secundum contrahitur à iudicibus non seruantibus constitutionem* Cap. cum medicinalis, de sentent. excommunic. in 6. *in ferendis censuris.*
3 *Tertiò interdicuntur recipientes aliquam dignitatem de manu laici.*
4 *Quartò Episcopi, & Superiores vsurpantes bona Ecclesiarum vel beneficiorum vacantium.*
5 *Quintò celebrantes, vel facientes celebrari diuina in ciuitatibus, castris, seu locis aliis interdictis ab Ordinariis.*
6 *Sextò Episcopi, & Superiores Prælati, recipientes ab Ecclesia quam visitant munera, & alia quæ sibi non debentur.*
7 *Septimò Ordinarij conferentes beneficia eorum qui pro suis negotiis ad Romanam curiam profecti sunt.*
8 *Octauò Episcopi & Superiores qui aliqua bona beneficiorum vacantium vsurpant.*
9 *Nonò alienantes Ecclesiæ bona contra* Extrauag. Ambitiosæ.
10 *Decimò Prælati edentes glossas, seu comment. in Trident.*
11 *Vndecimò Metropolitanus qui intra tres menses Suffraganeos Episcopos absque rationabili causa absentes, denunciare Pontifici omittit.*
12 *Duodecimò simoniacos ordinantes.*
13 *Decimotertiò recipientes beneficia in confidentiam.*
14 *Decimo quartò Presbiteri, Diaconi & Subdiaconi in crimine fornicationis perseuerantes.*
15 *Denique ij qui eleemosynas anticipatas pro Missis dicendis accipiunt. Et quid in hac parte statuerit sacra Congregatio latè expenditur.*

PRimum speciale interdictum colligit communis sententia, vt videri potest apud Sayrum *lib.* 5. *thesauri, capit.* 12. *num.* 11. Suar. *disp.* 37. *sect.* 1. *num* 15. Nauart. *cap.* 27. *num.* 169. Filliucium *tract.* 18. *cap.* 6. *num.* 144. Bonac. *t.* 3. *de censur. disp.* 4. *q.* 1. *pun.* 1. ex Textu in *cap. si sententia de sentent. excommunicat. lib.* 6. decidente eum qui causam dedit interdicto locali, vel generali personali, specialiter manere interdictum, neque posse vllibi diuina participare. 1

Secundum interdictum habetur in *cap. cum medicinalis, de sentent. excommunicat. in* 6. aduersus quoscunque Iudices, qui in ferendis sententiiis excommunicationis, suspensionis, & interdicti non seruant formam *ibi* præscriptam, quæ est proferre sententiam in scriptis, & in ea exprimere causam, ob quam fertur, & exemplum scripturæ tradere excommunicato intra mensem, si ab eo postulatum fuerit. Hi ergo Iudices delinquentes ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis officiis per mensem suspenduntur. Vnde non solùm in Ecclesia, sed extra videntur priuati ab auditione diuinorum, aliàs superfluerent illa verba: *A diuinis officiis*, siquidem ex interdicto ab ingressu Ecclesiæ priuatur interdictus officiis diuinis in Ecclesia assistere, tametsi aliis non improbabiliter videatur illa verba *Ab officiis diuinis*, causa maioris claritatis apposita esse, ideóque solùm ab officiis diuinis intra Ecclesiam hoc interdictum priuari. Sicuti indicat Suar. *disp.* 37. *sect.* 1. *num.* 1. Hæc censura non extenditur ad Episcopos, quia de illis non est facta mentio. Neque Prælatos regulares plerumque comprehendit, quia priuilegio, consuetudinéue recepta solent verbo tenùs has censuras in suos subditos proferre, vt notauit Henriq. *lib* 13. *cap.* 43. *num.* 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 12. *numero* 17. Huic censuræ annexa est quæ fertur in *cap. sacro de sentent. excommunicat.* aduersus quemcunque Iudicem præsumentem ferre sententiam excommunicationis non præmissa competente monitione, & personis præsentibus idoneis per quas possit monitio probari, interdicitur huic iudici per mensem ingressus Ecclesiæ. 2

Tertiò interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ qui Episcopatum, Abbatiam, aliámue dignitatem Ecclesiasticam de manu laici receperint, eidémque censuræ laicus subiicitur. Sicuti habetur in *cap. si quis deinceps*, 16. *q.* 7. Requiritur autem vt receptio sit completa, & perfecta, quæ non intelligitur esse, nisi illius dignitatis possessio capta fuerit. Sicuti tradit Suar. *disp.* 37. *sect.* 1. *num.* 9. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 143. Alter. *disput.* 12. 3

cap. 2.

cap.2.col.5. Bonac. *t.3.de censur. disp.4.q.2.p.2.num.2.* & colligitur ex illis verbis Textus: *Locum deseruerit*, quæ supponunt locum deferendum possessum esse. Perseuerat autem hæc censura tam ex parte Clerici recipientis dignitatem, quàm ex parte laici conferentis, quousque dignitati sic acceptæ cessum fuerit, nam Textus inquit. *Introitum Ecclesiæ interdicimus, quousque locum quem sub crimine tam ambitionis, quàm inobedientiæ cœpit, vestipiscendo non deserit.* Ergo deserto illo loco, & dignitate renunciata cessat interdicti sententia. Vt notat Bonacina *suprà, num.6.*

4 Quartò fertur speciale interdictum ab ingressu Ecclesiæ in *cap. præsenti de officio ordinar. lib.6.* aduersus Episcopos, & eorum Superiores, qui vsurpant bona Ecclesiarum, vel beneficiorum vacantium, vel fructus eorum qui pertinent ad ipsa beneficia, vel ad successores. Et perseuerat hoc interdictum quousque restitutionem faciant de prædictis. Aduersus alios inferiores Prælatos fertur censura suspensionis, vt *superiùs* declarauimus explicantes suspensionem latam in *cap. quia sæpè de electione, lib.6.*

5 Quintò in *cap. Episcoporum de Priuilegiis in 6.* interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ omnes quantumcunque exempti cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis existant, qui scienter celebrant, vel faciunt celebrari diuina in ciuitatibus, castris, villis (nisi quatenus eis à iure conceditur) seu locis aliis interdictis ab Ordinariis, seu delegatis iudicibus, vel à iure. Quive excommunicatos publicè, vel interdictos ad diuina officia, seu Ecclesiasticа Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittere præsumpserint. Interdicunturque donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter. Quâ satisfactione positâ interdictum cessat, quia solùm vsque ad satisfactionem competentem latum est. Sed an hæ actiones præstandæ sint in interdicto locali generali? Non est constans Doctorum sententia. Nam Bonac. *disp.4.q.2. punct.6. num.3.* existimat satis esse, si in interdicto locali speciali præstentur, quia textus videtur generaliter loqui, vt colligitur ex verbis superius relatis. Sed rectiùs contrarium docuit Suar. *disp.37.sect.1.num.5.* Filliucius *tract.18. num.147.* quia hæc constitutio præcipuè lata est ad comprimendam exemptorum audaciam: exempti autem solùm in interdicto generali loci exemptionem prætendere possunt, & non in interdicto speciali. Deinde verba textus solùm interdicto generali perfectè accommodantur, inquit enim textus, scienter celebrant, vel faciunt celebrari diuina in ciuitatibus, castris, villis, seu locis aliis; ciuitas namque, castrum, villa, & locus subiecta sunt interdicti generalis.

Personas verò hoc interdicto comprehensas existimat Nauarr. *c.27.num.157.* Couarruu. *c.alma 1.p.§.6.n.9.* Suar. *disp.37.sect.1.num.5.* Auila *5.p.disp.5.dub.4.* & alij esse sæculares, vel regulares exemptas à iurisdictione ordinaria, quia hos voluit Pontifex hac censura comprimere, nam ordinariæ iurisdictioni subiectæ ab Ordinariis compelli poterunt. Contrarium autem satis probabiliter docent Glossa *ibi verbo ingressum.* Syluest. *verb.interdictum 6.§.2.* Angel. *eodem num.5.* Bonac. *t.3.disp.4.q.2.p.6.n.9.* nam illa dictio *quantumcunque exempti* non est restrictiua dispositionis, sed ampliatiua; præstatque hunc sensum; quicunque Clericus sæcularis, vel regularis etiamsi summè exemptus sit, &c.

Circa posteriorem partem illius Textus communis est sententia, quam docuit Suar. *disp.37.sect.1.num.5.* Filliucius *tract.18.n.147.* Bonac. *disp.4.q.2.n.6.* Coninch. *de interdicto, disp.17. dub.5. num 74.* comprehendere solùm admittentes excommunicatum, & interdictum denunciatum quia hos solos ex vi censuræ post *Extrauag. Ad euitanda*, vitare tenemur. Deinde hæc pœna non fertur contra participantes in quibuscunque rebus cum excommunicatis, & interdictis denunciatis, sed solùm contra participantes in diuinis officiis, Sacramentis, & Ecclesiastica sepultura, & non de quacunque participatione, sed de ea quæ propriè significatur per verbum *admittunt.* Quæ participatio solùm habet locum in illis ad quorum curam spectat prohibere, vel admittere aliquem ad huiusmodi actus, sicuti si rector esses Ecclesiæ & ibi permitteres excommunicatum, vel interdictum denunciatum officiis diuinis assistere. Item si excommunicato, vel interdicto vitando Sacramentum aliquod ministrares, quia ea ministratione suscipientem ad vsum Sacramenti admittis. Secùs esset, si ab excommunicato, vel interdicto Sacramentum accepisses, vt notarunt Suar. Filliuc. & Bonac. *locis citatis.* Dixi *qui admittit excommunicatum, vel interdictum.* Nam de suspenso nihil cauetur in *suprædicto cap.* ac proinde ex vi huius Textus nullam pœnam contraheres, etiamsi ad Sacramenta suspensum admitteres.

6 Sextò fertur simile interdictum ab ingressu Ecclesiæ *in Extrauag. vnica de Censibus inter communes*, aduersus Episcopos, & Superiores Prælatos, recipientes ab Ecclesia quam visitant munera, & alia quæ sibi non debentur, si intra mensem, vel vt melius dicam intra duos menses non restituerint Ecclesiæ ab ea accepta, & fertur interdictum non absolutè, sed quousque dictæ Ecclesiæ duplum non restituerint. Ea verò restitutione facta, interdictum finitur. Qui verò nomine Episcopi visitauerint, & vltra designatas procurationes receperint, suspenduntur ab officio, & beneficio, quousque duplum illius quod acceptum est restituerint, sicuti loquentes de suspensione exposuimus.

Insuperque additur aduersus familiares Prælati personaliter visitantis qui per se, vel per alios aliquid vltra sibi debita acceperint ignorante Prælato, si intra duos menses duplum non restituant, ex tunc si Clerici sint suspensi ab officio, & beneficio, si laici interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & ab Eucharistiæ communione, donec de duplo huiusmodi grauatis Ecclesiis, monasteriis, seu aliis piis locis satisfecerint competenter. Vt latiùs diximus, cùm de suspensione fuimus locuti.

Septimò fertur interdictum absolutè, & absque vlla limi- 7
tatione *in Extrauag. 3.de Priuilegiis* aduersus Ordinarios, & reliquos omnes qui conferunt beneficia eorum qui pro suis negotiis ad Romanam curiam perfecti sunt, quiue in illa officia aliqua exercent, & extenditur pœna aduersus recipientes, & talis receptio & donatio irrita, & nulla declaratur. Solùm aduerto *ibi* non solùm ferri interdictum, sed suspensionem, & excommunicationem reseruatam, quæ excommunicatio Episcopos comprehendit, tametsi sub suspensionis vel interdicti pœna non comprehenduntur. Vide quæ diximus, cùm loquentes de excommunicat. & suspens. hunc Textum exposuimus.

Octauò fertur *in Extrauag. vnica: Ne Sede vacante*, ad- 8
uersus Episcopos, & Superiores qui contra prescriptum illius decreti aliqua bona beneficiorum vacantium vsurpant, si intra mensem non restituant iis ad quos pertinent. Et fertur primò suspensio à Pontificalibus. Secundò interdictum ab ingressu Ecclesiæ aduersus vniuersitatem, vel collegium fertur absolutè. Singulares verò personæ excommunicationi subiiciuntur.

Nonò fertur interdictum absolutè, & aliæ pœnæ aduer- 9
sus Abbatem, & Episcopum qui inconsulto Romano Pontifice aut non seuata forma Extrauag. *Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis*, bona Ecclesiæ alienauerint, quam constitutionem plures Doctores censent receptam non esse.

Decimò fertur interdictum ab ingressu Ecclesiæ in bulla 10
Pij IV. edita in confirmationem Concilij Trident. aduersus Prælatos edentes Glossas, seu commentaria in Concilium Trident. eáue publicantes, quod qua ratione intelligendum sit, explicuimus declarantes excommunicationem ibi appositam contra singulares personas.

Vndecimò in eodem Concilio Trident. *sess.6.cap.1. de re-* 11
format. in fine latum est interdictum ab ingressu Ecclesiæ aduersus Metropolitanum, qui intra tres menses Suffraganeos Episcopos absque rationabili causa absentes à suis Ecclesiis per annum, & aduersus suffraganeum Episcopum antiquiorem residentem, qui Metropolitanum per annum absentem absque causa denunciare intra tres menses per nuntium, vel litteras Pontifici omiserit.

Duodecimò fertur interdictum ab ingressu Ecclesiæ Ponti- 12
fici reseruatum in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Sanctum, & salutare*, aduersus simoniacos ordinantes. Sed quia ibi etiam suspensio iniungitur, de qua *suo loco* egimus, nihil speciale notandum in præsenti occurrit.

Decimotertiò Pius IV. *in Bulla quæ incipit: Romanum* 13
Pontificem iniungit pœnam interdicti absoluti, & Pontifici reseruati Cardinalibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, aliisque Prælatis recipientibus beneficia, vel pensiones in confidentiam, inferioribus pœnam excommunicationis iniungit, quam suo loco explicuimus.

Decimoquartò refertur ab aliquibus interdictum ab in- 14
gressu Ecclesiæ, quod latum est in *cap. si qui sunt, 81. dist.* aduersus Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos, qui in crimine fornicationis perseuerant. Quod interdictum testatur Bonac *disp.4.q.2.p.10.* vsu receptum non esse, sed casu quo receptum sit, finiti delinquente pœnitentiam agente, quia Textus inquit: Interdicimus eis Ecclesiæ introitum vsque dum pœniteant & emendent. Ergo positâ pœnitentiâ & emendatione, cessat interdictum, quod appositum est vsque ad illum terminum.

Denique adducit Bonac. *disp.4. q 2.pun.11.* interdictum 15
ab ingressu Ecclesiæ appositum à sacra Cardinalium congregatione die 22. Septemb. anno 1625. aduersus Capitula, Collegia, Societates, Congregationes, & locorum piorum Superiores, & alios ad quos pertinet, si pecuniam acceptam pro onere perpetuo Missarum celebrandarum non deposuerint penès ædem sacram, vel personam idoneam, vt quamprimum possit in bona immobilia commutetur cum indiuidua mentione oneris, quod illis est annexum, quia hoc ex voluntate concedentis eleemosynam requiritur, siquidem intendit Missarum onus esse perpetuum, ad cuius finem maximè expedit vt eleemosyna perpetua sit, quod esse nequit, nisi pretio accepto, bona immobilia comparentur. Item sub eadem pœnâ

interdicti

interdicti iniungitur, vt si ea bona immobilia authoritate Apostolica contigerit alienari, pretium eorumdem eodem modo deponatur in bona immobilia, cum eiusdem oneris repetitione conuertendum. Quod ob eandem rationem dispositum est.

Deinde iniungit sub eadem pœna interdicti sæcularibus Clericis,& regularibus sub pœna priuationis vocis actiuæ,& passiuæ, priuationis officiorum,& inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda ; vt si forte onere Missarum celebrandarum detinentur, auferant ab Ecclesiis capsulam cum inscriptione pro Missis celebrandis. Ne ea occasione onere Missarum grauentur, cui nequeunt commodo tempore satisfacere contra voluntatem, & intentionem eleemosynas tribuentium, & Missas postulantium ; hac enim parte nihil amplius præcipitur nisi quod iure naturæ cauetur, iure namque naturæ vetitum est, ne quis Missas dicendas in longum tempus differat contra voluntatem,& intentionem eorum qui stipem pro illis dicendis concesserunt. Quare si breui tempore receptis, & recipiendis satisfieri potest, non est opus capsulam tollere , & à recipiendis eleemosynis Missarum abstinere.

Alia plura adducit Bonac. *dicto t.3. disp.4.q.2. punct.11.* à sacra congregatione Cardinalium decreta circa Missas , & earum eleemosynas, quæ iuri,& rationi consentanea sunt,& obseruari conuenit. *Primò* namque refert prohibitum esse à sacra Congregatione,ne Episcopi,aut Generales Religionum reducant onera Missarum post Concil. Trident. imposita , aut in limine beneficij, nisi forte ipse testator hanc facultatem Episcopo, aut religionis Superiori concesserit. Neque obest quòd legatum sit ita tenue, vt nullus velit Missarum oneri satisfacere , ideóque expediat fieri reductionem , quia hæc non negatur , sed cauetur ne ab alio , quàm à Pontifice fiat, quam gratis,absque vllis expensis præstabit. *Secundò* refert Bonac. prohibitum esse , ne quis plures accipiat eleemosynas (intelligitur integras) pro eodem sacrificio, reuocátque omnia priuilegia quibuscunque locis , vel personis concessa, quibus concedebatur, vt certarum Missarum,vel anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis,vel orationibus satisfieret pluribus oneribus Missarum in futurum suscipiendis. Etenim cùm iure naturali nullus possit pro vno Sacrificio nisi vnum congruum stipendium accipere , iniustitiam committit intendens pluribus stipendiis vnico sacrificio satisfacere. Quod si aliquando stipendium minus congruo datum sit , & recipiens illo contentus fuit, nequit aliunde compensationem accipere,quia iam cessit iuri quod habebat,vt sibi congruum stipendium concederetur. Reuocatio verò priuilegiorum conuenientissima fuit, ne concedentes eleemosynam sua intentione defraudentur, néue alij ab his eleemosynis concedendis , & capellaniarum fundatione retrahantur. *Tertiò* refert prohibitum esse Sacerdoti accipienti certam eleemosynam pro Missis dicendis alteri Sacerdoti eas Missas celebrandas committere,minori stipendio concesso, quia nulla videtur congrua ratio ob quam possit partem stipendij sibi concessi retinere , cùm ex voluntate donantis concedatur ei quatenus est Missas celebraturus,& non aliter. Ex quo decreto non impediuntur custodes Ecclesiarum ex eleemosynis pro Missis dicendis aliquam partem sibi retinere pro labore impensio in harum eleemosynarum collectione, altarisque obsequio, nempe cera , vino , & aliis, dummodò congruum stipendium Sacerdoti celebraturo concedatur , quia his oneribus sacrificia postulantes satisfacere tenentur, siquidem irrationabiliter vellent sibi gratis ea obsequia præstari.

Ad extremum alicui non videbitur improbabile hæc sacræ Congregationis decreta etsi rationi , & æquitati conformia sint,vim legis saltem extra Italiam non habere,quia illis deficit requisita publicatio, & communitatis acceptatio, & iurisdictionis à Pontifice in totam Ecclesiam concessio, vti indicat Bonac. *d.pun.11.in fine.* Quod an verum sit , aliis iudicandum remitto.

PVNCTVM IX.

De cessatione à Diuinis.

§. I.

Quid sit,& quotuplex cessatio?

1 *Explicatur cessationis definitio.*
2 *Qualiter ab interdicto differat ;*
3 *Duplex est cessatio.*

1 ANnexa est cessatio à diuinis interdicto , eique ex parte similis. Dicitur autem cessatio ab effectu quem habet, quia ex vi illius diuinæ laudes in aliquo loco cessant, ideóque Doctores cessationem definiunt esse prohibitionem Ecclesiasticam Clericis impositam abstinendi ab officiis diuinis in aliquo loco. Hæc prohibitio etsi ob culpam grauissimam alicuius apponatur , non est tamen censura , quia non magis nocentes, quàm innocentes afficit,sed est quædam diuinorum officiorum negatio,quam Ecclesia clericis sub præcepto iniungit in signum doloris , & tristitiæ conceptæ ob grauissimam iniuriam sibi , seu honori diuino illatam , & in illius reparationem , vt hac ratione cogatur delinquens ab iniuria desistere,& satisfactionem exhibere. Sicuti colligitur ex Clement. 1.*de sentent. excommunicat. sub finem*, & tradunt communiter Doctores,Nauarr. *cap.27.num.188.* Sayrus *lib.5. cap.17.num.2.* Suar.*disp.38.sect.1.num.13.* Coninch.*disput.17. dub.1.in princ.* Filliucius *tract.18.c.7.q.1.* Bonac. *t.1.disput.6. p.1.* Paul. Layman. *lib.1 sum. tract.5.par.4.c.6. num.1.* Auila 6. *p.de censuris disp.1.dub.1.*

Ex his infertur plurimum cessationem ab interdicto differre , nam interdictum etiam locale semper afficit aliquam personam determinatam , nempe illum cuius causa interdictum latum est, cùm tamen cessatio à diuinis nullam personam determinatam afficiat. Sed omnes æquè à diuinis illo in loco vbi fertur cessatio arceantur. Secundò ob violationem cessationis per exercitium Ordinis nulla est irregularitas imposita, quæ tamen violationi interdicti apposita est. Tertiò cessatio non est censura , secùs interdictum. *Cap. quaerenti de verborum significat.* Quartò priuilegia tempore interdicti concessa ad cessationem à diuinis trahenda non sunt. Quintò cessatio à diuinis nunquam imponitur ipso iure, bene tamen interdictum. Denique effectus cessationis,& interdicti aliqua ex parte differunt,sicuti hæc omnia in sequentibus videbimus. Ergo cessatio à diuinis ab interdicto differt. 2

Duplex est cessatio, alia *generalis*, alia *specialis*. Generalis est quæ respicit prouinciam, ciuitatem , castrum , villam &c. Specialis est quæ determinato loco apposita est scilicet Ecclesiæ, cæmeterio , oratorio &c. Sicuti de interdicto diximus. 3

§. II.

Quos effectus habeat cessatio à diuinis?

1 *Triplex est effectus.*
2 *Plures censent non solùm à Pontifice, sed à quolibet inferiore cessationem imponi posse partialem.*
3 *Verius est oppositum.*
4 *Primus effectus cessationis, qui est priuatio diuinorum officiorum tam Clericos, quàm laicos comprehendit.*
5 *Aliqui censent priuilegium concessum* in cap. alma mater de sentent. excommunicat. in 6. *extendi ad cessationem*
6 *Oppositum verius est.*
7 *Priuilegium concessum pro illis quatuor festiuitatibus relatis in* dicto cap. alma *ad cessationem extenditur spectata consuetudine,tametsi spectato iuris rigore contrarium esset dicendum.*
8 *Ex vi vllius priuilegij concessi audiendi diuina, vel celebrandi tempore interdicti, non possunt tempore cessationis celebrari, vel audiri diuina.*
9 *Tempore cessationis licitum est celebrare in qualibet Ecclesia semel in hebdomada pro renouanda Eucharistia.*
10 *Hora canonica in particulari recitari possunt tempore cessationis.*
11 *Tempore cessationis ea Sacramenta ministrari possunt , quæ tempore interdicti.*
12 *Cessatio per se non videtur priuare Ecclesiastica sepultura.*

TRiplex effectus communiter cessationi attribuitur , nempe priuatio diuinorum officiorum,Sacramentorum, & Ecclesiastica sepulturæ. 1

Sed an hi effectus cuilibet cessationi annexi sint ; Variant Doctores. Nam Suar. *disp.39.sect.2.num.15. & sect.4. num.4.* Filliucius *tract. 18. capite 9.num. 172. & 187.* censent non solùm à summo Pontifice (de quo non est dubium) sed à quolibet Iudice cessationem imponi posse partialem,hoc est quoad vnicum tantùm effectum , & non quoad omnes , v.g. quoad priuationem diuinorum officiorum , & non quoad priuationem Sacramentorum,quia hæc potestas nullibi videtur restricta. 2

Cæterùm longè verius est nullum alium præter Pontificem cessationis effectus limitare posse ; quia hi effectus annexi sunt cessationi ex iure communi statuto in *cap. non est 11.de Sponsalibus* ibi : *Nulla officia diuina celebrari permittatis.* Quod ius mutare nemo potest. Sicut ergo nullus potest excommunicationis effectus restringere ; quia iure communi sunt statuti , sic neque cessationis effectus restringere valet. Neque placet responsum Suar.*dicta sect.vlt. n.4.* Pontificem loqui *ibi* de speciali cessatione, nam Doctores omnes inde sumunt argumentum ad affirmandum cessationem quamlibet 3

prohibe-

prohibere omnia officia diuina, neque habere locum indulgentiam factam in *c. alma mater.*

Præterea si cessatio partialis, & quoad particulares effectus & non quoad omnes imponi posset, esset multiplex cessatio, sicuti est multiplex interdictum, quam tamen multiplicitatem nullo modo iura agnoscunt. Non igitur potest alius à Pontifice effectus cessationis restringere, vt bene notauit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 1. & *cap.* 54. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *thesauri, c.* 18. *n.* 7. Auila 6. *p. disp.* 3. *dub.* 4. Bonac. *t.* 1. *disp.* 6. *pun.* 3. *n.* 8. & alij.

4 Primus ergo effectus cessationis est prohibitio diuinorum officiorum, vt deciditur *dicto cap. non est vobis de Sponsalibus* Quæ prohibitio etsi directè clericos afficiat, laïcos etiam comprehendit. Ex eo namque quòd in aliquo loco indicta cessatio sit à diuinis, omnes tam clerici, quàm layci à diuinis arcentur, clerici ne ea celebrent, laïci, & clerici ne illorum celebrationi, si aliquando contigerit, assistant. Quod manifestè conuincitur ex *cap. quod in te, de pœnitent. & remissionib.* & *cap. permittimus de sent. excommunic.* vbi semel in hebdomada pro renouanda Eucharistia permissum est celebrari, cui celebrationi nec clerici, nec laici assistere possunt, sed solùm sacerdos cum suo ministro. Atque ita notauit Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *n.* 14. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 7. *n.* 166. Bonac. *t.* 1. *de cessat. disp.* 6 *pun.* 3. *num.* 4.

5 Sed dubium est, an priuilegium concessum in *cap. alma mater. de sentent. excommunicat. in* 6. vt possint Clerici officia diuina in loco interdicto celebrare submissa voce, ianuis clausis, & campanis non pulsatis, extendatur ad cessationem à diuinis? Affirmant Archidiacon. *cap. si canonici statim in princ. De officio ordinar. in* 6. Paludan. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 8 *art.* 3. *princip. num.* 38. Ioann. de Friburgo *sum. confessor. lib.* 3. *tit.* 33. *q.* 221. Nauarr. *cap.* 27. *num* 189. Villadiego *de irregularit. vbi de irregularit. ob violationem interdicti. §. dictum est. & cap.* 5. *de interdicto. num.* 15. *vers. prædicta tamen.* Ducuntur, quia cessatio hæc spectato iure antiquo sub interdicto continebatur. Deinde rationes, quibus motus fuit Pontifex ad concedendum vt tempore interdicti generalis diuina celebrarentur, illa moderatione scilicet ne fidelium deuotio tepesceret, ne hæreses pullularent æquè in cessatione à diuinis procedunt. Ergo priuilegium interdicto concessum ad cessationem extendi debet.

6 Nihilominus verior, & communior est sententia, negans concessionem *d. cap. alma* ad cessationem etiam generalem extendi posse. Primò, quia cessatio à diuinis sub interdicto non comprehenditur, sed ab ipso distinguitur. vt colligitur ex *cap. dilectis filiis de appellationibus & cap. irrefragabili. §. cæterum de officio ordinarij. & cap. si canonici. Cap. quamuis de officio ordinar. lib.* 6 *& Clement. 1. de sentent. excommunicat.* Secundò si liceret Canonicis Horas canonicas dicere tempore cessationis generalis, sicuti licet tempore interdicti, possent, & deberent eas Horas recitare, nec priuari possent distributionibus, sed necessariò eas lucrarentur. Quo posito non esset obligatus eas illis soluere qui causam cessationi dedit. Sicuti de facto obligatur in *cap. si canonici §. si autem de officio ordinar. in* 6. Tertiò non est eadem ratio in cessatione, ac in interdicto, vt priuilegium concessum pro interdicto ad cessationem extendatur. Nam cessatio à diuinis rarissimè, & ob vrgentissimam causam imponitur, & tentatis aliis pluribus remediis, & semper imponitur ob contumaciam alicuius infringendam. Secùs contingit in interdicto. Quartò si limitationes, quæ in interdicto licent, licerent in cessatione, cessatio non esset grauamen speciale supra interdictum, quod est contra Ecclesiæ vsum. Atque ita docet Medina *sum. lib.* 1. *c.* 11. §. 14. Couar. *cap. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 2. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *num.* 6. Sanchez *lib.* 7. *de matr. disp* 8. *num.* 14. Sayr. *libro* 5. *thesauri, cap.* 19. *num.* 2. Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 7. Auila 6. *part. disp.* 1. *dub.* 3. *vers. secunda opinio.* Coninch. *disp.* 17. *dub.* 7. *n.* 85. Paul. Laym. *lib.* 1. *sum. tract. c. p.* 4. *c.* 6. *n.* 2. Bonac. *t.* 1. *disp.* 6. *pun.* 1. *circa finem.* Gasp. Hurtado *de cessat. diffic.* 1. *n.* 58.

7 Ex hac doctrina videtur inferri iuris rigore spectato priuilegium concessum in *cap. alma* pro illis festiuitatibus Natalis, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis non esse ad cessationem à diuinis extendendum. Vt tradit Bonac. Layman. & Suar. *loc. alleg.* Verùm spectatâ æquitate, & consuetudine hanc extensionem faciendam esse docuerunt Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 5. *num.* 5. Doctores Salmanticenses, anno 1584. teste Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 3. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *in fine.* Sayr. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 6. Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 8. *num.* 18. Auila 6. *p. disp.* 1. *dub.* 6. *concluf.* 1. Paul. Layman. *dicto cap.* 6. *num.* 3. inclinat Suar. *dicta disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 23 & colligitur ex *d. cap. alma.* Nam *ibi* conceduntur illis diebus celebrari officia diuina non in vi permissionis, sed constitutionis, & ordinationis, inquit enim textus: In illis festiuitatibus Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Virginis Mariæ campanæ pulsentur, & ianuis apertis, & alta voce diuina officia solemniter celebrentur. Ergo aduersus hanc constitutionem non potest cessatio, quæ ab inferiori Pontificis indicta est vim habere. Et idem tradit Sayrus, & Henriq. de festis, in quibus ob priuilegia Religiosis concessa generalia interdicta suspenduntur.

Secundò infertur ex vi illius priuilegij concessi audiendi 8
diuina, vel celebrandi tempore interdicti non posse priuilegiatum ea audire, vel celebrare tempore cessationis; quia vt probatum est, cessatio sub interdicto non comprehenditur, sed ab eo distinguitur. Sicuti notauit Nauarr. *cap.* 27. *numero* 189. Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 11. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 15. Bonac. *disp.* 6 *pun.* 1. *in fine.* Quod maximè procedit in priuilegio singularibus personis concesso, quod strictè interpretandum est. Verùm si de priuilegio communitati alicui concesso, vel personis ratione dignitatis loquamur, vt est priuilegium concessum Episcopis audiendi, vel celebrandi tempore interdicti in *cap. quoad nonnullos, de priuilegiis, & cap. vlt. eodem tit. in* 6. non videtur improbabile ad cessationem extendi, quia hoc priuilegium latè interpretandum est, maximè cum iure antiquo parum cessatio ab interdicto distinguebatur. Sicuti plures referens docuit Couarruu. *cap. alma* 2. *p.* §. 4. *num.* 7. *vers. hinc patet.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 3. & *in comment. litt. P.* & refert ita sensisse quosdam Iurisperitos Salmanticæ consultos Sayrus *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 5. Auila 6. *p. disp.* 1. *dub.* 5. *concluf.* 2. limitans casu quo priuilegium concessum fuerit ante constitutionem *cap. alma mater.* Illud est certum in eo casu Missam, & officia diuina celebranda secreto esse, & seruata moderatione *dicti cap. alma*, vt notarunt Henriq. & Auila *suprà.*

In omni tamen sententia fatendum est tempore cessatio- 9
nis licitum esse celebrari in qualibet Ecclesia semel in hebdomada pro renouanda Eucharistia, ne species sacramentales putrefiant, néve infirmi sine viatico decedant, quæ fuerunt rationes ob quas in speciali interdicto hoc permissum est iuxta *c. permittimus de sent. excom.* Debet tamen vnus solus minister, vel ad summum duo adesse iuxta Decretum Soteri Pontificis *in c. hoc quoque de consecr. dist.* 1. Sicuti docuerunt Medin. *sum. li.* 1. *c.* 11. §. 14. Henr. cum Doctoribus Salmanticensibus, *lib.* 13. *c.* 53. *n.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 173. Sayrus *lib.* 5. *c.* 19. *n.* 3. Auila 6. *p. disp.* 1. *dub.* 4. *concluf.* 2. Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 19. Bonac. *t.* 1. *disp.* 6 *pun.* 3. *num.* 3. Quinimo addit Suar. *num.* 20. quolibet die fieri posse sacrum, si necesse sit conferri viaticum, neque adsit Eucharistia. Cauendum tamen est, ne hoc fiat in fraudem cessationis, ideóque in Missa quæ semel in hebdomada permittitur consecrandæ sunt omnes formulæ; quæ pro tota hebdomada necessariæ reputantur.

De recitatione Horarum in particulari scilicet bini, vel 10
terni variant Doctores, an liceat tempore cessationis? Negarunt Doctores Salmanticenses, teste Sayro *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 4. & probari videtur ex *cap. permittimus de sentent. excommunicat.* ibi: *Nulla diuina officia permittatis aliquatenus celebrari.* Item ex *cap. quod in te de pœnitent. & remissionib.* videtur concessa facultas recitandi tempore interdicti bini, vel terni, quæ facultas non est ad cessationem trahenda. Sed contrarium longè probabilius est, vt docuit Sayrus *dicto num.* 4. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 2. Suar. *disp.* 39. *sect.* 2. *num.* 14. Bonac. *t.* 1. *disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 3. Layman. *lib.* 1 *sum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. quia hæc recitatio non est publica, & solemnis, sed priuata, quæ nec interdicto, nec cessatione tollitur. Item extra Ecclesiam hæc recitatio licet, vt docuit Henriq. *suprà.* & Auila *dub.* 4. Ergo etiam in Ecclesia. Neque obstat Textus in *dicto cap. dimittimus*, quia intelligendus est de permissione officij publici. Textus verò in *cap. quod in te* non facultatem concedit, sed quod aliàs licitum erat, declarat; vt bene notauit Layman. *d. cap.* 6. *num.* 2. De pulsatione campanarum idem est dicendum, ac de interdicto diximus nullo modo licere in ordine ad diuina officia pulsari; secùs verò ad alia quæ officia diuina non sunt, nisi consuetudo in contrarium obseruetur ab Ecclesia matrice. Sicuti notauit Suar. *disp.* 39 *sect.* 2. *num.* 17.

Secundus effectus cessationis est priuatio sacramentorum, 11
vt constat ex *dicto cap. non est vobis de Sponsalib.* Difficultas autem est quæ sacramenta ministrari, & recipi liceant? Et dicendum videtur, etsi spectato iuris rigore solus Baptismus, & pœnitentia morientibus, & Viaticum administrari possit, vt colligitur ex *dicto cap. non est vobis*; ibi: *Nulla diuina officia præter Baptismum paruulorum, & Pœnitentiam morientium adiuncto etiam Viatico celebretis.* At ex benignitate Ecclesiæ, & grauissimorum Doctorum authoritate ea sacramenta ministrari, & recipi possunt quæ tempore interdicti licent, non quia cessatio sub interdicto comprehendatur; sed quia Ecclesia videtur eam consuetudinem approbasse, ne fuos fideles tanto bono priuet, vt tradunt ex communi Couarruu. in *cap. alma* 2. *part.* §. 4. *num.* 7. *vers. vt cumque tamen sit.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 1. & 4. Sayrus *lib.* 5. *thesauri, cap.* 19. *num.* 7. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 6. *pun.* 3. *num.* 7. Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *part.* 4. *cap.* 6. *num.* 3. Suar. *disp.* 39 *sect.* 2. *num.* 12. Auila 6. *part. disp.* 1. *dub.* 6. & alij. Quocirca tempore cessationis licet tam paruulis, quàm adultis etiam sanis conferre sacramentum Baptismi, quia hoc sacramentum est necessitatis ob vitæ periculum, & vocatur Sacramentum paruulorum etiamsi adultis

detur, quia de iure, & per ſe, in pueritia illis erat tribuendum. Confirmatio etiam concedi poteſt; quia eſt quædam Baptiſmi perfectio: ſicuti tradunt Sayrus, Henriq. Bonac. Suar. Layman. & alij *locis allegatis*. Pœnitentia omnibus morituris concedenda eſt propter eius neceſſitatem, vt habetur in *ſuprad. cap. non eſt vobis*. An verò ſanis ſit miniſtranda? non eſt ita certum. Probabile eſt extendi ex benigna Eccleſiæ interpretatione, nam cùm difficile ſit adultum contritione iuſtificari, non eſt credendum voluiſſe piam matrem Eccleſiam ſuos fideles hoc tam ſaluatari remedio, & ad iuſtificationem neceſſariò priuare. Sicuti docet Couarruu. *dicta 2. p. §. 4. num. 7. verſ. vbicunque*. Henriq. *lib. 13. cap. 53. num. 4.* Sayrus *cap. 19. num. 8.* Bonac. *pun. 3. num. 5.* Coninch. *diſp. 17. dub. 7. num. 82.* Suar. Auila, Layman. *locis citatis*. Deinde Matrimonium abſque ſolemnitate nuptiali contrahi poteſt, nam eſto ſacramentum ſit nuptiali contrahi poteſt, nam eſto ſacramentum ſit, quia tamen fundatur in humano contractu ex vi ceſſationis, ſicut neque ex interdicto prohibetur, vt docet Sayrus *libro 5. capite 19. numero 12.* Henriquez *cap. 53. numero 4.* Suar. *diſp. 39. ſect. 2. num. 27.* Quapropter ſacramentum Ordinis, Euchariſtia ſanis, & extrema Vnctio infirmis tempore ceſſationis, ſicuti tempore interdicti denegantur, vt aduertunt Doctores relati. Omnia tamen ſacramenta quæ eo tempore miniſtrari licent adminiſtranda ſunt cum ſuo ritu, & ſolemnitate debita. Sicuti notant Sayrus, Suar. Bonac. Layman. & alij *locis allegatis*. Vnde licitum eſt hebdomada ſancta, ſi ceſſatio perſeueret conſecrare Chriſma, & benedicere oleum; quia hæc neceſſaria ſunt pro miniſtratione ſolemni Baptiſmi, & Confirmationis. Sicuti aduertunt Henriq. *lib. 13. cap. 53. n. 4.* Nauarr. *cap. 27. num. 178.* Sayr. *lib. 5. cap. 19. num. 7.* Suar. *diſp. 39. ſect. 2. num. 18. & 22.* Bonac. *diſp. 5. p. 3. num. 5. & ſeqq.*

Tertius effectus ceſſationis enumerari ſolet priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Et quidem ſi ceſſatio interdictum ſupponat, vt ferè ſemper contingit, non eſt dubium ratione interdicti hanc ſecum ferre priuationem. Verùm ſi ceſſatio per ſe ſumatur, valde probabile cenſeo hunc effectum non habere, quia ſepultura Eccleſiaſtica, vt *ſuperiùs* dixi ſub officiis diuinis non comprehenditur: at ceſſationi ſolùm diuinorum priuatio, vt effectus annectitur ex *cap. non eſt vobis de Sponſalibus*, neque vllibi cautum eſt hanc ſepulturæ priuationem illi conuenire. Non igitur aſſerenda eſt, ideóque poſſunt ſpectato iuris rigore nō ſolùm Clerici (de quibus ferè omnes Doctores conueniunt) ſed etiam laici tempore ceſſationis cæmeterio, vel Eccleſia ſepeliri abſque diuinorum officiorum ſolemnitate. Vti tradit Suar. *diſp. 39. ſect. 2. num. 34.* Coninch. *diſp. 17. dub. 7. n. 84.* Bonac. *t. 1. diſp. 6. pun. 3. n. 8.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. p. 4. cap. 6. n. 3. verſ. denique.*

§. III.

De cauſis ceſſationis.

1 *Qui poſſint ceſſationem indicere & quod ſit eius ſubiectum, & cauſa finalis.*
2 *Cauſa materialis ob quam ceſſatio imponitur debet eſſe grauiſſima.*
3 *Inualida eſt ceſſatio non ſeruatis conditionibus præſcriptis* in cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.
4 *Poſita ceſſatione ſi intra menſem partes non ſe compoſuerint; Romam mittendum eſt.*
5 *Aliæ conditiones ſeruandæ ſunt pro ceſſatione poſita à Capitulo.*
6 *Prædictas conditiones non tenetur Capitulum obſeruare tempore Sedis vacantis, ſi per Vicarium à ſe electum ceſſationem imponat.*
7 *Referuntur pœnæ Capitulo impoſitæ non ſeruanti prædictas conditiones.*
8 *Quod dictum eſt de ceſſatione impoſita à Capitulo, dicendum eſt de ceſſatione impoſita ab Epiſcopo, aliaque Prælato.*
9 *Cauſam ceſſationi præbens ad quæ obligetur.*

1 CAuſam materialem, ſeu ſubiectum ceſſationis conſtat eſſe locum, ſeu perſonas in ordine ad locum, quibus prohibetur diuina ibidem celebrare. Efficiens cauſa eſt qui ceſſationem indicit, qui neceſſariò habere debet iuriſdictionem in foro externo, ea autem gaudens ceſſationem indicere poteſt. Sicuti excommunicare, ſuſpendere, & interdicere. Cui enim poteſtas ferendi has cenſuras competit, competit etiam poteſtas ferendi ceſſationem. Quapropter ex proprio officio Epiſcopis, aliiſque iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, & Capitulo Sede vacante hæc poteſtas ineſt. Vt colligitur ex *cap. ſi canonici de officio ordinar. lib. 6.* Et *ibi* Gloſſa *verbo ceſſare*. Capitulum verò Sede non vacante hanc nequit ceſſationem indicere, niſi ex priuilegio, aut conſuetudine recepta: vti colligitur ex *dicto cap. ſi canonici*, & tunc non niſi ex conſenſu Epiſcopi, & conuocatis omnibus capitularibus etiam abſentibus, ſicuti fit ad electionem, vt colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinarij. & cap. ſi Canonici. Cap. quamuis eodem tit. in 6.* Et notauit Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concluſ. 3.* Couarruu. *in cap. alma 2. p. §. 2. numero 6.* Henriq. *lib. 13. cap. 54. num. 1.* Sayr. *lib. 5. cap. 18. num. 5.* Finalis cauſa conſequenda per ceſſationem eſt rebelles, & inobedientes coërcere, & à delicto patrato remouere. Cauſa verò formalis, ſeu modus ferendi ceſſationem, & cauſa propter quam ferenda eſt præſcribitur in *cap. irrefragabili §. cæterùm de officeo ordinar. & cap. ſi canonici. Cap. quamuis eodem tit. in 6.* Qui Texrus etſi loquantur de ceſſatione impoſita à Capitulo, Doctores referendi ad quamcunque ceſſationem extendunt.

Cauſa materialis, ſeu delictum ad cuius emendationem ferēda eſt ceſſatio, debet eſſe eius qualitatis, vt adæquet danis ex ceſſatione prouenientibus, quæ cùm grauiſſima ſint, grauiſſimum delictum exigunt. Et præterea debet eſſe delictum notorium, & manifeſtum notoritate facti, vt eius ſcandalo poſſit ceſſatione occurri. Neque in contrarium ſtare poteſt conſuetudo vtpotè irrationabilis, & in grauamen Eccleſiæ cedens. Sic docuit Sylueſt. *verbo ſuſpenſio. n. 1.* Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concl. 3.* Henriq. *lib. 13. c. 52. num. 1.* Sayr. *lib. 5. theſauri, cap. 18. num. 12.* Suar. *diſp. 38. ſect. 3. n. 4 & 7.* Auila *6. p. diſp. 2. dub. 2. condit. 1. & ſeqq.* Coninch. *d. 17. dub. 7. n. 87.* Bonac. *t. 1. d. 6. de ceſſat pun. 2. n. 5.* Gaſpar. Hurtado *de ceſſat. difficult. 3. n. 59.* & colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinarij.* Et *cap. ſi canonici. Cap. quamuis, eodem tit. in 6.* Inſuper hæc cauſa propterquam imponitur exprimi debet inſtrumento publico per Tabellionem, ſeu aliis parentibus litteris ſigillo authentico munitis, quæ debent tradi ei contra quem ceſſatio indicitur. Sicuti cauetur in *ſuprad. cap. ſi canonici.* Præterea debet prius delinquens moneri, an ſatisfactionem, & emendationem præſtare velit. Non enim ceſſatio quæ grauiſſima pœna eſt, indici poteſt niſi pro contumacia vt manifeſtè colligitur ex *d. cap. quamuis.* 2

Hæ conditiones ferè ſunt eiuſdem rationis, ac illæ quæ præſcribuntur in *cap. 1. de ſentent. excommunicat. in 6.* pro qualibet cenſura ferenda. An verò aliqua ex his deficientibus nulla ſit ceſſatio; variant Doctores. Nam Suar. *diſp. 38. ſect. 3. num. 8. & 11.* eſto exiſtimet in qualibet ceſſatione has conditiones obſeruandas eſſe, at affirmat ob earum defectum ceſſationem non fore irritam, ſed iniuſtam tantum. Solùm de monitione aſſerit eſſe neceſſariam, eam ſcilicet quæ ſufficeret ad notitiam habendam de ceſſatione imponenda, quæque ad valorem cuiuſcunque cenſuræ requiſita foret, non autem quod fiat tali tempore, & modo, quo præſcribitur in *dicto cap. quamuis.* Et reddit rationem, quia in *hoc cap. & cap. ſi canonici* non redditur nulla ſententia, & alioquin ex iure ipſo naturali prædictæ conditiones pro valore ceſſationis non requiruntur: fauet Coninch. *diſp. 17. dub. 7. num. 90.* 3

Cæterùm verius cenſeo ex defectu cuiuſcunque conditionis ex ſuperiùs enumeratis inualidam eſſe ceſſationem ſiue impoſitam à Capitulo ſiue à Prælato. Quod docuit aliis relatis Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 18. num. 16.* Stephan. Dauila *6. p. de cenſur. diſp. 2. dub. 2. §. circa iuncto. §. ſecundo notandum*: & de ceſſationibus à Capitulo impoſitis aſſerit Suar. *diſp. 39. ſect. 3. num. 13.* Coninch. *dicto dub. 7. num. 90.* præfatas conditiones neceſſarias eſſe. Ducor, quia Doctores plerunque conueniunt ſupradictas conditiones communes eſſe omnibus ceſſationibus ſiue impoſitis à Capitulo, ſiue à Prælato. At in *cap. quamuis de officijs ordinar. lib. 6. in fine*, dicitur parte ceſſante, & ſupraſcripta (ſcilicet quæ in *illo cap.* continentur, & quæ lata erant in *cap. ſi canonici eodem tit. & lib. & in cap. irrefragabili de officio ordinarij*, quæque in *dicto cap. quamuis initio* renouantur) non ſeruante non ſeruetur ceſſatio. Si igitur non eſt ſeruanda ceſſatio illis conditionibus in eius impoſitione non ſeruatis. Ergo illæ conditiones ſunt pro valore ceſſationis requiſitæ.

Deinde poſita ceſſatione ſi intra menſem partes non ſe compoſuerint debet tam imponens ceſſationem, quàm is ob cuius culpam imponitur Romam petere per ſe, vel per procuratorem cum actis ad negotium ſpectantibus, vt Romana Sedes remedium prouideat, ne Eccleſia diu à diuinis ceſſet in graue fidelium detrimentum. Sicuti habetur in *dicto capit. quamuis*, & notant *ibi* Doctores. Interim verò ſi pars contumax pœnituerit; poterit, & debet ceſſationem indicens eam tollere, quia ex acceſſu ad Romanam curiam iuriſdictionem non amiſit: acceſſus namque ille ſolus fuit, vt ibi diſcutiatur quid ſit agendum caſu quo partes non ſe compoſuerint. At facta compoſitione ceſſat occaſio expectandi Romani Pontificis reſponſum, vt notauit Henriq. *lib. 13. cap. 52. num. 2.* Sayrus *lib. 5. theſauri. cap. 18. in fine.* Suar. *diſp. 39. ſect. 3. num. 12.* Auila *6. p. diſp. 2. dub. 2. §. ſed circa.* Bonac. *t. 1. diſp. 6. pun. 2. num. 4.* aduerſus Sotum *diſt. 22. q. 3. art. 2.* & Alterium *diſp. 2. de ceſſat. c. 6. verſ. tertiò*, Quod ſi imponens ceſſationem noluerit poſt menſem Romam mittere, eo ipſo auferetur ceſſatio, vt habetur in *dicto cap. quamuis in fine*. Oportebit autem, (vt bene aduertit Suarez *diſp. 39. ſect. 3. numero 14.*) 4

cui

euidenter constet partem illam esse in mora culpabili, quia dum id non constat, retinet ius suum. Quod nullo modo habet locum in eo ob cuius culpam cessatio imposita est: nam esto hic non mittat Romam, non eo ipso aufertur cessatio, alioquin ex sua iniquitate commodum reportaret, in eiúsque potestate situm esset cessationem eludere. Sicuti notauit Sayrus *dicto lib.5.cap.18.num.17.* Suar. *d sect.3.num.14.* Bonac. *disp.6.p.3.num.11.* quia ex nullo Textu colligitur hæc abrogatio; nam *Caput quamuis* solùm dicit parte non seruante conditiones sibi præscriptas in imponenda cessatione non esse cessationem seruandam; at nihil dicit de imponente validè cessationem, illam verò postea non obseruante, sicuti neque tollitur excommunicatio, aut suspensio, vel interdictum ex eo quod has censuras imponens illas non obseruet.

5 Præter supradictas aliæ sunt conditiones seruandæ pro cessatione imposita à Capitulo, scilicet vt ad hanc cessationem imponendam conuocentur omnes qui conuocandi essent pro electione quauis facienda, quique inter se debent conferre, an expediat cessationem imponi, & consultatione facta suffragia ferantur, & ex maiori parte suffragiorum cessatio decernatur; aliàs sicut de electio sine hac conuocatione, consultatione, & determinatione est nulla. *Cap. coram dilecto. Cap. quia propter de electione.* Sic cessatio quæ electioni comparatur in *dicto cap. quamuis de officio ordinar. lib.6.* nulla erit: sicuti notauit Sayrus *lib.5. Thesauri, cap.18. num.14.*

6 Dubium tamen est, an debeat Capitulum Sede vacante has conditiones in ferenda cessatione obseruare? Affirmat Auila *6.p. disp.2. dub.2. §. circa has conditiones.* Ducitur, quia Textus in *cap. quamuis de officio ordinar. in 6.* has præscribit conditiones obseruandas à Capitulo, seu conuentu, qui ex maiore parte canonicorum, seu conuentualium coaluit. Sed hoc verum est casu quo Capitulum, seu Conuentus per se cessationem indiceret: at quia Capitulum Sede vacante non per se, sed per Vicarium electum iurisdictionem exercet, iuxta Conc. Trident. *sess.24.cap.16. de reformat.* ea de causa ad imponendam cessationem non indiget Canonicorum conuocatione, & aliis in *dicto cap. quamuis* præscriptis. Sicuti notauit Suar. *disp.39. sect.3. num.10.*

7 Capitulum cessationem indicens prædictis conditionibus non seruatis, nequit prouentus, & distributiones, quæ interessentibus diuinis officiis conceduntur, recipere; quia absque causa ab illis officiis abstinet, ideóque omnes prouentus, & emolumenta eo tempore percepta restituere tenetur, & insuper parti contra quam cessauerit, obligatur damna resarcire. Quod intelligendum est, etiamsi causa legitima adsit imponendi cessationem. Nam dictus Textus in *cap. si canonici* vtrumque requirit & causam cessationis legitimam esse, & conditiones in cessatione imponenda ibidem præscriptas obseruari, vt constat manifestè ex illis verbis: *Si hoc prætermisso cessauerint, vel causa non fuerit canonica.* Sicuti notauit Auila *6.p. de censur. disp.2. dub.3.* Henriq. *cap.52. numero 3.* Sayrus plures referens, *lib.5. thesauri, capit.19. numero 17.* Suar. *disp.39. sect.3. num.15.* vbi bene aduertit hanc obligationem maiori ex parte ex ipsa rei natura ante Iudicis sententiam procedere, quia si nulla est cessatio vel ob defectum causæ, vel conditionum obseruandarum irrationabiliter cessant Canonici à diuinis officiis, iniustéque recipiunt distributiones, & alia commoda Ecclesiæ ob eius obsequium debita, iniustitiamque parti aduersus quam cessatur irrogant, damnáque illi facta reparare debent.

8 Quod dictum est de cessatione nulliter imposita à Capitulo, idem est dicendum de cessatione imposita ab Episcopo, alióve Prælato, si absque causa legitima, vel non seruatis conditionibus, quas obseruare tenetur cessationem interdixerit; deberet inquam tunc restituere Canonis ea, quæ ob cessationem impositam amittunt, & aliis clericis stipendia quæ ex Missis, aliisque officiis diuinis acquirerent, & damna quæ pars aduersus quam cessatur sustinet. Sicuti aliis relatis tradunt Sayr. Henriq. Suar. Auila *suprà.*

9 Verùm si cessatio iusta sit tenetur qui causam dedit, omnia damna innocentibus personis prouenientia reparare, & arbitrio superioris condemnandus in aliqua quantitate conuertenda in augmentum diuini cultus. Sicuti hæc collliguntur ex *dicto cap. quamuis. & cap. si canonici de officio ordinar. in 6.* Et notarunt aliis relatis Henriq. *lib.13.cap.52. num.3.* Sayrus *lib.5. thesauri, cap.19. num.19.* Suarez *disp.39. sect.3. num.16.* Coninch. *disp.17. dub.7. num.91.* Auila *6.p. disp.2. dub.3. conc.3.* Bonac. *t.1. de censur. disp.6.p.3. circa finem.*

§. IV.

De obligatione seruandi cessationem, & pœna transgressoribus imposita.

1 *Graue peccatum est violare cessationem.*
2 *Religiosi obligati sunt cessationem à Capitulo, seu Prælato obseruare.*
3 *Clerici, & religiosi tam exempti, quam non exempti incurrunt excommunicationem violantes cessationem.*
4 *Pœna irregularitatis clericis violantibus cessationem imposita non est.*

1 NEmini est dubium graue peccatum commissurum qui cessationem celebratione diuinorum officiorum administratione, vel receptione Sacramentorum violaret, quia violat legem Ecclesiasticam ob grauissimam causam impositam.

2 Solùm est dubium? An Religiosi exempti obligentur seruare, & publicare in suis conuentibus cessationem impositam à Capitulo, seu Prælato, & obseruatam ab Ecclesia matrice? Negat Alterius *de interdicto, disp.2. cap.8. col.4.* quia Concil. Trident. *sess.25.cap.12. de Regularib.* solùm præcepit obseruari censuras, & interdicta, at cessatio à diuinis neque est censura, neque interdictum etiam pœnale. Ergo in prædicto decreto non continetur.

Nihilominus contrarium dicendum est. Concilij enim decretum expeditum fuit in confirmationem *Clement.1. de sentent. excommunicat.* vbi tam regulares exempti, quam non exempti obligantur interdicta, & cessationes à diuinis obseruata ab Ecclesia matrice obseruare. Et licèt textus in principio solius interdicti mentionem fecerit, ex subsequentibus colligitur sub interdicti nomine voluisse cessationem à diuinis comprehendere, vti colligitur ex illis verbis, *Quod etiam in interdictis, & cessationibus &c.* quæ indicant antea de interdictis, & cessationibus sermonem factum esse. Præterea in cessatione magis vrgent rationes obligantes, vt religiosorum conuentus cum Ecclesia matrice confirmentur. Atque ita tradit Bonac. *t.1. disp.6. pun.3. num.10.*

3 Quoad pœnas attinet, nulla est laicis violantibus cessationem ipso iure imposita, sed arbitrio Iudicis puniri debent. Clericis verò Religiosis tam exemptis imposita est excommunicatio ipso facto *in Clem. de sentent. excommunicat.* vt loquentes de interdicto diximus. Debet tamen cessatio esse generalis, & obseruari ab Ecclesia matrice, nam ex violatione cessationis specialis, nulla pœna ipso iure contrahitur, quia nullibi habetur, nec de prædicta cessatione loquitur præfata Clement. Et quamuis Paludan. *in 4. d. 18. q.8. num.38.* asserat hanc pœnam excommunicationis habere locum in cessatione tantùm imposita à Capitulo, Collegio, seu Conuentu, Concilióque prouinciali, non autem in cessatione ab Ordinariis imposita, nullo modo ei adhærendum est, sed omnino affirmandum illam pœnam excommunicationis communem esse omni cessationi generali, siue imposita sit a Capitulo, Collegio, seu Conuentu, siue à Concilio prouinciali, siue ab Ordinario, siue à Delegato Pontificis, vt ex *dicta Clement.* constat *in vers. quod etiam.* & notauit Couarruu. *cap. alma. 2.p. §.2. num.3.* Henriq. *lib.13. cap.54. num.3.* Nauarr. *cap.27. num.145. & 189.* Sotus *d.22. q.3. art.2.* Sayrus aliis relatis, *lib.5. cap.19. in fine.* Suar. *disp.39. sect.3. num.36.* Auila *6.p. disput.3. dub.2. conclus.2.* Bonac. *disput.6. punct.3. num.9.* Notant tamen Henriq. & Auila *suprà.* Sayrus *lib.5. cap.18. num.11.* religiosos Mendicantes ab hac pœna eximi ex particulari priuilegio, quod mihi non constat.

4 Pœnam irregularitatis, quam aliqui Doctores adscribunt violantibus cessationem per exercitium ordinis, verius est non contrahi, quia nullibi est expressa, & irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis. *Cap. is cui de sentent. excommunicat. in 8.* Et licèt in *dicta Clement.1.* cessatio æquiparetur interdicto, id est solùm quoad pœnam excommunicationis impositam Religiosis interdictum, & cessationem generalem non obseruantibus, non tamen quoad reliqua omnia. Sicuti docet Glossa in *cap. si canonici, verbo cessare de officio ordinar. lib.6.* Panormit. *cap. dilectis filiis. num.18. de appellationib.* Paludan. *d.18. q.8. art.3. num.38.* Nauarr. *cap.27. n.189.* Suar. *disp.39. sect.1. d num.8.* Auila *6.p. disp.3. dub.2. conc.4.* Henriq. *lib.13. cap.54. num.3.* Sayr. *lib.5. cap.18. num.9.* & alij plures apud ipsos.

§. V.

De relaxatione cessationis.

1 *Quis possit cessationem relaxare, & qua forma seruanda sit.*
2 *Bene potest per appellationem suspendit cessatio, si executioni mandata non sit.*

1 CErtum est imponentem cessationem posse illam relaxare, neque alium nisi superior sit, vel æqualis, vel ab imponente potestatem acceperit. Forma verò relaxandi cessationem nulla est in iure determinata, sed illa sufficiet quæ voluntatem relaxantis exprimat, vti notant ex communi sententia Henriq. *lib.13. cap.52. num.3.* Sayrus *lib.5. cap.18. numero 7.* Filliuc. *tract.28. num.188.* Bonac. *t.1. disp.6. de cessat. p.3. in fine.*

2 Dubium tamen eſt, an per appellationem ſuſpendi poſſit? Panormit. *in cap. delictis filiis.* & Villadiego relatus à Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 2. num. 1.* Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 17. num. 7.* exiſtimant ſuſpendi non poſſe, quia hæc ceſſatio non à iure dicernitur, ideóque ad factum pertinet, quod non videtur appellatione ſuſpendi poſſe.

Verùm dicendum eſt ſententiam ceſſationis executioni mandatam appellatione non ſuſpendi, quia ſecum trahit executionem, quæ nulla alia via impediri poteſt quàm relaxatione; at bene ſuſpendi poſſe, ſi executioni mandata non ſit, quia per appellationem impeditur iuriſdictio imponentis, & ex defectu iuriſdictionis nulla erit ceſſatio. Sicuti tradunt Couarruu. *loco citato.* Suar. *diſp. 39. ſect. vlt. n. 3.* Henriq. *c. 52. num. 1. in Gloſſ. litt. O.* Auila *6. diſp. 3. dub. 1. concluſ. 1.*

DISPVTATIO VI.

DE IRREGVLARITATE.

DE hac materia nullus eſt ſpecialis tractatus in iure canonico, ſed occaſione diuerſarum irregularitatum quæ *ibi* conſtituuntur, diuerſos tractatus Doctores ediderè, vti Gratian. & alij in *Decreto diſtinct. 26.* & in *Decretalibus tit. de homicidio, de corpore vitiatis, de ſententia excommunicationis, & aliis.* Vt diſtinctè procedamus agemus prius de his quæ communia videntur cuilibet irregularitati, deinde de his quæ propria ſũt.

PVNCTVM I.

De nomine, & natura irregularitatis, eiúſque diuiſione.

1 *Vnde dicta ſit irregularitas?*
2 *Expenditur irregularitatis definitio, & qualiter ab aliis cenſuris differat.*
3 *Quotuplex ſit irregularitas?*

1 SI nominis ethymologiam ſpectemus irregularitas à regula deducitur, addita præpoſitione *in*, quæ priuationem ſignificat, ideóque irregularitas idem eſt ac priuatio regulæ ſeu extra regulam. Etenim cùm regula iuris Pontificij ſit omnes ad ſtatum clericalem admittere, qui eo priuatus extiterit extra hanc regulam erit, irregulariſque nuncupabitur. Secundùm quam ſignificationem ſumitur in præſenti irregularitas pro impedimento inquam, & priuatione aſſumendi clericorum ſtatum, & regulam. Argum. Textus in *capite 1. de ſententia, & re iudicata lib. 6. Capite cum medicinalis. §. fine & capite is qui de ſententia excommunicat. eodem libro & alibi.*

2 Doctores communiter definiunt irregularitatem, vt ſit impedimentum canonicum primò, & per ſe impediens ordinis ſuſceptionem, & ſecundariò illius vſum. Sic Archidiacon. & Ioann. Andreas *in cap. 1. de ſentent. & re iudicata lib. 6.* Sylueſt *verbo irregularitas. initio.* Nauarr. *cap. 27. n. 191.* Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de homicidio, in princ.* Henriq. *lib. 14. cap. 1. num. 2.* Gregor. de Valent. *t. 4. diſp. 7. q. 19. punct. 1.* Sayrus *lib. 6. cap. 1. num. 16.* Suar. *diſp. 40. ſect. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 1. num. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 5. cap. 1.* & alij paſſim: & colligitur ex *cap. ſignificaſti el. 1. de homicidio. Impedimentum* ponitur loco generis, quia quælibet cenſura, & quilibet defectus naturalis ordines impediens eſt impedimentum. *Canonicum* dicitur, vt excludamus quodlibet aliud impedimentum iuris naturæ vel diuino introductum, quo affectus eſt infidelis, ſeu non baptizatus, truncus, & fœmina; omnes ij iure naturæ, vel diuino excluduntur ab ordinibus. Dicitur *directè impediens ordinis ſuſceptionem.* vt diſtinguamus hanc inhabilitatem ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, quæ cenſuræ ſunt, itémque à depoſitione, & degradatione. Etenim irregularitas abſolutè non eſt cenſura, cùm non ſit pœna. Quod ſi aliqua irregularitas pœna ſit, non eſt pœna medicinalis quæ recedente contumacia tolli debet, ſed eſt pœna de ſe perpetua. Præterquam quòd non tam in pœnam delicti commiſſi imponitur, quàm ob honorem Eccleſiaſtici ſtatus, quem dedecet in eum aſſumi qui tale delictum commiſit.

Specialiter autem differt irregularitas ab excommunicatione, ex eo quòd directè impedit ordinis ſuſceptionem quatenus talis eſt, cùm tamen excommunicatio illius ſuſceptionem impediat quatenus eſt quædam cum fidelibus communicatio, & excõmunicatio minor, quatenus eſt quoddam Eccleſiæ Sacramẽtum. A ſuſpenſione verò differt, quia ſuſpenſio per ſe non priuat ordinis ſuſceptione, ſed illius vſu, ideóque ſolis clericis aptatur, cùm tamen irregularitas tam clericis, quam laicis communis ſit. Ab interdicto diſtinguitur, quia eſto aliquando interdictum impediat Ordinis ſuſceptionem, non tamen quatenus Ordo eſt, ſed quatenus eſt quoddam ſacramentum, & diuinum miniſterium. Quod ſi irregularitas homini iam ordinato ſuperueniat, non obinde mutatur eius natura, ſicuti non mutatur in impedimento affinitatis matrimonio ſuperuenientis, quod ex ſe habet dirimere matrimonium, ſed quia matrimonio iam contracto ſuperuenit, illudque dirimere non poteſt, impedit eius vſum. Sic irregularitas ex ſe conſtituit irregularem extra Eccleſiæ miniſtros, at quando Eccleſiæ miniſtris ſuperuenit impedit miniſterij vſum.

Præterea irregularitas ſolùm priuat directè irregularem ordinis ſuſceptione, & indirectè illius vſu, at reliquæ cenſuræ pluribus aliis priuant, vt ex ſuperioribus conſtat. Deinde à depoſitione, & degradatione differt irregularitas, quia depoſitio, & degradatio ſunt ſententiæ ab homine latæ, cùm tamen irregularitas nunqnam ab homine, ſed à iure indicta ſit, & ſemper indicuntur in pœnam alicuius delicti, cùm tamen irregularitas ex ſe pœna non ſit.

Præterea depoſitio, & degradatio directè non priuant Ordinum ſuſceptione, ſed potiùs illorum vſu, cùm per ſe ſupponant ordinem à cuius vſu deponunt, ſecùs irregularitas. Denique irregularitas inducitur ob decorem ſtatus clericalis ſeruandum: at depoſitio, & degradatio ob vitandum ſcandalum, quod ex miniſterio, Ordiniſque vſu perſonæ depoſitæ prouenire poteſt.

Quoad diuiſionem attinet communiter diuidunt Doctores 3
irregularitatem in eam quæ prouenit ex delicto, & in eam quæ prouenit ex alio defectu. Quælibet autem ex his irregularitatibus plures ſub ſe continet, vt *inſequentibus* videbimus.

Deinde ſolet diuidi irregularitas in totalem, & partialem. *Totalis* eſt, quæ priuat ordinum ſuſceptione, illorúmque vſu, *partialis* quæ ſuſceptorum ordinum vſu in totum, vel in parte priuat. Etenim homicidium ordinato ſuperueniens eum vſu ordinum priuat, ſecùs verò oculorum, vel manuum defectus, qui tantùm priuat ordinatum illorum Ordinum vſu qui cum tali defectu compati non poteſt.

Præterea ſubdiuiditur irregularitas in perpetuam, & temporalem. *Perpetua* eſt quæ ſola diſpenſatione tollitur, *temporalis* quæ lapſu temporis ceſſat, vti eſt irregularitas orta ex defectu ætatis, quæ adueniente ætate tollitur, & in his ferè omnes Doctores conueniunt, ideoque ſuperuacaneum eſt illos recenſere.

PVNCTVM II.

De cauſa efficiente, & materiali irregularitatis

1 *Nullus alius præter Pontificem irregularitatem indicere poteſt.*
2 *Satisfit obiectioni.*
3 *Subiectum irregularitatis eſt vir baptizatus.*
4 *Summus Pontifex incapax eſt irregularitatis contrahendæ.*
5 *Epiſcopus ſub lege generali irregularitatem inducente comprehenditur.*

CVm irregularitas non incurratur, niſi in caſibus à iure 1
expreſſis. Vti deciditur in *capite is qui de ſentent. excommunicationis*, & nullus alius præter Pontificem poteſtatem habeat condendi ius, efficitur ſanè à nullo alio quàm à Pontifice irregularitatem induci poſſe, vt latè comprobat Suar. *de cenſur. diſputat. 40 ſect. 4. à num. 7.* Auila *7. parte diſputat. 1. in fine.* Bonac. *t. 1. diſp. 7. q. 1. pun. 2. num. 1. & 2.* & alij paſſim.

Aduerſus hanc doctrinam ptoceſſit Sotus. *in 4. diſputat. 25.* 2
q. 1. & Gab. *lect. 9. in canon. litt. D.* ducti ex eo quòd nullibi videatur prohibitum Iudicibus Pontifice inferioribus irregularitatem alicui indicere ob delictum commiſſum. Si enim poſſunt depoſitionem, & degradationem inferre, quæ grauiores ſunt pœnæ, cur non poterunt irregularitatem? Sed facilis eſt horum ſolutio, dicimus namquè omnibus iudicibus Pontifice inferioribus hanc poteſtatem derogatam eſſe in *dicto cap. is qui de ſentent. excommunicat.* Nam *ibi* expreſsè deciditur irregularitatem contrahi non poſſe niſi in caſibus à iure expreſſis. Si autem alij à Pontifice irregularitatem indicere poſſent, iam extra caſus à iure expreſſos irregularitas contraheretur. Præterea non expediebat alios à Pontifice poteſtatem habere inducendi irregularitatem, quia irregularitas per ſe non inducitur ad puniendà delicta, ſed ad vitandam indecentiam ortam ex eo quòd irregularis in ſtatum Eccleſiaſticum aſſumatur. Statuere autem, & decernere quæ hanc indecentiam inducant cùm id commune ſit toti Eccleſiæ, proprium eſt Pontificis. Ergo ſolus Pontifex irregularitatem inducere poteſt, & nullus alius.

Quoad cauſam materialẽ attinet, ſeu quoad ſubiegum irre- 3
gularita

gularitatis constat ex communi sententia fœminam esse non posse, quia fœmina nunquam habuit potentiam, vt ordines reciperet, ideóque priuari illis propriè non potest, quia priuatio supponit habitum. Quocirca subiectum irregularitatis necessariò debet esse vir & non quicunque, sed baptizatus, nam vir non baptizatus non tam iure canonico, quàm diuino ab Ordinibus est exclusus. *Cap.1. & c.veniens de presbitero non baptizato.* Neque obest eum qui ante baptismum duplex matrimonium contraxit, esse irregularem baptismo susceptо, quia non est irregulari, ob irregularitatem contractam ante baptismum. hanc enim contrahere non potui, cùm non fuerit Ecclesiæ subiectus, sed posito baptismo est irregularis ob indecentiam relictam ex duplici illo matrimonio, quæ indecentia post babtismum perseuerat.

4 Secundò est incapax irregularitatis summus Pontifex, quia non subditur suis legibus quoad vim coerciuam. Vnde si de facto bigamus, aut illegitimus, vel homicida eligatur, esto eius electio peccaminosa esset, vtpotè de persona pro eo statu indigna, vt latè Maiol. *lib.2.de irregularit. cap.4.à princ.* quia tamen ea electio firma, & valida est ob vitandum schisma, & Ecclesiæ communi bono consulendum, *Cap. licet. de electione, & cap.vbi periculum eodem tit. lib.6.* ideò posita electione tollitur ab illo irregularitas, quia iuris Pontificij legibus quoad vim coërciuam non est subiectus, vt benè aduertit Suar. *disp.40.sect.7. num.7.*

5 Solùm de Episcopo esse poterat nonnulla difficultas, an sub irregularitate à iure lata aduersus quoscunque fideles comprehendatur? Et dicendum est comprehendi, quia nullo Textu excipitur. Nam in *cap.quia periculosum, de sentent. excommunicat.in 6.* à censurâ suspensionis, & interdicti excipitur Episcopus, ex qua exceptione colligitur sub aliis censuris, & comprehendi, quia exceetio firmat regulam in casibus non exceptis. Vnde si Episcopus aliquem occideret, vel excommunicatione ligatus celebraret, irregularis foret, sicuti quilibet alius clericus. Vt notauit Suar. *disp.40.sect.7.num.6.* Bonac. *disp.7.q.1.p.2.num.8.* Gaspar Hurtado *difficult.7.num.26.* tametsi contra videatur sentire Maiol. *lib.4.de irreg.cap.1. num.7.*

Punctum III.

De causa, seu occasione propter quam contrahitur irregularitas.

1 *Requiritur actus externus perfectus, & consummatus secundùm proprietatem verborum legis.*
2 *Irregularitas prouenies ex delicto, requirit delictum graue.*
3 *Cùm dubius sis, an imposita sit aliqua irregularitas, competentem diligentiam præstare debes.*
4 *Præmissa hac diligentia si dubius adhuc sis, plures censent te non debere irregularem reputare, quousque sententia iudicis adueniat.*
5 *Oppositum alij affirmant.*
6 *Alij distinctione vtuntur.*
7 *Discutitur quæstio, & resoluitur in dubio iuris te non reputandum esse irregularem.*
8 *In dubio verò facti homicidij reputandum irregularem esse.*
9 *Extra casum homicidij etsi plures censeant te esse irregularem, probabilius videtur oppositum.*
10 *Fit satis fundamentis oppositis.*

1 NVlla irregularitas contrahitur per solum actum internum. Hos enim actus suo dominus reseruauit iudicio, ac proinde non possunt humanano condemnari. Vt traditur *cap.si quando 15.q.6.* & multis comprobat Sayrus *lib.6. cap.2.num.17.* Neque obstat quod in aliquibus Bullis concessum fuerit priuilegium dispensandi in irregularitate mentali. Nam vt rectè Couarruu. *Clement.si furiosus.2.p.§.3.num.4.* Henriq. *lib.13.de pœnit.cap.14.* Sayrus *lib.6. cap.2. num.20.* Coninch. *dub.2.num.11.* Bonac. *disp.6. q.1 p.3. circa finem.* Gaspar Hurtado *difficult.2.* si aliquod priuilegium sub hac forma concessum inueniatur, intelligendum est de irregularitate omnino occulta, non purè mentali, vel intelligendum est concessum ad scrupulos sedandos, sed non ex necessitate.

Quocirca ad irregularitatem necessariò requiritur actum ob quam incurritur externum esse, imò & consummatum, & perfectum secundùm proprietatem verborum Canonis irregularitatem indicentis, vt optimè probat Couarruu. *Clement. si vt furiosus.2.p.in princ.n.56.* Et in discursu *huius disputationis* latiùs dicemus. Sufficit tamen actum esse externum, quamuis omnino occultum, & quod testibus probari non possit, vt colligitur Episcopis facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, & ex *cap. vlt.de temporib.ordinat. Cap.inquisitionis de accusationib.* & ex *cap.vlt.de temporib.ordinat. Cap. inquisitionis de accusationib. & cap.nisi cum pridem de renunciat.* ibi: Si tamen culpa latet, & docent aduersus Castrum *de lege pœnali, lib.1.c. vlt.concl.3.* Couarru. *dicta Clement.si furiosus 2.p.§.3. n.4.* Nauarr. *c.27. num.194. & 229. & 254.* Suar. *disp.40.sect.3. num 21.* Henriq. *lib.14. cap.3. num.2.* Sayrus *lib.6. cap.2.num.19.* Auila *7.p.disp.2.dub.2.concl.2.* Coninch. *disp.18.dub.2.num.16.* ratio est manifesta, quia delictum quantumcumque occultum sit iudicio Ecclesiæ subiicitur, eique annecti potest aliqua pœna, seu impedimentum per legem, vti homicidio, aliisque criminibus irregularitas ex iure canonico annexa est. Neque his obstat Textus in *cap. vlt.de temporib. ordinat.* vbi dicitur adulteros, periuros, & falsos testes posse ad sacros Ordines promoueri, eisque vti dum eorum crimen est occultum, quia ob hęc crimina non incurritur irregularitas, sed ob infamiam ex illis prouenientem, quæ infamia non adest dum crimina occulta sunt. At cùm irregularitas ob ipsum delictum contrahitur, non indiget delicti publicatione.

Porrò irregularitates prouenientes ex delicto omnes annectuntur delicto saliem ex obiecto, & materia graui. Sed an si ex circunstantia aliqua excusetur delictum à peccato mortali, eo ipso excusetur delinquens ab irregularitate; non est constans sententia. Nam Caietan. 2.2.*q.64.art.8.* & Armilla, verbo *irregularitas num.14.* negant, quia iam delictum culpabiliter commisit, cui irregularitas annexa est. Sed oppositum longè verius est, vt docuit Nauarr. *cap.25.num.252.* Suar. *disp.40.sect.3.num.17.* Henriq. *lib.14.cap.3.num.1.* Coninch. *disp.37.dub.2. num.13.* Vazq. 1.2. *disp.158.c.5.* Sanch. *lib.9.disp.32.num.29.* Bonac. *t.1.disp.7. q.1.p.1.num.1.* & alij apud ipsos. Etenim irregularitas est malum grauissimum, vtpote priuatus Ordinis susceptione, illiúsque vsus in perpetuum, & absque spe dispensationis. Ergo necessariò exigit culpam, vel defectum grauem, aliàs pœna culpæ grauitatem excederet, quod iniquum est. Quæ ratio probat non posse à Pontifice irregularitatem pœnalem alicui indici ob venialem culpam. Quinimo non desunt Doctores, Panorm. *in c. pastoralis, §.verum de appellationib. num.15.* Dominic. *in cap. solet, de sentent. excommunicat.in 6.* & *in cap.is qui eodem tit. & lib.* Felin. *in cap.Rodulphus num.43. de Rescriptis.* Nauarr. *in cap. accepta de restitut. spoliator.ad oppositum.num.34.* & *in sum.cap. 27. num.252.* affirmantes ad quamlibet irregularitatem ex delicto prouenintem requiri donum, seu contemptum.

Sed est grauissima difficultas. An ob cauiam dubiam censendus sis irregularis; Ex duplici capite dubium prouenire potest. *Primò* cùm dubius es, an in iure ob tale factum irregularitas imposita sit quod Pubium vocatur dubium iuris. *Secundò* cùm certus es tali facto irregularitatem annexam esse, dubitas autem, an illud commiseris. Quocunque autem dubio existente siue iuris, siue facti obligaris competentem diligentiam adhibere ad veritatem inuestigandam: interim tamen absque graui peccato nequis ea præstare, quæ irregulari prohibentur, quia manifesto periculo te exponeres irregularitatis violandæ, vt optimè aduertunt Suar. *de censur.disp.40. sect.5.num.12.* Salas *t.2.quæst. 21. tract.10.disp. vnica.sect.18. num.164.* Thom. Sanch. *lib.1.in decalog. cap.10.numero 37.* Gaspar Hurtado *de irregularit. difficult.3. num.10.* Coninch. *disp.18.dub.20.* Et colligitur aperte ex *cap.illud dominus 5. de clerico excommunic. ministr.* vbi Episcopus dubitans de sua excommunicatione, & celebrans absque vlla inquisitione grauiter reprehenditur. Hanc doctrinam temperat Salas *num.269.* nisi interim dum id dubium examinatur grauem patereris incommoditatem te irregularem reputando, vt quia præterit occasio ordinum suscipiendorum, beneficij, vel lucri alterius comparandi, quia non videtur lex in casu dubio ita rigidè obligare, vt ob illius obseruationem tenebris graue damnum sustinere. Consentit Sanch. qui rectè aduertit non esse censendum graue damnum præterire occasionem ordinis suscipiendi.

Præmissâ autem debita diligentiâ, si rationibus probabilibus ducatis irregularitatem tali facto annexam non esse, vel te non commisisse factum cui irregularitas ipso iure annectitur, optimè potes te liberum, & immunem ab irregularitate reputare; quia prudenter te geris opinioni probabili adhærendo, neque in ea probabilitate æquum videbatur te tam graui pœnæ subiicere, vt bene aduartit Gaspar Hurtado *de irregularit. difficult.3. num.10.* Quare difficultas eo pertinet, an sit post debitam diligentiam dubius hæreas, neque valeas iudicium probabile efformare positam non esse irregularitatem tali facto, vel te non commisisse factum, cui ex iure irregularitas annectitur quòd rarò contingat) te reputare debeas irregularem? Qua in re variæ sunt sententiæ. Prima affirmat in hoc dubio siue iuris, siue facti neminem se reputare debere irregularem, quousque sententia Iudicis accedat. Sic docuit Henriq. *lib.14.de irregul.cap.3.n.3 & 4. & cap.14.num.3.* & *cap. 15. num.3.* Et probabile reputat Couarruu. *Clement.si furiosus.2.p.§.2.num.5.* vbi inquit in foro conscientiæ consulendum esse abstinere à diuinis, & se irregularem existimare, quasi indicans esse de consilio, non de præcepto. Et Host. *tit. de homicidio.§.qua pœna,* inquit: *Si multi percutiant aliquem, & ignoretur quis eorum vulnus lethale* inflixerit,

inſtixerit, quemlibet relinquendum, & obligandum ſuæ conſcientiæ. Suar. *diſp.*40.*ſect.*6.*num.*10. in hanc partem, inclinat, neque diſſentit Salas 1.2.*q.*21.*diſput. vn.ſect.*6. *num.*70. Rebell. *de obligat.iuſtit.lib.*1.*q.*3.*ſect.*2.*num.*13. refert plures Neotericos ita ſentire. Et probari poteſt, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, *cap.is qui de ſentent. excommunic.lib.*6. at in iure expreſſum non eſt in foro conſcientiæ in caſu dubio quemlibet ſe reputare debere irregularem. Nam Textus qui in contrarium adducuntur ſolùm in foro externo videntur loqui, vt conſtat ex initio *cap. ad audientiam noſtram peruenit, hoc eſt ad tribunal noſtrum*, & infra, *vos conuenit iniungere Presbytero memorato, vt in ſacris ordinibus non miniſtret.* Si igitur ipſe Presbyter antequam à Superiore fuiſſet iniunctum, eſſet irregularis non ſolùm à ſacris ordinibus, ſed etiam à minoribus teneretur abſtinere, cùm tamen officium minorum ordinum *ibi* ei concedatur. Item Textus in *cap. ſignificaſti eodem tit. de homicidio* eſto ex ſola confeſſione rei abſque accuſatione, vel denunciatione proceſſerit, nihilominus verba Pontificis diriguntur ad externum forum, ſiquidem *ibi* dicitur Sacerdotem non inſtigentem vulnus lethale, neque occidere intendentem, etſi aliunde moriatur percuſſus poſt pœnitentiam ad cautelam iniunctam in ſacerdotali poſſe officio miniſtrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, an ex eius ictu, & vulnere occiſus interierit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi. Loquitur ergo Pontifex de foro externo, tum quia mandat pœnitentiam iniungi. Tum quia dicit in caſu dubio habendum eſſe vt homicidam, hoc eſt ab aliis vt talem eſſe reputandum, & tenendum. Adde aliquando Pontificem ob reuerentiam ſacrorum ordinum præcipere, quæ ſecluſo tali præcepto non obligabant, vt in *c. ſignificaſti. el.*1. *de homicidio*, vbi in caſu homicidij omnino caſualis, & inuoluntarij mandatur Clerico durante pœnitentia abſtinere ab exercitio ſacrorum Ordinum, à quo ſecundum conſcientiam non tenebatur abſtinere. Pœnitentia verò peracta non prohibetur, & in ſuſceptis miniſtrare, & ad Superiores aſcendere: ita in caſu dubio dicendum eſt mandaſſe Pontificem, vt tanquam irregularis habeatur ſcilicet poſt ſententiam, ſecùs verò ante illam. Neque his obſtat quod in *dicto capite ad audientiam*, & *cap. ſignificaſti*, dicatur in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam, quia id videtur intelligendum non ex obligatione, ſed ex conſilio; ſiquidem dixit tutius eſſe ceſſare à miniſterio, quàm temere celebrare. Supponit ergo Pontifex contrarium tutum eſſe. Et licèt ſubdat in celebratione magnum periculum eſſe, non intendit loqui de periculo peccati, vt bene explicat Suar. *diſp.*40. *ſect.*6.*num.*8. quia eo caſu non tutius, ſed certum eſſet operari cum illo periculo eſſe peccatum, ſed loquitur de periculo, ſeu incõmodo, quod eſſet in eo, quòd verus homicida celebraret.

5 Secunda ſententia præcedenti contraria aſſerit in dubio iuris, vel facti quemlibet reputandum eſſe irregularem in foro conſcientiæ, non tamen in foro externo vt talem eſſe condemnandum. Sic docuit Nauarr.*cap.*27.*num.*193. Philiarc.*de officio ſacerdotis, tom.*1.*parte* 1.*libro* 4. *capite* 6. *notab.*2, & alij plures relati à Sanchez *libro* 1.*in decalog. capite* 10. *numero* 39. & 40. Priorem partem probant, quia in foro conſcientiæ ſemper quis videtur obligatus in dubiis tutiorem partem ſequi, cùm in ea ſequenda nullum adſit periculum. At in foro externo dum delictum non probatur reus abſoluendus eſt, maximè cùm iure conſtitutum ſit vbi partium iura obſcura reo fauendum eſt potiùs quàm actori. Regula *cum ſunt. de Regulis iuris, lib.* 6.

6 Tertia tamen ſententia aſſerit in prædicto dubio ſiue iuris, ſiue facti reputandum quemlibet eſſe irregularem tum in foro conſcientiæ, tum in foro externo, non tantùm ad effectum quærendi diſpenſationem, & abſtinendi à celebratione, ſed etiam ad effectum, vt iudex vt irregularem illum condemnet. Sic docuit Nauar.*cap.ſi quis autem de pœnitent.num.*53. Couarruu. *Clement.ſi furioſus initio.num.*3. Suar.*diſp.*40.*ſect.*6.*num.*1. Auila 7.*part.diſput.*2.*dub.*5.*concluſ.*1. Henriq.*lib.*14.*cap.*3.*n.*4. Vazq.1.2.*quæſt.*19.*art.*6.*diſp.*65. *cap.*3. & *diſp.*66.*cap.*1. Salas plures referens 1.2.*tract.*8. *diſputat. vnica.ſect.*19.*numero* 170. Gaſp. Hurtado *difficult.* 3. & 4. Ducitur, quia Textus decidentes homicidam in caſu dubio reputandum eſſe irregularem, loquuntur tum in foro conſcientiæ, tum in externo foro. Nam Textus in *cap.ad audientiam*, manifeſtè de foro externo loquitur. Caput verò *ſignificaſti el.* 2. *de homicidio* loquitur de foro conſcientiæ, & de foro externo, vt colligitur ex illis verbis: *Cùm de cætero credendum ſit ipſi qui non accuſatur, vel denunciatur ab aliquo, ſed per ſe ipſum conſilium appetit ſalutare, & infra mandatur iniungi pœnitentia, & in caſu dubio homicidam habendum eſſe irregularem, ergo tam in foro conſcientiæ, quàm externo ſic habendus eſt.*

Præterea forũ externum ab interno non diſcrepat, cùm forum externum falſæ præſumptioni non innititur. Argum. *cap. vt animarum de conſtitutionibus in* 6. & *cap.* 1. *de iureiurando eodem lib.* & *cap.*1. *de ſepulturis eodem lib.*6. Ergo ſi in foro externo iudicandus eſt irregularis in caſu dubio, etiam in foro conſcientiæ habendus eſt. Et quamuis prædicti textus non de dubio iuris, ſed facti loquantur, cùm eorum deciſio nitatur illi principio, quod in dubiis tutior pars ſit eligenda, efficitur non ſolùm in dubio facti, ſed iuris deciſionem intelligendam eſſe.

Cæterùm in hac grauiſſima quæſtione diſtinguendum eſt 7
inter dubium iuris, & facti, & inter dubium in caſu homicidij, vel in aliis materiis. Et in primis dicendum eſt, ſi dubium iuris ſit, hoc eſt ſi dubites, an tali facto irregularitas impoſita ſit, nullo modo te irregularem reputare debes, vt bene docuit Sayrus *lib.*6.*theſauri, cap.*2.*num.*15. Molin. *tract.*3. *de iuſtit.diſp.*67.*num.*5. Sanch.*lib.*1.*decalog.cap.*10.*n.*42. Suar. *diſp.*40.*ſect.*5.*num.*4. Auila 7.*p.diſp.*2.*dub.*4. Coninch. *diſp.*18. *dub.*2.*num.*11. & alij. Et colligitur apertè ex *cap. is qui de ſentent.excommunicat.in* 6. vbi deciditur ob nullum factum irregularitatem incurri niſi in iure expreſſum ſit. At qui poſt diligentem inquiſitionem dubitat, An in iure tali facto irregularitas annectatur, nullatenus comparatione illius expreſſa in iure eſt. Ergo non tenetur iudicare tali facto irregularitatem impoſitam eſſe. Et confirmo nemo tenetur ad legis obſeruationem, niſi ea lex fuerit illi ſufficiencer promulgata: at ſic dubitandi lex irregularitatis non eſt ſufficienter promulgata, ſiquidem ei non conſtat in iure expreſſam eſſe. Ergo. Neque obeſt his quòd Pontifex in dubio facti decidat irregularem eſſe cenſendum, quia eo caſu certa eſt lex irregularitatem indicens, quam Pontifex obſeruari voluit in dubio homicidij, ſecùs eſt cùm de lege non conſtat. Ex hac concluſione infero, ſi in dubio iuris, an ſis irregularis ordines ſuſcepiſti ante adhibitam diligentiam eſto grauiter pecces, potes tamẽ poſt adhibitam diligentiam ad vincendum dubium Ordines exercere. Nam eſto illa ſuſceptio ordinum vtpote iniqua non tibi ſuffragetur, ex illa tamen non impediris ordines exercere, ſed ex irregularitate, quæ cùm in iure expreſſa non ſit, ſed dubia nullatenus te impedire poteſt. Sicuti bene aduertit Sanch.*lib.*1.*in decalog.cap.*10. *num.*46. Bonac.*de irregularit. diſp.*7.*p.*5.*num.*5.

Secundò diço in dubio facti homicidij an ſcilicet homici- 8
dium perpetraueris tua actione, conſilio, vel fauore te debes iudicare irregularem, & vt talis in foro externo habendus, & iudicandus eſt non abſolutè, ſed quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem. Sic Nauarr.*capite ſi quis autem de pœnitent. num.*35. & *ſeqq.* Couarruu. *Clement. ſi furioſus.*1.*p.initio.num.*3. Azor.*t.*1.*lib.*2.*cap.*19.*q.*10.*in fine.* & *q.*11. Sayrus *lib.*6.*theſauri, cap.*2.*num.*16. & *in claui regia. lib.*1. *cap.*18. *num.*23. & 24. Suare *diſputatio.*40.*ſect.*5. *numero* 18. & 19. & *ſect.*6. *à numero* 1. Salas 1.2.*quæſt.*21.*tract.*8.*diſput. vnica ſect.*19. *numero* 170 & *ſeqq.* Rebell. *de obligatione iuſtit.* 2. *parte lib.*1. *quæſt.*3. *ſectione* 2. *numero* 13. Valen. *tom.*4. *diſp.*7.*quæſt.*19.*part.*2. *notab.*3. Sanchez *lib.*1.*in decalog.cap.*10. *numero* 43. Auila 7.*part.diſp.*2.*dub.*5.*concluſ.*2. Molin. *tract.*3. *de iuſtit.diſp.*67.*num.*5. Coninch.*diſp.*17.*dub.*2.*numero* 13. Moueor, quia Textus in *cap. ad audientiam. Cap. ſignificaſti*, & *penult. de homicidio* expreſsè dicidunt in dubio facti homicidij obligationem eſſe à celebratione abſtinere, & ſic dubitantem tanquam irregularem habendum eſſe. Quod ſupradicti Textus ſtatuunt non tanquam rem ex conſilio, vt prima ſententia prætendit, ſed tanquam ex obligatione, vt expendenti textus manifeſtum erit.

Notanter dixi *te habendum eſſe irregularem quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem*, quia in his tantùm periculum animæ imminet, & de his relati Textus loquuntur: nullo autem modo cenſendus es irregularis quoad priuationem beneficiorum, aliáſque pœnas irregularibus impoſitas. Sicuti bene aduertunt Panormit. *dicto cap. ſignificaſti de Homicidio. num.*4. Sayrus *lib.*1.*in claui regia, cap.* 13.*num.*24. & *lib.*6.*theſauri, cap.*2.*num.*16. Suar. *diſp.*40.*ſect.*6. *num.*6. Salas 1.2. *tract.*8.*diſp. vnica.ſect.*19. *num.*176. *in fine.* Molina *tract.*3.*diſp.*67.*n.*5. Sanch.*lib.*1.*cap.*10.*n.*43. Coninch. *diſp.*17. *dub.*2. *num.*23. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.* 4.*in fine.*

Sed an quæ dicta ſunt de dubio homicidij, cenſenda ſint de 9
dubio aliorum delictorum? Diſſentiunt Doctores. Nam Panormit *in cap.ad audientiam. num* 2. *de homicidio.* Sylueſt. *verbo dubium.quæſt.*1.*num.*7. & *ibi* Angel.*num.*2. Tabiena, *quæſt.*2. *num.*3. Vazq. Azor. Couarruu. Valen. Sayrus, Rebell. Gaſpar Hurtado *loc. alleg.* affirmant in omnibus materiis in dubio facti te reputandum eſſe irregularem. Ducuntur, quia Pontifex in dubio homicidij facti quemlibet reputandum eſſe irregularem nititur illi principio: In dubiis tutior pars eſt eligenda; at hoc principium æquè in omnibus aliis materiis, ac in homicidio procedit. Item Pontifex non videtur nouum ius concedere, ſed quod æquitati conforme eſt declarare, declarat autem tutiorem partem eſſe eligendam. Ergo in omnibus materiis eligenda eſt.

Præterea lex etiam pœnalis extendi debet ad caſus ſimiles quando ratio decidendi æquè in omnibus procedit, vt multis probaui *tract. de leg.* vbi *de legis interpretat.*

Nihilominus eſto hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem exiſtimo quæ aſſerit extra dubium homicidij neminem eſſe

esse irregularem censendum, vt expresse docuerunt Nauarr. *cap. si quis autem. num.* 41. *de pœnitent. dist.* 7. Suar. *disp.* 40. *sect.* 6. *num.* 8. & 13. Salas 1. 2. *tract.* 8. *disp. vnica. sect.* 18. *num.* 168. Sanch. *lib.* 1. *ca.* 10. *num.* 48. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 2. *num.* 12. Auila 7. *p. disp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Bonac. *de irregularit. diſputat.* 7. *punct.* 5. *num.* 2. & colligitur ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. ibi enim deciditur non contrahi irregularitatem niſi in caſibus à iure expreſſis: at in iure expreſſum non eſt in dubio facti vltra caſum homicidij irregularitatem incurri. Ergo aſſerenda non eſt. Præterea in caſu dubio nemo tenetur ſe ſua libertate priuare, niſi aliqua lege cogatur ad hanc priuationem ſuſtinendam: at nulla adeſt lex priuans libertate ſuſcipiendi ordines dubium delinquentem niſi in caſu homicidij. Ergo extra illum caſum ordines ſuſcipere poterit.

10 Neque obſtant fundamenta contraria. Nam eſto Pontifex ad ſtatuendum irregularitatem in dubio homicidij nitatur illi principio: In dubiis tutior pars eſt eligenda, non nititur illi tanquam principio quod neceſſariò ſit obſeruandum, ſed tanquam principio quod obſeruari maximè decet. Et licèt hoc principium commune ſit omnibus aliis materiis, in quibus conſilium prudentiſſimum eſt tutiorem partem ſequi, vt benè inquit Sanch. *lib.* 2. *de matr. diſp.* 41. *num.* 9. quia tamen in irregularitate homicidij efficacius procedit propter indecentiam ſpecialem, quam ſecum affert homicidium in clericis ea de cauſa diſpoſuit Pontifex, vt in dubio homicidij cenſeatur quis irregularis, quam diſpoſitionem ad alias materias non extendit. Ad ſecundum nego in dictis Textibus non condi nouum ius; quia ibi non declarat in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam neceſſariò, ſed ſupponens tutiorem partem ex conſilio ſequendam eſſe, ſtatuit dubium de homicidio eſſe irregularem cenſendum. Ad vltimum verius eſſe docuimus in *dicto loco* legem maximè pœnalem ob ſimilitudinem rationis extendendam non eſſe ad caſum ſublata verborum forma non comprehenſum.

Ex hac doctrina infer te non eſſe cenſendum irregularem, ſi facta diligentia, & dubitans an ſis excommunicatus celebres, quia nullibi ob hanc celebrationem dubiam irregularitas expreſſa eſt: & facit *cap. Apoſtolica* 9. *de cleric. excomm. miniſtr.* vbi ſolùm de clerico celebrante cum ignorantia craſſa, & ſupina cenſuræ dicitur indigere diſpenſatione, nam celebrans cum ignorantia probabili ſuſpenſionis excuſatur. Atque ita tradit Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *n.* 13. & 19. Sanch. *lib.* 1. *c.* 10. *n.* 48. & alij Doctores *ſuperiùs* pro noſtra ſententia relati.

Secundò infer ob mutilationem dubiam te non debere irregularem reputare, quia mutilatio eſto diſponat ad homicidium, non eſt tamen homicidium, at in ſolo dubio homicidij ſtatuitur irregularitas, ergo non eſt ad mutilationem dubiam extendenda. Sicuti notauit Sanch. *lib.* 1. *c.* 10. *n.* 49. Bonac. *diſp.* 7. *p.* 5. *num.* 3.

PVNCTVM IV

De cauſa formali irregularitatis.

1 *Quæ ſit cauſa formalis explicatur.*

1 CAuſa formalis irregularitatis ſunt verba quibus in iure irregularitas fertur. Nam cùm ſæpè dictum ſit nullam irregularitatem contrahi niſi in caſibus à iure expreſſis efficitur ſanè ea verba, quibus in iure exprimitur irregularitas, cenſenda eſſe illius cauſam formalem.

Solùm eſt dubium, quibus verbis cenſeatur in iure irregularitatem expreſſam eſſe, latè id explicat Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 8. *per totam* vbi varias regulas conſtituit. Sed omnes ad hanc vnam reducuntur, quæ priuationem ſuſcipiendi Ordinis indixerit, vti ſi Textus dicat ad clericatum non promoueatur, non ordinetur, non fiat clericus. Vti habetur *cap. de clerico. Cap. curandum*, & aliis 34. *diſt.* Et licèt illa verba; *Non ordinetur*, videantur ad Prælatum dirigi, ideóque ſententiam ferendam, & non ipſo iure latam continere, quia tamen ſupponunt cauſam, ob quam non ſit ordinandus ſcilicet inhabilitatem, ea de cauſa aſſerendum eſt plerunque irregularitatem continere: vt aduertit. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 3. *num.* 24. Aliæ formæ quæ ſolùm excluſionem à Sacerdotio denotant, vt ſunt illæ; *Inter Presbyteros non computentur: Non ſiat Sacerdos*, & ſimiles, eſto irregularitatem partialem ſignificent, ſæpè aſſumuntur ad irregularitatem integram ſignificandam, maximè in eo qui nullo ordine inſignitus eſt, eo quòd excluſo ſacerdotio, cæteri ordines vtpote ad ſacerdotium relati, excludi videntur, quod ex circunſtantiis colligendum eſt. Sicuti notat Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *p.* 3. *num.* 10.

PVNCTVM V.

De effectibus irregularitatis.

1 *Effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè.*
2 *Priuat etiam ſuſceptione primæ tonſuræ.*
3 *Irregularitas ſuperueniens ordinato, ſi ex delicto proueniat priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis: ſecùs ſi ex defectu.*
4 *Nulla irregularitas priuat actionibus, quæ clericis, & laicis communes ſunt.*
5 *Irregularitas abſoluta, priuat irregularem beneficij conſecutione.*
6 *Communis ſententia negat collationem beneficij factam irregulari validam eſſe.*
7 *Sed non videtur ſatis firma ſententia.*
8 *Irregularis non videtur incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.*
9 *Non priuat irregularitas beneficijs ritè acquiſitis.*
10 *Satisfit obiectioni ex* Concilio Trident. *deſumptæ.*
11 *Quid debeat præſtare beneficiatus in irregularitatem incidens.*
12 *Irregularis ex homicidio priuandus venit beneficijs obtentis.*
13 *Irregularitas ſuperueniens clerico beneficiato, non priuat fructibus beneficij.*
14 *Neque item iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente.*
15 *Ligatus irregularitate, nec potens impetrare diſpoſitionem, beneficium ritè acquiſitum renunciare poteſt.*
16 *Quod verum eſt etiam pendente accuſatione irregularitatis.*

1 PRimus, & præcipuus effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè, nam validam receptionem nullatenus Eccleſia impedire poteſt, ſi de facto materia, & forma, & miniſter adſint à Chriſto requiſiti: vti ex omnium ſententia tradit Bonac. *diſput.* 7. *de irregularit. pun.* 4. Primam tamen tonſuram quia ex Eccleſiæ inſtitutione pendet, poterat Eccleſia irritam reddere ab irregulari ſuſceptam, ſed nullibi conſtat hanc apposuiſſe irritationem, ideóque ſicut non irritat ſuſceptionem Ordinis, nec primam tonſuram cenſenda eſt irritare. Sicuti docet Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 1. *n.* 1. Bonac. *de irregular. pun.* 4. *num.* 1.

2 Quinimò aliqui Doctores aſſerunt ſuſceptionem primæ tonſuræ irregulari prohibitam non eſſe; eo quòd tonſura non ſit propriè, & in rigore Ordo, ſed ad Ordines ſuſcipiendos diſpoſitio: irregularitas autem (vt ex eius definitione conſtat) Canonicum impedimentum eſt Ordinis ſuſcipiendi, ſed nullatenus hæc ſententia admittenda eſt, ſed omnino dicendum irregularem priuatum eſſe prima tonſura ſuſcipienda, ſicut & reliquis ordinibus; eo quòd irregularitas tendit ad conſtituendum irregularem extra clericorum ſtatum, & regulam, qui eſt effectus tonſuræ oppoſitus, quæ tonſuratum in ſtatum Clericorum adaptat.

Neque obeſt primam tonſuram propriè Ordinem non eſſe. Satis enim eſt quòd ſub ordine latè ſumpto comprehendatur, iuxta Textum in *cap. cùm contingat de ætate, & qualit.* vt inde colligatur irregularitem quæ totius ordinis ſuſceptione priuat, priuare ſuſceptione primæ tonſuræ. Præterquam quòd ex priuatione ordinis ſuſcipiendi, infertur primæ tonſuræ priuatio. Etenim prima tonſura eſt diſpoſitio ad Ordines, qui ergo incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, iniquè illorum diſpoſitionem ſuſcipit. Atque ita docent Nauarr. *t.* 1. *conſilior. conſ.* 24. *de temporib. ordinat. n.* 1. & 3. & *conſ.* 34. & 35. *de homicidio.* Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 11. Saytus *lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 19. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 12. *n.* 30. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 3. *num.* 39. & 60. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 6. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *pun.* 1. *num.* 4. *circa finem.*

3 Verùm ſi irregularitas ordinato ſuperueniat diſtinguendum eſt, an ſit irregularitas ex delicto, vel ex defectu. Si fuerit irregularitas ex delicto puta ex homicidio, ex iniqua ordinum ſuſceptione, vel adminiſtratione; priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis ſuſcepti, & inhabilem reddit alium ſuſcipiendi, quia præſtat omnem effectum quem præſtare poteſt, vt colligitur ex *cap. fin. de temporib. ordinat.* & *cap. inquiſitionis* 1. *de accuſationib.* Et tradit ex communi ſententia Couarruu. *Clement. ſi furioſus, de homicidio* 1. *p.* §. 1. *num.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 194. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 4. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 6. Verùm ſi irregularitas non ex delicto, ſed ex defectu ordinato ſuperueniat, qualis eſt quæ refertur in *cap.* 2. *de clerico agrotante* cui duo digiti cum medietate palmæ abſciſſi fuerunt & conſtituit hunc ſacerdotem irregularem ad celebrandum, non tamen ad alia ſacerdotalia munera, qualia ſunt aſſiſtere matrimonio, abſolucre à peccatis, aliàue Sacramenta

miniſtrare. Quòd ſi hic defectus diacono ſuperueniret, illum conſtitueret irregularem ad ſacerdotium ſuſcipiendum, non tamen impediret exercitium ordinis ritè ſuſcepti. Sicuti notat Nauarr. *cap.27.num.*191. Maiol. *lib.1.de irregularit.cap.2. reg.5.* Suar. *diſp.40 ſect.3.num.25.* Auila *7.p.diſput.2. dub.6.§. circa.* Bonac. *diſp.7.de irregularit.pun.4. num.2.* Neque refert an talis defectus culpabiliter contractus ſit, nam quomodocunque ordinato ſuperueniat, ſolùm impedit illius ordinis vſum, quem defectuoſus præſtare nequit, vt benè aduertunt Suar. *dicta diſp.40.ſect.2.num.38.* Bonac. *d.punct.4.numero 3.* Et colligitur ex *cap.ſtudeat.50.diſt.* & ex *cap.2. de clerico non ordinato.* & *cap.1.de corpore vitiatis.* Quocirca contingit defectum qui abſolutam irregularitatem in laico induceret poſitum in Clerico cauſare tantùm irregularitatem partialem, hoc eſt inhabilitatem ſuſcipiendi ordines, qui reſtant ſuſcipiendi; vel exercendi ſuſceptos Ordines, in quorum exercitio deformitatem conſtituit.

4 Ex his conſtat euidenter nullam irregularitatem priuare actionibus quæ & laicis & clericis ſunt communes nempe recipere Sacramenta præter ordinem, audire officia diuina, ſepeliri in loco ſacro, communicare cum fidelibus, baptizare abſque ſolemnitate, quia irregularitas ſolùm excludit à gremio, & regula Clericorum, & conſequenter ab actionibus quæ Clericorum ſunt propriæ: ſicuti ex omnium ſententia notat Couarruu. *Clement.ſi furioſus 1.p.§.1.initio.* Nauarr. *cap. 27.num.*191. Suar. *diſp.40. ſect.2.num.8.* Henriq. *cap.14.numero 1.* Coninch. *diſput.18.dub.1.num.4.* Bonac. *diſput.7.pun.4. num.5.*

5 Secundus effectus irregularitatis eſt priuare irregularem beneficiorum conſecutione: nam cum irregularitas ſi abſoluta ſit, deiiciat irregularem ab ſtatu, & ordine clericali, conſequenter deiicit ab iis, quæ clericalem ordinem requirunt, & quæ illius ſunt propria: vti colligitur ex *c.2.de clerico pugnante in duello*, & ex Concilio Trident. *ſeſſ.14. cap.7. de reformat.* Notanter dixi, ſi irregularitas abſoluta ſit, nam ſi ſit irregularitas partialis ordinato ſuperueniens non ex delicto, ſed ex defectu, ſicuti eſt irregularitas quæ refertur in *capit.2. de clerico agrotante*, validè, & licitè poteſt prædicto irregulari beneficium conferri, quod non requirit vſum repugnantem defectui: vti tradit Valen. *t.4.diſp.7.q.19.pun.2. verſ. & dicendum.* Sayrus *lib.6. theſauri, cap. 2. numero 13.* Garcia *de benefic.7.p.cap.12.num.19.* Bonac. *t.1.diſp.7. de irregularit. p.4. num.3.*

6 Quocirca difficultas eò pertinet, An collatio beneficij facta irregulari abſolutè, vel tali irregulari qui functiones beneficij exercere licitè non poteſt, valida ſit; Negat communis ſententia prædictam beneficij collationem validam eſſe. Nauarr. *cap.25.num.134. dicto 11.* & *cap.27. num.249. dicto 6.* Couarruu. *in cap.alma mater.1.p.§.7. num.1.* & *§.8.num.3.* & *in reg.peccatum.2.p.§.8.num.6.* & *7.* Henriq. *lib.14. capite 2, num.5.* Sayrus *lib.6.cap.2.num.12.* Suar. *diſp.40 ſect.2.num.30.* Auila *7.p.diſp.2.dub.6.concluſ.3.* Bonac. *de irregularit. diſp. 7.p.4.num.5.* & alij apud ipſos. Ducitur hæc communis ſententia ex eo quòd irregularis excluſus eſt ab ordine, eiuſque exercitio; ergo excluſus eſt à beneficio, quod ordinem neceſſariò requirit. Etenim inhabilis ad vnum inhabilis cenſeri debet ad omnia illa quæ ex eo vno conſequuntur. Argum. *c.tranſlato de conſtitutionib.* iuncta Gloſſa *in c.ſtudeat, verbo vt tale beneficium 50.diſt.*

7 Verùm hæc ratio ſolùm probat illicitam eſſe collationem, & venire irritandam, at de facto irritam eſſe, & nullam inde non conuincitur, ſicuti ex eo quòd in *cap.vltim. de clerico excommun. miniſtrante* dictum ſit excommunicatum minori excommunicatione eligi non poſſe, non efficitur electionem fore irritam ſi de facto fiat, ſed ſolùm eſſe illicitam: Sic ex eo quòd irregularis excluſus ſit ab ordine ſuſcipiendo, & illius exercitio, ſolùm conuincitur excluſum eſſe à ſuſceptione beneficij licita, non tamen à ſuſceptione beneſij valida, ſicuti non excluditur à valida Ordinum ſuſceptione, maximè cùm irregularis poſſit procurare diſpenſationem, & interim beneficio per alium deſeruire, eiúſque muneri ſatisfacere.

Præterea irregularitati non ſunt tribuendi plures effectus, nec plures pœnæ aſſignandæ, quàm ſint in iure expreſſæ; at in iure vt bene expendit Suar. *diſp.40. ſect.2.à num.30.* Coninch. *diſp.18.dub.1.num.4.* Paulus Layman. *lib.1.ſum.tract.5. par.3.cap.1.num.2.* & *3.* Gaſpar Hurtado *de irregular.difficult. 5.à num.10.* nullus eſt Textus exprimens collationem beneficij irregulari factam irritam eſſe, ſed ad ſummum illicitam. Nam Textus qui adducuntur ſunt *cap. cum bona de ætate*, & *qualit.* quod non loquitur de irregulari, ſed de ſuſpenſis, & in ſuſpenſione per triennium perſeuerantibus, neque hos teddit inhabiles ad beneficia, ſed decernit ſpoliandos eſſe beneficiis antea poſſeſſis, & eo tempore acquiſitis. Deinde adducitur Textus in *cap.poſtulaſtis 7.de clerico excomm.miniſtr.* qui nullatenus de irregulari loquitur, ſed de excommunicato. Item Textus in *cap.fin. eodem tit.* qui de ligato minori excommunicatione loquitur: *cap.* verò *2.de clericis pugnantib.in duello,* vbi cùm Clerico qui homicidium commiſit, dicitur poſſe miſericorditer diſpenſari, vt beneficium obtineat, non quia inualida eſſet beneficij collatio, ſed quia eſſet illicita. Ergo irritatio collationis beneficij non eſt irregularitatis effectus. Argum. *cap.ſi ſoli de conceſſ. prabendæ in 6.* vbi dicitur prohibitionem Pontificis non irritare collationem, niſi ei adiungatur decretum irritans, quod decretum cùm non inueniatur comparatione irregularitatis, aſſerendum eſt ex irregularitate non irritari beneficij collationem. Vti docet Syluest. *verbo excommunicatio 4.num.4.* inclinat Felin. *in cap.inquiſitionis num.6.* & *8.de accuſationib.* Et probabile reputant Suar. Coninch. Laym. Gaſp. Hurtado *loc.alleg.*

Ex hac doctrina à fortiori ſequitur irregularem incapacem non eſſe iuriſdictionis Eccleſiaſticæ non ſolùm delegatæ, ſed ordinariæ, ſiquidem non eſt ipſo iure incapax beneficij recipiendi cui iuriſdictio ordinaria annecti ſolet. Retentâ tamen communi ſententiâ irregularem inhabilem eſſe beneficio ſuſcipiendo; inhabilis etiam erit ad ſuſcipiendam iuriſdictionem ordinariam vtpote beneficio plerunque annexam, & quæ ſecundùm eius regulas menſuratur, quippe iuriſdictio ordinaria pititur beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico à quo irregularis excluditur. Sic Suar. *diſp.40. ſect.2.num.12.28. 42.* & *45.* Bonac. *diſp.7.de irregularit.p.4.num.12.* At delegata iuriſdictio ad quælibet alia munera præter vſum ordinis optimè concedi irregulari poterit, quia nullibi cauetor irregularem inhabilem eſſe ad hanc iuriſdictionem ſuſcipiendam: vti aliis relatis docet Bonacina *diſputat.7.q.1.p.4.numero 12.* 8

Tertius effectus irregularitatis ſecundùm aliquorum Doctorum ſententiam eſt priuatio beneficiorum ante irregularitatem acquiſitorum. Nam cùm irregularis incapax ſit plerunque exercendi officium, ratione cuius beneficium enneditur, videtur obligatus beneficium amittere, ſiquidem eius obligationi ſatisfacere non poteſt. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, quam pluribus comprobant Nauarr. *cap.27. num.249. dicto 5.* Henriq. *lib.14. cap.2.num.5.* Gregor. de Valen. *t.4.diſputat.7.q.19.pun.2.§. quinto.* Sayrus *lib.6.theſauri, cap.2.num.21.* Suar. *diſput.40. ſect.2.num.15.* & *diſp. 44.ſect.4.num.2.* Auila *7.p.diſp.2.dub.6.concluſ.4.* Riccius *in praxi deciſ.185. ad finem.* Bonac. *diſp.7.pun.4.num.8.* Coninch. *diſp.18.dub.1.num.5.* Paul. Layman. *lib.1. tract.5.par.5. cap.1.num.1.corol.3.* Gaſp. Hurtado *difficult.5. in fine.* & alij. Colligitúrque ex *cap. clerici. Ne clerici, vel monachi.* Et ex *c. Eraternitati de clerico excommunicato, vel depoſito.* Et *cap. poſtulaſtis.§.quaſiuiſtis eodem. cap.ex litteris de exceſſib. prælator.* requirentibus officium iudicis ad beneficiorum priuationem. Neque vllus eſt Textus hanc pœnam ipſo iure inducens. Nam eſto in *cap 1.de Homicidio in 6.* priuetur aſſaſſinus beneficiis ipſo iure, & in *cap.cum ſecundum leges de Hæreticis in 6.* priuetur hæreticus, & in *cap. ſi quis Epiſcopus 1.q.1.ſimoniacus*: non prouenit hæc priuatio ratione irregularitatis, ſed ex delicto qualificato, & taliter perpetrato, in quibus caſibus etſi priuatio beneficiorum ſit ipſo iure lata, non tamen tenetur quis ſe beneficiis ſpoliare, quouſque accedat ſententia ſaltem declaratoria crimini, vt benè aduertit Couarru. *4.decretal.2.p.cap.6.§.8.n.7.circa finem.* Suar. aliis relatis *diſp.40. ſect.2. num.17.* 9

Solùm obiici poteſt decretum Conc. Trident. *ſeſſ.14.cap. 7.de reformat.* vbi loquens ſpecialiter de irregularitate homicidij voluntarij inquit: *Qui ſua voluntate homicidium perpetrauerit omni ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat*, ſed caret ordine ipſo iure, & abſque ſententia condemnatoria, ergo etiam carere debet beneficio, & officio. Propter hanc obiectionem Maiol. *lib.5. de irregularit. cap.48.§.4. numero 1.* aſſerit poſt Concil. Trident. irregularitatem homicidij voluntarij priuare beneficiis obtententis. Verùm vt rectè Suar. *diſputat.44. ſect.4.num.32.* affirmat per Concilium nihil eſt in hac parte innouatum, ſed illius verba intelligi debent iuxta ipſarum rerum naturam, quæ eſt, vt carentia ordinis, quam inducit irregularitas, ipſo iure incurratur. Secùs verò priuatio beneficiorum acquiſitorum, quia plerunque expoſtulat Iudicis ſententiam, niſi aliud exprimatur, ſicuti in præſenti non exprimitur, vt aduertit Salcedo pluribus relatis in ſua *pract. capite 94.* Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de Homicidio.2.part.§.3.num.6.* Suar. *dicta ſect.4.numero 32.* 10

Beneficiatus autem incidens in irregularitatem ex delicto, etſi poſſit retinere beneficium dum per ſententiam non priuatur, debet tamen procurare diſpenſationem, & interim beneficij muneri vel per alium ſatisfacere in iis actionibus, quæ ratione irregularitatis illi ſunt prohibitæ. Aſſumere enim coadiutorem pro aliquo tempore ex cauſa adeò graui neque eſt contra iuſtitiam, neque illicitum: vt notat Suar. *dicta diſputat.44. ſect.4.num.19.* conſentit Nauarr. *lib.5. conſ.17. de homicidio.* Cordub. *in ſum.q.41.* & *lib.1.qq.quæſt.36.* Auila *7.p.diſput.2.dub.6. verſ. Hinc ſequitur*, vbi explicat Felinum dicentem, tuta conſcientia nō poſſe retinere beneficium cui eſt ordo ſacer annexus, ſi ipſe propter crimen illud exercere ordi- 11

nem

nem non poteſt, vt intelligatur ſi eſt in mora petendi diſpenſationem, vel deſperatus eſt à diſpenſatione breui tempore obtinenda. Bonac. *diſput. 7. p. 4. num.* 10. Coninch. *diſp. 17. dub. 1. num.* 5. Paul. Layman. *lib. 1. tr. 5. par. 5. c. 1. corol.* 3. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 5. n.* 21. & alij.

12 Certum tamen eſt ex delicto homicidij voluntarij venire priuandum irregularem beneficiis obtentis ex dicto decreto Conc. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* Sicuti etiam venit priuandus ob hæreſim, ob ſimoniam, aliáque ſimilia delicta. Penſionibus verò arbitrio iudicis relinquitur ſpectata delicti qualitate, nam in iure harum priuatio irregulari indicta non eſt, vt deciſum à ſacra Cardinalium congregatione referunt Riccius *deciſ.* 524. Barboſa *in dicto loco Conc. Trident.* Suar. *diſput. 44. ſect. 4. num.* 34. Bonac. *diſp. 7. p. 4. n.* 11.

13 Ex dictis infero primò irregularitatem ſuperuenientem clerico beneficiato non priuare ipſum fructibus beneficij, neque priuandum eſſe per ſententiam, ſi munera quæ ratione beneficij tenebatur exercere, per ſe, vel per alium exercuit, ſiquidem beneficij titulum retinet, & ius habet percipiendi illius fructus poſito muneris exercitio, ſicuti aliis relatis docuit Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num.* 20. Coninch. *diſp. 18. dub. 1. n.* 5. Filliuc. *tract. 19. n.* 69. Bonac. *diſp. 7. punct. 4. n.* 10. Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 1. n. 1. corol.* 5.

14 Secundò infero irregularitatem beneficiato, ſeu iudici ſuperuenientem non priuare ipſum iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente, ideóque poterit excommunicare, eligere, & beneficia conferre, ſicuti poterat antequam in irregularitatem incideret; nam cùm hæc irregularitas non deiiciat irregularem à beneficio, vel officio, neque etiam deiicit ab illius vſu: vti ex communi docuit Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num.* 12. & 24. Filliuc. *tract. 19. num.* 74. Bonacina *diſp. 7. de irregular. pun. 4. à num.* 12. ſed Præcipuè 17. Coninh. *diſp. 18. dub. 1. num.* 7. Paul. Layman. *tract. 5. par. 5. cap. 1. num 1. corol. 2.* Et colligitur ex *cap. tanta de exceſſib. prælator.* Vnde Parochus licitè poterit aſſiſtere matrimonio, & aſſiſtendi licentiam concedere, imò licitè etiam poterit facultatem dare reliqua Sacramenta miniſtrandi, ipſe verò miniſtrare ea non poterit non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia vſu ordinis ob irregularitatem priuatus eſt. Quapropter ſi quis bona fide irregulari etiam denunciato ſua peccata fateatur, poterit ab eo abſolutionem validè recipere, ſi aliàs habebat iuriſdictionem abſoluendi, nam ex vi irregularitatis dicta iuriſdictione ipſo iure non priuatur, tametſi illius vſus ei interdicatur.

Dices, omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica competit Clerico quà Clericus eſt, ſed per irregularitatem à clericatu deiicitur, ergo deiicitur à iuriſdictione competente ei ratione clericatus? Reſpondeo clericatum requiri tanquam conditionem, vt ſubiectum capax ſit iuriſdictionis, illa tamen conceſſa illius vſus non eſt actus ordinis, ac proinde per irregularitatem non prohibetur.

15 Tertio infero ligatum irregularitate ex delicto, ſi nolit, vel non poſſit impetrare diſpenſationem poſſe renunciare beneficium in fauorem tertij, ac ſi nullam irregularitatem contraxiſſet etiam pendente lite, & accuſatione facta de irregularitate; quia vſque quo accedat ſententia, & condemnetur retinet ius in beneficium, vti docuerunt Panormit. in *c. niſi cum pridem num.* 1 *de renunciat.* Coninch. *Clement. ſi furioſus. 2. p. §. 3. num.* 7. Felin. *in cap. inquiſitionis. col. 3. de accuſationib.* Ludouic. Gom. *in regula de annali poſſeſſ. q. 42. num.* 3. Sayrus *lib. 6. cap. 2. num.* 14. Suarez *diſp. 40. ſect. 2. num.* 19. & alij apud ipſos.

16 Dubitat tamen Couarruu. *dicto §. 3 num.* 7. an ſi durante accuſatione irregularitatis impetret aliquis beneficium irregularis caſu quo per ſententiam illo priuetur, poſſit irregularis conſcius huius impetrationis beneficium in fauorem alterius, vel abſolutè antequam per ſententiam condemnetur, renunciare? Negat Dominic. *conſ.* 105. & Ant. de Butrio *conſ. 43.* eo quòd hæc renunciatio cederet in præiudicium eius cui eſt ius per gratiam quæſitum. Et deinde eſt in fraudem gratiam obtinentis. Ergo nulla ex Textu in *cap. ſi te prebendam de renunciat. in 6.* vbi aliquis obtinuit à Sede Apoſtolica reſcriptum de prima præbenda vacatura, cuius reſcripti conſcius alius præbendatus renunciauit tenuem præbendam, vt obtinenti gratiam conferretur, & priuaretur, pingui proximè vacatura. Reſpondet Pontifex non teneri admittere illam tenuem præbendam, ſi de fraude conſtiterit, ſed conferendam ei eſſe pinguem præbendam ſecundò vacantem, quia illa renunciatio ei obeſſe non poteſt. Siquidem non vacauit illa præbenda tennis ordinario modo, ſed ex malitia.

Nihilominus tamen in noſtro caſu exiſtimat Couarru. plures referens, & Molina *tract. 3. de iuſtit. diſp. 78. num.* 2. optimè poſſe præfatum irregularem non obſtante prædicta impetratione renunciare ſuam præbendam, in hoc enim nullam fraudem committit, ſiquidem vtitur iure ſuo, & vt ſibi conſulat, non autem vt noceat impetranti, renunciationem præſtat. Secùs contingit in *dicto cap. ſi te prebendam*, quia *ibi* cernitur manifeſta fraus.

Præterea quia etiam in caſu illius Textus renunciatio præbendæ non annullatur, ſed ſtatuitur, illa non obſtante non præcludi viam ad obtinendam præbendam pinguiorem, quia gratia facta erat de prima præbenda vacante ordinario modo, & non ex malitia, & in fraudem impetrantis.

Ad illud verò quod dicebatur de iure quæſito facilè reſpondetur, impetrans namque non habet ius quæſitum abſolutè, ſed conditionale, & incertum (hoc eſt) ſub conditione ſi per ſententiam priuetur, cui iuri bene poteſt derogari per renunciationem. Sicuti probat Couarruu. ſuprà relato Ludouico Gomezio *in regula de annali poſſeſſ. q. 42.* & *in reg. de non tollendo iure quæſito. q. 3.* Deinde aduertit Couarruu. *in dicta Clement. ſi furioſus. 2. p. §. 3. num.* 7. facta hac renunciatione non poſſe iudicem procedere ad priuationem beneficij, quia inutilis eſt talis proceſſus, cùm beneficium non poſſideat ille aduerſus quem ſententia ferenda eſt: atque ita refert placuiſſe Rotæ *in nouis deciſ.* 491. & Ludouic. Gomez *regula de annali poſſeſſ. q. 42. num.* 5.

PVNCTVM VI.

De cauſis excuſantibus ab irregularitate incurrenda.

1 *Si excuſeris à delicto cui eſt irregularitas annexa, vel ſi ignores legem Eccleſiaſticam ſpecialiter irregularitatem indicentem, excuſaris ab irregularitate.*

2 *Communis ſententia negat te eſſe excuſatum ab irregularitate delicto annexa, ſi agnoſcas delictum Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, tametſi ignores ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe.*

3 *Probabile eſt te excuſatum eſſe ab irregularitate, ſi probabiliter ignores lege Eccleſiaſtica tuo delicto annexam eſſe.*

1 CErtum eſt, te excuſatum eſſe ab irregularitate delicto annexa, ſi excuſeris à delicto mortali, nam cùm hæc ſit grauiſſima pœna, peccatum mortale ad ſui incurſionem requirit. Quinimò exiſtimo probabilius, ſi ignores lege Eccleſiaſtica ſpecialiter prohibitum eſſe delictum cui irregularitas annectitur, te excuſatum eſſe ab illius incurſione, Vti docui *tract. 2. de peccatis diſp. 1. pun.* 17. & præter *ibi* relatos docet Coninch. *diſp. 18. de irregularit. dub. 4. concluſ. 1.* & probari poteſt ex *cap. 2. de conſtitutionib. in 6.* vbi deciditur non ligari conſtitutionibus ordinariorum illas ignorantes, hoc eſt non ligari quoad pœnam illis legibus incurrendam, quia æquum non eſt æquali pœnâ punire tranſgreſſorem legis ex ignorantia, ac ex malitia, ſiquidem ignorantia à tranſgreſſione culpabili legis excuſat. Quæ deciſio à fortiori procedit in conſtitutionibus Pontificiis. Secundò probatur ex *cap. propoſuiſti 82. diſt.* vbi Clerici luxurioſi ſibi illud delictum ſub pœna depoſitionis per legem Eccleſiaſticam prohibitum eſſe venia digni ſunt, neque ea pœna afficiuntur, ſed alia mitiori arbitrio iudicis. Ergo ignorantia legis Eccleſiaſticæ excuſat ab illius tranſgreſſione, & à pœna ei annexa. Tertiò pœnalis irregularitas plerunque ab Eccleſia indicitur in pœnam in obedientiæ, & contumaciæ aduerſus Eccleſiam, ſiquidem ſuperadditur violationi cenſurarum, quæ inobedientiam & contumaciam requirunt. At inobedientia, & contumacia in Eccleſiam ſtare non poteſt poſita ignorantia legis Eccleſiaſticæ. Ergo &c.

Quod ſi dicas irregularitatem nō tam in pœnam delicti, quàm ob decentiam Eccleſiaſtici ſtatus indici, cui decentiæ obſtat delictum. V. g. homicidij, tametſi ignoretur lege Eccleſiaſtica ſub Pœna irregularis prohibitum eſſe? Reſpondeo eſto ob decentiam ſtatus Eccleſiaſtici inducatur irregularitas, at quia ſimul inducitur in pœnam obedientiæ Eccleſiaſticæ violatæ, ea de cauſa locum habere non poteſt ceſſante inobedientia, quæ ſine dubio ceſſat poſita legis Eccleſiaſticæ ignorantia.

2 Difficultas verò eſt, an ſi probabiliter ignores irregularitatem delicto annexam eſſe, tametſi ſcias Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum ab ea irregularitate excuſeris? Communis ſententia negat ignorantiam huius pœnæ excuſare delinquentem ab illa incurrenda. Quod docent omnes qui de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto affirmant, quos refert Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 10. numero* 9. & vltra illos ſpecialiter de irregularitate tradunt Suar. *de cenſur. diſp. 40. ſect. 5. num.* 9. Corduba *in quæſt. lib. 1. q. 25. verſ. item ſecundò.* Ludouic. Lopez. *2. p. inſtructor.* vbi *de excommunicat. cap. 13. ad 3.* Auila *7. p. diſput. 2. dub. 7 concluſ. 2.* Gab. Vazq. *de excommunicat. dub. 16.* Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult. 8. num.* 29. Mouentur quia ignorantia pœnæ non videtur excuſare ab illius incurſione, aliàs plurimi delinquentes à pœnis per legem ſtatutis excuſarentur.

Deinde irregularitas non eſt pœna medicinalis, quæ illius cognitionem requirat, ſicuti ſunt cenſuræ, & eſto ad reprimendam inobedientiam, & contumaciam in Eccleſiam ſuc-

tit apposita, non inde infertur scientiam huius pœnæ necessariam fore: nam inobedientia, & contumacia non ex pœnæ impositæ cognitione, sed ex cognitione legis, illiusque transgressione contingit.

Adde si ad incurrendam irregularitatem necessarium foret cognoscere eam pœnam delicto annecti. Ergo homicidia ignorans pœnam nulla irregularitate teneretur, sed liberè posset ad ordines promoueri. Hoc autem falsum videtur, siquidem iudex iustè reum morti tradens irregularitatem contrahit, tametsi ignoret irregularitatem suo facto impositam esse, eo quòd dedeceat Christi esse ministrum qui alium vita priuauit; sed hæc indecentia efficaciùs vrget in eo qui iniustè, & iniquè alium occidit; ergo irregularis erit, tametsi ignoret suo delicto irregularitatem esse impositam.

3 Verùm etsi hæc sententia tenenda sit vt communis, & in praxi recepta, nihilominus contraria scilicet ignorantem probabiliter pœnam irregularitatis suo delicto esse impositam excusari à dicta irregularitate probabilis est, vt docuit Sanch. *lib.9.disp.32.num.21.* Coninch. *disp.18.dub.4 num. 31.* Suar. *disp.4.de censur.sect.9 num.22.* Bonac. *t.1. disp.1.de censur.q.2.pun.1.num.13.* & docuerunt absolutè Hostiens. *cap.à nobis el.1.de sentent.excommunicat. vers. addo.* Sylvest. *verbo ignorantia q.8. dicto 1.* iuncto *dicto 3.* Nauarr. *cap.27. numero 274.vers.13.* Philiarc. *de officio Sacerdotis.t.1.p.1.lib.3.cap.4.§. tertio obiicitur.* Manuel. *1.t.sum.in 2. edit. cap.195.numero 3.* & tanquam probabile defendimus *tract.2. de peccatis disput. 1.punct.17. num.6* Ratio ea est, quia committens aliquod delictum solùm subditur pœnis tali delicto proportionatis, non tamen aliis pœnis extraordinariis, & quæ delicti grauitatem secundùm se videntur excedere, quæque imponuntur ab Ecclesia, vel republica ob vitandum delicti frequentem vsum, vel ob aliam causam.

Quocirca etsi consensus delinquentis in pœnam non requiratur ad sustinendam illam; requiritur tamen consensus illius in culpam, prout, est causa talis pœnæ, seu prout continet talem pœnam, quod fieri nequit absque notitia pœnæ, quando pœna est extraordinaria. At irregularitas quæ delicto annectitur censenda est pœna extraordinaria delicti, siquidem obligat delinquentem, vt eam in se experiatur, ergo censeri non debet incurri ab ignorante legem sub tali pœna esse latam, & ex his soluitur fundamentum *num. precedenti* relatum. Non enim est inconueniens, quod multi ab hac pœna in foro conscientiæ excusantur, sicuti excusantur à censuris, cum in eo foro aduersus legem Ecclesiasticam complebè non delinquant ignorando pœnam extraordinariam, sub qua lex lata est. Neque item est conueniens quod iudex ignorans suo facto irregularitatem annecti eam contrahat, non tamen eam contrahat homicida ignorans irregularitatem suo delicto annecti, quia irregularitas iudici non in pœnam, sed ob decentiam posita est: at homicidæ tum ob decentiam, tum in pœnam delicti irregularitas indicitur quæ irregularitas grauior est, & difficillioris dispensationis, ac proinde non est mirum, vt cognitionem legis eam indicentis expostulet.

PVNCTVM VII.

De relaxatione irregularitatis.

1 *Baptismo nulla irregularitas tollitur.*
2 *Professione religionis irregularitas orta ex defectu natalium tollitur.*
3 *Pontifex relaxare omnem irregularitatem sua dispensatione potest.*
4 *Episcopus relaxare irregularitatem nequit, nisi ei à Pontifice fuerit concessum.*
5 *Explicatur concessio in Trident. facta* cap.6. sess.24. de reformat.
6 *Episcopus non potest ex vi huius concessionis hanc potestatem exercere in non subditum.*
7 *Qui nomine Episcopi veniant intelligendi in dicto decreto.*
8 *Qui nomine subditi intelligantur.*
9 *Non est opus ad hanc dispensationem concedendam, vt Episcopus in sua diœcesi assistat.*
10 *Vt hanc dispensationem concedat, delictum debet esse occultum. Et qualiter hoc intelligatur.*
11 *Deinde non debet esse ad forum contentiosum deductum.*
12 *Si reus ex defectu plenæ probationis, vel falsis probationibus absolutus fuerit, absolui ab Episcopo potest.*
13 *Si verò delictum in iudicio probatum integrè fuerit, & reus condemnatus, & punitus, verius existimo non posse in hac irregularitate Episcopum dispensare, etsi alij contrarium censeant.*
14 *Hæc dispensandi potestas pro vtroque foro prodest.*
15 *Hæc potestas delegabilis est.*
16 *Si dispensatio concedenda est plurium irregularitatum, omnium mentio facienda est.*
17 *Exceptio à potestate dispensandi strictè interpretanda est.*
18 *Episcopus conscius irregularitatis in qua dispensare potest si admittat irregularem ad ordines suscipiendos, vel beneficium, dispensare cum illo censetur.*
19 *Dispensatus ad ordines, non censetur ad beneficium.*
20 *Dispensatus ad ordines ad solos minores dispensatus censetur, nisi minoribus initiatus fuerit.*
21 *Episcopus litteras dimissorias ad ordines concedens, non censetur concedere potestatem dispensandi.*

TRiplici via docent Doctores irregularitatem relaxari 1
posse, Baptismo, Professione religionis, & dispensatione. Baptismo namque si rectè consideretur nulla irregularitas tollitur, quia nulla est quæ Baptismum præcedat. Omnis enim irregularitas iure Ecclesiastico inducta est, quod nullam vim habet in eos qui sunt extra Ecclesiam, vt fatentur omnes. Sunt tamen aliqui defectus, qui post Baptismum remanent in Baptizato, & ratione illorum constituitur baptizatus irregularis. Primò, si ante Baptismum bigamus fuerit, quia non potest perfectè significare vnionem Christi cum Ecclesia. Et quamuis in hoc casu fuerit inter Augustinum, & Hieronymum controuersia, iam sententia Augustini præualuit, relata in *cap. Acuitius 26. distinct.* & *cap. si quis viduam el.1.34. dist.* & pluribus exornat Paul. Layman. *lib.1 sum. tract. 5. par.1. cap.6. num.* 8. Secundò si post Baptismum claudus, cæcus, aliámve corporis deformitatem præstat. Tertiò si sit illegitimus, quia defectus hic Baptismo non aboletur, sed post Baptismum perseuerat. Vt docet Sylvest. *verbo baptismus. 6. num.2.* Sayr. *lib.7.cap.13. num.2.* Layman. *dicto cap.6.num.9.* Quartò si ex delicto commisso ante Baptismum infamias aliqua orta sit, quæ adhuc post Baptismum perseueret. Sed infamiam facti nullam credo post Baptismum perseuerare; quia Baptismo perfectè delictum aboletur, & consequenter, infamia ei annexa. Sicuti tradit Henriq. *lib.14. cap.17. numero 2.* Sayrus *cap. 13. num.2.* Layman. *suprà.* Idem dicendum esset de infamia orta ex officio vili exercito, quæ officio deposito cessare debet. Secùs verò dicendum censerem de infamia iuris, quæ ex sententia condemnatoria procedit, hæc enim ex se perpetua est, neque Baptismo purgatur, vt aduertit Suarez *disp.48.sect.2.* Gaspar Hurtado *de irregular.diffic.20.* Cæteræ verò irregularitates etiam ex homicidio voluntario siue iniusto, siue iusto necessariò exigunt, vt post Baptismum præstentur facta, quibus annectuntur. Sicuti docet Henriq. *lib. 14.cap.17 num.2.* Maiol. *lib.5.de irregularit. cap. 51.num.11.* Sayrus *lib.7.cap.13.num.2.* Coninch. *disput.18. dub.14.initio.* Layman. *dicto c.6. in fine*, subditque rationem, quia per Baptismum quasi in alterum virum homo mutatur, Christique tanquam agni mansuetudinem induere tenetur.

Secundò aboletur Professione religionis, seu emissione vo- 2
torum in religione approbata irregularitas orta ex defectu natalium in ordine ad suscipiendos ordines, manente inhabilitate ad dignitates, & prælaturas. Sicuti multis relatis docet Sanch. *lib.7.de matr.disp.86.num.4.* Suar. *disp.41.sect.1. num.3.* Sayr. *lib.7.cap.13. num.9.* Henriq. *lib.14. cap.17.n.2.* Nauarr. *c.27.num.201.* Maiol. *lib.5.cap.51.num.13.* Coninch. *disp.18.dub.14.concluf.2.* Bonac. *t.1. disp.7.q.5.pun.2.num.3.* Paul. Layman. *lib.1. tract.5.par.5.cap. vlt. circa finem.* Et colligitur ex *cap.1.de filiis presbyterorum:* Iuncto *cap.finali eodem tit.* Et *ibi* Glossa *finalis.* Solent autem ferè omnes religiones priuilegia habere, vt earum religiosi etiamsi defectum natalium habeant, in Prælatos eligi possint: Sicuti notauit Sayrus *dicto cap. 13. num.9.* & habetur in *nostris priuilegiis verbo dispensatio.* §.2. Et quamuis Sotus *in 4.dist.25.q.1. articul.3. columnia 3.* affirmet vsu receptum esse omnem irregularitatem per religionis ingressum tolli, excepta bigamia, & ea quæ oritur ex homicidio voluntario, id Doctores communiter reprobant, si ius commune spectetur; quia in eo nullum est fundamentum huius relaxationis: Sicuti aduertunt Suar. Sanch. Sayrus, Coninch. Layman & alij *locis allegatis.* At si spectentur priuilegia religioni concessa, etsi de facto in ipsa Professione irregularitates non relaxent, attamen potestatem concedunt ea relaxandi. Sicuti in Societate conceditur facultas pro foro conscientiæ Præposito Generali quamlibet irregularitatem siue bigamiæ siue homicidij voluntarij relaxandi, vt constat ex *compend. priuilegior. verbo dispensatio.* §.4. & *aliis.* Quinimo omnibus religionibus Mendicantibus concessum est priuilegium relaxandi irregularitatem etiam homicidi voluntarij, dummodò notoria non sit ex priuilegio. Martini V. cuius meminit Man Rodrig. *t.1.qq.regular.q.24. art.12.* Illud est certum ingressum religionis præstare causam, vt facilius in irregularitate dispensetur, in qua fortè dispensatio non esset concedenda.

Tertiò relaxatur irregularitas dispensatione. Et quidem 3
Pontificem posse omnem irregularitatem relaxare, communis est sententia, cum ab ipso ortum habuerit, non tamen solet facile in irregularitate bigamiæ propriæ dispensare, cùm hæc irregularitas ab Apostolica traditione descendat. Neque

que etiam in ea quæ ex homicidio voluntario oritur, cùm grauem contineat indecentiam. Si tamen absque causa dispensationem concedat, valida est eius dispensatio, esto sit illicita. Quod secùs contingit in dispensatione ab inferiori facta, cui non censetur à Pontifice concessa potestas, nisi causa legitima intercedente, vt latè diximus *tract. de legib. disp. vlt. de dispensat.*

4 Præter summum Pontificem alicui videbitur Episcopo facultatem competere iure ordinario relaxandi quamlibet irregularitatem, cuius relaxationem Pontifex sibi expressè non reseruauerit. Argum. *cap. Nuper de sentent. excommunicat.* vbi loquens Pontifex de excommunicatione inquit: Cùm conditor canonis absolutionem sibi specialiter non reseruat, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Verùm hæc ratio nullius momenti est, quia absolutio excommunicationis est maximè necessaria saluti spirituali fidelium, siquidem impedit sacramentorum receptionem, suffragia Ecclesiæ, fidelium inter se communicationem, quæ sunt bona grauissima, & spirituali saluti maximè necessaria, ideóque Pontifex illius absolutionem concessisse videtur, quoties specialiter sibi non reseruauit. At in irregularitate hæc non procedunt, vtpote quæ solùm impedit ordinis susceptionem, vel illius vsum, quæ non sunt saluti necessaria. Adde si ex ratione facta in *cap. nuper*, liceret facultatem *ibi* concessam extendere ad aliarum censurarum, & impedimentorum absolutionem præter excommunicationem, non solùm Episcopus, sed parochus posset irregularitatem relaxare, & ab interdicto, & suspensione absoluere, siquidem à sententia excommunicationis non reseruata parochus absoluere potest, iuxta communem Doctorum sententiam, quod nemo asserere audebit. Præterea excommunicatio est pœna medicinalis, quæ tolli debet quàmprimum excommunicatus à contumacia recesserit. *Cap. ex litteris de constitutionib. Cap. quia fronte de appellat.* ideóque absoluens excommunicatum præstat quod à iure præcipitur. Secùs est in irregularitate, quæ cùm sit pœna, & impedimentum de se perpetuum ipsummet ius dictat non esse auferendum, ac proinde illud auferens vulnerat ius, & ob eam causam dispensatio nuncupatur iuris vulneratio. Non ergo valet argumentum ab excommunicationis absolutione ad dispensationem irregularitatis. Quocirca dicendum est, quoties dispensatio irregularitatis concessa non est Episcopo, intelligitur Pontifici reseruata: vt ex communi sententia tradit Suar. *disput. 41. sect. 2. num. 3.* Et colligitur ex Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* vbi datur facultas Episcopis dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, neque ad forum contentiosum deductis, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Infertur ergo Episcopos ex se, & ex suo munere hanc facultatem non habere.

5 Sed vt plenè intelligatur hæc potestas Episcopis à Conc. Trident. concessa, quatuor conditiones seruandæ sunt in illius vsu, vt ex ipso textu constat. Prima vt sit dispensatio cum subditis. Secunda in diœcesi sua. Tertia in irregularitate prouenient ex delicto occulto, neque ad forum contentiosum deducta, Quarta pro foro conscientiæ.

6 Circa primam conditionem certum est Episcopum non posse dispensationem exercere respectu eorum qui ei non subduntur, quia dispensatio est iurisdictionis vsus necessariò in subditos exercendus. Quapropter explicandum est, qui nomine Episcoporum & subditorum in prædicto Conc. Trident. decreto veniant. Et breuiter dicendum est eos Episcopos intelligi, qui ordinariam in subditos iurisdictionem habent, & illos subditos esse intelligendos qui his Episcopis iure ordinario subduntur. Quapropter non venit intelligendus Archiepiscopus comparatione subditorum Suffraganei, quia non est illorum superior absolutè, nisi in causis ad ipsum per appellationem deuolutis. *Cap 1. de officio legati. & cap. duo de officio ordinarij* Et apertius in *cap. pastoralis eodem tit.* ibi: Cùm in eum (scilicet Suffraganei subditum) exceptis quibusdam articulis, nullam habeat potestatem: vnus autem articulus est, si per appellationem causa ad ipsum deferatur, vel negata absolutione à Suffraganeo imploretur auxilium Metropolitani, vt ex misericordia dispenset, vel faciat vt inferior dispenset. Sicuti tradit Henriq. *lib. 14. cap. 13. num. 3.* Auila *7. p. de irregular. disp. 10. dub. 6. notab. 2. circa 1. concluſ.* Thom. Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 32. num. 12.* Deinde Henriq. & Auila *suprà.* & Anton. Gomez. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, concluſ. 10. num. 59.* extendunt prædictam doctrinam ad tempus quo diœcesim Suffraganei visitat, tunc enim affirmant relati Doctores posse Metropolitanum dispensare cum subditis Suffraganei, ac si esset eorum proprius Episcopus, quia pro illo tempore sic esse censetur. Sed rectius Suar. *de censur. disputat. 41 sect. 2. num. 12.* Sayrus *in claui regia, lib. 6. cap. 11. num. 80.* & Thom. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 6.* & *lib. 4. cap. 38. num. 14.* negant eo casu Archiepiscopo hanc facultatem in irregularitate dispensandi concedentes potestatem à peccatis absoluendi, quia Archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorum Suffraganei, nisi in casibus sibi specialiter concessis. *Cap. pastoralis de officio Ordinarij.* At nullibi inuenitur concessa hæc potestas dispensandi in irregularitate tempore visitationis, etiamsi potestas absoluendi à peccatis concedatur in *cap. fin. de Censibus, lib. 6.* Quapropter vt bene Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 38. num. 14.* nequit Archiepiscopus concedere illis subditis Suffraganei litteras dimissorias ad Ordines, neque potest dispensare in denunciationibus matrimonio præuiis, neque in votis, neque in irregularitate illegitimorum.

7 Deinde nomine Episcopi pro dispensationibus concedendis, non venit in dicto Conc. Trident. decreto intelligendus Vicarius generalis, nisi specialiter ei commissa sit ea potestas, nam ex vi vicariatus illam non habet, vt multis allegatis docet Sanch. *lib. 2. de matr. disput. 40. num. 12.* & *lib. 4. in decalog. cap. 38. num. 18.* quia dispensatio reputatur quasi restitutio in integrum, quæ in generali mandato non continetur, ex *leg. illud. ff. de Minorib.* Præterea nomine Episcopi in eo decreto pro dispensationibus concedendis, non veniunt Prælati regulares cõparatione religiosorum sib. subditorum, quia ij Prælati non habent diœcesim, quod necessariò videtur requisitum; vt gaudeant priuilegio Conc. Trident. siquidem Trident. inquit: Liceat Episcopis &c. in *diœcesi sua.* Supponit ergo eos quibus hanc dispensandi facultatem concedit habituros esse diœcesim, vt aduertit Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 2. num. 3.* Quapropter Pius V. in quodam motu proprio; quem refert Rodrig. *t. 1. qq. regular. q. 6. art. 9.* extendit facultatem Conc. Trident. absoluendi, & dispensandi Episcopis concessam ad Prælatos regulares etiam locales religionum exemptarum erga religiosos sibi subiectos. Vnde ex vi huius priuilegij possunt Prælati in foro conscientiæ quid quid possunt Episcopi virtute Conc. Trident. cum suis subditis. Sicuti probat Rodrig. *suprà.* Suar. *t. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 2. n. 7.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 7.* & loquens de dispensat. *lib. 8. de matrim. disput. 2. num. 13.*

Venit tamen nomine Episcopi intelligendum. Primò Capitulum Sede vacante, quia succedit in iis quæ competunt Episcopo iure ordinario speciali, esto non succedat in iis quæ competunt Episcopo iure speciali delegato. Sicuti notat Abbas, *cap. verum, num. 9. de foro competenti.* Innocent. *capit. cùm in cunctis. num. 7. de electione.* Felin. *cap. cum te num. 17. de rescriptis.* Sanch. *lib. 8. de matr. disput. 2. num. 10.* At hæc potestas dispensandi in irregularitatibus, & absoluendi quibuscunque casibus occultis competit Episcopis iure ordinario; siquidem non ratione personæ, sed dignitatis conceditur, & ex alia parte non eliguntur tanquam Sedis Apostolicæ delegati, sed tanquam proprij Episcopi, & pastores suorum subditorum. Est ergo hæc potestas ordinaria, atque adeò transit in Capitulum. Sicuti docet Sanch. aliis relatis *lib. 8. de matr. disput. 2. num 10.* & *lib. 2. in decal. cap. 11. num. 4* & *lib. 4. cap. 38. num. 17.* Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 18. num. 2. in fine.* Secundò sub nomine Episcopi veniunt Abbates, & alij Prælati habentes propriam diœcesim, & in ea iurisdictionem quasi Episcopalem independenter ab Episcopo exercentes, vt alios referens tradit Sanch. *dicto lib. 8. de matr. disput. 2. numero 12.* & *lib. 2. in decalog. c. 11. num. 5.* Sayrus *in claui regia, lib. 6. cap. 11. num. 83.* Auila *de censur. 7. p. disput. 10. dub. 6.* Augusti. Barbos. *in remissionib. concil.* Etenim hæc potestas absoluendi, & dispensandi contenta in Conc. Trident. latè est interpretanda; quia est beneficium Principis in iure communi insertum, ergo extendenda est ad hos Prælatos. Deinde ij Prælati solùm differunt ab Episcopis in consecratione; sed Episcopi electi, & non consecrati hac gaudent facultate, vt testatur Suar. *disp. 41. sect. 2. num. 7.* Rodrig. *qq. regular. t. 1. q. 61. art. 9.* Et Zenedo *collect. 4. ad decretal. num 3.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 2. num. 11.* Ergo ij Prælati eadem potestate gaudere debent, siquidem in iurisdictione sunt omnino æquales. Tametsi contrarium sentiant Suar. *disput. 41. de censur. sect. 1. numero 7.* Petr. de Ledesma. *t. 2. sum. tract. 1. cap. 8. post 10. concl.* Aragon. *2. 2. q. 88. art. 2. colum. 7. concluſ. 4.* Tolet. *lib. 1. c. 85. num. 5.* Bonac. aliis relatis *disp. 7. pun. 1. num. 7.* ducti ex eo quòd hæc potestas dispensandi, & absoluendi videatur Episcopis concessa ratione suæ præeminentis dignitatis. Sed est ratio infirma, cùm hæc potestas eis ante consecrationem competat. Sed quidquid sit de hac quæstione affirmat Suar. *suprà*, subditos illorum Prælatorum absolui, & dispensari posse ab Episcopo in cuius territorio, seu diœcesi existunt, quia respectu casuum qui in Concil. Trident. continentur, subiecti sunt Episcopo, etiamsi in aliis soli suo Prælato subdantur.

8 Nomine subditorum in prædicto decreto intelliguntur qui in diœcesi Episcopi domicilium habent, tametsi illud habeant partiale, eo quòd simul in aliena diœcesi domicilium retineant, quia non est inconueniens quemlibet duplex domicilium habere, & duplici Episcopo esse subiectum. Sicuti tradit Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 5. num. 4.* & *lib. 2. in decal. cap. 11. num. 8.* Deinde veniunt ex recepta sententia, esto eam sequuti non fuerimus *tract. 3. de legib. disput. 6. de dispensat. pun. 7. §. 2. in fine*, qui maiore anni parte in ea diœcesi commorantur

morantur, quia hi reputantur domicilium habere quoad effectum diſpenſationis, vt latè probat Sanch. *lib.3. de matrim. diſput.23. num.12. & 13.* Secùs verò dicendum videtur de peregrinis, ſcholaſticis, & mercatoribus, qui maiori anni parte in ea diœceſi non commorantur, nam hi eſto poſſint à peccatis abſolui, non tamen in irregularitatibus, & votis diſpenſari vt placet Suar. *diſp.41. de cenſur. ſect.2. num.10. & 12.* Sanch. *lib.2. in decal. cap.11. num.9.* Qui verò nullibi habent certam ſedem, ſed continuò vagantur, non eſt dubium abſolui, & diſpenſari poſſe ab Epiſcopo in cuius diœceſi reperiuntur, quia alicui debent ſubiici. Vt notauit Sanch. *lib.3. de matr. diſp.25. n.4. & lib.2. in decal. c.11. num.8.*

9 Secunda conditio ſeruanda in vſu facultatis à Conc. Trident. conceſſæ eſt, vt Epiſcopus eam concedat; In diœceſi ſua. Quæ verba non leuem difficultatem ingerunt: nam ex illis colligi videtur debere Epiſcopum vt abſolutionem, vel diſpenſationem concedat in ſua diœceſi exiſtere, vel eius ſubditum, vel vtrumque ſimul. Qua in re optimè notarunt Suar. *de cenſuris, diſp.41. ſect.2. num.10.* & Sanch. *lib.2. in decal. cap.11. num.12.* illa verba, *in diœceſi ſua*, non eſſe poſita, cùm Concilium de diſpenſatione loqueretur, ſed ſolùm cùm de poteſtate abſoluendi à caſibus occultis, & reſeruatis agebatur, ac proinde Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit diſpenſare in irregularitate qualibet cum ſibi ſubditis, etiam extra propriam diœceſim exiſtentibus, quia iuriſdictionem voluntariam vbilibet exercere poteſt, quæ poteſtas in hoc decreto non videtur reſtricta (quidquid Bon. *t.1 diſp.7. de irregular. q.5. punct.1. num.5.* contrarium ſentiat,) imò vt rectè explicuit Sanch. *lib.2. in decalog. cap.11. à n.16.* etiam poteſtas abſoluendi quæ in eo decreto Epiſcopis conceditur, non videtur limitari illis verbis: In diœceſi ſua; ad hanc enim limitationem aſtruendam clarioribus verbis vti debebat Concilium. Sicuti fecit *ſeſſ 6. cap.5. de reformat.* cùm prohibuit Pontificalia exercere in aliena diœceſi. Quapropter Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit ſibi ſubditum in ſua diœceſi exiſtentem, imo extra exiſtentem abſoluere, ſiquidem de iure id præſtare poterat: vt notauit Suar. *diſp.41. ſect.2. num.11. in fine.* Petr. de Ledeſm. *t.2. ſum. tract.1. cap.6. poſt 10. concluſ. difficult.1.* Et colligitur ex ipſo textu Concilij, ſi rectè expendatur. Nam verba illa *in diœceſi ſua* non coniunguntur cum ſubditis, ſed potiùs virgulam interpoſuit inter ſubditos, & diœceſi ſua. Inquit enim Concilium: Liceat Epiſcopis &c. quoſcumque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua abſoluere. Adde diœceſim propriè eſſe Epiſcopi, non ſubditorum, ac denique ſi non offenditur tranquillitas, & pax ex eo quòd Epiſcopus in aliena diœceſi exiſtens, abſoluat ſubditum in propria diœceſi exiſtentem, neque etiã offendetur ex eo quòd ſubditus extra diœceſim exiſtens ab Epiſcopo in propria exiſtente, præcipuè cùm id faciat pro ſolo conſcientiæ foro. Quapropter legitimus ſenſus horum verborum eſt quem tradit Sanch. *dicto lib.2. cap.11. num.17.* vt ex illis verbis nullo modo iuriſdictio Epiſcopi limitetur, ſed potiùs extendatur. Præſtant enim hunc ſenſum: poteſt Epiſcopus quoſcunque ſibi ſubditos, vel qui propriè, & per ſe ſubditi ſunt, eo quòd in ſua diœceſi domicilium habent, vel qui ei ſubduntur ratione exiſtentiæ in ſua diœceſi tametſi domicilium non obtinuerint, abſoluere à quibuſcunque caſibus &c. Efficitur ergo Epiſcopum abſoluere, & diſpenſare cum ſubdito poſſe, etiamſi vterque extra diœceſim exiſtat.

10 Tertia conditio à Conc. Trident. requiſita pro diſpenſatione irregularitatis eſt, vt ortum habeat ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducto. Pro cuius explicatione aduerte, quòd ſæpè traditum eſt, occultum dici quod etſi probari teſtibus poſſit, ignoratur tamen à maiori parte populi, ſeu communitatis, in qua ad minus decem reſident, vbi delictum commiſſum eſt, ideóque occultum notorio opponitur. Quod ſi de delicto in vna parte publico, & notorio, in alia verò vbi nec ſcitur, nec timetur probabiliter ſciendum eſſe, petatur abſolutio, vel diſpenſatio, cenſet Sanch. *lib.2. cap.11. num.21.* Auila *2.p. de cenſur. cap.7. diſput.1. dub.11. concl.3.* & *7. p. diſp.10. dub.6. concl.2.* poſſe Epiſcopum virtute huius decreti Conc. Trident. diſpenſare in ea irregularitate, quia eſſe occultum, vel non occultum debet intelligi in ordine ad locum, in quo petitur diſpenſatio. Cæterùm mihi oppoſitum probabilius videtur, quia hæc irregularitas dici non poteſt ex delicto occulto prouenire, nam quod in vna parte publicum eſt, abſolutè publicum dici debet. Aliàs ſi ſupradicta ſententia vera eſſet, nulla ferè inueniretur irregularitas in qua Epiſcopus diſpenſare non poſſet; quia nulla eſt quæ alicubi ignora non ſit, ac proinde poterit irregularis mutando domicilium, vel in ea diœceſi maiore parte anni commorando ab illius Epiſcopo abſolutionem impetrare. Denique irregularitatem eſſe ad forum contentioſum alicubi deducta ſufficit, vt interim non poſſit ab Epiſcopo abſolui, ſeu diſpenſari, tametſi diſpenſatio petatur eo in loco vbi irregularitas ad forum contentioſum deducta non eſt, neque periculum eſt vt publicetur. Ergo idem eſt dicendum de irregularitate in vno loco publica, non poſſe inquam in alio diſpenſari interim dum publica eſt. Sicuti ex parte docet Suar. *t.4. diſp.30. ſect.2. n.2. in fine.*

Ad forum contentioſum cenſetur irregularitas deducta, 11
quando delata eſt iudici, & inſuper delatio parti intimata: nam actus citationis eſt primus actus iudicij teſte Sanchez *lib.8. de matr. diſput.34. num.58.* Maranta *de ordine iudiciario 6.p. initio, num.2.* Et fauet textus in *cap. penult. de foro compet.* vbi legitimè citatus debet cauſam proſequi coram iudice legitime citante, non obſtante quòd poſt citationem mutauerit forum. Idem traditur *inſtituta de actionib. in princ.* ibi: Iudicium incipit vbi primum actio intenditur, & ſic antequam reus reſpondeat, ſed non antequam citetur. Quocirca etiamſi ad iudicem delatum ſit crimen; ſi tamen reo delatio non ſit intimata, dici nequit ad forum contentioſum crimen eſſe deductum. Imò ſi credendum eſt communi reſolutioni affirmanti iudicium incipere non à citatione, ſed à litis conteſtatione, poterit Epiſcopus dum non fuerit lis conteſtata ab ea irregularitate abſoluere. Quod verò iudicium à litis conteſtatione incipiat, tradit Gloſſa *in leg. ſi us qui Romæ, verbo iudicium.* Et Gloſſa *in leg. iudicium ff. de iudicijs.* Et Gloſſa *in cap. relatum de officio delegati: & in capit. vnico de litis conteſtat.* Decius & Alciat *in Rub. de in ius vocando.* Gundiſaluus de Paz *in ſua pract. t.1. in 1. annotat. num.35. & 36.* & probari poteſt ex *cap. gratum de officio delegati*, ibi: Citatione facta negotium ſit quaſi cœptum. Ergo non eſt cœptum negotium propriè, ſed impropriè, ideóque quæ fiunt ante litis conteſtationem ante iudicium fieri dicuntur, iuxta. *leg. is qui ſe obtulit. ff. de rei vindicat.* & *leg. amplius ff. Rem ratam habere.* & *leg.1. ff. de litis conteſtat.* Vnde Baldus *in capit.1. de litis conteſtat. oppoſit.1.* inquit: Litis conteſtationem fundamentum eſſe, & lapidem angularem totius iudicij. Neque obſtat per citationem perpetuari iuriſdictionem, vt traditur in ſuprad. *capit. propoſuiſti de foro compet.* quia ad perpetuandam iuriſdictionem, ſufficit iudicium eſſe quaſi cœptum, etiamſi cœptum non ſit, vt docet Paz *ſuprà* multis relatis. Ex qua doctrina neceſſariò infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in illa irregularitate, de qua non fuerit lis conteſtata, quia vſque tunc ad forum contentioſum, hoc eſt ad iudicium deducta non eſt ſimpliciter, & abſolutè, licet impropriè fuerit per citationem deducta.

Quod ſi reus poſtquam irregularitas eſt deducta ad fo- 12
rum contentioſum ex defectu plenæ probationis, vel falſis probationibus abſolutus fuerit ab inſtantia, vel obſeruatione iudicij, & à fortiori per ſententiam definitiuam, in eo caſu poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare; quia delictum illud eſt occultum, & iam ſe habet, ac ſi non eſſet ad forum contentioſum deductum; quia delictum illud eo iudicio eſt terminatum, & reus abſolutione purgauit infamiam, non ſolùm quando definitiuè eſt abſolutus, ſed etiam quando eſt abſolutus per ſententiam interlocutoriam, ſiquidem abſque nouis indiciis & probationibus non poteſt ſubiici iudicio. Hæc enim eſt differentia, vt rectè adnotat Couarruu. *lib.1. variar. cap.1. num.8.* inter abſolutionem definitiuam, & abſolutionem ab inſtantia, & obſeruatione iudicij; quòd abſolutione definitiua poſita, iam non poteſt amplius illud crimen in iudicium deferri, bene tamen poteſt poſt abſolutionem interlocutoriam, dummodò nouæ probationes, nouáque indicia reperiantur, ſed non aliter. At quocunque ex his modis reus abſolutus ſit iudicium finitum eſt, ideóque irregularitas diſpenſari poterit. Sicuti tradit Henriq. *lib.14. cap.20. numero 4.* Sanch. *lib.8. de matr. diſp.34. num57. & 58.* & *lib.2. in decal. cap.11. num.21.* Auila *7.p. diſp.10. dub.6. §. ſecundo notandum.* Molina *tract.3. diſp.79. n.8.* Filliuc, *tract.20. c.10. n.169.* Bonac. *t.1. diſp.7. q.5. p.1. n.5. verſ. dixi.*

Verùm ſi delictum in iudicio integrè probatum ſit, & reus 13
ſit condemnatus, & punitus, exiſtimant Henriq. Sanch. Auila, Gaſpar Hurtado *difficult.20. num.68.* & inclinat Layman. *lib.1. ſum. tract.5. part.5. cap.9. num.6.* eo caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, quia iam eſt ſatisfactum fini, ob quem Concilium diſpenſandi poteſtatem Epiſcopis denegauit, cùm delictum ad forum contentioſum deductum eſt. Finis namque Concilij fuit, ne reus à delictis publicis, eorúmue pœnis abſolueretur, aut diſpenſaretur, quin priùs publico ſcandalo ſatisfaceret, néue authoritas iudicum minueretur, ſi pendente eorum iudicio reus abſolueretur. Quæ rationes ceſſant finito iam iudicio, & delinquente punito, ideóque illa verba Exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, debent intelligi formaliter, id eſt de tempore quo deducta ſunt, vt expreſsè aduertit Sanch. *lib.2. cap.11. n.21.* Henriq. *lib.14. cap.7. n.5.* Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.5. cap.9. num.5.* Verùm etſi hæc doctrina probabilis ſit, probabilius exiſtimo eo caſu non poſſe Epiſcopum abſoluere, ſeu diſpenſare in irregularitate ex eo delicto contracta, non quia impediatur ex eo quòd ad forum contentioſum delictum deductum ſit, ſed quia poſita illa deductione, & illius delicti integra probatione, & condemnatione delictum publicum eſt, & notorium notorietate iuris: at in Trident. non eſt conceſſa facultas diſpenſandi in

irregula

irregularitate, quæ ex publico, & notorio delicto oritur, sed solùm in ea quæ ex delicto occulto prouenit, vel ad forum contentiosum non est deducta. Ergo in hac irregularitate Episcopus dispensare nequit. Sic Ioann. Gutierr. *lib.1.canon. qq. cap.*3. Nicol. Garcia 7.*p. de benefic. cap.*11. *num.*50. Bonac. *disp.7.q.*5. *pun.*1. *num.*6. *circa finem.*

14 Quarta conditio quæ videtur in iis dispensationibus postulari est, vt prosit dispensatio pro solo conscientiæ foro. Sed vt bene aduertit Sanch. *lib.*2. *in decalog. cap.*11. *numero*12. illa verba: *In foro conscientiæ*, non sunt apposita cùm de dispensatione sermo, habetur, sed cùm agitur de absolutione à casibus reseruatis. Quocirca cùm hæc potestas dispensandi absolutè concedatur non solùm pro foro conscientiæ, sed etiam pro foro externo prodesse debet.

Præter Episcopos Prælatis regularibus in ordine ad suos subditos varia priuilegia conceduntur, vt in irregularitatibus dispensare possint, vt videre est in *Compendio priuilegior. mendicant. verbo irregularitas*, & in *nostris priuilegiis verbo dispensatio.* Et latè tradit Rodrig. *q. reg. t.*1. *q.*24. *per totam.* Henriq. *lib.*12. *cap.*6. *num.*11. Auila 7.*p. disp.*8. *dub.*4. Paul. Layman. *lib.*1. *sum. tract.*5. *par.*5. *cap.*9. *num.*7.

15 Ad extremum monent Henriq. *lib.*14. *cap.*18. *num.*3. Maiol. *lib.*2. *de irregularit. cap.*2. *in fine.* Sanch. *lib.*8. *de dispensation. disp.*3. *num.*3. Suar. *de censur. disp.*41. *sect.*2. *num.*15. Auila 7.*p. de irregular. disp.*10. *dub. vlt.* Sayrus *lib.*7. *cap.*14. *numero* 5. Bonac. *disputat.*7. *de irregulat. q.*5. *punct.*1. *circa finem*, & alij, quia hæc est iurisdictio voluntaria, sicut & absolutio & iure ordinario Episcopis competens, ac proinde delegabilis.

16 Secundò monent Henriq. *lib.*12. *de matr. cap.*10. *numero* 3. & *lib.*13. *de excommunicat. cap.*30. *num.*3. & *lib.*14. *de irregular. cap.*7. *num.*5. Nauarr. *cap.*27. *num.*32. Sanch. *lib.*8. *de matr. disp.*24. *num.*7. Auila 7.*p. de irregular. disput.*10. *dub.*8. si plures sint irregularitates, de quibus impetranda est dispensatio necessarium esse mentionem facere illarum, quæ sunt ob diuersa delicta contractæ, quia auferri potest vna, & non alia. Si verò irregularitates eiusdem rationis sint, videlicet quia sæpius celebrasti in excommunicatione, plures occidisti; etsi opus non sit exprimere vices in particulari, in quibus irregularitas contracta est, at necessarium est saltem in genere eas exprimere, vt pro omnibus dispensatio concedatur, quod de irregularitate homicidij videtur certum cùm ibi plures irregularitates contrahantur, vt aduertit Suar. *disp.*44. *sect.*3. *n.*28. Coninch. *disp.*18. *dub.*14. *in fine.*

17 Tertiò monet Paul. Layman. *dicto lib.*1. *sum. tract.*5. *par.*5. *cap.*9. *circa finem*, exceptionem à potestate, seu priuilegio dispensandi religionibus, & à fortiori Episcopis concesso, strictè interpretandam esse. Vnde si in priuilegio excipiatur bigamia, non de similitudinaria, sed de propria intelligi debet. Si excipiatur homicidium voluntarium; intelligendum est iniustum, & directè volitum, non tamen quod commissum est in sui defensionem, excedendo moderationem iustæ tutelæ, aut quod ex subita ira commissum est, quia hæc homicidia casualia censenda sunt, vt notat Coninch. *disp.*18. *dub.*14. *conclus.*5.

18 Quartò docent ex communiori sententia Sylvest. *verbo dispensatio, q.*15. & *verbo irregularitas, q.*28. Henriq. *lib.*14. *cap.*17. *num.*4. Sayrus *lib.*7. *thesauri, cap.*14. *n.*11. Maiol. *lib.*5. *de irregular. cap.*51. *num.*8. Suar. *disput.*41. *sect.*3. *num.*4. Auila 7.*p. disput.*10. *dub.*6. Bonac. *disputat.*7. *qu.*5. *punct.*1. *in fine*, & alij apud ipsos, Episcopum, vel Prælatum conscium irregularitatis in qua dispensare potest, si admittat hunc irregularem ad ordines suscipiendos, vel beneficium, censendum esse dispensasse, (tametsi contrarium sentiat Nauarr. *in sum. cap.*25. *num.*74.) quia non debet præsumi voluisse peccare. In foro autem externo nullatenus hæc tacita dispensatio à Prælato inferiori Pontificis admittitur, quia in iure communi inferior Pontifice dispensationem concedere nequit non præmissa causæ cognitione, vt pluribus firmant Glossa *in cap.*2. *verbo dispensatum.* Et *ibi* Panormit. & Ioan. Andreas *de schismaticis.* Selua *de benefic.*3.*p.q.*10. *num.*9. Rebuff. *prax. benefic.*2.*p. dispensat. numero* 15. Sayrus *lib.*7. *cap.*14. *numero*13. At hæc causæ cognitionem non probatur præmissam esse. Ergo dispensatio facta non censetur. Atque ita tradit Panorm. Ioann. Andr. Felin. Innocent. Nauarr. quos refert, & sequitur

19 Suar. *d. cap.*14. *num.*13. *& seqq.*

Quinto docent Antonin. *in cap. postulasti, num.*10. *de Rescriptis.* & *ibi* Immola *num.*4. Felin. *num.*10. & *cap. fin. num.*5. *de simonia.* Burgasius *de irregular.*2.*p. tit. de interpretat. num.*7. Saa, *verbo dispensatio num.*14. Sayrus *lib.*6. *thesauri, cap.*11. *num.*22. & *lib.*7. *cap.*14. *à num.*22. & alij relati à Sanch. *lib.*8. *de matrim. disput.*1. *num.*27. dispensatum ad ordines etiam à Pontifice non ideò censeri dispensatum ad beneficia curata, dignitates, & prælaturas, bene tamen ad beneficia simplicia, quia hæc ordinatis concedi solent. Quæ doctrina si de dispensatione ad ordines maiores loquamur, certa esse videtur, cùm nullum deceat sacris initiari qui beneficium non habeat ex Trident. *sess.*21. *cap.*2. *de reformat.* nam esto aliquando ex titulo patrimonij, vel pensionis initietur, id quasi ex dispensatione fit ob necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ Sicuti aduertit Sanch. *lib.*8. *de matr. disput.*1. *num.*27. At si sermo sit de dispensatione minores ordines, etsi prædicta sententia probabilis sit, longè veriorem existimo ex ea dispensatione beneficij dispensationem non inferri; quia non necessariò connectuntur, vt optimè aliis relatis probat Sanch. *dicto lib.*8. *disp.*1. *num.*27.

Sexto pluribus firmat Sanch. *lib.*8. *de matrim. disputat.*1. 20
numero 26. dispensatum ad ordines ad solos ordines minores censeri dispensatum, quia dispensatio strictè interpretanda est, & sufficienter suum effectum sortitur dispensatione pro minoribus ordinibus concessa. Verùm si hæc dispensatio initiato minoribus ordinibus superueniat, intelligi debet facta pro maioribus, ne frustranea esset & inutilis, quod in omni priuilegio, & dispensatione vitandum est. Sicuti docet Sanch. *loco allegato.*

Septimò tradunt Angel. *verbo irregularitas, num.*34. & *ibi* 21
Sylvest. *q.*9. *num.*11. *in fine.* Armilla *num.*81. Henriq. *lib.*14. *cap.*17. *num.*4. *ad finem.* Episcopum tibi concedentem litteras dimissorias ad ordines eo ipso concedere facultatem, vt ab ordinante dispenseris in irregularitate, alióue impedimento, quòd susceptionem ordinum impedit, quia horum dispensatio necessario præmittenda est ordinum susceptioni, ac proinde concessa facultate ad suscipiendos ordines censenda sunt concessa ea sine quibus ordines suscipi nequeunt. *Cap. præterea. de officio delegati. leg.*2. *ff. de iurisdict. omnium iud.* Verùm hæc doctrina solùm admittenda est cùm Episcopus concedens dimissorias conscius esset irregularitatis, & impedimenti, quo ad ordines suscipiendos tenebaris, nam eo ipso censendus est vel ipse dispensare, vel facultatem dispensandi Episcopo ordinaturo concedere. At si ipse ignarus impedimenti dimissorias litteras tradat, verius censeo inde non inferri facultatem concessam, vt in irregularitate, aliisue impedimentis dispenseris, quia esto dispensatio irregularitatis, alteriúsue impedimenti præmittenda susceptioni ordinum sit, non tamen est necessarium præmitti ab eo qui ordines ex delegatione collaturus est, cuique sola facultas ordinandi est concessa, sed à legitimo superiore. Deinde admittimus cõcessa facultate ad vnum, concessam censeri ad ea omnia quæ ex eo vno consequuntur, negamus tamen ex facultate alicui concessa suscipiendi ordines ab alieno Episcopo inferri, potestatem ei concessam esse in irregularitate, alioue impedimento dispensandi; quia hæ facultates diuersæ sunt, neque vna alteri connectitur, & plerunque contingit ab alieno Episcopo ordines suscipi, quin vlla dispensatio præmittatur. Sic alios referens docuit Sanch. *lib.*8. *de matrim. disput.*1. *num.*25. Vide quæ diximus *tract.*3. *de legib. disp.*5. *de priuil.* & *disp.*6. *de dispensationib.*

PVNCTVM VIII.

De irregularitate orta ex bigamia.

1 *Quid sit bigamia, & quotuplex?*
2 *Explicatur bigamia propria.*
3 *Explicatur bigamia interpretatiua.*
4 *Contrahens matrimonium cum vidua, vel corrupta ab alio, contrahis bigamiam interpretatiuam.*
5 *Item contrahis hanc bigamiam per accessum ad propriam vxorem, postquam illa adulterium commisit.*
6 *Hæc irregularitas etiamsi ignorans coniugis adulterium illam carnaliter cognouerit, tametsi alij contrarium sentiant.*
7 *Item contrahitur bigamia, si contracto matrimonio, & consummato post mortem coniugis sacris initieris, & sic initiatus matrimonium contrahere, & consummare.*
8 *Non videtur improbabile te ab irregularitate in prædicto casu esse immunem.*
9 *Aliqui extendunt hanc interpretatiuam irregularitatem ad eum qui post matrimonium validè contractum aliud inualidum init, & consummat, ignarus impedimenti dirimentis, sed non approbatur.*
10 *Irregularis videtur esse contrahens duplex matrimonium, etiamsi vtrumque inualidum sit.*
11 *Quæ sit bimagia similitudinaria.*
12 *Clerici in sacris constituti contrahentes matrimonium irregulares sunt, tametsi non irregularitate bigamiæ.*
13 *Bigamia irregularitas priuat bigamum omni priuilegio clericali.*
14 *In qualibet bigamia Episcopus dispensare potest tum ad ordines suscipiendos, tum ad illorum vsum.*
15 *Episcopus potestatem non habet dispensandi cum bigamis propriis, & interpretatiuis.*
16 *Quoad bigamiam verò interpretatiuam si ex delicto ortum habeat, probabile est posse Episcopum dispensare.*
17 *Quoad ordines minores, & beneficium simplex, probabile est posse Episcopum cum bigamis propriis dispensare.*

18 *Probabilius eſt oppoſitum.*

19 *In bigamia ſimilitudinaria Epiſcopus diſpenſare poteſt ad ordines ſacros ſuſcipiendos, illiſue vtendum.*

20 *Hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto prouenientes, poterit ab Epiſcopo diſpenſari.*

21 *Qualiter Prælati Religionum cum ſuis ſubditis in bigamia diſpenſare poſſint.*

22 *Commiſſario Cruciatæ nulla eſt in bigamia conceſſa facultas.*

23 *In petenda diſpenſatione bigamiæ, explicanda eſt illius ſpecies.*

1 HVcuſque egimus de his quæ omni irregularitati videntur communia. Supereſt agendum de his quæ ſingulis irregularitatibus competunt. Diximus *initio huius diſputat.* alias irregularitates vocari ex defectu, eo quòd abſque culpa contingant, alias ex delicto quæ culpam grauem ſupponunt. Inter irregularitates quæ ſuccedunt abſque culpa potiſſimum locum obtinet bigamia, quæ eſt nuptiarum, ſeu matrimonij duplicatio, dicitúrque defectus Sacramenti, quia deficit in repræſentatione vnionis Chriſti cum Eccleſia, hæc enim eſt vnius cum vna, cùm tamen bigamus duplici copulatus ſit. Triplex eſt bigamia ex communi Doctorum ſententia; alia propria, alia interpretatiua, alia ſimilitudinaria.

2 Bigamia propria nuncupatur, quæ ex binis nuptiis validè contractis, & conſummatis conſurgit, quod nullo modo poteſt contingere niſi mortua prima vxore. Conſtat ex. *capite nuper. & capite debitum de Bigamis ex capite præcipimus Capite cognoſcimus cum aliis 34. diſt.* Dixi conſummatis, quia ante conſummationem non diuidis tuam carnem in plures, neque oſtendis incontinentiam cum effectu, quæ ſunt rationes ob quas hæc irregularitas indicta eſt: vt latè expendit Sanchez *lib. 7. de matr. diſputat. 83. num. 4 & 5.* ideóque ſi vnum ex his duobus matrimoniis conſummatum non ſit, irregularitas bigamiæ non contrahitur: vti pluribus comprobat Sayrus *lib. 6. theſauri, cap. 3. num 3.* Coninch. *diſp. 18. dub. 11. circa finem.* Paul. Layman. *lib. 1. ſumm. tract. 5. par. 5. cap. 6. num. 2.* Gaſpar. Hurtado *difficult. 13. num. 48.* Bonac. *tom. 1. diſp. 7. quæſt. 2. pun. 5. num. 1.* & colligitur *ex cap. debitum de bigamis.*

Hanc autem irregularitatem ex Apoſtolica traditione emanaſſe teſtatur Paulus 1. *ad Timoth. 3.* ibi: Oportet Epiſcopum vnius vxoris virum eſſe. Et *infrà*: Diaconi ſint vnius vxori, viri. Et decidit Lucius III. *in capite 2.* & Cæleſtin. III. *in capite 3. de bigamis*, & comprobat communis Parrum ſenſus.

3 Bigamia interpretatiua eſt quæ contrahitur ab eo, de quo præſumitur duas vxores habuiſſe, eſto in re illa non habuerit.

4 Quod tripliciter contingit. Primò ſi contrahas matrimonium cum vidua quæ prius matrimonium conſummauerat. Et idem eſt ſi contrahas cum corrupta ab alio, vt deciditur *capite præcipimus, diſt. 34.* & *cap. ſi quis viduam. 50. diſt.* & *cap. debitum de Bigamis.* Etenim ſic contrahens non poteſt ſignificare perfectè vnionem Chriſti cum Eccleſia, ſiquidem Chriſtus vnicam, & virginem ſibi copulauit. Sicuti multis allegatis tradit Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 84. num. 7.* Sayrus *cap. 4. num. 10.* Auguſt. Barboſa *allegat. 49. num. 5.* Requiritur tamen ſecundùm probabiliorem ſententiam matrimonium contractum cum vidua validum eſſe, nam ex vnico matrimonio nullo irregularitas contrahi nequit: vt docet Nauarr. *conſ. 1. de Bigamis num. 2.* & *in ſum. cap. 27. num. 195.* & teſtatur deciſum fuiſſe in ſacra Congregatione Cardinalium Fariſiac. *prax. 1. par. tit. de inquiſit. q. 8. num. 8.* Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 5. in prima ſpecie irregularitatis.* Auguſt. Barboſa *dicta allegat. 49. num. 5.* Sanch. aliis relatis, *dicta diſp. 84. numero 11.* Dixi debere eſſe ab alio corruptam, nam qui à ſe corruptam ducit, fictione iuris virginem ducere cenſetur. Sicuti filij redduntur legitimi matrimonio ſubſequenti, ac proinde tanquam clericus virginem ducens gaudet priuilegio clericali, vt multis relatis docet Sanch. *lib. 7. de matrim. diſput. 84. num. 14.* Suar. *diſput. 49. ſect. 3. num. 6.* Quod ſi inquiras rationem, ob quam ſi contrahas cum corrupta, ſis irregularis, non tamen ſi contrahas cum virgine, cùm ſis corruptus? Reſpondeo præcipuam rationem eſſe, quia ſic deciſum eſt. Congruentiam verò tradidit D. Thom. *in 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 1. qu. 3.* inquit enim omnem actionem ſpecificari ex termino ad quem. Cùm autem vir non à ſe ipſo, ſed à coniuge ſortiri debeat ſpeciem; quando hæc ſuam carnem in plures diuiſit, cenſetur ipſe interpretatione iuris in plures diuiſiſſe. Ad hanc interpretatiuam irregularitatem reducitur ea, quæ incurritur ob matrimoniem contractum cum repudiata ab alio, *cap. 1. de Bigamis*, ibi: Vt bigami pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non aſcendant.

5 Secundò contingit hæc bigamia interpretatina per acceſſum ad propriam vxorem, poſtquam illa adulterium commiſerit, tametſi à principio virgo accepta fuerit. Sicuti habetur *cap. ſi layci 34. diſt.* Et tradunt omnes Doctores apud Suar. *diſput. 49. ſect. 3. num. 15.* Sanch. *diſp. 84. num. 15.* Auguſt. Barboſa, *alleg. 49. num. 8.* Ratio eſt, quia maritus cognoſcens vxorem ab alio corruptam maritus corruptæ nuncupatur, ideóque perinde iudicandus eſt, ac ſi cum corrupta contraxiſſet.

Difficultas verò eſt, an hæc irregularitas contrahatur, ſi 6
ignorans coniugis adulterium illam carnaliter cognouerit: Et idem eſt ſi à principio exiſtimans ducere virginem duxeris corruptam? Negant Petr. de Ledeſm. *de matr. qu. 66. art. 3. col. penult.* Eman. Sa. *verbo irregularitas bigamia, num. 3.* & inſinuant qui affirmant hoc impedimentum contrahi à viro ſcienter vxorem adulteram carnaliter cognoſcente, tacitè enim ſupponunt ſtante ignorantia non eſſe huic impedimento locum. Sic Gloſſa, *cap. 2. de Bigamis.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſor. num. 194.* Gregor. Lopez *leg. 35. tit. 3. part. 1.* Anton. Cuchus *lib. 4. inſtit. maiorat. tit. 12. num. 175.* Palatius *in 4. diſt. 27. diſp. 4.* Moueri poſſunt, quia actus ob quem irregularitas contrahitur debet eſſe actus ab homine quatenus rationalis eſt, ac proinde ab illo quatenus ratione vtitur. Cognoſcens vero vxorem ignorans eſſe adulteram nunquam liberè ſuam carnem diuiſit in plures. Ergo nunquam fundamentum præſtitit contrahendi hanc irregularitatem. Vnde Bernard. Diaz *in ſua pract. cap. 16. ad finem* affirmat virum fore tunc irregularem cognoſcendo adulteram, quando poteſt probare adulterium, quia in *cap. ſi cuius 34. diſt.* expoſtulatur delictum vxoris euidenter probatum eſſe.

Nihilominus in his caſibus irregularitatem contrahi docet ex communi ſententia Abbas *in cap. ſi de adulteris.* & *cap. 2. de bigamis num. 8.* Nauarr. *cap. 27. num. 195.* Suar. *diſp. 45. ſect. 3. num. 15.* Garcia *de benefic. 7. p. cap. 6. num. 16.* Auguſt. Barboſa *allegat. 49. num. 9.* Auila *7. p. diſp. 8. dub. 1. verſ. tertiò modo.* Sanch. *lib. 7. diſp. 84. num. 15.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 6. num. 3.* & alij innumeri apud ipſos. Quippe hæc irregularitas non in pœnam alicuius delicti, neque ob infamiam vllam perſonæ, ſed ob defectum ſignificationis indicta eſt, quæ ſignificatio eſſe non poteſt ſi maritus corruptæ fuerit, quia ſicut ipſa mulier in plures ſuam carnem diuiſit, ſic vir illam cognoſcens cenſetur in plures ſuam carnem diuiſiſſe. Ex qua ratione infertur manifeſtè te fore irregularem, etiamſi tua vxor abſque eius culpa ab alio cognita fuerit, quia excuſatio à culpa non impedit eius carnem in plures eſſe diuiſam, & conſequenter eius matrimonium à perfecta ſignificatione deficere. Sicuti notarunt Suar. Sanch. Barboſa, & alij *ſuprà.*

Tertiò contingit hæc bigamia interpretatiua, ſi contracto 7
matrimonio, & conſummato poſt mortem coniugis, ſacris initieris, & ſic initiatus aliud tentes matrimonium contrahere, & conſummare: habetur expreſsè in *cap. nuper de Bigamis*, vbi hæc irregularitas indicitur non ob defectum ſignificationis, ſed ob prauum effectum opere ſubſecuto, & tradunt omnes Doctores Hanc deciſionem *dicti cap. Nuper*, extendunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sayrus, *lib. 6. cap. 4. num. 7.* Suar. *diſp. 49. ſect. 2. num. 6.* Sanch. *lib. 7. diſp. 84. num. 3.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. epiſc. alleg. 49. num. 11.* Bonac. *diſp. 7. quæſt. 2. p. 5. num. 3.* primò ad eum qui viuente propria vxore ſcienter aliam duxerit, quia quantum eſt ex parte ſua, affectum oſtendit ad duo matrimonia contrahenda, & licet de iure ea non contraxerit, contraxit tamen de facto quæ fuit ratio deciſionis *dicti cap. Nuper.* Secundò iidem Doctores præfatam deciſionem extendunt ad eum qui mortua prima vxore aliam ducit, qua cum ligatus eſt impedimento dirimente ob eandem rationem praui affectus opere ſubſecuto. Contrahens tamen in his duobus caſibus, debet habere intentionem contrahendi quantum eſt ex parte ſua ſecundum matrimonium, aliàs ſi hæc intentio deficiat, non videtur irregularitati eſſe locus: teſte Henriquez *lib. 12. de matrimon. cap. 6. numero 9. & libro 14. capite 6. numero 9.* Coninch. *diſputat. 18. dub. 11. num. 101.* Auila, Sanch. & Bonac. *ſuprà*: tametſi contrarium ſentiat Suar. *diſp. 45. ſect. 2. num. 10.* quia ſine hac intentione non eſt affectus maritalis cum opere ſubſequuto, quæ eſt ratio *ſupr. cap. Nuper.* Fateor tamen difficile eſſe habere intentionem conſcius impedimenti dirimentis, quia eſt intentio de obiecto impoſſibili; ideóque cenſeo ſufficere ad hanc irregularitatem contrahendam, ſi conſenſus ſolùm ſit de habendo illam mulierem in vxorem in foro externo, & vt talem tractando.

Verùm eſto in his duobus caſibus communis ſententia damnet irregularem ſic matrimonium contrahentem, attamen ſpectato iuris rigore improbabile non videtur ab irregularitate eſſe immunem. Vti teſtatur Coninch. *diſputat. 18. dub. 11. numero 100.* Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 6. numero 9.* & *in comment. litt. T.* & alij relati à Sayro, *lib. 6. capite 4. numero 5.* quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. *cap. is qui de ſenteni. excommunicationis lib. 6.* At ob ſupradictos caſus in iure expreſſa eſt irregularitas. Etenim *cap. Nuper.* & *cap. finale, de Bigamis.* & *cap. 1. Qui*

clerici.

clerici. vel volentes. & *cap. decernimus* 28. *dist.* & *capite quisquis* 27. *quæst.* 1. irregularitatem, secundò inualide contrahenti indicentes, loquuntur de eo qui ob impedimentum ordinis, vel religionis inualidè contraxit. Item in *capite* 1. *de Bigamis*, vbi asseritur irregularem esse qui repudiatam duxerit. Nullus ergo textus est, in quo expressè habeatur irregulares esse laicos qui matrimonio valido contracto aliud tentant inualidum inire. Sed huic fundamento responderi potest, etsi expressè in iure hæc irregularitas non contineatur, contineri tamen in ratione decidendi textus *dicti capite Nuper. de Bigamis*, adiuncta communi Doctorum interpretatione. Quod sufficit vt vim legis, & iuris expressionem contineat. Sicuti aduertit Laym. *lib.* 1. *summo tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 6. *num.* 7. vers. *alterum*: iunctis his quæ *capite* 2. *circa finem* dixerat.

9 Tertiò hanc interpretatiuam irregularitatem extendunt communiter Doctores Ioann. Andr. *in d. cap. Nuper. num.* 3. & *ibi* Anton. *num.* 8. Cardinal. *ad finem.* Abbas *num.* 4. Ancharran. *num.* 1. *notab.* 3. Angel. verbo *bigamia n.* 8. & *ibi* Sylvest. & alij apud Sanch. *lib.* 7. *disput.* 84. *num.* 5. & Suar. *disp.* 49. *sect.* 2. *num.* 8. ad eum qui post matrimonium validè contractum aliud inualidum init, & consummat ignarus impedimenti dirimentis, eo quòd habuerit affectum contrahendi duplex matrimonium, & de facto contraxerit, ac consummauerit, ac proinde ineptus est significare vnionem Christi cum Ecclesia. Nihilominus verius censeo cum Sanch. *dicta disp.* 84. *num.* 6. hunc non fore irregularem, quia hæc irregularitas neque ob defectum Sacramenti, neque ob affectum contrahendi duplex matrimonium induci potest. Non quidem ob defectum sacramenti, quia sacramentum irritum non est aptum ad significandam vnionem Christi cum Ecclesia, sicut neque concubinatus. Validum autem cùm sit vnicum tantum ab hac significatione perfecta non deficit. Neque item ob affectum, quia hic affectus non fuit culpabilis, & pecaminosus, ac proinde non est dignus, vt hac pœna irrelaritatis puniatur, quippe hæc irregularitas interpretatiua, sicut & similitudinaria in pœnam delicti commissi imponitur. Sicuti annotauit Hostiens. *in dicto cap. nuper. n.* 5. & colligitur ex ipso textu, vbi Innocent. III. voluit criminosos audentes irrita matrimonia contrahere hac pœna irregularitatis punire. Ergo quando contrahens culpam excusat, hanc irregularitatis pœnam euitat.

10 Quartò non desunt doctores videlicet Henriq *lib.* 12. *de matr. cap.* 6. *num.* 9. & *in commeni. litt. X.* Auila 7. *p. disput.* 8. *dub.* 1. vers. *sed partem, negatiuam.* Coninch. *disp.* 18. *dub.* 11. *num.* 101. qui negant te irregularem esse contrahentem duplex matrimonium, si vtrumque inualidum sit, quia hæc irregularitas nullibi inuenitur expressa, cùm *dict. cap. nuper.* & *finale de Bigamis* supponant prius matrimonium validum fore. Ex alia parte non deficit sacramento vera significatio, cùm nullum ex illis matrimonis sit sacramentum, nec legitimus contractus. Cæterùm etsi spectato iuris rigore hæc sententia amplectenda esset; quia tamen communi sententiæ Doctorum irregularitatem in hoc casu astruenti opponitur, admittenda non est. sicuti illam non admittit Nauarr. *capite* 27. *numero* 195. Suarez *disputat.* 49. *section.* 2. *numero* 11. Sayrus *libro* 6. *cap.* 4. *num.* 7. & *sequentib.* Bonacin. *disputat.* 7. *quæstion.* 2. *punct.* 5. *num.* 2. *vers. respondeo.* Augustl. Barbosa *de potest. episc. alleg.* 49. *n.* 11. & alij plures apud ipsos.

11 Bigamiam verò similitudinariam appellamus, quæ contrahitur ex matrimonio attentato consummato post votum castitatis factum in Religione approbata. Sicuti habetur *cap. quotquot.* 27. *quæstion.* 1. ibi: Quotquot post virginitatem pollicitam præuaricatæ sunt professione contempta inter bigamos haberi debebunt. Illa tamen præuaricatio debet esse per attentatum matrimonium. *Cap. monachos eadem causa,* & *quæst.* Et licet prædictus textus in *cap. quotquot* loquatur de virginibus pollicitam castitatem præuaricantibus, vt rectè adnotauit Henriq. *lib.* 12. *de matr. c.* 6. *num.* 10. *in commut. litt. H.* quæ sicut bigami repelluntur ab ordinibus, ipsæ à consecratione repelli debent: attamen communis sententia, quam pluribus firmant Sanch. *lib.* 7. *de matr. cap.* 85. *num.* 5. Nicol. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 6. *n.* 15. Augustl. Barbosa *alleg.* 49. *num.* 25. ex illo textu colligit religiosos matrimonium contrahentes de facto irregulares fore bigamia similitudinaria, quia aliquo modo similes sunt duplex matrimonium contrahentibus; siquidem voto solemni castitatis contrahunt spirituale matrimonium cum Christo, à quo matrimonio, & vnione tentant recere carnale matrimonium contrahendo.

12 Sed an hæc irregularitas extendenda sit ad clericos in sactis constitutos matrimonium contrahentes? difficultate non caret, eo quòd in *cap. Nuper de Bigamis* deciditur Sacerdotes matrimonium contrahentes non esse verè bigamos, & in *cap. sanè el.* 2. *de clericis coniugatis* videtur concludi non esse irregulares, quidem post longam pœnitentiam committitur dispensatio Episcopo, cùm tamen irregularitas bigamiæ etiam illa in qua nullus adest Sacramenti defectus dispensari non potest ex textu in *cap. Nuper,* & *cap. fin. de Bigamis.* Atque ita hos sacerdotes irregulares non esse docet Abbas *in dicto cap. nuper numero* 3. Gaspar Hurtado *de irregul. difficult.* 13. *num.* 48. & probabile reputat Suar. *disp.* 49. *sect.* 4. *num.* 6. Cæterùm hos clericos matrimonium contrahentes irregulares esse; tametsi non irregularitate orta ex bigamia docuit Paul. Layman. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 6. *concluf.* 2. Priorem partem scilicet hos clericos irregulares esse docent ex communi sententia Nauarr. *cap.* 27. *num.* 195. Suar. *disp.* 49. *sect.* 4. *n.* 6. Auila 7. *p. disp.* 8. *dub.* 1. vers. *bigamia.* Sayrus *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 22. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 85. *n.* 5. Augustl. Barbosa 2. *p. de potest. episc. alleg.* 49. *num.* 15. Nicolaus Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 6. *num.* 15. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *numero* 2. & alij apud ipsos. Et probari potest ex *cap.* 1. *Qui clerici vel volentes,* vbi de diacono vxorem ducente dicitur posse Episcopum cum illo dispensare, vt ad sacerdotium ascendat peracta pœnitentia. Et in *cap.* 2. *eodem tit.* conceditur Episcopo potestas dispensandi cum subdiacono in ascensu ad superiores ordines ea conditione, vt ad religionem transeat. Qui textus non loquuntur de contrahente cum vidua, nec de duplici matrimonio, sed de vno etiam cum virgine post ordinem sacrum contracto. Ergo illud sufficit ad inducendam irregularitatem. Quod verò hæc irregularitas non sit bigamiæ, sed ex delicto: & in illius pœnam probari potest ex *dicto cap. nuper.* Et *cap. vltim. de Bigamis.* partim quia ibi negatur dispensatio pro bigamia etiam in qua nullus est sacramenti defectus, partim quia superflua esset decisio *dicti capit. Nuper.* & *capit. finalis*, indicentium irregularitatem clerico qui matrimonio valido contracto, & morte coniugis dissoluto sacris initiatus nouum matrimonium tentauit contrahere; vel tentauit viduam ducere post sacram ordinationem; siquidem ex eo tantùm quòd sacris initiatus duceret vxorem irregularitas bigamiæ indicta erat in *cap. quotquot* 27. *q.* 1.

Porrò bigamiæ irregularitas priuat bigamum omni priuilegio clericali, non solum priuilegio fori. Vt habetur expressè in *cap. vn. de Bigamis, lib.* 6. vbi addicuntur bigami coërcioni fori sæcularis, sed etiam priuilegio canonis, siquidem ibi dicitur: *Omni priuilegio declaramus esse denudatos.* Insuperque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem. Quæ doctrina secundùm veriorem opinionem intelligenda est non solùm de bigamia propria, sed etiam interpretatiua. Vti aduertit Suar. *disp.* 49. *sect.* 5. *num.* 5. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. & 3. & alij apud ipsos. Quocirca sub peccato mortali asserunt dicti Doctores, prohiberi huic irregulari deferre habitum clericalem, & tonsuram; siquidem bigamis deferentibus ius excommunicationem minatur. Vnde non possunt ministeria etiam minorum ordinum ex officio exercere. Vt cauetur in Trident. *sess.* 23. *capit.* 17. *in fine de reformat.* & notauit Auila 7. *part. de benefic. disput.* 8. *dub.* 3. Non tamen extendenda est hæc doctrina ad bigamiam similitudinariam, seu ad eam irregularitatem, quæ à religioso professo, vel clerico sacris initiatio contrahitur ob matrimonium nullum attentatum, quia hi quousque per sententiam clericali priuilegio denudentur illud non amittunt, nec prohibentur habitum clericalem, seu leligiosum deferre. Sicuti aliis relatis docent Sayrus *lib.* 6. *thesauri, c.* 5. *à n.* 2. Suar. *d.* 49. *sect.* 5. *n.* 7. Auila 7. *p. d.* 8. *dub.* 3. 13

Quoad dispensationem huius irregularitatis attinet, certum est posse summum Pontificem dispensare tam ad ordines suscipiendos, quàm ad vsum susceptorum. Quia hoc impedimentum est iure humano inductum. Neque obstat Paulus dicens 1. *ad. Thom.* 3. Oportere Episcopum esse vnius vxoris virum: nam etiam dicit non debere esse percussorem, & tamen in hoc vitio omnes admittunt dispensationem. Ratio verò est, quia *ibi* non videtur Paulus imposuisse præceptum, sed consilium, & esto esset præceptum non est latum à Christo Domino, sed ab Apostolo ex communi Apostolorum consensu. Sicuti tradit Sylu. *verbo irregularit. bigamia. q.* 7. Armilla, *num.* 9. Tabiena *q. vlt.* Henriq. *lib.* 12. *cap.* 6. *n.* 11. Viuald. *candelab.* 2 *p.* vbi *de irregular. bigamia. n.* 34. Vt tamen Pontifex hanc dispensationem licitè concedat causa rationabilis adesse debet: aliàs peccabit, esto valida sit dispensatio. Sicuti colligitur ex *cap.* 2. *de Bigamis* ibi: Cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet pro solo arbitrio dispensantis, nec pro leui causa, sed graui. Vt explicat Suar. *d.* 49. *sect.* 6. *n.* 2. & 6. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 3. Vel dic cum Sanch. *lib.* 7. *d.* 86. *n.* 6. non licere Episcopis, qui Pontificem consulebant, an possent bigamos promouere.

Episcopus autem nullo modo habet potestatem dispensandi cum bigamis propriis, & interpretatiuis ad sacros ordines suscipiendos. Est ferè omnium sententia, & constat ex *cap. super eo de Bigamis. Cap. lector* 34. *dist.* & aliis. Solum video non improbari à grauissimis Doctoribus S. Thom. *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 66. *art.* 5. & *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 3. *art.* 3. *in corp.* & *ibi* Albert. Magnus *art. vlt.* Fauet Henriq. *lib.* 12. *de matr.* 14 15

cap.6.num.11. & *lib.14.cap.20.num.2.* nec improbabile reputat Suar. *diſp.49. ſect.6. num.8.* poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo religioſo facto, ne detur occaſio vagandi. Verùm vt rectè Paludan. *in 4.d.27.quæſt.4.artic. 5. concluſ.4.verſ. tertio.* Gabriel. *eadem. diſt.q.3.art.3.poſt dubium 4.* Sotus *ibi, quæſt.3. art.3. concluſ...* affirmant hanc poteſtatem neque vſu receptam eſſe, neque iure probari poſſe, maximè in bigamia propria.

16 Quoad bigamiam verò interpretatiuam maximè quæ ex delicto ortum habet, ſiue delictum fuerit proprium, vt cùm contrahis duplex matrimonium inualidum, vel vnum validum, & alterum inualidum, ſiue delictum fuerit alienum, vt cùm contrahis cum corrupta, vel cognoſcis vxorem adulteram, defendunt poſſe Epiſcopum ad ordines ſacros cum quocunque bigamo diſpenſare, etiamſi religionem non ingrediatur. Turrecremata *in cap.lector.34. diſt.* Paludan. *diſt. 27.q.4.art.5.num.35.* Armilla *num.9.* Tabiena *quæſt. vlt.* Sed hic modus dicendi abſolutè ſumptus ſuſtinendus non eſt, vt pote qui nullum in iure fundamentum habet. Vt aduertit plures referens Sayrus *lib.6.theſ. cap.7.num.5.* Sanch. *lib.7. de matr.diſp.86.num.12.* Attamen ſi prædicta bigamia ex delicto proprio conſurgat, ſatis probabile eſt ſi delicto proprio conſurgat, ſatis probabileeſt ſi delictum occultum fuerit, poſſe Epiſcopum diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.24.cap.6.* vt aduertit Sanch. *dicta diſp.86 numero 13.* Quinimo poſſe diſpenſare, etiamſi ex delicto alieno hæc bigamia emanauerit, vt contingit, cùm corruptam ducis, vel vxorem adulteram agnoſcis docuerunt Henriq. *lib.12.de matr. cap.6. in fine.* & *lib.14.cap.20.num.2.* Barboſa *2.p. de poteſt.epiſc.alleg.49.n.25.* Sayrus *lib.6.cap.7.n.9.* quia Trident. non diſtinguit, an ex delicto proprio, vel alieno oriatur.

17 Verùm ſi de ordinibus minoribus, & beneficio ſimplici loquamur, probabilis eſt ſententia affirmans poſſe Epiſcopum etiam cum bigamis propriis diſpenſare, vt hos ordines minores, & beneficia ſimplicia obtineant. Quæ fuit ſententia D. Thom. *in 4. d.27. quæſt.3. artic.3.* vbi Paludan. *quæſt.4.art.5. concluſ.4.* Durand. *q.4.* Gloſſa verbo *diſpenſare in cap.2. de Bigamis.* Nauarr. *cap.27. num.197.* Henriq. *lib.12. de matrm. cap.6.num.11.* & *lib.14.de irregular. cap.20.num.2.* Azor. *2.p. lib.5.cap.20.q.2.* & *lib.6. cap.4.q.8.* & *11.* Sayrus *lib.6. theſ. cap.7.num.11.* Sanch. *lib.7.de matr.diſp.86.num.11.* Paul. Comitolus *lib.1. q.106.num.5.* & *6.* Auila *7. p. de irregul. diſp.7. dub.4.* Miranda *man.pralat.t.2.quæſt.8.art.2. concluſ.2.* & alij apud ipſos: & colligitur ex *cap.ſuper eo,* & aliis ſub *Rub. de bigamis,* vbi arcentur bigami ab ordinibus, ſermo eſt de ordinibus ſacris. Et licèt in *cap.vn.de bigamis lib.6.* generaliter ab ordinibus bigami excludãtur, & in Trid. *ſeſſ.23.c.17.* ſpecialiter ab vſu ordinum minorum hoc, inquit Sayrus *ſuprà dicto cap.7. num.12.* intelligendum eſt per ſe, & nulla intercedente cauſa rationabili diſpenſandi. Præterea in *cap. lector.34. diſt.* datur facultas bigamo vt in lectoratu permaneat ex diſpenſatione inquam, vt ait Gloſſa, & Suar. *diſp.49. ſect.5.n.3.* & ſubditur, ſi neceſſitas ſit ad Subdiaconatum promoueatur, qui ordo tempore antiquo inter minores computabatur, vt pluribus comprobant Suar. *diſp.49. de cenſur. ſect.5.num.1.* & *diſp.51. ſect.3.num.12.* Sanch. *lib.7.de matrim.diſput.86.num.11.* Sayrus *lib.6.theſauri, cap.7.num.8.* Congruentiam huius ſententiæ aſſignauit Sotus *in 4.d.27.q.3 art.3.concluſ.2.* dicens ex ſuſceptione minorum ordinum non mancipari irreuocabiliter diuino cultui ordinatum; meritò ergo concedi poteſt Epiſcopo horum diſpenſatio.

18 Nihilominus etſi propter Doctorum authoritatem hæc ſententia vt probabilis ſuſtinenda ſit, veriorem, & probabiliorem reputo, quæ negat Epiſcopo hanc diſpenſandi facultatem. Sicuti docuerunt Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.2.tit.19. de foro compet.num.16.* Nicol. Garcia *7.p.de benefic.cap.6.num.5.* Praxis noua Epiſcopalis *1.p.cap.1. num.60.* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.2.p.cap.8.num. 36.* Auguſt. Barboſa *allegat. 49.num.25.iuncto num.22.* Paul. Layman. *lib.1 ſum.tract.5.p.5. cap.6. circa finem.* Bonac. *t.1. diſp.7.q.2.pun.5.num.15.* referuntque deciſum è ſacra Cardinalium congregatione, & colligitur ex *cap. vnico de Bigamis lib.6.* & *ſeſſ. 23.c.17.* vbi expreſsè prohibetur bigamis vſus, & exercitium minorum ordinum. Qua in lege vtpote à Concilio lata nequit Epiſcopus diſpenſare, cum nullibi habeatur hanc illi eſſe facultatem conceſſam.

19 Quod ſi de diſpenſatione bigamiæ ſimilitudinariæ loquamur, omiſſis variis ſententiis abſolutè dicendum eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam ad ſuſcipiendos ordines ſacros, illiſue vtendum. Sicuti colligitur ex *cap. De diacono 1. Qui clerici, vel vouentes.* & *cap.ſanè el.2.de clerico coniugato.* ibi: Officio ſuo reſtitui poterunt, & ex indulgentia ſui Epiſcopi eius executionem habere. Sic Tolet. *lib.1. cap.68. concluſ.6.* Suar. *de cenſur diſputat.49. ſect.6.num.18.* Sanch. *lib.7.de matr.diſp.86.num.20.* Garcia *7.p.de benefic.cap.6. num.15.* & alij plures apud ipſos. Vnde cùm in *cap. nuper de Bigamis,* prohibetur concedi diſpenſationem his clericis in ſacris contrahentibus nuptias, non eſt propter bigamiam ſimilitudinariam ex matrimonio poſt ſacros ordines celebrato, ſed ob bigamiã interpretatiuam, qua ligati fuerunt ex duplici matrimonio, altero ante ordinationem validè ſuſcepto, altero poſt ordinationem non de iure, ſed de facto inito, vt bene adnotanit Auila *7. part. diſputat. 8. dub.4. concluſ.4.* Sanch. maltis relatis *lib.7.diſput.86.num.20.* Neque obſtat Textus in *cap.ex litteris el 2. Qui clerici, vel vouentes,* vbi ſubdiacono contrahenti nuptias inquit Pontifex non eſſe permittendum in ſubdiaconatu miniſtrare, neque ad vlteriores ordines aſcendere, niſi religionem fuerit ingreſſus. Non inquam obſtat: quia loquitur de conſilio, non de præcepto teſte Gloſſa *ibi,* & Abbate, Alexand de Neuo *in fine.* Innocent. *num.vnico.* Sanch. *dicto num.20.* & *num.21.* aduertit cum huiuſmodi clerico in ſacris conſtituto viduam ducente poſſe Epiſcopum ad beneficium ſimplex diſpenſare, ex *cap, preſbyterum 28. diſt.* Presbyterum (inquit Concilium) non legalibus nuptiis detentum cathedram quidem habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus. Sed hic textus videtur de beneficio habito ante irregularitatem loquiꝛnon de poſtmodum obtinendo. 20

Si autem hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto proueniat, poterit Epiſcopus in ea diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.24. cap.6. de reformat.* quia non ex ſignificationis defectu, ſed ex delicto prouenit. Sicuti tradit Sanch. *lib.7.diſp. 86.num.23.* Aloyſius Riccius *reſol.220.* Auguſt. Barb. *alleg.49. in fine.* 21

De Prælatis religionum, an poſſint cum ſuis ſubditis, & cum ſæcularibus diſpenſare; Dicendum eſt ex vi iuris communis non poſſe, ex recepta tamen conſuetudine poſſe videntur circa ſuos religioſos, quidquid Epiſcopus poteſt circa ſibi ſubditos, vt docuit Ludouic. de Miranda *in man. prælat. tom.2. quæſt.8.art.2.* Henriq. *lib.12.de matr. cap.6. num.11.* Barboſa *dicta alleg.49. in fine.* Ex particulari autem priuilegio poſſunt Prælati mendicantes cum ſuis religioſis bigamis diſpenſare ad ſacros ordines ex priuilegio Sixti IV. relato in *Compend. Minor. verbo abſolutio extraordinaria quoad Fratres.§.4.* concedentis facultatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & mutilatione. Cùm igitur non excipiatur bigamia, cenſenda eſt in clauſula generali comprehenſa, quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Quinimo in *noſtris priuilegiis, verbo diſpenſatio.§.5.* & *6.* datur facultas Præpoſito Generali, & quibus ipſe delegauerit diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate. Circa ſæculares nullam video poteſtatem conceſſam eſſe religioſis, vt poſſint in hac irregularitate bigamiæ diſpenſare. 22

Commiſſario autem Cruciatæ non eſſe conceſſam poteſtatem diſpenſandi in bigamia tradit Henriquez *libro 7. de indulgentiis c.13. n.5.* & Auila *7.part.diſput.8 dub. 4 concl.6.*

Vltimò dicendum eſt in petenda diſpenſatione bigamiæ. 23 ſatis eſſe, ſi explices duo matrimonia contraxiſſe, etiamſi plura contraxeris, quia nullus textus trigamiæ meminit, ſed ſolius bigamiæ. Sicuti iudex plures ſuſpendens non tenetur mentionem facere de omnibus illis, ſed ſatisfacere ſi dicat morte hominem condemnaſſe. Et tradit Nauarr. *conſ.2. de Bigamis.* Henriq. *lib.12.de matrim. cap.6.num.9.* Auila *dicta diſp.8.dub.4.concluſ.vlt.* Sanch *lib.7.de matr. diſp.86.num.24.* ſpecies tamen bigamiæ neceſſariò eſt fatenda, quia difficiliùs in bigamia propria, quàm in bigamia interpretatiua, & in hac quàm in ſimilitudinaria diſpenſatur. Sicuti notauit Sanch. *ſuprà.* Quod ſi duplici bigamia ligatus ſit, vtriuſque mentionem facere debes, vt de ſe conſtat.

PVNCTVM IX.

De ſecunda irregularitate proueniente ex defectu natalium.

1 *Qui ex legitimo matrimonio, vel probabiliter exiſtimato nati non ſunt, irregulares cenſentur.*

2 *Aliqui cenſent, ſi hoc vitium occultum ſit ab irregularitate excuſare. Sed non approbatur.*

Cùm dubium eſt de illegitimitate, non es reputandus irregularis.

3 *Hæc irregularitas aufertur matrimonio ſubſequenti.*

4 *Item per abſolutam legitimationem Pontificis.*

5 *Tertiò per diſpenſationem.*

6 *Epiſcopi hanc diſpenſationem ad ordines minores, & beneficium ſimplex concedere poſſunt.*

7 *Quid ſub nomine beneficij intelligatur.*

8 *Ad ordines maiores, & ad beneficium curatum nequaquam Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

9 *Si hæc irregularitas ex delicto occulto proueniat, aliquibus placet diſpenſare Epiſcopum poſſe, ſed non approbatur.*

10 *Non eſt opus Epiſcopum hanc diſpenſationem concedentem eſſe conſecratum.*

11 *Profeſſione Religionis hæc irregularitas tollitur quoad ordines ſuſcipiendos, ſed non quoad prælaturam.*

13 *Si illegitimus fuit ordinatus absque dispensatione, impeditus est ab executione ordinum.*

1 HÆc irregularitas conuenit iis quorum natiuitas à legitimo matrimonio, vel probabiliter existimato deficit; cáque de causa ex defectu natalium nuncupatur. Quos meritò exclusit Ecclesia ab statu clericali tum in honorem status clericalis, quem vitiosa eorum origo deturpat, tum in detestationem paternæ incontinentiæ, tum ne illius imitatores existant. Vti colligitur ex *cap.1. & finali de filiis presbyterorum in decreta lib. & in 6. & ex cap. per venerabilem. Qui filij sint legitimi,* & ex aliis capitibus quæ referuntur 56. *dist.* & tradunt omnes, specialiter videri potest Nauarr. *cap.27. num.* 201. Couarruu. *Clement. si furiosus 2.p.§.3.num* 4. Henriq. *lib.* 14.*cap.8.num.*10. Sayrus *lib.6.thesauri,cap.*10.*à principio.* Vide quæ diximus *tract.*13.*de benefic.disp.*4.*p.*1.§.1.vbi explicuimus latè qui dicantur illegitimi.

2 Duplex tamen in præsenti est difficultas. Prima an hoc vitium occultum te irregularem constituat? Negat Alphonſ. de Castro aduersus communem sententiam tam de hoc vitio, quàm de quolibet alio, *lib.2.de lege pœnali cap. vlt. concluſ.*3. sequutus Vincentium relatum ab Angelo, verbo *homicidium* 5.*q.*1. Ducitur Castro primo ex *cap. ex terrore de temporib. ordinat.* vbi criminosus notorius ab ordinibus suscipiendis repellitur, admittitur tamen peracta pœnitentia, si crimen occultum sit, Ergo ex crimine occulto non emanat irregularitas. Secundò si illegitimus reputatus legitimus irregularis censetur, cogitur suum vitium occultum manifestare saltem Episcopo, vel Pontifici à quo impetranda est dispensatio. At iniquum est obligare quemlibet, vt se ipsum infamet, ergo irregularis censendus non est.

Sed hæc leuia sunt, vt à communi, & certa sententia recedamus. Nam textus in *cap.ex terrore*, excludit criminosum notorium ab ordinibus ob irregularitatem infamiæ, quæ stante delicto occulto nulla est, ac proinde nulla est irregularitas. Secundum argumentum vim tantùm habet casu quo Ecclesia illegitimum reputatum legitimum obligaret ad ordines suscipiendos, at Ecclesia neminem obligat ad ordinum susceptionem, ideóque falsum est obligare quemlibet vt se ipsum infamet. Quod si in aliquo casu graue damnum illegitimus vitare non posset nisi ordines suscipiendo, cessaret obligatio irregularitatis alia efficaciori obligatione superueniente, non tamen inde probatur non fore irregularem. Quapropter omnino dicendum est illegitimum quantumuis occultum; & communiter legitimum reputatum verè irregularem esse, quia textus in *cap.*1. & *cap. fin. de filiis presbyteror.* & aliis *in princ.* relatis, absolutè illegitimum ab ordinibus excludunt nulla distinctione facta de publico, vel occulto. Sicuti adnotarunt Nauarr. *cap* 27. *num.*201. Couarruu. *Clem. si furiosus* 2. *p.*§ 3. *numero* 4. Vgolin. *de irregularit. cap.*44.§.1. Gutierr. *lib.*1.*canon.qq. cap.*13. *numero* 20. Sayrus *lib.*6.*capit.*10. *numero* 36. Azor. 2.*p. instit. moral. lib.*6. *cap.* 3. *q.*13. Auila 7.*p.de censur.disputat.*3.*dub.*6.*concluſ.*1. Coninch. *disputat.*18 *dub.*12.*in princip.* Paul. Layman. *lib.*1.*sum.tract.*5. *par.*5.*capit.*5.*numero* 1. Bonac. *tom.*1.*disputat.*7.*quæst.*2.*p.*3.*numero* 2. Gaspar Hurtado *de irregular. difficult.*16. & alij passim.

3 Secunda difficultas est: an stante dubio de illegitimitate, reputandus quis sit illegitimus, & consequenter irregularis? Hanc difficultatem examinaui *dicto tract.*13.*de benefic. disputat.*4.*p.*1.§.1.*in fine*, loquens de filiis expositis, de quibus non leue dubium est, an ex legitimo toro nari reputandi sint, & resolui vt legitimos esse habendos ad ordines, & beneficia, neque vlla dispensatione etiam Episcopi indigere: quod præter Doctores *ibi* relatos docent Sayrus *lib.*6. *thesauri. cap.* 10.*numero* 39. Coninch. *disp.*18.*dub.*12. Paul. Layman. *lib.*1. *sum.tract.*5.*par.*5 *cap.*5.*numero* 2. & sumitur ex *reg.*56 *ff. de Regulis iuris.* ibi: *Semper in dubijs benigniora præferenda sunt.* Maximè cùm in iure statutum sit nullam irregularitatem contrahi nisi in casibus à iure expressis. *Cap. is qui de sentent. excommunication. lib.*6. At in iure expressum non est ob illegitimitatem dubiam contrahi irregularitatem. Quod si dicas filios expositos esse illegitimos, non est dubium; sed moraliter certùm, cùm rarò legitimi exponantur; obstat: quia negari non potest aliquando legitimos exponi: fauore ergo legitimorum qui possunt esse, omnes reputantur legitimi. Vnde in *cap.*1. *de infantib. & languidis*, ij infantes etiamsi serui fuerint efficiuntur liberi, & liberti fiunt ingenui, quia ius canonicum, & ciuile intendit iis quoad fieri possit; fauere, vtpotè omni subsidio humano destitutis. Illud est certum, Episcopum cum his dispensare posse, non quia in defectu natalium certo potestatem habeat dispensandi, sed quia hic defectus aliquo modo est dubius, ideóque ex epicheia censetur Episcopi potestati subiectus: vt tradunt Suar. *disputat.*50.*de irregular.sect.*4.*num.*4.*ad finem.* & Bonac. *tom.*1.*disput.*7.*quæst.*2.*punct.*3. *num.*10. Paul. Laym. *lib.*1.*tract.*5. *p.*5.*c.*5.. *in fine.* quamuis sentiant hos esse irregulares.

4 Hæc irregularitas multipliciter auferri potest. Primò per subsequens matrimonium, casu quo parentes tempore copulæ habiles ad contrahendum exiterint. Nam matrimonium subsequens quasi retrotrahitur vsque ad tempus conceptionis ex benignitate iuris canonici, & prolem antea susceptam legitimam reddit, ac si ex vero, & legitimo matrimonio nata sit: vt deciditur *c.tanta qui filij sint legitimi.* De qua legitimatione, & qua ratione contingat latè egi *d.t.* 13.*de benefic.d.*4.*p.*1.§.2. & 3.

5 Secundò tolli potest hæc irregularitas per absolutam legitimationem Pontificis; alius enim non potest ad effectus iure canonico inductos hos irregulares legitimare, vt multis comprobat Suar. *disp.*50.*sect.*5.*num.*8. & dixi *suprà.*§.4. & 5. solùm commissarius Cruciatæ potestatem habens dispensandi in matrimonio irrito ob occultum impedimentum affinitatis ex illicita copula, quando in vno ex contrahentibus adfuit bona fides, potest etiam legitimare prolem in foro conscientiæ quoad ordines, & beneficia. Vnde si à principio contractum fuit matrimonium bona fide saltem vnius, etiamsi postea parente conscio impedimenti filius genitus, & natus sit, poterit commissarius hunc filium spurium legitimare. Sicuti adnotauit Henriq. *l.*7.*de indulgent. cap.*13.*num.*5.*in fine.* Thom. Sanch. *lib.*8.*de matr.d.*6.*à n.*25. Quam legitimationem nullatenus concedere commissarius poterit separatam à reualidatione matrimonij, quia hæc potestas solùm in fauorem matrimonij commissario conceditur, vt aduertit Sanch. *suprà.*

6 Tertiò aufertur hæc irregularitas dispensatione. Differt autem dispensatio à legitimatione, quia legitimatio est quoad omnes effectus, éstque quædam habilitas personæ, & illius ad primæuam naturam restitutio, dispensatio verò effectus respicit radicali persona inhabilitate remanente, vt docet Panormit. *in cap. per venerabilem. Qui filij sint legitimi.* Couarruu. 4.*decretal.*2.*part.cap.*8. §.8.*num.*1. Suar. *disput.* 50. *sect.*5.*num.*8. cáque de causa legitimatio est latè interpretanda. Secùs dispensatio. Quapropter esto legitimatus à Pontifice habilis sit ad ordines, beneficia, & dignitates æquè ac legitimus, non tamen sic dispensatus, sed spectanda sunt verba dispensationis, & strictè interpretanda, vt ferè omnes Doctores docent *ex cap. quod dilectio de consanguinit. & affinit.* & *cap.fin.de filijs presbyterorum:* Est enim dispensatio iuris communis relaxatio. Quocirca dispensatus simpliciter ad ordines, intelligitur solùm ad minores dispensatus, Glossa *in cap. litteras verbo ordinari, de filijs presbyteror.* Et *in cap. vlt.eodem.tit.in* 6. *verbo ad ordines.* Suar. *de censur. disput.*41. *sect.*3.*num.*3. Sanch. *lib.*8.*disput.*1.*num.*26. Azor. 2.*part.lib.*6. *cap.*3.*q.*6. & dispensatus ad ordines non est dispensatus ad beneficia, quia sunt separabilia. Panormit. *in cap.litteras,n.*6. *in fine de filijs presbyteror.* Sayrus *lib.*6.*thesauri,cap.*10. *num.*21. Azor. *suprà.q.*5. Sanch. *num.*27. Barbosa *alleg.*45. *n.*6. Et dispensatus ad beneficium de vnico, & simplici intelligitur. Barbosa, *ibi.* Sayrus aliis relatis, *n.*25. & 32. solum est dubium an ex vi huius dispensationis possit illegitimus obtinere aliud beneficium primo relicto? Negat Couarr. *in* 4. *decret.*2. *p.cap.*8.§.8.*num.*5. vers. *sexto.* Sanch. *lib* 6.*cap.*11. *in fine*, & alij relati à Sanch. *lib.*8. *de matrim. disputat.*31. *numero* 6. eo quòd dispensatio sit stricti iuris, & strictè intelligenda: & facit textus in *cap.*1.§. *ille verò de filiis presbyteror.* vbi dispensatus ab beneficium potest vnicum tantum obtinere. Sed contrarium scilicet posse successiuè plura beneficia obtinere, probabile est, cùm enim quilibet possit plura beneficia simplicia, quorum quodlibet congruæ sustentationi non sufficit, obtinere absque dispensatione, illegitimus secundùm communiorem sententiam hac potestate priuatur, ac proinde etsi dispensatus sit ad beneficium, non censetur dispensatus, nisi ad vnicum tantùm, vti explicat Sanch. aliis relatis *dicto lib.*8.*de matrim.disp.*51. *num.*11. Neque item ex dispensatione facta pro canonicatibus, vel dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis, quia sunt omnino diuersa, & propter eorum qualificationem debent necessariò exptimi. Ob quam rationem sub dispensatione etiam generali ad quæcunque beneficia non comprehenduntur. Vti aduertit Barbosa *dicta allegat.* 45. *numero* 8. & 9. Sayr. *cap.* 10. *numero* 26. & 27. Nec sub dispensatione ad dignitates comprehenditur dignitas maior Ecclesiæ Cathedralis, & principalis Ecclesiæ Collegiatæ.

7 Difficultas est qui possint hanc dispensationem concedere? & de Pontifice non est quæstio, cùm ab illo irregularitas emanauerit. De Episcopis omnes tenentur concedere posse dispensare cum quocunque illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex, quia sic habetur *cap.*1.*de filijs presbyteror.lib.*6. Quod si huic simplici sit annexum curatum non obinde impeditur dispensatio, quia accessorium sequitur naturam principalis cui adhæret. Sicuti docet Gonzalez, *reg.*8. *cancel.gloss.* 5. §.7.*n.*18. August. Barbosa *de potest.episc.alleg.*45. *num.*24. Vazq. *de benefic.cap.*3.§.1.*dub.*3.*in fine numero* 7. tametsi contrasentiat alios referens Sayrus *lib.* 6. *thesauri*, *cap.*11. *numero* 11. Hæc tamen concessio non extenditur ad

ſuum familiarem triennalem illegitimum quo cum diſpenſare nequit, teſte Nauarr. *conſ. 27. de temporib. ordinat.* Auila *7.p. de cenſur.diſp.3. concl.2.* & latiùs diximus *tract. de ordine p.15.num.6.*

8 Sub beneficio ſimplici ſi ius antiquum ſpectetur comprehenditur canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, quia neque eſt dignitas, neque perſonatus, ſed beneficium ſimplex reſidentiam requirens, ſicuti notat Gloſſa *in capit. 1. verbo beneficium de filiis preſbyteror. lib.6.* & *ibi* Archidiac. & Geminian. Panormit. *in cap.fin.eod. titul.* Tabiena, verbo *beneficium.2. §.14.* Nauarr. *conſ.3.de ætate, & qualit. ordinandor ad 5.quæſt.* & *conſ.43.de præbendis.numero 1.* per textum *in cap. ſtatutum. de Reſcriptis, lib.6.* Suar. *diſputat. 50. de cenſur.ſect.5. numero 6.* Dixi: *Si ius antiquum ſpectetur*, nam ſpectata diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap.12. de reformat.* annectentis omnibus canonicatibus, & integris portionibus Eccleſiæ Cathedralis ordinem ſacrum, aſſerendum eſt non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum illegitimo in canonicatibus, & portionibus Eccleſiæ Cathedralis, & quibuſcunque aliis beneficiis ſacrum ordinem annexum habentibus, nam cùm ipſi interdicta ſit diſpenſatio ad ſacros ordines, vt dicemus, conſequenter interdicta cenſetur ad beneficium, cui ipſi ordines annectuntur, ſiquidem abſque illorum ſuſceptione nequit beneficium retineri, vt aduertit Henriq. *lib.14.cap.8.numero 10. in fine.* Sayrus *lib.6.theſauri, capit.11. numero 13.* Auila *7.p. de cenſur. diſputat.3. dub.3. verſ. tertio notandum.* Garcia *de benefic.7.p.cap.2.num.65.* & *68.* Auguſt. Barboſa *allegat.45.n.24.* & *32.* Bonac. *diſputat.7.quæſt.2. p.3. circa finem.* Inclinat Leſſius, *lib.2. de iuſtit.cap.34.dub.18.numero 86.* & alij apud ipſos.

Quod ſi dicas canonicatum; & portionem Eccleſiæ Cathedralis non requirere ordinem ſacrum actualiter, hoc eſt cùm recipitur, ſed ſolùm vt intra annum accipiatur. Ergo ſtare poteſt quod Epiſcopus ad prædictum beneficium cum illegitimis diſpenſet, quin diſpenſationem concedat ad ordines ſuſcipiendos, ipſéque illegitimus ſuſcipere poterit ex diſpenſatione Epiſcopi canonicatum, & poſtmodum adire Pontificem, vt ad ordines ſacros diſpenſationem concedat, aliàs canonicatui renunciabit, in quem dicendi modum propendet Azor.2.*p.inſtit.moral.lib.6. cap.3. quæſt.15.* ſed reſpondendum eſt, ſatis eſſe ordinem ſacrum ex obligatione ſuſcipiendum annecti canonicatui, vt non poſſit Epiſcopus in canonicatu diſpenſare cum illegitimo, quandoquidem non poteſt ad ordinem ſacrum. Nam eo ipſo, quo ordo ſacer canonicatui annectitur, debet canonicatum ſuſcipiens habilis eſſe ad eum ordinem ſuſcipiendum, quod abſque diſpenſatione Pontificia præſtari non poteſt. Conceſſa tamen Pontificia diſpenſatione ad ſacros ordines optimè poterit illegitimus ex Epiſcopi diſpenſatione ad canonicatum, ſeu portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad quodlibet aliud beneficium ſimplex ordinem requirens promoueri, quia ceſſat obſtaculum. Leſſius *d.cap.34.dub.18.numero 86.* Garcia *7.p.de benefic.cap.2. num.68.* Ad dimidiam verò portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ poteſtas eſt Epiſcopis conceſſa in *cap.1.de filiis preſbyter.* diſpenſandi cum illegitimis, ſiquidem non habent ordinem ſacrum annexum, vt aduertit Garcia *ſuprà.* Gonzal. *ad reg.cancell. gloſſ.5. num.98.* & *ſeqq.*

9 Porrò Epiſcopus ad ordines maiores, & ad beneficium curatum, dignitatem, & perſonatum nullatenus diſpenſare cum illegitimo poteſt ex expreſſa deciſione textus in *c. finali de filiis presbyteror.* Et tradunt ex communi Leſſius *lib.2.de iuſtit.cap.34.dub.18.n.86.* Nicol. Garcia multis relatis *7.p.de ben. cap.2.num.53.*

10 Solùm ex *cap.cum pridem de renunciat.* & ex Trident. *ſeſſ. 24.cap.6. de reformat.* eſt nonnulla difficultas, an poſſit Epiſcopus cum illegitimo cuius vitium occultum eſt diſpenſare, ſiquidem poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proueniunt, neque Concilium diſtinguit, an delictum debeat eſſe proprium, an alienum, maximè cum hæc facultas latè interpretanda ſit, vtpote beneficium Principis, & iure communi inſertum. Præterquam quòd Trident. ideò conceſſit Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, ne animæ illaqueatæ eſſent, ſi obligarentur Sedi Apoſtolicæ crimina ad diſpenſationem obtinendam detegere, quæ ratio in præſenti locum habet. Atque ita ſentit Auila *7. de cenſur. diſp.3.dub.7.* inclinat Henriq. *lib.14.cap.8. numero 10.* & probabile reputat Paul. Layman. *lib.1.ſum.tractat.5. par.5.cap.5. num.2.* & Coninch. *diſp.18.dub. vlt.circa finem.* Sed contrarium vt longè verius tenendum eſt, prout docuit Nauarr. *cap.27.num.194.* Vgolin. *tract.de irregul.cap.44.§.2.numero 4.* Suar. *diſp.50.ſect.5. num.5.* Bonac. *t.1.diſp.7. q.2.punct.3. in fine.* Coninch. & Laym. *locis allegatis.* Gaſpar Hurtado *de irregular.difficult.20.num.65.* Quia hæc irregularitas per ſe non prouenit ex delicto parentum immediatè, nam eſto parentes matrimonio non coniuncti ex defectu libertatis à culpa excuſarentur in generatione filij, filius æquè irregularis eſſet, ac quando genitus eſt à parentibus culpam committentibus, quia non ex culpa parentum hæc irregularitas naſcitur, ſed ex indecentia quam contrahit filius, eo quòd genitus ſit à parentibus matrimonio non coniunctis. Ad irregularitates autem prouenientes ex indecentia etſi fundamentum habeant in aliquo crimine, non datur in Conc. Trident. facultas Epiſcopis diſpenſandi, & ſic in praxi obſeruatum eſt. Probabilius autem ſuſtineri poſſet, quod Epiſcopus diſpenſaret cum illegitimo ordinato in ſacris bona fide, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret, quia per ipſam ordinationem bona fide ſuſceptam videtur ius aliquod ad vſum acquiſiuiſſe, vt docuit Nauarr. *tit.de filiis preſbyter. conſ.4.num.2.* & *conſ.3, de ætate, & qualit.ordinandor.ad ſecundam quæſt.* Henriq. *lib.12.de matr.cap.20.num.2.* & *lib.14.cap.8.num.10.* Auila *7.p. diſput.3. dub.6. verſ.ſexto notandum.* Paul. Layman. *lib.1.ſum. tract.5. p.5.c.5.n.2.* fauetque *cap. Lugdunenſis 9.quæſt.2.* & *ibi* Gloſſa. Quinimo non videtur improbabile quod tradit Layman. poſſe inquam Epiſcopum diſpenſare cum hoc illegitimo, vt in ſuſceptis miniſtret, tametſi mala fide ordines ſacros ſuſcepiſſet. Argum. *cap.niſi cum pridem de renunciat.* ibi: *Licèt irregularitatem non potuerit ſubiicere; ſi tamen & culpa latet, & cauſa ſum eo qui laudabiliter ſuum impleuit officium (iniunctæ ſibi pœnitentiæ ſalutari) poteſt non minus vtiliter, quam miſericorditer diſpenſari.*

Pro ſupradictis duo ſunt aduertenda. Primum nomine 11
Epiſcopi potentis concedere diſpenſationem ad ordines minores, & beneficium ſimplex, intelligi electum, & confirmatum, etiam ſi conſecratus non ſit, quia ad vſum huius poteſtatis non ordo, ſed iuriſdictio requiritur. Quapropter tranſit in Capitulum Sede vacante, & in alios Prælatos habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sicuti notauit Suar. *diſp.50.ſect.5.num 6.* Auguſt. Barboſa *alleg.45. num.25.* Secundum: in impetranda legitimatione prolis neceſſariò fatendum eſſe coitum, an inquam fuerit ex ſoluto, & coniugata, vel in ſacris, vel quolibet alio impedimento, aliàs erit ſurreptitia, vt multis allegatis docet Sanch. *lib.8. de matr. diſp.24. num.3* & *5.*

Quartò, & vltimò auferetur hæc irregularitas profeſſione 12
religionis, ſeu emiſſione votorum veros Religioſos conſtituentium ex Textu in *in cap. 1. de filijs Preſbyteror.* ſed non integrè, & perfectè quoad omnes effectus, ſed tantum quoad ſuſcipiendos ordines; nam ad prælaturam regularem, dignitatem, & quælibet beneficia ſiue regularia, ſiue ſæcularia irregularis perſiſtit, vt aduertunt Gloſſa, Panormit. & alij *in cap.1. de filiis Preſbyteror.* Gregor. Lopez *leg.12. tit.6. part.1.* Nauarr. *cap.27.num.201.* vbi hoc extendit ad fœminas illegitimas, quæ prælaturæ incapaces exiſtunt. Henriq. *lib.14.cap.8. num.10.* Suar. *diſp.10.ſect.5.num.12.* & *15.* Auila *7.p. diſp.3.dub.6. verſ. quinto notandum*, & alij apud ipſos. Poterunt tamen huiuſmodi illegitimi alia officia honorifica prædicatoris, lectoris, & ſimilium exercere, vt tradit Nauarr. *conſ.3. de filiis Presybteror.* Ex diſpenſatione autem ratione priuilegij ferè omnibus religionibus conceſſi prælaturas obtinere valent, vt *ſuperius* notaui, & aduertit Sayrus *lib.6. theſauri, cap.11. num.14.*

Extra prædictos modos nullus alius eſt auferendi hanc irregularitatem. Nam quod aliqui dicunt, ſi illegitimi ſcientia, & moribus probati ſint, eo ipſo diſpenſati cenſentur, nullum habet fundamentum, eſt contra deciſionem expreſſam *cap.1. & cap.litteras de filiis Preſbyteror.* & *cap.innotuit de electione*, in quibus non obſtante ſcientia, & morum probitate diſpenſatio adhibetur ad ordines, & dignitates ſuſcipiendas, vt bene adnotauit Suar. *d.diſp.50.ſect.5.num.17.*

Tandem dicendum eſt, ſi illegitimus fuerit ordinatus abſ- 13
que diſpenſatione impeditus eſt ab executione ordinum, quia canones prohibentes illegitimum ordinari hoc præcipuè intendunt, ne miniſtret in ſuſceptis, quinimo ob indecentiam, quæ in adminiſtratione relucet hæc irregularitas indicitur, vt aduertit Sotus *in 4. d.25. q.1.art.3.* Nauarr. *conſ.3. de ætate, & qualit.ad 2.* & *3.argum.* Henriq. *lib.14.de irregular. cap.8.num.10.* Auila *7.p.de benefic. diſput.3. dub.11.* Quod ſi hanc prohibitionem, & irregularitatem auſus fuerit violare miniſtrando in ordinibus ſuſceptis etſi grauiſſimè peccet, nullam tamen irregularitatem denuò contrahit, quia nullibi eſt ſtatuta. Sicuti non eſt ſtatuta ſeruis, & corpore vitiatis, eo quòd abſque diſpenſatione ordinati in ſuſceptis ordinibus miniſtrent, non enim ob violationem irregularitas contrahitur. Sicuti tradit Innocent. in *cap.ſi celebret.num.3. de cleric. excommun.miniſtr.* Nauarr. *cap.27.num.163.* & *194.* Gregor. de Valent. *t.4.diſp.7.q.19.p.2.* Auila *d.dub.11.* Sayr. alios referens *lib.6.theſ.cap.2.num.26.*

PVNCTVM X.

De tertia irregularitate proueniente ex defectu animæ.

1 *Ignorantia quæ ministerium ordinis exercere non permittit, constituit hominem irregularem.*
2 *Hæc ignorantia non est illius scientiæ, quæ à Concilio pro singulis ordinibus requiritur, sed quæ vsum ordinis suscepti omnino impedit.*
3 *Defectus scientiæ à Concilio requisitæ impedit sub graui culpa, ne eo stante ordo suscipiatur.*
4 *Amentia quæ est per modum habitus irregularem constituit.*
5 *Secundùm probabiliorem sententiam solus Pontifex in hac irregularitate dispensare potest.*

1 DVplex est animæ defectus, ignorantia, & libertas. Ignorantia si tanta sit, vt ministerium ordinis exercere non permittat, constituit hominem irregularem, vti deciditur *cap. illiteratos* 36. *dist.* Et docuit Nauarr. *capit.* 27. *num.* 205. Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 6. *num.* 5. Suar. *disp.* 51. *sect.* 1. *num.* 8. Auila 7. *p. disp.* 4. *dub.* 1. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *q.* 2. *pun.* 1. *num.* 2. & alij apud ipsos. Tametsi contrarium sentiant, Henriq. *lib.* 10. *de sacramento ordinis, cap.* 16. *num.* 2. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 7. *num.* 19. defectum scientiæ non constituere irregularitatem, sed præstare impedimentum ordini suscipiendo. Sed probabilius est quod diximus, quia in *dicto cap. illiteratos*, eodem modo arcentur à suscipiendis ordinibus illiterati, ac corpore vitiati, qui tamen in omni sententia irregulares sunt.

2 Ignorantia, quæ hanc irregularitatem constituit non est illius scientiæ, quæ à Concilio Trident. pro singulis ordinibus requiritur, sed quæ vsum ordinis suscepti omnino impedit, vt optimè adnotauit Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 13. *num.* 8. Tum quia Concilium solùm præscripsit scientiam, quam ordinandi habere debent, non tamen subdidit irregulares esse eos, quibus hæc scientia deficeret, aliàs irregulares essent ad primam tonsuram qui fidei rudimenta ignorarent; & ad ordines suscipiendos qui linguam Latinam non callerent, tametsi legere Latinè, & scribere scirent, & specialiter ad presbyteratum irregulares essent qui ad populum docendum apti non essent. Quod non videtur verum, cùm absolutè non sint illiterati, licet à litteratura requisita à Concilio deficiant.

3 Verùm esto defectus huius scientiæ à Concilio requisitæ irregulares non faciat, impedit tamen sub graui culpa, ne eo stante ordo suscipiatur, vt aduertit Sayrus *suprà*. Scientia verò, quam pro singulis ordinibus Concilium expostulat ea est. Pro prima tonsura inquit *sess.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* initiandum debere scire legere, & scribere, & fidei rudimenta. Pro ordinibus minoribus vltra hanc scientiam petit *cap.* 11. vt saltem linguam Latinam intelligat, & de gradu in gradu in ordinanda vita meritum, & doctrina maior accrescat, ac tandem maioris scientiæ spes maioribus ordinibus dignos ostendat. Pro subdiaconatu, & diaconatu postulat *cap.* 13. vt sufficienter instructus sit in iis quæ requiruntur ad exercitium ordinis suscipiendi. Et in *cap.* 14. petit pro Presbyteratu aptitudinem ad populum docendum ea quæ omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad sacramentum Eucharistiæ conficiendum, & ministrandum. Placet tamen Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 11. & *lib.* 12. *de matr. cap.* 16. *num.* 2. Auila 7. *p. de censur. disp.* 4. *dub.* 1. licitum esse Episcopo ordinare in sacris Religiosum qui bene legit latinè, & cantat, quia hic in aliorum societate, & pro ministeriis Religionis censetur idoneus. Quod si is cui scientia à Concilio requisita defecit ordines suscipiat, poterit ex dispensatione Episcopi in susceptis ordinibus ministrare, dummodo ea scientia polleat, quæ ad præstandum munus iure naturali, & diuino requiritur, vti præcitati Doctores, Henriq. & Auila aduertunt. Parocho autem illiterato dandus est coadiutor assignata congrua sustentatione. Sicuti hæc omnia *tractat. de benefic.* latiùs prosecutus sum.

4 Alter animæ defectus est amentia, quæ sine dubio constituit irregularem, non solùm quando est perpetua, sed quando fuit ad tempus, ita vt licèt sanitatem recuperauerit, adhuc sine dispensatione promoueri non possit, vt colligitur ex *cap. Maritum* 33. *dist.* Et tradit ex communi S. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 5. Maiol. *lib.* 2. *de irregular. cap.* 14. Suar. *disp.* 51. *sect.* 1. *num.* 3. & 4. Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 13. *num.* 3. Auila 7. *p. disp.* 3. *dub.* 4. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *de irregular. q.* 2. *p.* 1. *num.* 1. & alij. Quod intelligendum est de amentia quæ sit per modum habitus, scilicet fundata in naturali complexione, & propria organorum læsione, non de illa quæ prouenit ex aliqua febri, aut qualitate transeunte, qua cessante cessat amentia: hæc enim non secum trahit indecentiam, vt bene aduertunt Auila, & Suar. *suprà*. In Clerico tamen iam promoto amentia non deicit illum ab vsu ordinis, nisi solùm quamdiu durat, aut est periculum in talem defectum incidendi, & aliquam Sacramento irreuerentiam præstandi. Quapropter expedit, ne absque iudicio Episcopi ordinibus ministrandis se immisceat, vt aduertit Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 13. *num.* 3. *in fine*. Argum. *cap. communiter.* 33. *dist.*

In hac irregularitate existimat Maiol. *dicto lib.* 2. *cap.* 14. § & indicat Sayrus *suprà*, posse Episcopum dispensare non solùm ad vtendum ordinibus susceptis, sed etiam ad illos suscipiendos. Sed contrarium est probabilius solius Pontificis authoritate posse ordinari, qui semel in amentiam per modum habitus cecidit, quia nullibi inuenitur concessa Episcopo potestas, vt notat Suar. *de censur. disp.* 51. *sect.* 1. *n.* 5. Bonac. aliis relatis *disp.* 7. *q.* 2. *p.* 2. *num.* 13.

PVNCTVM XI.

De irregularitate ex defectu corporis.

1 *Possessio vtriusque sexus viri, & fœminæ irregularem facit; etiamsi occulta sit.*
2 *Carentia ætatis requisitæ à iure pro ordinibus suscipiendis, irregularem constituit dum durat.*
3 *Defectus corporis congruentem ordinis vsum impediens, vel notabilem horrorem, seu deformitatem causans, irregularem facit; & explicatur hic defectus.*
4 *Defectus impediens altaris ministerium, impedit cuiuslibet ordinis susceptionem.*
5 *Si defectus corporis ordinato superueniat, tantùm impedit ministerium repugnans dicto defectui.*
6 *In hac irregularitate solus Pontifex dispensat.*

INter defectus corporis enumerari primò potest possessio 1
vtriusq; sexus viri, & fœminæ, vt in hermaphrodito, in quo si prævaleat sexus fœmineus incapax esse videtur characteris suscipiendi, quia absolutè fœmina, & non vir reputandus est. Quinimò plures Doctores apud Sayrum, & Bonac. statim referendos, censent incapacem esse iure diuino ordines suscipiendi eum, in quo æquè sexus virilis, & muliebris inualescit, quia nequit absolutè vir reputari. Quod non est certum: Si verò prævaleat sexus virilis, existimat Tolet. *lib.* 1. *sum. cap.* 63. *num.* 6. Martin. Fornarius *de ordine, cap.* 3. *num.* 1. non fore irregularem, nisi defectus notus sit. Quinimò Gaspar Hurtado *de irregular. difficult.* 14. *num.* 52. existimat non esse irregularem, etiamsi defectus notus sit, sicuti non est irregularis eunuchus à natura, & qui in pede habet sex digitos, quia non videtur esse monstruositas deformitatem causans. Sed rectiùs contrarium docuit communis sententia, Glossa & Archidiacon. *in cap. si testis verbo hermaphroditus* 4. *q.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 203. & *consil.* 8. *de ætate, & qualit. ordinandor.* Suar. *disp.* 51. *sect.* 2. *num.* 1. Sayrus *lib.* 6. *thesauri. cap.* 8. *nu.* 24. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 2. *num.* 15. quia negari nequit eam monstruositatem indecentiam continere, in quo nullus alius à Pontifice dispensare potest, vt alios referens notat Auila 7. *p. de censur. disp.* 3. *dub.* 5.

Secundus defectus est carentia ætatis requisitæ à iure pro 2
ordinibus suscipiendis, qui dum durat irregularem facit. Argum *cap. fin. de temporib. ordinat.* & tradit ex communi Couarruu. in *Clement. si furiosus.* §. 1. *num.* 4. Maiol. *dict. lib.* 1. *de irregular. cap.* 30. Sayrus *lib.* 6. *thesauri, cap.* 12. *num* 1. Suar. *disp.* 51. *sect.* 2. *num.* 3. & alij passim. Quod si aliquis ante legitimam ætatem sacris ordinetur incurrit, vt suo loco dixi, suspensionem ex bulla Pij II. *Cum ex sacrorum*: qua suspensione durante si fortè celebrauerit in nouam irregularitatem incidit. Verùm si à celebratione abstinuit, poterit completa ætate, & à suspensione absolutus sine vlla dispensatione celebrare, quia finita est irregularitas ex defectu ætatis prouenientis: vt aduertit Suar. *dicta sect.* 2. *num.* 4. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 12. Nauarr. *c.* 27. *numero* 165. Bonac. aliis relatis, *disputat.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 1.

Tertius defectus irregularitatem constituens est, qui con- 3
gruentem ordinis vsum impedit, vel notabilem horrorem, seu deformitatem causat, siue ex culpa, siue absque culpa contingat: habetur *cap.* 2. *de clerico ægrotante, & in cap.* 2. *& vlt. de corpore vitiatis.* Ex priori capite irregularis est, cui brachium, vel manus deest, aut reddita est manca. *Cap. expostuisti de Corpore vitiatis.* Item si deficiat pollex, vel ita debilis sit, vt Hostiam frangere, vel leuare non possit ex *dicto cap. expostuisti*, & *cap. Presbyterum eodem tit.* Deinde cui visus deficit irregularis est ex *cap. vlt.* 5. *dist.* quod intelligendum est, si in totum deficiat, absque membri priuatione, modò sine deformitate canonem legere possit, vt aduertit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 199. Auila 7. *p. disp.* 3. *dub.* 1. *corol.* 1. Bonac. *disp.* 7. *q.* 2. *p.* 2. *num.* 2. Mol. *tract.* 3. *disp.* 70. *num.* 4. & 6. Præterea claudus irregularis est, si absque baculo, vel pede ligneo non se valeat mouere, aliàs non, vt aduertit Glossa, *c. si quis in infirmitate.* 55.

dist. Cap. nullus Episcopus, verbo tum baculo de consecrat. dist. 1. Nauarr. *cap. 27. num. 199.* Sayr. *lib. 6. cap. 8. num. 21.* Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 8. num. 1.* Mol. *disp. 70. num. 9.* Auila 7. *p. disp. 3. dub 1. vers. tertio.* Bonac. *disp. 7. q. 2. p. 2. num. 15.* Item surdus vtraque aure irregularis est ex canone septimo Apostolorum, quia non potest percipere ministri responsum. Vt notauit Sayrus *dicto cap. 8. num. 17.* Bonac. *disp. 7. q. 2. pun. 2. num. 7.* Nauarr. *lib. 1. consilior. cons. 7. & 8. de corpore vitiatis edit. 2.* Paul Layman. *lib. 1. sum. tractat. 5. par. 5. c. 7. numero 1.* Quod si surditas ordinato superueniat, permitti poterit celebrare, sicuti Nauarr. Bonacina & Layman. *suprà*, aduertunt, quia audire ministrum respondentem, non ita necessarium videtur, cùm de responsione moraliter sacerdoti constet. Ex posteriori capite, scilicet ex deformitate, & horrore irregulares censentur quibus nares deficiunt, quia redduntur notabiliter deformes. Ad idem est, si deficiant aures etiam inculpabiliter, nisi fortè capillis tegi defectus possit. Vt notauit Auila 7. *p. disp. 3. dub. 1. vers. sequitur secundo.* Coninc. *disputat. 18. dub. 13. num. 108.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. par. 5. cap. 7. numero 2.* Bonac. *disp. 7. q. 2. pun. 2. num. 8.* & alij apud ipsos. Item si lepra paralypsi, morbo Gallico, gibba, aliáue infirmitate laboret, ex qua deformis notabiliter sit, vt præcitati Doctores notant: habere plures, vel pauciores digitos in manibus aliquando grauem deformitatem, aliquando leuem præstat, ideóque iudicio Episcopi relinquitur, vt aduertit Sayrus *cap. 8. num. 19.* Et generaliter iudicium ferre de prædicto defectu, an notabiliter impediat ordinis vsum, vel deformem reddat solius Episcopi est non confessoris, vel alterius viri prudentis, quia illud arbitrium est quasi quædam sententia ad iurisdictionem pertinens; vti colligitur ex *cap. 1. de corpore vitiatis*; Et notarunt Henriq. *lib. 14. cap. 8. num. 2.* Sayrus *lib. 6. c. 7. in fine.* & *cap. 8. num. 11.* Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 7. in fine.* Religiosi verò exempti iudicio sui Prælati subduntur, teste Angelo, *verbo corpore vitiatus, num. 5.* Armilla *num. 3.* Tabiena *in fine.* Auila *dub. 2. circa finem.* Suar. *disp. 51. sect. 2. num. 16.* Tametsi Sayrus *dicto cap. 7. in fine*, contrarium sentiat. Poterit autem Episcopus ordines collaturus dictum arbitrium reiicere, seu admittere, vt benè aduertit Suar. & Layman. *loc. alleg.*

4 Difficultas est, An patiens defectum impedientem altaris ministerium suscipere possit alios ordines, à quorum vsu ex vt talis defectus impeditus non est? Videtur affirmare Sayr. *lib. 6. thesauri, cap. 7. num. 8.* quia hæc irregularitas, cùm proueniat ex impedimento vsus ordinis, solùm comparatione illius ordinis cuius vsum impedit constitui debet. Sed rectiùs contrarium censuit Nauarr. *cap. 27. num. 200.* Vgolin. *de irregular. cap. 52. §. 1. num. 4.* Bonac. *disput. 7. q. 2. pun. 2. numero 18.* quia impeditus à celebratione ob vitium, seu defectum aliquem corporis absolutè est irregularis, & consequenter ab omnium ordinum susceptione excluſus. Nam cùm omnes ordines ad Sacerdotium referantur, excluſus à sacerdotio, ab omnibus ordinibus excluſus censeri debet.

5 Verùm si vitium, seu defectus corporis ordinato superueniat, tantùm impedit ministerium repugnans dicto defectui v.g. Sacerdos carens oculis, aut digitis, impeditur à celebratione, sed non ab audiendis confessionibus, vt constat ex *cap. 2. de clerico ægrotante* ibi: *Ipsum autem cæteris sacerdotalibus officiis fungi minimè prohibemus; & hoc siue culpabiliter contingat, siue non*, tradit aliis relatis Suar. *disp. 51. sect. 2. n. 13. & 18.* Molina *tract. 3. disp. 70. num. 14.* Auila 7. *p. disp. 3. dub. 1. vers. sed circa prædicta.* Sayrus *lib. 6. capit. 8. numero 7.* Bonac. *disp. 7. q. 2. p. 2. numero 26.* Idem est dicendum de beneficio, si antecedat morbus receptionem beneficij, reddit clericum incapacem illud recipiendi, nisi sit beneficium simplex, ex quo sustentari possit. Si tamen superueniat beneficio recepto non priuat illo etiamsi curatum sit, vt rectè colligit Suar. *suprà*, ex *cap. de rectoribus. & cap. vlt. de clerico ægrotante, vel debilitato* quidquid *ibi* Glossa dicat. Nam esto ab actuali ministerio remoueatur ægrotus, non tamen beneficio priuatur.

6 Hac verò irregularitate suppositа solius est Pontificis dispensatio. Vti ex communi docet Nauarr. *cap. 27. num. 200.* Suar. *disp. 51. sect. 2. num. 18.* Sayrus *lib. 6. cap. 8. in fine.* Auila 7. *p. disp. 3. dub. 3.* Couarruu. *Clement. si furiosus 1. p. initio nu. 7.* & alij. Excipiunt tamen Angelus, *verbo corpore vitiatus, numero 1.* Sylues. *q. vlt.* Tabiena, & Rosella *eodem.* Auila *suprà.* Maiol. *lib. 1. de irregular. cap. 14. num. 15.* & alij relati à Sayro *suprà.* Religiosum quocum potest Episcopus dispensare. Sed absque fundamento hæc potestas conceditur. Ex priuilegiis autem ferè omnibus religionibus concessis, possunt Prælati regulares cum suis subditis dispensare in hoc defectu, maximè cum defectus ordinationem subsequitur, Sicuti notauit Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. c. 7. n. 3. circa finem.*

Punctum XII.

De irregularitate proueniente ex mutilatione proprij corporis.

1 *Partem sui corporis etiam vsum ordinis non impedientem per indignationem abscindens, vel abscindi permittens irregularis est.*

2 *Nec opus est delictum notorium esse, vt aliqui volunt.*

3 *Ex eo quòd causam præstes culpabilem, vt tibi virilia, vel quodlibet aliud membrum amputetur, non censeris irregularis.*

4 *Non videtur improbabile te irregularem non fore, tametsi testiculos abscindi feceris causa vocis retinendæ.*

5 *Imbecillitas membri, aut eius carentia absque propria culpa contingens si celebrationem non impedit, nec deformitatem causat, non inducit irregularitatem.*

6 *Episcopus in hac irregularitate dispensare potest, si mutilatio occulta fuerit.*

QVi partem sui corporis etiam vsum ordinis non impedientem sibi per indignationem, aut zelo indiscreto abscindit, vel abscindi permittit irregularis est, ex expresso Textu in *c. qui partem. 5. dist.* cuius ratio *ibidem* subiungitur, quia in ea irregularitate indicenda non consideratur tantùm defectus ex abscissione relictus, sed voluntas est iudicata, quæ sibi causa est ferrum iniicere. Idem colligitur ex *cap. maritum. 33. dist.* & *c. si quis abciderit. 55. dist. per totam*, & traduntferè omnes Doctores, vt videre est in Nauarr. *cap. 27. numero 198.* Molin. *tract 3. disputat. 67. in fine.* Sayro *lib. 6. thesauri, cap. 7. numero 13.* Suar *disp. 51. de censur. sect. 2. à numero 7.* Bonac. *t. 1. disputat. 7. q. 2. pun. 2. numero 29.* & aliis apud ipsos. 1

Sed an debeat esse notoria tam culpa, quàm partis abscissio? Dissentiunt Doctores. Affirmant Nauarr. *c. 27. num. 198.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. num. 4.* Couarruu. *Clement. si furiosus in princ. numero 6.* Auila, 7. *p. de irregular. disp. 3. dub. 1. vers. præterea.* Gregor. de Valen. *t. 4. disput. 7. q. 19. in 2. specie irregularit.* Et indicant plures relati à Sayro *lib. 6. thesauri, cap. 7. num. 13.* Sed contrarium videtur verius, quia hæc irregularitas non tam nititur notorietati culpæ, quàm excessui, & sæuitiæ, quam quis secum exercuit. Sicuti tradit Sayrus *lib. 6. thes. c. 7. n. 12.* Molin. *tract. 3. de iust. disp. 70. n. 16.* & *disput. 67. num. 8.* Garcia *de benefic. 7. p. c. 12. num. 5.* 2

Ex eo autem quòd causam dederis culpabilem, vt tibi virilia, vel aliquod aliud membrum amputetur à Iudice, vel à marito ob adulterium commissum, existimant Vgolin. *tract. de irregular. c. 18. num. 4.* Suar. *disp. 51. sect. 2. n. 8.* Bonac. *disp. 7. q. 2. pun. 2. num. 33.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 7. in fine.* Molina *tract. 3. disp. 70. num. 18.* Auila 7. *p. de irregular. disp. 3. dub. 1. vers. sequitur*, te fore irregularem. Sed certè nullo Textu, id probatur, & irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis. Etenim omnes Textus hanc irregularitatem indicentes expresè loquuntur de eo qui sibi ex indignatione, vel zelo indiscreto castitatis membrum amputauerit per se, vel per alium, nullus autem textus loquitur de eo qui amputationi causam dedit. Ergo non est indicenda irregularitas. Sicuti defendit Tolet. *lib. 1. sum. cap. 82. in nouiss. edit.* Garcia aliis relatis *de benefic. 7. p. cap. 12. num. 7. & seqq.* Coninch. *disp. 18. de irregular. dub. 13. num. 108.* Gaspar. Hurtado *de irregul. difficul. 14. num. 52.* 3

Quinimo non videtur improbabile te irregularem non fore, tametsi testiculos abscindi feceris causa vocis retinendæ, quia non feciſti ex indignatione, aut iusto, vel iniusto timore castitatis amittendæ, prout requiritur in *dicto capite maritum. Cap. qui partem. Cap. si quis abciderit*, & aliis *superius* relatis. Præterea nullus Textus hanc irregularitatem indicens, loquitur de eo qui sibi testiculos abscidit, sed de eo qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diuersum est. 4

Illud tamen est à Doctoribus receptum. Couarruu. *Clem. si furiosus. 1. p. initio. num. 5.* Nauarr. *cap. 27. num. 199.* Suar. *disp. 51. sect. 2. num. 10.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. num. 4.* Bonac. *disput. 7. q. 2. pun. 2. num. 29.* Auila 7. *p. disp. 3. dub. 1.* & aliis, imbecillitatem membri, aut eius carentiam absque propria culpa contingentem, si celebrationem non impedit nec deformitatem causat, non inducere irregularitatem. Exempla sunt, si natus fuisti absque pudendis, aut per vim à parentibus castratus, aut consilio medici, vel chirurgi ob valetudinem, aut ab infidelibus, aut inimicis in odium fidei. Neque membrum abscissum, seu illius cineres obligatis (vt falsò putat vulgus) tecum deferre, quia id nullo iure cauetur. Sicuti aduertit Nauarr. *cap. 27. numero 200.* Couarruu. *suprà, num. 5.* Mol. *disp. 70. num. 15.* Tolet. *cap. 57.* Bonac. *num. 31.* Layman. *cap. 7. circa finem.* 5

Circa dispensationem huius irregularitatis præcedentis ex mutilatione voluntaria sui dicendum est si facta sit abscissio 6

inte

integri membri, & sit occulta poterit Episcopus dispensare virtute Conc. Trident. *sect. 24. cap. 6. de reformat.* Sicuti notarunt Angel. *verbo corpore vitiatus n. 1.* Sylvest. *q. 10.* Henriq. *lib. 1. c. 8. num. 4. litt. A.* Auila *7. p. disputat. 3. dub. 3. conclus. 2.* Et idem est inquit Auila, si absciſſio casu contingeret ex propria culpa, dummodò occulta sit culpa, tametsi absciſſio sit notoria.

PVNCTVM XIII.

De irregularitate proueniente ex defectu libertatis.

1 *Carentia libertatis dum adest irregularem constituit.*
2 *Seruus sciente, & non contradicente domino ordinatus, liber est.*
3 *Si domino ignorante ordinetur, graue peccatum committit. Et manet seruus, si solùm minoribus initietur.*
4 *Quid si maioribus initietur domino ignorante.*
5 *Seruus in Presbyterum ordinatus domino ignorante, non reducitur in seruitutem, sed peculium amittit, & domino reddit.*
6 *Obligatio rationem reddendi alicuius administrationis à republica acceptæ, irregularem constituit, dum durat.*
7 *Extenditur ad eos qui alicuius personæ priuatæ non miserabilis administrationi obligati sunt.*
8 *Tametsi prædicti administrationem deponant, si rationem illius non reddiderint ab ordinibus repelluntur.*
9 *Finita administratione si lis moueatur de dolo, nequaquam potest ad ordines promoueri ante finitam litem.*
10 *Secùs est si fideiussorem idoneum exhibeas.*
11 *Item si deposita administratione, & illius ratione dedita debitor existat, non obinde ab ordinibus excluderis.*
12 *Ex obligatione aliorum contractuum non es excluſus ab ordinibus.*
13 *A supradicta doctrina excipiuntur Regij Consiliarij, qui ex consuetudine, aut priuilegio ad ordines promouentur non deposita administratione.*
14 *Ob administrationem rerum Ecclesiæ, seu personæ Ecclesiasticæ, & ob administrationem, qua per se spectata opus sit pietatis, non inducitur irregularitas.*

1 INter defectus bonorum temporalium, primò enumeratur carentia libertatis, quæ absque dubio constituit irregularem quandiu durat, vt constat ex plurimis capitibus 54. *dist.* & ex *toto tit. de seruis non ordinandis*, quia Ecclesiasticum statum, eiúsque honorem dedecet seruitutis humilitas. Dupliciter contingere potest seruum ordinari, vel sciente, & non contradicente domino, vel illo ignorante, aut contradicente.

2 Si seruus, seu mancipium sciente, & non contradicente domino ordinetur in clericum, hoc est primæ tonsuræ, eo ipso manet liber, vt habetur expressè *capit. si seruus. 54. dist.* Neque amplius tenetur seruus suo domino deseruire ex iustitia, quia supponitur absolutè manumissus, iuxta *cap. Nulli. & cap. quicunque 54. dist.* Potest tamen dominus manumissionem concedere non absolutè, sed sub ea conditione, vt postquam fuerit ordinatus in ministerio ordinibus non repugnante, deseruiat domino. Vti supponi videtur in *cap. Nullus de seruis non ordinand.* vbi seruus nolens domino Horas canonicas psallere iubetur degradari. Neque in contrarium est *cap. quicunque 54. dist.* vbi dicitur nullatenus esse ad ordinem clericatus promouendos seruos, qui retento obsequio manumissi sunt, quia loquitur textus de retentione obsequij temporalis ordini clericali repugnantis, siquidem concludit Textus, nequando voluerint eorum domini, fiant de Clericis serui. Sic Glossa *in dicto cap. Nullus.* Et *ibi* Panormit. & Turrecremata. Suar. latè expendens *disputatio. 51. sect. 2. numero 4.* & præcipuè *numero 8.* Layman. *lib. 1. tract. 5. part. 5. capite 8. num. 1.*

3 Quod si ignorante domino, & à fortiori sciente, & contradicente seruus ordinetur grauiter peccat, vt constat ex *toto tit. de seruis non ordinand.* quippe domino grauè iniuriam irrogat, & graue detrimentum attentat inferre. Verùm si solùm minoribus initietur, manet seruus sicut antea, vt tradunt omnes Doctores ex decisione textus in *cap. de seruorum. de seruis non ordinand.* ibi: *Si seruus fugiens dominum suum, &c. ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, decretum est vt deponatur, & eius dominus eum recipiat.* Et ex *cap. frequens 54. dist.* vbi id expressiùs habetur.

4 Verùm si maioribus ordinibus initietur domino ignorante, & à fortiori sciente, & contradicente, Episcopus ordinans conscius huius malitiæ, aut illo ignaro qui testimonium perhibent, aut supplicauerint ordinari, obligantur domino satisfacere in duplum hoc est duplicem seruum loco serui ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius quòd æstimatur: quam obligationem existimat Suar. *disp. 51. sect. 3.* adesse ante Iudicis sententiam, quia hæc est lex dispositiua, vt obligetur dominus seruum sic ordinatum dimittere. Sed rectius placuit contrarium Bonac. *disp. 7. q. 2. p. 4. num. 5.* quia opus non erat duplicatam satisfactionem Episcopo ordinanti, aut ordinationis mediatoribus indicere, vt dominus seruum ordinatum dimitteret. Satis enim erat, si integram satisfactionem iuxtà naturæ debitam præstare obligarentur. Ergò illa duplicata satisfactio in pœnam delicti commissi statuitur, ac proinde iudicis sententiam saltem declaratoriam delicti exigit. Quòd si hanc duplicem satisfactionem non exhibuerint, non liberatur seruus, neque dominus tenetur illum dimittere. Sicuti deciditur *capit. si seruus absente domino 54. dist.* Et *ibi* Glossa, & Panormit. *in capite 2. de seruis ordinand.*

At si Episcopus ordinans, & alij omnes ignari fuerint seruitutis, tenetur ipse seruus hanc duplicem recompensationem facere, vel saltem reddere vicarium pro se æqualem, vt dicitur in *cap. ex antiquis 54. dist.* Quam satisfactionem si præstare non potuerit, & ordinatus fuerit subdiaconatu, vel diaconatu tantùm, redigitur in seruitutem, vt domino obsequatur in omnibus ministeriis quæ ordinem susceptum non dedeceant, Argum. *d. cap. ex antiquis.* & notauit Suar. *disput. 51. sect. 3. num. 3. & 10.* Bonac. *t. 1. disp. 7. q. 2. p. 4. num. 3.* Gaspar Hurtado *de irregular. difficult. 17.* Debet tamen dominus intra annum à die scientiæ ordinationis computandum repetere suum seruum, aliàs manebit liber; interim tamen ordinum susceptorum vsus ei interdictus est. Sicuti aliis relatis comprobat Sayr. *lib. 6. thesauri, cap. 14. num. 4. & 5.* Suar. *suprà.* Reductus verò in seruitutem antiquam omni priuilegio clericali nudatus est, & omni sacrorum ordinum vsu priuatus.

Porrò seruus in Presbyterum ordinatus domino ignorante, vel contradicente non reducitur in seruitutem, etiamsi domino integra satisfactio fieri non possit, sed peculium amittit, & domino reddit ex *dicto cap. ex antiquis.* Quod si peculium non habuerit obligabitur satisfacere in ministeriis sui officij iuxta textum in *cap. frequens. & cap. ex antiquis 54. dist.* Quod, vt inquit Suar. *disp. 51. sect. 3. à num. 3.* statutum est tum in reuerentiam Sacerdotalis ordinis. Tum quia illud ministerium est altius, & vtilius domino, & ideò in re ipsa non grauiter læditur. Quamuis propter excellentiam ministerij, id non fiat per modum compensationis, quia res temporalis non potest in compensationem cum spirituali venire. Consentit Sayrus *lib. 6. cap. 14. num. 6.* Bonac. *disp. 7. q. 2. pun. 4. n. 3.* Gasp. Hurtado *diffic. 17.* Paul. Layman. *lib. 1. tract. 5. par. 5. c. 8. num. 1.* 5

Alter defectus libertatis irregularem constituens est obligatio rationem reddendi alicuius administrationis à Republica acceptæ, qualem habent Thesaurarij, Depositarij, Procuratores, Actores, Executores, Aduocati, Magistratus, Iudices rerum temporalium: dum enim illa munia exercent ab ordinibus repelluntur partim in honorem status clericalis, quem dedecet harum rerum administratio, partim ne Ecclesia dolo fauere præsumatur, quod committere præsumuntur qui durante hac administratione ordines suscipiunt, quippe creduntur non amore diuini obsequij, sed fugiendi ratiocinia ordinibus initiari: sicuti colligitur ex *capit. vnico de obligatis ad ratiocinia.* & ex *capit. 1. 2. & 3. dist. 51.* & *capite 3. dist. 54.* 6

Hæc irregularitas extenditur ad eos qui alicuius personæ priuatæ non miserabilis administrationi obligati sunt, vt sunt tutores, curatores, procuratores pupillorum, vt constat ex supradictis textibus, *cap. de obligatis ad ratiocinia.* & *c. 3. dist. 54.* & docent omnes. Quinimo extendi debet ad eos seruos originarios, & ascriptitios qui suis dominis personaliter obsequi obligantur. Item ad feudatarios qui ratione possessionis habitæ obsequium personale exhibere suis dominis tenentur. Vti colligitur ex *cap. admittuntur.* & *cap. generalis dicta 54. dist.* quia hi omnes suæ administrationis rationem reddere tenentur, vt tradunt ex communi sententia Sayrus *lib. 6. cap. 14. num. 8, 9. & 12.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. c. 8. num. 2. & 3.* Bonac. *t. 1. disputat. 7. q. 2. p. 4. numero 4.* 7

Solùm est dubium, an si deponant administrationem, tametsi rationem illius non reddiderint ad ordines possint ascendere? Affirmare videtur Glossa & Panormit. *in cap. vn. de obligatis ad ratiocinia.* Tolet. *lib. 1. c. 60.* eo quòd *in c. 1. Ne Clerici, vel Monac. & c. 1. 52. & 21. q. 1.* supradicti arcentur ab ordinibus nisi officio finito. Sed contrarium meritò docuit communis sententia, teste Suar. *disp. 51. sect. 3. n. 11.* Sayr. *lib. 6. cap. 14. num. 5.* Bonacina *disput. 7. q. 2. p. 4. num. 4.* Gasp. Hurtado *de irregular. difficul. 18.* Paul. Layman. *lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 8. num. 3.* quia in *dicto cap. vnico*, vtrumque requisitum est, & quòd dicta administratione abstineant, & quòd illius rationem reddiderint. Præterquam quòd præcipuè ob obligationem reddendi administrationis rationem, ab ordinibus repelluntur. 8

Illud

9 Illud eſt certum in quo etiam oppoſitæ ſententiæ Doctores conueniunt, ſi finita adminiſtratione tibi moueatur lis de dolo, nequaquam potes ad ordines promoueri ante finitam litem. Argum. *cap. tantis. 81. diſt.* & *ibi* Gloſſa, *verbo obrepſit.* & Archidiacon. Debet tamen taxari tempus intra quod quæſtio decidatur, & interim ſi te Epiſcopus promouerit, ipſe tenetur in tui defectum ſatisfacere. At tempore deſignato elapſo, & actore nihil probante ordinari poteris: vti ex communi notat Sayrus *dicto lib. 6. theſauri, cap. 14. num. 8.* Idem quod dictum eſt de eo cui lis mouetur de dolo ob adminiſtrationem depoſitam, dicendum eſt ſi in procinctu ſit, vt moueatur, aut manifeſtum ſit de dolo teneri, vt benè aduertit Sayr. *ſuprà* ex Gloſſa *in d. c. vnico, verbo ratiocinia de obligatis ad ratiocin.* quia hæc pro eodem reputantur.

10 Secundò certum eſſe debet, ſi adminiſtratione depoſita fideiuſſorem idoneum exibeas, qui rationem adminiſtrationis promittat redditurus, & debita ſoluturus in tui defectum poteris ad ordines promoueri, quia ceſſat doli præſumptio. Et idem eſt, ſi bonis ceſſeris, dummodò hæc ceſſio in dedecus ſtatus Eccleſiaſtici non cedat. Sicuti hæc adnotarunt Panormit. *in cap. vnico num. 60. de obligat. ad ratiocinia.* Archidiacon. *in cap. præterea. 51. diſt.* Maiol. *lib. 2. de irregular. c. 11. n. 14.* & 25. Sayr. *lib. 6. theſauri, c. 14. num. 11.* Bonac. *diſp. 7. q. 2. par. 4. num. 4.* & 5.

11 Tertiò certum debet eſſe depoſita adminiſtratione, & illius ratione reddita te ab ordinibus non eſſe repulſum, eſto debita ex adminiſtratione contracta non ſolueris, quia nullibi ob obligationem debiti ſoluendi excluſus es ab ordinibus, vt aduertit Suar. *diſp. 51. ſect. 3. num. 23.* Bonac. *n. 5.* & *in fine.* Paul. Laym. *dicto c. 8. n. 3.*

12 Quartò eſt certum, ſi obligatus ſis ex mutuo, conducto, depoſito, promiſſione, emptione, venditione, alióve contractu nullam adminiſtrationem continente reipublicæ, vel priuatæ perſonæ ad reddendam rationem ab ordinibus non arceris; quia iis tantùm qui ad ratiocinia occaſione alicuius adminiſtrationis obligati ſunt irregularitas indicitur: & cùm hæc ſit diſpoſitio pœnalis non debet ad alios caſus extendi. Sicuti tradit Gloſſa *in cap. præterea verbo functionibus. 51. diſt.* Panormit. *cap. vn. num. 10. de obligatis ad ratiocin.* Maiol. *lib. 2. de irregular. cap. 11. num. 9.* Sayrus *lib. 6. theſauri, cap. 14. num. 8.* Suar. *diſp. 51. ſect. 3. num 15.* & *ſeqq.* Bonacina *diſp. 7. q. 1. p. 4. num. 3.* Excipe niſi mota fuerit lis de dolo; quia eo caſu abſtinere ab ordinibus debes, quouſque lis finiatur, vel actor non probauerit dolum intra tempus à iudice deſignatum: vt aduertit Suar. & Bonac. *loc. alleg.*

13 Ab hac doctrina excipiuntur regij conſiliarij ad cauſas ciuiles iudicandas ſtatuti ex tacita conceſſione Pontificis, ſeu conſuetudine, aut priuilegio, quia eorum officium non videtur ordinem clericalem dedecere. Sicuti tradit Panormit. *in cap. clericis, num. 10. Ne clerici, vel monachi. Cap. Non eſt de Voto.* Salcedo *pract. cap. 61.* Gregor. Lopez, *leg. 48. tit. 6. par. 1.* Suar. *diſp. 51. ſect. 3. num. 19.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 18. in fine.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 8. num. 4.*

14 Notanter *in ſuperioribus* dixi *irregulares eſſe rerũ temporalium adminiſtratores etiam alicuius priuatæ perſonæ non miſerabilis*, nam ob adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ qua talis eſt, & ob adminiſtrationem, quæ per ſe ſpectata opus ſit pietatis, & miſericordiæ, qualis eſt eſſe tutorem, vel curatorem pupilli, vel minoris indigentis, procuratorem viduæ humano ſubſidio deſtitutæ ab ordinibus non repelleris. Argum. *cap. 1. Ne Clerici, vel Monachi.* & *cap. monachi 16. q. 1. Cap. peruenit. diſt. 76. Cap. iudicatum 89. diſt.* & tradit ex communi Panormit. & alij in *d. cap. vn. de obligatis ad ratiocin.* Maiol. *lib. 2. de irregular. cap. 11. num. 9.* Sayr. *lib. 6. theſauri, cap. 14. num 8.* Suar. *diſp. 51. ſect. 3. num. 17.* Bonac. *diſp. 7. q. 2. p. 4. num. 4.* Layman. *c. 8. num. 3.* Gaſpar Hurtado *difficult. 18.*

PVNCTVM XIV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione authoritate publica facto.

HÆc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis dicitur, quia Iudex ſententiam ſanguinis proferens, & illam exequentes repræſentare non poſſunt perfectam lenitatem, & manſuetudinem Chriſti Domini, qui non aliorum ſanguinem fudit, ſed proprium fundi permiſit in totius mundi redemptionem. Sed qui multi ſunt qui his ſententiis immiſcentur: de omnibus eſt ſigillatim dicendum, vt videamus qua ratione contrahant hanc irregularitatem, vel ab illa excuſentur.

§. I.

De Iudice, & Aſſeſſore.

1 *Iudex ſententiam homicidij, vel mutilationis ferens, irregularis eſt.*

2 *Eadem irregularitate innodatur aſſeſſor.*

3 *Ex eo quòd Prælatus Eccleſiaſticus iuriſdictionem temporalem habens, conſtituat iudices, & miniſtros, vt cauſam ſanguinis exequantur, non eſt irregularis.*

PRæcipua perſona in hac materia eſt Iudex ſententiam homicidij, vel mutilationis ferens, de quo manifeſtè conſtat irregularem eſſe. *Cap. aliquantos 51. diſt.* & colligitur ex variis textibus, in quibus præcipitur, ne ſententia ſanguinis ab Eccleſiaſticis iudicibus infligatur. *Cap. in Archiepiſcopatu de Raptorib. Cap. litteris de exceſſib. prælator. Cap. ſententiam ſanguinis. Ne clerici, vel monachi.* & *aliis textibus 23. q. 4.* & 8. Quocirca cùm Iudex Eccleſiaſticus aliquem dignum morte inuenit, ſi Clericus eſt illum degradat, & brachio ſæculari remittit, vt iuxta qualitatem delicti eum iudicet, & ſententiam proferat, ac tandem exequatur. Non enim Iudex Eccleſiaſticus ſententiam ſanguinis profert, ſed proferendam, & exequendam remittit ſæculari iudici. At quia hæc remiſſio cùm illis circunſtantiis cenſetur quædam cooperatio ad mortem priori ratione, quàm ſi furem detineret, vel authoritate publica ad ſupplicium deferret; ea de cauſa apud iudicem ſæcularem intercedit, vt citra mortis periculum circa eum ſententiam moderetur, hoc eſt miſericorditer ſe cum illo gerat, iuxta textum in *cap. nouimus de verbor. ſignificat.* & *leg. regia 60. tit. 6. part. 1.* quam interceſſionem apponunt non vt ſententiam mortis impediant, ſed vt ſignificent quantum eſt ex parte ſua, illam non procurare. Hac igitur interceſſione appoſita liberari Iudicem ab irregularitate admittunt communiter Doctores Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2. p. §. 5. num. 6.* Suar. *diſp. 47 ſect. 1. num. 11.* Sayrus *lib. 6. theſauri, cap. 16. num. 4.* Coninch *diſp. 18. dub. 10. numero 91.* Auila *7. p. de cenſur. diſput. 5. ſect. 2. dub. 2.* Bonat. *diſput. 7. q. 4. p. 1. numero 3.* & alij paſſim. Inquiſitoribus verò hæreticæ prauitatis hæc interceſſio neceſſaria non eſt, quia tantùm illis prohibita cenſetur mortis, ſeu mutilationis executio, non tamen illius ſententia, ex Bulla quadam Pauli IV. conceſſa 29. Aprilis, anno 1557. quam Pius V. confirmauit, & extendit ad omnes Inquiſitores, Commiſſarios, Vicarios, & Conſultores, ſicuti referunt Pegna *direct. 1. inquiſit. 2. p. comment. 20.* Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 12. num. 5.* Auila *ſuprà.* Vnde poſſunt inquiſitores inſtare pro executione ſententiæ, ſi caſu negligentes fuerint iudices ſæculares. Sicuti aduertit Medina *lib. 1. ſum. cap. 11. §. 10.* Tabiena *verbo irregularitas 2. p. §. 13.* Henriq. & Auila *ſuprà.* 1

Aſſeſſor Iudicis ſiue Eccleſiaſtici, ſiue ſæcularis ſententiam ſanguinis proferentis eadem irregularitate, ac Iudex inuoluitur, quia complet perſonam iudicis ſententiæ defectum ſupplens. Sicuti ex communi aduertit Sayrus *dicto cap. 16. numero 4.* Paul. Layman. *lib. 3. ſect. 5. tract. 3. par. 3. capite 7. numero 1.* 2

Ex eo autem quòd Prælatus Eccleſiaſticus iuriſdictionem temporalem habens conſtituit iudices, & miniſtros, vt cauſam ſanguinis iudicent, & exequantur iuxta leges, & iuris diſpoſitionem, nullatenus irregularis eſt, tametſi hæc miniſtrorum conſtitutio, & deſignatio pro caſu aliquo particulari fiat; quia non proximè, & immediatè morti cooperatur. Sicuti notarunt. Gloſſa *cap. ex litteris, verbo ne iudicent.* & *ibi* Abbas *num. 11. Ne Clerici, vel Monachi.* Molin. *t. 3. diſp. 8. n. 2.* Auila *7. p. de irregular. ſect. 2. diſp. 5. dub. 4.* Paul. Layman. *lib. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. concluſ. 3.* Coninch. *diſp. 18. n. 91.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 11. num. 42.* Et colligitur apertè ex *cap. vlt. Ne Clerici, vel Monachi in 6.* ſecùs eſſet ſi Prælatus mandaret iudici à ſe deſignato, vt ſententiam ſanguinis hoc, vel illo caſu proferret, quia eo mandato directè morti cooperatur. Sed quia non cooperatur vt miniſter publicus, ſed vt perſona quædam particularis, cui cooperatio directa ad mortem interdicta eſt, ideò eius irregularitas, ſi ex hoc mandato contrahitur, potiùs eſt ex delicto, quàm ex defectu lenitatis. Quod ſine dubio verum eſt, ſi ipſe Prælatus ſententiam ſanguinis proferret, eámque iudici à ſe deſignato mandaret exequi; quia illa ſententia, ex defectu iuriſdictionis eſt nulla, & iniuſta, & conſequenter illius executio; vt bene notarunt Henriq. *lib. 14. cap. 12. num. 6.* Auila *7. p. de irregular. diſp. 5. ſect. 2. dub. 4. concluſ. 3.* Paul. Layman. *dicto capite 7. concluſ. 3.* 3

§. II.

De accusatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, & ab illa excusentur?

1 *Accusator, seu denunciator, si ex vi suæ denunciationis moriatur, aut mutiletur accusatus, irregularis est.*

2 *Accusantes in causa propria excusantur ab irregularitate, si protestentur expresè se pœnam sanguinis non intendere, sed satisfactionem.*

3 *Hæc protestatio non solùm Clericis, sed etiam laicis necessaria est.*

4 *Protestationi locus tantùm est in actione ciuili, non criminali.*

5 *Si actionem ciuilem intentes ad recompensationem damni illati, tametsi accusatus paratus sit damnum compensare independenter à præcepto Iudicis, irregularitatem euitas protestatione facta, dummodo alia via quàm punitione reparatio damni præstari possit.*

6 *Quando censeatur accusatio, seu denunciatio institui in causa propria, non in aliena.*

7 *Protestatio in causa aliena non excusat irregularitatem.*

8 *Probabilissimum est irregularitatem non constitui ex accusatione alienæ causæ, cuius damnum alia via auerti nequit.*

9 *Quæ dicta sunt de accusatore, dicenda sunt de declamante, detinente, & comprehendente.*

10 *Si detentus ab ipsis superuenientibus occidatur, detentor irregularis non est.*

ACcusator, seu denunciator si ex vi suæ denunciationis, aut accusationis moriatur, aut mutilerur accusatus, seu denunciatus in irregularitatem incidit. Vti colligitur ex *cap. sententiam. & cap. Clerici. Ne Clerici, vel Monachi*, & tradunt omnes. Debet autem mors, seu mutilatio ex accusatione, vel denunciatione consequi: nam si aliundè proueniat, accusanti, vel denuncianti imputanda non est: vti contingit, si de crimine leui nec morte, nec mutilatione digno reum accusares, & iudex limites iustitiæ excedens eum morti traderet, vel deformaret, nullatenus irregularis esses; quia mortis, seu deformationis causa non fuisti. Sicuti notauit Couarruu. *Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 2.* Bernard. Diaz *pract. cap. 98. num. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 214.* Sayrus *lib. 6. thesauri, cap. 16. num. 7.* Paul. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. circa finem. vers. aliter verò.* Suar. *disput. 47. sect. 3. num. 18.* Bonac. *disp. 7. q. 4. pun. 2. num 7.* Et colligitur ex *cap. postulasti de homicidio*, & in licat Glossa *in cap. 2. de homicidio in 6.* Idem est, si huic accusato de crimine leui, & detento in carcere superueniant alterius delicti denunciationes, & probationes, ob cuius rationem morte, vel mutilatione damnetur, tu qui de delicto leui accusasti irregularitatem non contrahis; quia per se damnationis causa non es, vt expresè notant Couarruu. Sayrus, Bonacina & Layman. *locis allegatis.* Quocirca vt accusans, vel denuncians in irregularitatem incidat, opus est, vt accusatio, vel denunciatio causa sit per se mortis, vel mutilationis. 1

Verùm quia sæpè contingit tam Clericos, quàm laicos iniuriam pati, qui si accusationem instituere timore irregularitatis non possent, iniuriatores audaciores fierent; ea de causa ius prouidit qualiter absque periculo irregularitatis possent contra sic delinquentes insurgere, & illos accusare etiam in casu quo sibi constet esse morte damnandos. Quod factum est in *cap. 2. de homicidio in 6.* vbi accusantes, seu denuncianres in causa propria, excusantur ab irregularitate, si protestentur expresè se pœnam sanguinis non intendere, sed satisfactionem. Neque opus est vt hæc protestatio ex voluntate, & animo ne accusatus occidatur, procedat; nam etiamsi illius occisionem intendas, modò exterius intentionem non manifestes, sed potiùs oppositum protesteris, irregularitatem euitas; quia in Textu non cauetur protestationem debere ex animo fieri, & in exteriori foro eiusdem rationis est protestatio ficta, ac protestatio vera. Sicuti ex communiori sententia docent Couarruu. *Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 2. vers. sexto.* Felin. *in cap. postulasti de homicidio in fine.* Paz. *pract. t. 1. par. 5. cap. 3. num. 23.* Henriq. *lib. 14. cap. 11. circa finem.* Suar. *disp. 47. sect. 2. num. 3.* Auila 7. *p. disp. 5. sect. 2. dub. 9. conclus. 3.* Bonac. *t. 1. disput. 7. q. 4. pun. 2. num. 11.* Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. in fine*, & alij apud ipsos: tametsi contra sentiant Syluest. *verbo homicidium 2. q. 8.* Nauarr. *sum. cap. 27. num. 216.* Tolet. *lib. 1. cap. 82. num. 5.* Neque item necesse est hanc protestationem fieri simul ac formatur accusatio. Satis enim est, si ante prolationem sententiæ in ipso iudicio fiat; ex hoc namque sufficienter indicatur accusatorem accusati mortem non quærere Sicuti adnotauit Couarruu. *d. §. 5. n. 1.* Henriq. *n. 5.* Suar. *num. 1.* & Auila *suprà.*

Hæc protestatio non solùm Clericis, sed etiam laicis necessaria est, eo quòd accusatio per se ad defensionem non tendit, sed ad punitionem, ne tamen ipsa punitio accusatori adscribatur, remedium protestationis est à iure inuentum. Et licet in *dicto cap.* Clericorum tantùm mentio facta fuerit, id factum est quia clericos magis quàm laicos dedecet accusatio; & quia ipsi absque vrgenti occasione causæ sanguinis se immiscere non possunt. Atque ita docuerunt Nauarr. *c. 27. n. 213.* Suar. *disp. 47. sect. 2. n. 6.* Molina *t. 3. disp. 74. num. 9.* Bonac. *t. 1. disp. 7. q. 4. p. 2. n. 12.* 2

Ex his infertur protestationi locum tantùm esse in actione ciuili non criminali. Nam si criminaliter accuses, vel denuncies; ea ipsa accusatione protestaris punitionem quærere, ac proinde protestationem factam facto contrario destruis. Sicuti rectè ex communi notarunt Suar. *dicta sect. 2. numero* 10. Auila. 7. *p. disp. 5. sect. 2. dub.* 10. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. p. 3. cap. 7. vers. tertio dixi.* Quod adeò verum est, vt etiamsi petas vindictam citra deformationem non excuseris ab irregularitate protestatione facta, quia petita vindicta non est in tua potestate limitare pœnam, sed necessariò Iudex iuxta delicti qualitatem illam infligere debet, & cùm sit ad tui instantiam, causa eris deformationis, neque protestatio vtpote facto contraria, tibi proderit. 3

Dubium tamen est; An si actionem ciuilem intentes ad recompensationem damni illati, ipse tamen accusatus, vel denunciatus paratus sit damnum compensare independenter à præcepto Iudicis, & ab accusatione instituta; irregularitatem euites protestatione facta? Videris nequaquam euitare, quia eo casu conuinceris non satisfactionem sed punitionem quærere; siquidem satisfactionem tibi oblatam admittere renuis. Sed distinguendum est, si nullâ aliâ viâ quàm punitione tibi est damnum reparandum, & illius reparationem procuras, conuinceris manifestè punitionem quærere, atque adeò protestatio in contrarium facta friuola est, & per accusationem eliditur. Verùm si reparatio damni aliâ viâ quàm punitione præstari potest, credo te posse absque timore irregularitatis accusationem, seu denunciationem instituere, Quia liberum tibi est reparationem damni velle ex manu iudicis, & authoritate publica obtinere, quippe sic obtenta honorabilior est. Sic Bonac. *disp. 7. q. 4. p. 2. n. 2.* 4

Rursus hæc protestatio irregularitatem excusat, cùm accusatio, seu denunciatio instituitur in causa propria non in aliena, vt expresè colligunt Doctores, Nauarr. *cap. 27. num. 213.* Couarruu. *2. p. relect. in Clement. si furiosus. §. 5.* Suar. *disp. 47. sect. 2. à princ.* Molin. *tract. 3. disp. 8. num. 3.* & *disp. 74.* & alij passim ex *cap. 2. de homicidio in 6.* Quod si roges quando censenda est accusatio institui in causa propria, quando in aliena? Respondeo censeri in causa propria instituram, si instituta sit in defensionem, seu reparationem tui honoris, famæ, vel rerum temporalium, vel in reparationem parentum, filiorum, fratrum, alteriusue similis consanguinei, vel cognati. Quinimo existimo te causam propriam prosequi esse censendum, si causam tui consanguinei, vel cognati intra quartum gradum prosequaris; quia consanguinei, & cognati ita inter se coniunguntur, vt bonum, vel damnum alicuius omnium esse censeatur. Sicuti indicat Couarruu. *dicta Clement. si furiosus 2. p. §. 5. num. 4. vers. vndecimò.* Henriq. *lib. 14. cap. 11. num. 4.* Auila 7. *p. de irregularit. disp. 4. sect. 2. dub. 11. conclus. 1* Molina *tract. 3. disp. 44. num. 11.* Paul. Layman. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. concl. 5.* & probabile reputat Suar. *disp. 47. de censur. sect. 2. num. 17.* Bonac. *disp. 7. q. 4. p. 2. n. 4.* Deinde sub causa propria, bona proprie Ecclesiæ continentur cùm ad ipsum pertineant. Sicuti ex communi docet Henriq. *n. 5.* Suar. *num. 20.* Auila *dub. 9.* Bonac. *num. 5.* Molina *disp. 74. num. 11.* Præterea causa famulorum, & domesticorum, & subditorum propria reputari debet iuxta probabilem sententiam traditam ab Henriq. Couarruu. Suar. Auila, Bonac. *loc. alleg.* 5

Verùm si accusatio, vel denunciatio in causa non propria, sed aliena instituatur, non euitas irregularitatem, tametsi protestationem facias. Sicuti ex communi notat Felin. *cap. postulasti de Homicidio.* Nauarr. *c. 27. n. 213.* Couarr. *2. p. Clem. si furiosus. §. 5. n. 5.* Suar. *disp. 47. sect. 2. n. 17.* Molina *disp. 8. n. 8.* Bonac. *disputat. 7. q. 4. p. 2. num. 4.* & alij passim; & sumitur ex *dicto cap. 2. de Homicidio in 6.* vbi accusantibus in causa propria conceditur hic fauor vitandi irregularitatem facta protestatione. De aliis verò qui in aliena causa accusationem instituunt ius commune imponens irregularitatem omnibus cooperantibus ad mortem integrum manet. Sicuti ex communi notant relati Doctores, speciatim Nauarr. *num. 217.* Couarruu. *§. 5. num. 4.* Auila *dub. 11. conclus. 2.* Molina *num. 8.* Suar. *n. 11.* Laym. *concl. 5.* Bonac. *num. 5.* 6

Quod si accusatio, vel denunciatio alienæ causæ instituatur ad præcauendum damnum reipublicæ, vel alterius priuatæ personæ, quod aliâ viâ auerti nequit, probabilissimum censeo te ab irregularitate excusari nulla protestatione facta; 8

quâ quia eo caſu non te liberè immiſces cauſæ ſangui nis, ſicuti immiſcetur iudex officium iudicandi aſſumens, ſed lege charitatis coactus. Credibile autem non eſt Eccleſiam irregularitate afficere velle actionem iure naturali debitam: eſſet enim impedimentum apponere operibus charitatis, & pietatis. Atque ita docent Caietan. 2.2.q.33.art.7. Suar. *diſp.*47. *ſect* 2.n.12.& 15. Henriq. *cap.*12. *num.*8. Molin. *t.*1. *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*109. *poſt* 3. *concluſ.* §. *illud etiam.* & *tract.*3. *diſp.*8. *nu.*9. Auila *diſp.*5. *ſect.*2. *dub.*11. *concluſ.*3. Layman. *lib.*3. *ſum. ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *cap.*7. *num.*6. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *pun.*2. *numero* 7. *in fine*, & alij apud ipſos: & colligitur ex *capit. accuſati de accuſationib.* vbi accuſans propriè non afficitur hoc irregularitatis impedimento.

9 Quæ dicta ſunt de accuſatore, vel denunciatore, dicenda ſunt de clamante, detinente, & comprehendente damnificatorem, quia hæ actiones ſunt media ad præcauendum damnum, vel iam factum recompenſandum. Ergo quâ ratione licet accuſare licet has actiones præſtare. Sicuti expreſsè notauit Couarruu. *dicto* §.5. *num.* 4. *verſ. decimo.* Et *cap. tua nos*, §. *vltim. de homicidio.* Nauarr. *cap.*27. *numero* 220. Henriq. *cap.*12. *num.*8. Molin. *diſput.*74. *num.*11. Auila 7. *p. diſputat.*5. *ſect.*2. *dub.*9. *concl.*1. *verſ. quarto excuſat.* Suar. *diſput.*47. *ſect.*2. *num.*20.

10 Quod ſi detentus ab ipſis ſuperuenientibus occidatur, irregularis non eſt. Tum quia irregularis eſſe non poteſt ex defectu perfectæ lenitatis, cum illud homicidium non fuerit factum authoritate publicâ. Tum quia non eſt irregularis irregularitate prouenient ex homicidio iniuſto, cùm ipſe illi cauſam culpabilem non dederit, neque homicidium potuerit impedire. Quod à fortiori verum habet caſu, quo detentor proteſtaretur ſe nolle deformationem aliquam fieri detento. Sicuti videtur affirmare Couarruu. *Clement. ſi furioſus.* 2. *p.* §. 5. *num.*2. *verſ. octaua*, Auila 7. *p. diſput.*5. *ſect.*2. *dub.*15. Paul. Layman. *lib.*3. *ſum. ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *cap.*7. *poſt medium. verſ. ſed quid ſi aliquis.* Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *pun.*1. *num.*18. Tametſi contrarium videatur ſentire Abbas, & Innocent. *in cap. ſignificaſti el.*2. *de homicidio.* Syluest. *verbo homicidium* 3. *q.*7. Nauarr. *cap.*27. *num.*236. Suar. *diſp.*47. *ſect.*2. *num.*21. affirmantes ſi damnum præuium ſit à detentore irregularem fore irregularitate prouenient ex homicidio caſuali. Sed hoc ad ſummum verùm eſſe poteſt, cùm detentor excuſare poſſet homicidium abſque propriorum bonorum iactura; aliàs ſibi homicidium imputandum non eſt, cùm non ſequatur ex eius actione, neque actio detentionis fuerit illicita.

§. III.

De teſte, Aduocato, conſultore, & Confeſſore tam iudicis, quàm rei qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liberentur.

1 *Clericus nequit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis.*
2 *Teſtis voluntariè teſtificans in cauſa ſiue criminali, ſiue ciuili, ex quo teſtimonio mors, vel mutilatio ſequatur, irregularis eſt.*
3 *Si in cauſa criminali laicus præcepto iudicis compellitur teſtimonium ferre, ſatis probabile eſt irregularem non fore.*
4 *Idem dicendum eſt, ſi in cauſa ciuili teſtimonium ferat ad inſtantiam partis potentis abſque timore irregularitatis cauſam proſequi.*
5 *Quod dictum eſt de teſte, dicendum de aduocato.*
6 *Qualiter Aduocatus defendens reum, ex cuius defenſione accuſator occiditur, irregularis ſit.*
7 *Conſultor ſi conſilium præſtet Iudici iuridicè itregularis eſt.*
8 *Confeſſor negans iudici abſolutionem, niſi ſententiam ſanguinis proferat ad quam in conſcientia tenetur, non eſt irregularis.*
9 *Idem eſt ſi pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte dignum.*

1 CLericus nequit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis contra reum, vt colligitur ex *cap. his à quibus* 23. *q.*8. vbi Clericis iudicium ſanguinis prohibetur, cui iudicio multum cooperatur teſtis, ideóque à nullo Iudice cogi poteſt ad teſtificandum in dicta cauſa, quia nequit cogi ad illicitum, & ſibi grauiter damnoſum. Sicuti ex communi tradit S. Thom. 2. 2. *q.*7. *art.*1. *ad* 3. Abbas *in cap. ſententiam num.*11. *Ne Clerici. vel monachi.* Sotus *lib.*5. *q.*7. *art.*1. *in fine*, Perez ad Villadiego *cap.*6. *num.*90. & *in additionib. ad cap. vlt. pag.*186. Maſcard. *de probationib. volum.* 3. *concluſ.* 1357. *num.*62. Laym. *lib.*3. *ſum. ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *cap.*7. *num.*5. *verſ. exinde.* Quinimo neque laicum aſpirantem ad clericatum cogi poſſe ad ferendum teſtimonium in cauſa ſanguinis docet Auila 7. *p. diſp.*5. *ſect.*2. *dub.*13. Henriq. *lib.*14. *cap.*12. *num.*9. Quamuis Bernardus Diaz *in pract. cap.*99. affirmat non eſſe receptum in praxi forenſi. Notanter dixi *contra reum*; nam ſi pro reo teſtimonium ferendum ſit, Clerico prohibitum non eſt, teſtem eſſe, neque obinde irregularitatem incurrit, eſto ex accidenti detegatur accuſatoris calumnia, & ob id pœna talionis puniatur, quòd benè notauit Bernardus Diaz *in pract. capit.*99. *num.*22. Sayrus *lib.*6. *cap.*18. *num.*11. Suar. *diſp.*47. *ſect.*4. *n.*9. Auila *dub.*13. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *p.*3. *num.*4. quia illud teſtimonium ad probandum rei innocentiam dirigitur, cui punitio actoris per accidens contingit, neque teſti eſt imputanda. Requiritur tamen licentia Prælati ad dictam teſtificationem licitè pro reo præſtandam, quam Prælatus non temerè, ſed maturo iudicio, & cauſæ cognitione debet concedere: vt aduertit Bernard. Diaz *loco alleg.* & Auila 8. *p. de irregular. diſp.*5. *ſect.*2. *dub.*13. His poſitis,

2 Dicendum eſt teſtem voluntariè teſtificantem in cauſa ſiue criminali, ſiue ciuili, ex quo teſtimonio mors, vel mutilatio ſequatur teſtificato irregularem eſſe, quia morti cooperatur, neque illi prodeſt proteſtatio, cùm ſolùm propriam cauſam defendenti hoc proteſtationis beneficium concedatur, *cap. Prælatis de homicidio lib.* 6. quod in teſte procedere non poteſt, qui non in propria cauſa, ſed in aliena teſtatur. Sicuti ex communi notat Couarruu. *in Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *num.*5. Henriq. *lib.*14. *cap.*12. *num.*9. Iulius Clar. *lib.*5. *ſentent.* §. *vlt. q.*24. *num.*8. Molin. *tract.*3. *diſputat.*74. *numero* 10. Suar. *diſp.*47. *ſect.*3. *in fine.* Paul. Laym, *lib.*3 *ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *c.*7. *verſ. exinde.* Sayrus *lib.*6. *c.*16. *n.*9. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *p.*3. *in princ.* & alij paſſim.

5 Verùm ſi in cauſa criminali, in qua laïcus præcepto Iudicis compelli poteſt ad teſtimonium ferendum, ſic compulſus teſtimonium ferat, exiſtimo ſatis probabile ob eam teſtificationem irregularem non fore, quia nequit dici in ea teſtificatione, & mortis cooperatione defectum lenitatis habuiſſe; cùm non voluntariè, ſed præcepto compulſus teſtimonium tulerit. Neque credendum eſt voluiſſe Eccleſiam irregularitatē imponere teſti ob teſtificationem iure naturæ debitam, alias retraherentur teſtes à veritate propalanda. Quæ in Iudice nullo modo procedunt, cùm iudex voluntariè & non ex præcepto officium iudicandi aſſumit, ac proinde mirum non eſt quod irregularitatem incurrat ſententiam ſanguinis ferens. Sicuti docent aduerſus alios Doctores Coninch. *diſp.*18. *dub.*10. *num.*96. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *p.*3. *num.*8. & indicat Layman. *lib.*3. *ſum. ſect.*5. *tract.*3. *par.*3. *cap.*7. *numero* 6.

4 Quod ſimiliter dicendum cenſeo, ſi in cauſa ciuili teſtimonium ferat ad inſtantiam partis potentis abſque timore irregularitatis cauſam proſequi. Nam ex eo quòd accuſatori conceſſum ſit, vt poſſit abſque timore irregularitatis proteſtatione facta quærelam apponere, cenſetur ei conceſſa poteſtas producendi teſtes, ſiquidem depoſitio teſtium neceſſaria eſt ad ſe ſeruandum indemnem. Teſtes autem producti ſi timorem irregularitatis haberent, à teſtificando detinerentur. Conueniens igitur erat teſtes ſic productos ab irregularitate liberari. Atque ita docet Coninch. *dicto dub.*10. *num.*94. Suar. *ſect.*3, *num.*8. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *p.*3. *num.*8. *verſ. ſecundus caſus.* Denique ſi timore cadente in conſtantem virum cogaris teſtificare in cauſa ſanguinis, ab irregularitate credo te liberum eſſe; quia non te ingeris voluntariè, ſed coactè ſententiæ ſanguinis, ideóque dignus non es, vt hoc impedimento afficiaris. Sicuti notauit Maiol. *lib.*2. *de irregularit. c.*8. Coninch. *dub.*10. *num.*96. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *p.*3. *n.*8. *verſ. Primus.*

5 Quod dictum eſt de teſte, dicendum eſt de Aduocato manere irregularem, ſi reus contra quem aduocat, occidatur, vel deformetur, vti eſt omnium ſententia ex *cap. aliquantos* 51. *diſt.* & pluribus comprobat Sayrus *lib.*6. *cap.*16. *num.*10. Suar. *diſputat.*47. *ſect.*4. *numero* 4. Bonac. *diſput.*7. *qu.*4. *punct.*3. *numero* 5.

6 Difficultas eſt; An Aduocatus ita reum defendens, vt accuſator pœna deformationi plectatur irregularis ſit? Et quidem ſi in defenſione rei aliqua obiecit aduerſus accuſatorem conuincens illum de calumnia, ſine dubio irregularis erit; quia deformationis eſt cauſa directa, & per ſe. Si autem ſolùm accuſati patrocinium ſuſcepit innocentiam illius declarando, abſque exceptione expreſſa calumniæ (quod rectè fieri poteſt) non erit irregularis, præcipuè ſi proteſtationem fecerit, iuxta *cap. Prælatis de homicid. in* 6. quia tunc ſolùm cenſetur cauſa mortis remota, & per accidens, & quæ ipſi aduocato adſcribi non debet, ſed accuſatori, eiuſque malitiæ: vt rectè tradit Couarruu. 2. *p. relect. in Clement. ſi furioſus de homicidio*, §. 5. *num.*5. Henriq. *lib.*14. *cap.*12. *num.*10. Suar. *diſp.*47. *ſect.*4. *num.*7. & 8. Auila 7. *p. diſput.*5. *ſect.*2. *dub.*8. Bonac. *diſp.*7. *q.*4. *pun.*3. *num.*4. Quod à fortiori conſtat in caſu quo aduocatus reum iuſtè, vel iniuſtè defendat, & nihilominus reus moriatur; quia non moritur ex illius patrocinio, ſed ex proprio delicto; & hæc concluſio habet verum, etiamſi Aduocatus Clericus ſit. Nam eſto peccet ſe ingerendo abſque

graui

graui necessitate in illo officio *cap.* 1. *dist.* 51. quia tamen non peccat contra iustitiam illud exercens, neque ex illo mors accusato euenit, non est irregularis. Verùm si ex negligentia, vel imperitia aduocati reus, cuius patrocinium suscipit, deformetur, aliàs non deformandus; Aduocatus irregularis erit non ex defectu lenitatis, sed ex delicto iniustitiæ commisso: vt docuit Nauar. *c.* 27. *n.* 228. Suar. *d.* 47. *sect.* 4. *n.* 6. Bon. *d.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *n.* 6. *in fine.*

Eadem irregularitate existimat Suar. *d.* 47. *sect.* 4. *num.* 6. affici Aduocatum partes accusatoris iniustè suscipientem, qui de calumnia conuictus occisus fuit: quia cessante patrocinio aduocati non auderet accusator moraliter loquendo, causam prosequi, atque adeò non constitueretur in illo discrimine vitæ. Ergo censetur cooperari morti accusatoris. Sed rectiùs docuit contrarium Auila 7. *p. disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 8. *concluſ.* 2. Nam si Aduocatus bona fide processit, credens accusationem legitimam esse, sicuti excusatur à delicto, sic excusari debet ab irregularitate delicto annexa: vt aduertit Bonac. *dicta disp.* 7. *de irregular. q.* 4. *pun.* 3. *numero.* 5. Si verò malâ fide processit, etsi iniustus sit aduersus accusatum, nullam tamen aduersus accusatorem iniustitiam committit, ideóque non potest ei mors tanquam cooperatori iniusto imputari. Et licèt ipse accusator accusationem non instituisset, nisi aduocati patrocinium haberet, inde non sequitur aduocatum irregularem fore; quia ex illo patrocinio non euenit accusatori mors authoritate publica, sed ex calumnia aliunde probata. Aliàs quoties cooperatus esset furto, ob cuius causam fur suspenditur irregularis esset, quod nullatenus est dicendum; quia non est causa mortis, sed delicti ratione cuius mors infligitur.

7 Quoad consultorem attinet communis sententia est irregularitatem incurrere, si consilium præbeat Iudici, quo moueatur ad sententiam proferendam in causa sanguinis. Quod intelligendum est, quando consilium à iudice expostulatur iuridicè. Nam si priuatim expostuletur, & Iudex tanquam quælibet alia persona de iustitia informetur, probabilitate non caret irregularitati locum non esse; quia ex prædicta informatione contrahi non potest irregularitas ex delicto, cùm nullum ibi commissum sit. Neque item ex defectu perfectæ lenitatis, siquidem hæc tantùm imposita est Iudici, eiúsque officialibus authoritate publicâ fungentibus, vt optimè relato Vazq. notauit Gasp. Hurtado *de irregular. difficult.* 11. *num.* 40.

8 Hinc à fortiori constat confessarium negantem iudici absolutionem, nisi sententiam sanguinis proferat, ad quam in conscientia tenetur, non fore irregularem. Tum quia non procedit vt publicus iustitiæ minister. Tum quia credendum non est velle Ecclesiam irregularitate confessarium innodare ob actionem iure diuino debitam, & quam ipse excusare non potuit. Sicuti tradit Henriq. *lib.* 14. *cap.* 16. *numero* 4. & *in comm. litt. F.* Auila 7. *p. disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 6. *concluſ.* 4. Sayr. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 26. Mol. *tract.* 3. *disp.* 74. *n.* 18. Suar. *disp.* 47. *sect.* 1. *n.* 8. Bonac. *disp.* 7. *q.* 4. *p.* 1. *num.* 32.

9 Idem est si confessarius pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte, vel mutilatione dignum, ad cuius manifestationem iure naturali tenetur, quia eo casu non concurrit ad mortem ex parte Iudicis inferentis, sed ex parte sustinentis, ac proinde ab irregularitate ministris publicis iniuncta excusari debet, præterquàm quòd opus obligatorium præstat, ob cuius causam nullo impedimento affici debet. Sicuti tradunt Coninch. *d. disp.* 18. *dub.* 10. *n.* 95. & 96. Henriq. Auila, & Bonac. *loc. alleg.* Ob eandem rationem consulens obedire sententiæ mortis iustæ, aut ab appellatione iniusta cessare irregularis non est censendus. Qui verò consuleret reo, ne appellationem interponeret, cum legitimè interponi posset, & ob eam causam eius mors accelerarur, communiter Doctores censent irregularem fore. Sed hoc credo esse intelligendum, quando prædictum consilium ab aduocato procedit iuridicè. Secùs verò si priuatim detur, quia eo casu non concurrit ad mortem, vt persona publica, & iustitiæ minister, sed potius, vt priuatus, & ex parte mortem sustinentis.

§. IV.

De aliis ministris, qui ad prolationem sententiæ sanguinis, eiusue executionem concurrunt.

1 *Ex solo concursu authoritatee publicæ facto hæc irregularitas inducitur.*

2 *Vltra Iudicem, accusatorem, testem, Aduocatum, &c. est irregularis notarius sententiam dictans, signans, &c.*

1 EX *præcedenti* §. colligi potest huic irregularitati non esse locum nisi ex concursu ad mortem, seu mutilationem authoritate publicâ præstito, quia solùm ministris publicis hæc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis indicitur in *can.* 1. *dist.* 51. & *cap. sententiam. Ne clerici, vel monachi* & *cap. prælatis de homicidio lib.* 6. & aliis. Quocirca obseruandum maximè est, an concursum ad mortem condemnati præstiteris tanquam persona publica, vel tanquam priuata, nam si vt persona publica irregularitatem contrahis, secùs si vt persona priuata.

Hinc fit vltra Iudicem, testem, accusatorem, Aduocatum 3
irregularem esse Notarium, seu Tabellionem testium depositiones recipientem, illasue legentem, quando publicantur. Item sententiam dictantem, signantem à famulo scriptam, sigillo authenticantem, vel pronunciantem. Quinimo scribentem sententiam tanquam officialem iustitiæ; quia omnes hi ad prolationem sententiæ authoritate publicâ concurrunt. Secùs verò dicendum est de famulo transcribente scripturam factam à notario, quia sine illo transumpto reus condemnatur; sicuti famulus vsurarij, qui ad restituendum obligatur cum vsuris cooperatus fuerit, vel contractum faciendo, seu scribendo rationem dati, & accepti, secus si solum transcriberet scripturam vsurariam.

Deinde est irregularis tortor rei, si inde reus confiteatur crimen ob cuius causam pœna sanguinis afficiatur, nisi hoc sit in tribunali inquisitionis. Item omnes deferentes reum ad mortem, & comitantes iudicem ad custodiam tam equestres, quàm pedestres, non tamen populus, vel Clerici, qui ad spectandum assistunt; nam esto Clericis prohibitum sit sententiæ sanguinis assistere, *Cap. sententia sanguinis. Ne Clerici, vel Monachi,* non tamen eorum assistentia culpam grauem inducit, etiamsi ex curiositate fiat, vti docet Suar. *disp.* 47. *sect.* 4. *in fine,* Præterquam quòd consuetudine videtur præceptum illud abrogatum. Item præco præcedens reum, & illius sententiam proclamans, & generaliter omnes illi qui vt publicæ iustitiæ ministri concurrunt hac irregularitate ligantur. Qui verò vt priuatæ personæ morti cooperati fuerint hac irregularitate non videntur ligari. Quapropter monens reum vt admoueat caput stipiti, vel ascendat scalas, tametsi inde reus citiùs moriatur, & confessarius instigans equum, quo reus ad supplicium ducitur, vel carnificem posse suo officio fungi irregulares non sunt: quia in his actionibus non procedunt vt publici ministri. Præterquamquòd leuia sunt, & pro nihilo reputari debent. Illud certum esse debet, irregularem non esse, qui iudicem rogaret, ne reum per solitas calles duceret, tametsi inde mors acceleretur, quia illa acceleratio per accidens contingit, præterquam quòd non procedit ea actio tanquam à publico iustitiæ ministro.

§. V.

De irregularitate contingente in bello iusto.

1 *Milites ibidem occidentes, seu mutilantes irregulares sunt.*

2 *Nullus etiam sacerdos ad occidendum exhortans, aut propriâ manu pugnans irregularis est, nisi ipse per se occiderit, aut deformauerit.*

3 *Satisfit obiectioni.*

4 *Hoc intelligendum est in bello iusto offensiuo.*

5 *Si verò bellum non offensiuum, sed defensiuum aggrediatur, satis probabile est nullam irregularitatem contrahi.*

6 *In hac irregularitate solus Pontifex dispensare potest.*

7 *Sufficiens dispensatio est, si Pontifex concederet Clerico facultatem propria manu pugnandi.*

AD irregularitatem contractam ex defectu perfectæ le- 1
nitatis reducitur quæ ortum habet ex occisionibus, seu mutilationibus in bello iusto contingentibus Cùm enim ibi milites vt ministri publici, & authoritate à republica accepta mutilent, & occidant, efficitur ex defectu perfectæ lenitatis à susceptione ordinum, altarisque ministerio excludi. Neque obest quòd accepta militia sæpè contingat in defensionem propriæ patriæ inimicos occidere, quia liberè in eam se necessitatem coniecerunt, cùm nomen militiæ dederunt, & bellum offensiuum aggressi sunt. Sicuti Iudex sententiam sanguinis proferens, & illam ex officio exequens irregularitatem non euitant, quamuis ex obligatione iustitiæ & proferre, & exequi sententiam debeant. Sicuti ex communi omnium Doctorum tradit Molin. *tractat.* 2. *de iustit. disputat.* 105. *concluſ.* 2. Dixi *in bello iusto*; nam si bellum iniustum sit irregularitas inde contracta vtpote ex delicto, extenditur ad omnes eos qui quomodocunque occisioni, vel mutilationi concurrerint, de quibus *infrà.*

In bello igitur iusto nullus etiam Sacerdos ad occiden- 2
dum exhortans, aut propriâ manu pugnans irregularis est, nisi ipse per se occiderit, aut deformauerit. Vti ex communi docet Panormit. *cap. penultim. & vlt. de Clerico percussore*

Nauar. *cap.27.numero* 215. Henriq. *lib.14. cap.* 12. *numero* 4. & *cap.*13 *num.*2. Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2.*p.*§.3. *nu.*2. Molina *tract.*2.*diſp.*110.*concluſ.*2. Auila 7.*p.diſputat.*6.*ſect.* 3. *dub.*2. Bonac. *diſputat.*7.*de irregular.q.*4.*pun.ſpecialiter n.* 7. Layman.*lib.*3. *ſum.ſect.*5. *tract.*3.*par.*3. *c.*8. Gaſpar Hurtado *de irregular..difficult.*12. & alij. Et ſumitur ex *cap. petitio tua de Homicidio.* vbi Sacerdoti pugnanti aduerſus inimicos Chriſtianæ religionis, vbi multi extiterunt occiſi mandatur à celebratione abſtinere, ſi de interfectione alicuius in illo conflictu dubium habeat. Ergo à contrario ſenſu ſi ei conſtet nullum interfeciſſe non obligabitur à celebratione abſtinere. Idem colligitur ex *cap. ſi quis* 51. *diſt.* Et ratio huius priuilegij eſſe poteſt, ne tot irregularitate inuoluantur, néue à præliando in bello iuſto ſe contineant irregularitatis timore.

3 Neque obeſt Clericis in bello offenſiuo pugnam propria manu interdictam eſſe, *cap. clerici cum alius,* 23.*q.*8. & *cap.*1. *Me Clerici, vel Monachi,* & *cap. ex multa de voto.* Et tradunt ferè omnes Doctores cum Gloſſa *in dicto capit.petitio de Homicidio*, quia inde non fit irregularitatem contrahi; hæc enim non contrahitur niſi in caſibus à iure expreſſis: at in iure ſolùm expreſſa eſt irregularitas ob deformationem, vel occiſionem in bello iuſto contingentem, non autem ob conſilium, auxilium, vel fauorem illicitè præſtitum. Neque item obeſt Textus in *cap.quod in dubiis de Pœnis*: vbi de Sacerdotibus gubernantibus nauim ad pugnam; ſeu exercentibus conflictum, vel alios ad pugnandum excitantibus affirmatur graue peccatum committere, eſséque deponendos; quia prædictus Textus (vt inquit Gloſſa *ibi*) loquitur de bello iniuſto; præterquam quòd *ibi* non fertur irregularitas, ſed ſuſpenſio, vel depoſitio non ipſo iure, ſed ferenda.

4 Quod ſi miles propria manu occiderit, vel mutilauerit in hoc bello iuſto irregularis eſt ex omnium ſententia. Argum. *dicti cap.petitio*, & aliis relatis 23. *q.*8. Solùm eſt dubium de Clerico ſic occidente, an eius irregularitas ex homicidio illicito, & iniuſto dicenda ſit, an ex defectu perfectæ lenitatis? Et ratio difficultatis eſt; quia ipſe occidit, & non ex authoritate publicâ, cùm non concedatur ei facultas occidendi, imo hæc illi denegata eſt. Econtra ſi bellum iuſtum eſt, nulla ſit hoſtibus iniuſtitia eos vita priuando, ſi ad victoriam neceſſarium eſt. Item Princeps omnibus bellantibus hanc facultatem concedit. Quod ergo Clericus contra ſibi factam prohibitionem pugnet, non infertur pugnare iniuſtè, ſed religioſè. Sicuti ſi votum feciſſet non pugnandi extra caſum neceſſitatis, & pugnaret, peccaret aduerſus votum, ſed non aduerſus iuſtitiam, ac proinde irregularis non eſſet ex delicto, & hoc videtur probabilius.

5 Verùm ſi miles etiam Clericus bellum non offenſiuum, ſed defenſiuum aggrediatur, nullam irregularitatem contrahit non occidendo, ſeu deformando aduerſarios, vt colligitur ex *cap.* 2. *immunit. Eccleſiar.* Nam cùm illa defenſio iure naturæ debita ſit, credendum non eſt ob eam canonicum impedimentum appoſitum eſſe. Neque eſt ſimile de Iudice, & miniſtris iuſtitiæ, qui ex iuſtitia legali obligantur homines interficere; quia ipſi voluntariè eam obligationem ſubierunt; cùm ea munera ſuſceperunt. Secùs eſt de pugnantibus in bello defenſiuo, quod bellum ipſi non voluntariè. Sed coactè ſuſcipiunt; ac proinde mirum non eſt, quòd ab irregularitate excuſentur. Sicuti eos excuſat Gregor. de Valen. *tom.*3 *diſputat.*3.*q.*16.*pun.*4.*col.penult.* Coninch.*diſputat.*18. *dub.*10.*num.*96. Bonac. *t.*1. *diſp.*7.*q.*4.*pun.*4.*num.*11. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.*12. *num.*44. & alij apud ipſos.

6 Ad extremum ſupereſt dicendum de diſpenſatione huius irregularitatis prouenientis ex defectu perfectæ lenitatis. Hæc igitur diſpenſari non poteſt ab alio quàm à Pontifice, non enim inuenitur in iure aliqua conceſſio Epiſcopo facta. Nam in Conc. Trident. ſolùm datur facultas pro irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus: ſub qua facultate hæc quæ non naſcitur ex delicto comprehendi non poteſt. Vt aduertit Caiet. *verbo irregularitas*, & Armilla *eodem n.*13. Corduba *q.* 34. Suar. *de irregular. diſp.* 47. *ſect.*6. *in fine.* Sayrus *lib.*6.*cap.*19. *ad finem.* Bonac. *diſp.*7.*q.*4.*pun.*4. *in fine.* At in facultate diſpenſandi in omnibus irregularitatibus excepta homicidij voluntarij, & bigamiæ, quam poteſtatem habent Prælati ordinum Mendicantium hæc irregularitas comprehenditur: vt aduertit Suar. *ſuprà.* Layman. *lib.*1.*ſum.tr.*5.*par.*4. *c.*9.*verſ. his addo.*

7 Illa tamen cenſenda eſt ſufficiens diſpenſatio, vel potiùs ablatio irregularitatis incurrendæ, ſi Pontifex concederet Clerico facultatem propriâ manu pugnandi. Cùm enim ex hac facultate cenſetur diſpenſare in iure inducente hanc irregularitatem, tacitè cenſetur hanc irregularitatem tollere, ſeu eius incurſum impedire. Secùs ſi ſolùm concederet facultatem aſſiſtendi; quia ex ea non poteſt clericus propriis manibus pugnare, ac proinde ſi mutilet, & occidat irregularis erit. Sicuti ex communi tradit Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2.*p.*§.3.*numero* 2. Nauarr. *capit.*25. *num.*74. Molina *de iuſtit. tract.*2.*diſp.*108. *verſ.eſt verò* & *diſp.*110. *in fine.* & *tract.*3.*diſp.* 73.*n.*2. & 3. Henriq. *lib.*14.*c.*11.*n.*3. Sayr. *lib.* 6.*c.*19.*n.*5. Suar. *de bello diſp.*13.*ſect.*3.*n.*6. *in fine.* & *diſp* 47. *de cenſ.ſect.*6. *n.*12. Valen.2.2.*diſp.*3.*q.*16.*p.*4. *verſ.ſeptimò.* Bonac. *de reſtit.diſp.*2.*q. vlt.ſect.*1.*p.*12.§.4. &. *diſp.*7. *de irreg.q.*4.*p.*4. *circa finem.*

PVNCTVM XV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione iniuſta.

INter irregularitates quæ ex delicto, vel quaſi delicto ortum habent, hæc eſt potiſſima, ideóque latiùs explicanda.

§. I.

Quæ requirantur ad irregularitatem incurrendam ex homicidio, vel mutilatione voluntaria?

1 *Quæ voluntas requiratur, vt irregularitatem conſtituat ex homicidio voluntario?*

2 *In rixa inopinata occidens aduerſarium regulariter non eſt cenſendus homicida voluntarius.*

3 *Huic irregularitati vicina eſt quæ ortum habet ex mutilatione.*

4 *Quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem inducendam.*

5 *Non eſt ſufficiens ad hanc irregularitatem debilitatio membri, niſi ſit illius abſciſſio.*

CErtum eſt ex homicidio, vel mutilatione voluntaria 1
contrahi irregularitatem diſtinctam ab ea quæ ortum habet ex homicidio, vel mutilatione caſuali. Solùm eſt difficultas in explicanda voluntate requiſita ad hanc irregularitatem contrahendam. Quare dicendum eſt requiri intentionem expreſſam occidendi, ſeu apponendi cauſam de ſe illatiuam mortis, & vt talem cognitam, vt ſi præberes alicui venenum mortiferum, aut detineres, vt ab aliis occideretur. Et licèt aliqui Doctores cenſeant homicidium voluntarium eſſe, ſi velles vulnerationem, ſeu percuſſionem, ex qua plerunque mors euenit; verius cenſeo in iure canonico homicidium inde ſequutum non appellari voluntarium, ſed caſuale, quia non eſt pactatum ex propoſito, & ex intentione, ſed præter, vti colligitur ex *cap.*1. & *cap. ſicut dignum de Homicidio*, & apertius ex Conc. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*7. ibi: *Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu fiat:* & notauit Anton. Gomez *tom.*3.*variar.cap.*3.*num.*15. Eman. Saa, *verbo homicidium num.*4. Filliuc.*tract.*20 *cap.*1.*q.*2. Vaſq. 1.2. *diſp.*100. *num.*39. Gaſp. Hurtado *de irregular. diſſic.*5. Et indicat. Suar. *diſp.*44.*ſect.*1.*n.*3. Et probabile reputat Bonac. *t.*1. *diſp.*7. *de irregul.q.*4.*p.*8.*num.*2.

Ex qua doctrina infer, ſi in rixa inopinata occidas aduer- 2
ſarium, regulariter te non eſſe iudicandum homicidam voluntarium. Vti docuit Salcedo *pract. crimin.cap.*94. Didac. Perez *lib.*8. *ordinan.tit.*13, *num.*256. *in Rub. col.*4. Henriq. *lib.*14.*cap.*14 *nmm.*1. *in fine.* Rodrig *in ſum.verbo irregularitas. cap.*179.*n.*1. & 2. Auila 7.*p. diſp.*6.*ſect.*2. *dub.*1. Et colligitur ex *dicto c.*1. *de homicidio.* Et ex Conc. Trident. *ſeſſ.*14. *c.*7. *de reformat.* Etenim homicida voluntarius ille nuncupatur qui per induſtriam, & per inſidias proximum ſuum occiderit, ſeu ex propoſito. Qui autem ſubitò iratus occidit non ex propoſito, & per induſtriam, ſed caſu reputandus eſt occidiſſe. Quod intelligendum eſt quoad forum exterius, & etiam quoad forũ interius caſu, quo occidenti non conſtet expreſſam voluntatẽ occidendi habuiſſe, nam ſi de hac voluntate ei conſtat iam ex propoſito occidit, ideóque ceſſat omnis dubitatio.

Huic irregularitati vicina eſt altera quæ ortum habet ex 3
mutilatione, *cap. in Archiepiſcopatu de Raptorib. Clement. vnic. de homicidio.* Quæ & voluntariè, & caſu contingere poteſt. Voluntariè contingit, cùm expreſſam voluntatem habuiſti mutilandi, ſeu apponendi cauſam, ex qua præuidiſti mutilationem fore euenturam, vti dictum eſt de homicidio. Secùs ſi ſolùm intendiſti vulnerare, & caſu mutilaſti.

Sed quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem indu- 4
cendam? non conueniunt Doctores. Nam Caiet. 2.2. *q.*65. *art.*1. Sotus *lib.*5. *de iuſtit.q.*2.*art.*1. & *in* 4. *d.*25.*q.*3.*art.*2.*concl.* 1. Suar. *diſp.*44. *ſect.*2. *n.*7. Layman. *lib.*3. *ſum. ſect.*5. *tract.*3. *part.*3.*capit.*11. *numero* 2. minùs ſtrictè loquuntur, aſſerunt enim eam mutilationem ſufficere ex qua corpus humanum non integrum, ſed imperfectum eſt, ac proinde abſciſſionem digitorum, & cartilaginis auris, & naſi, & teſticulorum ſufficientem eſſe huic irregularitati. Sed quamuis hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo eam mutilationem requiri, ex qua aliquod membrũ corporis abſcindatur, nam dũ

mem

membrum aliquod abscissum non est, corpus humanum non est mutilatum, & truncum, sed absolutè & simpliciter integrum, & perfectum; aliàs mutilatio cuiuslibet partis corporis, quæ cum alio membro operatur, sufficiens irregularitati esset, non solùm mutilatio digiti, sed partis illius irregularitatem induceret, & ex tali defectu mutilum, & truncum corpus humanum dicendum esset, quod oppositæ sententiæ Doctores non admittunt. Quapropter ea mutilatio constituit irregularitatem, quæ est mutilatio membri sumpto membro pro ea parte corporis, quæ actionem aliquam habet ab alia distinctam. Sicuti est auris, nasus, pes, oculus, manus, & similia, vt colligitur ex *leg. idem Offilius ff. de Ædilit. edicto*, vbi ex vnius digiti defectu non dicitur membrum deficere, & ex *leg. non sunt liberi ff. de statu hominum* ob multiplicationem digitorum non multiplicantur membra. Et ex *cap. 2. de clerico ægrotante*, Clericus carens duobus digitis cum medietate palmæ non dicitur mutilatus, aut truncatus, sed debilitatus, seu deformatus. Sed præcipuè colligitur ex Paulo 1. *Corinth.* 22. dicente membra corporis non habere eundem actum, indicans ex actibus distinctis membra distingui. Atque ita tradit Glossa *c. 3. in princ. de homicid. lib.* 6. Panormit. *in cap. de diacono, num.* 10. *Qui Clerici, vel vouentes. & in cap. cum illorum num.* 8. *de sentent. excommunicat.* Bart. *in leg.* 2. *ff. de iudiciis publicis. & in leg. non sunt liberi ff. de statu hominum.* Bald. *in leg. seruis ff. de seruis fugitiuis. & in leg. reos. Cod. de accusat. colum.* 3. Felinus *in cap. ego N. de iureiurando col.* 2. *& in cap. cum illorum de sentent. excommunicat.* Couarruu. *Clement. si furiosus.* §. 3. *initio, num.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 206. *vers. secundò dico.* Iacob. de Graffis. *lib.* 2. *cap.* 62. *num.* 4. Gregor. de Valen. *t.* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *pun.* 3. §. 4. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 1. Sayr. *lib.* 6. *thesauri, cap.* 16. *num.* 13. Molina *tract.* 3. *de iustit. disp.* 69. *num.* 2. Stephan. Dauila 7. *p. disp.* 1. *sect.* 1. *dub.* 1. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 8. *concl.* 2. Bonac. *disp.* 7. *q.* 4. *p.* 8. *n.* 3. Gaspar Hurtado *de irregular. difficult.* 5. *num.* 18.

Ex qua doctrina infertur vnguium, dentium, barbæ, capillorum, digitorum mutilationem irregularem non constituere, quia non habent actionem aliquam distinctam à membris quibus vniti sunt. Hanc doctrinam extendit Bonac. *d. pun.* 8. *num.* 3. Garpar Hurtado *difficult.* 5. *num.* 19. ad testiculorum abscissionem & Couarruu. *d. Clement. si furiosus* 3. *p. initio. numero* 8. Henriq. *lib.* 14 *cap.* 8. *num.* 3. tametsi sub dubio extendunt præfatam doctrinam ad abscissionem mammillatum fœminæ. Sed has extensiones nequaquam probo; nam esto abcissio vnius testiculi existimem non esse abcissionem membri sufficientem ad irregularitatem inducendam, cùm ex ea actione non impediatur aliqua actio humani corporis ab aliis actionibus distincta, & abscissio vtriusque testiculi impedit actionem generationis. Item quælibet ex mammillis fœminæ actionem habet ab aliis corporis membris distinctam. Ergo eius mutilatio, vtpote membri perfecti irregularitatem constituet. Vti colligitur ex Baldo *in leg. data opera. Cod. qui accusare non possunt. n.* 75. Sayr. *lib.* 6. *c.* 16. *in fine* Mol. *disp.* 69. *num.* 6.

Dixi *requiri abscissionem membri*, neque enim sufficit debilitatio, per quam membrum reddatur inutile ad actiones humanas exercendas, quia Textus statuentes hanc irregularitatem non de debilitatione, sed de mutilatione loquuntur, vt notant Nauarr. *c.* 27. *n.* 206. & 219. Suar. *disp.* 47 *sect.* 2 *num.* 5. & 11. Molin. *disp.* 68. Auila *disp.* 5. *sect.* 1. *dub.* 1. Gaspar Hurtado *difficul.* 5. *num.* 18. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 8. *conclus.* 2. Bonac. *p.* 8. *num.* 6.

Video tamen Suar. *dicta sect.* 2. *num.* 10. cui adhærere videtur Coninch. *dub.* 8. *conclus.* 2. asserentem fore irregularem qui ita membrum debilitaret, vt omnino arescceret, & ficcaretur, ac moreretur. Nam hæc debilitatio mutilatio formaliter dici posset, siquidem illud membrum vita priuatur, ab informatione animæ separatur, & abscinditur; aliàs posset quis à duobus mutilari nullo illorum irregulari manente: nam abscindens membrum siccum, & mortuum, non videtur irregularitati subiici; quia ea mutilatio est eiusdem rationis, ac mutilatio cadaueris. Ex aliâ parte membrum siccum reddens irregularitatem non contrahit. Sed verius censeo necessariò membrum abscindendum esse neque sufficere, si omnino debilitetur, mortuúmve reddatur. Vt colligitur ex *cap. sicut vrgeri* 1. *q.* 1. ibi: *Si cuius hominis manus esset arida, verum quidem esset membrum illius quamuis sine sanguine, & inefficax, & mortuum.* Et ita tradit Panormit. *cap.* 1. *num.* 9. *Qui clerici, vel vouentes. & cap. accusastis de accusationib.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 217. Couarruu. *Clement. si furiosus* 3. *p. initio. n. vlt.* Mol. *tract.* 3. *disp.* 68. Bonac. *t.* 1. *disp.* 7. *de irregularit. q.* 4. *pun.* 8. *num.* 11. Gaspar Hurtado *difficult.* 5. *num.* 18. Henriq. & Auila *locis citatis.* & Bonac. *num.* 3. asserunt mutilantem membrum aridum fieri irregularem, quia propriè est hominis mutilator, & deformator. Quod intelligẽdum est, quando iniustè mutilatur, & non ex officio chirurgiæ, medicinæ, & iuxta illius artis regulas.

§. II.

Quæ personæ incurrant irregularitatem homicidij, vel mutilationis voluntariæ?

1 *Occidens, vel mutilans modò baptizatus sit, irregularis est.*
2 *Item mandans homicidium, seu mutilationem.*
3 *Item consulens.*
4 *Ad vitandam hanc irregularitatem, quid præstare debeat mandans, vel consulens.*
5 *Irregularis videris esse ex homicidio casuali si consulas, vel mandes Petro, vt Ioannem occidat, si inde Petrus occidatur.*
6 *Consentiens in homicidium, si ex eo consensu homicidium sequatur, irregularis est.*
7 *Verius est te ex sola ratihabitione homicidij tuo nomine facti, te non fore irregularem.*

1 CErtum est illam incurrere qui per se occidit, vel mutilat, aut causam ex se efficacem apponit, si inde occisio, vel mutilatio subsequatur, dummodò baptizatus sit. Nam ex occisione, vel mutilatione ante baptismum facta, nulla irregularitas incurritur baptismo suscepto, quia baptismo omne delictum, & indecentia ex delicto orta purgatur, vt colligitur ex *cap. si quis viduam* 50. *dist.* & *cap. si quis post baptismum* 1. *dist.* & *ibi* Glossa. Ex parte verò occisi hæc conditio baptismi non postulatur; nam esto baptizatus non sit illum occidens, vel mutilans irregularis erit. *Cap. clericus* 50. *dist.* Quapropter de mandante, consulente, consentiente, cooperante; aut ratum habente homicidium, seu mutilationem, est difficultas; qualiter concurrere debeant, vt censeantur esse homicidæ, seu mutilatores voluntarij huic irregularitati subiecti?

2 Primò mandans homicidium, seu mutilationem fieri irregularis est ex omnium sententia, si mandatum executioni mandetur. Vt constat ex *d. cap. si quis viduam* 50. *dist.* & *cap. vlt. de Homicidio in* 6. Vt autem dato mandato irregularitatem euites non solùm debes reuocare mandatum, sed etiam mandatario reuocationem intimare, nam dum reuocatio nota mandatario non est, semper mandatarius nomine tuo operatur, & tu causa es principalis illius delicti. Verùm si seriò reuocasti mandatum, & reuocationem notam fecisti mandatario ab irregularitate excusaris. Argum. à contrario sensu, quia eo casu mandatarius censeri non potest nomine tuo operari. Sicuti dixit Innocent. *in. c. ad audientiam de Homicidio.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 223. Couarruu. *Clement. si furiosus* 2. *p. n.* 9. *vers. quinto ex his.* Henriq. *lib.* 14. *c.* 16. *n.* 2. Suar. *disp.* 44. *sect.* 3. *n.* 7. Auila 7. *p. irregular. disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 4. *concl.* 1. Azor. 3. *p. lib.* 2. *c.* 8. Bonac. *disp.* 7. *de irregular. q.* 4. *p.* 8. *n.* 13 *& sequentib.* Quinimo Nauarr. Henriq. Suar. Auila, & Bonac. asserunt ad hanc irregularitatem vitandam, sufficere reuocationem tacitam mandati, qualis censeri debet, si aduersarium in pristinam amicitiam restituas, vel cùm illo affinitatem contrahas, dummodò mandatario omnino hæc innotescant.

3 Secundò irregularis es, si consulas, tuisque rationibus persuadeas homicidiũ, vel mutilationem. *Cap si quis viduam* 50. *dist. Cap. sicut, dignum.* §. *qui vero.* & §. *vlt. de homicidio.* debet tamen consilium in effectum influere, aliàs non eris illius causa. Sicuti notauit Villadiego *de irregular. c.* 6. *n.* 20. Couarruu. *Clem. si furiosus* 2. *p.* §. 2. *n.* 1. Suar. *disp.* 44. *sect.* 3. *n.* 10. Auila 7. *p. disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 3. Bonac. *disp.* 7. *q.* 4. *p.* 8. *n.* 19. *& sequent.* & alii apud ipsos. Consilium censetur operari in homicidium, seu mutilationem quoties homicidium, vel mutilatio ex consilio processit, vel processit faciliùs, citiùs, aut crudeliùs. Sicuti adnotarunt Vgolin. *de irregul. c.* 16. §. 1. *n.* 1. Tolet. *lib.* 1. *c.* 81. Bonac. *suprà.* Auila *conclus.* 4. Sed in casu dubio, an consilium in effectum influxerit, illiusque fuerit causa inquit Auila *conclus.* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 16. *numero* 3. Sayrus *de censur. t.* 1. *lib.* 7. *capit.* 3. *num.* 2. Thom. Sanch. *lib.* 2. *de matr. disp.* 41. *num.* 17. & *lib.* 1. *in decalog. cap.* 10. *num.* 44. *in fine*, ab ipsomet consulto, & ex aliis coniectutis colligendum esse. Si enim homicida inimicus erat capitalis occisi, vel ei iam mortem ante datum consilium minatus fuerat, vel necessaria ad patrandum delictum præparauerat, aut interfectus processerat etiam iustè aduersus interfectorem in causa criminali testificando, denunciando, vel accusando, seu instigando alium; sufficiens causa est, vt iudicetur consilium tuum nullius efficacitatis fuisse. Item si ipse consultus asserat se non esse motum à tuo consilio ad patrandum delictum neque quoad substantiam, neque quoad modum, liber eris ab irregularitate, secùs si contrarium testetur. Debet tamen esse vir, cui meritò possit fides adhiberi, vt inquit Sanch. *lib.* 1. *in decal. c.* 10. *n.* 44: Si autem omnibus pensatis dubius es, an consilium influxerit; teneris te irregularem reputare, quia semper præsumendum

est consilium operari, dum contrarium non probatur, quippe est causa de se efficax, & motiua voluntatis. Vt notauit Couarruu. *dicta 2.p.§.2.num.2. vers. in eo vero casu.* Auila & Sanch. *loc.alleg.* Quamuis contra sentiat Henriq. *lib.14.c.14. n.3. & c.16.num.3.in Glossa litt.D.*

4 Ad euitandam hanc irregularitatem post datum consilium teneris illud reuocare oppositа persuasione facta. Quod si voluntatem consulti à malo dimouere non possis, obligaris monere innocentem de damno sibi parato, alias non vitabis irregularitatem homicidio subsecuto, quantumcunque pœniteas; quia consilium tendit ad persuadendum consultum sibi, suóque honori conuenire occisionem, à qua praua opinione semel concepta non ita facilè dimoueri potest, ac proinde necessarium est siue in genere, siue in particulari occidendum monere, vt sibi caueat. Sicuti docuit S. Antonin. *3.p.tit.28.cap.2.§.2.* Henriq. *lib.14.de irregular.cap.16.n.5.* Rodrig. *cap.178.conclus.12.* Suar. *disp.44.sect.3.num.12.* Bonac. *d. pun.8.n.20. & seqq.* Quod si consultum dicat non ex tuo consilio, sed ob alias causas velle homicidium perpetrare, non teneris monere occidendum, vt irregularitatem euites; quia eo casu non ex tuo consilio, sed ex occidentis malitia homicidium contingit. Vt aduertit Rodrig. & Auila *suprà.* Imo Henriq. *num.5.* asserit non fore irregularem Clericum qui nequit coniugatam dimouere à consilio dato aborsus; quia iam monet infantem in matre sua. Sed hoc dictum meritò reprobat Auila, quia monitio illius infantis nullius est momenti, vtpotè qui se liberare non potest. Secùs est in aliis qui se possunt ab imminenti periculo liberare; ac proinde si occidendum moneas, & consultum à malo proposito ex tuo consilio concepto coneris dimouere, sufficienter censendus es consilium retractasse, & mortem præcauisse.

5 Quæstio est, An irregularitatem incurras consulens, vel mandans Petro vt Ioannem occidat, si inde Petrus occisus est? Et quidem te non incurrere irregularitatem ex homicidio voluntario certum est posito quòd non habueris expressam voluntatem, vt Petrus in ea occasione constitutus occideretur. Vt aduertit Suar. *disp.44.sect.3.n.17.* Coninch. *disp.18. dub.8.n.66.* Sed an incurras irregularitatem ex homicidio casuali? non est ita constans apud Doctores. Et quæstio procedit casu quo probabiliter suspiceris Petrum graui periculo sui occisionis exponi. Negat Vasq. *1.2.disp.100.num.45.* Henriq. *lib.14.cap.16.* Gaspar. Hurtado *disput.2.de irregular. difficult.6.num.22.* quòd tuum consilium, seu mandatum non dirigitur ad occisionem Petri, sed ad occisionem Pauli, neque tu consulis aut mandas Petro, vt se ipsum occidat, aut ab alio occidatur, Ergo irregularitas statuta à iure aduersus consulentem & mandantem homicidium te ligare non potest. Sed contrarium meritò docuit communis sententia, teste Nauarro *cap.27.num.233.* Suar. *disput.44 sect.3.num.18.* Coninch. *disput.18.dub.8.num.47.* Auila *7.p. disput.6.sect.2.dub.5. conclus.4.* & aliis. Quia negari non potest te causam voluntariam fuisse tuo consilio, vt Petrus in eo periculo constitueretur, & occideretur à Ioanne, ergo irregularis es non quatenus formaliter consulis, aut mandas homicidium, sed quatenus homicidij causa fuisti tuo mandato, & consilio.

6 Tertiò consentiens in homicidium, quando eo consensu homicidio cooperaris vel percutiendo occisum, vel impediendo ne se defendat, vel è contra defendendo occisum, illique animum præbendo saltem tua præsentia irregularis es, vt colligitur ex *cap.sicut.dignum.§.illi de Homicidio*: ibi. *Constat ab homicidij reatu immunes non esse, qui occisoribus operam contra alios præstare venerunt.* Et in §. *clericos* ibi: *Clericos quos constat armatos interfuisse tanto facinori perpetuò non solum ab altaris ministerio deponendos esse censemus &c.* Vt autem hac cooperatione irregularitatem contrahas ex homicidio voluntario, debes expressè mortem occisi intendere, vel aliquam actionem præstare ex qua physicè, seu directè mors sequatur, aliàs solùm eris irregularis ex homicidio casuali. Vt bene aduertit Suar. *disp.44.sect.3.num.31. & disp.45.sect.3. num.1.* Quod à fortiori verum est, si nescias principalem homicidij causam ex intentione occidendi procedere, sed potius suspicatus es ex intentione adulterandi, furandi, vel vindicandi iniuriam citra mortem processisse. Dixi *si tua præsentia animum occisori auxisti*, quod semper præsumendum est, nam si dicamus tua præsentia occisorem robur non accepisse; eo quòd occiso viribus, & armis superior erat, immunis ab irregularitate videris, quia non es homicidij causa. Vt docuerunt Henriq. *lib.14.c.14.n.2.litt.E.* Auila *7.p.disp.6. sect.3.dub.3.concl.1.* Quod idem dicendum existimant Auila, & Henriq. *cap.16.* & Nauarr. *cons.32. de Homicidio*, si associaueris patrem, filium, consanguineum, aut amicitia coniunctissimum ea tantùm intentione, ne periclitaretur, quia ea associatio sub eo fine non videtur illicita.

7 Quartò aliqui Doctores, Nauarr. *cap.27.num.233.* Molina *tract.3.disp.33.memb.3.* asserunt te irregularem esse, si ratum habeas homicidium in tui gratiam factum; quòd ea ratihabitio mandato æquiualet. Sed rectiùs docuit oppositum Couarruu. *Clement.si furiosus 2.p.§.1.num.4.* Sayrus *lib.7.cap.2. num.17.* Henriq. *cap.16. num.2.* Suar. *disp.44. sect.2. num.24.* Auila *7.p.disp.6. sect.2.dub.6.* Coninch. *disp.18. dub.8. in fine.* Bonac. *disp.7.q.4. punct.8.num.42.* eo quòd in iure ob ratihabitionem irregularitas imposita non sit. Neque obstat ratihabitionem mandato æquiualere, nam vt rectè docuerunt Henriq. Suar. Coninch. Bonac. & Auila, æquiualet plerúnque quoad culpam, siquidem potes, ita grauiter peccare complacendo in homicidio facto, ac si illud præcepisses, non tamen æquiualet quoad pœnas iuris, nisi vbi expressum est. Sicuti in *cap.sum quis de sentent.excommun. in 6.* cauetur excommunicationem canonis incurrere, qui ratam habuerit clerici percussionem suo nomine factam. Vel dic ratihabitionem mandato comparari in iis, quæ à voluntate mandantis, seu ratum habentis pendent. Vti sunt contractus, gratiæ, beneficia, & similia. Secùs in pœnis ab alio infligendis.

§. III.

De dispensatione huius irregularitatis.

1 *In irregularitate proueniente ex homicidio voluntario solus Pontifex dispensat.*

2 *Idem affirmant plures in irregularitate proueniente ex mutilatione.*

3 *Verius est hanc potestatem Episcopo concessam esse in* Conc. Trident.

4 *Prælatis ordinum Mendicantium qualiter concessa sit hac facultas comparatione suorum subditorum?*

QVod attinet ad dispensationem huius irregularitatis 1
prouenientis ex homicidio, vel mutilatione voluntaria, dicendum est summum Pontificem in ea dispensare posse; quia est ab ipso iure humano inducta, tametsi rarò, & non nisi ex graui causa dispensationem concedat. Episcopus verò in homicidij voluntarij etiam occulti irregularitate nequaquam dispensat, vt apertè colligitur ex Conc. Trid. *sess. 24.c.6.de reform.* ibi: *Liceat Episcopis in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, dispensare, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario.*

Eandem potestatem negant Episcopo pro irregularitate 2
proueniente ex mutilatione voluntaria Medina, *in sum. lib.1. cap.11.§.12.* Henriq. *lib.14.cap.9.num.3.* Sanch. *lib.1.summ. cap.10. num.49.* ducti ex eo quòd hæc irregularitas non est tantum ex delicto, sed ex significatione, & Conc. Trid. solùm concedit Episcopo potestatem dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto prouententibus, non autem in irregularitatibus ob significationem impositis. Neque obest inquit Sanch. excipi irregularitatem ex homicidio voluntario, quia non excipitur eo quòd sub generali regula dispensandi in omnibus irregularitatibus contineretur spectato vero, & proprio sensu verborum: sed quia sub regula continebatur spectato communi, & litterario sensu, quod satis est, ne exceptio superflua esse censeatur.

Sed communior sententia docet hanc potestatem dispen- 3
sandi in irregularitate proueniente ex mutilatione occulta iniusta competere Episcopo; quæ fuit sententia Suar. *disp.44. sect.4.num.35. & sect.2.num.4.* refertque à sacra Congregatione decisum Tolet. *lib.1. cap.48. num.6.* Eman. Saa, *verbo irregularitas num.9.* Rodrig. *tom.1.qq.regular.quæst.24.art.10.* Molin. *tract.3.disp.70.num.19. & disp.79.num.8.* Auila *7.par. disp.6.sect.5.dub.4.* Bonacina *disp.7.q.4.pun.vlt. circa finem.* Paul. Layman. *lib.3.sum. sect.5. tract.3.part.3. cap.12. num.2.* Etenim Concilium concedit Episcopis potestatem dispensandi in omnibus irregularitatibus occultis excepta homicidij voluntarij: at irregularitas ex mutilatione proueniens non est irregularitas ex homicidio, sed ab eo distincta, vt de se constat, & optimè probat Sanch. *dicto cap.10.num.49.* Ergo hæc irregularitas sub ea potestate comprehenditur. Tum quia hæc facultas latè est interpretanda, vtpotè beneficium Principis, & in iure communi insertum, & non personis, sed dignitati Episcopali concessa. Tum quia verè irregularitas ex mutilatione procedit ex delicto, tametsi in significationem inducta sit. Neque est verum irregularitatem homicidij non contineri sub illa generali regula dispensandi in omnibus irregularitatibus occultis, aliàs vt quid concilium potius irregularitatem homicidij voluntarij, quàm casualis, vel mutilationis excepit, si nulla illarum spectato proprio, & vero sensu verborum sub facultate dispensandi in omnibus irregularitatibus continebatur.

Prælatis verò ordinum Mendicantium comparatione suo- 4
rum subditorum concessa est facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus in foro conscientiæ, modò procedant ex delicto quod notorium non sit, vt constat ex *compendio priuilegior. Societ. Iesu, verbo dispensatio §.5. & 6.* quæ potestas reseruatur in Societate Præposito Generali, & quibus ipse commiserit.

§. IV.

§. IV.

Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione casuali?

1 *Requiritur ad hanc irregularitatem culpa grauis.*
2 *Si culpam latam in præcauendo homicidio, vel mutilatione non commisisti, irregularis non es.*
3 *Affirmant plures, si culpam leuem commiseris in præcauendo homicidio, quod ex opere illicito subsecutum est, te fore irregularem.*
4 *Alij Doctores distinctione vtuntur.*
5 *Horum sententia approbatur, & explicatur.*
6 *Satisfit obiectionibus in contrarium.*
7 *Clericus torneamentis, & venationi aprorum, & vrsorum vacans non est irregularis, si debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcauendum.*
8 *Clericus officio chirurgiæ, seu medicinæ vacans, ex qua mors, vel mutilatio subsequitur, irregularis est.*

1 CVm hæc irregularitas homicidij, & mutilationis imposita sit in pœnam delicti commissi, necessariò debet homicidium, & mutilatio causari ex culpa. Sed an sufficiat culpa leuis, an necessariò grauis prærequiratur; non conueniunt Doctores. Nam Glossa *cap. significasti el. 1. de homicidio.* Abbas, Caietan. *verbo irregularitas.* Armilla *eodem. num. 14.* Couarruu. *Clement. si furiosus. 2. p. §. 4. num. 9.* sentiunt ex sola culpa veniali hanc posse irregularitatem incurri; quia hæc non solùm in pœnam delicti, sed etiam ob defectum significationis indicitur, ideò videtur sufficere quælibet culpa, vt pœnæ rationem habeat.

Sed rectiùs alij Doctores culpam mortalem requirunt, inter quos est Nauarr. *ca. 27. num. 211.* Sotus, *lib. 5. de iustit. q. 1. art. 9.* Petr. Nauarra, *lib. 2. de restitut. cap. 1. dub. 6. numero 69.* Gregor. de Valen. *t. 4. disp. 7. q. 19. p. 1. §. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 15. num. 7.* Auila *7. p. dispu. 6. sect. 1. dub. 11. conclus. 3* Sayrus *lib 7. cap. 5. num. 5.* Bonac. *disputat. 7. q. 4. punct. 7. in fine.* Suar. *disputat. 45. sect. 5. numero 8.* Et colligitur ex *cap. quæsitum de pœnitent. & remissionib.* vbi pater suffocans filium secum dormientem irregularis iudicatur, si suffocatio ei voluntaria fuerit, vel ex studiosa negligentia acciderit. Et ex *cap. lator de Homicidio*, vbi excusatur ab irregularitate Clericus cum alio ludens, etiamsi casu cultello quo erat præcinctus alius occubuisset; quia non præsumit Pontifex fuisse ibi latam, & grauem culpam. Neque contrarium probatur ex *cap. continebatur eodem tit.* vbi quidam Diaconus iudicatur irregularis, eo quòd ludens cum aliis, & in ludo victus existens se supposuit falce abscondita accinctus laicum victorem portaturus, à qua laicus mortale vulnus accepit, & post dies octo exspirauit; quia ibi præsumitur grauem culpam commisisse diaconum ludentem falce præcinctum: debebat enim deponere falcem, vel vt inquit Panormit. prohibere laico equitandi licentiam casu, quo vinceret; alias erat actio de se periculosa, præcipuè cùm ex ipso Textu colligatur falcem absconditam esse ibi incautè in eum equitaturus insiliit. Quod si in conscientia constaret diaconum recordatum non esse falcis absconditæ, neque suspicarum fuisse ex illius delatione laicum posse damnum accipere ab irregularitate excusaretur, inquit Suar. *disp. 45. sect. 5. num 3. infine.* Et ratio omnium est, quia irregularitas in pœnam delicti cùm grauissima pœna sit, vtpote quæ priuat maximis bonis, & difficilè tollitur, culpam grauem necessariò præsupponere debet; vt sic pœna culpæ proportionetur.

2 Ex hac doctrina duplex quæstio decidi debet. Prima an homicidium, vel mutilatio prouenies ex opere aliàs licito, & honesto irregularitatem inducat? Et breuiter dicendum est, te liberum esse ab irregularitate, si culpam latam in præcauendo homicidio, vel mutilatione non commiseris. Sic tenent Doctores *numero præcedenti* relati. Et colligitur ex *cap. Ioannes*, & *cap. vltim. de Homicidio.* Econtra verò si negligens grauiter fueris in homicidio præcauendo irregularitatè incurris, quia saltem indirectè tibi homicidium voluntarium fuit. Vt est casus relatus in *cap. Presbyterum de Homicidio*: vbi Presbyter puerum causa disciplinæ percutiens in capite, ex qua percussione post paucos dies obiit censetur irregularis, quia modum castigationis excessit. Et ad idem est casus relatus in *capit. vltim. de Homicidio in 6.* vbi mandatum est puerum acriter verberari & licèt mandans præceperit verberatibus, ne sic eueniret verberatio cùm periculo homicidij, id euenire posse, debuit cogitare practicè præcauendo periculum, vt in prædicto textu dicitur. In foro autem externo, quoties in castigatione, & correctione modus excedit, præsumitur culpam latam adfuisse in detrimento ex ea culpa proueniente. Argum. Textus in *cap. si quis non tamen 15. quæst. 1.* vbi causans homicidium ex disciplina, esto quoad gratiam innocens habeatur, non tamen quoad legem, quia lex respicit opus, in quo opere præsumit excessum culpabilem adfuisse.

3 Secunda quæstio est de homicidio, vel mutilatione proueniente ex opere illicito, an irregularitatem causet, tametsi non grauem, sed leuem culpam commiseris in eo præcauendo? Affirmant Ioannes Andreas, & Innocent. *in cap. tua nos de Homicidio*, & *ibi* communiter Canonistæ, D. Thom. *2. 2. q. 64. art. 8.* & *ibi* Caietan. Gab. *in 4. dist. 15. q. 14 art. 3. dub 2.* Paludan. *dist. 25. q. 3. art. 15.* Cosmas Philiarcus, *lib. 4. cap. 11. §. 7.* Alphons. Vuald. *tract. de irregula. n. 148.* Paul. Laymann *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. c. 10. num. 4. vers. dicendum secundò.* Mouentur ex *cap. dilectus. C. ex litteris. C. continebatur.* & *c. lator de Homicidio*, vbi ab irregularitate excusantur ibidem interficientes, quia dabant operam rei licitæ, & in culpa non fuerunt præcauendi homicidium. Ergo a contrario si darent operam illicitæ rei, cessaret ratio illos excusans. Secundò in iure est expressum propter homicidium, & mutilationem casualem contrahi irregularitatem. *Cap. clericos laiciente. C. eos verò cum aliis 50. dist.* à quo iure tantùm excipitur dans operam licitæ rei, & omnem diligentiam adhibens ad præcauendum homicidium. *Cap. Ioannes. Cap. vlt. de Homicidio.* Tertiò si ab irregularitate excusaretur dans operam rei illicitæ ex qua homicidium est sequutum, quia periculum ignorauit, nulla esset differentia ad contrahendam irregularitatem ex homicidio casuali, ab eo qui dat operam licitæ rei. At in iure faciliùs contrahitur irregularitas ob homicidium sequutum ex opere illicito, quàm licito. Vt colligitur ex *c. ad audientiam*, & *sequentib. de Homicidio.* Ergo dicendum est dantem operam rei illicitæ ex qua homicidium sequitur, irregularem esse, tametsi solùm leuissimè in præcauendo homicidio peccauerit.

4 Alij vero graues Doctores, inter quos est Couarruu. *Clement. si furiosus 2 p. §. 4. num. 10.* Sotus *lib. 5. de iustit. q. 1. art. 9.* Corduba *lib. 1. qq. quæst. 26.* Nauarr. *cap. 27. num. 221.* Henriq. *lib. 14. cap. 15. num. 3.* Petr. Nauarr. *lib. 2 de restitut. cap. 1. dub. 6. num. 69.* Gregor de Valen. *t. 2. disp. 6. q. 3. pun. 3.* & *t. 3 disp. 5. q. 19. pun. 4. §. 5. dub. 1.* Sayrus aliis relatis *lib. 7. cap. 5. nu. 12.* Auila *7. p. disput. 6. sect. 1. dub. 1. vers. sed est tertia opinio* hac vtuntur distinctione: aut actio peccaminosa ex qua homicidium sequitur de se est periculosa, & homicidij causatiua, vel non? Si actio de se est periculosa dans operam prædictæ actioni, contrahit irregularitatem: vti contrahit Clericus exercens torneamenta, & alia pugnæ simulacra, venationem vrsorum, & aprorum, quia hæ actiones ob periculum homicidij sunt Clericis interdictæ. Secùs verò si actio de se periculosa nõ sit. Ratio est quia exercens opus de se periculosum voluntariè periculum amplectitur, ac proinde effectus inde sequutus ei abscribi debet. Secùs est quando opus de se non habet periculum, & diligentia adhibita est ad præcauendum homicidium: nam eo casu homicidium non est voluntarium in se, vt constat, neque etiam in causa, cùm ex se non sit homicidij illatiua; hæc autem irregularitas ex culpa homicidij contrahitur.

5 Hæc sententia si rectè expendatur vera est. Si enim actiones de se ita sint periculosæ, & mortis inductiuæ, vt rarò exerceri possint quin hunc effectum causent, idque eas exercens cognoscat, absque dubio siue Clericus sit, siue laicus irregularis erit effectu sequuto, quia ea occisio exercenti eas actiones voluntaria est saltè in causa. At si actiones non sint hoc modo periculosæ, & diligentia adhibita sit ad præcauendum periculum irregularitati homicidij locus non erit. Sicuti optimè tradit Castro *lib. 2. de lege pœnali. cap. 14.* Henriq. *lib. 14. cap. 15. num 1.* Suar. *disp. 45. sect. 6. num. 9* quia illud homicidium non est directè voluntarium, vt supponimus, neque etiam indirectè, siquidem causa non est de se homicidij inductiua, neque etiam est voluntarium ratione alicuius negligentiæ grauis in eo præcauendo commissæ. Ergo talis actio nullam habet malitiam homicidij, & consequenter nulla irregularitas homicidij ei annecti potest.

6 Neque huic nostræ doctrinæ obstant superiùs adducta. Nam ad Textus in *cap. dilectus. Cap. ex litteris. Cap. continebatur. Cap. lator*, concedo vitari irregularitatem ex eo quòd opus exercitum licitum fuerit, & diligentia sufficiens adhibita ad homicidium vitandum; nego tamen inde inferri cessante vna ex illis causis contrahi, sed necessariò vtraque cessare debet, vel saltem præcipua, quæ est debitam diligentiam adhibere in vitando homicidio. Ad secundum respondeo ex ipsa rei natura ab irregularitate homicidij excusari qui diligentiam adhibuit ad illud præcauendum, tametsi expressis verbis non inueniatur in iure exceptum. Ad tertium dico hanc esse differentiam inter dantem operam rei licitæ, vel illicitæ, ex quibus homicidium sequitur, quòd dans operam rei licitæ præsumitur diligentiam ad præcauendum homicidium adhibuisse, quæ tamen diligentia non præsumitur in eo qui opus illicitum exercet.

7 Hinc decidimus clericum torneamentis, & venationi aprorum

rum, & vrſorum vacantem ex quibus homicidium ſubſecutum eſt nullomodo irregularem eſſe, ſi debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcauendum; quia hæ actiones non ſunt ita de ſe periculoſæ, vt frequenter homicidia inferant, aliàs laicis æquè ac Clericis interdictæ eſſent, & æquè laici, ac Clerici irregulares forent homicidio à caſu ſubſecuto. Quod rectè de omnibus negant Couar. *Clement. ſi furioſus 2.p.§.4.num.10.verſ.quartò.* Suar. *diſp.45.ſect.6.nu.14.* Sayrus *lib.7.c.5.num.13.* Auila *7.p. diſp.6.ſect.1.dub.1.* Layman. *lib.3. ſect.5.tract.3.par.3.cap.10. verſ. ſed numquid*, tametſi contra ſentiat Caietan. *2.2.q.64. art.8.* Nauarr. *cap.27.num.237.* Mol. *tract.3.diſp.77.§.clerici.*

8 Vnicus tamen caſus ab hac regula excipitur contentus in *cap. ſententiam Ne Clerici, vel Monachi.* & *cap. tua nos de Homicidio*, in quo Clericus irregularis eſt morte, ſeu mutilatione eueniente ex officio chirurgiæ, ſeu medicinæ quantumlibet omnem diligentiam ad euitandam mortem, ſeu mutilationem adhibuerit. Etenim cùm omnibus Clericis in ſacris conſtitutis, Monachiſue, & Religioſis interdictum ſit officium chirurgiæ, vel medici per inciſionem, vel aduſtionem, quia has perſonas dedecet hoc officium exercere ob periculum mortis, quod ſolet huic exercitio annecti, à quo periculo conuenit clericos in ſacris, monachos, & religioſos alienos eſſe, ideóque irregulares cenſentur, ſi ex eorum actione vtpote illicita, & ratione periculi prohibita mors eueniat. Sicuti docet Gloſſa, & Abbas *in dicto cap. tua nos de homicidio.* Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus 2.p.§.4. num.10.* Suar. *diſp.45.ſect.6.num.12.* Molin. *tract.3. diſp.75. num.2.* Auila *7. p.diſp.6.ſect.1.dub.2.* Layman. *lib.3.ſect.5.tract.3.par.3.cap.10. num.3.*

Notanter dixi *Clericos in ſacris*, nam Clerici in minoribus ordinibus conſtituti tametſi beneficiati ſint irregularitati non ſubiiciuntur officium chirurgiæ cum inciſione, vel aduſtione exercentes, ſi diligentiam adhibuerint ad præcauendum mortis periculum, quia illis non eſt hoc officium interdictum, vt notauit Molina, & Layman. *ſuprà.* Neque item eam irregularitatem contrahunt, quando neceſſitas infirmi vrget, & non eſt alius qui illud officium exerceat; quia non erat conueniens ob opus debitum ex charitate irregularitatem imponere. Vt aduertit Auila *dub.10. concluſ.3.* & 4. Mol. & Laym. *locis allegatis.* Quapropter ad hanc irregularitatem incurrendam debent clerici in ſacris, vel religioſi per ſe ipſos officium chirurgiæ per inciſionem, vel aduſtionem exercere abſque vrgente neceſſitate, ex qua inciſione, vel aduſtione mors ſuccedat. Etenim ſi infirmus non ex aduſtione, vel inciſione moriatur, ſed ex grauitate morbi non eſt cenſendus clericus in ſacris conſtitutus aduens, vel incidens irregularis, tametſi in ea actione peccatum contra prohibitionem ſibi factam commiſerit. Vti docuit Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus 2.p.§.4. num.3. verſ. nam ſi chirurgus.* Henriq. *lib.14. capit.3. numero 10.* Auila *7. p. diſputat. 6. ſect. 1. dub.10. concluſ.5.*

§. V.

Expenduntur aliqui caſus ſpeciales, pro ſuperioris doctrinæ clariori intelligentia.

1 *Adulter ob cuius cauſam vxor à marito occiditur, ex communi ſententia irregularis eſt.*

2 *Declaratur textus in* capit. ſicut & litteris de Homicidio *de Presbytero ludente cum fœmina inhoneſtè.*

3 *Explicitur Clement. ſi furioſus de homicidio, qualiter furioſus, infans, vel dormiens excuſentur ab irregularitate.*

4 *Qualiter proiiciens ſagittam intentione vulnerandi Petrum, & caſu Paulum occidens, irregularis ſit.*

5 *Si Petrum percutias non lethaliter, & ipſe moriatur ex ſua intemperantia, vel ex negligentia medici, non videris irregularis, etſi plures contrarium cenſeant.*

6 *Qualiter ſubminiſtrantes cibos, & pocula infirmis, irregularitatem contrahant.*

1 PRimus caſus eſt de adultero ob cuius cauſam vxor à marito occiditur, in quo caſu Auila *7.p.de cenſur. diſput.5. ſect.3. dub.3. concl.1.* & *2.1. circa finem.* Mercado *de contractib. cap.4. pag.11. verſ. & dub. eſte priuilegio.* Henriq. *lib.14.c.10. in fine.* Petr. Nauarr. *lib.2. cap.3. num.363.* negant irregularem eſſe, tametſi præuideat periculum mortis, cui ſe, vel vxorem exponit, quia illa non eſt cauſa ſufficiens, vt maritus propriâ authoritate vellet vxorem, vel adulterum occidere.

Nihilominus communis ſententia hunc adulterum irregularitatis damnat, ſi temerè ad vxorem accellit debita diligentia ad præcauendum mortis periculum non adhibita. Sicut docuit Couarruu. *2.p.dicta Clement. ſi furioſus §.4.num.10.* Nauarr. *c.27.num.238.* Ioann. Gutierr. *lib 2. canon.qq.cap.6. num.41.* Sayrus *lib.7.c.6.n.26.* Suar. *diſp.45.ſect.5. num.7.* Layman. *lib.3.ſect.5.tract.3. part.3.c.10. n.2.* deciſumque id refert Nauarr. à Pio V. cùm in ſacra Pœnitentiaria hic caſus controuerteretur. Ratio eſt, quia adulter præuidens vxoris interficiendæ periculum, illius interfectionis indirecta cauſa eſt eam tali periculo exponens. Sicuti cenſendus eſſes indirecta cauſa mortis, ſi aliquem ſuaderes, vt ea via incederet, qua eſſet periculum probabile eſſe à latronibus interficiendum, vel ſi ei iniurioſam aliquam actionem ab alio factam referres, ex qua ſuſpicareris mouendum eſſe ad patrandum homicidium. Hinc deducitur te irregularem fore, ſi maritum aggredientem interficias in tui, vel vxoris defenſionem, dummodò huius interfectionis periculum præuideres, neque diligentiam adhiberes ad vitandum, quia iniquè, & illicitè prædictæ interfectionis periculo te expoſuiſti, ideóque illa interfectio eſto in defenſionem fuerit facta, in cauſa tamen voluntaria fuit, & iniqua, atque adeò ſufficiens ad irregularitatem inducendam. Sicuti ſi contumeliis aliquem prouocares credens inde arrepturum occaſionem ad te occidendum irregularis eſſes eum ſic laceſſitum aggredientem interficiens: Vt ben è tradit Nauarr. *cap.27.num.238.* & *lib.5. conſ.33. de homicidio in 2.edit.* Gutierr. *lib.2. canon.qq.cap.6.num.43.* Molina *tract.1.diſp.72.num.5* Suar. *diſp.46. ſect.1.num.12.* Layman. *lib.3.ſect.5.tract.3.par.3. cap.10. num.2.* Tametſi contrarium ſentiant Sotus *lib.5. de iuſtit.q.1. art.9.* Henriq. *lib.14. c.10.n.3.* Leſſius *lib.2. cap.9.n.105.* Auila *diſp.3. ſect.5.dub.3. concl.1.*

Secundus caſus continet explicationem Textus in *cap. ſicut* 2
& *litteris de homicidio*, vbi quidam Presbyter declaratur irregularis; eo quòd mulierem prægnantem qua cum contraxerit conſuetudinem inhoneſtam, & quam aſſerebat ſe concepiſſe ex eo per zonam arripuerit quaſi ludens, ex qua arreptione fœtus mortuus fuit. Nam ibi non imponitur irregularitas, quia ludus fuiſſet inhoneſtus, ſed quia fuit noxius, & periculoſus, quod periculum præſumitur præuidiſſe, & cùm nullam adhibuerit diligentiam ad illud præcauendum, meritò cenſetur cauſa aborſus fuiſſe, atque adeò irregularis. Sicuti tradit Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2.p.§.4. num.10. verſ. quinto.* Henriq. *lib.14.c.15.n.4.* Suar. *diſputat.45.ſect.6.num.12.* Auila *7.p.diſp.6.ſect.1.dub.6.*

Tertiò explicanda eſt *Clement. ſi furioſus de Homicidio*, 3
vbi furioſus, infans, vel dormiens (& idem eſt de ebrio) excuſantur ab irregularitate homicidij, ſi cùm ſanæ mentis eſſent non præuiderunt ſe illius periculo exponi, aut ſi illo præuiſo debitam in illo præcauendo diligentiam fecerunt; quia occiſio inducens irregularitatem debet eſſe aliquo modo volita, quod eſſe nequit, niſi præcognita fuerit. Quapropter in foro ciuili hi non tenentur de homicidio *leg. in fauorem, ff. ad leg. Cornel. de ſicarijs.* Et hoc intelligendum eſt tametſi culpabiliter in ebrietatem, vel amentiam incidiſſent, vt aduertit Couarruu. *2.part. dicta Clement. §.4. numer.3.* & 4. Nauarr. *cap.27. num.231.* Henriq. *lib.14. cap.15. numero 7.* Auila *7.part. diſputat.6. ſect.1. dub.12.* & *15.* Secùs eſſet, ſi præuiſo periculo non ad illud præcauendum. Vti decidit *cap. quæſtum de pœnitent. & remiſſionib.* & *cap. conſuluiſti 2. quæſt.5.* Et notauit Suar. *diſputat.46. de irregular. ſect.1. num.12.* & Doctores nuper relati, quia ratione negligentiæ ea occiſio indirectè eſt voluntaria. Quod ſi dubium ſit, an occiſio facta ſit tempore furoris, vel ſanæ mentis, ſiquidem occidens lucida habet intervalla, vel vino arripi ſolet in foro externo pendet ex qualitate, & circunſtantiis eius. Tradit Couarruu. *4. decretal. 2.part.cap.2.num.5.* Auila *ſuprà*, qui optimè addit, ſi penſatis omnibus fuerit dubium potiùs iudicandum eſt tempore furoris occidiſſe, iuxta ea quæ tradit Anton. Gomez *tom.3. variar. cap.1. num.71.* Ex quo capite excuſatur ab irregularitate puer maior ſeptennio alium occidens, de quo dubitabatur, an plenum habuerit vſum rationis. Argum. deſumpto ex doctrina Bart. *in leg. non ſolùm. §. ſed vt probari. ff. de Noui operis nunciat.* vbi inquit delictum quod poteſt fieri tempore licito, vel illicito accuſantem teneri probare factum eſſe tempore illicito, & punibili. Sicuti tradit Henriq. *lib.14. cap.3. n.4. in comment. lit. Y.* Auila *7.par. diſp.6.ſect.1. dub.13. concl.3.*

Quartò infertur deciſio illius quæſtionis, an irregularis ſis 4
proiiciens ſagittam intentione vulnerandi Petrum & caſu ibi aderat Paulus qui occiſus fuit? Dicendum eſt ſi tibi conſtitit ibi adeſſe hominem, quem tamen credidiſti eſſe Petrum, & nullum alium ſine dubio irregularis es, quia ea ſagittæ proiectio ex intentione vulnerandi hominem proceſſit, quinimo ſi habuiſti intentionem occidendi Petrum, & Paulus fuit occiſus ſatis probabile eſt, te incurriſſe irregularitatem ex homicidio voluntario. Vt docet Suarez *diſputat.45.ſect.6. numero 28.* ſecùs eſſet, ſi proiecciſſes ſagittam animo occidendi feram, & debitam diligentiam apoſuiſti, ne hominem occideres, quia eo caſu occiſio hominis tibi voluntaria non eſt, etiam indirectè, vt tradit

Couar

Couarr. *dicta Clement. si furiosus 2. part. §. 4. num. 10.* Suar. *dict. sect. 6. num. 14.*

5 Quintò deciditur, an censendus sis irregularis ex eo quòd Petrum non lethaliter vulneraueris, si ipse Petrus moriatur ex sua intemperantia, vel ex negligentia medici, vel aliunde? Affirmant S. Anton. *3. part. tit. 28. capite 2. in principio* Nauarr. *cap. 27. numero 223.* Henriq. *lib. 14. capite 14. numero 4.* Gutierr. *lib. 2. canon. qq. capite 6. numero 93.* Molina *tractatu 3. disputat. 32. à numero 2.* Auila *7. parte disput. 6. sect. 1. dubio 5. concl. 2.* Layman. *libro 3. sectione 5. tractatu 3. capite 3. numero 10. circa finem.* Ducuntur, quia medio illo vulnere iniustè illato occasionem præbuisti Petro, vt moreretur, neque enim ei mors euenisset, nisi vulnus accepisset, ergo vulnus fuit causa saltem partialis suæ mortis.

Cæterùm etsi dicta sententia sit satis probabilis, probabiliorem iudico quæ te in hoc casu ab irregularitate excusat. Vti docuit Syluest. *verbo homicidium 2. quæst. 22.* Caietan. *2. 2. quæst. 64. art. 8. & ibi* Aragon. Sotus *libro 5. de iustit. quæst. 1. art. 9.* Lessius *lib. 2. de iustit. capite 9. numero 102.* Suarez *disputat. 45. sect. 6. numero 19.* Ægidius Coninch. *disputat. 18. num. 70. & 86.* Gaspar Hurtado *de irregular. difficult. 8. num. 31.* Et colligitur ex *cap. exhibita de Homicidio*, vbi ab irregularitate excusatur puer insequens alium ex cuius insecutione insecutus cecidit, & capite vulneratus propter imperitiam medicorum, & propter patris incuriam illum laboribus, & sudoribus exponentis mortuus est. Neque est certum excusari *ibi* puerum ratione ætatis; supponitur enim doli capax, & lapidem proiecisse non intentione vulnerandi, sed timorem incutiendi, verius namque est excusari, quia mortis causa proxima nõ fuerit, etsi occasionem præbuisset. Sed apertiùs probatur ex *capite studeat, 50. dist.* vbi Presbytero percutiente Diaconum equitantem, qui diaconus ex equo cecidit, & cruris fractione interiit mandatur examinari, an Diaconus fuerit percussus ad mortem, & ex illa percussione mortuus sit, nam eo casu deciditur irregularem fore. At si reperiatur diaconum non fuisse percussum ad mortem, iniungitur Presbytero pœnitentia ad tempus. Ecce qua ratione ex vulnere non lethali occasionem tamen morti præbente irregularitas non contrahitur. Ratio verò est; ad incurrendam irregularitatem non sufficit vtcunque occasionem mortis præbere, sed oportet occasionem proximam esse, ex qua mors sequatur. At cùm vulneratus non ex vulnere, sed ex intemperantia, alióve medicamento nociuo interiit vulneranti non est adscribenda mors. Secùs esset, si ex eo vulnere febris excitaretur, quæ vulneratum peremit, vel si simul cum illo vulnere aliud vulnus superuenit, ex cuius coniunctione primum vulnus ad mortem concurrit saltem vt breuiori tempore succederet, vel si deficiente medico, aut chirurgo ex illo vulnere aliàs non lethali lethale factum est; quia in his omnibus casibus conuincitur vulnus primum causam esse mortis proximam. Discernere autem an vulnus lethale sit, vel non, & ad mortem concurrerit ad medicos pertinet. Vti docuit Felin. *capite presbyterum de Homicidio.* Auila *7. parte disput. 6. sect. 1. dub. 5. concl. 3.* cum Glossa *in lege 1. verbo depulsa. Cod. de emendis seruis*, vbi ait non esse censendum vulnus lethale, si vulneratus finito triduo post vulnus acceptum pedibus ambulauit. Et in *capite præterea de clerico percussore* dicitur vulneratum non præsumi ex vulnere decessisse, si post octo menses à vulnere suscepto decesserit. Secùs si breui tempore mortuus fuerit: & facit *cap. si qua fœmina 50. dist.* In casu tamen dubio censendus est vulneratus irregularis. *Cap. ad audientiam. & capite significasti de Homicidio.*

6 Sextò infertur quid dicendum sit de subministrantibus cibos, & pocula infirmo. Hi namque si aliquam medicinam infirmo exhibeant maximè contra præscriptum medici, ex qua notabiliter mors acceleretur, sine dubio irregulares erunt, nisi ignorantia excusentur, quia actione peccaminosa ad mortem infirmi iuuant. Sicuti tradit Villadiego *de irregular. cap. 6. vers. item de seruientibus numero 39.* Couarruu. *2. part. Clement. si furiosus §. 4. num. 3.* Nauarr. *capite 27. numero 128.* Henriquez *lib. 14. capite 15. numero 5.* Auila *7. part. disputat. 6. sect. 1. dub. 8.* Nullus tamen est scrupulus habendus ex eo quòd mutaueris, vel reuolueris infirmum animo subministrandi cibum, vel vt commodiùs quiescat, esto inde aliqualiter mors accelerata sit; quia nec notabiliter acceleratur, neque infirmus tenetur ob eam leuem acceleratione excusandam tantam incommoditatem sustinere, vt notarunt Henriq. & Auila *suprà.* Sayrus *lib. 7. capite 6. num. 13.*

***

§. VI.

De cooperantibus ad homicidium, vel mutilationem, qualiter contrahant hanc irregularitatem?

1 *Si determinato occidere, & mutilare insulas tantùm mutilationem, non es irregularis.*

2 *Cùm plures associatim concurrunt, ad occisionem, percutiens lethaliter irregularis est. Si nullus cognoscitur vulnus lethale inflixisse, qui dubius fuerit se reputare debet irregularem.*

3 *Si certò constat quis vulnus lethale inflixerit, cæteros associantes excusat* Couarruu. *ab irregularitate.*

4 *Verius est excusari non debere.*

5 *Satisfit fundamento oppositio.*

6 *Quod si Parochus vulnus lethale inflixerit, ex quo tamen vulneratus mortuus non est, sed ex vulneribus acceptis à parochianis, an censeatur irregularis.*

1 DE mandante, & consulente superius diximus loquentes de irregularitate ex homicidio voluntario. Solùm aduerto consulentem, & mandantem excusari posse à peccato, & consequenter ab irregularitate, si determinato patrare occisionem consulat, & præcipiat mutilatione esse contentum, quia eo casu non mandat mutilationem absolutè, sed mandat, & consulit ne vltra mutilationem progrediatur, quod illicitum non est posito quòd alia via ab occisione dimoueri non potest.

2 Difficultas est, An pluribus associatim concurrentibus ad occisionem Petri non consilio, sed ex repentina occasione omnes irregulares sint, etiam illi, qui nullum intulerunt vulnus? In qua difficultate dicendum est percutientem lethaliter irregularem esse irregularitate orta ex homicidio voluntario, vel casuali iuxta intentionem quam habuit. Si verò nullus cognoscitur qui vulnus lethale inflixerit, qui dubius fuerit reputare se debet irregularem. *Cap. ad audientiam de Homicidio.* Quapropter Iudex ignorans quis illorum vulnus lethale inflixerit, omnes reputat homicidas, quia omnes in rixando deliquerunt, esto non pœna ordinaria, sed arbitraria eos condemnare debeat. Vt multis allegatis docet Couarruu. *Clement. si furiosus 2. p. §. 2. num. 5.* Secùs esset si post diligentem inquisitionem non cognosceret qui in rixa fuerunt inuenti, quia tunc omnes absoluere debet, ne se periculo exponat puniendi omnino innocentes, vt notauit Villadiego *cap. 6. num. 45. vers. sed primò.* Henriq. *lib. 14. cap. 14. num. 3. in fine.* Maiol. *lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 9.* Suar. *disp. 45. sect. 3. dub. 3. concluſ. 3.* Qui omnes fingunt casum, quando ex aliqua domo in qua habitant quatuor homines proiectus est lapis, ex cuius ictu aliquis mortuus est, & nullo modo constat, quis illum proiecerit, omnes absoluuntur ab irregularitate, & pœna; quia æquius est vnum nocentem tolerare, quàm tres innocentes damnare.

3 Quod si certò constiterit quis vulnus lethale inflixerit, omnes alios vulnus lethale non inferentes affirmat Couarruu. aliis relatis in *Clement. si furiosus 2. p. §. 2. num. 1. vers. secundus casus* non fore irregulares. Ducitur quia infligens vulnus lethale tenetur de homicidio, & non alius, reliqui enim tenentur de percussione ex *Textu in leg. cum Mela. §. sed & si seruum. ff. Ad legem Aquiliam. & in leg. si rixa. ff. de sicariis.* Ergo cùm liberi sint ab homicidio, liberi erunt ab irregularitate. Secundò probari potest ex *cap. significasti el. 2. de Homicidio*, vbi Parochus excusatur ab homicidio, & irregularitate si non inflixerit vulnus lethale latroni, qui aliis vulneribus acceptis subitò interiit.

4 Verùm etsi hæc sententia probabilis sit, probabiliorem existimo hos cooperatores etsi nullum lethale vulnus inflixerint, irregulares fore, quia negari non potest sua præsentia auxilium, & fauorem occisori tribuisse, & occisum impedisse, ne se defenderet, ac proinde omnes iudicandi sunt secundùm canones rei homicidij, & irregularitati subiecti ex *Textu in cap. si quatuor homines 23. q. 8.* Et tradit Glossa *ibi.* Nauar. *cap. 27. num. 224. §. Decimo. & conſ. 32. de homicid. in fine.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 48. §. 4. numero 7.* Henriq. *lib. 14. cap. 14. num. 2. & 3.* Suar. *disp. 45. sect. 3. num. 9.* Auila *7. p. disputat. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 4.* Coninch. *disput. 18. dub. 8. numero 70.*

5 Neque obstant contraria. Fatemur equidem iure ciuili non puniri hos cooperatores vt homicidas; benè tamen secundùm statuta canonum quoad pœnam irregularitatis, vt in *suprad. cap. si quatuor homines* habetur. Minus obstat Textus in *cap. significasti*, nam ille Parochus separatim, & diuisim vulnus inflixit, & non lethale, neque cooperatus fuit vllo modo ad occisionem, sed alij parochiani superuenientes absque eius voluntate subitò latronem interfecerunt, ideóque Parocho mors non tribuitur. Secùs dicendum, cum omnes per modum vnius concurrunt.

6 Sed quid ſi Parochus vulnus lethale inflixiſſet, non tamen inde vulneratus mortuus eſſet, ſed ex vulneribus acceptis à parochianis? Late hanc difficultatem verſat Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus 2.part.§ 2. num.4.* & affirmat communem opinionem damnare parochum irregularitate; quia in *dicto cap. ſignificaſti* ſolùm excuſatur Parochus ab irregularitate, quia certò conſtat non inflixiſſe vulnus lethale. Sed vt optimè tradit Couarruu. *ſuprà* hic caſus non deciditur in *dicto cap. ſignificaſti*; nam ex illo ſolùm colligitur Parochum irregularem eſſe, cùm conſtat vulnus ab ipſo illatum fuiſſe lethale, vel de hoc ſtat dubium, & ex alia parte diſcerni nequit quo ex vulnere percuſſus interierit, an ex vulnere inflicto à Parocho, an ex vulneribus quæ parochiani intulerunt. Nihil tamen in *ſupradicto cap. ſignificaſti* definitur de Parocho, qui etſi lethaliter percuſſerit conſtat percuſſum non ex illius vulnere, ſed ex aliis acceptis iurenilſe. Quocirca dicendum exiſtimo cum Henriq. *lib.14.cap.14.num.3* Auila 7. *part. diſputat.6. ſect.3. dub.4.* Molina *tract.3. diſputat. 33. memb.6. num.4.* Layman. *lib.3 ſumm. ſect.5. tract.3. part.3. cap.10. in fine* percutientem lethaliter quando diuiſim, & per ſe concurrit, ſi vulneratus non ex ipſo vulnere, ſed ex aliorum vulneribus obierit, neque irregularem eſſe, nec teneri de homicidio, ſed ſolùm de vulnere. Ex Modicorum autem iudicio, & ex circunſtantiis conſtare debet primum vulnus non cauſaſſe mortem etiam quoad accelerationem. Sicuti contingeret, ſi ex ſecundo ictu caput eſſet confractum, vel pectus transfoſſum, aut cor trauſuerberatum, ex cuius vulnere ſtatim percuſſus obierit. Ratio noſtræ doctrinæ eſt, quia ad irregularitatem homicidij iniuſti contrahendam, opus eſt illius eſſe cauſam proximam, & efficacem, qualis non eſt in præſenti, vt ſupponimus. Et confirmo, ſi lethaliter percuſſus occidatur à fulgure, percutiens irregularis non eſt cenſendus; quia non cauſauit de facto homicidium, ſiquidem æquè percuſſus vi fulguris interiit ac ſi nullum vulnus accepiſſet, ſic in noſtro caſu dicendum eſt: fauetque textus in *leg. ita vulneratus ff. Ad legem Aquiliam.*

§. VII.

Qua ratione non impedientes homicidium incurrant irregularitatem?

1 *Si ex charitate ſolùm teneris communis eſt ſententia te irregularem non eſſe.*
2 *Si ex iuſtitia irregularem fore.*
3 *Satisfit aliquibus obiectionibus.*
4 *Si terixante cum Ioanne ſuperueniant tui conſanguinei, vel amici & Ioannem occidant irregularis es, ſi pro viribus non impediſti.*
5 *Si volenti ex charitate defendere innocentem perſuadeas ne defendat, non obinde irregularis es.*
6 *Ex intentione qua moueris ad non impediendum homicidium, dicenda eſt irregularitas ex homicidio voluntario, vel caſuali.*
7 *In hac irregularitate ex homicidio caſuali, vel mutilatione ſi occulta ſit Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

1 DVplex poteſt eſſe obligatio impediendi homicidium ex iuſtitia; vel ex charitate. Si ex charitate ſolùm tenearis, communis eſt ſententia, te irregularem non eſſe. Vti deciditur *cap. ſi quatuor homines 23.q.8.* ibi: *Qui vero neque eum impugnabant, neque vulnerabant, neque auxilio cooperatores fuerunt, ſed tantùm adfuerunt extra noxam ſint, hoc eſt extra pœnam irregularitatis*, de qua *ibi* erat ſermo. Etenim ſic omittens impedire non peccas peccato homicidij, ſiquidem non peccas contra iuſtitiam, nec vt homicida teneris, vt probat Bart. *in leg.1. §. ſed in eo ff. ad ſenatuſconſult. Sillanian.* & tradit Nauarr. *cap.27.num.231.* Molina *tract.3. diſp.76. num.8.* & *diſp.33. memb.5.* Suarez *diſp.45. ſect.4. num.3.* Filliuc. *tract. 20. cap.4. numero 127.* Bonac. *de irregular. diſput.7. quæſt.4. p.8. num.37.*

2 Si verò tenearis ex iuſtitia homicidium impedire communiter Doctores affirmant te irregularem fore non impedientem cum poſſis. Sic Nauarr. *cap.27.num.231.* & *233.* Henriq. *lib.14.cap.12.num.10.* Manuel Rodrig. *verbo irregularitas cap.178. concl.4.* & *5.* Suar. *diſp.46. ſect.4. num.3* & *5.* Auila *7.p. diſp 6. ſect.2. dub.7. concluſ.1.* & *2.* Tolet. *lib.1. cap 83. num.4.* Bonac. *dicta diſputat.7. quæſt.4. punct. 8. num.37.* & alij apud ipſos. Et probatur, quia cauſa moralis es homicidij: vt dicitur in *cap. non inferenda.* & *cap. qui poteſt 23.q.3.* ibi: *Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil eſt aliud quàm fauere impietati eorum, neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.* Et in *cap.vlt. eiuſdem cauſæ, & quæſt.* dicitur *qui deſinit obuiare cùm poſſit, conſentit.* Ex his tamen Textibus non ſatis communis ſententia comprobatur. Tum quia loquuntur tam de obligato ex iuſtitia, quàm ex charitate. Tum & præcipuè quia eſto non impediens maleficium cùm poſſit fauere dicatur, & in illud conſentire, non tamen fauet directè, & propriè, ſed interpretatione iuris. Ideóque in *leg. quid ergo. verſ. certè. ff. de his qui notantur infamia*, dicitur *de hoc omittente quodammodo feciſſe videtur, quaſi non perfectè fecerit.* Et in *reg. qui non facit 164. ff. de Regulis iuris.* ibi *Qui non facit quod facere debet, videtur facere aduerſus ea quæ non facit.* Expende non dixiſſe Textum abſolutè facit, ſed *videtur facere.*

3 Propter hæc, & alia quæ obiicit Suar. *diſputat.45. ſect. 4. numero 6.* plures Doctores Antonin. *3. particul. titul.28. capite 2. in princip.* Armilla, *verbo irregularitas 2.* Tabiena *1. §.2.* Gaſpar Hurtado *de irregular. diſputat.2. difficultat. 9. numero 34.* aſſerunt requiri neceſſariò aliquem influxum poſitiuum in homicidium, vt irregularitati locus ſit. Ducuntur, quia ex ſolo concurſu morali nemini alteri à mandante, & conſulente irregularitas in iure indicta eſt.

Nihilominus etſi hæc ſententia videatur probabilis, quia tamen contraria communis eſt & receptiſſima, ſuſtineri debet, & ad fundamentum oppoſitum reſpondemus efficientiam moralem ſufficientem eſſe ad irregularitatem inducendam, ex textibus relatis 23.q.3. Vnum tamen eſt neceſſariò aduertendum, quod & aduertit Cardinalis in *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſ.* Suar. *diſp.45. ſect.4. num.8.* Bonac. *diſp.7. qu.4. punct.8. num.37.* hanc omiſſionem debere eſſe directè voluntariam mortis periculo præuiſo, aliàs non impediens homicidium irregularitatem non incurres: colligitur ex *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſionib.* vbi parentes ex quorum culpa filij in cunis mortui ſunt, iudicantur irregulares, ſi de facto ſuffocationem procurauerint, vel ſtudiosè neglexerint eam impedire, non tamen ſi ex eorum incuria filij mortui fuerint. Vox autem *incuria*, non ſolùm comprehendit quamcunque negligentiam, ſed etiam latam, & grauem culpam modò affectata non ſit. Vt tradit *ibi* Cardinal. & Gloſſa *cap. ex parte de conſuetud. verſ. incuria*, & conſtat ex ipſo Textu, vbi ſola procuratio mortis, vel ſtudioſa negligentia eam vitandi irregularitatem inducit.

4 Ex his infertur primò, ſi te rixante cum Ioanne ſuperueniant tui conſanguinei, vel amici, & Ioannem occidant irregularis es, ſi pro viribus non impediſti, quia conſenſiſſe cenſeris, reputariſque illius homicidij cauſa impulſiua, & motiua. Vt colligitur ex *cap. Petrus de Homicidio.* & *cap. quia præſulatus 1. quæſt.4.* Secus ſi impediuiſti ſaltem affirmans tibi id gratum non fore, vt ex ſupradictis textibus infertur, & tradit Gloſſa *cap. fin.23.q. vlt.* Henriq. *lib.14. cap.13. num.4.* Auila *7.p. diſp.6 ſect.3. dub.5.* Quod ſi te abſente conſanguinei tui de inferenda Ioanni morte tractauerint, & ad tui notitiam peruenit, neque impediſti non obinde irregularis es; quia ſolùm aduerſus charitatem peccaſti; vt aduertit Auila *ſuprà.* Cum hoc tamen ſtat irregularem fore illum à quo fœmina concepit, ſi ipſa dicente illi ſe velle aborſum cauſare ipſe taceat, quia per eam taciturnitatem cenſetur fœminæ determinationem approbare, eámque animoſiorem reddere ad maleficium patrandum. Sicuti docuit Rodrig. *verbo irregularitas cap.178. poſt 10. concluſ.* Auila *7.p. diſp.6. ſect.2. dub.7. verſ. ſequitur quartò.* Debet tamen fœtus ſaltem ſub dubio animatus eſſe.

5 Secundò ſequitur, ſi volenti ex charitate defendere innocentem ab occiſione perſuadeas ne defendat, non obinde es irregularis, quia non peccaſti contra iuſtitiam, ſed contra charitatem. Secùs verò ſi per iniuriam, violentiam, vel fraudem retraheres illum à defenſione præſtanda, quia eo caſu tibi homicidium imputatur, vt expreſsè notauit Auila *7.p. diſp.6. ſect. 2. dub.7. verſ. ſequitur primò.*

6 Supereſt dubium, an irregularitas quæ contrahitur ob non impediendum homicidium cenſenda ſit irregularitas ex homicidio voluntario, vel caſuali? Breuiter reſpondeo id ſumendum eſſe ex intentione qua moueris ad non impediendum. Si enim ex odio in perſonam non impedis, manifeſtum eſt te eſſe irregularem ex homicidio voluntario; quia ea omiſſione vis eius mortem euenire. Si autem non ex odio in perſonam, ſed ex alio reſpectu ſcilicet ex humano timore, negligentia, vel auaritia ceſſas homicidium impedire, nullatenus cenſendus es irregularis ex homicidio voluntario, ſed caſuali; quia præter tuam voluntatem euenit. Vt rectè tradit Suar. *diſp.44. ſect.3. ad finem.* & *diſp.45. ſect.4. n.9.* Bonac. *diſp.7. q.4. p.8. n.41.*

7 Circa diſpenſationem huius irregularitatis ex homicidio caſuali, ſeu mutilatione communior ſententia eſt, poſſe Epiſcopum ſi occulta ſit diſpenſare, vt probauimus *hoc punct. §.3.* Nam cùm in Conc. Trid. *ſeſſ.24. c.6.* ſola irregularitas ex homicidio voluntario excipiatur, & exceptio à poteſtate tradita ſtrictè interpretanda ſit, non debet extendi ad irregularitatem ex homicidio caſuali, vel mutilatione incurſam.

Præterea poteſt Epiſcopus cum hoc homicida caſuali etiam notorio diſpenſare ad ordines minores, & beneficium

simplex non ex vi Conc. Trident. sed ex *cap. 2. & cap. ad audientiam de Homicidio*, quæ potestas à Concil. Trident. restricta non est, sicuti tradit Nauarr. *cap. 27. num. 240.* Sayrus *lib. 7. cap. 7. n. 20.* Henriq. *lib. 14. cap. 19. num. 2.* Auila *disp. 6. sect. 5. dub. 2.* Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 12. assert. 6.* vbi relatis Nauarr. & Auila, subiungit posse Episcopum dispensare cum huiusmodi homicida ad retinendum beneficium curatum antea obtentum.

§. VIII.

Qua ratione tui, & tuorum bonorum defensio te ab irregularitate homicidij excuset?

1 *Defensio personæ propriæ ab hac irregularitate excusat.*
2 *Aliquibus plures te ab irregularitate excusari, si occidas in tui defensionem, tametsi occasionem aggressori per iniustitiam dederis. Sed probabilius videtur oppositum.*
3 *Quando te defendere potes mutilando, si occidas irregularis es.*
4 *Communis sententia affirmat, si occidas inuasorem potens eius aggressionem declinare fugiendo, te irregularem esse.*
5 *Oppositum probabile est, cùm fuga tibi est ignominiosa.*
6 *Negant plures defensionem directam bonorum temporalium ab irregularitate excusare*
7 *Verius videtur oppositum.*
8 *Satisfit fundamentis contrariis.*
9 *Quoties licitum est aggressorem interficere non est locus irregularitati.*
10 *Irregularitas contracta ex excessu defensionis, non est censenda irregularitas ex homicidio voluntario, sed casuali.*

1 QVamuis spectato iure antiquo controuersum fuerit, an defensio excuset ab irregularitate: certum tamen est post *Clement. si furiosus de Homicidio*, defensionem personæ propriæ ab illa excusare, quia ad irregularitatem contrahendam ex homicidio priuata authoritate facto requiritur culpa, vt *suprà* probauimus, & sæpè repetit Couarruu. *in expos. prædicta Clement.* præcipuè *3. p. in fine.* Sed cùm necessarium tibi est occidere aggressorem, vt propriam vitam, vel partem tui corporis defendas, nullam culpam committes illum occidendo.

2 Aliquibus placet inter quos est Sylueſt. *verbo homicid. 8. q. 4.* Armilla, *verbo irregularitas num. 42.* Tabiena *num. 24.* Soto *lib. 5. de iustit. q. 1. art. 9. co. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 10. numero 3. in fine.* Mercado *lib. 6. de contract. c. 4. pag. 11. vers. este priuilegio.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de restit. ap. 3. par. 3. dub. 14.* Auila *7. p. disp. 5. sect. 3. dub. 1. in fine.* & *dub. 3. conclus. 1.* Gaspar Hurtado *disp. 2. de irregular. difficul. 10. num. 36.* existimant te ab irregularitate excusari occidens in tui defensionem, tametsi occasionem aggressori per iniustitiam dederis verbi gratia alapa eum percutiendo, vel adulterium cum eius vxore committendo, vel contumeliis afficiendo, quia iniuriatus volens etiam in continenti se propria authoritate vindicare, teque occidere iniustitiam committit; ac proinde licet tibi eam iniustitiam propulsare, quod si alia via non potes nisi illum occidendo, licebit tibi illum occidere. Ergo illa occisio non est tibi peccaminosa. Ergo non potest inducere irregularitatem ex homicidio iniusto. Quod verum est, inquit Auila, etiamsi hoc periculum præuidisses; quia ea præuisio non tollit potestatem te ab iniusto aggressore defendendi. Neque est simile de ebrio, & amente qui ante ebrietatem vidit periculum occisionis futuræ, neque illud cauit; quia ebrius est totalis causa, & iniusta homicidij. Tu verò adulterium committens, vel contumeliosis verbis aggressorem afficiens non es causa homicidij ipsius, sed ipse iniuriatus aggrediendo censetur causa suæ mortis, cùm cessans ab aggressione, quod facere tenebatur, posset mortem vitare. Sed quamuis hæc probabilia sint, probabilius est quod *superiùs §. 5. principio* docui ex communi sententia te fore irregularem, si præuidisti periculum homicidij, nec præcauisti; nam esto homicidium illud in se, & immediatè licitum sit, est tamen in causa illicitum, & iniustum, concurrere autem ad homicidium iustum apponendo causam iniustam reus homicidij censendus est, & consequenter irregularis.

3 Dixi te non contrahere irregularitatem, quando occisio necessaria est ad tui defensionem, nam si te ab aggressore defendere posses illum mutilans, vel tantùm debilitans, & occideres, irregularis esses; quia ea occisio necessaria non est, ac proinde esset illicita, & iniusta, vt notauit Sylueſt. *verbo homicidium. 3. q. 4. in princ.* Henriq. *cap. 10. num. 2.* Suar. *disp. 46. sect. 1. numero 8.* Auila *7. p. disput. 5. sect. 3. dub. 2. conclus. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 2. de irregular. diffic. 10. n. 35.* & colligitur ex Conc. Trid. *sess. 14. c. 7. de reformat.*

4 Ex his venit decidenda quæstio, an si occidas inuasorem potens eius inuasionem declinare fugiendo irregularis sis? Affirmant Glossa *Clement. si furiosus verbo non valens.* Immola *ibi.* Panormit. *cap. olim el. 1. de restitut. spoliator num. 18.* Sylueſt. *verb. excommunicatio 6 q. 9.* Nauarr. *lib. 5. consilior. tit. de homicidio cons. 7. n. 4. edit. 2.* & *cap. 27. n. 211.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 48. n. 6.* Henriq. *cap. 10. num. 3.* Auila *7. part. disp. 5. sect. 3. dub. 2. vers. ex dictis.* Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. c. 9. assert. 3.* Mouentur quia *in dicta Clement. si furiosus* solùm excipitur ab irregularitate qui suum inuasorem occidit non valens aliter aggressionem declinare. Hæc sententia procedit casu quo fuga tibi periculosa non sit; nam si probabili te periculo vitæ exponas fugiendo, iam fuga non est medium ad declinandam aggressionem, & illius periculum, si quidem fugiendo in simile incidis, vt rectè Sylueſt. & Auila *suprà* notarunt.

5 Verùm etsi hæc sententia probabilissima sit, & communi Doctorem consensu recepta, censeo valde probabilem oppositam, scilicet te non incurrere irregularitatem occidendo inuasorem, etiamsi te indemnem seruare posses fugiendo, si tamen fuga tibi esset ignominiosa. Quod docuit Couarruu. *Clem. si furiosus 3. p. §. vnico, num. 1. & 4.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de restit. cap. 3 num. 418.* Suar. *disp. 46. sect. 1. n. 6.* Coninch. *disp. 18. dub. 9. in fine.* Gasp. Hurtado *de irregular. disput. 2. difficult. 10. num. 37.* Moueor quia non peccas occidendo; siquidem non teneris fugere cum tanto tui honoris detrimento. Dixi *si fuga tibi sit ignominiosa*, sicuti solet esse militi, vel nobili sæculari publicè prouocato. Nam si clericus es, vel religiosus, quibus nullo modo indecora est fuga, absque dubio irregularis esses occidens, si mortem fugiendo vitare posses. Vti aduertit Glossa *in dicta Clement. si furiosus.* & *cap. suscepimus de Homicidio.* Panormit *cap. olim el. 1. de restitut. spoliator.* Aragon. *2. 2. q. 64. art. 6. col. 13.* Sotus *lib. 5. de iustit. q. 5. art. 8. circa finem corpor.* Suar. *disp. 46. sect. 1. numero 5.* Auila *disp. 5. sect. 3. dub. 2.* Coninch. & Gaspar Hurtado *loc. alleg.* Idem inquit Sotus, Suar. & Coninch. est, si tu sis ignotus, vel infimæ sortis, vel aggressio nocte contingit, nam in his euentibus fuga non est notabiliter indecora; ideóque leue illud honoris detrimentum sustinendum est, ne proximus occidatur. Et ob eandem rationem merito Suar. & Coninch. existimant, si tu occasionem rixæ, & aggressioni dedisses, vel verbis contumeliosis, vel adulterio aliáve iniuria te occidere non posse inuasorem si fugiendo vales te defendere, quia fugiens nullum, vel leue detrimentum honoris patetis, quod ob iniuriam datam sustinere debes, media namque iniuria in illud discrimen te constituisti.

Neque obstat aduersus hanc doctrinam *Clement. si furiosus*; nam esto *ibi* non excipiatur occidens inuasorem qui non potest absque ignominia mortem vitare, excipitur tamen in communi regula, quæ solùm homicidio illicito, & iniusto hanc irregularitatem imponit. Præterea ob similitudinem rationis hæc exceptio honoris admittenda est, sicuti admittitur exceptio de ebrio, tametsi *in Clement.* solus furiosus excipiatur. Adde *in prædicta Clement.* appositam esse exceptionem quæ certa erat, & apud Doctores indubitata, aliæ verò exceptiones disputationi relinquuntur, vt ex dicendis constabit.

6 Grauior dubitatio est. An defensio directa bonorum temporalium, quorum iacturam vitare alia via non potes quàm occidendo aggressorem, ab hac irregularitate homicidij te excuset? Negant graues Doctores, Panormit. aliique Canonistæ in *cap. 2. de homicidio.* S. Antonin. *3. p. tit. 4. c. 3. §. 2.* Sylueſt. *verb. homicidium 2.* Nauarr. *cap. 15. num. 4.* & *cap. 27. n. 211. & seqq.* Henriq. *lib. 14. c. 11. n. 3.* Gutierr. *canon. qq. lib. 2. cap. 6. num. 61.* Molina *tract. 3. disp. 72. num. 3.* Salon. *2. 2. q. 64. art. 8. controuersia 2.* Auila *7. p. disp. 5. sect. 3. dub. 4. in conclus.* vbi oppositam sententiam parum probabilitatis habere censet Paul. Layman. *lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 9. assert. 3.* & alij apud Petrum Nauarr. & Suar. aliósque Doctores pro nostra sententia referendos. Ducuntur primò, quia *in dicta Clement. si furiosus* solùm excipitur ab irregularitate occidens in defensionem propriæ vitæ, non autem occidens in defensionem rerum temporalium. Secundò in *cap. interfecisti de Homicidio* excusatur ab irregularitate qui se suáque defendens occidit. Ergo si non se defenderet, non excusaretur. Tertiò in *cap. si perfodiens eodem tit.* dicitur furem nocturnum licitè posse interfici, secùs diurnum; quia potest constare quod ad furandum, & non ad occidendum venisset. Indicatur ergo pro furto impediendo non posse latronem interfici, bene tamen pro defendenda vita. Quartò in *c. suscepimus de Homicidio* imponitur irregularitas ei qui latrones furantes occidit, & subditur ratio. Quoniam expediebat post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere iacturam, quàm pro conseruandis rebus vilibus, & transitoriis in alios tam acriter exardescere. Quinto in *c. significasti el. 2. de homicidio*, iudicatur irregularis clericus in defensionem rerum Ecclesiæ latronem percutiens.

ſi vulnus inflictum lethale fuit, ergo fortioti iudicaretur irregularis, ſi illud vulnus in defenſionem ſuarum rerum inflixiſſet. Ratio autem ſumitur ex eo, quòd irregularitas contracta in defenſionem iuſtam rerum temporalium non eſt irregularitas ex delicto, ſed ex defectu; deficit namque occidens à perfecta repreſentatione Chriſti, qui pro aliorum ſalute ſe & ſua obtulit. Et licèt ab hac ſignificatione deficiat occidens in defenſionem propriæ vitæ, nihilominus excuſari ab irregularitate debuit ob grauem, & ſtrictiſſimam neceſſitatem propriæ vitæ conſeruandæ. Deindeſi ab irregularitate excuſat propriorum bonorum defenſio, etiam conſulentes, & cooperantes huic defenſioni excuſabuntur. Hoc autem non videtur admittendum, aliàs milites in bello defenſiuo propria manu occidentes excuſabuntur ab irregularitate incurrenda contra textum *in cap. petitio de Homicidio.*

7 Nihilominus propriorum bonorum defenſionem ab irregularitate hac homicidij, & mutilationis accuſare verius exiſtimo, & in praxi tutum, & ſecurum. Sicuti docuit Alfonſus de Caſtro *lib. 2. de lege pœnali. cap. 14.* Inclinat Couarruu. *Clement. ſi furioſus 3. p. num. 6. circa finem.* Fauet Sotus *lib. 5. de iuſtit. q. 1. art. 8.* Et defendit abſolutè Petr. Nauarr. *lib. 3. de reſtitut. cap. 4. num. 418.* Sayrus *lib. 6. cap. 17. à num. 22.* Suar. *de cenſur. diſp. 46. ſect. 2. à num. 4.* Leſſius *lib. 2. ne iuſtit. cap. 9. dub. 11. num. 73.* Conich. *diſp. 18. dub. 9 num. 80. & 88.* Filliuc. *tract. 20. cap. 5. q. 6. num. 146. & q. 7. num. 149.* Bonac. *de irregular. diſp. 7. q. 4. p. 6. num. 10.* Gaſp. Hurtado *de irregular. diſp. 2. difficult. 10.* & alij. Et colligitur ex *cap. quia te 50. diſt.* vbi quidam Epiſcopus à Sarracenis captus aliquos ex illis vt libertatem defenderet interfecit, de quo caſu Vrbanus II. inquit: *Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè nullo modo iudicaris.* Infertur ergo manifeſtè non ſolùm pro defendenda vita, ſed pro defendenda libertate licitam eſſe interfectionem abſque periculo canonici impedimenti. Ratio verò deſumitur ex eo quòd irregularitas ob defectum ſignificationis tantùm impoſita eſt occidentibus, & mutilantibus authoritate publica, non autem illis qui priuata authoritate mutilant, vel occidunt; his autem irregularitas indicitur non præcisè in defectum ſignificationis, ſed in pœnam delicti commiſſi. At qui proprium honorem, bonáque fortunæ alia via defendere non poteſt, niſi occidendo inuaſorem, nullam culpam in ea occiſione committit. Ergo non ſubiicitur irregularitati ob culpam indictæ.

8 Neque obſtant contrariæ ſententiæ fundamenta. Ad primum fateor *in Clement. ſi furioſus* ſolùm excipi defendentem propriam vitam, quia id certum, & indubitatum eſt, ſed nõ inde infertur defendentem propria bona excuſari non poſſe; aliàs non excuſaretur defendens ſe à mutilatione, vel vulnere non lethali; ſiquidem hæc defenſio in dicta Clementin. non excipitur, cùm tamen communis ſententia hanc defenſionem vt legitimam excuſationem admittat.

Ad ſecundum ex *cap. interfeciſti*, reſpondeo *ibi* excuſari ab irregularitate qui ſe, ſuáque defendens occidit inuaſorem, non tamen inde licet, colligere defendentem res ſuas ſi occidat, eſſe irregularem, aliàs foret irregulari s defendens ſe tantùm, & non ſua. Quocirca exiſtimo illud ſignum & non copulatiuè, ſed diſiunctiuè accipiendum eſſe, ita vt faciat hunc ſenſum: Qui ſe defendit, & etiam qui defendit ſua, non eſt irregularis occidendo. Quam explicationem colligit Suar. *ſupra n. 8.* & Coninch. *num. 90.* ex Textu in *cap. verum de iureiurando*: vbi abſoluendus dicitur à vinculo iuramenti qui illud fecit inuitus pro vita, & rebus ſeruandis.

Ad tertium deſumptum ex *c. ſi perfodiens*, dicito cum Couarruu. *3. p. relect. §. vnico. num. 6. verſ. Septimò*, te poſſe regulariter impunè, & abſque irregularitatis timore occidere furem nocturnum; quia tibi non conſtat, an poſſis furtum impedire abſque occiſione, vel quia non conſtat, an venerit ad furandum tantùm, an etiam ad te occidendum. Secùs procedit in fure diurno. Hic enim ſtatim cognoſcitur, an impedire eum poſſis à furto ſine tuo periculo. Differentia ergo furis nocturni à diurno ſita eſt in eo, quòd fur nocturnus regulariter abſque illius occiſione non poteſt à furto impediri, quia telo inuadit impedientes, ſecùs diurnus, ac proinde nocturnum interficiens præſumitur cum moderatione inculpatę tutelæ interfeciſſe ſecus interficiens diurnum, ideóque probare debet non poſſe aliter furtum impedire.

Ad quartum ex *cap. ſuſcepimus*, dico manere clericum in illo caſu irregularem, quia ob vanum timorẽ mortis occidit latrones, quos iam ligatos habebat, & in vindictam furti iam recuperati. Vnde meritò præcepit Pontifex à miniſterio altaris abſtinere, quia tam grauiter ob furtum factum rerum temporalium, quæ iam recuperatæ erant exarſit in latrones, cùm potius expediret poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere iacturam, quàm ita grauiter exardeſcere. Notandum enim eſt verbum *exardeſcere*, quod vindictam, & non defenſionem ſignificat. Neque enim ibi neceſſaria erat defenſio, ſiquidem latrones ligandi erant, & authoritate publica coërcendi, ſi aliquod damnum ex illis ſolutis timeretur.

Ad quintum ex *c. ſignificaſti*, eodem modo reſpondemus meritò iudicari Presbyterum illum irregularem, ſi vulnus læthale inflixit, quia poterat facile furtum vociferatione impedire, vt conſtat, nam ſtatim parochiani acceſſerunt, & latronem abſque difficultate interfecerunt. Ex nullo ergo textu conſtat ex occiſione ob defenſionem rerum temporalium contingentem cum moderatione inculpatæ tutelæ irregularitatem induci. Ad argumentum ex ratione petitum reſpondeo hanc irregularitatem non induci ob defectum tantùm, ſed in pœnam delicti, quia ſola ea irregularitas quæ à miniſtris iuſtitiæ, & à militibus contrahitur impoſita eſt ob defectum perfectæ ſignificationis.

Ex dictis colliges in omnibus his caſibus, in quibus licitum eſt aggreſſorem interficere, irregularitati locum non eſſe. Quapropter cùm communis ſententia defendat ob defendendam patriam, bonáque communia, propriam Eccleſiam, conſanguineos, quinimo extraneos innocentes, licitum eſſe aggreſſorem interficere, ſi alia via aggreſſio auerti nequit, efficitur ſanè nullam inde irregularitatem contrahi. Quod docuit Couarruu. *Clement. ſi furioſus 3. p. §. vnico, num. 5.* Suar. *diſp. 46. ſect. 3. num. 2.* Filliuc. *tract. 20. num. 106.* Saa, *verbo irregularitas. num. 2.* Bonacina *pun. 6. num. 11.* Coninch. Gaſpar. Hurtado & alij *locis citatis.* 9

Eſt tamen maximè aduertendum irregularitatem contractam ex exceſſu defenſionis vitæ, honoris, vel bonorum temporalium non eſſe nuncupandam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali, etiamſi exceſſus ſit ex propoſito & calore pugnæ, imo etiamſi quis iam fugientem proſequatur & occidat, vt rectè notauit Nauarr. *cap. 27. num. 240. & conſ. 36. de homicidio edit. 2.* Henriq. *lib. 14. cap. 19. num. 3.* Suar. *diſp. 46. ſect. 1. num. 13. in fine.* Auila *7. p. diſp. 6. ſect. 5. dub. 5.* Paul. Layman. *lib. 3. ſect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 12. aſſert. 7.* Gaſpar Hurtado *de irregul. diſſic. 20. num. 66.* Et colligitur ex Conc. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat.* vbi homicidium voluntarium definit eſſe, quod ſit ex propoſito, & ex induſtria. Hoc autem homicidium cum ex rixa originem duxerit, & illa durante factum fuerit caſu contigiſſe cenſendum eſt, ideóque pœna ordinaria hoc homicidium non punitur, vt optimè probat Couarruu. *3. p. Clem. ſi furioſus. §. vnico num. 3.* 10

Pvnctvm XVI.

De irregularitate contracta ob iterationem baptiſmi.

1 *Miniſtrans ex officio rebaptizanti, irregularis eſt.*
2 *Rebaptizatio occulta irregularitatem inducit ex communi ſententia.*
3 *Contrarium non videtur improbabile, ſcilicet requiri delictum publicum eſſe.*
4 *Non eſt locus huic irregularitati, ſi rebaptizes, quem credebas baptizatum non eſſe.*
5 *Verius eſt te non fore irregularem rebaptizando ſub conditione, etſi temerè, & abſque vlla præmiſſa diligentia rebaptizes.*
6 *Qui ſe culpabiliter rebaptizari permiſit, irregularis eſt.*
7 *Aliqui affirmant ignorantes hanc irregularitatem contrahere.*
8 *Communior ſententia hos ab hac irregularitate excuſat.*
9 *Satisfit oppoſitis.*
10 *Eandem irregularitatem incurrunt liberè, & abſque vrgente neceſſitate baptiſmum ab hæreticis declaratis ſuſcipientes.*
11 *Qualiter differentes baptiſmum, quouſque periculum mortis habeant, irregulares ſint.*
12 *Pro iteratione aliorum Sacramentorum imprimentium characterem, aliqui exiſtimant eandem irregularitatem contrahi.*
13 *Verius eſt oppoſitum.*
14 *In hac irregularitate ſi delictum ſecretum ſit, poterit Epiſcopus diſpenſare.*

CErtum eſt miniſtrantem ex officio ei qui rebaptizat fieri irregularem ex *cap. ex litterarum 2. de Apoſtatis.* Quæ irregularitas non eſt abſoluta, & totalis, cùm non priuet vſu, & exercitio ordinis habiti. Sed ſolùm aſcenſu ad ſuperiores ordines, vt ex ipſo *cap. ex littterarum* conſtat, & aduertit Suar. *t. 3. in 3. p. diſp. 31. ſect. 6. verſ. ſed ad hæc.* Bonac. *de irregularit. diſp. 7 q. 3. pun. 3. n. 1. & 7.* Layman. *lib. 2. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 2. n. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. n. 34. & ſeqq.* Gaſpar Hurtado *de irregular. diſp. 2. diſſic. 1.* Hanc irregularitatem prædicti Doctores extendunt ex communi omnium ſententia ad rebaptizantem; eo quòd miniſtro rebaptizantis irregularitas indicitur, quia rebaptizationi cooperatur. Tacitè ergo ſupponitur præſtanti rebaptizationem irregularitatem indictam eſſe. Sicuti præter ſupradictos Doctores docent Nauarr. *c. 27. n. 246.* Henriq. *lib. 2. c. 31. n. 1. & lib. 14. cap. 4. n. 4.* Auila *7. p. de irregular. diſp. 7. dub. 1.* 12

Sed

3 Sed an hæc rebaptizatio solemnis esse debeat, vt ministet rebaptizantis,& ipse rebaptizans irregularitatem incurrant? non est constans sententia. Nam communis sententia quam tradit Hostiens. *in d.cap. ex litterarum.* Scotus *in 4.dist.6.q.8.* Auila *dicta disp.7.dub.1.* Henr. *lib.14.c.4.n.5.*& *c.20.n.3.* Sayr. *lib.7.thesauri,c.8.n.6.* Coninch. *disp.18.dub.5.n.36.*& supponit Bonac. *de irregul.disp.7.q.3.pun.3.n.9.* & asserit occultam rebaptizationem sufficere maximè in rebaptizante. Ducuntur, quia *c.qui in qualibet 1.q.7.*& *c.qui bis.*& *c.eos quos.de conse.d.4.* nullatenus publicitatem criminis requirunt. Et licèt in *d.cap. ex litterarum de apostatis* dixerit Alexand. III. de ministro illo rebaptizationis,quod ad Ordines superiores, si publicum est,quod proponitur promoueri non valeat,nisi ad religionem transierit si verò occultum fuerit, permittitur promoueri: id intelligendum est ex dispensatione Episcopi.

4 Cæterùm etsi prædicta sententia in praxi consulenda sit, contraria tamen scilicet debere delictum publicum esse, vt huic irregularitati sit locus, probabilitate non caret. Nam Textus in *cap.ex litterarum* absolutè decidit, si crimen occultum sit ordinari acholytum illum posse, neque dispensationis mentionem fecit. Ergo absque fundamento dispensatio exigitur. Alij verò textus non de rebaptizante, sed de rebaptizatis loquuntur, præterquam quod explicari debent iuxta hunc Textum in *cap.ex litterarum,* vbi Pontifex apertè locutus est, atque adeo in rebaptizatione occulta non contrahi à rebaptizante irregularitatem docuerunt Panormit. *dicto cap.ex litterarum num.1.* Sylvest. *verbo irregularitas q.4.* Paludan. *in 4.dist.6.quæst.4.art.1.concl.2.* Tolet. *lib.1. cap.70. §.quarto.* Laym. *lib.1.sum. tract.5.par.5. c.2.numero 1.* Gaspar Hurtado *de irregular. disp.2. difficult....* Coninch. *disput.18. dub.5.in 3.p.disp.31.sect.6. dub.3.1. num.1.* inclinat Suar. *t.3. num.36.*

5 Non est autem locus huic irregularitati, si rebaptizes eum quem credebas baptizatum non esse; quia comparatione tui non fuit rebaptizatio; siquidem probabiliter existimasti baptizatum non esse, neque enim dici potest iteratum quod factum esse nescitur. *Cap. solemnitates.de consecrat. dist.1. Cap. vn.de clerico per saltum promoto.* Quapropter ab hac irregularitate quælibet ignorantia modò non sit crassa, & supina excusat, quia requiritur dolus, seu lata culpa. Sicuti aduertit Bonac. *d.p.3.numero 3.* Layman. *dicto cap.2. numero 1. vers.3.*

6 Si verò temerè,& absque vlla præmissa diligentia rebaptizes,tametsi sub hac conditione si non est baptizatus, affirmant Sotus *in 4. dist.3.q.vnica.art.9.* Corduba *in sum.quæst. 37.* Vgolin. *de irregular.cap.35.§.3.* Sayrus *lib.7. cap.8. num. 23.* te fore irregularem, quia conditio apposita habetur pro non adiecta, quod Pius V. docuit in *Catechismo Romano tract. de baptismo, capit. de effectibus baptismi in fine.* Oppositum tamen probabilius docuerunt Nauarr. *capit.27. numero 246.* Henriq. *lib.14.cap.4.num.4.* Suar. *disp.31.sect.6.dub.5.* Auila *7.p.disput.7.dub.3.* Bonac. *disp.7.q.3.pun.3. num.4.* Layman. *de irregular.cap.2. num.1.vers.4.* Gaspar Hurtado *disp.2.difficult.1.* Coninch. *disp.18.dub.5.num.38.*& alij,apud ipsos quia ex vi illius conditionis appositæ actus suspenditur,ac proinde exterior illa ablutio non est rebaptizatio,& consequenter neque irregularitati subiecta. Idem est si absque intentione rebaptizandi aliquem exterius rebaptizares; quia ea actu non est absolutè,& perfectè rebaptizatio, vti Coninch. Layman. Hurtado,& Bonac. *locis allegatis* notarunt.

7 Deinde qui se culpabiliter rebaptizari permisit absque dubio irregularis est simpliciter, & absolutè, ideóque non solùm impeditur à susceptione ordinum, sed etiam à fuscepto rum vsu. Vt colligitur ex *cap. confirmandum 50.dist.* & *cap.si bis de consecrat.dist.4.* Placet tamen aliquibus grauibus Doctoribus,S.Antonino,*3.par.tit.14.cap.13.§.12.* Paludano *in 4. dist.6.q.4.art.1. concl.2.* Sylvestro, *verbo baptismus 5.q.3.* Vualdo *tract.de irregular.num.40.* Maiolo *lib.3.de irregular.c.14.* ab ignorantibus, & nullam culpam committentibus hanc irregularitatem contrahi, eo quòd hæc irregularitas non in pœnam delicti à rebaptizatis commissi, sed in detestationem rebaptizationis, & in reuerentiam tanti sacramenti videatur esse imposita. Argum. *cap.qui in qualibet 1.quæst.7.* vbi inquit Pontifex eos qui in qualibet ætate alibi quàm in Ecclesia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt ad Ecclesiasticam militiam prorsus non permittuntur accedere. Et *cap. qui bis de consecrat. distinct.4.* ibi: *Qui bis ignoranter baptizati sunt, non indigent pro eo pœnitere, nisi quòd secundùm canones ordinari non possunt, nisi magna aliqua necessitas cogat.*

8 Sed communior sententia ab hac irregularitate excusat eos qui ignoranter rebaptizati sunt. Sicuti post alios antiquiores tradit Sotus *in 4.dist.3.q.vnica art.9.ante finem.* Couarruu. *Clement.si furiosus.1.par.in principio n.8.* Nauarr. *cap. 27.num.246.* Henriq. *lib.14.cap.4. num.3.* & 4. Suar. *t.3.in 3. p.disp.31.sect.6. ante finem.* & *de cens.disp.42.sect.1.n.10.* Greg. de Valen. *t.4.disp.7.q.19.punct.3.§.5.* Sayrus *lib.7. thesauri, cap.8. num.8.* & *seqq.* Tolet. *lib.1. cap.70.* Eman. Saa, *verbo irregularitas ex iteratione baptismi num.1.* Auila *7. part.disp.7. dub.2.* Paul. Layman. *lib.2.sum.tract.5. p.5.c.2. n.3.*& alij, & colligitur apertè,ex *cap.placuit. Cap. qui apud 1.q.4.* Etenim cùm ex nullo iure manifestè constet hanc irregularitatem indictam esse ex defectu alicuius significationis, asserendum est in pœnam delicti commissi esse appositam; quia id naturæ irregularitatis magis congruit. Stante autem ignorantia nullum delictum committitur. Ergo nullus est huic irregularitati locus.

Neque textus in contrarium relati vrgent. Nam *cap. qui* 9
in qualibet, intelligitur de his qui in qualibet ætate adulta,& dolo capaci rebaptizantur. Caput verò *qui bis,* non est alicuius Pontificis, aut concilij generalis, sed cuiusdam Theodori Archiepiscopi Cantuarensis, ideò vim legis habere non potest, vt aduertit Couarruuias, Sayrus, Suar. Layman. & alij *loc.cit.*

Eandem irregularitatem incurrunt qui liberè, & absque 10
vrgenti necessitate baptismum ab hæreticis taliter declaratis suscipiunt; eo quòd censeantur hæreticis commiscri, & eorum erroribus communicare; vt decisum est *cap. Afros.98. dist. c.ventum est 1.q.1.* & *c.qui in qualibet 1.q.7.*

Qui verò differunt baptismum, quousque ægritudine la- 11
borent,& periculum mortis habeant in Presbyteros ordinari non debent ob defectum probatæ fidei. Sicuti habetur *cap. vnico 57.dist.* Quapropter vt ab hac irregularitate liberentur, probare debent fidem rectæ vitæ testimonio,neque Episcopus aliter eos ordinare poterit, nisi sacerdotum penuria vrgeat. Sicuti aduertit Suar. *de censur.disput.42.sect.1. num.5.* Sayrus *lib.7. de irregular. cap.8. num.30.* Laym. *lib.1.summ. tract.5.part.5. de irregular. cap.2. assert.3.* Maiol. *lib.3.de irregular. cap.10.* Gaspar Hurtado *disp.2. de irregular. difficult.1. num.2.* Bonac. *part.5.num.11.* Quam irregularitatem probabiliter extendit Maiol. Suar.& Laym. ad eos qui metu,aliáve necessitate coacti baptismum suscipiunt, quia defectum probatæ fidei habent, cùm non voluntariè, sed quasi necessitate coacti illam susceperint.

Pro iteratione aliorum sacramentorum imprimentium 12
characterem, qualia sunt Confirmatio, & Ordo, aliqui existimant eandem irregularitatem contrahi quæ in iteratione Baptismi contrahitur. Quod docuerunt Richard. *in 4.dist.7. art.6.q.1.* Maiol. *ibi* Hostiens. *in summ.lib.1.tit. de sacram.non iterandis §.vlt.n.12.* Archidiacon. *in cap. dictum de consecrat. dist.5.*& *ibi.* Glossa, *verbo amplius.* Nauarr. *cap.27. n.247.* & *lib.1.consil.tit.de temporib.ordinat,consil.36.* Maiol. *lib.3.c.15.* Iacob.de Graffis *lib.4.c.27.n.15.* Philiarc. *lib.4.c.14.* Viuald. *de irregular.44.* & alij. Ducuntur ex *dicto cap. dictum de consecrat. dist.5.* vbi eodem modo prohibetur Confirmationis iteratio ac iteratio Baptismi,& sub eadem pœna religiosi obsequij sub habitu regulari,vel clericali.

Sed ob hanc iterationem nullam irregularitatem contra- 13
hi, verius docuerunt Scotus *in 4. dist.5.q.5.* Paludan. *dist.7. q.2. art.1.concluf.2.* Sotus *dist.7. q. vnica. art.5.* Sylvest. *verbo irregularitas,q.4.* Alphons. de Castro *lib.1. de potest. legis pœnalis cap.7.docum.3.* Couarruu. *Clement.si furiosus 1.p.in princip. num.8.vers.sed & illud* Gregor.de Valentia, *t.4. disp.7.q.19. p.3.§.5.* Sayrus *lib.7.thesauri,cap.8.num.28.* Suar. *de sacram. disp.38. sect.1.1.* Coninch. *q.72.art.5.in fine.* Auila *7.p.disp.7. dub.5.* Filliuc. *tract.19. cap.7.q.1.* Reginald. *lib.30. tract.2. num.178.* Bonac. *de irregul.disp.7.q.3.num.7.* Layman. *cap.2. circa finem.* Gaspar Hurtado *disp.2. de irregul.difficul.1.num.3.* eo quòd nullo iure hæc irregularitas expressa sit, nam esto in *dicto cap.dictum* caueatur non posse iterari Confirmationem; sicut nec Baptismum, pœna tamen quæ *ibi* apposita est (vt rectè notarunt Scotus, de Castro, & Sayrus) potiùs probat sic iterantes ab irregularitate esse immunes; siquidem clerici famulatus,cui iterantes addicuntur exercitio ordinum confistit,& maximè in Eucharistiæ consecratione. Hinc à fortiori constat pro iteratione aliorum Sacramentorum nullam irregularitatem appositam esse.

Quoad dispensationem huius irregularitatis ex iteratio- 14
ne Baptismi, certum est spectato iure communi solùm Pontificem dispensare posse. At si ex delicto secreto proueniat,poterit Episcopus virtute Concil. Trident. *sess.24. cap.6. de reformat.* Sicuti aduertunt Sayrus *lib.7. thesauri, cap.8. in fine.* Auila *7.p.disp.7.in fine.* Bonac. *de irregular.disp.7.q.3.pun.3. num.9.*& 10. Occultum autem delictum censetur, quoties publicè ignoratur rebaptizationem fieri.

Punctum XVII.

De irregularitate contracta ob illicitam Ordinum susceptionem.

1 *Irregularis est qui Ordinem furtiuè susceptt, & quis dicatur Ordinem furtiuè suscipere.*

2 *Ob receptionem sacri ordinis absque confirmationis receptione, verius est nullam irregularitatem contrahi.*

1 *Suſcipiens ſacros Ordines poſt Matrimonium extra caſus à iure permiſſos, irregularis eſt.*
4 *Qualiter in hac irregularitate diſpenſet Epiſcopus.*

1 CErtum eſt irregularitatem contrahi ab eo qui Ordinem furtiuè ſuſcepit. Sicuti habetur *cap.1. De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit*, vbi prohibetur ei qui diaconatu furtiuè initiatus eſt, ne ad ſacerdotalem ordinem aſcendat. Multipliciter autem contingit hæc furtiua ordinatio. *Primò* ſi ordineris ſacris ſine vero titulo. *Secundò* ſi abſque dimiſſoriis litteris. *Tertiò* non ſeruatis interſtitiis. *Quartò* per ſaltum. *Quintò* ſine ætate. *Sextò* ſine approbatione, & admiſſione Epiſcopi, vt contingit quando admiſſus, neque vocatus te cum aliis ordinandis ingeris, vel ſi vſurpato nomine alterius perſonæ examinatæ, & approbatæ ad Ordines locum illius occupas, vel ſi ſub nomine tuo facis alium examinari, & approbari, & poſtea ipſe proprio nomine vocatus ad ordines accedis.

Dicendum igitur eſt furtiuam ordinationem ſolùm hoc ſexto modo propriè contingere, & irregularitatem ſaltem quoad ſuperiores Ordines ſuſcipiendos inducere, nam aliæ furtiuæ ordinationes potiùs ſuſpenſionem, quàm irregularitatem indicunt. Sicuti notauit Gloſſa *in dicto cap.1.* Sayrus *lib.7.theſauri, cap.9.num.37.* Suar. *diſp.42.ſect.3.numero 5.* Coninch. *diſp.18.dub.5.num.43.* Bonac. *de irregular. diſp.7. q.3. p.4.num.6.* Gaſpar Hurtado *diſp.2.difficult.1.num.3.* Layman. *de irregular.cap.3.num.1.* &alij.

Solùm obiici poteſt *caput vltimum. De eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit*: vbi ſic ordinatus furtiuè diconatu, & ſubdiaconatu eodem die prohibetur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, quæ pœna ſuſpenſionis, & non irregularitatis videtur eſſe. Sed optimè reſpondet Suar. *loco citato* comm ſa ibi eſſe duo delicta, vnum recipiendo Ordinem furtiuè, alterum recipiendo eodem die duos ſacros Ordines. Propter primum delictum incurrit irregularitatem latam in *cap.1.& 2.eodem tit.* Ob ſecundum vero pœna ſuſpenſionis afficitur.

2 Ob receptionem ſacri Ordinis abſque confirmationis receptione, etſi Maiol. *lib.4.de irregular.cap.12.num.9.* cenſeat irregularitatem incurri ob decretum Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.4.de reformat.* ſtatuentis, ne Ordines recipiantur non præmiſſa Confirmationis receptione, longè verius eſt nullam irregularitatem contrahi. Vti docuit Vgolin. *de irregular.cap. 38 §.1.* Henriq. *lib.14.cap.6.num.3.* Sayrus *lib.7. cap.9. ad finem num.42.* Suar. *t.3.de ſacram. in 3.p.diſp.38. ſect.3. & de cenſur.diſp....ſect.3. in fine.* Filliuc. *tract.20. num.205.* Bonac. *de irregular. diſp.7. q.3.punct.4.num.8.* quia nullibi inuenitur hæc pœna expreſſa. Quinimo ſatis probabiliter exiſtimant Nauarr. *cap.22.num.9.* Henriq. *lib.4. cap.6. num.3.* Suar. & Sayrus *locis citatis* non peccare mortaliter ſuſcipientem, neque exercentem Ordinem ſacramento Confirmationis non ſuſcepto, quia *in dicto* Conc. Trid. *decreto*, neque alibi continetur præceptum illius recipiendi.

3 Deinde ſuſcipiens ſacros Ordines poſt matrimonium contractum extra caſus à iure permiſſos, irregularis eſt ex *Extrauag. Antiquæ concertationi, De voto*, & tradunt omnes.

4 Quoad diſpenſationem verò irregularitatis ex furtiua Ordinis ſuſceptione contracta conſtat *ex dicto cap.1. De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit* poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda interdictum ſit, vti plerunque ab omnibus Epiſcopis interdicitur. Quo caſu ſi diſpenſatio ſummo Pontifici reſeruatur, excepto ſi reus fuerit religionem ingreſſus, & ibi aliquandiu laudabiliter vixerit, vt in *dicto cap.1.* habetur. Verùm ſi crimen occultum ſit, poteſt Epiſcopus virtute Concil. Trident. *ſeſſ.14.cap.6. de reformat.* diſpenſationem concedere. Sicuti aduertit Sayrus *lib.7.theſauri, cap.9.num.30.* Bonac. *de irregular.diſp.7.quæſt.3. pun.4.n.7.* Quoad irregularitatem contractam ab eo qui indebitè poſt matrimonium Ordinatus eſt, ſolus Pontifex diſpenſare poteſt, niſi poſtmodum religionem approbatam profiteatur. Vti cauetur *in dicta Extrauag. Antiquæ*, aut delictum occultum fuerit.

PVNCTVM XVIII.

De irregularitate contracta ob iniquam Ordinis adminiſtrationem.

1 *Miniſtrans in Ordine non habito ſeriò, ſolemniter, & ex officio, irregularis eſt.*
2 *Explicantur verba in propoſitione apposita.*
3 *Irregularis ex, ſi in ſolemni Miſſæ officio Epiſtolam cum manipulo cantes.*
4 *Item ſi Baptiſmum ſolemniter miniſtres.*
5 *Item attentans conficere Euchariſtiam, illamue miniſtrans.*
6 *Idem eſt de abſolutione ſacramentali, præſtita ab eo qui ordinatus non eſt.*
7 *Negant plures exercentem officium Ordinis quem non habet non fore irregularem, ſi illud præſtet abſque intentione vſurpandi Ordinis vſum.*
8 *Verius videtur oppoſitum.*
9 *Prædicta irregularitas comprehendit tam clericos, quàm laicos ex plurium ſententia.*
10 *Verius eſt ſolos clericos, & non laicos afficere.*
11 *Qualiter ob indignam Ordinis habiti adminiſtrationem irregularitas incurratur. Remiſsiuè reſpondetur.*
12 *Quis in hac irregularitate diſpenſet.*

MIniſtrantem in Ordine non habito ſeriò ſolemniter, & ex officio irregularem eſſe deciſum eſt *capite 1. de clerico non ordinato miniſtrante*: nam *ibi* dicitur: *Si quis baptizauerit* (intellige ſolemniter) *aut aliquod officium exercuerit non ordinatus; propter temeritatem abiiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur.* In quo Textu aliquibus placet excommunicationem ferendam ſtatui, cùm dicitur Abiiciatur de Eccleſia; aliis ſuſpenſionem, ſeu depoſitionem à clericali ſtatu; quæ depoſitio, ſeu ſuſpenſio temperata eſt *c.2.eodem tit.* vt ſolùm ſit per biennium, vel triennium ab ordine qui inter ſuſcepros fuerit præcipuus, irregularitas autem qua parte impedit Ordinum ſuſceptionem ipſo iure fertur tam in *d.c.1.& 2. de cleric.non ordin.miniſtr.* 1

Notanda ſunt verba in propoſitione appoſita, vt huic irregularitati locus ſit. *Primò* namque exercere debes ordinem non habitum ſeriò, nam ſi per iocum ſeu ludum ad aliquam hiſtoriam repræſentandam Ordinem exerceas, in hanc irregularitatem non incidis; quia non cenſeris ordinem exercere, ſed illius exercitium repræſentare. Quod intercedente honeſta cauſa, & ſecluſo rerum diuinarum contemptu licitum eſt, ac proinde nequit irregularitati ſubiici. Sicuti tradit Sylueſt. *verbo irregularitas q.12.* Nauar. *cap.27.num. 241.* Sotus *in 4.diſt.25. p.1. art.3.* Henriq. *lib.14.cap.6.num.13* Sayrus *lib.7.theſauri, cap.10. n.2.* Suar. *diſp.42.ſect.4. numero 16.* Bonac. *diſp.7. de irregular. q.3. pun.6.num.1.* & alij communiter. *Secundò* debes exercere ſolemniter, & ex officio, vt aduertunt prædicti Doctores. Nam ſi hoc modo Ordinem non exerceas, non cenſeris officium Ordinis exercere. Hoc enim ex ſua natura poſtulat, vt ſolùm ab ordinatis exerceri poſſit. Quapropter cùm vſus minorum ordinum communiter à non ordinatis exerceatur, & Epiſtola, & Euangelium ſæpè in Miſſa ſolemni canatur cum dalmatica abſque manipulo, vel ſtola ab iis qui eo Ordine initiati non ſunt, quinimo etiam cum ſtola, ſeu manipulo à Clericis inferioribus Subdiacono in Eccleſiis fratrum Minorum teſte Nauarro *cap.27. n.241.* Auila *7.p.diſp.9. ſect.2.dub.13.* Ob has actiones hæc irregularitas non contrahitur. Requiritur ergo ad hanc irregularitatem contrahendam, vt illud officium Ordinis exerceas quod ſecundùm Eccleſiæ inſtitutionem, & conſuetudinem exerceri nequit ab iis qui eo Ordine carent. Sicuti docent ex communi S Antonin *3.p.tit.28.cap.1.§.1.* Sylueſt. *verbo irregularitas, num.14.* Nauarr. *cap.27. num.232.* Henriq. *lib.14. cap.6.num.1.* Sayrus *lib.7.cap.10.num.3.& 4.* Auila *7.p.diſp.9. ſect.2. dub.13.* Layman. *lib.1. ſum.tract.5. par.5. cap.3.n.1.* Coninch. *diſputat. 18.dub.6.* Bonac. *diſputat.7. de irregular. quæſt.3. p.6. numer.1. & 2.* Hinc fit te irregularem fore ſi in ſolemni Miſſæ officio Epiſtolam cum manipulo, vel Euangelium cum ſtola decantes, vbi non eſt priuilegium, aut conſuetudo, vt ea ſolemnitate decantetur ab iis qui eo ordine non fuerint inſigniti, vt prædicti Doctores ſpecialiter Sayrus, Suar. Coninch. Layman. Bonac. *locis allegatis* notarunt. 2

Secundò eidem irregularitati ſubiiceris, ſi baptiſmum ſolemniter miniſtres; quia baptiſmus ſolemniter miniſtratus ordinis ſacerdotalis vſus, & exercitium eſt. Vt deciditur *dicto cap.1. de clerico non ordinato miniſtr.* Secùs eſt dicendum de baptiſmo non ſolemni qui ſæpè à laicis præſtatur: vt aduertunt Nauarr. *cap.22.num.7.& cap.27.num.242.* Henriq. *lib.2.de baptiſmo.cap.29.num.1.& 3. & lib.14.de irregular.c.6. num.2.* Sayrus pluribus relatis *lib.7.cap.10.num.5.* Auila *7. p.diſp.9. dub.14.* Bonacina *diſput.7. de irregular. qu.3. p.6. num.5.* 3

Tertiò attentans conficere Euchariſtiam, illamue miniſtrans, aut miniſtrans Ordinem, Confirmationem, extremam Vnctionem cùm Sacerdos non ſis, abſque dubio irregularis es; quia Officium Ordinis quem non habes exerces. Secùs eſſet ſi matrimonio aſſiſteres tanquam parochus, cùm tamen parochus non eſſes; quia Matrimonij aſſiſtentia non eſt actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, & propter vſum iuriſdictionis, non habitæ non eſt irregularitas impoſita. Vt benè aduertit Suarez *diſputat. 42. ſect.4. numero 19.* Coninch. *diſputat. 18. dub. 6. num. 48.* Gaſpar. Hurtado *diſput.2.de irregular.difficult.2.n.5.* Et idem eſt de officio concionandi, nam eſto illicitè non ordinatus illud vſurparet; quia tamen non eſt officium per ſe Ordini ſacro annexum; ea de cauſa illud vſurpantes irregularitatem non incurrunt: vt notauit Laym *lib.1 ſum.tract.5.par.5.cap.3.n.3.* 4

De abſolutione Sacramentali præſtita ab eo, qui Ordinatus non eſt, exiſtimat Sylueſt. *verbo confeſſor.1.initio.* Ledeſma *2. p.4.q.7. art.3. dub.1.* & reputat valdè probabile Auila *7.part.* 5

de irregular. disp. 3. dub. 15. irregularitatem non inducere; quia absque vlla solemnitate exercetur, ac proinde inter officium Ordinis reputanda non est. Sed contrarium meritò docent cum communi sententia Nauarr. *cap.* 27. *num.* 242. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 1. Sayrus *lib.* 7. *thesauri, cap.* 10. *n.* 5. Suar. *disp.* 42. *sect.* 4. *num.* 19. Bonac. *disp.* 7. *q.* 3. *pun.* 6. *num.* 4. Coninch. *disp.* 18. *num.* 48. Layman. *de irregularit. cap.* 3. *n.* 2. *vers. his adde*, & alij. Et colligitur ex *cap.* 1. *de clerico non ordinato ministr.* Etenim absolutio Sacramentalis quantumcumq; secreta sit actus est, & exercitium sacerdotalis Ordinis, sicuti est celebratio, ac proinde sicut vsurpatio celebrationis à non sacerdote irregularem efficit, sic absolutionis vsurpatio facere debet, falsúmque est sub officio Ordinis prædictam absolutionem non contineri.

7 Superest tamen duplex difficultas. Prima: an exercens seriò officium Ordinis quem non habes, v. g. canendo solemniter Epistolam, aut Euangelium; celebrando, vel ministrando aliud sacramentum absque intentione tamen vsurpandi Ordinis vsum, irregularitatem incurras? Negant specialiter loquentes de officio subdiaconi, & diaconi Nauarr. *cap.* 27. *n.* 242. Tabiena, *verbo irregularitas.* 4. §. 3. Auila 7. *p. disp.* 9. *sect.* 2. *dub.* 13. *vers. quintò.* Bonac. *de irregular. disput.* 7. *q.* 3. *pun.* 6. *num.* 2. Cum Vgolino *de censur. capit.* 37. *num.* 10. Gaspar Hurtado *disput.* 2. *difficult.* 2. *num.* 5. Mouentur quia in *cap.* 1. *de clerico non ordinato ministrante*, statuitur hæc irregularitas, eo quòd non ordinatus solemniter baptizauerit, vel aliud officium ordini annexum exercuerit. Sed qui sine intentione celebrat, vel absoluit, re vera nõ celebrat, neque absoluit. Ergo non exercet officium Ordini sacro annexum, quia illud officium, seu officij simulatio non annectitur Ordini, sed ab ordine excluditur. Et confirmo: ad incurrendam hanc irregularitatem opus esse videtur, vt officium Ordinis exerceat, si non verè, saltem quantum est ex se: at qui intentionem non habet illud officium exercendi, etiam quantum est ex se non exercet, cùm deficiat in intentione. Ergo non subiicitur irregularitati. Et confirmo secundo exemplo rebaptizantis exteriùs absque intentione, quem diximus irregularitatem impositam aduersus rebaptizantes non incurrere, quia quantum est ex se non rebaptizauit.

8 Nihilominus verius existimo te fore in hoc casu irregularem, quod docuit Suar. *de censur. disp.* 42. *sect.* 4. *à num.* 18. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 6. *num.* 47. Paul. Layman. *de irregular. lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. *vers. tertio.* Ducor, nam si hæc pœna irregularitatis non afficit exercentem exterius officium Ordinis cum illo ritu, solemnitate, qua communiter exercetur, neminem comprehendet qui hæreticus non sit, vel crassissima ignorantia non laboret; alius enim non potest habere voluntatem exercendi officium Ordinis quasi ex officio. Cùm enim Ordinem non habeat, impossibile est velle ministrare tanquam ordinatum, nisi ex eo quod velit exteriùs exercere officium. Sicuti exercet ordinatus. Quod apertiùs constat in Sacramentis, quæ non nisi à legitimo ministro confici possunt, in quorum confectione sciens se non esse legitimum ministrum, nullo modo potest habere voluntatem ea Sacramenta conficiendi. Relinquitur ergo, vt solùm habeat voluntatem, & intentionem exercendi in exteriori foro ea quæ ordinatus potest exercere. Ergo cùm hæc irregularitas imposita sit ad comprimendam audaciam eorum qui diuina officia Ordinum non ordinati vsurpant, efficitur comprehendere quoscunque exercentes seriò ea officia, etiamsi verè illa non exerceant. Ex qua ratione solutum est contrariæ sententiæ fundamentum. Ille enim minister qui cùm non sit ordinatus officium Ordinis in exteriori foro exercet solemniter, sine dubio facit quantum ex parte sua facere potest ad officium sacrum exercendum; quia habere aliam intentionem est ei fere impossibile, vt probatum est. Exemplum autem de rebaptizante non vrget: nam illa irregularitas imposita fuit hæreticis rebaptizantibus; ac proinde supponitur illos habere intentionem rebaptizandi, & iudicare dari posse rebaptizationem. At hæc irregularitas, de qua in præsenti, instituta est ad puniendos sacrilegos, qui cùm ordinati non sint, Ordinis officium vsurpant.

9 Secunda difficultas est, An hæc irregularitas solùm aduersus clericos vsurpantes officium Ordinis quem non habent iudicta sit, an etiam efficiat laïcos simile officium vsurpantes? Affirmant comprehendere æquè laïcos, ac clericos Syluest. *verbo irregularitas q.* 13. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 242. *vers. septimo.* Sotus *in* 4 *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 1. §. *indubium.* & *dist.* 25. *q.* 1. *articul.* 3. *post conclus.* 4. Gregor. de Valen. *tom.* 4. *disputat.* 4. *quæst.* 2. *pun.* 1. & *disputat.* 7. *quæst.* 10. *punct.* 1. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 13. *num.* 4. Francisc. Suar. *tom.* 3. *de sacram. disputat.* 31. *sect.* 4. *circa finem.* & *de censur. disputat.* 42. *sect.* 4. *numero* 3. Auila 7. *p. disputat.* 9. *dub.* 10. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 6. *numero* 45. Auila 7. *p. disputat.* 9. *sect.* 2. *dubit.* 13. Filliucius *tractat.* 20. *capite* 7. *quæst.* 8. *numero* 208. Gaspar. Hurtado *disputat.* 2. *de irregularit. difficultat.* 2. *numero* 4. & alij. Ducuntur ex *capite* 1. *de clerico non ordinato ministr.* vbi generaliter statuitur, ne ordinetur, qui cum ordinatus non sit baptizauerit, officiúmve sacrum exercuerit, qui textus cùm sit antiquior Rubrica, nequit ex Rubrica restringi. Præterquam quòd verbum illud *de clerico* in titulo appositum, fortè ex inaduertentia appositum fuit, cum in antiquis codicibus non habeatur. Adde grauiùs peccare laïcum vsurpantem Ordinis officium, quam clericum. Non igitur expediebat clericum hac irregularitatis pœna punire, & liberum laïcum relinquere.

10 Cæterùm etsi hæc sententia probabilis sit, veriorem existimo, quæ asserit hanc irregularitatem solos clericos, & non laïcos comprehendere. Vti docuerunt Angel. *verbo irregularitas* 1. *num.* 38. Rosella *num.* 2. *in princip.* Auila *num.* 65. Tabiena 4. *num.* 2. Henriq. *lib.* 2. *de baptismo. cap.* 29. *num.* 5. & *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 2. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 6. Bonac. *de irregular. disp.* 7. *q.* 3 *p.* 6. *num.* 1. Paul. Laym. *lib.* 1. *sum. tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 3 *num.* 3. Moueor, quia esto Textus in *cap.* 1. *de clerico non ordinato ministr.* generaliter videatur loqui, & tam laïcos, quàm Clericos comprehendere: at cum sub titulo, & Rubrica de clerico non ordinato ministrante constitutus sit, indicatur manifestè pro Clericis tantum latum esse. Neque verum est in antiquis codicibus omissum esse verbum illud *de clerico*: nam Sayrus testatur se in septem manuscriptis codicibus legisse titulum, & Rubricam sicut in his editionibus castigatioribus continetur. Præterquam quòd textus hanc irregularitatem indicentes apertè significant solis clericis indici. Nam *cap.* 2. expressè loquitur de ordinato, cui vltra prohibitionem, ne ad superiores Ordines ascendat; suspensio infligitur per biennium, vel triennium ab Ordine præcipuo quem habet. In *cap.* verò 1. si sequamur probabilem intellectum Panormit. *ibi.* Syluestri, & Sayri *locis allegatis* asserentium illis verbis Abiiciatur ab Ecclesia suspensionem, seu depositionem ferendam indici, manifestè constat de Clericis tantum esse sermonem, nam laïci nec suspendi, nec deponi possunt. Et licèt grauius peccet laycus quàm Clericus officium Ordinum vsurpans; quia tamen Clerici frequentius quàm laïci illud vsurpare solent, ea de causa aduersus Clericos vsurpantes dictum officium statuta est irregularitas, & non aduersus laïcos.

11 Qualiter autem ob indignam Ordinis habiti administrationem irregularitas contrahatur, satis explicatum est *disp.* 1. 2. 4. 5. & 6. *huius tractatus*, loquentes de censuris in communi de excommunicat. suspensione, & interdicto. Et sæpè resoluimus ob nullam iniquam Ordinis administrationem incurri irregularitatem præter illam in qua censura excommunicationis, suspensionis, vel interdicti violatur.

12 Tandem de dispensatione huius irregularitatis prouenientis ex vsu, & officio Ordinis quem non habes, dicendum est, solum Pontificem eam posse concedere, vt ad superiores Ordines ascendas. Sicuti tradunt Innocent. *cap. dilectus. num.* 3. *de temporib. ordinat.* Panormit. *cap.* 2. *num.* 3. *de clerico non ord. ministrante.* Syluest. *verbo irregularitas qu.* 12. *in fine.* Angel. *ibi. num.* 28. Maiol. *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 243. Suar. *de censur. disputat.* 42. *sect.* 4. *num.* 3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 11. Auila 7. *part. disp.* 9. *dub.* 15. Bonac. *de irregular. disputat.* 7. *qu.* 3. *punct.* 6. *num.* 10. & alij. Vt verò possit in susceptis Ordinibus ministrare, asserunt prædicti Doctores posse Episcopum tecum dispensare ex *dicto cap.* 2. *de clerico non ordin. ministr.* vbi hæc suspensio arbitrio Episcopi remittitur. Verùm si rectè aduertatur solum in præcitato Textu Episcopo committitur, an sis biennio, vel triennio suspendendus; moderari autem tempus biennij nullo modo videtur concessum, ac proinde imposita suspensione biennij nequibit Episcopus illam tollere. Semper tamen subintelligenda est concessio Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. pro irregularitate ex delicto occulto proueniente. Sicuti præsenti aduertunt Suar. & Bonac. *suprà.*

PVNCTVM XIX.

De irregularitate prouenientente ex crimine hæresis.

§. I.

De hæreticis, & fictè apostatantibus, & hæreticorum fautoribus, hæresisque suspectis.

1 *Communis sententia affirmat crimini hæresis etiam occulto, irregularitatem annecti.*

2 *Contrarium probabile est.*

3 *Plures censent posita hac irregularitate extendi ad eos qui exteriùs fidem abnegant, tametsi interius retineant.*

4 *Satis probabile oppositum est.*

5 *Fautores hæreticorum ab irregularitate excusantur ex plurium sententia, etsi alij contrarium censeant.*

6 *Hæresis suspecti irregulares sunt, dum non purgant suspicionem.*

1 COmmunis sententia affirmat irregularitatem annecti crimini hæresis etiam occulto, sicut annectitur excommunicatio. Vti docuerunt aliis relatis Pegna *director. inquisit. 3. p. comment. 162. q. 113.* & *comment. 175. q. 146.* Nauarr. *cap. 27. num. 205.* vers. *tertiò.* Sylvest. *verbo irregularitas q. 5.* Tolet. *lib. 1. cap. 64.* Suar. *t. 5. de censur. disp. 43. sect. 1. num. 3.* & *tract. de fide. disputat. 21. sect. 5. num. 1.* & *2.* Thom. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 2.* Farinac. *de hæresi. q. 189. num. 43.* & *q. 192. num. 67.* Filliuc. *tract. 20. cap. 9. num. 117.* Bonac. *disput. 7. de irregular. q. 3. p. 7. in princ.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. à nu. 50.* Mouentur ex *cap. si qui Presbyteri.* & *capit. saluberrimum.* & *capite conuenientibus. 1. quæst. 7.* & *cap. nos consuetudine. distinct. 12.* vbi Clerici apostatantes à fide prohibentur ad vlteriorem gradum ascendere, licet in susceptis Ordinibus postquam conuersi sunt, permittantur ministrare. Sicuti habetur in *cap. saluberrimus*, ibi enim redeuntibus ad fidem adimitur spes promotionis, & pro magno beneficio conceditur in susceptis Ordinibus perseuerare: nisi iterata vnctione, hoc est Baptismi Sacramenti iteratione fuerint maculati. Quod si in *cap. voluerint. 1. q. 7.* dicatur de nouatianis redeuntibus ad Ecclesiam posse ordinari, intelligi debet ex dispensatione iuxta *cap. maximum*, & *cap. Donatum*: vel saltem intelligendum de laïcis, quibus non est ita certum, hanc irregularitatem esse impositam, cùm omnes textus, qui hanc irregularitatem indicere videntur, de Clericis loquantur. Præterea in *c. 2.* & *15. de hæreticis in 6.* redduntur hæretici inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica. Ergo signum est irregulares esse.

2 Nihilominus etsi hæc sententia communis sit, existimo tamen contrariam nempe irregularitatem crimini hæresis occulto non annecti, esse valde probabilem. Vti tradiderunt Perez *lib. 8. ordin. tit. 4. lib. 3. fol. 98. ad finem.* Henriq. *lib. 14. c. 4. num. 6.* & *cap. 5. num. 2.* Cosmas Philiarc. *lib. 4. cap. 15.* Sayrus *lib. 7. cap. 11. numero 16.* Saa, *verbo irregularitas ex defectu animæ, num. 2.* Auila *7. p. de irregular. disput. 4. dub. 2.* Paul. Layman. *de irregular. cap. 4. num. 13.* Gaspar Hurtado *disputat. 2. diffic. 4. num. 14.* & alij relati ab August. Barbosa *in remissionib. concilij sess. 24. cap. 6. verbo hæresis.* Ducor quia textus hanc irregularitatem indicentes notorietatem criminis exigunt; siquidem sermonem dirigunt non ad ipsos hæreticos, sed ad Ecclesiæ pastores, quibus præcipitur, ne hæreticos ad Ordines admittant.

Præterea *cap. saluberrimum*, quod meo iudicio est præcipuum, & vnicum ad hanc irregularitatem probandam, loquitur de peccato; siquidem mandatur fieri abiuratio solemnis quæ fit in scriptis. Item in *cap. 2. de hæreticis in 6. §. hæretici*, apertè supponitur notitia communis. Prohibetur enim *ibi*, ne hæretici, & eorum fautores ad beneficium, vel officium publicum admittantur, quod nisi delictum sit publicum præstari nequit.

3 Posito hæreticos irregulares esse, dubitant primò Doctores; an hæc irregularitas extendatur ad eos qui exteriùs fidem abnegant, tametsi interiùs illam retineant? Tuentur affirmatiuam partem Maiol. *lib. 5. de irregularit. cap. 34. nu. 2.* Viuald. *candelab. sacrament. tit. de irregular. num. 88.* Suar. *de censur. disput. 43. sect. 2. num. 2.* Thom. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 6.* Farinac. *de hæresi, q. 192. num. 75.* Bonac. *disp. 7. de irregular. q. 3. pun. 7. num. 2.* Mouentur ex *cap. presbyteros 50. dist.* vbi de Presbytero qui ex timore fidem abnegauit subditur sacerdotale officium non posse ministrare, neque offerre, neque sermonem ad populum habere. Diaconis verò, & aliis Clericis inferioribus impeditur ascensus ad superiorem gradum, & in susceptо nequeunt ministrare, nisi de consensu Episcopi, cui in hac parte committitur potestas, & illam vrgenti causa tantùm exercere debet. Sponte verò fidem negantibus etsi sustentatio tribuatur, non tamen conceditur ad altiores Ordines ascensus. Deinde qui exteriùs fidem abnegat apostata est verbo & opere. At apostata pœnis hæreticorum subiicitur, *cap. Non potest 2. q. 7.* & *cap. contra Christianos de hæreticis lib. 6.*

4 Verùm etsi prædicta sententia communior sit, mihi tamen probabilis videtur asserens neque in *suprad. cap. Presbyteros*, neque alibi contineri irregularitatem aduersus fictè negantem fidem. Nam in *dicto cap. Presbyteros* nullum est verbum, ex quo colligatur Presbyterum illum fictè à fide apostatasse, poterat enim timore duci, & nihilominus fidem ex animo abnegare. Deinde casu quo Textus loqueretur de fictè negante solùm comprehendit delinquentes publicè, nam in conclusione dicitur eos, quorum crimina manifesta sunt ante, vel post ordinationem à sacris Ordinibus deiiciendos esse; quorum tamen peccata secreta sunt, secreta satisfactione secundùm sacerdotis edictum in propriis Ordinibus remanere posse. Ex quibus verbis etiam roboratur superioris sententiæ *num. 2.* relatæ probabilitas. Textus autem relati in *cap. non potest. Cap. contra Christianos*, in quibus apostata à fide hæresis pœnis subiicitur, intelligendi sunt de vero apostata qui fidem ex animo negauit: secùs qui solùm verbis, vel factis negationem significauit. Atque ita defendit Azor. *t. 1. lib. 8. c. 11. q. vlt.* & *c. 21. q. 8.* Nauarr. *lib. 5. consilior. tit. de hæresi. cons. 3. alias 9.*

Secundò dubitatur, an fautores hæreticorum (intellige quatenus hæretici sunt) receptatores, & defensores ea irregularitate afficiantur, qua afficiuntur hæretici; Sanch. Suar. Coninch. Bonac. & alij *locis allegatis*, affirmant ducti ex *cap. 2. §. hæretici de hæreticis lib. 6.* vbi ij, & eorum filij vsque ad secundam generationem prohibentur, ne ad Ecclesiasticum beneficium, aut officium publicum admittantur. Nomine autem officij videtur intelligendum officium Ordinis, ergo ab Ordine excluduntur, ergo sunt irregulares. Cæterùm Henriq. *lib. 14. cap. 4. n. 6.* Eman. Saa, *verbo irregularitas ex defectu animæ num. 2.* negant hos fore irregulares, quia neque ex *dicto cap. 2. de hæreticis in 6.* neque ex *alio cap.* id colligitur. Nam esto in *dicto cap.* fautores hæreticorum ab officio publico excludantur, nomine officij publici non officium Ordinis, sed officium iurisdictionis vti est Magistratus, Notariatus, &c. intelligendum est, vt de facto Glossa intelligit ex Textu in *cap. fœlices §. quod si quis de Pœnis lib. 6.* Illud enim vocatur officium publicum quod ad publicam vtilitatem, & regimen populi ordinatur. Aliàs si nomine officij publici officium Ordinis etiam intelligeretur, priùs Pontifex debebat hos fautores hæreticorum ab officio publico, quàm à beneficio excludere; quia Ordinis collatio beneficiorum collationi præsupponitur. Vt aduertit Gaspar Hurtado *de irregularit. disp. 2. difficult. 3. num. 7.* Sed concessio irregularitatem ab his fautoribus contrahi; deberet fautoria publica esse, quia de ea vt publica loquitur textus; siquidem prohibentur ordinarij hæreticorum fautores ad publica officia admittere, quod fieri nequit, nisi ipsis ordinarius fautoria nota perfectè sit. 5

Quoad suspectos hæresis attinet, an irregulares sint; Respondet optimè Henriq. *lib. 14. cap. 4. num. 6. in fine.* Suar. *disp. 43. sect. 2. num. 9.* & *10.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 10.* Farinac. *de hæresi. q. 192. num. 81.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. n. 55.* esse secundùm quid irregulares, id est, dum non purgauerint suscipionem, nam illa purgata absque dispensatione poterunt ad ordines promoueri. Quocirca, qui propter vehementem suscipionem hæresis coactus est ab inquisitoribus de vehementi abiurare, facta abiuratione non manet irregularis, neque inhabilis ad beneficia, & officia publica; quia non fuit tanquam hæreticus damnatus, sed tanquam de hæresi suspectus, quam suspicionem abiuratione illa facta se nunquam in hæresim incurrisse, neque vnquam incursurum, sufficienter purgat; ac proinde neque infamis, neque inhabilis ad beneficia, vel officia manet, neque eorum beneficia habita vacare debent. Sicuti notarunt Nauarr. *lib. 5. consilior. tit. de hæreticis cons. 5.* & *6.* aliàs *8.* & *19.* Flamin. *de resignat. lib. 4. q. 3. num. 17.* Henriq. *lib. 13. cap. 56. num. 1.* Saa, *verbo hæresis num. 5.* Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 25. num. 12.* Farinac. *d. q. 192. num. 80.* 6

§. II.

De filiis, & nepotibus hæreticorum.

1 *Prædicti irregulares sunt.*
2 *Vt hanc irregularitatem contrahant debent nasci post parentum delictum.*
3 *Insuper debet delictum parentum notorium esse, & in eo decessisse.*
4 *Negant plures probabiliter filios illorum qui ob crimen hæresis repetitum comburuntur, quique signa contritionis dederunt, irregulares fore.*
5 *Communior sententia eos irregulares censet.*
6 *Extenditur doctrina ad filios illorum qui comburuntur, qui probatam hæresim negant.*
8 *Insuper requiritur ad hanc irregularitatem, vt parentes decedentes hæretici, infames ob hæresim reputentur.*
8 *Filij denunciantes parentes hæreticos ab irregularitate excusantur.*

FIlios, & nepotes hæreticorum, & eorum fautores, & receptatores irregulares esse si per viam virilem descendant, si vero via fœminea filios non nepotes docet ex communi sententia Nauarr. *cap. 27. num. 205.* Simancas *de catholic. institut. tit. 9. num. 14.* Suar. *de censur. disp. 43. sect. 3. num. 1.* Valen. *disp. 7. q. 19. pun. 3. in 3. specie irregularitatis.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 28. num. 7.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. n. 56.* Bonac. *disp. 7. de irregularit. q. 3. pun. 7. num. 9.* Ducuntur ex *c. statutum de hæreticis in 6.* vbi ij filij excluduntur ab officio, & beneficio, & nomine officij officium Ordinis intelligunt. Hanc irregularitatem extendunt Doctores cum Glossa in *dicto c. statutum. verbo volumus.* Couarruu. *2. variar. cap. 8. n. 3.* Pegna *3. p. direct. comment. 163.* Suar. Azor. & alij plures relati à Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 27. n. 1.* ad filios illegitimos, & spurios, quia nulla est ratio ob quam ij speciali priuilegio quàm filij legitimi gauderent, maximè cùm textus generaliter de filiis loquatur.

Sed

Sed quamuis sententia asserens filios, & nepotes hæreticorum irregulares esse communis sit, eius tamen fundamentum inefficax est; siquidem vt superius probatum est, nomine officij publici non officium Ordinis, sed iurisdictionis temporalis intelligit Glossa *ibi*, cui alij Doctores adhærent. Quapropter Tolet. *lib.1. sum. cap.25. num.8.* Sayrus *lib.5. thesauri, cap.10. num.40.* censent hos filios irregularitati non subiici, quia nullibi aduersus illos statuta est.

2 Sed concesso cum communi sententia hos filios irregulares esse ad incurrendam hanc irregularitatem requiritur primò, vt ipsi filij nati fuerint post parentum delictum, nam si antequam parentes deliquerint, ipsi fuerint nati nullatenus irregulares sunt censendi. Vt rectè tradit Nauarr. *cons.27. de hæreticis.* Simancas *de Catholic. institut. tit.23.* Henriq. *lib.14. cap.5. num.4.* Lessius *lib.2. cap.34. num.121.* Coninch. *disp.18. dub.7. num.53.* Sanch. *lib.2. cap.27. num.14.* Bonac. *disputat.7. q.3. pun.7. nu.10.* Gaspar Hurtado *disp.2. difficult.3. num.8.* quia eo casu non sunt formaliter filij hæreticorum, sed potiùs Catholicorum, cum à parentibus Catholicis concepti, & nati sint. Præterea non est credendum velle Ecclesiam ob parentum delictum priuare filios iure quæsito, & habilitate possessa ad Ordines suscipiendos, vel illos exercendos. Si autem filij ante hæresim parentum nati irregulares forent ob hæresim parentum postmodum contingentem, sine dubio priuarentur prædicto iure quæsito, & habilitate possessa, quod dicendum non est.

3 Secundò est necessarium, vt delictum parentum notorium sit, & insuper manifestum in eo decessisse, vt cauetur in *dicto cap. statutum.* & aduertit Sayrus *lib.6. thesauri, cap.10. num.40.* Neque satis est, vt de hæresi suspecti parentes decedant; quia textus filios hæreticorum damnat, non autem filios illorum, qui de hæresi suspecti sunt, quia hi non sunt formaliter hæretici. Sicuti notauit Sanch. *lib.2. in decal. cap.27. num.29.* Pegna *director.3. p.q.115. comment.164. vers. nam filij.* Farinac. *de hæresi. q.191. num.67.*

4 Circa hanc conditionem dubitant Doctores de filiis eorum parentum qui ob crimen hæresis repetitum comburuntur, quippe ab hæresi ante mortem ob data pœnitentiæ signa sunt absoluti, an sub hac irregularitate comprehendantur; Negant & satis probabiliter plures Doctores, Simancas *de Catholicis institut. tit.29 num.17.* Henriq. *lib.14. de irregular. cap.5. num.4.* Ægid. *disp.18. dub.7. num.51.* Gaspar Hurtado *disp.2. de irregular. difficult.3. num.8.* & alij relati à Sanch. & Pegna statim referendis. Mouentur, quia Textus in *cap. statutum* hanc irregularitatem filiis hæreticorum indicens exigit, vt in hæresi decedant parentes à delicto non emendati, neque Ecclesiæ reincorporati, quod de iis parentibus non videtur verificari posse, cùm de facto ab hæresi absoluantur, decedántque parati pœnitentiam adimplere, & Ecclesiæ præceptis obedire. Neque obest quòd solemniter eis non præstetur absolutio: satis enim videtur esse, quòd de facto concedatur. Hac enim absolutione quantumuis priuata Ecclesiæ reconciliantur, & reincorporantur. Neque Textus reconciliationem, & reincorporationem solemnem exigit, & cùm simus in materia odiosa, & pœnali, non est restrictio facienda.

5 Cæterùm communior sententia, & praxi obseruata horum parentum filios irregularitate damnat. vti docuit Suar. *de censur. disp.43. sect.3. num.4.* Rosas, *tr. de hæreticis 2.p. n.337.* Pegna *director. inquisitor. 3. par. comment.164.* Azor. *t.1. instit. moral. lib.8. cap.13. post q.8.* Molin. *t.3. disp.658. n.19.* & alij plures quos refert, & sequitur Sanch *lib.2. in decalog. c.27. à n.22.* Ratio est, quia sic conuersi præsumuntur in hæresi decedere, & fictè conuerti timore, potius ne viui comburantur, quàm fidei amore, ideóque nec iuridicè admittuntur ad pœnitentiam, nec solemniter absoluuntur, quæ solemnis, & iuridica absolutio videtur requisita, vt ab Ecclesia iudicentur decedere ipsi reconciliati, & reincorporati.

6 Extendunt præfati Doctores hanc irregularitatem ad filios illorum qui comburuntur, quia probatam hæresim negant. Cùm enim de hæresi conuicti sint, & eam confiteri nolint, præsumuntur in ea perseuerare, atque adeò hæretici. Item ad filios illorum qui in absentia condemnantur, corúmque statuæ comburuntur; quia eorum contumacia hæresim probat *c. cum contumacia de hæreticis in 6.* Ab hac tamen contumacia censebuntur liberi, si constiterit ante mortem signa contritionis dedisse, & absolutionem postulasse, vt bene aduertit Pegna *dicto comment.164. col.4.* Sanch. *lib.2. dec. c.27. num.19.*

7 Tertiò requiritur ad prædictam irregularitatem, vt eorum parentes decedentes hæretici infames ob hæresim reputentur. Quod cùm non contingat in illis regionibus, vbi passim hæretici cum Catholicis sunt permixti, videlicet Anglia, & Germania, filij horum parentum, quos constat in hæresi decessisse irregulares non sunt; quia hæc irregularitas in filios deriuatur ob infamiam parentum ex hæresi contractam, vt aduertit Henriq. *lib.14. capite 5. numero 4.* Eman. Saa, *verbo irregularitas ex defectu animæ. numero 4.* Sanch. *lib.2. in decalog. cap.27. num.28.* Bonac. *disput.7. de irregular. q.3. p.7. num.9.*

8 Ad extremum aduertunt Sanch. *dicto cap.27. numero 31.* Pegna *2.p. director. inquisitor. cap.14. com.15. vers. hoc addiderim.* & *3.p. com.164. vers. in filiis.* Alphons. de Castro *lib.2. de iusta hæreticor. punit. cap.26.* Simancas *de catholic. institut. tit.29. n.47.* Rosas *in singular. fidei singul.12. n.5.* Farinac. plures referens *de hæresi. q.191. n.37.* ex priuilegio Pontificis excusari filios ab irregularitate, aliisque pœnis iure statuis, si parentes hæreticos Inquisitoribus denuncient.

§. III.

De Neophytis qualiter irregulares sint?

1 *Neophytus dum sic censetur ab Ordinibus excluditur.*
2 *Determinare tempus pro quo Neophytus censendus sit, Episcopi arbitrio relinquitur.*
3 *Qui in infamia baptizatus est, non est neophytus, etiamsi ex patre Iudæo, vel Sarraceno descendat.*
4 *Satisfit aliquibus obiectionibus.*

1 NEophytus dicitur qui nouus est in baptismo in ætate adulta suscepto, vt constat ex *c. sicut neophytus 48. dist.* Hunc autem interim dum neophytus est irregularem esse, seu arceri ab Ordinibus suscipiendis constat ex *c.1. & 2. dicta dist. nec.* cuius decisionis ratio redditur à Paulo *1. ad Timoth.3.* ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, existimans Ecclesiam suo ministerio indigere, ideóque in *c. constituit 17. q.4.* redditur incapax ad officia publica. Nam vt inquit Innocent. relatus in *c. miserum 61. dist.* miserum est, cum magistrum fieri qui nondum esse discipulum didicit.

2 Determinare tempus, pro quo neophytus censendus sit, arbitrio Episcopi relinquitur, vt aduertunt Suar. *disp.43. sect.3. num.6.* Sayrus *lib.6. thesaur. cap.13. num.10.* Coninch. *disp.18. dub.7. num.55.* Bonac. *disputat.7. de irregular. q.2. punct.1. num.6.* Qui iuxta qualitatem personæ, & debitam illius institutionem coarctare, vel prolongare tempus poterit, dummodò decennium non excedat, nam transacto decennio post baptismum Neophytus non cesetur, vt notarunt ex communi Sayrus, & Bonac. *suprà.* Quocirca si intra biennium, vel triennium à Baptismo susceptio sufficientia probatæ fidei, & religionis signa dederit ad Episcopi arbitrium, poterit absque vlla dispensatione ad ordines promoueri, vt aduertit Coninch *dub.7. n.55.* quia cessat hæc irregularitas, vt docuit Ambros. *in c. Neophytas 61. dist.* ibi: *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiam, sed si non deest humilitas competens sacerdotio, vbi causa non adhæret, vitium non imputatur,* fauétque *cap. si quis 57. dist.* Vide Couarruu. *Clement. si furiosus 1.p. §.2. n.8. concl.3.* Auila *7.p. disp.4. dub.4.* Sanc. *lib.2. in decal. c.28. n.12.* Bonac. *d. pun.1. num.5.*

3 Ex hac doctrina infertur minimè esse neophytum, neque irregularem qui in infantia baptizatus est, etiamsi descendat ex patre Iudæo, vel Sarraceno, neque esse inhabilem ad obtinendas dignitates, & Ecclesiastica beneficia, quia nullibi contrarium cauetur; & facit *lex 6. tit.24. par.7.* & notarunt Couarruu. *Clement. si furiosus 1.p. §.2. num.8 concluſ.6.* Sanch. *lib.2. in decal. cap.28. num.11.* Nauarr. *cap.27. num.205.* Salcedo *pract. cap.22. num.8.* Suar. *disputat.43. sect.3. num.8.* Sayrus *lib.6. cap.13. num.10.* & alij apud ipsos. Qui rectè monent in hac parte nihil esse à concilio Conc. Trident. mutatum *sess. 23. cap.7. de reformat.* vbi præcipitur Episcopis inquirere ordinandorum genus &c. quia hac inquisitione tantùm voluit Concilium, vt ea, quæ sunt à iure statuta exactè obseruarentur. Quapropter cùm à testibus exigitur iuramentum, an ordinandus sit Christianus veteranus, intelligendum est iuramentum, an sit ita Christianus veteranus, vt non sit neophytus, neque filius ancillæ, neque hæretici vt taliter condemnati. Vnde esto, descendat ex patre Iudæo, vel ad fidem reconciliato, poterunt in prædicta depositione testes iurare absolutè illum esse Christianum veteranum, neque à Mauris, aut Sarracenis descendentem, quia non descendit eo modo quo impediatur ab Ordinibus, beneficiis Ecclesiasticis, & officiis publicis. Sicuti notauit Sanchez *d. cap.28. numero 16.*

4 Sed obiiciunt aliqui constitutionem Pauli IV. relatam à Nauarro *lib.5. consil. tit. de Iudæis, & Sarracenis. cons.1.* in qua descendentes ex Iudæis, & hæreticis vsque ad quartam generationem prohibentur sacris Ordinibus initiari: quam constitutionem Gregor. XIII. extendit ad descendentes ex Sarracenis. Hæ tamen constitutiones, vt aduertunt Auila *7.p. de irreg. disp.4. dub.3.* Gasp. Hurtado *disp.2. diffic.3. nu.9.* vsu receptæ non sunt. Præterquam quòd latæ sunt pro ordine D. Francisci ad quem prohibentur admitti sic descendentes, vt dixit Sanch. *lib.2. in decal. c.27. n.3.* Rodrig. *qq. regul. t.1. q.14. art.1. & 2. & in sum. t.2. c.5. n.2.* Quinimo Sixtus V. vt præfati Doctores referunt, prædictas constitutiones restrinxit ad secundam generationem paternam, & primam maternam.

Secundò obiiciunt *cap. constituit. 17. q. 4.* vbi Iudæi, aut ij qui ex Iudæis sunt ab officiis publicis excluduntur, ergo quomodocunque descendant censendi sunt inhabiles; Sed facilè respondetur cum Suar. *disp. 43. sect. 3. num. 9.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 28. num. 15.* intelligi de iis qui sunt ex Iudæis nouiter ad fidem conuersi, non de illis qui ab infantia fidem susceperunt. Secundò respondeo nomine eorum, qui sunt ex Iudeis, intelligi eos, qui sunt ex Iudæorum familia, & in Iudaismo perseuerant: nam in *suprad. c. constituit.* Iudæi, & ij qui ex Iudæis sunt nominantur distincti à Christianis. Supponit ergo Textus illos in suo Iudaismo perseuerare.

Supradicta doctrina procedit secundùm ius commune, nam si particularia statuta à Pontifice confirmata spectemus; certum est, descendentes à Iudæis, Mauris, vel Sarracenis excludi etiam vsque millesimam generationem ab aliquibus beneficiis, & capellaniis, vt in Ecclesia Toletana, & Legionensi, & ab aliquibus officiis publicis, vt in tribunali sanctæ Inquisitionis.

§. IV.

De dispensatione irregularitatis ex hæresi prouenientis.

1 *Cum hæreticis ad fidem redeuntibus solus Pontifex dispensat, vt Ordinibus initientur, vel ad superiores ascendant.*
2 *Vt in Ordinibus habitis ministrent etsi aliqui nullam dispensationem requirant, verius est Episcopi dispensatione indigere.*
3 *In hac irregularitate occulta plures censent non posse Episcopum virtute* Conc. Trident. *dispensare.*
4 *Verius videtur oppositum.*
5 *Aliquibus grauibus Doctoribus placet posse quemlibet ex inquisitoribus dispensare in foro conscientiæ. Sed oppositum est verius.*
6 *In irregularitate ob apostasiam à fide fictam si aliqua sit, Episcopus dispensare poterit.*
7 *In irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum contrahunt, solus Pontifex dispensat.*

1 CVm hæreticis ad fidem reduentibus solum Pontificem dispensare posse, vt Ordinibus initientur, vel si initiati sint, vt ad superiores ascendant, testatur pluribus relatis Suar. *disputat. 43. sect. 1. num. 6.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. numero 13. & 14.* Bonac. *disputat. 7. punct. 7. quæst. 3. numero 12.*

2 Vt verò in Ordinibus iam habitis ministrent, Gaspari Hurtado *disp. 2. de irregular. difficult. 3. in fine,* & aliis quos tacito nomine refert Coninch. *disp. 18. dub. 7. num. 52.* placet dispensatione non indigere, sed liberè eos Ordines exercere posse; eo quòd in *cap. saluberrimum. 1. qu. 7.* & *cap. Nos consuetudine dist. 12.* id videatur permissum. Sed rectiùs docuerunt Suar. *dicta sect. 1. num. 6.* Sanch. *num. 14.* Coninch. *num. 52.* Episcopi dispensatione indigere, vt colligitur manifestè ex *cap. Presbyteros 50. dist.* idque indicatur in *cap. saluberrimum*, quatenus dicitur eos habere debere pro beneficio, vt in susceptis Ordinibus ministrare possint. Si igitur loco beneficij, & gratiæ ea ministratio habenda est, ergo non est illis iure debita. Quinimo existimat Suar. *disp. 43. sect. 1. num. 6.* Coninch. *num. 52.* Bonac. *disp. 7. q. 3. pun. 7. num. 13.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. num. 14.* neque Episcopum dispensare posse quoad sacerdotij vsum, & satis indicatur in *dicto cap. Presbyteros 50. dist.* Et fortè ob hanc causam Pius V. anno 1567. prohibuit generali Hispaniæ Inquisitori, ne habiles redderet presbyteros hæreticos, vt in altari deseruirent, prout refert Pegna *direct. Inquisitorib. 3. part. quæst. 126. commen. 157.*

3 Difficultas autem est, An possit Episcopus virtute Conc. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* in hac irregularitate occulta, neque deducta ad forum contentiosum dispensare? Ratio difficultatis est, quia communior sententia affirmat esse reuocatam Episcopo facultatem absoluendi ab hæresi in eo decreto concessam. Ergo etiam est illis reuocata potestas dispensandi in irregularitate inde proueniente. Tum quia hæc irregularitas est accessoria hæresi. Tum præcipuè quia in *cap. cum illorum de sentent. excommunicat.* dicitur Episcopos non habere potestatem dispensandi in casibus, in quibus eorum absolutio est illis interdicta, cùm maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Absolutio autem minus est quàm dispensatio, vt sentit Glossa *ibi.* Abbas *n. 2. notab. 3.* Felin. *num. vnico.* Ergo denegata Episcopis potestate absoluendi ab hæresi, consequenter censetur denegata potestas dispensandi in irregularitate ex illa proueniente. Atque ita vt probabilissimum tradit Suar. *disp. 43. sect. 1. n. 15.* Tolet. *lib. 1. cap. 46.* Filliuc. *tract. 20. num. 231.* Bonac. *de irregular. disp. 7. q. 3. p. 7. num. 12.*

4 Nihilominus verius censeo, posse Episcopum dispensare, prout aliis relatis docuit Sanch. *lib. 2. decalog. cap. 25. num. 18.* Farinac. *de hæresi q. 194. n. 79.* quia hæc dispensatio dici nequit maioris considerationis, quàm absolutio à crimine hæresis, & illius excommunicatione; quia hæc irregularitas non est certa, sed dubia; ac proinde etiamsi intelligamus negatam Episcopis esse potestatem absoluendi ab hæresi, non inde infertur esse negatam potestatem dispensandi in illius irregularitate, quæ dubia est. Quando autem dicitur potestatem dispensandi maiorem esse potestate absoluendi, intelligitur de potestate dispensandi in impedimento certo non dubio, quale est hæc irregularitas. Neque dispensatio huius irregularitatis est annexa excommunicationis absolutioni, cùm sint potestates omnino destinctæ, & separatæ.

Porrò aliquibus grauibus doctoribus Mandosio *de signatura gratiæ, verbo absolutio ab hæresi initio.* Vmberto Locato *in iudicial. inquisitor. verbo irregularitas numero 2.* Lelio Zecho *tract. de fide. cap. 11. num. 16. in duodecima pœna hæretic.* Henriq. *lib. 14. cap. 18. num. 2.* placet posse quemlibet ex Inquisitoribus saltem pro foro conscientiæ dispensare in hac irregularitate ex constitutione Clement. VII. relata à Pegna *in director inquisit. ad finem.* Sed verius est oppositum, prout defendit Suar. *disp. 43. sect. 1. num. 5.* Pegna *direct. 3. p. q. 126. comment. 175.* Sanch. *lib. 2. decalog. cap. 25. num. 19.* Farinac. *de hæresi quæst. 192. num. 76.* Quia prædicta constitutio vsu, & consuetudine censetur reuocata. Præterquam quòd lata videtur pro personis quæ eo tempore aderant, neque ad alios extendi. 5

Quoad irregularitatem verò incursam ob apostasiam à fide fictam, si fortè aliqua sit, si timore aliquo delictum commissum est, poterit Episcopus dispensare cum Clerico Presbytero inferioribus, vt in susceptis Ordinibus ministrent, ac cum presbytero vt officium sacerdotale, & munus prædicandi exerceat solus poterit Pontifex sicut & facultatem concedere, vt ad Ordines promoueatur, vel ad superiores ascendat. Cum his verò qui à fide sponte apostatarunt, neque ad ascensum ad Ordines, neque ad susceptorum vsum potest alius præter Pontificem dispensationem concedere. Quæ omnia constant ex *capit. Presbytero 50. dist.* Et tradit Suar. *disputat. 43. sect. 2. numero 4. & 5.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. numero 21.* 6

Si autem de irregularitate, quàm filij, & nepotes hæreticorum contrahunt, loquamur; penes Pontificem tantùm est potestas dispensandi, neque in Conc. Trident. conceditur hæc facultas. Tum quia hæc non potest ex delicto occulto prouenire. Tum quia hæc non est irregularitas ex delicto immediatè proueniens, etiamsi ex delicto ortum habeat, sed ex indecentia, quam filij contrahunt ob parentum delictum. In susceptis autem Ordinibus antequam delictum paternum declaretur, & notorium fiat bene possunt huiusmodi ministrare nulla dispensatione requisita, quia iure acquisito non priuantur filij ob parentum delictum. Colligiturque ex *dicto cap. 2. de hæreticis in 6.* vbi huiusmodi filij ab officiis habitis non deiiciuntur, tametsi inhabiles fiant ad alia obtinenda. Sic Glossa *cap. satis peruersum 56. dist. in princ.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 47. n. 6.* Suar. *disp. 43. sect. 3. n. 2.* Sanch. *lib. 2. in decal. c. 28. num. 10.* 7

Punctum XX.

De irregularitate proueniente ex infamia.

1 *Infamia qua sit, & quotuplex?*
2 *Explicatur infamia quæ ex delicto proprio nascitur.*
3 *Requiritur delictum esse notorium.*
4 *Ex condemnatione delicti publici infamia nascitur.*
5 *Ex delicto alieno nascitur infamia.*
6 *Item ex officio.*
7 *Explicatur infamia nata ex facto ipso secluſa omni lege.*
8 *Quod discrimen sit inter infamiam iuris, & facti?*
9 *Infames siue iuris siue facti, irregulares sunt.*
10 *Infames excluſi sunt à dignitatibus obtinendis.*
11 *Hos infames ita esse excluſos ab huiusmodi dignitatibus, vt earum prouiſio irrita sit docuerunt plures. Tametsi contrarium non videatur improbabile.*
12 *Si infamia possessioni officiorum, & beneficiorum dignitatumque superueniat, non obligat infamem ea à se abdicare.*
13 *Qualiter infamia iuris aboleatur quoad effectus iure canonico inductos?*
14 *Infamia facti emendatione vitæ aboletur.*
15 *Nulli vitio præter dicta, irregularitas annexa est.*

INfamia est boni nominis, rectæque existimationis diminutio; nam cùm fama sit status dignitatis, id est humanæ conditionis legibus, & moribus comprobatus, vt colligitur ex *leg. cognitio. §. existimatio. ff. de variis, & extraordinar. cognition.* Et ex *l. regia 1. tit. 6. p. 7.* infamia quæ huic famæ opponitur erit diminutio, seu priuatio huius status. Hæc infamia prout ad præsens spectat duplex est, alia iuris, alia facti. Infamia 1

mia iuris triplex est, alia ex delicto proprio, cui iure ipso infamia annectitur, alia ex delicto alieno, alia ex officio.

2 Rursus infamia ex delicto proprio duplex est, alia quæ annectitur ipsi delicto tantùm, alia quæ prærequirit delicti condemnatoriam sententiam. Infamia iuris annexa delicto tantùm oritur ex delicto cui ius ciuile, vel canonicum infamiam annectit. Hoc delictum multiplex est. Primò refertur lenocinium, quod censetur committere qui ex consuetudine fœminam, seu virum prostituit, vel suadet, vt cum alio fornicetur. *Leg.* 1. & *leg. Athletas. §. ait prator. ff. de his qui notantur infamia. Leg. palam. §. lenocinium. ff. de ritu nuptiar.* & *leg. regia 4. tit. 6. part. 7.* Secundò qui bina sponsalia, seu matrimonia contrahit etiam inualida propria authoritate; secùs si alterius iussu, cui subiicitur. Nam tunc infamia in præcipientem refunditur, *leg. 1. in fine.* & *leg. quid ergo in princ.* & *tribus §§§. sequentib. ff. de his qui notantur infam. Cap. nuper de Bigamis.* Tertiò locans suas operas, vt cum bestia fera pugnet, nisi bestia aliis pernicioſa esset. Vti habetur *leg. 1. §. item senatusconsulto.* & *§. bestias ff. de postulando.* Quartò descendens in certamen priuatum cum alio homine quæstus causa, seu pretio accepto, *leg. 2. §. vlt. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. regia 4. tit. 6. part. 7.* Non autem qui causa fortitudinis ostendendæ etiam proposito præmio in certamen descendit, quique athleta dicitur, vt habetur *leg. 2. Cod. de Athletis lib. 10.* & *ibi* Glossa. Quintò miles, seu dux ab exercitu dimissus ob delictum ibidem commissum, vel si ob eam causam militaribus insigniis priuaretur ex *leg. 1.* & *2. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Sextò miles prædia aliena negociationis causa conducens. *leg. vlt. ff. de locato.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Septimò vsurarius, seu ex officio fœnus exercens, *leg. improbum fœnus. Cod. ex quibus causis infamia irrogetur. Leg. 4. tit. 6. par. 7.* & *leg. vlt. tit. 6. lib. 8. nouæ collect. regiæ.* Octauò non implens cùm iuramentum promissorium, quo tenebatur. *Leg. si quis maior Cod. de transactionib. Leg. quoties Cod. de dignitatib. lib. 12.* & *leg. regia 4. tit. 6. part. 7.* Ex iure nostri regni subiicitur infamiæ non adimplens homagium (hoc est *pleito menaie*) cùm posset, & deberet, tametsi ea promissio iuramentum non includeret. Vti habetur *leg. regia 2. tit. 5. par. 7.* Item nobilis palinodiam recantans in iudicio vulgò *se desdice en Iuicio, o por corte, leg. regia 2. tit. 5. part. 7.* Præterea sodomita, quem etsi iure communi verius sit infamem non esse, at iure nostro regni certissimum est ex *leg. 4. tit. 6. part. 7.* vt *ibi* Gregor. Lopez adnotauit. Ex iure autem canonico læsæ maiestatis tum diuinæ, tum humanæ rei, eorúmque fautores, Cardinalium sanctæ Romanæ Ecclesiæ hostiliter insecutores infamia notantur, vt constat ex *cap. fœlicis de pœnis lib. 6.* Item raptores mulierum iuxta Conc. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat. matrimonij.* Præterea in duellum descendentes, eorúmque patrini, vt habetur *sess. 25. cap. 19. de reformat.* ac tandem omnes illi qui iure ciuili infamiam incurrunt infames iure canonico censentur, vt dixit Adrian. *cap. omnes 6. q. 1.* ibi: *Omnes infames esse dicimus, quos leges seculares infames appellant.*

3 Sed an ad incurrendam hanc infamiam debeat esse delictum notorium; non constat inter Doctores. Nam Antonin. *3. p. tit. 28. c. 6. §. 7.* Sylvest. *verbo irregularitas q. 14.* Suar. *disp. 48. sect. 1. num. 7.* indicant ex delicto etiam occulto infamiam incurri. Quod inde probatur, nam infamia non incurritur ex delicti manifestatione, sed ex ipso delicto. Verùm quamuis ex ipso delicto infamia proueniat, attamen illius manifestatio, & publicatio requiritur, vt infamiam irroget. Sicuti docuit Glossa *in cap. inquisitionis de accusationib.* Abbas *in cap. ex tenore de temporib. ordinat.* Nauarr. *cap. 27. n. 248.* Couarruu. *3. var. resolut. cap. 3. num. 2.* Henriquez *lib. 13. capite 36.* & *lib. 14. capite 5. numero 2.* Auila *7. p. disp. 4. dub. 7. concl. 1.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 26. num. 1.* Coninch. *disp. 18. dub. 7. num. 56.* Layman. *de irregular. cap. 4. num. 8.* quia infamia est famæ, & bonæ æstimationis diminutio. At dum crimen ignotum est bonum nomen delinquentis non diminuit. Ergo ex crimine dum occultum est, infamia oriri non potest. Cum hoc tamen stat, si timetur delictum esse publicandum, & consequenter infamia contrahenda obligatum esse delinquentem abstinere ab omnibus illis actibus à quibus infames abstinent; aliàs exponitur periculo depositionis, & annullationis à iudice faciendæ. Sicuti aduertit Suar. *disp. 48. sect. 1. n. 16* Laym. *de irregul. c. 4. n. 9. concl. 1.*

4 Altera infamia iuris, quæ ex delicto nascitur, quæque delicti sententiam condemnatoriam requirit oritur ex condemnatione delicti publici, hoc est illius delicti, de quo cuilibet de populo permittitur accusare. Vti sunt crimen læsæ maiestatis, adulterij latè sumpti, proditionis, falsi, rapinæ, homicidij. Vt habetur *instituta de publicis iudiciis. leg. 1.* & *leg. infamem. ff. eodem tit.* Deinde crimen furti, iniuriarum, doli mali. Nam esto hæc crimina priuata sint, subsecuta condemnatione infamiam irrogant, *leg. 1. leg. Athletas. §. vlt. ff. de his qui notantur infamia.* Quinimo paciscens ne de iis criminibus accusetur, post condemnationem infamiam incurrit ex *supradicta leg. athletas.* Præterea damnatus ob interuenientem dolum in contractu societatis, in tutela, mandato, depositò, in alicuius crimini saccusatione infamiæ subiicitur, vt latè expendit Molina *tract. 4. disp. 9. num. 6. 22.* & *seqq.* Hæc tamen condemnatio debet esse per sententiam definitiuam, quæ transeat in rem iudicatam. Nam quousque ea sententia accedat non censetur reus damnatus. Argument. *leg. 1. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. infamem. ff. de Publicis iudiciis* Et tradit Sylvest. *verbo infamia. num. 12.* Nauarr. *c. 25. n. 73.* Castro *lib. 2. de iusta hæretic. punit. c. 9.* Molina *tract. 4. d. 9. n. 4.* Quinimo Abbati *in cap. inquisitionis. n. 2. de accusationib.* & Suar. *disp. 48. sect. 1. n. 6.* placet hanc condemnationem debere esse non ex officio Iudicis, sed instigante accusatore. Illud est certum, si ob criminis notorietatem damnatus sis alicui pœnæ publicæ vti fustigationis, flagellationis, & similium, infamiam incurri? quia eæ pœnæ infamiam irrogant ex *l. ictus. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. fustibus. Cod. ex quibus causis infamia irrogetur.* & *leg. regia 5. tit. 6. par. 7.* Neque obstat *leg. nullam. Cod. eodem tit.* definiens non incurri infamiam, quia vt rectè explicat Molina *tract. 4. d. 9. n. 19.* hæc lex loquitur, cùm hæc pœna infligitur causa indagandæ veritatis, quo casu infamia non contrahitur.

Secundò oritur infamia ex delicto alieno. Hac enim ratione filij, & nepotes parentum violentas manus in Cardinalem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ iniicientium infames efficiuntur. *Cap. Felicis, vers. quod si quis de Pœnis in 6.* Item filij proditorum crimen læsæ maiestatis committentium iure ciuili redduntur infames, *leg. quisquis. §. filij. Cod. ad leg. Iul. maiestatis.* Aliqui hanc doctrinam extendunt ad filios hæreticorum, quibus officia publica, & beneficia prohibentur, Sed vt bene notat Suar. *de censur. disp. 48. sect. 3.* & *de fide. disp. vlt. sect. vlt. num. 7.* Sanch. *lib. 2. in decalog. c. 28. num. 5.* Etsi huiusmodi filij irregulares sint, non tamen infames, aliàs redderentur inhabiles ad testimonium ferendum iuxta *cap. testimonium.* & *cap. licet de Testibus.* Itémq; si Clerici essent, priuari deberent beneficiis, & officiis habitis, cùm tamen hæc omnia infamibus prohibeantur, quæ tamen filiis hæreticorum prohibita non sunt, vti vidimus, Filij autem histrionum, carnificum, & aliorum vilia officia exercentium nullo modo infames sunt, imò neque irregulares, quia nullibi cauetur. Vt bene notauit Suar. *d. disp. 48. sect. 3. in fin.* Præterea illegitimos, id est qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, plures censent infames esse iuxta *leg. regiam 2. tit. 6. p. 7.* sed vt rectè Couarruu. *pract. qq. cap. 19. num. 6.* Molina *tract. 4. disput. 7. num. 5.* nullatenus infames dici possunt, cum ab obtinendo, & administrando officium tabellionatus, & decurionatus munus, *leg. generaliter. §. spurios.* & *l. spurij. ff. de Decurionib.* & ad testimonium in iudicio proferendum, & ad ius hæreditatis ex testamento non repelluntur; tametsi iure canonico irregulares, & inhabiles ad Ordines suscipiendos, & beneficia Ecclesiastica obtinenda, aliosque effectus existant. 5

Tertiò infamia nascitur ex officio. Sunt enim aliqua officia ita vilia in Republica, vt ea exercentibus infamiam irrogare videantur. Huiusmodi est officium histrionum, qui olim se pretio conducebant ad spectaculum sui corporis exhibendum, siue qui obscœna publicè repræsentabant. De quibus S. Augustin. *lib. 2. de ciuit. Dei. cap. 11.* & *13.* Hi igitur ob turpes, & indignas repræsentationes infamiæ nota afficiebantur, iuxta *leg. 1.* & *2. §. ait prator.* iunctis *duobus sequentib. ff. de his qui notantur infam. c. definimus 4. q. 1.* & *c. aliquantos 51. dist.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Et tradit Henriq. *lib. 14. cap. 15. n. 4.* Molina *tract. 4. d. 8. n. 10.* Auila *7. p. d. 4. dub. 5. conclus. 2.* & alij apud ipsos. Præter supradictum officium histrionum, seu scenicorum, alij enumerant officium carnificum, macellariorum, lictorum, & similium; sed absque fundamento, nam esto sint officia infimæ conditionis, & notæ, nullo tamen iure scripto cauetur infames esse ea exercentes. 6

Altera infamia nuncupatur facti, quia ex facto ipso secluſa omni lege nascitur. Etenim cùm fama sit status dignitatis illæsæ legibus, & moribus comprobatus, efficitur sanè quolibet facto, seu opere legibus, & bonis moribus aduerso status integritatem diminui. Hæc infamia ex facto graui, hoc est ex peccato mortali orta, esto generalis sit, sufficit tamen spectato iure canonico, dum perseuerat, ab Ordinibus suscipiendis infamatum repellere, vt indicatur *cap. Testimonium de Testibus.* & *cap. alient. 2. q. 7. Cap. constituimus 3. q. 5.* & aliis. Dixi *spectato iure canonico*, nam spectato iure ciuili plura sunt peccata, quæ suos patronos attento eorum statu & communitate intra quam viuunt, viles, & abiectæ æstimationis non reddunt, neque ab officiis, & muneribus communibus excludunt. Sicuti aduertit Molina *tract. 4. de iust. disp. 7. n. 6.* Quinimo non solùm graue peccatum. Sed eius vulgata opinio apud viros probos, & prudentes sufficiens est sic infamatum ab Ordinibus, aliisque officiis repellere, interim dum non se purgat iuxta *cap. quoties.* & *cap. inter de purgat. canonica.* Neque enim decet in clericum coaptari, & officia honorica exercere eum, cuius opinio grauata est. 7

Inter infamiam iuris, & facti illud est discrimen, quòd infamia iuris sola dispensatione aboletur; quippè perseuerat post crimen commissum, & emendatum, vtpote effectus iure positiuo 8

positiuo inductus. At infamia facti emendatione aboletur, vt notauit Panormit. *in cap. ex diligenti de Simonia.* Nauarr. *cap.27.numero 204.* Henriq. *lib.14.cap.15. num.3.* Coninch. *disp.18.dub.17.num.57.* Auila *7.p.disp.4.dub.5.conclus.1.& 4.* Neque obest *cap.at si clerici.§.de adulteriis tit.de iudiciis,* vbi Alexand.III. inquit: *De adulteriis,& aliis criminibus quæ sunt minora,potest Episcopus post peractam pœnitentiam cum Clericis dispensare.* Ergo hæc infamia non fuit pœnitentia sublata. Non inquam obstat, quia ille Textus non loquitur de infamia iuris orta, ex sententia iudicis, vt colligitur ex §. *antecedenti.* ibi: *Si verò coram Episcopo de criminibus in iure confessi sunt, seu legitima probatione conuicti,* &c. His positis,

9 Dicendum est, infames siue iuris, siue facti irregulares sunt, ac proinde nec possunt ad Ordines promoueri, nec in susceptis ministrare. Vti ex communi tradit Nauarr. *cap.27. n.204.* Suar. *disp.48.sect.2.* Auila *7.p. disp.4.dub.3.* Coninch. *disp.18.dub.7.circa finem.* Bonac. *disp.7. de irregular. quæst.3. punct.1.à principio.* Et colligitur ex *cap.infames 6.q.1. & cap. qui in aliquo 51.dist. & ex reg. infamibus de Regulis Iuris in 6.* Etenim in sacrum ministerium,& sortem domini puri,& immaculati nominis coaptari debent. Est tamen discrimen inter prædictos infames, quòd infames infamia iuris simpliciter sunt irregulares, siquidem eorum irregularitas perpetua est, at infames infamia facti sunt irregulares secundùm quid; siquidem emendatione vitæ eorum irregularitas cessat.

10 Secundò asserẽdum eodem tenore est,infames exclusos esse à dignitatibus obtinendis iuxta expressam Regulam: Infamibus portæ non pateant dignitatum, *de Regul. iuris in 6. & leg.2.Cod.de dignitatib.lib.12. & leg.vn. Cod. de infamibus lib.10. & leg.regia 7. tit.6.par.7.* Quod in dignitatibus Ecclesiasticis præcipuè procedit, vtpotè quæ à purioribus, & clarioribus administrari debent iuxta *cap.inter dilectos de excessib.Prælator.* Nomine dignitatum comprehenduntur personatus,& beneficia quælibet Ecclesiastica, quinimo officia publica Reipublicæ,Iudicis,Assessoris,Aduocati,Tabellionis, similium.Vti ex communi tradit Abbas *in c.quoniam de iureiurando.* Gregor.Lopez *leg.7.tit.6.par.7.* Couarruu. *3. variar. c.3.n.3.* Ludouic.Molina *tract.4. disp.11. n.3.* Paul. Layman. *lib.1.sum.tract.5.par.5.de irregular.c.4.n.5.*

11 Ab his dignitatibus, beneficiis, & officiis obtinendis sic exclusos esse infames, vt eorum prouisio irrita, & nulla sit docuerunt Abbas *dicto cap. inter dilectos num.8. de excessib. Prælator.* Selua *3.p. de benefic.q.5.num.51.* Nauarr. *cap.27. num.204.& 251.* Molina *tract.4. disp.11. num.3.* Auila *7.p. disp.4.dub.7.* quia Ecclesia, & respublica à suis officiis, beneficiis, & muneribus eos excludit quantum potest, vti indicat dicens: *Infamibus portæ non pateant dignitatum.* quasi diceret, *omnis via ad dignitates occlusa sit.* Si tamen validè obtinere dignitates possent,iam aliqua via ad dignitates obtinendas illis pateret.

Cæterùm etsi hæc sententia communis sit, & forum externum illam in iudicando sequatur;at non videtur probabilitate carere supradictorum prouisionem in foro conscientiæ validam esse,quousque à iudice rescindatur: quod docuit aliis relatis Garcia *7.p. de benefic. cap.8. numero 47.* Nam annullatio actus vtpotè odiosa inducenda non est absque manifesto Textu. At nullus est Textus hanc annullationem inducens ipso iure,nam esto infamibus nullæ sint dignitatum portæ apertæ, sed omnes occlusæ, inde tamen solùm infertur illarum ingressum illis esse interdictum: non autem si de facto fiat, inualidum esse, sicuti est inualidus Ordo infamibus collatus, tametsi Ordinum portæ infamibus non pateant.

12 Quod si infamia possessioni dignitatum,officiorum, & beneficiorum superueniat, tametsi iure ipso illorum priuationem inducat, non tamen tenetur infamis ea abdicare à se, quousque sententia iudicis saltem declaratoria criminis accedat. Vt docuit Syluest. *verbo infamia num.15.* Couarruu. *pract.qq.cap.19. num.5.* Molina *tract.4.disp.11. n.3.* Layman. *lib.1.sum.tract.5.part.5.cap.4.num.5.* Quinimo,si infamia facti sit,& non iuris, dignitatibus, & beneficiis ante quæsitis non priuat ipso iure,iuxta communiorem sententiam, quam tradit Henriq. *lib.14.cap.5,numero 3.* Garcia *7. p. de benefic. c.8.num.35.* Auila *7.p.disputat.4.dub.5. concluſ.2.* Couarruu. Mol.Laym. *loc. alleg.* quia nullo iure probari hæc priuatio potest.

Superest tamen dicendum qualiter infamia aboleatur. Et 13
quidem quoad effectus iure canonico infamibus indictos, certum est Pontificem dispensare posse; potest namque absolutè infames ad Ordines,& beneficia promouere. Sed quia ea promotio non expedit nisi purgata infamia, & persona in pristinum statum restituta, nunquam Pontifex id præstabit, nisi priùs infamiam aboleuerit:infamiam autem iuris à quolibet Clerico abolere potest, quia suæ iurisdictioni est subiectus; à laico autem nequaquam potest, nisi vel ipse, vel iudex infamiam irrogans sub Pontificis iurisdictione existant: vt benè notauit Molina *tract.4.disp.10. num.3.* & colligitur ex *cap. cum te de sententia, & re iudicat.* Princeps autem sæcularis infamiam iure ciuili indictam abolere à suis subditis potest,qua abolita cessat irregularitas in ea fundata,sicuti docuit Henriq. *lib.14.cap.5.num.3.* Auila *7.part.disput.4. dub.5.* Suar. *disp.48.sect.2.num.4.& 10.* Episcopus verò nullatenus potest cum infamibus dispensare, vt ad Ordines ascendant. Vt verò in susceptis ministrent post peractam pœnitentiam dispensationem concedere, si delicta ex quibus infamia contracta est, sint adulterio minora. Vti colligitur ex *cap. at si clerici,§.de adulteriis tit.de iudiciis,* & tradit Panormit. *cap. cum te.n.15.de sentent.& re iudicata.* Henriq. & Auila *loc. cit.* Molina *disp.10.num.6.*

Verùm si de infamia facti loquamur conueniunt Docto- 14
res, Abbas *in c.inquisitionis num.2.de accusationib.* & *cap. ex diligenti num.6. de Simonia.* Sylvest. *verbo infamia num.11.* Henriq. *lib.14.cap.5.num.3.* Suar. *disp.48.sect.2. num.6.* Molina *tract.4.disp.10.in principio.* Garcia *7. p. de benefic. cap.8. num.64.* & alij passim emendatione vitæ aboleri,saltem si ea emendatio per triennium continuata fuerit, vt dixit Iulius Clarus *lib.5.sententiar.§.vlt.q.21. num.2.* quia infamia, quæ ex facto nascitur facto adhæret, ideóque eo facto cessante omnino cessat. Sicuti colligitur ex *capit. si duo 15. quæstion.6.* ibi: Infames effecti donec ab incœpto crimine desistant.

Ad extremum aduerte Maiolum *lib.4.de irregular. cap.23.* 15
& *lib.5.cap.1.12.& 30.* aliósque Doctores asserere, omnia crimina depositione digna irregularitatem inducere. Sed vt benè expendunt Suar. *disp.43. sect.4.& 5.* Nauarr. *cap.27. num.248.* Henriq. *lib.13.cap.36.* & *lib.14.cap.5.num.21.* Auila *7.p.disp.4. dub.7.* nulli vitio præter dicta irregularitas annexa est. Vti deciditur in *cap. ex tenore de Temporib. ordinat.* Vbi dicitur ex nullo crimine depositione digno, si occultum sit,neminem à sacris Ordinibus prohibendum esse. Et in *cap. vlt.eodem tit.* inquit Pontifex. *Si proposita crimina* (scilicet adulterij, periurij, homicidij, vel falsi testimonij) *ordine iudiciario probata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent ij* (præter reos homicidij) *post pœnitentiam in iam susceptis Ordinibus, vel suscipiendis impediri. Quando verò hæc delicta publica, vel notoria sunt,tunc non ratione delicti præcisè,sed ratione infamiæ inde ortæ ab Ordinibus arcentur,* vt *superius* diximus. His finem imponimus tertiæ Parti Operis Moralis de Sacramentis,& Censuris, quibus virtutem Religionis, & quæ ei annexa sunt, pro captu nostro explicuimus, correctioni sacrosanctæ matris Ecclesiæ subiecta. Quartam partem de quatuor virtutibus Cardinalibus Deo fauente explicaturi aggrediemur. Vtinam omnia cedant in laudem Omnipotentis Dei, & Beatissimæ Virginis Mariæ, & sanctissimi Patris nostri Ignatij, cuius indignus sum Alumnus.

INDEX

INDEX
SELECTIORVM RERVM,
Tractatus de Cenſuris.

Prior Numerus Paginam, Poſterior verò numerum Marginalem deſignat.

A

Appellantes.

APPELLANTES ad futurum Concilium à mandatis Summi Pontificis, quà talis eſt; excommunicantur in ſecunda clauſula Bullæ Cœnæ. *pag.* 52. *num.* 1. *& ſeqq.*

Appellantes ab Ordinationibus Pontificis, quatenus Princeps temporalis eſt non eſt certum, an in dictam excommunicationem incidant. *p.* 55. *num.* 4. *&* 5

Appellantium fautores eadem excommunicatione innodantur. *ibid. num.* 5

Item excommunicantur in Bulla Cœnæ clauſula decimatertia appellantes à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem laïcam. *p.* 67. *Pun.* 14

Arma.

Deferentes arma, aliáque inſtrumenta bellica ad infideles illóſque monentes de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ excommunicantur in Bulla Cœnæ. *p.* 58. *Pun.* 8

Declaratur ibi quæ ſub nomine armorum, & aliorum inſtrumentorum bellico vſui idoneorum intelligantur. Item ex qua terra deferri hæc debeant. Et qualis monitio facienda eſt infidelibus de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ. *ibid. & ſeqq.*

B

Bona.

Bonorum Eccleſiaſticorum ad Pontificem, Sedémque Apoſtolicam, aliáſque perſonas Eccleſiaſticas pertinentium vſurpatores, & ſequeſtratores in bulla cœnæ excommunicantur. *p.* 75. *Pun.* 18

Bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, eiúſque ſupremam iuriſdictionem vſurpantes excommunicantur. *pag.* 81. *Punct.* 21

Bulla.

Bullæ Cœnæ excommunicationem aduersùs quemcunque proferuntur. *p.* 51. *Pun.* 1

Vt firmitatem habeant nihil aliud requiritur quam authentica earum publicatio. *ibid. n.* 2

Durant quouſque aliæ bullæ proceſſus expediantur. *ibid. num.* 3

Appellari poſſunt excommunicationes partim à iure partim ab homine. *ibid. n.* 4

Hæ excommunicationes non multiplicantur ex eo quòd in corpore iuris ſint inſertæ. *ibid. n.* 5

Et quando ceſſet obligatio illorum. *ibid. num.* 6. *& ſeqq. p.* 82. *Punct.* 22

Quis poſſit ab eis abſoluere. *p.* 82. *Punct.* 22

Tranſumptum bullæ habendum eſt à confeſſariis. *p.* 83. *n.* 9. *& ſeqq.*

C

Cardinales.

Cardinalium, aliorúmque Prælatorum offenſores in Bulla Cœnæ excommunicantur. *p.* 65. *Pun.* 12

Cenſura.

Eius nomen, & definitio explicatur. *p.* 51. *n.* 1. *&* 2

Eſt triplex tantum. *ibid. n.* 3. *& ſeqq.*

Cenſura alia eſt à iure, alia ab homine, alia generalis, alia ſpecialis, alia annexa delicto, alia per iudicem ferenda, & quæ hæ ſint. *p.* 52. *Pun.* 2. *per totum.*

Poteſtatem in Eccleſia eſſe ferendi cenſuram fides docet. *p.* 52. *Pun.* 3

Modus tamen imponendi cenſuram non à Chriſto immediatè, ſed à Petro, eiuſque ſucceſſoribus emanauit ibi. *p.* 53. *num.* 4

Poteſtatem ferendi cenſuras qui habeant tum ordinariam tum delegatam. *p.* 54. *Pun.* 4

Fœmina non videtur iure diuino incapax huius poteſtatis, tametſi alij oppoſitum cenſeant. *ibid. n.* 5

Ex parte ferentis debet eſſe poteſtas ad valorem cenſuræ. *p.* 55. *num.* 1

Item libertas à coactione, ſed non ad valorem cenſuræ. *ibid. num.* 2

Intra proprium territorium exiſtere. *ibid. num.* 3

Præcedere debet cenſuram monitio, & qualis, latè declaratur. *ibid. n.* 4. *& ſeqq.*

Ferenda eſt in hominem viatorem, baptizatum, & ſubditum ferentis. *p.* 6. *Pun.* 6

Vbi, qualiter exiſtentes intra diœceſim, vel extra cenſura afficiantur.

Cauſa ob quam eſt ferenda cenſura debet eſſe culpa non qualiſcunque, ſed grauis. *p.* 7. *Pun.* 7

Debétque eſſe peccatum externum, & ſub comminatione cenſuræ prohibitum. *p.* 8. *num.* 4. *& ſeqq.*

Lata aduersùs facientes regulariter non comprehendit mandantem, nec conſulentem. *p.* 9. *num.* 12

A cenſura excuſaris ſi ex parte ferentis non ſit poteſtas. *p.* 10. *num.* 1.

Si interponas appellationem ante cenſuræ incurſionem. *ibid. num.* 2. *& ſeqq.*

Si conſentiat ille in cuius fauorem cenſura lata eſt. *ibid. num.* 5.

Si illius cenſuræ ignorantiam probabilem habeas. *ibid. num.* 7

Item ſi graui metu cogaris. *p.* 11. *num.* 10

Aliæque cauſæ excuſantes ibidem expenduntur. Effectus cenſuræ ſuſpendine poſſint, & qui ſint. *p.* 12. *Pun.* 10. *per totum.*

Nulla alia via cenſura tollitur, quàm abſolutione. *p.* 13. *§.* 1.

Quibus modis contingat abſolutionem fieri à cenſura. *p.* 14. *§.* 2

Qua forma, quo ritu, quibuſque conditionibus cenſuræ abſolutio facienda eſt. *p.* 15. *§.* 3.

Quibus competat poteſtas abſoluendi à cenſuris ab homine latis. *p.* 17. *§.* 4.

Qui abſoluere poſſint à cenſura iuris. *p.* 18. *§.* 5

Ceſſatio à diuinis.

Quid ſit & quotuplex, & qualiter ab interdicto differat. *p.* 192. *§.* 1

Explicantur eius effectus. *ibid. §.* 2.

Qui ceſſationem indicant, quod ſit eius ſubiectum, & ob quam cauſam imponi poſſit. *pag.* 194. *numero* 1. *&* 2

Inualida eſt ſi non ſeruentur conditiones præſcriptæ in cap. 1. de ſentent. excommunicat. in 6. *ibid. numero* 3.

Graue peccatum eſt violare ceſſationem. *p.* 195. *n.* 1.

Religioſi, & clerici violantes incurrunt excommunicationem. *ibid. n.* 3.

Qui possint cessationem relaxare, & quæ forma in relaxatione seruanda sit. *ibid.num.1*
Suspendi potest per appellationem, si executioni mandata non est. *p.196.num.2*

Clerici.

Qui nomine clerici veniant ob quorum percussionem excommunicatio reseruata contrahitur. *p.84.§.1. num.1. & seqq.*
Quæ & qualis percussio debeat esse. *p.85.§.2*
Comprehendit mandantes; & incitantes ad percussionem, *ibid.n.5.& seqq.*
De causis excusantibus ab hac excommunicatione *p.87. §.3*
De potestate absoluendi ab illa. *p.90.§.4*

E

Excommunicatio.

Nomen, & natura excommunicationis declaratur. *p.19. Pun.1*
Quibus bonis priuet. *ibid.num.3*
Qua ratione ab aliis pœnis distinguatur. *ibid.num.4*
Excommunicatio alia est maior, alia minor, alia lata à iure, alia ab homine, & quæ hæ sint. *p.20.Pun.2*
Absolutè prolata pro maiore intelligitur. *ibid.num.3*
Ad ferendam excommunicationem requiritur iurisdictio quæ clericalem ordinem supponit. *p.20.num.1*
Nemo ligari potest excommunicatione qui baptizatus non sit, & vsum rationis non habeat. *ibid.num.2*
Debet existere in territorio excommunicantis, aut ibi delinquere. *ibid.num.3*
In vniuersitatem nunquam ferri potest. *ibid.n.4*
Semper ob peccatum mortale futurum ferenda est. *p.21 num.5*
Vbi de excommunicatione lata ad reuelandas scripturas, & qualiter vi monitoriarum testes deponere debeant.
Excommunicati vitandi censentur qui publicè declarati sunt excommunicati, & manifesti clerici percussores. *p.21. Pun.4*
Vbi an denunciatus in vno loco vbilibet censeatur vitandus.
Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis, communicare possis. *p.23.Pun.5.per totum.*
Excommunicatus priuatur communibus Ecclesiæ suffragiis. *p.23.Pun.6*
Non videntur comprehendi excommunicati tolerati, sed pro illis posse sacrificium, & orationes publicas offerri. *p.24.n.10*
Secùs est de excommunicatis denunciatis quantumuis sint contriti. *ibid.n.8*
Qualiter Ecclesiasticæ sepulturæ excommunicati tradendi sunt, vel illa priuentur. *p.25.n.12. vsque in finem.*
Excommunicato etiam non denunciato sacramentorum receptio interdicitur. *p.26.num.1*
Non tamen ita priuatur Sacramentis, quin eorum receptio valida sit Sacramento pœnitentiæ excepto. *ibid.n.2*
Hoc Sacramentum si ignoranter eum censura, & absque illius absolutione recipiat valida est receptio. *ibid. numero 4*
Repellendus est excommunicatus denunciatus à Sacramentorum receptione, admitti vero tolerat us potest. *ibid. num.7*
Interdicitur excommunicato Sacramentorum collatio. *p.27.num.1*
Si vitandus sit inualidè Sacramentum pœnitentiæ ministrat. *ibid.num.2*
Vix excusari potest ab illicita Sacramentorum ministratione, benè tamen toleratus. *ibid.n.4*
Quando ob necessitatem infirmi excusari possit excommunicatus vitandus. *ibid.n.7.& seqq.*
Excluſus est excommunicatus à participatione diuinarum, & sacrarum rerum. *p.29.Pun.9*
Vbi qualiter celebrantes, officiáque diuina psallentes possint excommunicatum, secum admittere, vel tenentur repellere. Incapax est excommunicatus etiam toleratus beneficio Ecclesiastico. *p.30.Pun.10*
Quod procedit etiamsi ignarus sit excommunicationis. *p.31.num.4*
Pensionis vero Ecclesiasticæ non est ita constans sententia an incapax sit. *ibid.n.5. & seqq.*
Et quid de iurisdictione tum Ecclesiastica, tum sæculari, & officiis. *ibid.n.7 & seqq.*
Et qualiter excommunicatus se gerere debet, vt beneficium in excommunicatione obtentum retineat. *ibid.*
Beneficiis obtentis non priuatur ipso iure excommunicatus, tametsi veniat priuandus; si in excommunicatione insordescit. *p.33.num.2*
Fructibus verò beneficij ante excommunicationem acquisiti veriùs etiam est ipso iure priuatum non esse. *p.34 n.5*
Bene tamen priuari potest, & debet per sententiam. *ibid. num.7.*
Et quid si sententia fuit iniusta, vel iniustè denegatur absolutio. *ibid.num.8.& seqq.*
Item priuatur excommunicatus impetratione cuiuslibet rescripti Pontificij excepto rescripto in causa excommunicationis. *p.35.num.1. & seqq.*
Concessiones tamen, & gratiæ aliorum prælatorum inferiorum Pontifice non irritantur ex vi excommunicationis. *ibid. num.4*
Cuiusuis vsus Ecclesiasticæ iurisdictionis excommunicatus priuatur, nisi sit à fidelibus requisitus. *p.35.n.1*
Toleratus non amittit excommunicatione iurisdictionem, secus vitandus. *ibid.num.3*
Ex qua doctrina varij *ibi* casus deciduntur. Deindè priuatur excommunicatus quolibet actu pertinente ad iudicium, ita vt nec iudex, nec actor esse possit, si excommunicationem opponas. *p.38. § 1. per totum*
Quocirca iudex abstinere debet à iudicio. *p.39.num.1*
Item ab officio iudicis arbitri. *ibid.num.3*
Nequit excommunicatus esse actor, sed repelli potest excommunicatione exceptione. *ibid.n.6*
Neque aduocare si repellatur, & repellendus est si vitandus fuerit. *p.40.num.13.& seqq.*
Neque procuratoris munus accipere, vel exercere. *ibidem numero 16*
Neque testimonium ferre, dum ope exceptionis elidi-tur. *ibid.num.17*
Neque item tabellionis officium. *ibid.num.20*
Et qualiter valeant scripturæ confectæ *ibi*. Officium tutoris, & curatoris validè sumere, & exercere excommunicatus potest, dum non excipitur. *p.41.num.1*
Item valide parochus non toleratus matrimonio assistit. *p.42.num.2*
Validè assistendi licentiam præstat. *ibid.num.3*
Admissio, seu receptio professionis religiosæ valida est facta ab excommunicato etiam vitando. *ibid.n.4*
Qualiter ciuili communicatione, & contractu priuetur excommunicatus latè expenditur. *p.42. Pun.16*
Item priuatur communione ciuili, & politica. *p.43 Pun.17*
Sub qua culpa prædictæ communicationes sint excommunicato interdictæ. *p.44.num.18*
Expenduntur casus in quibus licita est excommunicatio cum excommunicato vitando. *ibid.Pun.19*
Excommunicatus si in excommunicatione persistat de hæresi suspectus est. *p.48.num.2*
Excommunicatio minor, quæ sit, & quos effectus habeat. *ibid Pun.21*
Quis valeat ab illa absoluere. *q.50.num.20. & seqq.*
Excommunicationes bullæ cœnæ expenduntur. *p.51.Disp.3*
Vide verbum} *Bullæ excommunicationes*, & verbum *Hæretici.*
Deinde expenduntur suo ordine omnes excommunicationes tam reseruatæ in corpore iuris, & extra contentæ. *p.83.à Pun.23.vsque in finem disputationis.*

F

Falsarius.

Falsarius litterarum Apostolicarum excommunicatur in bulla cœnæ. *p.57.Pun.7*
Qualiter falsitatem committere debet. *ibid.n.3. & seqq.*

G

Gabella.

Imponentes, augentes, & exigentes noua prædagia, & gabellas extra casus à iure permissos, seu ex licentia Sedis Apostolicæ excommunicantur in bulla cœnæ. *pag.56 Pun.6.*
Quod verùm habet esto potestatem habeat imponendi gabellas, si tamen iniustas imponit. *p.57.n.7*
Item si personis exemptis imponantur, tametsi in se iustæ sint. *ibid.num.8*
Imponentes decimas, collectas, & alia onera Ecclesiasticis personis in bulla cœnæ excommunicantur. *p.78.Pun.19*

H

Hæretici.

Excommunicantur in prima clausula Bullæ Cœnæ. p.52. num.1

Debent non solum interius, sed exterius hæresim consummare. ibid.num.2.& seqq.

Item excommunicantur hæreticorum credentes, receptatores, & defensores, & schismatici, & qui sint. ibid. num.4.& seqq.

I

Interdictum.

Quid nomine interdicti intelligatur, & quæ eius definitio. p.169.num.1 & 2

Aliud est locale & personale, generale & speciale, partiale & totale ibid.num.3.& seqq.

Sub interdicto locali generali quæ loca comprehendantur. p.170.§.1

Quæ personæ sub interdicto personali. p.171.§.2

Qui interdictum ferre possunt, & in quas personas ferendum est, & ob quam causam. p.173.& seq.§ 1.2.& 3

Interdictum priuat actiua, & passiua participatione Sacramentorum. p.175.Pun.4

Excipitur baptismus paruulorum. ibid.num.2.

Item confirmatio. ibid.num.6.

Item pœnitentia duplici conditione apposita. p.176.n.8

Item Eucharistia morituris, quæ in quatuor festiuitatibus contentis in *cap.alma mater* videtur excepta. ibid.n.12.

Item matrimonium seclusis benedictionibus nuptialibus. p. 178.num.24.

Deinde priuat diuinis officiis. p.179.§.2

A qua prohibitione excipitur celebratio semel in hebdomada. ibid.num.1

Excipiuntur item clerici seruatis conditionibus contentis in *cap.alma mater de sentent. excommunicat. in* 6. & *ibi* prædictæ conditiones explicantur. Item priuat interdictum Ecclesiastica sepultura. p.184.§.4

Et tandem interdicit Ecclesiæ ingressum p.185.§.5

Regulariter violatores interdicti tam laici, quàm Clerici peccatum mortale committunt, nisi ex leuitate materiæ excusentur. p.185. Pun.5

Si tamen per actum ordini sacro annexum hæc violario à à clericis contingat irregularitatem inducit. p.186. Pun.6

Et ibi expenduntur pœnæ, quas laici, & religiosi incurrunt interdictum violantes.

Suspendi interdictum ad tempus potest ab eo qui interdictum tulit. p.187.Pun.7

Manente interdicto nequit suspendi aliquis eius effectus ab alio præter Pontificem. ibid.num.3.

Quibus in casibus cesset interdictum absque absolutione. p.187.§.2

Et ibi qualiter absolutio interdicti præstanda est. Expenduntur casus, in quibus ipso iure latum est interdictum tam locale, quam personale. p.188.Pun.8.per totum.

Irregularitas.

Eius nomen, & natura declaratur. p.196. Pun.1. n.1.& 2.

Quotuplex sit ibi. ibid.num.3.

Nullus alius præter Pontificem indicere irregularitatem potest. p.196 num.1.

Subiectum irregularitatis est vir baptizatus. num.3

Episcopus sub lege generali irregularitatem indicente comprehenditur. p.197. num.5

Ad illius incursionem requiritur actus perfectus & consummatus secundùm proprietatem verborum legis. p. 197.num.1

Proueniens ex delicto requirit delictum graue. ibid. num.2.

In dubio iuris te non debes irregularem reputare, secus in dubio facti homicidij, sed non in aliis. p.198.num.7.& seqq.

Quibus rebus priuet irregularitas, quósue effectus habeat. p.199. Pun.5

Quæ causæ ab irregularitate excusent. p.201.Pun.6

Qualiter irregularitas relaxetur, & qui in ea dispensare possint. p.202.Pun.7. per totum.

Irregularitas bigamiæ declaratur. p.205.Pun.8

Et ibi quotuplex sit, & quibus in casibus incurratur, & quis in ea dispensare possit.

Irregularitas ex defectu natalium expenditur, & quæ ad eam requirantur, & quomodo dispensetur, seu cesset. p.208. Pun.9

Irregularitas ex defectu animæ hoc est ex amentia, seu ex defectu scientiæ proueniens explicatur. p.211.Pun.10.

Item quæ ex defectu corporis nascitur. ibid.Pun.11.

Deinde quæ ex mutilatione proprij corporis. p.212. Pun.12.

Item quæ ex defectu libertatis. p.213.Pun.13

Irregularitas orta ex homicidio, vel mutilatione authoritate publica facto declaratur. p.214.Pun.14

In primis expenditur quibus in casibus Iudex, & illius assessor irregularitatem incurrant. ibid.§.1

Deinde accusator, & denunciator. p.215.§.2

Tertio aduocatus, testis, consultor, confessor tam iudicis, quam rei. p.216.§.3.

Et denique alij ministri qui ad prolationem sententiæ sanguinis, eiúsue executionem concurrunt. p.217.§.4.

Explicatur irregularitas contingens in bello iusto. p.214 §.1.

Vbi qui hanc irregularitatem incurrant, & quod bellum necessarium sit, & ob quam actionem.

Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione iniusta duplex est est alia voluntaria, alia casualis. p.218.§.1.

Vbi explicatur quæ requirantur ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione voluntaria contrahendam. Quæ verò personæ hanc irregularitatem incurrant expenduntur. p.219.§.2

Quis autem in ea irregularitate dispenset. p.220.§.3

Statuuntur conditiones requisitæ ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione casuali incurrendam. pag. 221.& 222.§.4.& 5.

Qualiter cooperantes homicidio, vel mutilationi irregularitatem contrahant. p.223.§.6

Qualiter non impedientes. Qualiter tui, tuorumque defensio ab hac irregularitate excusetur. p.225.§.8

Irregularitas orta ex iteratione baptismi declaratur. p.226. Pun.16

Item contracta ob illicitam ordinum susceptionem. p.227. Pun.17.

Item ob iniquam ordinis administrationem. p.228.Pun.18

Item ex crimine hæresis proueniens. p.230.Pun.19

Vbi qualiter hæretici fictè apostatantes hæresis suspecti irregulares sint. ibid.§.1. per totum.

Quid de filiis, & nepotibus hæreticorum. ibid.§.2

Quid de Neophytis. p.231.§.3

Et quis valeat in hac irregularitate dispensare. p.232.§.4

Tandem declaratur irregularitas ex infamia proueniens. p.232.Pun.20

Iudicium.

Auocantes causas à Iudicibus Ecclesiasticis ad sæculare iudicium; vel earum cursum impedientes in bulla cœnæ excommunicantur. p.70.Pun.15

Item trahentes, vel procurantes trahi personas Ecclesiasticas ad sæculare tribunal excommunicantur. pag.72.Pun. 16

Iudices sæculares qui in causis capitalibus, seu criminalibus clericorum se interponunt excommunicantur. p.79. Pun.10

M

Monachus.

Qui nomine monachi veniant, ob quorum percussionem excommunicatio reseruata contrahitur. p.84.num.13

N

Naufragantes.

Surripientes naufragantium bona excommunicationi bullæ cœnæ subiiciuntur. p.55.Pun.5

Ob quamlibet surreptionem siue publicam, siue clandestinam est locus huic excommunicationi. ibid.n.3.

Debet esse surreptio in mari, aut in eius littore. ibid. num.5

Explicantur bona necessario surripienda ad hanc excommunicationem incurrendam. ibid.num.6

P

Piratæ, eorúmque receptatores, & fautores excommunicantur in bulla cœnæ clausula tertia. p.54. num.1

Nomine piratarum latrunculi maritimi, seu cursarij intelliguntur. ibid.num.3

Sed an aliquam depræ dationem committere debeant, vt huic excommunicationi subiiciantur, non est constans sententia ibid.num.4.

Debent

Debent tamen fidelium esse deprædatores. *ibid.n.6*

R

Romana curia.

Impedientes,ne Romanæ Curiæ victualia, aliáque necessaria deferantur, subiiciuntur excommunicationi in Bulla Cœnæ. *p.61.Pun.9*
Declaratur ibi, quæ sint personæ huic excommunicationi subiectæ, & quæ sit materia, ob quam incurritur. Item excommunicantur offendentes eos, qui accedunt, vel recedunt à Romana Sede, vel in Curia commorantur. *p.63.Pun.10*
Quod verum habet,etiamsi accedentes,vel recedentes infideles fuerint. *p.64.num.11*
Extenditur hæc excommunicatio ad mandantes. *ibid. num.10.*
Item, excommunicantur offensores recurrentium ad Curiam Romanam pro suis negotiis. *pag.66. Pun.13. per totum.*
Item, excommunicantur impedientes accedentem ad Romanam Curiam pro negotiorum, & gratiarum expeditione. *p.67. Pun.14*

Romipetæ,& Peregrini.

Offendentes Romipetas,& peregrinos accedentes ad Vrbem,& in ea morantes,vel ab ea recedentes excommunicantur in bulla cœnæ. *p.64.Pun.11*
Extenditur hæc excommunicatio ad dantes consilium,auxilium,vel fauorem *p.65.num.10*

S

Suspensio.

Suspensionis natura declaratur, & qualiter ab aliis censuris differat. *p.138.Pun.1*
Ea tantum clerici afficiuntur. *ibid. num.2*
Est triplex. *p.139.num.3*
A iure suspensionem solus Pontifex fert. *p.139.num.1*
Ab homine Episcopus sine capitulo ferre potest *ibid. num.2*
In suspensione generaliter lata non comprehenduntur Episcopi. *p.140.num.6*
Qualiter in communitatem ferri potest. *ibid.num 7*
Semel suspensus iterum suspendi potest. *ibid.num.8*
Defunctus nequit suspendi. *ibid.num.9*
Ob culpam propriam, & grauem suspensio ferenda est. *p.140.Pun.3.*
Suspensionem præcedere debet monitio. *p.141.num.2*
Debet ferri in scriptis, & exprimi causa ob quam imponitur. *p.142.num.3*
Explicantur effectus suspensionis tum ab officio,tum à beneficio. *p.141. & seqq. §.1. & §.2.& §3*
Graue peccatum est violare suspensionem ob illiúsque violationem irregularitas contrahitur. *p.146.Pun.6*
Per appellationem suspenditur. *p.147.Pun.7*
Quod verum non est post incursam; secùs impetrationis suffragium. *ibid. num.3*
Qualiter suffragium orationum impensum à ministro Ecclesiæ differat ab eo,quod impenditur à persona priuata. *ibid.num.4*
Quando censearis nomine Ecclesiæ orationes fundere. *ibid.num.5*
Suffragium satisfactionis ab homine viatore præstandum est. *ibid.num.6*
Executió legati in testamento relicti non remittit pœnam defuncto,nisi pro ipso applicetur. Et idem est de restitutione. *p.148.num.8.& 9*

Statutum.

Statuta condentes libertati Ecclesiasticæ præiudicantia, vel eis vtentes in bulla cœnæ excommunicantur. *pag.72. Pun.16*

FINIS.

2.469